תלמוד בבלי · אחרונים

גאון יעקב על עירובין

רבי יעקב כהנא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גאון יעקב על עירובין

רבי יעקב כהנא

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גאון-יעקב-על-עירובין/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמת הספר 7
פרק ראשון - מבוי 9
דף ב. 9
דף ב: 12
דף ג. 15
דף ג: 22
דף ד. 24
דף ד: 27
דף ה. 29
דף ה: 35
דף ו. 39
דף ו: 45
דף ז. 53
דף ז: 53
דף ח. 63
דף ח: 67
דף ט. 72
דף ט: 78
דף י. 78
דף י: 81
דף יא. 87
דף יא: 94
דף יב. 98
דף יב: 103
דף יג. 110
דף יג: 111
דף יד. 112
דף יד: 119
דף טו. 121
דף טו: 122
דף טז. 123
דף טז: 124
דף יז. 129
דף יז: 135
פרק שני – עושין פסין 138
דף יח. 138
דף יח: 142
דף יט. 142
דף יט: 142
דף כ. 147
דף כ: 150
דף כא. 152
דף כב. 153
דף כב: 155
דף כג. 158
דף כג: 160
דף כד. 163
דף כד: 164
דף כה. 169
דף כה: 173
דף כו. 177
דף כו: 178
פרק שלישי – בכל מערבין 180
דף כז. 180
דף כז: 182
דף כח. 184
דף כח: 185
דף כט. 186
דף כט: 188
דף ל. 189
דף ל: 192
דף לא. 195

דף לא: 197
דף לב. 198
דף לב: 199
דף לג. 201
דף לג: 204
דף לד. 205
דף לד: 205
דף לה. 208
דף לה: 213
דף לו. 216
דף לו: 219
דף לז. 221
דף לז: 222
דף לח. 223
דף לח: 226
דף לט. 229
דף לט: 230
דף מ. 232
דף מ: 233
דף מא. 234
דף מא: 235
פרק רביעי – מי שהוציאוהו 236
דף מב. 236
דף מב: 239
דף מג. 242
דף מג: 243
דף מד. 246
דף מד: 250
דף מה. 252
דף מה: 254
דף מו. 259
דף מו: 260
דף מז. 263
דף מז: 263
דף מח. 267
דף מח: 270
דף מט. 271
דף מט: 273
דף נ. 275
דף נ: 275
דף נא. 281
דף נא: 282
דף נב. 285
דף נב: 286
פרק חמישי - כיצד מעברין 287
דף נג. 287
דף נג: 289
דף נד. 289
דף נד: 290
דף נה. 291
דף נה: 295
דף נו. 296
דף נו: 297
דף נז. 298
דף נז: 299
דף נח. 305
דף נח: 307
דף נט. 310
דף נט: 313
דף ס. 317
דף ס: 319
דף סא. 322
דף סא: 323
פרק שישי - הדר 327

דף סב. 328
דף סב: 329
דף סג. 332
דף סג: 333
דף סד. 335
דף סד: 336
דף סה. 336
דף סה: 336
דף סו. 339
דף סו: 341
דף סז. 343
דף סז: 352
דף סח. 354
דף סח: 360
דף סט. 363
דף סט: 366
דף ע. 370
דף ע: 373
דף עא. 377
דף עא: 385
דף עב. 398
דף עב: 403
דף עג. 411
דף עג: 416
דף עד. 418
דף עד: 421
דף עה. 422
דף עה: 426
פרק שביעי - חלון 427
דף עו. 427
דף עו: 427
דף עז. 428
דף עז: 430
דף עח. 433
דף עח: 434
דף עט. 437
דף עט: 442
דף פ. 445
דף פ: 449
דף פא. 455
פרק שמיני – כיצד משתתפין 463
דף פב. 463
דף פב: 465
דף פג. 471
דף פג: 472
דף פד. 475
דף פד: 480
דף פה. 483
דף פה: 488
דף פו. 496
דף פו: 502
דף פז. 511
דף פז: 514
דף פח. 519
דף פח: 523
פרק תשיעי – כל גגות 532
דף פט. 532
דף פט: 535
דף צ. 537
דף צ: 543
דף צא. 546
דף צא: 550
דף צב. 554
דף צב: 557

דף צג. 559
דף צג: 560
דף צד. 561
דף צד: 566
דף צה. 572
פרק עשירי – המוצא תפילין 574
דף צה: 575
דף צו. 577
דף צו: 578
דף צז. 581
דף צז: 584
דף צח. 586
דף צח: 588
דף צט. 592
דף צט: 594
דף ק. 598
דף ק: 599
דף קא. 600
דף קא: 604
דף קב. 607
דף קב: 610
דף קג. 617
דף קג: 620
דף קד. 630
דף קד: 633
דף קה. 639

הקדמת הספר

אמר המעתיק והמסדר החיבור היקר הלזה לקדוש ה' מכובד הרב הגאון הצדיק חסיד ועניו מוהר"ר **יעקב כהנא** זצ"ל בא לידי מאת הרב המובהק הישיש מו"ה **מרדכי** במוהר"ר יוסף מרגליות ז"ל מקידאן שהי' תלמידו של הגאון המחבר והי' משמשו ויודע בעובדי' והוא סיפר לי מגדולת תורתו ועולם פרישותו וחסידותו שהי' עד להפליא וכל דברי פה בהקדמתי ממנו שמעתים:

הגאון המחבר ז"ל הי' שלשלת היוחסין מיחוסי כהונה ובילדותי ראיתי אצל תלמידו הנ"ל מגילת יוחסין ממורו ז"ל והי' מתייחס לדורי דורות לגאונים וצדיקים עד למעלה ראש וכן חקוק על מצבת קבורתו שהי' ניר מעזרא הכהן ושמענו שרבינו הגאון זללה"ה מווילנא שהי' בכור פדה את עצמו אצל הגאון המחבר. ועד היותו לאיש בן י"ג שנים נתגדל על ברבי אבי אמו הגאון הגדול מופ"ה מוהר"ר **שאול** זצ"ל אב"ד באמשטרדאם ואז לקחו לחתן הגביר הגאון מוהר"ר **ישכר בער** זצ"ל אחי הגאון החסיד רבן של ישראל מוהר"ר **אליהו** מווילנא זצ"ל ופיזר עליו רב כסף והביאו לביתו והעמידו לפני מר אחיו הגאון החסיד ז"ל לשאוב מבאר תורתו הצלולה והנקיה ולהיות לו לאחד מתלמידיו מקשיבי אמריו ואף הוא סמך ידיו עליו ויהי לו לאב ולרב ולמד לפניו בהתמדה גדולה בפרישות וטהרה עשרים ואחד שנים עד אשר נגנז ארון הקודש ושב למנוחתו כבוד מרן הגר"א בשנת תקנ"ח וממני ענותנותו הגדולה לא הניח להציב זכרונו במספר הרבנים הגאונים תלמידי הגאון הנקובים בשמותם בהקדמת ביאורי שו"ע או"ח להגר"א ז"ל:

והיה צניע ומעלי ויגע תלמודו בצינעא ונחבא אל הכלים עד שלא ידע איש גדולתו כל כך עד היום ונרצה לכל שואל עצתו בפנים שוחקות ומענה רך אהוב אוהב את המקום אוהב את הבריות עובד את ה' בשמחה ובלב טוב ומאס כל כבוד כל יקר וכל משרת רבנות אשר נתנו עליו ובמות עליו חותנו הגאון המחזיקו ומכלכלו חשך עליו היום ונאבד עושרו בענין רע עדי נשאר בעירום וחוסר כל ולמען פרנסו בכבוד הראוי לו מנוהו יקירי ווילנא לנאמן על הצדקות ורשות נתנו לו ליקח מהם שכר עבודתו ככל אשר יחסר לו כי ידעו את העונג והרך אשר גודל בהם מעודו על כן לא נתנו קצבה לפרנסתו ובעבור שנה ומחצה נודע הדבר כי מאז שם המשרה על שכמו כל מעדנים רחקו מאתו וכי לא בא בשר בפיו אף בשבת ומועדי קודש וכמעט על הלחם לבדו חיה ובשאלם אותו השיבם דבר כי לוקח הוא כפי מה שהרשוהו די מחסורו אשר יהי' בהנה ואינו רשאי ליקח יותר ומאז קצבו לו שכירות קבועה בעד עבודתו כפי כבודו וכשנפטר הגאון מוהר"ר שאול

זצ"ל באמשטרדאם נכבדות דברו בו למלאות מקום זקנו ברבנות ולישב על כסאו אחריו אך הוא בענות צדקו לא קבלו וחשב עצמו שאינו ראוי להשתמש באיצטלא זו:

סיפר לי עוד תלמידו הרב הנ"ל כי חיבור אלי' רבא לסדר טהרות המיוחס לאדונינו הגר"א ז"ל מאת הגאון ר' יעקב יצאו כבושים וכן היו הדברים הרב המופלג מוהר"ר מאיר ז"ל משאד למד סדר טהרות אצל מרן הגר"א ז"ל והוא רשם לעצמו בקיצורים ורמיזות בלישנא קייטא כי לא יכול למשוך בשבט סופר וסמך על כתביו ויסירם מדעתו ובמשך הימים נפטר מרן הגר"א לג"ע זי"ע והפסיל ר"מ לענות אל תלמודו ולהזכירו ראשונות והנה נשכח ממנו ומילתא מיני' אזדא והביט אל כתביו ולא בא אל כונתם ויפן אל הגאון ר' יעקב ז"ל ולכבוד מורו הגאון החסיד קבל על עצמו העבודה הקשה והניח את כל מרבית שיעוריו בתלמודו הקבועים לו ועסק רק בסדר טהרות עם כל חיבורי הראשונים בעמל ועיון גדול ואחריו שם לנגד עיניו כתבי ר"מ הנ"ל וממוצא דבר השכיל וירד לכוונת אומרו ומחברו והציגו בלשון צח וברור ושנה משנתו בלשון הראשונים ז"ל וכדרך חיבורו הקדוש הנדפס לפנינו ואף לשון ההקדמה ופתח השער הכל לשונו ודבריו ומרוב חסידותו והצניעו לכת ציוהו לבל יזכר שמו עליו:

וכל ימיו היה יושב ועוסק בתורה וחיבר חבורים הרבה בכל מקצעות שבתורה בנגלה ובנסתר (כן סיפר לי תלמידו הנ"ל) ונפטר בשם טוב לחיי עולם כבה בשנת תקפ"ו ובא ליד תלמידו הרב אחד מחיבוריו הוא חיבורו הלזה למס' עירובין בבלי ירושלמי תוספתא והוא נהג בו טובת עין ושאלו לי לעיין בו מידי למדי מס' זאת וכאשר ראיתי כי טוב הוא וכי יאיר עיני המעיין בקשתי עמנו רשות להעתיקו וגם בזה לא השיב פני ועוד אמצני וזרזוני לזה והכ"י הי' בלוי ומטושטש ובכל דף היו בו כמה פתקאות קטנים אשר אחד שייך בחברו ולא נרשם עליהם אן מקומם וטרחתי ומעלתי בו וחברתי ענין לענין והצבתי כל דבר על מכונו ומקומו הראוי לו ונתתי להעתיקו להסופר הרבני המופלג היקר מוהר"ר **ראובן** ז"ל במוהר"ר אהרן מקידאן וכל דבר הקשה לו הביאו אלי והוא עבד עבודתו באמונה זכרה לו אלוה לטובה ויהי' מנוחתו שלום. וחי' הירושלמי והתוספתא העתקתי אנכי לבדי ובכל המקומות שהי' צריך תיקון תקנתי והגהתי בעזר ה' כפי הבנתי בו עדי יצא הספר כלי כלול בהדרו ותורה שלימה כל ג' חלקיו וקראתים בשם לחלק הבבלי **גאון יעקב** ולביאור הירושלמי **תנא ירושלמי** ולחי' התוספתא **מרא דמתניתא** ואחרי גמרי העתקת הס' לא הייתי בביתי שנה ומחצה ובשובי מצאתי את הרב תלמידו שנפטר והלך לעולמו וכ"י המחבר נאבד ונגנב רובו וראיתי שמן השמים הסכימו בהעתקתו ומאז חפצתי להדפיסו ולהפיצו בישראל אך צעיר הייתי לימים ולא נסיתי

בעסקי הדפסה וגם ההוצאה רב מאוד להדפיסו במדינתינו וב"ה שנתגלגל הדבר ובאתי פה עיר המהוללה לבוב יע"א להדפיס שם שו"ת מהר"ם בר ברוך ח"ג אשר העתקתיו מכ"י ישן נושן אמרתי הגיע העת גם לספרנו זה להגלות ע"פ תבל ולהנות ממנו בני אדם לומדי תורת ה' ונתתיו לביה"ד. אצל ידידי הרבנים החריפים הי"ו וב"ה שיצא כעת לאור עולם מוכלל ביפיו חלק הבבלי ובקרוב יוגמר אי"ה בדפוס שני חלקיו הנשארים ועל טוב יזכר שם ידידי הגביר המפורסם המופלג יר"א ונדיב לב מוהר"ל **צבי הירש** המכונה **אלטר איידעלשטיין** מיקירי עיר פאלטעשען אשר במאלדויא המדינה כי סייע להדפסת הספר הקדוש בסך מסוים יברכהו ה' להפיץ מעינותיו חוצה בזרע חייא וקיימא לדור עולם וזכות הגאון המחבר ז"ל יעמוד לו וגם לכל ההוגים בספרו ומזכירים שמועה מפיו:
דברי המדבר לכבוד קדושת הגאון המחבר כו"ח פה **לבוב** בחודש שנים עשר הוא חודש אדר בעשירי לחודש תרכ"ג:
רפאל נתן נטע בלא"א מוהר"ר **שלמה זלקינד ראבינאוויטץ**

פרק ראשון - מבוי

דף ב.

מתני': **(חסר כאן איזה שורות)**
והאי מבוי הואיל ופרוץ במלואו לרה"ר תקינו לי' רבנן לחי או קורה דלא ליתי לאחלופי ולמישרי רה"ר גמור' כדאמר רש"י וה"ר יונתן אמר דלא ליתי לטלטולי מרה"ר לתוכו הואיל ושוה הוא לרה"ר אמרי דין רה"ר לי' לפיכך תקינו לי' לחי או קורה להבדילו מרה"ר. וק' כלפי ליא כי תקינו לי' רבנן דבלאו לחי וקורה לא ליהוי כרה"י לטלטולי בתוכו או מתוכו לרה"י ומהר"י לתוכו כל שכן דמחלפי ברה"ר ואמרי רה"ר היא ואתו לטלטולי בתוך ד"א מרה"ר לתוכו ומתוכו לרה"ר וכהאי גוונא אמרו גבי סלע שבים (לקמן דף ס"ז ע"ב). ואיכא למידחק הואיל ואסרו רבנן לטלטולי בתוכו ומתוכו לחצרות טרחי ועבדי לי' לחי וקורה למישרי' ותו לא אתי למיטעי ולמימר רה"ר היא כיון דחלוק הוא בלחי וקורה:
וכן הא דאמר ה"ר יונתן טעמא דר' יודא משום דקסבר קורה משום מחיצה דפי תקרה יורד וסותם. ותלמודא הא אמרה דפליגי בהכירא:
והיינו טעמא דמבוי והיינו טעמא דסוכה וקא אצרכא צריכותא דחדא מאידך לא ילפא דבסוכה דלישיבה שלטא בי' עינא טפי וברחב יותר מעשר נמי לאו היינו טעמא דר"י כיון דמשום מחיצה הוא דאי משום מחיצה ר"י קא מכשר אפי' טובא נמי ואנן עד י"ג אמה

ושליש בעינן למימר. וההיא דכל גגות משום דקסבר ר"י ב' מחיצות דאוריית' כדאסקינן התם ואפי' למ"ד התם משום פי תקרה התם תקרה ד' הכא קורה טפח ותו אי כה"ר יונתן מ"ד קורה משום מחיצה דאמר כר"י ולא כרבנן. ובירושלמי אמרו ר"י כדעתי' ורבנן כדעתהון דתנינא תמן גשרים המפולשין כו'. והיינו דה"ר יונתן. ופליגא דבבלי. דרבנן דירושלמי לית להו לא דר"נ ב"י במבוי ולא דרבה בסוכה. דאמרו הוא דעתי' דר' יודא במבוי הוא דעתי' בסוכה הוא דעתהון דרבנן במבוי הוא דעתהון בסוכה וכן אמרו בריש סוכה. ודבבלאי פליגא ולר"נ בר יצחק לר"י נמי קורה משום הכירא דבקורה טפח לא אמרינן יורד וסותם:

ולמ"ד קורה משום מחיצה לרבנן נמי משום מחיצה וקסברי למעלה מך' לא אמרינן יורד וסותם:

למעלה מעשרים אמה. במבוי שהכשירו בקורה דאי בהכשירו בלחי פרוץ הוא עד לרקיע ובין לרב ובין לרב נחמן ב"י לא חשו לפירצה אלא ברחבו שלא יהא יתר מעשר דפתחא טפי מעשר לא עבדי אינשי וכדתנן כל פירצה שהיא בעשר אמות מותר מפני שהוא כפתח יתר מכן אסור וכן בכולהי שמעתי דפירצה לא חשו אלא ברחבו דליהוי כפתח אבל בגבהו אפי' פרוץ למעלה לית לן בה. והכא בפרוץ במילואו דתקינו לי' רבנן לחי וקורה לר"נ בר יצחק הכירא בעלמא הוא דתקינו דלא לתחזי כמילואו וקורה למעלה מעשרים לא שלטא בה עינא ולא מתחזי הכירא דידי' ולרב לחי וקורה משום סימן פתחא הוא למישווייי' בפיתחא ולא כמילואה:

ובפתח איכא משקוף ושתי מזוזות והכא תקינו לי' או קורה דהוי סימן משקוף ואע"ג דלית לי' מזוזות או לחי דכעין מזוזה ואע"ג דלית ליה אלא חדא מזוזתא ולית לי' משקוף. וכי עביד לחי דהוי כעין מזוזה אע"ג דפרוץ בגבהו לית לן בה. וכי עביד קורה ולא לחי דאכשרא למבוי שנפרץ במילואו בהאי קורה דהוי סימן משקוף:

שיעור פתח בגבהו עד המשקוף בעינן דאי גבוה משיעור פתח ליכא ליכא סימן משקוף אלא מניחו בעשרים דהוי שיעור פתח והוי סימן משקוף. ומ"מ בעינן שלא יהא רחב מיו"ד דברוחב לכ"ע דחשו לשיעור פתח דלא ליהוי פירכה. ולמאי דבעינן למימר קמן אליבא דהרמב"ם אף ר"נ בר יצחק סבר לחי וקורה משום הכירא דפיתחא למיפקי' מתורת פירצה ולמישווייי' פתח וקורה כעין משקוף ולחי כעין מזוזה וכי עביד לי' קורה שיעור פתח בעיא. ובהא פליגי רב סבר יש שיעור לגבהו לרבנן כפיתחא של היכל וטפי מדהיכל אפי' בגבהו לאו פתחא הוא. ור"נ בר יצחק סבר אין שיעור לגבהו ואפי' גבוה טובא שיעור פתח הוא דלגובה ילפינן מפיתחא דמלכין דגביהי טובא ולמעלה

מך' דלא משום דקורה הכירא דפיתחא הוא ולמעלה מך' לא שלטא עינא ולא חזי לה וליכא הכירא:

קתני בלמעלה מעשרים פלוגתא דר"י וברחב מעשר קתני תקנתא דצוה"פ וה"ה דר"י פלי"ג ברחב מעשר וצוה"פ מהניא בלמעלה מעשרים כדתניא בברייתא ואייתוה בשמעתין והא דלא קתני לה. לרב קתני דר"י בגבהו ורחבו ממילא שמעית לה גבהו טעמא מאי דגמר מאולם אולם הא רחב עשרים הוה ולרב חסדא גבהו גמר מפיתחא דמלכין פיתחא דמלכין הא רחבין נינהו ולר"נ ב"י דגבהו משום דלא שלטא בה עינא ורחבו דמשום פתח לא קתני דר"י ברחבו משום דבגבהו ר"י מכשר לגמרי ואפי' טובא נמי דלא חש לגובה כלל. אבל ברחבו דר"י נמי אית לי' שיעורא או י"ג אמה ושליש או שיעורא אחרינא ופלוגתא דשיעורא לא נחית למתני' וצוה"פ לא קתני בלמעלה מעשרים דרישא הא בפחות מעשר ובמבוי סתום וצוה"פ ל"ל תי"ל משום לחי ובשמעתין אמפולש או ארחב מעשר וגבוה מך' או לר' יוסי קא מיבעיא לי' ובריייתא נמי בהכי מתוקמא כדפירשו בתוספות:

גמרא: מ"ש גבי סוכה דתני פסולה ליתני ישפיל אבל ימעט לא מצי למיתני' דמשמע נמי יגבי' הקרקע כדאמרו בירושלמי ובסוכה כה"ג פסולה משום תעשה ולא מן העשוי: וע' תוס' סוכה י' ע"ב):

ופריך ליתני או אידי ואידי תקנתא או אידי ואידי פסולה ומשני סוכה דאורייתא ניחא ליה טפי למיתני בי' פסולה מבוי דרבנן ניחא לי' טפי למיתני' תקנתא ואבע"א בדאורייתא נמי ניחא טפי למתני' תקנתא אלא משום דנפישין מילי' לא תני תקנתא:

חכמים לא למדוה כו' פרוץ במלואו ודאי לא הוי פיתחא אלא תקנתא דלחי וקורה קמשוי לי' כמאן דהוי לי' גיפופי דליהוי פיתחא ומהדרינן אקרא דקרא לי' פיתחא בהאי שיעורא בדאיכא גיפופי והיינו דקשי קמאי בדמשכן:

אלא מפתחו של היכל אשכחן קראי דקרי לפיתחא רברבי כגון דמלכין פיתחא אלא דלא מסתבר למיגמר מיני'. והיינו דאמר ר"ת דלא מסתבר למילף מדהיכל ואולם:

הבית הפתוח לאולם: דאולם תרי פתחי הוה לי' חדא פתיחא לעזרה וחדא פתיחא להיכל קרא אפתח אולם הפתוח להיכל כתיב והיינו דקאמר הבית פתח הבית וקרי לי' פתח אולם משום דפתוח לאולם. והא דלא קאמר פתח אולם הפתוח לבית משום דבכל מקום פתח היכל מקרי ורבנן קאמרי לי' לר"י את מהכא קא נסבת דפתח אולם כתיב לא קרא אפתח הבית קאמר אלא משום דפתוח לאולם קאמר פתח אולם וקאמר אותו פתח הפתוח ממנו לבית ובתוס' דכתיב אולם הבית וכתיב פתח הבית והיינו כדאמרינן במי

שהוצאוהו למדנו מקום ממקום ומקום מניס' ה"נ למדנו בית מבית ובית מפתח מה בית דהתם פתח אף בית דהכא פתח וכמאן דכתיב פתח אולם הבית:

אשכחן משכן כו'. לרבנן דתוספת' אי לא אשכחנא מקדש דאיקרי משכן ומשכן מקדש לא הוה ילפינן להו מהדדי אפי' היכא דמסתבר טעמא ולא הוי מוקמינן קרא דמשכן אמקדש אע"ג דמסתברא למוקמי'. אלא הואיל ואשכחן הכי אוקמינן וילפינן מהדדי היכא דמסתבר למילף בשלמים ומומין:

שלמים ששחטן קודם כו' הא דאמר הריטב"א משמי' דרבנן דתוס' איצטריך כגון שהקריבו התמיד בדלתות סגורות דלא אשכחן דמיפסיל בהכי מסתברא השתא דכתב רחמנא גבי שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין תמיד נמי יליף מיני' ומיפסיל:

דכתיב ונתתי משכני בתוככם פירש רש"י והאי בתורת כהנים כתיב וכולה תורת כהנים לאחר שהוקם המשכן כדכתיב וידבר ד' אליו מאוהל מועד וכבר הי' להם משכן מאי ונתתי כו' וכולהי מפרשי אורייתא אמרי דמפרש' דשמיטה דכתיב וידבר וגו' בהר סיני עד שלהי בחוקותי כולה בהר סיני נאמרה וכדמסיים בתוכחות אלה החוקים וגו' בהר סיני ומסיים בכולה אלה המצות וגו' בהר סיני ואם בחוקות תלכו ופרשת התוכחות אשמיטה נאמרה כדכתיב בתוכחות אז תרצה הארץ שבתותי' אז תשבת הארץ וגו' והארץ תירץ שבתותי' וכולה בהר סיני קודם שהוקם המשכן נאמרה הלכך חזינן דהכא הכי קאמר דכתיב ונתתי משכני בתוככם וכי כל הבטחות שהבטיחה תורה. לכל ימי המשכן עד שנבנה הבית הבטיחה ואלאחר שנבנה הבית לא הבטיחה והרי עקר הטובות לאחר שנבנה הבית נינהו וכדכתיב ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא יוסיפו עוד בני עולה לענותו כאשר בראשונה ואלו הלכו בחוקותיו היו כל הטובות ועקר השראת שכינה בבית עולמים וכדאמרינן בעלמא עד שנבנה הבית היו ככלה בבית אביה ומשנבנה הבית נכנסה לבית בעלה אלא מקדש איקרי משכן ובין המשכן ובין המקדש בכלל ונתתי משכני בתוככם:

דף ב:

בין לרבנן בין לר"י לילפו כו' ואבע"א כי כתיב קלעים כו' כמה קשו בה רבנן ודחוקי נפשי לאוקמי שמעתין ודכולהי קשיא דרש"י כדאמר ר"ת ואייתוה בשחיטת קדשים ודר"ת דהתם לדידי' הוה המסך רחב חמש אמות ואכתי החלל שבין הכתיפות עשרים ותו ט"ו אמה אשתירו פריצי בלא קלעים ובלא מסך ועוד קושיי' וכולהי קושיי דרבנן דתוס' דהתם עלי' וכולהו קושיי דהריטב"א ודהריצב"א ק' כלפי ליא רחב מעש' ועד

עשרים בנמוך פתחא ובגבוה לאו פתחא אדרבה רחב בנמוך אתחזיא טפי כפירצ' ותו הא דאמר כיון שהוא נמוך לא ניחא לי' למימר פתח שער איקרי והיינו דפריך והיינו דמשני אבע"א דהוי נמי גבוה הא קרא בהדיא קא קרי לי' פתח שער ובלאו קרא הא לא תיקשי לי' דנימא מסברא כיון דנמוך אפי' רחב ך' הוי פתח דאימא אפי' בנמוך רחב טפי מיוד לאו פתחא הוא ומקרא הוא דקא קשיא לי' דאשכחן דקרי לי' פתח וכיון דפתח סתמא לא אשכחן תו ליכא למילף מקרא ודהריטב"א קשיא חדא עמודיהם ארבעה ואדניהם ארבעה דכתיב גבי מסך חדא עמוד וחדא אדן סגיא לי'. וכי לקלעים חמש עשרה דמזה ומזה מסך קרי לי'. ותו בצוואה אכתי הנך קלעים לא כתיבא וכתיב אמסך עמודיהם ארבעה ואדניהם ארבעה. ותו מ"ש דפלגינהו רחמנא להנך קלעים לכיילינהו בהדי אינך ולכתוב כ"ב ומחצה לכתף וכן לכתף השנית. ועוד בצוואה אמאי לא כתבינהו להנך ט"ו ולא רמיז להו. ועוד האי כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה בגובה הוא דכתיב. הא השתא נמי ברוחב כתיב ואט"ו אמה יתירי דפליג להו שבעה ומחצה מזה ושבעה ומחצה מזה ובהכי הוא דקא מפרקת לרוחב דליכא אלא ה' אמות וקראי נמי לא משמע כוותי' דרבנן. ואנן חזינן תרגימא דהאי סוגיא דקא פריך בין בגובה בין ברוחב בין לר"י בין לרבנן אדילפי מפתח היכל ואולם דלא דמיין כלל למבוי דהו"ל דלתות וצוה"פ. וצריכא למימר דלתות לצניעותא בעלמא הוא דעבידי וצוה"פ לא מהניא ולא מידי כדבעיא למימר קמן. לילפו מפתח שער החצר דדמי למבוי דלא הוה לי' דלתות ולא צוה"פ דכלונסות בקלעים כריכי וטבעת קביעא בהו וחלי הטבעת בווי העמודים וכי שקלת למסך בטבעתי' לא אשתיירי הכא כלונסות ותו כלונסות מן הצד נינהו וצוה"פ שעשאה מן הצד לאו כלום מה להלן גבוה ה' ברחב ך' אף כאן גבוה ה' ברחב ך' ולמעלה מה' ליפסיל ורוחב עד ך' ליכשר. ומשני פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי ואנן מפתח שער לא ילפינן דוודאי אפי' גבוה מאה אמה ורחב מאה אמה נמי איקרי פתח שער ובחצר הוא דלא הויא בה טפי וא"נ הויא בה טפי נמי איקרי פתח שער ופתח שער לא צריך קרא פוק חזי שערי מדינות דגביהי טובא אלא אנן מפתח סתמא גמרינן דטפי מהיכא דמשכחת בי' קראי דקרו פתח סתמא אנן נמי לא שרינן ולילפינן מהיכל ואולם דאשכחנא בי' קרא דקרי לי' פתח סתמא וארוחב לא קשיא דהתם אע"ג דרוויח טובא פתח שער ואגובה לא קשיא דמפתח שער לא ילפינן וקאמר ואבע"א אי בעית אשני לך עוד שינויא אגובה דארוחב וודאי לא צריכא לשנוי דשאני התם דפתח שער איקרי ואע"ג דרוויח טובא אלא אגובה דאי איכא דמחשך ואמר אימא גבוה מחמש פתח שער נמי לא איקרי ולא מבעיא פתח סתמא ומסברא מנא לך דאיקרי פתח שער אפי' טפי ממאי דאשכחן בקרא אמינא

לי' התם נמי גבוה ך' הואי ברוחב ך' וכי כתיב קלעים ט"ו אמה בגובה הוא דכתיב מאחר דכתב רחמנא ולכתף השנית מזה ומזה לשער החצר קלעים טו"א (כאן חסר שנרקבו איזה שורות):

הא דקשיא להו הא קלעים צוה"פ הו"ל וכן אהא דקאמר ולא פליג ר"י בסיפא אימא שאני אולם דהו"ל צוה"פ האי מאי קושיא א"ה גובהו נמי מנא לי' מהיכל למר ומאולם למר אימא שאני התם דהו"ל צוה"פ דכי היכי דמהניא צוה"פ ברחבו ה"נ מהניא בגבהו כדאסקינן בפירקין בשמעתא דצוה"פ:

עד מ' ונ' אמר הריטב"א מ' כפתחו של אולם ונ' כפתחן של מלכים ולדבריהם דרבנן קאמר. ולר"נ ב"י דקאמר בהכירא פליגי ואמר הריטב"א דלא ס"ל נמי הא דר"י מפתחין דמלכין גמר מאי מ' ונ' כדאמרי רבנן דתוספות כדאמרי אינשי:

מפתחין דמלכין גמר. דקרי להו קרא פתח דשלמה ונוכח פתח הבית דאחשורוש:

לרב ר"י מכשיר רחב עשרים אמה ושאני פסי ביראות דפרוץ מרובה כדאמ"ל רב יוסף לרב אחי ולרב חסדא נמי ר"י מכשיר אפי' רחב טובא כפתחין דמלכין ולר"נ ב"י לר"י לא ידענא:

הא דהווינן לרב מצוה"פ ואמלתרא דהוי לי' להיכל ואפ"ה עשר הוא דרויח ועשרים הוא דגבוה. אי לא הוי לי' להיכל צוה"פ ואמלתרא לא תיקשי מהי תיתי דרחב מעשר הויא פתחא בצוה"פ וגבוה מך' באמלתרא' דאימא מסברא צוה"פ ואמלתרא משוי להו פתחא אפי' טובא. אלא השתא דהו"ל להיכל צוה"פ ואמלתרא תיקשי כי היכי דילפת בלא צוה"פ ואמלתרא דעד עשר ועשרים הויא פתחא כדאשכחן בהיכל טפי לא דלא אשכחן ה"נ בצוה"פ ואמלתרא עד עשר ועשרים דאשכחן בהיכל הויא פתחא טפי לא. דאי צוה"פ ואמלתרא סברא הוא דהוי פתחא אפי' טובא עד עשר ועשרים בלא צוה"פ ואמלתרא ממאי דהוה פתחא אימא שאני היכל דצוה"פ ואמלתרא אשווי לי' פתחא ומבוי נמי עד עשר ועשרים נמי ליבעי צוה"פ ואמלתרא. אלא לאו צוה"פ ואמלתרא לא משוו פתחא ועד עשר ועשרים בלא צוה"פ ואמלתרא הויא פתחא טפי לא אשכחן וכי איכא צוה"פ ואמלתרא נמי טפי לא ובדין הוא דהוה מצי לאקשויי וליבעי נמי צוה"פ כדאמר בדלתות דהשתא נמי מדלא בעי עד עשר ועשרים צוה"פ הוא דקשיא לי' כדאמרן אלא איידי דבעי לאיתויי מתניתין דקתני בהדיא דצוה"פ מהניא קא מקשי לא תהני כדאמר הריטב"א ואע"ג דהא נמי תנן הכשר מבוי לחי או קורה הא צוה"פ לא בעינן מתניתין עדיפא. לי' לאיתויי א"נ איידי דבעי לפריקה רב אתני' צריך למעט ולא מהני צוה"פ קא מסדר נמי לקושיא הכי ולא תיהני דאי הוה מקשי וליבעי צוה"פ הוה צריך

לארוכי ולמימר דרב מתני צריך למעט ולא מהניא צוה"פ ולא מידי למישווי' פתחא וכן באמלתרא מסדר כה"ג מהאי טעמא ואע"ג דלרב נמי אשכחן צוה"פ דמהניא במפולש לא תיקשי וליבעי נמי צוה"פ דהיכא דאית בי' שיעור פתח מהניא צוה"פ אפי' במפולש אבל אטפי משיעור פתח לא מהניא לרב וגמר מהיכל דעד עשרים ועשר הוי **שיעור** פתח דאי טפי משיעורא היא לא הוי מהניא צוה"פ ואמלתרא דהיכל:

דף ג.

למאי למאי דסליק אדעתין מעיקרא לרב אמלתרא מהני משום דאמלתרא משווי לי' פתחא מאי אמלתרא פסקי דארזא ומשום דנפש משכי' משווי לי' פתחא אפי' גבוה טובא וסוכה שאני דמשום הכירא ואע"ג דנפיש משכי' לא שלטא בי' עינא:

דלמא תבנית היכל לאו דווקא דלמא מדקא מותיב מיני' אלא הכי גמורי לי' כדאמר הריטב"א:

אמלתראות של מילה הריטב"א משמי' דרבנן דתוספות האמרינן מאי אמלתרא פסקי דארזא תריץ אילן של עפצים מן ארז הוא דהא עשרה מיני ארזים הן ומשמי' דהראב"ד אמר בלאו הכי לא קשיא דמאי אמלתרא דאמרינן לאו אהיכל קאי אלא אאמלתרא דמבוי ולהראב"ד ע"כ דמיל' חשיבא כדארזא מדקא דייק לרב דאמלתרא לא מהני דהא היכל אמלתרא הו"ל ואפ"ה עשרים הוא דגביהי. ואי לא חשיבא דמילא כדארזא אימא בארזא מהני ולמ"ד מאי אמלתרא קיני אבל פסקי דארזא לא ע"כ בהיכל הוה נמי קיני וכדאמר רש"י התם כיון דלדידי' לא מהני במבוי אלא קיני ואי בהיכל לא הוה קיני ממאי דלרב קיני לא מהני דאמרת אמלתרא תנאי היא אימא קיני דלא הוה בהיכל מהני במבוי:

לדידי נמי תנאי היא ותנא דאמלתרא סבר משום הכירא כר"נ ב"י ואנא דאמרי כתנא דהיכל:

מסתברא לרב פליגי תנאי באמלתרא ופליגי בצוה"פ. האי תנא דקתני גבוה מך' יותר מפתחו של היכל. ס"ל דמהיכל גמירי ולא צוה"פ ולא אמלתרא מהני דהא היכל צוה"פ ואמלתרא הוו בי' ואפ"ה עשר הוא דרוויח ועשרים הוא דגביה. ותנא דתנא אמלתרא מהני לאו מהיכל גמיר ומהניא לדידי' בין צוה"פ ובין אמלתרא. והיינו הנך מתניתא דאייתוה בפירקין בשמעתא דצוה"פ דצוה"פ מהני בין ברחב בין בגובה לאו כולהו משבשתי נינהו לרב אלא אינהו כהאי תנא דאמלתרא מהני וה"ה צוה"פ ולרב נמי מאן דתני במתניתין א"צ למעט לא משתבש אלא איהו כתנא דאמלתרא ס"ל ומוקים למתניתין כוותי' ואנא כתנא דהיכל ס"ל ואוקימנא למתני' כוותי' והיינו דאתמר בירושלמי דאמר רב לרב חיננא ב"ר שלמי' תתני' ואידעי' דלית כן וכדפרישן התם:

רב נחמן בר יצחק פליג אדרב דכ"ע בין צוה"פ בין אמלתרא מהני דלאו מהיכל גמירי ויתר מפתחו של היכל דקתני לסימנא בעלמא ורבנן ור"י בהכירא פליגי ולית לי' לרב נחמן ב"י לא מפתחו של היכל לרבנן ולא מפתחן דמלכין לר"י אלא דכ"ע משום הכירא וכדעבוד צריכותא כדאמר הריטב"א והרמב"ם בפירושיו על המשנה פירשה ר"י אומר כי שער היכל המלכים אולי הם גבוהין יותר מך' אמה וכו' ות"ק אומר כי כשיהי' גובה הקורה כו' יותר מכ' אמה אינה ניכרת ולא יביטו אלי' אלמא קסבר הרמב"ם לר"נ ב"י נמי ר"י מפתחא דמלכין גמר וקשיא צריכותא דעבוד דרבנן ור"י בשלטא עינא קמיפלגי כי מעיינת בה יפה אמר הרמב"ם ודר"נ ב"ר יצחק קשיתי' חדא הא דאמר לרבנן קורה טעמא מאי משום הכירא הא לר"י נמי משום הכירא ותו ר"נ ב"י פריש טעמא דתקינו רבנן תורה משום הכירא ולא פירש טעמא דל מעלה מך' דפליגי בה ר"י ורבנן דעלה קיימינן ותו לר"נ ב"י הכירא דמאי הא אנן למיפקי' להאי מבוי מפירצה ולמישווי' פתחא בעינן אלא מוד' ר"נ ב"י לרב דהכירא דפתחא בעינן ומפקינן לי' מתורת פירצה ומשווינן לי' להאי מבוי בלחי וקורה לפתחא וכדאמרן אמתניתי' ובהא פליגי רב סבר יש שיעור לגובה ושיעורו רבנן גמרי לי' מהיכל וכי גבוה טפי מהיכל והכשירו בקורה הרי הקורה למעלה משיעור פתח ולא הוי הכירא דפתחא ור"י גמר שיעורו מאולם ולרב חסדא מדמלכין. ור"נ ב"י סבר בין לרבנן בין לר"י גובה מפתחא דמלכין גמיר ואין שיעור לגובה ואפי' גבוה טובא שיעור פתח הוי וקאמר ר"נ לרבנן קורה טעמא מאי דלמעלה מעשרים לא משום הכירא דלמעלה מך' אע"ג דהוי שיעור פתח מ"מ ליכא הכירא דלא שלטא בה עינא ולא חזי לה. ור"י לא חייש לשלטא עינא וכיון דלמעלה מך' נמי שיעור פתחא תו לית לן בה.

ואע"ג דרב חסדא ורב יוסף ואביי קא שקלי וטרי אליבא דרב לדידהו לא ס"ל דהא רב חסדא אמר צוה"פ שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום הא עשה ע"ג מהני ואע"ג דאיכא לאוקמי בעשר ובמפולש מ"מ מדאייתיה בפירקין אמתניתי' אלמא אמתניתי' קאי ומתני א"צ למעט ואביי הא אמר אמת מבוי באמה בת חמשה ואי כרב האמר מפתחו של היכל והיכל אמה בת ששה הואי וכדאמר הריטב"א לרב וודאי אמה בת ששה ואמוראי דאמלתרא כוותי' דר"נ ב"י וסתמא דתלמודא בפירקין אמרה אשכחן צוה"פ דמהניא ברוחב ואמלתרא בגובה אלמא קסברא דאידי ואידי מהניא וכן כולהו אמוראי דצוה"פ משמע דאמתניתי' קיימי וכן אמוראי דירושלמי אמתנית' הוא דקיימי הלכך הלכתא כר"נ בר יצחק וכן אמרו רבוותאי:

ורב נחמן ב"ר יצחק הניחא אי לא ס"ל להא דרבה. ואמרי רבנן דתוספות לרבה גופי' הו"מ למיפרך ואנן חזינן בפירקין דאמר רב מותר להשתמש תחת הקורה ומוקים לה דסבר קורה משום הכירא ואבע"א דכ"ע משום מחיצה וקסבר חודו החיצון יורד וסותם אלמא רב נמי מצי סבר קורה משום הכירא או משום מחיצה דחודו יורד וסותם אלא הא בהא לא תליא דא"נ קורה משום הכירא לרב הכירא דשיעור פתחא בעינן דהכא וודאי פתחא מעליא לא הוי דלית לי' גיפופי אלא הכירא דפתחא בעלמא הוא דהוי וסבר רב כיון דבעינן הכירא דפתחא למעלה מך' דגמירי מהיכל דלאו שיעור פתח הוא הכירא דפתחא נמי לא הויא ור"נ ב"י אי דס"ל הכירא דפתחא לא בעינן בגבהו אלא הכירא בעלמא אי דס"ל אפי' גבוה טובא הוי שיעור פתח כדאמרן ולמעלה מך' משום דלא שלטא בה עינא ולא הוי הכירא ואי קורה משום מחיצה קסבר רב למעלה משיעור פתח לא אמרינן חודו יורד וסותם:

מסתברא למ"ד קורה משום מחיצה א"נ לא ס"ל להא דרב דמהיכל גמיר מ"מ באמלתרא כרב ס"ל כיון דס"ל קורה טעמא מאי חודו יורד וסותם למעלה מך' אמאי לא לאו קסבר לא אמרינן חודו יורד וסותם אלא עד כ' אמה אבל למעלה מך' לא אמרינן יורד וסותם וכי אית לה אמלתרא מאי הוי אטו משום דחשיב ומסתכלי בה יורד וסותם ולא מסתבר למימר קסבר אפי' למעלה מך' נמי אמרינן חודו יורד וסותם והכא אע"ג דקורה משום מחיצה צריך הכירא קצת וכדאמרו בתוספות בלחי גבי לחי הבולט ד"א נדון משום מבוי א"ה מבוי שצדו אחד ארוך וצדו אחד קצר דפירקין דאמר רב כהנא מניח את הקורה באלכסון רבא אמר אינו מניח אלא כנגד הקצר ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידהו דטעמא דידי קורה משום היכר ובאלכסון לא הוי היכר טעמא דידהו קורה משום מחיצה ובאלכסון נמי הוי מחיצה ואי איתא לדידהו נמי הא הכירא קצת בעינן ולאפלוגי בין הכירא להכירא לא מסתבר. והנך אמוראי דהכא דאמרי אמלתרא מהני וסתמא דפירקין דאמר' אשכחן אמלתרא דמהני בגובה כולהו ס"ל קורה משום היכר:

אמלתרא בירושלמי ריש מכילתין ר"י כדעתי' דתנינן תמן וכן גשרים המפולשין כו' היך מה דתימר תמן את רואה את העלתירה כילה יורדת וסותמת אף הכא את רואה את הקורה כולו יורדת וסותמת ואתמר ר' אמי בשם רב הושעי' לא סוף דבר מבוי מקורה אלא נתן מלתרא ויש בו רוחב ארבעה מתרת את המבוי:

ובשמעתא דתשמיש תחת הקורה אתמר א"ר מנא קומי ר' יוסי חמי מה אמר לא אמר אלא בשאין שם רוחב ארבעה אבל יש שם רוחב ד' אסורה א"ל והדא היא אמלתרא אלו מלתרא שמא אינה מותרת שמעינן מכל הני דרבנן דירושלמי לקורה רחבה ד' קרי

אמלתרא ואל תשיבני הא דאתמר התם הרחב מעשר אמות ימעט כיצד ממעט נותן מלתרא בפתח המבוי ומתיר המבוי ברוחב את אמרת והא למעט לרוחב מיתר מיו"ד אמלתרא רחבה ד' ל"ל בפס עד עשר סגיא וכדתניא בתוספתא כיצד ממעטו עושה פס עד עשר. התם איידי דבעי למימר ורבנן עבדין לה אפי' בגבוה משום דנעשית כאכסדרה דאמרינן פי תקרה יורד וסותם נקיט מלתרא דאי לית בה ד' לא מהניא לגובה והיינו דאמר ר' נתן בעל הערוך פסקי דארזא לוח ארז רחב ארבעה טפחים:

מיהא דבבלי קשיא לן אי דרח' ד' ארז ל"ל ותו קשיא דרב אדרב וסבר רב אמלתרא לא מהני והאמר רב (בפ' כל גגות ד' צ"ד ע"ב) אכסדרה בבקעה אמרינן יורד וסותם ותו אדקא מהדרינן אטעמא למ"ד פסקי דארזא ותיפוק לי' משום פי תקרה יורד וסותם:

וצריכין למימר הא דירושלמי דאמרי פי תקרה יורד וסותם ברחבה ד' ובריאה והא דבבלי דלא אמרי פי תקרה יורד וסותם ברחבה ד' ואינה בריאה דבאינה בריאה לא אמרינן יורד וסותם אע"ג דרחבה ד' כדאמר הרשב"א (עה"ק שער א' ג') ורחב ד' דאהני לאו משום דנפיש משכי' דהא אמרינן נפיש משכי' לא מהני ולא כלום אלא קורה רחבה ד' והוא דארזא חשיבא ואית לה קלא כדאמרינן בשמעתין ובין לרבנן דירושלמי בין רבנן דבבלי קורה חשובה איקרי אמלתרא אי דרחבה ד' וברי אה ואפי' דשאר עצים דאמרינן בה יורדת וסותמת אי דרחבה ד' ואינה בריאה והוא דארזא חשובא ואית לה קלא והיינו דאמ' הר' בנימין מוספיא בלשון יווני מלתרא קורות גדולות מונחות באמצע הקורה אי משום דגדולות אי משום דחשובות דמנחי באמצע הקורה ומחזיקות לכולה תקרה או כדאמר הר"ש אמתנית' ד"ה אמלתראות של מילה של עץ נאה ומיופה או כדאמ' התם הרמב"ם פותחות ומציירות וכן אמר גבי מבוי (פ' ז' מהל' שבת הל' ט"ו) אם הי' בקורה של מבוי כיור וציור עד שיהי' הכל מסתכלין בה והיינו כמ"ד קיני וכולהו משום דחשיבא הוא דקורה חשובה קרוי' אמלתרא והרב בעל הערוך אמר פ"א פסקי דארזי קורות של ארז משוקעין בכותל ונראין בולטין ארוכין ומשוכין כו' ומועילין למעט הגובה ורואין אותן במקום קורה העומדת בתוך עשרים אמה. והא דאמ' קורות משוקעין בכותל היינו דה' אמלתראות דאולם דתנן נדבך של אבן ביניהם כדפרישו בה רבוותאי ולא אמר רבינו שהן ממעטין כיון שהן בתוך עשרים והן עצמן נידונין כקורה. דאי אית בהו הכשר קורה ובתוך ך' נינהו. האי כיון דקא חשיב אית לי' קלא דקאמר מאי איריא חשיב ואית לי' קלא אפי' לא חשיב נמי קורה הוא אלא ורואין אותן עם הקורה העומדת למעלה מך' במקום קורה העומדת בתוך ך' כיון דאית להו קלא ובתוך ך' נינהו מועילין למעט הגובה ובאלו אף הקורה בתוך ך' דאיידי דמסתכלי בהו מסתכלי נמי בקורה כיוצא בזה אמר

הרשב"א (שם) חתיכות ארזים חשובים כשרה וכו' חתיכות ארזים אלו בלא קורה אין מתירין את המבוי אלמא קסב' הרשב"א פסקי דארזא לאו היינו הקורה (וכן אמר רש"י כלונסות ארז וכלונסות לאו תורה נינהו) וצריך תירוץ:

אמר הרשב"א (שם) אם הניח הקורה למעלה מעשרים ויש בחלל שתחת הקורה יתר מק' אמה אפי' היתה הקורה רחבה ד' אינה מתרת שכל שהוא למעלה מעשרים אמה אין העין שולטת בה ואין כאן היכר ויראה לי שאם היתה רחבה ארבע ובריאה לקבל מעזיבה שהוא מתרת ולא משום היכר אלא שפי תקרה יורד וסותם כל שאין פתח המבוי יותר מעשר וכן יראה לי שאלו היתה רחבה שבעה אע"פ שאינה בריאה כשרה שכל שרחבה שבעה העין שולטת בה והא דאמר רבינו רחבה ד' ואינה בריאה אינה מתרת ולא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם נפקא לי' מדא"ר אילעא רחבה ד' ואע"פ שאינה בריאה ואם יש לה אמלתרא אפי' גבוה יותר מעשרים כו'. מכלל דרחבה ד' ואינה גבוה יותר מך' הוא דכשרה הא גבוה לא דאי אפי' גבוה ליכיילינהו ולימא רחבה ד' וכו' או שיש לה אמלתרא אפי' גבוה כו' ורחבה ובריאה נפקא לי' מדאמרינן קורה ד' מתרת בחורבה בכיצד משתתפין (ד' פ"ו.) ולא תקשי להרשב"א הא למ"ד קורה משום מחיצה לא אמרינן למעלה מך' פי תקרה יורד וסותם כדאמרן דהא אנן כמ"ד קורה משום היכר קי"ל וכדאמר הרשב"א ולמעלה מך' היינו טעמא משום דלא שלטא בה עינא ולדידי' היכא דאיכא פי תקרה אפי' למעלה מך' יורד וסותם והיינו דבאכסדרה דפליגי בה רב ושמואל וכן בקורה ד' דחורבה ובכולהי שמעתי דפי תקרה לא מפלגינן בין ך' ובין למעלה מך' וירושלמי מסייעא לי' דאתמר ר' אמר בשם רב הושעיא לא סוף דבר מקורה אלא נתן מלתרא ויש בו רחב ארבעה טפחים מתרת את המבוי ואמרו במלתרא ורבנן עבדין לה אפי' בגובה דנעשית כאכסדרה. ואמרו ולא מודי שמואל במבוי מקורה למעלה מך' ש"מ למ"ד פי תקרא יורד וסותם אפי' למעלה מך' נמי. ופליגא דהריטב"א דכיצד משתתפין בשמעתא דביר שבין ב' חצרות דאמר משמי' דרבותי' דלמעלה מך' לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם והיינו טעמא דגזוזטרא שהיא למעלה מן המים דשלהי כיצד משתתפין דתנן עושה לה מחיצה לא שרינן משום פי תקרה. ורבותי' בעלי התוספות אוקמוה למתנית' דגזוזטרא בגווני אחרינ' ומסתברא דכהרשב"א ס"ל ולהריטב"א קשיא דירושלמי מדר' אמי דירושלמי אמר לך הריטב"א התם בלמטה מך' ומלתרא ד' דצריכא ברחב יותר מעשר דלא מהניא קורה טפח וקאמר נתן מלתרא ויש בו ד' מתרת את המבוי אפי' רחב מעשר וס"ל כהך לישנא דכל גגות דאמרה ביתר מעשר פליגי ורב אפי' ביתר מיו"ד מתיר. ותדע דהא אתמר בירושלמי אמתנית' דרחב מעשר ימעט נותן מלתרא ורבנן עבדין

לה אפי' בגובה משום דנעשית כאכסדרה מתרת אפי' ברחב מעשר אלא הא דולא מודי שמואל קשיא דשמעינן היכא דאיכא פי תקרה אפי' למעלה מך' נמי והא דאמר הרשב"א כל שאין פתח המבוי יותר מעשר קסבר רבינו כהך לישנא דכל גגות דאמרה בעשר פליגי אבל ביתר מיו"ד דכ"ע דלא אמרינן יורד וסותם ודירושלמי כלישנא קמאי דהתם והא דאמר מר וכן היתה רחבה שבעה אע"פ שאינה בריאה וכו' נפקא לי' מדאמרו גבי סוכה במחיצות מגיעות לתקרה אפי' למעלה מך' כשרה ואמרו עלה רבנן דתוס' ולא דמי לקורה דמחיצת מגיעות לקורה ואפ"ה פסולה דשאני קורה דלא רחבה אלא טפח וכן אמר הריטב"א הכא. מכלל דקורה רחבה כמו סוכה אפי' למעלה מיו"ד כשרה כסוכה ואנן קשיא לן אלא הא דאמרינן הכא ומ"ד פסקי דארזא מ"ט משום דנפיש משכי' והא סוכה דנפיש משכי' וקאמר רבנן דלא ואי איתא אימא שאני סוכה דמחיצות אינן מגיעות לתקרה אבל הכא דמגיעות לתקרה וכדאמר רש"י כלונסות של ארז תחובים בכותל מהני נפיש משכי' וכי היכי דמשכי' דסוכה אהני למחיצת מגיעות לתקרה אימא משכי' דארזא נמי אהני במגיעות ואע"ג דלא הוי כמשך סוכה ומאי וקאמרי רבנן דלא הא רבנן לא אמרי אלא באין מגיעות לתקרה והכא דמגיעות מנלן דלא ולדעתין אפילו קורה שבעה נמי למעלה מכ' פסולה ודקא קשיא לך סוכה מגיעות לסכך דאפילו למעלה מכ' כשרה התם הואיל ובמקום המחיצות מגיעות לסכך ש"ד השח כל עיקר הכירא משום דנפרץ במלואו הכירא במקום הפרצה בעינן וליכא:

וכי מחיצות מגיעות לקורא מאי הוי הא למקום הפירצה ליכא מחיצות:

כ"ש קיני. מסתברא הואיל ומדרבנן הוא הלכה כדברי המיקל וכן אמר הרשב"א חתיכות ארזים או צורים

הכא נמי ע"כ צלתה מרובה מחמתה:

ולא דמי לסכך פסול דלא מצטרף. דהכא הא סכך כשר הוא אלא משום דלא שלטא בי' עינא וכי איכא מקצתו בתוך ך' שלטא בי' עינא. תדע לרבא דאמר חלל תנן ומנח לי' לכולי' למעלה מך' ומקצתו הוא בשפת ך' והו"ל מקצתו בשפת ך' ומקצתו למעלה מחלל ך' אלא מאי אית לך למימר כיון דמקצתו בשפת ך' שלטא בי' עינא לדידהו נמי דבעי תוך ך' כיון דמקצתו בתוך ך' שלטא בי' עינא וחומרא בעלמא הוא דאחמור בה רבנן. כיון דלמעלה מך' הוא דוכתא דמיפסיל בעי לאנוחי כולי' שיעורא בדוכתא דמיכשר. ומשום גזירה דלמא אתי לאנוחי כולי' למעלה מך' וכדאמרו בירושלמי משום מראית עין שאם תימר שיתין בסוף עשרים אף הוא נותן למעלה מך' וה"נ גזרי במקצתה למעלה מך' וכדאמרו התם והוא שיהא שכל הכשר קורה בתוך ך' וסוכה נמי לאו מדאורייתא

פסולה דהא שלטה בי' עינא ואפי' רבינא לא קאמר אלא סוכה דאורייתא אחמור בה רבנן והיינו דקשי' לי ממבוי דע"כ נעשה כשפודין של מתכת אע"ג דהתם כולי' שיעורא בתוך ך' דבשפודין דמתכת הא סגי לה בהכי אלא בשל עץ מחוסרת קיום ועובי שלמעלה מך' הוא מקיימה. וכי מנחא וקיימא למעלה מך' מאי הוי אבל סוכה מקצת שיעורי' הא למעלה מך' הוא מ"מ כיון דאידי ואידי מדינא כשרין דהא שלטא בהו עינא בסכך ובצילתי' ומשום גזירה הוא אידי ואידי שוין:

אמר רבא מפרזקיא סוכה דליחיד הוא לא מדכר. פירש"י זמנין דמשתקיל מקצת סכך וקיימא כולה למעלה מך'. והשתא אפי' כולה שיעורא בתוך כ' וא"נ קלשת לי' הוי צלתה מרובה כל היכא דאיכא סכך למעלה מך' פסולה דחיישינן זימנין דנשתקיל הא דבתוך כ' וקיימא כולה למעלה מכ'. אלא קשיא הא דהוצין דצלתה מרובה מחמתה כשרה ואע"ג דאיתי' נמי למעלה מכ' אלא לא חיישינן זמנין דמשתקיל אלא בדליכא שיעורא למטה מכ' דחמתה מרובה והיינו טעמא דהוצין דחמתה מרובה פסולה אבל בצלתה מרובה לא חיישינן ודכוותי' בקורה לרב אבא בר מתנא ואפי' להר"י בעל התוס' דלא קשיא מהוצין דהוצין מימני טובא למטה מכ' ואיכא למימר לרבא מפרזקיא א"נ קלשת לי' והוי צלתה מרובה ורוח נמי לא מפזר לי' כיון דאיכא סכך למעלה מכ' חיישינן מ"מ לא מסתברא הכי ותו דכוותי' לרב אדא בר מתנא בקורה והא קורה עיקר הכשרה לקבל אריח וכי בני עלי' אריחין למעלה מך' מיפסלה

מסתברא הא דרבא מפרזקיא בדאיכא צלתה מרובה מחמתה בסכך דלמעלה מכ' דחיישינן זימנין דמשתקיל האיך דלמטה מך' וקיימא כולי' למעלה מכ'. אבל בדליכא בסכך דלמעלה מך' צלתה מרובה כשרה דכי משתקיל הא דלמטה תהוי חמתה מרובה ותו לא יתיב בה. דאי לא תימא הכי בכולהו סוכות ניחוש אימא משתקיל מסככה והוי חמתה מרובה מצלתה. והריטב"א פריש לדרבא מפרזקיא אימא מיקלשא מלמעלה והוי חמתה מרובה מצלתה ומשום דאתרעא חיישינן בה מאי דלא חיישינן בכולהו סוכות דעלמא:

רבינא אמר סוכה דאורייתא כו'. רבינא נמי אית לי' דרבא מפרזקיא אלא בין יחיד לרבים לא שאני לי' וקמפלגי בין דאורייתא לדרבנן דבדאורייתא אחמור וחשו לדרבא מפרזקיא ובדרבנן לא חשו א"נ דרבא מפרזקיא לית לי' וקאמר דבדאורייתא אחמור משום גזירה כדס"ד מעיקרא:

רבא אמר כו' חלל סוכה תנן אלא הוצין דחמתה מרובה פסולה תקשי לרבא הכא לאו כי מנח לי' לסכך משפת כ' ולמעלה אטו בסכך דבשפתא דכ' צלתה מרובה אלא האיך

דלמעלה מך' קא מצטרף בהדי' הוצין נמי נצטרף האיך דלמעלה מך' בהדי הוצין תריץ הוצין גריעי ואי חמתן מרובה בטלי אגב אבוהן והיינו טעמא דרבה לרב אדא בר מתנא דאכשר בסוכה ואע"ג דכי קלשת הוי חמתה מרובה.

בירושלמי אסיקו והוא שיהא כל הכשר קורה בתוך כ' ואפי' לרב משום מראית עין שאם תימר שיתן בסוף כ' אף הוא נותן למעלה מך' ופליגא דבבלי וקי"ל כרבא בבלאה:

דף ג:

והיכל גופי' חללו עשרים ואינך אמרי לך כיון דמדינ' חללו עשרים ומקצתו למעלה דפסול זימנין דמשתקיל וקיימא למעלה מחלל עשרים או שמא יתן למעלה מחלל עשרים הרי ימעט דלא ליהוי יותר מפתחו של היכל:

אף למטה חללה עשרה. זאת אומרת מבוי שגבוה עשרה ונתן קורה בפתחו למטה מעשרה אע"פ שהקורה משלימתו לעשרה ומקרקעו עד שפת הקורה שלמעלה עשרה פסולה ולא תימא הואיל ובהדי קורה איכא עשרה וכל דסתים לה טפי עדיף אלא אמרינן קורה אין כאן מחיצה אין כאן מחיצה אין כאן דהא גבוה ג' מארעא וגדיים בקעי בה קורה אין כאן דקורה הכירא דפתחא והכא הא ליכא יו"ד חלל מארע' עד שפתה דלמטה. וכדאמרו בפירקין בקורה מכוסה קורה אין כאן וכו'

אמר הר"י אלפסי כיצד ממעטו נותן עליו קורה מעשרים אמה ולמטה כי היכי דהוי חללי' עשרים דאמרינן מקצת קורה כו' ואסיקנא רבא אמר כו' חלל מבוי תנן עשרים אמה מדקאמר רבינו דהוי חללי' עשרים וקאמר ואסיקנא חלל עשרים מכלל דמעשרים ולמטה דקאמר לאו דליהוי עובי קורה בתוך עשרים. אלא ה"ק מבוי שמחיצותי' גבוהות מך' אם בא להכשירו בקורה כיצד ממעט חלל פתחו נותן עליו קורה משפת כ' או למטה הימנו שיניחנו או בשפת כ' ועובי' למעלה מך' או יניחנה למטה מך' וקאמר מקום הקורה מתחיל משפת כ' וכל למטה הימנו. ורב פפא נמי הו"מ מוקים לברייתא בהכי. אלא דניחא לי' לאוקמי דקמ"ל למטה כלמעלה וטפי ניחא לן למימר אשתביש ספרי ואימא משפת עשרים ולמעלה כדאוקמא רב פפא לברייתא:

אמת סוכה וכו'. פירש"י ורב נחמן מדקאמר הכא קטנות כו' ש"מ הכא חומרא כו' דאי לא לחומרא כו' הא לא תנן כו' לא תימא רבינו אדרב נחמן קאמר דספוקי מספקא לי' אמות דמתניתין ומתניתא מאי ניהו ועבוד לחומרא. דהא אמרינן בשמעתין דאביי כרשב"ג ורשב"ג אמר אמת כלאים באמה בת ששה ואמת סוכה ואמת מבוי באמה בת חמשה אלא רבינו אתנאי דמתני' קאמר מדלא תני בהדיא שיעורו מכלל דאזלינן בכ"מ לחומרא ולא איצטריך להו למיתני':

בין כרם לגדר אין שם כו' לא יביא זרע לשם ואפי' סמוך לגדר ויש שם י"א אמה דדחיקא מכרם טובא משום דד"א מרחיק כדי עבודתו פשו להו שבע דל מיני' הנך ד"א דלהכי גדר דאפקורי מפקר להו לדוושא וא"נ זרע להו לא חשיבי הואיל ואורחי' לאפקרינהו ולא מצטרפי אפי' אמה מיני' לד"א דכדי שדה דלא ליבטיל לגבי כרם וכי בצרת להנך ד"א דלהכי גדר ליכא ד"א לכדי שדה ובטיל לגבי כרם היו שם יב"א נותן לו כדי עבודתו ד"א וזורע את המותר. ואפי' עד הגדר דמפקרי לי' אינשי לדוושא הואיל ואיכא שיעור שדה לבר מד"א דדוושא תו לא בטילי הנך ד"א דדוושא לגבי כרם:

והא איכא רצופין דלקולא. בתוספ' הא איכא גדר שנפרץ כו' וי"ל דרוב אמות קאמר. וקשיא הא השתא דאמר כרבנן לא ס"ל רוב אמות אלא לאידך שינויא דאפי' כר"ש אתיא. והריטב"א אמר והא בגפנים מועטין דכי ליתניהו לאמצעיים ליכא שתים כנגד שתים אפי' רבנן מודו ופריך לה דמהאי קושיא הדר ואמר אבע"א רוב אמות קאמר ותדע דהאיכא גדר שנפרץ דלקולא אלא בשינויא בתרא איפרקי כולהו דרוב אמות קאמר. ולהריטב"א כי אמר ואבע"א רוב אמות קאמר א"נ כרבנן נמי רוב אמות קאמר והדר משינויא קמא. מיהא קשיא מאי רובא איכא הא גדר שנפרץ ורצופים תרי דבת ה' טפחים וקרחת ומחול תרי דבת שש טפחים וכן לרבנן דתוס' קשיא לר"ש. וניחא דאיכא עוד מתנייתא דבת ששה טפחים כמה עבודת הכרם ד"א וכן כרם הנטוע שש עשרה אמות דזורע אותה ותלמודין לא חש לאיתויי לכולהי ולדעתן מהא דגדר שנפרץ לא קשיא דרב נחמן אמת כלאים קאמר הא דאיתנייא בכלאים לחודי' אבל פירצת יו"ד אמות הא לאו בכלאים לחודי' איתנייא אלא בכ"מ דבעינן כותל מבטל לי' פירצה יו"ד אמות ובכלל אמת מבוי הוא דבת חמשה הוא לגובה ולפירצתו וה"ה בכ"מ דתנן פירצה דיו"ד אמות:

ברצופין לר"ש ולרבנן היכא דלא אשתייר שתים כנגד שתים איתחזיא בכרם כי האי ואיכא בין שורה לשורה ד"א באמה בת חמשה דאזלינן לחומרא ואמרי' בי' הוי כרם. אי ארחיק מהאי כרם ד"א כדי עבודה באמה בת חמשה סגיא דבשאר כרמין צריך באמה בת ששה לחומרא אימא בבת ששה כדי עבודה ורצופין בבת חמשה הוי כרם לחומרא אימא בת חמשה כדי עבודה. אבל הרחקה דהאי כרם ד"א באמה בת חמשה ממ"נ מהניא אי כדי עבודה בבת חמשה הא ארחיק כדי עבודה ואי כדי עבודה בבת ששה הא הא לאו כרם הוא:

ובני מ"ו אלי' שיחי' אמר כיון דאמרי רבנן דאפי' בבת חמשה הוי כרם תו לא פליג בין האי כרם לכולהי כרמין וצריך הרחקה ד"א בבת ששה דלא לית' למישרי הרחקה בבת חמשה בכרם גמור ויפה אמר:

רבא אמר וכו' אלא הללו שוחקות כו'. הרז"ה והרמב"ם והרא"ש אמרי לרבא נמי באמת סוכה ומבוי היכא דשוחקות לחומרא מדדינן בשוחקות וכן בכלאים היכא דעצבות לחומרא אמרינן עצבות ואמת סוכה ומבוי דאמרי עצבות רוב אמות אמרו וכן באמת כלאים ולדידהו לא תיקשי מידי שוחקות ועצבות אלא בטפחים הוא דאתמר וכדאמר רש"י והרמב"ם שוחקות בריוח מעט בין אצבע לאצבע ועצבות דמהדק לאצבעות להדדי והאיכא בסוכה ומבוי בטפחים טובא דשוחקות לחומרא מבוי גבוה י"ט וקורה טפח ולחי גבהו י"ט וד"ט לאביי בגבוה מך' ולרב יוסף בפחות מי"ט ורחבה ד"י:

דרבא לא קאמר אלא בהנך דאתמר בהו אמות רוב אמות בטפחים עצבות אבל בהנך דאתמר בהו טפחים לא קמיירי והרשב"א (עבודת הקודש שער א' ג') אמר כל אמות שאמרו במבוי יראה לי שהן דחוקות מצומצמות וכו' וכן אמר הריטב"א תירץ הרז"ה לרבא נמי משנינן רוב אמות קאמר אבל יש שתירצו דלרבא ודאי לא אמרינן רוב אמות קאמר ושיהא בכ"א מהן מקצת שוחקות ומקצת עצבות אלא כולן שוות כל שבכלאים שוחקות לעולם ואפי' להקל וכל שבסוכה ומבוי עצבות ואפי' להקל דאזלי' בתר רובא ורובא הוי לחומרא כיון שבכולן בת וי"ו ואין החילוק ביניהן אלא בין שוחקות לעצבות לא חששו למיעוטא והיינו דהרשב"א ומסתברא אפי' להנך רבוותאי ע"כ לא קאמרי אלא בהנך דאתמר בהו אמות דאזלינן בתר רובא אבל בהנך דאתמר בהו טפחים דכ"ע דאזלינן לחומרא ואמרינן שוחקות דבטפחים רובן דשוחקות לחומרא:

והא דאמר הרשב"א ויש מגדולי המורים שאמרו שלא מצומצמות במבוי אלא להחמיר ולא להקל כיצד גובה כ' ורוחב עשרה מצומצמות גובה עשרה ואורך מבוי ארבע אמות שוחקות בגובה עשרה לדידי' נמי שוחקות (דטפחים אתמר בי' ולא אמות) אלא משום אורך מבוי נקיט נמי לגובה וקאמר דלהך לישנא בכולן להחמיר:

דף ד.

למעוטי אמה יסוד ואמה סובב ורשב"ג הכי קאמר כל אמות שאמרו בכלאים יש בהן שני דברים שאין כן בשאר אמות שהן באמה בת ששה ולא מצומצמות ובשאר אמות יש מהן שאפי' ששה אין בהן ויש מהן שהן בנות ששה והן מצומצמות והן חמת סוכה ומבוי שהן בנות ששה והן מצומצמות ואמה יסוד וסובב בנות חמשה הן:

ובלבד דקאמר ולא קאמר ולא יהי' מצומצמות איידי דקאמר ת"ק ובלבד אע"ג דכולן בנות ששה ובלבד שלא יהיו מכוונות כולן כאחד אלא הללו שוחקות והללו עצבות קתני נמי איהו ובלבד:

(הגה א"נ ה"ק כל אמות כלאים בנות ששה ובלבד שרובן לא יהי' מצומצמות אע"ג דמיעוטן מצומצמות לחומרא וכהרז"ה והרמב"ם והרא"ש):

ולאביי לא משנינן רשב"ג פרושי קמפרש דכל אמות דת"ק בכלאים קאמר ומכוונות דקאמר מצומצמות חדא משום דת"ק כל אמות סתמא קאמר דכל אמות דעלמא משמע ורשב"ג אמות דכלאים קאמר וודאי משמע דפליגי אלא לרבא דת"ק אמר הללו שוחקות והללו עצבות וסתים ולא פריש הי ניהו שוחקות והי ניהו עצבות אמרי' דרשב"ג אתא ופריש מילת' דכלאים הא ניהו דשוחקות. ועוד לת"ק דאמר כל אמות שאמרו חכמים דחיקא טובא למימר דבכלאים קאמר אלא מעיקרא דלית לי' שינויא לאביי דחיק למתניתא והשתא דמייתי לדרשב"ג דקאי כוותי' דאביי תו לא דחקינן בדת"ק ואמרינן לאביי ודאי תנאי היא ותו אי הכי האי ובלבד דת"ק ודרשב"ג ולא יהיו מצומצמות מיבעי לי' בת ששה ולא מצומצמות אלא ת"ק וודאי כרבא וקאמר כולן בת ששה ובלבד שלא יהיו מכוונות לגמרי אלא הללו שוחקות והללו עצבות ורשב"ג פליג ואיידי דקתני ת"ק ובלבד תנא איהו נמי ובלבד ומעיקרא נמי כי משני לאביי דת"ק אמות דכלאים קאמר הו"מ מקשי א"ה מאי ובלבד אלא מדרשב"ג עדיפא לי' לאקשויי ולא משני דרשב"ג פרושי קמפרש דאכתי תיקשי מאי ובלבד ומשני אביי דאמר כרשב"ג ולא קשיא ולא מידי ואבע"א ודאי ת"ק אי כל אמות סתמא קתני לאו דכלאים לחודי' קאמר ומעיקרא כי אמר אימא אמת כלאים באמה בת ששה שבושי קא משבש למתניתא וקאמר לאביי תני אמת כלאים ופריש הא מדקתני רשבג"א כל אמות שאמרו בכלאים מכלל דת"ק לא אמר אמת כלאים ואבע"א לרבא נמי לא אמרינן דרשב"ג פרושי קמפרש כדאמר רש"י אלא ה"ק א"ל רבא רשב"ג הא אתא לאשמועינן אמת כלאים לא יצמצם דכ"ע כל אמות באמה בת ששה ורשב"ג ורבנן בצמצום פליגי דת"ק דסתים ותני ובלבד שלא יהו מכוונות שהללו שוחקות והללו עצבות ולא פירש הי ניהו שוחקות והי ניהו עצבות סתמא דמילתא כל דשוחקות לחומרא שוחקות וכל דעצבות לחומרא עצבות ואפילו בכלאים וכהרז"ה ורבנן דאמרן ואתא רשב"ג למימר בכלאים לא כן אלא כל אמות שאמרו בכלאים הן בת ששה ואינן מצומצמות ל"ש לחומרא כי הא דעבודת הכרם וקרחת ומחול ל"ש לקולא כי הא דרצופין ובדלא אשתייר שתים כנגד שתים דכ"ע מודו דלא הוי כרם ורשב"ג הכי גמירא לי' בכלאים דכולה שוחקות ואפי' לקולא אלא דקשיא קצת כיון דכולהי סוגיין רהיטא דאזלינן לחומרא הו"ל לפרושי הכא אמת כלאים לא יצמצם ואפי' לקולא:

ואלה מדות המזבח האי דאותבוה לרש"י דתרגום יונתן דאי כרש"י דהכא הא אמתא דהיא אמתא ופשך דאמתא היא אמתא ופשך ה"וללל. דקרא הא לפרושי אמות המזבח הוא דאתא ולאו לפרושי אמתא דעלמא דהיא אמתא דהכא ופשך:

ורבן אלי' כבר פירשה להאי קרא בפי"ז דכלים מתנית' ט':

גפן כדי רביעית יין לנזיר מדאמה על אמה ברום ג"א מחזיק ארבעים סאה שמעינן דאצבעים על אצבעים מחזיק רביעית הלוג שהיא ביצה ומחצה וכלי שהוא אצבעים על אצבעים ל"ש יין ל"ש שמן ל"ש מים מחזיק כשיעור ביצה ומחצה משקה שהיא רובע הלוג והיכא דבשתי' משערינן לשתי' כל משקה יינן לשעורי לי' משערינן לי' דליחזק ליה האי מנא דאצבעים דהוי רביעית הלוג דלענין אחזוקי בהאי מנא מ"ל עב מ"ל צלול משקה צלולה מחזיק רביעת משקה עבה מחזיק רביעת. אלא היכא דבעינן לשעורא לאוכל ברביעית או למשקה בכזית משערינן כמה אוכל דכוותי' מפיק ממשקה ובהא שאני לן דמשקה צלולה מפיק טובא ומשקה עבה מפיק קצתי' לגודשא וקצתי' למנא אוחרן ואמרי רבנן דתוספות אי הכא בשותה יין לא דומיא דאינך כו' וכיון דלא הוי דומיא דאינך קשיא נמי בשלמא אינך אתא קרא לשעורי להו בהנך דכתיבי בהאי קרא. אלא גפן קרא למאי אתא אי לרביעית רביעית מי כתיבי ואי בשותה רביעית יין לשעורי' לי ביין הא לענין אחזוקי להו האי מנא כיון דמחזיק רביעית מים רביעית יין נמי מחזיק. ותו פשיטא אטו שותה יין במים נשער לי'. אלא אמרו רבנן דתוס' הכא כרש"י דסוכה ואתיא כר' אלעזר בן עזרי' דאכילה נמי ברביעית משערינן לי' והיכי עביד נותן ענבים או עלין ולולבין כשיעור שאכל לתוך משקה ואם הפילו רביעית חייב ולא תימא אם הפילו רביעית מים חייב אלא עד שהפילו רביעית יין לבר מגודשא הוא דחייב ואי קשיא לך מידי קרא יין כתיב גפן כתיב ועלין ולולבין נמי גפן נינהו תריץ קרא ה"ק אם אכל עלין ולולבין לא תימא כשאר אכילות ונישערי' בכזית אלא בגפן גופי' משערין לי':

וכיון דמשערין לי' בגפן גופי' על כרחין ברביעית יין דאי באכילה גפן הא לית בי' שיעורא דאכילה אלא בשתי' וברביעית וביין ולא במים אלא עד דשפיך רביעית יין לבר מגודשא. א"נ הא מהיקשא שמעינן לי' דאקיש אכילה לשתי' וס"ד אמינא אכילה ברביעית מים משערינן לי' דכי שפיך רביעית מים הא אית בי' שיעור רביעית הלוג דהוי ביצה ומחצה קמ"ל עד דשפיך רביעית יין לבר מגודשא:

ואמרו וכה"ג תניא בתוספתא איפכא לר"ע דאמר מקיש שתי' לאכילה ושתי' נמי בכזית נותן כזית ביין ואי שתי כשיעור דשפיך חייב ה"נ לראב"ע דאמר אכילה ברביעית נותן שיעור אכילתו ביין ואי שפיך רביעית חייב וקשיא להו אכילה דמשער ברביעית דלשפוך

רביעית יין אמאי מכדי רביעית הלוג כמה הוי ביצה ומחצה אכילה נמי כמה דשפך ביצה ומחצה סגי ואי יין אפי' כלי דמחזיק בציר מרביעית מ"ל אי שפיך כולה למנא אחרינא מ"ל אי שפיך קצת לגודשא דהאי מנא וקצת למנא אחרינא אידי ואידי שיעור רביעית אית בי' בהאי דאכיל, ואי מים עד דשפיך מלא מנא דאחזיק רביעית וטפי מדשפיך ביצה ומחצה לית לן למימרי' וניחא להו אין ה"נ וקרא היכי דהו"ל מנא מחזיק ליין דשפיך לי' ביצה ומחצה והוא מנא דאחזיק בציר מרביעית דקצת מינים שפיך לגודשא ודלא לשעריי' לעלין ולולבין במים דשפיך ולמימלי' להאי מנא דהו"ל בציר מביצה ומחצה ולניחייבי' בהני ואי לא מחייב עד דאכיל כמה דשפיך ומימלי מנא דרביעית במיא. והדר אמרי לרש"י אע"ג דרביעית של תורה בשתי' רביעית דהיינו כביצה ומחצה הכא גלי קרא באוכל ענבים או עלין ולולבין לא מחייב עד דאכיל טפי מביצה ומחצה כשיעור דשפיך רביעית יין לבר מגודש' ולדעתין מאן דתני כדי כזית יין לנזיר כר"ת לא משתבש ולאו אאוכל דבאכילה משק' ל"ל אטו כל איסורין שבתורה דמשערינן להו בכזית ליבעי כזית בתוך משקה כמה דשפיך אלא היכא דמשערינן לאכילה בשיעור שתי' לשתי' או בשיעור אכילה הוא דאמרינן שדי לתוך משקה ושערי' במאי דשפיך והכא אשותה קאי דשמעי' לי מהקיש' דבכזית משערינן ליה דשדי כזית לתוך משקה סלקא דעתך אמינא במים משערינן לי', ואף על גב דאיהו יין הא שתי מ"מ משערינן כמה דשפיך מיא דהו"ל שיעור כזית שלם דכי קא משערת לי' בכמה דשפיך יין הא בצרת לה מכזית דקצת' דשיעור' כזית הא אשתיר בגודשא ובמאי דשפיך הא ליכא שיעור זית קמ"ל קרא גפן לחומרא דמשעריך לי' ביין גופי' ואע"ג דליכא כזית מחייב:

והריטב"א אמר משמי' דר"ת כלישנא קמא דרבנן דתוספו' כרש"י דסוכה וכונה מילתא משמי' דהר"י בעל התוספ' אמר לה ור"ת נמי כוותי' ס"ל אלא קא אזיל ופריש למתניתי' דנזיר:

דף ד:

שיעורין כרימונים בתוספ' דבפ' המצניע אמר כמוציא רמון טהור משמע רמון אחד: רבותינו בעלי התוס' מתני התם כמוציא רמון ולא כדאיתא בספרין דקמן דכתיבא כמוציא רמונים ורמון משמע אחד ומדחזקי' נמי הו"מ דייקו דחזקי' נמי האמר עד שהשלימו למוציא רמון ולא אמר רמונים אלא דקאמרי מהתם לבר מלישנא דרמון איכא לדיוקי מדלא אמר חזקי' ניקב כמוציא רמון וסתמו כו' וקא מדלג מזית עד שלש רמונים ולא תימא דמהמצניע נמי לאו מדקאמר רמון ולא רמונים דייקי:

אלא מדקא מדלג מזית לשלש רמונים וקאמר ניקב כמוצא זית טהור מלקבל בו זתים ועדיין כלי הוא לקבל רמונים ולא אמר ניקב כמוצא רמון טהור מלקבל בו רמון אחד וכן בניקב כמוציא ב' רמונים טהור מלקבל בו ב' רמונים ועדיין כלי הוא לקבל בו שלש רמונים דהאי לאו דלוג הוא דכמוציא זית עד כמוצי' שלש רמונים מדה אחת היא דבסתמא טהור ויחוד מהני בי' כדפירש"י טהור מלקבל בו זתים דבסתמא טהור ועדיין כלי הוא אם יחדו לרמונים והא בניקב כמוצא זית הוא וכן בניקב עד שלש רמונים מהני יחוד אם יחדו לדבר שהוא גדול מנקבו ובניקב כשלש רמונים תו לא מהני יחוד לגדול מג' רמונים דבטלה דעתו והיא מדה שני':

דכתיב ורחץ את כל בשרו במים. ואע"ג דקרא כתיב ורחץ במים את כל בשר הכי אורחא דתלמודא לאיתויי קרא כאלו הוה כתיב הכי דתרווייהו חדא היא וגבי מצורע נמי כתיב ורחץ את בשרו במים ולמידרש מיני' בשרו במים ולא תחוץ בין בשרו למי' והכי נמי איכא למידרש במים בשרו אלא דהכי לישנא ניחא טפי וכה"ג בריש מכילתן דכתיב אל פתח אולם הבית כאלו הוה כתיבא הכי:

ולר"מ דאמר כו'. הומ"ל כי היכי דלר"י לא גמרינן מידי מארון דארון וכפורת שמונה ומחצה הוה ה"נ לר"מ אע"ג דארון וכפורת עשרה מ"מ לא גמרינן מיני' מידי ומחיצה אימא גבוה מעשרה או נמוך מיו"ד אלא ס"ס לר"י מא"ל ומשני בין לר"מ בין לר' יהודה הלכתא לגוד וכו' ואיכא נמי מנין מחיצות למיהוי רה"י דלר"י ב' מחיצות דאורייתא ולרבנן שלש או ארבע מחיצות כדאמרי בפירקין וכן מחיצה רחבה ד' וכל דיני פירצת מחיצות וכדאמרינן אמתניתי' דשיירא הכי אגמרי' רחמנא למשה לא תפרוץ רובה אלא מקצתי' נקיט:

לימא בהאי קמיפלגי כו' הא דתרגמו בתוס' אליבא דרש"י אע"ג דלא הוי מחיצ' לפחות מד' הכא הוי דופן אלא שבא למעטו לא תיקשי והא הכא תחת הקורה ליכא דופן אלא דחודי' יורד וסותם וטפי מעשרים דלא אמרינן חודו יורד וסותם ליכא דופן כלל. דהא כי ממעט לי' תחת הקור' ואוקמי אבציר מעשרים אמרינן יורד וסותם ואיכא דופן והאי דופן עבידא לכולה מבוי אלא דמטפח ולהלן הוא גבוה מעשרים וקס"ד השתא דכולי האי לא אחמור בי' ותו כי מעיינת במילתי' דרש"י דקאמר מעיקרא והלכך כיון דשיעור עשרים אמה משום היכר הוא הרי יש היכר לעומד וכו' ובהאי אוקימתא דכ"ע מותר להשתמש כו' ומ"ס קורה משום מחיצה אמר ואמרו רבנן דבטפי מעשרים לא אמרינן יורד וסותם וכיון דלא הוי מיעוט ד' וכו' והיינו דמעיקרא ס"ד למ"ד קורה משום מחיצה אפי' טפי מעשרים נמי אמרינן יורד וסותם אלא למעלה מך' דלא משום דקסבר אע"ג דקורה משום

מחיצה הכירא בעי וכדאמרו רבנן דתוספ' בלחי בשמעתא דלחי הבולט וכיון דאיכא הכירא לעומד תחת הקורה על האיצטבא דממעט בי' סגיא וקאמר ואב"עא ומ"ס קורה משום מחיצה ולמעלה מעשרים דלא לאו משום דהכירא בעי אלא דעד עשרים חודו יורד וסותם וטפי מעשרים לא אמרו חידו יורד וסותם ובעינן מחיצה לד' והשתא למאי דס"ד מעיקרא האיכא מחיצה אכולי' מבוי דבטפי מך' נמי יורד וסותם אלא דבעינן הכירא וכי איכא הכירא לעומד על האיצטבא סגי וקאמר ואבע"א דבטפי מך' לא אמרינן יורד וסותם ובעינן מחיצה לד' ורבנן דתוס' דקשיא להו מעיקרא מ"ט דמ"ד טפח לאביי דאמר ד' נמי הו"מ לאקשויי כיון דס"ל אסור להשתמש תחת הקורה. מכלל דחודו הפנימי יורד וסותם ומחודו הפנימי ולהלן הא ליכא אלא תלת דאצטבא ובהא דמפרקינן לר' יוסף דאביי נמי איפרקא דאיכא מחיצה לכולי' מבוי ומשום הכירא הוא דבעינן מיעוט מחודו הפנימי ולהלן ולגבי הכירא מצטרף האי טפח דתותי קורה. מיהא אנן דרש"י קשיא לן כיון דמעקרא למאי דסליק אדעתין קסבר דכי שרי לאשתמושי תחת הקורה אע"ג דקורה משום מחיצה סגי בקורה טפח דאיכא הכירא והשתא הדר בי' וקסבר דאי משום מחיצה אע"ג דשרי לאשתמושי תחת הקורה בעי ד' וכדאמרן כל כה"ג הוי לי' לפרושי דליתי' להא דסליק אדעת' מעיקרא ומסתבר' דמעיקרא נמי סבר דאי משום מחיצה ארבעה בעי ולהכי לא צריכא לפרושי אלא דמעיקרא סליק אדעתי' דכ"ע משום הכירא והדר אמר לה דכ"ע מותר להשתמש תחת הקורה ואביי היינו טעמי' דקסבר קורה משום מחיצה. והדר אמר ואבע"א דכ"ע קורה משום הכירא ואע"ג דכ"ע מותר להשתמש תחת הקורה כדאמרן אית להו נמי קורה משום הכירא ואיכא הכירא לעומד ומשמש תחת הקורה והכא היינו טעמי' דאביי דלא אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה דלמטה בעי הכירא טפי:

להריטב"א משמיה דהראב"ד דמתני איפכא דמ"ד טפח קסבר אסור להשתמש תחת הקורה ומ"ד ארבעה קסבר מותר הא דהדר ואמר לא דכ"ע מותר להשתמש תחת הקורה הכי קאמר מי סברת משום דמותר להשתמש תחת הקורה בעי ארבעה לא דכ"ע מותר להשתמש ומ"מ לרב יוסף בטפח סגיא לי' והיינו טעמי' דאביי דקסבר קורה משום מחיצה:

דף ה.

מ"ס משום הכירא. והא איכא הכירא לעומד על האצטבא תחת הקורה ומשתמש ואי קשיא לך הא אמרינן בפירקין למ"ד מותר להשתמש תחת הקורה קסבר הכירא לבר לבני רה"ר ולא לעומד תחת הקורה התם ה"ק לבני רשות הרבים דעיילי מרה"ר ומשתמשי

במבוי וקא מתחיל הכירא מחודו החיצון ולפנים ומחודו החיצון חלוק הוא מרה"ר וכיון דאיכא הכירא לעומד ומשתמש תחת הקורה תו ל"צ ומ"ד אסור להשתמש ליכא הכירא להשתמש ותו כיון דמ"ד אסור להשתמש קסבר הכירא לגיו לבני מבוי העומדים בפנים ומתחיל הכירא מחודו הפנימי ועד חודו הפנימי כרה"ר הוא ומחודו הפנימי הוא דחלוק מרה"ר ומשם ולהלן הוא דבעינן הכירא והיינו דאמר רש"י מ"ס משום היכר והרי יש כאן היכר בכניסתן כשמשתמשין תחת הקורה והיינו דאמרינן ואבע"א מ"ס לא אמרינן היכר של מטה כו' ודכ"ע מותר להשתמש תחת הקורה ואע"ג דמ"ד מותר להשתמש קסבר הכירא לבר והכא ד"ט לפנים מן המבוי הכירא לבני מבוי הוא הכא נמי לבני רה"ר דעיילי למבוי ומשתמשין בי' ומתחיל הכירא מחודו החיצון והולך עד סוף ארבעה:

לא אמרינן היכר של מטה כו'. דהיכר של מעלה האי טפח לכולהי מניכר אבל היכר של מטה להנך דקיימי לבר מטפח למעלה מעשרים אמה הוא ולא מינכר הלכך בעינן ד' דאיכא הכירא לעומדין על ד"ט והיינו דאמרו בירושלמי ר' אחא אמר דכדי מקום ר' יוסי אמר טפח כדי קורה. דר' יוסי סבר היכר של מטה כהיכר של מעלה ור' אחא סבר היכר שלמטה בעי טפי ובעינן כדי מקום:

ואמרו רבנן הלכתא כר' יוסף דרבי דאביי הוא ור' יוסי דירושלמי קאי כוותי' ור' יוסי מרא דירושל' הוא ודהר"י אלפסי כבר פירשה הרב המגיד:

והרא"ש דפריש מילתי' דהר"י אלפסי הא דאמר כיצד ממעטו נותן עליו קורה וכן הא דהכא בנותן קורה תחת קורה ותהי בה לדעתין לישני' דהרי"אפ לא משמע הכי מדפליג להו בתרי בבי ונקיט הכא הי' גבוה מך' ובא למעטו ואי איתא לימא והקורה שאמרנו די' בטפח אלא התם במבוי שדופנו גבוה מך' ואתחלת הכשרו בקורה כדפרישן בריש מכילתין והכא בקורה הנתונה למעלה מך' ובא למעטו בקורה על הקרקע כדפרישו בה ה"ר יונתן וה"ה:

אם יש שם פס ד' לרש"י דאמר אפי' עושה פס ד' שרי וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ב' א.) נשאר שם פס פחות מד' והפירצה שלשה אין לו תקנה עד שימעט את הפירצה משלשה או שיעמיד את הפס עד ד' טפחים ולדידהו מבוי שהי' גבוה יו"ד טפחים ונתמלאה עפר או שנפרץ מלמעלה ע"פ כולה עד שנשארו כתלי' פחות מיו"ד ט' מודי אביי דחוקק בה עד ד"ט דסוף מבוי הוא ולרבנן דתו' אם נשאר מקום ד"ט מן הפתח ולפנים גבוה יו"ד ט' מודי אביי, וכי תימא שאני הכא דכי אפרץ אשתייר מבוי אלא הא דר' אמי ור"א בדאשתייר שיעור מבוי הא נפרץ ולא אשתייר שיעור מבוי לא והא אינהו

סתמא קאמרי וצ"ת והרמב"ם אמר אם נשאר פס ד' וכן בטוש"ע והיינו דרבותינו בעלי התוס' והכי מסתברא:

והא דר' אמי ור' אסי תירגמה הריטב"א אליבא דרש"י כיון דסוף מבוי הוא לא מיפסל אלא בדאיכא תרתי לגרעותא דליכא קורה ע"ג מבוי ודלמא שבקי פתחא רבא ועיילי בפתחא זוטא ובדאיכא פס ד' דאיכא קורה ע"ג מבוי ולית בי' אלא משום דלמא שבקי פתחא רבא מתיר עד עשר. וכי ליכא פס ד' דאיכא תרתי דליכא קורה ע"ג מבוי ועוד חיישינן דלמא שבקי פתחא רבא אפי' ג' אינו מתיר והיינו דפריך בפירקין אדרב יהודה דמבוי רחב ט"ו אמה דאמר עושה פס ג' אמה ומרחיק ב' אמות ומ"ש מדר' אמי ור"א דחיישינן דלמא שבקי פתחא רבא מדאסרי אין שם פס ד' דאי משום חדא לגריעותא דליכא קורה ע"ג מבוי לא הוי אסרינן בסוף מבוי ולרבינו הכא מעיקרא נמי ידע דבסוף מבוי לא אחמור בי' כתחילת מבוי אלא דלגבי משך מבוי לא מסתבר לי' לאפלוגי בין תחילת מבוי לסוף מבוי דאי משך מבוי הוא בתחילת מבוי נמי משך מבוי הוא ואי לא. הוי משך מבוי בסוף מבוי נמי לאו משך מבוי הוא. ולדעתן אית לן למימר דהכא לאו משום דבעי תרתי לגריעותא בסוף מבוי הוא דפריך אלא משום קורה ע"ג מבוי לא חיישינן כלל דכי איתא פיתחא במבוי כסתום דמי וקורה ע"ג מבוי קרינן בי' ור' אמי ורב אסי לא פסלי אין שם פס ד' אלא משום דחיישי דלמא שבקי פתחא רבא והיינו דפריך מיני' אדר' יהודה וכ"ת א"ה יש שם פס ד' אמאי מתיר עד עשר כדקשי בה הריטב"א תריץ כי חיישינן דלמא שבקי פתחא רבא היכא דקאי להדי פתחא זוטא אימא לא שביק פתחא זוטא דקאי גבי' ועייל בפתחא רבא וכן כולהי דקיימי מפירצה עד סוף המבוי אי בעו לעיולי בפתחא רבא פגעי בפתחא זוטא תחיל' ולא שבקי לי' ועיילי בגי' ושבקי פתח' רבא. אבל הנך דקיימי להלן מפתחא זוטא משום מיעוטי בהילוכ' פורתא עד ד' טפחים לא שבקי פתחא רבא למיעל בפתחא זוטא כר' אדא בר מתנא דאמר חזקה אין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן הלכך אם יש שם פס ד' דאיכא שיעור מבוי דליכא למיחש לכל דקיימי להדי פס לדלמא שבקי והואיל ואיכא הכשר מבוי דליכא למיחש בי' לדילמא שבקי אע"ג דלאינך דקיימי להדי פירצה ומפירצה עד סוף מבוי איכא למיחש מתיר עד עשר. אין שם פס ד' דליכא שיעור מבוי בדוכתא דליכא למיחש לדלמא שבקי אינו מתיר אפי' בג'. והתם ס"ד דאפי' לא ממעטי בהילוכא כי קיימי להדי פיתחא זוטא שבקי פתחא רבא ומשני דאפילו קיימי להדי לא שבקי עד דממעטי בהילוכא דכי לא ממעטי בהילוכא הא קיימי נמי להדי פיתחא רבא והכא משום דממעטי בהילוכא לא שבקי פיתחא זוטא דקיימי להדי'.

דתניא אין מבוי ניתר כו' ט"ס הוא אלא אימא דאמר רב אין מבוי ניתר וכן הוא בפרק מילה דשבת ובמכילתין ואביי לא מייתי אלא דלא כר' יוסף דאמר בד"ט אבל ד"א לא שמעינן מהא

וכ"ת דפתח לה כו' והאמר רב נחמן כו' ש"מ מדאביי מבוי שרחבו יותר על ארכן לא אמרינן רחבו ארכו הוא כיון דיתר הוא. אלא כל שכנגד פתחו ארכו הוא ואידך רחבו וכדאמר הרשב"א (עה"ק י"ג) ואי זהו שנדון משום חצר כל שאין אורך כניסתו יותר על רוחב תוכו וכן אמר רש"י חצר מריבע' או רחבה יתר על ארכה וכו'. והא דאמר הרשב"א ויש מגדולי המורים שאמרו שאינה נידונית משום חצר אלא כל שהוא מרובעת ואין ארכה יתר על רחבה ולא רחבה על ארכה י לאו למימרא דאם רחבה יתר על ארכה מבוי הוא כארכה יתר על רחבה. דהאמר אביי הכא בפתח בדופן האמצעי אין ניתר בלחי וקורה מדרבי נחמן אלא בארכה יתר מבוי הוא וברחבה יתר אינה ניתרת לא בפסין כחצר ולא בלחי וקורה כמבוי:

הלכתא מאי פליגי בה רבנן הראב"י אמר הלכתא כרב יוסף בתרווייהו ובגבוה מך' ממעטו בטפח ובפחות מי"ט בד"ט ומשך מבוי ד"ט מהא דאמר רב יוסף ש"מ משך מבוי ד"א ולאפוקי מתורת לחי הוא דאמר. ומהר"מ אמר הלכת' כאביי בתרוויי' ובגבוה ממעטו בד"ט ובפחו' בד"א והר"י אלפסי והרמב"ם והרשב"א אמרו כרב יוסף בגבוה דרבי' דאביי הוא וכאביי בפחות דסוגיין כוותי' דמשך מבוי בד"א וכן אמרו הרב בעל הטורים והרב בעל ש"ע ובגבוה בטפח ובפחות בד"א ולדידהו הא דא"ר יוסף ש"מ משך מבוי בד"א משך מבוי ממש קאמר וכדאמרו רבנן דתוס' אלא דאליבא דרב הונא קאמר ולי' לא ס"ל כדא"ר הרשב"א ואי קשיא לך הא דמשני הכא לרב יוסף לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ד"א. רב יוסף גופי' לא ס"ל הא מדדייק מדרב הונא דסבר משך מבוי ד"א ולא אמר שאני הא דרב הונא דלאפוקי מתורת לחי הוא לאו משום דלס"ל לאפלוגי בהא. ואת אמרת אליבי' הכי תריץ כי קאמר רב יוסף בלחי המושך באורך דלא סתים למבוי ומחזי כדופן ולדידי' דאמר משך מבוי ד"ט התם נמי כי איכא ד"ט דופן מבוי הוא דעבד ונדון משום מבוי ורב הונא דאמר ד"א קאמר רב יוסף ש"מ לרב הונא משך מבוי ד"א. והכא אמרינן בהא דר' הונא דלחי הבולט אפי' רב יוסף מודי כיון דהכא מסתם קסתים למבוי ועד דאיכא ד"א לא נפק מתורת לחי וכה"ג אמרו רבנן דתוס' בהוקבע לשם לחי. ואביי דלא מסתייע מהא דלחי המושך משום דלא שאני לי' חדא מיני' נקט ולא מסתייע מדרב יוסף גופי' דאכתי לא שמיע לי' הא דרב יוסף כדאמר הראב"י. והיינו דאמר הר"י אלפסי דסוגיין כוותי' דאביי דמשך מבוי בד"א דהא רב הונא רבי' דר' יוסף קאי כוותי' דאביי

ור' יוסף גופי' אמר דר' הונא ס"ל כאביי ואנן אית לן למימר כיון דהלכתא כר"י דרבי' דאביי הוא ור' יוסף גופי' הא אמר ש"מ משך מבוי בד"א וכל היכי דלא אמרו בהדיא דאליבא דרבי קאמר ולי' לא סביר' לי' טפי מסתבר למימר דלא פליג אדרבי' ואמר לה משום דס"ל וסוגיין דהכא שינויא הוא דקא משני אליבא דרב יוסף לרווחא דמילתא דא"נ משך מבוי בד"ט איכא לאוקמא הא דרב בפתח לה בקרן זוית והא דלחי הבולט משום דלאפוקי מתורת לחי הוא. ואי תיקשי לך הא דלחי המושך תימר אליבא דר' הונא קאמר אבל מילתא דר' יוסף לא דחינן לה מהלכה דא"נ מודי ר' יוסף דמשך מבוי ד"א כדאמר ש"א מהא דלחי המושך מ"מ מצי סבר דהכא חוקק בד"ט והא דאמרינן אדאביי דאמות מבוי באמת בת ששה כמ"ד בד"ט לפי סוגיין דה"ק דלר"י משך מבוי ד"ט אבל בקושטא מודי ר' יוסף דמשך מבוי ד"א ומ"מ הכא בד"ט סגיא וכדאמרו בירושלמי כמה יחוק ר' אחא אמר ד' אמות כדי מבוי ר' יוסי אמר ד"ט כדי מקום ומדאמר ר"י כדי מקום ולא אמר כדי מבוי מכלל דמשך מבוי כר' אחא ס"ל דבד"א אלא קסבר אע"ג דמשד מבוי ד"ח הכא בד"ט סגי כדי מקום ובהא קמיפלגי דהכא הא משום חורי מבוי הוא דשרינן לה כדבעינן למימר קמן ור' אחא סבר חורין לא מצטרפי למשך מבוי וכיון דכל פחות מיו"ד לאו מחיצה הוא אי חקק בה פחות מד"א ליכא משך מבוי אלא חקק בו ד"א כדי מבוי ואידך חורי מבוי הוא. ור' יוסי סבר חורין מצטרפין למשך ואי איכא משכו בהדי חורין מבוי קרינן לי' הלכך חוקק בו ד"ט כדי מקום דהו"ל רה"י ואידך חורי רה"י הוא וכיון דהוי רה"י דאורייתא. לגבי משך מבוי דאמרו רבנן חורין מצטרפין ומשלימין לשיעורא ורב יוסף כר' יוסי ס"ל והיינו דאמר ש"מ משך מבוי בד"א והכא אמר ד"ט וטפי מתחזיא לן דהכא מדדחיק נפשי' לאוקמא לדרב יוסף מכלל דס"ל לתלמודא דטעמי' דרב יוסף משום דקסבר משך מבוי ד"ט אלא דסוגיין דהכא מקמי דשמענא לרב יוסף דאמר אדרב הונא דלחי המושך ש"מ משך מבוי ד"א וכדאמר הראב"י דאביי דלא דייק מדרב יוסף גופי דאכתי לא שמיע לי' להא דרב יוסף ה"נ אמרינן אנן דכולהי סוגיין מקמי דשמענא לדרב יוסף דהתם ואוקמוה לדר"י משום דקסבר משך מבוי ד"ט והא דרב הונא לאפוקי מתורת לחי וכי אמרינן בפירקין דא"ל אביי לרב יוסף את אמרת ניהלן אדרב הונא דלחי המושך ש"מ תלת כו' וש"מ משך מבוי בד' אמות לא ס"ל כההיא סוגיא דהכא דדחיק ומוקי לדרב יוסף אלא דלא תליא הא בהא ומודי רב יוסף דמשך מבוי בד"א ומ"מ בחוקק בד"ט סגי כר"י דירושלמי והלכתא כוותי' דרבי' דאביי הוא וכה"ג אשכחן להר"י קארו בשמעתא דמפיס עם בניו ובני ביתו דפ' שואל בשבת דתרגמא אליבא דהרי"אפ בסוגיא דשואל כרב ס"ל ומחסר למתניתי' ובדוכתי' בב"מ דאמרינן עלה דרב ולא היא דלמא אתי

לסרוכי אידחייא לסוגיא דשבת ומוקמינן למתני' דשואל במנות שוות וכה"ג אמר הרז"ה בשמעתא דאמת העוברת בין החלונות בכיצד משתתפין פ"ז דסוגיא דהתם מקמי דאסיק אדעת' מתניתא דהמוצא תפילין כו' וטובא אשכחן סוגיות חלוקות בתלמודא והשתא לא צריכנא לאפלוגי בין לחי המושך ללחי הבולט ול"צ למי' דר' יוסף אליב' דרב הונ' קאמ' ולי' לא ס"ל ולא דחינן הלכת' דרב מקמי תלמיד ול"צ למימר דירושלמי ודבבלי פליגי אהדדי והשתא הלכתא כרב יוסף בתרווייהו בגבו' טפח ובפחות ד"ט ומשך מבוי בד"א כרב דבתים וחצרות וכתרתי דרב הונא:

עד כאן לא פליגי ר' יוסף ואביי אלא באורך החקק אבל ברוחב החקק דכ"ע בד' טפחים דבציר מד' לאו מקום הוא למחיצות ובד' טפחים סגי דרוחב המבוי וודאי ד"ט סגי לי' ואע"ג דמבוי רויח טובא ולא מטי חקק לדופן דארכו מי ניחא דבד"ס למר ובד"א למר הא לא מטיא לדופן האמצעי לאו משום דדמיא לבית שאין תוכו יו"ד דפ"ק דשבת (ד' ז' ע"ב) דאין מטלטלין בו אלא בד' ואמר אביי אם חקק בו ד"ט על ד"ט מותר לטלטל בכולו דאידך הו"ל חורי רה"י ה"נ כי אית בי' בחקק שיעור מבוי אידך הו"ל חורי מבוי רחבו נמי אידך חורי מבוי הוא ולמ"ד הלכתא כאביי חוקק בו ד"א אורך על ד"ט רוחב ולא דמי לגבוה מך' ובא למעטו דצריך למעטו עד הכותל כשיעור הקורה התם משום הכירא ולמעלה מך' לא שלטא עינא והכירא כל שיעור הקורה בעינן. הכא משום דליכא מחיצות וכי איכא מחיצות לשיעור מבוי אידך חורי מבוי הוא וחומר בפחות מעשרה תבגבו' מך' באורך וחומר בגבוה מך' ברוחב אבל הרא"ש אמר חוקק בו ד"א לתוך אורך המבוי לרוחב כל המבוי וכן אמר ברי' הרב בטל הטורים ד"א ע"פ כל רחבו וכותי' מסתברא מדלא פריש בי' תלמודא מידי:

והיינו טעמא דבית רה"י מעליא הוא בד' מחיצות ואידך חורי רה"י הוא ומבוי נמי ארכו אע"ג דלא מטיא לדופן האמצעי מחקק ולהלן חורי מבוי הוא אבל רחבו דפרוץ במלואו וקורה הוא דמשוי לי' לפתחא ואנן הא מקורה למטה חללי' עשרה בעינן כדאמרינן אהא דחלל מבוי תנן אף למטה חללי' יו"ד דהוי שיעור פתח ואי לא מטיא חקק לכותל הו"ל האי דמחקק לכותל דבציר מחלל עשרה כאילו לא הוה התם קורה כלל וכמשוכה בינה לכותל ג"ט דפסולה והר"י אלפסי והרמב"ם והר' מרדכי אמרו חוקק בו ד"א על ד"א ולא ידענא מאי טעמייהו אי קסברי רבנן מטיא לדופן בעינן ע"פ כל רחבו הו"לל ואי קסברי כי איכא משך מבוי אע"ג דלא מטיא לדופן בד"ט סגי משך מבוי ברוחב ד"א מי איכא למ"ד ותו מידי איריא אלא להרמב"ם והרמב"ם הוא דאמר מבוי שאין בפתחו ג"ט לא צריך כלום הא רוחב ג"ט מבוי הוא ולדעתן אישתבש ספרי בספרא דהרי"אף והרמב"ם

והר' מרדכי אלא סתמי מיכן על ד"א והכי אמרו חוקק בו ד"א. ותדע דהא הרא"ש העתיק לישנא דהרי"אפ ולא מייתי להא דעל ד"א אלא אמר לרוחב כל המבוי ואי איתא הו"ל לאתוי' ולאפלוגי עלי' כי אורחי' ותו הר"י קארו דקבל בכל דוכתא הילכתא כהרי"אפ והרמב"ם והכא לא מייתי למלתיהו כלל בספרו ב"י וקבע בספרו ש"ע כהרב בעל הטורים דאמר ע"פ כל רחבו אלא אינהו ברוחב לא קא מיירו ולא אמרו בה מידי:

עד כאן לא קאמרי ר' יוסף ואביי הכא אלא שאין בדופני המבוי י"ט כדאסברא ניהלן רש"י ובדאסברא הריטב"א הואיל ואין כאן דפנות ולא מבוי וצריך למשוי דפנות ולמשוי מבוי אבל מבוי שגבוה יו"ד טפחים והניח את הקורה למטה מיו"ד דאיכא מבוי ואיכא דפנות לר' יוסף דאמר בגבוה מיו"ד טפח ה"נ חוקק טפח ואיכא הכירא לעומד בתוך החקק ואביי דאמר ד"ט ה"נ ד"ט ואי הכשירו בלחי לא ידענא ואי בצוה"פ מסתברא דלא גרע מקורה ואפי' תימא דהכא גרע מגבוה מך' הואיל וליכא שיעור פתח מ"מ בד"ט ודאי לכ"ע סגיא. והרשב"א בעבוד' הקודש שער א. ג' אמר הניח את הקורה למטה מיו"ד טפחים אינה מתרת וכו' היה חלל שתחתי' פחות מי"ט מגביה את הקורה או חוקק את הקרקע שתחתי' עד שישלימנו לעשרה וכמה שיעור רחב חקק זה ד' אמות לאורך המבוי וצ"ת וצורת הפתח לא מהני בפחות מי"ט והרמב"ם אמר דמהני ותהו בה רבנן ורבן אליהו פריש לה.

דף ה:

ד"א נדון משום מבוי הא דקיי"ל [ד' ד' ע"ב] כל היכא דשוחקות לחומרא באמות שוחקות משחינן וכל היכא דעצבות לחומרא בעצבות משחינן הכא מאי בעצבות משחינן וכי איכא ד"א עצבות נדון משום מבוי וצריך לחי אחר לחומרא או דילמא מידי הוא טעמא משום דמשך מבוי ד"א. ובמשך מבוי ד"א שוחקות בעינן לחומרא ה"נ אי איכא ד"א שוחקות דאית בי' משך מבוי נידון משום מבוי הא עצבות דליכא משך מבוי אינו נידון משום מבוי ואין צריך לחי אחר. ומסתברא דהכא והכא לחומרא

איבעיא לן לחי הבולט מב' צדדין ד"א מכאן וד"א מכאן מהו. כי קאמר רב מצד א' אבל גיפופין מב' צדדין פתחא הוא אי דילמא פתחא דמבוי אי פתח גמור אי עומד מרובה אי לחי וקורה אבל גיפופין דלאו לחי ופרוץ מרובה אפי' משני צדדין נמי לא:

נידון משום מבוי. אוקמה רש"י בלא קבעו לשם לחי דאי קבעו לשם לחי כמה דמרווח ללחי וסתים לי' טפי עדיף. קמו רבנן דתוס' והריטב"א בשטתי' דרש"י ופליגא דהרשב"א דאמר עבודת הקודש שער א'. ו'. עשה לחי רחב ד' אמות אסור דכל שהוא רחב ד"א יצא מתורת לחי' ונידון משו מבוי אלמא קסבר הרשב"א אפי' עשה לחי נמי ד"א לא. ולרש"י

קשה א"ה היינו דאמרינן אותו לפי היכן מעמידו אי דמוקי לי' בהדי' אוסופי הוא דקא מוסיף עלי' וא"ר פפא דמוקי לי' לאידך גיסא ור' הונא ברי' דרב יהושע אמר דמטפי בי' או דמבצר בי' והא הכא דלשם לחי הוא דמוקי לי' וכי מוקי לי' בהדי ואוסופי קא מוסיף אמאי לא והא אמרת לשם לחי כמה דמרווח לי' וסתים לי' טפי עדיף וצ"ל כיון דאידך לאו לשם לחי הוקבע האי משהו לא מנכרא ומימר אמרי לא עביד לחי כלל וכולי' כותל דלאו לשם לחי הוא:

אי דמוקי לה בהדי' כו' אוקמוה רבנן דתו' ברחב יותר מח' דאי ח' כיון דקמוסיף ניתר בעומד מרובה על הפרוץ והריטב"א אמר משמי' א"נ אפי' תימ' ברחב ח' מצומצמות והכא לר"ה קאמרינן דלית ליה הא וכדאמרינן בהדיא רב הונ' ברי' דר"י טעמי' דנפשי' קאמר ולדידן לא מסתבר' אלא לר' הונ' נמי נהי דק"ו לא הוי. מי לא מודי דעומד מרובה על הפרוץ מתיר במבוי מסברא דהא דכולהי מחיצות מהני. ותדע דהנך רבוותא דאמרי הלכתא כרב הונא דפירצת מבוי בד' מ"מ בעומד מרובה מתיר כר' אשי דבתרא הוא. אלא מחוורתא כדשני מעיקרא דהכא במבוי יותר משמנה:

וקל וחומר מחצר טעמא דגמר מק"ו הא לאו ק"ו ה"א דעומ' מרובה לא מתיר אלא פירצה דניתרת במבוי היכי משכחת לה היינו פירצה היינו עומד מרובה על הפרוץ דפרוץ מרובה וודאי לא ניתרת. ותו האי תאמר במבוי דפירצתו בד' אי עומד מרובה לא מתיר אפי' בג' אסר' ואין לך פירצה שניתרת. וכ"ת רב הונא ברי' דר"י בעי גמיר דלא תימא אין פירצה ניתרת במבוי כלל וקא פריך מה לחצר שעומד מתירה עד פירצת עשר תאמר במבוי דאפי' תימא עומ' מרובה מתירו אינו מתירו אלא עד ארבע דלא משתמע הכי ומדרבנן בעלי התוס' נמי נשמע דלאו הכי הוא:

וכ"ת כל היכא דאיכא לחי ברוח רביעית אינך תלתא רוחי ודאי כי איפרץ כשיעור עומד מרובה מישרא קא שרי לה והכא עד דופן רביעי דאי לאו ק"ו אימא מבוי או בפתח גמור או בלחי דמינכר אבל פירצה בלא לחי כיון דהאי מבוי לית לי' לחי אפילו עומד מרובה דבכ"מ מהני הכא לא מהני. הא ליתא דלא יהא לחי גדול ממחיצה וכי אית לי' להאי מבוי לחי' ברוח רביעית אפי' איפרצו אינך תלת רוח. בפירצה מועטת מן העומד ניתרות. ולא מיבעיא אי סתים לרוח רביעית במחיצה גמורה ואלו סתים ג' מחיצות בתלת רוחי ועומד ברוח רביעית לא תהני והרי רוח רביעית ודאי קילא דאפי' לחי או פס מהני. וצריכנא לאוקמא הך שמעתא בגיפופא דמרוח אחת ופירצה דניתרת בדאית לה גיפופי מכן ומיכן ובכה"ג א"ר הונא פירצתו בד' אבל בגיפופא דמרוח א' לא שמעינן אלא מק"ו ובחצר קים לי' דאפי' בכה"ג מהני ונסיב ק"ו מינה וצריך תירוץ:

ומה חצר שאינה ניתרת כו'. לר"י ק' הא איכא למיפרך מה לחצר שכן פס ד"א אפי' בפרוץ מרובה מתיר בה משום דחצר בסתימה תליא וכל דסתים לה טפי **עדיף** ולא מיבעיא פס ד"א בעומד מרובה דמחיצה מעליא היא ומהניא בכולהי רוחא תאמר במבוי שבפרוץ מרובה לא מהניא בי' פס ד"א דלחי תקינו לי' רבנן סתימה דמחיצה לא תקינו לי'. עומד מרובה אע"ג דמחיצה מעליא היא נמי לא. נהי דמסברא מצית מימר. מק"ו מי מצית גמר הא איכא למיפרך. והאי פירכא אלימא מפירכא דפירצתו בעשר ואי נמי קסבר רב הונא ברי' דר"י מבוי נמי פירצתו בעשר איכא למיפרך וצריכנא מימר רעי בר חמא נקט מבוי וה"ה חצר ובחצר נמי פס ד"א הבולט מדופני של חצר אינה נידון משום פס וצריך פס אחר להתירה וכדמשמע מדברי רש"י והכא לאו משום דמשך חצר בד"א כדאמר במבוי דהא מבוי שאין ארכו ד"א אמר הרמב"ם ניתר בשני לחיין או בפס ד' כחצר אלמא חצר לא צריך משך ד"א. אלא משום דנפיק מתורת פס והכא מחיצה גמורה לא הויא דפרוץ מרובה על העומד הוא ובעינן הכירא דפס כי היכי דבעינן הכירא דלחי במבוי וצ"ת:

מה לחצר שפירצתו בעשר הא דאמור בתוס' היא הנותנת לא אמרינן אלא לסתור הק"ו ולא לסתור פירכא לא ידענא מאי הוא כי אמרי' הכי היכ' דבתרי מילי נינהו אמרינן בהא מילתא דבעית למיפרך לק"ו פריך לה מנ"ל הא מילתא מק"ו אימא לאו ק"ו הוא דהיא הנותנת:

ובהא דאיפריך ק"ו ליכא למימר היא הנותנת ולא מפריך ק"ו אימא לאו משום היא הנותנת הוא ואיפרך ק"ו. אבל הכא בחדא מילתא היא שמעינן עומד מרובה דמתיר במבוי מק"ו דחצר וכ"ת מה לחצר שפירצתה בעשר תאמר במבוי שפירצתו בד' התם הא ע"כ פירצתו בד' משום היא הניתנת דאי לאו הכי מבוי נמי הוי פירצתו ביו"ד מק"ו דחצר מה נפשך אי לא אמרת היא הנותנת מבוי נמי בעשר ואי אמרת לא מיפריך ק"ו. ואנן אית לן למימר טעמא דרב הונא דאחוניר במבוי ולא גמר פירצתו מבוי בעשר מק"ו משום דקסבר דלמא שבקי פתחא רבא ועיילי בפתחא זוטא כדאמ' רבנן בתוספת אשמעתא דרב הונא. וכי אמרינן הכי במבוי דניתר בלחי וקורה וכי שבקי בטל הכירא דלחי וקורה אבל חצר דניתרת בפס סתימה היא ולא בעי הכירא ואיפרך ק"ו דרב הונא ברי' דר"י מה לחצר שפירצתה בעשר ואקילו בה רבנן ולא חשו להכירא דפיתחא דידה. ניתר בעומד מרובה תאמר במבוי שפירצתו בד' ואחמור בי' רבנן במבוי מבחצר משום דחשו להכירא דלחי וקורה דלא ליבטל:

ה"נ בעומד מרובה וליכא הכירא דלחי אחמור רבנן במבוי מבחצר.

ספק דבריהם להקל י רב פפא ורב הונא ברי' דר"י במחצה על מחצה מצומצם קמיפלגי רב פפא סבר מצומצם מותר הלכך פרוץ כעומד אי צמצם ואז עומד מרובה שרי ומשום ספיקא חדא לאיסורא דלמא פרוץ מרובה לא אסרינן לי' ורב הונא ברי' דר"י מצומצם אסור הלכך פרוץ כעומד אי צמצם ואי פרוץ מרובה אסור ומשום ספיקא חדא להתירא דלמא עומד מרובה לא שרינן לי' וקאמר רב אשי הכא אפי' למאן דאסר עומד כפרוץ שרי דאי עומד מרובה ואי פרוץ מרובה שרי ומשום חדא ספיקא לאיסורא דלא צמצם לא אסרינן לי':

שמעינן משמעתין מבוי עד שמונה לחי כל שהוא רחב כשר דאי רחב ד"א הרי עומד כפרוץ הוא ואנן כר"פ קיי"ל דפרוץ כעומד כשר. ואי פרוץ נפיש הרי אין בו ד"א ונדון משום לחי. מבוי יותר על ח' לחי פחות מד"א נדון משום לחי ד"א צריך לחי אחר להתירו ומעמידו לאידך גיסא או דמטפי ומבציר בי' לרש"י לא אמרן אלא שלחי העומד מאליו וסמכו עליו מע"ש דאי לא סמכו עליו מע"ש אפי' פחות מד"א נמי לא ע"כ לא קא' אבייי לחי העומד מאליו הוי לחי אלא בסמכו עליו מע"ש כדאסקינן התם והיינו דאמר הרב בעל הטורים ואפי' סמכו עליו מע"ש לא מהני אלא א"כ יהא בולט לתוך המבוי פחות מד"א והרב בעל ב"י דתהי במילתי' לא ידענא מאי תהי ואמינא ט"ס בספרים ותדע דהא בספרו ש"ע קבע לה כהרב בעל הטורים:

ובהוקבע לשם לחי אמר רש"י כל דסתים טפי עדיף ואמרו רבנן דתוס' לא אמרן אלא בלחי הבולט אבל בלחי המושך אפי' הוקבע לשם לחי ד"א אינו נידון משום לחי:

והרשב"א אמר אפי' לחי ממש אי רחב ד"א לא הוי לחי. והרמב"ם קא פסק ואמר לחי שהוא רחב הרבה בין שהי' רחבו פחות מחצי רוחב המבוי בין כחצי רוחב המבוי כשר ונדון משום לחי אבל אם היה יתר על חצי רוחב המבוי נידון משום עומד מרובה על הפרוץ ולדידי' ל"ש מבוי ח' ל"ש יותר מח' ואידחיא שמעתא דרב הונא ואמר הרב המגיד קסבר הרמב"ם דר' אשי לאו דוקא נקט מבוי ח' אלא ה"ה לכל מבוי וכו' ולדברי רבינו הא דא"ר אשי אי פרוץ נפיש נדון משום לחי לאו משום דאשתייר העומד פחות מד"א כדאמרי הריאף ורש"י אלא ר' אשי פליג אדרב הונא ואמר לחי ד"א דאמרת מחיצה הוא אי נידון משום מחיצה דעלמא ומשרי ה"נ שרי משום מחיצה ואי בעלמא היכא דצריכא מחיצה לא מישרי ה"נ לאו מחיצה ומשרי משום לחי והיינו דקא' אי פרוץ נפיש והיכא דצריך מחיצה אמרי' דפרוץ קא מבטל לעומד ואסו' ה"נ קא מבטל לעומד ולא מחיצה הוא ונדון משום לחי ואע"ג דפרוץ בטלי' מלחי משהו לא בטלי' ואי עומד נפיש ומשתריא בעלמא משום מחיצה ה"נ אישתריא משום מחיצה מאי אמרת דשוו תרוויהו כי הדדי

ולח פרוץ מבטל לעומד ולא עומד מבטל לפרוץ ולמאן דאסר בעלמא וה"נ מחיצה היא ומ"מ משריא לא קא משתריא הו"ל ספק דבריהן להקל מיהא דהרמב"ם אכתי קשיא מנ"ל הא דרב אשי פליג אדרב הונא דקיימי ר"פ ורב הונא בריה דר"י בשיטתי' ולמימר במבוי ח' לאו דוקא וכן הא דאמר מר כחצי רוחב המבוי נדון משום לחי לדידן דקיי"ל פרוץ כעומד מותר נדון משום מחיצה כעומד מרובה. ונ"מ דאפי' עומד מאליו ולא סמכו עליו מע"ש שרי דאי משום לחי אסור. וצריך תירוץ:

ולדעתין הרמב"ם לא מתני בדר' אשי אפי' תימא במבוי ח' אלא הכי מתני רב אש' אמר לא צריך לחי ממ"נ כו' ור' אשי אדרב הונא קאי ואמר אפי' רחב ד"א לא צריך לחי כדאמרן הא דאמר מר בין כחצי רוחב המבוי נדון משום לחי לאו כחצי רוחב מצומצם קאמר אלא בגוונא דר' אשי קאמר דאמר מאי אמרת כו' הו"ל ספק דבריהן ה"נ קאמר מרן בין שהי' רחבו פחות מחציו בין כחציו לא יצא מתורת לחי דמשום ספק אימא כחציו מצומצם לא יצא מתורת לחי דספק דבריהן הוא והדר אמר אבל אם היה יותר על חצי רוחב המבוי שיודעין בו שהוא יותר או דמספקא לן נמי בהכי והו"ל תרי ספיקי דליפק מתורת לחי. והרי יוצא מתורת לחי ונידון משום עומד מרובה ואע"ג דמשום מחיצה עדיף דאפי' לא סמכו כשר לא נחית מר לקולא וחומרא אלא לאורויי דין לחי וכעין הא דא"ר אשי כי אורחי' למיזל בתר לישנא דתלמודא:

הא דאמר הרשב"א (עבודת הקודש שער ח' ט':) היה הדופן יותר מד' והמבוי יותר על ח' ואנו מסופקים וכו' יראה לי שמתירין כו' וצריך עוד להתיישב בדבר זה היינו דאימא כי קא אמר ר' אשי בספק צמצום דקשה הוא לצמצם אבל הכא דספק פרוץ מרובה לא:

דף ו.

מצידו בעשר:

פירשוהו רבנן דתוס' בעשר שאם נפרץ בעשר כשר דעשר כשל מטה והיינו דאמרינן אלא לאו בעשר וקאמר רב וכו' ש"מ כר' הונא דאי לר' חנין כסתום הוא. ומראשו בד' עד ד' שאם נפרץ עד ד' כשר ולא ד' בכלל דד' כשל מעלה דד' ומד' ועד יותר מעשר חדא הוא דהוא שעור פתח. והריטב"א אמר דר' חנין אמר מצידו בעשר כשר מראשו בד' פסול ונקט סתמא ובזה להכשיר ובזה לפסול משום דבטעמא תלי וטעמי' ילמוד עלי' דהא כדאיתא והא כדאיתא. ומיחוורא כרבנן דתוסו':

דפתחא בקרן זוית כו' דלישוי לפירצה למיהוי פתחא לא משוינן אלא היכא דעבדו אינשי כה"ג אבל אי עבד פתח ממש עביד והוי פתח והיינו דאמרינן דפתח לה בקרן זוית מידי דהוי ארחב מעשר דתנן צריך למעט ואם יש לו צוה"פ אין צריך למעט דכפתח ממש

הוי. וה"נ אי עביד צוה"פ בקרן זוית מהני כדאמר הריטב"א וכל שהוא נדון כפירצה הן ביותר מעשר הן בד"ט לא סגי לי' בלחי וקורה אלא בעי צוה"פ שאין לחי וקורה מתירין את הפירצה.

טעמא דר' הונא דבצידו בד'. פירשוה רבנן דתוס' דלמא שבקי פתחא רבא וכו' ומבוי עקום דא"ר נחמן ב"י דרב כר' הונא אע"ג דהתם ליכא משום דלמא שבקי דממ"נ בחדא פתחא דמבוי עיילי לא פלוג רבנן הואיל ובכולהי מבואי נפרץ מצידו בד' משום דלמא שבקי פתחא רבא במבוי עקום נמי אע"ג דליכא למימר הכי פירצתו בד' ותורתו כמפולש: ונפרץ מצידו כלפי ראשו אם אין שם פס ד' דכי שבקי ליכא שיעור מבוי אפי' בדאית לי' גידודי חשו יש שם פס ד' דא"נ שבקי איכא שיעור מבוי לית לי' גידודי דאיכא למיחש טפי חשו אית לי' גידודי דליכא למיחש כולי האי לא חשו ומדברי ריטב"א דאמרן נלמד דצוה"פ במקום הפירצ' מהני ומיסתברא דאי עביד צוה"פ לפתחו של מבוי לר' הונא נמי פירצתו מצידו בעשר ומסתברא נמי אי איכא עומד מרובה בפתחו מהני דהו"ל כולי' מבוי כסתום:

ותו דלא מסתברא דמצידו חמור ממפולש ובמפולש עומד מרובה בזו ובזו שרי כדבעינא למימר בשילהי שמעתא דמבוי שכלה לרחבה למ"ד כחנניה דמפולש בעי דלתות פרצה דציד' נמי בעי דלתו' ולא סגי בצורת הפתח כדבעינא למימר קמן בעובדא דנהרדעא:

במבוי עקו' דסייעו בתו' לרש"י מדקאמ' אילימא ביות' מעש' בהא לימ' שמואל הא לרב ניחא הא ליתא בספרי דכולהי קמאי דשקלי וטרו בהא מילת' משום דלר"י נמי תורתו כמפולש ועביד צוה"פ בחדא פתחא לרה"ר ולחי או קורה באידך פתחא לרה"ר מ"מ ר"נ בר יצחק ארוחב דעקומית קאמר אי לימא דרחב בעקמימות יותר מעשר ופתחי' דלרה"ר לא רחב אלא עד עשר ואשכחן להריטב"א דסייע לי' להר"י מהא בשלמ' לר"י היינו דקאמר בהא לימא שמואל הא לרב ניחא הואיל ופתחו דלרה"ר עשר הוא דרויח וביו' הא עביד צוה"פ ובעקמימות הוא דרחב יותר מעשר אלא לרש"י דאמר צוה"פ בעקמומית הוא דעביד ביותר מעשר לרב מי ניחא ומשני בהא מודי רב:

לרבי' דרש"י דאמר לשמואל נמי בעי לחי בעקמומיתו שמואל נמי פירצתו בד' ס"ל דאי לאו הכי מי גרע נפרץ למבוי מנפרץ לרה"ר בהדיא דלא בעי מידי אלא דמיית מרב דאמר בהדיא כמפולש וכה"ג אמר הריטב"א וה"ה דמצי לאתויי מדשמואל דאמר תורתו כסתום לפי' הזקן שמצריך בו לחי אלא דניחא לי' לאתויי מדרב כיון דרב חנין משמי' דרב הוא דקאמר לה:

רבותינו בעלי התוס' והרא"ש וברי' קמו בשיטתי' דרש"י מהא דמבוי העשוי כנדל ואמרו במבוי עקום עושה צוה"פ בעקמימותו ולחי או קורה מיכן ומיכן וכן אמר הרב יהונתן וכן אמר הר' מרדכי משמי' דהר"מ והוסיף דאי בעי עביד צוה"פ מיכן ומיכן ולחי או קורה בעקמומיתו ואפי' יש בעקמומיתו יותר מיו"ד מהני לחי כיון דתקון לחי אינו אלא כדי שיראוהו וכו' והרב בעל ב"י אמר דהר"מ כהר"י ולא ידענא מאי קאמר:

והרשב"א והריטב"א דאמרי תרווייהו כהר"י ועושה צוה"פ מיכן לרה"ר ולחי או קורה מיכן לרה"ר ובעקמומיתו אין צריך כלום ומבוי עקום כמין ח' אין צריך צוה"פ כלל כהריב"א אלא לחי או קורה מיכן ומיכן. ועובדא דנהרדעא אי מתנינן דלת בעקום כמין גאם. ואי מתנינן דלתות בגוונא דפירשו בה בתוס' קמיירי והר"י קאמרו דתהי בה לא ידענא וטעמא דמילתא כבר פירשה הריטב"א דבעקום כמין ח' כיון דלחד רה"ר היא לא מעקמי בה רבים כדבעינ' למימר קמן תו אמרינן אנן לסייע' להריב"א דאי כמין ח' נמי תורתו כמפולש לר"נ ב"י דתלי טעמ' דמבוי עקו' משו' דפירצ' מבוי בד' הא אמרי רבנן דתו' דמודי ר' הונא בראשו דבעש' כרב יהוד' דמבוי ט"ו אמה וכי פליג במצדו משו' דממעט בהילוכ' חיישינן דילמ' שבקי השת' מבוי תחתונ' הא תרי פירצת' בראש דידה ובצד א' נינהו ואפי' לרה"ר להדי' כסתום הוא ולא מיבעיא למבואות ואינך תרין מבואי נמי כסתומין נינהו אלא דנהרדעאי לאו בכמין ח' וכן אמר הרמב"ם היאך מתירין מבוי מפולש עושה לו צוה"פ מכאן ולחי או קורה מכאן ומבוי עקום תורתו כמפורש.

אלמא כהר"י ס"ל דבמבוי עקום נמי צוה"פ מכאן ולחי או קורה מכאן והכי מסתברא וכן אמרו בירוש' ר"י אמר עושה צוה"פ מכאן ולחי או קורה מיכן כדמיית לי' הרא"ש ואי דחיק לאוקמי' דירושלמי כרש"י ותו אתמר בירושלמי חמשה מבואות פתוחין למבוי אין צריך קורה ואי כרש"י אמאי אין צריך קורה וכ"ת התם בסתום לצד רה"ר מ"ל מפולש דלא סגי בצוה"פ לצד ר"ה וצריך לעשותו בעקמימות ומ"ל סתום לצד רה"ר ליבעי לחי או קורה בעקמימות מכדי במפולש טעמא מאי אחמר בי' רבנן ממפולש מב' רוחותיו לרה"ר לאו כדאמר רבנן דתוס' והרא"ש והר"ם והריטב"א כדי שיראו בני מבוי זו ובני מבוי זו לצוה"פ סתום לצד רה"ר נמי ליבעי שיראו לקורה. ותו דאי עביד התם צוה"פ מיכן וצוה"פ מיכן לא סגי לי' עד דעביד לחי בעקמימות כדי שיראו ללחי וה"נ ל"ש והרח"ש בתשובותיו אמר בסתום לצד רה"ר ופתוח למבוי ואותו מבוי למבוי אחר כיון שהמבוי החיצון פתוח לרה"ר הרי אותו מבוי שפתוח אילו בעקמימות חשוב כפתוח לרה"ר ואזדא לטעמי' דאמר במבוי עקום ושני פתחיו מפולשין לרה"ר כרש"י דאמר צריך צוה"פ בעקמומיתו וה"ה בסתום כדאמרן ולרבינו הא דירושלמי פליגא כדסליק אדעת'

הכא דאידך דירושלמא פליג' ואנן דאמרינן כהר"י ניחא הא והא דירושלמי ולא פליגא ומבוי העשוי כנדל דסייע מינה לרש"י אדרבא משם ראי' לדהר"י וכדבעינא למימר התם וכן אמרו התם הריא"פ והרמב"ם והרשב"א והריטב"א משמי' דר"ת:

הא דאמר הרב בעל מ"א אהא דה"ר יונתן בעירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן ואמר יפה אמר ה"ר יונתן דשאני מבוי מחצר כדאמרו בכיצד מעברין בעיר של יחיד. לדעתן יפה אמר הרב בעל ב"י דה"ר יונתן הא בעבוד צוה"פ בעקמימות קאמר כדאמר הלכה כרב וצריך לעשותו כו' ובעקמומי' צוה"פ והיכא דעבוד צוה"פ התם נמי מחלקין ומערבין אלו לעצמן ואלו לעצמן ועוד מ"ל ב' חצרות זו לפנים מז' ופנימית דרסי לר"ה דרך חיצונה ומ"ל ב' מבואות דדרסי הנך בני מבוי אמבוי דהנך לר"ה וכי היכי דבחצרות הויא שלא במקומה דחיצונה לתשמישתא דבני חיצונה עבידא ה"נ לתשמישתא דהנך בני מבוי עבידא האי מבוי והתם משום דרה"ר דבין מבואי דהאי גיסא ובין מבואי דהאי גיסא הא דמחבר להו דבהאי רה"ר רשותא דאידי ואידי שוין אבל בב' חצרות וכן בב' מבואות מאן מחבר להו למהוי חדא:

בספרי הר"י אלפסי דקמן דכתיב בהו בדר' אמי ורב אסי ואקימנא בדאיכא גידודי וכו' אשתביש ספרי דכולהי רבותאי אמרי מדסתים ומיית דר' אמי ור' אסי ולא קמפליג בהו מידי ש"מ כרב חנן ס"ל אלא הריא"פ לא מייתי אלא דר' אמי ור' אסי ולא אמר בהו ולא מידי:

לרב חנן ב"ר נפרץ מצדו ואין שם פס ד' כלפי ראשו. אע"ג דאיכא למימר עד כאן לא אסרי ר' אמי ור' אסי אלא בדליכא גידודי דבהכי קמיירי אבל בדאיכא גידודי אפי' בהא שרי. מ"מ מדלא אשכחן דליפליג בה אפושי פלוגת' לא מפשינן ואין שם פס ד' אפי' בדאיכא גידודי דכ"ע פחות מג' מתיר ג' אינו מתי' יש שספס ד' וכל צדו וכן מראשו פירצתו בעשר אפי' אין שם גידודין והוא שלא בקעי בה רבים אבל אם בקעי בה רבים. וכן בקרן זוית אפי' לא בקעי פירצתו בד' ומסתברא דבקעי בה רבים לאו משום דילמא שבקי פיתחא רבא אלא משום דרבים מבטלי מחיצתא ולא מיבעיא למאי דאמרי' קמן דמשום דבני רה"ר עוברין ברה"ר דרך המבוי הוא ודאי לאו משום דלמא שבקי הוא ולרב הונא יש שם פס ד' וכל צדו אם יש גידודין ומראשו אפי' אין שם גידודין בעשר אין שם גידודין ומצדו ואפי' לא בקעי בה רבים או בקרן זוית בדר'

מאי לא בקעי בה רבים רש"י אמר שפרוצה למקום מטונף או למקום מקולקל בפחתים וטיט ואי לאו הכי הוי בקעי בה רבים והרשב"א אמר (עה"ק שער ב' א') כיון שהבעלי'

דעתן לגדור הפירצה ומונעין רגלי הרבים משם זה הוא לא בקעי בה רבים ואי לאו אסור עד שלא תהא הפרצה ד"ט.

הר"מ אמר הלכתא כרב הונא וכולהי רבנן אמרי הלכתא כרב חנן בר'.

הר"י אלפסי אשיטי' לכולה' שמעתין ולא מייתי אלא דר' אמי ור' אסי והא דר"י במבוי רחב טו"א והא דמבוי עקום. וכן הרמב"ם לא מייתי אלא דר' אמי ור' אסי ולא מפליג בהו מידי ותהו בהו רבנן הא דבקעי בה רבים דמודי בי' רב חנן אמאי אשמיטוה. ונחזי אנן מדאמרינן ור' חנן ב"ר שאני התם דקא בקעי בה רבים. ואי איתא לדרש"י או דהרשב"א פרושי הוה קמפרש הכא בדלא בקעי בה רבים דאיפרץ למקום מקולקל או שדעת בני המבוי לגדרה ומנעי לרבים וכדאמר ברב הונא התם דאיכא גידודי הכא דליכא גידודי והא רב חנן סתמא מבוי שנפרץ אמר ואפי' דלאו למקום מקולקל ודלא מנעו בעלים משמע וצריכנא לפרושי ולאוקמי בכה"ג ותו מדאמרינן מכלל דרב הונא אע"ג דלא בקעי בה רבים מ"ש מדר' אמי ור' אסי משמע דפשיטא לי' דר' אמי ור"א בדלא בקעי בה רבים מדלא פריש בה דבלאו הכי איכא ולאוקמה לדר"א ור"א בדלא בקעי בה רבים ותו רב יודא דאמר סתמא מבוי רחב טו"א עושה פס ג' אמות ומרחיק ב"א ה"נ בדלא בקעי הא בקעי לא:

ותו להרשב"א התם ודאי אין דעתו לגדור דמעקרא הכי עבדי ותו מכדי חצר אע"ג דבקעי בה רבים דתנן כל פירצה שהיא כעשר מותר ולא חזינן מאן דליפליג בה ואלא הא דאמרינן קסבר רב הונא ברי' דר"י מבוי נמי פירצתו בעשר אכתי איכא למיפרך מהיכא דבקעי בה רבים דמבוי בד' וחצר בעשר וכ"ת רב הונא ברי' דר"י כשמואל ס"ל דאמר אפי' היכא דבקעי בה רבים כסתום ודלא כרבי' דרש"י דאמר לשמואל נמי בעי לחי בעקמימותו אלא הנך רבותאי דאמרי הלכתא כרב חנן ב"ר משום דרב הונא ברי' דר"י קאי כוותי' והא רב הונא ברי' דר"י כשמואל ואנן כרב ס"ל. דחזינן דהא דבקעי בה רבים לאו משום דרבים נכנסין מרה"ר למבוי וממבוי לרה"ר דבכה"ג אפי' לטומא' דבעינן מקום סתירה הוי רה"י דתנן חצר שרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו הוי רה"י לשבת ורה"ר לטומאה הא נכנסין ויוצאין בפתח אחד אפי' לטומאה הוי רה"י ולא מיבעיא לשבת:

ואפילו הרשב"א דאמר כל שאין הבעלים מונעים לרבים הוי בקעי בה רבים והריטב"א דאמר כרש"י הכא משו' שעוברין ברה"ר דרך עליו דהאמר הרשב"א במבוי עקום כמין ח' דא"צ כלום ופירש הריטב"א דע"כ לא פליגי אלא במבוי כמין גא"ם שצריכין הרבי' להתעק' ולבק' בהם עכ"פ כדי לעבו' לרה"ר הסמוך לא' מראשיו אבל כשהו' כמין ח' ה"ה רה"ר ישר' לפני שני ראשיו ומה להם לבני רה"ר לעקמ' הא ודאי אין מעקמין שם אלא

הצריכין לכנס למבוי וכו' ובין לרב ובין לשמואל כסתום הוא מכל הנך שמעינן דאפי' לרשב"א דאמר לא בקעי בדעת הבעלים לגדרה ולהריטב"א דאמר בלא בקעי בה רבים כרש"י שהפירצה במקום אשפות הא דבקעי בה רבים לאו למבוי אלא עוברין ברה"ר דרך המבוי. ואינהו סברי דבאיפרץ מצידי' דלאו למקום מקולקל או דלא מנעי בעלים לרבים קא בקעי בה רבים דרך פירצה דמצידו לרה"ר שבראשו דרך הפתח שבראשו והשתא הא דר' יהודה בט"ו אמה בכ"מ לא הוי בקעי בה רבים דהתם לא בקעי לרה"ר דרך המבוי ומצידו פליגי ר' הונא ור' חנין רב הונא סבר מצידו דאיכא למיחש לדלמא שבקי כדפרשו רבנן דתוס' אפי' לא בקעי בה רבים עשאוהו רבנן כבקעי ור' חנין סבר בקעי דווקא דרבים דעברו דרך המבוי לרה"ר מבטלי מחיצתא. מ"מ דרבנן קשיא כל הנך קושיי דאמרן הלכך אמרינן מדלא אשכחן בקעי רבים בפירצה אלא בזו כנגד זו מפולש כי הא דתנן חצר שרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו וכי הא דמבוי שכלה לרחבה ולחצר וכי הא דפסי ביראות דא"ר יהודה אם היה דרך הרבים מפסיקתן יסלקנה לצדדין אבל דלעקמו רבים מצידו לא אשכחן ה"נ לא הוי בקעי בה רבים אלא במבוי עקום משום דהכי עבידא מתחילתו לעיולי בי' רבים בהך פתחא מהאי רה"ר וליפק באידך פיתחא לאידך רה"ר וניחא תשמישתי' ועוד דמאן דצריך לי' לאידך רה"ר וקאי ברה"ר דלהדי הך מבוי לא מצי נפיק לאידך רה"ר אלא דרך המבוי דכוותי' במבוי שנפרץ במפולש זו כנגד זו אע"ג דלא ניחא תשמישתי' כדאמרי' בעושין פסין אמתניתין דהיתה דרך הרבים מפסיקתן מ"מ הוי בקעי בה רבים דעיילי להדיא בזו ונפקי בזו אבל נפרץ מצידו בכ"מ לא הוי בקעי בה רבים כיון דלא ניחא תשמישתי' דרך פירצה וצריכי לעקמי למיפק דרך הפתח וסתמא מצו נפקי לאידך רה"ר שכנגדן בלא מבוי הלכך סתמא דנפרץ מצידו בכ"מ לא הוי בקעי בה רבים. והא דאמרינן מכלל דלר' הונא אע"ג דלא בקעי בה רבים לא תיקשי הא בלא"ה סתמא לא בקעי בה רבים דלרווחא קאמר דלא תוקמה בגוונא ותיהוי בקעי בה רבים קאמר דע"כ בדלא בקעי בה. ובהכי ניחא הא דקאמר שאני התם דקא בקעי בה רבים הא סתמא דהכא לא בקעי בה רבים וכן סתמא דר' אמי ור' אסי ודרב יהודה וחצר ומבוי חדא הוא דפירצתן בעשר אלא במבוי עקום וחצר עקומה בגוונא דמבוי דלא מצי נפיק לאידך רה"ר אלא דרך החצר ולהכי הוא דעבידא לא שכיחא כלל. והיינו דלא איפרק ק"ו דר' הונא ברי' דר' יהושע (חסר כאן איזה תיבות). אי איתרמי חצר כה"ג ה"נ דבעיא צוה"פ וכדאמר הרשב"א בחצר שרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו וכדבעינא למימר קמן בשלהי שמעתא דמבוי שכלה לרחבה. והיינו דסתמי הריא"פ והרמב"ם ואמרי בנפרץ מצידו כר' אמי ורב אמי ולא אפליגו בה מידי משום דלא הו"ל בקעי בה רבים. ואמרו להא דמבוי

עקום דהיינו בקעי בה רבים. ואמרי להא דר' יהודה במבוי רחב ט"ו אמה דהיינו נפרץ מראשו וס"ל הלכתא כר' חנין בר רבא הא לרב הונא חייש במבוי ועשאוהו רבנן למצידו כמפולש זה כנגד זה:

תו איתחזיא לן אפי' למ"ד דאיכא בפירצה דמצידו בקעי בה רבים מ"מ הא דאמר רש"י דלא בקעי בה רבים כגון שנפרץ למקום מקולקל הא סתמא הוי בקעי בה רבים. והרשב"א אמר בד"א בזמן שבעלי המבוי דעתן לגדור אותה פירצה ומונעין רגלי הרבים משם ואי לא לעולם אסור עד שלא תהא הפירצה ד"ט הא לא מכרעא אלא דאפי' בסתמא אימא איכא דבקעי ואיכא דלא בקעי:

וכדאמרי בפסי ביראות דתנן בעושין פסין ר' יהודה אומר אם היה דרך רה"ר מפסיקתן יסלקנו לצדדין ובריש פירקא אייתוה לדר"א דאמר העושה כעין פסי ביראות ברה"ר הזורק לתוכן חייב ופריך פשיטא ומשני לא צריכא אע"ג דקא בקעי בה רבים וקמ"ל דלא כר' יהודה. והא פסי ביראות דעבידי למיעל בהו למימלי מיא ובמקום מתוקן עבדי להו ואין דעת בעלים לגדור להאי פירצה דצריכי למיעל בה למימלי ופליג ר"י בבקעי בה ובדלא בקעי בה רבים מודי אלמא איכא דבקעי רבים ואיכא דלא בקעי במקום מתוקן ואין דעת בעלים לגדור לה אלא היכי דדרך רשות הרבים מפסיקתן ודרכן של הרבים לעבור דרך עליהן הוי בקעי וכי אין דרכן לעבור דרך עליהן כגון דקאי לצד הוי לא בקעי וה"נ אימא אי דרך הרבים לעבור דרך הפירצה והפתח הוי בקעי בה רבים ואי לא הוי לא בקעי ואפי' במקום מתוקן ואין דעת בעלים לגודרה נמי שרי. הג"ה ואפי' בפירצה מפולשת זו כנגד זו תנן חצר שהרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו שדרך רה"ר עוברות עלי' והיינו דהרא"ש וברי' דלא פרשי בדלא בקעי מידי אלא סתמא בקעי ולא בקעי אמרו והשת' ניחא הא דלא פריש לדרב חנין דלא בקעי בה רבים וקאמר שאני התם דקא בקעי בה רבים דסתמא אין דרך רה"ר מפסיקתו ובהכי איתוקמא נמי דר' אמי ור' אסי אלא הא דאיפרך ק"ו דר' הונא ברי' דר' יהושע אכתי קשיא דרבים בקעי נמי שכיחא והריא"פ **והרמב"ם** נמי מדלא פירשיה ש"מ דס"ל כדאמרן מעיקרא דמצידו לא בקעי בה רבים:

ולחי וקורה מכאן הא דאמור בתו' לחי רחב עד שיתמעט עד יו"ד חדא תינח לחי קורה מא"ל ועוד לר' יהודה נמי אדקא אקשי הא מודי ר"י ביותר הי"ג אמה ושליש לוקמי בלחי רחב אלא כדאמר הריטב"א שנתקצרה רה"ר אצל הפתחים עד עשר:

דף ו:

להך לישנא דאמרי קמאי דכי אסקינן הכא במבוי מפולש לרה"ר. דר' יהודה ורבנן נמי בהכי מתוקמא וקאמרו רבנן בכך הוא דלא מערבא הא בדלתות למר ובצוה"פ למר

מיערבא לשני צידי רה"ר וכן אין מערבין רה"ר לאו דוקא רה"ר אלא מבוי המפולש לרה"ר ובמכילתין אמרינן טעמא דר' יהודה קסבר שתי מחיצות דאורייתא הכא במבוי מפולש בהא קמיפלגי ר"י סבר ב' מחיצות אפי' ברה"ר גמורה רחבה י"ו אמה דאורייתא ורבנן הוא דאחמור עד י"ג אמה ושליש הלכך הכא דלאו רה"ר הוא אלא מפולש לרה"ר בלחי וקורה סגי ולית לי' לר' יהודה הא דמבואות המפלושין לרה"ר דקתני בי' זו היא רה"ר גמורה ודאיצטריך לי' למיתני זו היא רה"י גמורה למעוטי דר' יהודה דלא תימא לחי וקורה משוי לי' רה"י וכדאמרי רבנן דתוספו' משמי' דהר"י ורבנן סברי ברה"ר גמורה ג' מחיצות בעינן מדאורייתא הלכך מבוי מפולש נמי דלת או צוה"פ בעי ואבע"א הא דמבואות המפולשין רה"ר גמורה אפי' לר' יהודה ומודי ר"י ברחבין י"ו אמה והיינו דאיצטריך לי' למיתני זו היא רה"י גמורה לאפוקי מדר"י והכא בהא קמיפלגי ר"י סבר ב' מחיצות דאורייתא והוא דליכא אלא י"ג אמה ושליש אבל יותר מי"ג אמה ושליש לא הוי רה"י דאורייתא ולא מהניא ב' מחיצות דבקיעה דרבים ברוחב יותר מי"ג אמה ושליש קא מבטלי להו והכא במבוי מפולש שאין בה אלא י"ג אמה ושליש ומפולש לכאן ולכאן לרה"ר דמדאורייתא רה"י גמורה היא תקינו לי' רבנן לחי וקורה מכאן ומכאן ורבנן סברי ג' מחיצות דאורייתא והאי מבוי המפולש אע"ג דרה"ר לא הוי דהא לית בי' י"ו אמה והיינו דבדלת למר ובצוה"פ למר מיערבא ולא בעי דלתות ננעלות כרה"ר מ"מ כיון דרה"י נמי לא הוי ומדרבנן כרמלית הוא דב' מחיצות לא משוו לי' רה"י הלכך בעי דלת או צוה"פ ואבע"א ר"י לרבנן דפליגי במבוי המפולש בהא קא מיפלגי דר' יהודה סבר אלו רה"ר רחבה י"ו אמה ומתקצר מכאן ומכאן בפתחים עד י"ג אמה ושליש ב' מחיצות דאורייתא ורה"י גמורה הוא דאורייתא ולא מבעיא הכא דכולי' לא רחב י"ו אמה אלא י"ג אמה ושליש ובריתא דמביאו' המפולשין לרה"ר רה"ר גמורה ד"ה וברחבין י"ו אמה בפתחי' ורבנן סברי ג' מחיצות דאורייתא והתם רה"ר גמורה והכא דכולי' לא רחב י"ו אמה דלת או צוה"פ בעי ולהר"י בעל התוס' ר' יהודה לא אוקים במבוי המפולש אלא הך מתניתא דכיצד מערבין הא דר' יהודה ורבנן ברה"ר גמורה מתוקמא וברחב י"ג אמה ושליש ומפולש ארכו לאורך רה"ר ור"י אף ברחב י"ו אית לי' דמדאורייתא רה"י הוא ולית לי' הך דמבואות המפולשין רה"ר גמורה וכו' ואית לן נמי לאוקמה להא דר' יהודה ורבנן ברה"ר גמורה ומיתקצרת במקום הבתים עד י"ג אמה ושליש מיהא ר"י ודאי לא שרי אלא י"ג אמה ושליש ואע"ג דק"ו דר' אחי איפרך הלכה לא איפרכה. והכי אמרינן בירושלמי דעושין פסין אמתנית' דדרך הרבים מפסיקתן דר"י בי"ג אמה ושליש:

וכ"ת בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא ופריך דאפי' בדלת לא מיערבא ולא מבעיא צוה"פ ורב יהודה משני במבוי המפולש כיצד מערבין עושה צוה"פ דאפי' אצוה"פ דת"ק לא קשיא ולא מבעיא לחנניא דבעי דלת דלא תיקשי:

והאמר רבב"ח כו' קשיא להו לרבותינו בעלי התוס' הא ר' יוחנן כר' יהודה ואנן לרבנן קאמרינן וניחא להו מדר"י דשם ד' מחיצות נשמע לרבנן בב' מחיצות וכן אמרו בעושין פסין א"ר יוחנן דירושלים היתה מפולשת מד' צדדי'. והרמב"ן במלחמותיו אמר לדברי האומר ב' מחיצות דאורייתא במקום המחיצות אינו חייב שאין הרבים מבטלין אלא המחיצה הפרוצה שלא נאמר בה לבוד מפני בקיעתן נפרצה כגון דיומדין שאנו צריכין לומר בהן רואין המחיצות כאלו הן מאריכות וסותמות זו לזו בקיעת הרבים מפסיקתן אבל ב' מחיצות זו כנגד זו במדינה אע"פ שיש באמצען פירצה שהרבים בוקעין בה שתי וערב אי אפשר לב' המחיצות להתבטל וכנגד העומד מכאן ומכאן איני נעשה רה"ר לעולם שהרי ב' מחיצות גמורות הן ועומד מרובה וכו' ור' יוחנן ס"ל כר' יהודה בחדא דאתי רבים ומבטלי מחיצתא ופליג עלי' בשתי מחיצות וס"ל כרבנן דב' מחיצות לאו דאורייתא וכו' וכן אמר התם הריטב"א ולדידהו נמי פריך הכא כיון דליכא אלא ב' מחיצות אפי' רבנן מודו מיהא קשיא לן מכדי בכולהי שמעתי דעושין פסין אמרינן דר' יסודה אית לי' דרבים מבטלי מחיצתא ורבנן לית להו דרבים מבטלי מחיצתא מכלל דר' יהודה בשם ד' מחיצות משום ביטולא דרבים הוא ודרבנן בב' מחיצות לאו משום ביטולא דרבים הוא:

ותדע דהא בפסי ביראות שאין דרך הרבים מפסיקתן מודי ר' יהודה דרה"י הוא וכדאמרינן בריש עושיי פסין אדר"א דאמר העושה כעין פסי ביראות ברה"ר הזורק לתוכן חייב דבדלא בקען בה רבים אפי' לר' יהודה חייב ובדבקעי הוא דפליג ר' יהודה אלמא טעמא דר"י דרבים מבטלי מחיצתא ובב' מחיצות דלא מבטלי כדאמרי התם טעמא דרמינן דר"י דדרך הרבים מפסיקתן אדר"י דהכא ומשנינן התם דאיכא ב' מח צות מעלייתא הכא דליכא שני מחיצות מעלייתא וקסבר ר"י ב' מחיצות דאורייתא דאע"ג דבקעי ביניה' רבים וכדאסברא ניהלן הרמב"ן ורבנן סברי אע"ג דליכא מחיצות מעלייתא לא אתי רבים ומבטלי הלכך שם ד' מחיצות אע"ג דבקעי בהו רבים רה"י נינהו וב' מחיצות לאו כלום דאפי' היכא דלא בקעי בהו רבים לאו כלום נינהי דמדאורייתא ג' מחיצות בעינן ותל המתלקט וכל הני בעיי דעושין פסין לר"י הוא דקמיבעיא לי' דאית לי' רבים מבטלי מחיצתא אבל לרבנן לא תיבעי לך דלית להו רבים מבטלי מחיצתא והיינו דאמר הרמב"ן וכי כל דבריו של ר' יהודה תלוין הן זה בזה דפלוגתא דב' מחיצות

לא תליא בפלוג' דרבים מבטלי מחיצתא והשתא הכא מאי קושיא מדר' יוחנן אדרבנן דהכא אימא ר' יוחנן דכר' יהודה ס"ל דרבים מבטלי מחיצות דלא מעלייתא קאמר דדלת דלא נעול מבטלי הלכך ירושלים דרבים מבטלי לפירצה ומבטלי לדלת דלא נעול בעינן ננעלות ואי לאו הכי חייבין עלי' משום רה"ר. אבל לרבנן דלית להו רבים מבטלי מחיצתא בב' מחיצות דבעינן מחיצה שלישית אפי' דלת דלא נעול דלא הוי מחיצה מעלייא נמי מהני ורבים לא מבטלי לי' מידי דהוי אשם ד' דלאו מחיצות מעלייתא ורבים לא מבטלי להו ה"נ דלת דלא נעולה לא מבטלי לה רבים צריכנא מימר היכא דליכא מחיצתא כלל כגון פירצה דבשם ד' דבין פלגא דמחיצתא אמרינן דרבים מבטלי להו דלא לימא סותמות זו לזו כדאמר הרמב"ן ותל המתלקט ושבילי בית גילגול דהושין פסין דדרסי אמחיצות גופי' אבל דלת דכי נעולה לא מצי רבים סגי בה לא תליא בביטול רבים דאי הויא מחיצתא דכנעולה חשבינן לה לא אתי רבים ומבטלי לה ואי לא הוי מחיצתא דלא חשבינן לה כנעולה אע"ג דלא בקעי בה רבים לאו כלום הוא. ושמעינן מדר' יוחנן כיון דס"ל כר' יהודה דרבים מבטלי מחיצתא והנך גיפופי דירושלים לאו כלום נינהו דרבים מבטלי להו דלא ליסתוני אהדדי וצריכא מחיצתא במקום הפתח ובעינן דלתות נעולות ה"נ אפי' לרבנן כיון דליכא אלא שתי מחיצות וצריך מחיצה שלישית דלת נעולה בעינן. ולרש"י אתיא שפיר דהכא לאו מנעולות פריך דבנעולות נמי איכא למימר דר"י משום דאית לי' דר' יהודה דרבים מבטלי מחיצתא ה"נ כי פתחי רבים מבטלי להו דלא לחשבינהו כנעולות אבל לרבנן דלא מבטלי רבים מחיצתא חשבינן לה כנעולות אלא הכי מדאיצטריך ר' יוחנן דלתות נעולות מכאן ומכאן פריך והא ודאי לא תליא בבקיעת רבים דאי מבטלי אפי' מכאן ומכאן מבטלי ואי לא מבטלי אפי' מרוח אחת לא מבטלי ואלא ר' יוחנן לאו משום דרבים מבטלי אלא משום דמבטלי לגיפופי. וצריך מחיצה צריך דלת מכאן ומכאן וה"נ הא לרבנן נמי צריכה מחיצה דהא ליכא אלא ב' מחיצות:

פליגי בה רבנן. הריא"פ אמר מבוי מפולש עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן כרב הלכתא כוותי' באיסורי ורה"ר דלתות נעולות מכאן ומכאן כר' יוחנן ולא תיקשי להריא"פ כיון דאיכא דלת הו"ל ג' מחיצות והיכי אמר ר' יוחנן חייבין עלי' משום רה"ר דדלת לאו כמחיצה גמר' היא כדאמרי רבנן דתוס' אליבא דרש"י ומסייע להו דתנן הכשר מבוי כיצד בש"א לחי וקורה ובה"א לחי או קורה והוינן בה מתניתין דלא כת"ק ודלא כחנניא וא"ר יהודה ה"ק הכשר מבוי סתום כיצד ואי ס"ד דלת כמחיצה גמורה אכתי דלא כחנניא דאי כחנניא האמר לב"ש במבוי מפולש דלת מכאן ודלת מכאן ואלו במבוי סתום תנן בש"א לחי וקורה והא מפולש נמי כי אית בי' דלת מכאן הו"ל סתום ודלת שני'

ל"ל תיסגי לי' בלחי וקורה מכאן אלא לאו דלת לאו כסתום במחיצה גמורה הוא ומודי הריא"פ בזמן שהיא נעולה דאפי' בדלת אחת לאו רה"ר היא דרה"ר בג' מחיצות ליכא למאן דאמר ואע"ג דעבידא דפתחי לה כל כמה דלא פתחי לה מחיצה גמורה היא. ואפי' כלי בהמה ואפי' גמל תניא דהוי מחיצה ומייתי לה בפירקין אמתנית' דשיירה שחנתה בבקעה וכן מחיצות בני אדם כעובדא דנחמי' דמי שהוציאוהו ואע"ג דמיד אזלי להו:

אלא בזמן שהיא פתוחה הויא רה"ר ואשכחן כה"ג בתוספתא דתניא (פ' ז') מודים חכמים לר' יהודה במעשה גינוסר שזה פותח דלת קרפיפו וסותם רה"ר וזה פותח דלת קרפיפו וסותם רה"ר שמערבין ונושאין ונותנין באמצע החזירו פתחים למקומן חזרו לאיסורן מיהא הא קשיא דכולהי אמוראי דשמעתין ועובדא דר' מתנא ור' ענן כולהי דלא כהלכתא:

דאי במבוי מפולש בצוה"פ סגי ואי ברה"ר נעולות בעינן והרמב"ם אמר במבוי מפולש כהריא"פ דבצוה"פ סגי וברה"ר גמורה אמר דלתות מכאן ודלתות מכאן ואין צריך לנעול הדלתות בלילה אבל צריך שיהי' ראויות להנעל. תרגמא הה"מ אליבי' דהיינו דשקלו וטרו אמוראי לחנניא אליבא דב"ה משום דנ"מ לדידן דהכשר רה"ר ואבולי דנהרדעאי דר' ענן ודר' נחמן כאבולי דמחוזא דהוי אבולי רה"ר גמורה והריא"פ דאמר נעולות כר' יוחנן דאי פתוחות רבים מבטלי להו והרמב"ם כר"א ס"ל כרבנן דר' יהודה דאמרי רבים לא מבטלי מחיצתא ואפי' פתוחות כיון דראויות לנעול ש"ד כר' נחמן ולהה"מ הרמב"ם קא מתרגם לקושיין מדר' יוחנן כרש"י דלאו מנעולות הוא דפריך דהא לרבנן דאמרי רבים לא מבטלי מחיצתא לא בעינן נעולות ור' יוחנן כר' יהודה אלא מדלתות מכאן ומכאן הוא דפריך דבהא לא שאני לן בין בקעי בה רבים ללא בקעי וכדפרישן לרש"י והרשב"א בתשבותיו דסליק אדעתי' למימר טעמי' דהרמב"ם דלא אוקמו' למתנית' הכא במבואו' המפולשין לרה"ר אלא מהא דר"י הא לאו מילת' דר"י מתניתא בר"ה כפשטא והרמב"ם דס"ל כר' אלעזר דעושין פסין אפי' ר"ה מיערבא הא מילתא קשיא לן טובא א"ה מאי קושיא מדר' יוחנן דקאי בשיטתי' דר' יהודה לרבנן דהכא לאו משום דמדר' יהודה נשמע לרבנן כדאמרן ובמילת' דרבנן הא לא פליג ר' אלעזר אר"י אלא ר' אלעז' בהא הוא דפליג דר"י ס"ל כר"י ור"א ס"ל כרבנן מיהא בלא"ה דחי לה הרשב"א דהרשב"א אמר (בעבודת הקודש שער ב' א') במבוי מפולש לרה"ר מכאן וכאן הלכתא כחנניא דעושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן ובמפולש לכרמלית מצד אחד או מכאן ומכאן עושה צוה"פ מכאן ולחי או קורה מכאן וטעמי' דמרן משום דכולהי אמוראי לחנניא קא שקלי וטרו אלמא הלכתא כוותי' ואי משום דהלכתא כרב באיסורין אמרינן הלכ' כר' הונא דאמר משמי'

דרב הלכה ואין מורין כן וככולהי אמוראי דאמרי צריך דלת ואמרי אין צריך לנעול וכר"נ דאמר ראוי לנעול:

ואבולי דנהרדעאי מבואות מפולשין הוי דהא אנן לחנניא קיימינן דמבואות איתוקים וכדאמר הרשב"א איזה דלת אמרו דלת הראוי לנעול וא"צ לנעול ומבוי כנדל בפתוח לכרמלית וכן אמר ר"ח וכן אמר הריטב"א משמי' דר"ת וברה"ר גמורה אומר רבינו (שם ד') עושה לו דלתות ננעלות בלילה ויראה לי שאין צריך דלתות ננעלות מכאן ומכאן אלא כל שיש כאן דלת ננעלת בלילה ולחי או קורה מכאן ה"ז רה"י שאין רה"ר אלא המסור לרבים בכל עת והואיל ויש לזה דלת ננעלת בלילה וחוסמות העוברים שם בלילות אין זו רה"ר והשתא לרשב"א בין מבוי המפולש לרה"ר מכאן ומכאן ובין רה"ר גמורה עושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן אלא שבמבוי אין צריך לנעול וראוי לנעול מכשירו וברה"ר צריך לנעול בלילה ור' יוחנן אילמלא לא היו כל דלתותי' ננעלות כלל אמר ואנן מנעולות הוא דקשיא לן כדאמר הר"י בעל התוספות ואפי' לרבנן דס"ל רבים לא מבטלי מחיצתא דבנעולות לא שאני לן בין בקעי בה רבים ומייתי מדר' יוחנן דכל היכא דבעי מחיצה בעי דלת נעולה כדאמרן וא"ר יהודה ה"ק כיצד מערבין מבואות המפולשין וכו' ומבואות אין צריך לנעול ורה"ר צריך לנעול ורה"ר צריך לנעול והא דפריך מדר' יוחנן ופסיקא לי' דההא אין צריך לנעול משום דכולהי אמוראי אמרו לחנניא אין צריך לנעול קא פריך דאי ברה"ר גמורה הא"ר יוחנן צריך לנעול ולא תיקשי להרשב"א דאמר אפי' דלת מרוח אחת וכן להרמב"ם דאמר ראויות לנעול אע"פ שאין ננעלות הא דתניא בתוספתא במעשה גינוסר זה פותח דלת קרפיפו מכאן וזה פותח דלת קרפיפו מכאן אלמא דלת מכאן ודלת מכאן בעינן וקתני החזירו פתחים למקומן חזרו לאיסורן והא הכא דראויות וקתני חזרו לאיסורן שאני התם דדלת לקרפף הוא דעבידא וכי הדרינהו ליכא ברה"ר אפי' היכר דלת וכה"ג אפי' במבוי סתום לא מהני דאפי' לחי או קורה אין כאן. ומהא דר' יהודה ור' מתנא דאחנניא קיימי וא"ר מתנא בדידי הוה עובדא ומעשה רב ואמוראי קיימי כוותי' דשמואל ור' יוסף ורב הונא ור' יהודה משמי' דרב דטרחי בדחנניא משמע בהא כרשב"א ורב הלכה ואין מורין כן אמר ובמבוי מפולש דלת ראוי' לנעול מיכן. ולחי וקורה מיכן. וברה"ר איכא למימר כהריא"פ או כהרמב"ם ובעינן ב' דלתות ראויות לנעול ובעי מיני' מרב ענן במבוי מפולש דבי' קיימינן ופשיט להו מאבולי דנהרדעא ברה"ר הוא וב' דלתותי' אפי' פתוחות מבוי נמי דלתה דמרוח א' אפי' פתוחה ואתא ר' נחמן ואמר ברה"ר ב' דלתותי' בראויות לנעול ה"נ במבוי דלתה האחת בראוי' לנעול וקושין מדר' יוחנן אשתי דלתות כרש"י

איזהו רה"ר כל שרבים בוקעין בו ומפולש משער לשער ורחב י"ו אמה ורש"י והרב בעל ההלכות אמרו ס' ריבוא בוקעין בו והריא"פ והרמב"ם והרשב"א לא אמרו כן ושמעתי משום רבן אליהו ראי' לדבריהן מדאמרינן הני אבולי דמחוזא אילמלא דלתותי' כו' חייבין עלי' משום רה"ר והאמר עולא אין אוכלסא בבבל ותנא אין אוכלסא פחות מס' ריבוא ומייתי לה בפרק הרוא' בברכו' ואמר הרא"ש ור"י פי' במבואות הרחבים י"ג אמה ושליש וב' ראשיהן מפולשין לרה"ר שהוא רחב י"ו אמה כיון דבקעי בהו רבים חשיב רה"ר ממש מן התורה ולא מערבין אלא בדלתות נעולות בליל' וכן אמר ברי' הרב בעה"ט ומדבריו למדנו דברוחיי"ג אמה ושליש תלי' מלת' ואי רחב י"ג אמה ושליש אין הא פחו' מיכן ולא תיקשי א"ה היינו דאמרינן וכ"ת בכך הוא דלא מיערבא הא בדלתות מיערבא והא"ר יוחנן וכו' ואוקמ' הר"י בכה"ג ומאי קושיא אימא הכא מי"ג אמה ושליש ולמטה דר' יהודה מתיר וחכמים אומרים אין מערבין בכך הא בדלתות בפחות מיכן מיערבא וביי"ג אמה ושליש אפי' בדלתות נמי לא דאימא ה"נ קאמר וכ"ת בדלתות מיערבא אפי' ביי"ג אמה ושליש דהוי רה"ר והאמר ר' יוחנן כו' אלמא ביי"ג אמה ושליש שהוא רה"ר גמורה אפי' בדלתות לא מיערבא והכא קתני דמערבין רה"ר בדלתות א"נ התם נמי מדקא אמרי רבנן אין מערבין רה"ר בכך מכלל דרבנן אי"ג אמה ושליש קאמרי דפחות מיכן לאו רה"ר הוא ושמיעא לי' להרא"ש הא דהא אנן הך שמעתא מדאוקמוה ברה"ר גמורה וקתני ר' יהודה מכשיר ור"י הא עד י"ג אמה ושליש הוא דמכשר ש"מ דבכה"ג רה"ר הוא כדאמר הר"י וי"ג אמה ושליש דשמיע לן מהא אמרינן בכה"ג רה"ר הוא הא פחות מיכן דלא שמיע לן דאימא הכא ביי"ג אמה ושליש וכיון דלא שמיע לן לא אמרינן בי' דהוי רה"ר מיהא קשיא לן למיפלג בכה"ג ולאוקמה הכא ביי"ג אמה ושליש דוקא ואי תימא כהר"י אפי' פחות מיכן נמי רה"ר הוא דמ"ש י"ג אמה ושליש ומ"ש פחות מיכן והכא מי"ג אמה ושליש ולמטה פליגי דלר' יהודה דאמר ב' מחיצות דאורייתא מערבין בלחי וקורה ולרבנן אין מערבין אלא בדלתות נעולת בלילה דרה"ר הוא ותו דהא מבין העמודים דקא נסיב מיני' י"ג אמה ושליש מי איתמר התם אלא הכא באורך ורוחב רה"ר תניא מילתא וכדאמר הרשב"א (עבודת הקודש שער ב' א') ויש מי שהורה שכל שאורך המבוי מפולש לאורך רה"ר בין שהמבוי רחב י"ו אמה בין שאינו רחב הוי רה"ר ומבוי המפולש לרה"ר כיצד כגון שאורך המבוי מפולש לרוחב רה"ר ודברי טעם הם ואמר (שער ג' א') מבואות הרחבין י"ו אמה אע"פ שמקצתן מתקצרין ואין בו י"ו אמה ה"ה רה"ר שאי אפשר לרה"ר להתלקט במלקט לפיכך מבואות המפולשין לר"ה ארכן לאורך רה"ר אע"פ שאין ברחבן י"ו אמה הוי הדין ר"ה גמורה ולא קמיפלג רבינו מידי בין י"ג אמה ושליש או פחות מיכן.

וכן הא דסתמי הרא"ש וברי' ולא פירשו באורך רה"ר אבל מפולש לרוחב לא כדפרישו רבנן דתוספו' והריטב"א אליבא דהר"י נמי לישני' קשיא והרב המגיד אייתי דהרשב"א ודהר"י ואמר עלה ואינה מוכרחת בגמרא:

ואצרכוה דלתות ש"מ מדנהרדעי לר"נ בר יצחק דאמר כוותי' דר' הונא מסתברא מהא דמבוי עקום דאמר רב תורתו כמפולש אלמא פירצת מבוי מצידו בד'. ולא שאני לי' לר"נ בר יצחק בין מבוי עקום למבוי שנפרץ מצידו השתא לחנניא דאמר מבוי מפולש צריך דלת לא תימא דוקא מפולש זה כנגד זה ובמלואו אלא אפי' מבוי שנפרץ מצידו בד' אפי' צוה"פ לא מהני ובעינן דלת להכשירו ואדרבה הא חמירא ממבוי עקום דמבוי עקום איפרץ למבוי דפתוח לרה"ר והאי איפרץ לרשות הרבים להדיא ואף ע"ג דלפירצה הא מהניא צוה"פ כגון יתר מעשר ואפי' פרוץ מרובה אמרינן דמהניא מבוי שהכשירו בלחי או בקורה חמיר דחשו רבנן אפי' לפירצה דמצידו לדלמא שבקי ועשאוהו כמפולש זה כנגד זה ולחנני' צריך דלת והשתא להר"מ מרוטנבורק דאמר הלכת' כר' הונא דרנב"י קאי כוותי' אי תימא הלכת' כחנני' כדאמרן מבוי שנפרץ בצידו בד' צריך דלת ואי תימא דרנב"י אידחייא דשאני מבוי עקום דקא בקעי בה רבים אית לן למימר דר' הונא מודי בהא לר' חנן בר רבא דמבוי עקום שאני ואיהו פירצת מבוי מצידו לאו ממבוי עקום גמר ומודי דלא חמירא האי פירצה מפירצת יתר מיו"ד ואפי' לחנניא מהני בי' צוה"פ וכדמשמע מדברי הריטב"א התם כדאמרן התם. ואפי' תימא התם הלכ' כרב הונא במבוי שנפרץ מצידו מהניא צוה"פ. מיהא למאן דאית לי' התם דבמבוי שנפרץ מצידו איכא דבקעי בה רבים והרשב"א דאמר התם אם אין דעת הבעלים לגדור הפירצה ואין מונעין את הרבים משם הוי בקעי בה רבים ורבינו הוא דאמר כחנניא דבמפולש צריך דלת. והכא אמרינן לחנניא במבוי עקום צריך דלת ובקעי בה רבים הא שוה למבוי עקום השתא מבוי שנפרץ מצידו ובקעי בה רבים צריך דלת. ומשום היכא דקא בקעי בה רבים לא גרע ממפולש זה כנגד זה. אבל להריא"פ והרמב"ם אפי' לחנניא לא צריך דלת אלא במפולש ובמבוי עקום דבקעי בי' רבים אבל מבוי שנפרץ מצידו סגי בצוה"פ וכדפרישן התם אליבי':

כאן קודם בת קול כו' וה"ק לעולם הלכה כב"ה שכן יצתה בת קול. וקודם בת קול הי' הרוצה לעשות כו' ונ"מ לתרי תנאי דעלמא דלא לעבוד כקולי דמר וכקולי דמר או כחומרא דבי תרי:

דף ז.

הא דאמר רש"י דאי בלא איפרצה רחבה כנגדו פשיטא דהא לית בה דיורין והלכתא כרבינא לקולא קשיא וכי משום דהלכתא כרבינא דשרי פשיטא הא איכא ר' אחא דאסיר וקמ"ל ר' יהודה דלא כר' אחא אלא הכא דכ"ע דשרי כדכתיב בגיליון תוס' א"נ ידע אביי דר' יוסף בדאיפרץ רחבה כנגדו:

א"נ לאביי ור' יוסף מיפשיט פשיטא להו דרחבה שרי ולא צריכא למימר דר' יהודה משום דנפרצה כנגדו קמ"ל א"נ מדר' יוסף גופי' שמיע לי' מדא"ר יוסה ל"ש אלא כלה לאמצע רחבה אבל לצידי רחבה אסור ואי ברחבה סתומה ומשום דלית לה דיורין או משום דנראה מבחוץ נדון משום לחי מ"ל לאמצע מ"ל לציד' הא אמרינן בעלמא ולימא לבוד מרוח אחת ותישתרי. והא דאמור בתוספ' דאין צריך כלל משמע דקאי אאיסורי פילוש דאיירי בי' הא לא מכרעא אימא פילושי קנקט ואזיל אי לרה"ר קפליש בעי דלת לחנניא ואי לכרמלית דכ"ע צוה"פ ואי לרחבה דלא עירבו אין צריך כלל:

לרש"י. סבור היה אביי למימר דר' יוסף מיני' דר' יהודה שמיע לי' דאמר אם הוה מבוי כלה לרחבה א"צ כלום וקא קשיא לי' דרב אדרב בתרתי מדקאמר ר' יהודה רחבה ולא קאמר חצר וא"ל ר' יוסף עובדא הוי והשתא לא עירבו לא תיקשי דאימא ה"ה חצר ועובדא הכי הוי ברחבה ואי קשיא לך משמי' דרב בעירבו דרב אסר משום פילוש לרהי' ור' יהודה לא אצרכי' מידי תהוי משמי' דשמואל ולא קשיא מידי דשמואל שרי בתרתי ורב אסר במפולש ואביי דאמ' דשמואל היא דאס' חצר בשלא עירבו חצר ועירבו לא קשיא לי' דר' יהודה מילתא דפסיקא נקט ורש"י לפי מסקנא קאמ' דלא תיקשי לך לימא חצר ועירבו וכדתנן חצר קטנה שנפרצה לגדולה ולא עירבו קטנה אסורה לימא חצר ועירבו אפי' נפרצה כנגדו שרי קאמ' דלמסקנא אפי' הא נמי לא קשיא דעובדא ברחבה הוה:

דף ז:

קשיא דרב אדרב בתרתי לרש"י מדאשמעינן ר' יהודה שריותא דפילוש לרה"ר ברחבה דלית בה דיורין ולא קמ"ל רבותא טפי אפי' בחצר דאית בה דיורין שרי דדיורין נמי לא אסרי הואיל ונראה מבחוץ מכלל דחצ' שלא עירבו אפי' סתומה קא אסרה אמבוי דנראה מבחוץ אינו נדון משום לחי והאי לאו דווקא דמכרעא אפי' תימא נראה מבחוץ נדון משום לחי ורחבה דנקיט מילתא דפסיקא נקט אפי' נכנסין כותלי המבוי לרחבה שרי דרחבה לית בה דיורין למיס' עלי'. הא חצר בנכנסין אסו' כדתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה קטנה אסורה. וכ"ת לאשמעינן חצר ובאין נכנסין. ר' יהודה בפילוש קא מיירי

בנראה מבחוץ לא קמיירי ונקט בפילוש מילתא דפסיקא דומיא דמתניתין ועוד מיכדי ר' יהודה מבוי כלה לרחבה קאמ' ובכלה לחצר אי נמי נדון משום לחי ופתח מיסר קאסרה חצר אמבוי ככולהו חצירות דאסרי אמבוי בפתח גמור ורב דשרי משום דנראה מבחוץ בנפרץ הוא דשרי כדאסב' רש"י בשמעתא הואיל וסה ים הוה והשתא הוא דאיפרץ אינה רגילה הוא וחצר שאינה רגילה לא אסרה אבל כלה לחצר דרגילה היא אסרה. וקא פסיק וקאמ' לרחבה דאפי' כלה שרי כיון דלי' בה דיורין והא דאמרי רבנן בעלי התו' אפי' ברגילה הואיל ויש לה דרך ברה"ר כופין אותה על מידת סדום כדאמרו בחצ' שבין ב' מבואות ל"ד התם ב' מבואות לחד רה"ר פתיחי והוי מידת סדום. הכא נפרצה לרה"ר דמזרח והיא רגילה למיפק לרה"ר דמערב דרך המבוי והיכי מצית מידחייא לה דלא למיזל לרה"ר דמערב דרך המבוי משום דמצי' אזלא לרה"ר דמזרח והיינו טעמי' דרש"י דאמ' משום דאינה רגילה הא רגילה לא וכ"ת לאשמעינן חצר ונפרץ ותרתי שמעת מינה פילוש ונראה מבחוץ ר' יהודה במבוי מפורש קמיירי במבוי שנפרץ ובנראה מבחוץ לא קמיירי אלא אבייי משום דקשיא לי' דרב אדרב בעירבו דרב אסר פילוש ור' יהודה שרי ועל כרחך דשמואל הוא ניחא לי' למימ' הואיל ולא אשמעינן מלתא אגב אורחא בחצר כדאשמעינן רב קאמ' קשיא בתרתי ושמואל רחבה דוקא קאמ' הא חצר אסו' ופליג נמי אדרב בהא:

ורב דאמר ונפרצה חצר כנגדו מבוי אסו' משמע משום דנפרצה כנגדו אסור ואפי' עירבו וקאמר חצר מותרת כגון דלהדי רה"ר עומד מרובה על הפרוץ ואע"ג דלהדי מבוי פרוץ מרובה ניתרת בפסין או פס ד' מרוח א' או משהו מכאן ומשהו מכאן דחצר כה"ג לרה"ר נמי שרא וכדאמר הרשב"א (בעבודת הקודש שער א' וג' וד') ומבוי אסור משום דמיחזי כמפולש לרה"ר ואע"ג דלגבי דיורין בחצר שלא עירבו וסתומה אמרינן נראה מבחוץ אע"ג דשוה מבפנים והעומד במבוי אינו רואה מ"מ נדון משום לחי וכמאן דהו ובפנים דמי שאני הכא משום דמחזי כמפולש לרה"ר הוא ומבוי מפולש לרה"ר אינו ניתר לא בלחי ולא בפסין אלא בצה"פ. ואפי' היכא דפסי החצר דלהדי מבוי אי הוו מבפנים הוה עומד מרובה נמי לא מהני למבוי דבמבוי מפולש לא מהני עומד מרובה מצד אחד כדבעינא למימר בשלהי שמעתין. ואי קשיא אי הכי מאי איריא שנפרץ במילואו אפי' לא נפרץ במילואו נמי דהא במפולש לא מהני אלא צוה"פ. תריץ הכא הא לא נפרץ לרה"ר ממש אלא לחצר הוא דאיפרץ. והיכא דלא איפרץ במילואו שרי כדאמר הריטב"א משום דאית לי' גיפופי דידי' הנראין מבפנים וגיפופי חצר הנראין מבחוץ והכל רואין שהוא פתח לחצר ולא לרה"ר. אבל נפרץ במילואו דליכא הכירא מבפנים אחמור בי'

דלא ליהנו לי' נראין מבחוץ הואיל והעומד במבוי רואה פילוש לרה"ר ורבים בוקעין בו מחזי כמפולש ואי קשיא מאחר דאמרת חצר מותרת מי איכא מידי דסמוך לרה"ר מותר ומקום הרחוק מרה"ר דקמפסקא מקום המותר בין רה"ר ובין המקום הרחוק ממנה תהא רה"ר אוסרת עליו תריץ מבוי דמפולש נמי לרה"ר מאידך גיסא ומאידך גיסא הוא מפולש להדיא לרה"ר ומאן דקאי בגו' חזי רה"ר מכאן ומכאן ורבים בוקעין בו אסור אבל חצר הא מיפסקא מרה"ר מהאי גיסא ומהא גיסא ורב נפרצה כנגדו דוקא קאמר הא לא נפרצה כנגדו אפי' לא עירבו שרי דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי וכ"ת מנ"ל לאביי הא אימא נפרצה כנגדו אפי' ערבו אסור והא לא נפרצ' כנגדו ערבו מותר לא ערבו אסור ותו אימא נפרצה כנגדו אפי' כלים ששבתו במבוי אין מטלטלין אלא בד"א ברה"ר דאיפרץ להדי' הא לא נפרצה כנגדו בשלא עירבו נמי כלים ששבתו בבית הוא דאסירי לאפוקי למבוי כחצר דאיפרץ להדה הא כלים ששבתו במבוי שרי ואפי' ממבוי לחצר דקיי"ל כר"ש דריש כל גגות דכולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית. א"ה אדנקט חצר דסתם חצר לא עירבו כדתנן חצר קטנה שנפרצה לגדולה לימא רחבה דסתם רחבה לית בה דיורין ולית בה אלא משום דנפרצה כנגדו. א"נ לימא בהדיא לחצ' שעירבו דסתם חצר דלא עירבו אלא רב ה"ק מבוי שנפרץ במילואו לחצר בין שעירבו בין שלא עירבו ונפרצה חצר כנגדו אסור הא לא נפרצה חצר כנגדו תרוויהו שרי. מיהא אעיקר קושי' דרב אסר פילוש לרה"ר דרך חצר ורב יהודה מתיר האי מאי קושי' אימא דרב דנפרץ לצידי חצר או בזה כנגד זה. דבשלמא לצידי חצר אי רב לצידי קאמר פרושי הוה מפרש לה מבוי שנפרצה לצידי חצר דסתמא לאו לצדי קאמר אלא זה כנגד זה קשיא הא סתם כנגדו כנגדו ממש. וצריכנא למימ' קסברי אביי ורב יוסף בזה כנגד זה או לצדי החצר אפי' חצר אסורה וכדאמ' הריא"ז. א"נ אביי ורב יוסף לית להו דרבה וקסברי דרב יודא דאמר אם הי' מבוי כלה לרחבה מותר אפי' בזה כנגד זה דומי' דמפולש לסרטי' או לבקעה דמפולש משני ראשי' ה"נ מפולש משני ראשיו דרך הרחב' וכדאמר רבינו חננאל דרבה ורב יוסף פליגי ואנן מוקמינן לי' לדרב בשלא עירבו כי היכי דלא תקשי נמי שלא עירבו דשרי רב ואע"ג דלאו קושיא אלימא היא כדאמרן ואיכא נמי למימר דרב יודא אפי' בשלא עירבו שרי ועובדא הוא דהוה ברחבה מ"מ ניחא לי' לאוקמי בכה"ג דלא תיקשי מידי א"נ רב ששת הכי גמירא לי' כדאמרו רבנן דתוס' ואוקמינן אנן נמי כותי'

והשתא דא"ר ששת דרב לא אסר משום פלוש כלל אלא משום דיורי החצ' ובשלא עירבו. דרב יודא נמי דרב הוא וקאמר ברחבה. דכעירבו דמיא שרי ובחצר שלא עירבו סבר

דאסור ומשום דנראה מבחוץ אינו נדון משום לחי א"נ דרב בנכנסין כותלי המבוי לחצ' קאמ' דומיא דמתני' דחצ' קטנה שנפרצה לגדולה ורב יוסף קמפרש מלתי' דרב יודא ל"ש אלא כלה לאמצע רחבה אבל לצדי רחבה אסור. בין מקמי דשמעה לדרב ששת בין לבתר דשמעה ומקמי דשמעה אמרינן דרב פליג עלי' ואמר דאפי' לאמצע רחבה אסו' ולבת' דשמעה מודי רב ולא אסר אלא בשלא עירבו ומשום דיורי החצי. והא דקאמ' קמיפלגי בדרב יוסף לפרושי הנך תרתי דפליגי בהו לאביי בשלא עירבו בנראה מבחוץ וסתומה ובעירבו במפולש לאמצע דרב אסר ושמואל שרי אבל לצדי דכ"ע אסור:

והר"י בעל התו' מוקים לה להא דרב יוד' ברחבה שיש בה דיורין וקסבר אביי מדשרי אפי' לצדי הרחבה אלמא קסב' ר' יודא נראה מבחוץ נדון משום לחי ואפי' לא עירבו נמי ולא תיקשי להר"י הא מבוי כלה לרחבה קאמר דרגילה היא וא"נ נדון משום לחי ופתח ליתסר כחצרות דאסרי אמבוי בפתח גמור דרחבה שאני אע"ג דנפרץ במילואו לרחבה אסרי' עלי' התם משום דממבוי לרחבה אסור מידי דהוה אחורבה דאמרו בהדר ממבוי או מבית לחורבה אסור הו"ל נפרץ במלואו למקום האסור לו אבל בפת' וודאי לא אסרה אמבוי וחורבה נמי לא אסרה בפתח אמבוי דליסר בפתח לא קאסר אלא מקום פתח או מקום לינה כדאמרו בהדר ואפי' היכא דליכ' למדחי לרה"ר בדרך אחר ולכייפי אמדת סדום נמי לא קאסרה בפתח:

ורב דאמר ונפרצה חצר כנגדו ואסר משום פילוש לרה"ר בנפרץ המבוי לצדי החצ' אפי' עירבו וכן אסו' בנפרץ לאמצע החצר ולא ערבו ואפי' סתומה והשתא דאר"ש מוקמינן דרב יודא בעירבו אבל בשלא ערבו אסור ומינה דבנפרץ לאמצע רחבה קאמר מדאמ' לא ערבו אלמא קסב' נראה מבחוץ אינו נדון משום לחי וכיון דאינו נדון משום לחי מן הצד ודאי אסור דאיכא תרתי לגריעותא והיינו דרב יוסף והר"י הא דרב ששת לאו אדרב מתני' לה כרש"י דרב כדקאי קאי דבשלא ערבו אפי' לאמצע ואפי' סתומה אסו' משום דיורי החצ' ובעירבו דמשום פילוש לרה"ר הוא מן הצד הוא דאסור אלא אדרב יודא מתני לה ורב ששת הא דרב יודא לא אמר אפילוש לצדי הרחבה לא איצטריך לי' אלא אסברא לי' לר"ש ב"ר אבא הא דאמר ר"י מבוי כלה לרחב המותר לא תימא אפי' רחבה שלא עירבו קאמר ומשום דנראה מבחוץ נדון משום לחי אלא כאן שערבו הא דשרי ר' יודא בשעירבו אבל שלא עירבו אסרה רחבה המבוי דנראה מבחוץ אינו נידון משום לחי. וכן משמע מדברי הריטב"א דר' ששת הא דרי יהודה אסברא לי'. דרב אדרב נמי לא קשיא דרב יהודה נמי דרב היא והא דאס' רב באמצע בשלא עירבו ומדאוקים לה ר"ש להא דרב יהודה בעירבו הא לא עירבו לא משום דאינו נידון משום לחי:

ממיל' שמעת לה דפילוש לצידי רחבה נמי לא דהו"ל תרתי לגריעות' ואמרו כאן שעירבו כדאמ' רב ששת ומינה דר"י בלאמצע רחבה ואלא הא דא"ל רבה בר עולא לר' ביבי בר אביי ולא משנתינו הוא זו קשיא הא רב פילוש לצידי חצר קמ"ל ואפי' עירבו וכ"ת הא דרב באמצע ולא עירבו קשיא לי' אי הכי היינו דאהד' לי' רב ביבי חצר מותרת איצטרכא לי' האי מפולש דמן הצד שמעינן לי' ותו הא דפריך ולרבה הא דרב במאי מוקים לה בזה שלא כנגד זה הא במן הצד מוקמינן לה וה"ה בזה כנגד זה באמצע דכי הדדי נינהו וכ"ת הר"י בהא כרש"י ס"ל ור' ששת תרויהו הוא דאסברא לי' הא דרב דפילוש לא קמיירי אלא משום דלא עירבו הוא דאס' והא דר' יהודה בעירבו הוא דשרי ואע"ג דא"נ רב בפילוש מן הצד נמי קמיירי לא תיקשי דרב אדרב מ"מ רב ששת הכי גמר ואנן הא דרב ששת משום מילתא דר"י איצטרכא לן הא אמרו רבנן דתוס' מה שסתם כאן פי' כאן ועוד כיון דסבר כו' מכלל דרב פי' כאן דמן הצד אסו' דאי פי' כאן דאמרו דשלא עירבו אסו' ומינה דמן הצד אסו' משום דאין נידון משום לחי והו"ל תרתי לגריעותא א"ה מאי ועוד היינו הך וצריכא מימר רבה בר עולא פליג אכולהי סוגיין וקסב' דרב לאו משום פילוש לרה"ר הוא דאס' למבוי אלא משום דיורי החצ' דקא אסרי עלי' וכדאמ' רש"י אליבא דר' ששת ור' ביבי נמי כוותי' ס"ל אזל לטעמי' הוא דאהד' לי' חצר מותרת איצטרכא לי' אע"ג דקבקעי בה רבים ופרכינן ולרבה דאי ס"ל לרבה בר עולא להא דרבה דזה כנגד זה אסור רבה בר עילא דס"ל דרב היינו מתניתין דחצר קטנה שנפרצה לגדולה הא דרב במאי מוקי לה בזה שלא כנגד זה דמשום פילוש לרה"ר ליכא ומשום דיורי החצר איכא והיינו מתניתין. דאי דרב בזה כנגד זה הכא לא דמי להא דמתני' דהתם משום דיורי החצר ובשלא עירבו והכא בשעירבו ומשום פילוש לרה"ר וכיון דבשלא כנגד זה תרתי ל"ל:

והרא"ש מוקי לה ברחב' שיש בה דיורין כהר"י ופירש לדר"ש כרש"י דרב בשלא עירבו ומשום דיורי החצר הוא דאסר ובנכנסין כותלי המבוי לחצר אבל משום פילוש לרה"ר ליכא דבלאמצע קמיירי ונפרצה חצר כנגדו משום שריותא דחצר קאמר לה ומתחזיא דרבינו מוקים לה להא דאביי כהר"י והא דר' ששת כרש"י משום דרבה בר עולא ורב ביבי בהכי אוקמוה ור' ששת תרוי' הוא דאסברה לי' הא דרב דבפילוש לא קמיירי והא דר' יהודה דבעירבו הוא דשרי וכדאמרן ואמר רב ששת כאן שעירבו דר' יהודה בעירבו הוא דשרי דלית' בי' אלא משום פלוש הא בשלא ערבו דאית ביה משום דיורין אסור. והא דרב משום דלא עירבו והא בלאמצע ובשלא עירבו דאסר בנכנסין וה"ה דהמ"ל הא והא בשלא עירבו והא בנכנסין הא בשאין נכנסין וחדא מיני' נקיט וה"ה דהמ"ל דרב כדקאי קאי ורב אדרב לא קשיא דרב בשלא עירבו ובפילוש לצידי חצר ודר"י בשעירבו ובלאמצע

רחבה כדפריש לה ר' יוסף אלא דר' ששת הכי גמר דרב בפילוש לא קמיירי ומשום דיורין הוא דאסר בשלא עירבו ואנן משום הא דר' יהודה הוא דאיצטרך לן לדרב ששת ואי קשיא לך להרא"ש דאוקים להא דשלא עירבו בנכנסין כותלי המבוי לחצר במאי איפרקא השתא קושיא דרב אדרב בהא דר' ששת דאמר כאן שעירבו כאן שלא עירבו אי משום דאוקמה בנכנסין ר' ששת מי אמר נכנסין כלל ואי משום דרב בפילוש לא קמיירי א"נ קמיירי כדסליק אדעתן מעיקרא בנפרצ' לצידי חצר כדאמר הר"י מאי קושיא הא מן הצד השתא נמי אמרינן דאסר כדהוה סליק אדעתן מעיקרא וכדאמר ר' יוסף ואי בהא דאסברה לדר' יהודה בשעירבו הא בלא עירבו אסור הא אמרת לא עירבו דאסור השתא בנכנסין הוא דאסור ומעיקרא דסליק אדעתין דשרי. בלא נכנסין הוא דסליק אדעתין כדפרש ואזיל דפליגי בנראה מבחוץ וא"נ נימא כדהוה סליק אדעתן דרב יהודה אפי' בלא עירבו שרי ובאין נכנסין נמי דרב אדרב לא תיקשי כיון דרב בנכנסין הוא דאסור ור"י דשרי באין נכנסין הוא דשרי ומעיקרא נמי לא קשיא לן אלא משום דסליק אדעתין דרב אפי' באין נכנסין אסר והוה אמרינן דפליגי בנראה מבחוץ והשתא דאמרת דרב בנכנסין הוא דאסר בלאו דר' ששת נמי לא קשיא מידי ואי משום דר"י בלאמצע קמיירי מי אמר לה רב ששת וכ"ת מדאסר לא עירבו שמעית לי' כדאמר הר"י בשלמא להר"י דמוקי לה באין נכנסין ומשום דנרא' מבחוץ אינו נדון משום לחי נפרץ לצידו ממילא שמעית לה דאיכא תרתי לריעותא אלא להרא"ש דאוקים לה בנכנסין מא"ל תריץ לא אמר הרא"ש דמוקמינן לה הכא אליבא דר' ששת להא דרב בנכנסין דכולהי סוגיין הא בנראה מבחוץ קא מקמינן לה והשתא דא"ר ששת נמי הא לא קאמר דהדרינן בהא ממאי דסליק אדעתין ומוקמינן לה בנכנסין אלא השתא נמי באין נכנסין מוקמינן לדרב ומשום דלא ניחא להו לאוקמה הא דרב בנכנסין דאי איתא פרושי קא מפרש לה דאמורא צריך לפרש דסתמא לאו בנכנסין קמיירי והיינו דקשיא להו דרב אדרב אלא דהרא"ש קאמר למאי דאיפסקא הלכתא בפירקין כמ"ד נראה מבחוץ נדון משום לחי איכא לאוקמה נמי להא דרב אליבא דהלכתא ור' ששת נמי בנכנסין קאמר ודר' יהודה הכי גמר דבעירבו קאמר ואפי' בנכנסין ואי לאו דגמר הוי מצי נמי לאוקמה לדר"י בשלא עירבו ובשאין נכנסין ותלמודין דאמרה והשתא דאמר ר' ששת אוקמה לדרב בשאין נכנסין דאין נדון משום לחי ומיקמו דאיפסקא הלכתא כמ"ד נדון משום לחי ואליבא דאביי ור' יוסף אמרינן הכא דאיהו מוקמי להא דרב בשאין נכנסין מדסתים ולא פריש:

ואנן אית לן לאוקמה לשמעתין ברחבה שיש בה דיורין ואביי סבר מדרב אסר פילוש לרה"ר דרך חצר ורב יהודה שרי במאי פליגי בנראה מבחוץ קאמפלגי ר' יהודה סבר נדון

משום לחי ולא הוי כמפולש לרה"ר וה"ה לח עירבו שרי דהא בהא תליא. ודר"י דשמואל היא וסבר בין עירבו בין לא עירבו מותר ורב דאסר נפרצה חצר כנגדו סבר אינו נדון משום לחי הואיל ושוה מבפנים וה"ה סתום ולא עירבו אסור דמבפנים הא פרוץ במלואו למקום האסור לו ואביי לית לי' דרבה וקסבר דר"י אפי' בזה כנגד זה שרי דומי' דמפולש לסרטי' או לבקע' דזכ"ז הוא וקאמר אותו פילוש אסהי' דרך רחבה א"צ כלום ולא אוקים לדרב בלצידי חצר דאי אית' פרושי קמפרש נה שנפרץ לצדי חצר דסתמא לאו בלצדי חצר עסקינן והשתא דא"ר ששת דרב לא אסר פילוש כלל ונפרצי חצר כנגדו משום שריותא בחצר נקטי' ומבוי אסור משום דיורי החצר ובשלא עירבו דר' יהודה נמי דרב היא ולא תליא הא בהא דפילוש ליכא למאן דאסר לי' כיון דלאמצע הוא ולחצר הוא דאיפרץ ולא לרה"ר ור' ששת הוא הדין דמצי מוקים לדרב משום פילוש ובזה כנגד זה דסתמא לא פליג אדרבה אלא הכי גמירא לי' א"נ רב ששת נמי לית לי' דרבה וקסבר בעירבו אפי' זה כנגד זה שרי דפילוש לאמצע חצר לא אסרי כלל א"נ ר' ששת חדא מיני' נקט והא דקאמר בעירבו קא מיפלגי בדר' יוסף אע"ג בעירבו נמי בנראה מבחוץ קמיפליגי קא פריש ואזיל בשלא עירבו בהי מילתא פליגי ובערבו ובפילוש לרשות הרבים בהי פליגי וקאמר בשלא עירבו וסתומה פליגי בנראה מבחוץ ודכ"מ דלמאן דשרי אפי' לצידי חצר שרי דגיפופי דמצד אחד נמי מהני דלא ליסר חצר עלי' כדאמרינן בעלמא ולימא לבוד מרוח אחת ותישתרי ובעירבו ופילוש לרה"ר קמיפלגי בדר"י דא"ר יוסף ל"ש אלא כלה לאמצע אבל לצידי אסור ולא פליגי בפילוש לרה"ר אלא באמצע אבל לצידי רחבה אפי' מאן דאית לי' נדון משום לחי אסור:

והריא"פ אמר אמר רב מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו לרה"ר חצר מותרת ומבוי אסור חצר מותרת אע"ג דקבקעי בה רבים דתניא חצר שהרבים נכנסין בזו ויוצאין בזו רה"י לשבת ורה"ר לטומאה ומבוי אסור משום דהו"ל מבוי המפולש לרה"ר. והא דהריא"פ בזה כנגד זה דבשלא כנ"ז הא איסקנא דשרי. ודינא ודאי הכי הוא מדאמר רבה זה כנגד זה אסור אלא הא דמר משמי' דרב אמרה קשיא הא אוקימנא דרב בשלא עירבו ומשום דיורי החצר ובזה שלא כנגד זה דלית בי' משום פילוש לרה"ר ובפילוש לרה"ר לא קא מיירי וכ"ת קסבר רבינו דרב ששת לענין פילוש קא מפליג בין עירבו לשלא עירבו ורב בשלא עירבו משום פילוש קאמר וכהראב"ד א"ה הו"ל לאפלוגי במבוי אסור בין עירבו לשלא עירבו כדקמפליג רב ששת. אלא לאו קסבר לענין פילוש לרה"ר לא שאני לן בין עירבו לשלא עירבו ורב ששת בשלא עירבו משום דיורי החצר אמר ואפי' סתומה. והא לא אצטריך לי' לאיתויי דממתני' דחצר קטנה שמעינן לה ומדקא מפלגינן

בדרב בין עירבו לשלא עירבו מכלל דרב בפילוש לרה"ר לא קמיירי והיכי תלי בדרב מאי דלא אמרה רב מעולם. וכ"ת קסברי רבינו דרב תרתי קאמר עירבו ונפרצה זה כנגד זה אסור משום פילוש לרה"ר ולא עירבו ואפי' סתומה אסור משום דיורי החצר וכדאמר הר"י בעל התוספות והא דלא עירבו לא אצטריך לי' לאיתויי' ומייתי להא דפילוש משמי' דרב א"ה הא דאמרת דרב בשלא עירבו נמי קאמר מנא ליה הא. אי קסבר מדאסר זה כנגד זה מכלל דאינו נדון משום לחי דרבה לר"י למ"ד אינו נדון משום לחי אמרו ופליג עלי' דהר"י בהא דאמר דכולי עלמא היא אלא הא דאמר מר הלכתא נראה מבחוץ נדון משום לחי ואמר בזה כנגד זה מבוי אסור קשיא דידי' אדידי' אלא משום דאמר רב במילואו כדאמר הר"י דאי משום פילוש מלואו ל"ל הא מר הוא דאמר משום פילושואומר נפרץ במלואו לחצר במילואו אין שלא במלואו לא ואי משום דלא פריש רב בהדיא כדאמר הר"י כי קאמר הר"י בלצדי החצר דסתמא לאו לצדי החצר אבל זה כנגד זה כי אמר ונפרצה חצר כנגדו תו לא צריך תדע דהריא"פ גופי' נמי קא סתים ולא פריש ואי משום דלא נקיט קרפף הא ודאי לא מכרעא אלא קסבר הריא"פ אביי ורב יוסף דקשיא להו דרב אדרב לית להו דרבה דאמר זה כנגד זה אסור וכדאמרו משמי' דרבינו חננאל דרבה ורב יוסף פליגי וקסברי דרבי יודא אפילו בזה כנגד זה שרי דומיא דמפולש לסרטיא כדאמרן ובלצדי לא אוקמוה דאי איתא פרוש קמפרש לה כדאמרן ואוקימנא אליבי' להא דרב בשלא עירבו ומשום דיורי החצר אבל עירבו שרי ואע"ג דמפולש דרך החצר לרה"ר אבל לרבה דאמר זה כנגד זה אסור ואוקמה לדרב יודא בזה שלא כנגד זה איכא לאוקמה לדרב אפי' בעירבו ובזה כגגד זה כדאמר ונפרצה כנגדו כנגדו ממש משמע ודרב אדרב לא קשיא דהא רב יודא בזה שלא כנגד זה אוקמה ורב ששת נמי לא פליג עלי' דרבה בהא ולאו הכי גמירא לי' אלא דמוקי לה לדרב דומיא דמתני' דחצר קטן' דמשום דיורי החצר ורב היתר חצר קמ"ל וכן רבה בר עולא ורב ביבי מוקמי לדרב בהכי וה"ה דמצי לאוקמה בזה כנגד זה ומשום פילוש וחדא מיני' נקטי והא דפרישו לרבה אי רבה בר עולא ורב ביבי אית להו דרבה וקא מוקמי לדרב משום דיורי החצר במאי מוקמי לה בזה שלא כנגד זה דאי בזה כנגד זה דיורי החצר ל"ל תי"ל דאסור משום פילוש ואפילו עירבו ולא דמי למתני' לחצר קטנה וכיון דאיכא לאוקמה לדרב בהכי ודינא הכי הוא מייתי לה הריא"פ משמי' דרב:

ואף הרמב"ם לא שאני לי' לענין פילוש בין עירבו לשלא עירבו מדקא פסיק וקאמר במבוי שנפרץ במלואו לחצר כהריא"פ ואמר מבוי שכלה לאמצע רחבה של רבים ולא הי' מכוין כנגד פתח הרחבה ה"ז כסתום ואם כלה לצדי רחבה או לרחבה של יחיד אף

לאמצעה אסור אלמא קסבר הרמב"ם הא דשאני לן בין עירבו לשלא עירבו לענין דיורי החצר ובסתומה הוא דשאני לן וכרש"י. והאי הא מייתי לי' בהלכות עירובין וכן הרשב"א לא מפליג לענין פלוש וכן הרא"ש וברי'. אבל הראב"ד אמר מסתברא אם יש דיורין ברחבה ועירבו בני הרחבה או בני החצר עם בני המבוי שהכל מותר בין באמצע בין מן הצד דהלכה כרב ששת דאמר דעירוב משוי להו חד מינא ומחיצות דהכא מהניא להתם. אלמא קסבר הראב"ד לרב ששת נמי ונפרצה חצר כנגדו דוקא קאמר משום דנפרצה חצר כנגדו מבוי אסור דהו"ל כמפולש לרה"ר. אלא רב ששת לענין פילוש לרה"ר הוא דקמפליג בין עירבו לשלא עירבו. דשלא עירבו הוא דאסיר משום פילוש לרה"ר אבל עירבו עירוב קערב להו אהדדי ומחיצות דחצר אהני למבוי וכ"ת בשלא עירבו פילוש לרה"ר ל"ל תי ל משום דיורי החצר דאסרי אמבוי. נ"מ לכלים ששבתו במבוי דמשום דיורי החצר מותר כר"ש דקיי"ל כוותי' ומשום רה"ר אין מטלטלין להו אלא בד"א א"נ קסבר רב ששת נראה מבחוץ נדון משום לחי ופתח ולגבי פילוש לרה"ר אחמור בה כדתרגימנא אליבא דרש"י ואנן נמי הכי קי"ל דנדון משום לחי ואפ"ה לצדי או זה כנגד זה אסור משום פילוש ואי תיקשי לך להראב"ד דאמר דלר' ששת בעירבו בכ"מ שרי שלא עירבו לאמצ' ושלא כנגד זה שרילצדי או זכ"ז אסו' אלא הא דאמרו רבה ורב יוסף ורב משרשיא אדרב יודא בעירבו אוקימנא לה ובערבו הא אמרת בכ"מ שרי תריץ ולטעמך רב ששת דאמר ערבו בכ"מ מותר דלא ס"ל בשלא ערבו לאמצע וזה שלא כנגד זה שרי לצדי או זה כנגד זה אסור דאי קסבר בערבו בכ"מ שרי ובלא ערבו בכ"מ אסור אלא כולהי אמוראי דמפלגי בה דלא כותי' ותו הא עד כאן לא פליג הראב"ד עלי' דהרמב"ם אלא בערבו אבל בלא ערבו מודי דמפלגינן בי' כדקמפליג בי' הרמב"ם ולישנא דמר הכי דייקא דקאמר מסתברא אם ערבו שהכל מותר משמע דהא דפלגינן בי' הוא בשלא ערבו ואלא רב דאסר משום פילוש לרה"ר ואוקמת לה בשלא ערבו לאו בנפרץ לצדי חצר או בזה כנגד זה דבלאו הכי בשלא ערב נמי שרי והשתא הא איכא לאוקמה דרב יודא נמי בשלא ערבו ובאמצע וזה שלא כנגד זה אלא הא דמוקמת לר"י בערבו ובכ"מ שרי חדא מיני' נקט וה"ה דאיכא לאוקמה אפילו בשלא ערבו ובלאמצע והשתא הנך אמוראי נמי ה"ק אי דרב יודא אפילו בשלא ערבו לא אמרן כו' וכולהי סוגיין מאי דסלק אדעת' מעקרא ומאי דקאמר והשתא דא"ר ששת כולהי תלמודא צריכא למיתרגם לה והרז"ה בעל המאור אמר והא דא"ר ששת כו' אם לא ערבו בני החצר עם בני מבוי כל חד וחד מיני' קאי באפי נפשי' ולא חשבינן לפירצת חצר כאלו היא במבוי והו"ל מבוי שכלה לרחבה וא"צ כלום ואם ערבו בני חצר עם בני מבוי רואין את פירצת החצר כאלו היא

במבוי עצמו והו"ל כמבוי מפולש לרה"ר ואסור והרז"ה ס"ל הא דהראב"ד דרב ששת לענין פילוש לרה"ר קא מפליג בין ערבו לשלא ערבו אלא סברא הוא דקא מפיך לה ובלא ערבו שרי וערבו אסור.

ואנן חזינן בהאי שמעתא כהרז"ה ולא מטעמי' וסלקא שמעתן ולא קשיא מידי למ"ד נראה מבחוץ ושיה מבפנים נדון משום לחי ופתח בשלא ערבו הכל מותר ואפי' כלה לצדי רחבה וחצר ונפרצה כנגדו ואפי' זה כנגד זה מגו דמהנו לי' למבוי גיפופי דחצר ורחבה הנראין מבחוץ לגבי חצר דלא ליתסר עלי' משום דיורי חצר ורחבה מהני לי' נמי לגבי רה"ר וכדאמרינן בשמעתא דקרפף דעושין פסין גבי רחבה דפום נהרא מגו דאהניא לי' לחי למתא מהני נמי לרחבה ודהכא עדיפא דהתם בתרי מילי דלמתא מהניא למישווי' לי' מחיצה ולרחבה למישוי לה מוקפת לדירה ודהכא חדא נינהו לחצר מהני לאשווי' פתחא ולרה"ר נמי מהני לאשווי' פתחא ובערבו דהשתא לא אהני לי' גיפופי' מידי לגבי חצר נפרצה לצדי חצר או זה כנגד זה דמחזי טפי כמפולש לרה"ר אסור לאמצע וזה שלא כנגד זה מותר הואיל ונדון משום לחי ולא מחזי כולי האי כמפולש לא אחמור בי' רבנן ולמ"ד נראה מבחוץ אינו נדון משום לחי הכל אסור בין ערבו בין שלא ערבו ואפי' לאמצע וזה שלא כנגד זה הואיל ואינו נדון משום לחי בכולהי גוונא קא מחלפא במפולש לרה"ר ממש ואביי ורב יוסף סברי מדקא פסיק ואמר רב נפרצה חצר כנגדו מבוי אסור ל"ש ערבו ול"ש שלא ערבו וסתמא בדלא ערבו מדלא פריש בה וערבו ותנן נמי חצר גדילה שנפרצה לקטנה סתמא ובדלא ערבו ואי קסבר רב נראה מבחוץ נדון משום לחי לא ערבו לשתרי דלא חצר ולא רה"ר אסרי עלי' ואפי' נפרצה לצדי חצר וזה כנגד זה אלא לאו קסבר רב אינו נדון משום לחי והכל אסור בין שערבו בין שלא ערבו ורב יודא דקא שרי כלה לרחבה אי קסבר אינו נדון משום לחי הכל אסו' אלא לאו קסבר נידן משום לחי ובערבי כלה לאמצע וזה שלא כנג"ז שרי ובשלא ערבו הכל מות' והיינו דקפרי' ואזיל בשל' ערבו במאי פליגי ובערבו במאי פליגי וכול' לענין פילוש לרה"ר בנפרצה חצר ורחב כנגדו דכולהי סוגיין לענין פילוש לרה"ר אתמר בשלא ערבו פליגי בנראה מבחוץ ולשמואל כולהי שרי ואפי' לצדי רחבה וחצר ולרב כולהי אסורי ואפילו כלה לאמצען ובערבו קמפלגי בדרב יוסף דאוקים להא דרב יודא בכלה לאמצע ולצדי לכ"ע דאסור והכא בלאמצע קמפילגי לרב אפי' לאמצע אסור ולשמואל שרי הא לצדי אפי' לשמואל אסור והשתא דא"ר ששת אסברה לך כאן שערבו כאן שלא ערבו אע"ג דסתים רב גמירנא דלא אמר אלא בשערבו וקסבר רב נדון משום לחי ובשלא ערבו כולה שרי ומבוי אסור בערבו ובגוונא דאמרי רבה ורב יוסף אי בנפרץ לצדי החצר אי בזה כנגד זה דרב יודא

נמי דרב היא ובשלא ערבו דבכל מקום שרי והיינו דאמרו כאן. שערבו בני חצר עם בני מבוי. דרב חצר אמר ובכולהי רבותאי דאוקמה לדרב יודא בשערבו קשיא האי שערבו בני חצר בני רחבה מבעי ליה דר"י היא רחבה קאמר והוא הדין דאיכא לאוקמה לדר"י בשערב' ולאמצע וזה שלא כנגד זה כדאוקמוה רבה ורב יוסף וחדא מיני נקט דרבי יוסף בשלא ערבו ובכ"מ שרי ורב יוסף ורבה דאוקמוה לדר"י באמצע וזה שלא כנגד זה אערבו קאמרי דאי ר' יוסף אף בשערבו ל"ש אלא לאמצע ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דרב ששת לא אתא אלא לאסבור' מלת' דרב דס"ד דרב אפי' בשלא עירבו ודר"י פליג בתרתי ואתא רב ששת וקאמר דרב בשעירבו ודר"י אי בהכי ניחא אי בהכי ניחא. והשתא דכ"ע נראה מבחוץ נדון משום לחי וכדאסקינן הלכתא בפירקן וכדאמ' רב הונא תלמידי' דרב ורבה בר עולא ור' ביבי וקושיון דולרבה כולהי סוגי' כדתרגמינא אליב' דהר"י בעל התוס' דאינהו פליגי ומוקמי לדרב ברש"י אליבא דרב ששת. ואף הרז"ה והראב"ד ס"ל הכי דהא אינהו נמי דרב משום פילוש מוקמי לה:

דף ח.

אבל כלה לצידי רחבה אסור. פירש"י אפי' זה שלא כנגד זה משום דהו"ל כמבוי עקום. וקשי' מי דמי התם פיתחא דהאי מבוי ודהאי מבוי במילואו לרה"ר. הכא א"נ מבוי ורחבה כחדא מבוי נינהו הא אית לי' גיפופי ועומד מרובה על הפרוץ דכולהו סוגיין בעומד מרובה על הפרוץ להאי גיסא דלרה"ר ולהכי חצר מותרת כדאמ' הרשב"א (בעבודת הקודש שער א' י"ד) ומדאסרינן לי' ש"ר מבוי מפולש לרה"ר אפי' לרב דאמ' הלכת' כת"ק ועושה צוה"פ מכאן ולחי או קורה מכאן בעומד מרובה על הפרוץ מכאן ולחי או קורה מכאן הואיל ובקעי בה רבים אינו נית' בכך מידי דהוה אפירצת מבוי בצדו לר' הונא דאמ' בד' ואע"ג דעומד מרובה ואפי' לרב חנין בר רבא דאמר ביו"ד מודי היכא דקבקעי בה רבים ומפולש נמי הא בקעי בה רבים. ואע"ג דאשכחן עומד מרובה על הפרוץ דעדיף מצוה"פ דהא בד' רוחות בחצ' עומד מרובה מהני כדתנן כל פירצה שהיא בעש' אמות מותרת ותנן ולא יהו פרצות יתירות על הבנין הא בנין יתר למר ולמר אפי' בנין כפירצה מותרת ואלו צוה"פ בפרוץ מרובה א"ר יוסף דלא מהני בפירקין בשמעתי דצוה"פ. צ"ל בב' רוחות צוה"פ עדיף ובד' רוחות עומד מרובה עדיף ודירושלמי מסייע לן דאתמר מבוי שנפרץ מכנגדו בד' מצידו יות' מיו"ד והאי מכנגדו דירושלמי מאי מכנגדו אילמא מראשו חדא מ"ש מצידו דאמרינן פתחא הוא מראשו נמי נימא פתח' הוא כדאמרינן הכא בפירקין אדרב חנין בר רבא ותו הא איתמ' התם מבוי שיש לו ב' פתחים נותן קורה באחד מהן ומתיר והיינו מראשו אלא לאו מכנגד הפתח

בדופן האמצעי שכנגד הפתח דהו"ל מפולש דאע"ג דפליגי במצידו במפולש כנגדו דכ"ע דבד' ואע"ג דעומד מרובה דומיא דמצידו ש"מ. ואע"ג דחצ' ניתרת בעומד מרובה מצד אחד כדאמ' הרשב"א (עה"ק שער א' י"ד). מבוי חמיר. תדע דחצ' אמר הרשב"א או עומד מרובה מצד אחד או צוה"פ ואלו במבוי מפולש אמר הלכתא כחנניא דבעי דלת וכ"ת א"ה איפרך ק"ו דרב הונא ברי' דרב יהושע דעומד מרובה ברוח רביעית מתיר במבוי ק"ו מחצ'. מה לחצ' שכן רוח שלישית נמי מותרת בעומד מרובה תאמר במבוי שאין רוח שלישית נתרת בעומד מרובה אף אתה לא תתיר רוח רביעית תריץ אם אמרת ברוח שלישית שאין לחי וקורה מתיר בה. תאמ' ברוח רביעית שלחי וקורה מתירין אותה א"נ הכא היא הנותנת הואיל והתרת בו לחי וקורה ברוח רביעית שכנגדה לא התרת אף רוח שלישית בעומד מרובה תאמ' בחצ' שלא התרת רוח רביעית אלא בפסין תתיר רוח שלישית בעומד מרובה:

וכן להרשב"א דאמ' במבוי בעי דלת וצריך תירוץ:

ומבוי מפולש לרה"ר שעומד מרובה מב' רוחות ודאי מהניא וכן אמר הרשב"א (שם) בחצי הפרוצה מב' רוחותיו לרה"ר ואין צ"ל בשיש לה צוה"פ מכאן ומכאן או עומד מרובה מכאן ומכאן שאין רגלי הרבים אוסרות במבואות ובחצירות בכיוצא בזה. וחצ' מפולשת דתנן רה"י לשבת אוקמה הרשב"א (שם י"ג) בעומד מרובה או צוה"פ מכאן ופסין מכאן שאין רה"י עד שיהא לו ג' מחיצות. וכן בחצ' שנפרץ לה מבוי מפולש במילואו ונפרצה כנגדו לרה"ר אמר (שם י"ד) שצריך עומד מרובה או צוה"פ לצד רה"ר ולצד מבוי או משהו מכאן ומשהו מכאן או פס ד' מרוח אחת. ומבוי שנפרץ במילואו לחצ' ונפרצה חצר כנגדו זה כנגד זה או שנפרץ לצידי החצ' או לחצ' של יחיד דאסרינן הכא. להראב"ד בשלא עירבו דוקא הא עירבו שרי. ולהרז"ה ולדידן בשעירבו אסו' בשלא עירבו שרי. ולהריא"פ ולהרמב"ם והרא"ש וברי' והרשב"א בין עירבו בין שלא עירבו אסו'. והא דאמרת מבוי אסו' מדאמרי כולהי רבוותאי נפרץ במילואו מכלל דלאו מילואו אפי' לחי משהו מבפנים שרי. ודלא כהר"י בעל התוס'. ומשים דהכא הא אית לי' מחיצות ומדאורייתא רה"י הוא ורבנן הוא דאתאו בי' ובלחי משהו לא גזרי. ולא מסתברא למימ' ה"ה דלאו מילואו אסו' ומלואו דקא אמרי משום חצר דאפי' מילואו שרי ואע"ג דגבי חצר וקרפף אמרו מילואו והתם לחי לא מהני מלואו דחצ' וקרפף עד דאיכא פסין מלואו קרינן לה מילואו דמבוי כי אית לי' לחי תו לא קרינן לי' מילואו וכן אמר הרשב"א (שם שער א' ב') היה נפרץ המבוי לצידי רחבה או חצר ונפרצה החצ' כו' אסו' כו' ולפיכך אסו' עד שיעמד לחי או קורה בין המבוי לבינה ולהריטב"א דאמ' לאביי אליבא דרש"י

משום דאית לי' גיפופין דיוי' הנראין מבפנים וג פופי חצר דנראין מבחוץ והכל רואין שהוא פתח לחצ' ולא לרה"ר הכא נמי כי אמרינן לחי מהני בשאין נכנסין כותלי המבוי לחצ' דאית לי' גיפופי החצ' הנראין מבחוץ הא נכנסין כותלי המבוי לחצ' דלית לי' גיפופי חצר אסו'. מיהא אית לן למימ' דטעמא לאו משום גיפופי חצר אלא בדאית לי' לחי מבפנים דמפסיק בינו לחצ' תו לא גזור בי' משום מפולש לרה"ר אבל בדלית לי' לחי מבפנים ואפי' באין נכנסין דקי"ל נראה מבחוץ נדון משום לחי אחמו' בי' רבנן בנפרץ לצידי החצ' או זה כנגד זה דלא תהני לי' נראה מבחוץ כיון שהעומד במבוי רואה פי לוש מכאן ומכאן והשתא בדאית לי' לחי אפי' בנכנסין שרי. וכן משמע מדברי הרב בעל הטורים דקמיירי בנכנסין וקאמ' מילואו ומדלא אסרי אלא מילואו ש"מ איתא לדהרב בעל הגהות סמ"ק דאמ' מבוי שנפרץ לחצ' סתומה מצידו האחד ומצידו הא' לרה"ר א"צ אלא לחי וקורה מב' ראשיו דאפי' נפרצה חצר כנגדו לרה"ר אמרת לחי משהו שרי ולא מבעיא סתומה

והא דחצ' מותרת. אמר הריא"ז לא אמרן אלא נפרץ המבוי לאמצע והוא נפרצה זה שלא כנגד זה אבל זה כנגד זה או לצידי החצ' אף החצ' אסורה ולדידי' הא דתני' חצר שהרבים נכנסין בזו בזה שלא כנגד זה והיינו דאקשינן ולרבה הא דרב במאי מוקי לה בזה שלא כנגד זה דאי בזה כנגד זה חצר נמי אסורה. אבל הריא"פ והרמב"ם וכולהי רבנן אמרי חצר מותרת בכל מקום. ואע"ג דאוקמוה להא דרב בזה שלא כנגד זה ולטלטל מ"מ סתמא דמתני' דאפי' בזה כנגד זה מותרת. נהי דמדרב ליכא למשמע הלכתא מיהת הכי הוי. ולא מיבעיא להנך אוקימתי דרב משום פילוש אמר ובזה כנגד זה ורב האמר חצר מותרת. ואפי' נפרץ לצידי החצ' דמבוי אסור משום דמשוינן להו כמבוי ארוך מ"מ לגבי חצר לא גזיר דבלאו מבוי ודאי הוה שרי לכ"ע דהא זה שלא כנגד זה הוא ומבוי לא מיגרע לה אבל מבוי דבלאו חצר הוא אסור החצ' לא מעלי לי' ולא מיבעיא להר"י דאוקים לדרב בלצידי החצ' ורב האמ' חצר מותרת וכן אמר הרשב"א (שם) ואם לא נשאר לצד המבוי מן הצד האחד צריך שישאר שם פס ד'. והא היינו לצידי החצ'. וכן אמר בחצר של יחיד דחצי מותרת:

אמר הר' מרדכי ואע"ג דהיום נפרץ לחצ' לא אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה דרב לטעמי' דלית לי' שבת הואיל והותרה הותרה בכל גגות גבי מחיצות חצירות שנפלה ולרבינו לכולהי רבוותאי דאמרי התם הלכתא כשמואל ה"נ אי איפרץ בשבת שרי והרב בעל הגהות הרא"ש אמר א"נ נפרצה בשבת ולא אמרינן הואיל והותרה הותרה אלא בכותל שבין ב' חצירות דחד תשמישא הוא אבל מבוי וחצ' לא והרב בעל בי מייתי לד

מ"ס ישן של הר' מרדכי ואנן לא ידעינן בה טעמא מ"ש הכא ומ"ש התם אלא איתחזיא בנפרץ לאמצע וזה שלא כנגד זה או בסתומה ונכנסין ולא עירבו דאיסורא משום דיורי המצ' הוא היכא דאיפרץ בשבת שרי כשמואל דאמ' בדיורין הואיל והותרה הותרה אבל בנפרץ לצידי חצר או זה כנגד זה דמשום פילוש לרה"ר הוא אפי' איפרץ בשבת אסור כדאמרי רבוותאי בשלהי פירקין בשמעתא דחבלים דבמחיצות שנפרצו לרה"ר מודי שמואל דהלכה כר' יוסי ואע"ג דהכא מדרבנן משום דמחזי כמפולש לרה"ר חצר שנפרצה מב' רוחותי' ומבוי שניטלו קורתו כולהי מדרבנן נינהו דמדאורייתא י"ו אמה בעינן:

שצידו א' כלה לים. ואע"ג דים גופי' כרמלית ולא מהניא מחיצה לדידי' התם משום דים רחב וארוך מידי דהוי אקרפף יותר מבית סאתים. וגרע מקרפף דאלו קרפף מדאורייתא רה"י כדא"ר יוחנן ומייתי לה בהדר ואלו ים מדאור' נמי לאו רה"י הוא כדתנן בהזורק הזורק מן הים ליבשה פטור אבל לגבי שפתו אהני מחיצה דידי' ואמרינן גוד אסיק מחיצתא דמיא לא מבטלי מחיצה כדאמרו בהזורק ולא הו"ל פרוץ במלואו:

עובדא דמרימר רש"י מתני חיישינן שמא יעלה הים שרטון ופסיק לי' בין המבואות לים וכר' יצחק וכר' נחמן וכן אמרו הרא"ש והרשב"א והרמב"ם מתני לא חיישינן שמא יעלה הים שרטון ופסיק לה מאידך גיסא דלצד מתא והר' נתן בעל הערוך אמר לנחל גופי' קרי אוזלי הואיל ופורסין שם אוזלי ואוזל תרגומו של מטוה ופסיק בנחל דאמר לא חיישינן שמא יעלה שרטון וכן מתני רבן חננאל לא חיישינן ורבי לשמא תנטל אשפה חייש והיינו דר' נחמן ופליגא דר' יצחק דאמר שמא יעלה הים שרטון ואמר הרב בעל ב"י ונדאשמטי' ניהלי' הריא"פ ש"מ כהרמב"ם ס"ל דמסתמא לא חיישינן ולא ידענא א"ה אשפה דכ"ע בדיחיד חיישינן שמא תנטל מ"ט אשמטי' ניהלי' ותו נהי דמסברא לא חיישינן לשרטון ים דהוי מחיצה מנ"ל מסברא וס"ס הו"ל לאתוי':

בירושלמי מבואות המפולשין לים כמפולשין לבקעה והא דירושלמי כר' יצחק דחיישינן שמא יעלה שרטון א"נ בספינות עוברות ובקעי בה רבים וכדאמר הרב בעל מגן אברהם ומסתברא דהתם בשאין הים עמוק בשפתי' יו"ד וכתל המתלקט יו"ד מתוך ד"א דלא הויא מחיצה וכדאמר הרב בעל מ"א והכא בעמוק יו"ד בשפתו כדאמר רש"י:

מבוי עקום דסוריא פירשה רש"י בני ראשו אחד עשו לחי לפיתחן ומחצלת לעקמומיתו. ובני ראשו אחר לא עשו לפתחן לחי ולא ידענא מיכדי רש"י לשנויי הא דלשמואל אתא דלהכי בעי לחי לעקמומיתו. ואכתי במאי משני לה כי לא עבוד אינך לחי מאי הוי כיון דאמר שמואל תורתו כסתום צריכי כל חד לחי ופתח"כתבוי כמבוי כסתום דעבו' לחי

לצד רה"ר אבל חד אחברי' לא אסר דכסתום נינהו וכי לא עביד חד מיני' לחי לפתחי' איהו הוא דאסור משום דנפרץ במילואו לרה"ר הא אחברי' לא אסר דדרך פתח לא אסר אחברי' וכי עבוד הך לחי לרה"ר תו לא צריך אלא כר' חננאל דמתני אותיבו בו בשפותי': **ולא** משנתינו היא זו וליכא למימר אימא רב נראה מבחוץ קמ"ל דאינו נדון משום לחי דאי ממתניתין הו"א הנ"מ בנכנסין כותלי קטנה לגדולה דהא רב לישנא דמתני' קאמר ולא קמפרש טפי ממתניתין מתני' חצר קטנה שנפרצה לגדולה קתני ורב נמי מבוי שנפרץ במילואו לחצר קאמר וכי מוקמות למתני' בנכנסין אימא דרב נמי בנכנסין וכדאוקים לה הרא"ש. ואי רב הא אתא לאשמועינן פירושי הוה קא מפרשי לה דאפי' באין נכנסין כותלי מבוי לחצר מבוי אסור:

דף ח:

הא דרב במאי מוקי לה. להריא"ז דאי בזה כנגד זה חצר נמי אסורה ולכולהי רבנן דאמרי רבה אמבוי אמר הא חצר בכ"מ מותרת דרב ששת קא קשיא לי' מדאוקם בשלא עירבו הא בעירבו מותר וכדאסברה הריטב"א:

וה"ה דמצי לשנויי דרב בכ"מ קאמר בין בנפרצה זה כנגד זה בין זה שלא כנגד זה חצר מותרת דאפי' בזה כנגד זה מותרת ומבוי אסור בכל מקום אפי' בזה שלא כנגד זה משום דיורי החצר והיינו דאוקמה רב ששת בשלא עירבו משום זה שלא כנגד זה דבעירבו שרו אלא דעדיפא מיני' משני א"נ רב בזה שלא כנגד זה לחוד קמ"ל לטלטל:

מבוי העשוי כנדל בעומד שבין מבוי למבוי מרובה על הפרוץ שבפתחי מבואות הקטנים וכגון שיש עומד ד' אמות ברא צד המבוי הגדול עד מבוי הראשון הקטן אם עשוין מתחילתן כך או פס ד"ט אם נפרצו הקטנים לגדול דאל"ה הא א"ר אמי ורב אסי נפרץ מצידו כלפי ראשו אם יש שם פס ד"ט מתיר בפירצה עד עשר ואם לאו פחות מג' מתיר ג' אינו מתי' ואמ' אביי התם סוף מבוי אבל תחילת מבוי ד"א:

אמרו משמי' דרש"י דהכא כגון שהמבואות הקטנים מצד א' והיינו דפליג עלי' ר"ת ואוקמה כשיש שבילין מכאן ומכאן כנדל וכדבעינא למימר קמן:

ולרש"י בשהמבואות לצד אחד והמבוי הגדול אין פילושיו מכוונות אלא כמין גא"ם כזה וכולהו בין הגדול בין הקטנים מפולשין כמין גא"ם. לראש הגדול שבצד האחר ומתני בדרבא ל"ל צוה"פ. והריטב"א תהי בה א"ה מאי טעמא דאביי ואוקמה אפי' לשיטתי' דרש"י דאמר בעקימות בעי צוה"פ הכא במבוי גדול מפולש ממש פילוש מכוון והיינו פעמי' דאביי דאמ' צוה"פ לגדול אפי' לשמואל ולא מתני בדרבא ל"ל צוה"פ דרבא לא קשי אלא מדנהרדעא ותו לא והכי איתני' בספרים. וכן אמר הר' יהונתן כרש"י דבעי

צוה"פ בעקמימות והכא בגדול מפולש ממש. והשתא אביי ס"ל כי קול' דרב וכי קולי דשמואל כיון דהכא הא לא סתרי אהדדי כרבי שיזבי:

מיהא אכרעי הרשב"א (בעה"ק שער ב' א') והריטב"א כוותי' דהר"י בעל התוס' דאמר במבוי עקום עושה צוה"פ מהך גיסא דלרה"ר ומאידך גיסא לחי וקורה ובעקמימות א"צ כלום. וכן אמרו בירושלמי. ובמבוי עקום כמין חי"ת לחי וקורה מכאן ומכאן כהריב"א דלחד רה"ר לא מעקמי רבים ובקעי במבוי בכדי והכא תרגמא הריטב"א משמי' דר"ת במבואין פתוחין לגדול מכאן ומכאן כנדל שיש לו רגלים מכאן ומכאן ואין פיתחיהן מכוונין זה כנגד זה אלא שביל שבצד זה כנגד העומד שמצד זה ואביי כשמואל דכל דלאו מכוונין כסתום נינהו ורבא כרב דאמר עקום תורתו כמפולש וה"נ הואיל ובעקמימות שביל שמכאן ושביל שמכאן הן מפולשין מכאן ומכאן לרה"ר כמפולשין ממש נינהו ועושה צוה"פ לכולהי מבואי דמהי גיסא לרה"ר ומאידך גיסא לכולהי מבואי דמאידך גיסא עושה לחי וקורה לרה"ר ע"כ והשת' אי אנן במבוי סתום קיימינן ומתנינן כמאן כשמואל ל"ל צוה"פ. לרבא עביד נמי צוה"פ לגדול כדאמר אביי משום דמפולשין נמי כמין גא"ם והנך דאשתרו בלחי וקורה הו"ל נמי כמפולשין לרה"ר דגדול ואי במבוי גדול מפולש קיימינן ולא מתנינן ל"ל צוה"פ. עביד לגדול צוה"פ מהך גיסא ומהך גיסא דהנך דאשתרו בלחי וקורה מפולשין נמי בעקמימות לרה"ר דרך הגדול מהאי גיסא ומהאי גיסא ורבא תיקונים דקטנים נקט ודגדול ממילא שמעת לי' וכן אמר הריא"פ כר"ת זה המבוי יש לו שבילין הרבה מכאן ומכאן והן מפולשין והיינו דר"ת וכן אמר הרמב"ם מבוי שהי' לו שבילין מצד זה ושבילין מצד האחר שנמצאו מפולשין לרה"ר אע"פ שאינן מכוונין זה כנגד זה הרי כ"א מהן מבוי מפולש כיצד מכשירין אותו עושה צוה"פ לכאו"א מן השבילין שבצד האחד וכן לפתח הגדול ועושה לכל השבילין שבצד השני לחי או קורה ואין דבריו של הרמב"ם אלא כדברי ר"ת והיינו דאמור בתוס' משמי' דר"ת דאוקמה במבואות מכאן ומכאן ועושה צוה"פ למבואות שמכאן לצד רה"ר ולחי וקורה למבואות שבצד השנ' לרה"ר ואמרו ואינו זה כנגד זה דאי בזה כנגד זה מ"ט דאביי וכן אמר הרשב"א כר"ת:

שם

הא דאמר הריא"פ וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא מילתא באפי נפשה היא ובמבוי רנדל קי"ל אביי ורבא הלכה כרבא ולאו אדלעיל קאי דאביי הא לא פליג עלי' דרבא למיבעי דלת במפולש:

אמרו רבנן דתוס' מדחשו לדשמואל ואצרכוה דלתות לא פריך דאתרי' דשמואל הוה. והיינו דהריא"פ דאמר מהא שמעינן דהלכה כרב דאמר הלכתא כת"ק אבל ר"ת והרשב"א והריטב"א אומרים הלכה כחנני' והכא בפתוח לכרמלית ולא קשיא מדנהרדעאי מידי:

מבוי שצדו א' ארוך. טעמא דרב כהנא משום דמשך מבוי בד"א ואי איכא ד"א דופן מבוי אחרינא הוא וכדאמר הריא"פ ואביי דלא מסתייעא מינ' דמשך מבוי בד"א אימא כרבא ס"ל וכיון דלא ס"ל לא מסתייע מינה והא דאמרי' גבי מבוי שהוא למעלה מך' ובא למעטו דאביי ס' קורה משום מחיצה לא קאי אלא כדמסיק דכ"ע קורה משום היכר. א"נ משום דלא קאמר רב כהנא בהדיא נדון משום מבוי כדאמר רב הונא לא מסתייע מיני':

הא דאמור בתוס' טעמא דמשתמש כנגד הארוך דקורה משום מחיצה השתא הא דאמר רבא ובאלכסון לא הוי היכר הזה דהומ"ל כיון דקורה משום הכירא אסור להשתמש כנגד הארוך ולא הוי קורה דבוקה למבוי:

אבל יש באלכסונו יותר מעשר דזה אינו מניח כו' אמר הריטב"א לאו דוקא אינו מניח אלא כנגד הקצר אלא מכניסה לפנים מן האלכסון עד שיחזירנ' לעשר ולרבינו הא דא"ר כהנא ארבע אמות אינו מניח נמי לאו דוקא אלא מכניס' לפנים מארבע אמות מיהא בין הכא בין התם אינו מניח אלא כנגד הקצר כנגד הקצר דווקא משמע דאי חיתא ארבע אמות אינו מניחה באלכסון מיבעי' לי' וכן הכא ומדקאמר אינו מניח אלא כנגד הקצר כנגד הקצר אין יתר מכן לא. הלכך דיתר מכנגד הקצר אסור הואיל ולא מסיימא דוכתא אי שרית לי' לאנוחה עד עשר ועד ארבע אתי לאנוחי פורתא טפי מעשר ובארבע אמות:

לדעתין הריא"פ ודאי הלכתא כרבא ס"ל מדפריש טעמא דרבא דקור"מש משום היכר ובאלכסון לא הוי היכר ולא פריש טעמי' דרב כהנא דקורה משום מחיצה והא דאמר ואם באלכסון יתר מיו"ד ד"ה אינו מניח אלא כנגד הקצר קמ"ל דיתר מיו"ד באלכסון פוסל אע"ג דבין כותל לכותל בשוה ליכא טפי מיו"ד ונ"מ בתוך המבוי דשרי לאנוחה באלכסון כדאמרו הרא"ש וה"ר מרדכי משמי' דהר"מ אם יש באלכסון יותר מיו"ד אסור:

מדברי הרשב"א (עבודת הק' שער א' ז' ט') במבוי שצדו א' ארוך ומדבריו בלחי המושך למדנו דלחי ולחיין לא מהני באלכסון כלל וכן אמר ה"ר יונתן דלחי לא מהני הכא:

ואבע"א דכ"ע קורה משום מחיצה בשלהי כל גגות אתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה אמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אין מטלטלי' כו' לא אמרינן יורד וסותם בעשר כ"ע לא פליגי כי פליגי ביתר מעשר וא"ד ביתר מעשר כ"ע לא פליגי כי פליגי בעשר:

והשתא הך לישנא דכ"ע קורה משום מחיצה כמאן אי כהך לישנא דאמר בעשר כ"ע לא פליגי כי פליגי ביתר מיו"ד לשמואל ניחא דהכא בעשר ובעשר מודי שמואל אלא לרב דאמר אפי' ביתר מיו"ד אמרינן יורד וסותם והא קורה דמשום מחיצה דפי קורה יורד וסותם ותנן דרחב מעשר ימעט. ואי כהך לישנא דאמרת ביתר מעשר דכ"ע אינו יורד וסותם כ"פ בעשר לרב ניחא לשמואל קשיא הא הכא אפי' בקורה טפח אמרינן יורד וסותם ולא מיבעיא תקרה ד"ט הניחא לרש"י דאמר התם ב"ד מחיצות פליגי הא בג' מודי שמואל דאמרינן יורד וסותם הכא דבמחיצה רביעית מיבעיא אלא לכולהי רבוותאי דאמרי דרב ושמואל במחיצה רביעית הוא דפליגי מא"ל הניחא להר"י דכיצד משתתפין אמתני' דבור שבין ב' חצרות דאייתוה התם לדרב יודא דקורה ד' מתיר בחורבה ואמר עלה הר"י דאפי' למ"ד קורה משום מחיצה לא הוי אלא מדר בנן דעשאוה כמחיצה אבל מדאורייתא לא אמרינן בקורה טפח פי' יורד וסותם באכסדרה לא עשאוה כמחיצה אלא כולהי סוגיין דפירקין אמתני' דהכשר מבוי דהזורק למבוי שיש לו לחי או קורה דלא משמע כותי' כלל אלא דהויא מחיצה דאורייתא וכדאמרן התם ובכיצד משתתפין קשיא אבע"א כלישנא קמא ואבע"א כלישנא בתרא. אבע"א כלישנא קמא אמר לך רב בתקרה ד' לא בעי שיעור פתח ואמרינן פי' יורד וסותם אפי' ביתר מעשר הא בקורה טפח עד שיעור פתח אמרינן יורד וסותם יתר מכן לא אמרינן יורד וסותם ואבע"א כלישנא בתרא כי קאמר שמואל באכסדרה הא במבוי מודי דאמרינן יורד וסותם וכדאמרו רבנן דירושלמי דריש פירקין אמר ר' יוסי ואפי' דסבר שמואל במבוי המקורה למעלה מך' אמה כשר לא דמי מבוי לאכסדרה מבוי נעשה לתשמיש בתים אכסדרה לא נעשית אלא לתשמיש דבר:

נעץ ב' יתדות כו' לדברי המתיר אסור פירשה רש"י למ"ד קורה מחיצה וה"ה למ"ד קורה משום היכר כדמתרגם הריטב"א ופירש"י דליכא למימ' לבוד הואיל ולאו מחיצות ממש נינהו הוי בה הריטב"א משמי' דרבנן בעלי התוספ' ונימא לבוד למעלה בגופי' של קורה ויהא חודו החיצון כאלו הוא דבוק בכותל וניחא להו דלא אמרינן לבוד במקום שיש מפסיק בנתיים וקשיא לי מהא דרב אשי דאמר לבוד אע"ג דקא מפסקי יתדות דלא חזו לקורה וניחא לי דאמרינן לבוד באויר שבין הקורה על היתדות והריטב"א דידי' אמר אי תימא לבוד ורואין עובי הקורה כאלו הרי אין כאן קורה טפח עד כאן. וליכא לפרוקי כי היכא דלא אמרינן לבוד בדליכא מחיצות ממש אלא בפי תקרה יורד וסותם ה"נ לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם היכא דפי החיצון ליתני' הכא אלא ע"י לבוד חדא תינח למ"ד קורה משו' מחיצ' אלא למ"ד קור' משו' היכר מא"ל ותו כי אמרי' הכי

הנ"מ בדלית"כלל כלל אלא ע"י פי תקר"או או ע"י לבוד דלבוד דיורד וסותם או דלבוד לא אמרינן אבל הכא הא איתא לחודו החיצון אלא דבהאי דוכתא לית' אי לאו משום דמפסיק וחזינן לי' כמאן דמנח הכא ע"י לבוד. בכה"ג אמרינן לבוד דיורד וסותם או דלבוד או דחבוט ומנא תימרא מדאמר הרמב"ם בב' קורות א' למעלה ואחד למטה רואין העליונה כאלו היא למטה והתחתונה כאלו למעלה ולא ביניהן ג"ט אלמא אמרינן לבוד דחביט היכא דאיתי' ולאו בדוכת' ומהא דר' אשי ליכא למשמע מינה דהתם לאו חביט דלבוד הוא דרואין את הקורה והיתדות כאלו הן למטה כדבעינא למימר קמן ואי תימא כדאמרינן מעיקרא היכא דלא סמיכא למבוי ממש אלא משוכה בפחות מג' חוץ למבוי אפי' לדברי האוסר אסו' למ"ד קורהמשום מחיצה כיון דליכא חודו הפנימי אלא ע"י לבוד תו ליכא למימר בי' יורד וסותם ורב אדא אפי' לרב חסדא ולדברי האוסר נמי הו"מ מותיב אלא מסתברא כדאמרן דבהא אמרינן יורד וסותם:

והא דאמרו רבנן דתוס' היכא דאיכא מפסיק לא אמרינן לבוד פליגא דהרשב"א דאמר הרשב"א (עה"ק שער א' ה') צריכה שתהא הקורה בריאה לקבל עשרים אריחין כו' ונמצא ארכן אוכל עשר אמות כו' ויראה לי דדי אם יכולה לקבל י"ח אריחין שקורת ט' אמות וב' משהויין מתרת מבוי יו"ד אמות והא הכא דקא מפסקא קורה דלא מציא לקבלי אריח ואמרת לבוד. ואע"ג דאיכא למימר כי קאמר הרשב"א בקורה מונחת ע"ג יתדות דאמרינן לבוד באויר בין הקורה היתרה על היתדות כדאמר הריטב"א אהא דר' אשי מ"מ מדקא פסיק ואמר די' אם יכולה לקבל י"ח אריחין מי לא עסקינן דאיכא טפח בכולה ופחות מג' לכותל אינה בריאה:

והר' יהונתן אמר לדברי המתיר אסור דילמא אתי לאשתמושי תחת הקורה כי היכי דקא משתמש בקורה ע"ג מבוי לדברי האוסר התם מות' דהכא נמי לא אתי לאשתמושי:

רב אדא בר מתנא דאותבי' לרבא ה"ה דמצי לאתובי לר' חסדא לדברי המתיר ולהרמב"ם דאמר תחת הקורה דמות' להשתמש הנ"מ בפתוח לרה"ר אבל בפתוח לכרמלית אסור אי תימא טעמא דרב חסדא כדאמר הר' יהונתן משום דלמא אתי לאישתמושי תחת הקורה שמבחוץ למבוי לרבא דוקא הוא דאותב הא לר' חסדא לא קשיא אימר דא"ר חסדא לדברי המתיר אסור במבוי פתוח לרה"ר דבשא' מבוי דקורה על גבו מותר להשתמש תחת הקורה ה"נ אתי לאשתמושי אבל בפתוח לכרמלית דבמבוי דקורה ע"ג נמי אסור לאישתמושי תחתי' ה"נ לא את' לאישתמושי תחתי' ומתניתא דקתני משוכה מותרת בפתוח לכרמלית:

דף ט.

או תלי' פירש"י שנעץ קנה באמצע פתח כו' וה"ה דאיכא לאוקמה בשנעץ ב' יתדות שוות והניח הקורה עליהן וכדאוקומה רב אשי בעקומות ה"נ לרבא ולרב אדא בשוות והיינו דירושלמי כדפרישן התם.

משוכה והיא תלוי' וה"ק משוכי או אף תלוי' ומשוכה כדאוקמה רבא ול"ש מרוח א' ול"ש מב' רוחות משוכה קרי לה דמ"ש או אף תלוי' שהיא משוכה ותלוי' למעלה. והיינו דקאמר מיד או לבוד אמרינן או חבוט אמרינן דהנך תרתי ממשיכה שמעינן להו דחבוט דהכ' דבפחות מג' לבוד הוא:

שאין בגבהן ג' ואין בעקמומיתן ג' אי עקומות דר' אשי שנעצן באלכסון כזה האי אין בעקמומיתן ג' לאו שאין באלכסונן ג' דאי אין באלכסונן ג' תו ליכא לא ברחבן ולא בגובהן ג' והאי שאין בגובהן ג' ל"ל. ותו לימא נעץ ב' יתדות שאין בהם ג' וכי לית ביתדות ג' ממילא ליכא לא בגובהן ולא ברחבן ג' אלא הכא אע"ג דאיכא ביתדות טפי מג' והיינו אלכסונן והאי בעקמומיתן בנטית עקמומיתן ברוחב שאין ברוחב מן הכותל לקורה ג' בשוה ולא בגובה בשוה מן הקורה לכותל ג' והיינו דאמר הרב בעל הטורים אין בנטיתן ג' בנטיתן לרוחב אבל בהן יש טפי מג' ותדע דאי אין באלכסון ג' חבוט ל"ל לימא לבוד וה"ול קורה עקומה שיש בה טפח וקורה עקומה הא אמרינן בפירקין דכשרה ומחוורתא כדאמר הריטב"א ב' יתדות עקומות כמין ד' והעיקום שהוא גגו של ד' פונה כלפי מבוי וכיון שאין בעקום ג' אמרינן לבוד כאלו נמשכה הקורה עד כנגד הכותל ואח"כ אמר חביט וכו' ע"כ והיינו דאמר רב אשי יתדות עקומות שהן עצמן עקומית: כזה ולא קאמר שהעמידן בעקמימו' והיינו שאין בגובהן ולא בעקמומית שהוא לרחב וכן אמר הרשב"א היו היתדות עקומות ועולות ע"ג הכתלים וחוזרות ומתעקמות כנגד אויר רחב המבוי אם אין בגבהן ג' ולא בהמשך עקמיתן באויר המבוי ג' וכו'.

והא דקשו בה רבנן דתוס' דאפי' גבוה ג"ט נימא חבוט דקורה הא רחבה טפח אמר הריטב"א שאני הכא שאין הקורה שלימה אלא ע"י לבוד ובמקום דאמרינן חבוט ליכא קורה רחבה טפח ויתדות דעלמא הוא דאיכא אלא ע"י לבוד אתה נותן שם את הקורה ולא תיקשי לך הא דריטב"א לימא חבוט לקורה טפח ואח"כ נימא לבור לכותל דחביט לאויר לא אמרינן אלא חבוט להקורה והיתדות דכותל ויתדות הא לית בהו טפח אלא ע"י לבוד והרשב"א (עה"ק שער א' ז') דאמר אומרין חבוט ורואין אותה כאלו היא נחבטת ונתונה תוך אויר המבוי וחוזרין ואומרין לבוד וכאלו נוגעות בכתלי' פליג ואיכא למימר דהרשב"א נמי לקורה ויתדותי' קאמר וחוזרין ואמרין לבוד לקורה טפח וכאלו נוגעות

הקורה טפח לכתלים ול"ש אי אמרינן לבוד ואח"כ חבוט או חבוט ואח"כ לבוד לקורה ויתדות' אמרינן והשתא הא דאמר הרשב"א הביא קורה ותלאה באויר המבוי אע"פ שאינה נתונה על כותלי המבוי ולא על דבר הנתנן עליהן כשר ואע"פ שאינה ארוכה כרוחב המבוי והוא שלא יהא אחד מראשי' רחוקין מן הכותל ג"ט כו' לא אמרן אלא תלאה באויר המבוי אבל תלאה למעלה מאויר המבוי בפחות מג' דהוי משוכה ותלוי' לא דלא אמרינן חבוט באויר. ורב אשי לא שרי משוכה ותלוי' אלא ביתדות והא דשתי קורות דהרמב"ם שאני שדבוקה בכותל מרוח א' ואמרינן חבוט לכותל:

ואיכא למימר הא דהרשב"א אפילו תלוי' למעלה מאויר המבוי ושאני התם דאיכא מילתא דתלוי בה אבל הכא דתלי ביתדות לא אמרינן לקורה לחודה חביט דאויר וצריך תירוץ.

פוק תני לברא להרמב"ם דאמר בפחות לכרמלית תחת הקורה נמי אסור ר"י דא"ל פוק תני לברא שמעי' דבפתוח לרה"ר אמרה:

הא דמפלגינן בין תחת הקורה לבין לחיין פירשוה רבנן דתוס' דלחי משהו הוא ואתי לאפוקי ל"ת משום דמשתמש במשהו שאצל הפתח דא"כ תחת הקור' נמי משהו דלהדי פתח' ליתסר אלא התם כולהו מבוי בהדי האי משהו שרי בלחי נמי סכינ' חריפ' בעי למיפסקי להאי משהו מכולהי מבוי אלא כדא' הריטב"א משמי' דלחי כיון דשיעורו כל שהו' לא עביד הכירא כלל ודלמ' אתי לאשתמושי חוצ' לו א"נ כיון דלית לו היכר כולי האי לא חשיב ובטיל לגבי חוץ משא"כ בקור' שהיא רחבה טפח דאית לה הכירא וכה"ג אמר הרמב"ן כיון דמשהו הוא לא מינכר חודו החיצון והא דאמרו רבנן דתוס' ולרבא נמי למימר דע"כ צריך אתה לחלק בין תחת הקורה לבין לחיין בסברא אחריתא ולאו מהאי טעמא דקורה משום הכירא ולחי משום מחיצה בין לאביי בין לרבא לאביי להך לישנא דאמרת לאביי קורה נמי משום מחיצה ולרבא נמי הא אית לי' לחי נמי משום היכר ואפ"ה כדאית בי' ד' אסור אלא לאביי משום דמשהו הוא ולרבא סברא אחריתי ואנן דקינן ולא אשכחנא סברא לרבא הלכך חזינן אנן דתחת הקורה איכא הכירא לעומד תחתי' דאפילו רה"ר גמורה והוא מקורה פטור כדאמרי בהזורק לפי שאינה דומה לדגלי מדבר אבל בין לחיין העומד תוך הפתח אינו רואה שזה פתח הוא אלא מחיצות בעלמא:

רהיטא דשמעתן בין לאביי בין לרבא בין לחיין מדינא אסור ולא דמי לתחת הקור' דשרו מדינ' אי משום דהכיר' לבד אי משום דחודו החיצון יורד וסות' וליכ' למיחש לאחלופי ברה"ר אבל בין לחיין איכ' למיחש לאחלופי אלא לרב' אע"ג דמדינ' אסור וליכא מאי דשרי לי' מ"מ מקום שאין בו ד'על ד' לא חשיב' למיסרי' ואי מקום באפי נפשיה היא

מקום פטור הוא כדאמר רש"י ובטולי בטיל לגבי מבוי ושמיע לי' מדר' יוחנן גופי' דאמר מקום שאין בו ד' על ד' מותר כו' אלמא לא העמידו דבריהן על מקום שאין בו ד' וה"נ הואיל וכולי, מבוי שרי האי פורתא לאו מקום איסור הוא וכן אמר הריטב"א דטעמי' דרב' משום ביטול ולהריטב"א משמי' דהר"י בעל התוס' לרבא נמי התם בגבוה ג' דאי לאו הכי ארעא סמיכתא דרה"ר הוא וקסבר רבא כי היכי דגבוה ג' מקום פטור הוא ובטיל ה"נ תוך מחיצות מקום פטור הוא ובטיל למבוי וכל דכן הוא דהכא רה"י דאורייתא ואביי סבר גבוה ג' מנכרא ולא מיחליפא ברה"ר הכא לא מינכרא ומיחלפא ברה"ר ואנן אית לן למימר דרבא מוקים לה להא דרב דימי בדלא גבוה ג' ובדלא ניחא תשמישתי' כבין העמודים וכקרן זוית דפ"ק דשבת דאמרינן כרמלית נינהו ובדליכא מקום ד' מקום פטור נינהו א"נ כי הא דבור ברה"ר דתנן חלון שע"ג ממלאין ממנו מים בשבת בהמוצא תפילין ואמרו דבסמוכה ואינה מופלגת ד"ט מהחלון לא הוי מרה"י לרה"י דרך רה"ר אלא מקום פטור הוא ולחי רחב ד' דמקום חשוב הוא דכ"ע דאסור וכן בפתוח לכרמלית ניעור ולא בטיל. וכן אמרו רבותינו בעלי התוס' וכן אמר הריטב"א משמי' דהר"י דבלחי ד' מודי רבא ולרבא מאן דאסר להשתמש תחת הקורה משום דהכירא לגיו או חודו הפנימי יורד וסותם ואפי' בסתם קורה דרחבה טפח ולא אמרינן בטולי בטיל לגבי מבוי לית' לי' דרב דימי א"ר יוחנן וכן בכיצד משתתפין גבי אמת המים אמרינן לזעירי הא דרב דימי דאין כרמלית פחותה מ"ד תנאי היא. והא דקי"ל גבו' ג' ואינו רחב ד' מקום פטור בשאינו סמוך לרה"ר א"נ אמר לך רבא אליבא דמאן דאסר תחת הקורה לא קאמינא דכאביי ס"ל דשאני לי' בין גבו' ג' להך דהכא ולדידי' לא ס"ל ולמאי דאמרן דרבא קא מוקים להא דרב דימי בדלא גבו' ג' ניחא דמאן דאסר לא ס"ל להא דר' יוחנן אלא מקום פטור בגבו' ג' הוא ורבא מדר' יוחנן נסיב לי' דרב דימי א"ר יוחנן אע"ג דלא גבו' ג' אמר ואביי מוקי דרב דימי נמי בגבו' ג' וכולהי סוגיין דאוקמוה למאן דשרי להשתמש תחת הקורה משום דהכירא לבר או משום דחודו החיצון יורד וסותם ותי"ל דלאו מקום חשוב הוא ובטיל לגבי מבוי. וכ"ת אליבא דאביי קאמרינן ותפשוט דהלכתא כאביי מסתמא דתלמודא התם למישרא נמי קורה ד' ואינה בריאה או פתוח לכרמלית דתחת כולהי שרי' והשתא אנן דקי"ל כרבא בין לחיין ואין בו ד' ופתוח לרה"ר שרי יש בו ד' או פתוח לכרמלית אסו' ותחת הקורה הכל מותר. וכן אמר הראב"ד תחת הקורה אפי' פתוח לכרמלית מות'. והא שיטתא דמחוורא היא בלישנא דשמעתין אלא דרב הונא ברי' דרב יהושע קשיא דאותבי' לרבא מבוי שרצפו בלחיין פחות פחות מד' ואי איתא דבלחי ד' מודי רבא לוקמא באית בהו ד' ע"י לבוד ורב אשי נמי מאי דוחקי' לאוקמי' במשך ד"א הא במשך ד"ט נמי אסור.

ורבנן בעלי התוספות דאמרו לרב אשי מבוי משמע הכי. מידי לחיין שהן מבוי קאמ' מבוי שרצפו בלחיין קאמ' ולא לחיין קרי להו מבוי. ותו דפחות פחות מד' וודאי בדאיכא תרי אוירי דבכל חד פחות מד' ובתרוי' הא איכא ד'. ועל כורחך הריטב"א והר"י לא מתנו פחות פחות אלא פחות מ"ד והרמב"ן נמי ע"כ לא מתני פחות פחות מ"מ קשיא לוקמה בכה"ג וכדאקשי הרמב"ן הלכך כולהי רבוותאי אע"ג דס"ל הלכתא כרבא קא פסקי וקאמרי בפתוח לרה"ר מות' ולא קמפלגי בי' מידי ואע"ג דאית בי' ד' משמע כדאמ' הרמב"ן במלחמותי' אלמא קסברי דרבא ברחב ד' נמי שרי. וצריכנא מימר לרבא כיון דסתם לחי לא רחב ד' והוי מקום פטור. כי אתרמי נמי דעבוד לחי רחב ד' מילתא דלא שכיחא כולי האי הוא ולא גזור בי' רבנן כלל ואמרי בין לחיין מות' כתחת הקורה ונא אוקמי גזירה למיפלג ביני' אדוכתא דלא שכיחא כולי האי ואשכחנא כה"ג בישראל ונכרי דפנימית וישראל בחיצונה דפרק הדר דאמרינן דאסור ופנימי במקומו מות' ואמרינן התם דפנימי שכיח דדייר עם הנכרי ואקשי רבנן דתוס' אי שכיח דדייר לר' אליעזר בן יעקב נמי ליתסור אפי' פנימי כיון דסתם יחיד לא דייר בהדי נכרי לא פליג ואפי' היכא דשכיח לא גזור ה"נ כיון דסתם לחי לית בי' ד' בלחי דאית בי' ד' לא פלוג ולא גזור ואביי בלית בי' ד' נמי אסר ונסיב לה רבא מדר' יוחנן דלית בי' ד' שרי וכי אתרמי בעבוד לחי ד' נמי לא גזור ולהראב"ד על כרחך צריך אתה לומר כן מדפליג עלי' דהרמב"ם ואמר תחת הקורה אפי' פתוח לכרמלית שרי מכלל דבין לחיין לרבא נמי לא דמי לתחת הקורה והא דשרי לי' רבא משום דלית בי' ד' ובטיל הא פתוח לכרמלית לא בטיל דניעור ואמאי לא פליג נמי אדרמב"ם דקפסיק וקאמ' פתוח לרה"ר מות' וליפליג עלי' ולימא דבלחי דאית בי' ד' אסור אלמא לדידי' נמי אע"ג דאית בי' ד' שרי וטעמ' מאי לאו כדאמרן להרמב"ן במלחמותיו קמתרג' אלבי' דהרי"פ דקפסיק וקאמר בפתו' לרה"ר מותר לא שנא אית בי' ד' ל"ש לית בי' ד' וקאמר הרמב"ן דרבא דנסיב לה מדרב דימי לטעמ' דאביי הוא דאמר הא לדידי בכ"מ שרי אע"ג דאית בי' ד' וקאמר מנא אמינא לה דליתא לדאביי דאמר דר' יוחנן דא"ל פוק תני לברא בתחתהקורה אבל בין לחיין אפי' בלית בי' ד' אסו' דסתם לחי וקורה לית בהו ד' אבל לרבא בכ"מ שרי הרמב"ן על כורחך כהרמב"א ס"ל והיינו דהרמב"ם והיינו דהרמב"ן דאמר הרמב"ם מות' להשתמש תחת הקורה ובין לחיין הוא שפתוח לרה"ר אבל פתוח לכרמלית בין תחת הקורה ובין כנגד הלחי אסו' ומדאס' תחת הקורה בפתוח לכרמלית מכלל דתרווי' חד טעמא הוא דרבא ס"ל בין לחיין מדינא שרי כתחת הקורה דחודו החיצון יורד וסותם או דהכירא לבר ואע"ג דאית בי' ד' אלא לאביי הוא דאהדר לדידך אודי לי' מיהת בדלית בי' ד' דבטיל וא"ל אביי לא התם בגבו' ג' אבל

הכא בין דלית בי' ד' בין דאית בי' ד' אסו' ולא דמי לתחת הקורה ומדס"ל לרבא דבין לחיין כתחת הקורה וקאמ' בפתוח לכרמלית בין לחיין אסור תחת הקורה נמי פתוח לכרמלית אסו' ואף הרשב"א ס"ל כהרמב"ם ואף הרז"ה אע"ג דפליג עלי' אליב' דרבא ס"ל כהרמב"ן דאמ' הלכתא כוותי' דאביי דאס' בין לחיין ואע"ג דפתוח לרה"ר דאביי לטעמי' דאמ' לחי משום מחיצה בלחי העומד מאליו כאביי ה"נ בין לחיין אסו' בכ"מ אלמא קסב' הרז"ה טעמא דרבא דלחי משום הכירא והכירא לבר ומדינא שרי כתחת הקורה ואע"ג דאית בי' ד' והא דאמ' משום ביטול לטעמי' דאביי הוא דאמ' ובירושלמי אתמ' ר' זעירא בשם שמואל תחת הקורה ובין לחיין נדון כאסקופהר ר זעיר בעי כהיידא אסקופ' כאסקופ' מותרת או כאסקופה אסורה א"ר זירא עד דאנא תמן איצטרכא לי וכד סליקת להכא שמעית ר' יסא בשם ר' יוחנן אסקופה הגבו' י' ואין רחבה ד' מות' לכאן ומותר לכאן ובלבד שלא יחליף א"ר מנא קומי ר' יוסי חוני מה אמר לא אמ' אלא כשאין שם רחב ד' אבל יש שם רוחב ד' אסורה א"ל והדא היא אמלתרא אלו אמלתרא שמא אינה מותרת ר"ז אמר שמואל ור"י שמואל אמר תחת הקורה אסו' ור"י אמר מות' הכל מודין על בין לחיין שאסו' ותני כן מבוי העשוי לחיים לחיים אם יש בין זו לזו ד"ט מטלטלין עד החיצון ואם לאו מטלטלין עד הפנימי והא דקאמ' התם אסקופה הגבו' י' ט"ס אלא אימא אסקופה הגבוי ג' וכדאמרו הכא התם בגבוה ג'. והאי סוגיא קשיא דשמואל אדשמואל אמרת לשמואל כאסקופה מתרת והדר אמרת שמואל אמר אסו' ותו אמרת בין לחיים נמי כאסקופה מותרת והדר אמרת הכל מודין על בין לחיים שאסו' ותו ענין אמנתרא לבין לחיים ובריש פירקין נמי אמרו התם טעמא דאמלתרא משום דנעשית כאכסדרה דפי תקרה יורד וסותם הלכך אנן הכי מתנינן ר' זעירא בשם ר' יוחנן תחת הקורה נדון כאסקופה ובעי כאסקופה מותרת או כאסקופה אסורה ופשיט מדר' יוחנן גופי' דאמ' באין רחבה ד' מות' לכאן ולכאן ה"נ בשאין תחת הקורה ד' מות' לכאן ולכאן וא"ר מנא הא יש שם רחבה ד' אסורה וא"ל ר' יוסי והדא היא אמלתרא דאמרו התם בריש פירקין א"ר אמי בשם רב הושעיא אם יש בו רוחב ד"ט מתרת את המבוי דאמרינן פי תקרה יורד וסותם ולא צריכא מימר דשרי וכי איצטריך לי' דאפי' בשאין רחבה ד"ט וליכא פי תקרה שרי משום דבטיל להכא ולהכא ר' זעירא אמר שמואל אסר תחת הקורה וכדא"ל ר' אחא ב"ר עילא התם ור' יוחנן שרי כדאסיק ר' זירא הכל מודין על בין לחיין שאסו' והוא שיש בו ד' אבל אין בו הא אמר ר' יוחנן דבטל לכאן ולכאן ונסבת עינה דתחת הקורה שרי ובין לחיין נמי הא בטיל לכאן ולכאן ותני כן מבוי העשוי לחיין לחיין ואם לאו מטלטלין עד הפנימי ומשום דאמרינן לבוד ובכולהי אית בהו ד' וקסברה לר"י

תחת הקורה מ"מ מות' אין בו ד' דבטל יש בו ד' פי' יורד וסותם בין לחיין אית בי' ד' אסו' לית בי' ד"שרי דבטיל. ולשמואל תחת הקור' אית בי' ד' שרי לית בה ד' אסו' בין לחיין מ"מ אסו' ושמעינן מהא דלרבנן דירושלמי לא שאני בין תחת הקורה לבין לחיין והכל מדינא הוא אסיר דמחלפא ברה"ר ואין מתירין אלא מהן ולפנים אלא לר' יוחנן באין בהן ד' בטלי למבוי וביש בהן ד' בקורה מות' משום פי' תקרה יורד וסותם ובלחי אסו' ולהר"י בעל התוס' בתחת הקורה פליגא דבבלי דאמרה תחת הקורה מדינא שרי וא"כ תחת הקורה שיש בה ואינה בריאה דלא אמרינן בה פי' יורד וסותם כדאמרן בריש מכילתין משמי' דהרשב"א לרבנן דירושלמי אסור ולרבנן דבבלי שרי משום להכירא מלבד או משום דאמרינן פי' יורד וסותם אפי' בקורה טפח ולא מיבעיא הא א"נ פתוח לכרמלית ק"ב לרבנן דהכא קורה דמדינא שרי אפי' פתוח לכרמלית נמי לחי דמשום ביטולא פתוח לכרמלית ניעור ולרבנן דתמן ל"ש או אידי ואידי אסו' או אידי ואידי שרי אבל בבין לחיין לא פליגא ודכ"ע לית בי' ד' שרי אית בי' ד' אסור ולכולהי רבוותאי בהא נמי פליגי דבבלי סברא אפי' אית בי' ד' שרי מדאשיא להו מבוי שרצפו בלחיין ואוקמוה בפתוח לכרמלית או במשך ד"א:

ולרבוותאי דאמרי לרבא אע"ג דאית בי' ד' שרי קשיא לן אלא הא דדחיק לאוקמא בשבת הא דאחרים דאסקופה ולא אוקמוה בפתוח לרה"ר דא"כ אפי' פתח נעול כלפנים כדאמרו רבנן דתוס' והרמב"ן והר"נ בשבת אכתי לוקמה בפתוח לרה"ר ובדאית בי' ד' פתח פתוח כלפנים כדרבא דבין לחיין אפי' אית בי' ד' שרי. פתח נעול כלחוץ דהו"ל מקום בג' מחיצות ופרוץ במילואו לרה"ר בלא תיקון כלל. והא דאמ' הרמב"ן בשבת ולא משכח בי' רבא איסו' לעולם אלא בפתוח לכרמלית וכן אמר הר"נ דאי פתוח לרה"ר אפי' פתח נעול כלפנים דרבא סתמא קאמ' מזור מי לא מודי רבא בכה"ג דאסו' הא לא עדיפא מגווני דמוקמי התם:

לרבא היכא דלית בי' ד' לאו דוקא בין לחיין אלא אפי' המשיכו ללחי בפנים ויש מן הלחי ולחוץ במבוי מקום שאין בו ד' שרי מדרב דימי:

שמעינן מבוי שרצפו בלחיין פחות פחות מג' ופתוח לכרמלית משתמש עד חודו הפנימי של לחי הפנימי ואם הן במשך ד"א ואין נראה מבחוץ צריך לחי אחר להתיר המבוי ולחד לישנא דרש"י משתמש עד חודו הפנימי תל פנימי ואפי' פתוח לרה"ר ורבוותאי דאשמיטי' משום דסתמא נראה מבחוץ ואידך ממילא שמעת לי' והרשב"א אייתה:

דף ט:

אתמר נראה מבפנים כו' גבי קורה איכא למ"ד הכירא לבר וגבי לחי נראה מבפנים עדיף קורה דמשום היכר לחוד אמרי' הכירא לבר לחי דמשום מחיצה דרך מחיצה למיעבד ובפנים ואפי' למ"ד לחי נמי משום היכר הכירא דסתימה היא וסתימה מבפנים הוא דסתמינן ובירושלמי אמרו הי' משוך אבא ב"ר הונא אמ' רואין אותו כאלו הוא כנוס:

בנכנסין מהא שמיעא להו לרבותינו בעלי התוס' דלחי לצד פנים אינו נדון משום לחי דאי ס"ד נדון משום לחי הכא הא גיפופי גדולה נראין שהן עובי כותלי קטנה וכניס' זו תדון משום לחי ולרש"י דאמר נידון משום לחי נכנסין נמי אפי' קטלה מותרת ואוקמוה אליב' הכא כגון דניכרין איזו כתלי קטנה ואיזו כתלי גדולה דאי אינון ניכרין אפי' קטנה מותרת א"נ ב' טפחים דווקא וכי איכא בעובי כתלי קטנה טפח הה"נ דשרי ואנן חזינן לרש"י דאמר בשמעתין תיסגי בד"ט חצי טפח מכאן וג' וחצי מכאן מכלל דס"ל לא בעינן טפח וב"ט לאו דוקא וכן אמר הרא"ש לחי לצד פנים לאו לחי כיון שאינה נראו לצד חלל המבוי אלא לעומדים אחורי המבוי ולדידהו לחי המשוך כולו לחוץ כגון זה **ת** שעשוי כמין תי"ו לא מיבעי' דלא הוי לחי דהא לא מתחזיא כלל לעומד לצד חלל המבוי וכן אמר הר"י קאר"ו דלדידהו כה"ג אסור ורש"י נמי דאמר מהלאה מרוחב הכותל משמ' דבכה"ג קאמ' וקשיא לן אלא חצר קטנה דבלא נכנסין דהוי לחי לקטנה משום דנראה מבחוץ הא בכה"ג הוא הלכך מתחזיא דמנכנסין ליכא למשמע מידי אפי' תימא לצד פנים או עשוי כמין תי"ו הוי לחי ונכנסין בכ"מ אסורה קטנה ודקאמרת הא גיפופי גדולה מתחזין כמאן דהוי עובי כתלי קטנה אטו משום דאיכא למיטעי ולמימר דגיפופין דגדולי עובי קטנה נינהו ניתי' ונשרי' למיסר משום דאיכא למיטעי תימר למישרי משום דאיכא למיטעי מי תימר ולמאן דידע דלאו עובי קטנה נינהו מאי אמרת לי' וכ"ת נימא רואין כאלו יורדין ומעבין את הכותל האי רואין מי שמעת לה וכן אמר הריטב"א דכל נר' מבחוץ הוי לחי וכן הרמב"ם והרשב"א לא לא מפלגי בי' מידי ובנכנסין קא פסקי כולהי ואסרי ואע"ג דלא ניכרין ואף הר"י קאר"י בש"ע שלו קא פסיק וקאמר נראה מבחוץ אלא הרמ"א הוא דאתא ואוסיף נגד חלל המבוי:

דף י.

רבי היא לרש"י דאמר בפירקין בשמעתא דהכשר מבוי וחצר ד' י"ב דפס א' דאמרי רבנן פס ד' הכא כרבנן נמי הו"מ מוקים לה דמרוח דאמרת לבוד ליכא פס ד' ומרוח דאיכא פס ד' ליכא לבוד:

אלא דאכתי קשיא כי היכי דקשיא אי רבי לא ס"ל כר' יוסי ונקט מסדר תלמודא רבי משום דבעי לאוקמה כרבי דס"ל כר' יוסי ומאן דקארי ולימא לבוד מרוח אחת ותשתרי לא תיקשי הא ליכא למ"ד דאי רבי שני פסין בעינן ואי רבנן פס ד' בעינן דהכא אכתי לא נחית לברורי הא והא מ' אי לרבנן משהו מצד א' סגי נימא לבוד מרוח אחת ותשתרי:

ושני טפחים סגיא להך לישנא דאמרו רבנן דתוס' דהכא ב"ט דוקא. לאביי דאמ' אמת מבוי בת חמשה לא קשיא לן אפי' תימא נראה מבחוץ נדון משום לחי והכא במופלגין מכותל זה באחד ומכותל זה בד' ודרב אדא ב"ר אבימי למיסרה לקטנה דלא אסירא אלא בדאיכא בגדולה אחת עשרה דטפח מכותל זה בעינן למישריי' לגדולה ומאידך גיסא טפי מג' דלא לימא לבוד וכ"ת חמשה טפחים ל"ל בארבעה ועוד סגי כיון דטפי מ"ד בעינן לעובי הכתלים ולאויר טפי מג' נקט אמה דהוי ה"ט וכי קא קשיא לן לרבא דאמ' אמה בת ששה ששה ל"ל בחמשה סגי ואי קשיא לך בשלמא להך לישנא דאמרת ב"ט דוקא. לאביי נראה מבחוץ נדון משום לחי ור' לס"ל כר' יוסי ודרב אדא ב"ר אבימי במופלגין מכותל זה באחד ומכותל זה בד' ולמיסרא לקטנה אלא אי אמרת ב"ט לאו דוקא אביי הא דרב אדא ב"ר אבימי במאי מוקי לה אי רבי לא ס"ל כר' יוסי ונראה מבחוץ נדון משום לחי אמה ל"ל בד"ט סגי ואי רבי ס"ל כר' יוסי כי אית בה אמה נמי גדולה היכי משתריא הא ליכא ג"ט מכן וג"ט מכן תריץ לעולם אימא לך רבי ס"ל כר' יוסי ולמישריי' לגדולה וקטנה בעשר באמה בת חמשה לחומרא וגדולה באחת עשרה בעודפת אמה בת ששה לחומר' דלא מישתרי' אלא בעודפת ששה טפחים ורש"י מדאמר בד"ט סגי חצי טפח מכאן אלמא קסבר ב"ט לאו דוקא וכן אמר הרמב"ם גבי אמת המים שנפרצה החצר לתוכה אם נשאר מצד הפירצה פס מכאן ופס מכאן בכ"ש וכן אמר הרשב"א (פר"ק שער א' י"ג) בחצר שנפרצ' נשארו בכותל קצת צדדין אם נשאר שם מעט עבד זה ומעט בצד זה נידונין בב' לחיי' והשתא קשי' בין לרב' בין לאביי בד"ט סגי ומיפרקא דרבי ס"ל כר' יוסי כדאמרן:

והלכתא כו' נדון משום לחי ודלא כרב אדא בר' אבימי ומתני' בנכנסין כר' זירא ובדא כא מצד אחד טפי מג' דלית בי' לגוד ומצד ב' בכל גווני גדולה מותרת וקטנה אסורה גדולה מותרת אפי' במשהו דקי"ל או פס ד' מרוח אחת או שני משהויין משתי רוחות וקטנה אסורה הואיל ולית לה אלא מרוח אחת ומרוח אחת פס ד' בעינן וכי איפלגא ד' תו ליכא לבוד:

וכן אמרו בירושלמי אמתני' דלחיין שאמרו תני ר' יטין קימי ר' אחא בגדולה אחת עשרה ובקטנה עשר אתבעת מתני' ולא אשתכחא א"ל ר' אחא כן אמר ר"ל כג וישנה שלא נכנס לחבורה אין סומכין עלי':

והיכא דאוקמי' ללפי מבחוץ למטה מראש הכותל בפחות מג' לראש הכותל הוי לחי מדאמר הריטב"א עלי' דרש"י דאמר ובולטין לתוך הגדולה הרבה דלא לימא לבוד מן העודף כלפי הגיפופין ואם הרחיק הלחי פחות מג' מכותל מבחוץ אמר הרשב"א (שם ז') דהוי לחי ומסתברא לן הרחיקו למטה מראשו בפחות מג' מראשו והפליגו מן הכותל בפחות ה"נ דאמרינן לבוד מתרי רוחי:

ואם הי' עמוד מושך מבחוץ רחב ד"א דאמרינן אינו נדון משום לחי ואם נותנין אותו על פתח המבוי יהי' עומד מרובה על הפרוץ אמר הרשב"א (שם ט') דלא אמרינן בכה"ג רואין ויש מתירין והראשון יראה לי עיקר:

ומבוי שיש כותל מחוץ בסמוך לו פחות מג' או שני מבואות סמוכין בפחות מג' א"צ לחי וקורה דאמרינן לבוד מכותל המבוי לכותל שכנגדו מבחוץ ונדון משום לחי כדאמרינן מחצר קטנה שנכנסין כותלי' לגדולה ואיפלגא בפחות מג' וצ"ת.

ולחי המושך אמר הריטב"א הכא בכותלי המבוי א' ארוך וא' קצר והוסיף על הקצר לחי עד שהוא נמשך כנגד כל משך הכותל הארוך והיינו מושך עם דפני השני של מבוי והיינו דשמעינן בין לחיין אסור דאי לחי עודף אכותל דכנגדו דכ"ע אסור להשתמש כנגדו דהא ליכא אלא חדא מחיצה וכו' ואף הרשב"א ס"ל להא דהריטב"א דאמר הרשב"א (שם ט') לחי המושך עם דפני של מבוי כלפי חוץ פחות מד"א נדון משום לחי ומותר להשתמש במבוי עד כנגד חודו הפנימי הי' מושך ד"א נדון משום מבוי כו' ואם הי' הדופן שכנגדו נמשך כמותו מותר להשתמש בכולו וכו' ע"כ. ואריש קאי דקאמר פחות מד"א עד חודו הפנימי הא דופן שכנגדו נמשך כמותו מותר להשתמש בכולו דאי אמושך ד"א אפי' בתוך המבוי נמי לא מידי דהוה אמבוי שרצפו בלחיין. ומדקאמ' בכנגדו נמשך כמותו מות' להשתמש מכלל דבין לחיין מות' וכן אמר התם (שם י"א) וכי לא נמשך כמוהו קאמ' עד חודו הפנימי ש"מ הא דרב הונא דאמר עלה ר' יוסף משום דבין לחיין אסור בשכנגדו נמשך כמוהו כהריטב"א:

מבוי כלל כלל לא אי מק"ו דפסי ביראות אימא מבוי טפי מעש' כלל כלל לא. אלא ר"י דמכשר טפי מעשר לאו מדומיא דפסי ביראות קא מכשי' אלא קסבר אפי' מבוי דחמיר טפי מעש'. ועד י"ג אמה ושליש מנא לך אימא שיעורא אחרינא בציר מי"ג אמה ושליש:

דף י:

עושה פס גבוה עשרה להראב"ד דאמר קורה ע"ג פס או תוך ג' בעינן גבוה עשרה דקאמ' בהכשירו בלחי אבל הכשירו בקורה עד הקורה בין שהקורה גבוה עשרה בין שהיא גבוה עד עשרים דבציר מעשרה ודאי לא הויא הקורה:

וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ב' ב') דקורה ע"ג הפס או תוך ג' בעי' וכן אמר הרא"ש ופליגא דהריטב"א דאמר מילתא פסיקתא נקט ואפי' קורה גבוה מיני' טובא עד עשרים אמה וכן אמר משמי' דרבנן דתו' ואזדא הריטב"א לטעמי' והרשב"א לטעמי' הריטב"א לטעמי' דאמ' אהא דאמרו רבנן דתוס' דבדאיכא יתר מיו"ד בין הפס לכותל אמצעי הוי כמפולש כמבוי עקום. אמר עלה הריטב"א דהכא לאו כמבוי עקום דפס הכירא הוא דהוי דלא ליתי אוירא ומבטל ולא כשני מבואות ממש תדע דהא לתנא אפי' קנה מהני ה"נ כיון דחד מבוי הוא כי מנח לקורה אתרי כתלי מבוי הא קורה ע"ג מבוי הוא ואע"ג דאיפליגא מפס. והרשב"א לטעמי' דאמר (שם) הפס חולק באמצע ועושה את המבוי כשני מבואות ולפיכך אין הפס מתיר להיות כל חלק מהן מוכשר בלחי וקורה אא"כ יש בכל מבוי ומבוי מהם בתים וחצירות פתוחים לתוכו שכ"א וא' מבוי בפ"ע וכל שהוא כן ניתר כאו"א מאלו בקורה כמו שאמרנו או בלחי בכ"א או בלחי באחד וקורה באחד כשאר המבואות לא הי' בתים וחצירות פתוחין לתוכן עושה להן שני לחיין לכ"א כדין החצר וכיון דתרי מבואי נינהו האי פס כותל שני דכל מבוי הוא ואנן קורה ע"ג מבוי בעינן:

ומעמידו נארכו. לרבותינו בעלי התוס' דאמרי מבוי עקום הוא הכא כשאין בין הפס לכותל אמצעי יותר מיו"ד ושמואל לטעמי' דאמר מבוי עקום עד יו"ד תורתו כסתום וכי לא עביד פס צוה"פ בעי השתא דעביד פס עביד לחי להאי גיסא ולחי להאי גיסא ולרב נמי דאמר מבוי עקום תורתו כמפולש אי לאו פס צוה"פ לא מהני דרב הוא דאמר והרחב מעשר אמות אע"פ שיש לו צוה"פ צריך למעט השתא דעביד פס מהני בי' צוה"פ ולדידן דחי"ל במבוי עקום כרב דאמ' תורתו כמפולש ובצוה"פ כמאן דמתני א"צ למעט האי פס לא נפקא לן בי' מידי צוה"פ בלאו פס מהני ובלאו צוה"פ כי עביד פס נמי לאו כלום הוא והריא"פ והרמב"ם דמייתו לה וצוה"פ לא אצרכוה בי' לא ס"ל הא דרבותינו בעלי התוס' אלא הכא לאו מבוי עקום הוא כלל כב' הא אמרן משמי' דהריב"א דמבוי עקום כמין חי"ת לאו מבוי עקום הוא כלל ותורתו כסתום וכן אמרי הרשב"א (שם) והריטב"א התם והכא נמי אמרי בהדיא דאפי' יש מחודו הפנימי לכותל אמצעי יתר מי"א אינו כמבוי עקום ולרבנן דתו' קשיא לן לשמואל דאמ' הלכה כחנניא דמפולש דלת בעי אלו לא עשה פס וסותמו באמצע מהני בי' צוה"פ דאנן הא קי"ל דצוה"פ מהני ביתר מיו"ד והשתא

דעביד פס אי איכא טפי מיו"ד בין פס לכותל דלת בעיא דהא מודי בי' שמואל דתורתו כמפולש ומפולש דלת בעי. וכי משום דסתמי' למבוי בפס מגרע גרעי. וכה"ג אמרינן בכל גגות אמתני' דחב' גדולה שנפרצה לקטנה דתהי בה אביי א"כ מצינו מחיצה לאיסור:

והרא"ש אמר אם יש מן הפס עד הכותל של רחב המבוי יותר מי"א יש לו דין מבוי עקום כמין ח' וכו' תהי בה הרב בעל ב"י אנן דקי"ל כותי' דרב במבוי עקום אפי' אין ביניהן יתר מי"א תורתו כמפולש והרב בעל ד"מ והרב בעל מ"א אמרי דביו"ד ס"ל כהריצב"א וביות' מיו"ד לא ס"ל כותי' וקשיא הא הרא"ש הוא דאמ' דאין חילוק בין אם יש הפסק גדול בין שני הפתחים שלצד ה"ה בין אם יש הפסק קטן והתם במבוי עקום כעין ח' אמר הרא"ש דאפי' ביו"ד תורתו כמפולש מיהא למאי דפרישנא בפלוגתא דרב חנן ורב הונא במבוי שנפרץ מצדו דקאמר התם ורב חנן בר' שאני מבוי עקום דקבקעי בה רבים ואמרינן משום דעבידא למיעל בי' רבים מרה"ר לרה"ר דרך האי מבוי והכא דליכא למימר הכי אנן דקי"ל כרב חנן בר' הו"ל כמבוי שנפרץ מצדו לרה"ר ולא בקעי בה רבים דפירצתו ביו"ד ה"נ עד י"א כסתום דמי יתר מי"א דפירצה הוא הו"ל כמבוי עקום וכמפולש לרה"ר והיינו דאמ' הרא"ש ואין חילוק היכא דהוי פירצה הכא דלא בקעי בה רבים ביתר מי"א התם דבקעי ואפי' בי"א. מיהא מדהרא"ש גבי מלת' דרב חנן דקמפליג בפירצה דלא בקעי לפירצה דבקעי משמע דלא ס"ל להא דידן והר"י קאר"י דבקע בש"ע להא דפס ד"א ואמ' ומה סמן הפס עד הכותל האמצעי יש לו דין מבוי עקום קשיא האי פס למאי עביד לי' בלאו פס הא מצי עביד צוה"פ והשתא בעי עביד טפי דמר הוא דאמ' במבוי עקום כרש"י דבעי צוה"פ בעקמומייתו ולחי מכן ולחי וכן ותו א"כ מצינו מחיצה לאיסור ואנן מסתברא לן דלית הלכתא כותי' דהרא"ש דהא הריא"פ והרמב"ם וכולהי רבנן פליגי עלי' כדאמרן ותלמודא נמי כותי' דרבנן אזדא חדא מדלא פריש בה מידי ותו דא"כ מצינו מחיצה לאיסו' כדאמרן:

ש"מ עומד כפרוץ אסור. ואע"ג דכי מצטרפת לי' הו"ל עומד מרובה אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לי' דאי עומד כפרוץ מא' מ"ל עומד כפרוץ מ"ל עומד מרובה אוירא דהאי פירצה כסתום דמי כי היכי דהוה כסתום בעומד מרובה ולא דמי לעומד מרובה משתי רוחות דאוירא מבטל לי' התם ע"י צירוף הוא דשרי וכיון דבלאו צירוף פרוץ מרובה אתי צירוף דאוירין דמהאי גיסא ומהאי גיסא וקמבטל לי' לעומד דביני אבל עומד כפרוץ אי שרית לי' הו"ל פרוץ דידי' כאלו הוה עומד מרובה וכסתום דמיא אלא לאו עומד כפרוץ אסור. ולא דמי לעומד מרובה משתי רוחות דאמרת בעלמא היכא דליכא אוירא דליבטלי' שרי התם מצטרפת להו הו"ל עומד מרובה הכא פרוץ כעומד

ודמי לפרוץ מרובה וה"ה דאיכא למישמע עוד כפרוץ אסור דאי ס"ד מותר פס ג"א ל"ל בתרי ופלגא סגי אלא דעדיפא מינה קאמר עומד כפרוץ וע"י צירוף עומד מרובה נמי אסור ומשני א"נ עומד כפרוץ מותר דרחמנא אמר לא תפרץ רובה מ"מ לא דמי לעומד מרוב' דהתם הפרוץ בטיל וכסתום דמי הכא מהני אוירא דאידך גיסא לאצטרופי בהדי': **וליחוש** דלמא שבקי פיתחא כו' ובטיל לי' תורת לחי א"נ הו"ל בקעי בה רבים ובבקעי בה רבים דכ"ע פרצתו בד':

הא דפריש הריטב"א משמי' דהראב"ד דמיש שם פס ד' פריך מדמתיר בפירצה עד עשר הואיל ואיכא קורה ע"ג מבוי חשבינן להאי פירצה כאלו הוא פתח שבכותל וכיון דחשבינן לי' לפתח אלמא שבקי פתחא רבא ועיילי בפתחא זוטא להקל דאל"ה תהוי כפירצה שבכותל וחסר דופן ג' והיאך פירצה זו נתרת בקורה שהוא אחר פס ד' והרי כנגד הפירצה אין שם אלא כותל אחד זו היא דברי רבינו ומילתי' פירוקא צריכא מאי פריך מדהתם אמרו להקל הכא להחמיר וחזינן דהיינו פירוקי' דכדר' אומני ורב אסי ליכא למיחש לדילמא שבקי פיתחא רבא. דאנן בחדא מתרתי אסרינן. אי היכא דרגילה ורויח הילוכי' דהאי פיתחא כדקא רגילה ורויחא בפתחא רבא אסור דילמא שבקי לפיתחא רבא אי היכא דלא סגו בה כלל אסו' משום פירצה ודרב אמי ור' אסי מסנא סגו בה וחשיב פיתחא מיהא מרווח לא רווחא ולא רגילה כדרווח ורגיל בפתחא רבא דבפתחא רבא רגילי ועיילי ונפקי ברווחא והא פירצה הוא דאיפרץ ולא רגילי בה למיעל ומיפק ולא רווחא הילוכה דלא מיישרא כולי האי וכדאמ' הריטב"א דהיינו טעמא דרב חנין בר רבא דשרי מראשו עד עשר אע"ג דתרווייהו פיתחי רברבי נינהו ולא חיישינן לדילמא שבקי הואיל וכב' הורגלו בפתח הראשון ועוד שאינה מיושרת הפירצה כ"כ. ה"נ בדר' אמי ור' אסי משום פתח הוא דשרי ומ"מ פיתחא רבא לא שבקי. ומדאמרו התם דסגי בפיתחא זוטא והוי פתח. דרב יהודה נמי הנך ב' אמות דמרחיק אע"ג דזוטרא פיתחא הוא וקא סגו בי' והכא דפיתחא רבא נמי אכתי לא רגילי בי' ותרווייהו בהדי הדדי עבידי ומיישרי כדאמ' הריטב"א ליחש דלמא שבקי פיתחא רבא ומשני התם אע"ג דלא רגילא ולא רויחא הילוכה קא ממעט בהילוכא להכי סגו בה והוי פיתחא הכא לא ממעט בהילוכא ולא סגו בי' כולי האי משום דאין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן ופירצה לא הוי הואיל ורויחא וברבא נמי לא רגילי הוי פיתחא א"נ הכא בדופן רביעי לא בעינן פיתחא כולי האי ואבע"א ה"ק הראב"ד מדלא חשבי לה ר' אמי ור"א כפירצה אלמא שבקי פיתחא רבא להקל וחשבינן לי' לפתח והתם ליכא למיחש דבטיל לי' תורת לחי דהתם דמצידו היא ומאן דבעי להיאך רה"ר דמראשו או מאן דעייל מרה"ר דבראשו עייל ונפיק בפיתחא

רבא דבראשו ומאן דצריך לי' לרה"ר דבצידו או דעייל מרה"ר דבצידו שביק פיתחא רבא וסגי בהך פירצה. והואיל ולהנך דלרה"ר דבראשו הוי הכירא תו לא צריך. ומדאמרו התם שבקי להקל נימא הכא שבקי להחמיר דהא כולהי לרה"ר דבראשו הוא וכי שבקי בטיל לי' לחי כלל. ומשני התם ממעט בהילוכא להכי שבקי ועיילי בהך פיתחא זוטא הכא לא ממעט בהילוכא ולא שבקי לפיתחא רבא ואי משום פירצה בדופן רביעי לא בעינן פיתחא כולי האי. מיהא מ"מ לא איתבררא לן שפיר פירוקא דמילתי' דהראב"ד. ותו מדקא מפלגינן לרב חנין בר רבא בין היכא דקבקעי בה רבים דקא מודי בי' ר' חנין ובין היכא דלא בקעי דמישרא קא שרי אלמא כל דלא סגו בה עדיף וכולהי מכילתין הכי אזדא דכל דלא מצי למיסגא כולי האי עדיפא וחשיב כסתום. וכי סגי בפירצה פתוחה הוי הראב"ד איפכא קא':

וכבר תרגמא הריטב"א להאי פירכא מדר' אמי ורב אסי אליבא דרש"י וכבר תרגמינן אנן בפלוגתא דר' יוסף ואביי במבוי פחות מיו"ד וחקק בה והשלימה ליו"ד:

והא דאמרן חזקה אין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן אמר עלה הריטב"א ק"ל דמשמע דפיתחא זוטא הוא דלא עיילי הא בפתחא דכוותי' עיילי ואלו לעיל א"ר חנין בר רבא משמי' דרב מבוי שנפרץ מראשו כו' כל היכא דלא הוי בקרן זוית ולא חיישינן דילמא עיילי בפיתחא רבא ושבקי לאידך והתם שוות הם דא"א לפתח מבוי שיהא ברחבו יתר מיו"ד וי"ל דשאני התם שכבר הורגלו בפתח הראשון לגמרי וגם הפתח החדש של הפירצה אינו מיושר כ"כ וכדמוקי' התם בדלא בקעי בה רבים אבל הכא שהוא בתחילת הכשר מבוי ועדיין לא הורגלו בשום פתח ובקעי בי' רבים ודאי משום פתחא זוטא הוא דלא שבקי פתחא רבא הא משום פתחא דכוותה שבקי ע"כ מדברי רבינו נלמד היכא דבקעי בה רבים ולא מיבעיא בתחילת הפתחים כגון מבוי שהכשירו מקצתו בעומד מרובה ומקצתו בלחי וקורה והפרוץ המועט שוה לפתח שהכשירו בלחי וקורה אסור דחיישינן דלמא שבקי פתחא דלחי וקורה ופליגא דהרשב"א דאמר הרשב"א (עה"ק שער ב' ב') מבוי שיש לו שני פתחים מצדו ואין באחד מהן יתר על עשר ויש באמצען פס יתר על כל אחד ואחד מן האוירין או אפי' ככל אחד וא' מהן אע"פ ששני האוירין לכשיצטרפו רבין עליו נותן קורה על אחד מהן ודיו וא"צ השני כלום והא הכא שני פתחין שוין ותרוי' רגילין ומיושרין דהא לאו בנפרץ אחד מהן קמיירי וקא שרי לי' לאידך בעומד מרובה או בעומד כפרוץ ולא חיישינן דלמא שבקי:

ולהרשב"א קשיא שמעתין מדפריך וליחוש דלמא שבקי וא"ר אדא בר מתנא אין מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן הא גדול וגדול א"נ קטן וקטן מניח והא דמשני פתח ממעט

בהילוכא אדר' אמי ור"א קא משני דאמרי אפי' בפתחא זוטא שבקי אבל פתחא דכוותא כדקאי קאי ובעינן מימר קסבר הרשב"א מדאמרינן לרב חנין ב"ר מראשו בעשר מכלל דבשווין נמי לא חיישינן לדלמא שבקי והכא דקארי לה מעקרא וליחוש דלמא שבקי לאו מסברא קארי לה אלא מדר' אמי ור"א ורב אדא בר מתנא סבור הוה דמסברא קא פריך ושני לי' א"נ חיישינן לדלמא שבקי כדקאמרת הכא ליכא למיחש דפתחא זוטא הוא ואין מניח פתח גדול וכו' וקאמר מ"ש מדר' אמי ור"א אנא נמי לאו מסברא קשינא אלא מדר' אמי ור"א ואינהו אפי' בפתחא זוטא הא אמרי שבקי ומשני בדר"א ור"א קממעט בהלוכא חיישי אפי' בפתחא זוטא הכא לא ממעט בהלוכא ומאחר דהך דהכא לא דמיא להא דר"א ור"א אמרינן לא חיישינן כלל לדלמא שבקי ואפי' בפתחין שוין דמהי תיתי לן למיחש היכא דלא ממעט בהלוכא לדלמא שבקי ואפי' בפתחין שוין זימנין דעייל בהך וזימנין דעייל בהך:

והא דאמרי רבותינו בעלי התוס' וצריך לחי אחר דהאי פס לא מהני כיון דמופלג מן הכותל ג' קשיא אלא הא דאמרו בירושלמי ר' בא ור' הונא בשם ר' עושה פס של שלש אמות וכ"ש מרחיק מן הכותל ב"א אותו כ"ש נדון משום לחי והשאר עומד מרובה על החלל האי כ"ש מאי אהניא בי' הא גופי' דפס הוא מ"ל פס רחב ג"א ומופלג מן הכותל מ"ל פס רחב ג"א וכ"ש ומופלג מן הכותל אלא לאו היינו טעמא דכל דמחוץ לעשר וסותם עד עשר לא אהניא לשם לחי על תוך עשר. אבל כי מטפי בי' כ"ש האי כ"ש דאייתר ואתא לתוך עשר נדון משום לחי וכ"ת מחוץ לעשר נמי ליהוי כנראה מבחוץ דנדון משום לחי התם רואין כאלו כנוס כדאתמר בי' התם טעמא הכא דלסתום לאידך קא אתי לא אמרינן רואין כאלו כנוס ותו אתמר בירושלמי אמתני' דלחיין שאמרו משוכין ג' והוא שיהא העומד רבה על החלל אלמא הא דהרחיק לחי מן הכותל ג' לא עשה ולא כלום בלחי משהו וכדאמר הריא"ז הא דאמ' רבא הרחיק ללחי מן הכותל ג' לא עשה ול"כ לא אמרן אלא בלחי קצר דאוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא קמבטל לי' וכן אמר ה"ר יונתן דהיינו טעמי' דרבא אבל לחי רחב מג' שרי משום דעומד מרובה על הפרוץ ולתלמודא דידן נמי איכא למימר דג"א וכ"ש מהני ובלאו כ"ש לא מהני כיון דמחוץ לעשר הוא ורב יודא דלא אמר ג"א וכ"ש בתקון לחי או קורה לא קמיירי אלא תקון מבוי לאכשורי' בלחי או קורה קאמר ומדלא אייתוהי להאי כ"ש הריא"פ והרמב"ם ש"מ דס"ל מדתלמודין לא אייתוהי ניהלי' אלמא לא ס"ל ואיכא למימר קסברי הריא"פ והרמב"ם אפי' פס ג' אמות נמי ל"צ כלום וטפי מיתחזיא דקסברי דלתלמודין האי כ"ש לא מהניא ולא מידי ולא אייתי אלא היכי ממעטו וממילא בתר דמעטוהו מכשירו בלחי או בקורה ככולהי מבואי

דומיא דעושה פס במשך ד"א ומעמידו לארכו דודאי הכשר בעי וכן אמר הריטב"א עושה פס ג' אמות ואח"כ נותן קורה מן הפס לכותל או נותן שם לחי להכשירו ולא פריש לה משום דפשיטא דלחי או קורה בעינן ככל מבוי דעלמא וכן אמר הרשב"א (שם) ולחי או קורה מתירין אותו מיהא אפי' תימא מדלא אייתי ר' יהודה להאי כל שהוא ש"מ דפליג מ"מ בהא דמשוכין ג' דלחי רחב מג' אפי' הרחיקו ג' מכותל דמהני מנ"ל דפליג ואי משום דלא מהני הכא כ"ש אימא הכא משום דכי חשבת לי' כסתום הו"ל כלחי המושך מדופנו של מבוי ה' אמות וכ"ש ואנן קיי"ל לחי הבולט אפי' ד"א נדון משום מבוי א"נ קסבר האי כל שהוא לא מחזי כלחי אבל בהא דאיתמר התם במשוכין מסתברא דלא פליגא וכהריא"ז:

תו שמיע לן מירושלמי מבוי רחב ך' אמה והעמיד קנה באמצע ונתן קורה ע"פ כולה מתיר ואם נתן פס ד"ט באמצע ונתן קורה בא' מהן מתיר את כולו דקורה ופס כסתום וכעומד דמיא ואידך עשר ניתרין בעומד מרובה של הקורה והפס. ואפי' יש לו ג' פתחין ונתן קורה ופס ד"ט באמצע מתיר ב' הפתחים שמצדדין וכולהי רבנן שישאי דלא אמרי הכי משום דס"ל דתלמודין דלא אייתוה פליגא ועוד מדאמרו הכא עושה פס גבוה עשרה במשך ד"א ומעמידו לארכו של מבוי והאי פס ודאי לא מהניא לאכשורי דהא מחיצה הוא ומושך ד"א הוא וע"כ תקונא בעי לתרווייהו ואי איתא לדירושלמי פס ד"א ל"ל ליעבד פס ד"ט ולאכשורי לחדא בקורה וכדקשו בירושלמי עלי' דר' בא ורב הונא בשם רב דאמרי פס ג' אמות וכ"ש ויעשה פס ד"ט ולא כן תני עושה פס של ד' טפחים אמר ר' בא בר' פפי כדי להתיר שניהן בלא קורה. וא"נ נימא ה"נ קורה לחדא מיני' סגי ס"ס ד"א ל"ל פס ד"ט סגי. ולמאי דאמרן מדלא אמר ר' יהודה ג"א וכ"ש ש"מ קסבר כ"ש לא מהני ולא מידי ובעי תיקון ותקשי ויעשה פס ד"ט אלא לאו ש"מ דבבלי פליגא וגדולה מזו להרשב"א ולהריטב"א דאמרו לחי או קורה לא מיבעיא דקורה ופס לא מהני לאכשורי לפרוץ כדסברי רבנן דהתם אלא אפי' אידך עומד כפרוץ או עומד מב' רוחות אמרינן אוירא דהאי דאכשר בקורה ופס מצטרף לבטולי לעומד:

אמר הריטב"א ויש מרבותי אומרים דהשתא דפרקינן כולי האי לא אטרוחהו רבנן הדר דחינן כל הני פירוקי דלעיל ולא אמרינן טעמא דבטול אוירין וטעמא דכולהו משום דכולי האי לא אטריחוהו ואין זה נכון בלשון התלמוד כו' וחזינן אנן לכולהו רבוותאי דלא שרי אלא בעומד מרובה מצד אחד כהריטב"א ואמינא לסייעא להו דאי כרבותיו ס"ס פס גזא דא"ר יהודה ל"ל ותסגי לי' בפס באמות ומחצה וירחיק ב' אמות ומחצה ולישתרי בעומד כפרוץ אלא לאו הכא משום דאתי אוירין ומבטלי לי':

שמעינן מבוי רחב מעשר עומד מרובה מרוח אחת הוא דמהני ומכשיר לפיתחו בלחי או בקורה כדאמרן הא פרוץ כעומד א"נ עומד מרובה מב' רוחות אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לי'. ואמר הריטב"א מסתברא דכל היכא דאיכא צוה"פ לא אתי אוירי ומבטל לי' שהרי צוה"פ מתרת כל אויר אפי' יתר מיו"ד כו'. ע"כ והשתא אי איכא צוה"פ על עשר אידך בעומד כפרוץ או בעומד מרובה מב' רוחות למאן דשרי קמכשירו. כיון דפיתחא בצוה"פ איתכשר אוירא דידי' לא מיצטרף לבטולי לעומד דכאויר סתום דמי. ואיבעיא לן בלאו עומד כלל אי עביד צוה"פ ברובא ואידך פרוץ גמור א"נ אידך פרוץ מרובה על העומד מי אמרינן צוה"פ כעומד דמי ומתיר לאידך בעומד מרובה על הפרוץ או דילמא לא מהניא אלא לדוכתי' לשווי' פיתחא ואוירא דידי' לא מבטל ולא בטל אבל למשווי' עומד למישריי' לפרוץ שאצלו לא והאי דלבר מיני' לנפשי' מיחשב:

הדר פשטינא לא מיבעיא הא דפיתחא מרובה אלא אפי' לאו מרובה מתיר לכל הפתח דלא גרע מלחי דמתיר לכל הפתח ואמינא לה מדאמרי רבוותאי אהא דצוה"פ שעשאה מן הצד ל"ש עשאה באמצע ל"ש עשא' לצד הקרן ואפי' להריא"פ והרמב"ם דאסרי ע"כ לא קאסרי אלא לצד הקרן אבל משוד עד יתר מחצי הפתח מודו דמהני:

בפרוץ כעומד פלגינן לרבין בין עומד כפרוץ בין עומד מרובה מב' רוחות לא הוי עומד לרב דימי סבור אביי למימר דשרי משום עומד מרובה מב' רוחות וא"ל איהו מדלא אשמעינן כדין מרובה מכלל דמשום עומד כפרוץ הוא דשרי והשתא עומד מרובה מב' רוחות דכ"ע לא הוי עומד והריטב"א אמר אי איכא למימר דפלגינן לדעתי לא פליגינן כלל וכל חד מינן לא דק בלישנא דוקא ומה ששמעתי אני מר' יוחנן ומה ששמע הוא הכל ענין אחד ולא דקדק ר' יוחנן בין זה לזה. ולרבינו עומד מרובה מב' רוחות נמי לא ידענא אימא כי היכי דלרבין לא דק ה"נ לרב דימי ואפי' פרוץ מרובה באמצע שרי ע"י צירוף היכא דליכא אוירא דליבטל לי מיהא עומד כפרוץ מב' רוחות כגון אצבע ומחצה מיכן ואצבע ומחצה מיכן וג' אצבעות באמצע ליכא למ"ד דמהני. וכן פרוץ מב' רוחות כגון כותל פרוץ מכאן ומכאן בשתי' ועומד שלש באמצע הוי פרוץ. ואיכא למשמע לה מהא דב' פתחין דהרשב"א דבעי קורה על אחד מהן ולא משתרייא בעומד מרובה דאמצע ולירושלמי הוי עומד מהא דג' פתחין דנותן קורה על האמצעי ומתיר ב' הצדדין:

דף יא.

איפכא מאי אי צוה"פ במפולש או ביתר מיו"ד קמיבעיא לי' כדאמרו רבנן דתו' ברייתא ה"ק מבוי סתום ואינו רחב מיו"ד שהכשירו בקורה וקורתו גבוה מך' ימעט ואם יש לי צוה"פ שהוא מבוי שהכשירו בצוה"פ כגון שהוא מפולש או רחב מיו"ד אע"פ שגבוה מך'

א"צ למעט והו"מ מוקמי לה בצוה"פ העומדת מאליה ולא סמכו עלי' מאתמול דמשום לחי לא מהני כדאסיק בשמעת' דלחי העומד מאליו דהיכא דלא סמכו עליו מאתמול דכ"ע לא הוי לחי ומשום צוה"פ מהניא כי היכי דמהניא במחיצה דצוה"פ כמחיצה גמורה היא ומהניא במפולש וביתר מיו"ד ובכלאים אלא דצוה"פ העומדת מאלי' לא שכיחא ולא מיתוקמא בצוה"פ שהרחיקה מן הכותל ג' דלא הוי לחי דבהא צוה"פ נמי לא מהניא בי' דאויר ג' שבין צוה"פ לכותל הויא פירצה וליכא עומד מרובה להתירה דצוה"פ למקומו הוא דמשוי פיתחא אבל למישווי' עומד למישריי' לפרוץ שאצלו למיהוי עומד מרובה לא משוי לי' מיהא להר' יונתן דאמר הרחיקו מן הכותל טעמא מאי משום דאוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא קמבטל לי' הא לא"ה הוי לחי ומהני להכא ולהכא צוה"פ דלא מבטל אוירא כדאמר הריטב"א מהני להכא ולהכא ותו האמרי רבוותא דעשאה באמצע שפיר דמי וצריך תירוץ:

אמלתרא דקמיבעיא לי' ברחבו. דחשיבותא דאמלתרא אימא משוי לי' פתחא מעליא ואפי' רחב מיו"ד כצוה"פ א"נ פסקי דארזא קמיבעיא לי' ומשום דנפיש משכי'. דלגבהו דמשום דלא שלטא בי' עינא הוא אמרינן בריש מכילתין דדמי לסוכה דאע"ג דנפיש משכי' פסולה אבל לרחבו דמשום דרחב לאו פתחא הוא אימא נפיש משכי' קא משוי לי' פתחא:

שמעינן צוה"פ מהניא לגבהו ולרחבו ואמלתרא לרחבו בעיא דלא איפשיטא ואמרי ה"ר מרדכי והרא"ש דלא מהני והרא"ש אמר בה טעמא דצוה"פ לגבהו מסתברא דמהני דצוה"פ לא בעי הכירא ואמלתרא לגבהו איידי דחשיבא שלטא בי' עינא אבל לרחבו דמשום פירצה חשיבא מאי אהניא בה והרשב"א (עה"ק שער ב' א') אמר אין אמלתרא מועיל לרחב מעשר אלא לגבו' מך'. ויש מתירין באמלתרא שספק הוא וס' של דבריהם להקל ואין דעתי כן שלא אמרו להקל במחיצות אלא להחמיר הואיל ועקר מחיצות ד"ת וקשיא לן מי אמר הרשב"א הכי והאמר הרשב"א (שער א' ט') בלחי הבולט הי' הדופן יתר מד"א והמבוי יותר על שמונה ואנו מסופקין אם העומד כמחצה על מחצה או מרובה על הפרוץ או אינו כפרוץ יראה לי שמתירין מן הספק שכל ספק דבריהם להקל וניחא לן קסבר הרשב"א פירצה יותר מיו"ד דאורייתא והכא אע"ג דהכשר מבוי מדבריהן עקר מחיצות דאורייתא ופירצה יותר מיו"ד מבטלין מדאורייתא התם לחי יתר מד"א נדון משום מבוי מדרבנן דלא הוי הכירא דמדאוריית' כל דסתים טפי עדיף וכדאמרו התם רבנן דתוס' אפי' למ"ד לחי משום מחיצה בעי הכירא קצת והוה לי' עקרו מדבריהן והריא"ז אמר אמלתרא נמי מהניא לגבהו ולרחבו וריהטא דברייתא כוותי' דאסיפא נמי

קאי ודומיא צוה"פ ולא אירשא דיחויא בעלמא הוא דלא תפשיט דלמא אירשא והא דירושלמי מסייע להו לרבנן דאתמר התם בריש פירקין והרחב מעשר ימעט כיצד ממעטו נותן מלתרא בפתח המבוי ומתיר המבוי לרוחב אתאמרת ורבנן עבדין לה אפי' בגובה לא כפרוץ ומלואו הוא נעשו' כאכסדרה. והיינו דאמרינן היה יורדות וסותמות כדאמרינן באכסדרה הא בלאו פי תקרה כגון מלתרא דלא רחבה ד' לא ואיכא למימ' שאני מלתרא דירושלמי דלא חשיבא אלא משום דאית בי' ד' קרו לה מלתרא וכדאמרן בריש מכילתין: **שכן** לא התרת ביה אצל פסי ביראות לר"מ. ולר' יהודה נמי לא התרת ברחב יתר מי"ג אמה ושליש דיתר מיג"א ושליש לר' יהודה כיתר מיו"ד לר"מ. דכל רחב משיעור פתח לא התרת בו בשום מקום. ולרב דאמ' יתר מיו"ד לר"מ אינו ניתר בצוה"פ ה"ה לר"י ביות' משיעורו:

והאי לאו פירכא גמורה היא אימא יות' מעש' לא חמי' מפרוץ מרובה ופסי ביריאות הואיל והתרת בו פרוץ מרובה לא התרת בו נמי יתר מיו"ד תרתי וכדאמרינן והיא הנותנת. אלא לר' יוסף קאמ' דלא מצית גמיר מית' מעש' אימא יתר מעש' חמיר שכן לא מצינו בו הית' ופסי ביראות נמי אימא הוינן מיקל בהו תרתי ומשום דיתר מעש' חמיר לא התרת בו. וע"כ צריך אתה לומר כן להריטב"א דאמ' מדקא דייק רב יוסף והא לית הלכתא כוותי' דרב ומדקא מסייענן לי' מברייתא ומהא דפסי ביראות ודשיירה שמעינן דר' יוסף לדידן נמי דלית לן הא דרב ומהניא צוה"פ ביתר מיו"ד קאמ' דבפרוץ מרובה מודינן לרב דצוה"פ לא מהניא בי'. ותיקשי להריטב"א ולאו ק"ו הוא ומה יתר מיו"ד שלא התרת בו אצל פסי ביראות נית' בצוה"פ פרוץ מרובה שהתרת בו אצל פסי ביראות אינו דין שיהא נית' בצוה"פ. אלא לאו משום דאיכא למיפרך אימא פרוץ מרובה חמי' מית' מיו"ד ופסי ביראות היא הנותנת הואיל והתרת בו פרוץ מרובה ולית לי' מחיצות לא התרת בו נמי יתר מיו"ד

והא דהתירו אצל פסי ביראות ופרוץ מרובה הא מדאור' מבטל למחיצה כדאיתמ' בפירקין הכי אגמרה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה. כבר פירשוה בתוס' בריש עושין פסין היכא דאיכא בכל רוח אמה מכאן ואמה מכאן מדאורייתא מחיצה היא ואע"ג דפרוץ מרובה וכדאמרינן התם הזורק לכעין פסי ביראות ברה"ר חייב ורבנן הוא דאחמי' בי' והכא אוקמוה אדאורייתא וכן אמר הריטב"א התם שמעינן מהא דאית לן תרי פרוץ מרובה אי איכא אמה מכאן ואמה מכאן לכל רוח מדאורייתא מחיצה גמורה הוא ומדרבנן הוא דבטלה מחיצתא ואי ליכא כה"ג אגמרא רחמנא למשה לא תפרוץ רובה ופרוץ מרובה מדאורייתא קבטלה מחיצתא ופירצה יתר מיו"ד לר"מ וית' מי"ג אמה

ושליש לר' יהודה מסתברא דמדאורייתא בטלה מחיצתא והכי אגמרי' רחמנא למשה לא תפרוץ יות' מיו"ד למר ויות' מי"ג אמה ושליש למר דבכ"מ הוא כפרוץ במלואו ובכמה דוכתי קרינן לה נפרצה במלואה ובקרפפיות' יות' מבי' סאתים שלא הוקף לדירה אמרינן פורץ בו פירצה יות' מעש' וכמאן דליתה למחיצה דמיא וגודרו ומעמידו על עשר ומות' דהו"ל כמאן דאקפי' מחיצה לדירה ובכל גגות תנן חצר שנפרצה לרה"ר לר' אליעזר הו"ל רה"ר דאורייתא ולרבנן איבטלה מרה"י ורה"ר לא הויא אלא כרמלית ופירש"י שנפרצה במלואה או יתר מעש' ש"מ יות' מעש' קא מבטל מחיצה ובטלה מרה"י דאורייתא ואיעביד רה"ר דאורייתא לר"א ולרבנן כרמלית וצוה"פ ודאי מדאורייתא מחיצה הוא מדשרי בכלאים לכ"ע ורב יוסף בין בפרוץ מרובה דאורייתא דליכא אמה בכל רוח בין בפרוץ מרובה דרבנן דאיכא אמה בכל רוח קאמ' דלא מהניא צוה"פ דאי ס"ד בפרוץ מרובה דאורייתא קאמ' הא בפרוץ מרובה מדרבנן מהני צוה"פ. מאי קושיא מפסי ביראות הא בכעין פסי ביראות ה"נ דמהני צוה"פ. אלא רב יוסף בכולהו קאמ' וקאמ' הואיל וית' מיו"ד אוסר במבוי ומבטל מחיצה מדאורייתא אינו נית' בצוה"פ ואע"ג דבצוה"פ מדאורייתא מחיצה הוא כאשכחן בכלאים אחמור בי' רבנן דלא תהני פרוץ מרובה דמבטלא מחיצתא מדאורייתא נמי לא מהניא וכיון דלא מהניא בפרוץ מרובה דאורייתא אחמור בי' נמי רבנן בפרוץ מרובה דידהו דלא תהני ולא פלוג ודחינן מה ליתר מיו"ד שלא היתירוהו בשום מקום תאמ' בפרוץ מרובה שהתירו פרוץ מרובה דידהו בפסי ביראות וכיון שהתירוהו במקום דין הוא שיתירוהו בצוה"פ בכ"מ ואפי' היכא דליכא אמה בכל רוח דפרוץ מרוב' דאוריית' הוא לא אחמו' בי' דצוה"פ דמדאורייתא מחיצה הוא ורבנן נמי לא אחמו' בי' ולא פלגוהי מאידך פרוץ מרובה להחמי' דשם פרוץ מרובה הותרה באמה לכל רוח והשתא לדידן דלית לן דרב וצוה"פ מהני אפי' בית' מיו"ד מהני נמי בכל פרוץ מרובה ואפי' בפרוץ דאורייתא:

ולהריטב"א אמרינן דפרוץ מרובה דאורייתא חמירא מית' מיו"ד ואחמו' רבנן נמי בפירצה דידהו משום פירצה דאורייתא דלא מהניא צוה"פ ואע"ג דאקילו בעולי רגלים בפירצה דידהו בשאר בני אדם אחמור. וצריך תירוץ:

אמר הרמב"ם אם הי' לפירצה זו צוה"פ אע"פ שיש בה יות' מעש' אינה מפסדת המחיצה והוא שלא יהא הפרוץ מרובה על העומד ואמ' עלה הה"מ שדעתו שכשהוא יתר מעש' עם צוה"פ כעש' בלא צוה"פ מה עשר בלא צוה"פ פרוץ מרובה על העומד לא אף יתר מעש' בצוה"פ פרוץ מרובה לא ואע"פ שנראה מסוגיא שעל משנה זו דמאן דאית לי' כי האי מתני' חצר שרובה פתחים וחלונות ניתרת בצוה"פ ובריייתא דקא אמרה בפתחים

ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ היינו בפתחים שאין עשוין כתקנן רבינו תפס לו פשט הברייתא ופשט מימרא דר' יוחנן דאמ' לכלאים התירו ולא לשבת וסוב' דאפי' מאן דאית לי' מתני' אית לי' הכין כו' ואינו סומך על דחיות הנזכרות שם כו' ובפירצה עשר ויש לו צוה"פ שהוא ז"ל יודה שאפילו פרוץ מרובה על העומד כשר. אלו דברי הר' מגיד משנה. ולדידי' מיתוקמא מתניתא דרובה פתחים וחלונות בפתחים גמורים ונית' מיו"ד דלא מהניא צוה"פ וכן הא דר' יוחנן בעל גבן ובית' מיו"ד ומשום דפרוץ מרובה וית' מיו"ד אפי' למאן דלית לי' דרב מודי דלא מהניא בי' צוה"פ ובכלאים מהניא והא דא"ר יוחנן בכלאים נמי לא במן הצד וית' מיו"ד והא דלא כתלמודין וכי איכא למדח' לתלמודין זימנין דמדחינן לשינויי וקיימא כדאמרה מעיקרא אבל למדחיי' כלל וכלל לא כדסליק אדעתי' מעיקרא ולא כדאסקנא מי דחינן לתלמודין ואוקמינן מסברא דנפשין וא"כ אתה אומר אין לנו הלכה והכא הא מאן דסייעי' לי' לרב יוסף מוקים למתניתא בעש' ובעי עומד מרובה משום דבפרוץ מרובה אפי' בעש' לא מהניא כדר' יוסף דבעש' קמיירי ורב כהנא דמוקים לה בפתחי שמאי דלית להו צוה"פ נמי בעש'קא מוקי לה דאי בית' מיו"ד אפי' עומד מרובה נמי לא ואת קא מוקמת לה בפתחין גמורין ובית' מיו"ד דלא כמאן דמסייע ודלא כרב כהנא וכי תימא פתחי שמאי שינויא דחיקא ותלמודין אליבא דרב דאמ' צוה"פ בית' מיו"ד לא אהניא ולא מידי הא מתניתא דשרי בעומד מרובה ע"כ ביו"ד ואי בפתחים גמורין מסייעא לדר' יוסף דצוה"פ לא מהניא בפרוץ מרובה ודחי רב כהנא אימא לרב הכא דפתחי שמאי הא צוה"פ מהניא בפרוץ מרובה. אבל לדידן דצוה"פ מהניא לית' מיו"ד מתניתא כפשטא בפתחין גמורין ובית' מיו"ד מ"מ הא מנ"ל ודר' יוחנן למאי דסליק אדעתן מעיקרא דבע"ג ובית' מיו"ד קאמ' משום דס"ל כרב דלמאן דלית לי' דרב אפי' בית' מיו"ד ופרוץ מרובה נמי מהניא בי' צוה"פ ואסיק דר' יוחנן לית לי' דרב ואע"ג דאית בי' תרתי מהניא בי' צוה"פ ובמן הצד קאמ' דבשבת מן הצד לאו כלום ובכלאים מן הצד ובית' מעש' אסו' הא בחד מיני' שרי והשתא אנן דלית לן להא דרב אפי' בית' מיו"ד ופרוץ מרובה שרי ל"ש כי מוקמית לה לדר' יוחנן כדסליק אדעתי' מעיקרא ל"ש כי מוקמית לי' כדאסיק ורבן אליהו אמר מהא דירושלמי דאמרה מודה ר"ל לענין שבת שאין פיאה מתרת ביות' מיו"ד כו' ואע"ג דבגמרא דידן אמרו דאפי' ביות' מיו"ד מהני לר' יוחנן כדאמרי לעולם בעש' כו' דיחויא הוא ולא קיימא ממתני' דחבלים וקשיא חדא מי דחינן תלמודין מקמי' דירושלמי ותו א"ה ר"ל מתני' דחבלים במאי מוקי לה וירושלמי אמרה דמודי ר"ל לענין שבת אבל תלמודין דאמרי דפליגי וקשיא לר"ל הלכך חזינן אנו דהרמב"ם ס"ל להא דהריטב"א דאמ' לדידן נמי אע"ג דית' מעש' ניתּ' בצוה"פ

פרוץ מרובה אינו נית' והיינו טעמא דפסי ביראות והיינו טעמא דשיירה. והרמב"ם דאמ' והוא שלא יהא הפרוץ מרובה על העומד דפרוץ מרובה אפי' בעשר אינו נית' בצוה"פ ודר' יוחנן ור"ל במחיצה אחת דומיא דכלאים דקא מפסקא האי מחיצתא בין גפנים לזרעים וכהריצב"א בעל התוס' ולמאי דסליק אדעתין בית' מיו"ד אמחיצה רביעית וכי מוקים לה במן הצד ובעשר אמחיצה שלישית דצריכא צוה"פ דמחיצה רביעית בלחי בעלמא סגי דבשבת בהאי מחיצתא דמהניא בי' צוה"פ בפרוץ כולה. אלא הא דאמר הרב בעל הסמ"ג צוה"פ שאינו רחב יותר מיו"ד מתיר אפי' מד' רוחות כדאיתא בפ"ק דעירובין גבי נעץ ארבעה קונדסין בד' פינות השדה ומתח זמורה עליהן ואומר שם אילא ביו"ד בהא לימא ר' יוחנן בשבת לא ע"כ קשיא אי מהתם אפי ביותר מיו"ד נמי דהא אמר לרב הוא דלא מהניא הא לדידן מהניא. ובירושלמי אמר' דר' יוחנן ור"ל לא פליגי אלא בכלאים וביתר מיו"ד הא בשבת אפ' ר"ל מודי דלא מתרת ביותר מיו"ד ובעשר אפי' לר' יוחנן ואפילו בשבת מתרת וכדא"ר יוחנן כזו כן מחיצות שבת והתם קא מיבעיא להו אי דר"י ור"ל מלמעלה אי במן הצד. ודירושלמי בפרוץ מד' רוחות מדמייתו דמודי ר"ל ביתר מיו"ד לענין שבת מהא דחבלים והא דחבלים מד' רוחות הוא ועוד דאי מרוח אחת אי בלמעל' פליגי ולענין שבת מודו השתא דכ"ע כרב ס"ל ודלא כמתני' דאמרה צוה"פ מהניא ברחב מיו"ד וכולהי סוגיא דירושלמי בפרוץ מד' רוחות אזדא ונחזי אנן אי במן הצד דכלאים היינו דבבלי דבעשר דכ"ע שרי וביתר מיו"ד פליגי ר"י ור"ל ובשבת פליגא דבבלי דאמרה בשבת נמי פליגי בעשר לר"ל מהניא ולר' יוחנן לא מהניא דס"ל כרב חסדא ואלו לירושלמי בעשר ומן הצד דכ"ע אפילו בשבת ודלא כרב חסדא דבבלי ואי בלמעלן פליגי בכלאי' פליגא דבבלי דאמרה בע"ג דכ"ע אפי' ביתר מיו"ד שרי כדתניא היו שם קנים הדוקרנין כו' ואלו לירושלמי לר' יוחנן אסור ובשבת דאמרו דכ"ע ביתר מיו"ד אסור משום דפרוץ מד' רוחות וכי הא דחבלים הא ביו"ד אפי' פרוץ מד' רוחות מותר איכא למימר דלא פליגי והשתא ניחא הא דהרב בעל הסמ"ג ודההמ"מ אליבא דהרמב"ם ולא מטעמי' ואנן הכי קאמרינן אילימא ביו"ד ודלא כרב בהא לימא ר' יוחנן בשבת לא דאי דר"ל ודר"י מרוח אחת ואי מד' רוחות קשיא דר' יוחנן דאי ברוח שלשית עשר הא פיתחא הוא ומי איכא למ"ד דלא מהניא צוה"פ ואי מד' רוחות אנן דלית לן דרב כי היכי דמהניא צוה"פ ביתר מיו"ד ה"נ מהניא בפרוץ מרובה וביו"ד כדאמר השר מקוצי ואפי' מד' רוחות נמי כדאמרו בירושלמי דביו"ד מודי ר' יוחנן דאמר כזו כן מחיצת שבת אלא לאו ביתר מעשר וברוח רביעית דבד' רוחות אפי' ר"ל מודי מהא דחבלים ודפסי ביראות וכדאמרו בירושלמי דמודי ר"ל דאין פיאה מצלת בשבת ביתר מיו"ד מהא

דחבלין אלא ברוח רביעית וכדרב דאמר ביתר מיו"ד אין ניתר בצוה"פ ומשני לעולם ביו"ד ומן הצד אבל ע"ג דכ"ע אפי' בד' רוחות מהניא וביתר מיו"ד מרוח אחת דכולי עלמא דמהניא דלא כרב ואי ביתר מיו"ד מד' רוחות דכ"ע דלא מהניא והיינו דשמיע לי' להרב בעל הסמ"ג דביו"ד מהני אפי' בד' רוחות מדקאמר בהא לימא ר' יוחנן בשבת לא מכלל דאפילו בד' רוחות ודכ"ע דמהניא וכירושלמי והא
דמשני ביותר מיו"ד הוא מרוח אחת כדאמרן:

ואנן אית לן למימר דפרוץ מרובה מהניא צוה"פ לדידן דאית לן דמהניא ביתר מיו"ד כדאזדא כולהי שמעתין הא בפרוץ כולהי כהא דקונדסין לא מהניא ואפי' ביו"ד ואפי' לר"ל והיינו טעמא דחבלין והיינו טעמא דפסי ביראות ודר' יוחנן ודר"ל במחיצה אחת כהריצב"א והריטב"א דכלאים כמחיצה אחת דמי והיינו דקא תהי אי לימא ביתר בהא לימא ר"י בשבת לא וקמהדר לאשכוחי גריעותא בצוה"פ ובדופן ג' דצריך צוה"פ במן הצד או בותר מיו"ד וכרב ובדופן ד' משום דבמחיצה חדא דלא אסר בה פרוץ מרובה קמיירי דומיא דכלאים דמיירי במחיצ' חדא והא דירושלמי תלמודין כר' אבהו דירושלמי דאמר כל אלן מיליא לענין מיתב ומיתן הא להורות אסור להורות מה אם סוכה קלה את אמרת אסור שבת החמורה לא כ"ש ור' אבהו אפי' בעשר קאמר דאי ביתר מעשר האי כל אלין מיליא הא אמרת מודה ר"ל לענין שבת ביתר מיו"ד והרמב"ם והרב בעל הסמ"ג כאינך אמוראי דהתם:

נמצאת אומר שלש מחלוקת בדבר להר"י בעל התוספות אפי' פרוץ כולי ומד' רוחות ואפי' ביתר מיו"ד מהניא צוה"פ הלכך נעץ ד' קונדיסין והניח קנה עליהן מותר ואפי' ביתר מעשר והנ"מ בחצר ומבוי אבל בבקעה לא ואמר הרב בטל הטורים והוא שנפרץ כולו אבל פרוץ מרובה אפי' בבקעה ושמיעא לי' הא מדאמרינן תימר בפרוץ מרובה שהתרת בו בפסי ביראות ופסי ביראות הא אפי' ברה"ר הוא ולא מיבעיא לדידן דס"ל דצוה"פ אפי' ביתר מיו"ד מתיר ואנן דהר"י קשי' לן הא דר"ל ור' יוחנן בבקעה קמיירי וצריכין לדחוקי דר"ל ה"ק כדרך שהתירו בכלאים בבקעה התירו לענין שבת בחצר ומבוי וכן הא דמשני אפסי ביראות משום גמלים דחוק וכן אמר הריטב"א ולהריטב"א אפי' בעשר ואפילו בפרוץ מרובה לא מהניא צוה"פ ודידי' נמי קשיא חדא אנן קא אמרינן עלי' דר' יוסף דפרוץ מרובה קילא עיתר מעשר ואפי' לרב אימא מהני ואת אמרת חמירא מיתר מיו"ד וביתר מיו"ד מהני ובפרוץ מרובה לא מהני נהי דתימר כ' הדדי נינהו חמירא מיני' מי שמעת לה ותו מדר' כהנא ור' רחומי ור' יוסי קמי למתניתא בדלית לי' צוה"פ הא אית לי' מהניא ולהרמב"ם למאי דמתרגם הרב מ"מ אליבי' ולהרב בעל הסמ"ג וסמ"ק

פרוץ מרובה בעשר מהני ביתר מיו"ד לא מהני ואמרו בסמ"ג ובסמ"ק דבעשר אפי' מד' רוחות כי הא דקונדיסין מהני ולמאי דאמרן אנן בפרוץ מרובה מהניא ובפרוץ כולי כי הא דקונדיסין אפי' בעשר לא מהניא וצ"ת:

דף יא:

אלא לאו מן הצד כו' ש"מ לר"ל דאמר אפי' מן הצד ויתר מעשר שרי בכלאים הא דתניא דעשו להן פאה מלמעלה לאו דווקא מלמעלה וה"ה מן הצד והשתא נמי דמיית להא דר' יוחנן איכא לאוקמה כדמעקרא ואידי ואידי ביתר מיו"ד התם בעל גבן הכא במן הצד ודכ"ע אית להו דר' חסדא דבשבת מן הצד אפי' ביו"ד אסור וקמיפלגי בשבת בע"ג וביתר מעשר בדרב ובכלאים ביתר מעשר מן הצד וקאמר ר"ל פאה מותרת לענין כלאים בכ"מ אפי מן הצד וביתר מיו"ד אבל לא לשבת מן הצד כלל כלל לא ור"י אמר כמחיצות לשבת דלא כך מחיצות לכלאים דלא ביתר מיו"ד ומן הצד הא ביו"ד דכ"ע לשבת לא לכלאים שרי אלא דאוקמה להא דפליגי בשבת ביו"ד ומן הצד דלא תימא ר' יוחנן כרב:

למאי דאסיק בע"ג דכ"ע בין לשבת בין לכלאים אפי' ביתר מיו"ד מהניא צוה"פ במן הצד ובעשר לכלאים נמי דכ"ע ל"פ דשרי ביתר מיו"ד לשבת דכ"ע דאסיר כי פליגי במן הצד בעשר לשבת וביתר מיו"ד לכלאים לר"ל שרי לר"י אסור

א"ר חסדא צו"פ שעשאה מן הצד רב האי גאון והריא"פ והרמב"ם אמרי בסמוך לקרן ורש"י והרא"ש והרשב"א והריטב"א דאמרי הא שרי אלא מן הצד שקשר לקנה שלמעלה מן הצד ואמר הרב בעל ט"ז דלא אסיר אלא אם החבל שלמעלה קשור שלא בקצה העליון של קנה אלא בולט קצת מן הקנה למעלה מן החבל אבל אם הוא כרוך בקצה העליון מצדו ואין בולט מן הקנה למעלה מהחבל כשר והיינו דאמר רש"י באמציעתן אבל הריטב"א לא כן אמר אלא דאמציעתן דרש"י לאו דוקא ומן הצד הוא על פניהם או סמוך לראשן או באמציעתן וכן משמע לישנא דהרא"ש שאין זה דרך הפתח אלא נותן המשקוף על גב המזוזות וה"נ על גביהן ממש צריך:

שלש מחלוקת בדבר א"ד לא בריאה ולא היכר ציר צריך והיינו דאמר לי' לא אמר ולא כלום וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ב' ב.) והריא"פ והרמב"ם אמרו בריא צריך וא"צ היכר ציר וכן אמר הרב בעל ההגהות מיימוני משמי' דרש"י וכן קבלו אנשי טריוש ואנשי נר בונ' והראב"ד והר"מ ובעל סמ"ג וסמ"ק והרא"ש אמרו תרוויי' צריכי בריא' והיכר ציר ומסיים הרשב"א וראוי לחוש לדבריהם ותהו בה רבנן בדהריא"פ ואמר הרא"ש בירושלמי פליגי ר' יוחנן ור"ל וסבר הריא"פ הלכתא כר' יוחנן וכן אמר הריטב"א והרא"ש אמר הא ר"ל משמי' דר' ינאי אמר והלכתא כוותי' דרבי' דר' יוחנן הוא ואמרינן

אנן שפיר קאמר הריא"פ ורש"י ורמב"ם דאתמר בירושלמי אבא בר הונא אמר צוה"פ שאמרו קנה מכאן וקנה מכאן וגמייא על גביהן ר' ינאי בשם רשב"ל ציר וכן ציר לא יהא מחוסר אלא דלת. פריש בה הרב בעל קרבן העדה ציר הוא דבר חד שבדלת שנותנין אותו בחור ובו סובבת דלת וכן ציר מקום מוכן שיהא בה חור שהדלת סובבת בו ואע"פ שא"צ דלת מ"מ בעינן דחזיא לדלת וכו' וכן מלשון את הכיור ואת כנו:

עוד אמרו התם ר' ירמי' בשם ר' שמואל ב"ר יצחק ציר וכן ציר לא יהא מחוסר אלא דלת אמרה ר' ירמי' קומי ר' זעירא א"ל ומה בידך פי' הרב בעל ק"ה מה קבלת מרבותיך אם סגי לגני ע"ג או צריך ציר וכן ציר ר' אילא בשם ר' יוחנן צוה"פ שאמרו קנה מכן וקנה מכן וגמי ע"ג א"ר יוסה רבנן דהכא כדעתין ורבנן דתמן כדעתין רבנן דתמן דאינון אמרין צוה"פ שאמרו קנה מכן וקנה מכן וגמייא ע"ג ואינון אמרין לית כן ורבנן דהכא דאינון אמרין ציר וכן ציר לא יהא מחוסר אלא דלת ואינון אמרין דאית כן פירשה הרב בעל קרבן העדה ואינון אמרין לית כן דבצוה"פ כזה אין להתיר ביתר מעשר לכך מגיהין משנתינו ואמרין לית כן כמותינו ותני בה צריך למעט וכדאמרו התה א"ל רב לית כן כמשנתינו ואינון אמרין דאית כן דבצוה"פ שיש בו ציר וכן ציר ואינו מחוסר אלא דלת יש להתיר אפי' בעשר ודהרב בעל קרבן העדה קשיא טובא חדא הריא"פ והרמב"ם דאמרו כמתניתין דא"צ למעט ואמרי דלא בעינן היכר ציר והא אסקינן הכא דמאן דבעי היכר ציר מתני אין צריך למעט ומאן דלא בעי היכר ציר מתני צריך למעט ועוד הכא דאמרינן דפליגי בציר מנא לן אטו משום דאמר קנה מיכן וקנה מכן וגמייא ע"ג לא מצי סבר נמי היכר ציר והרי מאן דבעי היכר ציר אית לי' נמי הא דקנה מיכן כו' ובבבלי נמי האמר ר"ל היכר ואמרו תנא צוה"פ שאמרו קנה מיכן ולהר"מ והראב"ד לא פליגא ותו מאי ציר וכן ציר לימא כן ציר. ואי יתד הדלת הסובב בהחור קאמר יתד בלא דלת מאי עבידתי' אלא האי ציר וכן ציר דקאמר ציר היינו ציר העליון וכן ציר היינו ציר התחתון כדכתב ואת כנו וכול' היכר ציר קאמר שיהו חור למעלה במה שעל גביהן וחור למטה בקרקע ותדע דקא' ולא יהא מחוסר אלא דלת ואי חור התחתון לחוד קאמר דלת בציר התחתון מי קאי והתנן מחזירין ציר התחתון במקדש אבל לא במדינה והעליון כאן וכאן אסור דציר התחתון לא מחזי כבונה דבציר העליון לחוד נמי קאי אבל לא העליון דמחזי כבונה דבציר התחתון לחוד ל"מ קאי אלא חור למעל' ולמט' אינו מחוסר אלא דלת והיינו דפליג אאבא ב"ר הונא דאמר גמי ע"ג וגמי ל"מ עביד בי' חור לציר ואתא ר' יוס' וקאמר רבנן דהכ' כדעתין כו' דל"ת דכ"ע היכר ציר התחתון בעי ותקשי לך מ"ד גמי ע"ג הא ליכ' ציר

העליון ומ"ש ציר התחתון דצריך ומ"ש ציד העליון דלא צריך אדרבא איפכ' מסתברא ציר העליון דלא מצי קאי בלאו הכי צריך וציר התחתון דבלאו הכי נמי מצי קאי לא צריך: אתא וקאמר רבנן דתמן דאמרו גמייא ע"ג דלא אמרין אית כן דאפי' כן ציר דהיינו חור התחתון דמצי למיעבד נמי לא בעי דלא בעי היכר ציר כלל ורבנן דהכא דאמרין ציר העליון אינון אמרין דאית כן דבעי נמי ציר התחתון דלא יהא מחוסר אלא דלת ומאן דבעי היכר ציר בעי למעלה ולמטה ומאן דלא בעי לא בעי לא למעלה ולא למטה והכא בבבלי דאיתמר א"ל תנא צוה"פ שאמרו קנה מיכן וקנה מיכן וקנה ע"ג סתם קנה כל שהוא ולית בי' כדי למיעבד בי' חור לציר ופליגא דריש לקיש דאמר צריכא היכר ציר בין מלעלה בין מלמטה והיינו דא"ל תנא קנה ע"ג דמלמעלה לא בעי היכר ציר ואע"ג דלא מצי קאי כלל בנא ציר העליון לא מיבעיא מלמטה וכדא"ר יוסה דירושלמי דמ"ד גמי לא בעי נמי מלמטה והלכתא כוותי' דבתראי נינהו ותניא כוותי':

אמרו הלכתא כוות' דר' נחמן דא"צ ליגע דרב ששת הדר לגבי' ממתניתא דכיפה ואמר הר' מרדכי אפי' למעלה מג' דאי בתוך ג' אפי' רב ששת מודי ולא דמי להא דאמרו צריכין שיהו מכוונין תחת העליון הא משוכין אפי' בתוך ג' לאו כלום מידי דהוה אקורה דבעינן ע"ג מבוי וא"ר אשי תלוי' בתוך ג' נמי ואלו משוכה לא

כיפה מדברי רש"י נלמוד דפתח המתעגל אפי' מלמטה התחיל להתעגל אם יש ביניהן ד"ט חייבת במזוזה והכא משום דבמקום העיגול אין ברחבו ד'. והריטב"א והרא"ה והרמב"ם והרב בעל נימוקי יוסף ומטו בה משמי' דהרשב"א דרגלים שוות בעינן בגבוה יו"ד ורחב ד' הא לאו הכי פטורה וה"נ לא הוי צוה"פ:

מתני': **משום** ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד כו' לאו טעמא דב"ש אתא לאשמועינן אלא משום דשאני לי' בין מבוי פחות מד"א למבוי ד"א וסבר דילמא אתי למיטעי דבית הילל לא אקילו כולי האי אלא במבוי פחות מד"א אבל מבוי שהוא מד' אמות ולמעלה מודו ב"ה דבעי לחי וקור' להכי קפריש ואזיל דבמבוי פחות מד"א ב"ש נמי מודו וכי פליגי במד"א ולמעל' דב"ה אפי' בהא לחי או קורה קאמרי ור"ע משום דאמר איהו לא נחלקו אהדר לי' דנחלקו כדכתיבא בתו':

גמרא: **למימרא** דקסברי ב"ש כו' קס"ד כי אחמור רבנן במקום דלאו רה"י ולאו רה"ר הוא מדאורייתא ועשאוהו רבנן לכרמלית ואחמור בי' רבנן לאשויי רה"י גמורה אבל ברה"י גמור דאורייתא לא אחמור בי' דמשום פרוץ במילואו למקום האסור בהיכרא בעלמ' סגי דלא להוי מילואו ומדאצרכי ב"ש לחי וקורה מכלל דקסברי ד' מחיצות רה"י דאוריי' ועד ד' מחיצות לא הוי רה"י דאוריי' והיינו דבעי לחי וקור' למישוויי' רה"י גמורה

דרביעית אפי' שם מחיצה מהני וכדאמרן בשמעתין דאפי' לחי לחוד מחיצה דאורייתא היא וכ"ת א"ה מאן דלית לי' דב"ש חצר נמי תיסגי לי' בפס כ"ש ורש"י האמר בשמעתין דאפי' רבנן דפליגי אדרב בעי פס ד' כי קאמר רש"י למסקנא אבל למאי דס"ד השתא רבנן פס כ"ש קאמרי ומשני לזרוק משלש הוא דמחייב ואפי' ברה"י גמורה אחמור רבנן ושינויי הוא דקא משני דמהא ליכא למשמע מינה והדר דייק לב"ה מדאחמור בשלישית כולי האי ובעי מחיצה גמורה צוה"פ למר ודלת למר ואי ב' מחיצות רה"י כולי האי ודאי לא אחמור ומשני אימא אפי' כולי האי אחמור אע"ג דרה"י הוא ושינויא הוא דמהא ליכא למשמע מינה אבל להלכה בציר מג' ודאי לא הוי רה"י א"נ ה"ק לימא קסברי בה ג' מחיצות גמורות דאורייתא ומשני לזרוק מב' ושלישית לחי הוא דמחייב וכרב יהודה דשמעתין דאמר מבוי שאינו ראוי לשיתוף הכשירו בלחי חייב והר' יונתן דאמר ב"ש וב"ה בטילטול מדאורייתא קמיפלגי לב"ש מדאורייתא אסור לטלטולי עד דאיכא ד' מחיצות ואתאי הלכתא ואוקמה לרביעית אלחי וקורה ולב"ה מדאורייתא בג' מחיצות שרי לטלטולי ואתאי הלכתא לאסופי לחי או קורה לא ידענא הא בטלטול מדאורייתא ליכא למ"ד דבג' מחיצות אסיר לטלטולי דרה"ר דאורייתא ודאי לא הוי ואפי' במפולש אמרו בשמעתא דכיצד מערבין ה"ק כיצד מערבין מבואות המפולשין לרה"ר ולא מיבעיא סתום וכן אמרו בריש מכילתן מבוי דרבנן וכן לב"ה לחי או קורה לאו הלכתא נינהו אלא מדרבנן הוא דהואי כדאמרו מבוי דרבנן:

והא דאמרי לימא קסברי ב"ה כו' ממתני ליכא למשמע מינה אלא ממתניתא דת"ק וחנניה שמעינן דמתני' במבוי סתום והו"ל למידק מהאי מתניתא גופי' מדלא סגי לחי וקורה ברוח ג' אלמא ג' מחיצות דאורייתא אלא איידי דדייק לב"ש ממתני' דב"ש בדת"ק דחנניה ליכא קא דייק נמי לב"ה ממתניתין:

שמעינן משמעתין ג' מחיצות רה"י מדאורייתא והזורק לתוכו מרה"ר חייב ורבנן תיקנו להכירא לחי או קורה. וכל דלאו רה"י דאורייתא לא שרו רבנן לטלטולי בגוי' וכן אמר הראב"ד והרשב"א והרב בעל הסמ"ג וסמ"ק ושאר רבוותאי והרמב"ם אמר פי"ז הל' א' והל' ט' דלא הוי רה"י דאורייתא אלא בד' מחיצות או ג' מחיצות ולחי ברביעית אבל קורה ברביעית לטלטולי הוא דשרי דג' מחיצות נמי דאוריית' לאו רה"ר אלא מקום פטור ורבנן הוא דשווהו כרמלית למיס'וכי וכי איכא הכירא שרו רבנן אבל לזרוק מרה"ר למבוי סתו' שהכשירו בקור' פטור ואותבוהי רבנן שמעתין ואנן תרגמינן אליב' דהרמב"ם ה"ק לימא קסברי ב"ה ג' מחיצו' דאוריית' בציר מג' ודאי לאו רה"י דאורייתא דאי הוי רה"י ברה"י גמורה דאורייתא לא הוו מחמרי בי' רבנן למיבעי בי' מחיצה גמורה ובלחי וקורה

סגיא ומדאצרכוה מחיצה מכלל דעד ג' מחיצות כרמלית דרבנן ומקום פטור דאורייתא אבל ג' איכא למימר רה"י דאורייתא ואיכא למימר ג' נמי לאו רה"י דאורייתא ועד דאיכא ד' כרמלית הוא ואקילו בי' בהאי כרמלית דכי איכא ג' מחיצות ורביעית בהכירא דלחי או קורה סגיא ומשני מהא ליכא למשמע מינה אימא ב' נמי רה"י דאורייתא ורבנן אפי' ברה"י דאורייתא אחמור ומיפשט הוא דליכא למיפשט מהא אבל להלכה עד ד' כרמלית הוא וד' מחיצות הוא דהויא רה"י וה"הם אמר דמתני' לזרוק הוא דאסור:

דף יב.

היינו דא"ל וכי לסותמו אני צריך. אקשי הריטב"א אי ר' אליעזר לחיין וקורה קאמר עשה לחי אחר וקורה מיבעי לי' ועוד תלמידו של ר"א שהוא מתלמידי ב"ש היכי עביד לחי אחד כב"ה ואי כב"ה ס"ל לימא לר"א אנא כב"ה ס"ל אלא זה התלמיד לחי וקורה עשה כב"ש וסבור היה שר"א רבו אף לחיין קאמר וה"ה לחי וקורה והיינו דא"ל עשה לחי אחר ומהדרינן לעולם לר"א לחיין דוקא וה"ק עשה לחי אחר שהקורה אינה מועלת כלום. זו היא דברי רבינו והשתא היינו דאמרינן אא"ב לחיין וקורה משום הכי אמר וכי לסותמו אני צריך דאיהו לחי וקורה הוא דעביד ור"א אצריך לי' עוד לחי אלא א"א לחיין בלא קורה מאי לסותמו איהו נמי הא לחי וקורה קעבד ור"א א"ל לחיין בלא קורה דוקא במאי סתים טפי בלחיין בלא קורה מהיכא דסתים בלחי וקורה ומשני ה"ק וכי לסותמו בלחיין דוקא אני צריך מה לי אי סתמי בלחי וקורה מה לי בלחיין מיהא קשיא לן אי ר"א לחיין בלא קורה דוקא וקורה לא מהניא מידי וכי פליג ר"א אכולהי מתניתא דאיתנו גבי קורה דלר"א קורה גבי מבוי לא איתניא כלל הלכך איתחזיא לן אי ר"א לחיין בלא קורה אף לחיין קאמר וה"ה לחי וקורה ואנן הכי קאמרינן אי אמרת בשלמא לחיין וקורה ור' יוסי בן פרידא במבוי שיש בו לחי אחד וקורה הוה יתיב וא"ל ר"א עשה לחי אחר דלחיין וקורה בעי משום הכי אמר וכי לסותמו אני צריך דלחיין וקורה כסתומה דמיא. אלא אי אמרת לחיין בלא קורה ור' יוסי במבוי דלא הוי בי' אלא לחי בלא קורה הוה יתיב וא"ל עשה לחי אחר לחיין בלא קורה לאו סתימה הוא. ואי קשיא הא מתלמידי ב"ש הוא והיכי עביד כב"ה אכתי לא שמיע לי' הא דב"ש ודר"א. א"נ במבוי פחות מד"א הוה יתיב ור' יוסי כרשב"ג וכתלמיד אחד משום ר' ישמעאל ור"א כר"ע דאמר על זה ועל זה נחלקו. ובירושלמי אמרו לחיין וקורה כב"ש או לחיין בלא קורה כב"ה והשתא אי לחיין בלא קורה קאמר ר"א נמי כב"ה ובדב"ה קא מיפלגי ת"ק סבר לחי או קורה ור"א סבר לחיין או קורה והאי תלמיד סבר כת"ק אליבא דבית הלל וסגי בלחי אחד ובירושלמי פשטי דר"א לחיין של ג' ג' קאמר דכ"ש לא סתים:

א"ר אחלי כו' עד ד' ואפי' מבוי רחב כי ליכא בפיתחי' ד' א"צ כלום מדא"ר פפא בדופן ז' בג' ומשהו סגי והא הכא דמבוי רחב ז' ומשום דלא אישתייר בפתחי' אלא ד' חסר משהו לא צריך כלום:

א"ל ר' זירא לרב אסי כו' ר' זירא מקמי' דסליק מימי נמי הוה פירשה להא דא"ר יוחנן ד' מרוח אחת כדקאמר וכ"ת ד' מכאן וד' מכאן והתני רב אדא והא דאר"י חצר צריכא שני פסין בבציר מד' דאי בד' מכאן וד' מכאן תיקשי דר' אדא ותו לא תיקשי דר' יוחנן אדר"י אלא סביר נמי למימר צריכה ב' פסין דוקא קאמ' אבל פס אחד אפי' טובא נמי לא. ורבי נמי דאמר בב' פסין לרש"י דוקא קאמר. ואפי' להר"י דאמר לרבי פס א' ד' נמי מהני. לבתר דסליק מימי פירשה אבל מקמי דסליק מימי סבר ב' דוקא וכר' אדא בר אבימי דאמר ב' של ג' ג' דוקא. וכן הא דאר"י צריכין שיהו ד' ד' דוקא במקום אחד וכי ליכא ד' במקום אחד אפי' ב' נמי לא. וקשיא לי' דר' יוחנן אדר"י. וכי סליק מימי פירשה דהא דאר"י צריכה ב"פסין בבציר מד' קאמר אבל ד' אפי' פס א' נמי והא דאמר ד' מרוח אחד קאמר אבל מב' רוחות אפי' בציר מד' נמי וכרבנן לרש"י או כרבי להר"י.

וכ"ת ד' מכאן כו' והתני ר' אדא. ואע"ג דאי ד' מרוח אחת נמי תיקשי דרב אדא דאמר גדולה בי"א ולא סגי ביו"ד וד"ט וכפריש הריטב"א למאי דמסיק דפליגא דר' אדא בתרתי בג' מב' רוחות ואלו ר' יוחנן במשהו סגי לי' ובד"ט מרוח אחת ואלו לרב אדא לא מהני מדלא סגי לי' גדולה בעשר וד"ט אלא דהא לא קשיא דר' אדא כרבי דאמ' בב' פסין דוקא ור' יוחנן כרבנן דאמר ניתרת בפס א' וכדאמר רש"י למסקנא ואפי' להר"י דאמר דרבי בב' פסין וה"ה בפס א' ד' כי קאמ' הר"י לבתר דסליק מימי פירשה לדר' יוחנן ולדרבי אבל מקמי דסליק מימי סבר דר' יוחנן ודרבי ב' פסין דוקא קאמרי כרב אדא וכ"ת א"כ פס א' דרבנן לאו דומיא דב' פסין כדאקשי הריטב"א עלי' דרש"י הא לאו קושיא כולי האי אלא אי ד' מכאן וד' מכאן תיקשי לר' יוחנן מדרב אדא וכמאן אמרת דפליגת עלי' דר' אדא:

מסתברא בין לרש"י בין להר"י רבי ורבנן בשיעורא לא פליגי אלא במנין הפסין דרבנן סברי פס אחד ורבי סבר ב' פסין וכדקתני ולרש"י לרבנן פס א' דקאמרי פס ד"ט אמרי דבציר מד' ודאי לא משתרייא חצר בפס אחד וקסברו אז פס א' ד"ט או ב' פסין ורבי סבר ב' פסין דוקא אבל פס אחד אפי' טובא נמי לא. והנך ב' פסין לרב אדא בר אבימי דס"ל כר' יוסי בין לרבי בין לרבנן של ג' ג' טפחי' ור' יוחנן דס"ל כרבנן דר' יוסי בין לרבנן בין לרבי משהו מכאן ועשהו מכאן והא דאמרן וס"ל כר' יוסי לאו רבי קאמר דרבי ורבנן בשיעורא לא קמיירי אלא רב אדא ס"ל כרבי וכר' יוסי וכדצריכת לפרושי להר"י

והא דאמרן דר' אדא ס"ל כרבי דאי כרבנן גדולה בעשר וד"ט סגי. אלא כרבי ופס א' ד' לא מהניא וה"ה דהוי מצי אמר דר' יוחנן לא פליג אדר' אדא אלא בהא דס"ל כרבנן דרבי אבל בהא דא"ר אדא כר' יוסי ולרבנן חי בב' פסין ג' מכאן וג' מכאן מודי לי' ר' יוחנן וקאמר ד' מרוח אחת ומב' רוחות ג' מכאן וג' מכאן אלא דבימי פירשוה כהלכתא והלכתא כרבנן דר' יוסי ובין לרבי בין לרבנן מב' ריחות משהו מכאן ומשהו מכאן והא דאמרינן בפירקין אדר' יוסי דקאי רבי כוותי' משום דר' אדא אליבא דרבי בהדיא קאמר וכאלו אמר משום דקאי ר' אדא כוותי':

ולהר"י בפס ד' דכ"ע לא פליגי דמהני כי פליגי בפס ג' לרב אדא דס"ל כר' יוסי לרבנן פס א' ג' ולרבי ב' פסין של ג' ג' ולדידן דקיי"ל כרבנן דר' יוסי פליגי בפס משהו לרבנן פס א' משהו ולרבי ב' פסין של משהו משהו וקא"ר זירא מב' רוחות משהו מכאן ומשהו מכאן ולא קאמר דר' יוחנן נמי בהא כר' אדא ומב' רוחות ג' מכאן וג' מכאן משום דקיי"ל כרבנן דר' יוסי כדאמרן לרש"י והריטב"א אמר דאי בב' פסין מב' רוחות ו' טפחים לא הוי סגי לי' מרוח א' פס ד' ולעולם מוסיפין מרוח אחת יתר משיעו' ב' רוחות ואזדא לטעמי' דאמ' הריטב"א לרש"י דרבי ורבנן בתרתי פליגי לרבנן פס א' ד"ט ואם בא להכשירה בב' פסין מכשיר' בב' משהויין ולרבי פס א' לאו כלום וב' פסין של ג' ג' בעינן וקשיא לן להריטב"א אימו' דשמעת להו דפליגי במנין הפסין למ"ד פס אחד ולמר ב' בשיעורא דב' פסין מי שמעת להו והשתא דאמרת לעולם מוסיפין שיעו' דרוח א' שפי' דהא ממילא שמעת לה מדאכשרי רבנן בפס א' ד"ט מכלל דב' פסין של ב' משהויין סגי דאי של ג' ג' בעי לפיש שיעורא דתרי רוחא מחד רוחא. ורבי דסב' ב' דוקא אבל פס א' כלל כלל לא ס"ל ב' של ג' ג'. ולדידי' ניחא נמי אליבא דרש"י הא דאמרינן בפירקין אדר' יוסי משום דרבי קאי כוותי' הואיל ורבנן בהא פליגי עלי' דר' יוסי וניחא נמי הא דקשיא לי' לר' זירא דר' יוחנן אדר"י מקמי דסליק מימי דסבו' הוה ר' זירא דב' פסין דקאמ' ר' יוחנן ג' מכאן וג' מכאן קאמ' כר' אדא בר אבימי. וקשיא לי' האמ' ר' יוחנן צריכין שיהא בהן ד' וכיון דד' מרוח אחת סגי נפיש שיעורא דתרי גיסי מדחד וכי סליק מימי פירשה דרב אדא בר אבימי רבי היא וס"ל כר' יוסי ור' יוחנן ס"ל כרבנן דר' יוסי ומב' רוחות משהו מכאן ומשהו מכאן להכי מרוח א' בד"ט סגי. אלא דסברא דהריטב"א דחיקא לדעתין:

וכן הא דלא מתני' משום דממילא שמעת לי' דה"ק ובלא"ה דרש"י קשיא:

ובירושלמי אמתני' דריש מכילתין ר' יוסה בשם ר' יוחנן הלכה כדברי האומר בב' פסין ובלבד פס של ד"ט מיכן ופס של ד"ט מיכן וכן אמתני' דלחיין שאמרו א"ר יוסה אתיא כמ"ד חצר ניתרת בב' פסין ובלבד פס של ד"ט מיכן ופס של ד"ט מיכן ואזדא לטעמי'

דאמרו אמתני' דלחיין שאמרו תני ר' ישון קומי ר' אחא בגדולה י"א ובקטנה יו"ד אתבעית מתני' ולא אשתכחא א"ל ר' אחא כן אר"ל כל משנה שלא נכנסה לחבורה אין סומכין עלי' והשתא כיון דמתניתא דר' אדא לא סמכינן עלה אוקמינן להנך תרתי דר' יוחנן בפסי ד"ט וקא"ר יוחנן פסי חצר ב' פסין של חצר צריכין שיהא בכל אחד ד'. אלא רבנן בבלאי דלא דחו למתני' דרב אדא פריקו לה כרבי וכר' יוסי ודר' יוחנן בב' משהויין כרבנן דר' יוסי הא ד' מיכן וד' מיכן לא מצי לאוקמה לדר' יוחנן דכמאן ס"ל דפליג אמתני' דרב אדא. ולמאי דאמרו בירושלמי דד' דר' יוחנן לאו דוקא אלא ג' וכ"ש מיכן וג' וכ"ש מיכן אוקמוה נמי להא דר' אסי משמי' דר' יוחנן דאמר צריכין שיהא בהן ד לאו דוקא ד' אלא יתר מג':

עובדא דדורא דרעותא איכא למימר דרב יהודא פס אחד משהו אמר להו ע"כ לא קאמרי ר"פ ורב הונא ברי' דר"י מרוח א' בד' אלא ביבשה אבל במים קל הוא שהקילו חכמים ואפי' פס א' משהו סגי כדאמר אביי ואיכא למימר אביי משום דלא אסיק אדעתי' להאי שינויא הוא דקמפליג במים והשתא דאתא ר"פ ורב הונא ופירשוה מרוק א' בד' רב יהודא נמי פס ד' הוא דאצריכינהו ואפי' במים מרוח א' בד' מב' רוחות משהו מכאן ומשהו מכאן ומדהריא"פ והרמב"ם דפרשי גידודי דברייתא פס משהו מכאן ומשהו מכאן או ד'מצד אחד ש"מ במים נמי

דרב אחלי תנאי היא. פליגא בה רבנן הראב"ד והר"מ והרא"ש וה"ר מרדכי והרשב"א אמרו כלישנא ק מא וחצר אפי' אין בה ד' צריכה פסין ומבוי אם אין בפתחו ד' א"צ כלום. והרמב"ם אמר במבוי אם אין בפתחו ג"ט א"צ כלום. הא יש בפתחו ג"ט אע"ג דלית בי' ד' צריך תיקון. וכן הריא"פ אשמיט להא דרב אחלי ש"מ לא ס"ל. קסברי כלישנא בתרא ושמואל לית לי' לדרב אחלי והלכתא כוותי' ובמהדורא קמא מצאנו וז"ל והריטב"א תרגמה לשמעתין דשמואל רוב דופן קאמר דלא תימא בדופן ז' דוקא בעינן ודרב אחלי סד"א דשאני חצר ממבוי או דשמואל לית לי' דרב אחלי ע"כ. וכולהי מילת' דלא אתי למיטעי' הוא דשמואל סתמא קאמר וקמ"ל דלא אתי למיטעי בדופן ז' וכדאמור בתוס' למה אטעה. והשתא אפי' בחצר נמי פחות מד"ט לא בעי תיקון כדרב אחלי דלהלכה ליכא מאן דפליג עלי' דרב אחלי ומסתברא כרבוותא ואף הריטב"א גופי' אמר לקמן אדאמרינן א"ב דרב אחלי דבחצר ליתא לדרב אחלי ע"כ ואפי' מבוי שאין בו ד' צריך לחי או קורה:

ממלא הוא דלא ממלאינן כו'. שמעינן מהא מדלית לי' גידודי ונפרצה בית' מיו"ד א"נ במלואו אפי' ביו"ד אסיר לטלטולי בגווה ואסור למימלי אף בתוך ד"א דקמטלטל

מכרמלית לרה"י ולא דמי לסלע שבים יותר מבית סאתים דא"ר אשי לקמן ד' ס"ז ע"ב הואיל ואסרו רבנן לטלטולי בכולי' שרו רבנן לטלטולי מתוכו לים ומן הים לתוכו דלא לימרו רה"י גמורה הוא ואסרו לטלטולי בכולי' ואע"ג דקרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה רה"י דאורייתא וקמטלטל מכרמלית לרה"י מ"מ הואיל וכרמלית דרבנן הוא שרינן מכרמלית לתוכו דלא לישרי בתוכו ה"נ בג' מחיצות דרה"י דאורייתא וכרמלית דרבנן הוא לטלטל מכרמלית לתוכו דלא ליתי לטלטולי בגווה בכולה דקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה דרה"י דאורייתא וכרמלית דרבנן הוא ושרו רבנן מכרמלית לתוכו שאני התם כדאמ' בי' טעמא תוכו שכיח מן הים לתוכו לא שכיח אבל הכא מימלי נמי הא משכח שכיחא וכיון דתרווי' שכיחי לא שרו רבנן בי' מידי וקיימי בדוכתי' ואידי ואידי אסיר א"נ קרפף יתר מב"ס שלא הוקף לדירה אתי למיטעי דרה"י גמורה היא אבל ג' מחיצות או ד' ונפרצה ביתר מיו"ד מידע ידיע דאסור לטלטולי בגווה עד דימעט עד יו"ד ועד דעביד תיקון למבוי או לחצר פוק חזי כולהי מבואי מתוקנין נינהו ולהרמב"ם דאמר ד' מחיצות דאורייתא וג' מחיצות מדאורייתא מקום פטור ועשאוהו כרמלית מבוי או חצר בלא תיקון שרי לטלטולי מכרמלית לתוכן דהא מכרמלית לכרמלית קא מפיק. ומבוי הפתוח לכרמלית תוכו אסור מתוכו לכרמלית מות' ואם הכשירו בקורה דאמ' הרמב"ם מות' לטלטל בתוכו והזורק מרה"ר לתוכו פטו' מכרמלית לתוכו מותר כדרך שמות' למקום פטור דקורה עושה אותו למקום פטור אבל מרה"ר לתוכו אסו' אע"ג דהשתא מקום פטו' הוא מ"מ כיון דבלאו קורה הוה אסו' קורה דמפלגא לי' טפי מרה"ר לא משרא לי' לרה"ר. וקשיא לן א"ה בדלית לי' גידודי מימלא מינה לישתרי הא מכרמלית לכרמלי' קא מפיק וכמה דוכתי בתלמודא דאמרו מכרמלית לכרמלית קא מפיק ושרי ואיכא למימ' היינו דקאמר מימלא הוא דלא ממלאינן הא טלטולי מטלטלינן הא נפרצה חצר במלוא' למקום האסור לה וטלטולי ליתסר דכרמלית היא ומימלי לישתרי דמכרמלית לכרמלית קא מפיק ומשני דאית לה גידודי והו"ל רה"י ושרי לטלטולי ומימלא מינה אסור דמכרמלית לרה"י קא מעייל והא דאמר הרמב"ם הי' ברחבה יות' מעשר אמות אין ממלאין הימנה עד שיעשה לה מחיצה. בדאיכא מחיצות לחצר או פסין דהו"ל רה"י והא דאמר אבל אם לא נשאר פס כלל אסור לטלטל בכל החצר וכו' לטלטל אסור ולמימלי מינה שרי ודחיקא מילתא ושבקי' להרמב"ם דדחיק ומוקי אנפש' א"נ נימא אע"ג דאמר הרמב"ם ג' מחיצות כרמלית אסור לטלטל מתוכו לכרמלית ומכרמלי' לתוכו או מים מאמת המים משום דהאי כרמלית מחזי טפי כרה"י

דאית לי' דיורין ומחיצות ולא חסר אלא שם מחיצה רביעית כלחי והא נמי דחיקא לן דבכולהי כרמלית אמרינן מכרמלית לכרמלית קא מפיק. ולא ידענא מאי קסב':

דף יב:

דאית לי' גידודי לא תיקשי להריב"ן ולוקמא בדלית לי' גידודי ונפרצ' בשבת דהא קיי"ל כר' יוסי דאמר חצר שנפרצה בשבת אסור ולא אמרי' הואיל והותרה הותרה הואיל וליתני' למחיצות ובנפרצה לכרמלית נמי לרב בהא נמי הלכתא כר' יוסי ואפי' לשמואל דאמר בנפרצה לכרמלית הלכה כר' יהודא מ"מ מתניתא ניחא לאוקמה אפי' לר' יוסי אלא בדאית לי' גידודי וכסהו המים בשבת דמחיצה מעליתא היא וחומרא בעלמא הוא דאחמור ב' רבנן הואיל ועירובי מיא וכי מחזי ראשי קנים שפיר דמי והא מודי ר' יוסי דאמרינן הואיל והותרה הותרה כי היכי דמודי בדיורין הבאין בשבת:

בלשון ים דאית לי' גידודי וכסהו הים ג' מחלוקת בדבר ללישנא קמא דרבותינו בעלי התוס' בחצר מותר לטלטל ולמלאות ולבית אף לטלטל מחצר אסו' ולהריב"ן ולהשר מקוצי בין לטלטל בין למלאות בין בחצר בין לבית הכל אסור אלא אם הותרה טילטול קודם שבת כגון שבאו המים בשבת או אם הלכו המים ונשארה המחיצה גלוי' ולהריצב"א טילטול מות' אף לבית ומילוי אסור אף לחצר ומשום שחוששין להליכת דלי ולהנך רבוותאי דקמו בשיטתי' דרש"י לא תיקשי מאמת המים דאפי' בד"ט אסור אפי' מחיצות החצר שלימות לא אהני לה עד שיעשה מחיצה לשם מים והכא אפי' עשר אמות שרי אפי' בלא מחיצה כלל ובלא גידודי במקום הפירצה דאיכא לאוקמא להך דהכא בשאין עמוקה יו"ד דאמרו התם דאין חולקות רשות לעצמה ובטלה לגבי חצר ומחיצות החצר אהני לה. אלא בנפרצה החצר ביתר מיו"ד דלית לה מחיצות כלל הוא דאסור וכולהי רבוותאי קמו בשיטתי' דר"ת ורשב"ם דהכא בפרץ הלשון בקרקע יו"ד ועשה גידודין סביבו גבוהין יו"ד והנך גידודין אהני לחצר וכדאמרינן במבוי שצידו א' כלה לים דגדודי הים אהני למבוי ולדידהו תיקשי הא דאמת המים אלא הכא במאי עסקינן אילימא באינו עמוק יו"ד ביתר מעשר לטלטל בחצר נמי ליתסר דהא לית לה לחצר מחיצות אלא בדאית לי' גידודי ועמוק יו"ד בעשר נמי ליתסר למלאות דהא חולק רשות לעצמן כדאמרו באמת המים הלכך דחיק הריטב"א ומוקי כגון שיש בגדודין הסמוכין לחצר גובה יו"ד ובשאר השפתות שיש ללשון ים מכאן ומכאן אינם גבוהין יו"ד ומחוורתא כדאמר הראב"ד וכן אסיק הריטב"א דהכא בעמוק יו"ד הלכך לטלטל מותר ושאני אמת המים שהיא עוברת דרך החצר נכנסת ויוצאת הימנה להכי חולקת רשות לעצמה עד שיעשה מחיצה לשמה. אבל לשון ים שהמים מתעכבין ועומדין בחצר

בטלין לגבי חצר דהו"ל כבור שבחצר ומחיצות החצר אהני לה עד שתפרוץ החצר ביתר מיו"ד ואמת המים במחיצות החצר שלימות ע"ג ול"ש פירצה ביו"ד ל"ש פירצה ביתר מיו"ד אם עמוקה יו"ד אסור למלאות הימנה עד שיחלקנה מגבי במחיצות לשמה ואם אינה עמוקה י"ד מותר דבטלה לגבי חצר ואהני לה מחיצות החצר ולכולהי פירושי קשיא הא דתניא הכא אא"כ עשו לו מחיצה גבוה יו"ד טפחים דהיינו למעטה עד עשר וקתני בד"א שפירצתו ביתר מיו"ד אבל ביו"ד א"צ כלום האי צריך מחיצה והאי א"צ ליתני ביתר מיו"ד אין ממלאין ובעשר ממלאין כדקתני בכל דוכתא יתר מיו"ד אוסרת ואי תנא תקנתא קמ"ל ליתני ביתר מעש' ימעט כדתנן והרחב מעשר ימעט ומ"ש דקתני הכא ביתר מיו"ד מחיצה גבוה יו"ד טפחים דלא איתנייי' הכי בכולה מכילתין ובעינן מימר הכא הא קמ"ל סד"א ליבעי מיעוט עד הקרקע קמ"ל עשו לו מחיצה גבוה י"ט על המים ואע"ג דמיא קמפסקי בין מחיצה לקרקע וכן אמר הרב בעל הטורים אא"כ עשו לו מחיצה גבוה יו"ד על המים ולהראב"ד קשיא הא דתנן בחמת המים אא"כ עשו לו מחיצה גבוה י"ט בכניסה וביציאה ותניא עשו לה מחיצה בכניסה ולא עשו לה ביציאה עשו לה ביציאה ולא עשו בכניסה אין ממלאין הימנה אא"כ עשו לה בכניסה וביציאה והא עשו לה ביציאה ולא עשו בכניסה דכמאן דפסקי הני מיא בחצר דמיא וקתני אין ממלאין משום דמחוברין למים שמחוץ לכניסה אא"כ עשו בכניסה וביציאה דהו"ל כמאן דאתחילו בחצר ופסקי בחצר. ה"נ כי לא נפקי מהאי חצר מאי הוי אכתי הא מחברי לאבוהן דמחוץ לכניסה וחולק רשות לעצמו עד שיחלקנו במחיצה לשמו. תריץ התם דלא פסקי ממש דהא מחברי תותי מחיצתא דידה ביציאה לחוד לא סגי לה עד דפליג לה נמי בכניסה הכא דפסקי ממש תו לא צריך דכבור שבחצר דמיא. אבל הריא"פ והרמב"ם מדקשיא להו מחיצה דיציאה דלא מהניא ומתניתא דידן מדקא איכפל תנא לאשמעינן עשו לו מחיצה גבוה י"ט מאי דלא איתניא בכל פרצה יתר מיו"ד ש"מ דהכא נמי לאו משום פירצה דחצר אלא משום דלשון ים חולק רשות לעצמו ודמיא לאמת המים דבעינן מחיצה יו"ד לחלקו מאביו ומאי גידודי דאמרת פירשה הריא"פ פסין לחצר למעלה מן המים מכשירות לטלטל בחצר אבל למלאות בעינן מחיצה אחרת תוך המים גבוה יו"ד והא דהכא ביו"ד א"צ כלום ואלו באמת המים אפי' רחבה ד"ט ואפי' מחיצות החצר שלימות ע"ג צריכה מחיצות לשם מים אסברה לן הרמב"ם התם בעמוקה יו"ד הכא באינה עמוקה יו"ד וכי רחבה טפי מעשר אמות אפי' אינה עמוקה יו"ד ואיכא מחיצות לחצר חולקות רשות לעצמ' ובעינן מחיצות לשמה והיינו דקתני הכא בדאית לה לחצר פסין עד יו"ד ולשון ים נכנס בפירצת החצר ותחת הפסין יתר מיו"ד טלטולי דחצר שרי

משום דלא נפרצה לא במלואה ולא יתר מיו"ד דפסין עלה דידה אהני לטלטולי בגוה ולמלאות אסור דלשון ים הואיל ונכנס תחת החצר ביתר מיו"ד חולק רשות לעצמו אפי' אינו עמוק יו"ד ופסי החצר לא אהני לי' ואפי' מחיצה שלימה דחצר לא אהניא לה איתר מיו"ד אא"כ עשו לו ללשון ים מחיצה גבוה י"ט בתוך המים לשם מים ומשוקעת טפח במים או כולה בתוך המים וטפח יוצא למעלה מן המים והריא"פ והרמב"ם אמרו דבר אחד ואע"ג דהכא פסקי מים בחצר הואיל ומחברו לאבוהן בכניסה בעי מחיצה למיפלגינהו מאבוהן כי היכי דבעינן התם בכניסה וביציאה והיינו דאמר הרמב"ם היה ברחבה יתר מיו"ד אמו' אע"פ שאין ב גובהה יו"ד אין ממלאין הימנה עד שיעשה לה מחיצה שכל יתר על יו"ד פירצה היא ומפסדת המחיצה ומיירי אע"פ שיש לחצר פסין המתירין אותה או מחיצות שלימות דומיא דרישא דאין בגבהה עשרה ופירצה עד יו"ד ממלאין ממנה בלא מחיצה דבדאיכא מחיצות לחצר דאי בדליכא אפי' טלטולי בחצר גופה אסור ולא מיבעיא למלאות ממנה לחצר והדר אמר הרמב"ם ומהו לטלטל בכל החצר אם נשאר מצד הפרצה פס מכאן ופס מכאן בכל שהוא או פס רחב ד"ט אמרו' א' מותר לטלטל בכל החצר ואין אסור אלא למלאות מן האמה בלבד וה"ק רבינו ומהו לטלטל בכל החצר דאמינא לך אין ממלאין ממנה הא טלטולי בחצר גופי' שרי אם נשאר מצד החצר פסין עד שלא תהא בפירצה יתר מיו"ד והמים נכנסו בפירצה ותחת הפסין ביתר מעשר וכדאמ' הריא"פ פסין למעלה מן המים מותר לטלטל בכל החצר דלא נפרצה אלא עד עשר ולא במילואה ופסין אהני לדידה ואינו אסור אלא למלאות מן האמה הואיל והאמה פרצה תחת הפסין ביתר מעש' אע"ג דלא עמיקא יו"ד חולקת רשות לעצמה ובעיא מחיצה במים ולשמה ואי קשיא לך הא דהריא"פ והרמב"ם מאחר דאמה דלא עמיקא יו"ד אסירא ביתר מעשר למימלי מינה לחצר חצר גופי' נמי ליתסר דפרוץ במילואו לאמה וכדאמ' הראב"ד בעמוקה יו"ד דאמת המים דטלטולי בחצר שרי כיון דאמה עמוקה יו"ד היא עצמה נעשית מחיצה בינה ובין המים ואין החצר נאסרה מפני האמה ע"כ. הא באינה עמוקה יו"ד אי ס"ל דלמלאות אסור נאסרה החצר מפני האמה תריץ הריא"פ והרמב"ם לא ס"ל הא קסברי אמה גופא חומרא היא למיפלג רשותא תוך מחיצות ואנן ניקו ונתס' לחצר דאית לה ד' מחיצות מפני האמה:

ואף להריצב"א צריך אתה לומר כן דאמר גידודי דרש"י אהני לחצר ולא אהני למיא דחיישינן לדלי ותקשי טלטולי בחצר היכי משתריא הא נפרצה חצר במילואה למים שלפני הגידודין דאסירי למימלי מיני' והו"ל נפרצה במלואה למקום האסור לה אלא לאו הואיל ולא אסירי אלא משום גזירה דדלי לא אסרי לחצר וה"נ ל"ש:

מדברי הרמב"ם נלמוד מדקאמ' אם נשאר מצד החצר פס מכאן ופס מכאן בכ"ש. ש"מ פסי חצר אפי' נשארו מכותל במשהו מכאן ומשהו מכאן סגי ולא בעינן טפח מכאן וטפח מכאן:

הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור פירש"י קסבר ד' מחיצות דאורייתא בין לקולא בין לחומרא ולא ידענא בשלמא לקולא דאי ג' מחיצות דאורייתא הזורק לתוכו מרה"ר חייב ואי ד' דאורייתא פטור אלא לחומרא למאי אי לזורק לתוכו מרה"י א"נ ד' מחיצות דאורייתא הזורק לתוך ג' מחיצות מרה"י פטור נהי דלא רה"י הוא רה"ר מי הוי הא רה"ר לא הוי אלא סרטיא ופלטיא ומבואות המפולשין וחי מכרמלית אדרבא אי ג' דאורייתא הו"ל זורק מכרמלית לרה"י ואי לטלטולי בגוה ל"ש אי ג' דאורייתא ל"ש אי לאו דאורייתא בלא לחי או קורה אסור בלחי או קורה שרי ומדאורייתא אידי ואידי שרי דהא לאו רה"ר הוא ואלא בב' מחיצות ולחי ברה"ר וביניהן י"ו אמה ורבים בוקעין בה דאי שלש מחיצות דאורייתא רה"י הוא והזורק מרה"י לתוכו פטור ואי ד' מחיצות דאורייתא עד דאיכא ג' גמורות רה"ר הוא וחייב הא א"נ ג' מחיצות דאורייתא רה"ר הוא עד דאיכא דלתות כדבעינן למימר קמן:

והתניא חדא ועוד קאמר ועוד והתניא דאפי' הכשירו בקורה ולא נשתתפו חייב דאי התם אפי' בלא תיקון קאמ' הא בלאו לחי וקורה נמי חייב ואי במתוקן סתמא אפי' בקורה משמע:

מבוי שאינו ראוי לשיתוף מבוי שאפי' בהכשרין הללו שאומר לך לא יהא ראוי לשיתוף כגון מבוי מפולש הכשירו בלחי אע"פ שעדיין אינו ראוי לשיתוף ואסור לטלטל בתוכו הזורק לתוכו חייב דמדאורייתא רה"י הוא הכשירו בקורה פטו':

שמעינן מהא אנן דקיי"ל כאביי בלחי העומד מאיליו דלחי משום מחיצה ב' מחיצות ולחי רה"י דאורייתא הוא ולא אמרן אלא במבוי המפולש שאינו רחב י"ו אמה אבל רה"ר שרחבה י"ו אמה ורבים בוקעין בו היכא דליכא דלתות נעולות בלילה אכתי רה"ר דאורייתא הוא כדא"ר יוחנן ירושלים אלמלא דלתותי' ננעלות בלילה חייבין עליה משום רה"ר ונסבינן מינה לב' מחיצות ברה"ר בשמעתא דכיצד מערבין רה"ר (ד' ו' ע"ב) והא דאמרו בשבת (ד' ז' ע"ב) אמאי קרי לה גמורה מהו דתימא הנ"מ לטלטל אבל לזרוק אימא לא קמ"ל אלמא ב' מחיצות ולחי וקורה מכאן ומכאן לרבנן אפי' לזרוק לאו רה"י הוא אי רבנן ור' יהודה ברה"ר גמורה קמיפלגי התם ברה"ר גמורה וכדר' יוחנן ואי רבנן ור"י במבוי המפולש קא מיפלגי כדאוקמוה רבוותאי בשמעתא דכיצד מערבין רה"ר

התם אקורה מכאן ואקורה מכאן דאר"י אבל לחי מכאן ומכאן ה"נ דמודו רבנן לזרוק ולא פליגי אלא לטלטל:

והרמב"ם דאמר ד' מחיצות דאורייתא איתחזיא דמהכא נפקא לי' דאי ג' מחיצות דאורייתא לחי דאר"י הזורק לתוכו חייב במאי אי במבוי סתום לאו לחי וקורה נמי רה"י דאורייתא הוא אלא במבוי מפולש ב' מחיצות ולחי מי הוי רה"י הא בשבת אמרו דרבנן אפי' לזרוק לא ס"ל וסתמא אלחי וקורה דקאמ' ר"י היא ותו חנניא דאחמור במבוי מפולש ואצריך דלת ושמואל אמר הלכתא כחנניא ואי בלחי משהו הוי רה"י לא הוה מחמיר בי' כולי האי ואע"ג דאמרינן בריש שמעתין לזרוק מב' הוא דמחייב לטלטל עד דאיכא ג' שינויא בעלמא הוא דליכא למשמע מינה ותו אי אתאי הלכתא ללחי משהו במחיצה שלישית למיהוי רה"י בדלא רחב י"ו אמה ברה"ר נמי לא הויא רה"ר כולי האי עד דאיכא דלתות אלא לאו ד' מחיצות דאורייתא ועד דאיכא ג' מחיצות גמורות ולחי ברביעית לאו רה"י היא והשתא נמי במבוי סתום מוקי לה כדסבר ר' ששת אלא מעיקרא קסב' לא נשתתפו דוקא קאמר ואתקיף רב ששת הא נשתתפו בקורה נמי חייב וכי ככר זו עושה רה"י ועוד והתניא מבואות שאינן מפולשין בין לא עירבו חייב וסתמא אפי' הכשירו בקורה. והאי לאו פירכא גמורה דאימא התם בהכשירו בלחי דומיא דחצירות של רבים דאית בהו ד' מחיצות אלא רב ששת הואיל וקשיא ליה וכי ככר זה עושה רה"י אותיבי' נמי מברייתא דסתמא אפילו הכשירו בקורה:

ומשני הכי איתמר האי לא נשתתפו דקאמר ר' יהודה הכי קאמר מבוי שלא נשתתפו בו משום שאינו ראוי לשיתוף עדיין שלא הוכשר לטלטול ותנן מכשירו או בלחי או בקורה ואמר ר' יהדה ב' הכשירין הללו אינן שוין. אם הכשרו בלחי ועשאו ראוי לשיתוף לטלטל בו מבתים וחצירות עשאו רה"י גמורה שהזורק לתוכו חייב. דלחי משום מחיצה והלכתא ג' מחיצות ורביעית אפי' משהו הכשירו לשיתוף ולטלטל בקורה אע"פ שבקורה זו עשאו ראוי לשיתוף ולטלטל אף מבתים למבוי הזורק לתוכו פטור דאכתי לאו רה"י הוא. ולא נשתתפו לרבותא קאמר אע"ג דבלאו קורה לא חזיא לשיתוף ולטלטול ושויוהו רבנן לכרמלית ובהאי קורה אכשרו' לשיתוף ולטלטול ואף מבתים מ"מ רה"י לא עביד לי' קורה הכירא הוא דהוי' ולא מחיצה והם אמרו והם אמרו בלאו קורה דאנק ום פטור דאוריית' הוא למהוי אמרו כרמלית והם אמרו אי עביד לי' הכיר' אע"ג דאכתי לא הוי רה"י ליהוי מקום פטור ובריית לא חש למיפרקה דממילא ידעינן דאיכא לאוקמה בהכשירן בלחי ולרב' דאמר אחד זה ואחד זה משום היכר. על כרחך ג' מחיצות דאורייתא דאי ס"ד ד' מחיצות דאורייתא אלא הא דתניא ומבואות שאינן מפולשין חייב במאי

מוקמת לה והיינו דמפרק לאידך דתני יש לו לחי חייב א"צ אלא לחי חייב וכדפרש לה רש"י ואנן כר"י קי"ל דלחי משום מחיצה ומוקמינן לה למתניתא קמייתא כר"י ובהכשירו בלחי והא דיש לו לחי במבוי סתום וכפשטא וד' מחיצות דאורייתא:

ה"ק א"צ אלא לחי ויש לו לחי תורת לחי קאמר יש לו דין לחי להכשרו ולא דבר אחר חייב אין לו תורת לחי לבד אלא לחי וד"א פטור:

איתביה יתר ע"כ כו' פירש"י ואפי' רבנן לא פליגי עלי' אלא ברה"ר אבל במבוי מפולש לא הריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' קשי בה הא בשמעתא דכיצד מערבין רה"ר אמרינן דאפי' במפולש שאין בו רה"ר אצרכוהו רבנן צוה"פ למר ודלת למר. ועוד תימא גדולה אי ר"י אפי' ברה"ר גמורה של י"ו אמה קאמר ב' מחיצות דאורייתא התניא איזה רה"ר סרטיא ופלטיא ומבואות המופלשין. ע"כ ולדעתין רש"י אמר לך הא דתניא ומבואות המפולשין עושה צוה"פ לת"ק ולחנניה דלת הנ"מ לטלטל אבל לזרוק בלחי וקורה מכאן ומכאן חייב דמשום מחיצה נינהו והא דתניא איזה רה"ר מבואות המפולשין בלא לחי וקורה הא בלחי וקורה דמשום מחיצה נינהו תו לא הוי מפולש ובירושלמי דריש מכילתין נמי אוקומה להא דר"י דאכשר למעלה מעשרים אמה משום דקסבר פי תקרה יורד וסותם ור' יעקב בר אידי דסבר טעמי' דר"י משום דלחי וקורה משום מחיצה קסבר דרבנן נמי לא פליגי עלי' דר' יהודה בהא דלחי וקורה משום מחיצה וברה"ר גמורה הוא דפליגי עלי' הא במבוי מפולש מודי לי' לר"י וכי משני לי' קסבר ר' יהודה ב' מחיצות דאורייתא ואנן הא קי"ל ג' מחיצות דאורייתא הלכך אמרינן דכ"ע משום הכירא והיינו טעמי' דרבנן דקסברי ג' מחיצות דאורייתא ופליגי אף במבוי מפולש דוקא וברה"ר אפי' ר' יהודה מודי ובתוספות פירשוה ורבנן ל"פ עלי' אלא לטלטל אבל לזרוק מודו לר' יעקב בר אידי דאית לי' דטעמי' דר"י משום דלחי וקורה משום מחיצה קסבר דרבנן מודו לי' בהא ולטלטל הוא דפליגי. ומשני דכ"ע לחי וקורה משום היכר ור' יהודה קסבר ב' מחיצות דאורייתא ורבנן סברי ג' מחיצות דאורייתא ואפי' לזרוק נמי לא כדאמרו בשבת:

אינו ניתר בקורה טפח. אלא בקורה ד' דאמרינן פי תקרה יורד וסותם ודומיא דלחי משהו דר' יהודה אלא בפס ד':

א"ר זירא כמה מכוונן שמעתא דסבי חזינן טעמא דמבוי וחצר דסתם מבוי או פתוח כולי מב' רוחותיו או מרוח אחת לילך דרך עליו לרה"ר והיינו דבכולה מכילתין קתני מבוי מפולש או מבוי סתום מפולש מב' רוחות סתום מג' רוחותיו ורוח הד' פתוח במילואו לרה"ר או לבקעה ובחצר קתני שנפרצה לרה"ר או לבקעה אלמא סתם מבוי פתוח הוא מרוח רביעית ודאי ולא צריך לפרושי וזימנין דמפולש מב' רוחותיו וסתם חצר סתומה

אלא זימנין דאיפרץ דופני' והיינו שנפרצה וכיון דסתם מבוי פתוח כולו היינו פתחי' אלא רבנן הוא דגזר בפרוץ במילואו ואמרו דבהכירא בעלמא סגי לי' אבל חצר דאורחה למיסתם כולה וכי נפרצה במילואה פירצה הוא ולא פיתחא להכי אחמור בה רבנן בפס ד' או בב' משהויין מב' רוחות ואע"ג דלא הוי פירצה גמורה דליבעי עומד מרובה כי היכי דבעינן בשאר רוחי מ"מ פירצה איקרי והיינו דבעינן בתים וחצירות פתוחין לתוכו דהו"ל מבוי דרבים ורבים אורחייהו למיפתח כולי רוחא למיזל להדיא לרה"ר הא בציר מהכי מבוי דיחיד הוא ויחיד אורחי' למיסגר נפשי'. א"נ אי ליכא בתים וחצירות פתוחים לתוכו לאו שם מבוי עלי' וכחצר או בית דמי דסתם מבוי פתוחין בתים וחצירות לתוכו וא"ר זירא כמה מכוונן כיון דחצירות דידהו מרובעת הוו כדאמרו בירושלמי ההן דריא דארעא דישראל מרבען ואורחי' דמבואי ארכן יתר על רחבן והאי מבוי דארכו כרחבו כיון דלאו כצורתא דמבוי אלא כצורתא דחצר הוא שם חצר עלי' ולא פלגינהו רבנן מכולהי חצירות ורמו עלי' חומרא דחצר:

(וכן חצר שארכו יתר על רחבו לרבנן דפליגי עלי' דהראב"ד כיון דבצורתא דמבוי עבידא שם מבוי עלי' ולא פלגינהו מכולהי מבואי א"נ מבוי דארכו כרחבו איכא חצירות כה"ג דלא פתיחי למבוי אלא לרה"ר ואורחי' למיסגר והאי דפתיח כולי' הואיל ודחצר הוי סתמי' לאו היינו פתחי':)

חצר שארכה יתר על רחבה. לכולהי רבנן ניתרת בלחי וקורה ול"ש חצר ל"ש מבוי ארכן יתר בלחי וקורה ארכן כרחבן פס ד' מרוח אחד מב' רוחות משהו מכאן ומשהו מכאן והריטב"א משמי' דהראב"ד אמר לא אמרן אלא במבוי אי ארכו יתר ובתים וחצירות פתוחין לתוכו ניתר בלחי וקורה ואי ארכו כרחבו צריך פס ד' אבל חצר בין כך ובין כך צריך פס ד' דהא אין בתים וחצירות פתוחין לתוכו ומאי איזהו חצר איזהו מבוי שהוא כחצר והא דפריך מרובעת אין עגולה לא מעיקרא נמי אסיק אדעתי' דמרובעת ארכו כרחבו לאפוקי ארכו יתר על רחבו וכדקאמר איזהו מבוי כל שארכו יתר כו' אלא דקס"ד מרובעת למעוטי תרתי קאמר למעוטי ארכו יתר ולמעוטי עגולה וקשיא לי' מ"ש עגולה דבלחי וקורה ומ"ש מרובעת דבעי פס ד' דאארכו כרחבו אסיק טעמא כדמשני אבל אעגולה ומרובעת ליכא טעמא דמבואות נמי לאו אורחייהו בעגולות טפי מחצירות ושני האי מרובעת לאו למעוטי עגולה אלא למעוטי ארכו יתר ופריש טעמא משום דהאי שם מבוי עלי' והאי שם חצר עלי' ותקינו רבנן בשם מבוי לחי וקורה ובשם חצר פס ד':

רש"י פירשה להא דרב ושמואל בחצר ומשום דמפקינן לחצר ומשוינן לה מבוי סבר שמואל למימר פי שנים הא במביי פשיטא להו דבמשהו סגי ובירושלמי אתמר אמבוי

שמואל שאל לרב כמה יהא ארכו יתר על רחבו א"ל כ"ש ובעינא מימר לרש"י תרין עובדין הוי ומעיקרא שאל מיני' מבוי ולבתר דשמעה סבר הא בחצר פי שנים בעינן וא"ל רב הכי חמר חביבי אף בחצר משהו ומסתברא דה"נ במבוי והיינו הך דירושלמי ולהראב"ד על כרחך היינו הך:

דף יג.

לא אמר ר' ישמעאל דבר זה כו' פירש"י מוחזק אני בו שהוא חכם כו' פי' שהוא חכם ויודע האמת שב"ש ע"ז וע"ז נחלקו אבל לא מסברא קאמר דלאו סברא היא כאותו תלמיד דהא אסקינן דשבח לתלמיד דאמר דבר זה ואי לאו סברא הוא מאי אשבחי' אלא מקבלה אמר דלית הלכתא כוותי' ומסברא שבחי' דמפתבר ונילתי' דהתלמיד כדי לחדד לתלמידים למילעי ומימר סברא והוה כנראין דר' נחמן ב"י אלא דמר מתני הלכה ומר מתני ניראין והיא היא עוד אית לן למימר בהאי מילתא דלחדד תלמידים דהכא כלחדד תלמידים דכולהי תלמודא כדי שישאלו ממנו והכא בלאו מתניתין לא תיקשי גופא דברייתא אימא ה"ק ר"ע יודע אני שר' ישמעאל לא אמר דבר זה אלא אותו תלמיד חדשה מעצמו ותולה ברבו כי היכי דלקבלי מיני' והלכה כאותו תלמיד שכיון את ההלכה אלא ממתניתין דאמר לי' ר"ע לתלמיד ע"ז וע"ז נחלקו שמעינן דהא דא"ר עקיבא לא אמר ר' ישמעאל דבר זה משום דלית הלכתא כוותי' אמר הכי כדאהדיר לי' לתלמיד וכיון דהיינו דאר"ע הא גופא קשיא וה"ה דהו"מ למימרי מתניתין אברייתא אלא דברייתא גופה אלימא לי' לאקשויי ומשני לא אמרה ר' עקיבא אלא לחדד את התלמידים ולא אמר ר' ישמעאל דידע בי' דלא אמר והלכה הלכה ממש וכדאמרן ואי תקשי לך מתני' ר"ע נמי לחדד לתלמידים אמר כי היכי דליתבי לי' והלא למדתנו רבינו ע"ז וע"ז נחלקו ור"נ בר יצחק אמר נראין איתמר ואר"ע לא אמר ר' ישמעאל משום דלית הלכתא הכי ונראין דברי התלמיד מסברא:

א"ר פפא כו' לרב פפא לת"ק נמי ועשה לה כתיב עשי' דידה מחיקה היא כדאסיק לרב אחא ולא דמי לגט דכתיב וכתב לה לשמה ואפי' סתמא נמי פסול דסתמא מי לאו לשמה וכדאיתני' בגיטין והא דלא פריך אדרב פפא משום דאר' אחי עדיפא לי' לאקשוי' דבהדיא אמר מגילתא כשרה דאכתב לשם לאה כשרה לרחל ואלו ת"ק אין מגילתה כשרה קאמ' ורב פפא פרושי הוא דפריש הכי וכן לא קשי אדר' יודא חדא אימא דר' יודא היינו דרב אחי ועוד ר"י נמי רב ירמי' הוא דפריש טעמי' הכי אבל רב אחי בהדיא קאמ' כשרה וכי פריק לה לדר' אחי עשי' דידה מחיקה הוא דרב פפא נמי איפרקא קסב' ת"ק נמי קמודי לי' לרב אחי בהא ודכ"ע אית להו דר' יודא והאי ועשה אמחיקה כתיב ובכתיבה

באנתיק לשם רחל לת"ק מדרבנן הוא דאסו' גזירה כתיבה אטו מחיקה. וכי גזרי בה רבנן היכא דאכתיב ואנתיק לשום רחל אטו אימחק לשום רחל ומשקי לה ללאה אבל בסתמא מחיקה בסתמא מי איכא וכי סרי למימחק שם בסתמא ואי קשיא אי הכי אדקא מפליג רב פפא בין אנתיק לשום רחל לסתמא דבסתמא מודי ת"ק. מכדי ת"ק מדרבנן הוא דאס' וא"נ בסתמא נמי אסר למימחק לאטולי קנקנתום מודי דלא מטילין הואיל ומדאורייתא שרי למימחק איקרי בי' וכתב ומחה כתב שיכול למחות תריץ אה"נ ורב פפא לרווחא קאמ' דבסתמא אפי' מדרבנן שרי א"נ כדאמ' הריטב"א לדידן דכ"ע דשרי לאטולי קנקנתום דהא דפ' סוטה אין מטילין קנקנתום לאו מקדושת ס"ת דמ"ש משא' פרשיות אלא כדי למחוק לה מן התורה ולא אמרן אלא בזמן המקדש שנוהגת השקאת סוטה הא בזמן הזה דליכא השקאת סוטה דכ"ע דשרי והשתא אי מדרבנן אסו' למימחק לה מן התורה מטילין קנקנתום כיון דלא צריך למימחק לה מן התורה דרבנן הא אסרוה לן וכיון דלא צריך למימחק לסוטה לא עדיפא משאר פרשיות שבתורה ואי בעית אימא רב פפא מדאורייתא קאמ' אי משום דגמ' כתיבה ממחיקה אי משום דכתיבה צורך מחיקה היא כמחיקה גופא דמיא. וכי אית לן למיס' שלא לשמה בכתיבה היכא דקאס' רחמנא במחיקה כגון דאנתיק לשום רחל אבל שלא לשמה דסתמא דלא אשכחן דאס' רחמנא בסוטה דמחיקה בסתמא ליכא בכתיבה נמי לא אסרינן. ולא דמי לגט דכתיב וכתב לה לשמה ואפי' סתמא דעדיפא מאנתיק לשם אחרת מ"מ לאו לשמה איקרי. אבל גבי סוטה אימא הא דאצריך רחמנא מחיקה לשמה משום דאי לא אימחיק לשמה הא אימחק לשם אחרת ואי הוה משכחת אימחק בסתמא אימא ה"נ דלא הו' אצרך קרא לה לשמה. והריטב"א אמר כיון שכתיבה הכשר מחיקה עלי' קאי נמי ועשה לה קצת אלא דמסתמ' שלא תהא מרחל ללאה כיון דמנתקא לרחל לא הדרא ומנתקא ללאה במהדורא קמא מצאנו וז"ל:

ר"**א** בן ערך שמו ותרי ר' אליעז' בן ערך הוו דאיקר תלמידי' דר' יוחנן בן זכאי הוה ור' מאי' תלמידי' דר' עקיבא הוה ור"ע תלמידי' דר' אליעז' ור' יהושע חברי' דר"א בן ערך:

דף יג:

מעשה קוץ בעלמא ולא משום טומאה דאית בי' קא מרבה טומאה:

ושונין דבריהן ודברי ב"ש לרש"י לא הוי דומיא דמקדימין דברי ב"ש לדבריהן ועוד אטו דלא עלוב לא צריך מידרש קרא אלא היו שונין דעתין של ב"ש ואע"ג דלא ס"ל שונין כך אמרו ב"ש וכך אנו אומרין ולא עוד אלא דעתן של ב"ש הקדימו לדעת עצמן. והיינו דקאמ' ללמדך שלשה דברים כנגד שלשה שעשו ב"ה. שכל המשפיל עצמו כנגד עלובין.

וכל הבורח מן הגדולה כנגד מקדימין דברי ב"ש ותלו הגדולה בב"ש. וכל הנדחה מפני שעה כנגד שונין דברי ב"ש. אע"ג דלא ס"ל הואיל ואכתי לא איקבע הלכה תנו תרוויי עד דאיקבע הלכה כוותי' ע"פ בת קול:

דף יד.

אידך חצי טפח מלבין לי' בטינא אמר הריטב"א אמתני' כי ע"י שצריך ללבן קורה זו בטיט מן הצדדין כמי שמכין אותה לקבל אריח הרי מרחיבה בטיט חצי טפח מדבריו נלמד שצריך ללבן הקורה בטיט מכאן ומכאן חצי טפח כמכין אותה לאריח ולא מצאנו לו חבר. אלא כולהו רבוותאי קורה טפח קאמרי ותו לא משום דכי רחבה טפח מצו לקבולי מהאי גיסא ומהאי גיסא

אמר רבה ב"ר הונא קורה שאמרו צריכה שתהא בריאה כו' מדרבה ב"ר הונא ומדרב חסדא שמעינן דקורה בריאה לקבל אריח בעינן ודלא כר"י דאמ' רחבה אע"פ שאינה בריאה וכן אמרו בריש פירקין אי קלשת הו"ל קורה הניטלת ברוח וה"ר מרדכי משמי' דהר"מ דאמ' הלכתא כר' יודא אתמהא ותו הא איהו הוא דאמ' הלכתא כרבה ב"ר הונא דמעמידין א"צ להיות חזקין לקבל קורה ואריח מכלל דקורה בעיא לקבל אריח. והרב בעל הטורים אמר משום הר"מ דלית הלכתא כר' יוסי בר"י ומשום דסבי כר' יודא:

הניח קורה על גבי מבוי ופרס עלי' מחצלת כו' אמר הרא"ש משום הרשב"א קורה משוכה למטה מי"ט פסולה הואיל ויש שיעו' מחיצה נפקא מתורת קורה ומחיצה אין כאן דהו"ל מחיצה שהגדיים בוקעין בה. והרא"ש דידי' אמר וליתא דהכא משום דמכסיא כו' אבל כשהקורה ניראית בשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה. ואמ' עלה הרב בעל בית יוסף בקורה מונחת למעלה מיו"ד קא מיירי דאי במונחת למטה מיו"ד אפי' אינה רחבה יות' מהראוי פסולה כדא"ר זירא ועקמומיתה בתוך יו"ד רואין כל שאלו ינטל כו' ובספרו ש"ע קבע אבל אם הניח קורה רחבה ונמשכת קצת כשרה. ואמ' עלה רבינו אלי' גאון ולי נראה כדברי הרשב"א כמ"ש בגמרא בהדיא שם ג' ב' חללה עשרה ומ"ש דהא מכסי' איירי למעלה מעשרה ופסול משום דמכסיא ומחיצה נמי ליכא כו' ע"כ. ואנן הא חזינן דהרשב"א נמי לא קאמ' אלא משום דאית בה שיעור מחיצה נפקא מתור' קור' אבל משו' דאימעט חללי' מיו"ד לא קאמ' והא דאמרי' התם הא קמ"ל דלמט' כלמעל' מה למעל' חללה ך' אף למט' חללה יו"ד ולמעוטי הניח הקור' משפת יו"ד ולמטה דכי קלשת לי' עד יו"ד הו"ל קורה הניטלת ברוח ונמצא מקצת שיעו' הכשר' בתוך יו"ד דומיא דמקצת' למענ' מך' דאמרינן ההם כי קלשת לי' הו"ל קורה הניטלת ברוח ובהא הוא דאיכא דפס במבוי דמקצת שיעו' הכשרה למעלה מך' אבל היכא דאיכא שיעו' למעלה

מיו"ד אע"ג דמשכא נמי למטה מיו"ד אימא אמרינן קלוש וכדאמרינן בעקמומיתה נוטה לתוך יו"ד רואין כל שאלו ינטל:

וכן ב' קורות המתאימות וכו' להראב"ד ורבותינו בעלי התוס' והריטב"א וה"ר יונתן לרבנן בעינן ב' קורות סמוכות זו לזו בתוך טפח ומחצה שיהיו ראוין לקבל רוחב האריח ואע"ג דליכא בתרווי' טפח אויר דביניהן מצטרף לשיעורא הואיל וחזיין לקבולי אריח אבל רחוקות זו מזו קרוב טפח ומחצה שאין יכולין לקבל אריח לרחבו אע"ג דאיכא בתרווי' טפח צריך קורה אחרת ואע"ג דבעלמא אמרינן לבוד הכא ראוין לקבל אריח בעינן וליכא מידי דהוה אקש וקנים דלא עדיפא לבוד מקש וקנים ואפי' לר' יודא דאכש' בקש וקנים איכא למימ' הכא מודי דגריעא מקש וקנים ורשב"ג אכש' אפי' רחוקות פחות מג"ט דחזיין לקבולי אריח לארכו ועלי' דר' יוסי בר"י אמר הריטב"א הא דאמ' אביי ס"ל כאבוה בחדא דאמרינן רואין והא ודאי בהאי רואין אפי' לרבנן הוא שאין חסרון חוץ לה אלא איידי דאמ' פליג עלי' כאבוה בחדא נקט הכא אבוה:

א"נ משום דאבוה אמר רואין בהדיא ע"כ. ולדידי' אחת למעלה ואחת למטה עדיפא ממונחות שתיהן בשוה דאלו בשתיהן בשוה ורחוקות זו מזו כטפח ומחצה פסלי רבנן ובזו למעלה ולזו למטה אם אינן גבוהות זו מזו ג"ט אמרי' חבוט ורואין כאלו הן בשוה זו בצד זו דחבוט עדיף מלבוד כי היכי דעדיפא באית בין טפח דאמרינן חבוט אפי' בגב' ג'. ה"נ עדיפא בדלית בי' טפח בגבו' פחות מג' וכן אמר הרשב"א כהריטב"א (עה"ק בית נתיבות שער א' סי' ה') אבל רבותי' בעלי' התוס' השוו המדות וכי היכי דפליגי רבנן בלבו' פליגי נמי בחבוט ודפריך התם מדר' יוסי בר"י דע"כ לא פליגי רבנן עלי' אלא משום דלית להו רואין דראוין לקבל אריח בעינן וליכא וכן אמר ר"ת והר"מ והראש דלית הלכתא כר' יוסי בר"י והאי רואין דהכא גרע מרואין דעקומה ועגולה דאפי' רבנן מודי והר"מ אמר אם יש בשתיהן לקבל אריח א"צ להביא קורה אחת. תרגמא ה"ה אליבי' אם יש בשתיהן רחב טפח ואין בין זו לזו ג"ט ולדידי' היכא דליכא בתרווי' טפח אין אויר דביניהם מצטרף שיעורא והיכא דאיכא בתרווי' טפח אף על גב דרחיקי עד ג' טפחי' כשרה דאמרינן לבוד ואף על גב דבכל מקום אמרינן לבוד אף להשלים לשיעורו כי הא דחבלים וקנים הכא דמשום הכירא כי ליכא בקורה טפח לא הוי הכירא ורשב"ג דאמ' אם מקבלות לארכו ג' אחמורי הוא דאחמו' ואצרוך בהו בתרוויי' שיעו' ג"ט ופליג נמי אמתני' דתנן קורה טפח ואיהו בתרוויי' ג"ט בעי ואע"ג דאיכא בחדא טפי מטפח לא מהניא והא דר' יוסי בר"י הלכתא היא כדקבע לה הרמב"ם להלכה דליכא מאן דפליג עלי' דכי היכי דאמרינן לרבנן לבוד ה"נ אמרינן חבוט דכי הדדי נינהו כדאמ' ר' אשי

אהא דמשוכה או תלוי' והיינו דאותיב מינה בסוכה ואוקמה בפחות מג' ואביי דאמר ס"ל כאבוה דאמ' רואין הרמב"ם מתרץ לטעמי' כהריטב"א א"נ אביי מוקים לדר' יוסי בר"י ביש בין זו לזו ג"ט ואנן קי"ל כרבא דאוקמה בדלית ביניהן ג"ט כדאמ' הרב בעל כסף משנה:

והא דאמ' הרמב"ם היתה א' למעלה וא' למטה רואין כו' ולא יהא ביניהן ג"ט כשרואין אותה סירד' זו ועלתה זו בכוונ' עד שיעשו זו בצד זו פירשה ה"ה כשרואין כו' לא יהא ברוחב המרחק שבין זר לזו ג"ט ואמ' אבל במרחק גובה אפי' יות' מג' מצטרפות ותהו בה **ובירושלמי** אתו' אמר ר' בא כדי לקבל עליו דימוס של ארחין לארכו תני רשב"ג א' כדי לקבל עלי' דימוס של ארחין לרחבו מה ביניהן א"ר ישין בריווח ביניהן על דעתהון דרבנן ארבעין ארחין על דעתי' דרשב"ג עשרין ארחין שתי קורות בזו חצי טפח ובזו חצי טפח כמה יהא ביניהן ר' זעירא אמר חצי טפח מה בין חצי טפח מכן וחצי טפח מכן וחצי טפח דאמצע תני ר' הושעיא טפח. שתי קורות בזו שליש וכ"ש ובזו שליש וכ"ש וביניהן בפחות משליש ייבא כו' דמר ר' יוחנן העומד והחלל מצטרפין בד' והוא שיהא עומד רבה על החלל. ע"כ. ש"מ מירושלמי דאי ליכא עומד מרובה שיעו' קורה טפח בתרווי' בעי כהרמב"ם וחלל שביניהן לא יהי' יות' מטפח ובאין בשתיהן טפח עומד מרובה בעינן וחזינן דהא דאתמ' לרבנן מ' ארחין ולרשב"ג כ' ארחין מוחלפת השיטה. חדא דמהא מתניתא איפכא שמעינן לה. ועוד אשכחן להרשב"א דאמ' קורה צריכה בריאה לקבל כ' אריחין ואמ' אם יש בה לקבל י"ח אריחין כשרה ע"י לבוד. ואי איתא מ' צריכה כרבנן. ועוד ר' זעירא ור' הושעיא הא לקבל אריח לרחבו ס"ל אלא איפכא מתניני בירושלמי איר בא לקבל דימוס לרחבו תני רבן שמעון בן גמליאל אומ' לארכו ומדפריך מה ביניהן מכלל דכ"ע קורה רחבה טפח וכדתנן סתמא וליכא מאן דפליג אלא כמה מלבין בטינא קמיפלגי רבנן סברי קורה מקבלת טפח ואידך חצי טפח מלבין לה בטינא וכדאמרן ורשב"ג סבר מניח אריח לארכו קורה מקבלת טפח וטפח מהאי גיסא וטפח מהאי גיסא מלבין לי' בטינא והיינו דפריך מה בניהן מכדי בין למר בין למר קורה רחבה טפח מאי בינייהו והומ"ל קורות מתאימות ביניהן אלא דעדיפא מינה קאמ' אפי' בחד קורה בריווח ביניהן על דעתהון דרבנן עשרין אריחין ע"ד רשב"ג ארבעין ומדשמעינן דכ"ע רחבה טפח ושמעינן בב' מתאימות דבעי טפח בתרווייהו על כרחך הא מתניתא הכי מיפרשה ב' קורות המתאימות ואין בזו לקבל אריח ולא בזו לקבל אריח אבל בשניהן יש כדי לקבל אריח לרחבו טפח שלא יהא רחוקות זו מזו ובלא לבוד קמיירי ר' זעירא מתרץ לטעמי' בזו חצי טפח ובזו חצי טפח וביניהן חצי טפח הרי טפח ומחצה ואם מקבלות אריח

לרחבו בין הכל קאמ' הקורות והריוח שביניהן. ר' הושעיא מתרץ לטעמי' אפי' טפח חלל ביניהן יכולות לקבל אריח לרחבו אצבע מיכן ואצבע מיכן וקסב' ר' הושעיא עומד מב' רוחות הוי עומד א"נ כיון דאית בי' שיעורא ויכולה לקבל אריח שפיר דני רשב"ג אומ' אם מקבלות אריח לארכו ג' אע"פ שחללו יות' מיכן הואיל ומקבלות לארכן כשירה ואזדא רשב"ג לטעמי' דאמ' לארכו מניחן ומודי ר' זעירא לרשב"ג דאפי' פרוץ מרובה א"נ רשב"ג בקורה רחבה משיעורה. והרמב"ם נמי דאמ' אם יש בשתיהן כדי לקבל אריח שיהא בשתיהן טפח ויהו יכולת לקבל אריח קאמ' והיכי דמי כשאין מרוחקות זו מזו אלא טפח וכההיא דירושלמי ולא חש לפרושי דממילא משמע מדצריכא לקבולי אריח ובאחת למעלה וא' למטה דקאמ' ולא יהא ביניהן ג"ט כשרואין כו' לאו לאח' שירדה ועלתה וברוחב קאמ' אלא בגובה קאמ' שלא יהו זו גבוהה מזו ג"ט וכדאוקמינן בבבלי ובירושלמי וקאמ' כשרואין אותה שירדה כו' עד שיעשו זו בצד זו צריך שלא יהא גובה ביניהן ג"ט לאח' שירדה זו ועלתה זו לא יהא יות' מטפח ביניהן כדי לקבל אריח והרמב"ם דלא פריש טפח כתלמודא דידן דלא פריש אלא יכולה לקבל אריח והא שמעינן מירושלמי באין בשתיהן טפח עומד מרובה בעינן אע"ג דקיי"ל עומד כפרוץ מות' הנ"מ בשיש בכל העומד שיעו' אבל אין בכל העומד שיעו' והחלל משלי' לשיעורו עומד מרובה החלל משלימו עומד כפרוץ אינו מצטרף ופליגא דבבלי דאמרי בשמעתא דרחב מעש' ימעט גבי עור העסלא וחלל שלו מצטרפין בפרוץ כעומד פלגינן אלמא למאן דאמ' פרוץ כעומד מות' אצטרופי נמי מצטרף והשתא לדידן שתי קורות בזו שליש ובזו שליש שפי' דמי ולהריטב"א דאמ' התם אנא רבין נמי לאו דוקא קאמ' עומד מרובה מב' רוחות נמי מצטרף ובזו שליש חסר כל שהוא ובזו שליש חסר כ"ש ובניהן שליש וב' משהויין נמי שפי' דמי ואבע"א לא פליגי ורבין ורב דימי דוקא קאמרי וקסברה תלמודא דירושלמי כרבין דלא מצטרף עד שיהא עומד רבה על החלל. מיהא בין כך ובין כך שמעינן דפרוץ מרובה וליכא טפח בשתיהן פסולה וקשיא להראב"ד ולכולהי דקמו בשיטתי' ולהרמב"ם למי קשיא אמאי לא מייתי באין בשתיהן טפח ניתרות בעומד מרובה כי הא דירושלמי: **רחבה** ד' שאני. להריא"פ והרמב"ם דלא אורו ברחבה ד' כרב איכא למימ' דפירשוה להא כהרשב"ם וכדמתרגם הריטב"א אליבי' דכי אמרינן רחבה ד' שאני ה"ק דברחבה ד' הוא דפליג ר"י ופלוגתא דמתני' והייתה של קש ברחב ז' מיירי וכו' ע"כ הא דקאמ' רחבה ד' שאני אדרב קאמ' דאתנייי' רחבה ובריאה דא"ל רב לאו ארחבה ד' קא"ל דברחבה דיסבר רב דפליגי ועד כאן לא קאמ' רב הכי אלא משום דקתני במתני' לר"י נמי רחבה ובריאה ואלא הא דקתני ר' יהוד' פליג וקתני הייתה של קש כו' ברחבה ד' וכיון דאשכח רב דר"י

מפליג בין רחב טפח לרחב ד' מסתב' לי' טעמי' ואמ' הלכתא כוותי' אבל אנן דלית לן לדרב אלא כסתמא דמתניתין דר' יהודה אפי' ברחבה טפח קאמ' אע"פ שאינה בריאה. ולא אשכחן תנא דליפליג בה לא שאני לן בין רחבה ד' לרחב טפח כי היכי דלא שאני לרב לת"ק אלא הא דאיתמ' בירושלמי רב הונא בשם רב הלכה כר' מאיר והיינו ת"ק הלכה מכלל דפליגי היכי דמי אי ברחבה טפח האמ' רב דכ"ע רחבה ובריאה אלא ברחבה ד' האמ' רב הלכה כר' יהודה אע"פ שאינה בריאה ואי משום דפליג ר"ש לימא הלכה כר' יהודה ולהאי לישנא דבתוס' דהוה נהפך דר"י לדרבנן קשיא האתמ' התם בהדי' לרב ואית דבעי מימר דלא יכוון סברין כר"י דר"י אמר רחבה אע"פ שאינה בריא'. ותו דאתמ' התם שמואל אמר הלכה כר"י אטו שמואל נמי הוה מחליף שיטתי' ואי לא במאי פליגי ואיכא למימ' אע"ג דרב אזל אתניי' רחבה ו ריאה דברחבה טפח לא פליגי מ"מ אמר הלכה כר"מ ברחבה טפח לפי דעת חביריו ששנו דר"י בטפח נמי פליג ואשכחן כה"ג כדפרישו רבנן דתוס' בריש חביות שנשברה:

הא דר' זירא דכ"ע היא דבאין בין זה לזה ג"ט אפי' רבנן מודו כדאמרי כולהי רבוותאי וכל שאילו ינטל ויש בין זה לזה ג' ר' יהודה נמי מודי דלא אמרינן רואין דכל דמנח לבר ממקום הכשירו לא אמרינן בי' רואין כמאן דמנח במקום הכשירו אלא רואין כמאן דליתי' ואפי' לבוד לא אמרינן בי' דליהוי כמאן דמנח במקום הכשירו כדא"ר יוסי בר' יהודה ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מיו"ד (כן כתוב בהכ"י ונראה שצ"ל מך' וכן הוא בגמ') ותחתונה למטה מיו"ד ואוקימנא בפחות מג' והיינו דפרכינן הא נמי פשיטא אמתניתין דליכא למימ' מתניתין לר' יהודה אצטריכא דאע"ג דאיכא בין זה לזה ג' אמרינן רואין ולאפוקי מדר' יוסי בר"י משום דהא ליכא למ"ד ודהר' יונתן לא ידענא לה

והיכא דעקעומיתה במקום הכשירה בתוך ך' אמה ולמעלה מיו"ד טפחים ובתוך המבוי ואם יגוד לעקמימות הא בין זה לזה ג"ט מסתברא דלרבנן דקיי"ל כוותי' פסולה דלא אמרינן רואין ולא דמי לדר' זירא דהתם עקמומיתה לא צריכין להכש' קורה דאפי' תינטל תכשו' הקורה בלבוד וכיון דקירה בלא עקמומיתה כשרה חשבינן לעקמומיתה כמאן דליתא ואפי' עקמומיתה חוץ למבוי נמי ותניא נמי הכי ומייתי לה בירושלמי קורה שראשה א' למעלה מך' אמה וראשה אחד בתוך כ' אמה רואין שאילו יגוד בתוך ג"ט והיא ניראת בתוך ך' מות' וכן ראשה א' למעלה מעשרה טפחים וראשה א' בתוך יו"ד טפחים רואין שאלו יגוד בתוך ג"ט והיא ניראת למעל' מיו"ד טפחי' מות' אבל הכא אפי' במקו' הכשיר' נמי שאלו תנטל עקמומיתה אין כאן קור' דהא יש בין זה לזה ג"ט ומשו' העקמומי' לא תכשי' הקורה דהא לא מציא מקבלא אריח בעקמומיתה ולרבנן רואין לא

אמרי' ולא מיבעיא אי רבנן בעגונה נמי וכדאמרו בירושלמי אעגולה עוד היא דר"י אלא אפי' תימא מודו רבנן בעגולה התם מצי משפיא נה ומשוי לה מרובעת הכא לא מצי מתקן לה דאי שקלית לעקמומיתה ליכא קורה והריטב"א אמר בעקומה אפי' רבנן מודו כיון שתקונו אפשר מעצמו בלא שום דבר אלא שהוא מחוסר מעשה להסיר העקמימות וכן פי' הראב"ד ז"ל וכן פי' בירושלמי וכן בעגולה שאינה מחוסרת אלא רבוע בלבד ועוד דא"כ רישא וסיפא ר' יהודה ומציעתא רבנן וליתני עגולה מקמי עקומה והיינו דבתלמוד' אקש פריך הא תו ל"ל היינו הך ואעקומה פריך פשיטא משום דמודו רבנן בהא ואעגולה הדר ופריך היינו הך דתרווייהו רבנן היא:

ע"כ ואנן שותי' דמר לא ידעינן דכולהי מילתא דמר ליתא אלא למאי דאסיק דמתניתין כדר' זירא ובדר' זירא לא חסרא אלא להסיר עקמומיתה ובירושלמי נמי לא אמרו אלא בגוונא דר' זירא אבל מעיקרא כי אקשי פשיטא אכתי לא סליק אדעתי' לאוקמה למתני' כדר' זירא ומסתברא דמעיקר' ס"ד לאוקמה למתני' כדאמרן ודומיא דקש ועגולה דכולהי צריכי להכשר קורה ה"נ עקמומיתה אצטרכא להכשר קורה דבלא עקמומית ליכא קורה דכי תינטל איכא ג"ט בין זה לזה ובכולה במקום הכשירה:

וס"ד דעקומה ר' יהודה היא ופריך לר' יהודה פשיטא כלומר היינו הך ומשני כדר' זירא וד"ה. והרא"ש נמי פתח בדר' זירא וסיים מדאקשי פשיטא וצריך תירוץ וחזינן להרמב"ם והרשב"א דאמרי עקומה רואין אותה כאלו הוא פשוטה ומייתו נמי לדר' זירא מכלל דעקומה דאמרי בכולה במקום הכשירה והיא צריכה להכשר קורה כדאמרן ואמינא טעמא דידהו כדאמרי הרא"ש והריטב"א מדפריך פשיטא ולא קאמר היינו הך מכלל דלרבנן נמי פשיטא ואפי' כה"ג פשיט' דשרי ובירושל' איתמר עקומה רואין אותה כאלו היא פשוטה ר' אחא בשסר"ז ר' יהוד' היא ר' יוס' בשם ר"ז ד"ה היא והוא שתהא עקמומית מן הצד עקמומית שאינה מעכבת את המבוי אבל עקמומית שהיא מעכבת את המבוי ה"ז אסור' ואיזהו עקמומי' שהיא מעכב' את המבוי כל שאלו יגוד ויש בין זו לזו ג' ור' זירא דהכא היינו ר' יוסה דהתם. ור' אחא דהתם איכא למימר קסבר לרבנן אפילו יגוד ואין בין זה לזה ג"ט פסולה ופליגא דר' זירא דהכא והא דתניא קורה שראשה א' למעלה מך' אמה כו' רואין שאלו יגוד כו' ר' יהודה היא אלא דלא מיסתבר דליפלוג רבנן בהא דכל דאלו יגוד ואין ביניהן ג"ט מודו רבנן דלא חשבינן לי' לעקמומית כלל כיון דלח צריך לה לקורה ודתניא ראשה אחד למעלה מך' אמה ד"ה היא אלא מסתברא דר' אחא מוקים למתני' כפשטא דומיא דקש ועגולה דצריכי לה לקורה ה"נ דעקמומית אצטרכא להכשר קורה דאלו יגוד יש בין זו לזו ג"ט וליכא קורה וכולה במקום הכשרה אלא הואיל

ועקומה לא מקבלא אריח וכדאמרן דאי עקמומיתה נוטה חוץ למקום הכשרה אפי' ר' יהודה מודי דפסולה כדאמרן. וכיון דכונה במקום הכשרה ר"י סבר רואין ורבנן סברי לא אמרינן רואין ור' אחא ור' יוסה בהלכה לא פליגי אלא באוקימתא דמתניתין מר מוקים לה בשיגוד יש ביניהן ג"ט וכולה במקום הכשרה ור' יהודה היא ומר מוקים באין ביניהן ג"ט וד"ה ואפילו עקמומיתה נוטה חוץ למקום הכשרה כיון דאיכא הכשר קורה בלא עקמומיתה ע"י לבוד רואין כמאן דליתה ומודי ר' יוסה ביש ביניהן ג' דפסולה לרבנן אפי' כולה במקום הכשרה. והכא דפריך פשיטא ס"ד כדר' אחא ור' יה דה היא ולר"י פשיטא וכדאמרן ומשני כדר' זירא וד"ה. ותיקשי להרמב"ם והרשב"א וצ"ל קסברי הכא מדקאמר פשיטא אפי' לרבנן משמע כדאמרן ופליגא דירושלמי וכדאמרו נמי אעגולה עוד היא דר' יהודה והלכתא כבבלי ובין בעקומה בין בעגולה כשרה ואבע"א קסברי ר' יוסה פליג אדר' אחא ואמר ד"ה היא אפילו בכה"ג ד"ה היא ואמר והוא שתהא עקמומית מן הצד שאם עקמומיתה מן הצד שלא במקום הכשרה צריכה עקמומית שאינה מעכבת את המבוי שאם יגוד ואין בין זו לזו ג' אינה מעכבת דאמרינן כאלו גד וליתה אבל אם יגוד יש בין זו לזו ג"ט אפי' לר' יהודה פסולה כדאמרן ואיצטריך לי' למימר הכי משום דס"ל בכולה במקום הכשרה פשיטא דשרי לכ"ע והא דאמרינן בעגולה עוד היא דר' יהודה לר' אחא קאמרינן אבל לר' יוסה ד"ה היא ותלמודא דידן דפריך פשיטא כר' יוסה וכדתני כדר' זירא והיינו דאוקים ר' יוסה. והריטב"א אמר בעגולה אבל בירושלמי אמרו דעגולה לר' יהודה היא ונראה שאין זו שיטת התלמוד שלנו ואולי שיבוש הוא בגירסא בירושלמי ע"כ. ובתוספתא פ"א עשויה מדרון ומקבלת אריח בנוי היושב כדרכו עלי' א"צ להגבי' צד שני אם לאו צריך להגביה צד שני ש"מ אע"ג דאי בעי מצי מגביה להגביה שיהא אריח יושב עלי' עגולה נמי אע"ג דמצי משפה לה כיון דהשתא לא מציא לקבולי אריח לאו כלום ולא מיבעיא עקומה דלא מצי מתקן לה וצריך תירוץ:

והאיכא משהו אע"ג דלא מכוונא חושבנא בקרא נמי לא מכוונא חושבנא אלא אנן כדכתיב קרא ילפינן דהקיפא תילתא ברחבי' כתיבא והאיכא משהו וכתב קרא רחבו לבר משפתו דבהדי שפתו טפי מתילתא דהקיפי' ואנן נמי נימא טפי מתילתא. והרמב"ם אמר אמתניתין דאמה ברחבה ג' אמות ועוד קרוב לשביעית בהקיפו ולפי שלא נוכל להשיגו אלא בקירוב לקחו חשבון הגדול וסמכו עליו בכ"מ. וקשיא לן קרא דעשר אמות משפתו עד שפתו יותר מקו שלשים ואחד יסוב אותו הא קרוב לשביעית ודאי טפי מעשירות הוא ותהוי אמה ברחבו ג"א ועשירית בהקיפו עשר ברחבו ל"א בהקיפו הויין ואיכא למימר קרא לאורויי רחב והיקף בעלמא קאתי והאי הואיל וליכא למיקם עלי' לא קחשיב לי'

להאי אמה כלל והיינו דאקשי והאיכא משהו ואורי לן קרא ברוחב עוד משהו ומשני כי קא חשיב מגוואי קא חשיב ואי קשיא ממאי דמגואי קחשיב אימא מבראי קחשיב ואיכא רחב עוד משהו תריץ א"כ לימא קרא וקו ל"א יסוב אלא מאי אית לך למימר קרא לארויי חשבון שליש בעלמא קאתי דרוחב תילתא דהקיפו ואי כתיב ל"א יסוב ראב בציר מתילתא ה"נ קרא על כורחין מגוואי קא חשיב דאי מבראי רחב טפי מתילתא הואי ואיכא תרתי חדא דלאו חשבון שלם ועוד דאי מצמצם לחושבנא הוי רחב בציר מתילתא וקרא טפי מתילתא קאמר ואדתני ר' חייא מאה ונ' מקוה טהרה מקמי דידע מקרא דאלפים בת יכיל הו"מ למיפרק ממאי דהאי עשר באמה דוקא וקו ל' יסוב לאו דוקא דטפי מל"א הוי והואיל וליכא למיקם עלי' דהאי שיעורא לא קחשיב לי' אימא קו ל' דוקא ועשר באמה לאו דוקא דבציר הוי והואיל וליכא למיקם עלי' קאמר עשר וליכא ק"נ מקוה טהרה אלא דעדיפא מיני' פריך ועוד אימא ק"נ מקוה נמי אינן מצומצמות:

דף יד:

אלא אימא פדא ולא פריך אימא כולי' עגול הוי ומאה וכ"ה מקוה הוו. דמדכתיב עגול סביב בתר משפתו עד שפתו ולא כתיב ברישא עגול סביב דרשינן שפתו עגול סביב הא למטה משפתו מרובע הואי. ובירושלמי איתמר אפשר לומר שכבר נאמר מרובע וכו':

האי גודשא תילתא הוי ובכלי שכולו עגול או בכלי מרובע כגון תיבה דסתמי' מרובע וכוורת דסתמי' עגולה היכא דגבהו חצי ארכו ורחבו ועוד עשירית כגון כלי גבוה ו' וארכו ורחבו יו"ד על יו"ד גודפא דידי' תילתא ובהכי איירי מתניתין כדאמר הריטב"א בכלי עגול דים של שלמה נמי הכי הואי דשלש התחתונות דהוי מרובעת הוו מחזקו כארבע עגולות ואי קא מעגלת להו הו"ל ד' ותרתי עילאי הרי ו' ול"ש כלי עגול ול"ש מרובע בגבהו ו' ורחבו יו"ד מאי דבציר או טפי למיחזק בשטתו הא בציר נמי או טפי לאחזוקי בגבהו והא דאמר הריטב"א במרובע ד' ופלגא לא ידענא האי אי הוה מרבע לתרתי עלאי דים דשלמה הוה מחזיק טפי מג' אלפים בתים דטפי לי' בגודשא ותהוי גודשא טפי מתילתא עוד תילתא דתילתא כמה דמרובע יתר על העיגול רביע מלבר עד דקא מוספת בגבהי' תילתא דגבהו ולהוי שיתא בגבהו דהו"ל ריבעא מלבר ותילתא מלגיו וגודשא תילתא דהאי תילתא:

אין לו אלא חצי מבוי לא שנו אלא שיש מן הלחי ולחוץ ד"ט א"נ בפתוח לכרמלית אבל פתוח לרה"ר ואין מן הלחי ולחוץ ד"ט כולו מבוי מותר כדאמר רבא בבין לחיין משום דמקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"י ובני רה"ר לכתף עליו:

מ"ש בהלמי דפליגי רבנן עלי' לחיין נמי כו' וקשיא לן רב יוסף מאי קסבר אי קסבר הלכה כר' יוסי מחביריו והכא הוא דאתמר אין הלכה כדאמרינן במי שהוציאוהו בשמעתי דישן בדרך (ד' מ"ז) היכא דאיתמר איתמר מאי מ"ש הלמי דפליג רבנן עלי' דקאמר הא כר' יוסי מחבריו ובהלמי הוא דאיתמר אין הלכה אבל בלחיין הדרינן לכללא ואי קסבר בעלמא נמי אין הלכה כרבי יוסי מחביריו. בהלמי למה ליה למימר כדאמרינן התם דרב לית ליה הני כללי דאי אית ליה למה ליה למימר לר' חייא בר אשי בא' עני אחד עשיר מערב ברגליו אתניי' הלכה כר' יאודה תיפק לי' דר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה אלמא מאן דאית לי' כללא דר"מ ור"י הלכה כר"י לית לי' למימר בשמעתא חדא הלכה כר"י ה"נ אי אית לי' בכ"מ לגבי ר' יוסי נמי הלכה כרבים לית לי' למימר בשמעתא חדא אין הלכה כר' יוסי וכ"ת בעלמא ס"ל כמאן דאמר מטין או ניראין וקמ"ל אין הלכה דהכא אפי' מטי' או נראין לא חדא אכתי לחיין מנ"ל אימא בלחיין מטין או נראין והלמי איתמר דאפי' מטין או נראין לא ותו הא הכא ר' יוסי לחומרא ומאי מטין או ניראין אית בי' וניחא לן כדאמרינן במס' יו"ט גבי אין ממלחין את החלבין (ד' י"א) דקאמ' אין הלכה כר' יהושע פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מ"ד הואיל ומסתבר טעמי' דר' יהושע ה"נ לעולם קסבר ר' יוסף אין הלכה כר' יוסי מחבירו והלמי איצטריך לי' מהו דתימא הואיל ומסתבר טעמי' דר' יוסי כדתניא יאמרו מלאכה מרובה אסורה ומלאכה מועטת מותרת ומייתי לה התם בשמעתא דהלמי קמ"ל בהא נמי אין הלכה כר' יוסי והיינו דא"ל ר' יוסף בהלמי דאע"ג דמסתבר טעמי' אין הלכה כר' יוסי משום דפליגי רבנן ובהא נמי הלכה כרבים לחיין נמי פליגי רבנן עלי' והלכה כרבים ואי קשיא רב יוסף לחיין ל"ל למימ' אימא איידי דקאמר הלמי קאמר נמי לחיין:

משום דר' יוסי נימוקו עמו וקסבר הלכה כר' יוסי מחביריו וליכא למימר קא סבר מטין או נראין והדר בי' ממאי דאמר אין הלכה דמשמע אפי' מטין וניראין לא דהכא דר' יוסי לחומרא ליכא למימר בי' מטין או ניראין:

קא איכפל הריטב"א לאיתויי ראי' דלית הלכתא כר' יוסי אף אנן נמי נימא הא בשמעתא דהכשר חצר ר' זירא ורב פפא ור' הונא בר' דרב יהושע כולהי אית להו מב' רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן ודלא כאדא בר אבימי דאמ' ג' מכאן וג' מכאן כרבי וכר' יוסי וליכא למאן דפליג עלי' התם ורב הונא בר חיננא דאמ' משום דאדא בר אבימי דרבי ס"ל כר' יוסי יחידאה הוא לגבייהו ואיצטרף נמי דר' יוסף ורב יהודה ורב ושמואל עליהו, ואי משום דר' יוסי נימוקו עמו הא בהילמי אפי' רב הונא בר חיננא מודי דלית הלכתא כוותי' מסוגיא דהלמי בשבת נמי דלא כר' יוסי אלא בלחיין הוא דפליג מדאדא בר אבימי:

דף טו.

פליגי נמי במחיצות מ"מ לא דמי דמחיצות כי עבידא לשם מחיצה אע"ג דלאו לשם הכשר שבת אבל בלחי לשם הכשר שבת בעי וכדפירש"י לשם תיקון מבוי מיהא דמחיצה נמי בעי קצת ועביד לשם סתימה בעלמא לר"ת דאמר הלכתא כרבא:

קנה קנה פחות מג' כו' בתוספו' ולא סגי בשינוייא דלעיל דלא הוי נקיט תרתי אטו חדא ובהכי אכתי לא מיפרקא דמחיצת הקנים נמי איצטרכא לי' מ"ד ליגזר דילמא אתי לאישתמושי במחובר וכ"ת תרתי ל"ל אלא מאי משום מחיצה העשויה מאלי' תרתי ל"ל ותו הא דקשיא לי' פשיטא אימא הא קמ"ל אמרינן יחקק ויחלק אלא דע"כ צריכת לאוקמא בקנה קנה פחות מג' דתרתי צ"ל והומ"ל ולטעמיך א"נ ה"ק בשלמא לאביי תתני משנה יתירא דאי מחדא הו"א בנטעו מתחלה לכך וקמ"ל אמרינן יחקק ויחלק קמ"ל חדא בנטעו מתחילה לכך וחדא בלא נטע מתחילה לכך. א"נ אידי ואידי בלא נטעו מתחילה לכך וחדא בנטעו אדם לשם אילן וחדא בגדל בידי שמים. אלא לרבא דאמר נטעו מתחילה לכך פשיטא ואי משום דלמא אתי לאישתמושי בי' או דיחקק אידך ל"ל והכא כלישנא קמא דעושין פסין:

שבת בתל כו' וכ"ת ה"נ שעשאו מתחילה לכך ולא לדירה דלדירה אפי' טפי מבית סאתים שרי אלא לאויר לדדמי לה כדאמרינן באילן המיסך:

בהגהות הרא"ש סמכינן עליה מאתמול כגון שלא היה שם לחי אחר אע"פ שלא סמכי עליו בפי' מאתמול הוה לחי וכן אמר הרשב"א (עבודת הקודש שער א' סי' ח') כיצד העמיד לחי במבוי וניטל בשבת אפי' היה שם אילן וכיוצא בו ואפי' נטעו בידים אינו מועיל כיון שלא סמך עליו מע"ש לא העמיד שם לחי אחר כו' אילן זה מתיר משום לחי ואפי' לא אמר שיתר לו משום לחי ע"כ ומסתברא היה שם ב' אילנות ונפל אחד מהם מתיר הב' כשם שסמכו ע"ז כך סמכו ע"ז היו זה לפנים מזה בתוך ד"ט נפל א' מהם ניתר בשני היו זה בראשו וזה בתוך המבוי לפנים מד"ט מטלטלין בכולו דסתמא סמיכי עלי' דבראשו לטלטלי בכולו ואם נפל הפנימי מטלטלין בכולי' נפל החיצון כל המבוי אסור ואפי' עד הפנימי דהא אדחיצון סמיכי כי היכי דליטלטל בכולי' ולא אפנימי דאסור לטלטולי בד"ט לבר מיני' העמיד לחי לחצי מבוי ואח"כ עלה אילן בראשו מע"ש מטלטלין בכולו אע"ג דהוה לחי מאתמול הואיל ומן הלחי ולחוץ הוה אסיר ודאי סמכו אאילן נפל הלחי בשבת ניתר באילן נפל האילן נית' בלחי אע"ג דאאילן סמכי אלחי לא סמכי הנ"מ דבעינן סמיכה מאתמול בעומד מאליו אבל העמידו לשם לחי אע"ג דלא סמכי עלי' הוי לחי:

למיסר בנינא כו'. ואע"ג דבנאו מתחילה ללחי מ"ת לחי דמינכר בעינן והכא הואיל ואורחי' למיעבד למיסר לא מינכרא ללחי אלא מתחזי כלמיסר בנינא:

אבעיא לן אבני גדר היוצאות העשוין מאליהן או עשויות למיסר בנינא לאביי מהו מי אמרינן מדאותיב מהא מתניתא לרבא ואמר א"ה פשיטא מכלל דלאביי סתמא אפי' עשויות מאליהן וקמ"ל לחי העומד מאליו הוי לחי או דילמא השתא דמשנינן לרבא דקמ"ל דלא תימא למיסר בנינא הוא דעבידא לאביי נמי כי קאמר לחי העומד מאליו הוי לחי היכא דמינכר לחי אבל הכא דמתחזיא למיסר בנינא אי בנאן מתחילה ללחי אין אי לא לא מידי דהוה אלחי הבולט ד"א דרב הונא דאוקמה רש"י בעומד מאליו ומשום דמחזי כמחיצת מבוי ולא דמי לאילן העומד מאליו דמחזי לשום אילן תדע מדפריך התם לרבא פשיטא ומשני דילמא אתי לאישתמושי ובאילן המיסך משום דתשמישו לאויר ולא משני למיהוי אילן היא דעבידא כדמשני הכא משום דאילן מ"מ לחי מעליא הוא אבל הכא לאו לחי מעליא הוא הדר פשטנא כי אמרינן הכא לרבא דאמר לחי משום היכר אבל לאביי דאמר משום מחיצה מ"מ מחיצה היא ולא דמי ללחי הבולט דרב הונא דהתם נידון משום מבוי אבל הכא מ"מ הוי היכר קצת. ועוד בלחי הבולט ד"א נמי הא רבנן פליגי עלי' דרש"י ואפי' עשאו לשם לחי לא מהניא והכא הא בנאו מתחילה לכך ודאי מהניא וה"ה מאליו לאביי ולזרוק למבוי כה"ג לאביי ודאי חייב דבדאורייתא ודאי לא שאני בין למיסר בנינא ללחי אחר וכן בלחי הבולט ד"א לזרוק לאביי ודאי חייב אע"ג דפרוץ מרובה:

דף טו:

הכי אגמרי' כו' דלא תימא טעמא דר' הונא ברי' דר"י משום דא"א לצמצם ואפי' אפשר לצמצם הואיל וקשה לצמצם גזרינן שמא לא יצמצם קמ"ל דבהלכתא פליגי ואמר מדאורייתא לאו מחיצה היא והיינו דלרב הונא אפי' בבקעה דכרמלית היא אסור דלאו מחיצה היא ולר' פפא אפי' ברה"ר שרי דלא גזיר בהא מידי:

קשיא אמר הריטב"א חבנ כח תיובתא דהיכי הוה רב הונא ברי' דר"י טועה בדבר משנה אלא קסבר לא דק וה"ק שלא יעשה בענין שהוא חשוב כאלו היה יתירות על הבנין דהיינו מחצה על מחצה שהיא כפירצה יתירה מדאורייתא ע"כ ודקא אותיב לרב פפא בשלהי שמעתין מדקתני ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ הא כפרוץ אסור ואמרינן תיובתא דרב פפא ולא קאמרינן קשיא אבל תיובתא לא דלר' פפא לא דק וקאמר ובלבד שיהא העומד כפרוץ שהוא כעומד מרובה והתם דלחומרא לא אמרינן לא דק והכא לקולא אמרינן לא דק היינו משום דהאי ברייתא ולא חש לתיובתא לדחוקי לה למיפרק

לה אבל הכא מתניתין היא ודחקינן למיפרק לה ולא לשווי' לרב הונא ברי' דר"י טועה בדבר משנה:

דף טז.

נמצאת אפה אומר ג' מידות במחיצות בפרוץ מרובה על העומד ולר' הונא ברי' דר"י ה"ה בפרוץ כעומד דבפחות מג' אפי' פרוץ מרובה הכל מותר ומג' עד ד' הכל אסור ומד' עד י"א כנגד העומד מותר וכנגד הפרוץ אסור אבל פירצה יתר מיו"ד אמות דאפי' בעומד מרובה ובכולו עומד אסור כנגד הפרוץ לא קחשיב:

ובירושלמי אייתוה נמי ליתר מיו"ד ואמרו ובלבד שלא יהא עומד כנגד עומד ופרוץ כנגד פרוץ אלא עומד כנגד פרוץ ופרוץ כנגד עומד ולא חזינן רבנן קשישאי דלימרו הכי:

ואם היה פרוץ מרובה כו'. לא מצית מוקים לה דבפרוץ מרובה פרוץ מבטל לי' לעומד ואפי' כנגד העומד אסור ובעומד מרובה עומד מבטל לי' לפרוץ ואפי' כנגד הפרוץ מותר ובפרוץ כעומד כנגד העומד מותר וכנגד הפרוץ אסור. דא"ה מאי בין מג' עד ד"ט למד"ט ועד י"א וכ"ת פרוץ מרובה איכא בינייהו דעד ד"אף כנגד העומד אסור ומד' כנגד העומד מותר הא לא תניא הכי אלא קתני מד' ועד י"א ואם היה עומד כפרוץ כנגד העומד מותר אלמא בעומד כפרוץ הוא דשאני לי' דעד ד' אפילו כנגד העומד אסור אלא לאו בהא לא שאני לי' בין עומד כפרוץ ובין פרוץ מרובה ולרב פפא עומד כפרוץ כעומד מרובה דמיא ואפי' כנגד הפרוץ מותר דרחמנא אגמרי' לא תפרוץ רובא וכי לא איפרץ רובא כרובא עומד דמיא וכולה מתניתא בפרוץ מרובה ובנכנס ויוצא ולרב הונא ברי' דר"י פרוץ כעומד כפרוץ מרובה דמיא דרחמנא אגמרי' גדור רובא וכי לא גדר רובא כרובה פרוץ דמיא והא דקא תניא ואם היה פרוץ מרובה לאו דוקא כדקא מוקים ואזיל:

נפרצה ביתר מיו"ד אסור כנגד הפרוץ אבל כנגד העומד מותר דתנן בפ"ד דכלאים משנה ד' וגדר שנפרץ עד יו"ד אמה הרי היא כפתח יתר מכאן כנגד הפירצה אסור:

סיפא קשיא לר' פפא קשיא לישני הואיל והאי תנא לפרוץ מרובה פרוץ כעומד קרי לה בכולהי בבי דרישא וכגון שנכנס ויוצא אי הוי תנא סיפא עומד כפרוץ הא נמי בנכנס ויוצא משמע ורישא וסיפא קשין אהדדי להכי קא פסיק ותני עומד מרובה. ורש"י אמר דהאי בבא יתירא הוא ולא מכרעא ותו אדקא מותיב לר"פ ממתניתא דרובן פתחים וחלונות וקאי בתיובתא דר' פפא אימא להכי קתני עומד מרובה מילתא דפסיקא דאי תני עומד כפרוץ הו"א בנכנס ויוצא כהא דהכא דאוקמה רב פפא בנכנס ויוצא לא ס"ד דאי אפי' בנכנס ויוצא דהו"ל פרוץ מרובה קא שרית לי' האי ואם והאי ובלבד למעוטי מאי ואי נמי הוי תני עומד כפרוץ מידע ידעינן דבמצומצם איירי ולמעוטי פרוץ מרובה:

פסולה דסיפא שלא יהא פרוץ כעומד פירש"י דאי הוה עומד מרובה לא הוי חיישינן לגדי ולאו דוקא דאי הוה עומד מרובה הוה פרוץ פחות מגיותו ליכא דקור גדי אלא ה"ק פסולא דרישא אע"ג דפרוץ מרובה שרי כל היכא דליכא דיחור ופסולא דסיפא כי אית בי' פרוץ כעומד ממילא הויא דיקור גדי ואסור משום פרוץ כעומד ורש"י קאמ' היכי הוי פסולא דידי' משום פרוץ כעומד דחי הוה משכחת ביי דלהוי עומד מרובה ויזדקר הגדי בבת ראש אפ"ה הוה שרי כדקא משכחת בטפי מג' נמצא פסולא דידי' משום פרוץ כעומד ואע"ג דבפחות מג' אי נמי הוה משכחת לה עומד מרובה והגדי יזדקר בבת ראש לא הוי חיישינן לדיקור גדי והוי שרי מ"מ התם פרוץ מרובה שרי והכא היינו פסולא דידי':

דף טז:

דאי רבנן כו' ג' וד' חד הוא. ואי שרי בד' כנגד העומד דבכלאים העומד לא בטיל והויא הכירא בג' נמי שרי דכי נפקא מתורת לבוד מקום הוא ואי לא שרי בג' דבכלאים נמי כי בטיל מתורת מחיצה לאו כלום הוא בד' נמי לא תישתרי מה לי ג' מ"ל ד':

רבא אמר כו' ליכא למימר לרבא לרבנן אפי' בד' אסור אף כנגד העומד דהתנן (פ"ד דכלאים) ואם הפרוץ מרובה על העומד כנגד הפירצה אסו' הא כנגד העומד מותר אלא לרבנן בג' נמי שרי כנגד העומד. וכן אמר הריטב"א משמי' דהר"י והראב"ד וכן אמר הרז"ה בעל המאור לדידן ב' מידות ומג' עד יו"ד אמות כנגד העומד מותר. ואיכא למימ' דרבא ואביי מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי אהדדי ולרבא נמי מודו רבנן דלעישרא כנגדו בעינן ד' אלא אמר כרשב"ג נמי אתיא והיינו דהר"ש אמתניתין דכלאים כנגד העומד מותר אם הוא רחב ד' אבל פחות מד"ט אף כנגד העומד אסור:

מתני': **בשיירה** דברו כו' בהיקפוה כלי בהמה דכ"ע שיירה שנחתה בבקעה לא דברו אלא בהוה דאפי' יחיד בישוב נמי דהא פרוץ כעומד כמר ועומד מרובה למר מחיצה מעלייתא היא. כי פליגי בחבלים וקנים ר"י סבר שיירה דוקא ולא דמי להקיפוה כלי בהמה ושיירה שחנתה בבקעה שאמרו משום חבלים וקנים אמרו:

ורבנן דידי' סברי ה"נ לא דברו בשיירה אלא בהוה אבל בקעה מיהא דוקא ובקעה משום חבלים וקנים אמרו. ר'יוסי ב"ר יהודה סבר שיירה דוקא בחבלים למיהב להו בית שש ורבנן בתראי סברי שיירה ובקעה לא דברו אלא בהוה ול"ש כלי בהמה ל"ש חבלים וקנים אפי' כל אדם ולהריטב"א ולהרמב"ם פליגי נמי בהקיפה כלי בהמה כי היכי דפליגי בחבלים ולר"י התם נמי שיירה דוקא ולרבנן בקעה דוקא וכדבעינן למימר קמן:

גמרא: **בערב** מאי אע"ג דעומד מרובה על הפרוץ עדיפא ממחיצה של חבלים דחבלים פליגי בי' תנאי ולא שרינן בו כל צרכן ובעומד מרובה על הפרוץ דכ"ע שרי אפי' כל צרכו מ"מ אימא עומד מרובה בשתי דמיא לפתחים אבל בערב לא עבדי כה"ג:

אי מוקים לי' באמצעי. דכל דעומד מרובה ל"ש עומד מרובה מתתאי ל"ש עומד מרובה מעילאי קא מבטיל לי' לפרוץ ותו לא אתי אוירא דעלמא ומצטרף לי' בהדי האי פרוץ לבטולי לעומד דעילאי אע"ג דבציר מפרוץ דתותא מיני' דהא עומד דתותא מהאי פרוץ קא מבטל לי' להאי פרוץ וככולי' עומד דמי אלא בחבל משהו הוא דאמרינן אי מוקים לי' עילאי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא קמבטל לי' ואע"ג דתותי' דהאי פרוץ איכא עומד מרובה. אבל הכא דאיכא עומד ג' ע"י לבוד אי הוה עומד דתתאי נפיש מפרוץ פחות מד' דמצעי תו לא אתי אוירא דעלמא ואוירא פחות מד' ומבטל לי' הואיל ואיכא ג' אלא משום דעומד דתתאי זוטר מיני' והו"ל עומד מרובה מב' רוחות ובשתי רוחות אע"ג דאיכא בעומד טובא אמרינן אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא מבטל לי' כדאמרינן (ד' יו"ד ע"ב) במבוי רחב ט"ו אמה דאי עביד פס אמה ומחצה ומרחיק ב"א ועביד פס אמה ומחצה אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לי'. והיינו דקאמר שמעת מינה עומד מרובה מב' רוחות בכה"ג הוי עומד ולא אתי אוירא ומבטל לי' ואנן הא אמרינן דבכה"ג לא הוי עומד דאוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא קמבטל לי' וש"מ מהא עומד ד' פחות משהו ולמעלה ממנו פרוץ ג' ומשהו ולמעלה ממנו עומד ג' בין ע"י לבוד בין עומד גמור ה"ז מחיצה ולא אמרי' אתי אוירא דאתי גיסא ודהאי גיסא ומבטל לי' הואיל ועומד דעילאיה ודתתאי נפיש קמבטל לי' לפרוץ ג' ומשהו דבאמצעי והו"מ למוקמא דרב המנונא בהכי אלא דבעי לאוקמי' דליכא בעומד אלא ד' ומשהו ובחקק במחצלת דרויחא לי' אוקמתי':

אלא רב המנונא כו' מאחר דבערב איכא אוירא דעלמא רב המנונא דקמיבעיא לי' בעומד מרובה מעילאי קמיבעיא לי' וה"ה בעומד מרובה מתתאי ובדאיכא ג' עילאי כדאמרן ליתא לדאבייי:

רב אשי אמר כו' לפרוקי דאביי קאתי דר' המנונא בעומד מרובה וליכא תלויה לא קמיבעיא לי' מ"ל בשתי מ"ל בערב עומד מרובה כל הפרוץ עומד היא. כי קמיבעיא לי' בפרוץ למטה ועומד מרובה א"נ במחיצה גמורה גבוהה יו"ד מי חיישינן תלויה או לא ופשטי' אביי ממתני' דלא סגי לי' בפחות מג' וחבל משהו ופחות מג' וחבל משהו ופחות מד' וחבל משהו ואוקים לי' תתאי מכלל דעומד מרובה ותלויה לאו כלום הוא וה"ה תלויה במחיצה גמורה ורב טבלא מחיצה גמורה קא מיבעיא לי' דאי ממתני' אימא לשוי' מחיצה לא אמרינן דגדיים מבטלי לעומד אבל במחיצה גמורה אימא לא מבטלי:

הא דפליגי הכא בחבלים אמר הריטב"א בעומד מרובה על הפרוץ נמי פליגי וחבלים עדיפי מיני' דככולי' עומד דמי וקתני בחבלים להודיעך כחן דר"י וברי' ובהא נמי הלכתא ליחיד בית סאתים ולשיירה כל צרכן וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ג, סי' ג') והשתא ר' יהודה ורבנן קיימי נמי אהקיפוה כלי בהמה דקתני ולא יהו פירצות יתירות על הבנין. ובתלמודין לא אשכחן אלא בחבלין. ובירושלמי נמי אמרו דר' יוסי בר' יהודה מודי בכל בהמה. ומייתי נמי בכלי עושין מחיצה ובספרי דשאר רבוותאי נמי לא אשכחן דליפלוג בעומד מרובה:

ואמר הריטב"א בקרפף שלא הוקף לדירה דקי"ל עד בית סאתים הנ"מ ליחיד אבל לשיירה נותנין להם כל צרכן לרבנן ולר"י בר' יהודה שש סאין. אלא דהתם אפי' רבנן מודו דליחיד ב"ס ותו לא דאי לא תימא הכי כל הני מתנייתא דתנינן בקרפף שלא הוקף לדירה יתר מבית סאתים אין מטלטלין בו אלא בד"א דלא כרבנן:

אלא לאו התם דלא הוקף לדירה רבנן נמי מודו דליחיד ב"ס ובחבלים הוא דסברי הואיל והוקף לדירה ליחיד נמי כל צרכו. וכן אמר הרשב"א דקרפף שלא הוקף לדיר' כחבלים ובשיירה כל צרכן וביחיד בית סאתים (עה"ק שער ג' סי' ב') ומהא דא"ר יהודה ג' קרפיפות זה בצד זה וכו' דאייתי לה בכל גגות אמתני' דחצר גבולה שנפרצ' לקטנה ש"מ כהריטב"א והרשב"א דקרפיפות נמי כחבלים וקנים דמיין ורש"י פי' התם מאי קרפיפות שהקיפוה לדירה בחבלים או קנים וכן פי' הריטב"א התם מיהא סתמא כהרשב"א והריטב"א משמע וכן הרמב"ם אמר ג' מקומות המוקפין שלא לשם דירה ותניא כוותי' דהריטב"א בתוספתא שיירה ששרתה בתל גבוה יו"ד טפחים ונקע עמוק י"ט ובגנה מוקפת גדר גבוה יו"ד טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שימצאו את כולה ולא שיירו בה ב"ס אם אין בכולה ב"ס מטלטלין בתוכה אע"פ שלא ימלאו את כולה קתני מיהת רישא ובלבד שימלאו את כולה ולא שיירו בה ב"ס אלמא בשיירה ב"ס מטלטלין בתוכה אע"פ שלא ימלאו את כולה. קתני מיהת רישא ובלבד שימלאו את כולה ולא שיירו בה ב"ס אלמא בשיירה נותנין להם כל צרכן ואפי' טובא אלא דלא ישיירו ב"ס פנוי וסיפא דקתני אם אין בכולה ב"ס ה"ה יש בכולה ב"ס דב"ס ודאי יהבינן אפי' ליחיד אלא אם אין בכולה יתר מב"ס ותנא לרווחא דמילתא נקט אין בכולה ב"ס. א"נ תריץ ואימא הכי אם אין בכולה יתר מב"ס או אם אין בכולה אלא ב"ס ולמאי דבעינן למימ' קמן בחבלים דשם סאין יהבינן להו מכ"מ אע"ג דלא צריכי על כרחן לא הוקף לדירה גרע דאי לא צריכי לא יהבינן להו אלא ב"ס. א"נ לית הלכתא כי האי מתניתא בהא אלא כי הא דתניא ומייתי לה בתלמודין ג' נותנין להם שש סאה ואע"ג דלא צריכי וכדבעינא

למימר מהא דר' גידל אמר רב א"נ סמי מכאן בכולה ואימא הכי אם אין בה אלא בית סאתים ומאי ב"ס דקתני ב"ס לכל אחד ואחד א"נ ה"ק אם אין בכולה אלא בית סאתים מטלטלין בתוכה מ"מ ואפי' יחיד ותניא נמי התם אחד שיירה וא' יחיד עושין להן מחיצה ר' יהודה אומר לא ירבה ליחיד יותר מב"ס והאי לאו אריסא קאי דבתל ונקע וגינה הא אפי' רבנן מודו הואיל ולא הוקפו לדירה לא התירו ליחיד יתר מב"ס כדאמר הריטב"א אלא אמתניתין קאי ואחבלים והא דרמינן דר"י אדר' יהודה דקתני בשיירה אין ביחיד לא והתניא ר' יהודה אומר כל מחיצות שבת לא התירו ליחיד יתר מב"ס האי מאי קושיא אימא התם במחיצות גמורות אלא שלא הוקפו לדירה ולא התירו ליחיד אלא ב"ס אבל בשיירה התירו כל צרכן. אבל הכא בחבלים וקנים דליכא אלא שתי בלא ערב א"נ ערב בלא שתי קסבר ר' יהודה דליחיד לא התירו כלל דגריעי ממחיצות גמורות שלא הוקפו לדירה ולרבנן הא עדיפא הואיל והוקף לדירה ואפי' ליחיד יהבינן לי' כל צרכו תריץ חדא הא בתוספתא פליגי רבנן עלי' דר' יהודה ואי במחיצות שלא הוקף לדירה לא הוו פליגי רבנן עלי' ועוד דעושין להן מחיצה לדירתן משמע ועלה קאי ר' יהודה. ועוד משום דר' יוסי ברי' דאחמור מיני וסתם ותני דאפי' לשיירה אינה מחיצה שמעינן לי' דשרי בחבלים ב"ס אפי' ליחיד ומתני' ליתן לו כל צרכו קתני לר' יהודה נמי אחבלים קאמר דהתירו ליחיד עד ב"ס וליתן לה כ"צ קאמר ומדהריא"פ והרא"ש דלא מפלגי בקרפף שלא היקף לדירה מידי ש"מ ס"ל התם לשיירה נמי לא הואיל ולא הוקף לדירה ורש"י נמי מדדחיק ופריש להא דג' קרפיפות דכל גגות שהוקפו לדירה בחבלים אלמא קסבר בלא הוקף לדירה אפי' שיירה נמי לא וסתמא דתלמודין דקרפף הכי משמע וכן הא דסלע שבים דפ' הדר נמי משמע דכרמלית גמורה היא ול"ש יחיד ל"ש שיירה ואין למידין הלכה מן התוספתא והרמב"ם מדאמר ג' מקומות המוקפות שלא לשם דירה וכו' אלמא כהרשב"א והריטב"א ס"ל ודר' יהודה דג' קרפיפות דהדר כוותי' אזדא וכן דירושלמי מסייעא להו חדא דמייתו להאי מתניתא דשיירה ששרתה בתל וגמר מינה שיעורא דמתניתין ועוד הא דאמרו התם כשם שחולקין כאן כך חולקין בכלאים אותבינן אנן עלה ומתנינן כך חולקין בקרפף כדפרישן התם ועוד אמרו בהדיא בעושין פסין אמתניתין דעוד א"ר יהודה בן בבא הגינה וכו' בקרפף הואיל וראוי להתיר ע"י שיירה:

והרמב"ם אמר יחיד ששבת בבקעה ועשה מחיצה סביב לו אם יש בה עד ב"ס מותר כו' ואם היתה יתר כו' אינו מטלטל כו' וכן אם היו שנים אבל ג' כו' הרי הן שיירה ומותר להם לטלטל בכל צרכן אפי' כמה מילין והוא שלא ישאר כו' ב"ס פנוי בלא כלים וכו' ואזיל ופריש הלכתי טובא והדר פריש שמעתי דמחיצה ודפרוץ מרובה ופרוץ כעומד ופירצה

יתר על עשר אמה והדר אמר בד"א שפרוץ מרובה אינה מחיצה בזמן שהפירצות מג"ט ולמעלה אבל פחות מג' אע"פ שהפרוץ מרובה ה"ז מותר שכל פחות מג' כלבוד כיצד הרי שהקיף בקנים כו' או בחבלים כו' אע"פ שהיא שתי כו'. ולא מפליג בה מידי בין יחיד לשיירה ובין ב"ס ליתר מב"ס אלמא קסברו הרמב"ם הא דתנן בשיירה דברו דברי ר' יהודה וחכ"א כו' אריש נמי קיימי דקתני שיירה שחנתה בבקעה והקיפוהו כלי בהמה מטלטלין בתוכה ואפי' מחיצה גמורה וכולה עומד אלא דלא עבידא לקביעותא אלא לשעה לאשתמושי בה בשבתא וחבלים נמי היינו טעמא משום דלשעה עבידא והיינו דקאמר יחיד ששבת בבקעה ועשה מחיצה סביב לו אפי' מחיצה גמורה אלא שאינה אלא לשבת זו ובהא הוא דקא מפליג בין יחיד לשיירה כדדריש רב נחמן והיינו דקאמר ר' יוסי בר' יהודה כל מחיצה שאינה של שתי וערב כו' ולא קאמר סתמא אינה מחיצה כדאקשי הריטב"א משום דר' יוסי בר"י בישוב קמיירי וקאמר שאינה של שתי וערב דסתמא לא עבידא אלא לעראי אינה מחיצה וחכ"א א' משני דברים ואמרינן בשמעתין יחיד בישוב איכא בינייהו דלרבנן בתר אי אפי' יחיד בישוב שרי מחיצות עראי מיהא מ"מ הא דסתם הרמב"ם בחבלים קשיא דהא ר' יוסי בר"י ורבנן בחבלים הוא דמפלגי ועלה הוא דדרש ר' נחמן ואפי' תימא טעמא דידהו משו' דסתמא לשעה עבידא הו"ל להרמב"ם נמי לאתויי ולאשמעינן דסתמא לשעה עבידא כדקא תני אינהו ורב נחמן נמו בהא דרש ולא הו"ל למישרא סתמא בחבלים:

(ואף מפירושן על המשנה נלמד מדקא פריש הא דפליגי אי מהני מחיצה דשתי או דערב כלל ואמר אין הלכה כר' יודא ולא כר' יוסי אלא כחכמים והיינו דהריא"ף דאמר הלכה כרבנן בתראי ואמר בשבת אחד או בד' במדבר יעשו מחיצה לא יהא יותר מב"ס ובג' כ"צ ולא יהא ב"ס פנוי אלמא קסבר במחיצה דשתי או דערב פליגי דלמר כלל כלל לא והא דפליגי בב"ס לאו בתבלין אלא במחיצה עראי במדבר ובשמעתין לא אמרינן הכי וכן ברייתא דר' יוסי בר"י ורבנן ועל כורחין נוסחא אחריתי הו"ל בכולהי שמעתן:

מסתברא מחיצה של שתי או של ערב כגון קצים שאין בהן ג"ט או חבלים שאין בהן ג"ט אבל היכא דאיכא עומד ג"ט ל"ש שתי ל"ש ערב ואין בין עומד לחבירו ג"ט מחיצה גמורה היא דעומד ג' כשתי וערב דמי מ"ל כולו סתים. בנסרים או בבנין מ"ל עומד ג' והריטב"א משמי' דהראב"ד אמר דר' יוסי בר"י דאמר כל מחיצה שאינה כו' ולא קתני סתמא ר' יוסי בר"י אומר אינה מחיצה משום דלפרושי' מילתא דאבוה קאתי דלא תימא ר' יהודא בקנים וחבלים דגריע דווקא קאמר אלא אפי' מחיצה של קורות אם אינה שתי וערב אינה מחיצה משמע אפי' ברחבה ג' קאמר וצ"ת:

והתניא רי"א כל מחיצות שבת לא התירו ליחיד כו' והיכא אשכחן דתניא ביחיד לשיירא לאו בחבלים וקנים:
ליתן להם כ"צ וכולא מתני' בב"ס או בשש סאין לא קמיירי אלא בכל צרכן ובכ"צ הוא דפליגי כולהי תנאי דמתני' וכבר פריש לה הריטב"א:

דף יז.

רישא ר' יוסי בר' יהודה וסיפא רבנן ולא קאמר שבקת רבנן ועבדית כר' יהודה אין משום דקאי ברי' בשיטתי' דהא כולה כר' יהודה דרש אלא משום דר"י לא פריש לי' בהדיא ומרומיא דברייתא אמתניתין הוא דשמעינן דר' יהודה דאמר בשיירה דברו אכל צרכן קאמר ותו להריטב"א אימא ר"י דברייתא אלא הוקף לדירה ומחיצות גמורות אלא מדר' יוסי ברי' מוקמינן גמי לדידי' הכי כדאמרן ותו הא מתניתין איכא לאוקמא דר"י קאמר בשיירה דברו למיהב לכל חד ב"ס אבל בשנים ב"ס לתרוייהו אלא דא"ה היינו דר' יוסי ברי' ומדר' יוסי שמעינן לדאבוה להכי קאמר ר' יוסי ורבנן דפרשי הכי בהדיא:
א"נ משום דר"נ מעיקרא דריש כולה כר' יוסי בר' יהודה וא"ל שבקת רבנן ועבדת כר' יוסי בר' יהודה והדר בי' א"ל תקנת סופא דעבדית כרבנן אלא רישא אכתי כר' יוסי ולא כרבנן א"נ מתניתא דר' יוסי בר' יהודה ורבנן הוה ידיע טפי בבי מדרש' ממתניתא דר' יהודה דלא התירו ליחיד יותר מב"ס תדע מדאתמר דר"נ ואיתמא רב ביבי אדר' יוסי בר' יהודה דרמו מתניתין אברייתא ושני ר"נ ואיתמא רב ביבי ליתן כל צרכן ולא רמו דר' יהודה דמתניתין אדר' יהודה דברייתא דתני מתניתין ברישא אלמא הא מתניתא דר' יהודה לא הוי ידיע בבי מדרשא אלא בתר הכי רמי נמי להא ושני כדאר"נ כו' התם ה"נ ליתן כהם כל צרכן והני דא"ל לר"נ הכא נמי מתניתא דר' יהודה לא שמיע להו ור"נ הוא דאתני להו:
לא פנוי מכלים פירש"י אע"ג דאינהו ג' אם א"צ אלא ב"ס והקיפו ד"ס נמי בטלי מחיצות וה"ה אם א"צ אלא לסאה והקיפו ג' סאין ואף הריטב"א סבר לה להא דרש"י ותרגמא לשמעתן מאי לאו פנוי מאדם והכי קתני נותנין לשיירא כ"צ בין לצורך כלים בין לצורך מנין בני אדם ב"ס לכ"א הי דנפיש טפי ובלבד שלא ישתייר פנוי כדי שיעור אדם אחד ופרקינן כ"צ לפי צורך כלים דוקא ולעיל אברייתא פריש דלא מפשינן פלוגתא והאי ובלבד שלא יהא ב"ס פנוי דברי הכל והא דנקט שש סאין כשהן צריכין לכולם או ליותר מד"ס ע"כ והשתא למאי דס"ד מעקרא קאמר ר' יוסי בר"י ג' נותנין להן שש סאין בין צריכין בין א"צ ואתו רבנן ואמרו א' יחיד וא' שיירא נותנין להן כ"צ בין לצורך מנין ב"א לחד ב"ס לתרי ד"ס לג' ו"ס בין לצורך כלים אי צריכו לכלים אפי' מאה כורין ובלבד

שלא יהא ב"ס פנוי מאדם ומכלים כגון דאיכא ח"ס ולא צריכי אלא לו' ופריך לא ה"ק אי לא צריכי לכלי' בין לר' יוסי בין לרבנן לא יהבינן להו אלא ב"ס וכולהי מתניתא בדצריכי קמיירי וקא"ר יוסי אי צריכי יהבינן לחד ב"ס וכן לתרי ולג' יהבינן להו ו"ס ואתו רבנן ואמרי אי צריכי אפי' ליחיד נותנין לו כ"צ אפי' מאה כורין וקתני ובלבד בין לר' יוסי בין לרבנן לא יהא סאתים פנוי מכלים דאי לא צריכי אפי' מאה בני אדם לא יהבינן להו אלא ב"ס ואי איכא ב"ס פנוי דלא צריכי לי' כולי' אסור ואף הרשב"א ס"ל כרש"י ואמר הי' שם ב"ס פנוי מכלים אין מטלטלין אלא בד"א ולא נקט שש סאין כלל. ואף הרמב"ם ס"ל כרש"י מדקא פסיק ואמר היכא דצריכי אפי' טובא נמי ובלבד שלא יהא ב"ס פנוי מכלים שאם אין צריכין למקום ב"ס הכל אסור ושש סאין לא דכר שמי' כלל מכלל דכרש"י ס"ל מיהא הא דר' גידל ק' לדידהו הנך חמש ושבע למאי קאמר להו אי למישרא הוצרכו לשש והקיפו בשבע הוצרכו אפי' טובא נמי אי הוצרכו לצ"ט והקיפו במאה נמי ואי למיסרא לא הוצרכו אלא לפמש והקיפו בשבע אפי' ג"ס נמי לא אי לא הוצרכו אלא לסאה והקיפו בשלש נמי לא אלא שמעתין הכי מיפרשא עד שש סאין יהבינן ל"ג אע"ג דלא צריכי אלא לסאה והאי ובלבד היכא דאקיפי טפי משש סאין ואיכא ב' סאה פנוי מכלים כולי' אסור והיינו דקאמר רב גידל לא הוצרכו אלא לחמש והקיפו אפילו סאה יותר משש ואיכא ב' סאה פנוי מכלים אפילו בחמש הצריכין להן אסורין וכן אמר ה"ר מרדכי משמיה דר"י לשיירא בית שש אפילו אם יש ב' סאה פנוי מכלים וקבעה הרב בספ' ש"ע להלכה והשתא כי פרכינן לא פנוי מכלים ס"ל נמי כדהוה ס"ד מעיקרא דר' יוסי בר' יהודה בין צריכין בין אין צריכין קאמ' ליחיד ולשנים ב"ס ולג' שש סאין. יית' מב"ס ליחיד ומשש סאין לג' אפי' אמה אחת הכל אסו' ואע"ג דצריכי והאי ובלבד רבנן הוא דאמרי לי' והכי קאמרי אי צריכי אפי' ליחיד ואפי' טובא נמי נותנין לו כל צרכו ובלבד שאם הקיפו ליחיד יתר מב"ס ולג' יתר מו' סאין לא יהא ב"ס פנוי מכלים דעד ב"ס אי צריכי לקצת מיני כולי' ב"ס שרי אבל ב"ס פנוי בהקיפו יתר מב"ס ליחיד ועו' סאין לג' הכל אסו' ותרי דלא צריכי אלא ב"ס לכאורה עד כאן לא פליגי רבנן עלי' דר' יוסי בר' יהודה אלא בדצריכו ואפי' צריכי לאמה שרי עד ב"ס אבל לא צריכי מודו לר"י בר' יהודה דלב' נותנין להם ב"ס דבב"ס פנוי דלא צריכי לא פליגי כי מעיינת בי' תיקשי אלא הא דתנן וחכ"א לא דברו בשיירה אלא בהוה מכלל דליכא בין שיירה ליחיד ואי איתא האיכא היכא דלא צריכי אלא ב"ס דלשיירה יהבינן להו ו' סאין ולשנים דכיחיד נינהו לא יהבינן להו אלא ב"ס. ורבנן דר' יוסי ברי יהודה לאטפויי עליהו קאתי ולא לאחמורי עליהו הלכך אמרינן דרבנן דברייתא ה"ק א' יחיד וא' שיירה נותנין להם כ"צ בין לצורך

כלים ואפי' טובא בין לצורך מנין בני אדם ה' דנפיש טפי וכדהוה ס"ד מעיקרא וכדפריש הריטב"א ולצורך מנין בני אדם נמי צרכן איקרי ובתרתי פליגי בצורך כלים דאפי' טובא נמי ובצורך מנין בני אדם בשנים דיהבינן להו ד"ס ובלבד שלא יהא ב"ס פנוי מכלים דאי אקיפו להו טפי מצורך מנין ב"א ואיכא ב"ס פנוי מכלים הכל אסו' והא דהר' מרדכי ירושלמי מסייע לי' דאמרו מילתי' דרב הונא אמרה ובלבד אדם ולית לי' פירוקא ופרקינן לה התם כהר' מרדכי:

והלכתא כר' יהודה דדריש ר"נ כוותי' וליחיד ולשנים עד ב"ס יתר מכאן אין מטלטלין אלא בד"א ג' נותנין להסכל צרכן. ולא יהא ב"ס פנוי ואם יש ב"ס פנוי שמעתין רהיטא דעד ו' סאין נותנין וכן אמר הר' מרדכי ובש"ע ורש"י ודעמי' ל"ס להו כדאמרן והא דאמרינן בשלהי שמעתין יחיד בישוב איכא בינייהו לדידן דאמרינן הלכתא כר' יהודה לא נפקא לן בהא מידי דהא כולה מתניתין בליתן להם כל צרכן מוקמינן לי' אבל ב"ס לכ"ע אפי' ליחיד בישוב יהבינן לי' ורבנן בתראי שרו אפי' ליחיד בישוב כל צרכו דאהא דא"ר יוסי אינה מחיצה קאמרי אינהו מחיצ' ור' יוסי אכל צרכן קאמר וכיון דהלכתא כר"י אפי' ליחיד במדבר לא יהבינן לי' אלא ב"ס וכן אמר הריטב"א והא דאמ' הריא"פ והלכתא כרבנן בתראי לא ידענא למאי הלכתא והא דאמ' הריטב"א דבשיירה אפי' רבנן קמאי מודו דאפי' בישוב נותנים להם כ"א מדלא קאמ' שיירה בישוב איכא בינייהו אלא יחיד בישוב ולא תיקשי עלי' אלא הא דתנן וחכ"א לא דברו בשיירה אלא בהוה האיכא בין שיירה ליחיד בישוב דבשיירה שרי וביחיד אסו' לדידהו דאנן שיירה שחנתה בבקעה תנן ובישוב לא קמיירי דלאו אורחי' דשיירה למיעבד בישוב חבלים וקנים:

ירושלמי אין העכו"ם משלים בשיירה וקטן מיבעיא לי':

אתמר ג' וכו' בתוס' מעיקרא קא ס"ד דעירב דרך הפתח ונסתם וחבלים דהכא דמיין אהדדי וכדקא מסיים דר' הונא דחבלים מדר' הונא דעירב דרך הפתח בתרווייהו משום דיורין נינהו והיינו דקאמרי הלכתא כרב הונא בחבלים מברייתא דאמרינן התם כל שהות' למקצת שבת כגון עירב דרך הפתח וזה הכלל לאיתוי' מבוי שניטל קורתו דלר' יצחק קשיא ברייתא. וכ"ת ר' יצחק מוקי לברייתא כר' יהודה הא איהו דאמ' בדיורין אפי' ר' יהודה מודי דאס' וברייתא הא אמרה דשרי בין בדיורין בין במחיצו' והד' אמרי משמי' דר"י דעירב דרך הפתח ונסתם בשבת ודאי שרי אפי' לר' יצחק מדקאמ' אנא אפי' לר"י ושרי אפי' מבוי שניטל קורתו ולא מבעיא עירב דרך הפתח כדאמרינן התם זה הכלל לאיתויי מבוי שנטלה קורתו אלמא הא חמירא מעירב דרך הפתח וחבלים דהכא דאס' ר' יצחק חמירא מעירב דרך הפתח ונסתם ותסתיים דאמ' למאי דמסיק ליתא

וכדאמ' הרא"ש דעירב דרך הפתח קילא ודכ"ע שרי והריטב"א ס"ל כדסליק אדעתייהו מעיקרא דהכא ודעירב דרך הפתח ונסתם חדא דתרו' משום דיורין וכדקא מסיי' דר' הונא דהכא מדהתם וקאמ' הריצב"א הא דהלכתא כוותי' דר' הונא דהכא לאו מברייתא לחוד הוא דאיכא למשמע דקא שריא בין דיורין בין מחיצות אלא מסתמא דתלמודא נמי שמעינן כוותי' דר' הונא מדלא קאמ' כל שהותר למקצת שבת כגון מבוי שניטלה קורתו דליתנהו למחיצות וזה הכלל לאיתויי עירב דרך הפתח ונסתם דליתנייהו לדיורין א"נ לימא כל שהות' וזה הכלל חדא לאיתויי מבוי שנטלה קורתו וחדא לאיתויי עירב דרך הפתח ונסתם מכלל דסתמא כרב הונא דאמ' מחיצות חמירא

ואנן אית לן לסיומא נמי דמחיצות חמירא מדיורין מדשמואל דאמ' במחיצות כר' יוסי ובדיורין שרי ורב עד כאן לא פליג עלי' אלא דאף בדיורין קאס' ולא מיבעיא במחיצות מיהא כל הני סייעתי דהר"י מברייתא ודהריצביא מסתמא דתלמודא דהד' ודידן מדשמואל לא מסתייעא אלא דר"י דשרי במחיצות לא. מיבעיא בדיורין ואידחייא סברא דתלמודין דר' יצחק דאמ' אפי' לר' יהודה אבל הא דשבת גורמת ליכא למשמע מינה. אימא הא דאמ' דר' יצחק דאמ' אפי' לר' יהודה שינוייא' בעלמא הוא אבל להלכה ר' יצחק כר' יוסי וכרב דאס' מקצת שבת ל"ס במחיצות ל"ש בדיורין ובברייתא דכל שהות' למקצת שבת ר' יהודה היא דשרי במחיצות ולא מיבעיא בדיורין וכסתמא דהד' דניטל קורתו חמי' ואתי בזה הכלל ואע"ג דר' יצחק ודאי תנאי היא ודרב הונא דכ"ע מה בכך כיון דהלכתא כר' יוסי ורב ושמואל קיימי בשיטתי' וכי תימא מאח' דמחיצות חמירא דר' יצחק דלא כר' יהודה ודלא כר' יוסי דאי ר' יהודה אפי' במחיצות שרי ולא מיבעיא בדיורין ור' יוסי נמי עד כאן לא פליג אלא במחיצות אבל בדיורין מודי וליטעמיך רב דאמ' כמאן אלא מאי אית לך למימ' לרב אע"ג דמחיצות חמירא מ"מ אי אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה אמרינן אף במחיצות כר' יהודה ואי לא אמרינן הואיל והותרה הותרה בדיורין נמי לא אמרינן אע"ג דקולא ממחיצות וברייתא דהד' תני זה הכלל לאיתויי מבוי שניטל קורתו כי היכי דלא תטעי למימ' דמחיצות הואיל וחמירא לא אמרי' בהו הואיל והותרה הותרה קמ"ל אבל להלכה לא שאני לן ור' יוסי דאפ' במחיצות ה"ה בדיורין לר' יצחק נמי להלכה לא שאני א"נ קסברי דמחיצות ודיורין תרוייהו כי הדדי נינהו ומאן דאחמו' בהא אחמי' בהא והתם אתי זה הכלל דסד"א מחיצות חמירי קמ"ל כי הדדי נינהו אלא דר' הונא מסתייע' מדרבה ואביי דקיימו כוותי':

הא דאמ' הרא"ש ולמאי דמסיק עירב דרך הפתח ונסתם דכ"ע שרי ורב הונא דשרי בעירב דרך הפתח ונסתם אימא גבי דיורין אסר והך תסתיים ליתא ולית לן ראיה דהלכתא כמ"ד

שבת גורמת מברייתא דשרי עירב דרך הפתח ונסתם מ"מ אית לן ראיה מאביי דשרי דיורין הבאין בשבת קשיא לן אי עירב דרך הפתח ונסתם קילא ודכ"ע שרי הא איכא למישמע מסתמא דתלמודא דלא כמ"ד שבת גורמת מדדחיק ומוקי לזה הכלל לאיתויי מבוי שניטלה קורתו ודלא כר' יוסי בשלמא למאן דאמ' דיורין גורמין ובדיורין דכ"ע אסו' הכ' דשרי בתרתי על כרחן רישא בעירב דרך הפתח ונסתם וזה הכלל לאיתויי מבוי שנטלה קורתו וכר' יהודה דאי ר' יוסי זה הכלל לאיתויי מאי. אלא למ"ד שבת גורמת ובדיורין דכ"ע שרי מאי דוחקי' לאוקמא לברייתא דלא כר' יוסי לימא רישא בעירב דרך הפתח ונסתם וזה הכלל לאתויי דיורין הבאין בשבת כי הך דהכא או דאביי דחמירא מעירב דרך הפתח ונסתם ודברי הכל. וניחא לן חדא אימא למ"ד דיורין גורמין הוא דאמרינן דיורין חמירא מעירב דרך הפתח ונסתם אבל למ"ד שבת גורמת דיורין כעירב דרך הפתח דמי ולא חמיר מיני' כלל. ועוד אימא התם בפלוגתא דר' הונא ור' יצחק לא קמיירי וניחא לי' לאוקמי' רישא בעירב דרך הפתח ונסתם וזה הכלל לאיתויי מבוי שנטלה קורתו כר' יהודה דשרי דהא בין לרב הונא בין לר' יצחק ר' יהודה הא בהדיא קשרי ולא מוקים לה לזה הכלל לאתויי דיורין דלמ"ד דיורין גורמין דכ"ע אסו':

ואלא הא דאביי קשיא דא"ל לרבה ודאי מבע"י נפרצה דמר הוא דאמ' כו' עירב דרך הפתח כו' וא"ל שבת הואיל והותרה כו' ואי עירב ונסתם קילא מאי ראי' מהתם אנפרצה בשבת אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא ולאביי עירב ונסתם ודיורין כי הדדי נינהו:

הא דאמרינן שנים ונתוספו. עליהן אסורין הואיל ונאסרו בתחלת שבת ואמרינן נמי לקמן כל שנאס' למקצת שבת כו' כגון ב' בתים כו' והקיפוה גוים כו' ובמחיצה אמרינן מחיצה הנעשה בשבת שמה מחיצה אע"ג דלרב הונא דקיי"ל כוותי' ליתני' למחיצות חמירי והכא לר' יהודה בדיורין שבת גורמות בין לקולא בין לחומרא ובמחיצות אידי ואידי שרי ולר' יוסי מחיצות איפכא מדיורין. דבדיורין שבת גורמות והותרו למקצת שבת הותרו לכולה נאסרה למקצתה נאסרה לכולה. ובמחיצות מחיצות גורמין הותרו למקצת שבת ונפרצו אסו' לא היו ונעשו בשבת מות' משום דבדיורין לא מתחזיא לא איסורי' ולא שריותי' ואזלינן בתר אתחלתא דשבתא אבל במחיצות אתחזיא איסורי' ואתחזיא שריותי' אזלינן בתר מחיצות ולר' יודא שבת אע"ג דאתחזיא איסורי' גורמת להתי' ובדיורין דלא אתחזיא שריותי' גרמא נמי למיסר ובמחיצות דאתחזיא שריותי' לא גרמא למיסרי':

והלכתא כרב הונא וכר' יוסי. והר"י בעל התוס' אקיל בי' קולא אחרינא דעירב דרך הפתח ונסתם בחול וחזר ונפתח בשבת וכל כה"ג דאפי' איבטל בחול והדר בשבת הדר העירוב

לדוכתי' קם הרא"ש בשיטתי' וכן קבעה ברי' הרב בעל הטורים דעירב לשנה ובטל בחול וחז' ונתקן חזר העירוב למקומו ושמיעא לי' להר"י מדאמרינן בספינות קשורות נפסקו נאסרו חזרו ונקשרו חזרו להתירן. ונפסקו אפי' בחול דאי בשבת אפי' לא חזרו ונקשרו שבת הואיל והותרו הותרו כרב הונא. והרמב"ם אמר שתי חצרות שערבו עירוב אחד דרך הפתח כו' ונסתם כו' כ"א וא' מותרת לעצמה הואיל והותרה מקצת שבת כו' ואמ' ה"ה והאיסו' עזו לזו כשנסתם החלון למד רבינו מדין הספינות כו' והראב"ד והרשב"א אמרי דמזו לזו נמי שרי כרש"י ואמ' הרשב"א שאינו דומה לספינות כשהותרו ראוי' כ"א לנוד ממקומה ולהתרחק זו מזו ואסו' להוליך מזו לזו שהרי הים שהיא כרמלית מפסקת ביניהן וכו' והשתא להרמב"ם ולהרשב"א דלא קשיא מספינות נפסקו דקאמ' בשבת אבל אם נפסקו בחול לא אמרינן חזר העירוב למקומו:

והא דמתרגם ה"ה אליבי' דהרמב"ם ואע"פ שהעירוב מונח בא' מהן וא"א לשנים לטלו קשיא הא מאי קמיבעיא ולא תהא זו גדולה מנאכל עירובו או נשרף ושחשיכה ה"ז עירוב ואפי' לכתחלה תנן בשני מחשיך עליו ואכלו ה"נ כיון דבין השמשות אפש' לטלו תו לא צריך אלא הכי קמיבעיא לי' כיון דסתם תו ליכא למימ' כולהי הכא דיירי דהא א"א לאשתמושי' מבית' להתם ומהתם לבית'. נהי דעירוב לא צריך אלא בה"ש פתחא בכולא יומא צריכא וא"ל הואיל והותרה כו' ואע"ג דהשתא לא חזי לאשתמושי נמי:

מתני' במחנה בירושלמי עשרה הוי מחנה:

גמרא: ומלקטין עצים משדותיהן. אבל לא מבתיהן וכן מחנה היוצאת למלחמה מבתיהן לא. מדלא קמשני התם משדותיהן הכא מבתיהן

בירושלמי בעצים עשוין חבילה אסו' ומיבעיא להו סמוך לחורש וכן ברחיצה סמוך למעין. ובדמאי נכנסו עמהן לעיר כבר נפטרו יצאו עמהן מעיר כבר נתחייבו במקום שנהרגין במכונסין מות' לפנותן במפוזרין אסו' כשם שבהליכתן פטורין מ"ד דברים כך פטורין בחזירתן אהלים שבשיירא להרמב"ם א"צ עירוב ואמרי לה צריכין ומשבשין נוסחא דירושלמי:

במרובה יהושע לא תקן אלא היזמי והיגי ומחוברין ולחין כדאמרו בתוס' והכא דקתני מותרין בגזל עצים יבשות איכא לאוקמה בהיזמי והיגי ומחוברין והתם לחין הכא יבשין אלא דמסתב' לו' דהכא אפי' שאר עצים ויבשין א"נ תלושין ויבשין נמי ומתני' נמי דיקא דקתני מ"מ:

דף יז:

אלא מעתה דכתיב אל תפנו אל האובות ואל הידעונים וכו' מסייע לי' לרש"י דאמ' בסנהדרין אזהרה דנשאל מאל תפנו דאי כרבנן דתוס' דאל תפנו אבעל אוב ונשאל מלא ימצא בך. הא הכא אנשאל הוא דאתקיף דבעל אוב במיתה ולא במלקות:

מי כתיב אל יוציא כו' מסתברא דר' יונתן הוא דאמ' הוצאה נמי מאל יצא אבל לרב אשי מדלא כתיב אל יוציא קרא לאו בהוצאה קמיירי אלא אתחומין לחודי':

קא אקשא בהזורק הוצאה גופא היכא כתיבא לר"ע קא אקשי וכדר' אשי דמוקים קרא אתחומין לחודי' א"נ לרבנן נמי מדלא כתיב אל יוציא קרא לאו אהוצאה קאמ' ולדרשא אחרית' קאתי וקא מהדר התם אקרא לכ"ע דדחיקא לן למימ' תרי קראי בהוצאה חד לעני וחד לעשי' ותו מדקאמ' הוצאה היכא כתיבא מכלל דלא כתיבא כלל:

והא דאמרי דבי ר' ינאי ל"ש אלא ע"ח אבל ע"ת חייבין כמ"ד תחומין דאורייתא ואנן דקי"ל ע"ת דרבנן אף ע"ת פטורין והרמב"ם אמר אבל ע"ת חייבין:

ואזדא לטעמי' דאמ' תחומי' י"ב מיל דאורייתא ומדאמ' רבינו עד י"ב מיל דרבנן וקאמ' ע"ת חייבין במחנה והיינו אלפים דמהני בי' עירוב ש"מ פרושי קא מפרש לשמעתין הואיל ותני ר' חייא לוקין על תחומי י"ב מיל אחמירו בהו רבנן באלפים ולא מתני ע"ת אלא תחום שבת כדאי כדאייתוה בירושלמי ואע"ג דהרמב"ן האי פרושא דחויא הא לי' וכן להריא"פ להרמב"ם ניחא לי' והא די"ב מיל דאורייתא הכי אסיק בירושלמי אמתני' דנתגלגל חוץ לתחום דבכל מערבין וכדאיית ניהלה הריא"פ. עוד אמרו בירושלמי התם א"ר חיננא כלום אינון פליגין תמן לא מדבריהן וכו' ועירוב ד"ת וס' ד"ת להחמי' ועירוב ד"ה ר' יונתן אמר קומי ר' חייא רובא בשם ר"ש בר' יוסי בן לקוניא לוקין על תחומי שבת ד"ת א"ל ר' חייא רובא והלא אין בשבת אלא סקילה וכרת א"ל והכתיב אל יצא כו' א"ל מה כתוב לא אל כתיב א"ל הא כתיב אל תאכלו ממנו נא וכו' א"ר יוסי ב' בון אעפ"כ זה עמד בשמועתו וזה עמד בשמועתו:

ומדשמעינן הכא דר' חייא הוא דאמ' לוקין ור' יונתן קשיא לי' והתם אפכא אתמר הלכך אמרינן דהאי אמר בתר ר' חייא רובא אתמ' והכי מתנינן ר' יונתן קומי ר' חייא רובא אמ' בשם ר"ש וכו' והאי אמ' אר' חייא קאי דר' יונתן יתיב קומי ר"ח רובא אמ' ר' חייא כו' לוקין א"ל יונתן והלא אין בשבת כו' א"ל ר"ח הכתיב אל יצא א"ל ר' יונתן מה כתיב לא ושבישו ספרי ואקדימו להאי אמ' ושמעינן קסב' ר' חיננא בין לר"ע בין לרבנן ד"ה ע"ת דאלפים אמה ד"ת אלא דר"ע גמר לה ממדותם חוץ לעי' אלפים באמה ורבנן דאמרי אלפים לשדות וכרמים נפקא להו מדכתיב אל יצא איש ממקומו וילפי מקום ממקום

ומקום מניסה וכו' כדאמרו במי שהוציאוהו ור' חיננא שמיע לי' מדר"ח ור' יונתן ע"כ לא פליגי אלא במלקות אבל איסורא דאורייתא דכ"ע דאסי'. ור' חייא סבר לוקין מאל יצא וכל שבאל לוקין עליו כאן תאכלו ממנו נא ואי משום דאין בשבת אלא סקילה וכרת וליטעמך ר' יוסי דאמ' הבערה ללאו יצתה מא"ל אלא אפקי' רחמנא ללאו תחומין נמי אפקינהו רחמנ' ללאו ור' יונתן סבר כל לא למלקות ואל איכא הכי ואיכא הכי היכא דלא גלי בי' קרא למלקות והכא דגלי בי' קרא כל העושה מלאכה בשבת יומת ונכרתה אמרינן דהאי אל לאו למלקות וכדאמרו במחמ' במי שהחשיך משום דלא איהו עביד לאו בכלל דלא תעשה מלאכה. ה"נ נימא בתחומין דלאו מלאכה הא אלא מחוס' שביתה הוא וכדכתיב וישבתו העם ביום השביעי מכלל דמעקרא לא שבתו וכביטול עשה דתשבות הוא והיינו דאמ' ר' יוסי עמד בשמועתו:

ולמאי דאסיקו התם פליגי על דר' חיננא אלא עד י"ב מיל לרבנן דר"ע דרבנן וקרא דאל יצא אי"ב מיל והשתא דאמרת הכי ר' חייא נמי דאמ' לוקין על תחומי שבת תחומי י"ב מיל קאמ' ורב הושעיא נמי דאמ' הגיעוך סוף תחומי שבת אין מחוורין מדבר תורה תחומין דאתמ' בהו עירוב קאמ' דהוי אלפים ור"ח ורב הושעיא מר אמר חדא ומר אמה חדא ול"פ. והשתא דכ"ע אל יצא בתחומין ור' חיננא סבר אאלפים לד"ה ור' יונתן נמי מדאמ' התם אחר חזקות הלכו ש"מ כר' חיננא ס"ל וכדפרשינן התם ואייתינן הכא בבכל מערבין בשמעתא דנתגלגל סוף לתחום ואסיקו אל יצא י"ב מיל קאמ'. וכל היכא דמאורייתא אסירא פליגי בה ר' חייא ור' יונתן לר"ח לוקין עלי' ולר' יונתן אסו' מן התורה ואין לוקין עלי':

ואנן למישוייא להנך תרי תלמודי דבבלי ודירושלמי אמרינן אי דבי ר ינאי נמי כדאסיקו בירושלמי ס"ל ור' חייא אתחומי י"ב מיל קאמ' ואמרי דבי ר' ינאי הואיל ועל י"ב מיל לוקין חמירא להו שבות דאלפים ולא פטרוה במחנה וכהרמב"ם. או דבי ר'ינאי כר' חיננא ס"ל ור' חייא אאלפים קאמר לוקין וד"ה היא דבין לר"ע ובין לרבנן תחומין דאלפים דאורייי' כדאמרן ואנן דאמרינן בעלמא תחומין דרבנן ואמרי' בתחומין ואליבא דר"ע לית לן דר' ינאי ורבנן פליגי עלי' דר"ע ובמחנה אפי' מע"ת פטורין ור' חייא אתחומין די"ב מיל אמר. ור' יונתן לוקין קשיא לי' וכי לוקין על לאו שבאל ול"ש אי ר' חייא אי"ב מיל קאמ' ל"ש אי ר' חייא אאלפים קאמ' ואפי' לר"ע הא מדותם עשה היא ומלקות מאל יצא נפקא לי' ואתקיף לה ר' אחא מאל תפנו ואמרינן ר' יונתן הכי קא קשיא לי' וכי לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דס"ד דקרא אהוצאה נמי כתיבא ורב אשי לאו לאפרוקי קושיא דר' יונתן אתא אלא לפרושי מלתי' דרייונתן קאתי דאמרת לאו שניתן לאזהרת

מיתת ב"ד קשיא לי' אמר רב אשי ומי מצית אמרת הכי מי כתיב אל יוציא אל יצא כתיב וקרא לאו הוצאה קאמ' אל יצא חוץ לתחום ומ"ד תחומין דאורייתא אל יצא חוץ לאלפים ומ"ד תחומין דרבנן אל יצא חוץ לי"ב מיל אלא ר' יונתן אל קא קשיא לי' כדאמרן מעקרא ולא טרח רב אשי לפרושי דר' יונתן דלא תקשי' עלי' מאל תפנו אל האובות ולר' אשי ר' יונתן שבת קא קשיא לי' משום דגלי בי' קרא כרת וסקילה וכדפרשינן מירושלמי וכדאמר ר' יוסי דהתם זה וזה עמדו בשמועתם והשתא דכ"ע אל יצא לאו אהוצאה והיינו דפריך בעלמא הוצאה היכא כתיבא דהאי שינויא דלאזהרת מיתת ב"ד לא קאי והרז"ה חמר אי ס"ד תחומין די"ב דאורייתא לימא אין רוכבין ע"ג בהמה שמא ילך חוץ לי"ב מיל ותו האמרינן בכלל גדול דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע לימא חוץ לי"ב מיל ואליבא דכ"ע והרמב"ן אוסופי קא מוסיף עלי' מדאמרינן בבכל מערבין לר' יוסי שאני טומאה הואיל ויש לה עקר מן התורה ואי איתא תחומין נמי יש לה עקר מן התורה בי"ב מיל ואדרבה עקר דתחומין עדיפא דבתחומין גופי' יש להן עקר מן התורה ומאריך הרמב"ן ואולם להאי קושיא והריטב"א משמי' דהראב"ד דחיק התם לשנויי ולדעתין אי משום הא לא אריא למיפלג אדירושלמי ועוד דאל יצא בכלי נמי מוכחא דלאו אהוצאה חדא מדרב אשי ועוד מדפריך הוצאה היכא כתיבא והא דקשיא מאין רוכבין דלא גזור שמא ילך חוץ לי"ב מיל וכי לא סגי לך סייג דסייגי רבנן ואסרי אפי' טפי מאלפים אמה ואפי' בעירוב אסרו טפי מד' אלפים אמה וכי רכיב נמי טפי מאלפים הא אסיר והא דלא קאמר דידע לה בי"ב מיל ואליבא דכ"ע מי איכא מאן דלא שמע כל איסורי שבת דמדאורייתא נינהו ושמע להאי דכ"ע לא סגי חוץ לאלפים או חוץ לד' אלפים ע"י עירוב ואיהו שמע דכי אתרמי וסגי אינש חוץ לי"ב מיל עבר אדאורייתא והא דמחמר דאייתי הרמב"ן איידי דקאמר הבערה אליבא דר' יוסי אמר נמי תחומין ואליבא דר"ע והא דקשיא ליה להרמב"ן משאני טומאה הואיל ויש לו עקר מן התורה התם טומאה שאני דכי אקיל' בטבילה דטומאה דרבנן את לזלזולי בספק טבילה דטומאה דאורייתא כדא' רש"י התם והיינו מאן דחזי להאי טמא דאידכי בספק טבילה מי יימר דטמא דרבנן הוא אימא טמא דאורייתא הוא ואתי למישרי ספק טבילה בטמא דאורייתא והיינו דקאמר הואיל ויש לה עקר מן התורה דליטהר בטבילה דכוותי' אבל עירוב מאי אמרת כי אקילת בספק עירוב דאלפים אמה אתי לזלזולי בס' עירוב די"ב מיל. עירוב די"ב מיל מי איכא הא חוץ לאלפים לא הוי עירוב והא דפריך שבת נמי דאורייתא קס"ד תחומין דאלפים גופי דאורייתא כר"ע וכר' מאיר וכדאמר רש"י ומשני קסבר ר' יוסי תחומין דאלפים דרבנן ותו ליכא למיחש בי' מידי וה"ה אמר אתא דאמר הרמב"ם י"ב מיל דאורייתא וכן כתבו הגאונים:

סליק פירקא קדמאה

פרק שני – עושין פסין

וד' פשוטין תהו בה רבנן בתוס' וכן הריטב"א לימא אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא מבטל להו. ולמאי דאמרן דיתר מיו"ד דרבנן ליכא לשנויי הכא הואיל ומדאורייתא כי אית בי' אמה מכאן ואמה מכאן אע"ג דאיכא טובא ביניהו מישרא שרי ורבנן הוא דאחמור ביתר מיו"ד וכולי האי לא אחמור למיסרי' משום דאוירא קמבטל לי' ותהוי יתר מיו"ד וא"נ נימא אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא מדאורייתא קא מבטל לי' הכא אוקמה אדאורייתא דאפי' ביתר מיו"ד שרי וכי אחמו' בית' מיו"ד בלא מיעוט דפשוטין אבל במיעוט דפשוטין לא אחמור אימא סיפא ומות להרחיק כ"ש ובלבד שירבה בפסין מי לא עסקינן דארחיק טובא ואי קא עבטל לפסין הוי י"ו אמה מפולש זה כנגד זה דהא ודאי רה"ר דאורייתא:

פשוטין אמר רש"י אמה והריטב"א משמי' דרבוותאי אמר אפי' ג"ט וד"ט נמי ואיכ' דאמרי אפי' משהו:

דף יח.

לר"י פסין חמירי מחבלים דהתם בשיירה כל צרכן והכא דגריעי מחיצתי' ב"ס ועוד התם לכ"צ עבידא הכא עיקרא לאשקיי בהמתו הוא דעבידא ובב"ס סגי ולרבנן קילא מחבלין דהתם שלא יהא ב"ס פנוי והכא אפילו טובא פנוי דהכא לאו להנך דשבת בה הוא דעבידא אלא לכולהי עולי רגלים ואי להנך פנוי לאחריני דאתו לאפנוי ובתוס' אמרי טעמא דרבנן דהכא הוקף לדירה טפי מדהתם א"נ גבי עולי רגלים הקילו ול"ש הכא ול"ש התם מוקף לדירה חשיב א"נ הכא והתם לא חשיב מוקף לדירה כדא' הריטב"א משמי' דר"י בעל התו' משום עולי רגלים הקילו והא דאותבוה רבנן לר"י מדיר וסהר דהוקפו לדירה אמר הריטב"א משום דהתם נמי לאו תשמיש גמור היא והכא דמצוה היא דינא דליקבע כעין תשמיש דסהר ואמר הריטב"א משי' דהר"י עוד טעמא לרבנן משום דבחבלים כ"מ ראוי להם לעשו כנו היקף כו' ואם באו לכאן רבים ועשו היקף גדול כ"צ וכו' ואח"כ באו מועטים תו' אבל בביראות א"א לומר שכל מי שיבוא יחפור לו באר וכו' ופריש בה לרבנן ומסיים בה אבל לר"י הכא חמירא דפרוץ מרובה ולפיכך לא התירו אלא ב"ס ליחיד ולב' ומשם ואילך כפי חשבון זה כעין מה שאמר ר' יוסי בנו בחבלים דשיירה וכו' ולדעתין ר' יהודה נמי לא קאמר שכל עי שיבוא יחפור לו באר וכו'

אלא לר"י הואיל וגריעא מחיצתי' אפי' לשיירא לא שרינן אלא ב"ס וב"ס ליחיד דאתו להתם נמי הא מישרא שרי:

ובתוס' סייעו לרש"י מדרב הונא בר חיננא והריטב"א משמי' דהר"י בעל התו' דאמר הכא לא הוקף לדירה אמר לך מי א"ר הונא רה"ר כרמלית קאמר והכא אוקמוה אדאורייתא וכ"ת א"ה היינו דאקשינן עלי' דר' אלעזר דאמר בשמעתין הזורק לבין פסי ביראות חייב פשיטא אי לאו מחיצה היא היכי משתרי לי' למלאות ומאי קושיא אימא כרמלית היא התם מסתברא לתלמודא דאי לאו מחיצה היא משום דפרוץ מרובה רה"ר היא דכמאן דליתא למחיצות דמי אבל מחיצות גמורות ולא הוקפו לדירה רה"ר ודאי לא הוי דמחיצה גמורה ודאי לא הוי כמפולש אלא משום דלאו לדירה הוקף קסבר רב הונא דלא הוי רה"י אלא כרמלית:

לרש"י באר אפי' בית יו"ד כורין ובור הרבים לר"ע לרבנן נמי עד ב"ס והיינו דאקשי עלי' בתוס' אימא קתני ביראות משום יתר מב"ס ולדידן קשיא דלא לשתמיט תנא או אמורא בכל דוכתי למיפלג בהא בין בור לבאר הלכך איתחזיא לרש"י נמי הואיל ובאר שרי אפילו יו"ד כורין בבור נמי אע"ג דלא הוקף לדירה לא פליג בי' רבנן ושרי אפי' טובא ואנן א"ת לן למימר ל"ש באר ל"ש בור הוה מוקף לדירה מידי דהוה אדיר וסהר דלבהמות נינהו והוו מוקף לדירה משום הרועה דבהדי' ה"נ איכא אדם המשקה בהדי' והר' יונתן אמר הואיל וע"י אדם נעשו וקשיא קרפף נמי בידי אדם הוא וכן הוקף ולבסוף ישב בידי אדם הוא:

גמרא: לימא מתניתין דלא כחניה קס"ד כל היכא דלא מיפרשא במילתי' דתנא. מסברא לא מפלגינן בין באר לבור:

וחנניה דאמר חבלין לבור ולא פסין ה"ה לבאר וחדא מינ' נקיט ומשני חנניה בור דוקא נקיט אבל באר אפי' פסין א"ד מדלא פריש חנניה פסין לבאר מכלל דל"ש בור ל"ש באר פסין לא ומשני חנניה לת"ק קא מהדר לי' ולא נחית לפרושי דיני פסין הדר אמר לימא מתניתין דלא כר"ע ולא קאמר דלא כת"ק דחנניה דאימא האי תנא לא שאני לי' בין בור לבאר ומר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ מתני' נקיט באר ותנא ברא נקיט בור ותרוייהו לאו כדקא נקטי אלא משום דלא שאני להו חדא מינ' נקטי' אלא ר"ע דשאני לי' בין בור לבאר ביחיד אי מתניתין ר"ע מאחר דשאני לי' ליתני' נמי בור הרבים ומשני אפי' תימא ר"ע ולא קתני אלא מילתא דפסיקא לי' ל"ש דרבים ול"ש דיחיד:

קאזיל רש"י ופריש טעמא דבור דלמא פסקי מיא וברבים שרי דמדכרי אהדדי ואפילו להך לישנא דריש מכילתין גבי מקצת קורה בתוך ך' דאחמור ברבים מביחיד התם

בתיקון תל ורבים סמכי אהדדי כל אחד אמר אידך מתקן לי' דומיא דקדרה דבי שותפי' אבל יחיד רמי אנפשי' ומדכר לתקוני לי' אבל הכא תיקוני לאו מתקנא לי' אלא רבים מדכרי אהדדי דפסקי מיא ואסור לטלטולי ויחיד זימנין דמישתלי ומטלטל אלא הא דהוינן בשמעתין אהא דתניא לא הותרו אלא לגבי בהמה והא"ר יצחק אר"י אמר שמואל לא הותרו אלא לבאר מים חיים בלבד ואי לבהמה מ"ל חיים מ"ל. מכונסין ומשנינן בעינן מידי דחזי לאדם אלמא טעמא דבאר משום דבעינן חזי לאדם תרגמו בתוס' אליבא דרש"י התם לר' יהודה בן בבא דאמר באר הרבים בעינן ואי משום דפסקי אפילו בור רבים נמי דרבים הא מדכרי אהדדי ואנן קשיא לן עלי' וכי פסיקא לן למישריי' משום דרבים מדכרי אהדדי ולאקשויי קושיא ולמימר לר"י בן בבא טעמא אחרינא דר"ע לא ס"ל אימא דר"י בן בבא נמי כטעמי' דר"ע אלא דלא סמיך למישרי' משום דרבים מדכרי אהדדי זימנין דאתי יחיד ומשתלי וקא מטלטל ותו להך לישנא דאסר בקורה משום דרבים סמכי אהדדי ולא מתקני לי' לימא מדכרי אהדדי ולא אתו לאפוקי ועיולי:

ותו מאי קשיא אד"ר יצחק אימא הא דתניא לא הותרו אלא לבהמה ר"ע היא דאמר בור הרבים ומשום דלא הותרו אלא לבהמה מ"ל חיים מ"ל מכונסין והא דא"ר יצחק כר"י בן בבא ור' יצחק לטעמי' דאמר הלכ' כר"י בן בבא. וריב"ב ס"ל דפסין אפי' לאדם הותרו והיינו דאצריך באר מים חיים ומיתרצא נמי אידך קושיא דאקשי אדר' יצחק בר' אדא דאמר לא הותרו אלא לעולי רגלים והתניא לא הותרו אלא לבהמה. ופריש הריטב"א אבל לאדם אפי' עולי רגלים נמי לא אימא ר' יצחק בר אדא הוא דאמר כריב"ב דהלכתא כוותי' ולר"י בן בבא אפי' לאדם נמי מיהא הא לא קשיא אימא לא מסתבר לי' לאשווי' פלוגתא בין ר' עקיבא לריב"ב בהא וניחא לי' טפי למימר דהא דלא הותרו אלא לבהמה דכ"ע וריב"ב בסברא בעלמא הוא דפליג דקסבר אע"ג דלא הותרו אלא לבהמה מ"מ בעינן דחזי לאדם מ"מ קשיא. והריטב"א אמר בשמעתין מים חיים למאי אי למעוטי בור שמימיו מכונסין הא קתני באר אלא ודאי מים חיים היינו מים זכים ראוין לשתות. ואכתי קשיא חדא דגירסא דקמן מ"ל חיים מ"ל מכונסין מכלל דתנא נמי מכונסין קשיא לי'. ותו הא הכא לר"ע נמי אמרי' באר מים חיים דפסיקא לי'. ועוד הא דאמרינן בפירקין וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר"י בן בבא ה"א דרבים אפי' מכונסין וכו'. ואי איתא הא מים חיים אצטרכא לי' מים זכים ראוין לשתי' דאי מדריב"ב באר קאמר לאפוקי מכונסין אבל זכים אימא לא בעינן קמ"ל. ואיכא למימר אליבא דהריטב"א דבבור נמי איכא מים זכים ראוין לשתי' ור' יצחק דקאמר באר משום דס"ל כריב"ב כדאמר הלכה כריב"ב ותרתי בעינן באר וזכין ודכ"ע ראוין לשתי' בעי דבעינן מידי דחזי לאדם. ובהא קמיפלגי ר"ע סבר בור

היחיד לא דלמא פסקי אבל דרבים מדכרי אהדדי א"נ באר היחיד דלא עבידא דפסקי וריב"ב סבר דרבים נמי זימנין דאתי יחיד ומשתלי וקא מטלטל:
ובאר היחיד נמי זימנין דאיתרמי ופסיק כדתנן יבש המעיין ואביי נמי בעי מרב' יבשו מים בשבת. ואבאר קאי דהא קיי"ל כריב"ב אלא באר הרבים דאיכא תרתי תו לא חיישינן לי' והיינו דאמרינן הכא אפי' לר"ע באר מים חיים דר"ע נמי חיים בעי ונקט לישנא דר' יצחק ודקעבד צריכותא דלימא מים חיים א"נ מים זכים באר דקאמ' ל"ל. ואנן איתחזיא לן דלא לחדות סברא מנפשין דלא איתמר בתלמודא אלא כי היכי דלר"י בן בבא באר הרבים דקסבר מידי דחזי לארם בעינן ולצורך רבים ה"נ לר"ע חדא מיני' בעינן אי לצורך רבים ואע"ג דלא חזי לאדם אי דחזי לאדם ואפילו יחיד אבל תרתי לגריעותא לא. ולדילמא פסקי אפי' במכונסין לא חיישינן והיינו דאקשי ומפרק בתלמודא ובירושלמי משמע דטעמא דבאר משום דלא פסיק דמפליג בין באר הרבים לבור היחיד משום מימיו מצויין לכלות ופרישנא התם:
בתחילה עלה במחשבה לבראות שתים כו' לא תימא בתחילה עלה במחשבה לבראות דיו פרצופין ולבסוף נברא זנב חדא האי למאי ועוד וכי אדם הוא להנחם אלא לומר שתחילת המחשבה הוא סוף המעשה שבתחילה עלה במחשבה לבראות שנים אדם בפ"ע וחוה בפ"ע כי היכי דהוי בסוף המעשה ולבסוף במעשה לא ברא הקב"ה אלא אדם לבדו כדי שיכיר בטובה דכתיב ויקרא אדם שמות לכל הבהמה וגו' ולאדם לא מצא עזר כנגדו וכדאמרינן באלו טריפת אמתני' דסימני בהמה וחיה שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וצמחו ה"נ בתחילת המחשבה עלה לבראות אדם בפ"ע וחוה בפ"ע אלא במעשה ברא אדם תחילה כדי שיבקש לו עזר ויבנה מצלעו עזר לו. ואיכא למימר דר' אבהו דברי הכל היא ומעיקרא ס"ד למ"ד פרצוף היינו זכר ונקבה בראם דיו פרצופין פרצוף זכר ופרצוף נקבה והשתא דא"ר אבהו הכי למ"ד פרצוף נמי הנך תרי פרצופין חדא נינהו דחד גופא הואי וכדכתיב בצלם אלקים ברא אותו אותו חד משמע אלא זכר ונקבה בראם אתחילת מחשבה קאי דהוה לבראות אדם לחוד וחוה לחוד כדפלגינהו בסוף ולבסוף במעשה לא נברא אלא אחד אדם לחודי' בדיו פרצופין והיינו ברא אותו והיינו דארש"י בכתובות מאן דבריך תרתי סבר שתי יצירות הוי כמ"ד זנב ויצירת חוה לחודה הואי ואבע"א דכ"ע חדא יצירה הוא כמ"ד פרצוף ואדם וחוה בהדי הדדי בחדא יצירה איברו אלא מיפלג הוא דפלגינהו לבסוף והא דבריך תיתי אתחילת מחשבה דאברי אדם בתרין פרצופין כי היכי דליפלג להו למיהוי

אדם לחוד וחוה לחוד וכתרין יצירות דמיין כדכתי' זכר ונקבה בראם דחשיב להו בתרי מחמת תחילת המחשבה:

דף יח:

א"ר אשי כו' אפי' בי רב נמי לא קרא כו' ואע"ג דמנוח אחרי אשתו הלך דליכא אלא משום דרך ארץ כדאמ' רש"י והתם נערות אחרות מ"מ פניות הוי וכאשתו דמיין:

בתוס' ד"ה ולא וכו' או היתה א"י ובית המקדש במערבם כו'. הא באתרא דא"י ובהמ"ק במזרחי' במערבא עבדינן פיתחי' והא תנא קרא קנסיב דפתחא במזרח דכתיב והחונים וגו' לא קשיא פתחא קבל רומא דמשתחוי לה עבדינן ומשכן נמי קבל ארון עבדי לה:

דף יט.

גי שעמוקה בגיהנם שהכל יורדין שם כו' ההוא שכל המתפתה ביצרו כו' דז' שמות שיש לגיהנם הן לז' מדורי גיהנם וכל שם של כל מדור הוא על שם הדין של אותו מדור אבל גיהנם ותפתה לאו שם הדין נינהו אלא שם כללי של כל ז' מדורי שהן על עסקי הנם ועל המתפתה ביצרו. וכן עלוקה אפי' שם כללי נמי לא הוי אלא מכנה לגיהנם בשם עלוקה שמתאוות למצוץ דמו של אדם וכן גיהנם מתאוה לבלוע ולאכול בני אדם באשו כדכתי' ולעלוקה שתי בנות הב הב וכתיב שאול ועוצר רחם לא תשבענה ולהכי לא חשיב לי':

דף יט:

דלא בעינן פשוטין לאו דוקא אלא דלא בעינן מיעוט וכן דבעינן פשוטין דבעי' מיעוט כדאמר הריטב"א:

בבור שתים עשרה כו'. דמכל צד בעי ארחוקי שתי אמות ודה"ר יונתן לא ידענא לפרוקי: מאי קמ"ל תנינא דליכא למימר דר"מ מ"מ בעי פשוטין ל"ש רחב ל"ש קצר וכדא"ר יוסי דירושלמי דקים לי' לתלמודא דבבלי בדלית בי' אלא שיעור הרחקה סגי בדיומדין וס"ל כר' בא ממל דירושלמי ומלתא פשיטא הו"ל וליכא למימר קמ"ל רב פפא דלא פליגי ביתר מכשיעור אי בדיומדין מאריך או בפשוטין ממעט וכדבעא מיני' אביי' מרבה דא"כ האי דבעינן פשוטין דסגי בפשוטין הול"ל ולרש"י דאמר דהא דבעא מיני' אביי מרבה לר"י פשוטין עביד פשוטין עדיפי לי' קשיא אימא קסבר רב פפא פשוטין עביד וקמ"ל דלא תימא ביתר מכשיעור פליגי ר"י סבר ארבעה דיומדין מ"מ ואי טפי לי' שיעורא מאריך בדיומדין ור"מ סבר עביד פשוטין אלא בבור י"ב דכ"ע דבעי' פשוטין דפשוטין עדיפי כ"פ משמונה עד י"ב ובשיעורא פליגי ואיכא למימר א"ה בבור שמונה דקאמר רב פפא דל"פ ל"ל א"ל ה"ה דהו"מ לשנויי הכי אלא דא"כ תפשוט בעיא דאביי ונימא

מילתא דמספקא לי' לאביי פשיטא לי' לרב פפא להכי אר"פ ברייתא לא שמיע לי' ולא תפשוט ולא מידי דפשוטין דר"פ אימא לאו דוקא אלא מיעוט קא':

ברייתא לא שמיע לי' כו' והא דמשני לעיל בתר דשמעה כדאמרי בתו' והריטב"א משמי' דהראב"ד אמר האי לא רב פפא הוא דשני לה אלא תלמודא הוא דפריש לה מכלל דברי רב פפא דהכא ולא ידענא דרב פפא מאי משמע מיני' הא מעיקרא נמי קאמר לר"י טפי מי"ג וכי"ד לא הויא וממתניתין שמיע לי' אלא לישנא דברייתא קשיא לי' והיכי משמע תרוצי לישנא מדרב פפא:

האריך בדיומדין כו' היכא דרחב טובא וכי מאריך בדיומדין תיהוי עומד כפרוץ לרב פפא ולר"ה ברי' דר"י עומד מרובה על הפרוץ לא תיבעי לך דבכל מקו' מחיצה גמורה היא ופירצתו ביו"ד כי תיבעי לך דרוויחא חללי' בציר מך' אמות וכי מאריך בדיומדין עד יו"ד אמות הו"ל פרוץ מרובה ואי עומד מרובה מב' רוחות לא הוי עומד רויחא ך' ועד כ"א נמי דאי עביד דיומד אמה מכאן תו ליכא עומד יו"ד באידך מהו פשוטין דוקא קאמר דמנכרא אבל מאריך בדיומדין לא דמאן דחזא בור י"ב ומי"ב עד י"ו ניתר בדיומדין מימר אמר אפי' בדיומד אמה מכאן ואמה מכאן נמי דבבור כולה שרי כי היכי דפרוץ מרובה בכל דוכתא אסור והכא שרי יתר מיו"ד נמי אע"ג דבכל דוכתי אסירא הכא שרי.

או דילמא פשוטין לאו דוקא:

מאי לאו דמאריך בדיומדין קשיא לן הא רבה הוא דפשיט לי' לאביי דרי יהודה בפשוטין הוא דפליג דאי במאריך בדיומדין זו מחיצה וזו מחיצה ואי מתני' במאריך בדיומדין אימא סיפא ר' יהודה אומר עד בית סאתים וניחא לן רבה לישנא דברייתא קא קשיא לי' ומודי רבה דר' יהודה במאריך בדיומדין נמי מיפלג פליג וכדבעינא למימר קמן א"נ רבה קבלה מאביי דאמר תני עד שירבה פסין דמפיש ועביד פשוטין ודיומדין לר' מאיר לא איפשטא:

תני עד שירבה פסין. לאו דמשבש לה אביי למתני' דכי תיבעי לי' אימא מתני' משבשתא אלא קאמר אימא בפסין ירבה פסין קאמר:

מאי לאו דמפיש ועביד פשוטין מדקתני שירבה לישנא דאפושי ולא קתני שיאריך וקשיא מאי אולמי' דהך מדרישא דרישא לאו ר"מ בהדיא פשוטין קאמר וקא מיבעיא לי' אימא לאו דוקא וה"ה מאריך בדיומדין סיפא נמי אימא לאו דוקא וצ"ל ובלבד קא דייק מדקתני ובלבד מכלל דפשוטין דוקא קאמר וקאמר לא דמאריך בדיומדין והאי ובלבד לאו דוקא דפשוטין הא ר"מ בהדיא קא שרי לי'. והשתא איכא למימר דרבה דקאמר מאי לאו דמפיש ועביד פשוטין מבלבד קא דייק אי אמרת בשלמא דמפיש ועביד פשוטין היינו

דקתני ובלבד דמאריך בדיומדין לא אא"א דמאריך בדיומדין מאי ובלבד הא פשוטין בהדיא קא שרי לי' ומשני לא דמאריך בדיומדין והאי ובלבד לאו דוקא:

יותר מי"ג ושליש אמה לר' יהודה מאי. ה"נ בעומד מרובה לא תיבעי לך אע"ג דפירצותי' בי"ג ושליש. מ"מ בפשוטין איכא תרתי פרוץ מרובה ופרצות י"ג אמה ושליש ובמאריך בדיומדין פירצת י"ג אמה ושליש איכא פרוץ מרובה ליכא כי תיבעי לך בפרוץ מרובה:

ואמר הריטב"א מאריך בדיומדין לא תיבעי לך דאפי' לר"מ דאמר פשוטין מהני לר"י מיבעיא כי תיבעי לך פשוטין לר"י מהו או פשוטין או מאריך בדיומדין או דלמא מאריך בדיומדין דוקא:

ורש"י אמר לך אביי את"ל קאמר אם תמצי לומר לר' מאיר נמי מאריך בדיומדין מהניא תיבעי לי' לר"י אי פשוטין נמי מהניא ואת"ל לר"מ פשוטין דוקא דעד שירבה בפסין ירבה בפסין קאמר לר' יהודה מהו פשוטין דוקא עד כאן לא פליג ר' יהודה עלי' דר"מ אלא מח' עד י"ב דר"י לא אצריך מיעוטא כלל אבל יותר מי"ג אמה ושליש מודי לי' לר"מ דפשוטין דוקא או דלמא ד' דיומדין דקאמר מ"מ אפי' היכא דרויח טובא קא מאריך בהו ובהא נמי פליג ודיומדין דוקא או דלמא או פשוטין או דיומדין:

זו מחיצה וזו מחיצה מיבעי לי' ואפי' יותר מב"ס דעביד לי' אריך וקטין וארוך טובא עד דבדוכתא דקטין כי מאריך בדיומדין תהוי פרוץ מרובה דלית לי' כ"ו אמה וב' שלישין. מ"מ הא ר' יהודה אית לי' ב' מחיצות דאורייתא ובמבוי לחי מכאן ולחי מכאן סגי ה"נ מחיצה הוי ואל תשיבני תיפק לך דאי אריך כי האי גוונא הו"ל ארכו יותר מפי שנים ברחבו ובית סאתים נמי ליתסר אימא בצדדי' אית רוחי וכדאמרי בתוס' בקרפף שנפרץ במילואו לחצר:

וממתני' לא תיפשוט מדאסר ר' יהודה יותר מב"ס ואי בדיומדין מאריך כי אית בי' טפי מב"ס עומד מרובה הוא דאימא טעמא דר"י משום דלא הוי מוקף לדירה ורבנן חשבי לי' מוקף לדירה א"נ רבנן נמי לא חשבי לי' מוקף לדירה והיינו טעמי' משום דמצוה קובעתו כדאמר הריטב"א אמתני' משמי' דהר"י בעל התו' א"נ טעמי' דר' יהודה משום דפרוצתי' בי"ג אמה ושליש כדקא אהדר לי' אביי אלא ברייתא דקתני זו היא מחיצה ואלו פסין חלמא טעמא דר"י משום דהכא פסין ואי איתא ה"נ מחיצה דעומד מרובה מחיצה גמורה היא. ומהדר לי' אביי מאי פסין תורת פסין הואיל ופירצותי' בי"ג אמה ושליש כפסין הואי והשתא לרבה עד כאן ל"פ ר' יהודה אלא בדמפיש ועביד פשוטין משום דגריעא מחיצתי' כדקאמר ואלו פסין אבל במאריך בדיומדין דהו"ל עומד מרובה אפי' טובא נמי אלא להך לישנא דקא פשיט לי' רבה דיומדין לר"מ מעד שירבה בפסין דמאריך בדיומדין

מכלל דבהא נמי פליג ר' יהודה ובריית‍א לדבריהם דרבנן קאמר לדידי אפי' היכא דמאריך בדיומדין ועומד מרובה עד ב"ס משום דלא הוקף לדירה או משום דפירצותי' בי"ג אמה ושליש אלא לדידכו אודי לי מיהת היכא דעביד פשוטין דאלו פסין ולאידך לישנא לא מכרעא ולהך לישנא נמי אימא רבה קבלה מאביי דמתני' דעביד פשוטין:

ופרצותי' בי"ג אמה ושליש והא דתניא הרחב מעשר ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך תרגמה הריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוספו' התם במחיצה רביעית או בב' מחיצות דא"ר יהודה לחי וקורה מכאן כו' אבל בד' מחיצות מודי דיותר מעשר לא ואמר הריטב"א ומסתברא דהא דחיה בעלמא הוא דעביד אביי וכפשיטותא דרבה קיי"ל והכי מסתבר כיון דלר"מ פשיט דמכשר בין בפשוטין בין בדיומדין סברא הוא דר"י נמי מכשר בכל ענין דלא ניפוש פלוגת‍א ביניהו אלו דברי הרב מיהא בהא דקאמר אביי דר"י מודי בד' מחיצות דפרצותי' ביו"ד מסתברא דרבה נמי מודי לאביי ולישנא דפסין הוא דקשיא לי' ולהלכה כוותי' דהריטב"א מסתברא לר' מאיר הא אמרי' ה"נ מסתברא דמאריך בדיומדין מדקתני ובלבד שירבה בפסין ולר' יהודה נמי פשוטין מהניא כדפשיט לי' רבה ור"י בתרווייהו פליג אדרבנן ובבריית‍א אדעביד פשוטין הוא דאהדר להו אדרבנן ותו מדא"ר פפא בבור י"ב דכ"ע לא פליגי דבעינן פשוטין אפי' אי תימא פשוטין לאו דוקא ה"ה דיומדין ורב פפא דבעינן מיעוטא קאמר פשוטין מיהא לכ"ע מהניא וכן אמר הרמב"ם הלכת‍א בפסין כר"י עד י"ג אמה ושליש ומותר להרחיק כ"ש ובלבד שירבה בפסין פשוטין שמניחין אותן כו' ומאריך בדיומדין להרמב"ם לא ידענא אימא בין לר"מ בין לר"י פשוטין דוקא ומסתברא דמהני אפי' לר"מ. ותו הא בדרבנן היא דמדאורייתא ודאי לא שאני בין פשוטין למאריך בדיומדין ולקולא אזלינן והרמב"ם דאמר בפסי ביראות כר' יהודה ובכל מקום אמר עד עשר כסוגיין דכולהי מכילתין ומתניתין ומתנייתא ומתנייתא דכלאים לא תיקשי עלי' הא דאתמר בירושלמי דפירקין אמתני' דדרך הרבים מפסקתן. רב הושעיא שאל לאבא כמה תהא פירצת המבוי על דעתי' דר' יהודה והוא א"ל מי"ג ומינה שמיעא להו מבוי המפולש דא"ר יהודה לחי מכאן ולחי מכאן נמי בי"ג וכיון דר"י בכ"מ י"ג ושליש ס"ל ואנן דלא קיי"ל כוותי' בעלמא ה"נ לית הלכת‍א כוותי' דהרמב"ם מדאביי שמיע לי, דאמר ופרצותי' בעשר וזו תורת פסין עלי' ופרצותי' בי"ג אלמא טעמי' דר"י הכא משום דאקילו בי' לעולי רגלים ומבוי המפולש נמי טעמא דידי' משום דקסבר ב' מחיצות דאורייתא וכדפרישו רבנן דתוס' והריטב"א ובמאי דפליגי רבנן עלי' ואפי' במחיצה רביעית תנן והרחב מיו"ד ימעט לית הלכת‍א כוותי' אבל בפסי ביראות דלא

פליג עלי' אלא ר"מ. ר' מאיר ור' יהודה הלכה כר"י דאימא מודו לי' רבנן הכא דאקילו מפני עולי רגלים:

תל המתלקט מסתברא ד' בשיפועו קאמר אבל יותר מד' בשיפועו אע"ג דכי משחת לי' מתתאי ליכא אלא ד"א במשכי' כארעא סמיכתא הוא.

אבן מרובעת ה"ה עגולה וחקוקה דליכא אלא חד רואין כל שאלו תחקק:

אפי' תרי רואין נמי והלכתא כוותי' דהא אילן עגול הוא ואמרינן נדון משום דיומד ורבה דלא פשיט לי' מאילן חדא דהכא עגולה בהדיא קתני ועוד אירויי קא מורי לי' דפלוגתא דתנאי היא והיאך ר' ישמעאל גנו של' ר' יוחנן בן ברוקא היא וכן גודריתא דקני סתמא עגולה וללישנא קמא פשיטא להו דדיומד הוא וללישנא בתרא עד כאן לא קא מיבעיא לי' אלא גודריתא דקני דלמעלה מתפרשי אבל אילן דלמעלה נמי מיחברא דיומד הוא ותל המתלקט לרש"י נמי תרי רואין הוו ואכרע הריטב"א כוותי' וכן אמר הרמב"ם תל המתלקט ואילן ואמר אבן סתמא ולא מפליג בין מרובעת לעגולה ולישנא דירושלמי משמע דלא פליגי ומר אמר חדא ומר אומר חדא ומאן דאית לי' חד רואין אית לי' תרי רואין כדאמרי התם לא שנייא אין בין דברי לדבריך:

חיצת הקנים קנה קנה פחות מג' נו'. אע"ג דכה"ג עומד גמו' הוא פריש הריטב"א אימא הכא דפרוץ מרובה בעינן מחיצה שתי וערב דמחיצה שתי מחיצה גריע' היא ואפי' להרמב"ם דפרישנא אליבי' בשמעתא דחבלים דלא שאני משא' מחיצות אלא טעמא משום עראי ואפי' מחיצה גמורה נמי מ"מ לר' יהודה ולר' יוסי בר' מחיצת שתי לאו מחיצה היא ואימא הכא דפרוץ מרובה אפי' רבנן מודו:

ללישנא קמא גודריתא דקני פשיטא להו דהוי דיומד דדמי לאילן והיינו דאהד' לי' רבה אי הכי היינו אילן וללישנא בתרא קנה קנה פחות מג' פשיטא להו דהוי דיומד דכעומד דמי והיינו דאהד' לי' רבה א"ה היינו גדר ואביי משני לי' אע"ג דלהלכה פשיטא לי' דהוי דיומד תנא איצטרך לי' לאשמעינן:

תרי גוני גדר. ורישא גדר גמו' ומאי קמ"ל היה שם איצטרכא לי' סד"א עשויין לשם פסין בעינן קמ"ל

גודריתא דקני לרש"י כגון שהן מחוברין למטה בעץ אחד כאילן בגובה יות' מג' הן מתפרדין ונעשו קנים קנה קנה פאות מג' בין קנה לחבירו וללישנא קמא הא פשיטא לי' הואיל ועד יות' מג' חדא הוו ובמחיצות בתר תתאי אזלינן דאפי' רשב"ג דאמ' פחות מד"ט לבוד מודי דלמטה כי איכא ג' לא אמרינן לבוד דהו"ל מחיצה שהגדיים בוקעין בו. ה"נ בקנה קנה פחות מג' מלמטה למעלה אע"ג דכל פחות מג' לא מזדק' הגדי בביתר

אש נהי דמחיצה לא בטלא גרועה מיהת הויא דקטנות מגדי בבת ראש מזדקרי וגדי נמי בבת ראש לא מזדק' הא בדוחק מזדק' וגדורייתא דקני דעד יתר מג' חדא הוה עדיפא מקנה קנה פחות מג' דמתתאי נמי מיפלגי וללישנא בתרא קנה קנה פחות מג' פשיטא לי' הואיל וחלוקה ועומדת אבל גודריתא דקני בעינן מימר רואין כל שאילו יחלק ויחקק מלמטה ומלמעלה ינטלו קנים האמצעים ויעשה כעין דיומד וכי חלקת ועבדית לי' כעין דיומד נמי למעלה מג' מחיצה של שתי הוא דהויא וכי תרתי לגריעותא דמי והרמב"ם בהלכותיו שונה חבילות של קנים ולדידי' לישנא קמא הא פשיטא לי' הואיל וסמיכי קנים אהדדי אמרינן רואין כל שאילו ינטלו האמצעים כדאמרינן באילן וקנה קנה פחות מג' קמיבעיא לי' הואיל ומיפלגי מהדדי באוירא פחות מג' מחיצה של שתי הואי וללישנ' בתר' הא פשיטא לי' הואיל וחלוקה ועומדת וגדרות' דקני קמיבעי' לי' הואיל ומ"מ קנים בעלמא נינהו לא אמרי' בהו רואין כל שאלו יחלק דכי נמי חלקת להו לא הוו מחיצה מעליא וכתרתי לגריעותא דמי:

אמר הרמב"ם הלכתא בתרויהו לקולא ואמ' עלה ההמ"מ דכפשיטותא דרבה קי"ל ע"כ והיינו דל"ש להך לישנא ל"ש לאידך לישנא רבה בתרויהו מישרא שרי דמוקי לה לברייתא בהיאך דקא בעי מיני אביי ואידך לאביי נמי פשיטא לי' דשרי ובירושלמי אמרו בהדיא היו ה' קנים ואין בין זה לזה ג' נידונין משום דיומד והדר אמר אישות קנים והיינו גודרייתא דקני:

ואי הוה קנים קנה קנה פחות מג' ממטה למעלה ועבידי חבילה עגולה בין לרש"י בין להרמב"ם איבעיא לן מן אמרינן רואין דכי חלקת לי' נמי הויא של שתי לחודי' ואוירא פחות מג' קא מפסיק בין למטה בין למעלה:

דף כ.

חצר שראשה נכנסת כו'. כולם בכלים ששבתו בבית דכלים ששבתו בחצ' אפי' שתים ולא עירבו מותרת דאפי' גגות חצירות מבואות וקרפיפות דחשיבי תשמישתי' שרי' וא"ל רבה מות' אפי' כלים ששבתו בבית. והוא בחצ' של יחיד או של רבים ועירבו הבתים בחצ':

שמא יאמרו עירוב מועיל כבין הפסין פירש"י לא ידע דיש פתח ביניהן וסב' כו' וההיא לא מהני כו' וכן אמר הריטב"א ובירושלמי אמרו שמא למחר תחרב הבא' אף הוא סבר לומ' עירוב מועיל בפסי ביראות משמע דהכא בדליכא חלון ביניהן ועירבו דרך הפסין וכי הוה הבא' הועיל העירוב דארכו יתר על רחבו לאו לענין עירוב איתמ' אלא לענין לחי וקורה והכא חיישינן שמא תחרב הבא' ולאו אדעתי' וקסמכי אעירוב דעירבו דרך הפסין

והשתא דאיחרב הבא' הא בטלה עירוב דבין הפסין אתס' לטלטולי והיינו דקאמ' שמא יאמרו עירוב מועיל לבין הפסין אפי' בלא באר. ואית לן למימ' היינו דאמרינן התם דהדרן ועירבו התם דאיכא חלון בין החצירות והדרן ועירבן דרך החלון והדרן דקאמ' משום דרב הונא תלמידי' דרב ורב כר"מ דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף וה"נ לטלטולי בחצרות לבין הפסין שיתוף בעי ושתפו דרך הפסין והדרו ועירבו דרך החלון ואי אמרינן סומכין בכה"ג האי הדרן דהדרי חצירות התם מיהא ירושלמי ודאי סברה דאפי' דרך החלון לא מהניא מדס"ד למימ' רב הונא כדעתי' דאמ' מבוי שצידו אחד עכו"מ וצדו אחד ישראל אם עירבו דרך פתחים העכו"ם אוס' עליהן אלמא ה"נ בעירבו דרך פתח או חלון קמוקים לה. ואסיק דהכא משום שמא תחרב ואפי' דרך פתח לא מהני דלא פלוג רבנן ואי שרית להו דרך חלון אתי למישרי נמי דרך הפסין ותלמודא דבבלי סברה דדרך חלון מודי ר' הונא ולבבלי הא דמתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה כולה משום גזירה דמחצ' לחצ' לכי תחרב הוא. ועיין:

יבשו מים בשבת. אע"ג דקי"ל לא הותרו פסי ביראות אלא לבא' מים חיים ובא' הא לא פסקי מיא כדאמ' רש"י בריש פירקין. התם הוא דלא חיישינן להכי משום דלא עבידא דפסקי אבל זימנין דמיתרמי פסקי מים נמי מבא' כדתנן גבי ביכורים יבש המעין:

מים אין כאן מחיצה כו'. ולא דמי לג' ומת אחד מהן דחבלין דא"ר הונא שבת גורמת ורבה קאי כוותי' אע"ג דהתם נמי יתר מב"ס ליחיד בטל כל ההיקף ולימא כלום נעשת מחיצה אלא בשביל הג' ג' אין כאן מחיצה אין כאן שאני התם כיון דאי לא הוו אלא ב"ס מיהא מהני מחיצו' כי איכא טפי מב"ס נמי לא הוו כמאן דליתנהו למחיצות אלא כמאן דליתנה לדיורין אבל הכא כי ליכא מיא אפי' טפי מד"א נמי לא א"נ התם לב' לא מהנו לג' מיהא מהנו וכי אתי שלישי מעלמא א"נ ג' אחריני שרי הא איתנייהו למחיצות אלא דיורין הוא דליתנייהו הכא לכ"ע אסירא:

באו נמי לא תיבעי לך כו' ואפי' יבשו בחול ובאו בשבת הו"ל מחיצה הנעשית בשבת ואימא אפי' לא הוו מיא מעולם ובאו בשבת:

מחיצה הנעשית בשבת ותניא כו' ולא דמי לשנים ונתוספו עליהן דחבלין למ"ד שבת גורמות דאסי' התם מעיקרא נמי הויא אמחיצה אלא דיורין הוא דחסרי הכא מעיקרא לא הוי מחיצה השתא הוא דעבידא ומינכרא שריותי':

ובירושלמי אמרו איפכא באו בשבת כבר נכנס' שבת באיסו' חרבה הבא' כבר נכנס' בהית' קסברי הכא דלאו גופה דמחיצה אשתני לא מינכרא וכדיורין דמיא. בירושלמי חריץ עמוק יו"ד ויש בו ששה לכאן וששה לכאן נדון משום דיומד ואפי' מקצתו חריץ

ומקצתו גבשושית ג' קנים וקש' גמי מלמעלן אינו מציל משום פיאה באר אחת גדולה לחציו עשה ולחציו לא עשה לחציו שעשה מות' ולחציו שלא עשה אסו' היו שתים אם הי' א' ממלא האמצעי נדון לכאן ולכאן שנים ממלאין איבעיא לי'

לא צריכא דקא בקעי בה רבים וקשיא לימא הלכה כחכמים וכיון דמשתרי למלאות ממילא שמעינן דחייב ואיכא למימ' הואיל ואצטריך לי' אגב אורחא קמ"ל דחייב אע"ג דפשיטא א"נ טעמא דרבנן קמ"ל דרבים לא מבטלי מחיצתא והוי רה"י דאורייתא וכגוונא דאמרי כאן הודיעך כחן של מחיצות:

ש"מ מהכא ומסוגיא דפירקין אפלוגתא דר"י ורבנן דאי לא הוי רה"י דאורייתא הוי רה"ר דאורייתא אע"ג דלא בקעו בה רבים ולא דמי לבין העמודין דאיכא למ"ד נדון ככרמלית דהתם לא ניח' תשמישתי' הכא ניח' תשמישתי' ודכ"ע הוי מחיצות דאורייתא אלא דר"י סבר רבים מבטלי מחיצות אע"ג דמדאורייתא מחיצות נינהו:

ולימא הא ולא ליבעי הך. ולא מסתב' לי' למימ' אי מהכא ה"א אע"ג דמדאורייתא רה"י כיון דבקעי בה רבים לא אקילו בי' רבנן למישרי משום עולי רגלים ור"י נמי דקאמ' יסלקנה לצדדין מדאורייתא קאמ' דרבים מבטלי מחיצתא:

ומותר להקריב לבאי ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה אמר הרמב"ם ואפי' לגמל ואמ' עלה ה"ה דירושלמי היא כשיעור הזה ואפי' גמל וכולו מבחוץ מות' פחות מכשיעו' אפי' גדי וכולו מבפני' אסו' וכן אמר הריטב"א משמי' דהראב"ד אע"ג דבשיעורא דפרה ליכא ראשו ורובו של גמל שיערו בפרה ששיעורה בינוני ולא חלקן בדיניהם ואמר ובריייתא דקתני גמל שראשה ורובה בפנים אובסין אותה בפנים אלמא בעינן בגמל כדי ראשו ורובו לאו דוקא אלא שיעורא דעלמא נקט ואמר וי"א שלא שיערו בפרה אלא לכל דכוותה או אפי' בפחות ממנה לחומרא אבל לרוב מנה כגון גמל או סוס וכיוצא בו צריך שיעור ראשו ורובו לעולם אלו דברי הרב:

וחזינן דלענין ראשו ורובו ל"ש בין הפסין מרה"י דעלמא מדפשיט נקיט למנא ולא נקיט לה דשרי בין. הפסין דמהני נמי בעלמא ולהרמב"ם והראב"ד קשיא ברייתא לאידך לישנא קשיא דירושלמי ופרקינן להרמב"ם והראב"ד ברייתא לא קשיא כי תניא ההיא ברה"י דעלמא דאית ביה כדי ראשו ורובו ואי לית ביה אזיל ומשכח רה"י אחרינא דליהוי בי' ואפי' בבין הפסין ומרוחקין הרבה הואיל ואיתנהו בהו כדי ראשו ורובו של גמל ודאי אסיר עד דליהוי ראשו ורובו בפנים וכן גדים וטלאים בראשן ורובן בפנים סגיא דכל בהמה ראשה ורובה בעינן ובהכי סגי וכי קאמרי אינהו בשיעורי דבין הפסין דלא אחמור בהו רבנן עד שירחיק כדי ראשו ורובו של גמל אלא בכדי ראשו ורובו של פרה סגי וכי

בעי לגמל אפי' כולו מבחוץ ומשום עולי רגלים לא אחמור בי' רבנן דלא לאשקויי לי' עד דמשכח פסין מרוחקין ודא גזור בי' דלמא קא מפיק לי' אע"ג דבעלמא גזור ולאידך לישנא דירושלמי לא קשיא כי קאמר ואפילו גמל וכולו מבחוץ מותר בממלא ושופך והיא שותה מאלי' הואיל ולא נקיט למנא לא בעינן ראשו ורובו כדאמרינן בשמעתין דפחות מכשיעור אסור ובטילי מחיצות דבין הפסין ואפי' בכי שפיך נמי לא הואיל וליכא ראשו ורובו של פרה וסתמא נקיט למנא אבל כשיעור שרי בפרה בראשה ורובה בפנים ואע"ג דנקיט למנא ובגמל בשופך ושותה מאלי':

לא יעמוד אדם בר"ה וישתה כו'. הא דאמרי בתוס' דלא חשיב הנחה אלא בנוטל ממקומו אבל נח מאליו לא וכן אמר הרא"ש בפרק בתרא קשיא לן אי בנוטל ממקומו חשיב הנחה במקום פטור בידו אלא הא דתנן פשט העני את ידו לפנים ונתן בעה"ב לתוכה וכן פשט בעה"ב את ידו לחוץ ונתן העני לתוכה שניהן פטורין ואמרינן עלה פטורין אבל אסורין הנותן לתוכה אמאי אסור הא כיון דנטל ממקומו הו"ל הנחה במקום פטור ואפי' לכתחילה נמי כמקום שאין בו ד' דמותר לבני דהר"ה ובני רה"י לכתף עליו ונהי דאידך אסור דהו"ל מחליף איהו אמאי אסור הא לאו עידי קעביד למקום פטור היא דמפיק:

דף כ:

ולא נקיט לה כו' דבעי ראשה ורובה מדקתני מתני' ראשה ורובה ואי בדנקיט למנא ונקיט לה לא נקיט לה מיבעיא:

לא דנקיט מנא ולא נקיט לה אבל בנקיט לה לא בעי ראשה ורובה. וכ"ת פסין מקורבין תשתרי ולי נקיט לה חיישינן אימא לא נקיט לה והריטב"א אמר שכן דרך רוב משקי בהמות:

וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי אלא מתניתי' דנקיט מנא ולא נקיט לה ולא חיישינן דילמא אתי לנקוטי מנא ולא נקיט לה ולהריטב"א דאמר שכן דרך רוב משקי בהמות ס"ל השתא דלאו הכי אורחא דרוב משקי' בהמות ואבע"א עד כדי ראשה ורובה אחמור בי' רבנן אטו לא נקיט לה אבל למיסר אפי' ארחיקי' כדי ראשה ורובה עד כדי כולה בפנים לא אחמור ואפי' הוה אורחא דרוב משקי בהמות בהכי ואמרינן או נקיט לה או שפוך:

והתניא לא ימלא כו' גבי פסי ביראות ופסין לא הותרו אלא עד כדי ראשה ורוב' וכ"ת בדאיכא כדי ראשה ורובה אלא דלא עייל לראשה ורובה בפנים קתני דבעי שפיך א"נ בגמל לאידך לישנא דהריטב"א כבר פירשוה בתוס' דאמתני קאי ואע"ג דעייל לראשה ורובה משמע ולא תיקשי מדשרינן בלא נקיט לה למישפך מכלל דלא גזור שופך אטו ממלא ונקיט למנא פסין מקורבין תשתרי ולשפוך שפוכי. דאיכא למימר פסין מקורבין

דליכא תקנתא אלא למישפך ואורחי' למינקט מנא חיישינן אימא נקיט למנא אבל מרוחקין כדי ראשה ורובה דאיכא תקנתא בדנקיט מנא ונקיט לה תו לא גזיר בלא נקיט לה דכי בעי למנקט למנא נקיט נמי לה א"נ משום טובת עולי רגלים דליהוי מצו ממלא ומשקי כי אורחי' למינקט מנא אחמור בפסין עד דמרחיק כדי ראשה ורובה כי היכי דליעבדי הכא ואתי עולי רגלים ונקטי למנא ונקטי לה ומשקי:

אובסין כו' בירושלמי דהמוצא תפילין אמתני' דלא יעמוד ברה"י וישתה ברה"ר מייתי מלעיטין:

והא דאמרינן באדם ובהמה משום דילמא עייל למנא והכי אמרינן בהמוצא תפילין בחפצין הצריכים לו וד"ה. פליגא דירושלמי בהמוצא תפלין דאמרו באדם משום שמתגלגלין ויורדין כמעים ובגמל שראשו ורובו מבפנים מלעיטו מבפנים אבל לא מבחוץ דמעייל מרה"ר לרה"י:

עי' השמטה:

אמר הרמב"ם (פט"ו) בהמה שהיתה רובה בחוץ וראשה בפנים אובסין אותה ובגמל עד שיהא ראשו ורובו בפנים הואיל וצוארו ארוך והיינו משום דרב אחא בר"ה א"ר ששת שאני גמל הואיל וצוארו ארוך דמתניא נמי הכי דאמרינן הכא ליכא למשמע מינה דאימא ת"ק כל בהמ' קאמר בין גמל בין שאר בהמה ואמר עלה ור' אליעזר אוסר בגמל אבל בשחר בהמה מודי ואנן לא מסייעינן אלא לסברא דשאני גמל משאר בהמה הואיל וצוארו ארוך:

והשתא דאמר הרמב"ם דשאר בהמה אפי' רובה בחוץ נמי ואנן מדמינן אובסין למשקין ונקט מנא ונקט לה וה"נ לא בעינן ראשה ורובה תיפשוט היכא דנקט מנא ולא נקט לה דסגי בראשה ורובה דאלת"ה מתני' דקתני ראשה ורובה במאי מוקמית לה והיינו דאמר גבי פסין והוא שתהא פרה ראשה ורובה בפנים כו' אע"פ שלא אחז הבהמה עם הכלי שבו המים הואיל וראשה כו' מותר ובהא איכא לסייעי' מדא"ר ענן למה הועילו ראשה ורובה ואביי נהי דחק ומוקים לי' באבוה ולא אוקמוה לברייתא בדנקט מנא ולא נקט לה מכלל דס"ל נקט מנא ולא נקט לה נמי סגי לה בראשה ורובה מיהא הא דנקט מנא ונקט לה דאמר הרמב"ם דלא בעי ראשה ורובה לא מכרעא אימא רב ששת נמי ספוקי מספקא לי' בשאר בהמה והא דתניא בהמה ואמרינן מאי בהמה גמל שינוייא הוא דמשניין אבל מסתברא דסתם בהמה קאמר והיינו דפריש ר' אליעזר בגמל ומתני' נמי סתמא ל"ש היכא דנקט לה ל"ש דלא נקט לה:

שמעינן משמעתן המשקה בהמתו ברה"י והיא עומדות ברה"ר או ברה"ר והיא עומדת ברה"י אם אינו אוחז הכלי בידו והיא שותה מאלי' מותר ואם הכלי בידו ומשקה אותה אם ראשה ורובה במקום שהיא שותה אפי' אוחז הכלי ואינו אוחז בראשה מותר ואם לאו אסור ולהרמב"ם אם אוחז בראשה אע"פ שאין ראשה ורובה שם מותר וכן באובס את הבהמה אבל אובס את הגמל או משקה אותו והכלי בידו אפילו להרמב"ם צריך ראשו ורובו ובגמל דנקיט מנא ולא נקיט לה איבעיא לן אי סגי בראשו ורובו אימא ע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר' אליעזר דאסיר אפי' בראשו ורובו אלא בדנקט מנא ונקט לה אבל אי לא נקט לה מודי דלא סגי בראשו ורובו:

ואפי' ללישנא קמא אימא גמל שאני

והתניא כו' אלא לגבי בהמה בלבד פריש הריטב"א אבל לאדם לא ואפי' עולי רגלים ולדידי' גרסינן מאי עולי רגלים בהמת עולי רגלים:

דף כא.

מטפס ויורד מטפס ועולה גרסינן דאי לא ירד מהיכן עולה:

מ"ל חיים כו' פרישנא בריש פירקין:

בעינן מידי דחזי לאדם. הא דאקשו בתוס' מאובסין איכא למיפרך הכא מבור ברה"י לבין הפסין קא מפיק אי לא חזי לאדם לא שרו לי' רבנן. התם אפי' תימא בבין הפסין קאמר מאי קעביד הא בתוך ד"א הוא דמטלטל וכ"ת זימנין דעקמה ראשה חוץ לד"א ואתו לטלטולי גזירה לגזירה הוא דמדאורייתא בין הפסין רה"י היא:

מדבעינן מידי דחזי לאדם אמרו רבותינו בעלי התוספ' היכא דעבדי לי' לבהמה שרי נמי לאד' וכן אמר הריטב"א גדול' מזו אמר הריטב"א אי עביד' לעולי רגלים או לדמתיבתא שרי אפי' לשאר בהמות הואיל והותרו להן הותרו לכולן שלא יהא לזה מותר ולזה אסור ולדעתין לאדם דעולי רגלים או דמתיבתא נמי לא מכרע' אימא לבהמ' דוקא אבל אדם מטפס כדאזלא רהיטא דשמעתין וכן אמר הרמב"ם בפירושיו על המשנה אין מותר להשקות בו אלא הבהמות שאינם יכולים לרדת אל הבור אבל אדם אין מותר לו לשאוב בין הפסין וישתה אא"כ עשה לו מחיצה גבוה י"ט אא"כ יהי' הבור רחב כו' והא דבעינן מידי דחזי לאדם אע"ג דאדם לא משתמש בהנהו מחיצות כלל דהא קא מטפס מ"מ משתמש בהו בחול דניחא לי' בהנך מחיצות למימלי מיא למשתי ולמותיב לדלי ולמיתיב בהנך זויות ואחשבינהו למחיצתי ושאר בהמות דלאו דעולי רגלים או דעתיבתא משום שלא יהא לזה מותר ולזה אסור ליכא למישרי' דהא אשכחן כה"ג בחבלים יתר מב"ס דליחיד אסור ולשיירא מותר ושיירא נמי להנך דצריכי שרי ודלא צריכי אסירא

ואיכא למימר שאני התם דבדאיכא שיירא ומשתמשי בי' שרי נמי ליחיד לאשתמושי בי' והכא אע"ג דאיכא עולי רגלים ומשתמש אי אתי אינש אחרינא אסיר לי' מיהא אם היו רחבין מסתברא דאפי' מיעביד לכתחלה לא שרי דלא גרע אדם מבהמה אלא משום דמצי מטפס והכא דלא מצי מטפס לכתחלה לאדם נמי מיהא בירושלמי אמרו דמותר לכל אדם וגדולה מזו אמרו דאותן הביראות לעולי רגלים הותרו לעולם אפי' בזמן הזה כדאמרו בבאר הקר בהמוצא תפילין דמפני עולי הגולה התירו למלאות בו בגלגל לעולם ואפי' רב אבין דמחמיר אמר בשעת עולי רגלים ובשעתו מיהת לכל מותר וכולהי אמוראי דהתם דלא כר' אבין ואפי' בזמן הזה מותר. והא דאמרי היכא דעבדי לבהמה שרי נמי לאדם מסייע להו דאמרו בירושלמי א"ר יוסי בר בון לא התירו פסי ביראות אלא למלאות בהן מים בלבד ואי ס"ד כל לא התירו דוקא קאמר אלא הא דבעי אביי יבשו מים בשבת מהו ובירושלמי אמרו חרבה הבאר כבר נכנסה שבת בהיתר. הא לא התירו אלא מלוי מים וכי ליכא מים היתר ואיסור למאי הלכתא ותו הא אוקימנא הא דחצר שראשה נכנסה לבין הפסין בעירבו דרך בין הפסין והא אין מערבין במים ומלח ושאר דברים מי שרי לטלטולי בין הפסין דליהני בהו עירוב. אלא לאו כי עבוד למלאות מים שרי נמי לטלטולי כל מילי ה"נ כי עבוד לבהמה שרי נמי לאדם.

מה הועילו ראשה ורובה מדלא מוקי בברייתא בנקט מנא ולא הסיט לה ומתניתי' בנקיט לה שמיע לי' להריטב"א דבדנקט לה הלכתא דלא בעי ראשה ורובה:

ולדעתין מהא ליכא למשמע אימא ס"ל לרב ענן ואביי דאי ראשה ורובה מהני אפי' בלא נקיט לה נמי וה"ה בנקט לה בעינן א"נ מדלא פריש בה תנא דמתני, ולא אשכחן תנא דתני ראשה ורובה דליתני נקיט לה דוקא:

דשכיחי גנבי דגנבי לבורגנין וכדאמר רש"י דגנבי להו והר' יונתן אמר דגנבי מה דבגוי' הלכך לא חשיבי וקשיא מי גרע מנפש ומעיירות חריבות דשרו בכל דוכתי ואיכא למימר שאני בורגנין דאית בהו תרתי לגריעותא לא קביעי וגנבי מה דבגוי':

דף כב.

במי שמשים עצמו אכזרי כו' ומאי שחורות דמשום דעורב שחור ובני' לבנים כשהן נולדין אינם מכירן הלכך הוא אכזרי עליהן ומשים עצמו כעורבים שחורים דמשום הכי הוא אכזרי:

בור ופסין בתוס' מ"ש עמוד בתוך הקרפף דממעט וע"ש בור דלא ממעט ושנו התם מחיצות מעלייתא הכא פסין לא שרו רבנן עד דליכא כולי' אלא ב"ס. וקשיא לן מכדי הכא משום גזירה דקרפף הוא דאסרו ואי בקרפף שרי הכא אמאי אסירא והריטב"א אמר

שמעינן מהכא שכשהיתר ר' יהודה קרפף ב"ס כשיש בתוכו בור ושיח בור מן המנין דב"ס דאלת"ה הכא מאי גזירה איכא אלמא קסבר הריטב"א דבקרפף נמי לר' יהודה בור לא ממעט. וכן אמרו הרשב"א והריטב"א גבי עמוד אבל בור לא ממעט דתשמיש קרפף הוא ונמדד עמו כאילנות דלא ממעטי משום הכי. ואית לן למימר בה עוד טעמא שאני בור מעמוד דבור אורחי' לכסוי' ולא מיבעיא הכא דבור ברה"ר הוא וצריך לכסוי' וכי מכסי לי' תו לא ממעט ואע"ג דלא מכסי לא פלוג ולא ממעט ותו הואיל ואי בעי מנח עליו מידי ומשתמש והוה תשמיש דקרפף כדאמרי' בפ' חלון דמנח עליו מידי ומשתמש:

או"ד בור בלא פסין וקשיא לן חדא ותיבעי לך נמי פסין בלא בור וכ"ת תיפשוט מדרשב"א דאמר ולא אמרו להרחיק אלא כדי ראשה ורובה אימור דאמר רשב"א בבור ב"ס בבור קטן מי אמר ותו מ"ט דרשב"א מאחר דאדם נותן עיניו בבורו לישתרי פסין עד ב"ס חוץ מבור ובתוס' אמרו ולא פרישו טעמי' ותו הא תנן ומותר להקריב לבאר כו' ומותר להרחיק מבאר כ"ש ועלה קאר"י עד ב"ס והיכי מצית אמרת דר"י אבור קאמר ולא אהרחקה והריטב"א דחיק ומשני בשינויא דחיקא ותו מאי גזירה דאמר הכא הא ר' יודא מדינא אסר הכא כי היכי דאסיר בקרפף יתר מב"ס אי משום דגריעא מחיצתי' אי משום דלא הוקף לדירה כדפרישו בה רבוותאי ולא אולמי' דקרפף מהא ועוד האי אדם נותן עיניו בבורו בור מאי עבידתי' בור רה"י גמורה הוא ואפי' יתר מב"ס שרי וכי קאר"י אפסין הוא דקאמר כדתניא א"ל זו מחיצה ואלו פסין הלכך אמרינן היכא דמרחיק מבור טפי מכדי ראשה ורובה של פרה ודאי לא שרי לר"י אלא עד ב"ס בור ופס"ן מדינא לא שנא בור קטן או גדול דבור לא ממעט להו אלא היכא דלא מרחיק אלא כדי ראשה ורובה מדינא מישרא שרי ואפי' בבור ב"ס ולא מיבעיא בור פחות מב"ס ואע"ג דאיכא טפי מב"ס בהדי בור דהאי דקא מקיף כדי ראשה ורובה לא חשוב דכל מאי דאקיף למימלי מבור ולאותובי לדלי סמוך לבור לאשקויי לבהמתו הוא דקמקיף אלא רבנן הוא דאסרי לי' לאשקויי לבהמתו כי נקיט למנא עד דאיכא ראשה ורובה בפנים הלכך בעי לארחוקי עוד ב"א מכאן ומכאן כדי לאשקויי לבהמתו סמוך לבורו והואיל ועיקר הקפתי' הוא לאישתמושי סמוך לבור דלא מצי דרמו רבנן עלי' לארחוקי עוד ב"א הוא דמרחיק להו עוד ב"א לא חשיבי וטפילא נינהו ובטילי וכמאן דלא אקיף אלא עד סמוך לבור דמיא ולא דמי לקרפף יתר מב"ס דמכוון לאקופי יתר מב"ס והכא נמי כי קא מרחיק טפי מכדי ראשה ורובה ליתר מב"ס קא מכוון ואסיר מדינא והיינו דתנן ומותר להרחיק כ"ש ר' יודא אומר עד ב"ס במרחיק טפי מכדי ראשה ורובה דבור ופסין לא יהו יתר מב"ס וקא מיבעיא לי' היכא דלא מרחיק אלא כדי ראשה ורובה דמדינא כמאן דלא אקיף אלא סמוך

לבור דמי ר"י בור ופסין מ"מ קאמר או"ד בהא בור בלא פסין קאמר וקאר"י עד ב"ס דכי מרחיק טפי בור ופסין עד ב"ס וכי לא מרחיק אלא כדי ראשה ורובה בור ב"ס דכמאן דליתי להאי הרחקה דמי:

וקאזיל ופריש בור בלא פסין קאמר ולא גזרינן אטו קרפף יתר מב"ס משום דכי לא ארחיק אלא כדי ראשה ורובה אדם נותן עיניו בבורו כמה הוי דמידע ידע דכמאן דאקיף סמוך לבור דמי והואיל וליכא בבור אלא ב"ס כלא הקיפא כמאן דאקיף אב"ס דמיא ולא אתי לאחלופי בקרפף יותר מב"ס ואי הויא בבור טפי אסירא משום דאטפי מב"ס קמכוון וקא מקיף או דילמא אדם נותן עיניו במחיצתו ולא אסיק אדעתי' דהכא כמאן דאקיף סמוך לבור דמי ואע"ג דמדינא שרי גזרינן אטו קרפף יתר מב"ס:

ובירושלמי באר מהו שתעלה ממדת סאתים נשמיענא מן הדא ר"ש ב"א באר שיש בה מדת סאתים א"צ להרחיק אלא מלא ראשה ורובה כו' הדא אמרה שבאר עולה כו'. וא"צ ט"ס הוא אלא אין מותר להרחיק והכי תניא בתוספתא רשב"א אומר באר שהוא ב"ס על ב"ס אין מותר להרחיב עליו אלא כמלא ראשה ורובה של פרה ולבבלי פשיטא לי' דבאר אינו ממעט כדאמרן ומיבעיא לי' אי יהבינן לי' כדי הרחקה בבור ב"ס ולירושלמי פשיטא לי' דכדי הרחקה יהבינן לי' בבור ב"ס קמיבעיא לי' אימא בור ממעט ור"י פסין בלא בור קאמר ואפי' בור יתר מב"ס עושין פסין עד ב"ס לבד מבור והא דפשיט לי' מדרשב"א אימא בהא קמיפלגי רשב"א סבר באר עולה ור"י סבר באר אינו עילה ופסין ב"ס לבד מבאר ואפי' באר יתר מב"ס תריץ כי היכי דבבבלי קאמר ולא היא ר' יהודא בור בלא פסין קאמ' משום דלא מסתבר לי' למימר דבהא קמיפלגי דר"י סבר בור ופסין הכא נמי לא מסתבר לי' לירושלמי דפליג דר"י סבר פסין בלא בור אלא באריך וקטין דאשכחן דפליגי בי' תנאי ולישנא דרשב"א הכי משמע ב"ס אב"ס:

דף כב:

בבל נמי כו' לרבותינו בעלי התו' למאי דמסיק מחיצה אפי' באלף כורין מהני ובבל ודכ"ע היינו טעמא משום דאתי רבים ומבטלי מחיצתא ורבנן נמי מודו במחיצה שאינה בידי אדם דאתי רבים ומבטלי לה קשיא לן חדא רבים בשפת אוקינוס ובפרת ודגלת מי אתו ובפ' קמא נמי אמרינן שצדו א' כלה ליים:

ותו ים גופי' להוי רה"י ואנן תנן הזורק מן הים ליבשה פטור ותו רה"ר דחייבין עלי' אימא איכא מרחוק מחיצות גמורות בידי אדם ועירות ומדינות וקא מייתי חולי לעזרה ודגלי מדבר נמי מדבר העמים מיקרי דאיכא עמים דמקפי להו ובארץ ישראל ובבבל דמחויב חטאת מי לא עסקינן דאיכא עירות ומחיצות בסוף המדינה. ותו תל המתלקט דלאו בידי

אדם ואמרינן לרבנן דרבים לא מבטלי ומסתברא כדאמר הריטב"א כל שאינו רואה עצמו בתוך המחיצה לאו כלום הוא:

מעלות ומורדות שבא"י אינם חייבים עליהם משום רה"ר אמרו בתוס' לר"י דא"י אין חייבין עליהם משום דיהושע מסרן ליחיד הא דשאר ארצות חייבין דרבים מבטלי להו ולרבנן דשאר ארצות נמי אין חייבין עליהם ועל כורחין הני מעלות ומורדות במתלקטי עשרה מתוך ד' מוקמי לה דאי לא מתלקטי יו"ד מתוך ד' לרבנן נמי חייבין דאפי' היכא דלא בקעי בה רבים רה"ר נינהו והיינו דאמרי בתוס' והריטב"א אהא דבעי מיני' רחבה מרבה לא שמיע להו הא דר' יוחנן דאמר בא"י דוקא דר' יוחנן נמי בהא קמיירי והא דמוקמי דר' יוחנן בהכי דאי לא מתלקטי יו"ד מתוך ד' בא"י נמי חייבין כיון דניחא תשמישתי' לא מסרן יהושע ליחיד והא דאמר לפי שאינו כדגלי מדבר אמר הריטב"א פירש רש"י כי דגלי מדבר בארץ מישור וכו' שהענן השווה אות' ואינו נכון דא"כ מאי איריא דא"י דבבל נמי כו' אלא כיון דלא ניחא תשמישתי' לא מסרן יהושע לרבים כו' ואינן דומין לדגלי מדבר שהי' מסורין הדרכים לרבים וכו'. ולדידן לישנא דאינן דומין לדגלי מדבר לא משמע הכי. ואיכא למימר לעולם כרש"י וקים לי' בהנך דא"י דלא בקעו בהו רבים הא דשאר ארצות איכא דבקעי בהו ואיכא דלא בקעי בהו. ושבילי בית גלגול בקעי בה רבים דאי לא בקעי מאי קמ"ל ואנן אתחזיא לן דהכא לאו במתלקט יו"ד מתוך ד' ולא דמי להא דבעי רחבא אלא מעלות ומורדות דלית בהו יו"ד קאמר וזקופין דהויין כרמלית ודא"י הוו זקופין ולא בקעי בהו רבים להכי אינן חייבין עליהן משום רה"ר וה"ה דשאר ארצות בכיוצא בהן אלא נקט א"י משום דהוה בה כי הנך ודשאר ארצות לא ידעינן מיני' דאיכא דלא זקיפי כי הנך וניחא תשמישתי' וכארעא סמיכתא דמיין א"נ דבקעי בהו רבים ובדלא גביהי יו"ד לרבנן נמי רבים מבטלי מחיצתא מידי דהוה אעמוד ט' ורבים מכתפין עליו:

חזיתי לרישך בי עמודי כו' כדאמרינן בעלמא גבי בצלאל דא"ל למשה כלים שאני עושה להיכן אכניסם וא"ל בצל אל הייתי דכוונת לדעת הקב"ה כמאן דהוית בצל אל ושמעית דאמר לי משכן תחילה ה"נ אע"ג דאביי לא חזא לר' יוחנן א"ל רב דימי לאביי קרקפנא בעל מוח חזיתי' לרישך בי' עמודי דכוונת לדעתי' דר' יוחנן כאלו הוית התם כי א"ר יוחנן להא שמעתא ושמעת מיני' דאמרי מעלות ומורדות שבה ואיידי דא"ל קרקפנא אזל לרישך:

תל המתלקט כו' אוקמה הריטב"א ברחב י"ו אמה והא דאמר אפי' במעלות בית חורין אמר הריטב"א שאינן יכולין לעלות במדרונו אלא א' א' אבל למעלה רחב ט"ז אמה ולא

ידענא מאי דוחקי' אפי' לית בי' ט"ז אמה נמי כיון דרבים מבטלי מחיצתא כמאן דליתי' דמי וכארעא סמיכתא דרה"ר הוא. דכוותה גבי פסין לר"י רבים מבטלי מחיצתי' וכמאן דליתי' דמי ואע"ג דליכא אלא יג"א ושליש וצריכנא מימר דהריטב"א הכא בתל שאינו עומד ברה"ר קא מוקים לה דתל גופי' כי אית בי' טז"א הוי רה"ר ומ"מ קשיא לוקמה בעומד ברה"ר כי הא דרבעי מיני' אביי מרבה בריש פירקין תל המתלקט נדון משום ד ומד וכי הא דאמר בשבת זרק ונח על גבי' חייב:

אמרי דבי ר' ינאי כל שאין עבדים כו' ר' ינאי טעמא דתל המתלקט עשרה מתוך ד' קאמר. הואיל ואין עבדים יכולים לרוץ לפני סרדיוט לא ניחא תשמישתי' ולא הוי כארעא סמיכתא ולר' יודא כיון דלא ניחא תשמישתי' מסרן יהושע ליחיד ואע"ג דבקעי בהו רבים א"נ סימנא קאמר מאן דלא ידע אי מתלקט עשרה מתוך ד' או מתוך ה' ליחזי אי לא מצי עבדי למירהט קמי דסרדיוט מתוך ד' הוא. ותלמודא לפרושי מתני' הוא דאייתי לי':

מסרן יהושע ליחיד וחצר שרבים נכנסין בה בזו ויוצאין בזו אע"ג דשל יחיד הוא איכא למימ' התם דקאי ברה"ר הכא הנך שבילי לאו ברה"ר קיימי אנא באפי' נפשי' קיימי וכי מסרן יהושע ליחיד אע"ג דאתו רבים ובקעי בהו לאו רה"ר נינהו:

פליגי בה רבנן איכא דאמרי הלכה כר' יוחנן דרבי' דר' אלעזר הוא ושמעתא דכיצד מערבין רה"ר כוותי' ור"י ס"ל כר"י בחדא ופליג עלי' בחדא הלכך רבים מבטלי מחיצתא ולא שרי פסי ביראות אלא היכא דלא בקעי בה רבים והזורק לתוכן חייב אבל היכא דבקעי בה רבים רה"ר הוא וכן תל המתלקט ורבים בוקעין בו רה"ר וכל כיוצא בו. והרמב"ם אמר הלכה כר"א ולא אתו רבים ומבטלי מחיצתא ופסין ותל וכיוצא בהן אע"ג דבקעי בהו רבים רה"י הוא ומסייע לי' להרמב"ם הא דאמר רב (ד' ז' ב') מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו לרה"ר חצר מותרת ואוקמינן חצר מותרת אע"ג דדרסי בה רבים ואקשינן תנינא חצר שרבים נכנסין לה בזו כו' ומשנינין דאפי' זה כנגד זה שרי אלמא לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא. ומתניתין דחצר הלכתא היא ודלא כר יודא דפליג עלה כדאמרינן הכא וכן אמר הריא"ף התם חצר מותרת אע"ג דדרסי בה רבים. וכולהי אמוראי קא פרשי מלתי' דרב דליכא מאן דפליג עלי'. ואי קשיא שמעתא דכיצד מערבין רה"ר דפריך מינה דר' יוחנן דירושלים ואוקמה למתניתא במבואות המפולשין הא התם רב גופי' אמר מחלוקת בסרטיא מכאן וסרטיא מכאן ואוקמה במבואות המפולשין לרה"ר הא רה"ר גופי' דלתות בעינן. ורב הא אית לי' דרבים לא מבטלי מחיצתא כרבנן אלמא אפי' לרבנן ברה"ר דלתות בעינן וליכא למימר הכא דאוקמה למתניתין דחצר כרבנן משום דקשיא לי' אי כר"י ומשום דאיכא שתי מחיצות פשיטא וכדפרישו בתוספות.

אבל למאי דמסיק לעולם רבנן ורה"ר לטומאה איצטריכא לי' ה"ה לר"י ומשום דאיכא שתי מחיצות ומתניתין דכ"ע היא והיינו דאמר רב כוותי' אבל היכא דליכא שתי מחיצות מעלייתא כגון תל המתלקט בכולהי מידרסא או דפרוץ מכולהי רוחא דומיא דפסין ה"נ דרבים מבטלי לה הא מאן דאמר הלכתא כר' יוחנן איהו הוא דאמר דר"י פליג עלי' דר' יודא בהך דשתי מחיצות דאורייתא והלכתא כוותי' בתרווייהו דרבים מבטלי מחיצתא ושתי מחיצות לאו דאורייתא ומ"ל אי איכא שתי מחיצות ומ"ל אי ליכא שתי מחיצות אי רבים מבטלי בדאיכא שתי מחיצות נמי מבטלי וכן אמר הריטב"א בהדיא דירושלים אע"ג דהוו שתי מחיצות מעלייתא ושתים הוו בכל פתח עומד מרובה מהך גיסא ומהך גיסא אתו רבים ומבטלי לצורת פתחים ולגיפפי דהנך פתחי וכפרוץ במלואו דמיא מיהו איכא למימר דלא כהריטב"א אלא היכא דאיכא ב' מחיצות מעלייתא ובאינך תרתי שם מחיצות תו לא בטלי אפי' למאן דאית לי' בתרווייהו לחומרא וכי אמרינן שתי מחיצות לאו כלום הנ"מ היכא דליכא באינך תרתי שם מחיצות אבל היכא דאיכא שם מחיצות מהני שתי מחיצות מעלייתא דלא ליבטל שם מחיצות מאינך תרתי דהואיל ואיכא תרתי למעלייתא תו לא בטילי הנך שם מחיצות א"נ עומד מרובה אפי' לר' יודא לא בטיל כדאמר הרמב"ן. אלא הא דפרכינן ור' יוחנן דירושלים קשיא לן מה נפשך אי פתחין דידי' לא הוה בהו טז"א מאי טעמא דר' יוחנן הא התם לכ"ע לא בטילי שם מחיצות דידי' ואי הוה בהו טז"א ממאי דר' יוחנן כר' יודא לרבנן נמי דלתות נעולות בעינן כדאמרינן בשמעתא דכיצד מערבין רה"ר מיהא בלאו הא מילתא הא דרמי דר' יוחנן אדר' יוחנן והא דרמי דר' יודא ודרבנן אדר' יודא ורבנן כולהי צריכא תלמודא טובא ודהרמב"ם לכאורה מסתייע כדאמרן:

דף כג.

הא דרבים אפי' מכונסין וכ"ת באר ל"ל ליתני אלא לרבים בלבד ה"א אבור, קאי בור לרבים אין ליחיד לא אבל באר אפי' ליחיד. וכ"ת א"ה היינו דר"ע כבר פירשוה בתוס' מיהא וודאי דליכא למימר הכי דהוי"לל ליחיד עושין לו חגורה א"נ לבאר היחיד עושין לו חגורה אלא דשמואל ארווחי קא מרווח הלכתא דלא ליתי למטעי אפי' מאן דלא סליק אדעתי' למידק בלישנא ולאקשויי:

קמ"ל הלכה כריב"ב וכ"ת אימא ריב"ב נמי דבאר אפי' ליחיד והא דקתני באר הרבים לאפוקי בור הרבים וקאמר אפי' רבים באר אין בור לא כדכתבי בתו' וכ"ת רבים ל"ל ליתני אלא לבאר בלבד ה"א איחיד קאי יחיד לבא' אין לבור לא אבל רבים אפי' בור נמי. וכגוונא דאמרי' במכונסין א"ה הא תו ל"ל וקמ"ל מימרא יתירא דליחיד לא וה"ה

דהומ"ל איפכא לא הותרו אלא לרבים והלכה כריב"ב וחדא מיני' נקט א"נ אגב אורחי' קמ"ל מים חיים:

מתני': ביתר מב"ס דכ"ע ל"פ דהנך לא מהני דלאו מוקף לדירה חשיבי חדא דהוקף ולבסוף נעשו ועוד דגינה שנזרע רובה הא מבטלי לי' לדיר' כדאמר הריטב"א והכא עד ב"ס קמפלגי מ"ס אפי' עד ב"ס קצת דירה בעינן ור"ע סבר עד ב"ס לא בעינן מידי והאי בור דא"ר יודא לא דמי לבור דפסין דהתם לשם בור הוא דאקיף והוי מוקף לדירה והיינו דא"ר יודא זו מחיצה ואלו פסין טעמא דאלו פסין הא מחיצה אפי' כור וכוריים וכדתניא בתוספתא פ"ק אף זו רצה לעשות מחיצה גבו' י"ט עושין ואם רצה לרבות ירבה אבל הכא לאו לשם בור הוא דאקיף אלא אקיף והדר חפר לבור א"נ זרע לרובה והיכא דאקיף לדירה ממש דכ"ע אפי' טובא נמי כדאמרו בדיר וסהר וליכא מאן דפליג ואפי' בקרפף בפתח ולבסוף הוקף כדאמרו בשמעתין. והלכה רווחת הוא בכ"מ דהוקף לדירה אפי' טובא נמי וכ"ת הא דאמרינן בשמעתין ובעלמא דהוקף לדירה אפי יתר מב"ס משום דקי"ל כר"ע אימור דשמעת לי' לר"ע בב"ס דל"צ כלום ביתר מב"ס מי שמעת לי' דפליג אימא מודי לי' לריב"ב דיתר מב"ס מ"מ אסור וב"ס ל"צ כלום אלא ודאי בהוקף לדירה ממש דכ"ע מודי דאפי' טובא וכן אמר הריטב"א משמי' דהר"י בעל התוספות ואל תשיבני הא דתניא בתוספתא וכן הי' ר"א אומר קרפף הסמוך לעיר ויש בארכו שבעים ושיריים אין מטלטלין בתוכו בשבת רש"א אפי' עשרה קרפיפות זה לפנים מזה והי' אחד מהן בית דירה או שהי' אחד מהן סמוך לעיר מטלטלין בכולן והאי אין מטלטלין דר"א ט"ס הוא כדפרישין התם דליכא למ"ד ע' ושיריים על ע' ושיריים דלא אלא מתנינן מטלטלין בשלמא לרש"י דאמר לריב"ב תרתי בעינן ב"ס ומוקף לדירה אבל יתר מב"ס אפי' הוקף לדירה לא. ר"א דאמר סמוך לעיר ויש בארכו ע' ושיריים מטלטלין הא טפי לא כר"י בן בבא ור"ש דאמר אפי' יו"ד קרפיפות וא' מהן בית דירה או סמוך לעיר מטלטלין בכולן סבר בחדא מיני' ב"ס אע"ג דלא הוקף לדירה כר"ע דאמר אפי' אין בה אחד מכל אלו והוקף לדירה אפי' יו"ד כורין שרי אלא להריטב"א ולדידן האי סמוך לעיר היכי דמי אי בנכנס לעיר ואח"כ הקיפו לקרפף דמוקף לדירה ממש הוא האי ויש בארכו ע' ושיריים דקאמר ר"א הא בהוקף לדירה דכ"ע אפי' בית יו"ד כורין שרי ואי בהקיפו לקרפף ואח"כ נכנס לעיר מ"ט דר"ש דאמינא לך לעולם נכנס לעיר ואח"כ הקיפו לקרפף והכא היינו טעמא דר"א קסבר סמוך לעיר לא הוי הוקף לדירה ממש ור"ש סבר הוי הוקף ממש ור"י דמביאין עצים דמפ' יו"ט כר"ש א"נ סמוך לעיר דר"א לא דמי לסמוך לעיר דר"ש סמוך לעיר דר"א בהקיפו לקרפף ואח"כ נכנס לעיר לדור בתוכה וסמוך לעיר דר"ש בנכנס

לעיר לדור ואח"כ הקיפו לקרפף א"נ תני בדר"א גינה וקרפף הסמוכין לעיר וע' ושיריים דקתני משום גינה דנזרע רובה ומבטלי לדירה ואבע"א הכא בהקיפו לקרפף ואח"כ נכנס לעיר ור"ש כר"י ב"ב דבעי קצת היקף לדירה לב"ס וקאמר אפי' יו"ד קרפיפות של ב"ס זה לפנים מזה וא' מהן סמוך לעיר והוקף קצת לדירה מטלטלין בכולן שעושה את כולן מוקפין קצת לדירה ומותרין בב"ס וכיון דכולהי סוגיין מוכחין הכי לא דחינן לה מהא דתוספתא:

דף כג:

בתוספות דלמא בעי בור שיח ומערה שומירה ובית דירה לא קשיא להו דרש"י הוא דאמר הכא אלמא היכא דאיכא בית דירה אפי' טובא אלמא קסבר רש"י בית דירה כדיר וסהר דמיא ואע"ג דרבנן דתו' קאמרי אמתניתי' דרש"י מודי בדיר וסהר מ"מ מלישנא דידי' משמע דלאו הכי הוא ורבנן דאמרו לו לא אמרו ב"ס אלא לגינה וקרפף ע"כ בדליכא שומירה ובית דירה דאי איתא אפי' טובא נמי כדיר וסהר וקסבר רש"י לריב"ב לא הותר לטלטל אלא עד ב"ס ומוקף לדירה ואפי' בדיר וסהר ואנן ס"ל בב"ס כר"ע דל"צ ולא כלום וביתר מב"ס כרבנן דאמרו לו דר"ע לא פליג עלי' בהא הלכך אפי' בקרפף יתר מב"ס שהוקף לדירה שרי דל"ש אלא אי קשיא להו בור ושיח ומערה קשיא להו ע"כ ל"ק רש"י גבי פסי ביראות דהוי מוקף לדירה אלא משום דחזי לשתיה אבל שיח ומערה דלא חזי לשתי' לא ור"י קצת דירה בעי ואימא מודו לי' רבנן בהא:

והא דתרגמו רבנן דתוס' במתני' אליבא דרש"י וכן אמר הרא"ש דריב"ב אקרפף הוא דפליג דיתר מב"ס אפי' הוקף לדירה נמי לא אבל בדיר וסהר ורחבה וחצר מודי קשיא לן חדא היינו דפריך ר"ע היינו ת"ק דאמרו לו אימא אינהו כריב"ב ולגינה ולקרפף דאמרי בהוקף לדירה אמרי ועוד אנן דקי"ל קרפף יתר מב"ס שהוקף לדירה שרי כמאן ואי ר"ע ע"כ לא פליג אלא בב"ס דלא צריך כלום אבל ביתר מב"ס אימא מודי לי' לריב"ב וקסבר לא אמרו הוקף לדירה בקרפף דב"ס אפי' לא הוקף לדירה נמי ויתר מב"ס אפי' הוקף לדירה נמי לא אלא קסבר רש"י דריב"ב תרתי בעי ואפי' בדיר וסהר וכדאמרן:

אמרה תורה טול חמישים כו' הא וודאי אסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא אפי' יתר מב"ס ולא הוקף לדירה מטלטלין כדאמרן בהדר גבי סלע שבים הן אמרו אין מטלטלין בו אלא בד':

לרבותינו בעלי התוס' דאמרי לר' יהודה אפי' אריך וקטין ואמרו כרבינו חננאל דהאי ובלבד שיהא בה ע' אמה ושיריים דקאמר ר' עקיבא קשיא לי' ל"ל למימר הא אדריב"ב קאי. לא ידענא הא ר"י נמי אדריב"ב קאי ואפ"ה אריך וקטין נמי ורבי עקיבא נמי אי

לאו דתני לה ה"א אפי' אריך וקטין ולהריטב"א דאמר התם גבי פסי ביראות דר"י בור אריך וקטן דפסי ביראות הוא דשרי אבל קרפף בעי מרובע ניחא אלא לרבנן דתוס' מא"ל ואיכא למימר דלא פריך ר"ע היינו ת"ק אלא משום דמשמע לי' מדקאמר ר"ע ובלבד שיהא בה דר"ע אחמור בשיעורא אדת"ק והיינו בדבר מועט:

א"ב דבר מועט ולא אמרן אלא במרובע דבמרובע לא תידון בי' טפי מע' אמה ושיריים אע"ג דמדינא איכא עוד דבר מועט הואיל וליכא למיקם עלי' לא שרינן לי' דכולהי שיעורי בשיעורא דפסיקא משערינן והיינו דלא דק דאמרינן בכולהי תלמודא אבל באריך וקטין למאן דשרי ב"ס שרי ודהרמב"ם נמי משמע הכי והיינו דאמרו בכולהי תלמודא ב"ס ורב הונא ברי' דר"י אמר לא אמרן אלא דלא הוי ב"ס אבל ב"ס אסיר כרבנן הא לר"ש שרי ובאריך וקטין ובירושלמי דאמרו קרפף שיש בו מדה סאתים אסור היינו במרובע כדפרישן התם וכ"ת הניחא למ"ד מרובע דוקא אלא למאן דשרי אריך וקטין מ"ש אריך וקטן דשרי בי' ב"ס ובמרובע אסיר תריץ אריך וקטן לא נתנו בי' שיעור אמות דאיכא דאריך טובא וקטין ואיכא דאריך פורתא ורחב ואיכא דעגילא ובכולהי שיעורי ב"ס אבל מרובע נתנו בו שיעור אמות דבהיר שיעורי' וכיון דליכא מיקם עלה חשו דלא לאספויי ורשב"א דאמר בור ב"ס אב"ס ואמרו דאסר אריך וקטין איידי דאמרי ר"י ורבנן ב"ס קאמר נמי איהו ולאו דוקא קאמר אלא חסר דבר מועט א"נ לרשב"א מטפינן בי' דבר מועט:

ולרש"י במרובע ליכא מאן דפליג עלי' דר"ע בהא והא דכיצד מעברין ד"ה וקאמר דבר מועט א"ב היינו אריך וקטין דת"ק דאמר ב"ס ס' אפי' אריך וקטין דאית ביה ב"ס דאי מרובע דוקא הא ליתי בי' ב"ס דבציר לי' דבר מועט ור"ע דאמר מרובע בציר לי' דבר מועט וריב"ב דאמר ע' אמה ושיריים נמי כר"ע ס"ל דלית לי' דבר מועט ולר"ח פליגי במרובע ולת"ק מטפינן במרובע דבר מועט. וריב"ב בע' אמה ושירים לחומרא דבעי שומירה כו' ובדבר מועט לקולא דאפילו אית בי' דבר מועט סגי בשומירה כו' ור"ע איפכא ס"ל בע' אמה ושירים לא בעי שומירה ואי אית בי' דבר מועט לא סגי בשומירה והלכתא כותי' דר"ע.

ר' אליעזר אומר כו' ולא פרכינן ר"א היינו ר"ע דאימא ר"ע אפי' אריך וקטין שרי והאי ובלבד שיהא בה ע' אמה ושירים דקתני אשיעורא קתני דלא ליהוי בי' טפי מהאי שיעורא ולא קתני ובלבד שיהא בה ב"ס דבר מועט קמ"ל דמרובע ע' אמה ושיריים מצומצמות ואפי' לרש"י דכ"ע אית להו הכי במרובע מ"מ קמ"ל מילתא אגב אורחי' ולרש"י דריבוע דרבנן אימא ר"ע ובלבד אשיעורא קאמר וע' אמה ושירים דקאמר לכתחילה קאמר אבל

דיעבד אפי' ארכו יתר נמי וכ"ת א"ה ר' יוסי היינו ר"ע הא לא אמר בה מידי ועוד כי שנים איצטריכא לי':

א"ב ריבועא דריבוע' דרבנן לרש"י מאי לכתחילה מאן דאית לי' בקע' ובעי למגמר לה מגינה וקרפף כי היכי דלישרי לטלטולי בה בשבתא למר מורינן לי' לאקופי ע' אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים ולמר מורינן לי' לאקופי מאה על חמישים:

לר"ח לר"א דמשחינן לי' באלכסונא ולא תימא דבציר לי' מב"ס דליכא למ"ד דלא שרי עד ב"ס ותו מ"ש דכי ארכו יתר על רחבו לא שרינן לי' ב"ס וכי ליכא ארכו יתר על רחב' שרינן לי' ב"ס. אלא בארכו יתר נמי דמשיך לי' ברחבו טפי עד ב"ס עד דלא ליהוי באלכסונא טפי משנים ברחבו ואכתי קשיא הא מנ"ל אי מחצר המשכן יליף מאה על נ' לישתרי הן ואלכסונן:

הלכה כר' יוסי לרש"י דריבועא דרבנן. לכתחילה מרובע בעינן:

ה"א עד דאיכא שומירה ובית דירה. דאדר"א קאי ותניא בתוספתא וכן היה ר' אליעזר אומר קרפף הסמוך לעיר כו'. מכלל דר' אליעזר סמוך לעיר בעי. ומתנינן התם ויש בארכו ע' אמה ושיריים מטלטלין כו' כדפרישן התם:

א"ר הונא בריה דרב יהושע כו'. מעיקרא ס"ד הכא הואיל והוקף לדירה עקום החצר לא בטיל אלא מקום הזרע הוא דבטיל דהא לדירה הקיפו וזרע קא מבטל לי' מדירה וכי קא מבטל היכא דלא בטיל במיעוטו אבל נזרע במיעוטו בטיל ולא קא מבטל הקיפו דמעיקרא לדירה הלכך יתר מב"ס לר"ש דכי לא בטיל כרמלית הוי ואידך פרוץ לו במלואו נזרע רובו וה"ה מחצה על מחצה דמקום זריעה לא בטיל הו"ל כרמלית ואידך פרוץ לו במילואו אסור הא מיעוטו בטולי קא בטיל וכמאן דליתי' דמי ושרי אבל ב"ס לר"ש דחצר וקרפף רשות א' הן לכלים ששבתו בתוכן ולחד לישנא דהריטב"א אפי' לכלים ששבתו בבית הואיל דחד גברא הוא אע"ג דנזרע רובו מיעוטו דחצר לא בטיל ולא הוה כנזרע כולו והו"ל חצר וקרפף ב"ס שלא הוקף לדירה דרשות א' הן ושרי הדר אמר ל"ש מקום החצ' ל"ש מקום הזרע פחות מב"ס בטיל במיעוטו ב"ס הואיל והואי כחצר המשכן חשיבא ולא בטיל ומקום הזרע קרפף דחשיבא היא. הלכך נזרע רובו מ"מ אסור אי יתר מב"ס הו"ל כרמלית ואידך פרוץ לי' במילואו אי ב"ס או פחות מב"ס א"כ מיעוטו דחצר פחות מב"ס ובטיל וכנזרע כולו דמי והי"ל קרפף יתר מב"ס נזרע מיעוטו אי יתר מב"ס כיון דלא בטיל הו"ל כרמלית ואידך פרוץ לו במילואו פחות מב"ס בטולי קא בטיל וכמאן דלא נזרע כלל דמי ב"ס דחשיב ולא בטיל א"נ פחות מב"ס ומחצה על מחצה פלוגתא דר' שמעון ורבנן לר"ש הואיל ולא אסרי אהדדי בכולא שרי לטלטולי מקום זרע

הו"ל קרפף ב"ס שלא הוקף לדירה ואידך חצר לרבנן כולא אסירא הואיל ומקום זרע לא איבטיל הו"ל חצר וקרפף דאסרי אהדדי ואיפרצי במילואן אהדדי ואנן דקי"ל כר"ש יתר מב"ס אסור ב"ס או פחות נזרע רובו אסור מיעוטו או מחצה על מחצה שרי ולא אמרן אלא כלים ששבתו בתוכן אבל ששבתו בבית לר"ש נמי אסירן:

דף כד.

אמרו קרפף פחות מב"ס כב"ס ומבית לקרפף אפי' פחות מב"ס אסור והרא"ש קשיא לי' מאשפה ברה"ר דתנן חלון שע"ג שופכין לה בשבת וניחא לי' לר"ש בחלון שבחצר או שבקרפף ולרבנן במוקף לדירה ואנן דחיקא לן למוקמי אשפה מוקפת לדירה דירה באשפה מאי בעי ומיחוורא טפי למימר נהי דקרפף פחות מב"ס אסור טפי מד"א בעינן דעד ד"א דהוי מקומו של אדם דאפי' ברה"ר שרי לטלטולי בד"א והיוצא חוץ לתחום יש לו ד"א לא אחמיר בי' רבנן לאשווי' לי' לרשות עצמו למיסר מבית לגווי' ואע"ג דלא קביע' תשמישתיה:

ואי תימא ד"א נמי אסור פחות מד"א ודאי לא חשיבא למיסרי' והתם באשפה ד"ט ועד ד"א דהוי רה"י:

הא דמספקא לי' להרא"ש בחצר ורחבה שנזרע רובו אי כקרפף דמי ואסור או דילמא חשיבי מקרפף אע"ג דודאי חשיבי דמבית לחצר דחד גבהא שרי ולקרפף אפי' מחצר לרבנן אסור ורחבה נמי לרבנן דתוס' עד ב"ס שרי כדאמר הריטב"א משמיה הנ"מ בלא הוקף לדירה דהנך סתמיה לדירה מוקפי אבל קרפף שהוקף לדירה אימא לא גריעא מחצר ורחבה וכי היכי דזרעים מבטלי לדירה דקרפף מבטלי נמי דחצר ורחבה ומיית מדריב"ב לרש"י דאפי' מוקף לדירה גרע מחצר ורחבה. וכבר פרישנא לרש"י לריב"ב בחצר ורחבה נמי יתר מב"ס לא ולא עדיפי מקרפף. מיהא איכא למימר דבחצר מודי ריב"ב וכי פליג בדיר וסהר א"נ אפי' ברחבה

פורץ לו פירצה יתר מעשר אמות. ואי אית בי' פתח יו"ד אמות פורץ לו כל שהוא וגודרו **פרץ** אמה וגדר אמה. וכן פרץ משהו וגדרה והדר פרץ יו"ד אמות ולא גדרה וכי פשיט פנים חדשות באו ה"נ באו פנים חדשות האי משהו דגדר דלא הוי פירצה דהדי פתחא:

אדעתא דבי דרי עבדי' מאי עבדי' אקפו דכי פתח מאי נ"מ למאי פתחי' ואפי' הוה בי' פיתחא ממילא אלא דכי הדר ואקפי' מהו דתימא לאו לתשמישא דבית לגווי' הוא דאקיף לי' אלא לגורן וכדפריש לה הריטב"א ולא מיבעיא אי עביד לרחבה פיתחא אחרינ' דאיצטרכ' לי' אלא אפי' לא עביד לה פתחא אחרינא ומבית הוא דקא משתמש ב"ה סד"א לתשמישתא דבי דרי קא אקיף לה ולאו לדירה הואי קמ"ל הואיל ופתיחא לבית לשאר

תשמישי דבית נמי לא אקיף לה ולדירה הואי ואע"ג דעביד לה פתחא אחרינא ומצי אזיל לרחבה ולבי דרי מהאי פיתחא אדעתא דאשתמושי שאר תשמישי דבית נמי אקפה. א"נ מאי עבדי' פתחי' וכדפריש לה רש"י וכדאמר הרב בעל הטורים דכי הדר אקפי' סד"א כמאן דלית בה פתחא דמי:

דף כד:

ללישנא קמא דתוס' א"ה מאי יתר מב"ס דקאמר ר' אשי לימא לא אמרן אלא שאין עמוקין אבל עמוקין כזרעים דמיא וכדאמר אמימר אבל לא חזין לתשמישתא לא ואיכא למימר מילתא אגב אורחי' קמ"ל רב אשי כר' ירמיה מדפתי דמתני בזרעים לקולא כר' שמעון: **בתוס' אע"ג** דגבי בור אפי' ר"י כו'. ולהריטב"א משמי' דר"י דאמר גבי פסי ביראות הואיל ותשמשתי' דקיצין לא הוי מוקף לדירה אלא משום עולי רגלים הקילו. ורבנן אמרי לי' לר' יודא כי היכי דדיר וסהר אע"ג דלאו תשמיש גמור ננהי חשיבי מוקפין לדירה ה"א מצוה דידהו לקבע כאלו מוקפין לדירה ואהדר להו ר"י זו מחיצה ואלו פסין אע"ג דאקילו בי' חדא קולא לא אקילו בהו תרתי פרוץ מרובה ויתר מב"ס איכא לשנויי במחיצה מעלייתא נמי לא הוי מוקף לדירה ופסי ביראות שאני דאלו הוה מחיצה שרי משום עולי רגלים אלא הואיל ופסין נינהו ואקילו בי' חדא תו לא אקילו בהו אחרינא אלא דאכתי קשיא התם משום עולי רגלים בור משוי לי' היקף לדירה והכא דמוקף לדירה מיא קא מבטלי לי' מדירה. מיהא הא נמי לא קשיא דמיא מבטלי לי' מתשמישתי' דתו לא חזי לתשמישתי' ומשום תשמישתי' דמיא לא הוה הוקף לדירה אלא גבי עולי רגלים ולמאן דאמר התם הוי מוקף לדירה נמי איכא לשנויי התם בור ופסין דידי' מעקרא למיא עבידי לאשקויי בהמתו הכא האי קרפף לתשמישתא אחריתא הוקף והשתא דאתי מיא ותו לא חזיא בתשמישתי' משום תשמישתי' דמיא ממילא לא הוי מוקף לדירה משום מיא אלא היכא דאקפי להכי ורבנן דתוספת עדיפא מינה משני דודאי שאני בין בור לשותה:

יתר מב"ס כו' אמר הריטב"א ולענין החצר אסור שהוא נפרץ במלואו למקום האסור לו כו' ואע"פ שעמוק יו"ד שחשוב מחיצה הא לא מינכרא שכולה מכוסה במים וכו' ולדידי' הא דאמרינן בפ"ק מבוי שצידו א' כלה לים הו"ל ים מחיצה בעמוק יו"ד על שפתו א"נ בפחות מג' משפתי' וה"נ בדלא חזין לתשמישתא ואית בהו טפי מב"ס לר"ש דקי"ל כוותי':

היכא דלא חזו לתשמישתא מישתא דאסיר פליגי בה הרא"ש והרשב"א הרא"ש אמר אע"ג דלא עמיקי יו"ד הואיל ולא חזינן לתשמישתא לא הוי מוקף לדירה וכן אמר הרז"ה והרשב"א אמר עמיקי יו"ד אסיר לא עמיקי יו"ד טיט ורפש ורקק נינהו ושרי והכי משמע

לישנא דרש"י דלא בטיל מתורת קרקע עד דעמוקי יו"ד כדאמר הרב בעל בית יוסף וללישנא קמא דרבנן בעלי התוספות ש"מ מדרב אשי כהרא"ש מדאמר רב אשי דחזי לתשמישת' נמי עמיקי' יו"ד כזרעים דמיין אלא מאי איכא בין היכא דחזיין להיכא דלא חזיין דאי לא עמוקי יו"ד דבדלא חזיין אע"ג דלא עמיקי יו"ד אסיר. והרשב"א ס"ל כהר"י בעל התוספות ולרב אשי איכא ביניהו כב"ס לרבנן היכא דמיא מכסיא ובשפתו לא עמיקי יו"ד דבדלא חזיין כולה אסיר דאיפרצו זה לזה א"נ בשפתו עמוק יו"ד ולטלטולי מחצר למיא דהאי קרפף והאי חצר וכן ברובא עמוק יו"ד ואפי' פחות מב"ס ולרש"י ברובא עמוק יו"ד ולא הוי יתר מב"ס דבדלא חזיין כולה אסיר בדחזיין שרי וכוותי' דהר"י מסתברא מדקאמר רב אשי יותר מב"ס ולא קאמר ודחזיין לתשמישתא נמי לא אמרן אלא שאין עמוקין אבל עמוקין לא כדאמר אמימר בלא חזיין

אמר אביי היכי נעבוד פירש"י ורחבה היתה מוקפת גדר אבנים וקשה לפרוץ בה יותר מעשר וכ"ת ליטפי' בי' משהו אפתחא דליהוי יותר מעשר והדר לגדר הא נמי קשיא הואי א"נ פתחא זוטא הואי דבצירא טובא מיו"ד לתיבעי להו למיפרץ בה טובא עד טפי מיו"ד ולהרב בעל תה"ד דאמר בקרפף יתר מב"ס תקנתא במלוי עפר להדי כותל הא נמי הוה קשיא להו:

לעביד מחיצה אגודא דנהרא וכמאן דא קפה לרחבה דמי דשביל ורחבה חדא עבידי וקשיא הניחא למאן דשרי מרחבה למתא וממתא לרחבה אלא למאן דאסיר מחיצה דשביל מאי אהני לרחבה הא לאו חדא עבידי ולמאי דבעינן למימר קטן דהתם בכלים ששבתו בבתים פליגי איכא למימר מ"מ לגבי כלים ששבתו בשביל וברחבה חדא נינהו אלא לרבותינו בעלי התוס' דאמרי בכלים ששבתו בתוכן פליגו קשיא וכי תימא אביי כמאן דשרי סבירא ליה הא משמע דרב אחא ורבינא לאו לאפלוגי אדאביי ורבא קאתו אלא פרושי קא מפרשי למילתיהו. ולהריטב"א דאמר בשלהי שמעתין דשביל דכולי עלמא שרי הואיל ומחזי חדא לא אתו למטעא ניחא וכן למאי דנימא דרבנן דתוס' אליבא דרבנן מוקמי אביי כר' שמעון דהלכתא כוותי':

אין עושין מחיצה על גבי מחיצה קשיא להו לרבותינו בעלי התוס' הא מחיצה על גבי התל הועיל הואיל ובאויר מחיצות העליונות הוא דר וניחא להו הכא בתל גבו' יו"ד משביל. מתקיף לה הריטב"א אזה פרושי הוה קא מפרש לה כי היכי דפריש סליק לגודא תו קשיא להו ויעשה מחיצה ברחוק ד"ט הלכך אתחזיא לן דאביי דאמ' לעביד מחיצה אגודא דנהרא לאו משום דבהאי מחיצתא קא משוי לשביל ולרחבה חדא דהא רחבה מחיצתא לא צריכה וכמאן דסתימא דמייא כדאמ' רש"י והאי מחיצתא לא משוי

להו טפי חדא מדהוה מעקרא והכא משום מגו קאמ' מגו דמהניא מחיצה לשביל מהני נמי לרחבה ולא חש לפרושי למגו הואיל ולא קאי הכי כדאמ' הריטב"א אצוה"פ וקאמ' אין עושין מחיצה ע"ג מחיצה דלשביל לא מהני מידי דבלא"ה מתכשרא בתל ועד כאן לא תאמ' רב חסדא אלא לענין היקף לדירה הואיל ובאוי' העליונות הוא דר אבל הכא לאכשורי לשביל בלא"ה מתכש' וכ"ת מאי קמ"ל פשיטא מה דתימא אע"ג דלענין הכשר ל"צ מחיצה לשביל מיהא חשיבא דלמעלה הא איפרץ במילואו או יות' מיו"ד ואמרינן מגו דחשיבא לגבי שביל חשיבא נמי לגבי רחבה קמ"ל דלא אמרינן מגו אלא היכא דצריך לה לאכשורי:

ולעביד לי' צוה"פ כו' פירש"י משום מגו והא דלא פריש לה אביי משום דלא קאי הכי כדאמ' הריטב"א ואע"ג דלחי בעלמא סגי לי' אמר הריטב"א מעקרא הוה מהד' אהכשירא דעדיפא:

אתי גמלי חדיין לי' פירש"י דאזלי למישתי מן נהרא. ותהי בה הריטב"א היכי ס"ד למיעביד מחיצה ופריק דשבקי לה דרך לגמלי. ועוד אמר הנך גמלי לאו למשתי מן נהרא אזלי אלא לזבל לכרמים או לאיתויי פירות:

אלא אמר אביי ליעביד לחי כו'. קשיא להו לרבנן האי לחי מאי אהני לשביל שביל בלא"ה מתכש' בנראה מבחוץ ושוה מבפנים. פריקו לה רבנן דתוס' לרחבה גופה לא מהני לשביל תיהני והריטב"א לא ניחא לי' בהאי פירוקא ומוקים לה הכא בגיפופין ד' אמות ואנן אית לן נמי לאוקמא בנכנסין כותלי שביל ומתא לרחבה:

בתוספות והנהר לא היה רחב יות' מעש' כר' חנן בר רבא דפ"ק דאמ' מבוי שנפרץ מצידו בעש'. דאי כרב הונא דאמ' מצידו בד' האי שביל היכי עבדינן לי' תרי קולי דמבוי למישרי' בלתי ודחצ' דפירצתה ביו"ד:

א"ל רבא יאמרו לחי מועיל כו' פירש"י לשביל דלא סליק לגודא דנהרא והו"ל כמבוי מפולש כו' אסברה לן הריטב"א אע"ג דמבוי סתום אטו מפולש לא גזרינן הכא מחיצה דגודא לא מנכרא ורוב שבילין לא סלקי לגודא דנהרא כו' ומבוי שצידו א' כלה לים דפ"ק מינכרא ואמ' הריטב"א ובתוס' פירשו דליכא דיורין כולי האי בשבילין אלא מועטין במיעוטו של שביל ואתו למישרי שבילין דלית בהו דיורין כלל והנך פס בעו הואיל ואין באים וחצרות פתוחות לתוכו וכ"ת ה"נ לעביד פס אתו גמלי שדיין לי ודרש"י קשיא לן לרבא לעבוד מחיצה אגודא דנהרא ודקא אמרת אין עושין מחיצה על גבי מחיצה הא הכא מחיצה דגודא לא אהניא מידי וכמאן דליתא דמיין וניחא לן הכא הא מחיצה מעלייתא היא אלא דחיישינן הואיל ולא מינכרא אתי למיטעי למימ' דלאו מחיצה היא

ואתי למישרי מפולש השתא כי עביד מחיצה אגודא חיישינן איכא דידעי דמחיצה היא ואתו למישרי מחיצה ע"ג מחיצה:

אלא אמר רבא עבדינן לי' לחי למתא כו' אמר הריטב"א שביל רש"י אסר ורבנן דתוספות אמרי הואיל והאי לחי לאו לשביל עבידא אלא לאכשורי למתא ולרחבה ושביל ממילא אישתרי דכלה לרחבה המותרת לעצמה תו ליכא למיגז' וכן עיק' ולדעתין אזדא רש"י לטעמי' ואזדו רבנן דתוספות לטעמי' דרש"י דאמ' טעמי' דרבא דאתי למישרי מפולש דלא מינכרא להו מחיצה דגודא השתא נמי דכלה לרחבה המותרת ואפי' הוה סתימא לגמרי אתי למישרי סתום ופרוץ במלואו ורבנן דתוספות דאמרי טעמי' דרבא דאתי למישרי בלחי שבילין דלית להו דיורין כלל השתא אפי' לא הוו דיורין כלל בשביל שרי דהא סתים מג' רוחי ורביעי פרוץ למקום המות' והשתא לרש"י נמי אי עביד לפי אגודא דנהרא שביל נמי שרי דמהך גיסא דרחבה כסתום דמי דהא למקום המות' איפרץ:

לרש"י דאס' לשביל לא תיקשי מתא היכי משתריא ליהוי כמבוי שנפרץ במלואו לחצ' ונפרצה חצר כנגדו לרה"ר דבזה כנגד זה אסו' חדא אימא הכא מתא ושביל זה שלא כנגד זה הוו:

ועוד התם נפרצה לרה"ר הכא האי רחבה לשביל הוא דאיפרץ ושביל מדינא הא שרי אלא משום גזירה בעלמא הוא דאסו'.

ממתא לרחבה כו' אמר הריטב"א דמתא גופא ורחבה גופא ליכא למיס' דאפי' הוו בה דיורין ולא נשתתפו אלו עם אלו אלו משתמשין לעצמן ואלו משתמשין לעצמן כב' חצירות ופתח ביניהן ע"כ. ובתוס' דקמן דטרי בהא משום דקשיא להו ליגז' דילמ' בני רחבה לעצמן נמי לא יערבו ומסתברא כהריטב"א דלהאי לא חיישינן:

ואמ' הריטב"א דשביל דכ"ע שרו משביל לרחבה ומרחבה לשביל ויהיב טעמא למילתי':

הא דפליגי רב אחא ורבינא בכלים ששבתו בתוכן ואליבא דר"ש דכ"ע ל"פ דשרו א"נ הוו בה דיורין דפתחי להו פתחא לרחבה לא עדיפא מחצי דא"ר שמעון חצרות ומבואו' כולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן ואע"ג דלא נשתתפו וכ"ת זימנין דמימלכי ובנו להו בתים רחבה בבתים לא מחלפא כי היכי דלא מחלפי חצר וקרפף בבתים וכי שרי הא לא אתו למישרי להא:

כ"פ בכלים ששבתו בתוך הבית לר"ש ולרבנן אפי' שבתו בתוכן טלטולי ברחבה גופה אפי' כלים ששבתו בתוך הבית הואיל והוקף לדירה וליכא דיורין אפי' לכתחילה שרי מבתים טלטולי במתא גופא אפי' לכתחלה שרי לאפוקי מבתים לשיתוף ממתא לרחבה אפי' כלים ששבתו בבתים דרחבה לא חשיבא רשות לעצמה הואיל וליכא דיורין וכדאמ'

הריטב"א דהא ליכא דיורין שיאסרו על בני המבוי וכחצי אחת הם ומרחבה למתא האי ודאי לאו בכלים ששבתו בבתי בני הרחבה דהיכי מפיק להו למנא דבתי למבוי אחר דלא עירב בהנך בתי אלא הכא במאני דבתי דמתא דאפיק להו לרחבה הדר אפיק להו למתא ואיידי דקאמ' ממתא לרחבה קאמ' נמי מרחבה למתא א"נ ה"ר ממתא לרחבה בין לר' שמעון ובין לרבנן ובכלים ששבתו בבתים ומרחבה למתא בכלים ששבתו ברחבה לרבנן פליגי בה רב אחא ורבינא חד שרי ממתא לרחבה אפי' כלי בתים ואפי' לרבנן ומרחבה למתא כלו רחבה ואפי' לרבנן וחד אסר כלי בתים לר"ש וכלי רחבה ממתא רבנן ורחבה גופא שרי דאי נמי הוו בה דיורין לעצמן משתמשין כדאמ' הריטב"א ודברי רבותינו בעלי התוס' לא יכולני לעמוד על סוף דעתן. ואיכא למימ' קא מוקמי אליבא דרבנן ורחבה גופה בכלים ששבתו בתוכה. ה"ה כלים ששבתו בתוך הבית והוציאן דרך מלבוש או שעב' והוציאן כדאמרינן בריש ר' אליעז' דמילה בשבת. אבל לאפוקי מאני דבתי לא מסתב' להו למישרי ומתא גופ' אפי' מנא דבתי דהא אשתתפו ופליגי ממתא לרחבה ומרחבה למתא בכלים ששבתו בתוכן מאן דשרי הואיל וליכא דיורין אפי' רבנן מודי דשרי אבל מנא דבתי אפי' לר"ש אסיר ומאן דאמ' זימנין דהוו דיורין ואסירי לרבנן אבל לרחבה גופא לא חיישינן זימנין דהוו בה דיורין ולא יערבו ואתו לטלטולי הא הכא לאו מבתים לרחבה וברחבה גופא מ"מ שרי לטלטולי וצ"ת:

שמעינן רחבה יתר מב"ס שלא הוקף לדירה וראשו אחד פתוח למבוי ושני פתוח לשביל של כרמים העולה לשפת הנה' שעמוקה יו"ד ופתחים אינן רחבין יתר מיו"ד ולמבוי ושביל הן במלואן כולן אסורין לטלטל אלא בד' אמות הואיל ונפרצו במלואן לרחבה שהיא כרמלית ואם עשה מחיצה לדירה על שפת הנה' אינה מועלת ולמ"ד כרב חסדא דמחיצה על תל מועיל ה"נ שרי וכן אם הרחיק המחיצה ד"ט משפת הנה' מועיל לד"ה ולמאי דפרישן אנן אפי' לרב חסדא ואפי' הרחיק אינה מועלת דלא הוי מחיצה לרחבה אלא משום מגו קס"ד דליהני ואמ' דלא מהני ואם עשה לחי לפתח השביל אינו מועיל ואם עשה פס ד"ט או ב' פסין משהויין ולא מיבעיא צוה"פ היכא דליכא גמלי למישדיי לרבותינו בעלי התוס' מועיל לרש"י אינו מועיל והיכא דאיכא גמלי ולא מצי עביד אפתחא דשביל הכי. עביד לחי אפתחא דמבוי והלכתא כמאן דשרי ושרי לטלטולי ברחבה ובמבוי וממבוי לרחבה ומרחבה למבוי ואפילו כלים ששבתו בתוך הבית לבר מרחבה למבוי כלים ששבתו בבתי בני הרחבה אסו' לאפוקי למבוי ולרבותינו בעלי התוספות כלים ששבתו בבית אסור ושביל לרש"י אסו' אפי' לטלטולי בגווה:

ולהריטב"א משמי' דרבנן דתוספות כולה שרי ואפי' משב"נ כרחבה וכמבוי גבר מכנים ששבתרו בבתי בני שביל ולמבוי דאסור ולרש"י נמי אי עביד נמי לחי אגודא דנהרא כולה שרי:

דף כה.

מיעטו באילנות כו' מדקאמר רש"י ולא בטל לי' היקף קמא. ש"מ בטולי הוא דלא בטיל הואיל ומעקרא שלא לדירה אקפי' והשתא הוא דבא למעטו באילנות הא הוו בי' אילנות והדר אקפי' שלא לדירה ממעטו. ולא היא דאתו הרשב"א וריטב"א ואסברוה לן אפי' אילנות גבוהין יו"ד ורחבן ד' הואיל ותשמיש קרפף נינהו נחשבין ממנו ונמדדין עמו. ולהאי טעמא אפי' הוו בי' מעקרא נמי תשמיש דידי' נינהו. ורש"י לאו דוקא קאמר. ותו דאמרי באר נמי אינו ממעט דומיא דאילנות דתשמיש קרפף הוא ובבור הא אפי' הוו בי' מעקרא נמי לא כדאמרינן לר' יודא בור ופסין קאמ' וכדאמר הריטב"א התם דשמעינן מינה דבור אינו ממעט והתם הא ביראות קדמי לפסין וכן בכולהי ספרי רבוותאי לא אשכחן דליפלוג בהא:

בנה בה עמוד כו' הרשב"א והריטב"א דאמרי תרווייהו עמוד אין הא בור לא ממעט משום דתשמיש קרפף הוא להשקותו דומיא לאילנות דלא ממעטי כדאמרן:

ומסייע להו הא דבור ופסין דפירקין והריטב"א דייק לה מדלא קאמ' עמוד או בור כדנקט בעלמא גבוה ועומק כגון שבת בתל או בנקע כו' ע"כ.. ומדלא קאמ' עמוד או חריץ ש"מ דחריץ עמוק יו"ד נמי לא ממעט ואע"ג דלית בי' מיא והיינו משום דהא נמי תשמיש קרפף הוא ולא דמי לעמוד אע"ג דעמוד ט' ברה"ר ורבים מכתפין עליו אמרינן דהוי רה"ר בריש שבת (ד' ח' ע"א) ובגומא פליגי בה משום דהוי תשמיש ע"י הדחק ברה"ר עמוד ניחא תשמישתי' טפי אבל בקרפף גומא ניחא טפי א"נ תשעה בעמוד ניחא טפי יו"ד ניחא טפי בגומא. א"נ חריץ מימלי לי' מיא או פירי א"נ אי בעי מנח עלי' מידי ומשתמש:

גבוה יו"ד אבל פחות מיו"ד אע"ג דרויח טובא בטיל לגבי קרפף:

והא דעמוד אמר רש"י אפי' באמצע והרמב"ם אמר דצד הכותל:

הרחיק מן הכותל כו' הרמב"ם מתני מיעוט ואינו מיעוט ותרגמא הרב המגיד אליבי' ומ"מ אמר דרש"י עדיפא ומתנינן הועיל ולא הועיל וכן אמרי כולהי רבוותאי דלא גרע מטיט ויכול לעמוד בפני עצמו ולדעתין לכולהי רבוותאי היכא דעביד מחיצה על פני כולה וליכא יתר מב"ס ודאי מ"מ ממעט והיכא דלא עביד על פני כולה ולא עביד לה לדירה איפכא מסתברא דפחות מג' ממעט דאמרינן לבוד וכמאן דסתים בהדי כותל דמי והא ליכא ב"ס אבל מג' ולמעלה אינו ממעט דמשתמש סביב מחיצה ובאוירא דביני

וביני ולא עדיף מעמוד ועמוד נמי אי לצד הכותל הוא רחוק ג' הוא דלא ממעט הא פחות מג' כמאן דמחבר לכותל דמי וממעט ואפי' היכא דליכא יתר מב"ס בכולה לבר ממקום מחיצה בטולי בטיל כעמוד ולא מיבעיא היכא דאיכא יתר מב"ס בהדי אוירא דביני וביני מיהא היכא דעביד מחיצה ולא לדירה טפי מיו"ד אמות מסתברא אפי' אי אית בי' טפי מב"ס בהדי אוירא דביני וביני ולבר מהאי אוירא לית בי' טפי מב"ס ממעט. כי היכי דבטפי מב"ס ועבדה לדירה מועיל ובטיל לכותל שכנגדה וחשבינן לקרפף מהאי מחיצתא ה"נ מהני ליחשוב לי' לקרפף מינה וכותל שכנגדה ואוירא דביני וביני לא חשבינן לי' בהדי האי קרפף ולא דמי לעמוד דהתם תורת עמוד עליו והכא תורת מחיצה עלי' אלל היכא דליכא טפי מיו"ד אי תימא תו תורת מחיצה עלי' לא ידענא בכמה ואי תימא ד"ט כשיעור מחיצה מ"ש מעמוד בצד הכותל:

ואיכא למימר בד"ט סגי ושאני הכא דלשם מחיצה עביד וצריך תי':

רב שיני מתני לקולא ובפחות מג' פליגי ורבה כרב חסדא דאמר כל דעביד מחיצה לדירה אפי' ע"ג הישנה או סמוך לה מהני ורבא כרב המנונא ורב ששת וע"כ צ"פ אלא בפחות מג' או ע"ג אבל ג' דארחיק לי' טפי מתורת לבוד מודו דמהני והא דאמרינן הרחיק מן התל ד' ועשה מחיצה הועיל ולא קאמר ג' משום דבפלוגתא לא קמיירי וללישנא קמא נמי לרבה בג' דכ"ע דמהני. וכי פליגי רב חסדא ורב המנונא בפחות מג' פליגי ולרבא בג' נמי פליגי אלא דפלוגתא לא קמיירי ולרב חסדא שמעינן דאפי' ע"ג מהני וה"ה בפחות מג' ואמרינן הרחיק מן התל ד' דכ"ע דלא פליגי ומועיל בפחות מג' או על שפתו דכ"ע דפליגי בה דלרב חסדא אפי' ע"ג מועיל ולרב המנונא לא הועיל וג' תליא בפלוגתא ללישנא קמא לרבא פליגי נמי בהא ולרבה דכ"ע מודי ולרב שימי לרבא נמי דכ"ע מודי ורבה כרב חסדא ס"ל וללישנא קמא רבה ורבא תרווייהו לית להו דרב חסדא והריטב"א משמי' דרבי' דאבר ע"כ לא פליג רב חסדא אלא בתל אבל בכותל מודי ללישנא קמא הוא דמצית אמר אבל לרב שימי הא הכא כותל הוא וקאמר לרבה אפי' פחות מג' ולדידי' מדנקיט תל בפלוגתא דרב חסדא ורב המנונא ש"מ דלא כרב שימי דבתל הוא דפליגי הא במחיצה דכ"ע בפחות מג' או ע"ג לא. ואיכא למימר לרב שימי אתמר תל להודיעך כחו דרב המנונא והך פלוגתא דהכא לרב שימי לא פליא בפלוגתא דעמוד דהכא רב שימי אליבא דרבה לא משום דאחשבה למקום פחות מג' הוא דהכא ודאי אמרינן לבוד אלא אפי' הקריב למחיצה סמוך לכותל נמי משום דרבה ס"ל כרב חסדא דמחיצה אפי' ע"ג מחיצה מהניא וה"ה סמוך למחיצה אלא דרש"י מוקי להא דרב שימי אתרווייהו והריטב"א משמי' דרבי' מוקי לי' אסיפא:

טח בטיט כו' ע"כ ל"פ אלא בקרפף שנאסר ובא למעטו דלרבא כיון דלא מצי קאי בפני עצמו בטיל אבל אם מתחילה כשהקיף טחו בטיט ד"ה אבי' אינו יכול לעמוד בפני עצמו נמי מידי דהוה אהיקף בכותל עב ואין בו יתר מב"ס והיכא דטחו על פני כל המחיצה א"נ אפי' לא טחו על פני כולה ומתכוין לחזק הכותל או ליפותו נמי מסתברא דהוי מיעוט דככותל דמי ולא בטיל והא לית בי' טפי מב"ס. כ"פ היכא דטחו קצת ומכוון בו למעטו דלרבא בטיל ולא מתיר הנאסר:

האי טיחא דהוי מיעוט לא ידענא בכמה מי אמרינן אפי' פורתא דהא ליכא ב"ס או דילמא ד' טפחים כשיעור מחיצה בעינן ואי לא בטיל:

פליגי בה רבנן הרמב"ם והרא"ש דאמרי תרווייהו הלכתא כרבה בהני תלת וכלישנא קמא ועמוד ג' ממעט והרחיק ג' מועיל וטיחא אפי' אינו יכול לעמוד בפני עצמו ממעט והרז"ה והראב"ד והר"מ אמרו כרבא בכולה וכלישנא קמא והתם ד' בעו והכא יכול לעמוד. ואמר הריטב"א משמי' דהראב"ד דמימרא דרב המנונא כרבא ולא ידענא אדפשיט לי' מרישא מדלא קאמר הרחיק ג' מועיל לפשוט מסיפא מדלא קאמר ג' אינו מועיל אלא כדאמרן דתלמודא הוא דקאמר ובפלוגתא לא קא מיירי והראב"ד אמר לך סיפא דאתמר פחות מג' להודיעך כוחו דר' חסדא וקמ"ל כי היכי דשרי ר' חסדא בע"ג מחיצה ה"נ שרי בסמוך לה והרב בעל אור זרוע אמר כרב שימי וכרבה ואפי' בפחות מג' והרב בעל הטורים ובעל ש"ע אמרי בהנך תרתי דבג' סגי ובטח בטיט כרבא וכתב על שם רבינו אליהו דקא פריש טעמא דידהו ותמה אני אם אמר' הגאון מעולם חדא אטו כולהי בחדא מחתא מחתינהו ומשום דבהרחיק הלכתא כרבא בטח נמי הלכתא כוותי' אימא בהך כרבא דרב המנונא ורב ששת קיימי כותי' ובהא הלכתא לקולא ותו מי מצית אמרת הלכה כדברי המיקל בעירובין להחמיר ואימא הלכה כדברי המיקל בטח בטיט וממילא הלכתא כרבה בהנך תרתי ומינה דכלישנא קמא והוה לי' כדברי המיקל להקל אלא חד מן קאתיא דקיימי קמי' לא סביר מאי קאמר רבינו וכתב משמי' הכי:

הרחיק מן התל כו' מדנקט תל ולא נקט כותל כדאתמר בפלוגתא דרבה ורבא. מסייע לי' להריטב"א משמי' דרבי' דאמר נראין דברים דרב חסדא נמי לא פליג אלא בתל דאע"ג דליכא הכירא כבני קרפף דיתבי בתוך הנקע איכא הכירא להנך דיתבי על התל שלא הי' עומדים קודם לכן בתוך מחיצה:

מן התל פירש"י שהי' תל גבו' מצד אחד והריטב"א פירש שהי' קרפף עמוק וקרקע לכל סביביו גבו' יו"ד טפחים והרחיק מן הכותל בתוך העמק ד"ט כו':

ומודי לי רב ששת כו'. הא דלא מתני רש"י שפת התל תרגמא הריטב"א אליבי' דעל שפתו לא קא מודי אלא בפחות מג' וכרב שימי כו' קשיא חדא מאי איריא תל אפי' כותל נמי דהא רב שימי בהרחיק מן הכותל קאמר ועוד הא רב שימי לאו משום דארחיק פחות מג' דמי איכא למ"ד דלא אמרינן לבוד אלא רב שימי אפי' סמכו לכותל נמי ובהא וודאי פליג רב ששת דדמי למחיצה ע"ג מחיצה כדאמ' רש"י אהא דהרחיק מן הכותל פחות מג' וכדמשמע הכ' ועוד האי הואיל ובאוי' מחיצות העליונות הוא דר. הואיל והרחיק מיבעי לי':

והלכתא כרב ששת ורב המנונא אבל קרפף שהוא על תל ועשה מחיצה על שפתו מועיל דבהא מודי רב ששת וכן אמר הרז"ה והרא"ש וברי' הרב בעל הטורים והרב בעל ש"ע והרמב"ם אפקה להאי הלכה מספרי' וקבע הלכה הרחיק מן התל ג' ועשה מחיצה הועיל עשה מחיצה על שפת התל אינו מועיל שהעוש' מחיצה ע"ג מחיצה אינו מועיל ותו לא ולא אתפרש טעמי' דמר מ"ט לא מייתי נמי להא דקרפף שהוא על תל והוא דר למעלה מן התל. אפי' על שפתיו מועיל ומתחזיא משום דקשיא בהאי שמעתא חדא מ"ש בדרבה ורב המנונא דנקט תל ומ"ש בדרבה ורבא דנקט כותל הא תרווייהו בדר למטה מן התל והיינו כותל ועוד היינו על שפת התל דרב חסדא ורב המנונא והיינו על התל דרב חסדא ואי התם בקרפף שלמטה מן התל והכא בקרפף שלמעלה מן התל פרושי הוה קמפריש לי' לישנא חדא ובתרי אפי' מתרגם ואי התם על שפת הסל והכא על התל מתנינן כרש"י בהא לא משתמע מידי ותו אבייי דעובדא דרחבה דפום נהרא דאמר אין עושין מחיצה ע"ג מחיצה בגודא דנהרא דרחבה למעלה מן התל הואי דלא כמאן וכדקשו בה בתוס' והריטב"א אלא היינו תל דרב חסדא ורב המנונא היינו תל דרב חסדא כולה בקרפף שלמעלה מן התל עסקינן ורב חסדא ורב המנונא בתרתי פליגי וקאמר הרחיק מן התל ד' מועיל לד"ה דאפי' מן הכותל מועיל פחות מג' או על שפת התל להודיעך כוחו דרב המנונא אפי' תל והוא דר למעלה דאיכא למימר באויר מחיצות העליונות הוא דר נמי לא הועיל ולא מיבעיא ע"ג מחיצה וקאמר תסתיים דרב חסדא דאמר הועיל דאפי' במחיצה אמר מחיצה ע"ג מחיצה הועיל ולא מיבעיא ע"ג התל א"ר חסדא מודה לי רב ששת שאם עשה מחיצה על התל שהועיל דרב ששת לא פליג עלאי אלא במחיצה אבל ע"ג תל מודי הואיל ובאויר מחיצות העליונות הוא דר ואע"ג דרב המנונא בתל נמי פליג מ"מ רב חסדא אליבא דר' ששת קאמר דלא פליג עלי' אלא במחיצה והלכתא כוותי' דרב המנונא מדאביי ורבא דרחבה דפום נהרא דאמר אפי' בתל אין עושין מחיצה ע"ג מחיצה ודרב ששת לא מכרעא דרב חסדא הוא דמפרש לדרב ששת הכי ורב המנונא אוקים לי' לדרב

ששת כוותי' ומחיצה לאו דוקא דתל נמי מחיצה היא והיינו דקא פסיק וקאמר הרמב"ם עשה מחיצה על שפת התל אינו מועיל ל"ש קרפף למטה ל"ש קרפף למעלה וגובה התל הוא מחיצותיו והוא דר למעלה אינו מועיל ומסתברא כוותי':

קרפף בית שלש כו' האי שמעתא לרש"י ולר"ח מיפרשא כולה בפירושי הריטב"א ולרש"י למאי דס"ד מעיקרא הכא בבית סאה מפולשת מד' רוחותי' ולר"ת למאי דס"ד במפולשת מרוח א' או ב' ומשני הכא במפולשת מד' רוחות ולרש"י למאי דסליק אדעתין מעיקרא לא תיקשי לשמואל נמי מאחר דבג' רוחי אמרינן פי תיקרה יורד וסותם הכא דבקירויו באמצע קרפף לימא יורד וסותם מג' רוחי והו"ל בית סאה מוקף מג' רוח' וד' פרוץ במליאו להך קרפף דב"ס ותישתרי דב"ס כחצר קטנה שנפרצה לגדולה ולשמואל כי איפרץ מד' רוחי לא אמרינן יורד וסותם אפי' מרוח אחת וכחדא הוו והא דאמר הרא"ש בפ"ק ד' יצא בשמעתא דצוה"פ דפרוץ כולו לחצר ולמבוי מהני צוה"פ אפי' מד' רוחות אבל לבקעה לא וקם ברי' הרב בעל הטורים בשיטתי' לא תימא בקעה דוקא דלית לה מחיצות אלא אפי' קרפף דאית לי' מחיצות הואיל ולית בה דיורין לא ובחצר ומבוי דוקא דאית בהו דיורין דאי לא תימא הכי לרבה נהי דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם בצוה"פ לישתרי דקונדיסין וקורה לא גרעי מצוה"פ:

והא דפריך הריטב"א לרש"י מהיכא נפקא לי' דהכא בקירויו באמצע ולטעמך לר"ת נמי למאי דמסיק בהכי קמיירי אלא מאי אית לך למימר למוקים להו כרב מוקים להו בהכי לרש"י נמי למאי דסליק אדעתי' מעיקרא הואיל ובג' רוחי אפי' שמואל מודי על כרחך טעמא דרבה משום דהכא במפולשת מד' רוחי:

ולר"ת למאי דמסיק לא תימא ר' זירא אפי' מד' רוחי קסבר פי תיקרה יורד וסותם אפי' בבקעה דהא ליכא למ"ד אלא כדאמר הרב המ"מ משום דקרפף דאית לי' מחיצות ורה"י דאורייתא הוא אקיל בי' למימר אפי' בד' רוחי יורד וסותם:

באכסדרה אמר הרמב"ם אם היא בת ג' מחיצות ותיקרה. והכי אזדא הא דאמר כי לית לי' לשמואל בג' מכלל דבג' פליגי ואמר הרמב"ם דפי תיקרה לאו מחיצה גמורה אלא כקורה דמבוי דמי דהכירא הוא דהואי:

בפלוגתא דרבה ור"ז הרמב"ם והרא"ש אמרי הלכתא לקולא והרז"ה אמר לחומרא:

דף כה:

מתקיף לה ר' יוסף כו' רב יוסף לא אסיק אדעתי' דאויר מקום מחיצות מייתרו וסגור הוה למימר משום דאיפרץ במילואו למקום האסור לי' והו"מ פריך האי הואיל ואויר

חצר מייתרו הואיל ונפרץ למקום האסור לו מיבעי לי' אלא דעדיפא מיני' פריך אמאי אסור ועלה קאמר אביי כמאן כר"ש דלרבנן שפיר קאמר דאסור:

לר"ש נמי האיכא אויר מקום מחיצות קשיא לי' להריטב"א ולישתרי קרפף בגיפופין דחצר דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי וניחא לי' הכא בנכנסין כותלי הקרפף לחצר א"נ הכותל החצר יתרין על ד"א וכן אמר הרב המ"מ משמי' דהרשב"א דבלאו הכי שרי הקרפף ואמר הריטב"א ויש מפרשים דקרפף יתר מב"ס שלא הוקף לדירה לא מישתרי כשהוא פרוץ במילואו בלחיין ולא בפסין ואפי' ברוח רביעית ע"כ וליכא למימר דגיפופין דידי' נמי לא מהני דאפי' לא פרוץ במילואו נמי ליתסר אלא דליהני לי' גיפופין דקרפף קאמר ואיכא למימר דנראה מבחוץ לגבי פרוץ במילואו למקום האסור לו הוא דמהני דהוה כסתימה והבדלה בין האי רשותא לרשותא אחריתי אבל הכא דמשום דאיכא טפי מב"ס הוא הא בהאי דוכתא מצי זרע להדיא ככולא קרפף ולא דמי להיכא דאית לי' גיפופין אע"ג דבין הגיפופין מצי זרע לא מצטרף בהדי קרפף דפתחא כסתום דמי. והרש"א דאמר אליבא דרבותינו בעלי התוס' דנראה מבחוץ לא מהני אלא היכא דחצר מישתרי בהכי מגו דמהניא לה לחצר מהני נמי לקרפף אבל לענין דאויר החצר מייתרו דחצר לית בי' משום יתור וליכא מגו לא מהני לקרפף ולדידי' לענין אויר מקום מחיצה נמי נימא הכי. מיהא לאו מילתא היא חדא דהא מ"מ מהניא לחצר דלא להוי פרוץ במילואו ועוד מאן דאמר נראה מבחוץ נדון משום לחי אפי' בלאו מגו נמי דהא תני ר' חייא כותל שצידו אחד כנוס מחברו בין שנראה מבחוץ כו' נדון משום לחי וכל הני שמעתי דפ"ק כולהי במבוי לחודי' דליכא מגו ומאן דאמר אינו נדון משום לחי אפי' היכא דאיכא מגו נמי לא כדתני אבימי אחצר קטנה שנפרצה לגדולה קטנה בעשר וגדולה בי"א ואוקימנא משום דנראה מבחוץ אינו נדון משום לחי ואע"ג דאיכא מגו דמהני לגדולה אלא כדאמרן ולהך לישנא רב יוסף דסבור למימר טעמא דר' זירא משום דנפרץ במילואו למקום האסור לו ואביי דבעי למימר טעמא דרב חסדא הכי לא תיקשי ולישתרי בנראה מבחוץ עדיפא מיני' קאמרי אפי' תימא ר' זירא ורב חסדא קסברי נראה מבחוץ אינו נדון משום לחי מ"מ קשיא לר' זירא מדר' שמעון ואביי אקשי דרב חסדא דמשכחת לי' איפכא א"נ למאי דבעי לאוקמא משום דנפרץ למקום האסור בנכנסין כו' מוקמי והך לישנא למסקנא הוא דאמר אפי' בלא נכנסין נמי לא:

דאמר רב חסדא כו' ומדר' זירא לא מצי דייק דר' זירא איידי דקאמר קרפף שקירה בו ב"ס מותר קאמר נמי ומודינא בהאי קרפף שאסור וה"ה חצר שנפרץ במלואו חצר אסורה ועוד דר' זירא נקט קרפף וה"ה חצר וחדא מיני' נקט אלא רב חסדא אי טעמא דחד משום

גיפופי חצר מותרת דקאמר מאי קמ"ל מתני' היא חצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת בשלמא איסור קרפף קמ"ל כרבנן קמ"ל נמי דאחמירו בי' רבנן כולי האי למיסר בהו פירצה מחדא לחברי' אלא חצר מותרת פשיטא אפי' בית קטן שנפרץ לבית גדול הגדול מותר אלא לאו רב חסדא חצר מותרת מ"מ קאמר דלא משכחת בה איסורא ואי כרבנן זימנין דמשכחת לה איפכא וחצר אסורה:

וזה אין אויר מחיצות מיתרו. וקשיא לן חצר שנפרצה במלואה לקרפף דחצר קטנה מקרפף ליבטל לגבי רובו דקרפף וכמאן דלא הוקפה לדירה דמיא מידי דהוה אקרפף יתר מב"ס שהוקף לדירה ונזרע רובו דבטיל לי' מיעוטו לגבי רובו וכיתר מב"ס שלא הוקף לדירה דמיא ואיכא למימר חצר עדיפא מקרפף דהקיפא לדירה דידי' לא בטיל למיהוי כמאן דלא הוקפה לדירה א"נ שאני התם דמעקרא חדא הוא דהואי וכי איזרע רובו כמאן דאיזרע כולי' דמי אבל הכא חצר לחוד וקרפף לחוד הוקפו ומשום דנפרץ במילואה איסורא הוא דקא אסר קרפף עלה הא בטולי להקיפא דילי' לא מבטל:

מסתברא קרפף שנפרץ במילואו לקרפף והקטן אין בו יתר מב"ס אפי' עם האויר של מקום מחיצה שניהן מותרין ולא אמרינן אויר הגדול מייתרו הואיל ואויר הגדול הא מישרא שרי דאיפלג מקטן היכי מצטרף בהדי אויר קטן למחשבי' לקטן יותר מב"ס ופליגא דרבותינו בעלי התוס' דאמרי לרבנן אויר החצר מייתרו אע"ג דאויר המותר הוא ואימא טעמא דידהו דמחיצה דחצר אינה מתירתו כיון דבהדי הדדי הוו טפי מב"ס ולגבי קרפף לא הוקפה לדירה אינה מתירתו ובקרפף שנפרץ במילואו לקרפף ה"נ מחיצה דגדול אינה מתירתו:

בתוס' **ונפקא** מינה שאם נפרץ מצד אחד לרה"ר כו' חסורי מחסרא והכי קאמרי שאם נפרץ לו מבוי מצ"א ומצ"א לרה"ר וכו' דאי משום דאויר החצר מייתרו הו"ל כרמלית וצריך צוה"פ לרה"ר ולחי לקרפף כמבוי מפולש ואיסרטיא מכאן ובקעה מכאן ולא משתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים דהנך גיפופי לקרפף גופי' לא מהני למבוי ליהני ואזדו לטעמי' דאמרי גבי רחבה בפום נהרא דמבוי ושביל לא אשתרו בנראה מבחוץ משום דלרחבה גופה לא מהני למבוי ושביל מיבעיא ואימר טעמא דידהו הואיל ושוויו רבנן כרמלית לגבי טלטול הנך מחיצות כמאן דליתנהו דמי משום דלאו לדירה עבידי ואם משום דנפרץ במלואו לחצר האסורה לו סגי בלתי לרה"ר דלא עדיפא מפרוץ במלואו לחצר גופה דאמרינן א"צ כלום דנראה מבחוץ נדון משום לחי ואי משום דקרפף גופי' אסירא וגיפופין לא מהני לי' מ"מ הואיל ואיסורי' לא הוי אלא משום דנפרץ במלואו לרשות האסורה לו לא אמרינן דמחיצות דידי' כמאן דליתנהו דמי ולא דמי לכרמלית

וכדאמר' באידך פירקא וה"ה דמצי אמרי מצד השני לבקעה דבקע' מכאן ובקעה מכאן נמי צוה"פ מכאן ולחי וקורה מכאן אלא רבותא קמ"ל דאפי' לרה"ר ל"צ כלום. וכן הו"מ אמרי שאם נפרץ לו מבוי ומצ"ב סתום אלא משום דבכ"הג נ"מ בתרתי בצוה"פ לרה"ר ובלחי לקרפף:

והא דאמר הרא"ש וברי' ובעל ש"ע קרפף שנפרץ במילואו לחצר וחצר לקרפף. או או קאמרי קרפף שנפרץ במילואו לחצר ולחצר גיפופין או חצר במילואו לקרפף ולקרפף גיפופין חצר מותרת מ"מ וקרפף במילואו אסור:

והרמב"ם אמר נפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת בשהיתה והקרפף אסור כשהי' שאין אויר החצר מתירו והרמב"ם ודאי לא מתני בשמעתין אויר מקום מחיצות מדקאמר אסור כשהי' מכלל דמעקרא נמי יתר מב"ס הואי ועוד וכי סני לי' האי שמעתא דאויר מקום מחיצות לאיתויי והכי מתני אמר ר' זירא ומודינא בקרפף שנפרץ במלואו לחצר שאין אויר החצר מתירו ובקרפף יתר מב"ס שנפרץ במלואו לחצר ולחצר גיפופין והא קמ"ל מהו דתימא הואיל ואמרו רבנן חצר קטנה שנפרצה לגדולה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחא של גדולה ה"נ האי קרפף כפתחה של חצר הוא ובטולי בטיל אגבי' וככולי' חצר דמי ובהאי פירצה לישתרי הואיל ולענין פרוץ במלואו אמרינן נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי לענין היקף לדירה נמי לימא הא מחיצתא דלאו לדירה איפרצה והשתא גיפופין דחצר ממילא ליהוי מחיצה לדירה לקרפף בנראה מבחוץ דהא פתוח לחצר ומחיצה דממילא בשבת הא הוי מחיצה כנבלעו תחתונות ועליונות קיימות ולא דמי להוקף ולבסוף פתח דהכא מעקרא לא הוי היקף לקרפף והשתא הוא דאתעביד ממילא היקף לקרפף והרי פתוח לחצר הוא וכמאן דפתוח ולבסוף הוקף דמי קמ"ל דלענין הוקף לדירה בעינן מחיצות לקרפף והנך לחצר עבידי לקרפף לא עבידי וכדאמרינן בההיא עובדא דבוסתנא. ורב יוסף סבור הוה למימר דר' זירא בקרפף ב"ס קאמר ואתקיף להו וכי אויר המותר לו אוסרו ואהדר לי' אביי דר"ז בקרפף יתר מב"ס וכדרב חסדא דא"ר חסדא קרפף שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו קרפף אסור וחצר מותרת דאי רב חסדא בקרפף ב"ס וכרבנן זימנין דמשכחת לה איפכא אלא רב חסדא כר"ש ובקרפף יתר מב"ס וקמ"ל שאין אויר החצר מתיר לקרפף לעשות אותו הוקף לדירה ואיפכא פשיטא חצר שנפרצה במלואה לכרמלית היא והאי נפרצה חצר כנגדו משום דסתמא מחיצה לקרפף ומחיצה לחצר סמוכין זו לזו וקאמר נפרצה מחיצת הקרפף במלואו ונפרצה מחיצות החצר שכנגדו:

ההוא בוסתנא כו' תרגומא דרש"י מיפרשא בפי' הריטב"א ולישנא דברייתא דאפדנא וגווייתא כוותי' דרש"י רהיטא וכן הנך מחיצות לגואי עבידן דקאמר דאי כר"ח הך מחיצה לגואי עבידא מיבעי לי':

לבראי לא עבידן טרח בה הריטב"א טובא בהא דאמר רש"י נהי דפריצה ליכא. ולדעתין ה"ק נהי דפירצה ליכא דא"נ אפדנא דקאי ברה"ר או בבקעה מהני גודא דגוואיתא לבוסתנא דלא הוי פרוץ דגודא גוואתיא הוו נמי מחיצה לבוסתנא היקף לדירה לא הוי דגודא גוואייתא הוקף שלא לדירה הוה לבוסתנא:

לר"ח איכא למימר טעמא דרב ביבי דבעידנא דעבידן אשיתא ברייתא בטל לי' גודא דאפדנא דכנגדו והשתא דנפיל אתי גודא והו"ל היקף לבוסתנא תו לא הו"ל הוקף ולבסוף פתח דהקיפ' ופתחי' בהדי הדדי קאתו והקיפא דמימלא בשבת הא מהני כנבלעו תחתונות ועליונות קיימות ואהדר לי' רב פפי לגוואי עבידן לבראי לא עבידין דמעיקרא כי עבידי לגוואי הוא דעבידי וממילא לא הוה הוקף לדירה הך מחיצת' דמעיקר' לא הוה הוקף לדירה ונבלעו תחתונות שאני דמעיקרא לדירה עבידי אלא דלא הוו קיימי בדוכתי' ובשבת ממילא אתו לדוכתי':

דף כו.

מתני': דלא כחנניא קשיא לי' להריטב"א מאי אריא דלא כחנניא דלא ככ"ע הוא ואמר משמי' דרבי' דחנניא נמי משמי' דר' אליעזר קאמר ומשמי' דרבתינו בעלי התוס' אמר משום דתני' בשיטתי' דר' אליעזר אזיל דיליף מאסטרטיא של מלך ואנן קשיא לן וכי אורחי' דתלמודא למימר אתנא יחידאי מתני' דלא כי האי תנא אלא אסתמא קאמר אבל האי פלוגתא דתנאי היא אלא הכא ה"ק מתניתין דכ"ע בסאתים קאמרי ור' אילעאי לא מצא חבר אלא ר' אילעאי לחוד הוא דאמר בית כור דלא כחנניה דחנניה מיקל טפי אפי' מדר' אילעאי וקאמר אפי' מ' סאה ואי תימר חנניה נמי משמי' דר' אילעאי קאמר שפיר מתני' דאמרי משמי' דר' אילעאי בית כור דלא כחנניה דחנניה משמי' מ' סאה קאמר:

חצר התיכונה פירש"י מדקרי לי' תיכונה מכלל דלאו חצר הוה אלא רחבה ולא הוקפה לדירה ואיכא למימר א"נ חצר ממש קאמר והוקפה לדירה מ"מ הואיל ואשכחן חצרות מלכים מ' סאה ילפינן מינה דמ' סאה חצר הוא כדילפינן לאידך תנאי ב"ס בחצר המשכן דאיקרי חצר:

להושיב ישיבה על פתחו מתנינן וכן הוא בפירושי רש"י דהא לא יצא כתיב מקמא דנפק לחצר התיכונה ודבר ד' הי' אליו וגו' שוב ואמרת וגו' הנני רופ' וגו' ותו לא צריך לישיבה ואשתבש ספרי ואתני והושיב:

על פתחו מדפריך וישעי' מה בעי התם מכלל דחצר התיכונה לאו דרך ביאה ויציאה הואי כדאמר רש"י א"כ ישעי' על פתח החצר החיצונה הוה ליה לאותיב ישיבה כדאמר על פתחו וצריך לומר דעל כל פתחי בעי ישעי' לאותובי ישיבה ואזיל לפתח התיכונה לאותובי והדר ואזיל לפתח החיצונה וקא מותיב ישיבה:

והתנן ביתו אסר כי' לו ולהן ותרוייהו בביטל רשות חצרו ולא ביטל רשות ביתו דאי דר' אליעזר בדגלי דעתי' ואמר מבטילנא רשות ביתי האי לא מצאתי חבר עי איכא למ"ד דלא ואי התם בדגלי דעתי' ואמר לא מבטילנא מאי למימר' והיינו דפריך ארב ששת פשיטא:

דף כו:

הא דאמר רש"י בעין יפה מבטל פריש הריטב"א שלא יאסר:

רב פפא דקמיבעיא לי' היכא דגלי דעתי' אימא טעמא דידהו משום דלא עביד אינש ואע"ג דאמר לאו כל כמיני' ורב ששת דקשיא לי' מתניתא אהדדי ולא מוקי לתדא בדגלי דעתי' קסבר טעמא דר"א דבית בלא חצר לא עבידי אינשי דדיירי וכי אמר לא מבטלינא מאי הוי ואע"ג דאמר תנן ביתו מותר להם והתם דאסר ביתו להם משום דלא עבידי אינש דמסלק נפשי' לגמרי ואע"ג דאמר מבטילנא אסור ומשני הא ר"א הא רבנן ואמר כשתמצא לומר לדברי ר"א רשות ביתו ביטל ואע"ג דאמר לא מבטילנא ולרבנן ולא ביטל ואע"ג דאמר מבטילנא ורב ששת לאו לחמשה ששרויין בחצר איצטריכא לי' דלא דמי להאי דהתם הא ליכא למימר הכי אלא רב ששת הא גופא איצטריכא לי' דאפי' גלי דעתי' לא מהני והא דתניא כשהוא מבטל רשותו א"צ לבטל רשות לכ"א וא' ד"ה אי דכ"ע מבטל בעין יפה מבטל והכא היינו טעמ' דרבנן דלא עביד אינש דמסלק נפשי' לגמרי אי דכ"ע מאי דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי וטעמא דר"א דלא עבידי אינשי דדיירי בבית בלא חצר והנ"מ במבטל רשות חצרו דא"נ לא בטיל רשות ביתו חצרו מיהא שרי לכולהי מבתיהן לחצר ולא אמרינן מבטל בעין יפה למישרי להו נמי לביתו אבל התם כי לא בטיל לכולהי ביטולי דלחד מיני' לא אהניא ולא מידי אמרינן האי ודאי בעין יפה קעביד דלא למיסר להו מכל וכל וביטולי דקא בטיל ליהני להו הוא דקא בטיל ולכולהי בטיל או"ד היכא דגלי דעתי' גלי ור"א ורבנן לאו משום סברא דלא עביד אינש דעביד אינש הכי ועביד הכי אלא במבטל בעין יפה קמיפלגי ורב ששת תרתי מתנייתא בסתמא קא מוקי להו בהיכא דגלי דעתי' הכי פשיטא והיכא דגלי איפכא בתר דעתי' אזלינן וכשתמצא לומר דקאמר לגופא לא איצטריך ומשום חמשה ששרויין בחצר איצטריכא לי' והכי פשיט לי' אביי והיינו דרפבה ורב הונא בר חיננא מיהא קשיא לן ותיבעי לי' נמי את"ל דכי גלי דעתי' גלי דלא אמרינן בטלה דעתו היכא דלא גלי' דעתי' דפליגי בה רבי אליעזר ורבנן אימא טעמא

דרבי אליעזר משום דבית בלא חצר לא עבידי אינשי דדיירי וסתמא כי בטיל רשות חצרו בטיל רשות ביתו נהי דכי גלי דעתי' ואמר לא מבטלינא לא אמרינן לאו כל כמיני' היכא דלא גלי מיהא אמרינן מסתמא דעתיה הכי וכן לרבנן איפכא וחמשה ששרויין בחצר ליכא למשמע מינה ומתחזיא טפי למימר דרב פפא אפי' בתר דשמע מאביי כיון דגלי דעתי' גלי לית לי' הא דרחבה ורב הונא בר חיננא ורב ששת לגופה איצטריכא לי' קמ"ל לר"א סתמא ביטל רשות ביתו סד"א כי אמר ר"א ביתו מותר באמר מבטילנא ואיצטריך לי' דלא תימא לא עביד אינש דמסלק נפשי' לגמרי וכי אמר לאו כל כמיני' ולא מצא לו חבר דא ינהו סברי כי אמר נמי לאו כל כמיני' א"נ לרבנן כי אמרי ביתו אסור באמר לא מבטילנא ואציטריך להו דלא תימא לא עביד אינש דדייר בבית בלא חצר ולאו כל כמיני' קמ"ל רב ששת היכא דגלי דעתי' ליכא למ"ד דלאו כל כמיני' ור"א ורבנן בסתמא קמיפלגי מתני' דהתם נמי ברגלי לא איצטריך ובסתמא קתני אסור. וטעמי' דר"א ורבנן סתמא כדאמרן מ"ס סתמא בטיל רשות ביתו דלא עביד אינש דדייר בבית בלא חצר מ"מ סתמא לא בטיל דלא עביד דמסלק נפשי' לגמרי וחמשה ששר ויין בחצר ליכא משמע מינה והא דתניא א"צ לבטל רשות לכ"א וא' ד"ה ורחבה ורב הונא בר חיננא האי סברא דרב פפא לא ס"ל אלא ר"א ורבנן במבטל בעין יפה קמיפלגי והא דא"צ לבטל כר"א. אבל לרבנן צריך לבטל והלכתא כוותי' דרבנן וכרחבה ורב הונא דרבים נינהו ותרתי לישני דתלמודא כוותי' אזלא וסתמא דתלמודא לא מייתי דיחויא עלי' משום דרב פפא. ורבה נמי דפשיט לי' לאביי בהדר עם העכו"ם אמתניתין דאנשי החצר ששכח אחד כו' (דף ע') חמשה ששרויין בחצר אחד צריך לבטל לכ"א וא' כרחבה לרב הונא ס"ל דאי לא תימא הכי תיקשי לרבה הא דתניא א"צ לבטל לכ"א וא' אלא לאו כוותי' סבירא לי' ובפלוגתא דר"א ורבנן תליא והא דתניא א"צ לבטל כר"א ואיהו דאמר כרבנן ואביי דבעי מיני' דרבה צריך לבטל לכאו"א או לא אע"ג דאיהו הוא דאמר כיון דגלי גלי ולית לי' סברא דרב פפא א"כ בפלוגתא דר"א ורבנן תליא מילתא קסבר אביי אימא טעמי' דר"א בסתמא משום דבית בלא חצר לא עבידי דדיירי וטעמא דרבנן בסתמא דלא עביד אינש דמסלק נפשי' לגמרי כדאמרן וחמשה השרוין בחצר ליכא למישמע מינה ובריייתא לא שמיע לי' כדאמור התם תוס' א"נ אביי דפשיט לי' לרב פפא כיון דגלי דעתי' גלי בתר דשמעה מרבה דה' ששרוין בחצר צריך לבטל לכאו"א משום דתליא בפלוגתא דר"א ורבנן פשיט לי' לרב פפא דהאי לאו סברא היא ור"א ורבנן במבטל בעין יפה קמיפלגי והיכא דגלי דעתי' גלי. והא דאמר בהדר (ד' ס"ח) בפלוגתא דמבטלין וחוזרין דאמר לי' רב אנא דאמרי אפי' לר"א ע"כ לא קאמר ר"א התם אלא משום דבית בלא חצר לא דיירי אנשי לאו דוקא

דהא לכולהי אמוראי לאו היינו טעמי' אלא אפי' טעמי' דר"א דקסבר בעין יפה מבטל נמי רב דאמר אפי' לר"א דלשנין מ"מ קשיא לן הא דנקיט הכא דלא כדאסקו אמוראי וכן הא דאמר התם אמתני' דאנשי חצר ששכח אחד כו' (ד' ס"ט) וסברי רבנן המבטל רשות חצרו רשות ביתו לא בטיל דדייר אינש בבית בלא חצר משמע דלר"א לא דדייר קשיא ואיכא למימר ר"א ורבנן בהא קמיפלגי ר"א סבר כל היכא דאי' לן למימר מסתברא דבטיל אע"ג דלא פריש בהדיא אמרינן דבטיל ורבנן סברי לא אזלינן בתר סברא ומאי דפריש פריש דלא פריש לא פריש הלכך מבטל רשות חצרו דסתמא לא דייר אינש בבית בלא חצר קסבר ר"א אע"ג דלא פריש בהדיא דבטיל רשות ביתו כמאן דפריש דמי וה"נ ה' ששרוין בחצר כי בטיל לחד מינ' למישרי לי' חצרו הוא דבטיל לי' וכיון דלא משתריא לייעד דבטיל לכולהי דעתי' דליבטיל לכולהי ואע"ג דלא פריש לכולהי כמאן דפריש דמי ורבנן סברי ל"ש הא ול"ש הא בתר סברא לא אזלינן והיינו טעמ' דרחב' ור"ה והיינו טעמי' דרבה ורב פפא בתר דשמעה מאביי ואביי בתר דשמעה מרבה נמי סבירא לי' הכי מיהא לישנא דרב פפא בדר"א לא דיקא הכי כן הא דאמר בהדר לרבנן דדייר אינש בבית בלא חצר לא משמע הכי וצריך תירוץ:

סליק פירקא תנינא

פרק שלישי – בכל מערבין

מתני': **לכהן** בבית הפרס הא דכתבו רבנן בעלי התוספ' להריטב"א דאמר משמי' דהראב"ד אהא דאוקים למתני' דתנ' באילן כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ורמי דשבת אהך סתמא דתנן אין מעשרין הודאי ואמר שלא התיר רבי לעשות מעשה בשבות דרבנן בהש"מ דתנן אין מעשרין את הודאי אלא לגבי עירוב הקיל לדינא כאלו יכול לעשות כן וכו' ה"נ לא שרו רבנן לכהן למיזל בבית הפרס אלא לגבי עירוב למדין כאלו מצי אזיל:

דף כז.

גמרא: **מכלל** דלאו הכא קאי מבמקום קא דייק דאי הכא קאי האי אפי' במקום אע"פ שנאמר בו חוץ מיבעי ליה אע"ג דתנא בי' חוץ דליכא מידי אחריני משמע אין למדין ממנו ומדקאמר אמר אפי' במקום מכלל דבמקום שלא נאמר בו חוץ קאי:

ופדיון הבן ה"ה פדיון עצמו אלא קרא בבן כתיב:

כל שנישא ע"ג הזב בתוס' אבל אי מיירי בעליונו של זב כו' ולא ידענא אי הכי מה בין נשא ע"ג הזב להזב נישא עליו אידי ואידי דבר הראוי לכך בעינן ותו מדקתני סיפא כיצד

אצבע של זב תחת הנדבך והטהור מלמעלה כו' הטמא מלמעלה ומשכב ומושב מלמטה מכלל דע"ג לא בעינן ראוי לכך והריטב"א אמר משמי' דעליונו לא מטמא אלא בדבר הראוי למשכב ולמושב דמכל אשר יהי' תחתו דרשינן נמי שראוי להראות תחתיו דזב והכא בהיסט הזב עסקינן והיינו דקתני נישא דהיסט נקרא משא ומשא נקרא היסט:

והא דאמרי עליונו שאינו מסיט כולו ומקצתו נגרר בארץ אמר הריטב"א או שסומכין מקצתו בני אדם אחרים או שסומכין הכלי עליו או כרעו הזב והטהור בכף מאזנים והכלל שאין הזב לבדו מסיט כולי' אלא מקצתו או בסיוע הטהור וכולה מילתא דרבותינו בעלי התוס' בהא מפרשא בפירושי הריטב"א והכרע כוותי' דהר"י דעליונו לא מטמא אלא בדבר הראוי למשכב ולמושב והכא בהסיטו של זב לאפוקי מדרש"י דמוקים לי' בעליונו של זב ולדעתין כותי' דהרש"י מסתברא דלא אשכחן דליבעי דבר הראוי למשכב ולמושב אלא במשכב ומושב דכתיב אשר ישב עליו וכתיב ישכב אבל עליונו לא אשכחן אלא וכל אשר יהי' כל מילי משמע וכן הא דאמרי מאי עליונו ומאי היסטו היסטו שמסיט כולו עליונו שמסיט מקצתו דחיקא לן ומסתבר טפי למימר מאי עליונו כדתן אצבעו של הזב תחת הנדבך והטהור מלמעלה דלא מסיע ומניד לי' והיינו נושא והסיטו היכא דמניד לי' וקתני בעליונו דהכל טמא:

וכל שהזב נישא עליו טהור הא דאמרי בתוס' משמי' דר"ת טהור מטומאה חמורה אבל טמא טומאה קלה מאן מתרגם לן מילתא הא כל שנישא ע"ג הזב נמי טומאה קלה הוא דטעמא דעליונו של זב והיסטו לית בהו טומאה חמורה כלל והא דאמר הר"י דאבן מסמא לא מטמא אלא אוכלין ומשקין נמי דחיקא טובא ואית לן למימר הא דאמרינן במדוה אי מה היא מטמא באבן מסמא אבן מסמא דמשא קאמר היכא דטהור נושא למדוה באבן מסמא דבזב וזבה אצבעו של טהור תחת הנדבך והן מלמעלה טמא:

אי דיתיב עליו היינו מושב פרישו בתוס' נהי דקרא מפליג בין ישיבה דרכיבה כו' וקשיא הא קרא נמי בגובה דאוכפא הוא דמפליג ואי קסבר גבה דאוכפא נמי היינו מושב מאי קא משני ומחוורא כדאמר הריטב"א משמי' דרבינו חננאל דגריס ולטעמך קרא נמי כו':

רבי אלעזר ור' יוסי בר' חנינא חד מתני כו' ובירושלמי א"ר אלעזר מי מלח נלקחין בכסף מעשר:

כ"ש אעירוב אע"ג דאיכא דניקחין ולא מערבין כבר פרשוהו התם בדצריך תיקון ולגבי עירוב בעינן מידי דחזי בשעת העירוב ואמר הריטב"א משום דאי אפשר לבשלו ולתקנו בשבת ומדברי רש"י גבי כפניות ורבותינו בעלי התוס' הכא שמעינן א"נ הו"מ לתקוני' בשבת כיון דלא תקני לא הוי עירוב בעינן סעודה הראוי משעה שעירוב חל וליכא והא

דפריש הריטב"א במתניתין אקטר דניקח בכסף מעשר משום דחזי ע"י שליקה וטיגון וגבי עירוב בעינן מידי דחזי השתא בלא תיקון כלל וגבי טומאת אוכלין אע"ג דבעי תקונא פורתא כגון כפניות דיכול למתקן ע"י אור וגבי כסף מעשר אע"ג דבעי תקונא טובא כגון קור דחזי ע"י שליקה וטיגון ואיכא למימר דקור מערבין בו וכדבעינה למימר קמן:

דף כז:

לא נצרכא אלא שנתן לתוכן שמן פירשוה בתוס' וכן הריטב"א בעירוב נמי שנתן לתוכן שמן ודליכא בשמן שיעור שתי סעודות והריא"פ והרמב"ם וכל דאתו בתרי' אמרו בעירוב אפי' בלא שמן הואיל ואורחי' ללפת בה והיינו הילמי דשבת פרק חבית ואמר הריטב"א לא מחוורא שיטתא דתלמודא כוותי' ואנן קשיא לן א"נ מוקמת לעירוב בנתן לתוכן שמן מאי מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב דקאמר הא במעשר אפי' עור וצמר וקנקן דלאו אוכלא כלל שרו דרחמנא שריא בי' הבלעה אבל עירוב סעודה בעי ומים ומלח אימא לא חשיבא אפי' לאשלומי שיעורא וכן הא דקאמר מאן דמתני אעירוב אבל אמעשר לא מעאי אימא עירוב שיעור סעודה דאוכלא בעינן אבל מעשר אימא כבן בג בג ואפי' הבלעה דעור וצמר וקנקן שרי ולא מיבעיא להריא"פ והרמב"ם דעירוב בלא שמן ומעשר בהדי שמן וכ"ת לית הלכתא כבן בג בג דקרא ואכלת כתיב ומדבן בג בג נשמע לרבנן דהבלעה אע"ג דלאו פירא שרי הואיל וקרינן בי' ואכלת לפרט לא חיישינן בהבלעה וכי שרית לי' בכסף מעשר בהבלעה דהוי אוכלא וקרינן בי' ואכלת כ"ש בעירוב ודרבנן דחשיב אוכלא ומ"ד אעירוב אבל אמעשר לא מ"ט פירא בעינן והבלעה לא שרינן כלל ואפי' להריא"פ והרמב"ם דאמרי בעירוב מים ומלח בלא שמן מ"מ מ"ד אמעשר בנתן לתוכו שמן כ"ש אעירוב בלא שמן דאי בלאו שמן לא הוי אוכל במעשר בהדי שמן נמי אסיר בעינן ואכלת וליכא הא ליתא דלא אשכחן תנא דליפלג עלי' דבן בג בג והרמב"ם נמי קבע הלכתא כוותי' אלא הא דאמרינן כ"ש אעירוב למר ולמר אמעשר לא למאי דס"ד מעיקרא דמעשר נמי בלא נתן לתוכו שמן אבל למאי דמסיק דבמעשר בנתן לתוכו שמן ולהבלעה נצרכא לא תלי מעשר בעירוב דמעשר טעמי' משום הבלעה ואפי' קנקן שרי ועירוב טעמא משום אוכלא למר בנתן לתוכו שמן אחשבי' לכולא אוכלא ולמר אפי' בלא נתן לתוכו שמן משום דחזי ללפת בי' אוכלא ומאן דמתני אמעשר בעירוב לא ידענא וכן מאן דמתני אעירוב לא ידענא מעשר ורש"י דאמר דבן בג בג מגופי' דבקר וצאן ויין ושכר גמיר הואיל וכתיב רחמנא בכל אשר תאוה נפשך הנך ל"ל דבן בג בג פליגא אדכולהי תנאי דדרשי כלל ופרט או רבוי ומיעוט ולבן בג בג אפי' מים ומלח בלא שמן נמי דמהי תיתי למעוטי ורב יוסף דמוקי בנתן לתוכן שמן ולא קאמ' ר' יצחק דאמ' כבן בג בג דלא

דריש לרבוי ומיעוט ור"י בן גדיש ור"א דרשי רבוי ומיעוט כדאמרינן בשמעתין משום דלא מסתבר לי' למוקמי' לדר' יצחק דלא ככולהי תנאי דאפי' ר"א ור"י בן גדיש דמקילי רבוי ומיעוט מיהא דרשי ומוקים לי' בנתן לתוכן שמן ונותן דמי מים ומלח בהבלעה ומדבן בג בג דמוקים לקראי אהבלעה ואפי' הבלעה דלאו אוכלא שרי נשמע לרבנן אע"ג דלא אייתר להו קרא הבלעה דאוכלא מסברא שרי הואיל וקרינן בי' ואכלת בהבלעה לא חיישינן לפרטא. דכי אתא פרטא למיקנא בהדיא והיינו דתלינן עירוב במעשר כדאמרן. ולרבותינו בעלי התוס' והריטב"א דאמרי בן בג בג מביתין קדריש הלכתא כבן בג בג וכדאמר הרמב"ם ולמסקנא לא תלי עירוב במעשר כדאמרן:

ומאי דקשיא עליו מירושלמי התם פרישנן לה ולא קשיא ולא מידי:

ודאמרינן בשמעתין לר"י בן גדיש מאי מיעט מיעט מים ומלח ש"מ בעירוב מים ומלח אפי' בלא שמן כהריא"פ והרמב"ם דאי בעירוב נמי שמן בעינן אבל בלא שמן לאו אוכלא הוא מיעוטא ל"ל ת"ל מדכתי' ואכלת:

ור"א דקאמר מיעט ציר דמים ומלח לא צריך למעוטי דמואכלת נפקא כדאמר הריטב"א ע"כ ל"ק אלא במעשר דאורי' א"נ במעשר ושמחת כתיב ואין שמחה אלא בבשר או בפירי כדכתיב גבי בכורים ושמחת בכל הטוב א"נ במעשר גופי' אוכלא בעינן אבל עירוב מידי דמלפת בי' אוכלא נמי ואבע"א ר"א ור"י בן גדש בהא קמיפלגי דמאן דדריש רבויי ומיעוטי נמי דדמי לי' מצד אחד בעינן למעוטי דלא דמי אפי' מצ"א ור"א סבר שומנא דפירי לא חשיב פירא ואפי' מצ"א לא דמי וציר נמי כמים ומלח דמי ור"י בן גדיש סבר שומנא דפירי פירא חשיב ודמי לי' מצ"א דהויא פירי מפירי:

שלוקחין בקר על גב עורו מאי שלוקחין בקר שלוקחין בקר ביוקר ע"ג עורו.

להריטב"א משמי' דהראב"ד דכיון דאיצטריכו ביתין אצטריכו להנך תרי מיעוטי א"ה רבוי ומיעוט מנא לי' אימא כולהי פרטי משום ביתין אצטריכו ולמאי דאמר הואיל ואכתיב בתרתי בביתי אכתיב נמי באידך שפיר:

אמר הריטב"א י"א שלא התיר הכתוב בקר אגב עורו וצאן אגב גיזתה אלא משלקחם חיים כו' ונראין דברים דלגמרי שרא רחמנא וכו' ע"כ ומתחזיא ע"כ לא שרינן אלא או מחובר או דמינטר דומיא דיין אבל בשר בכלי א"נ כלכלה מלאה פירות למיהב דמי כלי וכלכלה בהבלעה לא וצ"ת:

במאי קמיפלגי ר"י בן גדיש ור"א לרבינא קפריש ואזיל דהכי מסקינן אבל לאביי לא פליגי ור"א ור"י בן גדיש נמי דרשי כללי ופרטי ודגים משני צדדים דמו לפרט וקא ממעט

ציר ומים ומלח דלא דמו אפי' מצ"א משום דליכא דדמי מצ"א למעוטי לי' א"נ איכא פירי או כמהין ופטריות דדמו מצ"א וממעטינן לי':

למאן דשרי בעירוב מים ומלח מסתברא דלא אסיר אלא לערב במים לחודי' או במלח לחודי' אבל במים ובמלח אע"ג דלא עריבינהו בהדי הדדי ועביד הילמי אלא אחתינהו בתרי מאני מים בפ"ע ומלח בפ"ע הוי עירוב הואיל ואי בעי מערב להו מחוסר עירובי לאו עידי הוא וצריך תלמיד:

ה"א מאי שכר דבלה קעילית א"נ שכר תמד לא אתו אינך מיני' דשאני תמד דמיא הא מתערב בהדי קיוהא וחדא משקה הוא ולא מצי למיפרש מיא לחודי' מיני' דקיוהא אבל אינך הא קנקן ועור וגיזה לחודי' משתמשי:

אבל יין ע"ג קנקנו אימא לא ה"ה דהוו"מ למימר אבל תמד אימא לא:

ואי קשיא השתא נמי תעד מנ"ל אימא מאי שכר דבלה קעילית ומאינך לא אתי דקיוהא בעלמא היא דלהכי איצטריך קרא תריץ כיון דשרי רחמנא הבלעה מוקמי' לי' נמי תמד אע"ג דבלאו קרא דבשכר לא ילפינן תמד מיני' משום דקיוהא בעלמא הוא כיון דכתב קרא מוקמינן לי' אהבלעה דתמד דומיא דאינך דבהבלעה קמיירי ולרבנן דתוס' דדבלה קעילית נמי הבלעה אלא הבלעה דחשיבי היא איכא למימר השתא דכתב לאינך דבלה קעילית מיני' אתו ואייתר בשכר לתמד:

דף כח.

לא דמי לי' מב' צדדין וקשיא הא מנ"ל אימא אהני כללא קמא למעוטי דלא דמי כלל אפי' מצד אחד דאי מכללא בתרא איתרבו כל מילי ואפי' דלא דמי גי' כלל הלכך מתחזיא כדאמר הריטב"א דכל מילי לאו דוקא דא"כ פרט למה לי אלא כל דדמי אפי' בצד אחד ואכתי קשיא מיעוט וריבה מאי איכא למימר אי רבי כל מילי מיעוטא לאל ואי דדמי בצד אחד ריבוי ומיעוט וריבוי ריבויא קמא ל"ל וצריך לפלוגי בין צדדין גרועין לצדדין מעולין:

כל דלא דמי מב' צדדין בתוס' דב' צדדין דהכא כחד צד דהתם. דכל הצדדין השוין במעלה כפי מה שהבינו חכמים כולן כחד צד הן ולא מרבינן אלא עד דדמי בכולהי והיינו חד צד דנזיר ובתרי פרטי בעינן דדמי אפי' בצד דלא חשיב במעלה כאינך והכא טרי מב' צדדין לאפוקי דגים דלא דמי אפי' בכל צדדין השוין במעלה אלא בחד מיני' ומשני צדדין לאו דוקא ב' אלא אי איכא טובא דשויין הדדי במעלה דדמי בכולהו בעינן ומשום דהכא ליכא אלא תרי פרי מפרי וגדולי קרקע קאמר ב' ולאפוקי דגים דלא דמי אלא בחד מיני' ולמ"ד כללא קמא דוקא בעינן דדמי אפי' בצד דלא חשיב כאינך ולהר"י למ"ד כללא

בתרא דוקא נמי בעינן דדמי אפי' בצד דלא חשיב כאינך אלא למאן דאמר כללא קמא דוקא בעינן דדמי אפי' בגרוע ביותר:

גודגדניות בכולהו מערבין למר מדהוקשו לזרע דלא חזי אפי' לערובי בנים וכן אמר הרא"ש גודגדניות שהוקשו לזרע אין מערבין בה מכלל דבדלא הוקשו מערבין:

ובבל הויא רובא דעלמא ביחיד אמרינן בכ"מ בטלה דעתו ובמקום ג' מידות בדבר פרשינהו הריטב"א:

דף כח:

ראשונים שלא היו להם פילפלין הא דבתוס' דקמן קשיא מאחר דמשום טבול פטור מן המעשר ומשום דאכלי' בעיני' הוא דקמחייב ור' יוחנן היכי שביק טעמא דחיובי' ונקט טעמא דלאו דחיובי' אלא פלפל לטבולי נמי לא חזו ולתבלין הוא דחזי ור' יוחנן ה"ק אנן דמתבלינן בפלפלי לא צריך לגרגר וקמאי דלא הוי להו פלפלי לתבולי הוו מבטלי בזרע גרגר שחוק והריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' אמר התם בפלפלי יבשתא דאפי' לטבולי לא חזי הכא בריטבתא וה"ק ראשונים שלא היה להם פלפלין רטובין. ויבשתא טומאת אוכלין לא מטמאי דלא חזי אלא לתבלין ובמעשר וערלה חייבין דמעיקרא כי הוו רטיבי נחית עלי' חיובא ותו לא פקע וכו':

חזיז דר' זירא בדלאו דגנוניתא ופליגא דרב והלכתא כינוקא והיינו דרב ודגנוניתא מערבין בי' ומברכין עליו בפה"א ושאר חזיז אין מערבין בו ומברכין עליו שהכל מידי דהוה אמיא ומלחא דלא מערבין בהו וברוכי מברכינן עלייהו:

כשות מערבין בו ומברכין בפה"א ולענין כסף מעשר לא ידענא או פרי מפרי הוא:

כפניות אפי' דלאו דניסחני נקחין בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין הואיל וחזי למתקן וחייבות במעשר כרבנן דר"י דהוה גמר פירא טפי משקדים ערים קטנים דקיי"ל כמ"ד זה וזה לפטור ולענין עירוב איכא למימר אפי' דניסחני אין מערבין בהן הואיל ובעידנא דקני עירוב לא חזי דהא לא מתקינהו וכן אמר הריטב"א:

וטעמא דטומאת אוכלין אסברה ניהלן הריטב"א דכתיב אשר יאכל שעיקרו לאכילה ואם מניחין אותו יהי ראוי לאכילה ואע"ג דהשתא אכתי לא חזי כולי האי וקור אין עיקרו לאכילה דלאו אדעתא דהכי נטעי לי' ואם אתה מניחו מתקשה ויוצא מתורת אוכל הלכך אעפ"י שאם שלקו וטגנו נעשה אוכל ומקבל טומאה כל זמן שלא שלקו וטגנו אינו אוכל ולא דמי לכפניות דנטעי אדעתא דפרי ואוכל ואם אתה מניחו לא יצאו מתורת אוכל וכו' ובהכי מיפרקא קושי' דרבותינו בתוס' והיינו דרבותינו בעלי התוס' אלא הא דאמרי משום דמיתוק ע"י אור קל משליקה וטיגון לא צריכא אלא משום דלאו להכי קיימא

ולדברי הריטב"א ורבותינו בעלי התוס' איכא למימר קור מערבין בו. ולא דמי לכפניות דמטמא טומאת אוכלין ואין מערבין בהן וקור היא גריעא מיני' דלא מטמא טומאת אוכלין דאיכא מילתא דשוייא בכולהי היכא דלא בעי תיקונא וקיימי להכי אלא חזי למיכלי' בעינן למיחשבי' אוכלא בהא מילתא כולהי שוויין אי חשיב אוכלא לחד מיני' חשיב לכולהי. ואי לא חשיב אוכלא לכולהי לא חשיב. ואיכא בכל חדא מילתא דליתי' בחברי'. גבי עירוב סעודה הראויה בשעת עירוב בעינן ואע"ג דלאו להכי קיימא וסופו להקשות ולא נטעי אדעתא דאוכלא השתא מיהת אוכלא וסעודה קרינן בי' גבי טומאת אוכלין עיקרו לאכילה דקיימא להכי בעינן דכתיב אשר יאכל ואע"ג דלא חזי אלא ע"י תיקון גבי כסף מעשר פרי מפרי וגדולי קרקע בעינן ואע"ג דלא חזי אלא ע"י תיקון ולאו עיקרו לאכילה וסופו להקשות ואדעתי' דאקשויי נטעי לי' גבי מעשר גמר פרי בעינן ואע"ג דלא חזי אלא ע"י תיקון והשתא כפניות דעיקרו לאכילה ולא חזי אלא ע"י תיקון ניקחות בכסף מעשר ומטמאות טומאת אוכלין ואין מערבין בהן ולמעשר פליגי ר"י ורבנן אי חשיב גמר פרי קור דחזי לאכילה אפי' בלא תיקון ואין עיקרו לאכילה וסופו להקשות ואדעתי' דאקשוי נטעי נקח בכסף מעשר ומערבין בו ואינו מטמא טומאת אוכלין:

שקדים המרים בין גדולים בין קטנים פטורים ממעשר ובכסף מעשר ניקחין דהא חזי למתקן ומהאי טעמא מטמאין טומאת אוכלין ואין מערבין בהם דלא חזו השתא:

כשות וירקא דקליא ופולין לחין מערבין בהן ושיעורן כמלא היד חזיז דגנוניתא כמלא אוזליתא דאכרי והרמב"ם אמר ליטרא ולא ידענא אמאי לא פריש מילתי' דגנוניתא אבל דלאו דגנוניתא לא תרדין חיין ומבושלין מערבין בהן בשיל ולא בשיל קטיל דאכל יתי' ואין מערבין בו והרמב"ם אמר כן בכל ירק ופליג עלי' הראב"ד:

דף כט.

תפוחים בקב. וכן גרוגרות וכן תמרים ותפחים אמרי תפוחי יער מדאמר רבא וכי מערבין וצ"ל דנאכלין כמות שהן בלא תיקון דאי בעי תיקוני מ"ש מכפניות:

הא דרב מנשיא בר שגובלי לרבותינו בעלי התוס' ולהריטב"א פליגא דר' יוסף ומדמיית לה הריא"פ והרמב"ם וכולהי רבוותאי להא מתניתא לענין עירוב אלמא קא סברי דר' יוסף להלכה לא פליג אלא לפרושי מילתא דרב קאתי אהי אמר רב מיהא ה"ה לאינך ושוה עירוב למתנות עניים לכל דבר וכן אמר רש"י ואף הריטב"א משמי' דרש"י ורבותינו בעלי התוס' אמר הכי ומסייע להו מדפרכינן מדרב מנשיא אדרב נחמן והשתא כל הנך שיעורי דתנינן במתנות עניים היינו שיעורו לענין עירוב ואע"ג דבירושלמי אמרו וכן לעירוב הדא דתימר ביין אבל לא בשמן בבבלי נקטינן דאכולהי אמר רב:

ותבלין לאו בני אכילה נינהו ש"מ אין מערבין בתבלין וחיטין ושעורים וכן אמר הרא"ש והריטב"א והרמב"ם אמר עוכלא תבלין וכן הריא"פ מייתי עוכלא תבלין ואמר הרב בעל ב"י קסברי במסקנא לא קאי הכי. יין מבושל כדי לאכול בו מזון ב' סעודות ושאינו מבושל ב' רביעית חומץ כדי לטבל בו ירק ב' סעודות ואמרי רבנן רביעית זתים ואימהות בצלים או עלי בצלים דאיבצל זירתא כדי לאכול בו. ועלין דלא אבציל זירתא קטיל דאכיל יתי' ואין מערבין בהן ובירושלמי אמרו משמי' דר' מאיר כל דבר שהוא נאכל חי כמות שהוא מערבין בו עם הפת אין מערבין בו השום והבצלים על דעתי' דר"מ אין מערבין בהן דתני א"ר יהודה מעשה ששבת ר' מאיר בארדקסס ובא א' ואמר עירבתי בבצלים והושיבו ר' מאיר בד' אמות שלו ומדאמר' הכא דרשב"א בעלין כר"מ ובחומץ ובאימהות אמר כדי לטבל ולאכול בו ש"מ אע"ג דעביד ר"מ עובדא בערדקסיס מודי ר"מ בכל שדרכו לטבל או ללפת משערי' כדי לטבל בו או לאכול בו וכדמוכחא כולה שמעתין ובירושלמי לטבל ירק הנאגד ועובדא דהאי גברא מוקמינן לה בעלין אבל באמהות מודי ר"מ כדי לאכול בהן והשתא הא דאמרו בירושלמי לר"מ השום והבצלים אין מערבין בהן ומייתי ההוא עובדא לאו באמהות קאמרי דהא באמהות מודי ר"מ דמערבין בהן ולא עוד אלא דלא בעי בהו מזון ב' סעודות אלא כדי לאכול בהן ב' סעודות סגי וההיא דירושלמי בעלין קאמרי וקסבר ר"מ כל דחזי למיכלי' כמות שהוא ואורחי' ללפת בי' או לטבל בו אע"ג דלית בי' מזון ב' סעודות משערינן בי' כדי לאכול בו או לטבל בו. כדאמר ר' שמעון בן אלעזר ורשב"א בעלין כר"מ ס"ל אלא מידי דלאו אוכלא הוא ומזיק למאן דאכיל לי' אע"ג דבהדי פת אכלין לי' אין מערבין בו וכדאמר התם אפונין חיין מערבין בהם למי נצרכא לר"מ שלא תאמר הואיל והן מסריחין את הפה כו' ועלין דאמרינן הכא דממיתין לא ממיתין אלא כמו שהן אבל בהדי פת אכלין לי' וכדאמרו בערבי פסחים גבי מרור דחרוסת מבטל לקפא דידי' ה"נ פת מבטל לקפא דידהו ושום נמי דאמרו במרובה דה"ק דמעלי לגופא אי במבושל אי בהדי פיתא אבל כמות שהוא אזוקי קאמזקא והשתא דאמרת הכי ש"מ תרתי ש"מ כל דבר המזיק ואינו אוכל אע"פ שעם הפת אוכלין אותו אין מערבין בו בלא פת כר"מ דירושלמי דהא איפסיקא הלכתא הכא בעלין כר"מ ועלין נמי הא עם הפת נאכלין אלמא הלכה כר"מ וש"מ עלין דלא איבצל זירתא דלא מערבין בהו לא אמרן אלא כמות שהן אבל עם פת מערבין בהו ומצטרפין למזון ב' סעודות דהא כל האוכלין מצטרפין וה"נ בהדי פת אוכלין נינהו וכן שום והרמב"ם דסתים ואמר בעלין אין מערבין כי אורחי' דלא לאתויי אלא מאי דאיתמר בהדיא:

וצ"ל דמי מלח נאכל כמו שהוא ואינו מזיק דהריא"פ והרמב"ם דאמרי תרוייהו מערבין בו וכן חומץ:

דף כט:

שכר קשיא לי' להריטב"א היכי דמי אי בתמד שלא החמיץ מי מערבין בו ותו מאי קמ"ל מתני' היא התמד עד שלא החמיץ פוסל את המקוה ואי משהחמיץ התנן אינו פוסל את המקוה וניחא לי' לעולם בשהחמיץ והתם בדליכא במיא ג' לוגין קתני דלא מצטרפי יין ומים למיפסל בג' לוגין ושמואל קמ"ל בדאיכא במיא ג' לוגין אפי' משהחמיץ פוסל ולהריטב"א איכא בין החמיץ ללא החמיץ דבשלא החמיץ סתמא ג' לוגין דידי' דמיא נינהו ופסלי ומשהחמיץ דאית בי' קיוהא דחמרא קתני דלא מיצטרפא לג' לוגין ולדידן מיתחזיא שכר לחוד תמד לחוד ואע"ג דקרא דבשכר אוקמינן לי' אתמד חדא מריבויא הוא דאיתרבי ועוד לשון תורה לחוד ולשון חכמים בלחוד:

בתרין רבעי שיכרא אמרי בתוס' וכן אמר הריטב"א כוס של ברכה ברביעית הלוג כדאמרינן בערבי פסחים ובנזיר והכא ה"ק כי היכי דלהוצאת שבת יין הוא חד מד' משאר משקין ה"נ לענין עירוב מדבעינן יין ב' רביעית שאר משקין שני לוגין בעו ד' אדחונרא ושמעתא קשיא לן חדא האי בתרין רבעי שיכרא לא דמי לרביעית דמייתי מיני' דהתם רביעית הלוג והכח רובע הקב לישנא חדא קאמר ותרין מילי סביר ותו האי ולא היא דקאמר התם הוא דבציר מהכי לא חשיב וכו' הא הכא נמי בציר מהכי לא חשיב והכא דומיא דהתם הוא התם רביעית הלוג הכא רביעי' הלוג ומאי דחשיב התם חשיב הכא אלא בחמרא הוא דלא דמיין אהדדי דהתם חמרא ארובע (דשאר) דשאר משקין קמחייב והכא חמרא נמי כשאר משקין דמיא ואהא לא משני מידי ותו חמרא במאי מפרקת לן בתרי רובע רביעית ליסגי דהא חשיב למזגי' במיא עד תרי רביעית מידי דהוה אחמרא בשילא ואלפתן דסגי בכדי ללפות בו דהכי חשיבא ואע"ג דסעודתא דקא מלפת לה בי' ליכא הכא ה"נ ליחשב כדי למזגי' במיא:

הא לא קשיא קים להו לרבנן לפתא דתרין סעודתא חשיבי טפי מחמרא כדי למזגי' במיא ולענין הוצאה שאני דחשיב כל דהו נמי חייב מ"מ קשיא

אמרי רבוותאי יין חי ב' רביעית שכר ב' רביעיות ומסתברא ה"ה יין מזוג ושאר משקין ב' רביעיות דכולהי חד טעמא נינהו:

דאכל מיני' גריוא דגרוגרות דשויא זוזא וקא משלם לי' גירויא דתמרים דשויא ד' וקתני תבא עליו ברכה סמי מכאן דשויא זוזא דשויא ד' דכיון דאמר גרוגרות שויא זוזא ותמרים שויא ד' מאי קתני תבא עליו ברכה הא כיון דהאי שויא זוזא והאי ד' ממילא שמעינן

דהאי דשויא ד' עדיפא אלא הכי מתנינן דאכל מיני' גרויא דגרוגרות וקא משלם לי' גירויא דתמרים וקתני תבא עליו ברכה אלמא תמרים עדיפי א"נ אימא והיינו דקתני תבא וכו' מיהא קשיא וכי מתניתא בעי לאתויי הי מיניהו יקרי פוק זיל לשוקא וחזי בכמה מזדבני ואי רב יוסף אדהוה בזמנא דתנא קא מהדר מאי נפקא לי' מיני' הא אנן בחשיבותא דאינשי בתר השתא אזלינן ואי רבי יוסף לאו דיקרא בדמי קאמר אלא אחשיבות' דידהו קא מהדר חדא מאי לפי דמים ותו מאי אהדר לי' אביי קפץ עלי' זבינא היינו חשיבותי':

בפירש"י וקא משלם לי' תמרים הזלין מגרוגרת מתנינן וכן פי' בדאביי:

בשר חי כדי לאכול הימנו צלי כדי לאכול בו כרבה ואביי ולפרסאי צלי נמי כדי לאכול הימנו כי היכי דלעשירים בגדי עשירים ולא לרעבתן דבטיל אצל אדם בינוני אבל פרסאי לא בטלי לחולה ולזקן כדי מזונו ולרעבתן כשל כל אדם בינוני:

דף ל.

דאיכא פתחים קטנים טובא ולרש"י איכא בין עוג לכל אדם בנפתח א' מהן או חשב להוציאו בא' מהן דהיכא דכולהי חזיין הוא טמא והן טהורין אבל היכא דליכא חד דחזיא ובעי מרווח לא מציל ועוג הואיל ולא חזי לי' לא מציל ולהריטב"א איכא בין עוג לאינשי דעלמא היכא דאיכא חדא כמילאו ואינך בד' דבאינשי דעלמא לא מציל ובעוג היאך דכמילואו מציל ואמר משמי' דהראב"ד לא אמרן אלא בסתמא אבל חשב אפי' חשב על חדא מהקטנים הוא טמא סתמא בההוא דחשב האי קא מרווח לי' ולא מיבעיא בשוין דרש"י דמציל מיהא בחדא מיני' ד' ואינך פחות מד' מספקא לן אי אף בפחות מד' קאמר הראב"ד דמהני חשב:

באומר כל הזן עלי וכן אמרי רבוותאי הנודר מן המזון מותר בכל חוץ מה' המינין דסעדי לבא ואומר כל הזן אסור בכל חוץ ממים ומלח ואע"ג דרב הונא לא קאמר אלא לרב ושמואל אבל אנן דלית לן לרב ושמואל מדאיתותבי בברכות אימא כל מילי איקרי מזון דהא כי אותבינן ממתניתין דרב ושמואל אותבינן אבל מאן דלית לי' דרב ושמואל לא איתותב ממתניתין והנודר מן המזון כפשטא איתוקם היינו משום דמאן דלית לי' דרב ושמואל הו"מ מתרץ למתניתין לטעמי' כדאמרי בתוס' או בפירוקא אחרינא אבל השתא דאוקמי' רב הונא באומר כל הזן למאן דלית לי' דרב ושמואל נמי מפרקינן ברויחא דכל מילי לא איקרו מזון ולהכי לא מברכינן עלי' במ"מ תדע מדא"ר הונא הכי ועוד מדאמר ר' יוחנן דלא טעים לי' מזונא אלא כל מילי לאו מזונא הוא ובירושלמי לר' יוחנן הוא דאותיב מתניתין ואוקמה למתני' כר' יאשי' הא לדידן מותר בכל מיהא באורז מסתברא דנודר מן המזון אסור בי' מדברכינן עלי' בורא מיני מזונות:

אמר רב הונא אמר רב שבועה כו' לרש"י באוסר באכילה מערבין ובהנאה אין מעכבין וסתמא דשבועה אינש פריש באכילה סתמא דעלי לא פריש אינש בי' מידי ופליגי דר' אליעזר סבר מדלא פריש סתמא אף בהנאה קאמר ורב הונא כר"א ורבנן סברי סתמא לאכילה קאמר וכדאסברה ניהלן הריטב"א להא דרש"י והריטב"א אמר כרש"י אלא דאמר ר' אליעזר ורבנן בהא קמיפלגי דכ"ע סתמא דעלי אף בהנאה ורבנן סברי אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו להנות ניתנו ור"א סבר מערבין לדבר הרשות או מצות להנות ניתנו ורב הונא כר' אליעזר ודרבה ורב יוסף כרבנן דר"א ובדברי הריטב"א מיפרשא דידי' ודרש"י ולרש"י הא דאמר נעשה כאומר שבועה שלא אטעימנה דסתמא שלא אטעימנה קאמר ולהריטב"א כשם שבעירובו אינו טועם כך אינו נהנה דמצות לאו להנות ניתנו. והרשב"ם אומר דשבועה אפי' בהנאה מותר וקונם אפי' באכילה אסור משום גזירה אטו הקדש וכן אמר הרא"ש. והיינו דאמר ברי' הרב בטל הטורים דבשתופי מבואות דלדבר הרשות שבועה דאכילה שרי ודהנאה אסירא ובעירובי תחומין דלדבר מצוה אפי' שבועה דהנאה שרי אבל קונם עלי אפי' דאכילה ודעירובי תחומין אסור והרמב"ם אמר הנודר מאוכל זה או הנשבע שלא יאכלנו מערב בו ומשתתף ואמר עלי' הרב המ"מ דסבר לית הלכתא כרב הונא דאמר כיחידאי וכן אמר הרשב"א ולדעתין קשיא למידחי דר' הונא דליכא מאן דפליג עלי' ואי משום דסבר כר' אליעזר וכי למדין הלכה מן המשנה אנן מאמוראי למדין ואי אכרע אמורא כר"א הכי הלכתא. ותו האיכא נמי סתמא דברייתא דפליגא דר"א וקתני כוותי' דרב הונא וכדאמר הרא"ש ומדאמר הרמב"ם שלא יאכלנו מכלל דשלא יהנה ממנו אסור בשיתוף ואימא הרמב"ם כהריטב"א כסתם קונם אהנאה ובמערבין לדבר מצוה קמיפלגי והנודר מאוכל זה בדפריש באכילה קאמר דומיא דהנשבע דשלא יאכלנו אנודר ואנשבע קאי ובנודר דאמר קונם אכילתו עלי דבהא אפי' רב הונא מודי וקונם סתם או פירש הנאה דקא שקלינן וטרינן הכא אי מערבין לדבר מצוה ליתא דלרב הונא דאמר מערבין לדבר הרשות מקמי דרבה ורב יוסף דאמרי אין מערבין אלא לדבר מצוה וכבר פריש לה הרמב"ם בהלכות עירובי תחומין דאין מערבין אלא לדבר מצוה ולא צריך לי' לאתנויי' הכא ולדעתין לפי לישנא דתלמודא ודלא לפלוגי אסוגיין דאין מערבין אלא לדבר מצוה איתחזיא לן דרב הונא ה"ק שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין לו בה בין עירובי תחומין בין שיתופי מבואות ובע"ת ה"ה שבועה שלא אהנה מככר זו מערבין לו בה דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו להנות ניתנו אלא משום שתופי מבואות קאמר שלא אוכל ככר זו עלי אין מערבין לו בה בין ע"ת בין שיתופי מבואות ומ"ש שבועה שלא אהנה ומ"ש ככר זו עלי שבועה שלא אהנה מככר

זו הככר דילי' אלא נפשי' הוא דאתפיס דלא לאיתהנויי מיני' ובמצוה דלאו בת אתהנויי היא שרי ככר זו עלי דאתפיס חפצא עביד לי' כלאו דילי' דאמר ככר זו כקרבן וכהקדש עלי והרי אינו שלו ואינו יכול לזכות בי' להיות שלו ובלאו דילי' אין מערבין לי' בי' א"נ כיון דאמר קונם ככר זו עלי הא עביד לי' לככר עלי דידי' כקונם כהקדש ממילא כל דלא מצי עביד בהקדש לא מצי עביד בהאי ככר ואע"ג דבהקדש טעמי משום דלא חזי נמי לאחריני והכא הא חזי לאחריני סוף סוף עלי דידי' עביד לי' להאי ככר כהקדש מה הקדש לא מצי לערובי בי' אף האי ככר לא מצי לערובי בי' דהא לא פריט במאי להוי כהקדש ולכל מילי עבדי' כהקדש והא דלא אמרינן נעשה כאומר הקדש משום יתורא דמתני' דקתני לפי שאין מערבין בהקדשות הא תו ל"ל למעוטי קונמות מיתיבי הנודר מן הככר כו' מאי לאו דאמר עלי ומאי מערבין עירובי תחומין כיון דלא קא מתהני שרי לא דאמר זו דלא אמר עלי וכדקתני שבועה שלא אטעימנה ומערבין בין ע"ת בין שיתופי מבואות וה"ה שבועה שלא אהנה אלא משום שיתופי מבואות קתני שלא אטעימנה ואותבינן מסיפא דקתני ככר זו הקדש הוא דאין מערבין הא אמר עלי מערבין ע"ת. ולא קאמר אמר עלי נעשה כאומר ככר זו הקדש דלא דמי דהקדש לכ"ע אסירא ולא חזי מידי ואמר עלי חזי לאחריני אמר לך רב הונא אלא מאי אמר עלי מערבין קשיא רישא וכ"ת רישא קתני מערבין בין עירובי תחומין בין שיתופי מבואות וסיפא קתני ככר זו הקדש אין מערבין אפי' ע"ת אבל אמר עלי דעירובי תחומין מערבין ושיתופי מביאות אין משתתפין לא קמיירי הא ליתא דטפי הו"ל למיתנא אמר עלי דמערבין ע"ת דהוה רבותא טפי ושלא אטמיענה בשיתופי מבואות ממילא שמעת לי' ותו אימתי דקתני משמע הא אמר עלי אין מערבין כלל אפי' עירובי תחומין חסורי מחסרא כו' ואפי' אמר עלי נעשה כאומר כו' וכולה בע"ת וקאמר אמר עלי נעשה כאומר שלא אטעימנה כשם שבעירובו אינו טועם כך אינו נהנה דמצות לאו להנות ניתנו ומשנינין רב הונא דאמר כר' אליעזר דר"א אית לי' סברא דרב הונא וכן ת"ק דאידך ברייתא דקתני אדם אוסר עצמו באוכל מערבין לו בה בשיתופי מבואות באכילה ובע"ת אפי' בהנאה אוכל הנאסר לו בהנאה אין מערבין לו בה אפי' עירובי תחומין דלגבי דידי' כקרבן הוא ולאו דילי' ר"א אומר ככר זו עלי מערבין לו בה ע"ת כו' והלכתא כרב הונא דליכא דפליג עלי' ובשתופי מבואות אמר שבועה שלא אוכל מערבין שלא אהנה אין מערבין ובעירוב תחומין אפי' אמר שלא אהנה מערבין אבל אמר ככר זו עלי אין מערבין ואם אמר קונם אכילתו עלי מערבין דהא לא סליק נפשי' מיני' אלא מאכילה אבל להנאה דידי' הוא:

והא דתנן סומכוס אומר בחולין והוינן בה ואלו לנזיר ביין לא פליג ואמרינן משום דאפשר דמיתשל אנזירותי' ואמרו עלה בתוס' וכן הריטב"א הקדשות נמי לימא איפשר דמיתשל עלי' וטבל לרבי נמי לימא הואיל ואיפשר לתקוני' ופרקי דלא אמרינן הואיל אלא היכא דחזי לאחריני לסומכוס דאמר חזי לדידי' בעינן מודי דאמרינן הואיל אדידי' אבל היכא דלכ"ע לא חזי לא אמרינן הואיל והא ככר זו עלי דלאחריני חזי מאי אמרת כיון דעלי דידי' כהקדש כמאן דלאו דידי' הוא לימא אפשר דמיתשל עלי' תריץ בכה"ג נמי לא אמרינן הואיל אלא היכא דדידי' הוא ולאחריני חזי למיכלי' דשרו רבנן בלא הואיל וסומכוס אסר מודי להו היכא דאיכא למימר בי' הואיל:

דף ל:

התם איכא סעודה הראוי' מבעוד יום כו' איכא למימר קסברי ב"ש סוף היום קונה עירוב ותוס' יו"כ דאורייתא לית להו וצריך תירוץ:

כמאן דלא כחנניא דאי כחנניה הא אמר עד שיוציא כל כלי תשמישו ולא מיבעיא כל מזונו הצריך לו לאותו שבת והאי יין דנזיר ותרומה דישראל מה לי אי עירב בהו אי לא עירב בהו הא בכל מזונו הצריך בעי לערובי:

ד' מחלוקת בעירוב לרבנן אפי' במאי דלא חזי לי' וחזי לאחריני לסומכס חזי לי' בעינן והיכא דאפשר דמתשיל כגון יין לנזיר מערבין לב"ש אפי' היכא דאיפשר דמיתשל נמי לא דחזי לי' השתא בעינן לחנניה אליבא דב"ש כל צרכו בעינן:

ה"ק עירב בלבנים והוצרך לשחורים כו' פי' הריטב"א והיה רגיל בכך או שהיה יודע שצריך להם דלא קנה שביתה כיון שלא הוציא כל כלי תשמישו דאי כשאינו רגיל בהם אלא שנתחדש לו ענין בשדה שהוצרך להם ודאי אין זה מעכב עלי כיון שכבר הוציא כל כלי תשמישו שהיה סבור שצריך ושהיה רגיל בהם ולהריטב"א לא צריכא לשבושי למתניתא אלא הכי קתני עירב בשחורין שהן כלי תשמישו שצריך ורגיל בהן לא יצא בלבנים שלא הוצרך להם בשעת שקנה עירוב אלא שנתחדשו לו לא יצא בהן בשבת דמחזי ככלי תשמישו והוצרך להם בשעה ששבת והרי בטל העירוב הא בשחורין יצא כיון דבעידנא דקנה עירוב לא הוצרך ללבנים ולא רגיל בהו קנה לי' עירוב:

ותלמודא הלכתא הוא דקא פריש ומתניתא ממילא מיתרצא:

אלא סומכוס ס"ל כרבנן ורבנן דסומכו' לאו משום דס"ל כרבי והוי חזי לי' דאפש' דמיתשיל ומפ' אלא משו' דס"ל אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי ואפי' לרבנן דרבי וכדאמרינן גבי גודגדניות דחשיכי בנים ואמתני' דהכל לפי מה שהוא אדם דסומכוס היא דלרבנן אע"ג דלא חזי לי' ופליגי עלי' דסומכוס אע"ג דליכא אלא שתי סעודות מצומצמות

דאי אפש' דמפריש לי' מיני' ובי'. וכב"ה דמדמי ליין דנזיר ותרומה דישראל לגדול ביום הכיפורים דמשום דחזי לקטן הוא והתם הא לא איפש' דלישתרי לגדול:

אלא סומכוס ס"ל כרבנן אמרי בתוס' אע"ג דשאלה דנזי' שבות צורך שבת היא שיהא מות' לשתות יין בשבת והשתא לא צריכא למימ' טעמא דתרומה משום דהדרא לטבלא אלא נזיר היינו טעמא דשאלה דידי' צורך שבת היא אבל תרומה שאלה דידה לאו צורך שבת היא כדאמרי אשלא מן המוקף דא"צ לאכלן בשבת. וכן הא דאין מערבין בהקדשות אימא רבנן דרבי היא ומשום דשאלה דידהו לאו צורך שבת ה"א. מיהא מסתברא לענין שאלה לנדרים עירוב נמי צורך שבת איקרי ושלא מן המוקף חמיר מיני' דלא אשתרי אלא בצריך לאכול בשבת:

תרגומא אשולה וזקן. תהו בה רבנן דתוס' א"ה היינו דא"ר זירא סומכוס היא בהא הא מודו רבנן ולדעתין מילי מילי איתנהו בעירוב איכא כל הני דחשיב להו בפירקין דחשיבי בהנהו שיעור' דאתמ' בהו ואיכא ככר דב' סעודות דידי' תנינן בכיצד משתתפין וכן כולהי מילי דלא אתמ' בהו שיעורא בפירקין שיעורי' כדתנן וכל הני שוין בהו כל אדם ואיכא מילי דלהנך אינשי חשיבי בהאי שיעורא ולאינך אינשי בשיעורא אחרינא כגון בשר צלי דלפרסאי ב' סעודות בשר בעינן ולעלמא לאכול בו ואיכא עוד כה"ג דלא אתפרש לן ובהא פליגי רבנן וסומכוס דלרבנן בשר צלי אפי' לפרסאי כדי לאכול בו אע"ג דלא חשיב להו חשיב לעלמא וכן כל כה"ג ולא דמי לעשירים דבגדי עניים לא מטמא להו דבעירוב אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי ולסומכוס לפרסאי כדי לאכול הימנו דאמ' מאי דחזי לי' בעינן וכן כל כה"ג וכבגד עשירים לעשירים היינו דקאמ' מאי דחזי לי' בעינן דלפירוקא קמא דבתוס' במאי דחזי לי' סגי מיבעי לי' ולפירוקא בתר' הא הכל לפי מה שהוא אדם אשיעורא קאי ולא אתרומה ישראל אמרינן לימא מתניתין דהכל לפי מה שהוא אדם וסומכוס פליגי נמי ברעבתן ומשנינן תרגומא למתני' אחולה וזקן לכ"ע וכן בבשר צלי ודכוותי' לסומכוס מתני' כוותי' אזדא כדר' זירא דהכל בין להקל בין להחמי' משמע דומיא דמלא קומצו בגדול קומץ גדול ובקטן קומץ קטן וכן באינך ה"נ לחולה וזקן סעודות קטנות ולפרסאי סעודות גדולות אלא דנקט חולה וזקן משום דאיירי בי' רשב"א אבל רעבתן אפי' לסומכוס בטלה דעתי'. והשתא אנן דקי"ל כרבנן דסומכוס בשר צלי אפי' לפרסאי כדי לאכול בו וכן כל כה"ג אמרינן הואיל ולהנך חשיבי ורשב"א דאמ' ברעבתן דוקא כסומכוס ס"ל א"נ לאפוקי נפשי' מפלוגתא אמר בהא אפי' סומכוס מודי ליה:

חולה וזקן וכן לאדם ששבע במעט היכא דליכא למימ' בי' בטלה דעתו במאי דחזי לי' סגי:

הא דאמו' בתוס' דלרבנן אין מערבין לחולה וזקן כדי מזונן הואיל ובמידי דלא חזי לדידהו שיעורו כסעודה בינוני כו' לא תיקשי א"ה לסומכוס נמי הא היכא דאפש' דמיתשיל עילוי' מודי דמערבין ואמרי עלה בתוס' הנ"מ היכא דחזי לאחריני אבל היכא דלא חזי נמי לאחריני כגון טבל והקדש לא אמרינן הואיל ומצי לתקוניי והשתא בכה"ג סעודה בינונית של כ"ח בעינן כיון דמשום דחזי לאחריני קשרית לי'. ונימא הואיל ובכה"ג שיעורו בסעודה בינונית במידי דחזי לדידהו נמי בסעודה בינונית בעינן ודאיכא למימ' לרבנן הואיל ומשכחת לחולה וזקן לא חזי לדידהו וחזי לאחרים מאכל דלא חזי להו אלא לבריא או תרומה דשכיח אמרינן נמי בדחזי להו אבל לסומכוס לא משכחת לה לא חזי להו דלישתרי אלא בנזי' א"נ באומ' שבועה שלא אוכל ככר זו דחזי לאחריני ואפש' דמתשלי והא לא שכיחא:

אהל זרוק כו'. כשתימצי לומר לדברי רשב"א בעל התוס'. הא דתנן אדם וכלים נעשין אוהלים לטמא אבל לא לטהר טעמא משום אוהל זרוק דכלי אוהל זרוק מיקרי ול"ש כלי גללים וכלי אבנים וכ"א ל"ש כלים הבאים במדה ומתני' רבי היא ור' יוסי בר"י דאמ' אוהל זרוק שמי' אוהל אדם וכלים נעשין אוהלים לטמא ולטה' והא דתנן אלו מביאין וחוצצין כלים הבאים במדה ר' יוסי בר"י היא א"נ התם עם דפנות אוהלים כדאמ' הרב בעל תוי"ט משמי' דמהר"מ. וכן הא דתנן גבי כוורת היתה באה במדה כו' הלכך בנדבך ע"ג רוח חיים דכ"ע שמי' אהל והאי שיטתא תלמודא צריכא וכולהי רבוותאי לאו הא בהא תליא אדם וכלים דכ"ע אין נעשין אוהלים לטה' אלא התם בנדבך דסמיך עלי' פליג ר"א והנ"מ כלים שאין באין במדה ואפי' טהורין כגון כלי גללים וכו' אבל כלים הבאין במדה בטלי מתורת כלים ונעשין אוהלים לטמא ולטה' והכא בזרוק קמיפלגי ומאי זרוק אמר הריטב"א משמי' דר"ח אפי' נח אלא שנזרק שם לפי שעה אמר רבי לאו שמי' אוהל ואכרע לדברי רש"י ור"ת דבנח דכ"ע שמי' אוהל ובנזרק באויר דכ"ע לאו שמי' אוהל כעוף הפורח וכדתנא זרקה ע"פ המת טמאין וכי פליגי כשהוא מהלך על הארץ וכבר פריש לן הריטב"א שפיר:

אמר רש"י דרבנן ור"י כסומכוס דאמ' דחזי לי' בעינן דאי לרבנן דסומכוס אפי' כהן בבה"ק ואינו יכול לילך נמי הואיל וחזי לישראל וכן אמר הריטב"א ואמ' ואנן קי"ל כרבנן דסומכוס ואפי' לכהן בבה"ק נמי ע"כ. והא דאמרינן הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר לא כלום היכא דאחריני נמי לא מצי אזיל למקום העירוב ואע"ג דנתנו באילן

למעלה מיו"ד מצי אזיל היאך דנתכוין לשבות למעלה מ"מ למיכלי' לעירובי' במקום דנתכוין האי לשבות למטה לא מצי ורבותינו בעלי התוס' אמרי ע"כ לא פליגי רבנן על' דסומכוס אלא דלא חזי לי אבל למיזל ומישקל מודו דבעינן דאיהו מצי אזיל ומשקל וכן אמר הרא"ש. ואמרו בתוס' דר' יודא ודאי כסומכוס מדקאמ' ולאכול ואמר לכהן טהור בתרומה טהורה וכן פירשא להא דאר"י לכהן טהור דוקא ואהא דפריך והיכי מייתי לי' דקא מטמי כלי לכהן ולא חזי לי' ואנן אית לן למימ' דר' יודא נמי אפי' תימא כרבנן דסומכוס וכהן טהור קמ"ל כי היכי דאשמעינן תרומה דאפי' תרומה משכחת לה בדלא הוכשרה ולא מיבעיא חולין ה"נ אשמעינן דאפי' כהן טהור דנוזה' על טומאה משכחת לה דלא ליטמי דקאי ברחוק ד"א מקבר ומייתי בפשיטי כלי עץ כדאסברה הריטב"א אליבא דרש"י א"נ קמ"ל דיכול לחוץ ולילך בשידה בתוך ד"א כדאמרי בתוס' אע"ג דכהן טמא נמי מוזה' לאח' שפירש אימא כר"ע ס"ל דאמ' נטמא בו ביום פטו' וקפסיק ותני טהור ותרתי קמ"ל כהן טהו' ותרומה טהורה איפש' לערובי לי' בה ודפריך והיכי מייתי לה משום דמטמי כלי לכהן והא קא מוזה' אטומאה א"נ היכא דכלי מקבלא טומאה מביאה על עצמה בכ"ש ועל אדם הנושא בעובי מרדע וגזור הקיפו אטו עובי' וה"נ נגזור שטח' אטו חודה ומשני בפשוטי כ"ע דלא מקבלי טומאה ולא מטמי לאדם ולא גזור בי' וכדבעינא למימ' קמן ופריך הא קא מאהיל דאי מייתי אשטחי' אוהל גמור הוא. ולאכול דקאר"י לרוחא קאמ':

אמר הרא"ש דלית הלכתא כסומכוס חדא דב"ה דלא כותי' ועוד מדא"ר הונא שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין משום דחזי לאחריני ולדעתין אי משום הא לא אריא אטו סומכוס וסתמא דכלים כב"ש אלא קסב' לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה ודרב הונא אפי' לסומכוס דאפש' דמתשיל מידי דהוה אנזי' ביין אלא מדהכא דעיק' שמעתא בעירובין סומכוס יחידאה ורבנן פליגי עלי' וסתמא דכלים לרווחא מוקים לה ר' זירא כסומכוס וה"ה דמצי לאוקמה כרבנן כדאמ' בתוספ' ובריית כרבנן דב"ה דאמרי מערבין וסתמא דתלמודא נמי קאמ' בגודגניות אפי' תימא לחשוכי בנים בהא חזי למרובי בנים מי לא תנן מערבין לנזיר כו' ואי איתא הול"ל רב דאמ' כרבנן אלא פשיטא לי' דהכי הלכתא:

דף לא.

למאן דאוקים למתני' דקתני בבה"ק משום איסו' הנאה ועירובי' בבי קברי מנחא כל הני קושיא דאקשי אברייתא תיקשי לי' נמי אמתני' נהי דאיכא לאוקמה בחולין ולא קשיא כיון דאחתה איטמי לה מ"מ והיכי מייתי לה אמתני' נמי תיקשי דהאאמרת טעמי' דרבנן משום דקסברי אוהל זרוק לאו שמיה אוהל ולא מצי כהן מיזל ומיטמי ור"י סבר שמיה

אוהל ולא מיטמי ור' יהודה בהדיא קאמ' מפני שיכול לחוץ הא לאו הכי לא דלא מצי מיזל ומיטמי כי יכול לחוץ מאי הוי ס"ס כי מייתי לה איטמי ואיכא למימ' האי כיון דאחתה איטמי לה אברייתא הוא דתיקשי דמתניתין אימא בחולין והאי והיכי מייתי לה קאי בין אמתניתין בין אברייתא והדר אמר אי הכא מ"ט דרבנן אקבר יחידי דברייתא וכולי האי משום דדחיקא למימר דבה"ק שמנחא עירובא במקום טהור קמיירי דסתמא דבה"ק עירובי' נמי בי קברי קמנחא:

והא קא מאהיל אמר רש"י או בהקיפו טפח וגזרו על האדם הנושא בעובי המרדע וקשיא לן הא לא גזרו כעובי המרדע אלא בכלים המביאין טומאה על עצמן כדקתני התם על עצמן בכל שהן ועל אדם הנושאן כעובי המרדע ומשום דאדם הנושאן טמא טומאה קלה דנגע בכלים גזור בי' טומאת שבעה כדאמר' התם רש"י ורבותינו בעלי התוס' אבל הכא דפשוטי כלי עץ לא מקבלי טומאה ולא מטמאי לאדם כלל לא גזר בי' טומא' כלל. אלא קס"ד הכא דמיית לכלי אשטחי' דסתמא אית בי' פותח טפח דאוהל גמור הוא ומשני דמייתי לה אחודה ובחודה לית בי' פ"ט:

אסור לקנות בית כו' פירש"י והא דתני כהן להודיעך כחו דר"י ואיכא נמי למימר הא רבנן לא קאמרי בהדיא אכהן בבה"ק דלא וכן אקבר לא קאמרי בהדיא אלא אמרי ולכהן בבית הפרס ובה"ק וקבר מדוקיא שמעינן והא אפי' לישראל נמי לא אלא קתני כהן לגופא דבבי' הפרס אפילו לכהן שרי:

אמר הרמב"ם אפי' לישראל בבה"ק לא משום דכי אסקינן דר"י ורבנן בניחא לי' דמנטרא פליגי לרבנן אפי' לישראל נמי לא והרשב"א פליג עלי' ואמר הלכתא כר"י מדאמר שמואל כ"מ שאמר ר"י בעירובין הלכה כמותו ואמרינן הלכה כדברי המיקל בעירובין ותרגמא ה"ה אליבי' דהרמב"ם דלא סמכינן אהא דאמר הרמב"ן ואנן נימא טעמא דהרמב"ם כי אמרינן הכי היכ' דבעירובין תליא מילתא אבל הכא טעמא דרבנן לאו משים עירוב הוא אלא משום דניחא לי' דמנטר וקא מתהני מאיסור הנאה בהא הלכתא כרבים והרב בעל הטורים אמר לא לכהן בבה"ק וחזינן טעמי' משום דבכהן תליא בפלוגתא דרבי ור' יוסי בר"י באוהל זרוק וקי"ל כרבי מחבירו וכדאמר אבוה הרא"ש משמי' דהר"מ ולא מצי לחוץ בשידה וא"נ נימא דרבנן ור"י לאו בהא קמפלגי אלא בישראל ומשום איסור הנאה מ"מ רבי ור' יוסי בר"י הא קמיפלגי באוהל זרוק וכיון דכרבי קי"ל הא לא מצי לחוץ ולא הוי עירוב ועוד דרבנן באוהל זרוק ודאי פליגי ותסברי לאו שמי' אוהל ואסור לכהן מפני שני דברים דאי רבנן שמי' אוהל ס"ל ולא אסרי אלא משום איסור הנאה מאי ולכהן בבית הפרס הא אפי' בבה"ק נמי אלא דבבה"ק משום הנאה הוא דמיתסר ובבית

הפרס ליכא משום הנאה לימא ובבית הפרס דלענין הנאה מ"ל כהן מ"ל ישראל אבל בישראל דפליגי רבנן ור"י בדניחא לי' דמנטר קי"ל כר"י דכ"מ שאמר בעירובין הלכה כמותו והלכה כדברי המיקל בעירובין ואנן חזינן בהא דר"י ורבנן בתרתי פליגי פליגי בבה"ק בכהן ובאוהל זרוק וכדמשתמע' לישנא דמתניתין ולישנא דתלמודא דמפרש לה הכי וכגון דבה"ק מסבב לי' לעירוב מכל צד ועירוב קא מנחא דלאו אמקום קברות דהאי דוכתא דעירוב לא אקצה אבה"ק דמשום איסור הנאה ליכא ובישראל הוי עירוב אלא בכהן ובאוהל זרוק קמיפלגי ופליגי בבריתא בקבר יחידי ועירובו מונח עליו דמשום טומאה ליכא ומשום איסור הנאה איכא והיינו דקאמר הר"מ דלית הלכתא כר"י דרבי כרבנן ס"ל באהל זרוק מכלל דבהאי פליגי והרא"ש וה"ר מרדכי דאייתוה למילתא דהר"מ משום דס"ל דבהאי פליגי והיינו דהרב בעל הטורים דאבוה הוא והך פלוגתא דקבר יחידי דמשום איסור הנאה דאשמיטוה אימא סברי בהא הלכה כר"י והא אפי' לכהן שרי:

דף לא:

כאן בעירובי תחומין פירש"י דקטן לא אלים למיקני ואמר ה"ר יונתן דבעירובי חצירות לא בעי מימר בי' מידי אבל בע"ת בעי אמר שביתת פלוני תהא במקום פלוני ואיהו לאו בר הכי הוא ע"כ הלכך השולח ביד חש"ו אע"פ שראוהו שהניחו שם אינו עירוב דבעו מימר ומקני ואינהו לאו בני אקנויי נינהו ואם אמר לאחר לקבלו הימנו וראהו שהוליכו אצלו אע"ג דלא חזי דקבלו הימנו דאי דחזי דקבלו הימנו מאי למימר שלח ביד פקח הוא וחש"ו דאמטו ליד פקח מאי עבוד והיינו דפריך ודלמא לא שקיל מיני' אע"ג דאוקמה בעומד ורואהו דהא דקבלה לא חזי מדאצטריך לי' למתני' ומשני אע"ג דהא לא חזי חזקה שליח עושה שליחותו וההיא דמעלה דקתני לפיל עירובו עירוב אוקמה הריטב"א משמי' דה"ר אפרים בראהו לפיל שהניחו שם ואמר שביתתי באותו מקום והיינו דקתני התם על הפיל דנושא משאוי בעלמא הוא ואיהו דאקני' לנפשי' והכא קתני לפיל דפיל הוא דעביד ע"כ ולרבותינו בעלי התוס' דקמן עמד וראהו לקטן או לפיל שהניח שם העירוב ה"ז עירוב ואע"ג דלא אמר מידי והיינו דמעילה והכא בלא ראהו שהניחו ומשום דלא מהימנינן להו לא הוי עירוב ואם אמר לאחר לקבלו וראהו שהוליכו למקום האחר דהכא בסתמא איירי וסתמא דמילתא לא מצי חזי מאי דאתעבידא התם אי מנח לי' או אי שקיל אחר מיני' אלא הא דמוליכו למקום האחר מצי חזי והיינו דפריך ודלמא לא שקיל דהא לא חזי דאי בדחזי דשקיל אפי' חש"ו נמי מדחזי דאנחי והריטב"א אמר כרש"י והכא משתמע מדכולהי רבוותאי איבעיא לן חרש שוטה וכותי' בעירובי חצירות מהו:

קטן דוקא קאמר או"ד רב הונא דשכיחא קאמר וה"ה אינך:
א"ר חסדא כותאי אבל דתלמידי ב"ש אע"ג דלא מודי בעירוב עד שיוצא מטתו וכלי תשמישו מ"מ אי שדר דידי' עביד דעתי' דמשלח ואקני לי' דוכתא כב"ה:
בתוספתא פליגי ר"מ ור"י בקטן והתם פרישנא לה:
וכן הא דפיל דתוספתא פרישין לה:
הא דביד קטן אינו עירוב אמרו בירושלמי שמואל אמר כבן תשע כבן עשר עירובו עירוב

דף לב.

הא דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו לא אמרינן אלא היכא דקביל השליח עליו למיעבד אבל שתיק בעינן עומד ורואהו נוטל והולך והכא אם האחר שמקבלו ממנו אמר צו הריני מערב על ידך סמכינן עליו אבל אם שתק בעינן עומד ורואהו דשקיל מיני וכדאמרו בירושלמי וכדפרישין התם:
ללישנא קמא דרב ששת קאמר מנא אמינא לה מהא דרחוקין מותרין אע"ג דהתם הא בהדיא קתני טעמא לפי שיודעין שאין ב"ד מתעצלין בו. קסבר רב ששת אי לא סמכינן בדאורייתא אחזקה עד דחזי דעביד אחזקה דב"ד נמי לא סמכינן ואי סמכינן אחזקה דב"ד אחזקה דשליח נמי סמכינן דשליח נמי מוחזק בהא כדקא מחזקי ב"ד ומדסמכינן התם אחזקה דב"ד מכלל דאחזקה דשליח נמי סמכינן וב"ד דקתני משום חצות היום דב"ד עד פלגי' דיומא שליח כולי' יומא ולרבותינו בעלי התוס' דאמרי דרב ששת מדשרי מחצות היום הוא דמיית דחזקה דשליח עושה שליחותו הא דקתני ב"ד לאו דוקא אלא משום דעובדא בב"ד הואי קאמר לרווחא דמילתא וה"ה שליח:
לרבי ג' מדות בדבר עם הארץ שאמר לחבר מעשרן דמאי חבר שאמר לחבר מעשרן ודאי שאינו תורם שלא מן המוקף ואומר חבר שילקוט יעשר חבר לעם הארץ וחבר אחר שומעו אזל לעשר:
הריטב"א אמר כר"ת דהלכתא כרב נחמן לחומרא ואפי' בשל סופרים אם יש לו שם מן התורה כמעשר מיהא אי אתי שליח ואמר עבידנא מהימן דעד א' נאמן באיסורין והרא"ש אמר כהר"ש דהלכתא כרב ששת והוא שאם לא יעשה יבוא המשלח לידי עבירה:
התם כדרב חנינא חוזאה פירש"י הואיל ופירי דידי כו' אבל שליח כו' דמיאש ולא עביד דסבר ההוא לא סמיך עלי בלאו רבי חנינא חוזאה מצי משני הכא שליח סבר ההוא לא סמיך עלי התם לעם הארץ הוא וע"ה נחשד על טבלים אלא דעדיפא מיני' משני דהתם מתחת ידו וע"ה נחשד הכא לא מתחת ידו ומשלח לא נחשד והשתא דאמרת הכי איבעיא לן ע"ה שאמר לחבר צא ועשר לי פירותי לרב נחמן מהו הפירות מעושרין דבעה"ב חזקה

שליח עושה שליחותו ואע"ג דלאו מתחת ידו כיון דנחשד תו ליכא למימר לא סמיך עלי' או"ד אימור דאמרינן נחשד לחומרא לעשר פירות ע"ה דמאי לקולא ליהמנויי לשליח אמרינן הואיל ורוב ע"ה מעשרין הן מימר אמר השליח לא סמיך עלי וקא מעשר והתם דקא סמכינן אחבר שלא יאכיל לע"ה טבלים חדא הואיל ומתחת ידו חמירא לי' ועוד התם ע"ה וודאי יאכל טבלים דסמיך אחבר שעשר עליו שלא מן המוקף לא ידע דאסירא.

דף לב:

ואיהו אפי' איסורא קלילא לא עביד ואי ק' מחוסר כפורים בע"פ ויבלת דכהן דאייתו רבנן דתוספות לימא דלא כרשב"ג לא אפי' תימא רשב"ג הכא לתקנתא דע"ה לא חשו דכל ע"ה פושע הוא דמיבעיא לי' לשיולי בי' רבנן או בעי עשורי אבל התם מאי אית לי' למיעבד על כורחי' בטיל ממצוה רבא

אלא נתכוין לשבות למטה. כתוב בפירש"י תירוצא הוא משמע דאינהו בהא קמסיימי מילתי' ותלמודא הוא דפריך והא קא משתמש באילן ומשני לעולם כו' ולא משמע הכי חדא מ"ט לא פרישו בה דרבי הוא ועוד מדאמ' לי' רב נחמן ישר ואמרינן אתמ' נמי ור"נ פריש בה ורבי היא אלא כולה דידהו הוא וקשקלי וטרי אלא נתכוין לשבות למטה הא קא משתמש באילן ואוקמוה לעולם כו' וכן פריש בה ר"נ משמי' דשמואל והא קא משתמש באילן אמר רש"י וה"ה דהו"מ פריך והא קא מפיק מכרמלית לרה"ר ואמר הריטב"א דלא פריך לי' משום דהו"מ לאוקמא בדבלה שמנה וטח על פניו דהוי רה"ר ולא ידענא א"ה למעלה מיו"ד נמי מקום פטו' הוי דתנן למעלה מיו"ד כזורק באויר:

ובתוס' ומהר"י מפרש דהומ"ל דקאי בכרמלית ואע"ג דאי מוקמת לה הכי תיקשי אימא סיפא נתנו בבור כו' מ"ש אילן למעלה מיו"ד ומ"ש בור עמוק יו"ד מ"מ ניחא לי' לאקשויי מרישא גופ':

רבי הוא דאמ' כל דבר שהוא משום שבות כו'. קשיא לי' להריטב"א והתנן אין מטבילין ואין מעשרין את הודאי וכו' וניחא לי' כדאמ' הראב"ד שלא התיר רבי לעשות מעשה בשבות דרבנן בה"ש אלא לגבי עירוב הקל דיינינן לי' כאלו יכול לעשות כן כדי שלא לפסול עירובו בכך כו' ואמרינן אנן לסיועי' להראב"ד ולהריטב"א דבירושלמי אקשו אם אסו' לטלטלו לא יהא עירובו עירוב ומשני ראוי הוא לעבו' על השבות ולאכול וירושלמי התירו לו שבות בין השמשות לא קאמר אלא ראוי הוא לעבו' על השבות עובר קרי' לי' ש"מ אסו' לטלטלו אפי' בה"ש אלא אע"ג דאסו' לטלטלו כיון דלא אסירא אלא משום שבות קרינן לי' ראוי לאכלו דהא אי אכיל לי' לא עבר אלא אשבות ראוי הוא לעבו' על השבות ולאכול ותו דאי הא דירושלמי משום דהתירו שבות בה"ש הא ראוי הוא לעבו'

על השבות סתמא בה"ש מיבעי לי' דרבי לא התיר אלא בה"ש ותו אמרת אסו' לטלטלו ואמרת ראוי לעבו' מיבעי לי' למימ' אסיר לטלטלו בשבת ראוי לעבו' בה"ש אלא לאו בה"ש נמי אסי' כי היכי דאסי' בשבת וקאמ' אע"ג דאסו' לטלטלו לגבי עירוב ראוי הוא לעבו' על השבות מיהא מ"מ לא אמרו אלא לגבי איסו' שבת משום דבה"ש ספיקא הוא ואע"ג דאסרוה נמי בה"ש קיל איסורי' דהא אשכחן דאקילו בבין השמשות לערב ולעשר הדמאי ולטמון החמין אבל בשא' איסורי' אפי' אסור' דרבנן לא אמרינן ראוי הוא לעבו' כדתנן אבל לא בטבל ומוקמינן בטבל טבול דרבנן ולא אמרינן ראוי הוא לעבו' ולאכול טבל דרבנן ואע"ג דמשום דבה"ש הוא דאקילו מ"מ לא חשו למימ' הואיל וראוי לעבו' בה"ש דכל קנית עירוב בה"ש הוא אבל אי אמרינן דרבי שרי שבות בה"ש בכ"מ פירושי הוה קמפרש דבה"ש הוא דהתירו אבל לא בשבת ואשכחן נמי לכהן בבית הפרס אקילו למימ' הואיל וראוי לילך ע"י נפוח כדאמרן בריש פירקין:

דמתא כמאן דמליא דמי. אמר הריטב"א קל הוא שהקילו חכמים לענין עירוב בדבר זה כו' אבל ודאי רה"ר גמורה היא ואסור ליטלו שאם אין אתה אומר כן אין לך עיר שיש בה ובעיבור' רה"ר וזה א"א ותדע דהא ירושלים אלמלא דלתותי' ננעלות בלילה חייבין עלי' משום רה"ר גמורה דאתו רבים ומבטלי מחיצתא וכ"ש בעבורה כו' ונראין דברי הריטב"א בעבורה של עיר דהתם הא ליכא מחיצות לטלטולי בגוי' ומרה"י לתוכו אבל עיר עצמה דמהלך את כולה לא אמרן אלא בעיר שיש בה מחיצות המתירות לטלטל בתוכה אבל עיר שהיא רה"ר או כרמלית אינה מהלך את כולה מידי דהוה אשבת בתל או בנקע דתניא (עירובין ט"ו א') שבת בתל או בנקע שהיא מד"א ועד ב"ס מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. עד ב"ס אין טפי מב"ס לא משום דלא הוקף לדירה אלמא אפי' מחיצות גמורות אלא שלא הוקפו לדירה עד ב"ס דמהנו לטלטולי בגוה מהלך את כולה טפי מב"ס דאסרי רבנן לטלטולי בגוה לא ולא מיבעיא עיר שהיא רה"ר דלא אהנו מחיצות אפי' מדאוריית' או כרמלית לא עדיפא מקרפף שלא הוקף לדירה ותניא עיר חדשה מודדין לה מישיבתה אלא היכ' דעיר מוקפת מחיצות העתירות אותה לטלטל בתוכה אפי' עבורה דלית בה מחיצות בטלה אגבה לענין הלוך תחומין וכי פריך מדאמ' רבא הנותן עירובו יש לו ד"א מעבורה של עיר הוא דפריך דדמיא לי' חבל עיר ובית לא דמי לי' דהתם רה"י גמורה וטלטולי בגוה ומרה"י לתוכו שרי מיהא היכ' דאיתנהו לעיר מחיצות גמורות אלא דלא ערבו אהדדי עירובי חצרות או שתופי מבואות אע"ג דלטלטולי ככרמלית דמיא מ"מ מהלך את כולה הואיל ומחיצותי' מתירות אותה אלא איסו' דבר אחר גורם לו. והרשב"א (עה"ק שער הז"י"ט:) חמר עוד זאת הקילו בו שאם

נתנו באילן או כותל גבוהין יו"ד ורחבין ד' והן ברה"ר שבתוך העיר בסרטייא ופלטייא או אפי' בתוך עיבו' העיר ונתכוון לשבות למטה ואפי' רחוק מד' ה"ז עירוב לפי שאנו רואין את כל העיר ועבורה כלאי' ועולין עד לרקיע וכאלו הוא ועירובו ברשות היחיד ואנן קשיא לן הא מילתא דהכא אינו מהלך את כולה דלא עדיפא מעיר חדשה ומתל ונקע כדאמרן ועירובו נמי לאו עירוב הוא:

לרש"י דאמ' בדרב יצחק ברי' דרב משרשיא למטה מיו"ד במקום העירוב רה"ר ואמר אהא דאמרינן אלא אריש‍א וא"ל רבנן אע"ג דהוא ועירובו ברה"ר הואיל ואסו' ליטלו בשבת משום אילן בה"ש נמי אסור ה"נ לא עצי לאקשויי והא מפיק מכרמלית דהכא ע"כ כדרב יצחק ברי' דרב משרשיא והוא ועירובו ברה"ר הוא ואפי' למהר"י דבמקום עירובו כרמלית הו"מ לשנויי הכא בשרבים מכתפין למטה מיו"ד דהו"ל הוא ועירובו ברה"ר

דף לג.

דהדר זקוף הא דקשו בה רבנן והא גדיים בוקעין בו שאני הכא דאילן הוא דאיתעקים ואזיל ואילן למטה רחב ד' בגובה ג':

מידי דהוה אעמוד עקום באיעקם בגובה יו"ד ורחב ד' בראשו מי לימא בראשו לאו רה"י הוא:

הא דאמרי רבנן דתוס' ואפי' ר' יוסי בר"י לא קאמ' אלא בהדרן מחיצות לטעמי' דאמרי' האי כמאן דלא כר' יוסי בר"י דשמעתין אקורה קאי ושני דקורה לא הדרן מחיצתא ה"נ לא הדרן מחיצתא אבל לרש"י דאמ' האי כמאן אדרבינא קאי ולא הדרן מחיצתא דכי אמרת גוד אחית אכתי צריכת למימ' חוקקין ותרתי לא אמרינן הכא הדרן מחיצתא הויא דמ"ל איכא קנה באמצעיתא ומ"ל ליכא קנה באמצעיתא מחיצת' דהאי נוף הדרן כמחיצתא דטרסקל:

לרש"י למטה מיו"ד מונח העירוב ברה"ר דבמקום העירוב נמי מכתפין ולמהר"י במקום הזקיפה לא מכתפי והוי כרמלית וכי מכתפי במקום הנטי' לא ידענא מאי דוחקי' דרש"י ורבותינו בעלי התוס' לאוקמא להא דרב יצחק ברי' דרב משרשיא באילן שבמקום שביתתו גבוה יו"ד ורש"י מדמי לי' למושיט וכבר אותבי' הריטב"א דהכא מעביר ברגליו ועוד מושיט נותן מרשות שעומד בו לרשות שחברו עומד שם והכא נוטל משם ומביא לרשותו ועוד התם בשנים כדאמרי' בירושלמי. וקשיא נמי לרבותינו בעלי התוס' הא אי בעי זריק ועוד טרחי בה טובא לפרוקי כן הריטב"א וכן הרשב"א אייתי להא שמעתא בספרו עה"ק באילן ונופו מכדי ר' יצחק ברי' דרב משרשיא באילן שנופו נוטה קאמ' באילן הנוטה קאמ' שראש האילן נוטה חוץ לד"א ונתכוון לשבות בעקרו ועירובו חוץ

לד"א למעלה מיו"ד עירובו ברה"י והוא בר"ה למטה מיו"ד עירובו בכרמלית והוא ברה"ר וכי עקר מכרמלית לרבי שפי' דמי וקאמ' והא אי בעי מייתי לי' דרך עלי' דמייתי לעירובו מחוץ לד"א מהיכא דזקיף ומנח לי' אדוכתא דנוטה דכרמלית היא ואי בעי מצי הדר ומייתי לי' למקום שביתתו ממש כדאמ' הר"י ומשני כשרבים מכתפין עלי' וממקום עיקרו עד אתרא דהד' זקיף רה"ר הלכך אי עירובו באתרא דזקיף למטה מיו"ד דכרמלית הוא עירובו עירוב כרבי ואי למעלה מיו"ד הא לא מצי מייתי דכולי' רה"ר:

הריא"פ והרמב"ם לא מייתי להא דרבא ולא מפלגי בה מידי ואית לן למיפרק אליבי' קסברי היכא דהוא במקום א' ועירובו במקום אחר ולא מצי מישקל לי' לעירובי' בהא לא אמר רבא כמאן דמליא דמי ס"ס הא לא מצי שקיל ומייתי לעירובי' ולא עדיפא מנתנו במגדול דהוא ועירובי' ברה"י וכי לא מצי שקיל לאו עירוב אלא לא מתנו להא דרבא בתר אוקימתא דשמואל וחברייא ומקמי דמייתי להא דר' יודא בקורה מתנו לי' להא דרבא בשלהי שמעתין ואמתני' קאי ורבא פליג אכולהו ומוקים למתני' כר"י וכו' ורבא מוקים למתניתין כר"י דאמ' למעלה מיו"ד בעינן מקום ד' ולמטה לא בעי מקום ד' והאי אילן דלית בי' ד' הלכך למעלה מיו"ד אין עירוב למטה מיו"ד עירוב וקאמ' ל"ש דבעינן מקום ד' אלא באילן העומד חוץ לעיבורה של עיר אבל עומד בתוך עיבורה לא בעי מקום ד' דמתא כמאן דמליא והוי מקום ד' וכדאמ"ר חסדא בפ"ק דשבת נעץ קנה ברה"י אפי' גבוה ק' אמה וזרק ונח ע"ג חייב דלא בעי הנחה ע"ג ד' דביתא כמאן דמליא דמי ה"נ לגבי תחומין דחשבינן לי' כבית אמרינן כמאן דמליא לגבי עירובי' דחשיב כמונח ע"ג מקום ד' וחוץ לעיבורה נמי בד"א דעלי' כיון דלגבי תחומין ד"א כביתו דמי לגבי עירובו נמי כמונח על גבי מקום ד' דמי. וקורה דר' יהודה ברחוקה ד"א ממקום שביתתו ומתני' נמי אוקמה ר' יצחק ברי' דרב משרשיא באילן הנוטה חוץ לד"א ונתכוון לשבות בעיקרו והדר זקוף והאי אילן בין בעקרו בין בנטיתו בין בזקיפתו אין בו ד'. ואקשינן והא אי בעי מייתי דרך עלי' דכי שאני לן בין חוץ לד"א לתוך ד"א היכא דרה"ר מפסיק בין מקומו למקום עירובו כי קורה דר' יודא אבל האי אילן חדא הוא עד דזקיף וכולי' מקום פטו' דלית בו ד' וכולי' כתוך ד"א דמי וכדאמ' הריטב"א אליבא דרש"י כיון שהאילן אחד האילן עושה אחד מקום שביתתו עם מקום עירובי' כיון שיכול להביא אצלו פחות פחות מד"א ה"נ לדידן כולי' חדא הוא הואיל ואילן חדא וכולי' מקום פטו' ומשני כשרבים מכתפין ור"ה מפסיק בין מקום שביתתו למקום עירובי' ולא אמרינן כולי' כד"א דמי' ודוחקי' דרבא למוקים בכה"ג מתני' קשיתי' דקתני בור אפי' עמוק מאה אמה עירובו עירוב ואוקימנא לי' דקאי בכרמלית ואי רישא באילן דאית בי' ד' ודקאי בר"ה אדקא

מפליג בין אילן לבור לפליג באילן גופי' וליתני בד"א בעומד בר"ה אבל אילן העומד בכרמלית אפי' גבוה מאה אמה עירובי' עירוב. אלא אילן נמי ל"ש דקאי בר"ה ל"ש דקאי בכרמלית ומשום דלית בי' ד' אבל בור דקאי בכרמלית דסתם בור אית בי' ד' אפי' עמוק מאה עירובו עירוב ורבינא ור' ירמי' דאוקמי להא דרבי ורבנן באילן רחב ד'. כשמואל וחברייא דאוקמו נמי למתניתין בכה"ג ולא ניחא להו לאוקמי באילן דלית בי' ד' ובגווני דחיקי כדרבא ואע"ג דלרבינא רבי ס"ל כר' יודא מ"מ אוקים לי' ברויחא ומתני' לשמואל וחברייא וברייתא דרבי ורבנן וברייתא דהניח עירובו בכותל כולהי אפי' בתוך ד"א בהנך משום דעירובי' ברשות אחריתא דלא מצי מישקל וממטי לעירובי'. וכן גבי בור דאמרינן אי בר"ה ונתכוון לשבות למעלה הוא במקום א' ועירובי' במקום אחר אפי' בתוך ד"א והא דסתים תלמודא ולא פריש לאוקימת' דרב' דממילא שמעת לי' מדאמרינן מתא כמאן דמליא דמי ובאילן דאית בי' ד' ונתכוון לשבות למטה ודאי לא מסתב' דהא ס"ס עירובי' לא מצי מייתי למקום שביתתו אלא למישווי' כמקום ד' קאמ' כיון דלגבי תחומין כביתי' הואי לגבי עירוב נמי כביתי' הואי דלא בעינן מקום ד':

ואנן לית לן דר' יודא וממילא לית לן דרבא אלא מתניתין ומתניתא כשמואל וחברייא וכרבנן דר' יודא ואפי' בתוך ד"א ובעבורה של עיר:

והרשב"א אמר כרבא וכר' יצחק ברי' דרב משרשיא וכר' יודא ואם הניחו למטה מיו"ד טפחים אע"פ שאין במקומו ד'. אבל הניחו למעלה מיו"ד צריך שיהא במקומו ד'. ובשמעת' דרב' מאריך ונקיט כמה גווני:

ולרש"י אדקורה דר"י לענין נתכוון לשבות אמרינן ד"א שלו כמאן דמליא מני ואע"ג דלא מני מייתי לעירובי' ואיהו ברה"י כמאן דנתכוון לשבות למעלה ברה"י דמי ואע"ג דלגבי טלטול ברה"ר קאי ולענין עירוב במקום ד' לא אמרינן כמאן דמליא דמי ובעינן מקום ד' ולא מסתברא אבל לרבנן דתוס' דמוקמי לדר"י אפי' חוץ לד"א וביש בראשו ד' ואין בתחתיתו ג' עסקינן איכא למימ' דר"י דוקא בחוץ לד"א אבל בתוך ד"א כיון דאמרת לגבי נתכוון לשבות ברה"ר כמאן דמליא וקאי ברה"י דמי לענין עירוב במקום ד' מיבעיא דברה"י ודאי לא בעי מקום ד' כדרב חסדא:

ואסור ליטלו. חדא משום דקא משתמש באילן ועוד דקא מפיק מכרמלית לרה"י. ורש"י דלא אמר הכי לטעמי' דקסבר למטה מיו"ד מונח העירוב ברה"ר. וכן אמר רש"י בהדיא בהא דאלא אריש בתוך שלשה מות' ליטלו. דלא גזור בי' שימושי אילן ולאו כרמלית היא אלא כרה"ר:

אסור ליטלו להריטב"א משמי' דהראב"ד דאמ' לא התיר רבי לעשות מעשה כי הכא אסור ליטלו אפי' בה"ש:

נתנו בכלכלה רש"י לא מתני הכא ואסו' ליטלו והריטב"א אמר דא"צ למחוק דהא דלא מתמה העלי' דרבי משום דמדרבנן קשיא טפי למ"ד צדדין מותר ותו כיון דאמימרא דרבנן קאי נקיט לרבנן ואנן לא ידעינן א"ה היינו דמשני אלא אריש מאח' דרבי בהדיא קאמ' ברישא ובסיפ' ואסו' ליטלו ואתו רבנן וקאמרי כ"מ שאסו' ליטלו אין עירובו עירוב מהי תיתי דפליגי עלי' דרבי אסיפ' וקסברי מות' ליטלו אלא כ"מ שאסו' ליטלו בין ברישא בין בסיפ' אלא אי לא מתנינן בדרבי ואסו' ליטלו אמרינן דרבנן אריש' וסיפא דכ"ע מות' ליטלו:

לימא קסברי רבנן צדדין אסורין ורבי נמי עד כאן לא פליג אלא דלא גזור שבות בין השמשות אבל אסו' ליטלו מודי ומדלא משנינן לעולם צדדין מותרין ורבנן משום דבראשו ד' אסרי ש"מ היכא דלא הדרן מחיצתא אפי' לר' יוסי בר"י אפי' לכתחילה שרי א"נ אכתי לא נחית לאוקימתא דרבינא וכי אסיק רבינא ה"נ דלכתחילה משום דבראשו ד' אסור:

אלא אריש' דאסו' ליטלו משום תשמיש אילן ומשום דעירובו בכרמלית ואיהו ברה"ר.

דף לג:

אין גבוה יו"ד א"צ שיהא בראשה ד'. אי מדיוקא אימא ר"י ל"ש גבוה ל"ש אין גבוה ד' בעי וגבוה יו"ד קמ"ל סד"א גבוה יו"ד ורחב ד' רה"י הוא קמ"ל

כדרבא לרש"י ולרבותי' בעלי התוס' דלא אמרינן גוד אחית וה"ק רחב ד' אפי' גבוה יו"ד עירובו עירוב ואם לאו שאינה רחב' ד' אין עירובו עירוב מכל מקום. אלא דמסתברא לי' לתלמודא הכי

למאן דגריס דפריך נמי אריש עירובו עירוב הא הוא במקום א' ועירובו במקום אחר כדאמ' הריטב"א מאי משני מוקים לדר"י בראשה ד' ותחתי' בקיעת גדיים כדפרישו רבותינו בעלי התוס' והיינו דקמשני צריך שיהא בראשה ד' דרחב ד' דר"י בראשה קאמ':

ר' ירמי' אמר שאני כלכלה הואיל ויכול כו' לרב ירמי' אפי' באילן רחב ד' נתנו בכלכלה ותלאו בו עירובו עירוב. ומדרב פפא ס"ל כוותי' וכולהי אמוראי קא מפרקי אליבי' ובירושלמי נמי אסיקו הכי הכי הלכתא ולא אשכחן לרבנן קשישאי דלימרו הכי ולא ידענא מאי טעמא:

עוד אמרו בירושלמי הדא אמרה ספסל שהוא נתון ברה"ר גבוה יו"ד ורחב ד' מכיון שהוא ראוי להפכו ולבטל רה"י שבו ה"ז עירוב:

בתוס' לפ"ה דפי' לעיל גבי אילן הנוטה כו' צריך לחלק כו' וכן לפר"י אהא אי בעי מייתי לי' דרך עלי' אלא דלר"י אימא תלמוד' אקשי לבתר דאסיק כר' ירמי' אלא לרש"י תיקשי רב בר שבא ליפרוך אדרבא:

דף לד.

ואמאי נימא כיון דאי בעי אמטויי כו' לר"י בעל התוס' מבה"ש דערב שבת לא פרכינן דאי איכא למיפרק מאי משני גזירה משום יו"ט אחר השבת התם נמי לישתרי כי היכי דשרי בה"ש דערב שבת. וכ"ת התם דספיק' משום יום שעב' אסו' הואיל ואיכ' חזקה דאיסור' א"ה לרבי שבות דשרי בה"ש ליגזור אלא לא גזור אלא היכ' דביו"ט אחר השבת איכא איסור דאורייתא כדפרישו בתו' והיכא דאיכ' איסור' דאוריית' בה"ש דע"ש נמי אסי' והיינו דהג"ה דתוס':

והריטב"א משמי' דהראב"ד אמר דמשני פריק הואיל וקנה מאתמול נימא כיון דמצי ממטי מבע"י וכו':

נתכוון לשבות כו'. או בראש המגדול הא דפרישו בה משום מעביר ארבע אמות ברה"ר קשיא הא מצי מייתי לי' לתוך ד"א שלו כדאמרו רבנן דתוס' בדרבא לעיל ולרש"י דלעיל קשיא הא מצי מייתי לי' פחות פחות מד"א ולרבנן דתוס' איכא למימ' אזיל חוץ לד"א טובא תו קשיא למטה מיו"ד נמי כיון דיש לו ד"א מקום העירוב דבתוך ד"א שלו רו"ל כמונח ברה"י וכמאן דאנחא למעלה דמי דרה"י עולה עד לרקיע כי היכי דאמרינן אמקום שביתתו:

דף לד:

לא צריכא דקאי בכרמלית וכ"ת מאי פסקא דאילן ברה"ר קאי ובור בכרמלית וליפלוג ולית ני באילן גופי' בד"א בעומד ברה"ר אבל עומד בכרמלית אפי' למעלה מיו"ד עירובו עירוב סתם בור לא חפרי אינשי ברה"ר:

אלא ש"מ כאן בעוזרדין כאן בשאין עוזרדין לרש"י דאמר חד מינא הוא ומעיקרא דרכיך נידון כירק ולבסוף דאקשי נידון כאילן הכא כגון דנטע כרם בבתרייתא דכי נטע לי' בקנה רך כלאים ובקשה לאו כלאים דאי לא תימא הכי מאחר דאיתסר בעידנא דרכיך היכי הדר ומישתרי:

שמעינן דקנה דעוזרדין חמירא מאילן דאפי' בה"ש אסירא שמא יקטום ובלאו דעוזרדין אפי בשבת שרי ומדקא כולהי רבוותאי פסקי וקאמרי קנה מחובר אסורה ולא מפלגי בה מידי אלמא קסברי עוזרדין ושאין עוזרדין תרי מיני נינהו וסתם קנה דעוזרדין ודלאו עוזרדין לא שכיחא:

מתני': **רא"א** אם אינו יודע כו' אמר הריטב"א דכל שאינו יודע בודאי אינו עירוב ס"ל כר' מאיר וספק עירוב אינו כשר ואנן אית לן למימר אפי' תימא ר' יוסי ע"כ ל"ק ר' יוסי אלא היכא דאיכא למיתלי דבה"ש הוה עירוב כדהוה מעיקרא כגון נשרף או נטמא ספק בע"י ס' משחשיכה אמרינן העמד עירוב על חזקתו אבל הכא דודאי ליתנהי בה"ש בדוכתא דהוה מעקרי דמעקרא הוה בידי' והשתא אבד ונפיק מתחת ידי' אתרע חזקתי':

גמרא: **הא** דאמרו רבותינו בעלי התוספות והא דקא' דמ"ס כלי הוא היינו בהנהו דאו' נוטלין ולא מחזיר ודלא הוי בנין וסתירה גמורה וכן אמר הרא"ש השתא דקארי לה משום דאסור לשבור ומשני דסתיר כל דהו כעין חזרת דלתות ומאי ומ"ס כלי הוא ואין בנין וסתירה בכלים הא מעקרא נמי ידע דכלי הוא ואין סתירה בכלים אלא סתירה גמורה קא קשיא לי' וקא מהדרי לי' הכא לאו סתירה גמורה היא עיקר חסר מן הספר ואיכא למימר מעקרא קס"ד אי מתני' דאפשר בסתירה כל דהו מ"ט דר"א ואלא בסתירה גמורה ואמאי הוא במקום א' כו' ואהדדי לי' ר"א ורבנן באוהל וכלי קמיפלגי ולעולם דאפשר בסתירה כל דהי מיהא סוגיא רהיטא דרבה ורב יוסף אהדדי דמ"ס כלי הוא ואין בנין וסתירה בכלים ומעקרא ס"ד דאוהל הוא ובכלי גדול מחזקת מ"ס א"נ בשל אבן א"נ במגדל המסומר וכן סוגיא דשובר את החבית דאפי' שלימה שרי וכן אמרו בירושלמי כדאייתו' בתוספות ומוסתקי לר"א הוא דאוקימנן וכן אמר רבינו אלי' ואביי ורבא בכלי גדולה מחזקת מ"ס אוקמי לה

והא"ר זירא ביו"ט אמרו כו' ולא אוקמי' לדהכא אפי' בשבת ורבי היא דלא גזור שבות בה"ש דא"כ רב ושמואל דאמרי ר"מ היא מאי איכא בין ר"מ לרבנן לר"מ נמי בשבת אסור משום שבות ולרבנן דאסרי אפי' ביו"ט משום שבות היא דאסרי דאוירא דליבני ליה בי' משום דסתר אהלא אלא מדרבנן כדאמר רש"י ואי משום דלרבנן דר"מ שבות חמירא היא ואפי' רבי מודה לא מסתבר לי' לאפלוגי בהא ומדאוקמי רב ושמואל למתני' כר"מ מכלל דניחא להו לאוקמי מתניתין אפי' לרבנן דרבי דר"א ודאי כרבנן דלת"ק דר"מ נמי שבות הוא דהוי ובתוספות דא"כ טעמא דר"א דאסר משום דסבר כרבנן ולא ניחא לי' לאוקמא פלוגתא בדרבי ורבנן:

ולא ידענא היכי ס"ל אי ס"ל דת"ק דר"מ נמי משום שבות הוא דאסרי כרש"י ולאפלוגי בין האי שבות להאי שבות לא מסתבר דקארו לה מאי קארו לה לימא רבי היא א"כ מאי ר"מ דקארי רב ושמואל ואי ס"ל דת"ק מדאורייתא קאמר א"נ סבות דת"ק דמשום סתירת אוהל חמירא ואפי' רבי מודי אבל שבת לר"מ דמשום מוקצה הוא ולרבי לא גזור במאי מיפרקי דא"כ טעמא דר"א דס"ל כרבנן ממאי אימא דכ"ע כרבי ור"א כת"ק דר"מ וליכא

למימר דארב ושמואל קא מהדרי דלא מוקמי למתני' כרבי משום דר"א כרבנן כדאמרן דלא משתמע לישנא דידהו הכי:

הריטב"א אמר טעמא דבשבת לא משום דדמיא לסתירה ושבת דחמירא אסרי בי' טפי והכא משום דשבות כי הא דדמיא למלאכה דאורייתא אפילו רבי מודי אבל משום מוקצה ליכא דלבנים ועפר הואיל ושרי למפחת' כמאן דסתים להו מעקרא לדלת דמיא ומדאמרינן במס' יו"ט איני והא"ר נסמן שרגינהו ודאי אקצינהו א"ר זירא בי"ט אמרו כו' מכלל דבשבת לא משום מוקצה וכדפרישו לה התם רש"י ורבותינו בעלי התוספות:

א"ה היינו דקתני עלה רא"א אם בעיר כו' מסתברא דהשתא נמי אסיק אדעתי' מאי אבד אבד ונמצא אם בעיר אבד ונמצא עירובו עירוב דאי לא נמצא אבד בעיר מאי הוי אימא לא ימצא כלל באותו שבת ולרבנן בין בשבת בין ביו"ט בין נמצא בין לא נמצא עירובו עירוב דאי בעי סתר לי' כר"מ ומתניתין בלא נמצא פליג ר"א ואמר אם אין יודע שהמפתח במקומו כגון שלא נמצא ואינו יודע היכן הוא אינו עירוב וברייתא קתני אבד המפתח ה"ז עירוב מ"מ רא"א אם בעיר אבד ונמצא בשבת עירובו עירוב בשדה אינו עירוב ולא מיבעיא לא נמצא כלל ואדמוקים למתני' ביו"ט פריך אי בי"ט מ"ל בעיר מ"ל בשדה ומשני חסורא מחסרא וה"ק בד"א מ"מ עירובו עירוב ביו"ט אבל בשבת אין עירובו עירוב ואפי' נמצא בעיר ואתא ר"א וקאמר בשבת אם נמצא בעיר עירובו עירוב וקאמר דמחסרא נמי וקתני נמצא המפתח כיון דרבנן בי"ט בלא נמצא קמיירי ור"א בשבת בנמצא בעאי פליגי ר"א ורבנן בברייתא דהא רבנן נמי ס"ל בשבת אינו עירוב ור"א נמי קאמר בשדה אינו עירוב ובלא נמצא לר"א נמי אפי' בעיר אינו עירוב אלא מיחסרא בדרבנן וקתני נמצא המפתח וכו' ובתרתי פליגי בלא נמצא בי"ט לרבנן עירוב ולר"א אינו עירובו בנמצא בעיר בשבת לרבנן אינו עירוב ולר"א עירוב והיינו דרבותינו בעלי התוספות דאמרי עלי' דרש"י לא דק ולישנא דתלמודא כוותי' דרש"י דהא סתמא אבד המפתח קתני וקתני נמי אם בעיר אבד ולא קתני נמצא הלכך למאי דס"ד אפי' בלא נמצא הואיל ואי משכח מצי מייתי אלא לבתר דאוקים למתני' בי"ט ור"א אפי' בי"ט קאמר במתני' ואי איתא בי"ט ל"ש עיר ול"ש שדה שרי הואיל ואי משכח להכי מחסר ומתני בברייתא נמצא ומתני' בדלא נמצא והואיל ואי כח לא אמרינן והשתא לאביי ורבא דאוקמוה בשבת ובמנעיל וקטיר במתנא ולא מחסרא ברייתא דרבנן אפי' בשבת ולא נמצא שרי ר"א נמי אפילו בלא נמצא קאמר כדקתני אבד ולא קתני נמצא ומשום דהואיל ואי משכח מצי מיית לי' וביו"ט מ"מ שרי ונ"מ לדידן דקי"ל כרבנן היכא דלא מצי שקיל בה"ש ואבד המפתח

בעיר למאי דקי"ל כר"ש א"נ ביו"ט ואפי' בשדה אפי' בלא נמצא המפתח עירובו עירוב הואיל יאי משכח מצי מייתי וצ"ת:

ורש"י דאמר ג' מחלוקת בדבר או למאי דסליק אדעתין מעקרא קאמר דלא מתני נמצא בברייתא ואבד בעיר אפי' לא נמצא הואיל ואבד במקום שאם ימצא יוכל להביאו ומשני חסורי מחסרא ולרבנן ביי"ט מ"מ שרי דאי בעי סתיר ובשב' מ"מ אסיר והשתא לא מצית אמרת דלר"א אבד אע"ג דלא נמצא דא"כ ביי"ט דל"ש עיר ול"ש שדה מ"מ שרי אלא מתניתין דר"א אסר ביי"ט היכי מיתרצא אלא ר"א אב"ד ונמצא קאמר וה"ק נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה אינו עירוב רא"א בעיר עירוב וקמיפלגי ביי"ט ולא נמצא ובשבת ונמצא וליכא למימר דמתניתין בשדה דביי"ט ל"ש שדה ל"ש עיר וג' מחלוקת ליכא למימר דלמאי דס"ד ר"א דמתניתין ובריייתא פליגי בדר"ש אבל למאי דמסיח למיפלג ביי"ט אי אמרינן אי משכח מייתי או לא אמרינן לא מסתבר למישוי פלוגתא בהא וניחא טפי למיתני בברייתא נמצא א"נ קסבר רש"י ר"א דמתניתין דתנא אם אין יודע שהמפתח במקומו משמע אפי' נמצא בעיר לאו כלום עד שיודע שהוא במקום המגדל ולמאי דמסיק נמי ג' מחלוקת בדבר לרבנן ביי"ט עירובו עירוב מ"מ דאי בע' סתיר ובשבת מ"מ אין עירובו עירוב לר"א דמתני' בין ביי"ט בין בשבת בין נמצא בעיר בין בשדה אינו עירוב עד שיודע שהוא במקום המגדל ואית לן למימר טעמי' ביי"ט דהאי נמצא בשבת או ביי"ט קאמר וקסבר ר"א נמצא בה"ש בעינן לר"א דברייתא בלא נמצא אין עירובו עירוב ואפי' ביי"ט דלא מצי סתיר כת"ק דר"מ ובנמצא ביי"ט עירוב ובשבת בעיר עירובו עירוב כר"ש א"נ מתניתין בשדה והיינו ר"א דברייתא וכן אמר הריטב"א דלמאי דמסיק נמי ג' מחלוק' אלא דהריטב"א אמר דג' מחלוקת הן בנמצא ולת"ק דר"א אפי' בשדה עירובו עירוב כר"ש דתפילין דאמר נותנו לחברו וחבירו לחבירו ולא ידענא האי תנא הי ניהו וכן הא דאמר טעמא דר"א כרבנן דר"ש קשיא י"ט מא"ל.

הא דאודי רבנן לר"א בבני חצר כו' פרישן בתוספתא בפ"ב:

דף לה.

נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב כרבנן דרבי דאי כרבי לא גרע גגות חצירות וקרפיפות מכרמלית דהוי עירוב והאי שדה אי כרמלית כרבנן ואי בשדה שהיא רה"ר אפי' לרבי:

שמעינן משמעתין נתנו במגדל של לבנים ובאוירא דלבני ביי"ט עירובו עירוב דאי בעי סתיר ובשבת נמי לרהיטא דשמעתא דמס' י"ט דמשום דשרגינהו אקצינהו הוא דאסיר אנן דקי"ל כרבי הוי עירוב ואי תימא דבהאי שבות דדמיא לסתירה אפי' רבי מודה

כדאמר הריטב"א הו"מ מוקים למתניתין אפי' בשבת ובריית' לא מיחסרא ודכ"ע אית להו דרבי דרבנן ור"א בפלוגתא דר"מ ורבנן קמיפלגי רבנן כר"מ וביט"ט מצי פתיר ובשבת דמשום מוקצה הוא דאסיר שבות היא ולא גזרו עליו בין השמשות ור"א כרבנן דר"מ דאסרי משום דדמיא לסתירא ואפי' לרבי גזור אלא דניח' לי' לאוקמ' כרבנן דרבי ואימ' משו' דסת' שדה כרמלי' היא וקאר"א אינו עירוב ואנן דקי"ל כרבי בין ביט בין בשב' ואפי' לא נמצ' כלל עירובו עירוב והרא"ש אמר בשב' אין עירובו עירוב קם בריה הרב בעל הטורים בשיטתי' קסברי כהריטב"א דמשום דדמיא לסתירה הוא דאסיר ואפי' רבי מודה ובמס' יט מעקרא כי אקשי מדרב נחמן דאמר שרגינהו אקצינהו אקשי וכי מסיק ביט אמרו אבל לא בשבת אמרינן דבשבת אפי' משום סתירי אוהל אסר:

ואם נמצא המפתח בשבת להרא"ש והריט"בא או בבנין גמור ואפי' ביט אמרו הרא"ש וברי' ביט עירובו עירוב ובשבת בעיר עירובו עירוב דקי"ל כר"ש בשדה אין עירובו עירוב והאי שדה שדה שהיא ר"ה דאי כרמלית הא קא שרי בבור העומד בכרמלית אפי' עמוק מאה. והרמב"ם אמר נתנו במגדל ואבד המפתח אם יכול להוצאו בלא עשית מלאכה ה"ז עירוב אלמא לא שאני לי' בין שבות לשבות וסוגיין אליבא דרבנן ואנן דקי"ל כרבי בכ"מ הוי עירוב:

וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ה' יט) נתן את עירובו במגדל בין של עץ בי של אבן ונאבד המפתח אם יכול ליטול את העירוב משם בלא מלאכה של תורה ה"ז עירוב ואעפ שיצטרך לעשות מלאכה שיש בה שבות ואם לאו אינו עירוב. ולפיכך אם היתה הדלת קשורה בחבל וא"א לו עד שיתיר הקשר או עד שיפקיע את החותמות או שיחתוך ואפי' חותמות שבקרקעות ה"ז עירוב לפי שאין בכל אלו איסור של תורה ואפי' חותך חותמ' שבקרקע אינו אלא משום שבות ול"ג עליו בה"ש ומדסתים ואמר ואעפ שיצטרך לעשות מלאכה שיש בה שבות ש"מ כהרמב"ם ס"ל מיהא בירושלמי אמרו אמתני' דנתנו באילן למטה מיו"ד ה"ז עירוב אע"ג דאסור ליטלו ראוי הוא לעבור על השבות ולאכול ולא אייתוה למאן דליפלוג בהא ומתני' דקצה וקונדס אוקמוה בטבלא נתונה עלי' ש"מ לשמא יקטום נמי לא חשו. ואמתני' דמגדל אמרו תני' רא"א אם בעיר אבד עירובו עירוב אם בשדה אבד אין עירובו עירוב. ופירשוה משום דבעיר יכול להביאו דרך פטור ובשדה אינו יכול להביאו ואקשו יאות אמר ר"א מ"ט דרבנן ושני כדר"מ דאמר פוחת ונוטל ואקשו כלום אמר ר"מ לא ביט דלמא שבת ואוקמוה למתניתן כר"א בן יעקב דאמר קושרין לפני הבהמה שלא תצא. ונחזי אנן מדלא אייתוה למאן דליפלוג אהא דראוי הוא לעבור על השבות ולאכול ולא חשו אפ' לשמא יקטום להכא אמרו יאות אר"א מ"ט דרבנן והא

סתם שדה כרמלית הוא ומ"ש מאילן למטה מיו"ד וצריכנא דחוקי ומוקמי הכא בשדה שהוא רה"ר והא דדחו אוקימתא דר"מ דבי"ט הוא מדשרי בי"ט מכלל דמדאורייתא שרי ובשבת רבנן הוא דגזור בי' והאמרת ראוי הוא לעבור על השבות ולא אמרת לליפליג תנא בהא ואפי' לשמא יקטום לא חשית ובעינן דחוקי עוד דשבות דהכא חמירא משבות דשמא יקטום. ודאוקמוה כר"א בן יעקב מכלל דמאן דלית לי' דראב"י סבר דמדאורייתא אסירא א"נ הא נמי משבותין חמורין היא וכולי האי לית לן לדחוקי נפשין וטפי אית לן למימר דהכא בסתם שדה דכרמלית הוא ושבות דפוחת ודמישרי קיטרא לא שנו מכולהי שבותין דעלמא אלא כי אמרו ראוי הוא לעבור על השבות שבות דנטיל' דעירוב אמרו אע"ג דאיכא בטלטולי' שבות דמנחא באילן או בכרמלית ראוי הוא לאכלו קרינן לי' דראוי הוא לעבור על השבות ולאכול אבל שבית דלאו בנטילה דעירוב הוא אלא בדבר אחר ועוד דמקמי דנטילה דעירוב הוא כגון לאיתויי' למפתח מכרמלית או למיפחת מגדל או למישרא קיטרא ואכתי לא נוטלו לעירוב לא אמרינן בי' ראוי הוא לעבור על השבות דבלאו משום עירוב הא לא ראוי לעבור עליו וכי עביד לי' נמי כי היכי דלישרי לטלטלי' לעירוב לא קרינן לי' ראוי כיון דבלאו עירוב לא ראוי מיקרי אלא שבות דנטילה דעירוב גופה קרינן לי' ראוי והשתא כולהי שמעתא דהכא ברויחא מיתוקמי ולא צריכן לדחוקי נפשין דאליבא דרבנן אמרו ואע"ג דרישא רבי היא או לאפלוגי בין שבות לשבות וכולהי סוגיין הלכתי ננהו וכהרא"ש וברי' ואפי' בשדה שהוא כרמלית וכל שבות דלאו כנטילה דעירוב הוא אינו עירוב וכן בחותמות שבקרקע אינו עירוב:

מיהא הא דאמרינן בנפל עליו גל לימא מתני' דלא כרבי לא צריכא דבעי מרא וחצינא דמלאכה היא הא לא בעי מרא וחצינא דשבות היא לרבי הוי עירוב והא טלטול אבנים דגל לאו בנטילת עירוב הוא ואיכא למימר דירושלמי ודבבלי פליגי אהדדי דירושלמי דאמרי ראוי הוא לעבור על השבות ולאכול ולא התירו כיון דלא עבר אלא אשבות קרינן לי' ראוי לאכלו וכהראב"ד וכדאמרן בריש שמעתא דנתנו באילן לא קרינן לי' ראוי לאכלו אלא היכא דשבות בנטילה הוא אבל דלא בנטילה הו"ל אינו ראוי לעבור כדאמרן ולהכי לא פריש מידי בנפל עליו גל ובבלי דאמרי לרבי לא גזרו עלי' בה"ש סברי דהתירו ואפי' בעלמא היכא דאיכא מצוה או צורך גדול התירו ולית להו דהראב"ד וה"נ אפי' שבות דלאו בנטילה התירו משום עירוב א"נ דכ"ע אית להו דהראב"ד ודבבלי סברי מ"מ ראוי לאכלו מיקרי. ודירושלמי מיפרקא כדאמרן ודבבלי משום דשני בין שבות לשבות א"נ סוגיין אליבא דרבנן וכהרמב"ם והרשב"א ואית לן למימ' דבבלי נמי אית להו האי סברא כי היכי דתיתי כולהי סוגיין ברויחא כדאמרן והא דאמ' בגל דבעי מרא וחצינא לרווחא

בעלמא קאמר אי תימא לרבי אפי' בכה"ג הוי עירוב לימא דלא כרבי ל"צ דבעי מרא וחצינא ולא קשיא ולא מידי אבל להלכה אפי' בלא מרא וחצינא לרבי נמי לא הוי עירוב וצריך תירוץ:

וקתני סיפא כו'. האי לאו סיפא דמתני' היא אלא דתוספתא והכי איתני' על השידה ועל התיבה ועל המגדל בזמן שהן באין במדה ר"נ ור"ש מטהרין ואם היו ניסוטין טמאין זה הכלל כל שהוא מכח הסטה טמא מכח רעדה טהור לרש"י הכא בשידה גופה אי מקבלי טומאה פליגי ואמ' אביי היסט מחמת כחו טמא שהקיש עליהן מחמת רעדה טהור היינו כח כחו והכא ברעדה מחמת כחו דבכחו הרעידן והנך תרתי מתניתא שמעינן מינייהו דהיסט גמור אפי' באוהל טמא דאוהל נמי מקבל טומאה והך סיפא ואידך דכ"ע היא ואביי בחדא מיני' הוי סגי לי' כיון דמקבלי טומאה תו ליכא למיפלג ביני' דאי כח כחו טהור בכלי נמי טהור וכן ברעדה מחמת כחו אלא לאביי לאלומי קושיא מייתי תרתי ולהר"ש בפירושיו על המשנה לא מתנינן הכי בדאביי מחמת רעדה טהור דהיינו פלוגתי' אלא דכ"ע היסט מחמת כחו טמא והכא ברעדה מחמת כחו עסקינן ובשידה תיבה ומגדל עצמן דכ"ע דלא מקבלי טומאה כלל דכלים הבאין במדה טהורין מכלום בין במגע בין מהיסט כי פליגי בכלים שבהן או עליהן והכלים ניסוטין מחמתן וקסברי רבה ורב יוסף למימ' בהיסט מחמת היסט קמיפלגי דמ"ס כלי הוא ואע"ג דכלי טהור הוא כי הסיט הזב להך כלי ומחמתו ניסוט כלי שבתוכו או כלי שעליו טמא ומ"ס אוהל הוא ובאוהל כי ניסוט כלי שעליו מחמתו טהו' וקא"ל אביי ותסברא התניא אהל וניסוט טמא אם ניסוט האוהל ומחמתו ניסוט כלי שעליו טמא כלי ואינו ניסוט טהו' שלא הסיט הכלי אלא הזב הרעיד את הכלי ומחמת רעדה ניסוט הכלי שעליו טהו' וכ"ת ממאי דר' נחמי' ור"ש היא דלמא דעת שלישית היא ורבנן ור"נ ור"ש פליגי וקסברי היסט מחמת היסט באהל טהו' בכלי טמא וקמיפלגי בשדה תיבה ומגדל אי אהל הוא אי כלי הוא והא קתני סיפא ואם היו ניסוטין טמאין זה הכלל כל שהוא מכח הסטה טמא מכח רעדה טהו' והך סיפא ר"נ ור"ש הוא דמתנו לה אלמא קסברי היסט מחמת היסט באהל טמא וכיון דריש' דקתני אהל וניסוט טמא ר"נ ור"ש היא סיפא נמי דקתני כלי ואינו ניסוט טהו' ר"נ ור"ש היא ואי מסיפא לחוד ה"א ההיא באהל אבל בכלי היסט מחמת רעדה נמי טמא והכא בהיסט מחמת רעדה פליגי מ"ס כלי הוא ומ"ס אהל הוא קמ"ל אידך דקתני כלי ואינו ניסוט טהור והיינו היסט מחמת רעדה דאי אינו ניסוט כלל מאי למימרא והיינו דרבותינו בעלי התוס' דהכא ותוספות דהכא דהר"ש היא דסתם תוספות דהר"ש היא. והא דקאמ' ה"א דאתיא דלא כר' נחמי' ור"ש ה"ה דלא כרבנן אלא הואיל ולאביי ר"נ

ור"ש היא קאמ' דה"א דלא כר"נ ור"ש היא אלא דעת שלישית היא. א"א אביי דכ"ע היסט מחמת כחו טמא שבכחו הסיט אהל או כלי ומחמת היסט זה הוסט כלי שעליו טמא והיינו דקאר"נ ור"ש כ"ש מכח הסטה טמא והכא ברעדה מחמת כחו שבכחו הרעיד אהל או כלי וכן אם הרעיד הקרקע ומחמת רעדה זו הוסט הכלי שעליו מ"ס הוי היסט ומ"ס לא הוי היסט וסיפא דקתני מכח רעדה טהור ר"נ ור"ש הוא וכן אידך דקתני כלי ואינו ניסוט טהור בהיסט מחמת רעדה ור"נ ור"ש היא:

מתני': **נתגלגל** חוץ לתחום הריטב"א פריק לקושיא דרבנן בעלי התוס' כל שאינו יכול לילך לשם בהיתר גמור אינו קונה לו עירוב. ע"כ. ואפי' לרש"י דאמ' ר"י ורבנן דכהן בב"ש הקברות כסומכוס הא לרבנן דסומכוס הואיל וישראל מצי אזיל ומיכלי' ש"ד הכא לא אמרינן ליקני לי' עירוב במקום שנתכוון לשבות ואע"ג דאיהו לא מצי אזיל למקום עירובו הואיל והנך דבתי דידהו להלן מביתי' דידי' והאי עירוב בתוך תחומי' מצי אזיל ומייתו למקום שביתתו ומיכל. דלאחריני הואיל ומצי מייתי לא אמרינן דאי לא תימא הכי לסומכוס נמי הנך הא מצו מייתו ומיהב לי' וחזי נמי לדידי' אלא הא דאמ' רבא ל"ש אלא שנתגלגל חוץ לד"א אבל לתוך ד"א הנותן עירובו יש לו ד"א קשיא מה נפשך אי נתכוון לשבות כמאן דקנה שביתה דמי אפי' חוץ לד"א נמי דהא אית לי' אלפים ממקום שביתתו אי מצי אזיל מביתי' ד' אלפים אמה אלפים עד מקום שביתתו ומשם ואילך אלפים ומייתי עירובי' לתוך ד"א ממקום שביתתו וקנה לי' עירובו. ואי נתכוון לשבות לאו כמאן דקנה שביתה דמיא ואמרינן לא קנה ולא מצי אזיל ומייתי אפילו תוך ד"א נמי לא אימור דאמרינן יש לו ד"א במקום שקנה שביתתו אבל חוץ לאלפים מביתו אפילו פסיעה חדא לית ליה ועירובי' הא חוץ לאלפים מביתו הוא ולא מצי אזיל ומייתי לי' ובעינא מימר נתגלגל תוך ד' אמות דאי נתכוון למיקני שביתה במקום שנתגלגל ש"ד דהא אית לי' ד"א וחוצה להן אלפים אמה השתא נמי אמרינן דקנה שביתה במקומו ויש לו ד"א וכמאן דמנחא במקום שביתתו דמי אבל חוץ לד"א דאי נתכוון למיקני שביתה התם הרי הוא מחוץ לתחום השתא נמי לא אמרינן דקנה במקומו והיינו דרבותינו בעלי התוס' אליבא דרבי דלהכי לא שרינן לי' שבות א"נ שאני תוך ד"א דהיכא דקני שביתה כמאן דמנחא במקום שביתתו דמי אבל חוץ לד"א דאפי' היכא דקני שביתה לאו כמאן דמנחא במקום שביתתו דמיא אלא משום הואיל דמצי אזיל ומייתי לתוך ד"א והכא מקמי דקני שביתה לא אמרינן כמאן דקני שביתה ולימא הואיל דהא השתא לא מצי אזיל ומייתי:

דבעי מרא וחצינא אמר הריטב"א וחייב בבית משום בונה ובשדה משום חורש ואע"פ שאין מתכוון לכך פסיק רישי' ולא ימות הוא וכגון דעביד בארעא דידי' מלאכה דצריכא

ל גופה חשיבא וחופר גומא וא"צ אלא לעפרה דפטור התם בארעא דלאו דידי' ואומר אני ט"ס בדברי רבינו דחופר גומא וא"צ לה לא בונה ולא חורש איכא אלא מקלקל הוא וכי מחייב משום בונה או חורש היכא דקא משוי אשויי לארעא הוא דמחייב אבל בעביד בה גומא לא כדאמרינן בכלל גדול היתה לו גבשושית ונטלה בבית חייב משום בונה ובשדה משום חורש וכן היתה לו גומא וטממה החופר גומא וא"צ אלא לעפרה פטור ואפי' לר"י דאמר מלאכה שא"צ לגופה חייב התם מתקן הכא מקלקל הוא:

ונפל עליו גל כגבשושית ונטלה הוא:

זימנין דאתי זיקא כו' הומ"ל נפל עליו גל משים דבעי מרא וחצינא אבל נתגלגל דתחומין דרבנן אימא כדאקשו רבנן דתוס' קמ"ל כדשני או כדשני הריטב"א א"נ נתגלגל משום דאחר מצי מייתי כדאמרן א"נ נתגלגל משום דאי כמאן דקני מצי אזיל ומייתי כדאמרן אלא חדא מיני' נקט:

דף לה:

תנא תרומה ונטמאת להודיעך כחו דר' מאיר דאי נטמאה מבע"י גרע מנפל עליו גל או נתגלגל דלאו עירוב הוא דכמאן דלית' אלא אבן בעלמא דמיא אלא בספק הואיל ואיתנהו בעולם ובמקום עירובו איכא למימר בי' טפי העמידנה בה"ש על חזקתה:

נגע באחד בלילה כו' הא דאקשו בתוס' לר' מאיר מ"ש ממעת לעת דנדה דמטמאה אפי' ברה"ר אית לן למימר התם משום דאמרינן הגס הגס חזיתי' כדאמרינן בריש נדה הכא מי איכא למימר מייתי ואתאי מייתי ואתאי מקמי דמיית לא מטמא והשתא הוא דמיית:

קשיא לה לרבותינו בעלי התוס' ומאי רומיא הא הכא איכא למימר אוקי גברא אחזקת ביתי' ואימא לא עירב ואיכא למימר אוקי תרומה אחזקת טהרה ואימא משחשיכה הוא דאיטמיא אמרינן אוקי חזקה להדי חזקה ולר"מ דאמר תחומין דאורייתא ספיקא דאורייתא לחומרא ומפרקי לה דאוקים לה בשני כתי עדים דאפי' תימא לר"מ נמי תחומין דרבנן ניחא ולא ידענא אי קסבר ר"מ תחומין דרבנן הנך תרי כתי עדים מאי אהני לה כי היכי דהיאך כת דאמרי מבע"י נטמאה מפקעי לה לתרומה מחזקת טהרה דידה ה"נ אידך כת דאמרי משחשיכה נטמאה מפקעי לי' לגברא מחזקת ביתי' כיון דאיטמיא משחשיכה הרי עירב וס"ס ספיקא דרבנן בעלמא היא וכ"ת מפקעי לה לתרומה מחזקתה הואיל והשתא טמאה היא כדפרישו בתוס' אהא דאוקמינן הכא בשני כתי עדים ובכתובות אמרינן אוקי תרי להדי תרי ולא מפקעי לגברא מחזקתי' דאימא השתא נמי לא עירב. א"ה בלאו תרי ותרי נמי אימא טעמא דר"מ דחזקה לקולא אתרע ודלחומרא נח אתרע ותו ח"נ מפקעי לתרומה מחזקתי' ודגברא לא מפקעי הא ר"מ אית לי' ספיקא דרבנן לקולא אפי'

היכא דאיכא חזקה לחומרא לחודה בטמא שירד לטבול דאיכא חזקה דטומאה לחודה ועוד א"ה חמר גמל אמאי בתחום ביתי' ליקו דאוקמי' אחזקת ביתי' וחזקה דעירוב הא עדים אפקי לה. ותו אלא הא דאמר רבא הכא חדא חזקה הא הכא אפי' חדא חזקה ליכא דחזקת תחום ביתי' אוקי להדי חזקת תרומה והריטב"א אמר משמי' דרבותינו בעלי התוס' כיון דודאי עירב וליכא ספיקא אלא אי איטמי עירוב הא נפק גברא מחזקת ביתי' ואי משום ספיקא דעירוב אוקמי' אחזקתי' דטהור הוה ע"כ והא דתנן מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג אפי' בר"ה טמאות ואוקימנא בריש נדה משום דאיכא תרתי לגריעותא העמד טמא על חזקתו והרי חסר לפניך ואמאי נימא הא ודאי טבל ובמקוה הוא דמספקא לן אי חסרה למפרע הא נפיק גברא מחזקת טומאתו ואי משום ספיקא דמקוה אוקמה אחזקתה דשלימה הואי. שאני מקוה דאמרינן חסר ואתאי חסר ואתאי כדאמרינן התם הכא מי איכא למימר איטמי ואתאי איטמי ואתאי:

א"ר ירמיה משנתינו כשהיה עליו שרץ כל בהש"מ פירש"י ודאי איטמי מבעוד יום: קשיא לן חדא הא אנן ספק תנן ועוד האי חמר גמל בתחום ביתי' ליקו ועוד אטו ר' ירמיה לא ידע דר' יוסי ספק עירוב כשר קאמר ורבותינו בעלי התוס' והריטב"א אמרי דרבה ורב יוסף לפרושי דר' ירמי' קאתו ולא ידענא א"ה האי בהש"מ דקאמר מבעוד יום מיבעי לי' דהא אחת אומרות מבעוד יום נטמאה הלכך חזינן אנן דר' ירמי' ה"ק לא תימא מתניתין ספק נפל עליו שרץ מבעוד יום ספק נפל עליו משחשיכה דאיכא חזקה אלא האי ספק דקתני מתני' שהיה עליו שרץ כל בין השמשות ובהש"מ ספק יום ספק לילה הוא דליכא חזקה וכדאמרינן בפרק במה מדליקין אמר רבא אמרו לו שנים צא וערב עלינו לא' עירב עליו מבעוד יום ולאחד עירב עליו בהש"מ זה שעירב עליו מבע"י נאכל עירובו בהש"מ וכו' שניהם קנו עירוב דבהש"מ ספיקא הוא ה"נ א"ר ירמיה הכא שהיה עליו שרץ בהש"מ ופריך אי הכי בהא לימא ר' יוסי כו':

להנך רבוותאי דאמרי דהתם בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין התם דליכא חזקה לקולא אפי' ר' יוסי מודי היינו דפריך בהא לימא ר' יוסי כו' הא ליכ' חזקה לקולא. ולרש"י והרמב"ם דאמרי התם אפי' בעירובי תחומין וכר' יוסי הכא ה"ק אי דהוה עליו שרץ כל בהש"מ דר' יהודה בהא לימא ר' יוסי ספק עירוב כשר הא בהש"מ דר' יהודה לר' יוסי יממא הוא כדא"ר יהודה בפרק במה מדליקין והא הוה עליו מבע"י וכי תימא בנפל עליו שרץ בבין השמשות דר' יוסי האי לר' יהודה לילה היא כדאמר התם ונטמאה משחשיכה ה"ז עירוב ובהש"מ דלימא ר' יהודה חמר גמל ור' יוסי ספק עירוב כשר היכי משכחת לה ור' ירמיה לא אסיק אדעתי' הא דרב יהודה וסבר הוה דבהש"מ דר' יוסי

מישך שייכא בדר' יהודה כדאמרינן התם והיה עליו שרץ בבהש"מ דר' יוסי דלתרוייהו בהש"מ הוא וכ"ת אי הכי מאי כל ואלא מאי כרש"י מאי כל בתחילת בהש"מ סגי דודאי מבעוד יום הוא אלא מאי אית לך לאפוקי דלאו בתחילתו לדידי נמי אימא לר' ירמיה בהש"מ דר' יוסי בתחילת בהש"מ דר' יהודה וקאמר כל לאפוקי דלאו בתחילתו דלר' יוסי לאו ספיקא אלא ודאי לילה א"נ בהש"מ דר' יוסי בסוף בהש"מ דר' יהודה וקאמר כל כו' דלר' יוסי ספק הוא לאפוקי אי הוה השרץ בשעתא דלר' יוסי ודאי לילה:

רבה ור' יוסף דאמרי תרווייהו הכא בב' כיתי עדים כו' פירש"י ובהא פליגי ר' יוסי סבר אוקי תרי להדי תרי ואוקי תרומה אחזקה קמייתא וכו' אי קשיא אי הכי היינו דרמי דר' יוסי אדר' יוסי לימא שאני הכא דאיכ' חזקה דתרומה. תריץ היינו דאמר רבא התם היינו טעמא דר' יוסי דאמרינן העמד טמא על חזקתו אבל הכא העמד תרומה על חזקתה כדפריש הריטב"א בדרבא ואי קשיא האי חזקה דתרומה נימא העמד בעה"ב על חזקת ביתו ואימא לא עירב והא עדיפא דתרומה הרי טמאה לפניך כדפרישו בתוס' דהיינו טעמא דר' מאיר דלא אמר אוקי תרי להדי תרי והאי אימא אכתי לא עירב תריץ כדאמר הריטב"א דחזקה דתרומה עדיפא דגברא הא ודאי עירב ומאי מספקא לך אי איטמי האי עירוב אוקמה אחזקתה וטהורה הואי ומנא תימרא דר' יוסי פליג עלי' דר"מ בהא אימא לר' יוסי נמי סהדי קמפקעי לחזקה ובהא קמיפלגי ר"מ סבר תחומין דאורייתא וכי אפקעי סהדי לחזקה ספי קא הואי וספיקא דאורייתא לחומרא ור' יוסי סבר תחומין דרבנן וספיקא דרבנן לקולא:

לא ס"ד דתניא כיצד א"ר יוסי ספק עירוב כשר עירב בתרומה ספק מבע"י נטמאה ספק משחשיכה ואמרינן עלה משום דהעמד תרומה על חזקתה מדקתני כיצד א"ר יוסי מכלל דאמתניתין קאי ומתניתין הא בתרי ותרי וטעמא דאיכא חזקה דתרומה הא לאו הכי לא ואמאי לימא סהדי קא מפקעי לחזקה דביתי' ואע"ג דליכא חזקה דעירוב נמי ספיקא דרבנן הוא לאו משום דר' יוסי סבר אוקי תרי להדי תרי ול"ש לקולא ל"ש לחומרא סהדי לא מפקעי לי' לחזקה וכי ליכא חזקה דעירוב פסול משום חזקה דביתי' והשתא לר' יוסי אי תחומין דאורייתא או תחומין דרבנן היכא דאיכא חזקה דעירוב לקולא עדיפא מחזקה דביתי' ול"ש איכא סהדי ל"ש ליכא סהדי ספק עירוב כשר דאוקמי' לעירוב אחזקתי' ואפי' בדאורייתא כי היכי דכשר לר"מ בדליכא סהדי אע"ג דאית לי' תחומין דאורייתא והיכא דליכא חזקה דעירוב לקולא אוקמי' אחזקה דביתי' ואפי' תחומין דרבנן ספק עירוב אין עירובו עירוב ולר"מ סהדי קא מפקעי לחזקה ותחומין דאורייתא והיכא

דאיכא סהדי אע"ג דאיכ' חזקה דעירוב הרי זה חמר גמל דספיקא הוא וספיקא דאורייתא לחומרא והיכא דליכא סהדי מודי לר' יוסי:

דף לו.

והכא חדא חזקה לקולא פירש"י דרבא נמי בתרי ותרי מוקים לה אלא דאוקים נמי לנגע בא' בלילה בתרי ותרי דתרי חזקי לא מפקעי תרגמה הריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' אליבא דרש"י דכל היכא דליכא סהדי ודאי אלימא חזקת העירוב ולא משגחינן בחזקה דגברא וכו' ע"כ ולרבא נמי נשמע לר' יוסי דסבר סהדי לא מפקעי חזקה אפי' בתרי ותרי ואפי' תחומין דאורייתא ספק עירוב כשר:

א"ר הונא בר חיננא וקשיא לן ולית לי' לרב הונא בר' חיננא משום דהעמד טמא על חזקתו והא בהדיא תנן ר' יוסי מטמא שרי יוסי אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בפסולו עד שיודע שטהר אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור וניחא לן קסבר רב הונא בר"ח התם נמי נימא העמד מקוה על חזקת' ולא מסתבר לי' לאוקמא במקוה שלא נמדד התם לאו היינו טעמא דר' יוסי משום דאיכא תרתי לגריעותא העמד טמא על חזקתו ומקוה הרי חסר לפניך כדאמרינן ברישׁ נדה ה"נ העמד אדם על חזקת ביתו ואימא לא עירב ותרומה הרי טמאה לפניך וכ"ת מקוה אמרינן חסר ואתאי חסר ואתאי תרומה מי איכא למימר איטמי ואתאי איטמי ואתאי:

הך לא סבירא לי' אלא כולהי תרתי לגריעותא בהא דמיין אהדדי א"נ ס"ל וקסבר בדאורייתא הוא דאיכא לאפלוגי בהא אבל בדרבנן אי אמרינן השתא הוא דאיטמי התם נמי לימא השתא הוא דחסר ומשני טומאה דאית לה עיקר מן התורה אמרינן בי' תרתי לגריעותא תחומין דלית להו עקר מן התורה לא אמרינן בהו תרתי לגריעותא ואוקי חזקה להדי חזקה וספיקא דרבנן הוא ולקולא ואיבעית אימא קסבר רב הונא בר"ח ר' יוסי ספק עירוב כשר מ"מ קאמר ואע"ג דליכא חזקה דעירוב לקולא והא דתניא ספק טמאה ספק טהורה אין זה ספק עירוב כשר משום דבעינן סעודה הראוי' מבע"י וליכא וקשיא לי' דר' יוסי אדר' יוסי מי אמר ר' יוסי ספק עירוב כשר ואע"ג דאיכא חזקה דביתי' לחומרא והתנן גבי טומאה דרבנן ר' יוסי מטמא משום דאיכא חזקה דטומאה ומשני התם אית לי' עיקר מן התורה הכא לית לי' עיקר מן התורה ולא אחמור רבנן בספיקי' אפי' במקום חזקה:

קסבר ר' יוסי תחומין דרבנן הריטב"א משמי' דהראב"ד והריטב"א דידי' אהדרי לפרוקי שמעתין אי תימא תחומין די"ב מיל דאורייתא ואנן נמי אמרינן בה פירוקא בשלהי פירקא קמא:

רבא אמר היינו טעמא דר"י דאמרינן העמד כו' פירשוה הריטב"א אבל הכא העמד עירוב על חזקתו דעדיפא מחזקה דגברא על ביתי' והיינו דפרכינן אדרבא העמד מקוה על חזקתו דהא עדיפא:

במקוה שלא נמדד ורישא דקתני מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג בין ברה"י בין ברה"ר טמאות התם בטומאה דאורייתא ומשום דאיכא תרתי לגריעותא העמד טמא על חזקתו והרי חסר לפניך כדאמרינן בריש נדה אבל בטומאה דרבנן לא נמדד טמא הא נמדד טהור. וה"ה דהו"מ משני התם חסר ואתאי חסר ואתאי אלא קסבר בדרבנן לא אמרינן חסר ואתאי ובדאורייתא היכא דאיכא למימר אתאי והדר אתאי האי חזקה גריעא והיכא דליכא למימר הכי האי חזקה עדיפא כדאמרן והריטב"א אמר שלא נמדד מזמן מרובה דחסר ואתאי והיינו דריש נדה:

שמעינן משמעתין ספק עירוב היכא דאיכא חזקה דעירוב לקולא ספיקו כשר היכא דליכא חזקה דעירוב לקולא אוקמינן לי' אחזקת ביתי' ולא הוי עירוב והך מילתא ל"ש אי אמרינן תחומין דאורייתא או דרבנן הלכך אמרו ר"ח ור"ת הא דאמר רבנן בפ' במה מדליקין נאכל עירובו בהש"מ או הניח עירובו בה"ש קנה עירוב הנ"מ בעירובי חצרות אבל בעירובי תחומין לא ופליגא דרש"י והרמב"ם דאמרי אפי' בע"ת ואמר הרמב"ם אם עירב בתרומה שהיא ספק טמאה אינה עירוב שאינה סעודה הראוי' וכן אם היו לפניו שתי ככרות של תרומה א' טמאה וא' טהורה וכו' אלמא קסבר הרמב"ם ספק טמאה היינו טעמא דבעינן סעודה הראוי' וליכא הא חזקה דעירוב לא בעינן וחזינן טעמא דהרמב"ם דכולה סוגיין קשיתי' חדא הא דרמי דר"מ אדר"מ אימא הכא משום דאוקי חזקה דביתי' להדי חזקה דעירובי' וספיקא דאורייתא לחומרא וכ"ת חזקה דעירובי' עדיפא כדאמר הריטב"א בכולהי תלמודין אמרי' דחזקה כי האי עדיפא דלא אתרע והאי הרי טמאה לפניך ותו האי הכא איכא חדא חזקה לקולא דאמר רבא חדא נמי לא הוי דאיכא חזקה דביתי' להדי' ותו דר' יוסי אדר' יוסי מאי רמי לימא שאני הכא דאיכא חזקה דעירובי' וכ"ת היינו דאמר רבא כדפריש הריטב"א הא ליתי' במילתא דרבא ותו רבא דאמר טעמא דר' יוסי דאמרינן העמד טמא על חזקתו ה"נ נימא העמד בעה"ב על חזקת ביתי' וכ"ת איכא חזקה דעירוב להדי' אמאי לא אמרה רבא ותו השתא לר"מ ודאי תחומין דאורייתא ולר' יוסי נמי איכא למימר תחומין דאורייתא אלא הא דקי"ל תחומין דרבנן דלא כמאן ותו הא דתניא כיצד א"ר יוסי ספק עירוב כשר ואפי' בתרי ותרי נמי ואמאי נימא סהדי מפקעי לחזקה דביתי' וכ"ת ר' יוסי פליג עלי' דר"מ בהא לא אשכחן לה בשמעתין דלימא דבהא פליגי ותו חזקה דביתי' מאן דכר שמה וכי סני לי'

לתלמודא למימרה אלא חזקה דביתי' לאו חזקה היא ולא דמי לטמא דאמרינן כי היכי דהוה טמא אכתי טמא הוא אבל הכא גופי' לא אשתני ועירוב או איסור תחומין מקמי בהש"מ אכתי לא שייכא ודירתי' השתא נמי לא עקר אלא תקנתא בעלמא הוא דמחזי כמאן דדייר התם ואי תחומין דאורייתא גזירת הכתוב הוא דליהוי איהו או ככרי' התם באתחלתא דשבתא ואככרי' ליכא חזקה לחומרא ורמינן דר"מ אדר"מ ודר' יוסי אדר' יוסי דר"מ אוסר בעירוב אפי' היכא דאיכא חזקה לקולא כתרומה ונטמאת ור' יוסי קא פסיק וקאמר ספק עירוב כשר ואע"ג דליכא חזקה לקולא משמע א"נ מדאכשר ר' יוסי אפי' בנשרף ובנשרף הואיל וליתי' קמן לא אמרינן בי' חזקה כדאמרו בירושלמי. ואדר' יוסי קא רעי אע"ג דתנן התם בהדיא שר' יוסי אומר כל דבר שהוא בחזקה טומאה וכו' והכא ליכא חזקה לחומרא קס"ד התם במקוה שנמדד ואיכא למימר העמד מקוה על חזקתו וכ"ת הרי חסר לפניך ואיכא תרתי לגריעותא כדאמרי' בריש נדה מ"מ הואיל ואיכא חזקה לקולא לא הוי אלא ספיקא וספיקא חמירא הוא דהואי ובדאורייתא אפי' ברה"ר דספיקו טהור ספיקא חמירא כי הא דאיכא תרתי לגריעותא ספיקו טמא אבל בדרבנן בספיקו חמירא נמי ליקול והיינו טעמא דרב הונא ב"ר חיננא א"נ קסבר רב הונא בר"ח הא דתניא ספק נתקנו מבע"י כדקתני ואע"ג דאיכא חזקה דטבל שרי ר' יוסי ותלמודא לרבא הוא דמשבש. ותני נדמע אע"ג דליכא חזקה לקולא ספיקא בעלמא היא וה"י סבר תחומין דרבנן וספק דרבנן לקולא ואדר"מ פריקו רבה ורב יוסף ואוקמי למתניתין בשתי כיתי עדים דעדים מפקעי לחזקה דעירוב וספיקא דאורייתא היא ולחומרא רבא אמר הכא חדא חזקה לקולא ואדר' יוסי שני רב הונא בר חיננא שאני טומאה הואיל ויש לה עקר מן התורה אחמור בה בספק טומאה דברה"ר דבתרתי לגריעותא ספיקו טמא אבל תחומין דאין לה עקר מן התורה לא אחמור בספיקו ולאידך שינויא הואיל ואין לה עיקר אע"ג דאיכא חזקה לחומרא לא אחמור רבא אמר טעמא דטומאה לאו משום דאית לי' עיקר מן התורה אלא התם במקוה שלא נמדד וליכא אלא חזקה דטומאה אבל הכא אע"ג דליכא חזקה לקולא ספיקא בעלמא היא וה"י סבר תחומין דרבנן וספק דרבנן לקולא והא דאמרינן מ"ש תרומה דאמרינן העמד תרומה על חזקתה לאו דהיינו טעמא דספיקו כשר דבלאו חזקה נמי ספיקו כשר אלא ה"ק מ"ש תרומה דאמרינן העמד תרומה על חזקתה מדרמינן דר"מ אדר' מאיר ורבא נמי קאמר הכא איכא חדא חזקה לקולא:

וכן אמרו בירושלמי א"ר שמואל בר' סיסרטא עירוב עשו אותו כספק חרש ר' ירמי' בעי עד כדון בקיים ואפי' נשרף א"ר יוסה קיימתי' כיי דמר ר' הושעיא הגיעוך סוף תחומי שבת שאינן מחוורין מדבר תורה דר"ש בר' סיסרטא סבר ע"ת דכ"ע דבר תורה וכרב

חיננא כדפרישן התם ומפרק לר' יוסי משום חזקת עירוב כדפרישן התם ופריך ר' ירמי' בנשרף דלא קיים ליכא חזקת עירוב וקתני ר' יוסי מכשיר ואתא ר' יוסה למימר טעמא דר' יוסי דע"ת דרבנן וספיקא דרבנן לקולא אפי' בדליכא חזקה להיתרא וטומאה כר' יונה דהתם דלא טמא ר' יוסי אלא משום היכא דאיכא חזקה וכרבא דהכא ור' יונתן דאמר התם אחר חזקות הלכו כר' שמואל בר' סיסרטא:

ספק נדמעו הריטב"א משמי' דרבנן בעלי התוס' אמר ספק נדמעו בתרומה טמאה:

סוגיא דהיום חול כו' מיפרשא כולה בדברי הריטב"א:

דף לו:

מתני': **מתנה** אדם כו' ואע"ג דבעינן דמצי אזיל בהש"מ למקום עירובי' והכא בהש"מ הא לא מצי אזיל מביתי' לא למזרח אימא אתא חכם למערב ולית לי' למזרח אפי' אמה ולא למערב אימא אתא חכם למזרח כיון דאי הוה ידע הוה מצי אזיל ומשום דלא ידע לא מצי אזיל לית לן בה וכה"ג אמרינן בנתנו במגדל ונמצא המפתח דאפי' נמצא בשבת ובהש"מ הי' אבד עירובו עירוב כיון דלא הוה בהש"מ אלא חסרון ידיעה ולא דמי לשתי ככרות א' טמאה וא' טהורה ואמר עירבו לי בטהורה בכ"מ שהיא דלא הוי עירוב אע"ג דאיכא טהורה ודאית אלא דלא ידע לה דהתם לא אגליא בשבת אבל אי אגליא בשבת ה"נ דהוי עירוב דהו"ל כמאן דאגליא בה"ש וסעודה הראוי' מבע"י הוא א"נ התם אפי' אגליא בשבת מ"מ סעודה הראוי' מבע"י בעינן וליכא אבל הכא סעודה הראוי' היא ואיהו דלא מצי אזיל מספיקא לית בה:

לא לכאן ולא לכאן כו' אסקינן בירושלמי אפי' לא אמר לא לכאן והעכו"ם לא באו ה"ה כבני עירו כדפרישן התם דבעירו לא צריך תנאי כפול:

גמרא: **הא** במותיב פירקי כו' פירש"י אם בא מיקרי שמע מן המזרח עירובי אדמותיב פירקי למערב קשיא חדא האי מיקרי שמע מאי עבידתי' מ"ל אם בא מ"ל אם לא בא ותו אם בא לכאן לכאן מי בא אי מותיב פירקי לא דמי לבא דרישא ואי מיקרי שמע לגבי' הא לא אזיל תרגמא הריטב"א דידע דבאורחא דאזיל מיקרי שמע לא אזיל מותיב פירקי וביאה דמיקרי שמע סימנא הוא לי' באורחא דמותיב פירקי דאי האי למזרח האי למערב ומותיב פירקי אתאחורי הוא דקא מתאחר באורחי' ומיקרי שמע קא מסרהב ואזיל ותיהוי לי' ידיעה ממקרי שמע מקמי דליהוי לי' ידיעה ממותיב פירקי ואומר אם בא מיקרי שמע מן המזרח עירובי במערב דידענא דמותיב פירקי ממערב אתא ולגבי' ניחא לי'טפי למיזל וקמ"ל דספיקא דמותיב פירקי עדיפא לי' מודאי דמיקר' שמע ע"כ ואם בא לכאן ולכאן מיקרי שמע בא לכאן לכאן דליכא מותיב פירקי איזול לגבי מיקרי

שמע ולמקום שארצה אילך ומתניתין דאוקים במותיב פירקי ה"ה דעצי לאוקמא במיקרי שמע ובדליכא מותיב פירקי אלא אפי' תימא מתניתין נמי דאיכא תרי כגוונא דמתני' דר' יצחק מר קרי חכם למותיב פירקי ומר קרי חכם למיקרי שמע:

לא ס"ד דחקי בתוס' ואיכא למימר קסבר רב ליתא למתני' מדאיו והלוקח יין ולא היו שופרות לקיני חובה דסבר רב טעמא דר"י משום חטאת שמתו בעלי' דלית לי' לר"י ברירה וכ"ת מאי אולמא דהנך תלת מהנך תלת ותו הנך תרי מתניתין נינהו והנך ברייתות כדאמרי דהלוקח יין ברייתא היא קים לי' לרב דהך דאיו ודלוקח יין מתרצתי נינהו והך דמרובה אפוכי קא מהפך לה רב כדאפיך לה התם וליתא לתרי מתניתא מתלתא ברייתות וכדאמרינן הכא דליתא למתניתין מדאיו והלוקח יין א"נ הנך ארבעה נינהו דאיו ודלוקח יין ולא היו שופרות לקיני חובה תלת מתניתא ומתני' דתנן בשקלים קינין וגוזלי עולה כולן עולות דר"י ואזיל לטעמי' דלחטאות לא הוו קינין משום דלית לי' ברירה:

דתנן הלוקח יין כו'. וקשיא לי' להשר מקוצי הא דחולין דדייק מהא דהלוקח יין דר' יודא לית לי' ברירה ודחי לה התם כדקתני טעמא שמא יבקע הנוד אלא מדתני איו והא הכא אמרינן אי לאו מהא דהלוקח יין הוה אמרינן ליתא לדאיו ממתני' והשת' דאמרת דלוקח יין משום שמא יבקע הנוד מעילא ליתא לדאיו ועוד הא התם מידי אריא אלא לרב ורב הא לית לי' משום שמא יבקע הנוד ודחיק למיפרקי ולדעתין דהא רב דס"ל טעמא דר"י דלית לי' ברירה הא דקא"ל לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ה"ק לי' לדידן לית לן ברירה לדידך דאית לך ברירה אי אתה מודה כו' כדאוקימנא בשמעתין אהא דבעינן ראשית וכן אמרו רבנן דתוס' ומאי דוחקי' דרב לאוקמא הכי ולמימר ליתא למתני' לאו משום דלא מסתבר לי' לרב למימר משום שמא יבקע הנוד אלא טעמי' משום דלית לי' ברירה ולר' מאיר הוא דקאמר הא איכא עוד טעמא וכן לרבה להאי אוקימתא דבעינן ראשית וכן אמרו רבנן בתו' ועוד דר' יוסי ודאי לדידי ולדידך קאמר דהא שמעינן לי' גבי סלע דלית לי' ברירה ואי לאו דאיו שבקי' לברייתא דדחיק ומוקי אנפשי' משום שמא יבקע הנוד דהא שמעינן לי' לר' יודא במתניתין דאית לי' ברירה ואי טעמא דר' יודא דלית לי' ברירה קשיין אהדדי וכ"ת ליתא לחדא אלא בכולהי תלמודא דרמינן מתני' אברייתא לימא ליתא לחדא אלא הואיל ושמעינן לאיו דפליג אמתניתין אוקמינן נמי לברייתא דהלוקח יין כדמסתבר דטעמי' דר' יודא משום דלית לי' ברירה והאי תנא ס"ל כאיו וכיון דאשכחן תרין מתניתא דר' יודא לית לי' ברירה אמר רב ליתא למתניתין מקמי' והיינו דבחולין מעקרא דבעי למידק דר' יודא לית לי' ברירה ממתניתא דהלוקח יין דחי לה התם כדקתני טעמא שמא יבקע הנוד דעל כורחין טעמי' משום הכי הוא דהא שמעי' לי'

לר' יודא במתני' דמתנה אדם דאית לי' ברירה וקאמר אלא מדתני איו וכיון דשמעינן לאיו דפליג אמתני' דמתנה אוקמינן לי"ל מתניתא דהלוקח יין כאיו וכדמסתבר ודמתניתין דמתנה ליתא:

דף לז.

לאיזו שירצה כהן פי' בתוס' דאי אין ברירה אימא כל קן רחל הקריב למעלה וכל קן לאה למטה כו' ואפי' הקריב מכל קן א' למעלה וא' למטה אימא דלמעלה מהאי קן ודלמעלה מהאידך קן תרוי' דרחל ותרתי דלמטה דלאה ואיכא תרתי פסולי חדא חטאת דרחל למעלה ועולה דלאה למטה ועוד הא איכא שינוי בעלים להדיא כיון דאקריב תרתי דרחל למעלה כמאן דאקריב בהדיא חדא דרחל וחדא ללאה דמיא ומשני כשהתנ' לרש"י שכל מי שיקריב הכהן לשמה יהא שלה וכל דאקריב הכהן לרחל היא שלה ואפי' הקריב קן א' כולו למעלה הויא חד מיני לרחל וחד מיני ללאה הואיל וכהן הכי אקרי וכן אידך קן למטה ואקשו בתו' היינו ברירה ופרישו דאתנו בשעת לקיחה קן זו שלי וקן זו שלך ומאי בעירוב עירוב המעות כדאמר הריטב"א משמי' דעירבו המעות ובשעת לקיחה אמרו כ"א קדושת מעות בכל מקום שהן תהא מחוללת על מעות האחרות או שנתנו לכהן ואומר הכהן בכל אחת קדושת המעות על זה יתחללו של רחל וע"ז יתחללו של לאה ואמר הריטב"א איכא דאמרי כגון דאמרי אין לנו זכות בהקנין עד שיברר אותם הכהן ומשיברר אותם הכהן ואילך תחול זכותן כ"א בקן שיברר לה הכהן ומאותה שעה ואילך זכתה בקן שלה וכן כשנתנו דמי קניהן מעורבין לכהן וכו' ומתחילת זכיתן הוברר קן כ"א ואין כאן ברירה ע"כ. ולמאי דפרישו בתוס' דסתמא כשר אלא דחיישינן אימא כל קן רחל הקריב למעלה וכל קן לאה למטה לא אצטריך להו לפרושי כשהתנו דאמרי קן זו שלי וקן זו שלך אלא אפי' לקחו בעירוב כדקתני שלקחו קניהן בעירוב והתנו בשעת לקיחה חדא קן דילי וחדא קן דידך ולא פרשי הי מינייהו דרחל והי מינייהו דלאה ואקריב כהן כל קן חדא עולה וחדא חטאת כשר מאי אמרת אי משום שינוי בעלים הא סתמא כשר אי משום כל קן רחל למעלה הא מכל קן חדא למעלה וחדא למטה אקריב דהא השתא נמי דאוקמת לה בדפרישו קן זו שלי וזו שלך נמי על כרחך כל קן חדא עולה וחדא חטאת אקריב מיהא איכא למימר לעולם כרש"י דפריך לעולם כרש"י דפריך והאיכא שינוי בעלים וכי אמרינן סתמא כשר היכא דאיברר בעלים ושחטו בסתם ואפי' לא ידע לבעלים או נתערבו דראובן בדשמעון אבל היכא דלא איברר בעלים כלל פסול דהא לית לי' בעלים והכא נמי הא בשעת לקיחה לא איברר להו בעלים:

דף לז:

מאן האי תנא דאפי' בדרבנן כו' בתוספות הומ"ל ר"י דאגודת ירק הוא ושמא כיון דעקר מעשר מן התורה כו' וקשיא לן תינח מעשר ירק ודאי הכא אימ' המוכר עישר ודמאי הוא ורבא הא אית לי' רוב ע"ה מעשרין הן ומקולי דרבנן הוא ואיכא למימר הנ"מ היכא דע"ה אוכל מהן הכא במוכר לאחרים ואיהו לא אכל מיני' חיישינן טפי ואי משום דע"ה הלוקח אימא עשורי קא מעשר איהו ודאי לא מעשר דמוכר ע"ה לא חשיד לי' א"נ הב"ע כגון שאמר לו המוכר לחבר לא עשרתי דמעשר ודאי הוא ואכתי קשיא ולימא לי'חבר לע"ה דמוכר אמר דלא עישר ורוב ע"ה מעשרין וקא מעשר לי' הלוקח והו"ל מקולי דרבנן אימ' לא מעשר ודלמא טעמ' דע"ה הלוקח ודאי לא מעש' מימר אמר חבר שקורי קא משקר בי' משום דמוכר חשיד בעיני' ואנן אית לן למימר עוד דהכא דרבנן הוא ואפי' גלוסקא דמעשר דגן דאורייתא מידי אריא אלא בדמאי ודמאי מקולי דרבנן הוא ודקא מפיק להו לרב הוא דקא מפיק דלא שאני לי' בין דאורייתא לדרבנן מדקאמר ליתי למתניתין ונדהלוקח יין ואי ס"ד שאני לי' אימא ע"כ לא קאמר ר"י אין ברירה בלוקח יין דאורייתא אבל עירוב דרבנן יש ברירה אלא רב לא שאני לי' אבל רבא קמיבעי לי' לרב נחמן מאן תנא דאימא כולה תנאי דלית להו ברירה בדאורייתא הוא דלית להו אבל בדרבנן אית להו ולא מפכינן להא דאגודה של ירק דר' יוסי אע"ג דלית לי' ברירא מדבעי סלע חדשה הא סלע סתמא לא חלל הנ"מ בדאורייתא אבל הכא דמאי דרבנן הוא אית לי' ברירה ורבנן דפליגי עלי' דר' יוסי לית להו ברירה אפי' בדרבנן ואיבעיא לי הני רבנן מאן נינהו:

קסבר רב יוסף כו' ודאי רב יוסף לא מדבעינן אפוכי קאמר דר"ש לית לי' ברירה אפי' בדרבנן ומתניתא ר"ש היא דאי שנא דרבנן מדאורייתא לא בעינן אפוכי ואי לא שנא תיפוק לי' דר"ש לית לי' ברירה וכל הני תנאי דלית להו ברירה אלא רב יוסף אדרבא קאמר תנאי שקלת מעלמא דאי לא מפכת לה רבנן דר"ש אפי' בדרבנן לית ליה ברירה ואי מפכת לה ר"ש לית לי' ברירה אפי' בדרבנן והא דקאמר והא שמעינן לר"ש דלית לי' ברירה אלא איפוך לאו לסיומו מילתי' לאשכוחי תנא היא דקאמר אלא לפרושי מתניתא משום דלא שאני לי' בין דרבנן לדאורייתא וקא קשיא לי' דר"ש אדר"ש ומפיך לי' ואע"ג דאמרן דרבא אשם תנא קא מהדר מאן תנא רב יוסף סבור הוה דרבא אהא קא מהדר וקאמר א"נ לא מפכת לה הא איכא רבנן דר"ש דס"ל הכי ולא קאמר רב יוסף מהא דאגודה של ירק דעירוב גופי' ניחא לי' טפי לאיתויי בגוונא דקמיירי האי מתניתא ואבע"א דרב יוסף לאפלוגי תנאי בהא אי שאני בין דרבנן לדאורייתא לא מסתבר לי' אלא אי אית

לך למימר שאני דכ"ע הכי ס"ל ומהדר אתנאי דלא תימא דכ"ע בדרבנן אית להו ברירה והא מתניתא מני וקמייתי מתניתא דא"נ לא מפכת לה איכא רבנן דר"ש דס"ל ל"ש וכיון דמשכחת לרבנן דס"ל ל"ש כולהי תנאי דלית להו ברירה אפי' בדרבנן לית להו וקשיא דר"ש אדר"ש ואמרינן איפוך ורבנן דאמרי עירובי' עירוב בדאורייתא נמי אית להו ברירה ומחוורא טפי כדשנינן מעקרא:

א"ל אביי אלא מעתה היו לפניו שני רמונים כו' ואביי קים ליה למאן דאית לי' ברירה הוי תרומה:

שאני התם דאיכא סביביו וארמונים לא חש לשנויי דס"ל הכי נמי דאין בדבריו כלו' **סוגיין** דכ"ע מאן דאית לי' ברירה ל"ש בדאוריתא ל"ש בדרבנן אית לי' ומאן דלית לי' ברירה ל"ש בדאורייתא ל"ש בדרבנן לית לי' ולרב ועולא ורב יוסף טעמא דידהו בלוקח יין משום דאין ברירה אנא לרב ר' יודא ור' יוסי ור"ש לית להו ברירה ודמתני' ליתא ולעולא ר' יודא אים לי' ברירה ור' יוסי ור"ש לית להו ולרבא טעמא דידהו שמא יבקע הנוד או בעינן ראשית ששירי' נכרין ור"ש נמי אית לי' ברירה ודכ"ע ר' מאיר אית לי' ברירה מדשרי בלוקח יין ור' יוסי לית לי' ברירה מדבעי סלע חדשה:

דף לח.

אי אתה מודה כו' בתוספות דידע הש"ס שאין זה עיקור הטעם לא תימא דידע דאי ידע מאי ואבע"א כדקתני טעמא ותו מדקאמר ולמאי דסליק אדעתין מעקרא דבעינן ראשית מכלל דמסקנא כהאי שנוייא בתרייתא אלא אימא דמסתבר להש"ס:

מתניתא לרבנן אי עירב' לב' רוחות או עירב לראשון אינו עירוב ואמר הריטב"א אם היה בדרך לא יזוז ממקומו שהרי עקר עירובו מכאן ובמקום עירובו אינו קונה ואם הוא בביתו בה"ש כיון שלא עשה כלום בעירובו הרי הוא כבני עירו שאין אדם עוקר דעתו מביתו אלא על דעת שיקנה לו עירובו ע"כ ולא דמי לנאכל בראשון דהוי חמר גמל כדא"ר יודא דהכא מספיקא דאימא חדא קדושה אמרינן לא קני לר' עירוב כלל ובביתי' קאי אבל נאכל עירובו בראשון איומא קמא ודאי קני או שתי קדושות הו"ל עירוב ליומא קמא ואי חדא קדושה הו"ל עירוב לתרי יומי ואיומו בתרא מספקא לן אי פלגא דיומא קמא הוא לקני בהדי יומא קמא ושביתתי' במקום עירובו ואי לא קני וכבני עירו הוא והו"ל חמר גמל ותו הא בעידנא דמנח עירובי' לא הוה ידע דמתאכיל עירובו בתר הכי וכבר קני לי' והיכא דבעידנא דמנח עירובי' הוה דעתי' למישקלי' משתחשך ולא לאנוחי עוד אי אמר עירובי בראשון ובשני כבני עירי הו"ל מערב לחצי יום ולא קני והוה כבני עירו ואי אמר

סתמא תיקני לי עירובי הוה עירוב לראשון ובמני ה"ז חמר גמל וכל הני מילי לרב דמי שהוציאוהו אבל לשמואל עירב לב' רוחות לרבנן חמר גמל הוא וקי"ל כוותי':

ואם אמר עירובו בשני ובראשון כבני עירי לרב לא קנה עירוב וה"ה כבני עירו ולשמואל בשני חמר גמל ובראשון כבני עירו מה נפשך אי שתי קדושות וקנה עירוב הרי הוא בראשון כבני עירו בשני במקום עירובו אי קדושה אחת ולא קנה עירוב ה"ה בשניהן כבני עירו:

בשני מחשיך עליו כו' לא שנו אלא באותו רוח ובאותו פת ובשתיקה ואם לאו אסור משום הכנה ואמר הריטב"א והוא שהתנה ביום הראשון להיות בו שביתה למחר בה"ש ליום שני:

נמצא משתכר כו' במה שנטלו בראשון דאי לא נטלו שמא יאבד ואין לו לא הליכה ולא עירוב:

גמרא: שאם עירב ברגליו ביום ראשון כו' וה"ה בפת בראשון מערב בו בשני כדקתני מתני' אלא ר"א הא לא נחית למימר אלא דלא מהני בה"ש קמא ובפת מצי למיהוי התם מבה"ש קמא והיכא דלית' התם קמ"ל רבותא טפי דאי נאכל אפי' בדיעבד אינו יוצא עליו א"נ לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא פת דאתני עליו דהאי פת מעקרא דליקני לי' נמי איום שני כדאמר הריטב"א אפי' עירב ברגליו דלא אתני מעקרא מידי שחד דכי שתיק מהני כדאמרינן בשמעתין:

והכא לחומרא והכא לחומרא. ואפי' לר' יוסי דאמר ספק עירוב כשר ומ"ד אפי' במקום דליכא חזקה דלקולא הנ"מ היכא דספיקא בעירוב הוא כי הא דר' יוסי בפירקין אבל הכא דספק קדושה אחת ספק ב' קדושות לא תלי בעירוב ולשאר הלכתי אזלינן בי' לחומרא ממילא לענין קנית עירוב נמי לחומרא א"נ הכא תקינו רבנן דלא לערובי במקום ספיקא וממילא אפי' דיעבד לא קני מיהא מבה"ש דרבא בפרק במה מדליקין קשיא דבה"ש במילי דאורייתא לחומרא כדקתני התם מטילין אותו לחומרא ב' ימים ולענין עירוב אזלינן לקולא:

התם משום הכנה פרישו בתוספות דרבנן מעירובי חצירות אותיבו לר"א וכן אמר הריטב"א וטרח טובא לאוקמי שמעתין ולדעתין כיון דעירובי חצירות לית' בי"ט והוצאה מישרא שרי בי' היכי מצית אמרת קדושה אחת בהאי דשרי כי אמרינן קדושה אחת בהא דאסור בי"ט ובשבת אמרינן כיומא אריכא דמי אבל בהיאך דשרי בי"ט היכי הוה חד יומא אריכא וקדושה אחת דלא קדיש כלל בהא והיינו טעמא דרבי דשרי בעירובי חצירות ואסיר בע"ת דרבי לטעמי' דאמר קדושה אחת הן כדאמר רב תני לה ולא ס"ל

וע"ת דאסר בי"ט קדושה א' הן וע"ח דשרי בי"ט ליכא למימר בי' קדושה א' ורבנן ע"ת הוא דאמרו לו לר"א ודקאמר הכא משום הכנה ולא קאמר משום מקנא ביתא חדא מיני' נקט דכ"ע ואפי' למאן דשרי בשני י"ט כדאמור בתוספות א"נ כדאמור בתוספות ביצה דמקני ביתא היינו הכנה ודאותבי' אביי לרבה מרבנן דמתני' דס"ל אי הכנה אסירא דאסיר ואפי' רבנן מודי והו"מ לאותובי' מהא דאמרו לו תי"ל משום הכנה אלא ממתני' אלימא לי' ותו דמתני' בהדיא קתני דשרי:

ותו דר"א נמי לא פליג וכי משני לי' תחילת היום קונה עירוב היינו דאותובוה רבנן לר"א ומערב ברגליו קא אותיבו דלא בעי מימר אלא אזיל ושתיק וס"ל אפי' בתחילה כיון דשתיק ותחלת היום קונה עירוב תו ליכא הכנה ור"ח ס"ל הא נמי הכנה הוא כיון דתחילת קני' הוא. ורבי יודא דאמר עירב בפת בראשון מערב ברגליו בשני הא בתפילה ברגליו בשני לא אי כרבנן משום דחדא קדושה אי כר"א דבהא נמי איכא הכנה אי נמי טעמא דרב יודא כדאמר הריטב"א משמי' דריב"א דבתחילה בשני בשתיקה לא דלא גלי דעתי' דניחא לי' להפסיד אלפים מעירו ורבנן ור"א בדגלי דעתי' מעקרא דניחא לי' ואביי דפריך מדרב יודא דס"ד דבעי אמירה ולא אותיבי' מדאמרו לו ת"ל משום הכנה וליטעמך ליתיבי' מהא דא"ל ר"א א"א מודים שאם עירב ברגליו כו' ותו הא דרב יודא בהדיא אתמר:

בנאכל עירובו בראשון לר"א דבשני הוא כבני עירו ולרבנן דהוה חמר גמל:

איבעיא לן שבת בשדה מהו כיון דעקר שביתתו ממקומו ובמקום עירוב לא קנה לא יזוז ממקומו כדאמר הריטב"א במערב לשני רוחות או"ד כי אמרינן עקר מקום שביתתו במערב לשני רוחות ועירוב קא מנח התם דבעירובי' עקר שביתתו מדוכתיי אע"ג דלא קני מהניא מיהא למיעקר מדוכתי' א"נ במכיר אילן ואמר שביתתו תחתיו דבאמירתי' דהכרתי' עקר שביתתי' מכאן דכמאן דערב ברגליו דמי אבל הכא אי שתי קדושות נינהו עירובי' דמאתמול לאו כלום הוא וכמאן דמנח בחמישי ונאכל דמי וכי אתא בה"ש דשני במאי איעקר שביתתו מדוכתי' לא עירוב איכא התם ולא אמירה ואפי' אמר בי"ט לאו כלום הוא דאין מערבין בתחילה מי"ט לשבת ותו אמירה בלא הכרת אילן או גדר מאי הוי ואי במחשבתי' אימור דאמרינן עקר במעשה במחשבה מי אמרינן ותו אימור כיון דחזא דנאכל מסתמא בדוכתי' ניחא לי' למיקני ואפי' בשדה נמי לר"א קנה מקומו ולרבנן חמר גמל:

דף לח:

אמר רבה התם משום הכנה ואפי' למ"ד חדא קדושה וכחד יומא אריכא דמי לא אמרינן יום זה הכין לעצמו כדאמרינן שבת מכינה לעצמה שאני הכנה דגלי קרא לגבי הכנה דאפ"ה אסיר תדע דהא אביי אפי' לרבנן קא מהדר למימר דאית להו הכנה ורבנן הא מספקא להו אי חדא קדושה היא ותו רבה דמוקים למתני' דריש ביצה משום לימא מתניתין כר"א:

דתניא והי' ביום הששי כו' הא דאמרינן בריש י"ט רבה לטעמי' משום דפליגי תנאי בהכנה בשבת וי"ט קאמר רבה לטעמי' דס"ל כי האי תנא דהכנה קא מוקים למתני' דביצה שנולדה בי"ט כוותי' ואבע"א הך מתניתא דוהי' ביום הששי בהכנה דבידים ורבה הוא דשני דרב דאסר בביצה שנולדה בראשון משום הכנה אע"ג דהכנה דממילא היא דאיהו הא לא עביד מידי מ"מ אסור קאמר רבה לטעמי' דאמר והי' ביום הששי אסר נמי הכנה דממילא בשבת ויו"ט ונולדה בראשון והיינו דאוקים נמי למתני' דביצה שנולדה ביו"ט ביו"ט שלאחר שבת ונולדה בי"ט משום דנגמרה מאתמול והוי הכנה דממילא ור' יוחנן דאמר נולדה בזה מותרת בזה קסבר הך מתניתא דוהי' ביום הששי בהכנה דבידים אבל ביצה דאיהו הא לא עביד מידי וממילא אתכן ל"ת לן בה ומסתברא דאביי נמי לא אקשי לרבה אלא אהא דאסר רבה אפי' הכנה דממילא מעירוב דאי סוף היום קונה הוי נמי הכנה דממילא ומערב ברגליו נמי א"נ אמר שביתתי במקומי הא שביתתו מאתמול הכא אלא דאמר תיקו שביתתי למחר נמי הכא לא חמירא כהכנה דבידים אבל הכנה דבידים דכ"ע אית להו הא מתניתא דוהי' ביום הששי והיינו דלא תיקשי דר' יודא גופי' מאין מערבין בפת תחילה דהתם כהכנה דבידים דעביד לפת עירוב אלמחר וכדבעינן למימר קמן:

אלא הא דתנן כיצד יעשה כו' מערב באותו פת לא עביד מידי דאזיל ושתיק אנא סבור הוה אביי למימר סוף היום קונה עירוב וקמכין סוף היום די"ט לשבת ואע"ג דהא ממילא קני מידי דהוה אביצה דממילא ואסיר משום הכנה ואהדר לי' רבה תחילת היום קונה ושבת מכינה לעצמה ואיהו הא לא קעביד מידי:

אלא מעתה יערבו בלגין וכ"ת מ"ש מנתנו באילן למעלה מיו"ד דאין עירובו עירוב דהוא ברה"ר ועירובי' ברה"י ולא מצי שקיל ומייתי לעירובי' למקום שביתה ומיכלי' ה"נ. א"נ תחילת היום קונה עירוב איהו הא לא מצי אכיל לי' בשעת קני' דמאן ידע תחילת היום לא דמי התם בשעת קני' אי הוה ידע שעתי' נמי לא מצי אכיל והו"ל סעודה שאינה ראוי לו הכא אי הוה ידע הוה מצי אכיל ומשום דלא ידע שעתי' דקני' הוא דלא מצי אכיל

ה"ל סעודה הראוי בשעת קני' א"ל בעינן סעודה הראוי' מבע"י כדי שתהא ממש ראוי' לו לאכול בשעת קני':

אלא הא דתנן רא"א כו' אתמהי רבותינו בעלי התוס' לאביי מי ניחא והריטב"א טרח לפרוקי ואנן חזינן בה ולטעמי' כי מנח לי' נמי בסוף אלף לאביי מי ניחא מאחר דאכתי שביתתי' בסוף אלף למזרח היכי קני עירובי' למערב למיזל אלפים מעירובו ואילך למערב הא אפי' פסיעה לבר מעירובי' למערב לא מצי אזיל אלא מאי אית לך למימר סוף היום מיעקר שביתתי' מהתם וקני הכא בסוף אלפים נמי כי מטא סוף היום מעקר שביתתי' מהתם וקני הכא ומצי אזיל ותרויי' בהדי הדדי שרי בעירוב:

והא בעינן סעודה הראוי' כו' והרז"ה וה"ר יונתן מתנו והא קא מכין מי"ט לשבת ומפרשי לה ולדידהו אי לאו דרבה לא קשיא ברייתא דהליכא אסירא דאמירה נמי שרי וכל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשיך עלי' כדתנו בפרק שואל בשבת:

והא בעינן סעודה הראוי' מבע"י איכא בין מאן דבעי סעודה מבע"י למאן דלא בעי למאן דלא בעי אע"ג דלא מצי אכיל משום דלא ידע לה שפיר דמי כי הא דתרומה ספק טמאה ספק טהורה להרמב"ם דאמר לריוסי דאמר ספק עירוב כשר הכא משום דבעינן סעודה הראוי' מבע"י לא הוי עירוב הא לאו הכי מספיקא הוי עירוב וכי הא דבעי ר' שמואל ב"ר יצחק בשני ככרות א' טמאה וא' טהורה ואמר ערבו לי בטהורה בכ"מ שהוא ועוד כי מצרכינן הוא ועירובו במקום א' ומצי מיכל לעירובי' בשעת קני' בסוף היום למר ובתחילת היום למר אבל מקמי הכי לא בעינן ואע"ג דלא ידע שעתי' דקני' ולא מצי אכיל כיון דאי הוה ידע הוה מצי אכיל שפיר דמי ולמ"ד דר' יוסי לא אכשר בספק עירוב אלא היכא דאיכא חזקה לקולא נמי בשני ככרות הא איבעיא לן אבל למאן דבעי סעודה הראוי' מבע"י בעינן מצי למיכלי' ודאי ובשני ככרו' לא הוי עירוב משום דלא מצי מיכל לה ובעינן דאפי' מבע"י מקמי קני' מצי למיכלי' כי ההיא דלענין דאי לא מצי למיכלי' מקמי קני' אפי' בשעת קני' לא מצי למיכלי' דהא לא ידע שעת קני' ואי לא בעינן סעוד' הראוי' מבע"י דר"א דמתני' לא קשיא כיון דבשע' קני' סליק שביתתי' דלמזרח ואתי שביתתי' דלמערב ומצי אזיל למיכל לעירובי' ואפי' אי סוף היום קונה עירוב סליק שביתתי' דלמזרח בסוף היום. דאלת"ה כי מנח בסוף אלף אמה נמי היכי קני לי' עירובי' למיזל אלפים מעירובי' ולהלן הא אכתי שביתת' בסוף אלף דלמזרח ואפי' פסיעה חדא לבר מאלפים דלעירובי' דלמזרח לא מצי אזיל אלא למאי דבעי סעודה הראוי' מבע"י מקמי קני' קשיא. מיהא קשיא ולאביי מי ניחא ע"ש נתגלגל חוץ לתחום מהא דר"א. התם נמי נימא בשעת קני' אזיל לי' תחום ביתי' ואתי שביתתי' במקום דנתכוון לשבות ואית לי'

מהתם אלפים ומצי אזיל ומיית לי' לעירובי'. וצריכנא מימר שאני התם דבמקום עירובי' לא מצי קני דא"כ קאי חוץ לתחום ואין לו אלא ד"א ועירובי' רחוק ממקום שביתתי' חוץ לד"א כדאוקימנא התם וקני ואזי ומייתי לא אמרינן וצ"ע:

אלא הא דא"ר יודא כו' ולא אותבי' ממתניתא דא"ל ר"א ומדרבי דאימא רב ס"ל כר"א בחדא ופליג עלי' בחדא ס"ל כוותי' בחדא דשתי קדושות הן ופליג עלי' בחדא דאלו ר"א לית לי' הכנה ורב אית לי' הכנה ופריך מדרב יודא תלמידי' דרב דסתמא לא פליג אדרב רבי' וכ"ת אי ר"א לית לי' הכנה מ"ט אין מערבין בתחילה מי"ט לשבת אימא דמחזי כמקני שביתה א"נ טעמא אחרינא אית לי' וכ"ת הא רבנן אמרי לי' אבל אימא אין יוצא עליו בשני הוא דא"ל ואמערב ברגליו בשני לא חשו לאפלוגי דמ"מ תיקשי לדידהו ליהני עירובא קמא וכ"ת הא רבנן דאמרו לו א"א מודה שאין מערבין מי"ט לשבת נמי הא לית להו הכנה וא"נ במערב ברגליו אמרו מ"מ קשיא מדרב יודא עדיפא לי' דבהדיא אתמר א"נ אי מהני תנאי אימא רב כר"א אליבא דב"ה דאית לי' נולדה בזה אסורה בזה משום הכנה כדאמרינן בריש ביצה ומפקרא אותבי' אביי מרבנן דמתני' דס"ל אי הכנה אסירי דכ"ע דאסיר ומתני' אלימא לי' והשתא אדלותיבי' מברייתא והו"מ מהדר לי' תנאי ה"א אותבי' מתלמידי דרב:

אלא הא דא"ר יודא כו' קשיא להו לרבנן דתוספות תיקשי לי' דרב יודא גופי' מהא דאין מערבין תחילה בפת וניחא להו דרב יודא ברייתא קאמר ולא ידענא סוף סוף גופא דברייתא קשיא דהא שמואל ברייתא קפריש ואזיל והא דעירב ברגליו בראשון אין מערב בפת בשני נמי ברייתא הוא דאי הא ר' יודא דידי' ואידך דברייתא מ"ש האי בבא דלא קתני בברייתא מערב בפת ור' יודא לימא עירב ברגליו אין מערב בשני כל עיקר אלא הא דאין מערב בפת תחילה מודי אביי אי משום דהתם כהכנה דבידים דמי דעביד לפת עירוב אלמחר ובהכנה דבידים מודי אביי אי משום דאסיר בי"ט למיעבד לפת למיהוי עירוב והא דאמרינן ורבנן דלמא התם עצה טובה קמ"ל לאו רבנן אביי ורבה ב"ר חנין נינהו כדא מר רש"י דא"כ אדקשיא להו דרבה תיקשי להו דשמואל ודר' יודא דאין מערב בפת אלא בעירב בפת תחילה מודו ורבנן דרב אשי קאמר כאלו אמר ורבנן אמרי דלמא התם עצה טובה קמ"ל וממתני' לא דיקא ולאו אפלו אדשמואל אלא למידחי דיוקא כי אורחי' דתלמודא:

השתא דקי"ל כר"א דאמר שתי קדושות הן וקי"ל בעינן סעודה הראוי' מבע"י הא דקי"ל כרבא בנתגלגל חוץ לתחום דאמר ל"ש אלא נתגלגל חוץ לד"א אבל בתוך ד"א הנותן עירובו יש לו ד"א הנ"מ בעיו"ט או בע"ש דעלמא דמבע"י חול הוא אבל שבת וי"ט

ובראשון הוא כבני עירו ועירובו בשני ונתגלגל חוץ לתחום אפי' תוך ד"א אינו עירוב דמבע"י מקמי דקני עירוב לית לי' אפי' פסיעה חדא חוץ לאלפים מביתי':

אי הוה שמיע לי' למר כו' דקשיא הא דרב יודא ומחשיך עליו ואוכלו דמתני' דשליח לא מצי אזיל ומשני משום דלא מוכחא ואע"ג דהנחה דפת מוכחא הלוכא הא לא מוכחא ופת לא חזי לי' אינשי:

אי הוה שמיע לי' למר כו' לא ידענא מאי קושיא התם תיקוני שדה וכניסה למרחץ בשבת אסירי וכל מעשה שבשבת אסור הלוך נמי אסור הכא דעירב ברגליו ויתיב ושתיק בשבת שרי הלוך נמי שרי כדאמר רש"י אחמרא אירכס לי' דכל מעשה דבשבת שרי הלוך נמי שרי ואי משום דכי אמר אסיר כדאמר רש"י אי הוה אמר ה"כ דאסיר הכא כיון דמצי מערב בלאו אמירה אמירה ל"ל מעשה דעירוב הא מישרא שרי חמרא דאירכס לי' נמי אי הוה עביד בה מידי דמלאכה כגון דהוה מחמר אבתרה וכה"ג הוה אסיר:

דף לט.

מתני': **מתנה** אדם על הכלכלה מסתברא דמתנה עד המנחה דא"נ יבואו ממנחה ולמעלה הא דהיום קודש משום דעד המנחה נהגו קודש מספיקא אתו לטלטולי בי' אבל אי הוה ידעינן דלא יבואו עד מנחה לא נהגינן בי' קודש כלל והו"ל קודש בטעות וחול הוא ותרומתו תרומה אבל לאחר המנחה אם באו עדים תו לא מצי מיקרי שם אע"ג דהיום חול הא אנן נהגינן בי' קודש ואסיר נמי להגבי' בי' תרומות ומעשרות וכן בגולה בזמן הראי' הוה אסיר משום מנהג אבותינו:

גמרא: **בשני** ימים של ר"ה הלכה כר' יוסי ואין מערבין אלא לרוח אחת ואם עירב לשני רוחות כמערב ביום א' לשני רוחות דפליגי בה רב ושמואל בפרק מי שהוציאוהו ואם נאכל עירובו בראשון אמר הרשב"א (בס' עבוה"ק הלכו' ע"ת סי' י"ח) יצא בה בשני דאמרינן קדושה א' אף לקולא והכי אתמר מכללא דהרמב"ם דאמר בשבת וי"ט או בב' י"ט גליות שהן שתי קדושות צריך שיהא עירובא קיים בבה"ש שני מכלל דבר"ה לא דקדושה אחת היא ואמינא טעמא דידהו אע"ג דלא הוו קדושה חדא אלא אם באו עדים מן המנחה ולמעלה מ"מ ליכא ספיקא אשתי קדושות דאי אתו עדים מן המנחה ולמעלה הא חדא קדושה ואי אתו קודם המנח' הא יומא קמא קודש ושני חול ולא בעי עירוב ואי לא אתו כלל או דאתו ביום ל"א הא ממנחה דיומא קמא ולמעלה אתחיל חדא קדושה דל"ש אתו ל"ש לא אתו לא מקבלינן להו ונוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש וספק יום ראשון חול ושני קודש וליכא עירוב הא ליכא לספוקי והראב"ד אמר אין יוצא עליו בשני לחומרא עבדינן להו חדא קדושה ולא לקולא ולא דמי לשבת וי"ט דאמרינן טעמא דרבנן

משום דספוקי מספקא להו ולא אמרינן טעמא דרבנן דלחומרא אמרינן קדושה אחת ולא לקולא שאני ר"ה שאם באו מן המנחה ולמעלה מונין ממחר והוא קודש דאורייתא אלא תקינו היום גומרין אותו בקדושתו וכי תקינו לחומרא לקולא דליהנו לי' עירובי' דמיומא קמא דאכתי לא קודש הוא לא תקינו אבל שבת וי"ט דתרווייהו ודאי קודש ואי חדא קדושה לקולא נמי חדא קדושה:

לרבי יודא בשני י"ט של ר"ה מערבין נמי בתחילה בי"ט ואומר אם היום חול הריני מערב לצורך מחר אם היום קודש אין בדברי כלום ולמחר חול וא"צ עירוב וכדאר"י בכלכלה:

הא דאמור בתוספות אע"ג דפליגי בא"י בזמן שבית המקדש קיים כדקתני שהי' ירא שמא תתעבר לאחר החורבן נמי הי' מעברין ומקדשין ע"פ הראי' כדקתני שיהי' מקבלין עדות החודש כל היום ור' יוסי ור' יודא בא"י היו לאחר החורבן ובזמנן נמי היו מקדשין ע"פ הראי' אלא לרבה הוא דקאמרי דלדידי' בא"י מתקנת ריב"ז ואילך ביצה מותרת ור' יוסי ור"י בא"י במקום שמקדשין קאמרי דאי בגולה האי שהי' ירא שמא תתעבר שני ימים של ר"ה מיבעי לי' כדאמרינן שני י"ט של גליות דהא בגולה תמיד תרי יומי עבדי אלא לאו בא"י דעבוד חד יומא קתני שהי' ירא שמא תתעבר ובעו לעירובי אתרי יומי ובא"י הא ביומי' דר"י ור"י ביצה מישר' שרי דתרי קדושות הוו אלא אינהו אקודם תקנה פליגי בא"י. בזמן המקדש ונ"מ לאחר תקנה לבני גולה וכן הא דמתנה לבני גולה כדבעינא למימר קמן. ולרבא דאמר אף בא"י ביצה אסורה אף מתקנת ריב"ז ואילך קמיפלגי בא"י ובימיהן שהיו לאחר החורבן והיו מקדשין ע"פ הראי' וה"ה לבני גולה:

לר' יוסי אם תתעבר ודאי חדא קדושה בין אם באו מן המנחה ולמעלה בין אם לא באו כלל בין באו ביום ל"א כיון שלא באו עד המנחה אפי' יבואו לא יקבלום ולמחר קודש ודאי והיום גומרין אותו בקדושה וקדושת ודאי היא לב' הימים ולא מספק והרחוקים עושים מספק ב' ימים שמא יבואו עד המנח' ולא יתעב' והיום קודש ולמחר חול ושמ' יתעבר ויהי' קדושה ח' והמתח יום ראשון ודאי קודש ויום שני ספק מיהא לישנא דר' יוסי משמע דוקא אם באו מן המנחה ולמעלה והכי משמע מדרש"י ומכולהי סוגיא דמס' י"ט הלכך אמרינן היכא דלא באו כלל או באו ביום ל"א יום ראשון חול דבלא עדים לא משוינן ליום למ"ד קודש ולזלזולי לא חיישינן דהא מספק ינהגו קדושה שמא יבואו עדים אלא היכא דבאו ממנחה ולמעלה אמרינן להכי אהני עדים למישוי להיום קידש ולהרמב"ם צריך תירוץ:

דף לט:

דאי אשמעינן ראש השנה ט"ס דכולהו בר"ה קמיירי אלא דאי אשמעינן עירוב

משום דליכא למיגזר עלי' כול'. אף על גב דכולהי מילתי' דרבנן כולהי משום גזירה אטו דאורייתא נינהו. הכא בעירוב ליכא למיגזר דהא מנחא עירובא ואי דאתו לערובי בחד יומא חציו לצפון וחציו לדרום התם נמי לא עבר אדאורי' דתחומין אפי' בלא עירוב כלל דרבנן ובכלכלה איכא הכירא דמתנה אבל ביצה ליכא הכירא:

בשני י"ט של ר"ה בגולה. הוי בה הריטב"א פשיטא השתא בא"י אסו' בגולה מיבעיא דהא רבה שרי בא"י ואסר בגולה. ולדעתין סד"א בא"י דאי לא באו עדים עד המנחה ודאי חדא קדושה היא אסו' אבל בגולה דכל ראשי שנים ספיק' נינהי לא אסרינן כל ראשי שנים משום ספק קדושה אחת. והיינו דרש"י:

והא דרבא קשיא לן מדקאמר וכן הי' ר"י אוסר בגולה מכלל דר' יודא ור' יוסי בא"י בשלמא בי"ט ראשון מתנה אם יבואו עדים ויהי' היום קודש אין בדברי כלום ואם לא יבואו ויהי' חול תהא זו תרומה ע"ז אלא בשני מאי מתנה הא מידע ידע אם קדשוהו אמש אם לאו וכ"ת בא"י הרחוקים מב"ד הני כגולה דמיין וצריכנא למימר ר"י מתנה בראשון בין בא"י בין בגולה קאמר ובא"י מתנה שאם לא יבואו יוכל לאכלו למחר ומתנה למחר בגולה ור' יוסי אוסר אמתנה בראשון בא"י וכן הי' ר"י אוסר בגולה:

א"ר אסי ומאי קושיא רב אשי מתנינן דאי רב אסי הא אמר שני י"ט של גליות נולדה בזה אסורה בזה משום ספק קדושה אחת ברישׁ ביצה ואע"ג דר' אשי אמר האי בר טביא לאו אתצודי אתצד מ"מ מתניתא דאיסי קא מפרק ואזיל דס"ל שני י"ט של גליות דכ"ע שרי ומסייע לי' לרש"י דאמר ההוא בר טביא מאי אתצודי אתצד דבהא מודי רב ששת דשרי כדאמר הריטב"א:

לדידי א"ל אמימר כו' ואמרי בתוס' משמי' דריצב"א הלכתא כוותי' דרב ששת לגבי רב נחמן וכן לגבי רב חסדא ואיכא למימר לגבי תרוויי' לא דיחיד ורבים הלכה כרבים וכ"א הריטב"א:

בתוס' ד"ה אי משכחת כו' הא דריצב"א דייק ודירושלמי דטעמא דכדי שיעשו שלא יהנה ממלאכת י"ט לבה"ג נמי אימא טעמא משום הכי הוא אלא דכי שרית לי' בי"ט שני הו"ל נהנה ממלאכת י"ט אע"ג דאי אמרת ראשון קודש שני חול הוא ובכדי שיעשו בחול הוא מ"מ חול דאסירא הוא דאנן בשני מספיקא אסירא לן ואי לא עביד לה בראשון הוה אסיר לן למיעבד לה בשני ומשום דעביד לה בראשון הוא דשרית לן הא נהנה ממלאכת י"ט ומאי כדי שיעשו הא לא מצית למיעבד אלא כדי שיעשו ממש בעינן דמצית למיעבד בההוא יומא והיינו דארש"י משמי' דבה"ג ויליף טעמא כו' דליהוי ראוי לעשות קאמר:

דף מ.

או"ד זכרון אחד כו' פירש"י ר"ה איקרי זכרון תרועה ר"ח נמי איקרי זכרון והיו לכם לזכרון זכרון שם כלל לר"ח ולמועדות כולן כדכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם. וכתב בתרי' והיו לכם לזכרון אלא עוד פריט רחמנא שם לכל חד הלכך בכל ר"ח בשם פרט דילי' מדכרינן לי' כדעבדינן בכל מועד אלא בר"ה דשם פרט דילי' נמי זכרון ואמרינן יום הזכרון אימא או לא בעינן למידכר שם פרט דר"ח אע"ג דשם פרט עדיפא כי מדכר לי' בשם כלל דילי' תו לא צריך:

לא להתנות וה"ה דפליגי ביום הזכרון לר' דוסא אומר את יום הזכרון הזה אם היום אם למחר ולמחר אומר אם היום אם אמש. אלא קתני בר"ח לאשמעינן דמדכרינן ר"ח בר"ה:

ה"נ מסתברא. וכ"ת תיפשוט מדר' דוסא דמדכרינן ר"ח בר"ה דרבנן ע"כ לא פליגי אלא להתנות כדקא מיפלגי בר"ח של כל השנה אבל להזכיר מודו. וכ"ת אימא בר"ה פליגי בתרתי להזכיר דר"ח ולהתנו' דיום הזכרון ובר"ח פליגי להתנות אפושי פלוגתא מנא לך. תריץ סמוך אאידך ברייתא דשמעינן מינה לב"ש דא"צ להזכיר וב"ה לא פליג בהא מכלל דבר"ה בתרתי פליגי ואידך עדיפא דשמעינן להו לב"ש דא"צ להזכיר וליכא מאן דפליג עלי' אבל הכא הא איכא למימר ולא הודו לו כל עיקר לא להתנות ולא להזכיר מיהא קשיא מאי אולמי' דב"ש מדר' דוסא מאחר דב"ש שמעינן להו דאין מזכירין ר"ח בר"ה ור' דוסא שמענא לי' דמזכירין ורבנן לא שמענא להו ולא מידי דלא הודו לו אימא להתנות לחוד כי היכא דר"ח של כל השנ' ומאי קושיא מדב"ש הא אכתי מיבעיא לן הואיל ור' דוסא אמר מזכירין ומתחזיא דהיינו דאמרינן מאי הוי עלה ולא פשטינן מדב"ש:

לא להתנות מדקאמר ר' דוסא להתנות בר"ח ולא קאמר נמי להתנות בר"ה למימר את יום ר"ח ויום הזכרון הזה אם היום אם למחר מכלל דכר' יוסי ס"ל ולגבי יום זכרון חדא קדושה היא אלא למיקריי' ראש למימני' מיני' דאיהו ראש ולמחר שני ואחריו שלישי הוא דאתני לי' למימר סתמא דתרוויי' ראש לא מצית אמרת דאי קמא ראש תנינא שני. הלכך בעי למימר את יום ר"ח הזה אם היום אם למחר ואת יום הזכרון הזה. ואיכא למימר אפי' תימא ר' דוסא כר' יודא וביום הזכרון חש לזלזולי בי' וקסבר כיון דיום הזכרון אומר סתמא תו לא אתי לזלזולי בי' ה"נ מסתברא דקתני וכן הי' ר' דוסא עושה בר"ח של כל השנה כולה ולא קתני ובי"ט מכלל דבי"ט מודו להו לרבנן דלא ליתי לזלזולי בי':

דאי אשמעינן ר"ה כו' ולא קאמר דאי אשמעינן ר"ה בהא קאמרי רבנן משום דחדא קדושה היא כי הנך רבנן דר' יודא. חדא בשלמא בראשון לא מתנה דמ"נ קדוש אי מקמי מנחה אתו עדים היום קודש ולמחר חול ואי לא אתו עד המנחה היום קודש ולמחר

קודש. אלא בשני לימא דאימא מקמי מנחה אתו והיום חול ותו אע"ג דאי לא אתי עד המנחה היום קודש ולמחר קודש הנ"מ למיסר במלאכה אבל בתפילה לא מדכרינין דר"ה ור"ח עד לאורתא וכדאקריבו תמיד של בין הערבים בשיר של חול דמדאורייתא חול הוא ולא קבעינן לי' ריש ירחא אלא למחר:

איבעיא לן במקום ב"ד מתקנת ריב"ז ואולך מהו כיון דמקבלין עדות החודש כל היום לר' דוסא מדכרינין דר"ח ור"ה בראשון ומתנה דאימא אתו היום אימא לא אתו ולרבנן מדכרינין יום הזכרון בראשון בלא תנאי או"ד במקום ב"ד לא מדכרינן בראשון עד דאתי עדים וקדשוהו:

דף מ:

מתוך שכולל לשחרית וערבית מסייע לי' לה"ר אלחנן דאמר הרא"ש בברכות בשלשה שאכלו משמי' דלא מתפללין במוספין בר"ח ובחולו של מועד שחל להיות בחול שמנה עשרה של חול ולכלול של ר"ח או של חולו של מועד דאי איתא האי מתוך שכולל לשחרית וערבית לשחרית וערבית ומוספין בחול מיבעי' ליה דכי היכי דלא פליגי ב"ש אשחרית וערבית דחול ה"נ לא פליגי אמוספין דחול. ותו מדתניא תן חלק לשבעה אלו שבעת ימי הפסח וכו'. ואמרינן עלה לברכה מאי ברכה איכא בז' ימי הפסח לאו מקדש ישראל והזמנים במוסף מכלל דאפילו בחולו של מועד מתפללין במוסף ברכה של חג. ותו אי בחול לא הוי לי' לר"ח ברכה לעצמו בשבת נמי לא אמר ב"ש לברוכי שמונה כדארש"י בשחרית וערבית:

והלכתא אומר זמן בר"ה וביוה"כ. חובה דאי רשות הא לא קמיבעיא לי' והלכת' ל"ל. וכ"ת הלכתא דלא כמאן דרב ושמואל הא אמרי אין אומר זמן ורב חסדא נמי אימא רשות ס"ל כדבריך ר"י אקרא חדתא. תריץ מדחזיי' רב חסדא לרב יימר ובעי לאורויי הלכתא אלמא חובה אורי לי' דאי רשות מיפשיט פשיטא להו:

וכ"ת רב חסדא היכי פליג ארב ושמואל אימא מתניתא לזמן משמע ליה דאי לברכה ליחשב נמי ר"ח דאיכא ברכה במוסף כי היכא דאיתא בחולו של מועד א"נ הכי קיבלה:

אמר רבא נחזי כו' רבא פשוט מדעולא דאמר הלכה כר' יוסי ומתנינן ותניא ואמר עולא והא דמייתי ברייתא קמייתא לאורויי לן דאיכא ברייתא דקתני בה כר' יודא א"נ הואיל ופריש בה טעמא כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה והיינו דאהדר להו ר' יוסי מ"ל ליכנס בה כשהוא מעונה מ"ל לצאת ממנה כשהוא מעונה. והא דמר זוטרא משמי' דרב הונא לא שמיע לי' ודרב יודא אמר רב דאמ' אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים לא פסיקא לי' אימא אחנוכה ופורים כרב יוסף:

דף מא.

אם אמרת לצאת ממנה לאו כשהוא מעונה הוא שהרי אכל ושתה כו' ור' יוסי ה"ק הרי אם תאב לאכול או צמא אסיר לי' למיכל ומישתי הא לאיי מעונה הוא:

מדקא"ר מאיר אעפ"י שאמ' ר' גמליאל אין מפסיקין מודה הוא שאין משלימין מכלל דרבנן מפסיקין ס"ל וכדאמרי רבנן דתוס' והא דר' ישוע וריב"נ בט' באב שחל להיות בע"ש דא"ר מאיר משמי' דר"ג אין משלימין ונכנס ר' ישוע להפר דברי ר"ג למימ' דמשלימין כדמייתינן מדריב"נ דעבוד כר"ג דלא כר' יוסי ורמינן דר"א ב"ר צדוק דעיו"ט משלימין ואי ר' ישוע נמי בר"ח וחנוכה ופורים קאמ' דמשלימין קשיא הא רבנן אפי' מפסיקין אית להו ונכנס ר"י להפר את דבריו משמע אלא כרבנן ואי איתא ר"י דלא כר"ג ודלא כרבנן ס"ל ומיבעי לי' לפרושי דעתי' אלא ר' ישוע בר"ח וחנוכה ופורים לא קמיירי וס"ל אי כרבנן דמפסיקין אי כר"ג דאין מפסיקין ואין משלימין ולהפר את דברי' בט"ב שחל להיות בשבת קאמ'. ורב יודא א"ר דקאמ' אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים ושקלינן וטרינן אי אכולהי אי אחנוכה ופורים אלמא אחנוכה ופורים ודאי קאמ'. ואי תימא אחנוכה ופורים חכמים אדר"מ פליגי וקסברי דרבן גמליאל ס"ל בחנוכה ופורים אף משלימין דאי בדרבן גמליאל מודי לי' חכמים לר' מאיר דמודה הי' שאין משלימין אלא דנפשי' קאמרי דמשלימין קשיא וכי הנך רבנן דר"מ דלא כר"ג ודלא כרבנן דידי' אלא כמאן ואי תימא אכולהי חכמים היינו ר' יוסי דשמעינן לי' דאמ' בט"ב שחל להיות בע"ש מתענה ומשלים וכדאמ' רש"י בט"ב שחל להיות בע"ש ודאי דנפשי' קאמ' דר"ג ודאי אין משלימין קאמ' דבהא פליגי ר' ישוע וריב"נ דר"י בקש לבטל דבריו למימ' דמשלים וריב"נ קיים דברי' דאין משלים מדרמי מדריב"נ דעבוד כר"ג אהא דעבדינן כר' יוסי ומשנינן נמי בדורו של ר"ג עבוד כר"ג ובדורו של ר' יוסי עבוד כר' יוסי דר"י מודה דר"ג דלא כוותי' ובדורו של ר"ג עבוד כר"ג ורמינן נמי מדעבוד בדורו של ר"ג כר"ג אדר"א ב"ר צדוק דבעי"ט משלימין ור' יוסי ס"ל כר' ישוע אלא דריב"נ פליג עלי' ואמ' אין שומעין לך לבטל דברי ר"ג ודורו של ר"ג שמעו לריב"נ וקבעו הלכה כמותו ור"ע נמי ככל דורו עבוד כדא"ר יודא פעם א' היינו יושבין כו' והביאו לו בינה וגמעה להורות לתלמידים הלכה ובתוס' ישנים משמי' דר"ח דקבלה בידם דר"ע אותו שנה מסוכן הי' והרופאים הביאו לו ביצה לרפואה ור' יודא לא דקדק וסב' משום דע"ש אין משלימין ובדורו של ר' יוסי קם ר' יוסי ונראין לו דברי ר' ישוע והורה כדבריו ודורו ראו דבריו וקבעו כן הלכה דלא כר"ג ודורו. והיינו דקאמ' רב אבל חכמים אומרים חכמים חדשו הלכה. ובר"ח וחנוכה ופורים אי תימא הא נמי ר' יוסי דנפשי' קאמ' קשיא ר' יוסי אליבא דמאן דהא ר"ג וכולהי

רבנן דלא משלים וכה"ג פרכינן במי שהוציאוהו בעובדא דנחמי' ברי' דרב חנילאי ר' מאיר אליבא דמאן אלא אי אכולהי קאמ' ר' יוסי בכולהי מתענה ומשלים בט"ב שאל להיות בשבת כר' ישוע ובחנוכה ופורים ס"ל דר"ג אף משלימין קאמר:

אמר רבינא שאני י"ט של דבריהם מדקאמרי רבנן דתוס' דמה שאסו' להתענות בעיו"ט לא משום דחשיב כמתענה בי"ט מכלל דאי טעמא משום דהו"ל כמתענה ביו"ט תיקשי מ"ש רשות מחובה כדמייתינן גבי שבת מחובה לרשות והאי מאי קשיא אלמא שבת הואיל ואין מתענין בו שעות אפי' תענית חובה לר' יוסי דמתענין בו ערביות אלמא ערבית לאו כמתענה בה דמי ואפי' רשות נמי אבל יו"ט דדבריהן חובה דמתענין בו שעות א"נ ערביות כמתענה בו דמי לא חמיר משעות רשות דלא מתענין בו שעות אין מתענין בו ערביות לר"ג דחשיב כמתענה בו ומדלא משנינן הכי אלמא קסברי רבנן בעלי התוס' דביו"ט דדבריהן אפי' רשות מתענין בו שעות ולא אסרי רבנן בהו אלא לאשלומי ותיקשי כי היכי דנסבינן בשבת לר' יוסי מחובה לרשות בדבריהן לר"ג נמי נימא חובה מ"ט מתענין ערביות הואיל ומתענין בי' שעות רשות נמי הא מתענין בי' שעות היכי צריכי למימ' דרשות משום גזירה ובחובה לא גזו'. והשתא לדידן דבטלה מגילת תענית בחנוכה ופורים דלא בטלה ואסי' לאיתענויי בהו לא אסי' אלא לאשלומי אבל שעות שרי והשתא לר' יוסי בשבת חמירא שעות מערביות דשעות אסי' וערביות שרי וביו"ט דדבריהן ערביות חמירא דערביות אסי' ושעות שרי ולהלכה לא מסתברא הכי אלא כל דאסי' לאיתענויי בהו שעות נמי אסירא בהו. והא דאסי' יו"ט לפניו בלאו קושיא דידהו נמי לאו משום ערביות הוא חדא דא"כ לאחריו אמאי אסי' ועוד לר' יוסי דשרי ערביות אפי' בשבת מא"ל ועוד דלפניו אסי' אפי' בלא השלמה משמע אלא משום חזוק הוא ואיכא למימ' רבנן דתוספות נמי קושטא קאמרי:

מתוך שמתענין בו שעות כו'. הא דקשו בה רבנן דתוס' מהא דמייתי אמתענה ומשלים מט' באב לתענית הרשות פריק לה הריטב"א בשבת אין לחלק בין תענית קבוע לתענית הרשות ואי אסי' בתענית הרשות ליכנס בשבת כשהוא מעונה בט' באב נמי אסי' אבל ביו"ט דדבריהן אינו כדאי לדחות ט"ב מפני איסו' יום שלפניהם:

דף מא:

הא מקמי דשמעה וקשיא אי מקמי דשמעה לדרב תיפשוט ממתניתין דאין משלימין ותו מאי קמיבעיא להו מתניתין היא וכן בט' באב שחל להיות בע"ש אין משלימין וצריכא למימ' דידעי דר' יוסי פליג וקמיבעיא להו הלכתא מאי ואע"ג דר' מאיר ור' יוסי הלכה כר' יוסי הכא מדלא קתני לדר' יוסי במתני' אימא הלכתא כר' מאיר ורבא פשיט מדעולא

ובריית קמייתא דאייתי רבא היינו מתני' אלא דפריש בה טעמא כדי שלא יכנס כו' ועלה אהד' ר' יוסי כו' כדפרישן:

סליק פירקא שלישי בס"ד

פרק רביעי – מי שהוציאוהו

מתני': **הוליכוהו** לעיר אחרת כו' הרשב"א והריטב"א דאמרי תרווייהו ה"ה יצא לדעת דעיר כד"א הוא תדע מדלא משני שמואל יצא לדעת בעיר דיר וסהר קמ"ל. והרמב"ם והרמב"ן. והר"נ אמרי הוליכוהו דוקא קתני אבל יצא לדעת אפילו בעיר אין לו אלא ד"א ודלא משנינן שמואל הא אתא לאשמעינן דשמואל הוא דאמר הלכה כרבי יהודה ור"ע. ואפילו הוליכוהו אין לו אלא ד"א ולהרשב"א יצא לדעת והחזירוהו לעירו או למקום מוקף מחיצות שבתחומו או אפילו חזר לדעת ודאי כולה כד"א השתא לעיר אחרת כולה כד"א לעירו מיבעיא. יצא לדעת והחזירוהו או חזר לדעת להרמב"ם לעירו לא ידענא והר"מ מרוטנבורג דדייק אפילו יצא לדעת וחזר לדעת מדלא משני שמואל הא אתא לאשמועינן לא מכרעא אימא עדיפא מיני' משני דכולא מילתא דיצא לדעת והחזירוהו לא שמעינן ממתניתין אימא יש לו אפילו אלפים ומתני' סתמא קתני ואת"ל כהר"מ דחזר לעירו כולה כד"א היכא דהחזירוהו או חזר למקום מוקף מחיצות שבתוך תחומו דכולה כד"א מהו עירו דוקא משום דשבת באויר מחיצותי' הכא הא לא שבת באויר מחיצותי' דאי הוה כלתה מדתו בחציו אין לו אלא חציו ומשום דאיבלע כולי' בתחומי' הוא דהואי כד"א אלמא לא קרינן לי' שבת באויר מחיצותי' או"ד הואיל ובה"ש כד"א הוה לי' כמאן דשבת באויר מחיצותיו דמי:

גמרא: **מיבעי** לי' לאינש למיבעי רחמי דלא ליתי לדקדוקי עניות שמא יעבירוהו ע"ד וע"ד קונו ומאן דאתא להכי לקבולי באהבה דלא חזי אפי גיהנם:

מהו דתימא כו' עי שהוציאוהו נכרים וחזר לדעת כו' הא דקא פריש ואזיל הא למימר אפי' אי תימא דבחזר לדעת לא אתי למיטעי מדלא קתני מתני' ש"מ חזר לדעת אפילו הוציאוהו נכרים אין לו אלא ד"א ביצא לדעת והחזירוהו נכרים ודאי איכא למימר דמתני' החזירוהו סתמא קתני ואפי' יצא לדעת:

דף מב.

והא מדקתני סיפא כו' פירש"י דאי ת"ק בשוגג שלא במקומן לחוד הוא דפליג הו"ל למיתני כדתנא בקמייתא במקומן יאכלו כולי ואנא ידענא דאשוגג כו' והא דאמרינן מאי במקומן אילימא במזיד והא קתני בהדיא כו' מכלל דאי לאו דתנא הכא עד שיחזרו

למקומן שוגגין לא הוה שמעינן מהא דבמקומן יאכלו דאשוגג קאי איכא למימר לרווחא דמילתא קאמר איידי דאיתא ברייתא בהדיא דקתני בה שוגגין וה"ה דבלאו הא מתניתא מגופא משמע דאשוגג דת"ק קאמר ר"נ במקומן הוא דשרי. מדקתני במקומן יאכלו ברישא משמע דאיאכלו דת"ק קאי דקאמר בשוגג יאכלו אתא ר"נ ואמר במקומן דוקא דאי אמזיד הול"ל שלא במקומן לא יאכלו ברישא והריטב"א אמר דאיבעי ליה למיתני לעולם הן אסורין עד שיחזרו למקומן ואנא ידענא דאשוגג דת"ק קאמרי שוגגין דקתני ל"ל והשתא האי לישנא משמע טפי דאשוגג דת"ק קאי. דהא דאמרינן אילימא במזיד דר"נ לאקולי קאמר דת"ק דקאמר במזיד לא יאכלו קסבר בשוגג אפי' שלא במקומן יאכלו ובמזיד אפילו חזרו למקומן לא יאכלו ואתא ר"נ והאמר במזיד נמי במקומן יאכלו אבל הכא דקתני לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן דלמיסר שלא במקומן קאתי ואי אמזיד מזיד שלא במקומן ת"ק נמי מיסר קאסר ועוד אי אמזיד לחודא מאי לעולם ובנוסחי דידן והא מדקתני סיפא מכלל דחדא מתניתא היא וכן לעיל והא קתני בהדיא משמע דבהאי מתניתא גופא קתני בהדיא מדלא קאמר והתניא וקתני בהך מתניתא תרתי רנ"א שלא במקומן לא יאכלו לאפוקי שוגג שלא במקומן דת"ק והדר תנא עד שיחזרו למקומן שוגגין לאפוקי חזרו במזיד דלת"ק שרי והיינו דדייקינן אבל רש"י והריטב"א ס"ל דמתניתא אחריתי היא ולא מתנו הכא סיפא:

והלכתא כת"ק בבמקומן במזיד דקאי רב פפא כותי' ואפי' לעצמו שרי ואיכא דאסרי למי שהוציאו במזיד ובשלא במקומן בשוגג רש"י ורבותינו בעלי התוס' אמרי בהא נמי הלכה כת"ק דשרי וכן אמר הרא"ש ובמזיד שלא במקומן אמר הרא"ש אסור לכל אדם ובהגהות דלא אסור אלא לדידי' אבל לאחרים שרי וכן אמר ה"ר מרדכי משמי' דהר"מ ולדידי' במקומן אפי' לעצמו שרי ובמזיד למאן דשרי ל אחרים אם הוציאן לעיר המוקפת שרי לאחרים לטלטלינהו בכל העיר כדאמרינן בדכרי דמברכתא ואע"ג דיצאו לדעת הא פירות אנוסין נינהו והרשב"א אמר בשלא במקומן הלכתא כראב"י ואפי' בשוגג אסור לכ"א והריא"פ לא מייתי אלא דרב פפא מכלל דשלא במקומן בכ"מ אסור והא דדייקי בתוס' מדקא אמרינן במזיד במקומן כ"ע ל"פ כו' אי משום הא לא אריא דאיכא סברא דמזיד חמירא ואפי' במקומן ואיכא סברא דשלא במקומן חמירא ואפ' בשוגג ומדלא אשכחן לת"ק דפליג אלא אשוגג שלא במקומן מזיד במקומן לא שמעינן מיני' דפליג:

ומטלטל בכולה ע"י זריקה. אמר ר"י תוך אלפים נמי ע"י זריקה דלגבי כי אורחי' הו"ל נפרצה במלואה כו'. והא דאמרינן לר"ה באלפים מיהת לטלטל כי אורחי' מקמי דידע מנפרצה במלואה וקס"ד לר"נ באלפים מטלטל כי אורחי' והשתא דאמר לר"ה דהוי

נפרצה במלואה כו'. לרב נחמן נמי אפי' באלפים ע"י זריקה ופליגא דרש"י וכוותי' דרש"י מסתברא דלר"נ באלפים מטלטל כי אורחי' ולא הוי נפרצה במלואה למקום האסור דחוץ לאלפים נמי לאו מקום האסו' הוא כיון דע"י זריקה שרי כי אורחי' נמי שרי דלא שנא אלא דלא אפש' כיון דלא מצי מהלך התם:

בתוס' וכן אמר הרא"ש דמוקי בירושלמי כר"י אבל הריטב"א אמר משמי' דירושלמי הוינן בעי' מימר כר"ע ור"י ברם לר"ג וראב"ע לא פליגין ואפי' כר"ג וראב"ע פליגין קל הוא שקנה לו שביתה ממי שלא קנה לו שביתה וכ"ה נוסחא דקמן והיינו דרש"י והא דרב הונא ברי' דרב נתן מסייע לי' לרש"י כדבעינן למימ' קמן והרמב"ם אמר בהוליכוהו חוץ לתחום נמי אם נעשית לו מחיצה בשבת אינו מהלך אלא אלפים דלא עדיף משבת ואח"כ הקיפוה מחיצה בשבת והראב"ד והרשב"א פליגי עלי' והרמב"ם שמיע לי' הא מירוש' והכי מתרגם לה ואפי' כר"ג וראב"ע פליגין משום דמחיצ' העשוי בשבת לא אמרי' כולה כד"א ודירושלמי כרש"י ולא מטעמו דטעמו דרש"י משום דאית לי' אלפים ולדידי' הוליכוהו חוץ לתחום ועשו לו מחיצה בשבת מהלך את כולה דאי לא יהבת לי' כולה לית לי' אלא ד"א וקל הוא שלא קנה לו שביתה ואלו לירושלמי משום דמחיצה העשוי' בשבת לא יהבנין לי' אלא אלפים וקל הוא שקנה לו שביתה. והיינו דהרמב"ם ולירושלמי קשיא מודד דמחיצה שנעשית בחוץ הוא ואי כלתה לו מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר וצ"ל מודד דמעקרא לא קאי בגוה דמחיצות ובתחומי' הוא דהוה לא יהבינן לתחומי' אלא עד חצי העיר וכי הדר נמי ואתי לגוה לא פקע מיני' מילתי' קמייתא ובדוכתא קאי הוליכוהו נכרים דמעקרא לית לי' בהנהו מחיצות כלום והשתא הוא דיהבת לי' השתא קאי בגווה דמחיצות ויהבינן לי' כולה. א"נ מחיצות דבמקום דקנה שביתה קל הוא דמי שלא קנה לו שביתה ואם מחיצה העשוי' בשבת במקום שקנה לו שביתה אין לו אלא אלפים במקום שלא קנה לו שביתה מיבעיא אבל מחיצות דבמקום תחומי' ולא במקום שביתתי' חמירי ממחיצות דלאו במקום תחומי' דהתם אית לי' אלפים ותו לא יהבינן לי' אבל הכא דקא יהבת לי' השתא יהבינן לי' כולה וקאמ' קל הוא שקנה לו שביתה כו' קל הוא לדינא למימ' דאם מודה ר"ג וראב"ע במחיצה העשוי' בשבת דלא כולה כד"א בקנה לו שביתה ק"ו ללא קנה לו שביתה והקיפו מחיצה בשבת דלית לי' אלא אלפים. בירושלמי דחייא בר רב אמר מהלך ומטלטל באלפים ופליג ארב הונא והתם פרישן לה. עוד אמרו נתנו על פתח הדיר על דעתי' דר' ישוע ור"ע נותנין לו שתי אמות מבפנים וב"א מבחוץ ע"ד דר"ג וראב"ע אין נותנין לו כו' שאם אומ' את ליתן לו ב"א מבפנים וב"א מבחוץ אף הוא מטלטל בכל הדיר כולו. שמעינן מהאי דירושלמי

אפי' למאן דא"ל לי' הבלעה דתחומין הבלעה דדיר וסה' לית לי' ולא עוד אלא נתנוהו מחוץ להם נותנין לו ד"א מבחוץ ובדיר וסהר לא יכנס אפי' פסיעה אחת ועובדא דנחמי' ורב חסדא נחמי' בתוך מחיצת בני אדם הוה. ומסתברא מי שיצא חוץ לתחום במזיד דאמרינן אפי' אמה אחת לא יכנס נותנין לו ד"א מחוץ לתחום אבל בתוך התחום לא יכנס כלל שאם אומ' את יכנס אף הוא מהלך בכל תחומו ואל תשיבני יצא ברשות לרב נחמן דלית לי' הבלעה ואלפים יכנס טפי לא. יצא ברשות שאני דלא גזו' בי' כדאקילו בי' באלפים ולישנא דלא יכנס כוותין דייקא:

הוציאוהו נכרים באותו היקף חוץ לאלפים מסתברא כיון דהשת' הוא מחוץ לתחום מהלך את כולה וכיון דעל לתחומי' הרי אית לי' תחומי' ומהלך אלפים אמה כאלו לא הוציאוהו וכן בכלתה לו עדתו בחצי העי' והוציאוהו לחציו השני על לתחומי' ופליגא דהריטב"א וצ"ת הוציאוהו לעי' אחרת כולה חוץ לתחומי' אפי' גדולה כנינוה מהלך את כולה ומשתכ' ביציאתו הקיפוהו נכרים מחיצה בשבת פחות מאלפים או שהקיפו חוץ למקום שביתתי' וכל ההיקף מובלע בתוך תחומי'. לא אמרינן כולה כד"א. אע"ג דבעלמא היכא דמובלע בתוך תחומי' אמרינן כולה כד"א ואע"ג דלא שבת באויר מחיצתו התם בשעה שקנה שביתה כולה כד"א הכא בשעה שקנה שביתה לא הוי האי היקף ולא הוי כד"א בשבת לא אתעבידא לי' תחום:

אימא מטלטל בארבע פריש הריטב"א מאי מטלטל באלפים דקאמ' מטלטל בהם בתוך ד' ולאפוקי חוץ לאלפים דלא מטלטל כלל ע"כ. דאפי' בתוך ד"א אסי' חוץ לאלפים שמא ימשך. ולגבי ד"א דבתוך אלפים לא אמרינן נפרצה במלואה דא"כ ד"א דגמירי דאפי' ברה"ר מטלטלינן היכי משכחת לי'.

אמר הריטב"א ביו"ט מודי רב הונא דשרי לטלטולי בכל אלפים וטעמי' דביו"ט אפי' בבקעה דליכא מחיצות כלל כל מקום שמות' לילך מות' לטלטל ואע"ג דפרוץ כולה דנפרץ במלואו משום איסו' טלטול נגע בי' וביו"ט דליכא איסו' טלטול כי נפרץ מאי הוי ואע"ג דחוץ לאלפי' אסור לטלטלו משום שמא ימשך אחר חפצו בתוך אלפים דליכא גזירה נפרץ במלואו לא אסו' ביו"ט:

דף מב:

היה מודד כו' שלש מדות בעי' שבת באוי' מחיצותי' אפי' יתרה מאלפים כולה כד"א לא שבת בה והיא בתוך תחומו אם מובלעת כולה בתחומו הרי הוא כד"א כלתה מדתו בחצי' אין לו אלא חצי':

כתנאי כו' להאי לישנא דרש"י דר"ג וראב"ע בהקיפוה נכרים מחיצה נמי פליגי וכן בכלתה מדתו בחצי העי' דס"ל כל מוקף מחיצות לדירה אע"ג דלא שבת באוירו כולו כד"א. ורב הונא ברי' דר"נ מוקים דרב נחמן כר"ג וראב"ע אע"ג דפליגי בהקיפוה מחיצות בהא ס"ל כוותי' דלא גזור שתי תשובות בדבר חדא א"כ רב נחמן דאמר בהקיפוה מחיצות לא אמרינן כולה כד"א בהוליכוהו לעיר אחרת או נתנוהו לדיר וסהר כר' ישוע ור"ע ס"ל דאין לו אלא ד"א דהא בהא תליא ואע"ג דרב נחמן לית לי' גזירה לר' ישוע ור"ע מנא לך דמשום דגזרי הוא דאמרי אין לו אלא ד"א ולית להו דר"נ בטלטול הא ר"נ גופי' כוותי' ס"ל ולא גזר ותו אי איתא דר"י ור"ע משום גזירה הוא תינח הוליכוה לעיר אחרת או נתנוהו לדיר וסה' דגזרינן אי יהבינן לי' מקום מוקף מחיצות כד"א אתי למימ' הוליכוהו לבקעה נמי כיון דלית לי' אלא ד"א יהבי לי' רבנן אלפים אלא כלתה מדתו בחצי העיר דאין לו אלא חצי העיר התם מאי גזירה איכא א"נ כולה כד"א לא אתו למישרי חוץ לתהום בבקעה כי היכי דליכא למיגזר במובלעת כולה בתתומי' וכיון דהתם בלאו גזירה נמי לא אמרינן כולה כד"א ה"נ לא אמרינן דהא כולהי חדא טעמא אית בהו אלא כאידך לישנא דרש"י דר"ג מודה בהקיפוה מחיצות וכלתה מדתו בחצי העי' ובהא הוא דפליג משום דלית לי' שביתה אקילו רבנן גבי' וכן אמר הריטב"א וכולהי רבוותאי אמרי הלכת' כר"ג והלכת' כר"נ אמר שמואל וס"ל לרב הונא ברי' דר"נ דר"י ור"ע נמי הוו מקילי בהא אלא משום גזירה הוא דאחמו':

והאי גזירה דקא מיפלגי ר"ג וראב"ע ור"י ור"ע מיחוורא הא דפריש בה הריטב"א משמי' דרבי' דהכא נמי בהאי גברא גופי' כי הא דר"נ כיון דכ"ע אם כלתה מדתו בחצי חצר או דיר וסה' אין לו אלא חציו משום דלא שבת באוי' מחיצות והשתא אי יהבינן לי' להאי דנתנוהו בדי' וסה' כולה כד"א ונימ' אמר האי גברא הא חוץ לתחום לא אמרינן כולה כד"א אלא שביתה גמורה יהבו לי' רבנן כאלו קניתי שביתה כאן מבע"י ואתי להלוכי חוץ לדי' וסה' והיינו דאמרינן מדלא גזר רבי גמליאל בהאי גברא הלוך דיר וסה' בפנים אטו הלוכי מחוץ הכי נמי לא גזר טלטול באידך חציו אטו הלוך חוץ לחציו. ומשני התם שני מקומות דאיכא הכירא דמחיצות ודיר וסהר לחוצה לא הכא מקום אחד דליכא הכירא:

אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות כו' קשיא להו לרבנן ספינה ולדעתין התם נמי עקרה ספינה מחוץ לתחום ולית לי' לר"י ור"ע כו' כד"א אלא היכא דשבת באויר מחיצות וקיימי בתחומי' כדבעינן מ"ט אדהלכתא כר"ג בספינה:

תדע דמי לא מודי ר' ישוע דכל הבית או כל העיר ואפי' עבורה כולה כד"א והלא הלכה רווחות היא:

דכ"ע מיהת כו' מ"ט אידי ואידי מחוץ לתחום נינהו וכי אמרינן כולה כד"א בתחום **ואמר** רבה הואיל ושבת באויר מחיצות אע"ג דמחוץ לתחום היא עדיפא מדיר וסהר **ר'** זירא אמר הכא לאו במחיצות משוו לי' כולה כד"א קמיפלגי כדקא מיפלג בדיר וסהר אלא אע"ג דלית לי' מחיצות כלל קמיפלגי משום דלא קביעי לי' ד"א **איכא** ביני' כו' לרבה מסתברא בנפחתו דלפני הספינה מודי ר"ג וראב"ע דהא טעינא דידהו משום דמחיצות משוי לי' כד"א והכא הא ליכא מחיצות אבל בקופץ מספינה לספינה לר"ג וראב"ע מהלך את כולה דלא גרע מדיר וסהר דאע"ג דלא שבת באויר מחיצות מבע"י מחיצות משוי לי' כד"א ואפי' להרמב"ם דאמר נתנוהו דוקא אבל יצא לדעת לא הנ"מ היכא דיצא לדעת מתחומו לחוץ לתחום הכא הא חוץ לתחום קאי ואזיל מ"ל אי בספינה קמא אזיל אי בהאי אזיל אלא שמואל דאמר הלכתא כר"ג בספינה בהאי ספינה דתנן מעשה שבאו מפלנדרסין דלא קפצו מספינה אבל קופץ לספינה אחרת כדיר וסהר דמי דאמר שמואל אבל בדיר וסהר לא דהא נמי הא לא שבת באויר מחיצותי' כדיר וסהר:

ור"ז מ"ט לא אמר כרבה וכ"ת קסבר ר"ז האי סברא דלא קביעי לי' ד"א וקאמ' לה למישרי נמי נפחתו וקופץ הא לרבה נמי איכא קולא בעמדה ומ"ט לא ניחא לי' סברא דרבה דספינה אפי' עמדה עדיפא מדיר וסהר הואיל ושבת באויר מחיצות אמר לך מחיצות להבריח מים עשויות. א"נ ר"ז מ"ט לא ניחא לי' סברא דרבה וכיון דלר' ישוע ור"ע ודאי לית להו הך סברא דידי' לר"ג וראב"ע נמי מנ"ל דפליגי נמי בהא אדר"ע ור"י אימא ע"כ ל"פ אלא במחיצות דחוץ לתחום דלר"ג ל"ש דיר וסהר ל"ש ספינה מחיצות משוו לה כד"א אלא שמואל בספינה ניחא לי' דר"ג הואיל דשבת באויר מחיצות ונפחתו וקופץ מנ"ל למישרינהו ומשני אמר לך מחיצות להבריח מים עשויות וע"כ בהא קמיפלגי אלא דקשיא א"ה היינו דקאמר ורבה מ"ט לא אוגר כר"ז אימא כיון דלרבה לית לי' מחיצות להבריח מים מנ"ל לחדותי פלוגתא בלא מחיצות ואיכא למימר הו"מ לשנוי הכי אלא דניחא לי' לשנויי למישווי' דרבה ור"ז במהלכת להלכה דלתרוויי' שרי א"נ משום דר"נ בר"י ורב אשי דייקי הכי ממתני' אוקים נמי דרבה כוותי':

לא תימא פליג ר"ג נמי בעמדה וסבר דמ"מ הויא מחיצה דא"כ שמואל בהא נמי אמר הלכתא כר"ג דשמואל מ"מ קאמר הלכתא כר"ג בספינה ולא מפיק אלא דיר וסהר וכ"ת שמואל במהלכת קאמר דהיינו פלוגת' בספינה אבל עמד' בכללא דדיר וסהר היא ולית הלכתא כר"ג הא ליתא דאי לר"ג לית לי' מחיצות להבריח מים עשויות עדיפא מדיר וסהר הואיל ושבת באויר מחיצות דבהא לא פליג ר' זירא אדרבה וכי אמר שמואל הלכתא

כר"ג בספינה בכל גווני דאר"ג הלכתא כוותי' אלא קסבר ר' זירא בעמדה דכ"ע ל"פ דאין לו אלא ד"א דלית לה מחיצו' כלל:

דף מג.

ורבה מ"ט לא אמר כר"ז רבה דאמר משום דשבת באויר מחיצות הא נפחתו דופני ספינה דכ"ע לא פליגי דאין לו אלא ד"א דאי ס"ד פליגי נמי בהא כי אמר שמואל הלכת' כר"ג בספינה אהא נמי קאמר ומ"ט לא ניחא לי' סברא דר' זירא ופליגי נמי בהא והלכתא כר"ג ושני לאו כדקא אמרת דבהא דכ"ע אין לו אלא ד"א אלא במהלכת דכ"ע ל"פ דמהלך את כולה כדאר"ז:

א"ר אשי מתני' נמי דיקא דפליגי בעמדה או מחיצות משוו לה כולה כד"א ורצו להחמיר דלמא עמדה ור"ג אע"ג דעמדה שרי והיינו דקתני מעשה דכי היכי דפליגי בדיר וסהר ה"נ פליגי בספינה ולר"ג בין שבת באויר מחיצות בין לא שבת מהלך את כולה ולר"ע בין כך ובין כך אין לו אלא ד"א ואחמור במהלכת דלמא עמדה והדר אכרע ר' ישוע בשבת כר"ג ובלא שבת כר"ע דאי בעמדה דכ"ע אין לו אלא ד"א דלהבריח מים לא שמה מחיצה והכא לאו בהיקף מחיצות קמיפלגי אלא משום דלא קביעי ד"א ואע"ג דליכא מחיצות כלל לאו דומיא דדיר וסה' הוא דהתם בהיקף מחיצות קמיפלגי

הלכתא מכלל דפליגי קסב' רבי אחא דבספינה דכ"ע דשרי אי משום דשבת באוי' מחיצות כרבה אי משום דלא קביעי ד"א כר"ז אלא בדיר וסה' דליכא כל הני הוא דפליגי ור' ישוע ור"ע דלא זזו מד"א כדאמרינן בעלמא אדם חשוב שאני דבעי אחמורי' אנפשי' כי היכי דלא ליתי לאקולי בדדמי לי' ה"נ ר' ישוע ור"ע דאמרי בדי' וסה' אין לו אצא ד"א רצו להחמי' כי היכי דלא ליתי לאקולי נמי בדי' וסה' דהא גברי חשיבי נינהו ור"ג וראב"ע דשרו נמי בדי' וסה' לא חשו להחמי' אע"ג דחשיבי נינהו דליכא למיחש למידי

אמש הכריע כו' למר בעמדה דבמהלכת דכ"ע דשרי ולמ' במהלכת דבעמדה דכ"ע דאסירא ושמואל ס"ל כהאי הכרעה ורב סבר הואיל ובמתני' ליתא האי הכרעה עבדינן כר"ג ועוד אין דעת שלישית מכרעת ועוד הא דהלכה כדברי המכריע משום דבהא בהדי האי רבים ובהך בהדי האי רבים אבל הכא בספינה איכא תלתא ובדי' ובסה' תרי ותרי נינהו. ומתני' דר' ישוע אחמי' דלמא עמדה מקמי הכרעה דלבת' הכרעה הא אמר ר"י הלכה כר"ג בספינה ואפי' עמדה דבמהלכת הא כ"ע מודי':

אמרי הלכתא כרב ובמהלכת אפי' בלא מחיצות או קופץ לספינה אחרת שרי ומייתי ראי' דהלכתא כוותי' בהא מעובדא דנחמי' ומעובדא דדכרי דמברכתא. והרי"ף מייתי ראי' מדנחמי' ולא מייתי נמי מדכרי דמברכתא חדא דהתם בחפצי הנכרי דלא אסרי אלא

משום גזירה בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל ותו אימא מברכתא מובלעת בתחומי' דדכרי הואי ורבינא א"ל לרבא דשרי מעקרא לבני מחוזא לאיתויינהו למחוזא ומחוזא חוץ לתחומי' דדכרי הואי וממברכתא למחוזא אתו ע"י עירוב כדאמ' הריא"פ ורש"י אבל ממקומן דדכרי למחוזא לא מצו אזול והא דאמ' רבא דכולה מברכתא כד"א תי"ל דמברכתא בתוך התחום אימא למישרי נמי להנך דדיירי במברכתא חוץ לחומה דאי לאו דמברכתא כולה כד"א הו"ל מחוץ לתחומי דדכרי:

הא דאמור בתוספות מה שפי' רשב"ם שמי שנכנס בספינה בשבת אין לו אלא ד"א אין נראה דקי"ל כרב ש"מ ס"ל אמר ר"ג בדיר וסהר אפי' ביצא לדעת כהרשב"א ואיכא למימ' אפי' תימא ר"ג בהוליכוהו דוקא קאמ' אבל יצא לדעת לא כהרמב"ם הכי קאמרי להרשב"ם דשרי בשבת ליכנס בספינה הרי נכנס ברשות וכל שברשות כאונס דמיא מידי דהוה אהוצרך לנקביו כיון דברשות על אמרינן בי' כיון דעל על:

ובהגהות הרא"ש ר"י אוס' ליכנס בספינה בשבת אפי' אינו רוצה לצאת חוץ לתחום ואם עבר ונכנס ויצאה חוץ לתחום מהלך את כולה. אלמא קסבר ר"י אפי' יצא לדעת מהלך את כולה דהא הכא שלא ברצונו אזיל ואי"ל משום דמהלכת א"נ אפי' תימא עמדה שאני יצא לדעת דאזל חוץ לתחום הכא ספינה ממילא אזלא ואע"ג דאסור לכנס מ"מ לא יצא לדעת חוץ לתחום א"נ הא דאסו' ליכנס לאו משום חוץ לתחום דתוך התחום נמי אסור:

הא דאמ' רשב"ם אין לו אלא ד"א כיון דלא שבת באוי' מחיצות מבע"י איכא למימר כיון דספינה בהש"מ מובלע בתוך התחום הוה כמאן דשבת בגוה דמי כיון דבהש"מ הוה כולה כד"א כאלו שבת בגוה:

לישנא אחרינא בספינה מאי ואפי' למ"ד כרמלית משפת מיא משחינן וכארעא סמיכתא דמיין (בפ' הזורק) שאני תחומין דבהלוך תליא וכיון דלא ניחא הלוכי' מארעא משחינן:

רש"י לא מתני להאי לישנא אחרינא והיינו דקאמ' דדמי לקפיצה ואפ"ה אסור במתניתין ואת"ש קאי וכן הריטב"א לא מתני לי' ופריש מאי קפיצה קפיצה דספינה:

דף מג:

לרש"י ביום שבן דוד בא ממש קאמ' וחיישינן לי' אכולהי יומי אימא בן דוד אתי ההוא יומא ואלי' כבר אתא מאתמול לב"ד הגדול לבר משבת ויו"ט דלא מצי בן דוד למיתי הואיל ואלי' מאתמול לא מצי אתי וכגון דקאי בשבת ויו"ט וקא נדר דההוא יומא לא מצי אתי ואי מאתמול אתי אדעתא דהכי לא נדר אבל מכאן ואילך אפי' בשבתות ויו"ט אסיר דאימא אתי משיחא מאתמול ואלי' ביומא דקמי' לב"ד הגדול:

והשתא בשבת שאחר י"ט ודאי שרי דהיום לא אתי דאלי' לא מצי אתי מאתמול משום ע"ש דכל צרכי שבת נעשין בי"ט שלפני' ואתמול נמי לא אתי דאלי' בעי"ט לא אתי. ואי אימא אתי משיחא ביום ה' ואלי' ביום ד' כולי האי ודאי לא חיישינן דכולי עלמא הוה ידעי לי' ולישנא דאמר כיון דחל עלי' נזירות היכי אתיא שבתא ומפקעא לי' לא משמע כרש"י אלא וליחוש דלמא אתי משיחא מאתמול מיבעי לי' ומאי חל ומאי מפקעא דקאמר. והריטב"א אמר לא סוף דבר שבח בו ממש דהא אמרינן דאי קאי בימות החול כו' כיון דחיילא תו לא פקעא ואי איתא היכי חיילא הא אגלי מילתא דלא אתי. אלא ביום שבן דוד אפש' לבוא ומות' בשבתות ויו"ט שא"א לבוא בהם והיינו דר"ת. והא דאמ' והא לא אתא אלי' מאתמול לאו אמכאן ואילך דכל יומא הוה א"א לבוא כיון דלא אתי אלי' מאתמול. דמאי פריך כיון דחיילא ס"ס הא איגלאי מילתא דלא אתי אלי' והו"ל א"א לבוא אלא אמכאן ואילך כולהי יומא אפש' לבוא מיקרי דאפש' דאתי אלי' ולמח' אתי משיחא אלא איומא דקאי בי' כדפרישו בתוס' וכולהי שקלא וטריא אההיא יומא דקאי בי' אי מיקרי ראוי לבוא ולדידהו שבת אחר יו"ט נמי אסי' דמיומא דנדר ואילך כולהי אסי' דכב' חיילא נדירותא מיום שני לנדרו ואילך דיומא קמא איגלאי מילתא למפרע דלא אתי אלא ביום שני הו"ל אפש' לבוא דאפש' דאתי אלי' ביומא קמא ומשיח למח'.

והא דכתבו רבנן דתוס' אדפריך כל יומא ויומא נמי והא ראוי לבוא ליכא לפרוקי אדקמשני שבתות ויו"ט והא לא אתי אלי' מאתמול קפריך דא"כ בשבתות ויו"ט נמי נימא והא ראוי לבוא דע"מ קשיא הא מעקרא נמי אסיק דעת' דראוי לבוא קאמר מדפריך כיון דחיילא כדאמ' הריטב"א והא לא הדר בי' ממאי דאסיק אדעתא מעקרא:

וכיון דאסיק אדעתי' דראוי לבוא קאמ' היכי אסיק אדעת' דמשני אשבתות כיון דלא אתי אלי' מאתמול ועלה הא פריך כל יומא נמי דסוף סוף הא ראוי לבוא הו"ל לאסוקי אלא אמרינן ראוי לבוא ה"נ ראוי לבא:

לרש"י הא דמשנינן מובטח להן לישראל שאין אלי' בא לא בע"ש וקשיא ליחוש דלמא אתי אלי' ביום ה' וליכא למיפרקי' דאי אתא ביום ה' לב"ד הגדול כ"ע הוו ידעי דא"כ היינו דפריך כיון דחיילא עלי' נזירות ופריש רש"י דלמא אתי משיחא במעלי שבתא לב"ד הגדול הא כי אתא משיחא בע"ש אתי אלי' ביום ה' וכ"ע הוו ידעי לי' אלא ביום ה' נמי לא ידעי לה והא דלא חשו לה דמשמע להו דאלי' לא מקדים למשיחא אלא חד יומא ולרבנן דתוס' והירטב"א איכא למיפרך דאי ביום ה' הוו ידעי לה לרש"י לדידן דלית לן ב"ד איכא למימ' דכולהי שרי כיון דלא אתי אלי' מאתמול ולרבנן ודאי אסירא כיון דאפש' לבוא מיהא קשיא ר"ת במאי משני להא דתקנתו קלקלתו דהכא ראוי לבוא קאמ'

תינח מכאן ואילך דאסירא יומא קמא דבחול דמשנינן דאסור משום דחיישינן דלמא אתי אלי' מאתמול לב"ד הגדול ובשר אמשיח מא"ל הא אמרינן תקנתו קלקלתו
הא דאמ' רבן אלי' (ש"ע סי' רמ"ח סעי' א' בסימני ב') מדאיבעיא לן אי יש תחומין למעל' מיו"ד ש"מ דליתא לדהריא"פ דאמ' במים שאין עמוקין יו"ד אפי' ביום הראשון אסו'. דאי איתא תפשוט דאין תחומין מדתניא אין מפליגין פחות מג' ימים קודם השבת ואי ס"ד יש תחומין למעלה מיו"ד מקמי ג' ימים נמי ליתס' כי היכי דאסיר בלמטה מיו"ד איכא למיפרך כדאמרינן אתנא דנזי' האי תנא ספוקי מספקא לי' ולחומרא בנזי' דאורייתא דאין תחומין ה"נ האי תנא דאין מפליגין ספוקי מספקא לי' ולקולא בתחומין דרבנן דאין תחומין ואפי' להרמב"ם דאמ' תחומין די"ב מיל דאורייתא האמ' במים דרבנן וכ"ת מאי נ"מ אי אין תחומין אי ספקא סוף סוף עבדינן לקולא דאין תחומין כבר פירשוה הרשב"א והריטב"א אהא דאמרינן תנא דנזי' ספוקי מספקא לי' דנ"מ למאן דאמ' תחומין דאוריתא או היכא דאיכא חזקת ביתו דאי מספיקא אמרינן לחומרא ולהרמב"ם נ"מ בי"ב מיל ביבשה א"נ מספיקא לא אסרינן אפלוגי בים מכל מקום:

מתני': פעם א' לא נכנסו לנמל כו'. הא דאמ' הריטב"א עלי' דירושלמי אלו לא הי' תוך התחום בהש"מ אפי' לר"ג אין להם לזוז ממקום שכלתה מדתם ודאי היכא דכלתה מדתם בתחילת הנמל היינו נתנוהו בדיר וסה' דהא חוץ לתחום נינהו. אימו' דמודי ר"ג היכא דאית לי' תחומי' הכא הא לית להו תחומי' והריטב"א הכי קאמ' אימא שיילוהי לר"ג דלמא נמל בתוך תחום והעיר חוץ לתחום ואכתי אית להו תחומי' מנמל עד העיר ואסורין ליכנס לעיר. א"נ אית להו תחומי' למיזל בים. והא דאמ' הריטב"א משמי' דהראב"ד אפי' אין הנעל יות' מב"ס הרי נפרץ לים בית' מעשר לית לן למיפרקא משום דים גופי' מחיצה הוא כדאמרינן בפ"ק בעובדא דרבין ב"ר אדא בסוגיא דמבוי שכלה לרחבה. ואי משום שמא יעלה הים שרטון אימא ירושלמי לא חיישא לשרטון ולא מיבעיא לר"ח והרמב"ם דמתני נמי בגמרא דידן לא חיישינן שמא יעלה הים שרטין והראב"ד לא שמענא לי' דליפלוג עלי' דהרמב"ם בהא דאכתי קשיא הא אמרי בירושלמי בפ"ק מבואות המפולשין לים כמפולשין לבקעה:

אלמא קסברא כרבין ב"ר אדא דחיישינן לשרטון. מיהא למאי דפרישן התם דלא אמרו ים מחיצה הוא אלא בנעל דשפה עמוקה ואמרינן גרד אסיק ודרבין בשפה עמוקה קמיירי אבל בים דעלמא דשפה לא עמיקא עד מהלך כמה בים כעלה שרטין דמיא ובהא הוא דאמרי במפולשין לבקעה הכא דבנמל עסקינן שפה מחיצה היא ואי לאו דיתי' מב"ס לר"ג כולה כד"א:

אילימא בדעלו גברי כו' הא דאמור בתוספות בדלא מלו גברי דלא מצי עביד היקף אחר דהו"ל לדעת לטעמי' דמתני ויתיב רבא וקמיבעיא לי' דאי ר"נ ב"ר יצחק א"ל לרבא הא איהו אכתי לא ידע דשאני בין לדעת בין שלא לדעת ולמאן דמתני א"ל ר"נ בר"יצ לרבא קשיא תרתי ואיכא למימר דהאי א"ל בתר דשני לי' רבא כאן לדעת כאן שלא לדעת ומעקרא אותבי' מנפל דופניה וכי שני לי' פשיטא לי' דשלא לדעת שרי מדתניא עושה את חבירו דופן וא"ל לרבא רב חסדא מאי קמיבעיא לי' ואהדר לי' דלא מלו גברי דאי בדמלו פשיטא ותלמודא קא מסדר הא ברישא לפרושי דרב חסדא ודרב נחמן והדר הא דאותבי' לפרוקי קושיא ולהרמב"ן בספר מלחמות בשלהי פירקין דהאי מקמי דאותבי' ר"נ ברי"צ מתני ויתיב רבא וקמיבעיא לי' כרבותינו בעלי התוס':

דף מד.

או"ד בדלא מלו גברי אמר הריטב"א שמעינן לר"א המוקף מחיצה חוץ לתחומי' יש לו שתי אמות חוץ למחיצה דאי לאו הכי היאך יכנס באותן שתי אמות ודר"א עדיפא מדר"ג ע"כ. והשתא הא דקא שקיל וטרי הריטב"א אי רבנן מודו הכא דהבלעה מילתא היא משום דאנוס בדבר מצוה מאי קאמר אי הלכה כר"א איכא למיפרך בהא דהבלעה מודו כדאמר רבה דמודה לדבר מצוה אבל בהא דיוצא חוץ לתחום יש לו שתי אמות חוץ לדיר וסהר אפי' באנוס פליגי דר"ג אפילו בהוליכוהו לית לי' אלא כולה כד"א אבל חוצה לה לא מיהא עקר מילתי' קשיא היכי שמעינן לי' לר"א דפליג עלי' דר"ג בהא אימור דשמעת לי' לר"א ביצא חוץ לתחום שתי אמות דודאי אית לי' שתי אמות בנתנוהו בדיר וסהר מי שמעת לי' והכא קאמר ר"נ למיעביד לי' מחיצה עד שתי אמות ואזיל עד שתי אמות והדר ליזול הנך אינשי וקאי הכא בלא מחיצות ואית לו שתי אמות ועייל לתחומי':

כשתמצי לומר לדברי רבותינו בעלי התוס' מדשאני לן בין היכא דמלו גברי לדלא מלו גברי דבדמלו גברי אי הלכתא כר"ג תו לא קא מיבעיא לי' בדר"א ש"מ שאני בין הבלעה להבלעה הבלעה דאזיל מד"א ועל לתחומי' ולא מצי הדר לד"א היינו החזרוהו דמתני' דתנן כאלו לא יצא ודכ"ע היא ומ"ל החזירוהו ומ"ל חזר ברשו' והיינו דנהרדעי הלכך בדמלו גברי והדר אזיל הנך גברי הא חזר ברשות וכהחזורוהו דמי ודכ"ע חזר לתחומי' ור"א ורבנן בדקאי בד"א דר"א סבר הא עדיפא דאלו החזירוהו או חזר ברשות דאונס אין במזיד לא דהחזרוהו דוקא תנן ודכ"ע היא אבל הכא אפי' יצא לדעת כיון דאיבלע בתחומי' כמאן דלא נפיק דמי דהא אכתי מצי עייל לתחומי' ורבנן סברי התם עדיפא כיון דאי עקר מד"א שלו והדר לתחומי' ובתתומי' לא אמרי' אין לו אלא ד"א אבל הכא כי נפיק אבד תחומי' ויהבינן לי' ד"א ואע"ג דמיבלעי הנך ד"א בתתומי' ור"נ ורב חסדא דעבוד

כר"א בדלא מלו גברי אמר הרמב"ן דכי הדר ואותבי' ר"נ בר"י לרבא אידחיא הא דרבא וקמיבעיא לי' לרב חסדא בדמלו גברי אי שרי למיעבד מחיצתא בשבתא ולית הלכתא כר"א והיינו דאמר הריא"פ בשלהי פירקין הלכה כת"ק והשתא היכא דנפק מד"א באונס כאלו לא יצא כנהרדעי והיכי דמצי הדר לד"א אפי' יצא באונס אבד תחומי' כרבנן דר"א ומודה הרמב"ן ביצא ברשות לדבר מצוה דדר לתחומי' כדאמרינן בשמעתין אמתני' דמי שיצא ברשות ושאני התם דאקילו בי' נמי לאלפים אמה בחוץ לתחומי' והרז"ה אמר ביצא באונס הלכתא כר"א מדאוקי לי' רבא לדר"נ ורב חסדא בהכי ועבוד עובדא כר"א ומסתברא כותי' דלא למידחיא לדרבא וכן אמר רבן אלי' ואף רש"י ס"ל כהרז"ה דאמר אמתני' דמי שיצא חוץ לתתו' אפי' אמה אחת לא יכנס ר"א אומר שתים יכנס במזיד ומדעת שלא לשם מצוה אלמא קסבר רש"י ע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר"א אלא במזיד אבל באונס מודו ורבה דאמר אבל לדבר מצוה לאו דוקא ה"ה לאנוס ולדברי רבותינו בעלי התוספות אי תימא דבאונס מודו רבנן הא דאמר הלכה כריא משום דלרבנן לא פסיקא אי אפי' באונס פליגי משום דאכתי בד"א קאי לא דמי להחזירוהו או חזר ברשות ויצא מד"א או במזיד הוא דפליג ובאונס מודו והיינו דמיבעיא לי' אי הלכה כר"א באונס וא"ל ר"נ הלכה כר"א באונס אי משום דמודי לי' רבנן אי משום דמסתברא כוותי' באונס דלא חמירא האי הבלעה מהאי הבלע' אבל בהא דאר"א בהאי הבלעה אפי' במזיד הדר לתחומי' לית הלכתא כוותי' דל"ש והשתא ל"ש יצא חוץ לתחום בתוך ד"א ל"ש יצא חוץ לד"א וחזר לתחומי' באונס שרי במזיד אסור ורש"י דאמר אדרבה דמי שיצא ברשות דרבה לית לי' דנהרדעי ואותבוה ניהלי' בתוס' א"ה תיקשי להו מתני' לנהרדעי ולדעתין הא לא קשיא רש"י לטעמי' דאמר ע"כ לא פליגי רבנן אלא במזיד אלא הא קשיא אי לא שאני בין הבלעה להבלעה בדמלו גברי נמי ספיקא אי הלכה כר"א כדאמר בדלא עלו גברי ותו לרבה מ"ש יצא ברשות מ"ש החזירוהו והראב"ד אמר מי שיצא חוץ לתחום בין לדבר מצוה בין באונס אמרינן בי' כיון דעל על הלכך לא משכחת לה אלא אליבא דר"י וכשבירר לו לצד החיצון ואי הראב"ד מוקים לפלוגתי' דר"א ורבנן בהכי ורבנן כר"י השתא דכ"ע אית להו הבלעת תחומין ואזדא ר"א לטעמי' ורבנן לטעמי' דר"א דאמר והוא באמצען ואע"ג דבירר לו לאו כל כמיני' כי אזיל שתי אמות לצד תחומי' איבלע לי' תחומי' ורבנן לטעמי' דאמרי אם בירר לו לצד החיצון מהלך ד"א לצד החיצון ולצד הפנימי אפי' פסיעה אחת אין לו ולא איבלע תחומי' וקשיא חדא היינו דאמרינן הכא הלכה כר"א הא רבנן נמי לא פליגי עלי' אלא בבירר לו ד"א והכא הא לא בירר לו ד"א וא"נ בירר מקום מחיצות כד"א כולי' מדשרו בדמלו לי' גברא ותו מאי שנא דמלו גברא

ומ"ש דלא מלו גברי אידי ואידי הבלעה הוא ותו הא דא"ל רבה ב"ב חנא לאביי בשמעתא דמי שיצא ברשות ומדר"א ומותבת לי' למר הא רבנן לא פליגי עלי' אלא בבירר דלית לי' לצד העיר כלום הכא הא אית לי' אלפים לכל רוח ותו רבה דאמר ע"כ ל"פ רבנן אלא לדבר הרשות כו' מ"ל לדבר הרשות מ"ל לדבר מצוה אי בירר לדבר מצוה נמי לא יכנס ואי לא בירר אפי' לדבר הרשות יכנס ואיכא למימר רבה הוא דמוקים לה פלוגתייהו בהבלעה ואנן לית לן דרבה ומוקמינן לה בבירר מעובדא דנחמי' ודנהרדעי ורבה ב"ב חנא דא"ל לאביי רבה אמר לך בהבלעה פליגא ואנא דאמרי כרבנן ע"מ הלכה כר"א ומלו גברי קשיא ואלא מודי הראב"ד דרבנן ור"א בהבלע קמיפלגי ובשל' בירר לו והיינו דאמ' הלכ' כר"א והראב"ד לדידן הוא דאמ' דקי"ל הלכת' דהבלעה מילתא היא מהא דנהרדעי ודנחמי וכר"א קי"ל אע"ג דרבנן פליגי עלי' הלכתא כוותי' דאמוראי קיימי בשיטתי' ולא משכחת לן האי דלא יכנס אלא כשבירר לו. ורבה בב"ח דא"ל לאביי ומדר"א קא מותבת כו' מכלל דלית הלכתא כר"א לאביי הוא דקאמ' איתובי למר היכי מותיבת הא מר אמר לך אנא דאמרי כרבנן. א"נ קסב' הראב"ד דרבנן באונס מודי כרש"י ובמזיד הוא דפליגי בהבלעה וקאמ' הלכך לא משכחת לה באונס דלא יכנס אלא כשבירר ואי הרמב"ם במזיד קאמ' אהדורי אטעמא ל"ל אלא לאו סתמא קאמ' בין במזיד בין באונס. מ"מ מלו ולא מלו גברי קשיא.

הלכה כר"א כו' הא דקשיא להו לרבנן קשישאי ע"ש הבלעה דר"א מהבלעה דר"ג. וא"נ הלכתא כר"ג אי לאו הלכה כר"א הבלעה דר"ג נמי אסיר לדעתין האי בדמלו גברי לאו עד התחום קאמ' ומטעם הבלעה אלא עד העי' קאמ' דמחיצה של ב"א וכל העי' חדא הוא וכמאן דהויא מחיצה עד סוף העי' דמיא ובדלא מלו גברי עד העי' אע"ג דמלו עד תוך התחום אכתי צריכא לר"ח דשרו בהבלעה והיינו דקאמ' דיקא נמי מדקא"ל יכנס מאי לאו יכנס בלא מחיצה דאי במחיצה מאי יכנס הא כבר כנס דהאי מחיצה וכל העי' כולה כד"א אלא בדלא מלו גברי עד העי' וקאמ' יכנס לתחומי' ושרי משום הבלעה:

הא ר' מאי' הא ר"י כו' הא דאמו' בתו' היינו דפריך מדקאמ' שיאכל וישתה וישן אלמא מתכשרא כו' קשיא הא כי אקשי אדם וכלים מי שמעת לי' תו לא צריך לפרושי וכיון דמתכשרא באדם וכלים ר' מאי' אליבא דמאן ה"נ כי הוה פריך מדקאמ' שיאכל כו' מכלל דמתכשרא לא צריך לפרושי בי' מידי השתא האי ר"מ אליבא דמאן דקאמ'. והא כדי שיאכל כו' קתני מיבעי לי' ותו לא מידי. דאי לר"מ לא פסיל ממילא קשיא והא דאמרי רבנן דתו' אע"ג דמהני לא חשיב אלא תוס' בעלמא כיון שאינה ראוי לז' ודאי האי

לאו תוס' איקרי דתוס' הוא מוסיף על המחיצות שהיו והכא הא לא הוו מחיצות אלא דגברי אלא כתוס' חשיב מה תוס' לא חשיבא האי נמי כיון דלא חזיא לז' לא חשיבא **ורש"י** לא פריש דלר"מ לא חשיב אלא תוס' כדפרישו רבנן דתוס' וקשיא להו מאי פריך אימו' דאמו' רבנן כו' אלא לר"מ נמי אהל עראי בתחילה הואי כיון דלא הוו אלא ב' מחיצות וצריך לשלישי לאתכשרא בה ולר"מ משום דקפסל הו"ל אוהל עראי דלא מתקן בה מידי ושרי ופריך לרבנן לכתחילה אע"ג דלא מתקן אסו' דומיא דפקק החלון דלית בי' מצוה ולא שרו אלא להוסיף וכדאמרינן לאו מידי עביד ולא קאמ' מוסיף הוא והא דקשיא להו מעובדא דנתעי' אמר הריטב"א דהך והא אתמ' עלה אמר רבה בב"ח כו' והאי אלא הא ר"מ והא ר"י כולה ר"נ ברי"ל קאמ' לי' לרבא לאותובי דרב נחמן ומתניתא לא קשיין והא דאקשי מדקתני כדי שיאכל כו' פריק הריטב"א דלא פריך לה משום דמצי למידחי לי' הכא בסוכה שאינה של מצוה וקתני כדי שיאכל כו' אורחא דמילתא ואנן אית למימ' דס"ד השתא הא והא בדופן רביעי ואפי' לר"מ דקפסל שרי למיכל ומינם דהא אית לה ג' דפנות וכדי שיאכל אורחא דמילתא קתני ואפי' דופן רביעי אהל עראי בתחילה מקרי הואיל ועביד לכולי' דופן וכדקתני לפי שאין עושין אהל עראי בחחילה בי"ט והיינו דקאמ' לר"מ דקפסיל התם מאי התם בדופן שלישי אלמא לאו מחיצה היא הכא שרי הכא בדופן ד' שרי דלאו מידי עביד וה"ה בדופן ג' שרי אלא קתני דופן ד' דעביד לי למיכל ומינם בה דבדופן ג' כיון דהאי סוכה אסירא לי' למאי הוה עביד בי' מחיצתא ופריך אימו' דאמרי רבנן וכו' לא מיבעיא למ"ד התם מדאורייתא מחיצה היא ורבנן היא דגזו' בבהמה שמא תברח א"נ שמא תמות קשיא בהמה נמי כל כמה דלא ברחה ולא מתה הא קעביד מחיצה אלא אפי' למ"ד מדאורייתא לא מחיצה היא הואיל ועומדת ברוח מ"מ נהי דלאו מחיצה לאכשורי אהל עראי מיהת מיקרי למיס' מדרבנן למיעבד בשבת ומדהויא לכתחילה לר"י ולא כמוסיף כדקתני שאין עושין אהל עראי בתחיל' לר"מ נמי בתחילה הויא דלגבי לכתחילה דלא ליקרי מוסיף לא שאני בין ר"מ לר"י ואימו' דאמרי רבנן להוסיף כו' אלא לא קשיא הא בדופן ג' כו' דלא הוי' אוהל בתחילה אלא היכא דלא מתכשרא בלא"ה ובהאי מחיצתא דקא עביד קא מתכשרא אבל בדופן ד' דבלא"ה מתכשרא מוסיף אמחיצות הוא דהויא וקאמ' אלא אדם אאדם קשיא דבמסקנא לא ניחא לי' דכדי שיאכל כו' אורחא דמילתא קתני:

לרש"י הא דאוקימנא הא בדופן ג' הא בדופן ד' אפי' לר"מ ובהמה דקתני לא יעמוד אע"ג דלא מכשרא אהל עראי מיהא הוי ולרבנן דתוס' דאמרי במכסרא תליא מילתא לא מתוקמא אלא כר"י דאי ר"מ בהמה מ"ט לא הא לא מכשרא ולהשר מקוצי אפי' כר"מ

הואיל ומכשרא לפי שעה ולמ"ד בסוכה דר"מ אפי' באדם פליג לרש"י נמי דלא כר"מ מדקתני כדי שיאכל:

דף מד:

כאן לדעת. אמר הרמב"ם ולא יעמוד אותן אדם שהוא רוצה להשתמש במחיצה אלא יעמיד אותן אחר שלא לדעתו. וטרחי בה רבנן מנ"ל הא והרב בעל מ"א מתיב עושה אדם את חבירו דופן כדי שיאכל כו' אלמא אפי' לדעת המשתמש שרי. וחזינן אנן להרמב"ם דאמ' בהלכות סוכה עושה אדם את חבירו דופן בי"ט כדי שיאכל כו' בסוכה כשרה והוא שיעשה אותו שלא מדעת זה שנעשה דופן מכלל דמודי הרמב"ם התם ומתחזיא קסב' הרמב"ם לדעתו הנעשין מחיצה בכ"מ אסו' דהו"ל עושה מחיצת עראי בתחילה אבל שלא לדעתין אלא הולכין לתומן הו"ל מחיצה הנעשית מאילי' והיינו דאמרינן כאן לדעת לדעת הנעשין כאן שלא לדעת הנעשין והד' אמרינן הנהו זיקי ולאו זיקי דרבא הוו אלא דבני מחוזא דהוו שדיין בריסתקא בהדי דאתי רבא מפירקי' ותלמידי' אבתרי' אתו חזו בני מחוזא דאתעבידו מחיצה דבני אדם אעלינהו לזיקי דידהו לשבתא אחריתי בעי עיילינהו ואסי' להו דהשתא ודאי מקמי דאתו מפירקא דעתי' עלוי' ולדעת המטלטל אסי' והיינו דאמ' דהו"ל כלדעת לא לדעת ממש אלא כלדעת והא דלדעת המטלטל אסו' אע"ג דהנך דאתעבידו מחיצתא לא ידעי והו"ל מחיצה הנעשית מאלי' חומרא הוא דאחמו' בה רבנן וכי אחמו' לטלטולי אבל היכא דעביד לה למצות סוכה לא אחמו' הלכך עושה את חבירו דופן כדי שיאכל בסוכה כשירה והיינו דאמ' הרמב"ם במחיצה הנעשית בשגגה והוא שתעשה שלא לדעת המטלטל אבל אם נתכוון אדם לזו המחיצה שתעשה בשבת כדי לטלטל בה אע"פ שעשה אותה העושה בשגגה אסו' דהיינו דומיא דבני מחוזא דאיכוונו להנך דאתו מפירקא והרב בעל בית יוסף אמר דהרמב"ם שמיע לי' מהנהו בני גננא דאוקים לי' כשהעמידו הם מחיצת האנשים וקשי' חדא מנא לי' דלאו דומיא דלדעת דאמרינן הוא ותו מחיצה שעשה אחר בשוגג ואיהו איכוון לה דאסר הרמב"ם מנא לי':

שלא מדעת פירש"י דאין דרך בנין בכך כו' אבל כלים דרך בנין בכך אסי' וקשיא תינח כלים בהמה מא"ל הא בהמה נמי לאו דרך בנין בכך וקתני לא יעמוד בה אדם ובהמה ותו לר"מ דאמרת אדם וכלים מי שמעת לי' לאכשורי בהמה לאו מחיצה היא ואדם מחיצה היא ולגבי שבת אדם שרי ובהמה אסירי אלא בהמה וכלים דלית בהו דעת אזלינן בתר אדם המעמידן מידי דהוה אבנין גמו' באבנים ועצים לית בהו דעת ואדם המעמידן הוא הבונה. אבל אדם דאית בי' דעת בתר העומד אזלינן כי ידע וקאי לשם מחיצה הו"ל עושה

אהל עראי אבל היכא דלא וקאי שלא לשם מחיצה הו"ל מחיצה העשוי' מאלי' דהוא קאי שלא לשם מחיצה ומחיצה ממילא אתעבידא:

מתני': **מי** שיצא ברשות כו'. דתנן (ר"ה פ' אין מכירין) כל היוצאין ברשות הרי הן כאנשי העיר. וקמ"ל אם עד שלא באו לעיר אמרו לו בדרך כבר נעשה מעשה יש להן אלפים לכל רוח מאותו מקום. ומסתברא אם הוא בדרך העיר או בדיר וסהר ואמרו לו כבר נעשה מעשה מהלך את כילה וחוצה לה אלפים לכל רוח. כיון דיהבו לי' רבנן שביתה בכל מקום שהוא הו"ל כאלו שבת באויר המחיצות מבע"י:

מי שיצא ברשות וכו'. תנן (פ"ב בר"ה כ"ג ב') בראשונה לא הי' זזין משם כל היום התקין ר"ג הזקן שיהיו מהלכין אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד אלא אף חכמה הבאה לילד והבא להציל כו' הרי אלו כאנשי העיר ויש להם אלפים כו'. קפסיק ותני אפי' יתר מי"ב מיל מותרין לילך ואפי' להגאונים והרמב"ם דאמרי י"ב מיל דאורייתא ספק נפשות דחי שבת ועדות החודש קים להו לרבנן דדחי שבת ולא לכל מלאכה אלא לתחומין דקיל דלית בי' לא כרת ולא סקילה. אלא הא דקתני בראשונה לא הי' זזין משם התקין ר"ג הזקן כו' אלמא דמדרבנן הוא בלא זזו דאי מדאורייתא היכי אתי ר"ג הזקן ושרי ואפי' חוץ לי"ב מיל דכל דשרי למיזל הו"ל מדאורייתא כמאן דקאי בתחומי'. א"נ כל דקאי חוץ לתחום דלית ליה אלא ד"א מדרבנן הוא דלית ליה דמדאורייתא אע"ג דאסור למיזל כי אזיל אית ליה י"ב מיל מהיכא דקאי ורבנן הוא דאסרי עליה ובעדי החדש דכבר עביד עבודתי כשאר כל אדם דמי והתקין ר' גמליאל הזקן כי היכי דלא למנעי למיזל דלהוי כמאן דקאי בתחומיה:

גמרא: **רב** שימי ב"ר חייא אמר. אם הוא בתוך תחומי לא צריכא למימר. השתא אזיל לתחומי. ע"י הבלעה כאלו לא יצא הא מיבעיא. אלא הבלעה קמ"ל:

אם הי' תחומין שנתנו לו כו'. לאו אם היו אתחומין שנתנו לו קאמר. דא"כ אם היו מבעיא לי' אלא אגברא קאי וקאמר אם הי' הוא בתוך התחום על ידי אלפים שנתנו לו הלך לתוך תחומו כאלו לא יצא:

מובלעין כי'. והולך עד ביתו ויש לו שביתת ביתו כבתחלה. ומסתברא דהשתא מצי אזיל אלפים של צד הדרך דכך לי אלפים של צד תחומו כאלפים של צד הדרך דאידי ואידי חוץ מתחומו הוויין. והדר לדוכת' ואזיל אלפים של צד תחומו ואזיל עד ביתו ונמצא הולך ח' אלפים אמה. אלא כי מטי לתחומו תו לית ליה אלא תחומי':

במאי קמיפלגי כו' ואי קשיא אכתי רב שימי בר"ח אמאי לא אמר כרבה דבהא כ"ע מודי תריץ הא פשיטא לי' וכ"ת ממאי דפליגי בהבלעה אימא דכ"ע הבלעת תחומין מילתא

ורבה לא אמר כרב שימי מידי היו תחומין מובלעין קתני היו בתוך התחום קתני איהו בתוך התחום משמע ורב שימי מדהא דרבה פשיטא ליה שבקי למתני' דדחיק ומוקי אנפשיה. תריץ מדא"ל אביי לרבה הא לאיי מיפלג פליגי:

ואמר רש"י רבה לית ליה דנהרדעי ואותבוה רבנן דתוס' לנהרדעי קשיא מתניתין דתנן מי שיצא אפי' אמה אי לא יכנס. ואנן כבר תרגמינן אליבא דרש"י בשמעתא דנחמי' ברי' דרב חנילאי דרש"י לטעמיה דאוקים למתני' ביצא במזיד ולהנך רבוותאי דאמרי הלכה כר"א איכא למימר נהרדעי כר"א ס"ל. מיהא הא דארש"י רבה לית ליה דנהרדעי. אית לן למימר וליטעמך הא דתנן החזירוהו כאלו לא יצא קשיא לרבה. אלא מאי אית לך למימר החזירוהו באונס עדיפא ליה לרבה מיצא ברשות וחזר ברשות. ואע"ג דלגבי חוץ לתחום לדבר מצוה עדיף דהוציאוהו אין לו אלא ד"א והכא יש לו אלפים. למיהדר לתחום בית' החזירוהו עדיף דלדבר מצוה כיון דיהבי' ליה אלפים תו לא שרינן ליה. והחזירוהו הדר לבית'. אפי' תימא רבה אית ליה דנהרדעי ולאו בחזרה שאני לי' אלא בהוצאה דכי יצא מדעת ואפי' לדבר מצוה עקר דעת' ברצוני. מתחום בית' למיפק חוץ מתחומי' ותו לית ליה תחומי'. אבל הוציאוהו נכרים לא עקר דעת' ברצוני' מתחום בית' דנכרים אפקוהו ליה דלאו ברצוני' וכי חזר ברשות חוזר לתחום בית' ודנהרדעי בהוציאוהו נכרים והוצרך לנקבי' וחוזר ברשות:

ללישנא קמא דרש"י. ר"א נמי בהבלעה קאמר וכדאמרינן בשלהי פירקין דעקר חדא וקאי אתרתי'.

הא דא"ל אביי משבת במערה. ללישנא קמא דרש"י אע"ג דהתם אית לי' ס' אלפים לא דמי לדהכא התם תרווייהו תחומי' נינהי הכא כי מטי לתחום בית' תו לית ליה אלא תחומי'. וללישנא בתרא דרש"י לא שאני לי' בהכי:

שבתוכה ארבעת אלפים. ולא קאמר מערה פחותה מד' אלפים. קמ"ל דרך תוכה מותר להלך אפי' ארבעת אלפים ודרך גנה פחות מד' אלפים אין ד' אלפים לא:

שמעינן שבת במערה תוכה ד' אלפים ועל גגה פחות מד' אלפים מהלך את כולה וחוצה לה אלפים מכאן ואלפים מכאן. על גגה ד' אלפים מהלך למזרח אלפים מכאן ואלפים על גגה מכאן ואם רוצה לילך למערב חוזר לתוכה ויוצא בפתח שבמערב ומהלך למערב אלפים מכאן ואלפים על גגה מכאן:

דף מה.

הא דאמר רש"י דר"א בדבוקות. קשיא הא אוקימנא התם דר"א דעקר חדא וקם אתרתי והיינו מובלעות:

א"ל רבה בר' חנן לאביי מתנינן ולא רבה בר בר חנה דקשיש מרבה ולא הוי קרי ליה מר ולא שמע (כן נראה והכתב מטושטש מאוד עד שא"א לקרותו כלל) מאביי:

ר"נ בר יצחק אמר כו'. ולכאורה רב מוקים הא והא שנצחו ישראל ולא התירו אלא אלפים והא דקתני חוזרין למקומן באלפים וקמ"ל שחוזרין בכלי זיינין. וכן הא דתניא נמי בנצחו ישראל ואפ"ה רדפו אחריהם. ור"נ בר יצחק אמר חוזרין למקומן ואפי' טובא וכגון שנצחו א"ה. ורב ור"נ בר' יצחק לא פליגי אלא מר מוקים לה הכי ומר מוקים לה הכי והשתא בכלי זיינין מ"מ שרי אלא בנצחו ישראל אלפים בכלי זיינין ונצחו או"ה אפי' טוב' בכלי זיינין והיינו דאמ' הרא"ש והלכת' כר"נ ברי"צ וכר"י אר"ב. ומדאמ' הרמב"ם יש להם אלפים אמה לכל רוח כו' ואם היתה יד הגוים תקיפה והיו מפחדים לשבות במקום שהצילו בו ה"א חוזרין למקומן ובכלי זיינין. וכן אמר הרב בעל הטורים. ש"מ דבכלי זיינין בנצחו א"ה הוא דשרי וכוות' מסתברא מדקתני ורדפו אחריהם. מכלל דידם תקיפה. ותו נצחו ישראל לשבות במקום שהצילו נהי דיהבי ליה רבנן לכל רוח היכא דלית ביה חלול שבת היכ' דאית בהליכ' דידהו חילול שבת למיזל בכלי זיינין מי אמור ורב מוקים אידי ואידי בנצחו א"ה וכדקתני ורדפו אחריהם אלא קסבר רב אע"ג דנצחו א"ה לא התירו אלא אלפים ובכלי זיינין. ור"נ ברי"צ פליג עליה ואמר הא דתנן אלפים בנצחו ישראל ושובתין במקום שהצילו. והא דתנן וחוזרין למקומן וכן הא דתניא התקינו שיהיו חוזרין למקומן בכלי זיינין ואפי' טובא שנצחו א"ה. והלכתא כר"נ ברי"צ ובנצחו ישראל שובתין במקום שהצילו ויש להן אלפים לכל רוח ובנצחו א"ה ומתיראין לשבות באותו מקום חוזרין למקומן ואפי' טובא ובכלי זיינין והא דאמר הרא"ש משמי' דהר"ם הלכתא כרב דתניא כוותי' בהא דחוזרין בכלי זיינין. אבל בהא דאסר טובא בנצחו א"ה קיי"ל כר"נ ברי"צ דשרי ותרויהו שרי בכלי זיינין כרב ואפי' טובא כר"נ ברי"צ. והריא"פ דלא מייתי דר"נ ברי"צ משום דחוזרין למקומן סתמא משמע אפי' טובא וסתמא דרדפו אחריהן בנצחו א"ה ומייתי הריא"פ הא דכלי זיינין לאשמעינן דאפילו בכלי זיינין שרו וקאמר אוקימנא חוזרין בכלי זיינין לאו משום דקשיא רישא לסיפא אלא כדתניא דאפילו בכלי זיינין סרי ואפי' טובא דהכא ינצחו א"ה והא דנצחו ישראל ממתני' דכ"ה שמעינן דאי מצי שבות במקום שהצילו ה"ה כאנשי העיר.

מתני': **רי"א** יכנס והלכתא כוותי' הראב"ד והרשב"א דאמרי תרווייהו והוא שלא אמר שביתתי במקומי אבל אמר בפירוש הרי עקר מתחום העיר ולאביי דא"ל לרבא (פ' בכל מערבין ד' ל"ח ע"ב) אהא דאר"י עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני והא קא מכין כו' וסבר דעירב ברגליו אמירה בעי ובלא אמירה לא קני שביתה השתא מדקא"ר מאיר

לא יכנס ולא קאמר אין לו אלא ד"א מכלל דאמר שביתתי' במקומי ועלה קאמר ר"מ יכנס מכלל אפי' אמר שביתתי במקומי לר"י יכנס ותו ר' טרפון כיון דסבר דמחוץ לתחום הוא ודאי אמר כי היכי דלזוז מד"א מ"מ כיון דא"ל רבה מי סברת דאזיל ואמר מידי כו' דאפי' בלא אמירה קני אוקמינן לדר"י בלא אמירה א"נ לאביי נמי אימא ר"מ ור"י כריב"נ דאפי' ישן קני והלכתא כוותי' והא דא"ל לרבה כמאן כריב"נ שאלה הוא דקא שייל ורבה או הא דרב יודא לריב"נ דוקא

אמר הרמב"ם הי' בא למדינה וישן בדרך כו' דקי"ל כריב"נ ואפי' ישן יכנס:

א"נ הכא אפי' רבנן מודו הואיל ודעתו לילך לעיר כיון שנכנס בתחומה ה"ה כמותם:

מתני': **מי** שישן בדרך אבל בעירו אפי' לרבנן סתמא לא יצא מחזקת ביתי' ואפי' ישן ולא נתכוון דלא אצרכוה רבנן לכ"א דליהוי ער רה"ש ואם ישן בעיר אחרת או בדיר וסהר לר"ג ודאי כולה כד"א לר"י ור"ע מי אמרינן הואיל ולא נתכוון כמאן דלא שבת באויר מחיצות' דמי או"ד מ"מ שבת באויר מחיצות ומסתברא ע"כ ל"פ רבנן עלי' דריב"נ אלא בישן בדרך ולא גלי דעתי' מקמי הכי דליקי הכא אבל גלי דעתי' מקמי דישן דלא אזיל מהכא עד שחשיכה אע"ג דבה"ש בשעת קני' ישן מודו דסתמא קני אדעתי' דמקמי הכי ואע"ג דלא נתכוון בין השמשות:

ר"א אומר כו' אי ר"א ור"י אישן קיימו אנן דאמרינן הלכתא כריב"נ דלא ככולהו תנאי להכי חזינן דאנהו אכל מקום שאמרו חכמי' ד"א בתחומין קיימו כמי שהוציואו נכרים דאין לו אלא ד"א ואי בישן כרבנן בהא נמי פליגי ודפריך בשמעתין ר"י היינו ת"ק דת"ק בהא כר"י ס"ל דד' אמות במקום שאמרו הכי הוויין.

דף מה:

ובלבד שלא יוצא כו' כדתנן הבהמה והכלים כרגלי הבעלים וכיון דאיטלית לי' אלא ד"א חפצי' נמי אסירי חוץ לד"א והא דתניא מותר לטלטל לכל העיר ע"י זריקה וכן בשבת והקיפוהו נכרים דא"ר נחמן אמר שמואל מטלטל בכולה ע"י זריקה בחפצי דאחריני דבתוך תחומי' הוא והא דאמר רב הונא שמא ימשך אחר חפצו כיון דיהבי לי' ושאילו לי' חפצו מיקרי ורש"י דפתח ואמר דחפצו כרגליו דתנן הבהמה והכלים כרגלי הבעלים וסיים באיסור טלטול מחוץ לד"א לתוך ד"א לא ידענא ותו חוץ לאלפים חפצו מי שרי והתנן כרגלי הבעלים וכן חפצי אחרי' למיסר לי' בטלטל לא שמענא ותו הא בבכל מערבין אמתני' דנתנן באילן אפירוק' דרב יצחק ברי' דרב משרשיא אמר רש"י בנותן עירובו דיש לו ד"א לאו רה"י גמור הוא שלא יוכל להביא מחוצה להן לתוכן דהא לאו מחיצה איכא ולא חלוק רשות איכא וכן אמרו רבנן דתוס' וליכא לפרוקי דר"נ ודברייתא

כגון דזרק להו למעלה מיו"ד דאין תחומין למעלה מיו"ד חדא האי בעיא דלא איפשיטא ותו מידי אריא אלא ברה"י רה"י הוא עולה עד לרהיפ וכמאן דמליא דמי וכי מיבעיא ליה ברה"ר או בכרמלית.

איבעיא לן מי שהוציאוהו חוץ לתחום חפצו שהן בביתו מהו מי אמרינן הואיל וכרגלי בעליהן הן ובעליהן הרי מחוץ לתחום הוא ולא יזוזו ממקומן או"ד כיון שהן במקומן שבת הואיל והותרה הותרה:

למה הדבר דומה לאו דומה לגמרי דהתם שתים החיצונות אוכלות במקום אחד הכא זה בשתי אמות הללו וזה בשתים הללו ושנים החיצונים אסורין להיות במקום אחד ואמצעים נמי התם מותרת עם כל החיצונות בכ"מ שהחצונות מותרת הכא בקצת מזה וקצת מזה ולא בכולה אלא דומה דבתרווי' היא מותרת עמהן והן עמה והחיצונות אסורות:

זה הכלל באדם כל שלא קנה שביתה בהש"מ אם הי' במקום שאינה ראוי לשביתה כגון למעלה מיו"ד קונה שביתה בשבת כשבא למטה מיו"ד ויש לו משם אלפים וכל שהיה במקום הראוי לשביתה ולא קנה כגון ישן לרבנן אין לו אלא ד"א ובכלים כל שלא קנו שביתה בה"ש בין שהיה במקום שאינו ראוי לשביתה כגון גשמים שירדו בי"ט ואפי' למ"ד חפצי הפקר קונין שביתה ובין שהיה במקום הראוי ולא קנו כגון חפצי הפקר לרבנן הרי הן כרגלי הממלא דבר זה למדנו מדברי הריטב"א אמתני' ואגמרא ולדידן ירדו בי"ט כרגלי כ"א:

והכא היינו טעמא הואיל כו' ולא מסתבר למימר הכא היינו טעמא משום דלקולא הוא אלא ריב"נ ורבנן בדינא קמיפלגי ואנן הוא דאמרינן הואיל ועירובן דרבנן הלכה כדברי המיקל:

בי"ט כרגלי כ"א קשיא ליה לריטב"א מ"ש מאדם הבא בספינה למעלה מי' כו' וקנה שביתה כשבא למטה מיו"ד ה"נ נימא כו' וניחא לי' שאני אדם שהא הולך אחר דעתו ועצמו וכל שאינו ראוי לקנות שביתה בה"ש קונה אח"כ שדעתוו עכשיו לקנות שביתה אבל מים וכלים שאינם לדעתם כו' ע"כ איבעיא לן שבת בה"ש בספינה למעלה מיו"ד ובא למטה מיו"ד בחשיכה כשהוא ישן תיבעי לריב"נ ככלים דמי מה חפצי הפקר לא קנו בשבת אף ישן לא קנה עד מקום שנעור או"ד באדם אמרי' הואיל ותיבעי לרבנן כיון דשביתה דשבת גריעא כמאן דהוה במקום שאינו או ככלים דמיא ובתר דניעור קני:

א"ל לא ס"ד אביי פשיט מדתניא בור של שבטים יש להן אלפים דבור של שבטים לאו דאנשי עיר הוא אלא דאי הוה פשוט מברייתא תיקשי לדידי' ממתני' דתנן כרגלי הממלא להכי אייתי נמי מתני' ופריק הא רבנן הא ריב"נ:

כרגלי אותה העיר הריטב"א והרשב"א והר"נ והראב"ד כולהי ס"ל דאנשי העיר כל חד מצי מיית כרגליו דיש ברירה בדרבנן והאי מדילי' ממלא והאי מדילי' ממלא אלא אינש אחרינ' דלאו מהאי מתא לא מצי מפיק אלא ככל העיר דאי לא ערבו כלל מביא כל העיר וחוצה לה אלפים לכל רוח ואי עירב חד מיני' למזרח מביא למקום שהוא וכל העיר יכולין לילך ואי עירב חד למזרח וחד למערב ה"ז חמר גמל ורש"י דאמ' ואם עירב זה למערב כו' אינו יכול זה להוציאן חוץ לאלפים איכא למימ' באינש אחרינא קאמר ובדלא ערבו בני עיר כלל אלא מדא' רש"י אהא דא"ל רב יוסף כרגלי אותה העי' מיבעי לי' דהיינו אלפים טלא האי לישנא עדיפא ש"מ דלית לי' הא דאי אית' הא נ"מ בדעירב מאותה העיר דמצי מייתי כרגליו ואינש אחרינא כרגלי כולם הלכך אמרי משמי' דרש"י דאנשי העיר אפי' עירב א' מהן ישלו אלפים וכן אחר ופליגי עלי':

כרגלי הממלא לרש"י בור הפקר כרגלי הממלא ואם נתן לאחר אין האטר יכול להוציאן אלא כרגלי ראשון ואסברה רש"י ניהלן בשלהי יו"ט דיש ברירה להחמיר ואמרינן הוברר דמאתמול ברשות' דהאי עמלא קאי ונהרות המושכין ומעינות הנובעין דתניא היה כרגלי כ"א שוב אמר רש"י אין להם שביתה לא במקומן ולא כרגלי בעלים ולא כרגלי ממלא אלא כ"א מוליכין ברגליו דמידי דנייד לית להו שביתה ולרש"י ה"ה גשמים שירדו ביו"ט דקתני בהו ה"ה כרגלי כ"א וטעמא דלא אמרינן כרגלי הממלא ראשון אלא היכא דאיכא למימר הוברר הדבר דמאתמול ברשותי' קאי וקנה שבית' בהדי' אבל היכ' דבה"ש אפי' הוה ברשותי' לא קנה כלל שבית' כ"א מוליכן כרגליו ולרבותינו בעלי התוס' היינו כרגלי כל אדם היינו כרגלי הממלא דתניא בתוספתא נהרות בעלי נהרות המושכין כו' כרגלי הממלא ול"ש חפצי הפק' ל"ש נהרות ומעיינות ל"ש גשמים שירדו ביו"ט ה"ה כרגל' הממלא ואפי' נתנן לאח' ה"ה כרגלי הראשון ולדידהו הא דכרגלי הממלא לאו משום ברירה דהא במידי דאפי' הוה בה"ש ברשותי' לא הוה קנה שביתה כגון הנך דניידי נמי כרגלי הממלא אלא משום דלא קנה שביתה בה"ש קנו בשבת כי אתו ליד אדם. מידי דהוה אאדם דכי הוה למעלה מיו"ד בה"ש כי מטי למטה מיו"ד בשבת קנה שביתה בשבת כדאמרינן בספינה כלים נמי כי לא קנו שביתה בהאש אי משום דהוו קפצי הפק' אי משום דניידי או דהוו למעלה מיו"ד כי מטו למטה מיו"ד ונחו בשבת מעצמן לא קנו שביתה אבל אתו ליד אדם אקני להו שביתה בשבת והוו כרגלי הזוכה בהן ראשון.

והריטב"א דאמ' כרבותינו בעלי התוס' ואמ' משום ברירה כרש"י קשיא והא דאמרינן בשלהי מכילתין בחביות דהפק' ומים דהפק' לרבנן דאמרי חפצי הפק' אין קונין שביתה נותנו לחבירו כו' אפי' חוץ לתחום אוקמוה בתוס' שלא נתכוונו לזכות אלא מה ששותין. ולהראב"ד דאמ' הריטב"א משמי' כרגלי הממלא בעודן ברשותו אבל אם נתנן לאח' הן כרגלי האח' מדאמרינן בשלהי מכילתין נותנו לחבירו כו' ולאו משום ברירה דלא אמרינן ברירה אלא בחלוקת השותפין ובדב' שזוכה מן ההפק' אמרינן כיון שלא קנו שביתה לעצמן הכניסום בכלל נכסי' בעודן ברשותו וכשחז' ונתנן לאח' נתבטלה שביתתן וקנו שביתה כרגלי מי שבאו לידו. ובגשמים שירדו ביו"ט ובנהרות ומעיינות דקתני בהו כרגלי כל אדם אפי' כשעודם ברשות ראובן יכול שמעון להוציאם כרגלי' אבל בבור מכונסין והוא הפק' קתני כרגלי הממלא דבעודם ברשותו שלא נתנן לאח' אם בא אדם להוליכם מוליכם כרגלי הממלא וטעמא דמילתא דגשמים שירדו ביו"ט מנהרות הואיל ואין ראוית בה"ש לקנות שביתה כלל אפי' יש להם בעלים השת' נמי לא קנו אבל בור הפק' שאלו הי' להם בעלים היו ראוין לקנות שביתה בה"ש כל שבא זה ומילא מהם נעשו כנכסי' בעודן ברשותו והריטב"א הכריע כרבותינו בעלי התוס' דסוגייא די"ט דפליגי ר"נ ורב ששת במיל' ונתן לחברו אזלא דכרגלי הממלא אפי' נתנן לאח' ה"ה כרגלי הראשון לאפוקי מהראב"ד ומתוספתא דנהרות המושכין שמעינן דכרגלי כל אדם היינו כרגלי הממלא ואנן מסתבר' לן כרש"י ולאו מטעמי' דאמ' דיש ברירה להחמי' חדא דעירובין דרבנן ובדרבנן להקל אמרינן ותו למ"ד אין ברירה בין להקל בין להחמי' אין ברירה ואפי' בדאוריית' וכן למ"ד יש ברירה ולמ"ד אין ברירה אטו לית לי' כרגלי הממלא והא ליכ' מאן דפליג עלי' אלא טעמ' דכרגלי הממלא משום דלא קנו שביתה בה"ש קנו האידנא כי אתו ליד אדם כדאמרינן אליבא דרבנן דתוספות ומאי כרגלי הממלא דאפי' נתנן לחברו הן כרגלי הראשון דסוגיא דשלהי י"ט דמילא מים ונתן לחבירו רהיטא הכי וכן אמרו כולהי רבוותאי ונהרות ומעיינות וגשמים שירדו בי"ט כל אדם מוליכן כרגלי' כדאמרו רש"י והראב"ד ואף הרמב"ם סבר כ"א מוליכן כרגליו מדקאמ' ושל עולי בבל כו' כרגלי הממלא נהרות המושכין כו' כרגלי כ"א חדא מדקאמ' הכא כרגלי הממלא והכא כרגלי כ"א ועוד מדפלגינהו לתרי בבי ולא כייל לה א"נ לימ' וכן נהרות המושכין ושמעתין הכי דיקא. חדא מדקתני הכא כרגלי הממלא והכא כרגלי כ"א ותו רבא דרמי לי' לר"נ בשלהי י"ט תנן בור של יחיד כרגלי היחיד ורמינהו נהרות המושכין כו' ואמר רבא הכא במאי עסקינן במכונסין השתא למאי דסליק אדעתי' מעקרא דל"ש בין מכונסין לנובעין מאי קשי' לי' אימ' התם בנהרות ומעינות דרבים והא דפריקו הכא בתוס' דאי דרבים מאי ארי'

נהרות אפי' מכונסין נמי הא אכתי לא אסיק אדעתין למיפלג בין מושכין למכונסין דאי הוה אסיק אדעתין לאפלוגי בהו לא הוה קשי' לי' בשלמא לרש"י כרגלי כל אדם קשי' לי' דאי דיחיד כרגלי היחיד ואי דרבים כרגלי הממלא וקאמ' תנן בור של יחיד רישא דמתני' נקיט ואי הוה משני לי' התם דרבים הוה מרמי לי' מסיפ' דכרגלי הממלא אלא לרבנן דתוס' מא"ל ורבנן דתוס' אמרי לך מעקרא נמי אסיק דשאני בין מושכין למכונסין ומדקתני מושכין ש"מ דאפי' דיחיד קאמ' אלא דקס"ד מתניתין אפי' בנובעין קתני ואע"ג דקתני בור וסתם בור מכונסין כדאמרינן בעושין פסין מ"מ סבו' הוה דמתניתין אפי' בנובעין ודרש"י רוויחא טפי ותו רב ספרא דא"ל לאביי ודלמא בגשמים הסמוכין לעי' עסקינן וכו' א"ה אימ' סיפ' בי"ט הרי הוא כרגלי כל אדם ואי היינו כרגלי הממלא האי ממלא היכי זכי בהו הא דאנשי אותה העי' נינהו מ"ש מעי"וט דאמרת דעתם עליי' דיו"ט נמי נימא דעתן עליי' ומאי אולמי' דממלא מדאנשי אותה העי' אלא לאו מאי כרגלי כל אדם דאי מילא ויהבינהו לחברי' כרגלי דכל דלא מצי קני שביתה בה"ש תו לא קני שביתה בשבתא כלל. וטעמא כדאמ' הראב"ד דכל דלא חזי בה"ש למיקני שביתה אפי' ביד בעלים השתא נמי אע"ג דאחזי ואתו ליד בעלים לא קני ולהכי ירדו בי"ט לא קני ואפי' גשמים שירדו בי"ט לחב' דיחיד לא קנו שביתה והרי הן כרגלי כל אדם. והא דתניא בתוספתא נהרות כו' הרי הוא כרגלי הממלא כבר אמרו אין מדין הלכה אלא מן האמוראי' ותו אימא משבשת' היא ותני כרגלי כל אדם כדמייתיללה בגמר' והשתא בור של עיר כרגלי אותה העי' וכל אחד מאנשי העי' אם עירב מוליכן כרגליו ואם לא ערבו יש להן אלפים ואחרים שלא מאנשי העי' מוליכן כרגלי כולם כדאמרינן משמי' דרבוותאי. ושל הפק' כרגלי הממלא ואפי' נתנן לחברו הן כרגלי הזוכה ראשון ונהרות ומעיינות וגשמים שירדו ביו"ט אפי' של יחיד כל אדם מוליכן כרגליו והא דאמ' הרב בעל מ"א גשמים היורדין ביו"ט סמוכים לעי' הם כרגלי אנשי העי' וכ"ש כשירדו לתוך העי' עצמה לא ידענא הא רב ספרא מוקים לה בסמוכין לעי' ומ"מ בי"ט הרי הוא כרגלי כל אדם ורב יוסף לא א"ל לאביי אלא אריש דקתני יש להן אלפים כרגלי אנשי העי' מיבעי לי' אבל סיפא דקתני בי"ט כרגלי כל אדם לא קשיא לי' ואי איתא תיקשי לי' נמי מ"ש רישא ומ"ש סיפא אלא לאו דכ"ע אית להו דרב ספרא בסמוכין לעיר דמעיו"ט כרגלי אנשי העיר ובי"ט כרגלי כל אדם:

וכן הא דאמ' הרב בעל המ"א דלא קנו שביתה באוקינוס או בעבים דמינד ניידי האי טעמא לא צריכא אלא למאי דמוקי לה כריב"נ דחפצי הפק' קונין שביתה אבל לדידן דקי"ל אין קונין שביתה תי"ל דבאוקיניס ובעבים חפצי הפק' נינהו:

הא כרגלי אנשי אותה העי' מיבעי לי' אמר הריטב"א ונ"מ לרש"י דהוי כל העי' כד"א ולהראב"ד ודעמי' דאם עירב מאנשי העי' מוליכו כרגליו ורב ספרא אמר לך יש להן אלפים מלבד העיר קאמ' וסתמא בדלא ערבו:

וליקני שביתה באוקינוס בשלמא לרב ספרא ירדו מעי"וט. בה"ש הוו של אותה העיר וקנו שביתה כרגליהן אבל בי"וט. בה"ש הפק' הוו ולא קנו שביתה אלא לרב יוסף דמוקים לה כריב"נ וחפצי הפק' קונין שביתה בי"ט נמי ליקני שביתה באוקינוס. ולדידן לרב ספרא נמי תיקשו כיון דמצי קני באוקינוס ולא חפצי הפק' הוו ובחפצי הפק' כרגלי הממלא מ"ש רישא ומ"ש סיפא א"נ בעיר היינו ממלא כדאמרן:

דף מו.

ה"א בין לקולא בין לחומרא מדקאמ' ה"א ש"מ דמסקנא דריב"ל לקולא קאמ' כדפרישו בה רבנן מיהא איכא למימ' הכא הוא דקאמ' הלכה כריב"נ לקולא אפי' לגבי רבים אבל בכ"מ ביחיד במקום יחיד או רבים במקום רבים הוא דאמ' הלכה כדברי המיקל אבל יחיד במקום רבים לא והיינו דקאמ' ה"מ יחיד במקום יחיד כו' קמ"ל דהכא אפי' במקום רבים אבל בעלמא לא והא לא קשיא ממאי דהכא הלכה כריב"נ לקולא אימא בין לקולא בין לחומרא והא דאמ' הלכה כדברי המיקל ביחיד במקום יחיד או רבים במקום רבים אבל יחיד במקום רבים לא והכא הלכה כריב"נ קאמ' לאו משום דמיקל אלא דהכי קבלה ובין לקולא בין לחומרא דא"כ בעלמא אפי' בשוין הלכה כמיקל והכא אפי' יחיד במקום רבים להחמיר אלא הא קשיא. לרב פפא ולרב אשי אימא התם בעירובי חצירות א"נ בשיורי עירוב אבל בע"ת לא אמר הלכה כדברי המיקל והכא הלכה כריב"נ בין לקולא בין לחומרא קאמ' וצריכנן לפרוקי טעמא דתלמודין הואיל ואשכחן דאריב"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב אית לן למימ' נמי דהא דאמ' הלכה כריב"נ כיחידאה לקולא קאמ' והתם בע"ת נמי קאמ' ותרוויי' בחדא מחתא מחתינהו והשתא בעלמא נמי אפי' יחיד במקום רבים הלכה כדברי המיקל:

והיינו דאמר הרא"ש בבכל מערבין בשמעתא דאילן דלריב"ל הלכה כדברי המיקל אפי' יחיד במקום רבים והראב"ד דאמ' אהא דאמ' הרמב"ם חפצי הפקר הרי הוא כרגלי מי שזכה בהן. ואמ' ושל עולי בבל כרגלי הממלא ואמ' עלה הראב"ד דמתני' דתנן ושל בבל כרגלי הממלא אידחיא מהלכה דרבנן היא דאמרי חפצי הפק' אין קונין שביתה. ותהי בה ה"ה הא אמרינן הלכה כריב"נ לקולא באדם אבל כלים דלחומרא הלכה כחכמים דחפצי הפק' אין קונין שביתה ואמ' אין ספק שהראב"ד נזכ' ממה שאמרו הלכה כריב"נ ושכח מה שסיימו דדוקא לקולא אבל לחומרא לא ושגגה היא ונעלמה הלכה מעיניו

ואנו אומרים שזכ' הראב"ד ולא שכח אלא דס"ל הואיל ורב פפא ורב אשי דבתראי ניהו אמרי איצטריך סד"א ה"מ בעירובי חצרות א"נ בשיורי עירוב אבל בתחילה לא כוותי' קי"ל ולדידהו מסקנא דמילתא הכי הוא דריב"ל בהא דוקא קאמ' והלכה כריב"נ סתמא קאמ' בין לקולא בין לחומרא מדלא פריש בה לקולא ותו דא"כ הו"ל מקולי שניהם ואי משום דבאדם נימא הואיל הא לא ריב"נ ולא רבנן קאמרי הכי:

והא דאמרי סד"א אע"ג דמסקנא הכי הוא הכי קאמ' סד"א הנ"מ בעירובי חצרות אבל בע"ת אימא הכא נמי לא כרי"בנ ואפי' במאי דמיקל קמ"ל הכא הלכה כריב"נ וכדאמרינן סד"א הנ"מ יחיד במקום יחיד כו' אבל יחיד במקום רבים אימא לא קמ"ל ולרובא דרבוותא קאמר קמ"ל הכא אפי' במקום רבים אבל בעלמא לא כגון ר"ש דט"ו אמה ור"מ דקרפף לעיר ה"נ קאמר קמשמע לן הכא אפילו בעירובי תחומין אבל בעלמא לא:

א"ל רבא לאביי כו'. מדאותבי' רב פפא מהיכא דלא אתמר הלכתא מכלל דרבא אפי' היכא דלא אתמר הלכתא קאמר דבדרבנן הלכה כדברי המיקל אפי' יחיד במקום רבים. ותיקשי לי' כולא מילתא דריב"ל ל"ל. ולא לימא לא הלכה כריב"נ ולא הלכה כדברי המיקל ואנא ידענא הואיל ודרבנן הוא אזלינן בתר המיקל. ואיכא למימר היינו דא"ל לאביי כולהי דריב"ל ל"ל. א"נ הלכה כדברי המיקל איצטריכא לי' דלא תימא אתמר הלכתא באיזה הלכה כדברי המחמיר אלא כיון דאמר הלכה כדברי המיקל הלכה כריב"נ ל"ל. א"נ לרבא קמ"ל ריב"ל דעירובי תחומין דרבנן ורב פפא ורב אשי דמוקמי לי' בעירובי חצרות קמ"ל דאפי' יחיד במקום רבים דאפי' בדרבנן שני כדאמרי רב פפא ורב משרשיא:

וס"ל כשמואל כו'. וכי תימא רב משרשיא במאי מדחי לרבא הא שמואל נמי סתמא קאמר הלכה כדברי המיקל באבל. והא אפי' יחיד במקום רבים כדאמר באבלות הוא דאקילו בה רבנן. ריב"ל נמי לימא הלכה כדברי המיקל בעירוב ואנא ידענא כיון דמדרבנן הוא אפי' יחיד במקום רבים. הלכה כריב"נ ל"ל תריץ אימא שמואל לא נחית לטעותא וריב"ל נחית לטעותא דלא תימא יחיד במקום יחיד דוקא דהא בעלמא שני בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים. ותו שמואל נמי פריש הלכה כרשב"ג דאמר ר"ה ויו"כ כרגלים כדאמר בתוספות:

דף מו:

ואין חבין כו' הא דפרישו בתוספות קשיא חדא הא ר"י בהדיא טעמא קאמר משום דזכין ואין חבין ולאו משום קולא וחומרא ותו בע"ת דגלי דעתי' דניחא לי' אימא ה"נ דמערבין שלא לדעתו וא"נ אין מערבין אימא משום דלא פלוג דסתמא דע"ת חוב הוא ולאו משום

דחמירא ותו בעירובי חצרות דרגיל להשתתף דנוטלין ממנו בע"כ משום דאס' אבני מבוי הוא ולא משום דקילא. הלכך חזינן דרב פפא נמי לאו משום דעירובי חצרות קיל מעירובי תחומין קאמ' ובכל שמעתי דעירובי חצרות אלא בשלא לדעת לחוד קאמ' וה"ק סד"א הנ"מ בע"ח ובהנך שמעתי דשלא לדעת כי הא דתנן (פ' חלון ד' פ') נתוספו צריך להודיע ותנן נותן אדם מעה לחנוני כו' וחכ"א לא זכו לו מעותיו בהא קאריב"ל הלכה כדברי המיקל משום דזכות הוא וזכין שלא בפניו וכ"ת לימא הלכה כר' יודא וליטעמך לרב אשי נמי לימא הלכה כר' יוסי ואשכחן נמי דא"ל ר' ישמעאל בר"י לר' חייא כ"כ אתה מחמי' בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל ואיבעיא לן אי משלה ערבה לה ושלא מדעתה וקאמ' הקל משום דזכין שלא בפניו ור' יודא ורבנן דכ"ע זכין שלא בפניו אלא דקמיפלגי בעירבו עליו משלו אי חיישינן שמא מקפיד ור"י מיקל דלא חיישינן אבל בע"ת דסתם ע"ת חוב הוא לו אמרו רבנן דבעינן בי' דעת בעלים ואין מערבין לו אלא לדעתו ואפי' היכא דזכות הוא לו כעובדא דר' ישמעאל בר"י ור' חייא לרש"י דאוקים לה בע"ת וכגון ישן בדרך דליכא דעת בעלים כלל לא אמרינן הכא דזכות הוא לו דאי לא קנה אין אלא ד"א ליקני לי' בלא דעתו כיון דאנן סהדי דניחא לי' כמאן דמדעתי' דמי אלא לא פליג רבנן ובלאו דעת בעלי' לא קני קמ"ל הלכה כריב"נ וכי היכי דאמר רב אשי אשיעורי עירוב לחוד ה"נ קא"ר פפא אשלא לדעת לחוד ופריש לי' למילתי' בהא דאמר ומנא תימרא:

לרש"י ורבנן דתוספות דרב פפא קולא וחומרא קאמר איכא למימר דרב פפא לא אמר כר' זירא אע"ג דאמ' לרבנן נמי שני מדאיצטריך לריב"ל למימ' הלכה כדברי המיקל בעירוב ותי"ל דבשל סופרים הלך אחר המיקל ודאי יחיד במקום רבים איצטריכא לי' והלכה כריב"נ ל"ל אלא דסד"א כי אמר ריב"ל הלכה כדברי המיקל ואפי' יחיד במקום רבים הנ"מ בע"ח דמקלי דרבנן הוא כאבל אבל ע"ת דמחומרי' דרבנן הוא אימא כהנך מילי דרבנן דמי דשאני לן בין יחיד במקוה יחיד לבמקום רבים קמ"ל דע"ת נמי כי אבל דמי:

כר' יוסי מחבריו והא דאמ' מכלל דיחידאה פליג עלי' איקמוה בתוספות כר' יעקב בר' אידי ולית להו הא דפריש רש"י כלשון הזה כר' יעקב ור' זריקא אלא אדלקמן קאי כלשון הזה אמר ר' יעקב ב"ר אידי א"ר יוחנן ר' מאי' ר"י כו' והלכה כר' יוסי במקום ר"מ או ר"י או ר"ש אבל לא מחבריו וכן אמר הריא"פ אמר ר' יעקב ב"ר אידי א"ר יוחנן ר"מ ור"י כו' וכן אמר הרא"ש והא דקאמר מכלל דיחידאה פליג עלי' לאו אדר' יוחנן פריך היכי אמר הלכה כר' יוסי במקום רבים דאימא הכי אתמר התם אלא אדרב משרשיא דדייק מדאיצטריך לי' לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי ש"מ ליתנהו מכלל דיחידאה פליג עלי'

דאי רבים פליגי עלי' הא איצטריך לאפוקי מדרבי' ולרש"י התם אליבא דר' יוסי בר"ח דאמר נראין וכ"ת הכא לאו אע"ג דאמרי הלכה מפרשינן נראין התם נמי אימא ר' יוחנן מאי הלכה נראין קאמר ורב משרשיא הכי קים לי' דהלכה דהתם נראין כי היכי דקים לי' לריב"ח הכא ודייק ר' משרשיא דליתנהו דא"כ ל"ל האמרת ר' יוסי מחבריו נראין שאני הכא בהא דקאמר מחביריו קמ"ל מאי הלכה נראין דלא מסתבר למיכלל הלכה כיחיד במקום רבים אבל התם דלאו כללא הלכה ממש קאמר ואדרב משרשיא פריך כדאמרן ולא תיקשי למ"ד הלכה או מטין ולרבותינו בעלי התוס' אפי' למ"ד נראין מורין כר' יוסי במקום רבים וכי לית להו הא דבעי מיני' ר' יוחנן מר' ינאי בפ' תולין בשבת מהו לשרות את החלתית בצונן וא"ל אסור ואותבי' אין שורין בפושרין הא בצונן שרי וא"ל מתניתין יחידאה היא דתניא אין שורין לח בחמין ולא בצונן ר' יוסי אומר בחמין אסור בצונן מותר אלמא אין מורין כר' יוסי במקום רבים דהתם ר' ינאי א"נ הכי אתמר דלית הלכתא כר' יוסי בהא והא דאמר מתני' יחידאה היא אע"ג דר' יוסי עדיף מרבים הכי קאמר לי' האי לאו סתם משנה היא אלא יחידאה אמר לה דלגבי סתם משנה לא אמרינן אתמר דבכמה דוכתי' דאמר ר' יוחנן הלכה רמינן דר"י אדר"י דאר"י הלכה כסתם משנה ולא משני הכא הכי אתמר הלכך אזל לאו סתם משנה אלא יחידאה אמרה ואתמר עלה אין הלכה ור' ינאי מתני במתני' ר' יוסי אומר אין שורין את החלתית בפושרין דאי לא הוה מתני הכי אכתי תיקשי הואיל וסתים לה רבי כר' יוסי סתם משנה היא כדתנן בשלהי שבת מחתכין את הדלועין כו' וא"ר יוחנן הלכה כר"ש ואקשינן הא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אין מבקעין כו' אלמא אע"ג דהתם ר' יודא היא הואיל וסתים רבי כוותי' סתמא היא ומשני ההיא כר' יוסי בר"י מתני לה וכן אמר בשלהי חביות ההיא בבן חכינאי מתני לה וה"נ ר' ינאי כר' יוסי מתני לה:

ר' יוסי ב"ח אמר נראין הא דתהו בתוספות לרש"י דאמר נראין אדיעבד ל"ל למימר כיון דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר ממילא לא מהדרינן עובדא ורש"י היינו דאמר למ"ד הלכה אדר"ע ואדר' יוסי ולמ"ד מטין וכן למ"ד נראין פריש אדרבי יוסי במקום רבים קסבר מ"ד מטין למ"ד נראין לאו אכולהי קאי אלא אדר' יוסי מחבריו דכר"ע מחברו וכרבי מחברו ודאי הלכה כדאמ' ר' מאיר ור' יודא ור' יוסי הלכה כר' יודא לגבי ר"מ וכר' יוסי לגבי ר' יודא וכן בכ"מ דקאמ' הלכה הלכה ממש אלא כר' יוסי מחבריו למר מטין ליחיד ולמר אי עביד כר' יוסי במקום רבים לא מהדרינן עובדא דאי לא אמר נראין הוה מהדרינן עובדא אי עביד כותי' במקום רבים כדאמרי' באשה שעברו עלי' ג' עונות לאח' שנזכ' דרבים פליגי עלי' אמר כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק אבל שלא בשעת

הרחק הוה מהד' עובדא אע"ג דלא אתמ' הלכתא לא כמר ולא כמר משום דרבים פליגי עליו ור' זריקא ור' יעקב לצדדין קאמרי ורבותינו בעלי התוס' לא ניחא להו למימ' לצדדין קאמרי ומטין למר ונראין למר אדר"ע ורבי נמי קאי וכן אמר הריטב"א בהדי' דקיימו נמי אדר"ע ולא דמי האי הלכה להלכה דר' מאי' וחבריו ודכ"מ מיהא הא דכלשון הזה א"ר יעקב ב"ר אידי דארש"י למר כו' קשיא:

דף מז.

המניח את ביתו כו' ומאן פליג עלי' ר' יודא. ר' יוסי ודאי פליג עלי' דאס' בנכרי אפי' בעי' אחרת ולא מיבעיא לישראל באותה העי' אלא אפי' ר' יודא דאמ' אינו אוס' סד"א כר"ש ס"ל קמ"ל דאפ' ר' יודא פליג עלי' דלא שרי אלא בעי' אחרת ולהרמב"ם דאמ' הלכה כר' יוסי בנכרי וכר"ש בישראל ליכא למישמע מדר' יוסי טפי מדר' יודא והומ"ל ומאן פליג עלי' ר' יודא ור' יוסי אלא נקט ר' יודא איידי דאינך

וכן שאר כל הנשים לר"מ אפי' ארוסות ליארס גזר ור"י לא גזר כלל ולא אסר אלא נשואות להנשא ור' יוסי לר"ש דהכא ארוסות להנשא דמאי דהוה לא ידעי אינשי אי אלמנה מן האירוסין היא או מן הנשואין דלמא תנשא בעי' אחרת אבל נשואה ליארס לא גזר אטו לינשא דהא חזי דליארס הוא דשרו רבנן:

מכלל דיחידאה פליג עלין. ואע"ג דביתארסו ר' יודא כר' יוסי מ"מ אי ת"ק סתמא הו"ל רבים אפי' לגבי ר' יודא ור' יוסי:

אין והתניא כו' אי קשיא כי משכחת לה נמי דיחידאה היא מאי הוי מ"מ מתניתין תני לי' בדרבים מי לא אמר ר"נ ב"ר יצחק בריש יו"ט גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש דתנן מחתכין את הדלועין כו' ואע"ג דר' יודא פליג ור"ש יחידאה היא מ"מ הואיל ותני לדר"ש בסתם חשיב כרבים כדפרישו בתוס' בשלהי שבת בסוגיא דמחתכין את הדלועין ה"נ בהאי דמשכח' יחידאה לא תרצת מידי תריץ אין ה"נ דהומ"ל הכי למידחי דרב משרשיא דר' יוחנן איצטריך לי' למימ' הלכה כר' יוסי דהו"ל כרבים פליגי עלי' אלא דקאמ' א"נ רב משרשיא לא ס"ל דר"נ ברי"צ וקסב' הואיל ומחלוקת במתני' ואשכחן יחידאה דאמ' הכי לא חשיב כרבים מ"מ איצטריך לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל:

דף מז:

סד"א הנ"מ במתני' אבל בברייתא אימא לא קמ"ל. איכא למימ' אה"נ בבריית' ליתנהי להני כללי וקמ"ל ר' יוחנן הלכה כר' יוסי בהא:

ואיכא למימ' קמ"ל דבברייתא נמי איתנהו להני כללי וכן אמר הריא"פ דאפי' בברייתא איתנהו להני כללי וכן אמר הרא"ש והכי מסתברא

חפצי הנכרי אין קונין שביתה. אמר רש"י וה"ה כרגלי כל אדם והיינו למאי דס"ד מעקרא דחפצי נכרי קילי מחפצי הפק' וכגשמים שירדו בי"ט או נהרות המושכין דמיין אבל כי מסקינן דלשמואל כחפצי הפק' נינהו ולריב"נ קנו שביתה. לרבנן נמי ה"ה כרגלי הזוכה ראשון כחפצי הפק':

חפצי הנכרי למאי דמסיק דשמואל כרבנן אליבא דריב"נ דכ"ע ל"פ דחפצי נכרי כחפצי הפק' וכי היכי דחפצי הפק' קנו שביתה לעצמן ויש להן אלפים ממקום ששבתו הכי נמי חפצי נכרי ואפי' לר' יוחנן דאמ' גזירה אטו בעלים דישראל לא אמרינן בחפצי נכרי ליהוי כרגליו למיהוי להו אלפים ממקום שפי' הנכרי בה"ש אטו בעלים דישראל כיון דמדינא קני להו מקומן משום גזירה לא שרינן להו לאפקינהו חוץ מתחומין ואי נימא גזירה הו"ל מקומן ומקום בעליהן חמר גמל וכולי האי לא אחמור בהו ותו הואיל ואוקמינן להו מדינא דחפצי הפק' ויהבינן להו תחומין דחפצי הפקר מידע ידיע דנכרי כמאן דליתנהו לבעלים דמי וכי גזרינן לרבנן דאי חפצי נכרי לא קנו שביתה מימר אמרי ליכא שביתה לכלים כלל אפי' דישראל אבל לריב"נ האיכא שביתה ממקומן ואי משום דאתי למימר שביתה דכלים במקומן הוא ואפי' דישראל הא כיין דאית להו שביתה מסתברא מאני דאינש אבתרי' גרירי היכא דאזיל איהי נקיט מאני' בהדיא והיינו דתניא בשואל כלי מנכרי וכו' יש להן אלפים לכל רוח להן לעצמן משמע כדתניא בגשמים ובבור של שבטים ותו דקתני והאוצרות ששבתו בתוך התחום כו' ואי ס"ד כרגלי בעליהן האי להן כרגלי בעליהן מיבעי לי' כדדייקי רבנן דתוספות מהא דבהפקר קמיירי ובהפקר לא מסתבר לאוקמא כדאמרן אלא ודאי באוצרות של נכרי ואפי' הכי קנו שביתה לעצמן וריב"נ היא כי פליגי אליבא דרבנן דאמרי חפצי הפק' אין קונין שביתה שמואל גזירה לית לי' והשתא חפצי הפקר לא רני חפצי נכרי מיבעיא וכי היכי דפליגי ריב"נ ורבנן בחפצי הפקר ה"נ פליגי בחפצי נכרי ור' יוחנן אית לי' גזירה לרבנן וחפצי נכרי קונין שביתה לד"ה לריב"נ קנו לעצמן כחפצי הפקר ויש להן אלפים ממקומן ולרבנן קונין שביתה ממקום בעליהן ובריית לכ"ע ריב"נ היא:

אילימא לרבנן פשיטא ולא משני אפי' תימא לרבנן וקמ"ל אע"ג דאמור רבנן בחפצי דפקר כרגלי הזוכה ראשון כדתנן ושל עולי בבל כרגלי הממלא התם הוא דלית להו בעלים אבל חפצי נכרי דאית להו בעלים אין קונין שביתה כלל אפי' בי"ט ביד הזוכה אלא ה"ה כרגלי כל אדם חדא דא"כ לריב"נ נמי הן כרגלי כ"א דאי לריב"נ קני שביתה דכחפצי הפקר נינהו לרבנן נמי כחפצי הפקר נינהו והן כרגלי הממלא דבהא לא משכחת

להו דפליגי ועוד אין קונין שביתה בה"ש משמע בשעת שביתה כדאמרינן לרבנן בחפצי הפק' אין קונין שבית' וה"ה כרגלי הממלא

הכלים והאוצרות ששבתו בתוך התחום. לאו בשל הפקר חדא כיון דרישא וסיפא בדנכרי אי ס"ד מציעתא בדהפקר פרושי קמפרש לי' של הפקר ועוד מדבעי לאוקמה כרבנן ורבנן הא ס"ל חפצי הפקר אין קונין שביתה ותו מ"ל תוך התחום מ"ל חוץ לתחום אלא כולה בשל נכרי וקתני השואל כלי מן הנכרי בי"ט וכן המשאיל כו' וסתמא דשואל ומחזיר בנכרי שבעירו או הכלים והאוצרות של נכרי ששבתו בתוך התחום של העיר ובאו ליד ישראל שבעיר כולן יש להם אלפים לכל רוח ממקומן בשואל ומחזי' אלפים של מקומן הן אלפים של העי' ובשבתו בתוך התחום עד מקום שכלה אלפים ממקומן ואם עירב ישראל שנוטלן מן הנכרי לצד אחד אינו מוליכן אלא עד אלפים לכל רוח ממקומן אבל אם שבתו חוץ לתחום העי' ונכרי הביאן לו לעיר מחוץ לתחום לא יזיזם ממקומן דעי' חוץ לתחום מקומן היא:

מאי דעתיך דאר"י אמר שמואל כו'. לא תיקשי מהכא להראב"ד דאמ' הלכה כריב"נ בין לקולא בין לחומרא הא שמואל נמי לרבנן הוא דאמ' אבל לריב"נ הא מודי דחפצי הנכרי קונין שביתה כחפצי הפקר. דרבא ודאי ס"ל לקולא כדא"ל לאביי (ר' מ"ו) מכדי עירובין דרבנן כו' וכי קאמ' הראב"ד לרב פפא ולרב אשי כדאמרינן התם. ואדשמואל ור' יוחנן לא תקשי דס"ל כרבנן. דאימא ר' יוחנן אע"ג דס"ל כריב"נ קאמ' דבחפצי הנכרי אפי' רבנן מודו משום גזירה א"נ ר' יוחנן אפי' לריב"נ איצטרי' סד"א חפצי הנכרי קילי דאית להו בעלים כדס"ד מעקרא קמ"ל דחמירי דאית בהו נמי גזירה א"נ אפי' ס"ל לשמואל ור' יוחנן כרבנן קי"ל כר"י בן לוי דקיימי בתראי בשיטתי' מיהא סוגיא דר' יוחנן ושמואל ורבינא ורבא כוות' דרבוותאי דפליגי עלי' דהראב"ד אזדא:

דכולהי מברכתא כד"א דמי אין בין שובת ונותן עירובו להוליכוהו חוץ לתחום אלא עבורה של עיר שלשובת ונותן עירובו עבורה של עיר והעיר מוקפת מחיצות והיא עד בית סאתים או יתר מבית סאתים והיא מוקפת לדירה שישבה ולבסוף הוקפה אע"פ שאין עבורה מוקף כולה כד"א. ולהוליכוהו חוץ לתחום העיר המוקפת בלבד היא כד"א אבל חוץ לעיר אפי' בעבורה אין לו אלא ד"א אם הוליכוהו לעבורה ואם הוליכוהו לעיר אין לו אלא העיר בלבד:

חרם פר"ח חריץ וכן אמר הריא"פ וכדכתיב חרום או שרוע ואמרינן חרום שחוטמו שקוע אלמא חרום לישנא דשקוע הוא:

האי חרם פרישו בה רבנן בין שתי עירות חצי' כרגלי אותה העיר שבתחומה וחצי' כרגלי העיר השני' והא דאמר רש"י אין יכולים למלאות לא שהמים אסורין לשתות דא"כ למ"ד בריש פירקין הלכתא פירות שיצאו למקומן בשוגג יאכלו מא"ל השתא הוציאן בשוגג יאכלו יצאו מעצמן מיבעיא אלא שאין יכולין להוציאן חוץ לד"א וקשיא לן הא דקאמר דתני כריב"נ היכי דמי אי בדעת אנשי העיר עליו אפילו לרבנן נמי ואי באין דעת אנשי העיר עליו לריב"נ נמי לא הוי כרגלי אותה העיר אלא קונה שביתה במקומו כחפצי הפקר ואי בטלה דעתם כדאמר בתוס' לריב"נ נמי חפצי הפקר נינהו ובמקומן קני והא דאמר הריטב"א משמי' דהר"מ ב"ר שניאור דלריב"נ דאמר חפצי הפקר בני שביתה נינהו תחום העיר מושכן אליו אפי' בלא דעת כישב בדרך ועמד וה"ה סמיך לעיר לר' יודא וכישן בתוך התחום ולרבנן אין תחום העיר מושכן ומפליג נמי בין מים לשאר חפצים דחיקא טובא הלכך חזינן אנן מאי חרם מצודה מחיצה של קנים כרש"י ובבריכת מים של הפקר עסקינן שארכה ד' אלפים אמה וחרם באמצעה בין אלפים שמכאן ובין אלפי' שמכאן ולאו דוקא אלפים מכאן ואלפים מכאן אלא כל שהיא יתרה מאלפים אמה בין תחומי שבת קרי נה שכלה תחום אלו ומתחיל תחום אלו דלא קתני שבין שני תחומי שבת אלא שבין תחומי שבת וכריב"נ דאמר חפצי הפקר קונין שביתה במקומן וכל בריכה שהיא יתירה מאלפים כולה אסור למלאות מים ממנה מפני עירוב מים שבתחילתה עם הסמוכין לה וסמוכין במסמוכין עד שנעשו כל מימי' אחד עם המים שבתחילתה ובמקום שהמים שבתחילתה יכולין לילך כולה יכולה לילך שכולה אחת היא וצריך מחיצה של ברזל להפסיקן שלא תהא בזו יתר מתחום שבת ולא בזו. ולדידן דס"ל כרבנן כבריכה של שני יחידים צריך הפסק במקום שכלה תחומין ובלא הפסק כ"ח אפי' בדידי' אסור. או של אדם א' ומושכת חוץ לתחום אסור בכולה עד שיפסיק. וכי קאמר דמחייך משום דתני כריב"נ הו"מ למיפרך ודלמא בשל שני ב"א קאמר כדקאמר ודלמא במכונסין אצא דעדיפא מני' פריך א"נ התם ודלמא לאו דוקא דעל כורחין במכונסין קאמר כדפריש הריטב"א אבל הכא הא איכא למימר כריב"נ תני והריא"פ דפריש מאי חרם חריץ מלאה מים שבין תחומי שבת ודאי דלא ס"ל הא דאמרן והא דמייתי לדר' חייא קשיא הא כריב"נ מוקמינן ליה וכיון דקי"ל כרבנן ממילא ליתא לדר' חייא ואיכא למימר מייתי לדר' חייא דנ"מ לדידן בחריץ מים של שני בני אדם וכל אחד כלתה מדתו באמצע החריץ דכ"ח וחד אסור בדידי' משום עירוב מים שחוץ לתחומו ואם הפסיקו במחיצה של קנים ותולי' שניהם מותרין. והרא"ש נמי אבתרי' דהריא"פ נקיט אלא הרב בעל הטורים דאמר בשל

שתי עירות קשיא ורבן אלי' אמר דהריא"פ והרא"ש לא מתני להאי אילימא משום דתני כריב"נ. ובכולה צריך תירוץ:

דף מח.

ר"י היינו ת"ק לאו קושיא היא דהא ת"ק לא פריש הני ד"א היכא הוו:

אלא הואיל ואמר רבא דת"ק ח' על ח' ס"ל משום דדומיא דריב"נ דקאמר אלפים לכל רוח קאמר איהו ד"א לכל רוח ותניא נמי הכי וקבלה נמי הכי ופליגי ר"י ות"ק להכי קא מסדר תלמודא הכי ר"י היינו ת"ק במאי פליגי אמר רבא בח' על ח' פליגי:

ולהאי לישנא הלכתא כת"ק חדא מדסתם מתני' למלת' בלשון רבים ועוד הלכה כדברי המיקל בעירוב ואפי' יחיד במקום רבים ולא מיבעיא רבים במקום יחיד ולר"ח דמתני חכמים היינו ת"ק איכא נמי ת"ק דריש פירקין דס"ל כר"י ור"א. ולהראב"ד דאוקם למתני' דמי שיצא חוץ לתחום אפי' אמה אחת לא יכנס כשבירר לו ד"א לצד חוץ א"נ מתני כרש"י איכא ת"ק כר"י ולמאי דאמרן גבי עובדא דנחמי' ברי' דרב חנלאי דהראב"ד לאו אמתני' קאי לא אשכחן ת"ק כר"י ואמר הרז"ה הלכתא ח' על ח' כרבנן דריב"נ וכן בכ"מ דאמרנין ד"א קונית לכל רוח קאמר ולא ידענא מנא לי' מהרז"ה הא ממאי דלהלוך דמי אימא לטלטול דמי דד' אמות אין טפי לא מיהא בהלוך לרבנן ה"ה למוצאוהו חוץ לתחום יש לו ח' על ח' חדא דישן לרבנן כעומד חוץ לתחום דמי וכי היכי דבישן יש לו ח"א ה"נ בעומד חוץ לתחו' ותו מדקאמ' רבא מחלוקת להלך אבל לטלטל ד"א אין מכלל דכל להלך פליגי דאי איתא לפלוג בהלוך גופ' מחלוקת בישן אבל הוציאוהו חוץ לתחום ד"א אין טפי לא והריא"פ לא מייתי להא דרבא ודתניא ש"מ קסבר הריא"פ הלכתא כר"י ואמר הרא"ש דמתני כר"ח וס"ל כת"ק דריש פירקין דקיימו ר"א ור"י בשטתי' וכן אמר הרמב"ם דאין לו אלא ד"א ואית לן נמי למימר קסבר הריא"פ והרמב"ם דכ"ע בכ"מ ד"א דוקא קאמר ותו לא אלא הכא בישן אמר רבי דרבנן דומיא דריב"נ קאמר דאמר יש לו אלפים לכל רוח ואתו אינהו וקאמרי אין לו אלא ד"א לכל רוח וכ"ת לרבנן מ"ש ישן ומ"ש קאי חוץ לתחום קסברי רבנן מדאורייתא בכ"מ ד"א לכל רוח דתחתיו לכל רוח קאמר ורבנן הוא דאחמור בחוץ לתחום ובישן אוקמוה אדאורייתא:

א"נ קסברי מדאורייתא ישן קני שביתה ויש לו אלפים הואיל ונעור קני ישן נמי קני ורבנן הוא דאחמו' בישן דלא לקני והם אמרו דליהוי לי' ד"א לכל רוח דרבנן היינו ר' מאיר דברייתי' ולר"מ תחומין דאוריית' ולמ"ד תחומין דרבנן בישן לא אחמו' בי' כולי האי כבעומד חוץ לתחום ורבא דאמר אבל לטלטל ולא מפליג בהלוך גופי' קמ"ל אפי' ישן דשרי להלך ח"א על ח' אבל לטלטל אסור ואפי' בכרמלית וכדאמר הריטב"א דכרמלית

קמ"ל סד"א כיון דמקומו הוא שרי לי' רבנן לגמרי כאלו הוא מקום מיוחד לו ואנן דאית לן בישן כריב"נ ויש לו אלפים לכל רוח בהא דרבא לא נפקא לן מידי:

ואי תימא דח' על ח' בישן דוקא ליתא לדר"ח דמתני חכמים היינו ת"ק דאי איתא הא דמשני רבא ח' על ח' א"ב דלרבנן אית להו ח' על ח' ולת"ק לית לי' הא בעלמא רבנן נמי מודו דד"א אין טפי לא ות"ק הא בהוציאוהו חוץ לתחום אמר ובישן לא קמיירי אלא כרש"י דמתני ר"י היינו ת"ק ור"י אישן קאי וס"ל כרבנן דריב"נ בהא דישן לא קני שביתה לאפוקי מדריב"נ וקאמר אפי' בישן ד"א אין טפי לא:

שמנה על שמנה א"ב. דלר"י ודאי לאו שמנה על שמנה מדקאמר לאיזה רוח שירצה ילך מאי ילך אי לימא שמנה לרוח אחת מי שרי אלא ילך ד' האי לאיזה רוח שירצה לכל רוח מיבעי לי' ותו מדקאמר שאם בירר לו שאינו יכול לחזור מאי בירר אילימא אם בירר ח' לרוח אחת מי שרי אלא בירר ד' מצד זה אינו יכול לחזור ליקח ד' מצד זה והא מצד זה ומצד זה אית לי':

והני ד"א היכא כתיבא לאו אד"א דטלטול דהא אסקינן בריש הזורק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמירי לה אלא אד"א דהלוך חוץ לתחום ור"מ ור"י לטעמי' דאמרי בספק עירוב ה"ז חמר גמל משום דתחומין דאורייתא ולרש"י דאמר לר"י מצומצמת ולר"מ מרווחות איכא למימר עד כאן לא שרי ר' מאיר מרווחות אלא כדי לפשוט ידיו ורגליו אבל בטלטול מודו דד"א מצומצמת דכי גמירי הלכתא מצומצמות כדאסקינן בריש מכילתין דעצבות לחומרא ואיכא נמי למימר דהא דאמר ר' פפא אמה דידיה יהבינן לי' הנ"מ בהלוך אבל בטלטול כי גמירי לן ד"א ברה"ר ככולהי ד"א גמירי דהוי באמה בת ו"ט ועצבות לחומרא מיהא הא ליתא דא"כ לר' יודא דאמ' כדי שיטול חפץ כו' עוג מלך הבשן היכי מצי מטלטל חפץ אלא לאו בטלטול נמי אמה דידי' וכן אמרי כולהי רבוותאי דבטלטול נמי באמה שלו. אבל מצומצמות אימא בטלטול דכ"ע מצומצמות ותו לא. ולהריא"פ דאמ' לר"מ מצומצמות ולר"י מרווחות השתא לר"י בטלטול נמי מרווחות דהא אמר כדי שיטול חפץ כו' מכלל דבמרווחות מצי נטיל והרמב"ם קא נסיב לה לקרא אטלטול דאמ' (פי"ב מהלכות שבת הלכה ט"ו) ומפי הקבלה אמרו שזה שנאמ' בתורה שבו איש תחתיו שלא יטלטל חוץ למרובע זה אלא במרובע זה שהוא כמדת אורך אדם כשיפשוט ידיו ורגליו כו'. לא תימא טעמא דהרמב"ם דאי קרא אהלוך לחוד לא הוה אמר סתמא דתלמודא הוי ד"א היכא כתיבן כיון דאנן אית לן תחומין דרבנן. דהא אמרינן נמי אלפים היכא כתיבין אלא טעמא משום דא"ר יודא כדי שיטול חפץ כו' אלמא אטלטול נמי מהכא יליף. אלא

דר"מ ור"י בין אהלוך בין אטלטול קאמ' ואי לאו דד"א הלכתא גמירי לה לא הוה מוקמינן קרא בדהכי אלא השתא דאיתא הלכתא אד"א אסמכינן נמי לקרא בדהכי:

ולענין הלכה בהלוך יש לו ד"א מרווחות דקי"ל עירובי תחומין דרבנן והלכה כדברי המיקל בעירוב ובטלטול לרש"י דאמ' לר"י מצומצמות הלכה כר"י ולא שרינן מצומצמות ולהריא"פ דאמ' לר"י מרווחות והלכה כר"י ומרווחות נמי שרי וכן אמר הרב בעל הטורים בין בטלטול בין בהלוך באמה שלו ומרווחות והרמב"ם דאמר כשיפשוט ידיו כר"מ ולא פריש אם מצמצמות אם מרווחות. תרגמא הרב בעל כסף משנה אליבי' דאמ' כהריא"פ דכדי לפשוט הוא מצומצמות וס"ל כיון דאסיקנא בריש מכילתין דאמות עצבות משחינן לחומרא ממילא הו"ל ד"א מצומצמות דלא כר' יודא:

וקשיא לן א"ה דרבא דאמ' עצבות לחומרא כתנאי והתם אסיקנא דרבא דכ"ע היא אלא אימור דאמ' רבא באמות סתמא אבל היכא דאתמר מרווחות ואתמר בי' טעמא מי אמר והכא הא ר' יודא בהדיא קאמ' מרווחות ואמר בי' טעמא דיהב לי' רחמנא ליטול חפץ מראשותיו וכו' מי אלימא מאמות דידי' דבעלמא באמה בינונית והכא אמות דידי' דכדי צרכו יהבינן לי' מרווחות נמי אע"ג דבעלמא עצבות הכא מרווחות:

התם אוושי דיורין כו' פירש"י דיורי החצירות רבים כו' ואפי' בחצרות של יחידים לא דמי דהתם כולהי תלתא באמצעות ואיכא למיגזר אכולהי תלתא דלמא אתי לאחלופי אבל הכא בשנים החיצונים ודאי ליכא למיגזר דמאני דבד"א דחברי' ידע דלאו דידי' נינהו. ואיהו נמי לא קמשתמש התם ולא אזיל ותו דאי לאו שלישי בשנים וביניהן ח' אמות ודאי זה מטלטל בתוך שלו וזה בתוך שלו וליכא למיגזר כלל. וכי איכא למיגזר הכא באמצעי לחודי' הוא דאיכא למיגזר דמאני דידי' ודחברי' בתוך ב' אמות של זה ובתוך ב' אמות של זה אתי לאחלופי ולאפוקי של זה בזה ובתרי לא גזור כבבא דרישא. ותו הא דאמרינן התם אוושי דיורין בדין הוא דהומ"ל הכא אאמצעי לא מצינן למיגזר דלא לטלטל כלל וכיון דלא גזרינן אאמצעי לא גזור נמי אחיצונים אע"ג דאית להו ב"א לטלטולי בהו. ותו הכא אד"א לא גזור למיסרי' בד"א דצריך למישקל חפצא מתחת מראשותיו כו' כדאמרי' אבל התם הא איכא לכל חד חצר דידי' ותלמודא חדא מתלת נקיט:

התם אוושי דיורין כו'. פירש"י דיורי החצירות רבים. ואפי' בחצרות של יחידים התם שלשה הכא שנים דהתם כולהי באמצעי והכא בב' אמות דאמצעי מכאן ליכא אלא תרי דאידך לא מצי אזיל בהנך ב' ובב' דמכאן ליכא אלא תרי וגזירה דידי' אטו דאמצעי. והו"מ משני כי גזרינן דחברי' אטו דחברי' דאי שרית לי' לאיתויי מאני דאמצעות אתי לאיתויי מאני דאידך חצונה הכא דידי' אטו דחברי' לא גזרינן דבב' אמות מכאן וב' אמות

מיכן ליכא לא דידי' ודחברי' ומאני דידי' מידע ידיע לי' ולא מיחלפי' בדחברי' וכו' וחדא מארבע נקיט:

והריטב"א תרגמא אליבא דרש"י הא דלא מפליג הכא בין חצירות דרבים לדיחידים כדקא מפליג במתני' דשכח א' מן החיצונה משום דבהא ס"ל לרבנן דאיכא למיגזר טפי וגזור אפי' בדיחידים כיון דרובה שכיחי בה דיורין הרבה וטעמא לא פריש הריטב"א מ"ש הכא דגזור אטו דרבים ומ"ש התם דלא גזור ומתחזיא הכא ביחידים נמי איכא למיגזר דלמא אתי לאחלופי אלא דלא אלים כדרבים ולא גזור אלא בחצרו' הואיל ורובה דרבי' גזור נמי ביחידי' התם ביחידי' ליכא למיס' כלל דרגל המותר' אינה אוסרות:

טעמי' דהריטב"א דהכא בחצרות דיחידים נמי איכא למיגז' ולא גזרינן מימ' אמרי בחצרות דרבים נמי לא גזרינן דבין יחידים לרבים לא מפלגי אינשי התם רגל המותרת ברגל האסורה לא מחלף:

דף מח:

יאמרו דיורין להחמיר קשיא להו בתוס' הא דהדר והומ"ל רבא כרב יודא ס"ל דאמ' אמרו דיורין להחמיר והא לא מצי לשנויי דרבא הא אליבא דשמואל קאמ' ושמואל כרבנן דר"ש ס"ל כדפרישו בתוס' הכא הא דרב ושמואל ולרב דר"ש איכא למימר אמרו דיורין להחמי' ולא תקשי אמצעית גופה תיתס' כיון דס' שלשתן אסורות ולא מיית עירוב דיורין דחיצונות לאמצעית וכמאן דלא ערבו דמי. ס"ס כיון דלר"ש שמעינן דלא אמרו דיורין להחמי' לרבנן נמי לא אמרו דבהא הא לא אשכחן דפליגי:

יאמרו דיורין להחמי' הא דתהו רבנן דתוס' איכא למיפרק התם כיון דרגל דפנימית בחיצונה מישך שייכי אהדדי ואמרינן דיורין להחמי' א"נ חדא דיורין ואידך דפנימית גופה מיסר אסרי דחיצונה הכא דיורין אדיורין האי חיצונה ואידך חיצונה לא אסרי האמצעות:

זו דברי ר"ש כו'. רבנן דתוס' דחי לדרש"י מהא דא"ר שמעון למה"ד ואי איתא מה ענין זה לזה. ואית לן למימ' ברש"י ולא מטעמי' ומאי משמשות לישנא דשירות רשות אחת משרתת לשתי רשויות שיהא זו וזו מביאות לה להשתמש בחצרה כלים ששבתו בתוך חצרותיהן ואין השתים משרתת לה שהיא אינה יכולה להביא להן כלים ששבתו בחצרה להשתמש בה בחצרותיהן וטעמא מאי דמאי דידה אטו מאני דחברתה לא גזרינן דמאני דאינש מידע ידעי להו ולא מ חלף בדחברי' אבל מאני בדחברי' מיחלף להכי אמצעית אסורה בשתים החיצונות דאי שרית לאפוקי מאני דאמצעית לחיצונות חיצונו' נמי שרו לאפוקי מאני דאמצעית לחצרותי' דמ"ל אמצעית ומ"ל חיצונית הא איסורא משום מאני

דשבתו באמצעית הוא ואי אפשר לומר להאי שרי ולהאי אסיר אלא כל דשרי באפוקי ועיולי לכ"ע שרי וכל דאסיר באפוקי ועיולי לכ"ע אסיר ואי תימא הכא לאמצעית שריא ולחיצונות אסירא קמשוית לי' למילתא דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולחיצונות אי שרית להו לעיולי מאני דאמצעית לחצר דידה אתיא לאחלופי מאני דאמצעית במאני דאידך חיצונה וקמעיילא מאני דאידך חיצונה לחצר דידה להכי אסרו מאני דאמצעית לחיצונות וכל חדא מאני דידה הוא דמפקא ומעיילא דידה בדחברתה לא גזרינן אבל החיצונות לאמצעית שרי למיעל כל חדא מאני דידה לאמצעית כיון דלא שרינן להו למהדר לחצרותי' אלא כל חדא מאני דידה תו ליכא למיגזר וכי תימא מאי חזית דשרית לחיצונות ואסרת למאני דאמצעית כי היכי דלא ליתי לאחלופי דאמצעית בבחיצונות איפוך אנא ליתסר דחיצונות לאמצעית וכיון דליכא דחיצונות באמצעית תו ליכא למיגזר אדאמצעית תריץ היינו דקאמר רשות אחת משרתת לשתי רשויות שיהו הן מותרת להשתמש בה בכליהן ואין השתים משרתות לאחת שיהו הן האסורות והיא מותרת. ושמואל אמר אבל חכמים אומרים שלשתן אסורות דגזור בחיצונות מאני דידה אטו דחברתה דאי אתיא למהדר למאני דידה קמיחלפא בדאידך חיצונה ואמצעית אסורה דגזור אי מהדרא למאני דידה אתיא לאיתויי מאני דחיצונה לחיצונה ולרב ר"ש דא"ל לרבנן מכדי למה"ד לא ידע דרבנן לא אסרו אלא אמצעית וסבר אסרי נמי בחיצונו' דגזור דידה אטו דחברת' וקא"ל מ"ש התם דפליגיתו ומ"ש הכא דלא גזירתו דידי' אטו דחברי' ודפרכינן ורבנן לשמואל הוא דפרכינן דלרב רבנן דחברי בדחברי' הוא דגזור הא דידי' אטו דחברי' לא גזור וגבי תחומין דידי' אטו דחברי' דבב' אמות מיכן ליכא אלא דידי' ודחברי' דאידך לא מצי אזיל בהני ב' אמות מיהא כר"ת מסתברא. מדאינך קושי' דר"ת וקושיא דמהר"י איכא למיפרקי' דהתם קילא מדהכא וקנסיב מדהכא דאפי' בהא לא גזור ר"ש ושמואל התם לא גזר הכא גזר:

דף מט.

לישנא בתרא דרש"י קשיא האי היא מותרת עמהן ושתים החיצונו' אסורות זו עם זו היכי דמי אי בחצר האמצעית שתים החיצונות נמי מותרות זו עם זו דכלים דתרוויי' בחצר האמצעית משתרו ואי בחצרות החיצונות היא נמי אסורה עמהן:

האי דאקשי מוהר"י בעל התוס' עלי' דר"ת מהא דכל גגות איכא למיפרק דהכא איכא למיגזר טפי הואיל ואיכא עירוב ביני' לא מזדהרי כולי האי אבל התם מידע ידעי דכלים בבית אסירי ושבתו בחצר שרו ומזהר זהירי בהו דלא למיחלפינהו. א"נ התם הואיל ומישך שייכי לכל גגות וחצרות וקרפיפות דכולי עלמא מזהר זהירי בי' עלמא אבל שלש

חצרות וערבו שתיהם עם האמצעית לא שכיחי כולי האי וכי איתרמו לא זהירי בי' וקאמר התם ר"ש לטעמי' דאפי' בשלש חצרות לא גזר ולא מיבעיא התם ושמואל ס"ל בהא דהתם כר"ש. ובהך דהכא כרבנן:

והא דאמרינן חכמים אומרים שלשתן אסורות זו עם זו אבל כל אחד לעצמה מותרת והיינו דאמר שמואל ערבה עם שניהן אסורה עם שניהן עם שניהן אסורה הא היא לעצמה ומבואות לעצמן מותרין ואפי' למאן דמוקים לשמואל כרבנן אבל ה"ר יונתן אמר לרבנן אפילו לעצמן אסורין וכן אמר הרז"ה בעל המאור דל"ש ערבה עם שניהם ל"ש לא ערבה לשמואל דאמר כרבנן כולן אסורין אלא בערבה הן האוסרין עלי' והואיל ולא ערבו זה עם זה ובלא ערבה היא האוסרת עליהן ודבריהן צ"ת:

רבנן דאמרי שלשתן אסורות ל"ש אלא זו עם זו אבל כל אחד לעצמה מותרת ולא דמי לחצר שבין שני מבואות וערבה עם שניהן דאמרי ה"ר יונתן והרז"ה דלרבנן אפי' מבואות לעצמן אסורות דהתם כיון דזו עם זו אסורות אסורה רגל דחצר אמבוי כי היכי דלא ערבו אוסרת על שניהן ולרש"י אליבא דר"ש השתא מבואות בחצר אמצעי מותרין לעצמה מיבעיא אבל הכא אפילו לרבנן דאסורות זו עם זו לעצמן מאן אסר עלי' הא כולן פתוחות לרה"ר נינהו ואין רגל זו בזו:

הא דאקשו אדרש"י דאמר ואזדא שמואל לטעמי' מדאמר שמואל הלכה כר"י. בעירובין איכא למימר כיון דלא שמענא לי' לשמואל דפליג אדרב דאמר הלכה כרש"י אית לן למימר דמודי שמואל לרב והיכא דאתמר אתמר והכא אתמר הלכה כר"ש ואזדא לטעמי' דאמר באמצעית אפי' ר"ש מודי:

אלא דמלייא למנא ואייתר כו' ובשני בתים אע"ג דמלייא למנא ואייתר אינו עירוב כדאמרינן לרב ששת אבל בשני בתים לא אע"ג דהתם תרתי לגריעותא דהני חצרות פלגוהי מפלגי ובשני בתים מ"מ מדקאמר בשני בתים לא מכלל דמשום שני בתים הוא דלא ואע"ג דמליוה למנא ואייתר. וכן אמר הרשב"א ורב ששת דאוקים למתני' בשני בתים ה"ה דמצי לאוקמה אפילו בבית אחד ודפלגוהי מפלגי אלא אוקמה בשני בתים דבהא ודאי מודו ב"ה מדקתני בשני כלים ולא קתני בשני בתים. ובירושלמי דהדר אמתני' דהאחין ר"י ב"ר אחא ר' יוסי בשם ר' יוחנן בני המבוי שנתנו עירובן בב' מקומות אם מבלי מקום ה"ז מותר אם בשביל לחלוק עירובן ה"ז אסור משמע דמבלי מקום אפי' בב' בתים מותר:

בית שמניחין בו עירוב כו'. וכ"ת מאי קמ"ל מתני' היא דתנן בהדר גבי אחין אימתי בזמן שמוליכין למקום אחר אבל אם היה עירובן בא אצלן א"צ לערב מאי בית שמניחין בו עירוב צריך ליתן פת מ"ש האי מהאי תריץ שמואל פירושו דמתני' משמע לן:

עירוב משום קנין פירש"י שמקנה להן בע"ב רשותו כו' וכל חצר משועבדת לרשותם זו ואחת היא. ולא תיקשי מ"מ ביתו מיוחדת לו וקא מפיק מרשות המיוחדת לו לחצר המיוחדת לכולן ותו מבית לבית היכי מפקי מרשותו לרשות חבירו הוא דשמואל נמי אית לי' משום דירה וכדא"ל רב יודא לר' אבא אליבא דשמואל דכולהי הכא דיירי ובטל רשות ביתו לגבי דהאי בית וכמאן דלית לי' רשות מיוחדת דמיא. אלא לשמואל ע"י קנין הו"ל כמאן דדיי' הכא ולרבה ע"י פתו הו"ל כמאן דדיי' הכא. והיינו דתנן בעה"ב שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה בשמן א"צ לערב. לרבה ע"י יינו ושמנו הו"ל כמאן דדיי' הכא ולשמואל ביינו ושמנו קא מקני להו. ורבותינו בעלי התוס' אמרי בהאי פתא קא מקני רשותא אהדדי דכ"ח מקני רשותא דידי' לחבריה והו"ל שותפין בכל בתי החצר וליכא רשות מיוחדת כלל דכל בית שייכא לכל בני החצר. והיינו דקשיא להו מבעה"ב שהי' שותף דהא בני החצר לא אקנו אהדדי. והרמב"ם אמר (פ"א מהלכות עירובין הלכה ו'.) שיתערבו במאכל א' כו' כלומר שכולנו מעורבין ואוכל א' לכולנו ואין כ"א ממנו חולק רשות מחברו אלא כשם שיד כולנו שוה במקום הזה כך יד כולנו שוה בכל מקום שאחז כ"א לעצמו והרי כולנו רשות אחד:

מפני שאינה מצוי' אמרו בתוס' הא דאין מערבין בחצרות אלא בפת משום דשכיח טפי ובשתוף בשאר דברים דשכיח קצת. ולדעתין שאני מעה וכלי דבעלמא דרך קנין בהכי אבל אוכל דבעלמא לאו דרך קנין בהכי מידי דחשיב בעינן ובחצרות אחמו' טפי ובעינן פת דחשיבא מכולא ובשתוף חשיב קצת בעינן כי הני דחשיב בריש בכל מערבין

דף מט:

הלכה כר"ש ושלש חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר וכן חצר שבין ב' מבואות וערבו שתים עם האמצעית אם הניחו עירובן באמצעית בבית א' ובכלי אחד או בשני כלים ומלאוהו לכלי ונותר כולן מותרות זו עם זו. ואם נתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו או שנתנוהו שתי החיצונות באמצעית בשני בתים או בבית א' וחלקוה לדעת בשני כלים היא מותרת עמהן והן מותרות עמה וחיצונות אסורות זו עם זו ובמקפיד אמרו הלכה כשמואל ואינו עירוב לבר מהרז"ה דאמר כר' חנינא:

מתני': **היה** מכיר. לא תימא ראהו ומכירו אלא יודעו אע"ג דלא חזי ליה ממאי מדקתני סיפא מי שיצא לילך כו' וכ' בני העיר אסורין ואוקימנא משום דעשירי נינהו הא עני

אע"ג דיתיב בביתי' ולא חזי לדוכתא דשביתה כיון די"ע לי' להאי דוכתא קני לי' והיינו עובדא דרבה ורב יוסף דא"ל רב יוסף לא ידענא לי' וא"ל רבה סמוך עלי כדתניא הא ידע לי' רב יוסף ואע"ג דלא חזי ליה דסגי נהור הוה הוי קני:

ואמר שביתתי במקומי. הא דאמרו בתוס' קתני אמר אגב סיפא דעשיר אפי' אמר לא מהני כרב נחמן אבל לרב חסדא דאמר שביתתי במקומי ד"ה אחד עני וא' עשיר הכא אפילו עשי' נמי אלא קתני איידי דרישא. והא דהר"י לא נצרכא אלא לרבנן אבל אנן דקי"ל כריב"נ דאפי' ישן בדרך דלא מצי אמר קני ניעור ולא אמר מיבעיא. ותו דטעמא דידן משום הואיל וניעור קנה כדפרישו התם בתוס' אלמא ניעו' אע"ג דלא אמר קני. והרא"ש וה"ר מרדכי ובעל הג"מ דמייתי לדהר"י דלא תימא ניעור ולא אמר גרע מישן:

וזוהו שאמרו העני כו'. מצינו לפרושי לד"ה ובין לר"מ ובין לר"י אמרו חכמים הראשונים העני מערב ברגליו אלא לר"מ אמרו עני אבל עשי' לא מערב אלא בפת ולר"י אמרו עני דעשיר מערב בין ברגליו בין בפת אבל עני אין לו אלא רגליו אלא דבשמעתין אוקמוה לרבי מאיר דמשמע ליה עיקר עירוב בפת וקולא הוא דאקילו לעני:

גמרא: דאפי' לתחתיו כו' הא דאקשו בתוס' מנתגלגל חוץ לתחום הזה מאבד ונשרף וכו' והאי לשמואל נמי קשיא עד כאן לא קאמר שמואל הכא אלא דקסבר לא סיים קני שביתה אבל בכולהו בבא דהתם אי מבעוד יום לא קני ומודי לי' לרב כדאוקימנא בשמעתא דאי מקנה תחתיו לבר מתחומי' מודי לי' שמואל לרב:

ושמואל אמר כו' הא דאמר רש"י דהא ביתו רחוק מעיקרו אלפים כדקתני במתני' מעקרו ועד ביתו אלפים ושמא בחר לו ד"א ראשונות כו' ומשם עד ביתו יותר כו' אי משום הא לא אריא הא קתני נמי ממקום רגליו ועד עקרו אלפים ושמא בחר לו ד"א אחרונות דאיכא טפי מאלפים ממקום רגליו אלא רישא לאו דומיא דסיפא וקתני רישא בכל גוונא וכגון דממקום רגליו עד ביתו ד' אלפים ואי בגוונא דסיפא לא אמר כלום כל עקר ואי כל תחתיו בתוך אלפים ממקום רגליו ומד"א אחרונות עד ביתו אלפים לא אמר כלום לביתו דאימא אד' ראשונות אמר:

הא דאדחי רש"י ללישנא אחרינא דמ"ט דשמואל הו"ל לשיולי' כיון דאמר בהדיא דהכא לא ניחא לי' דליקני היכי קני הא לא קשיא דתנן נתגלגל חוץ לתחום או אבד או נשרף וכו' ספק מבעוד יום ספק משחשיכה ה"ז חמר גמל. אלמא כל היכא דלא קני עירובי' דעתי' אביתי' וה"נ אימא דעתי' אדוכתי' אלא אי קשיא הא קשיא מ"ש דאמר רבה מ"ט דרב טפי מטעמא דשמואל הא כל דלרב ודאי לא קני לשמואל ספק קני הכא ספק לא קני הכא אלא במקום רגליו ואיצטריך נמי האי טעמא לשמואל ספק לא קני הכא מ"ט ואהא

דפליגי רב ושמואל דרב סבר במקום רגליו נמי ודאי לא קני דעקר דעתי' מיני' ושמואל סבר אי לא קני הכא קני התם. אהא לא מהדר רבה אטעמא דרב דאמר עקר דלא הוה משני מידי ואינך קושי' דרש"י ודאי קשיא. ותו קשיא הא דאוקי לברייתא לשמואל כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עקרו תרי אלפי וארבע גרמידי דאי מוקמת לי' באידך גיסא דאילן קם לי' לבר מתחומי' כו' כי קם לי' לבר מתחומי' מאי הוי הא לבר מתחומי' לא קני התם וכי לא קני התם קני הכא ואכתי אית לי' אלפים ממקומו ועד עקרו ממ"נ וכ"ת ה"ק מאי לא יזוז ממקומו לא יזוז מעקרו כי מוקמת לה נמי בכולי' תוך תחומי' אימא לא יזוז מתחתיו:

דף נ.

משום דלא מסיים אתרי'. הא ליתא אלא בתחומין והיינו דלא אותיב עלה אביי מכל הנך דלא מסיימי ובתודה נמי אמרינן אי אמר לקדשי ארבעים מתוך שמונים דכ"ע קדשי אע"ג דלא מסיימי הי מיני' אלא הא דכל שאינו בזא"ז בכל מקום הוא:

והרי תודה כו' וליתי' בזא"ז פירש"י שאם הפריש מ' ושחט הזבח עליהן וחזר והפריש מ' אחרות לא קדשי וקשיא לן התם לאו משום דליתי' בזא"ז דאפי' שחט התודה בלא לחם ואח"כ הפריש מ' לא קדשי דבתר זביחה מאן מקדש להו הא אין הלחם קדוש אלא על הזביחה אלא בתודה זא"ז לא אפשר דאי מקמי זביחה ארבעים קמאי אכתי לא קדשי ובזביחה בבת אחת הוא דקדשי ואי מ' בתראי לבתר זביחה הא ליתא לזביחה דליקדש להו ואביי דאמר דליתי' בזאח"ז דאי הוה אפשר דליקדשו מ' קמאי והדר אפריש מ' והוה איפשר דליקדשו נמי אינהו לא היי קדשי דמ' תוך שמונים קאמר ולא שמונים:

דף נ:

לקרבן גדול קא מכוין פירש"י וגבי שביתה מאי אחריות איכא ולכולהי איכוון ושמואל דאמר שביתתי תחתיו קני בארבע מיני' קסבר בתחומין הקילו א"נ הואיל וד"א הוי שביתה כמאן דאמר ליקני לי' בארבעה מגו תמני כדאמרו בתוס':

לימא תהוי תיובתא דרב הא דמדחי רש"י מהא לדלישנא אחרינא איכא למימר אפי' תימא ל"א בשלמא לשמואל דאמר לא סיים קני או מקומו או עירובו התם נמי או ביתו או עירובו וכי אזיל בעירובי' בדביתי' ודאי אזיל אלא לרב דאמר לא קני כלל רישא נמי לא יזוז:

אמר הרמב"ם (פ"ז מהל"ע הל"ז) אם היה בין המקום שנתכוון לשבות בו ובין המקום שהוא עומד בו כשחשיכה יותר מאלפים אמה ה"ז לא קנה שביתה ברחוק מקום ואין לו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשחשיכה ואמר (שם הל' ה') הקונה

שביתה ברחוק מקום ולא סיים מקום שביתתו לא קנה שביתה שם כיצד כו' ואין לו אלא אלפים לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשחשיכה:

אמר שביתתי תחת אילן פלוני כו' שמנה אמות או יתר לא קנה כו' תרגמא הרב המגיד אליבי' דאמ' הלכתא כשמואל כדאמ' הרי"פ והכי קאמ' שמואל לא אמר כלום לביתו דלא מצי אזיל מהאילן לביתו ואפי' הוא בתוך אלפים לאילן אבל לתחתיו כו' מצי אזיל דקסב' שמואל במקומו קני שביתה ואזיל אלפים עד תחתיו של אילן אבל הגיע תחת האילן לא יזוז משם לפי שנעשה כחמר גמל שכשאתה אומר קנה בצפון מודדין לו ואומרין בדרום קנאה ואם בדרום כו' ואין שביתתו ברורה לפיכך לא קנה שם שביתה אמר לך שמואל הב"ע כגון דאיכא וכו' ולאו לא יזוז ממקומו כלל אלא כשמגיע לשם לא יזוז ממקומו לפי שלא קנה שם שביתה כו' ורב הונא ברי' דר"י אליבא דשמואל נמי אמרה ולהרב המגיד קשיא טובא חדא שמואל מאי איצטריך למימ' ונעשה תחתיו חמר גמל טעמא דלא קני שביתה תחתיו של אילן הא לרב נמי לא קני תחתיו של אילן אלא לרב אף במקומו לא קנה ולשמואל קנה במקומו ותו רבה דאמ' מ"ט דרב. מ"ט דרב ולשמואל מיבעי לי' למימ' דתרויהו הא ס"ל לא קנה בתחתיו של אילן וכי פליגי אבמקומו הוא דפליגי ותו ללישנא אחרינא דאמ' רבה משים דכל שאינו בזאח"ז כו' וכי אמר ליקני לי' בארבע מגו תמני קני. הא שמואל בהדיא קאמ' משום דלא מסיים אתרי' ואפי' אמר ארבע מגו תמני נמי לא. דהא אמר בה טעמא דאם בא למדוד מן הצפון מודדין לו מן הדרום ונעשה חמר גמל אטו רב ושמואל בהא נמי פליגי ורב לקולא דארבע מגו תמני קני ולשמואל לחומרא דלא קני. ולא משמע הכי. ותו הא דאמרינן תניא כותי' דרב לימא תהוי תיובתא דשמואל ואוקימנא לשמואל כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עקרו תרי אלפי וארבע גרמידי. מה לי איכא דקם לבר מתחומי' ומה לי כולי' בתוך אלפים ולא סיים אידי ואידי לא קנה תחתיו וקנה במקומו ויש לו אלפים לכל רוח ממקומו כדאמ' הרמב"ם ואי לא יזיז כלל קאמר אפי' קם לבר מתחומי' קשיא ואי לא יזוז כשמגיע לשם קאמר אפי' כולי' בתוך תחומי' נמי לא קשיא. ותו האי תניא כותי' דשמואל ותיובת' דרב והריא"פ להכי קאמר הלכתא כשמואל הא התם לא קני בביתי' ובמקום עירובי' הוא דקני ואי קשיא לרב קשיא נמי לשמואל דשמואל הא מורי לי' לרב דבאתרי' דלא סיים לא קני אלא שמואל במקומו הוא דס"ל דקני ולשמואל קשיא טפי דלרב רישא הוא דקשיא ולשמואל קשיא נמי סיפא אמאי לא יזוז ממקומו ליקני לי' ביתי' ואי תיפלוג בין הך דהתם לדהכא לרב נמי תיפלוג אלא קסבר הרמב"ם הלכתא כרב דהלכתא כרב באיסורי ותו מדשקלי וטרי רבה ואביי ורב הונא ברי' דר"י אליבא דרב ש"מ הלכתא

כותי' וקסבר הרמב"ם כל שלא קנה שביתה במקום אחר לא עקר ממקומו מנא תימרא דתנן נתגלגל עירובו חוץ לתחום או אבד או נשרף ספק מבע"י ספק משחשיכה ה"ז חמר גמל ולא אמרינן אימא מבע"י והתם לא קני ומבית הא עקר והא דמפלגי בתוס' בין ביתו למקומו בדרך לא ניחא ליה דמ"ש מביתו דאי לא קני לי' התם לא עקר דעתי' לאפסודי שביתת ביתו מקומו נמי אי לא קני לי' התם לא עקר דעתי' לאפסודי שביתת מקומו ותו אמרו בירושלמי בבכל מערבין אמתני' דנתגלגל וכו' חמר וגמל דר"מ לא זכה לו עירובו לעקור את רגליו מבני עירו והיינו תרגימי' שאם בני עירו עירבו לרוח שכנגד עירובו מספיקא אפילו אלפים שבביתו לעירובו לא יהבינן לי אימא מבע"י והרי הוא כבני עירו ולית ליה בהאי רוחא אפילו חדא אמה ואימא מחשיכה ולית ליה לרוחא אחרינא אפי' אמה ואי איתא לקולא נמי ניתיב לי' אלפים דמבית' לעירובו דאי ודאי נשרף מבע"י ממקום עירוב דבני עירו הא עקר דעתי' ולא קני ליה עירובי' ומבית' הא לא עקר דעת' ויש לו תחום ביתו ובספיקא נמי מה נפשך אי משחשיכה הנך אלפים בתחום עירובי' נינהו ואי מבע"י הא בתוך תחום ביתו נינהו מאי אמרת אימא עירוב דבני עירו קני לי' הא עקר דעתי' מיני' ולא קני לי' ורבנן דתוס' אמרי לך התם ברגיל לערב עם בני עירו ואמרינן בי' נמי לא עקר דעתי' כדאמרינן בביתו ולא דמי למקומו בדרך. והרמב"ם לא ניחא לי' בהא ואי משום דאיכא חזקת ביתי' הרמב"ם לטעמי' דאמ' ספק עירוב כשר אפי' היכא דליכא חזקה לקולא דחזקת ביתו לא ס"ל כדאמרן בשמעתא דספק עירוב. ורב ושמואל בהא קמיפלגי רב סבר לא סיים לא קנה התם וקם לי' בשביתה דדוכתי ושמואל סבר קנה דהוי חמר גמל כדאמ' רש"י ומוד' שמואל לרב בלא סיים ואיכא עד עקרי תרי אלפי וארבע גרמידי דלא קנה התם וקנה במקומו ורבה וכולהי אמוראי אליבא דרב ואמרינן תניא כוותי' דרב דבדלא סיים לא יזוז ממקומו כשמגיע לשם וכדאמ' ה"ה אליבא דשמואל אמרינן אנן אליבא דרב א"נ ה"ק לא יזוז בשביתתו ממקומו דלית לי' שביתה במקום אחר וזימנין דאית לי' ד"א התם וזימנין דלית לי' ד"א התם היכי דכליין אלפים וד' גרמידי דמקומו בסוף ג"א דהתם והיינו דקתני בד"א אהא דקתני אין לו אלא ד"א דד"א מיהת אית לי' מכ"מ היכא דאותו מקום בתוך תחומו עלה קתני בד"א כשסיים דקני התם ויש לו אלפים לכל רוח מהתם אבל לא סיים לא יזוז בשביתתו ממקומו וזימנין דאיכא אמה לבר מתחומו לא מצי אזיל ואותבינן כשמואל מאי לא יזוז ממקומו הא היכא דכולי' בתוך אלפים קני התם ותו דאפילו בכה"ג יש לו אלפים מתחתיו של אילן הואיל ומקצת ביתו בתחומו כדאמר הרב בעל מגן אברהם ומפרקינן כגון דאיכא כו' והרמב"ם דאמר כרב ל"ש לבר מתחומו וכל היכא דלא קני התם ל"ש לא סיים ואפי' כולי' בגו

תחומי' ואיכא באילן שמנה קנה במקומו ואי קשיא לך הא דאמר רב דאפי' לתחתיו של אילן לא מצי אזיל היכי דמי אי דקיימא כולי' בתוך אלפים הא מצי אזיל ממקומו דהא אית לי' שביתת מקומו ואי דקיימא מקצתו לבר מאלפים ומאי לא מצי אזיל לבר מאלפים בהא לימא שמואל מצי אזיל הא מודי שמואל דלא קני התם דכי מוקמת לי' התם קני לי' לבר מתחומי' איבעית אימא דקיימא כולי' בתוך אלפים ומאי לא מצי אזיל מחמת אמירתו ובתורת שביתה שם דאפי' לתחתיו של אילן לא מצי אזיל מחמת אמירתו דאמ' שביתתי תחתיו דחתירתו לא אהני' ולא מידי אלא במקומו קא קני וכי אזיל משום שביתת מקומו הוא דקא אזיל ולא משום שביתת תחתיו ונ"מ דמתחתיו ולהלן לא מצי אזיל ואבע"א ה"ק רב דאפי' לתחתיו של אילן לא מצי אזיל אפי' פסיעה לבר מתחום מקומו ו מואל אמר מצי אזיל ואפי' קצת אמות לבר מתחומי' דהתם קני שביתה וכי מקצת ביתו בתוך התחום שפיר דמי כדאמ' הרב בעל מגן אברהם א"נ הרמב"ם מתני' מתחתיו של אילן דכולי' אילן באלפים ממקום רגליו ומתחתיו חוץ לתחום רגליו. אלא הא דאמ' הרמב"ם (פ"ח מהלכות עירובין הלכה א' ב') בטעה ועירב לשני רוחות או שאמ' לשנים כו' מהלך כרגלי שניהם ואם עירב או עירבו עליו שני עירובין אלו כ"א ברחוק אלפים לא יזוז ממקומו כי הא דתניא כוותי' דשמואל קשיא היכי מזכי שטרא לבי תרי הא כוותי' דשמואל היא ורב פליג עלי' כדאוקמינן בשמעתין ואיהו הא הלכתא כרב ס"ל וחזינן אנן הרמב"ם בשיטת הריא"פ רבו אמרה דהריא"פ מייתי לדרב ושמואל והדר מייתי תרי לישני דרבה מפר' לה ומייתי הא דר"ה ברי' דר"י לא שנו אלא באילן שתחתיו שמנה כו ומפר' טעמא דתחתיו שבע' דאמר מקצת ביתו ניכר והדר מיית' תניא כוותי' דרב כולה ברייתה ולא פריש דאיירי כגון דאיכא ממקום רגליו עד עקרו תרי אלפי וארבע גרמידי אלא סתמא קא מיית לה ומייתי תניא כותי' דשמואל כולה ומסיים בה ואע"ג דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי בהא הלכתא כשמואל דהא דתניא כוות' דשמואל שייכא בהא דת"ר שנים ששאלו חלוק כו' מצעו עליו את התחום ה"ז לא יזוז ממקומו וקיימא לן דהלכתא היא הלכך הלכתא נמי כהאי תני' כוות' דשמואל דתרווי' חד טעמא נינהו. ודהריא"פ קשיא וכי מאח' דאמר הלכתא כשמואל הא דרבה והא דרב הונא ברי' דר"י ל"ל לאיתויי ולפרושי להו הנך הא אליבא דרב נינהו ותו הא דתניא כוותי' דרב דמייתי לה סתמא ולא פרש בה בדאיכא עד עקרו תרי אלפי וארבע גרמידי כדאוקימנא אליבא דשמואל אלמא אפי' בכולי' בתוך אלפים נמי ואנן הא אמרינן דלשמואל לא מתוקמא אלא בכה"ג הא כולי' בתוך אלפים קנה שביתה התם אלא קסבר הריא"פ דלהנך תרי לישני דאתמרא אליבא דרבה בכל שאינו בזה אחר זה אינו בב"א דכ"ע ל"פ דאמ' אליבא

דרב כי פליגי בלא מסיים אתרי' לישנא קמא סבר דרבה אליבא דרב חדא ועור קאמר חדא דכל שאינו בזה אח"ז אפי' בב"א אינו ועוד כל דלא מסיים אתרי' לא קני ואפי' אמר לקני לי ארבע מגו תמני דמשום שאינו בזה אח"ז ליכא לא קני משום דלא מסיים אתרי'. וכ"ת מנא לי' לרבה הא דרב תרתי אית לי' אימא הא דאמר לא קני משום חדא מהנך הוא דאמ' תריץ רבה הכי קבלה דרב תרתי אית ליה ולישנא בתרא סבר דרבה משום שאינו בזה אחר זה לחוד הוא דאמר אבל משום דלא מסיים אתרי' לא אמר וארבע מגו תמני קני ותדע דהא אביי אותבי' לרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בב"א אינו ש"מ אמר רבה הכי וכי לית לי' ללישנא קמא כל הני דאותבי' אביי לרבה ואפע"ג דאיכא למדחי אימא רבה בעלמא אמר אבל בעירובין לא אמר כי היכי דלית ליה לשמואל בעירובין ואביי נמי מדאמר בעלמא אותבי' מ"מ מסתברא למימ' דרבה אדרב נמי אמר דלישנא דגופא הכי משמע אדאמרן קאי ואמרינן תניא כוותיה דשמואל עירב לשני רוחות כו' ואע"ג דלא סיים וליתא בזה אחר זה קני ומ"מ תיובתא לרב מהא לא הוי דאיכא למיפלג דהתם לא סיים כלל והכא סיים ואכוון וחד מהנך קני כדאמר הרמב"ן והריא"פ נמי סבר לה דליכא לאותובי' עליה דרב מהא כלל משום האי סברא אלא הא דאותבינן עלי' דרב משום דכ"ע דרב סבר בעירובין כל שאינו בזה אחר זה אפי' בב"א אינו והתם הא ליתא בזה אחר זה ועלה הוא דאמרינן רב תנא הוא ופליג והיינו דאמרינן רב תנא ופליג ולא אמרינן רב כתנא דתני כוותי' ס"ל דלא מסתבר לי' למידחק ומוקים לה כדשמואל דאימר דשמעת לי' היכא דלא מסיים אתרי' לא קני אבל למימר בעירוב כל שאינו בזה אחר זה אפי' בב"א אינו מי שמעת לי והריא"פ בהא דאמר רב כל דלא מסיים אתרי' לא קני ס"ל הלכתא כוותי' דרב והיינו דמייתי דרבה ודרב הונא ברי' דר"י ודתניא כוותיה סתמא דאפי' כולי' בתוך אלפים אם לא סיים לא קנה ואהא דתניא כותי' דשמואל קמסיים בה ואע"ג דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי ובהא הא אמרינן דרב פליג ומשום דס"ל אפי' בעירובין כל שאינו בזה אח"ז אפי' בב"א ליתא בהא הלכתא כשמואל דהא דתניא כוותי' דשמואל שייכא בהא דת"ר כוי דחלוק נמי הא ליתא בזאח"ז הלכך הלכתא נמי בהאי דתניא כוותי' דשמואל דבעירובין לא אמרינן כל שאינו בזה אחר זה אינו בב"א והשתא בכולהי שמעתין הלכתא כרב לבר מההיא דעירב לשתי רוחות דהלכתא כוותי' דשמואל והיינו דאמר הרמב"ם בלא סיים כרב ובההיא דעירב כשמואל וכ"ת להרמב"ם דאמר כל שלא קנה במקום אחר לא אבד שביתת מקומו בעירב לשתי רוחות ומצעו את התחום אמאי לא יזוז ממקומו ליהוי כבני עירו לרב דאמר לא קני משום דליתא בזה אחר זה ה"נ דהוי כבני עירו אבל לשמואל הואיל וחד מיני' קני תו לא הוי כבני עירו וכן צריך אתה

לומר לרבותינו בעלי התוס' דאמרי בנתגלגל חוץ לתחום דלא אבד תחום ביתו משום דלא עקר דעתו מביתו ואמר הריטב"א הכא דאמרינן לימא תהוי תיובתא דרב דלרב ל"ש רישא ל"ש סיפא הוי כבני עירו ע"כ ולשמואל תיקשי נתגלגל לאו משום דלדידיה קני תו לא הוי כבני עירו והרז"ה והרמב"ן וכולהי רבוותאי ס"ל דהריא"פ בכולהי שמעתין אמר הלכתא כשמואל והרמב"ן דחי למאן דאמר דתיובתא דרב ללישנא בתראי דרבה דאמר משום דליתא בזאח"ז קמותיב דלא הו"ל לאותובי אלא ללישנא בתרא דרבה ועוד דסוגיין בטעמי' דרב כלישנא קמא דרבה והיכי מותבינן לרב משום לישנא בתרא דרבה ואנן מאי דאתחזיא לן מדברי הריא"פ והרמב"ם פרישן ובתוספתא פ"ג תניא האומר שביתתי ע"ג אילן כו' בתל גבוה י"ט כו' מודד עד שמגיע לאותו מקום בא לאותו מקום מהלך את כולו חוצה לו אלפים אמה אימתי בזמן שהיה בתוך אלפים שלו לא היה בתוך אלפים שלו אין לו אלא ד"א בלבד ש"מ אם אותו המקום שקנה שם שביתה חוץ לאלפים שלו אין לו אלא ד"א וקשיא להרמב"ם וצריכנא למימר הרמב"ם מתני אין לו אלא אלפים ממקומו:

שמעינן אמר שביתתי במקום פלוני אם סיים ארבע אמות שקבע או שהוא מקום מסוים שכולה כד"א והוא בתוך אלפים וד"א ממקום רגליו ויכול להגיע אם ירוץ והוא עני ד"ה קנה שם ויש לו מאותו מקום אלפים לכל רוח ואפי' ינוח וישן במקומו יכול להלך בשבת ארבעת אלפים אמנה ואם הוא חוץ לאלפים או שאינו יכול להגיע או עשיר או שלא סיים ומקצתו חוץ לאלפים לרש"י ולהראב"ד ולהרז"ה ודעמי' אין לא אלא ד"א במקומו ואם המקום כולו תוך אלפים ולא סיים מקומו להרז"ה והראב"ד והרמב"ן והרא"ש יש לו אלפים לכל רוח מאותו מקום פחות רוחב המקום ומהלך בשבת ד' אלפים פחות רוחב המקום ולהרמב"ם בין שהוא חוץ לאלפים או שאר המעכבין ובין שכולו תוך אלפים ולא סיים מקומו שם לא קנה ושביתת מקומו לא אבד ויש לו אלפים לכל רוח ממקומו ובכולו תוך אלפים ולא סיים מקומו שלא קנה שם נראין גם דברי הריא"פ כן והוא שהמקום רחב שמנה אמות אבל שבע אמות כסיים מקומו היא שהרי מקצת ביתו ניכר:

והיכא דאינו מכיר ואמר לקני לי מקום שבתוך אלפים ממקום רגלי לא קנה ולהרמב"ם לא אבד מקומו ולרש"י והר"א אין לו אלא ד"א במקומו והיכא דמכיר או גדר וכולו בתוך אלפים ואמר לקני לי' ד"א שתחתיו שבתוך אלפים מביתי ואותו אינו מכיר איבעיא לן כיון דמכיר האילן סגי או מכיר אותן ד"א בעינן ואת"ל מכיר אותן ד"א בעינן לשמואל חמר גמל ודאי דליכא למימר הכא דהא פריש להנך דלצד ביתו ואי כאינו מכיר הוא לרש"י אין לו אלא ד"א במקומו ולהרמב"ם אלפים לכל רוח ממקומו:

דף נא.

והוא דכי רהיט לעקרו מטי. ואע"ג דקאי השתא בעידן שביתה בדוכתי' הא כי מטי להתם אע"ג דלא אמר קני ותו כי קם השתא לבר מתחומי' האי הוה הא כי מטי בתחומי' קאי. דאי מטי להתם בעידן שביתה שביתה במקומו הוא ומ"ט משום דאמרינן הואיל ואי בעי רהיט ומטי אע"ג דלא מטי כמאן דמטי דמי כר' ירמי' דכלכלה שתלאן באילן בבכל מערבין אמתני' דנתנו באילן אלא דבפת לא מהני הואיל כדשני ר' זירא התם גזירה משום י"ט שלאחר שבה אבל ברגליו בי"ט שלאחר השבת נמי מצי אזיל ומטי. ולרב בר שבא דאותבי' לר' ירמי' מפת דלא אמרינן הואיל מתני' דשביתה בעקרו מהני אע"ג דכי רהיט נמי לא מטי מ"ל מטי מ"ל לא מטי השתא מיהת הא לא מטי וקסבר הכי תקינו רבנן וכי מכיר ואמר שביתתי באותו מקום שמכיר קני שביתה התם ואע"ג דלא מצי למטוייי':

מוסר שביתתו למכיר פירש"י אומר שביתתי עמך ולא ידענא אם המכיר לא בעי למיקני התם שביתה או מצי למימר שביתת פלוני התם דליקני לי' שביתה משום שליחות:

ה"ג למדנו מקום ממקום ומקום מניסה וניסה מניסה וניסה מגבול וגבול מחוץ וחוץ מחוץ כדאמר הריטב"א:

מאי נ"מ האי תנא דבי ר"י. מדרב חסדא גופא הו"מ מקשי דילפינן ממקומו ממקום דלא עדיף מחוץ וחוצה אלא דעדיפא מינה אקשי דאפילו ושב ובא דלא דמי כלל מהדדי ילפינן ותו דהתם קתני בהדיא זו היא שיבה זו היא ביאה:

לזה אתה נותן פאות וכו'. מדלא לישתמט תנא לאיתויי דר"ח בן אנטיגנוס אד"א מכלל דבד"א מודו דמרובעות בעינן. דזה לא ממעיט אלא אלפים דתחום שבת דבאלפים דמגרשין קאי כדכתיב זה יהי' להם מגרשי הלוים. אבל בד"א לא קמיירי וד"א דכ"מ הלכתא גמירי לה דמרובעין ומדאהדרי לי' לרבא אעמוד לאו היינו דרב חנניא ש"מ לרבנן האי זה אד"א נמי קאי והיינו משום דלרבנן דאמרי לאיתויי קאתי דשובת שבת נמי מרובעין בעינן אאלפים לא צריך קרא דכי גמרינן ג"ש הכולה מילתא דמגרשין גמרינן וכדאקשינן לרב חנניא אי אית לי' ג"ש פיאות כתיבן וקרא כי איצטריך אד"א הוא דאיצטריך:

עד שיעביר הן ואלכסונן פליגי בה רבנן ומסתברא מדאמרינן בכולהי תלמודא אלפים אמה ולא אמרינן אלפים ות"ת ופיאות מערי הלוים גמרינן דמרובעות הואי ותנן נמי מרובעות ואמרינן בכולהי תלמודא רה"י הוא ד' על ד' ולא אמרינן ויו נכי תרי חומשי אלא בכורת עגולה ואמרינן המעביר מתחילת ד' לסוף ד' ותנן הזורק ד"א ולא וי"ו נכי

תרי חומשי הלכך בכולהי שיעורא דאתמר בהו דוקא לא פחות ולא יותר אלא דמרובעות בעינן ומעביר וזורק נמי בד"א קמיחייבי ורב אחא ב"ר יעקב קאמר עד שיעביר הן ואלכסונן שיעביר ד"א שוות במקום שהי' בו החפץ עד מקום שמניחו. דאי מרבע להו הוי באלכסון ממקום שעקר עד מקום שהניח ד"א ותרי חומשי כפיאות דערי הלוים דהוו מרובעות דכי משחת להו באלכסונא איכא פאות דטפי אכל אמתא תרי חומשי דבהא הוא דשאני מרובעות מעגולות בפאות דאלכסונא. וכי מעביר או זורק ממקום שעומד בו באלכסון בעינן עד מקום הנחה וי"ו נכי תרי חומשי דכי משחת מדוכתא דעקר עד דוכתא דמנח לי' בשוה דמשפחת קו מדוכתא דעקר בשוה עד קבל דוכתא דמנח תהוויין ד"א וכן בעמוד דא"ר פפא הן ואלכסונן מרובעות קאמר דבהא דטפי אלכסונן בהא הוא דשאני מרובעות מעגולות וכדאמר הריטב"א משמי' דהראב"ד:

דף נא:

עני הוא דאקילו עילוי' פירש"י בדרך ואין לו פת אבל בביתו אע"ג דלית לי' פת א"נ אית לי' פת ואפי' בדרך לא. והרמב"ם אמר בד"א בעני משמע אפילו בביתו. והרשב"א והריטב"א דאמרי תרויי' כל שהולך מביתו ע"מ לערב הו"ל עשיר ואפי' לית לי' בתר רובא אזלינן וכל שהולך שלא ע"מ לערב וחשכה לו הו"ל עני ואע"ג דאית לי' בתר רובא אזלינן ורוב הולכי דרך לית להו וכן אמר ה"ר יונתן אמתני' דמי שיצא לילך דשלא על מנת לערב בעינן ומתחזיא טעמי' דכי אזיל על מנת לערב מבית' הו"ל למיזל בפת אבל כי לא אזיל מבית' ע"מ לערב לא הוה שייך לי' למישקל פת ולרבותינו בעלי התוס' אפילו הולך ע"מ לערב אי לא אזיל למיהדר לבית' אלא להחשיך ולשבות ברגליו והדר ליזיל להלן הו"ל עני וכן אמר הרמב"ן אמתני' דמי שיצא לילך לעיר כו' דמיירי בנתנו לו עירובין ואזיל על מנת לערב ולשבות שם וכן אמר הרמב"ם ונתכוין לשבות שם. ובתוספתא שלהי פ"ג זה הוא שאמרו העני מערב ברגליו אחד עני ואחד עשיר ובלבד שלא יצא מן העיר ויאמר שבית הי במקומי שלא היתרו אלא למהלך בדרך דברי ר' מאיר משמע אחד עני ואחד עשיר מערב ברגליו ובלבד שלא יצא בין העני ובין העשיר מן העיר ויאמר שביתתי במקומי שלא התירו בין לעני בין לעשיר אלא למהלך בדרך והיינו דהרשב"א או הלך לדרך זו אחד עני ואחד עשיר מערב ברגליו ובלבד שלא יצא העשיר מן העיר ויאמר שביתתי במקומי שלא התירו לעשיר אלא למהלך בדרך. והשתא העני מ"מ מותר והעשיר אם הוא בדרך ומתניתין דקתני לר' מאיר אין לנו אלא עני לא תקשי אדתניא לר"מ א' עני וא' עשיר דתנא דמתני' למהלך בדרך עני קרי לי' ללישנא קמא מהלך בדרך דוקא ולליטנא בתרא עני ממש. או עשיר מהלך בדרך קרי להו עני ותנא ברא עני ממש

ועשיר ממש קתני מיהא מסתברא טפי דתוספתא חסורי מחסרא וה"ק אחד עני וא' עשיר מערבין בפת ולא יצא עשיר וכו' וכדאייתוה הכא בשמעתן:
ואנן לא אתברירא לן שפיר בהרשב"א והריטב"א אי אית לי' פת כיון דאחשיך התם למה אקילו גבי' מאי איכפת לי' אי מנח לפת' התם במקומו ולאורתא אכיל לי' ולרבותינו בעלי התוס' נמי כי אזיל לערב ולשבות ברגליו אפי' דלא למיהדר לבית' מאי איכפת לי' אי שקיל עירובי' בהדי' ולהרמב"ן לא תיקשי כדבעינא למימר קמן:
והא דאמרינן אבל במקום פלוני ד"ה עני אין עשיר לא בבית' אית לן לאפלוגי בין עני לעשיר דעני דלית לי' פתא לא מטרחינן לי' למיפק להתם אבל עשיר דאית לי' פתא הא מני לשדורי ביד אחר אבל בדרך אי תימא דמטרחינן לי' למיזל להתם ומתני' חשכה לו דוקא קתני ליכא לאפלוגי אלא בין מקום רחוק לקרוב היכא דמסגי קלי קלי מצי אזיל לא קני ואפי' עני דהא ברגליו מצי אזיל ולערב והיכא דקלי קלי לא מצי אזיל אפילו עשיר קני כיון דלא מצי אזיל פתי' היכי מצי לאנוחי'. ואי תימא דבדרך נמי לא מטרחינן לי' למיזל וחשכה לאו דוקא אפי' עשיר ומצי אזיל קני מסתברא הא דקאמר עני אין עשיר לא אביתו ובדרך מ"א עני קרינן לי' דלא מצי לשדורי בהדיא פתי' והו"ל כעני דלא מצי לשדורי משום דלית לי' פתא האי נמי הא לא מצי לשדורי דלית לי' שליחא ולדידי' לא מטרחינן ליה והיינו דאמרינן בשמעתין איהו כיון דנפק לי' לאורחא הו"ל עני הואיל ונפיק שלא על מנת לערב הו"ל כמאן דהואי באורחא ולית לי' שלוחא ולא מטרחינן לי' למיפק להתם ואע"ג דאית לי' פתא כיון דאיהו לא נפיק פת' היכי מטיא להת' וכהרשב"א דאמר שלא על מנת לערב בעינן ואע"ג דאית ליה פתא. ואבע"א אפילו תימא כהרמב"ן דאזיל ע"מ לערב וכי שאני לן בין עני לעשיר בביתי' דעשיר הואיל ואפשר ליה לשדורי בפתא לא קני במקום פלוני אבל האי דאזיל מביתיה לערב במקומו ברגליו אע"ג דעשיר היא בהתירא אזיל דעיקר עירוב ברגל ולר' מאיר נמי הא אזיל בפת לערובי התם וכי נפיק ובאורחיה הוא דאהדרי ליה באורחי' הו"ל כעני דהתם תו לית ליה שלוחא לערב בפת. ומסתברא אפי' בביתי' כי לית ליה שלוחא ומכיר מצי אמר שביתתי במקום פלוני ואע"ג דמלישנא דרש"י גבי עני' כפר שיחין משמע דלר"מ בעשיר אע"ג דלית ליה שלוחא לא מצי אמר במקומי וה"נ לר' יודא במקום פלוני שאני במקומי לר"מ כיון דאזיל לערב ברגליו הו"ל למישקל פתא בהדי' אבל במקום פלוני לר"י כי לית ליה שלוחא לא מטרחינן ליה למיזל להתם. והרמב"ם (פ"ז מהלכות עירובין) דאמר בד"א בעני או ברחוק כגון כו' אבל אם לא היה עני ולא רחוק כו' לא ידענא דמשמע עני אפי' בקרוב ואמאי נהי דלית ליה פתא ברגליו הא מצי אזיל ומערב דאנן הא קי"ל כר"י דעקר עירוב ברגל. וכ"ת לא מטרחינן

ליה א"ה אפילו עשיר נמי בלא רחוק אמאי לא. ותו הא אמר רב הונא כיון דנפיק לאורחא הו"ל עני ואפי' עשיר נמי. והרמב"ם נמי מנפיק לאורחא קסליק ואיהו גופי' קבע להא דרב הונא בהאי פירקין. ובירושלמי אמרו אע"ג דר' יודא אמר עיקר עירוב ברגליו ובלבד שלא ישב לו בתוך ביתו ויאמר תיקני לי שביתה במקום פלוני אלא יצא לו חוץ לתחום ויאמר תקנה לי שביתה במקום הזה וממתין שם עד שחשיכה וחוזר ובא לעירו ותני כן מעשה במשפחות בית כו' שהיו מחלקין בגרוגרות כו' והיו עניי שיחין יוצאין ומערבין ברגליהן וממתינים שם עד שתחשך ולמחר היו נכנסין ואוכלין שם וחוזרין לא אמרו בירושלמי אלא יערב בפת אלא אמרו יצא ויחשיך אלמא לא התירו במקום פלוני אלא למי שהוא בדרך וחשכה לו אבל היושב בביתו אפילו אין לו פת או אין לו שליח יצא לו חוץ לתחום ויאמר תקנה לו שביתה במקום הזה וממתין שם עד שחשיכה וחוזר ובא לעירו. ואיכא למידחי אימא בשאין לו פת או שליח לא הטריחוהו לצאת לערב ברגליו ויכול לומר שביתתי במקום פלוני וירושלמי בשיש לו פת שלא ישב בתוך ביתי ויאמר שביתתי במקום פלוני כיון שיש לו פת לא התירו לו מקום פלוני אלא יצא לו חוץ לתחום וכו' זהו מותר אפילו בשיש לו פת. ועניי שיחין היו להן פת לערב מיהא כולה שמעתא דעני ודעשיר ודמתניתין דמי שיצא לילך לעיר כולה צריכא תלמודא:

ואע"ג דבמקום פלוני לכ"ע גריעא מפת דהתם אחד עני ואחד עשיר והכא עשיר לא. לענין ד"א עדיפא מפת דבמקום פלוני ודאי יש לו ד"א כדתניא ומייתי לה בשמעתא דתחתיו ופת מיבעיא ליה לרמי בר חמא וכן לענין תל ובקעה עד ב"ס דבמקום פלוני קתני מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה ובנותן את עירובו אמר שמואל דלאו כולה כד"א ודיש בה דיורין בעינן כדאמרינן בשלהי כיצד מעברין ומייתי לה הריטב"א הכא בשלהי שמעתין והיינו דלעני דמהני תו לא פלגינן ביה ממקומו כדאמרינן כמאן דאזיל ושבת התם דמי:

ויצא עשיר חוץ לתחום. פירש"י בסוף התחום ואקשו בתוס' סוף סוף לא מצי אזיל לביתיה ולהרשב"א והריטב"א דאמרי שלא על דעת לערב בעי' ניחא דהכא כגון שלא יחזור לביתו ומ"מ עשיר מיקרי הואיל ודעתו לערב הו"ל למישקל פתי' בהדי' ועוד אמר הריטב"א דה"ק יצא עשיר לילך חוץ לתחום ע"כ. ובתוספתא יצא מן העיר ואימא הכא ט"ס:

הא דבתוספת לא יהיה לי בתוך ביתו אלא ד"א לית ליה לר"י הא דרש"י דבכל מערבין והא דמהר"י דשלהי כיצד מעברין דאמרי בלן שם כל העיר כד"א:

דף נב.

הא דאמר ה"ר יונתן אמתני' שיצא לילך לעיר מבע"י ולאפות ולבשל שם ולא על מנת לערב לר' מאיר איצטריך דאי אזיל ע"מ לערב באיסורא אזיל דהוי"ל למישקל פתי' בהדי' אבל לר"י דעיקר עירוב ברגל כי אזיל נמי ע"מ לערב בהתירא קא אזיל דאפילו עשיר מערב ברגל וכי מטי באורחא הוי"ל עני אבל הרמב"ן דמוקים למתני' בנתנו בני העיר לו את עירובן לערב עליהן קונוקים נמי דאזיל ע"מ לערב דאפילו לר"מ בהתירא אזיל לערב בפת וכי מטי לאורחא הוי"ל עני וכן אמר הרמב"ם בנתנו לו עירובן ונתכוון לשבות שם: **הריטב"א** הכריע כלישנא בתרא דרש"י ומתניתין באמר שביתתי במקום פלוני וכן אמר הריא"פ בפלוגתא דרבה ורב יוסף כלישנא בתרא דרש"י ואמר הריטב"א דאי לאו שני בתים אפילו באמר לא דהוי"ל כעשיר כיון שחזר לעירו אלא כיון דאית ליה בית התם חשבינן ליה כאלו הוא מן העיר האחרת מיהא הא דא' רש"י טעמא דר"מ דאפי' עשיר ודאי הוה חמר גמל ובני העיר נמי פליג עלי' הריטב"א דחצי שביתה לא יהבינן ליה וכו' ופריש טעמא דר"מ דמספקא ליה אי עני אי עשיר ואי עשיר הוא לא אבד שביתת עירו כדאמרינן בנתגלגל חוץ לתחום וכן אמר ה"ר יונתן טעמא דר"מ דמספקא ליה אי עני אי עשיר ואנן חזינן לפרוקי כרש"י ולא כרש"י כרש"י בעשיר לר"מ ולא כרש"י בנתגלגל חוץ לתחום. קסבר ר"מ מדינא כי היכי דעני קני עשיר נמי קני וליכא למיפלג ביניהם מדינא אלא עשיר הואיל ומצי לערובי בפת אמרו רבנן דבהאי עירובא לא לירווח מידי כי היכי דליערב בפת הלכך הנך אלפים דמעירובי' לעיר אחרת לא מצי אזיל דאי אמרת אזיל רווחי קא מרווח להו בעירובי' אבל הנך אלפים דמעירובי' לאותה העיר מצי אזיל דהנך לא מרווח בעירובי' דבלאו עירובי' נמי הוה מצי אזיל מתחום ביתיה ומתחום ביתי' לאידך גיסא לא מצי אזיל דהא מדינא מיקנא קני עירובי' ומחוץ לתחום עירובי' נינהו. אלא הא דארש"י לר"מ אפילו נתגלגל מבע"י היי חמר גמל לא מסברא ולא לישנא דמתני' דנתגלגל משמע הכי:

הרמב"ם (פ"ז מהל' עירובין הל' ח') אמר אנשי העיר ששלחו עירובן כולי והיינו דהריא"פ. וכדפריך הרמב"ן אליביה ולא קאמר שיש לו שני בתים ואמר עלה ה"ה קסבר הרמב"ם רב הונא אורחא דמילתא נקט אבל הרשב"א כתב שכל שלא אמר בפירוש שביתתי במקום פלוני כיון שהחזירו חברו אם אין לי בית אני אומר נמלך כו' עד שיאמר בפירוש כו' ע"כ. ובין להרמב"ם ובין להרשב"א קשיא דרב הונא דאמר הב"ע כגון שיש לו שני בתים אי אורחא דמילתא נקט מאי הב"ע כגון דקאמר. וכ"ת אהא דקאמר וביניהן שני תחומי שבת הא מתני' בהדיא קתני' לעיר שמערבין לה וסיון דמערבין לה מכלל

דטפי מתחום שבת היא. ולא איצטריך לרב הונא למימר אלא איהו כיון דנפק לאורחא וכו'. ותו מאי תניא נמי הכי ולהרשב"א קשיא הא אנן לר' יודא קאמרינן ולר"י בין לרבה בין לרב יוסף צריך לומר שביתתי במקום פלוני ומדקא מקום לה בשני בתים מכלל דבלאו הכי אפילו אמר לא מהני וכדאמר הריטב"א ור' יוסי ברי' נמי אימור דשמעת לי' דפליג עלי' ביש לו שני בתים כלומר למר ובלהחזיק למר אבל בלאו שני בתים מי שמעת לי' דפליג ומודי לאבוה דאפילו אמר נמי לא ולא מסתבר למימר דס"ל להרשב"א כלישנא קמא דרש"י דאידחי ודרבה ורב יוסף והריא"פ נמי כלישנא בתרא דרש"י אמר:

אישתתא פירש"י שם אדם והריטב"א מתני בר איש תיתא והריא"פ מתני איש ברתותא:

כמאן כרב יוסף כו' ללישנא קמא דרש"י קשיא אימא כרב יוסף ואלי בא דר' יודא והא דא"ל בית הכא כי היכי דלא ליזיל דאיהו כי אזיל אימא לא הוה בעי למיהדר ולר"ת לא מתנינן אליבא דר' יוסי בר"י אלא כמאן כרב יוסף דלא בעי מימר מידי דאי כרבה הוה בעי מימר ליה עת חמה עת צנה:

הריא"פ לא מתני לא כרבה ואמר הלכתא כרב יוסף ואליבא דר' י סי בר"י ולא בעי אמר שביתתי במקום פלוני וכן אמר הרמב"ם והא דתנן שביתת בעקרו ר"מ ור"י היא ועלה קתני יתר על כן א"ר יוסי בר"י ואע"ג דסתם משנה היא אנן מאמוראי גמרינן הלכתא ורש"י מתני לא כרבה ואליבא דר"י וכגון דאמר והלכתא כרבה ובעי אמר:

דף נב:

והתניא לא יכנס מדלא רמי מתניתא אהדדי ולישנא קמא לא סייעי' לר"ח מהך ולישנא בתרא לא סייעיי' מאידך ש"מ חדא מתניתא היא והנך תרי לישני במתניתא נמי פליגי ללישנא קמא ר' חנינא לא יכנס קאמר ומתניתא קתני יכנס ומוקי למתניתא כאחרים וללישנא בתרא ר' חנינא יכנס קאמר ומתניתא קתני לא יכנס ומוקי דר' חנינא כאחרים:

כי תניא ההיא למודד כוותי' דרש"י מסתברא והיינו דקתני לא יכנס וכולה שמעון באמה חוץ לתחום קא מיירי דלא יכנס לתחום והא דמייתי ולמודד שאמרו הוה מצי לאיתויי ממי שהחשיך חוץ לתחום אפי' אמה אחת לא יכנס דמי שהחשיך חוץ לתחום אמה אחת כלתה מדתו אמה אחת חוץ לעיר מה לי אמה אחת חוץ לתחום ומה לי אמה אחת חוץ לעיר אלא משום דהתם מפרש לה טפי א"נ לאשמעינן אפי' כלה בחצי המערה והא דאתמר בירושלמי דר"א אף במחשיך ט"ס הוא כדאמרן התם:

רש"א ספי' ט"ו אמה יכנס חמרו בירושלמי דר"ש אף ביוצא חוץ לתחום:

מפני טועי המדות תרי לישני דרש"י קשיא מאחר דהלכתא למדוד אלפים הני מודדין למה להו למיכנס לגו אלפים וליחוש למאי דלא חשו רבנן א"נ למה להו למעוטי לבית

אחיזה ולא צייתי להו לרבנן וכ"ת לא ידעי וליתני כי היכי דתנינן כולהי הלכתא דמדידה אלא דלא מכווני ומחמרי וכדאמר הרמב"ם אמתניתין מודדין פחות מן השיעור ומחסרין מכל חבל מעט כו' במקומות הנמוכים והגבוהים ויגרעו כו' להחמיר ואכתי קשיא מ"ש ט"ו אמה. וכ"ת לאו דוקא אלא לר"ש שיעורי' בכמה:

סליק פרק רביעי בס"ד

פרק חמישי - כיצד מעברין

דף נג.

מתני': **ועושין** וכו' רש"י מתני ועושין אותן ואתחומין קאי והריטב"א מתני ועושין אותן ואעיר דסליק עינה קאי דאמר שעושין לה זויות ולא לרבעה ממש רבוע גמור שתהא ארכה כרחבה וכן אמר הרמב"ם אמתני' שאם היא עגולה עושין אותה מרובעת והא דאמר רש"י ואם אינה מרובעת כגון יתירה על אלפים לארכה או פחותה מאלפים לא ידענא אלפים מאי עבידתיה הא אנן לאו בתחומין דכנגד ארכה עסקינן דמאי עגול ומאי זויות שייכא בהו אלא בתחומין דכנגד זויות העיר דיהבינן להו אלכסונא שיהו כל תחומי העיר מרובעות שיהא נשכר את הזויות ומה לי עיר אלף על אלף מה לי אלפים על אלפים אלא ארכה יתר על רחבה הוה ליה למימר:

גמרא: **רב** ושמואל חד תני מאברין ובירושלמי רב אמר מאברין ושמואל אמר מעברין: **רב** ושמואל והא דתנן הנותן עירובו בעבורה של עיר למאן דתני מאברין התם נמי תני באיברי' של עיר א"נ התם מוד' דבעבורה תנן והכא לאו אדהתם קאי אלא דפסיקא לי' דמעברין קתני כיצד א"נ אדהתם קאי וה"ק דבעינא למיתנא הנותן עירובו בעבורה של עיר אלמא יש לה עבור שמוסיפין לה עבור של אברים כיצד מוסיפין לה עבור של אברים: **שכפולה** בזוגות ושני בתים גמרא גמור לי':

הא דאמור בתוס' אהא דבעי מיני' ר' יוחנן מר' אושעיא לא באותן י"ח ימים הוה שמעתין גופה תיקשי דא"ר יוחנן כשהיינו לומדין תורה אצל ר' אושעיא אלא לאו בהנך י"ח יומי הוה:

שהקפידו על לשונם פירש רש"י לדבר בלשון צח כדאמרינן לקמן ודדייקי לחזר באותו לשון שהיו שומעין מרבן ולקמן אדדייקי לישנא מהדרינן בני יהודא דדייקי מאי היא בני גליל דלא דייקי מאי היא אלמא דייקי היינו לשון צח וצריכין למימר דרש"י גריס בני יהודא שהקפידו על לשונם מאי היא בני גליל שלא הקפידו מאי היא ואע"ג דדחי לה ואמר אלא בני יהודא דדייקי כו' טעמא דנתקיימה תורתן דחי דמשום דהקפידו לא הוי

נתקיימה תורתן אבל הא דבני יודא קפדי ובני גליל לא קפדי קושטא הכי הוה ומהדרינן עלה מאי היא ואבע"א לרש"י הואיל וקפדי בלישנא ברירא דייקי בלישנא דרבן ובני גליל דלא קפדי אלישנא ברירא בלישנא דרבן נמי לא קפדי ואמרינן דייקי מאי היא ומשני דאמרי בלישנא ברירא דהא בהא תליא ואנן אית לן למימר היינו הקפידו היינו דייקי למימר בלישנא ברירא אלא דמשום הכי לא הוה נתקיימה תורתן בידן ומשני אלא בני יודא הואיל ודייקי מתנחי בהו סימנא והיינו דקא מהדר דייקי מאי היא:

בני יודא גמרו מחד רבה לגמרא נמי מכולהו עדיף דאימא פליגי אהדדי וכדאשכח ברב יודא דאמר משמי' דרב הכי וכי אמריתא קמי דשמואל אמר לאו הכי ועוד דלמא חד מיני' גמר מאי דלא שמע אידך ואידך מאי דלא שמע האי והיינו דקאמרי הלומד לפני רב אחד אינו רואה סימן ברכה וכולהו תנאי אמרו למדתי מרבותי ורבי זימנין אמר כשהיינו לומדין אצל ר"א וזימנין אמר אצל ר"ש אלא בני יודא אע"ג דגמרו מרבנן טובא במילתא דלא פליגי ותרוי' חדא נינהו אלא דמר אמר לה בהאי לישנא ומר בהאי לישנא הוו מהדרי אלישנא דחד רב' וקא גרסי כי היכי דלא ליבלבלו בלישנא וקמדכרי לתלמודי' בני גליל דלא מהדרי אלא זימנין א"ל בלישנא דהאי רבה זימנין בלישנא דהאי ומיבלבלי ושכחי א"נ מאי גמרי מחד רבה עד דאזיל למיגמר מאידך רבה הוו גמרי מהאי ומהדרי עלי' עד דאשתקעי בהו בליבי' דלא למישכח וכדאמרינן בתלמודי' דר' פרידא דהוה תני לי' וגמר כו' תני לי' ולא גמר והדר אזיל לאידך רבה ובני גליל עד דלא משתקעי בהו בלבי' דלא למישכח מאי דגמיר מהאי אזיל לגבי אידך וזה וזה לא נתקיימו בידן:

גלי. מסכת לבתר דגמיר וסביר לה למסכת גלי לרבנן ושקיל וטרי בהדי' אי כוין להלכה כי הא דא"ל דוד למפיבושׁ רבי יפה דנתי כו' ושאול דלא גלי מסכ' דכי גמיר וסבי' קם אדעת' ותו לא שאיל להו לרבנן אי כוין להלכה כיון דגדול מכולהו הוה ולהכי אקרי וטעי בעובדא דעמלק ולא כוין להלכה ומהאי עובדא דטעי בה איגרר טעותא דנוב עיר הכהנים ודרדיף לדוד דאיענש בהאי עובדא וסרה רוח א' ורוח רעה מבעתתו ואטעית' כדאמרינן בעלמא שאול באחת ועלתה לו דעיקר טעותי' וחטאי' לא הוה אלא באחת בעובדא דעמלק וכדא"ל שמואל כאשר לא שמעת וגו' ולא עשית חרון אפו בעמלק והיינו דקאמר שאיל דלא גלי מסכת כתיב בי' אל כל אשר יפנה ירשיע. אע"ג דקרא למעליותא דידי' קאמר דירשיע לאויבים מ"מ מדלא כתי' יצליח או ישכיל כדכתיב בישוע אז תצליח ואז תשכיל ובדוד לכל דרכי' משכיל משום דבתר הכי איקרי וטעי ולא כוין להלכה ולא אצלח ולא אשכיל אלא ארשע באויב דאפי' במלחמת עמלק ארשע בעמלק ולא אשתייר בהו אלא אגג וחס ושלום למימר דלא כיון שאול להלכה אלא זימנא חדא לא

כוין כדאמרינן שאול באחת ומינה איגרר נמי טעותא דנוב והיינו דלא אמרינן בי' לא נתקיימה תורתו כדאמרינן בבני גליל דבני גליל צריכי למורי' וכיון דלא גלו ולא שאילו אי כוונו לא נתקיימה תורתן בידן אבל שאול לא צריך לרבי' וגדול מכולהי הוה וכדאמרינן בעלמא אלמלא הוא דוד ואתה שאול וכתיב בי' בחיר ד' אלא כיון דאיקרי בי' דליטעי לא כתיב בי' יצליח או ישכיל. וא"ר יוחנן מנין שמחל לו הקב"ה על אותו עון דנוב דאיגרר בי' דלא כיון להלכה וטעי דכתיב עמי:

דף נג.

הצפנו היכן ר' אלעאי צפון מתנינן וכדאמר רש"י ואשתעו בלשון נועל על לשון דצופה מנחי ל"ה צפה במשקל ראה הצפנו במשקל הראנו אבל צפון מבעלי נו"ן כדכתיב נצפנה לנקי צפנת ליראיך:

נתיעץ במכתיר כו' איכא למימר כדאמרינן בעלמא דר' אבהו חשיב בי קיסר הוה ואמרינן דמתווכח במינין הוה ואמרינן בעלמא למה נקרא שמו מפיבושת שהי' מבייש פני אביו [כן הוא בהכ"י וצ"ל פני דוד] בהלכה והיינו דאמר הכא נתיעץ במכתיר נטל רשות מקיסר וקיסר קרי לי' מכתיר דבדידי' להכתיר ולהמשיל למאן דבעי וכדקרינן רשות דיהיב רשותא והנגיב כדכתיב ארץ הנגב נתתני ומתרגמינן ארעא דלא עבדא פירי ה"נ הנגיב למפיבושת מפי בושת אלו מינין דהוו:

מביישי פני חכמים ור' אבהו הנגיבם דלא לעבדי פירי:

דף נד.

הכי מתנינן א"ת למוצאיהם אלא למוציאיהם בפה. דמוצא בלא יו"ד הוא לשון מציאה ומוציא ביו"ד הוא ל' הוצאה וקנסיב להאי קרא אתוריך חיי ואתקיים ביך לא נסיב א"נ הא בהא תליא כדתנן כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו כו' הא אינו חייב עד שישב ויסירם מלבו אלמא יושב ומסירם מלבו חייב מיתה וה"נ שונה בלחש כמסירה מלבו דמי דהו"ל למיפתח פומי' ולא שכח. והיינו דכתיב חיים הם למוצאיהם בפה הא אינו מוציאם בפה חייב מיתה דגרם לנפשי' דלשתכחי מיני':

לעשבי השדה שאין מוליד להם הללו נוצצין מעצמן והללו נובלין מעצמן לא בכח אב ואם וכן בני אדם אף שיש להן אב ואם כ"א יש לו מזל לעצמו או לפי מעשיו מעשיו יפרנסוהו מעשיו ירעיבוהו. וכדתנן שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי:

כי לוית חן הם. ואדרך קאי דצריך לחן דלא לאזוקי לי' מאן דאשכחי' כדתקינו רבנן בתפילת הדרך ותתננו לחן ולחסד וכו':

ר' זירא אמר מהכא. לרש"י אינו ענין למה שלמעלה דאנן דלא למיגרס בלחישה קיימינן אלא במענה פיו כמו בדבור פיו ודכוותי' טובא בקראי דפתח בויען:

ונראה ואינו נראה לרש"י קשיא הא האי וענקים אתורה קאי דאיהי הויא ענקים לגרגרותיך ונראה ואינו נראה את"ח קאי דאיהו לא לתחזי בשוקא אלא כדאמרינן בעלמא אם ראית דור שהתורה חביבה עלי' ואמרינן בשעת המכנסים פזר בשעת המפזרים כנס ואמרינן תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה עליו נאמר כי רבים חללים הפילה ותלמיד שהגיע ואינו מורה נאמר ועצומים כל הרוגי' בפני רבו וכדאמר דוד בלבי צפנת אמרתיך ואוקימנא לפני רבו בריש הדר אלמא עת לפזר דברי תורה ולהשמיעה לרבים ועת לכנס להטמינה ולהצפינה והיינו דכתיב ענקים ד"ת הן ענקים לך שפעמים אתה צריך להראותן ופעמים לכסותן וקאמר אם אדם משים עצמו כענק זה כו' ונראה לפעמים לחכם ולמורה ופעמים אינו נראה ונחבא:

דף נד:

רע"א מנין שחייב וכו' ר"א ודאי מודי לר"ע דמחייב לשנות עד דגמיר ושגר בפומי' אלא ר"א היכא דגמיר ושגר בפומי' בזימנא חדא או בתרין זימני קאמר דמחייב למיגמרי' ד' זימני כי היכי דלידכר וק"ו מאהרן דודאי גמירי בזימנא חדא ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דר"א בדגמיר ושגור בפומי' ודר"ע בדלא גמר ושגר בפומי' ונ"מ להלכה דהלכתא כתרוי':

תנו לו זו וזו ואלא הא דשאלו מיני' מעקרא היינו למיבדק לי' מאי קא מהדר דהא דשאילו או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי לאו עלי' דידי' שאילו דאי לא יזכה לעלמא דאתי' מאי אהני לי' ד' מאה שני בעלמא דין אלא אדרי' הוא דשאילו מיני' ניחא לי' דליספי לי' ד' מאה שני ודין פירי נינהו דהא ד"ת מדברים שאוכלין פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב או דיזכו נמי דר' בגיני' לעלמא דאתי ואהדר ניחא לי' דניזכי דרי' מד' מאה שני דידי' ובשכר תשובתו א"ל הקב"ה תנו לו זו וזו וכדאשכחן בשלמה דשאיל קב"ה מיני' מה אתן לך הדר אהדר לי' קב"ה יען אחר שאלת כו' דאי הוה שאיל עושר וכבוד לא הוה יהיב לי' כולי האי ה"נ ר' פרידא כיון דשאיל אדרי' הא והא יהבי לי':

תנו לו זו וזו פריקו לה רבנן דתוס' הא דמגילה ואית למיפרק עוד בהא דמגילה מקמי האי עובדא הוי ומקמי הכי נמי האריך ימים והיינו דא"ל דליספי לך דכבר הארכת ימים וליספי לך עוד ד' מאה שני:

דף נה.

לא צריכא משתי רוחות פירש"י א' לצפון וא' לדרום מסתברא ה"ה אחד בצפונית מערבית וא' במערבית דרומי' כגון זה רואין כאלו חוט מתוח לצפון וחוט מתוח למערב ואח"כ ממלא את הקרן ליתן לו פיאות:

עיר העשוי' כקשת כו' ואם לאו מודדין לה מן הקשת אמר הרשב"א (עה"ק שער ה' סימן י"ב) אם יש בין הראשון ד' אלפים כל צלע עיר לעצמה:

ומסתברא לא אמרן אלא בהולך דרך היתר אבל במהלך דרך בתי הקשת אפילו זה שבראשו זה הולך דרך בתי הקשת עד ראשו השני. ומודד משם אלפים וכן זה שבאמצע הקשת הולך דרך הבתים מזה ומזה ומודד מראשי הקשת אלפים. לא מיבעיא אם כל הקשת מובלע בתוך תחומו או אם ממקום שנתקצר מד' אלפים עד סוף הקשת מובלע בתוך תחומו דכל מודד ובא לעיר אחרת אם כלתה מדתו חוץ לעיר כולה כד"א אלא אפילו כלתה מדתו בחצי הצלע או הבית דלכל מודד ובא אם סוף מדתו כלתה בחצי בית אין לו אלא חצי בית הכא כולה כד"א מידי דהוה אשתי עירות סמוכות והכא שתי צלעות הא סמוכות נינהו ואם לחשך אדם לומר הכא הואיל ולא הוו מכוונות לא תיפשוט לי' מדאביי דאמר דאי בעי הדר אתי דרך בתים והכא ביתר מאלפים ממקום שנתקצר מד' אלפים מדפליג רבה ב"ר הונא ואי ס"ד לא אמרינן כולה כד"א היכי אתי דרך בתים הא כלתה מדתו חוץ מיתר ואין לו אלא חצי בית ומהא תיקשי להרב בעל העתים דאמר היה משמי' ביש ביניהו ד' אלפים הן כיושבי צריפין ומודדין לכל אחד מפתח ביתו וכן אמר רש"י לכ"א מפתח ביתו ואי איתא מאי הדר אתי דרך בתים הא ביושבי צריפין ודאי לא אמרינן כולה כד"א והכא אי כלתה מדתו בחצי בית אין לו אלא חצי בית והיכי מטי ליתר ומפרקינן אמר לך הרב בעל העתים הכי אי אתי דרך בתים ביתא קמא הא מובלע בתחומו ואמרינן כולה כד"א וכיון דלא הוי אלא כד"א ביתא תנינא נמי מובלע בתחומו והוי כד"א וכן כולהי בתי וביתא בתרא נמי מובלע בתחומו עד חמש מאות בתי ובדאיכא בין יתר לקשת טפי מחמש מאות בתי לא קמיירי והשתא להרשב"א נמי ליכא למשמע מיני' אימא הבתים מן המדה כ"ח כד"א:

אמרו רבותינו בעלי התוס' לרבא ברי' דרבה בר הונא אם אין בין יתר לקשת אלא אלפים אפי' יש בין שני ראשי' ד' אלפים מודדין מן היתר דכולה יתר הא מובלע בקשת וכן אמר הרא"ש וכן אמר ברי' הרב בעל הטורים דלא אמרי' מן הקשת אלא בתרתי לגריעותא דאיכא בין יתר לקשת טפי מאלפים ובין שני ראשי' ד' אלפים אבל בחד מהנך מודדין מן היתר ובתרתי לגריעותא מודדין ממקום שנתקצר עד שאין ביניהן ד' אלפים אי ממקום

שלא נשאר עד הקשת יותר מאלפים הוי בה הרב בעל מגן אברהם הא לא אמרינן דתוך אלפים מודדין מן היתר אפי' יש ביניהן יותר מד' אלפים אלא לחיצונים אבל לא מצעים לא כדאמר גבי ג' כפרים המשולשין ובעל הטורים אמאי סתים ואנן מדילי' מוספינן לי' הא הרב בעל הטורים הוא דאמר נמי בג' כפרים משולשין שלא תהא האמצעית גדולה מהאויר שביניהן והיינו כפירוקא בתרא דבתוס' ולהאי פירוקא בקשת כלל כלל לא אפי' חיצונים דקשת ואיכא ד' אלפים בין שני ראשי' אע"ג דליכא אלא אלפים בין יתר לקשת כדאמור בתוס' וכן אמר הרא"ש ולהך שינויא אפי' לבני ראשי הקשת אין נותנין כו' ואדקשיא ליה למה סתם לותבי' מדידי' אדידיה דכולי' מילתי' ליתא והרש"א אמר (ד' נ"ז ב') בשמעתא דג' כפרים משולשין אהא דפריקו רבותינו בעלי התוס' דלא שרינן לחיצונים והכא הא אמרו לרבא כולהי שרי הואיל ואיבלע מצד אחד ורבא דאותבי' לאביי התם מדרב הונא אע"ג דהתם ליכא אלא אלפים ופריק לה כדאמר אביי התם אהא דהכא אפי' ביתר מאלפים מודדין מן היתר כרבא ברי' דרבה ב"ר הונא והתם לא אמרינן רואין אלא עד אלפים דהכא אי בעי אתי דרך בתים התם ליכא בתים ה"נ בדאיכא בין החיצונים ד' אלפים ומובלעין בתוך אלפים הכא איכא דרך בתים התם ליכא דרך בתים ובהא פריך לה לשמעתא דהתם אליבא דרבנן בעלי התוס' ואנן לא ידעינן להאי פירוקא מי דמי ביתר מאלפים וליכא ביניהן ד' אלפים גבי קשת אי בעי אתי דרך בתים להאי גיסא דיתר ותחומי' דהאי גיסא הא מיבלעא בתחומי' דאידך גיסא אבל גבי כפרים דליכא בתים טפי מאלפים היכי אתי לחיצונים אבל בתוך אלפים וביניהן ד' אלפים גבי קשת נמי לאו משום דאתי להאי גיסא דיתר דרך בתים דכי מטי להאי גיסא דיתר מאי הוי אכתי איכא ביתר טפי מד' אלפים ולא מיבלעי הנך תחומין אלא משום דיתר מיבלע בקשת בתוך אלפים התם נמי מיבלע אוירא דכנגד אמצעי בתוך אלפים ואידך קמ"א ושליש הוא דהוי ותו מה לי אתי דרך בתים מה לי אתי דרך אלפים סוף סוף הא מצי אתי מאמצעי לחיצון וסוגיא דהתם נמי דחיק בה טובא ומפרש לה למילתי' דאביי ורבא ולישנא דרבותינו בעלי התוס' והרא"ש לא משתמעא הכי אלא מסתברא דלהנך תרי פירוקי דבעלי התוס' לא אמרינן לרבא ברי דרבה ב"ר הונא דתוך אלפי' אפי' איכא בין הראשין ד' אלפים מודדין מן היתר אלא ד' אלפים בכל מקום מודדין מן הקשה וכדמשתמעא לישנא דרבנן דתוס' ולישנא דהרא"ש אלא לאידך פירוקא דבעלי התוס' דהיינו דקאמר הכא איכא למימר מלו משום דבתוך אלפים נינהו והרא"ש דאמר הכא דתוך אלפים אפי' איכא בין הראשין ד' אלפים מודדין מן היתר והתם אמר כהנך תרי פירוקי ובפירוקא בתרא מסיים ולהך שינויא אפי' לבני ראשי הקשת אין נותנין כו'

הכא אבני ראשי הקשת קאמר ולשינויא קמא וכדסבר הרב בעל מגן אברהם אלא דהרב בעל הטורים קשיין אהדדי וליכא למימר קסבר הרב בעל הטורים התם הואיל וכפרים מחולקין נינהו לא שרינן הבלעה מצד אחד אבל הכא דחד עיר היא אמרינן הבלעה מצד אחד וכדאמרינן הכא כאן מרוח א' כאן מב' רוחות דמרוח אחד אמרינן הבלעה דמדאותבי' רבא לאביי מדרב הונא דאמר יתר מד' אלפים מודדין מן הקשת הא בפחות מד' אלפים ש"ד ובשתי עירות לא שרינן אלא קמ"א ושליש אלמא לקשת מדמי להו אלא קסבר הרב בעל הטורים אע"ג דרבא לא חשיב להו כמחולקין לגמרי ומדמי להו לקשת ואע"ג דבלאו דרך בתים דמיין הבלעה דידהו להבלעה דקשת מ"מ חמירא מקשת הוו דהתם דמי טפי לחד עיר דמחבר מרוח אחד ואתי נמי דרך בתים ליתר דחשיבא חדא טפי מהיכא דאתי דרך אלפים ואותבי' רבא מקשת דאסר רב הונא טפי מד' אלפים ועד כאן לא שרי בקשת אלפים אלא דדמי טפי לחד עיר אבל הכא אפי' בתוך אלפים נמי כי איכא בין החיצונים ד' אלפים לא ליחשב כחדא ושני לי' התם ליכא למימר מלו ולית ליה התירא עד אלפים אלא משום דדמי טפי לחד עיר הכא איכא למימר מלו ואע"ג דלא דמיא כולי האי לחד מתא שרי באלפים וכגוונא דפריש הרש"א ולהלכה מסתברא דאפי' ליכא אלפים בין יתר לקשת אי איכא ד' אלפים בין הראשין מודדין מן הקשת חדא מדאותבי' רבא לאביי מדרב הונא ושני התם ליכא למימר מלו ואפי' בתוך אלפים נמי לא דהתם הא בתוך אלפים היא ועוד מדאמר רבא ברי' דרבה ב"ר הונא אפי' יתר מאלפים ואי איתא האי אפי' הכי מיבעי לי' למימר לא אמרן אלא ביתר מאלפים אבל אלפים אפילו איכא ד' אלפים בין הראשין מודדין מן היתר לאו דבהא דכ"ע מודדין מן הקשת ובדליכא ד' אלפים הוא דפליגי והריא"פ נמי מדאשמטינהו לרבה ב"ר הונא וברי' מכלל דס"ל ל"ש אלפים ל"ש יתר מאלפים איתא לדרב הונא וכן הרמב"ם לא מפליג בה מידי וכן אמר הריטב"א דבד' אלפים בין הראשין בכל מקום מודדין מן הקשת:

הא דאמרי משמי' דרבן חננאל דר"ה לא קאמר אשני פגומין דתנא ברישא משום דמתניתא ברוח אחת לא קמיירי אכתי קשיא לימא אפגום אחד דאי איכא ד' אלפים לא אמרינן רואין השתא בשני פגומין לא אמרינן רואין פגום אחד מיבעיא ואכולהי בבי דמתניתין אלא איכא למיפרק דמתניתין ומתניתא בפגום ראשון קא מיירי ובתוך ע' אמה ושיריים דכ"ע אפי' טפי מד' אלפים כדאמרו רבנן דתוס' והרא"ש מיהא אכתי ברחבה בצד אחד הוי מצי אמר כדאמר הרא"ש:

כשתימצי לומר לדברי ר"ת והר"י הא דאמרינן בית שבתוך ע' אמה ושיריים מעברינן ליה לעיר ואפי' טובא כדאמרינן בעושין פסין דאזיל מקרניש תלתא פרסי דקיימי חדא

בע' אמה ושיריים דחברתה לא אמרן אלא בעיר שאין בארכו ד' אלפים ואין באלכסונו מבית לראש העיר השני ד' אלפים אבל בעיר ארוכה שיש באלכסונה מבית לראשה השני ד' אלפים אין מהלך אלא כנגד הבית בין העיר לבית אבל שלא כנגד הב ית לא ולא תימא ליזיל עד אלפים כנגד הבית כאלו חוט מתוח עד אלפים דא"כ בשני פגומין לישתרי ד' אלפים כאלו חוט מתוח מזה עד אלפים מכאן ומזה עד אלפים מכאן וכן קשת שיש בראשי' ד' אלפים למשחי' מן היתר אלא כי איכא בעיר ד' אלפים לא אמרינן רואין כלל ומדהריטב"א משמי' דהראב"ד דאמר דלא מעברינן בכה"ג אלא בפגום כנגד אמצעיתא משמע דאפי' בין העיר לפגום נמי לא דבעיר ד' אלפים ופגום בצדה לא אמרו עבור כלל משמי' דהרשב"א אמר עיר העשוי' כקשת הוא דאמרינן הכל כיון שישובו של עיר כן אינה עשוי' להתמלאות אלא אם באו להוסיף על העיר אין מוסיפין באמצע אלא בראשי הקשת הן מוסיפין והולכין כו' אבל פגומין עשוין להתמלאות וכדאמרינן גבי ג' כפרים הכא איכא למימר מעלו אלמא בדאיכא למימר מלאוה תליא מילתא ובעיר העשוי' כמין ג"ם אמר הריטב"א משמי' דרבוותאי כגון שיש באלכסון שמזוית לזוית פחות מד' אלפים ודכולהי קשיא דהריטב"א משמי' דהראב"ד כדאקשי הריטב"א דלא אשכחן לה להאי חילוקא בתלמודא לא בפגומין ולא בבורגנין ולמאי דאמרינן אנן דבין העיר לבית כנגד הבית מ"מ שרי קשיא כי הא דאמרי רבנן דתוס' אפגום אחד הא רחבה מצד אחד רואין כאלו היא שוה ועגולה כאלו היא מרובעת והכא הא לא שוה ולמימר נמי דפגום עדיף הואיל ולאו מגופה דעיר בטיל כדאמרי רבנן דתוס' והרא"ש לא מסתברא מי איכא דגופא דעיר לא מצטרף ולאו גופא ולא מחברה לה ליצטרף ורבנן גופי' לא ברירא להו האי סברא למימר הכי אלא ושמא אמרו ודהרשב"א נמי דחיקא ונחזי אנן מדלא אתמר דרב הונא אלא בקשת רב הונא קשת דוק' אמר ותו לא מידי ובקשת עגולה ולא בכמין ח' ופגום דבע' אמה ושיריים מעברינן לי' לעיר אפילו עיר כנינוה ואפילו פגומין טובא דכל חד בע' ושיריים דחבריה ורואין כאלו חוט מתוח עליה כנגד כל העיר משום דעיר כולה כד"א ואפילו היא כנינוה ועיבורה שכנגדה כמותה ואפילו אלפים טובא הואיל ומתעברי בהדי' עיר כד"א דמיין וכן עיר כמין גא"ם רחבה מצד אחד וכמין ח' כיון דבתים כנגדה מתעברין עמה ורואין כאלו חוט מתוח עליהן על פני כולה כד"א אלא בעיר העשוי' כקשת העגולה בולט חוץ לכנגדה כי ליכא ד' אלפים. מצטרפי ראשי' וכולה כחדא מתא היא אבל איכא ד' אלפים לא מצטרפי ראשי' ובתי הבליטה לאו כנגד העיר נינהו ולרב בעל העתים דאמר כיושבי צריפין לא קשיא מידי מפגום דהתם עיר מעליא ועיבורה רואומר אבל הכא לאו ויר היא כלל ולפי הא דאמרו בירושלמי כאן

לעבר כאן להלך דלהלך בין הבתים אפילו טובא אבל לעבר כנגדה עד אלפים ותו לא וכדבעינן למימר קמן בשמעתא דקרפף אלמא לא בעינן בהא תחום שוה לענין ד' אלפים נמי נימא להלך הוא דשרי ומתניתין ומתניתא דפגום בפגום ראשון בתוך כ' ושיריים דכ"ע אפילו טפי מד' אלפים וכולהי שמעתא דשרי טובא לא שרי אלא להלך בין הבתים אבל לא לעבר כנגדן:

הא אמרה רב הונא חדא זימנא אמר הריטב"א ודלמא אתא לאשמעינן אע"ג דהוי לה צד היתר לא יהבינן לה טפי מקמ"א ושליש ופריך א"ה אינו אלא בקמ"א אמה ושליש מיבעי לי' ע"כ ולדידי' למאי דס"ד מעקרא דהתם נמי מרוח אחת נמי הוי קשיא וטפי הוי קשיא לי' למה לי למימר שריותא א"נ למאי דס"ד מעקרא ע"כ איסורא קמ"ל דלא יהבינן לה טפי אלא השתא ניחא לי' למימר שריותא קמ"ל דמשמע לישנא טפי:

דף נה:

בתוס' כיון שהזכיר בית דירה כו' כיון דתני גבי נפש דסתמא איה לי' בית דירה ד"א ש"מ כל בית דירה ד"א בעי:

כללא דמילתא גבי עיבור בעינן בית העשוי לבית דירה לדור בו ויהי' ד"א על ד"א ואע"ג דאיחרב ולא דיירי בה והוא דאשתייר בו ג' מחיצות ואפילו בלא תקרה ואע"ג דלא קביעי כדאמר רש"י בעושין פסין אבורגנין דלא קביעי ואף ע"ג דלימהוי עיר בעינן קביעי כדאמרינן גבי צריפין התם נמי האמרת אי איכא ג' חצרות איקבעי כולהי וה"ה לעבור ומתחזיא דצריפין נמי מתעברי דהא אמרת הא דלא הוו עיר משום דלא קביעי הוא כדאמרינן בדגלי מדבר כמאן דקבעי דמי ואיכא למימר היינו צריפין היינו בורגנין ובדאיכא בידקי או גנבי דאמרינן בעושין פסין לא מעברי פירש רש"י התם משום דלא חשיבי ואם אינה עשוי לדור אפילו בנין גמור כבית הכנסת בית ע"ז לא מיעבר:

ובית עכו"ם הא דלא חשיב מתהני מעכו"ם צ"ת:

ותניא כשהן ניפנין כו' אמר הריטב"א קושיין למ"ד תחומין דאורייתא ולירושלמי לד"ה חוץ לג' פרסאות דכ"ע דאורייתא ולהריטב"א ניחא דלא מתנינן גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה כדאמרינן בריש מי שהוציאוהו בהוציאוהו חוץ לתחום והוצרך לנקביו דהתם חוץ לאלפים וכמ"ד תחומין דרבנן הכא למ"ד דאורייתא ול"ת דלא תסור הוא דדחי ולא ל"ת דאורייתא:

הריא"פ לא מייתי הא דשתי מחיצות ויש עליהן תקרה אלמא קסבר בעיין לחומרא וקא פסיק ומייתי מתניתא נפש שנפרצה משתי רוחותי' אין מתעברין וסתמא ל"ש דאיכא תקרה ל"ש דליכא תקרה והרמב"ם אמר לקולא ודירושלמי מסייע ליה דאמרו

בית שנפרץ מרוח אחת נמדד עמה משתי רוחות אין נמדד עמה ר' אבין בשם רב יודא כשניטלה קורתו אבל אם לא ניטלה קורתו נמדד עמה:

בירושלמי בעא רב הושעיא אויר חצר כיון דלא הוקף לבית דירה מהו שימוד עמה ולא איפשיטא:

והא דמער' שיש עלי' בנין דמשלמינן לא אייתוה רבוותאי אי משום דפשיטא להו אי משום דלא שכיחא:

ומדלא אשכחי תרגומא להא דר' חייא אלא בשיש בנין על פי' ולהשלים מכלל דמערה מ"מ אינה מתעברת ואפילו יש בה דיורין ואפי' פתחה כנגד העיר דמתניתא דקתני אין אלו מתעברין אפילו בכה"ג דאי לאו הכי מאי למימרא ובתוספתא תניא בור ושיח ומערה מתעברין ותניא הגיע המדה למערה אין מכניס את כל המערה אלא מכנגד פתחי של מערה אחד מערה וא' מגדול מה בין מגדל למערה גג המערה ה"ה כארץ גג המגדל ה"ה כעיר בד"א במדת העבור כו' אלמא מערה מתעברת וכדפרישנא לה בתוספתא ותניא אי"ש יכולני לעשות שיהו מהלכין מטבריא לציפורי ומצור לצידון ע"י מערות ומגדלות והכי אייתוה לדר"ש בירושלמי וש"מ מערה תנאי היא תנא דהאי מתניתא סבר אין מתעברת ותנא דתוספתא ס' מתעברת וכדפרישן להא דתוספתא וכ"ת אדרמי אדר' חייא לימא ר' חייא כתנא דהתם קסבר הא דהכא מתרצתא ודתוספתא משבשתא ומוקים לדר' חייא כמתרצתא ודרשב"י קסברי לאו מערות אמר אלא ע"י בורגנין ומגדלות אמר ודירושלמי דאייתי על ידי מערות כתנא דהתם אי נמי דרשב"י במערות שיש בנין על פיהן כי הא דרבי חייא ואתיא דירושלמי סברי כדבבלי. מיהא מדירושלמי דשלהי פירקין דאייתוה להא דתוספתא גג המגדל נדון כעיר גג המערה כשדות שמעינן הא מערה מתעברת כדפרישן התם:

דף נו.

שום ירק הא דפירש רש"י ללישנא קמא לגנאי וללישנא בתרא לשבח לא ידענא בין למר בין למר הא לא דמי לירק למר כולהי ירקא מעלי ושום לא מעלי ואת אמרת שום ירק לגנאי ולמר כולהי ירקא לא מעלי ושום מעלי ואת אמרת שום ירק לשבח אלא שום ירק למילתא אחריתא דאיקרי ירק. וקמייתי תלמודא דשום וכרשין איקרי ירק אוקמינן חד ירק בתומי וכרתי:

חמה יוצאה ביום ארוך כו'. לא ידענא הא בא"י ובבבל לא הוי הכי אלא במדינות הצפונות וכי ר' יוסי אהנך הוא דאמר ותו אי הכי פירושא ליפרש אהנך מדינות:

דף נו:

ת"ר הארבע כו' רש"י מתניתא קשיתי' חדא כל הני טבלאות מרובעות לאל ונמדוד אלפים ות"ת מקרן ונמתח חוט כנגדה ותו האי וכשהוא מודד מקרן מיבעי לי' אלא כל הנך טבלאות דקתני לאו עושה כמין טבלאות ממש וכיצד מודד קתני וקתני רישא עושה לכל רוח כמין טבלא מרובעת והדר קתני עושה על הקרן כמין טבלא מרובעת. אלא רואה כאלו טבלא מרובעת לכל רוח וטבלא מרובעת על הקרן וקתני רישא רואה כאלו טבלא מרובעת לכל רוח ואכתי לא קתני כיצד מודד והדר קתני וכשהוא מודד אתחילת מדידה כשהוא מודד תחומי העיר לאחר שרבעה ובא נמדוד מן הקרן אלפים ולמתוח חוט כנגדה נמצא מפסיד את הזויות וכשיעור זויות לכל רוח אלא אם בא למדוד מן הקרן ולמתוח חוט רואה כאלו טבלא מרובעת בקרן והטבלא מונחת באלכסונא ונמצא אלכסון כנגד הקרן אלפים ות"ת ומותח חוט כנגדה. וכל הנך רואין דקתני ולא קתני מודד אלכסון של אלפים בקרן מאמצע הקרן ומותח חוט כנגדה טעמא דמילתא קא פריש ואזיל להכי מודד הכי משום דלכל רוח יהבינן לי' אלפים על אלפים ומלינן לי' לקרן באלפים על אלפים ולישנא דרש"י משמע דלא מתני ברישא ועושה אותה כמין טבלא מרובעת אלא וחוזר ומרבע את התחומין והאי מרבע לאו דוקא דאכתי במעשה דמדידה לא קמיירי אלא חוזר ומודד את תחומי' וע"כ מרובעין הן והדר קתני כיצד מודד תחומי' והא דתניא ומייתי לה בפירקין בשמעתא דהגיע לגיא וגדר אם אינו יכול להבליעו הולך למקום שיכול להבליע וחוזר כי משח בקרן באלכסונו הולך למקום שיכול להבליע ומודד שם בשוה וצופה למקום שכלה מדתו באלכסון וחוזר לאלכסונו ומודד דאי במקום שיכול להבליעו באלכסון קא משח מפסיד לתחומין דלא דמי אלכסונא דקרן לאלכסונא דצדדין א"נ מודי רש"י במקום גיא וגדר דמשח לכולי' בשוה וכי קאמר רש"י היכא דליכא גיא וגדר א"נ איכא ויכול להבליעו והריטב"א לא ניחא לי' בהא חדא מפסיד את הזויות זויות דוקא משמע ועוד אטו בשופטני עסקינן דמשח חוט וליכא אלא אלף ותכ"ח ומוקים למתניתא כפשטי' דרישא קתני כיצד מודד עושה כמין טבלא מרובעת לכל רוח והדר קתני דבקרן לא ימדוד מאמצעו אלפים שהוא מפסיד את הזויות דקרנות והאי כשהוא מודד אקרן קאי כשהוא מודד לקרן ואי קשיא לך כל הני טבלאות ל"ל מתניתא שיעור תחומין קמ"ל דלימדוד לכל רוח אלפים מרובעות ולקרנות אלפים מרובעות ואי משח מקרן באלכסונא ועלי להאי שיעורא נמי ש"ד א"נ שמנה מדידות צריך למדוד לאורך ולרוחב וכדאזדא שמעתא דגיא וגדר וכדאמר התם הריטב"א משמי' דהראב"ד:

פלגא הוי בתוספות מילתא פסיקתא נקיט ואתי דאי דתחומין קאמר הוי פלגא:

ורבותינו הומ"ל דאי דתחומין וקרנות לא פסיקא לי' כמה הוי דבמתא תרי אלפי הוי טפי מתלתא ובמתא אלפי הוי תלתא כדאמרינן בשמעתן וכה"ג בשאר מתוותא לא דמיין אהדדי אלא לרווחא קאמרי דאי בהדי מתא לא פסיקא לי' טפי ומעקרא נמי הוה ידע דשדי דעתא עלי' אלא לרבא קא שקיל וטרי דאי רבא בלא מתא קאמר כדמשמע מדר"א בר"י דלא אדכר שמה דמתא טפי מתלתא הוי וכי שני לי' רבא בהדי מתא קאמר פריך תלתא הוי. והריטב"א אמר דלא נקט בהדי קרנות דאכתי לא ידע כמה הוי והיכי הוה אימא לקרנות לא יהבינן מגרש כלל כרבינא ואי יהבינן לא ידעינן עגולות או מרובעות ונקט מילתא דידיע:

דף נז.

רבינא אמר כו'. רביע דתחומין דרבינא לא דמי לרביע דקרנות דרב אשי. דרב אשי דקרנות לחוד קאמר ובתחומין דליכא מגרש לא קא מיירי ורב נא דתחומין וקרנות קאמר דמגרש רביע מכל התחומין ומאי רביע דתחומין רביע דמגרש דתחומין כדאמר רש"י. והרז"ה השוה מדתן וקאמר לרבינא נמי דתחומין לחוד קאמר דמגרש בכל רוח לא הוי אלא כטבלא של אלף על אלף שהי' המגרש מושך מעיר ולהלן חמש מאות אמה דת"ק אמה על אלפים הוי אלף על אלף ולדידי' סבב את העיר באלף סבב לכל רוח שיהא עולה לאלף על אלף:

והאיכא מורשא דקרנתא. פירש"י ואין כנגד הקרנות אלף מגרש וה"ה דהומ"ל וליכא ריבעא דהא לרב אשי לא פריך דמוקים לה בגוונא אחריני אלא אדרבא קשיא לי' ומצינו למימר אדמתרגמינן אליבא דרבא שדי דמתא עלי' קא קשיא לי' וליכא ריבעא א"נ אדאביי דל מורשא דקרנות וליכא ריבעא דתחומין וקרנות:

אלל רש"י קושיא דאלימא טפי נקיט א"נ קסבר רש"י רב חביבא אאוקימתא דאביי ורבא לא קשיא לי' דהא רב אשי לא ניחא לי' בהא וכי קא קשיא לי' הלכתא קא קשיא לי' דאמרינן מגרש עגול סגי ובהא לא פליג רב אשי ומודי להו במתא עגולתא דמגרש דידה עגול וכדשני לי' אימור דאמרינן חזינן כו' רבועי ודאי מי מרבענא משמע דפשיטא דלא מרבענא ואיהו נמי מודי וקשיא לי' והא ריבעה אלא דרב אשי סבר דמרובעת קשיא לי' לאביי ורבא ושני לי' במתא עגולתא וא"ל אנא דכ"ע קשיא דמודי בעגולתא והא ריבעה א"נ איידי דקשיא לי' הלכתא נמי ארב אשי במתא עגולתא והא ריבעה נחית נמי לדיוקי דאביי ורבא במתא מרבעתא וא"ל רב אשי במרבעתא מודו אביי ורבא וכי קאמרי בעגולתא וא"ל והא רבעא ודכ"ע קשיא לי:

מתני': **נותנין** קרפף כו' הא דיהבינן קרפף ע' אמה ושיריים לר"מ לעיר לרבנן בין שתי עירות קשיא מכדי קרפף דהוי ע' אמה ושירים מחצר המשכן ילפינן דכתיב אורך החצר מאה ורחב חמשים בחמשים אמרה תורה טול חמשים וסבב חמשים ושוי' ריבועא דע' ושירים אע' ושירים כדאמרינן בעושין פסין תינח עיר של ע' ושירים על ע' ושירים דקרפף דידי' נמי ע' ושירים אלא עיר דקצר מע' ושירים א"נ עיר דארוך טפי מע' ושיריים אי יהבת לי' ע' ושירים מן עיר ולהלן ולפי אורך וקוצר העיר דאי לאו הכי בעיר דארוך מע' ושירי' לא משכחת תחומין מרובעין לר"מ ולרבנן אי שתי עירות אריכי מע' ושירים לא משכחת כולהי כחדא ומאי קרפף הוי הא קרפף דקרא ע' ושירים אע' ושירים ולמאן דאמר אפי' אריך וקטין שיעור מאה על חמשים בעינן דהוי בית סחתים והכא דשיעורי' כמדת העיר הני ע' ושירים מאי עבידתי' וליחשב להלן מן העיר כפי מקום שיחזיק שיעור סאתים לפי אורך וקוצר העיר ואיכא למימר בעיר ארוכה יהבינן לי' קרפף ע' ושירים אע' ושירים והדר יהבינן לי' כמדת העיר כי היכי דליהוי תחומין מרובעין ולרבנן כיון דהוו חדא באורך ע' ושירים הו"ל כולהי חדא ובעיר קצרה יהבינן טפי ואורך העיר עד ע' ושירים וכן לרבנן בב' עירות:

ומסתברא דהכא לא יהבינן אלא למדת העיר והאי קרפף לאו קרפף ממש דקרפף ממש בית סאתים הוא אלא שיעור חדא ג'יסא דקרפף או ארכו או רחבו וע' ושיריים קיים להו כי היכי דקים להו אעיבור ובהכי איפרקא הא דתהו בתוס' אדבר מועט בפ"ב:

לר' מאיר דאמר נותנין קרפף לעיר מרבעינן לקרפף בהדי עיר ועבור הוי' בע' ושיריים לקרפף ור"מ נפקא לי' דאמר קרא תן חוצה ואח"כ מדוד בערי הלוים במתא עגולתא נותנין להע' אמה ושירים עגולים סביב העיר ומגרש אלף עגול סביב ואח"כ מרבעין את הכל ונותנין לה אלף אמה מרובעין סביב וכן רחבה מצד א' וקצרה מצ"א נותנין הקרפף והמגרש לפי העיר ואח"כ עושין אותן שוין לתחומין וקרפף רואין אותה כאלו הוא מהעיר. והא דתנן אין עושין עיר מגרש ולא מגרש עיר ולא מגרש שדה וכו'. איבעיא לן קרפף מאי כיון דכעיר הוי עושין אותו עיר או לא

גמרא: **תיובתא** דרב הונא דקרפף קרפף אחד משמע וסיפא דקתני עושה קרפף את שתיהן כו'. התם כיון דקתני אם יש לזו ע' אמה ושיריים ולזו כו' קתני עושה קרפף של כל אחת:

דף נז:

דדחיקא תשמישת' כו'. ולרב הונא לרבנן קושטא הכי הוה שתי עירות דדחיקא תשמישתי' יהבינן להו תרי ועיר א' דלא דחיקא תשמישת' אפילו חד לא יהבינן להו.

ולחייא ב"ר לא שאני הא מהא אלא לר"מ יהבינן לחד חדא ולתרי תרי ולרבנן חד לתרי. אלא מתני' הוא דאיצטריכא לי' למיתני לר"מ כי היכי דלא תימא למיפלג:

ואין בין זה לזה אלא קמ"א ושליש פירש"י קמ"א מכאן וקמ"א מכאן וכן אמר הרמב"ם. ותרגמא הריטב"א אליבי' דאמצעי נמי קרי חיצון הואיל ועומד מכנגד מבחוץ וכן אמר הרב בעל מגדל עוז ואף רבנן דתוס' ס"ל הכי מדאקשו מעקרא נמי נימא הכי וקשיא אלא עושה אמצעי את שלשתן דקתני מעקרא קרי לי' חיצון והדר קרי לי' אמצעי ותו חיצונים דקתני ל"ל ליתני בין זו לזו אלא מחוורתא כדאמרשאי אם יש בין דחיצונים כדי להתמלאות באמצעי ולעמוד אויר הנשאר בין אמצעי ולחיצונים מכאן ומכאן על קמ"א ושליש והראב"ד אמר קמ"א ושליש בשני האוירים פירשה ה"ה אליבי' דיו אם נראה האמצע כאלו הוא ביניהן אבל שנקל ונתן לו קרפף ואיהו קאי לברא לא וכן אמר ה"ה משמי' דהרשב"א וכן אמר הריטב"א:

מסתברא דמודי חייא ב"ר דמתני' דלאו משולשין ממש כר' חנינא חדא דר' חנינא לאו לפרוקי לדרב הונא קאתי כדאמרינן הא אתמר עלה וליכא מאן דפליג עלי' ועוד הא חייא ב"ר אוקמא לסיפא כר' מאיר והיינו דרב הונא לרבנן ועוד סיפא גופה קשיא אמרת אם יש לזו ע' אמה ושיריים ולזו ע' ושיריים והדר קתני קמ"א בין החיצונים דהו"ל ע' אמה ושיריים לשתיהן והא ודאי דחיקא למיפלגינהו ולמימר הא ר"מ והא רבנן ותו אי משולשין ממש מאי קמ"ל ותו מאי אריא דכייל לתרי אוירי כחדא כדאקשו רבנן דתוס' אלא תיובתא הוא דלא אותבי' דחייא ב"ר דחיק ופריק לך והשתא דא"ר חנינא לא משולשין ממש חייא ב"ר נמי רווח ומוקים למתני' כוותי' ולחייא ב"ר ד"ה היא לר"מ קמ"א לכאן וקמ"א לכאן ולרבנן בין הכל וקתני מתני' קמ"א למר כדחית ליה ולמר כדאית ליה ולהראב"ד ודקמו בשיטתי' בין לר"מ בין לרבנן קמ"א בין הכל ואיכא למימר עד כאן לא קאמר הראב"ד אלא לרב הונא ואליבא דרבנן דס"ל לעיר א' יהבינן קרפף א' ולתרתי יהבינן תרי טעמא מאי משום דדחיקא תשמישתי' והכא הא אמצעי לאו הכא קאי לדחוקי תשמישיתי' אבל לר' מאיר דס"ל לעיר א' יהבינן ליה קרפף ה"נ יהבינן לאמצעי קרפף דרואין כאלו הוא וקרפיפו הכא קיימי ואיכא למימר להראב"ד דאמר לאמצעי אין נותנין קרפף לחייא ב"ר הא נמי ר' מאיר היא דאמר לתרי יהבינן תרתי הכא יהבינן חדא לכל חיצון אבל לרבנן דאמרי קרפף אחד לשתי עירות הכא דלאמצעי לא יהבינן לי' הואיל וקאי לברא לחיצון לחודי' לא יהבינן קרפף ואע"ג דלרב הונא אליבא דרבנן נמי לחד לא יהבינן כלל מ"מ הואיל ולתרתי יהבינן תרי הכא אהני לי' אמצעי לחיצון למיהב לי' קרפף דחיצון כאלו הוה קאי התם ולנפשי' לא אהני הואיל

וקאי לברא אבל לחייא ב"ר לרבנן דלתרתי יהבינן חד א"נ קאי אמצעי התם לא יהבינן קרפף לחיצון אלא חד קרפף לתרווי' והשתא דלאמצעי לא יהבינן לי' לחיצון לחודי' לא יהבינן קרפף והיינו טעמא דהריא"פ דנא מייתי לדר' חנינא ודאביי ורבא ודחומת העיר שנפרצה ותהי בה הרז"ה ולדידן משום דס"ל הלכה כחייא ב"ר וכדאמר ה"ר יונתן וס"ל הלכה כחכמים וליתי' לכולה שמעתא דכפרים המשולשין ור' חנינא ואביי ורבא כולהי אליבא דר' מאיר ולפרוקי מתניתן מיהא לא מסתבר למימר דכולהי דלא כהלכתא ותו סוף סוף הו"ל להריא"ף לאתויי הא דג' כפרים דאמרינן רואין היכא דבין ב' חיצונים יתר מע' ושיריים דהוו כדי עבור והאמצעי ממלא כל האויר כולי' דביני' ורואין כאלו מטילה לביניהם וסמוכין ממש זה לזה ולא אשכחן נמי דלימא הלכתא כחייא ב"ר לבר מה"ר יונתן ואיהו קאמר דמתני' אזדא כוותי' אדרבא מתני' כוותי' דרב הונא דיקא דסיפא רבנן הוא דקא מסיימי למילתי' וכדאמרינן ה"נ מסתברא ולחייא ב"ר שינויא הוא דשנינן אליבי' ואשינויא לא סמכינן והריא"ף דלא אמר הלכתא כמאן סמך אכללא דהלכה כדברי המיקל בעירוב כדאמר הרז"ה ואפי' לחייא ב"ר ולהראב"ד נמי מסתברא דאפי' לרבנן יהבינן קרפף אחד הואיל ואפלגא קרפף דחיצון אהני אמצעי כי היכי דאהני לרב הונא אכולה קרפף דידי' כיון דאית לי' לחיצון פלגא יהבינן לי' כולה קרפף:

כשתימצי לומר לדברי ר' מאיר נותנין קרפף לעיר לכל רוח ועושין לו קרן כמין טבלא מרובעת של ע' אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים ואח"כ מודדין את התחומין ולדברי חכמים אם יש בית בסוף ע' אמה ושיריים מרוח אחד או מב' רוחות מזרח ומערב או צפון ודרום לאותו רוח מעברין כדין ארוך וקטין ואם במזרח ודרום נותנין לה הקרן של דרומית מזרחית ועושין כמין טבלא מרובעת:

אמר הר"מ הלכה כר' מאיר קמו הרא"ש וה"ר מרדכי בשיטתי' וכן אמר הרשב"א והרשב"א לטעמי' דאמר הלכה כר"ש דט"ו אמה להקל ולדידהו בעיר אחת אע"פ שאין שם בנין כלל מודדין מחוץ לע' אמה ושירים ולא מיבעיא לשתי עירות שנותנין קמ"א ושליש ואמר הרב בעל הטורים אה יש בית בע' אמה ושיריים מותח החוט כנגדה וכן הרבה בתים ואחר שעברה ורבעה מודדין ע' אמה ושיריים ומשם אלפים והריטב"א אמר אמתני' ומיהו אפי' לר"נ אין נותנין קרפף אלא לעיר שאין לה עבור מעצמה וה"ה לרבנן בשתי עירות ולדידי' אם יש בית הרי יש לה עבור שוב אין נותנין לה קרפף שהרי יש לה קרפף עד הבית וכן אמר הרשב"א (עבה"ק בית נתיבות שער ה' סימן ו') קרפיפות אלו שנותנין לעירות לא לעבורן נותנין אלא מקיר העיר. והרמב"ם ודקמו בשיטתי' אמרו הלכה כחכמים וכרב הונא ולעיר אחת אין נותנין כלום ולשתים נותנין קמ"א אמה ושליש

לבר מה"ר יונתן דאמר כחייא ב"ר ואין נותנין לשתים אלא קרפף אחד וכולהי רבוותאי דלא כוותי':

ועיר ובית אמר ר"ת נותנין קרפף לעיר וקרפף לבית ולא הודו לו. ותניא דמסייע לר"ת דתניא בתוספתא פ"ד כמה יהיו קרובות לעיר ויהיו מתעברין עמה ע' ושיריים על ע' ושירים שהן קמ"א ושליש שאנו נותנין ע' ושיריים לעיר וע' ושיריים לבתים שמתעברין עמה שהן קמ"א ושליש. ומסתברא דט"ס הוא דתנא ע' ושיריים קאמר ולא קאמר ב' פעמים ע' ושיריים אלא סמי מיכן שהן קמ"א ושליש וסופר טועה ראה ע' ושירי"ם על ע' ושיריים וחשב ב' פעמים ע' ושיריים ור"ת נמי לאו מהא שמיעא לי' מיהא בלאו הכי דתוספתא קשיא האי על ע' ושיריים מאי היא הא בין הבית לעיר ע' ושיריים הוא דהוה ורוחב ע' ושיריים מאי בעי הכא ואי דמעברין עד רוחב ע' ושיריים הא ליכא למ"ד אלא אי אין מעברין כנגדו כלל ובין בית לעיר הוא דשרי אי דמעברין כנגדו עד סוף העיר אבל עד ע' ושיריים לא אשכחן הלכך אמרינן משבשתא היא ור"ת מתרץ לטעמי' ורבנן מתרצי לטעמי' ר"ת מתרץ לטעמי' תני כמה יהי' קרובות כו' ע' ושיריים וע' ושיריים שהן קמ"א ושליש וה"ק ע' ושיריים לבית ע' ושיריים לעיר ורבנן מתרצי לטעמי' תני כמה יהי' קרובות כו' ע' ושיריים והא דקתני סיפא כמה הן ע' ושיריים בית סאתים כחצר המשכן לאו אדהכא קאי אלא אדאמרינן בעלמא ע' ושיריים על ע' ושיריים מותר בקרפף הוא ב"ס ומינה דהכא יהי' קרובין ט' ושיריים כשיעור אורך הקרפף וצ"ת והריטב"א אמר לחייא ב"ר נמי שתי עירות דוקא ואיכא בין שתי עירות לעיר ובית או בית ובית קרפף שלם לשתי עירות נותנין קרפף שלם ולעיר ובית או בית ובית בתוך ע' אמה ושיריים אין ע' אמה ושיריים שלמים לא ולא מצאנו לו חבר והרמב"ם בפירש שמיע לן דלא ס"ל הא דאמר כל בית דירה שהוא יוצא מן המדינה אם הי' בינו ובין המדינה ע' אמה וב' שלישי אמה כו' או פחות מזה הרי זה מצטרף למדינה כו' הרי אמר בבית קרפף שלם. ובית ובית אמרו רבותנו בעלי התוס' והרא"ש והריטב"א שהיא כעיר ובית ונפקא להו מעיר שאין לה חומה:

ואע"פ שאין עיר כלל אם אין בין שני הבתים אלא ע' אמה ושיריים וכן בתים הרבה ואין ביניהן ע' אמה ושיריים כולם כבית אחד ומודדין להן מן הבית האחרון:

והא דאמר רב הונא יושבי צריפין אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן יושבי צריפין הואיל ולא קביעי לאו בני עבור נינהו כבורגנין היכא דשכיחא בידקי וגנבי ובהדי עיר נמי לא מתעברין וכן אמר הריטב"א דצריפין הואיל ולא קביעי לא הוו כבתים. והא דתנן כיצד מעברין את הערים ותנן עבורה של עיר מאי איריא עיר אפי' בית נמי לא נצרכא אלא

למוציאין את המדה כנגדן. עיר מוציאין כנגדה ומרבעין אותה בית אפילו גדול הרבה ובתוך ע' אמה ושיריים בית קטן הימנו אין מוציאין את המדה כנגד הקטן לרבעו כנגד הגדול ולא מסתברא לן אלא מדלא לישתמיט תנא או אמורא למימר עיר לגבי עבור מכלל דלבית ליכא עבור אלא היכא דאיכא עיר אפילו בתים טובא יהבינן עבור לעבור וכן הרמב"ם לא אמר אלא עיר ובתים ואף הרב בעל הטורים דבכל דוכתא בשיטתי' דאבוה קאי לא מייתי אלא עיר ובתים ולא דמי לעיר שאין לה חומה התם שם עיר לה תדע למ"ד בירושלמי אין נותנין עבור לעבור אלא בעיר גדולה שלא תהא תוספות מרובה על העיקר עיר שאין לה חומה דסתמא לא גדל בית א' בכל העיר ואי משום עבור היא הרי תוספות מרובה אלא שאני התם דשם עיר לה:

איבעיא לן ג' בתים כעין ג' כפרים המשולשין דמתניתין ובית קמ"ה בע' אמה ושיריים סמיך לעיר מהו אמרינן בהו רואין כי היכי דאמרינן בכפרים או דלמא כפרים אין בתים לא בג' כפרים לרש"י והרמב"ם ובעלי התוס' והרא"ש קמ"א לכאן וקמ"א לכאן להראב"ד והרשב"א והריטב"א קמ"א בין הכל לחד שינויא דבתוס' לא אמרינן רואין אלא לחיצונים אבל לאמצעים לא והרמב"ם אמר הרי שלשתן כמדינה אחת וכו' וכן אמר הריטב"א ומתני' דקתני עושה את שלשתן להיות אחד מסעייתן:

הא דפשיטא להו לכלהי רבוותאי דלעיר מעברין אפילו טובא בתים ובית זה בע' ושיריים לזה מדאמרינן בעושין פסין דאזלי מברניש תלתא פרסי לבי כנישתא דדניאל לא כך אמרו בירושלמי דריש פירקין אלא כך אמרו דאין נותנין עבור לעבור אלא עד אלפים והרא"ש אמר דברניש עיר גדולה דג' פרסי הוה וטפי מחוור דגמרא דידן ס"ל כרשב"י דהלכתא כדברי המיקל בעירובין וכולה מילתא דמר קשיא הא דאמר דברניש עיר גדולה הואי כבר פרישנא בירושלמי דכולהי אמוראי דהתם דאפי' בעיר גדולה אין ניתנין יתר מאלפים והאי גופי' דאמר הדא דאת אמר בעיר גדולה נמי מסתברא דלא פליג אכולהי אמוראי ועד אלפים קאמר ולחומרא דבקטנה אפי' עד אלפים לא שלא תהא תוספתה יתרה עלי' וא"נ איהו פליג אכולהי לית הלכתא כוותי' לגבי' והא דאמר משום דאנן כרשב"י דהלכה כדברי המיקל בעירוב להגאונים והרמב"ם דאמרו תחומין י"ב מיל דהווי תלתא פרסי דאורייתא ואנן תרגמינן לשמעתי' שלהי פרק קמא ליתא להא מילתא ותו הא אוקמוה התם לדרשב"י להלך אבל לעבר כולהי אמוראי דהתם דאין נותנין עבור לעבור אלא עד אלפים ולא פליגי אדרשב"י אלא הא דברניש נמי להלך בין הדיורין הוא דשרי אבל לעבר ולהלך כנגדן אסור ומדירושלמי שמעינן דהלוך ביניהן אפי' טובא שרו מהא דרשב"י עבור עד ד' אלפים אפי' חוץ לעיר נותנין עבור לעבור ואפי' בעיר קטנה דבהא הלכה

כדברי המיקל בעירובין עבור יותר מאלפים חוץ לעיר ודאי אין נותנין דכולהי אמוראי הכי ס"ל ובעיר עצמה אם כנגד הפגים דכ"ע אין נותנין וכנגד בתי העיר עצמן כעשוי' כמין גא"מ לר' יוחנן וסיעתו אין נותנין לשאר אמוראי נותנין וכוותי' דר' יוחנן מסתברא דאביי נמי דאמר בעשוי' כקשת כרבא ברי' דרבה ב"ר הונא משום דאי בעי אזיל דרך בתים ע"כ לא קאמר אלא התם דמהאי גיסא ומהאי גיסא מצי אזיל אבל הכא דמהך גיסא מצי אזיל דרך בתים ומאידך גיסא דליכא בתי לא מצי אזיל לא וכדפרישנא בירושלמי בעיר כמין קשת לר' אחא ור' שמואל ואע"ג דלא אשכחן לן חבר לית לן לפלוגי עלה דירושלמי היכא דלח אשכחן לבבלי דליפלוג עלה ועבור חוץ לעיר יותר מאלפים דאין נותנין איבעיא לן היכא דאיכא בתי או פגומי ודכוותי' מהך גיסא ומהך גיסא אפי' טפי מאלפים נותנין כיון דלהלך ביניהן אפי' טובא שרי. השתא מצי אזיל דרך בתים ופגומין מכאן ומכאן וכעיר העשוי' כקשת דמי ול"ש בעיר ול"ש חוץ לעיר יותר מאלפים מחד גיסא אסור מתרי גיסי שרי או דלמא כי אמרינן מתרי גיסי שרי בעיר עצמה אבל חוץ לעיר לא מידי דהוה אבתי דמחד גיסא למאן דפליג אר' יוחנן ואמר כנגד העיר שרי ומחוץ לעיר אסור:

עוד אמרו בירושלמי דחריץ בין שתי עירות עמוק יו"ד ורחב ד' מפסיק ואע"ג דפרישנא התם בגוונא אחרינא מחוורתא כדשנינן מעקרא והשתא היכא דאיכא חריץ עמוק יו"ד ורחב ד' בין הבתים דבתוך ע' ושיריים לא מיבעיא דמפסיק ואפי' להלך אסור ומודד מן החריץ אלפים ודברניש על כורחך לא הוה התם חריץ וכן בדרשבאי:

עוד משמע התם דנחל מפסיק מיהא נחל איכא למימר התם דלא כר"מ דאמר נותנין קרפף לעיר ומשום דלא יהבינן קרפף לעיר אמרו אם בינה לנחל ד' טפחים מודד מן החומה וכדפרישן התם ותיפשוט מינה דלית הלכתא כר"מ:

מתני': **מבליעו**. פירש"י אע"פ שיש במדרונו הלוך יותר מאלפים והא דאמרינן בשמעתין אפי' לאחרים עד אלפים אין טפי לא התם בעומקו דכי עמיק טפי ממאה לת"ק ומאלפים לאחרים אינו מבליעו וכי קאמר רש"י במדרונו אבל בעומקו ליכא טפי ופליגא דהרשב"א והריטב"א דאמרי מאי בעומקו אלפים משפתו אל שפתו שתי המדרונות ותתתיתו וכי תימא קסבר רש"י מתני' בחוט המשקולת יורד כנגדו דא"ר יוסף אפי' יתר מאלפים הא מתניתין מקדר תנן והתם מודדו מדידה יפה ואיכא למימר רש"י בחוט המשקולת יורד כנגדו וכהרא"ש והריטב"א דאמרי בי' הבלעה אפי' יתר מאלפים ורש"י בהבלעה קמיירי בקידור לא קמיירי:

דף נח.

גמרא: **מה"מ** כו' אסמכתא בעלמא היא מדקתני מתני' מבליעו ומקדר ומאן דאית לי' תחומין דאורייתא לית לי' בתחומין הבלעה וקידור כערי המקלט ועגלי ערופה כדאמרינן בבכל מערבין בשמעתא ספק עירוב ותניא נמי אם אינו יכול להבליעו בחבל של נ' אמה קתני הבלעה אלמא תחומין דרבנן וקתני של נ' אמה ואיכא למימר דרשא גמורה היא כדאמור בתוספות עושין פסין וכי אתא קרא אעגלה ערופה וערי מקלט ותחומין מיני' ילפינן:

לא פחות מפני שמרבה וכ"ת כי מרבה מאי הוי הא ליכא בתחום אלא כמדת החבל ולמה לא נמתח לחבל תריץ כשמודד את החבל לידע מדת החבל אין דרך למותחו כ"כ ומדתו מ"ט אמה והשתא אימא מתחי' לי' טפי ואיכא בתחום טפי ממ"ט ואתה מודד לו מ"ט ולא יותר מפני שממעט ובשעה שנתן מדה להחבל הי' מותחו ולא הכפיל ועלה מדתו נ"א אמה והשתא אימא יכפיל ואין בתחום כ"כ ואתה אומר נ"א אלא בחבל של נ' אמה שלא נמתח יותר מדאי ולא יכפיל ובכל שעה שוה מדתו ויש בתחום מדת החבל:

ההיא בדתרעי. בתוס' והא דכתיב מדד אה רוח הקדים ה' מאות קנים בקנה המדה וגו' אומר ר"י בחבל מדה מדדו ה' מאות קנים ואכתי קשיא מכדי קרא קנה בדתרעי וקנה בד' רוחי קאמר ממאי דתרעי בקנה ורוחי בחבל אימא כי היכי דתרעי בקנה משח כדכתיב ובידו קנה המדה רוחי נמי בקנה משח אלא מהתם לא תיקשי דנין קרקע מקרקע דהכא קרקע ובזכרי' נמי קרקע ירושלים משח ארכה ורחבה דכתיב פרזות תשב ירושלים ואני אהי' לה חומת אש ואין דנין קרקע מחומה דביחזקאל חומה הוא דמשח כדכתיב חומה לו סביב סביב ארך חמש מאות ורחב חמש מאות ודמשני ההיא בדתרעי דקרא בהדיא קאמר וימר את סף השער וא"נ קרקע משח דתרעי משח ואבע"א היינו דקאמר בדתרעי דלאו קרקע משח אלא סף השער וגבהו ורחבו כדכתיב ובירושלמי אמר ר' ישוע אבל מה אעשה וכתיב בנביאים חבלים ופתיל פשתים בידו וקנה המדה והוא דיחזקאל ואית לן למימר דפתיל פשתים למדת קרקע וקנה המדה למדת החומה והיינו דכתיב בכל הבנין קנים ובחוץ כתיב בצאת האיש קדים וקו בידו וכתיב שבטי ישראל יוסף חבלים:

ואם הי' גיא מעוקם הא דקשיא לי' לרש"י מאן דאמר מאי מעוקם ניחא תשמישתי' איכא למימר מדאמר רבא ל"ש אלא במת לקט יו"ד מתוך ד' אבל מתלקט יו"ד מתוך ה' מודדו מדידה יפה ואי איתא הכא היכי רמי אי ביו"ד מתוך ד' התנן מבליעו ואי ביו"ד מתוך ה' מודדו מדידה יפה מיהא אימא רבא ד' דוקא וה' דוקא קאמר וטפי מד' ובציר מה'

היינו דתניא מקדר ועולה והשתא דתניא בתוס' גיא מעוקם שאינו יכול להבליעו אמרינן לקולא ובציר מה' כמתוך ד' וכן אמר הרמב"ם אמתני' לרב הונא ברי' דר"נ דעד ה' אומדו: **הריא"פ** מתני והתניא מודדו מדידה יפה התם דניחא תשמישתי' כו' ותרגמא הריטב"א אליבי' דהריא"ף דמתני' בניחא ולא ניחא ואנן חזינן להרמב"ם דלא אמר בכותל לא הבלעה ולא קדור אלא בניחא תשמישתי' מודדו מדידה יפה ובדלא ניחא תשמישתי' אומדו ובחוט המשקולת יורד כנגדו מודד רחבו מדידה יפה ש"מ כהריא"פ מתני לה ומתני' בכותל לא קמיירי גדר לאו היינו כותל דבכותל לא איתניא לא הבלעה ולא קדור ודר"י אמר שמואל אכותל וכדאמר ה"ה והאי ל"ש אאומדי קאי.

רבותינו בעלי התוס' מפלגי בין גיא להר מדאמר שמואל ל"ש אלא שאין חוט המשקולת יורד כנגדו מכלל דגיא אפי' לא ניחא תשמישתי' כל שאין החוט יורד כנגדו מבליעו או מקדר. ובהא ניחא הא דתניא בתוספתא הי' לפניו הר וגיא מודד את הגאיות ונשכר ומניח את ההר והכא במקום שיכול להבליע דגאיות נוחין להבליעו מהר ונשכר בהבלעתן. וגדולה מזו אמר הרא"ש אפי' בחוט יורד כנגדו בגיא אם יכול להבליעו מבליעו וכי אתמר דשמואל אאינו יכול להבליעו אתמר דמקדר ובחוט יורד כנגדו לא אטרחוה לקדר ומודד המישור והשיפוע מדלג וכן אמר הריטב"א אהא דרב יוסף בחוט יורד כנגדו דשמואל בקדור ודרב יוסף בהבלעה ואפי' בחוט יורד כנגדו מבליעו אלא דאפי' ביתר מאלפים מבליעו ובאין יורד כנגדו עד אלפים דהבלעה בגיא לא מטרח מידי ואמר הרא"ש בלא יכול להבליעו בהר נמי מקדר אע"ג דלא ניחא תשמישתי' דבקדור לא עדיף הר מגיא וגיא גופי' מנא לי' להרא"ש דמקדר משום דס"ל יכול להבליעו בגיא אפי' בחוט יורד כנגדו מבליעו ואלא שמואל קידור קאמר וקאמר ל"ש דמקדר בלא יכול להבליעו אלא שאין חוט יורד כנגדו מכלל דכל שאין חוט יורד כנגדו אע"ג דלא ניחא תשמישתי' מקדר ואנן קשיא לן מילתי' טובא מ"ש יכול להבליעו בהר היכא דלא ניחא תשמישתיו דאומדו ולא אטרחוהי רבנן להבליע ומה שנא לא יכול להבליע דטרחוהו רבנן לקדר הא קידור נפיש טרחי' מהבלעה וכ"ת הבלעה דהר נפיש טרחי' מקידור ביכול להבליעו נמי מ"ט אקילו בי' רבנן באומד לקדרו וכ"ת כל שיכול להבליעו לא תקינו בי' רבנן קידור הא גיא יתר מאלפים לרש"י אע"ג דיכול להבליעו מקדרו ורב הונא ברי' דר"נ נמי סתמא קאמר אמתני' ל"ש אלא במתלקט יו"ד מתוך ה' ובין אהבלעה בין אקידור דמתני' קאמר נהי דהבלעה בגיא איכא למימר הואיל ולא מטרח בה מידי מ"מ מבליעו אלא קידור בהר מ"ש מהבלעה דידי' ותו הידור בגיא היכא דלא ניחא תשמישתי' אמאי גרע מהבלעה דהר דלא אטרחו רבנן קידור בגיא נמי לא לטרח ואי משום הא דשמואל לא איריא אימא

שמואל ה"ק ל"ש מבליע או מקדר וכי לא ניחא תשמישתי' אומדו אלא שאין חוט יורד כנגדו אבל חוט יורד כנגדו לא מבליעו ולא מקדרו ולא אומדו אלא מודדו מדידה יפה ואי לא קאי אהבלעה קאמר ל"ש מקדרו או אומדו ואפי' בלאו ברייתא דאומדו לא תיקשי דשמואל לא אתי לאפוקי אין יורד כנגדו אלא דלא משח לי' מדידה יפה כחוט יורד כנגדו וקאמר ל"ש תקדרו אבל מדידה יפה לא אלא באין יורד כנגדו אבל יורד כנגדו מודדו מדידה יפה אבל באומד לא קמיירי דאיכא גווני באין יורד כנגדו דאומדו ואפי' הבלעה ליכא למשמע מדשמואל דשאני גיא מהר ועל כרחך צריך אתה לומר כך להרשב"א (עה"ק שער ה' סי' י"א) דלא שאני לי' בין הר לגיא וכי היכי דבהר בלא ניחא תשמישתי' אומדו בגיא נמי אומדו להרא"ש נמי נהי דבהבלעה שאני לי' בין הר לגיא כדמשמע דרב יוסף ומתנייתא דאלפים בקידור בגיא נמי היכא דלא ניחא תשמישתי' ולא יכול להבליעו אומדו וכ"ת גיא להרא"ש נפקא לי' מדאצריך הבלעה בעמקו אלפים ואלפים עמוק דמבליעו בחבל נ' מתלקט טפי מיו"ד מתוך ד' כדאמר ה"ה ותו לדידי' דאמר ד' דאמר אבימי דמתרחק ד' אלמא אפי' אלפים מתוך ד' חדא התם הבלעה קידור מנא לי' ותו מאן דנפקא לי' מהא לא מדמי הר לגיא כלל:

דף נח:

אלפים פירש"י אבל יותר מכאן מקדר וכן אמר הרשב"א וכולהי רבוותאי אמרי מודד כל השיפוע:

הכא בחוט המשקולת יורד כנגדו אבל באין יורד כנגדו אע"ג היכא דעד אלפים אומדו להרשב"א דמשוי גיא להר מ"מ טפי מאלפים אפי' הבלעה לא:

ואמרו רבותינו בעלי התוס' דרב יוסף אדשמואל קאי וכן אמר הרשב"א והרא"ש והריטב"א דאמרו תרוי' דרב יוסף בהבלעה דבגיא מ"מ מבליעו וקמ"ל דבהבלעה נמי שאני חוט יורד כנגדו מאין יורד כנגדו דהתם ק' למר ואלפים למר טפי לא וביורד כנגדו אפי' טפי מאלפים מבליעו ודשמואל בלא יכול להבליעו דמקדר ובחוט יורד כנגדו לא אטרחוה ומודד המישור והיינו דארש"י בדשמואל אמקדר ודרב יוסף אהבלעה ולהרמב"ם שמואל בכותל ולא אמרו בו אלפים ודרב יוסף בגיא ובגיא לא אמרו יורד כנגדו אלא לענין אלפים אבל לענין הבלעה וקידור אפי' ביורד כנגדו מקדר:

בחוט יורד כנגדו דכ"ע אפי' יתר מאלפים ואפי' ללישנא קמא דמתנייתא ורב יוסף באין יורד כנגדו אבל ביורד כנגדו לא קמיירי ובאין החוט יורד כנגדו ללישנא קמא הלכתא כאחרים דקאי רב יוסף כוותי' וללישנא בתרא דרב יוסף ביורד כנגדו אימא באין יורד

כנגדו הלכה כרבים ועד ק' אין טפי לא ומדקי"ל הלכה כמיקל בעירוב הילכתא כלישנא קמא לקולא והיינו דאמרי כולהי רבוותא עד אלפים:

וכי אין חוט כו' עד כמה ש"מ בגיא אפי' מתלקט אלפים מתוך ד"א נמי לא:

מיהא איכא למימר בהבלעה דיותר מאלפים או באומד וכדאמרן ולהרא"ש מוט יורד כנגדו דהר לא מיפרשא ואיכא למימר בהר נמי אי בכל שיפועו לית בי' ד' לא חשיבא ואפי' מתלקט גובה פורתא והריטב"א פריש לר"ת דכי ליכא כשלון יתר מד' מודדו כקרקע חלקה אע"ג דכי מטי טפי איכשלי בי'. והריא"פ מתני וכי חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה. ופריש הריטב"א לרש"י דכי יורד כנגדו ממש עד עומק ד"א הו"ל לא ניחא תשמישתי' דד"א לא שייר אינשי. וה"ה תרגמא אליבא דהרמב"ם וכי חוט יורד כנגדו דאמרת אפי' עמקו יתר מאלפים עד כמה יהא עמקו אמר אבימי ד' אלפים:

בתוס' ללישנא קמא דרבא לא מיפרשא מאי ניחא תשמישתי' ומאי לא ניחא תשמישתי' ורש"י הא פריש התם ניחא תשמישתי' כגון יו"ד מתוך ד' וממילא דבציר מהא הוה לא ניחא תשמישתי':

להרשב"ם ללישנא קמא דרבא ג' מדות מתלקט יו"ד מתוך ה' מדידה יפה:

מתוך ד' מבליעו או מקדר עד שירד חוט המשקולת כנגדו:

חוט יורד כנגדי מודד המישור ומדלג השיפוע ולרב הונא ברי' דר"נ ד' מדות יו"ד מתוך ה' מבלועו או מקדר מתוך ד' אומדו חוט יורד כנגדו מודד המישור יו"ד מתוך וי"ו ודד כולי כדתניא ימוד את הכותל ואוקימנא בניחא תשמישתי':

להרמב"ם שלשה דברים נאמרו במדידה הר וכותל וגיא שתי מדות בגיא ושתים בהר ושלש בכותל שתים בגיא אין חוט יורד כנגדו עד אלפים עומק מבליעו ואם אינו יכול מקדרו חוט יורד כנגדו עד ד' אלפים מבליעו או מקדרו. יותר מזה מודד כולו והיינו דרב יוסף ומתניתא שתים בהר מתלקט יו"ד מתוך ה' מבליעו או מקדרו. מתוך ד' אומדו ובפירושו על המשנה פחות מה' כמתוך ד' והיינו רב הונא ברי' דר"נ. שלש בכותל נוח להשתמש בו מודד כולו ואם לאו אומדו. יורד החוט כנגדו מודד המישור והיינו דתרתי מתנייתא כדמתני הריא"פ ודשמואל:

ולהרשב"א גיא וגדר והר וכותל כולן שוין. וד' מידות מתלקט יו"ד מתוך יתר מה' מודד כולו ומסתברא דנפקא לי' ממתניתא דמתני הריא"פ והתניא מודדו מדידה פה. מתוך ה' מבליעו או מקדר מתוך ד' אומדו יורד החוט כנגדו מודד המישור. וביורד החוט כנגדו ל"ש אלפים ל"ש יתר מאלפים ומתלקט מתוך ה' או מתוך ד' עד אלפים יתר מאלפים מקדר. ל"ש בגובה ל"ש בעומק

ולהרא"ש שלש מדות בהר וכותל שתים בגיא שלש בהר מתלקט יו"ד מתוך ה' מבליעו או מקדר מתוך ד' אומדו יורד החוט כנגדו מודד המישור ומתוך ד' אומדו לא אמרן אלא ביכול להבליעו אבל אינו יכול להבליעו צריך לקדר וכבר אמרן דלא מסתבר אלא בין כך ובין כך אומדו שתים שהן ארבע בגיא שתים ביכול להבליעו ושתים באינו יכול להבליעו יכול להבליעו מבליעו אפי' בחוט יורד כנגדו. אלא אם יורד כנגדו מבליעו אפי' ביתר מאלפים. ואם אינו יורד כנגדו עד אלפים מבליעו יתר מכן מודד כולו ושתים באינו יכול להבליעו אם החוט יורד כנגדו אינו מודד אלא המישור ואפי' יתר מאלפים ואם אין החוט יורד כנגדו עד אלפים מקדרו יתר מכן מודד כולו:

מדקאמר ולא בערי מקלט מכלל דבשאר ערי הלוים מקדרין בתחומן כי היכי דמקדרין בתחומי שבת דתחומי שבת הא מערי לוים ילפינן להו אלא כיון דלקליטה דרוצח אין מקדרין ממילא למיהב תחום ערי מקלט ללוים נמי אין מקדרין דכי להא הוי תחום ולהא לא הוי תחום וממילא לשאר ערי לוים. ותו מכדי טעמא מאי דאין מקדרין מפני שהן של תורה והני נמי הא של תורה נינהו. וכדאמרו גבי ספק עירוב דבכל מערבין דלמ"ד תחומין דאורייתא אין מקדרין כדאמר רב נחמן בהנך מפני שהן של תורה אלמא כל של תורה אין מקדרין ולמ"ד תחומין דאורייתא בין תחומין בין ערי הלוים אין מקדרין ולמ"ד תחומין דרבנן בתחומין מקדרין בלוים אין מקדרין ולא ילפינן תחומין מלוים הואיל ומדרבנן נינהי לקולא ילפינן מהנך דשל תורה לחומרא לא ילפינן הם אמרו תחומין והם אמרו לקדר ופליגא דירושלמי דאמרה למ"ד אלף מגרש ואלפים תחום שבת אע"ג דתחומין דאורייתא מקדרין בתחומין ואין מקדרין בערי הלוים [הואיל ותחומין לא גמרי מערי הלוים. ולמ"ד אלף מגרש ואלפים שבות וכרמים בתחומין נמי אין מקדרין כיון דנערי הלוים. גמירי דמיין אהדדי:]

חסר שם שנאכל מעש וכתבתי מדעתי וכן הוא בירושלמי:

מתני': **אלא** מן המומחה אמרי קשישאי כדכתוב ומחה ואמר ר"ת למדוד באמצע העיר להבליע ולקדר ההרים וגאיות:

והר"י אלפסי אמר מלשון ומחה כלומר מקום שוה ומישור ודהריא"פ לאו היינו דר"ת דלא קאמר כנגד העיר אלא מקום שמודד והא מקום שוה ומישור אלא כדאמרי הריטב"א וה"ר יונתן אליבי' שאין מתחילין למדוד אלא ממקום שיכול להגיע מכאן ועד סוף התחום שלא יצטרך להניח מקום המדידה ולילך למקום אחר כדי להבליע כו' ולדידן אתחזיא לא מיבעיא הא דלא אלא אפי' לא יצטרך להניח מקומו ואיכא כנגד העיר מקום שוה ומישור ומקום גאיות והרים לא ימוד במקום גאיות והרים להבליעו או לקדר או מדידה

יפה אלא מודד במקום המישור ומשם מותח החוט ודיו וכי אמרינן מקדר או מבליע שאין שם מקום מישור והכי תניא בתוספ' היה לפניו הר ומישור מודד את המישור ונשכר ומניח את ההר הר וגאיות מודד את הגאיות ונשכר ומניח את ההר ואיכא למימר אפי' כנגד העיר הרים וגאיות ושלא כנגד העיר מקום שוה ומישור הולך ומודד שלא כנגד העיר איפכא מדר"ת אימור דשמעת לה דבעינן בתוך התחום כדתנן ובלבד שלא יצא מחוץ לתחום אבל בתוך התחום מ"ל כנגד העיר מה לי כנגד הזויות ובתוספתא נמי מידי כנגד העיר קתני מודד המישור ומניח ההר קתני ואפי' מישור שלא כנגד העיר והא דתנן חוזר למדתו לאו כדי למדוד כנגד העיר הוא אלא משום דהתחיל למדוד כאן חוזר למקום שהתחיל וצריך תירוץ:

איבעיא לן ערי הלוים דכתיב בהו פיאות ואין מקדרין בהן במקום א' הרים וגאיות במקום א' מישור היכי מדדינן להו:

ואכרע הריטב"א לדרש"י דמומחה בכל מקום לישנא דבקי וחכם הוא וכן אמרו בירושלמי וכן אמר הרמב"ם והאי אין מודדין אלא מן המומחה אין שומעין במדידת תחומין אלא מן המומחה הבקי במדידה וכדאמרי בירושלמי הא מן ההדיוט אין שומעין לו ולא צריכי לשבושי גירסא כרש"י

ריבה למקום א' כו' הא דפרישו רבנן דתוס' והרא"ש דתלינן למקום שמיעט בגאיות והרים ומותח החוט באלכסון לא אמרי אלא אם שני המקומות צריכין לו למדוד כגון בשני הקרנות דאצרכוה למדוד בכל קרן א"נ כנגד רוחות העיר ובקרן וכדאמר משמי' דהראב"ד אהא דתניא וחוזר למדתו דצריך למדוד בכל רוח ובקרן אבל שני המקומות ברוח א' או בקרן א' שומעין למקום שריבה שמדד במקו' המישור ומותח חוט כנגדו ודיו ואע"ג דאיכא בהאי דוכתא עוד דוכתא דהרים וגאיות לית לן בה אטו כל פסיעה ופסיעה ימוד ותו התניא מודד המישור ומניח ההר. והרמב"ם פירשה ריבה למקום א' ממה שהיינו מוחזקין באותו תחום או מיעט וכו' שומעין אף למקום שריבה וכו':

דף נט.

ובלבד שלא ירבה כו':

לר"ח דמתני ואלכסונה קאמר יותר ממדת העיר ברחבה מצד א' או עגולה ואלכסונה באלכסונה דקרן כדארש"י וכן אמרי כולהי רבוותאי באלכסונא דקרן שלא ירבה כנגד העיר מחברו אלא עד מה שיתרבה כנגד צלע העיר מפני שמדד הקרן באלכסונו והוא שריבה כנגד העיר יותר מחבירו תקע"ב לפי חשבון אמתא ותרי חומשי וכן אמר הרשב"א והרמב"ם אמר תק"פ וטרח בה ה"ה:

לא להקל על ד"ת כל מה שהקילו בתחומין לא להקל על ד"ת דהא תחומין דרבנן אלא להחמיר על ד"ת דאפי' היכא דאקילו ביה סוף סוף להחמיר על ד"ת הוא דמן התורה אפי' יתר מאלפים מותר:

מתני': **הא** דאמר רש"י דלא הוי רה"ר משום שלא רחב י"ו אמה אפילו ברחב י"ו אמה משכחת לה דפילושי' בתרי פתחי דמדאורייתא כסתימי כגון פתחי דמחוזא דעריב לה רבה ב"ר אבוה ערסייתא משום שיור אע"ג דפתחי דידי' כסתימי דמיין כדעולא דמיית ליה בפ"ק דאמר עולא הני אבולי דמחוזא אלמלא דלתותי' ננעלות בלילה חייבין עלי' משום רה"ר והשתא דננעלות לא הוי רה"ר ואפי' רבנן לא גזרי ביה אלא משום שיור הוא דערב לה ערסייתא וכן לרבה דאמר סולם תורת פתח עליה וסולם מכאן ופתח מכאן הו"ל כשתי פתחים ואין מערבין ודאי לענין רה"ר דאורייתא כסתים דמי דר"ה במחיצה תליא והא מחיצה היא אלא לגבי שיור גזור רבנן בתרי פתחי מפולשי אע"ג דמדאורייתא לא הוי פילוש:

כשתימצי לומר לדברי רש"י שלשה דברים נאמרו ברה"ר סמ"ך רבוא בוקעין בה ומפולש ורחב י"ו אמה במפולש אזלינן בתר השתא אי לית לה השתא אלא פתח א' ואינה מפולשת מערבין את כולה אפי' בעיר של רבים כדתניא ואע"ג דמעקרא הי"ל ב' פתחין ואי השתא מפולשת אע"ג דמעקרא לא הוי לה אלא פתחא אי הוה בה ס' רבוא אין מערבין את כולה כדאמר ליה אביי לר' זירא ואע"ג דמתקן לה לפילושי' דלא ליהוי רה"ר ובס' רבוא אזלי' בתר מעיקרא אי מעקרא לאו לס' רבוא עבידא אע"ג דהשתא בקעי בה ס' רבוא מערבין כולה ומתקנינן לי' לרה"ר ואי מעקרא עבידא לס' רבוא אע"ג דהשתא ליכא ס' רבוא בעי שיורא וברחב י"ו אמה לא שאני לן אי אית בה רה"ר של י"ו אמה השתא והואי בה מעקרא ותקן לה ואי לית בה השתא ולא הואי בה מעקרא רה"ר של יו"א אלא כי עבידא מעקרא לס' רבוא והשתא היא מפולשת אין מערבין כולה ולדברי הריטב"א ג' דברים נאמרו ברה"ר מפולש ורחב י"ו אמה ומסור לרבים במפולש ורחב י"ו אמה אזלינן בתר השתא דאי השתא איכא רה"ר גמורה מפולש ורחב י"ו אמה והיא עבידא לרבים מעקרא לא מהני תקנתא לרה"ר לחי לר"י ודלת לרבנן לערב כולה ובעי שיורא ואי השתא לית בה רה"ר של י"וא ומפולש אלא אפי' רחב ולית בה אלא פתח א' א"נ מפולש ולית בה י"וא אפילו בשל רבים מערבין כולה הואיל וליכא רה"ר בה ובמסור לרבים אזלי' בתר מעקרא אי מעקרא דרבים הואי אע"ג דהשתא דיחיד שם רבים עלה וכי אית בה ר"ה של י"ו אמה ומפולש שיורא בעי ולא מהני בה תקנתא לר"ה לערב כולה ואי מעקרא הואי קנין של יחיד אע"ג דהשתא מסורה לרבים ואית בה ר"ה של י"ו אמה ומפולש מהניא בה

תקנת' לר"ה לחי לר"י או דלת לרבנן לערב כולה הואיל ושם יחיד עלי' ואמר הריטב"א פליגי בה אמרי לה השתא נמי יד היחיד בעי דמשלמי ליה רבים מס או שייר לעצמו ואמרי לה אפי' מכרה לרבים ואכרע כמ"ד מכרה לא אבל הרשב"א (עה"ק שער ב' סי' ד') אמר איזהו עיר של יחיד שבנאה היחיד לעצמו וישכירנו לרבים או שמכרה אח"כ לרבים או שבנאה להושיב בה דיורין ושייר לעצמו דרכים סרטיות ופלטיאות והרמב"ם ביחיד ורבים כהרשב"א והריטב"א ס"ל ואמר עיר שהיתה קנין של יחיד ובמפולש אמר כדתניא ומדלא פרישו בה לא הרמב"ם ולא הרשב"א דאיכא י"ו אמה דוקא כדפרישו במפולש מכלל אע"ג דליכא ר"ה של י"ו אמה נמי בעי שיורא כרש"י ופליגא דהריטב"א ולדברי הריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' דאמר רה"ר לא בעי ס' רבוא ועיר של יחיד כגון שאין ברחובותיה י"ו אמה ונעשית של רבים ע"י שנתוספו דיורין תקנו לה סרטיאות ופלטיאות ושווקים רחבין יו"א ויש בה משום רה"ר של תורה לדידהו במפולש אזלינן בתר השתא וברחב י"ו אמה אזלינן בתר מעקרא במפולש בתר השתא מדא"ל אביי לר' זירא אישפה הו"ל ולא הו"ל אלא פתח א' והשתא דאיפניא אישפה הו"ל כשני פתחין אלמא אע"ג דלא הו"ל מעקרא אלא פתח א':

עיר של רבים היא דאי עיר של יחיד התנן מערבין את כולה ואפי' נעשית של רבים ואי הוא מעקרא י"ו אמה אע"ג דלא הו"ל אלא פתח א' דהו"ל עיר שלרבים והשתא ליכא י"ו אמה ומפולשת דהו"ל נעשית של יחיד שיורא בעיא ואי השתא ליכא אלא פתח א' אע"ג דאיכא י"ו אמה מערבין כולה כדתניא ואי לא הואי מעקרא י"ו אמה עיר של יחיד הוא וא ע"ג דהשתא איכא י"ו אמה ומפולש מערבין כולה וקשיא טובא מ"ש די"ו אמה אע"ג דלאו מפולשת עיר דרבים קרי להו ומ"ש מפולשת וליכא י"ו אמה עיר דיחיד קרי לה ומסתברא ביחיד ורבים כהריטב"א דלישנא כוותי' דייקא והרמב"ם והרשב"א קיימי כוותי':

גמרא: **היכי** דמי עיר של יחיד כבר פירשוה הריטב"א:

ואין מערבין אותה לחצאין חצרות גופי' ודאי שריין אי ערבו לעצמן דמבואות אחצרות לא אסרי מידי דהוה אכולהי מבוי וחצרות דחצרות שריין אע"ג דרגילי להשתתף במבוי ולאשתמושי אהדדי דחצר ומבוי לאו חדא נינהו אלא מבואות בהדי הדדי ובהדי ההוא רה"ר דאיתקן כולהי כחדא נינהו ואסרי אהדדי משום דמבוי לא דרסא בחצר ולא מיבעיא חצרות דלא דרסי אהדדי אבל רה"ר דאתקן ומבואות דרסי אהדדי ומבואות דהאי גיסא דרה"ר ודהאי גיסא דרסי אהדדי דרך רה"ר:

דף נט:

להריטב"א ל"ש עיר של יחיד ל"ש של רבים אין מערבין לחצאין ולא מבוי מבוי בפ"ע אא"כ עשו למבוי דקה זה הכלל כל שיכול לערב ולא עירב ה"ז אוסר דכל העיר כחצר אחת היא ואוסר דריסת הרגל של כ"א על חבירו וכן מבוי אחד המתוקן בראשו ויכולין לערב יחד ואם העמיד לחי לחציו ובראשו אוסרין אלו על אלו והא דפ"ק כגון שלא העמיד אלא בחצי מבוי שאין חציו שמחוץ ללחי יכול לערב וכדאמרו בירושלמי וה"נ אם לא תקן אלא חציו של עיר ש"ד וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ב' סי' ד') ואמר הלכתא כלישנא בתרא דרב פפא ואפי' לרחבה אין מערבין לחצאין וכן אמר הרשב"א (שם י') ואף הריא"פ והרמב"ם סברי הכי מדלא מפלגי בה מידי ומדקאמר הריטב"א למאן דשרי ברחבה דע"כ לא קשרי אלא בצוה"פ או משהו מכאן ומשהו מכאן מכלל דמאן דאסר אפי' בצוה"פ נמי לא והלכתא כוותי' והא דעיר של רבים עושין לה שיור אמר הריטב"א דלא אסר רגל דשיור אכולה עיר משום שאינו יכול לערב שהרי אמרו חכמים אין מערבין כילה וכל שאינו יכול לערב אינו אוסר ולדידי' בעיר דיחיד דיכול לערב אוסר והשתא עיר חל יחיד מערבין את כולה ואסור לשייר שאם שייר אוסר השיור ושל רבים משייר ואסור לערב כולו זה וזה אין מערבין לחצאין ולא מבוי בפ"ע בלא דקה וקשיא האמר ר' יצחק בשיור דעיר דרבים אפי' בית א' וחצר א' ולא מיבעיא טפי משמע ומ"ש טפי מבית א' מ"ש מבוי אחד והרשב"א אמר בין בעיר של יחיד בין בשל רבים אין מערבין לחצאין ומדברי' משמע אף לא מבוי בפ"ע כהריטבא ובשיור אמר עושה חוצה לה שאינו תוך דלתותי' הנעולות ואינה מתערבת עמה אלא אלו משתתפין לעצמן כו' ומדבריו למדנו שאף לענין שיור של יחיד ורבים שוין תוך העיר אפי' בשל רבים אוסר וחוצה לה אפי' בשל יחיד אינו אוסר ואע"ג דיכול לערב ע"ע בחצר א' לא הואי אלא כב' חצרות ופתח ביניהם דאם רצו מערבין שנים והשתא אין חומר בשל יחיד משל רבים ולישנא דמתני' דיקא כוותי' דרבים חמורי מדיחיד ומתניתא דקתני עיר של יחיד משום דבעי למיתנא או כולה כדאמר הריטב"א ולמדנו עוד מדברי רבינו דאמר ואינה מתערבת עמה דלא בעינן מצי לעירובי כדאמר אביי בסוף אפי' כווי לא בעי ואע"ג דאמרו בירושלמי בפתוחין לתוכה דירושלמי פליגא כדאמרן התם ולרש"י והריטב"א משמי' דהרב מאייברא בעל התוס' הא דאין מערבין לחצאין ל"ש דיחיד ול"ש דרבים אבל הא דאמרינן מבוי מבוי נמי אסרי אהדדי אעיר דיחיד הוא דאמרינן משום דרגילי לערובי כולהי בהדי הדדי הו"ל כחצר אחת וכלחצאין דמי אבל דרבים דלא רגילי לא והשתא דיחיד אין מערבין אלא כולה ואי בעי מבוי לערובי באפי נפשי' בעי דקה ודרבים אין מערבין אלא בשיור או

מבוי מבוי וכן אמר ה"ר יונתן עושה לה שיור וכ"ש מבוי מבוי בפ"ע וכן אמרו הרא"ש וה"ר מרדכי כרש"י והרא"ש אמר הלכתא כלישנא קמא דרב פפא להקל וכן אמר הר"מ ואמר הרא"ש דוקא בלחי וקורה הוא דאין מועיל לחלקם זה מזה אבל בצוה"פ או משהו מכאן ומשהו מכאן נחלקין זה עזה וכ"כ התוס' אההיא דלרחבה מערבין וצריך שיהי' ביניהם צוה"פ או משהו מכאן ומשהו מכאן שלא יהא כ"א נפרץ במלואו למקום האסור לו וכ"כ על שיור עיר של רבים וכ"כ כ"מ דיכול לחלק מבוי לחצאין בצוה"פ או בשני לחיין כו' שהרי אפי' חצר א' אם חצין לחלקו באמצעיתו בשני פסין כו' ואם יותר מעשר בצוה"פ כו' וה"נ יכול לעשות במבוי כו' והא דפריך הכא מבוי מבוי נמי אסרי אהדדי היינו כשראשי המבואות מתוקנים בלחי או קורה דקתני בברייתא עושה לחי כו' עד אין מערבין לחצאין כו' אבל בשני פסין כו' או בצוה"פ אפילו ביותר מעשר מהני כו' וכן אמר ה"ר מרדכי משמי' דהר"מ ומודה דהא דאמר דאמר ל"ש אלא לארכה דאפי' צוה"פ או פסין לא מהני אבל לרחבה מהני כדאמר משמי' דרבנן דתוס' דלרחבה. דמהני הוא בצוה"פ או בפסין מכלל דלארכו אפי' בכה"ג נמי לא ולאידך לישנא לרחבה נמי אפי' צוה"פ או פסין לא מהני דבלא"ה ללישנא קמא נמי לא ותו דאי דרב פפא בלחי וקורה מאי קאמר כמאן כר"ע הא רבנן נמי ע"כ לא קאמרי אלא בפתחא מעליא והכא נמי הא אפי' פסין מהנו וקס"ד מתניתא ה"ק ואין מערבין אותה לחצאין כלל כלל לא אלא או כולה או מבוי מבוי בפ"ע אפי' בלחי וקורה דומיא דרישא והא דקאמר מ"ש לחצאין דלא פריך מפסין דחצאין אלחי וקורה דמבוי מ"ש לחצאין דאפי' פסין וצוה"פ לא מהני למר לארכה למר אפי' רחבה דאסרי אהדדי מבוי מבוי בלחי וקורה נמי אסרי אהדדי דכולה כחצר אחד או כמבוי אחד דמיין ומשני דעבד דקה וה"ה צוה"פ או פסין והשתא בלאו צוה"פ ביתר מיו"ד או פסין ביו"ד ל"ש הכא ל"ש חצי מבוי ל"ש חצי חצר אסרי אהדדי ופסין או צוה"פ מהנו בכל דוכתא לבר מלארכה דלא מהני וללישנא בתרא דלרחבה נמי לא מהני חצי חצר או מבוי נמי לא מהני וכי קאמרו הר"מ והרא"ש וה"ר מרדכי משום דס"ל כלישנא קמא והא דמשני דעביד דקה ולא קאמר דעביד פסין או צוה"פ לפרוקי נמי לישנא בתרא דרב פפא דאמר לרחבה נמי לא מהני צוה"פ ולדידי' במבוי מבוי נמי לא מהני אלא דקה וה"ה ללישנא קמא דאמר לרחבה מהני צוה"פ במבוי מבוי נמי בצוה"פ או פסין קאמר אבל לחי וקורה לא מיהא מ"מ דחיקא שיטתי' חדא מדשנינן דעביד דקה דקה דמהני אפי' לחצר דמבוי אין הא פסין או צוה"פ לא ואי ללישנא מא מהני צוה"פ לימא בהדיא ללישנא בתרא דקה וללישנא קמא פסין ומדסתים מכלל דכ"ע דקה דוק' ותו ללישנא קמא אפי' למאי דמשני לא דמי לחצאין דארכה למבוי מבוי דהתם אפי'

צוה"פ לא מהני ואלו במבוי מבוי מהני ומאי קושיא מ"ש לחצאין דלא אימא במבוי מבוי אפי' לחי וקורה נמי מהניא ולא דמי לארכה דחצאין ואי ללישנא בתרא לחוד פריך הרא"ש דאמר הלכתא כלישנא קמא מבוי מבוי דאמרת לחי וקורה לא מהני מנא לך הא וכ"ת קסבר הרא"ש קושיין ללישנא בתרא לחוד דמבוי מבוי לרחבה לחצאין דמיא ופסין דאמר מסברא קאמר דרחבה נמי פסין או צוה"פ בעי חדא הא איהו דאמר דוקא בלחי וקורה הוא דאין מועיל כו' מכלל דתלמודא אין מועיל קאמר אפי' ללישנא קמא ועוד דקאמר והא דפריך הכא מבוי מבוי כו' היינו במתוקנים בלחי וקורה דקתני בברייתא עושה לחי כו' ואי איתא לימא דאמתוקנים בצוה"פ נמי פריך וללישנא בתרא דאמר לרחבה נמי לא מהני צוה"פ הלכך מסתברא תרין מילי אתמרי ברשויות חדא פירצה לרשות האסור לו ואידך רגל דחברי' כל היכא דדרס רגל דחברי' ומשתמש בגווי' הו"ל רשותי' דחברי' והיינו עירובי חצירות לגבי פירצה אהני לחי וקורה או פסין או צוה"פ ולא מיבעיא פתחא מעליא וקמפסיק בין תרין רשותי ולגבי רגל דחברי' אפי' דלת נעול לא מהניא כבתים דאסרי בחצר וחצירות במבוי' והכי נמי משום רגל הוא דכולא העיר משתמשה בכולה ומערבי לכולה אהדדי אפי' דלת של ברזל לא מהני לאפסוקינהו אלא היכא דמסלקי נפשי' כגון לרחבה ללישנא קמא דכל חד אזיל ומשתמש להדי פתחא דידי' וכגון דקה דאפי' בחצר דמבוי מהני דמסלק נפשי' והיינו דאמרו ביר ושלמי עלי' דהא מתני' תני בשם ר' יודא אין מערבין אותה חצין וחלפי' שיטתא דר' יודא דתני ר' חייא כיצד מתירין רה"ר ר' יודא אומר לחי מיכן ולחי מוכן וקורה מיכן וקורה מיכן וחכמים אומרים כו' לא על הדא את אמרת אלא על הדא אפי' עיר גדולה כאנטוכיא ואין בה אלא דלת אחד בלבד מערבין עלי' תני בשם ר' יודא אין מערבין אותה חצין והכי מתרגמא דירושלמי פליגא אדבבלי דאמרו דר' יודא אעיר דמתני' אמר אין מערבין לחצאין וקסברי עיר שיש לה כמה פתחים אפי' של יחיד לא הויא כולה כמבוי אחד שפתוחין לו חצירות או כחצר שפתוחין לה בתים וקס"ד הא דאין מערבין אותה חצין משום שנפרצה חצי' לחצי' במלואה והו"ל נפרצה במלואה למקום האסור לה וקשיא לי' דר' יודא אפי' ברה"ר מתיר בלחי וקורה ולא מיבעיא הכא ומשני הא דר' יודא על הדא אין בה אלא דלת א' דהא כחצר אחד וכמבוי אחד הוא וכי היכי דרשות בתים אסרה אחצר ורשות חצירות אסרה למבוי הכא נמי חצי מבוי לחצי לא מהני בי' הפסקה דמהני אפי' ברה"ר ואף הריא"ף והרמב"ם והרשב"א קפסקי ואמרי אין מערבין לחצאין ולא מבוי מבוי אלא ע"י דקה ולא אמרי דפסין או צוה"פ מהני אלמא קסברי דלא מהני מיהא

איכא למימר אינהו לטעמי' דס"ל כלישנא בתרא דאפי' לרחבה לא מהני צוה"פ ומבוי מבוי כלרחבה דמיא:

דקה פירש"י פתח קטן אסברה ניהלן הריטב"א פתח נמוך רחב ד' בראש כ מבוי בחומת העיר שיכולין לצאת משם ולחוץ לעיר ואין צריך לצאת דרך פתחי העיר וגלי אדעתי' דאסתלקי כו' וכן פירש בדקה דאחד מבני מבוי ובאנש מרפסת ואמר הריטב"א והגאונים פי' איצטבא גבוה ג' ורחב ד' טפחים כו' ואב ומיהו לרחבה של עיר לא מהני מציבה ואיצטבא דאיצטבא ברה"ר לא חשובא וכן אמר הראב"ד דלא מהני ברה"ר וכן אמר הרשב"א איצטבא גבוהה ג"ט ורחבה ד' ובתוס' גבוה ד"ט:

והאי דקה בהדי לחי או פסין דבלאו הכי דקה לא מהני מידי כדאמרינן בשמעתין ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי קא עביד דקה מאי הוי:

לרש"י וכולהי רבוותאי דקמו בשיטתי' דמבוי מבוי דלא מערבין לא אמר אלא בעיר של יחיד אבל בעיר של רבים מערבין איבעיא לן בעיר ש רבים ואין לה אלא פתח א' דמערבין את כולה כולה דוקא אבל מבוי מבוי לא או דלמא התם בכל גווני שרי ומסתברא דהא בהא תליא היכא דמערבין כולה לא מערבין מבוי מבוי ואכתי תיבעי לך בתר מעקרא אזלינן כדקא אזלינן בשל יחיד ורבים ואי הו"ל מעקרא ב' פתחין מערבין מבוי מבוי אע"ג דהשתא לית לה אלא פתח אחד ואי מעקרא הו"ל פתח אחד אע"ג דהשתא אית לה ב' פתחין אין מערבין מבוי מבוי:

או דלמא בתר השתא אזלינן כדקא אזלינן בתר השתא לענין לערב כולה ומסתברא בתר השתא אזלינן ולא דמי לשל יחיד ורבים דהתם לענין לערב את כולה נמי אזלינן בתר בעקרא ושל יחיד ונעשית של רבים אכתי מערבין כולה כדמעקרא ושל רבים ונעשית של יחיד אין מערבין כולה כדמעקרא אבל הכא דלענין לערב כולה אזלינן בתר השתא והיכא דהשתא מערבין כולה לא מערבין מבוי מבוי והיכא דהשתא אין מערבין כולה מערבין מבוי מבוי ובסולם מצד אחד דאמרינן תורת מחיצה עליו להקל קולא דאתי לידי חומרא הוא דאי לא ערבא מבוי בהדי' אוסר עליהן הואיל ומערבין כולה תו לא מערבין מבוי מבוי וכ"ת נימא הכא לקולא והכא לקולא כדאמרינן בכותל שרצפו בסולמות הכי השתא התם אי בעי לערובי חדא אמרינן פתחא הוא ואי בעי לעירובי תרתי אמרינן מחיצה הוא אבל הכא הא דמבוי מבוי בשריותא דעירובי כולה תליא כי שרי לערובי כולה אסור מבוי מבוי וא"נ נימא פתחא הוא מ"מ לא תיסר לערובי כולה דלענין כולה מחיצה הוא וכיון דסוף סוף כולה שריא ממילא אסורא מבוי מבוי וכ"ת מאי חזית דלערב כולה אזלית לקולא ואמרת תורת מחיצה עליו ולערב מבוי מבוי לחומרא דלא איפוך אנא

חדא דהאי קולא טפי ועוד דתורת מחיצה מסתברא טפי ואבע"א סו לם לאו משום קולא הוא דאמרינן הכי אלא משום דמחיצה גמורה ועירובי חדא משום דניחא תשמישתי' מחצר לחצר הוא דשרי כדבעינא למימר קמן וה"נ מחיצה גמורה הוא:

דף ס.

מדרמינן דרב נחמן אדרב נחמן דאמר סולם תורת מחיצה עליו ורמינן נמי דשמואל אדשמואל ומי אמר שמואל תורת מחיצה עליו ושנינן במגופפות עד עשר אמות דהו"ל פתחא ש"מ דכל דתורת פתח עליו אוסרין בני מרפסת על בני החצר ולא דמי לשתי חצירות זו לפנים מזו דמרפסת וחצר מישך שייכי אהדדי טפי מב' חצרות זו לפנים מזו כדאמר הריטב"א הלכך היכא דאיכא תורת פתח כגוונא דשמעתן אפי' עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן דהו"ל רגל המותרת במקומה אוסרין אלו על אלו והיכא דכולה גבוה יו"ד דתורת מחיצה עליו אפי' לא ערבו בני מרפסת לעצמן אינן אוסרין על בני החצר דרגל האסורה אינה אוסרת אלא דרך פתח אבל דרך מחיצה לא דבמרפסת וחצר לא שאני בין רגל המותרת במקומה לרגל האסורה ורגל המותרת דמרפסת כרגל האסורה דחצר דמיא משום דשייכי אהדדי טפי וקשיא להרב בעל הטורים דאמר (ריש סי' שע"ה אינן אוסרין על בני החצר דסולם תורת פתח עליו והוי כשתי חצרות ופתח ביניהן שאם רצו מערבין א' ואם רצו כ"א מערב לעצמו ובלבד שיערבו כל בני מרפסת לעצמן כדי שתהא רגל המותרת במקומה חדא דהיכא דאיכא תורת פתח עליו אפי' ערבו לעצמן אוסרין כגוונא דשמעתין דאיכא פתחא ועוד היכא דשרי אפי' רגל האסורה שרי והר"י קארו קבע לה נמי להא דהרב בעל הטורים בס' ש"ע ואיכא למימר סולם דתורת מחיצה עליו סמיך אדאמר (סי' שצ"ב) גבי עיר של רבים וסולם מכאן ופתח מכאן והכא אשמעינן דלא תימא תורת מחיצה עליו ולא מערבין אחד קמ"ל דתורת פתח נמי עליו והאי תורת פתח דקאמר לאו דהכא תורת פתח עליו אלא דהכא תורת פתח דבין שתי חצרות דעלמא עליו דאם רצו מערבין אחד ואם רצו מערבין שניהם והכא היינו טעמא דלערב שנים אמרי' תורת מחיצה עליו ולערב אחד אמרינן תורת פתח עליו אלא דלא חש לפרושי טעמא וסמיך אדעיר של רבים והכא הלכתי' הוא דנקט ואתי ואע"ג דאיכא למיטעי בגוונא דשמעתין לא חש לי' דלא שכיחא מ"מ רגל האסורה דאסר קשיא ואידך נמי בדוחקא איפרקא ואשכחן נמי להריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' ולהרז"ה בכיצד משתתפין אמתני' דאנשי חצר ואנשי מרפסת דתהו בדרש"י דפריש משום דסולם תורת מחיצה ותיפק לי' דרגל המותרת במקומה היא וכן הר' יונתן תרגמא למתני' משום רגל המותרת ומאן

מתרגם לן לדידהו הא דר' נחמן אמר שמואל ובעינן מימר לדידהו הכא בערבו אנשי החצר ואנשי מרפסת לא ערבו והו"ל רגל האסורה במקומה וצ"ת:

והא דאמר שמואל תורת מחיצה עליו. פירש"י דכל בעירובין להקל וקולא יתירא היא דהוה כתרי קולי דסתרי אהדדי הלכך מתחזיא לן דהכא לאו משום קולא דעירובין הוא אלא מחיצה גמורה היא ושאני לענין עירוב אחד דלאו במחיצה תליא אלא בדניחא תשמישתי' דהאי חצר באידך חצר תליא מידי דהוה אפתח שבין ב' חצרות דבכל דוכתא פתחא מחיצה הוא בשבת ובכלאים והכא אם רצו מערבין אחד לאו משום דניחא תשמישתי' דהאי בדאידך דרך פתחא סולם נמי אע"ג דעדיף מפתחא דאפי' ביתר מעשר לא בטל למחיצה וכן בעיר של רבים לא הוי כפתחא מ"מ הא ניחא תשמישתי' דתרי חצרין ע"י סולם וכל דרויחא תשמישתי' מצי מערבי חד.

מכלל דאי בעי לערובי כו' מכלל דמתניתין בדמצי מערב בהדי עיר ואימא בהכי דוקא מהני שיור אבל בדלא מצי מערב בהדי' עיר אימא לא מהני שיור ופשיט דמתניתין ה"ק אין מערבין כולה בדמצי מערב אא"כ עשו שיור והאי שיור נ"ש דמצי מערב ל"ש דלא מצי:

בי תיבנא בתוס' בהדי' ג' חצרות ולטעמיי' דאמרו הלכה כר"ש אבל לרבוותאי דאמרי הלכה כר' יצחק בי תיבנא לתורי קאמר ואמר הריטב"א בי תיבנא דהואי בי' בית דירה אבל לא הוי בי' בית דירה לא עדיפא מחצר בלא ביתא דפשיטא לן דלא הוי שיור הואיל ולא הוי בית דירה וכן אמר הריא"פ והרמב"ם והרשב"א בית אחד בחצר אחד ובי תיבנא לא מדכרי שמי' והרב בעל הטורים אמר אפי' בית הבקר ובית התבן וקבעי בש"ע ולדידי' חצר גריעא מבי תיבנא:

כעין חדשה מהו. פירש"י עיר קטנה של נ' דיורין ואינה סמוכה לגדולה. ואע"ג דרש"י הוא דאמר עיר של רבים ס' רבוא בוקעין בה הכא בקטנה דאית בה שווקין דבקעי בה ס' רבוא מסביבותי' והרא"ש אמר עיר של רבים שנתמעטה ועמדה על נ' דיורין והרז"ה והריטב"א משמי' דרש"י דאמרי תרוי' קטנה הסמוכה לגדולה קמיבעיא לי' אי גדולה נעשית שיור לקטנה ומערבין קטנה כולה לעצמה ואינהי נוסחא אחרית הו"ל בשמעתין ולכולהי הכת' כמיקל והריא"ף והרמב"ם והרשב"א דלא מייתי הא דעיר קטנה והא דנתמעטה אלא הרמב"ם אמר אלו המשתתפין מותרין בכולה חוץ מאותו מקום ששיירו והנשארים מותרין במקומן ואסורין בשאר כל המדינה וכן אמר הרשב"א אלמא כהרז"ה והריטב"א ס"ל והלכה כדברי המיקל והא דנתמעטה ודקטנה ליתא:

רבותינו בעלי התוס' אמרו הלכה כר"ש וכולהי רבוותאי אמרו הלכה כר' יצחק:

מתני': **הא** דאמר רש"י לביתו לדין ביתו לעירובו לדין עירובו דלביתו מויש מצי אזיל ע"י עירובו כיון דאית לי' מעירובי' אלפים לכל רוח ביתו בתוך אלפים הוא וכן עירובי' באלפים דבית' הוא ועוד רבותא קמ"ל דמותר לביתו ולאלפים דידי' ולעירובו וחלפים דידי':

הא דאמר רש"י דמסתמא בביתו ניחא לי' למוקני בשאין עירובי' וכה"ג פרישו רבנן דתוס' במי שהוצאוהו אמתני' דהי' מכיר אילן או גדר ולאו טעמא דיקא הוא דבדרך נמי ניחא לי' דליקני בדוכתי' אי לא קני עירוב ולא ליהוי סגיר בד"א אלא ביתו היינו טעמא דביתו ממילא קני לי' ולא מיעקר שביתתו עד דקני במקום עירובי' וכל דלא קני התם ממילא קם בביתו ולא מיבעיא לרבנן דר' יוחנן בן נורי דאמרי ישן בדרך לא קני ואין לו אלא ד"א בדרך לא קני ממילא בדוכתי' אלא אפילו לריב"נ דאמר ישן בדרך וחפצי הפקר ממילא קני בדוכתי' הנ"מ היכא דלא אמר ולא עביד מידי אבל היכא דערב או דאמר שביתתי באילן לא קני אבל בביתו אלים קניני' ולא פקעי עד דקני במקום עירובי'

ולביתו יתר מיכן. ה"ה לביתו נמי אלפים מותר לעירובי' ואסור לביתו דהא קני לי' עירובי' ואיידי דתנא רישא לעירובי' יתר מיכן תני נמי סיפא יתר מיכן וכולהי בבא דלא צריכא היא ולא תני לה אלא איידי דרישא:

דף ס:

גמרא: **והתניא** ה"ה דאיכא למירמי מתני' דלמודד שאמרו כו' אלא רמי ברייתא דתני בהדיא דמפסיד כל העיר:

משתכר אותו אמה ומפסיד כו' וקשיא כיון דאמר רבא הנותן עירובו יש לו ד"א כמאן דמנח עירובי' בכולהי ד"א דמי כדאמר רבא אמתני' דנתגלגל חוץ לתחום ל"ש אלא חוץ לד"א אבל בתוך ד"א כנתגלגל בתוך התחום דמי ולר' יודא דאמר לאיזו רוח שירצה ילך מצי לברורי לי' ד"א לצד העיר ולר"א דאמר והוא באמצעין אית לי' חדא גרמידא בעיבורה של עיר והוה כמאן דמנח עירובי' ועיבורה של העיר ונותן עירובי' בעיר כל העיר כד"א ונהי דלא אמרינן לא עשה ולא כלום אע"ג דד"א דידי' מיבלע בעבורה של העיר כיון דבעירובי' קני שביתה התם מהתם יהבינן לי' אלפים אלא הא דלא הבינן לי' אלא חצי העיר אמאי הא מקצת עירובי' מעיר היא ובנותן כל העיר כד"א וניחא לן כי יהבי רבנן לנותן עירובי' כל העיר כד"א היכא דלית לי' שביתה אלא בער אבל הכא דאית לי' שביתה באמה חוץ לעיר ומהלך לאותו רוח אמה ואלפים מן העיר תו נא שויוהו לכל העיר כד"א אע"ג דקצת שביתתי' בעיר.

הא דרמי ברייתא אמתני' הו"מ מוקמי למתניתא כר"ע דאמר אפי' נותן עירובי בעיר אין לו אפי' באותו העיר אלא ממקום עירובי' אלפים ולא מיבעיא מודד מעירובי' והעיר בתוך אלפים מעירובי' לא הוי כולה כד"א אלא דניחא לי' לאוקמא אפי' כרבנן ואפי' בלן בה מסתברא לר"ע לא הוי כולה כד"א דהא לרבנן נותן עירובי' עדיף מלן בה דנותן כל העיר כד"א ואלו לן בה וכלתה בחצי העיר אין לו חצי' ור"ע דפליג בנותן בלן בה מיבעיא וכן עודד ממקום שביתתו והשתא רו אידי אימא מוקמי ל ברייתא כר"ע:

כלתה מדתו בסוף העיר פשיטא כלתה מדתו בסוף העיר ועיבורה דכל העיר ועבורה כד"א מדתנן נתנו חוץ לעבורה מה שנשכר הוא מפסיד ואוקמינן כלתה בסוף העיר כלתה בסוף העיר ועדיין יש עבור לעיר מהו אסוף העיר ועבורה קאמר אבל הכא כי כלתה בחצי העיר דמי ומדת העיר עולה לו למדת התחום או דלמא לא אמרי עבורה להחזיר למיהוי ככלתה בחצי העיר ובסוף העיר בסוף העיר ממש ואע"ג דאית לה עוד עבור ואת"ל בסוף העיר ממש עבורה היכי מדדינן לי' כיון דכל העיר כד"א עבורה בטולי בטלי לגבי העיר וכל העיר ועבורה כד"א או דלמא כיון דלא חשבת לי' בהדי עיר למיהוי כחצי העיר למיהוי בהדי עיר כד"א ומי לא תחשוב לי' ומדת עבורה עולה לו למדת התחום.

אין אלו אלא דברי נביאות בתוס' דלגבי מודד הוה ידע דיש לחלק כו' לאו דיש לחלק כדריב"ל קאמר אלא דיש לחלק וקס"ד דאי כלתה בחצי העיר אין לו אלא חצי' וכלתה בסוף העיר יש לו כל העיר דמדת העיר עולה לו במדת התחום ול"ש הא ול"ש הא מדת העיר עולה לו אלא איידי דאמר מבעי בלן בה דס"ד דל"ש בחצי העיר ל"ש בסופה קאמר נמי דגבי מודד ידע דיש לחלק והיינו לפי המדה אלא בלן בה קס"ד אי בתרוי' משלימין לו את השאר או בתרוי' לגבי חוצה לה עולה מדת העיר במדת התחום ומשני דשאני בין כלתה בחצי העיר דמהלך את כולה ותו לא אע"ג דלגבי העיר כולה כד"א לגבי חוצה לה לא ובין כלתה בסופה דאפי' לגבי חוצה כולה כד"א וכדאריב"ל במודד דבכלתה בחצי' אין לו אלא חצי ובכלתה בסופה כולה כד"א אפי' לגבי חוצה ה"נ בלן בכלתה בחצי' אין לו אלא העיר ובכלתה בסופה משלימין לו ומודד קשיא לי' לר' אידי מ"ל הא מ"ל הא כיון דכלתה בחצי' לא הוי העיר כד"א כלל אפי' לגבה בכלתה בסופה נמי לא ליהוי כולה כד"א אלא תעלה במדת התחום ולדידן לא אתחזיא למימר דרב אידי מודי בלן דשאני בין כלתה בחצי העיר לכלתה בסוף העיר דאי הוה ס"ל דאיכא לאפלוגי בהא לא הוה אמר דבר נביאות כי היכי דאיכא לאפלוגי בלן אימא במודד נמי איכא לאפלוגי אלא ס"ל דליכא לאפלוגי בהא כלל וכדאמר מה לי הא מה לי הא ואי תימא דר' אידי מודי בלן

אימא הכי קסבר בלן אפי' כלתה בחצי' כולה כד"א וחוצה לה נמי והיינו מתני' ובריייתא לא שמיע לי' א"נ שמיע לי' ודחיק ומוקים לה בלא שבת בעירו:

והא דאמרינן כלתה בסוף העיר לא תנן אמר עלה הריטב"א והתנן מה שנשכר הוא מפסיד ותו לא במאי מוקמת לה לאו בכלתה מדתו בסוף העיר דכולה כד"א תירץ הר' יודא מתני' שלן בתוך העיד בהא וודאי מודי ר' אידי דכולה כד"א ואע"פ שנתן עירובי' חוצה לה דאי לא תימא הכי מי שלן בעיר גדולה שיש מביתו עד סוף העיר אלפים לא יערב חוץ לעיר שאם הוא חוץ לעיר לא ישוב לביתו ואם בביתו לח יכול לילך למקום עירובו אלא וודאי כשכלתה מדתו בסוף העיר שלן בה מהלך את כולה מיהת אלא אין משלימין לו חוצה לה ור' אידי לא תמה אלא במי שלא לן בתוך העיר ובהא קאמר דלא תנן והאי כלתה מדתו בסוף העיר שבושא דספרי הוא דאשתביש מלתי' דהא אפי' בשדה נמי הא אלפים דידי' קאזיל ומתני' טפי ממה שנשכר לא הפסיד קתני דבהא כולה כד"א ומשלימין חוצה לו כדפתח הריטב"א ואמר מודי דכולה כד"א אלא כשכלתה מדתו בתוך העיר דאפי' כלתה בחצי העיר מהלך את כולה אלא שאין משלימין חוצה לו ואי כלתה בסוף העיר שלן בה מהלך כולה וחוצה לה וכדקא פשוט לי' ממי שלן בעיר גדולה שיש מביתו עד סוף העיר אלפים וכי מנח עירובי חוץ לעיר הרי כלתה אלפים ממקום עירובו בחצי העיר מקמי דמטי לביתי' והיינו דמהר"י דמייתי בתוס' וד' מדות בדבר שבת בעיר אפילו כנינוה מהלך כולה וחוצה לה אלפים מודד כלתה בחצי אין לו אלא חצי' כלתה בסופה מהלך כולה וחוצה לה שבת עירב במקום אחד וכלתה בחצי' כולה ולא חוצה לה. ופליגא דהרשב"א דאמר (עה"ק בית נתיבות שער ה' סימן ט"ו) מי שהי' בעיר ונתן עירובו בעיר אחרת מהלך את כל העיר שנתן בה את עירובי' ואינו מהלך מן העיר ששבת אלא עד המקום שתכלה שם מדת ערובו וכן אם נתן עירובי' במקום הראוי לדירה. ולדידי' שבת ונתן עירובי' במקום אחר כאלו לא שבת דמשחינן לי' מעירובי'. והשתא השובת בעיר גדולה אינו יכול לערב שיהי' ממקום עירובו יתר מאלפים ממקום ששובת. ולדידי' הא דתנן בנותן אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה לר' אידי קטנה דוקא אבל גדולה עולה לו למדת התחום וכן אנשי עיר קטנה מהלכין כל עיר גדולה דוקא אבל קטנה עולה לו למדת התחום וכן לרבא דתני ואין אנשי ובכלתה מדתו בחצי הגדולה וקתני בד"א במודד אבל בנותן מהלך את כולה כל העיר שהניח שם עירובו אבל עירו אנשי הגדולה אין מהלכין אלא חציו והוה אצל עיר הגדולה איפכא ממודד דהתם אנשי קטנה מהלכין חציו ובנותן אנשי הגדולה מהלכין חציו ואי קשיא לך האי דלא תנן. דלא תנן בהדיא קאמר א"נ כפירוקא אחרינ' דפריק הריטב"א דלא תמה ר' אידי אלא במי

שכלתה מדתו בעיר מ"ל בחצי' מ"ל בסופה אבל בכלתה מדתו חוץ לעיר מודי דכולה כד"א ואנן דפריקינן מתני' בכלתה בסוף העיר רבותא אשמעינן דהא ודאי כריב"ל קי"ל דליכא מאן דפליג עלי' כו'. ולהאי פירוקא הא דאמרינן ור' אידי אנשי אנשי תני הומ"ל אפי' תימא אין אנשי תני והני כלתה מדתן חוץ לעיר והני כלתה מדתן בעיר. אלא הואיל ואיכא דתני אנשי וכדרב נחמן דרב נחמן לאו אדרבא ור' אידי קאי דרבא תלמידי' הוא קא פריק הכי אליבי' דר' אידי וחדא מיני' נקט. ואבע"א קסבר הרשב"א דר' אידי ודאי לא שאני לי' בין כלתה בחצי' לכלתה בסופה כדאמר מ"ל ומ"ל אלא קסבר אי לאו דריב"ל ממתני' הוה אמרינן דבשובת אפינו כלתה בחצי' כולה כד"א וחוצה לה נמי יהבינן לה כדאמרן והיכא דאמרינן כולה כד"א חוצה לה נמי יהבינן והשתא דאמר ריב"ל דשאני לן בין כלתה בחצי' לכלתה בסופא ומתני' בכלתה בסופה ומתניתא אפילו בשבת ובכלתה בחצי' ובין בשבת ובין בלא שבת שאני בין כלתה בחצי' לכלתה בסופה ותו לא מפלגינן בין שובת ללא שבת למימר בכלתה בחצי' כולה ולא חוצה לה. ואבע"א עד כאן לא קאמר הרשב"א אלא בנותן עירובו בעיר או במקום הראוי לדירה כיון דיהבינן לי' מקום עירובו כולה כד"א תו לא יהבינן לי' מקום ששבת אלא במובלע בתחומי' דתרי לא יהבינן לי' אבל נתן עירובי' במקום שאינו מוקף דלית לי' התם לא מפקינן מיני' מקום ששבת ואפילו כלתה בחצי' כולה כד"א מיהא מדברי הרשב"א גבי נתנו חוץ לעבורה שמעינן דאפילו בכה"ג לא הוי כולה כד"א וכן הרמב"ם אמר בהדיא אפילו נתן במקום שאינו מוקף דאמר לפיכך כשהוא מהלך ממקום עירובי' למחר אלפים אמה כנגד המדינה אינו מהלך במדינה אלא עד סוף מדתו וכו' והכי מסתברא דלא אשכחן דליהוי כד"א להלך כולה ולא לחוצה לה אלא בהוצאוהו חוץ לתחום דלית לי' אלפים כלל ובתוספתא פ"ג יתר על כן אמר ר' יודא אפי' החזירו חבירו מן הדרך ללין בעיר משכים והולך לתוך ביתו משמע כמהר"י והתם פרשינן ה:

חסורי מחסרא וה"ק לא מתני כיצד ורישא במודד סיפא בנותן וכאלו הוה מחסרא והוה קתני בד"א במודד וכן אמרו בירושלמי דלא מתני כיצד:

וסיפא דקתני ולמודד שאמרו אע"ג דתני לי' רישא קמ"ל לא מיבעיא חצי עיר אלא אפי' חצי מערה:

דף סא.

לרש"י מחומת גדר שלצד חמתן עד סוף חמתן אלפים הואי וכן מחומת חמתן שלצד גדר עד סוף גדר אלפים הואי ואי הוו תרוי' מיתקני למישוי להו כולה כד"א משחינן להו מהך גיסא דביני' אלא דגדר איתקן כהלכת' וכולה חדא ומשחינן לה מהך גיסא דכנגד

חמתן ומהלכין עד סוף חמתן דבתוך אלפים הואי וחמתן לא איתקן כהלכתי' ומשחינן לה מפתח בתיהן וביתי' דבסוף העיר אישלמא לי' אלפים בחומה דגדר ומהדרי ר' יוסף ור' ספרא לאשכוחי במאי איתקן גדר טפי מחמתן רב יוסף אמר גדר עבוד דקה וכולה חדא הלכך משחינן להו מחומתה דלהך גיסא דחמתן ואזלא עד סוף חמתן דבתחומה היא חמתן לא עבוד דקה ומשחינן לכל חד מביתי' יביתי' דבסוף אזיל עד חומה דגדר ורב ספרא אמר חמתן עיר העשוי' כקשת הוה ובין ראשי' ד' אלפים דבני קשת מקשת משחינן להו ואזיל אלפים עד חומה דגדר אבל גדר עיר מעליא הואי ומשחינן מקומה עד הקשת ורב דימי בר"ח אמר תרוי' איתקני כהלכתא אלא גדר גדלה וחמתן קטנה ואישלמא אלפים דחמתן בחצי גדר לכ"ת קשיא היינו עיר גדולה ועיר קטנה דגדר כלתה מדתה לסוף חמתן וחמתן לא מטיא לקשת:

דף סא:

בעיר חרבה נותן עירובו חמיר מעבורה של עיר דמתעברת עם העיר ואם נתן בה עירובו לא הוי' כד"א ובמערה שיש בה דיורין עבר חמיר דעיר חרבה עיר לא הוי' טפל לעיר (הוי') במערה בעירוב מערה לעצמה חשיבא כד"א לעברה עם העיר בנין ע"ג קרקע דומיא דהעיר בעינן והאי תחת הקרקע הוא:

אינה ראוי' לדירה פי' ה"ר יונתן שנפלו קצת מחומותי' ומתירא אדם ללון בתוכה אבל אם היתה בריאה אע"פ שהיא חרבה מאדם אמרינן כולה כד"א מדבריו משמע אפילו לר"א חלוק מניח עירובו משובת דאלו בשובת אע"פ שאין ראוי לדירה כלל כתל ונקע וקמה קצירה ושיבולות מקיפות אותה כולה כד"א ואלו במניח עירובו אם נפלו קצת מחומותי' שאינה בריאה ומתירא אדם ללון בתוכה אע"פ שרה"י היא שנשארו מחיצות יו"ד אין לו ד"א ולא מיבעיא תל ונקע דלא חזיא לדירה כלל ואף הרמב"ם אמר עיר חרבה או מערה הראוי' לדיורין וגבי שובת אמר (פ' כ"ו מהל' שבת הל' ד') מי ששבת בדיר כו' או במערה וכיוצא בהן מרה"י מהלך את כולה כו' ואלו ראוי' לדיורין לא קאמר וקשיא אלא הא דאותבי' לר"א משבת בעיר או במערה לימא עיר דומיא דמערה דחרבה ואינה ראוי' לדירה כמערה דמתני' וכמערת צדקי' דהשתא חריבה ולא חזיא לדירה שבת אין אבל הניח לא אלא דה"ר יונתן ודהרמב"ם לאו דוקא ולא קאתי אלא לאפוקי דלית לה מחיצות יו"ד ולא הוה רה"י וכדא' רש"י שאינה ראויה לדירה שנפלו מחיצותי' שנפלו לגמרי משמע ולא אשתייר בה מחיצות יו"ד והשתא לר"א שובת ומניח דמיין אהדדי וכל היכא דמניח לא הוי' כולה כד"א שבת נמי לא הוי כד"א והיינו דאותבי' מדתניא שבת אין מניח לא. ואלא הא דתנן אימתי בזמן שאין בה דיורין מאי איריא נותן אפילו שובת

נמי אה"נ ר"ע סבר אפילו ביש בה דיורין קאמר אי אתם מודין לי בנותן ע"פ המערה וא"ל אימתי בזמן שאין בה דיורין ואפי' שובת:

מאי איריא חרבה אפי' ישיבה נמי לאו מתניתא לגופי' לא איצטריך אלא לדיוקא הוא דאיצטריכא לה דא"כ מאי אפי' היא גדולה אלא הכא ודאי לגופי' איצטריך לי' משום דתניא בשבת בתל ונקע ומייתי לה בפ"ק ותל ובקעה דמייתי לה במי שהוציאוהו בשמעתא דמכיר אילן או גדר ומו"א ועד בית סאתים הואיל ולא מוקפי לדירה קתני הכא במוקפי לדירה אפילו היא גדולה כאנטוכיא וכמערת צדקיה וכי קא קשיא לי' הא דקתני עיר דומיא דמערה בחר בה וכדארש"י אמאי תנא עיר דומיא דמערה למימרא דבחריבה קאי אי לאשמעינן אפילו היא גדולה בישיבה נמי שמעינן לה וא לאשמעינן אפינו שבת בחריבה מאי איריא עיר אפילו תל ונקע כרא' רש"י ואי לאשמעינן אפילו חריבה וגדולה א"נ הוה קתני גדולה בישיבה הוה ידעינן כולה דדיורין לא בעינן מתל ונקע שמעינן ומישיבה שמעינן אפילו היא גדולה כאנטוכיא ממילא עד באן לא בעינן בית סאתים אלא בלא הוקף לדירה דטפי מב"ס אסיר בטלטול אבל הוקף לדירה דאפילו טובא שרי בטלטול מ"ל ישיבה ומ"ל חריבה והאי לאו פירכא אלימא היא אלא משום דלר"א כרבנן לא אתיא דמאי איריא שבת אפילו הניח נמי דהניח לדידי' כשבת דמיא וע"כ כר"ע מוקמת לה אוקימנא ה בישיבה ותני מערה דומיא דעיר ולאשמעינן נמי דיוקא דאפ"ה הניח לא מיהא קשיא מאי קושיא אמאי קתני עיר דומיא דמערה אלא היכי ליתני הלכך חזינן דמשנה יתירא קא קשיא לי' מערה ל"ל השתא עיר גדולה כד"א מערה דחדא ביתא היא מיבעיא אלא מערה לדיוקא איצטריך דסתם מערה חרבה ותו דקתני כמערת צדקי' דחרבה ולאשמעינן בחרבה שבת אין הניח לא ועיר נמי דומיא דמערה דחרבה ומני אי ר"ע אפילו ישיבה נמי אלא לאו רבנן ומשני מערה דומיא דעיר קמ"ל לר"ע אפילו חדא ביתא וישיבה הניח לא:

הריא"פ לא מייתי האי פלוגתא דשמואל ור"א ואמר עלה הרא"ש ש"מ קסבר הריא"פ הלכתא כר"א דלא שאני הניח משבת. ואיכא למימר משום דמייתי מתניתין דקתני אימת בזמן שאין בה דיורין סתמא כשמואל משמע דדיורין בעי והיינו דלא פריש למתניתין מאי אין בה דיורין אין ראוי לדידה כדקא טרח ופריש לה בשמעתין והרמב"ם אמר הניח בעיר חרבה או מערה הראוי' לדיורין כר"א ואמר עלה הר"מ וכי אנן אשינויי נוקי ונסמך וכן אמר הריטב"א משמי' דהראב"ד הלכתא כשמואל דרבי' דר"א הוא ותו מתניתין כוותי' דיקא ואשינויי לא סמכינן וכן אמר הרשב"א ולדעתין עובדא דמר יודא כוות' דר"א מדסתים ואמר בבי כנישתא דבי אגובר ולא פריש דהואי בה בית דירה לחזן סתמא

בדלא הואי בה דירה לחזן עסקינן ותניא גבי עבורה של עיר בהכ"נ שאין לה בית דירה אין מתעברין עמה דבית הכנסת לאו בית דירה איקרי והכי נמי לאו יש בה דיורין איקרי וגדולה מזו התם עיר חרבה ותתעבר עמה והיינו גדודיות דתנן והנך מתוותא דעושין פסין ואטמהתא דשורי בשמעתא דקרפף לעיר והכא דעיר חרבה לא בבהכ"נ מיבעי אי דלאו כולי' כד"א:

וקאמרי ליה פלגאה לית דחש לה ש"מ כר"א דאפי' לית בה דיורין כולה כד"א ואפילו בהכ"נ ולא מיבעיא עיר חרבה. ובהכי אתיא נמי שפיר דא"ל בעירובין לית דחש לדר"ע מאי איריא בעירובין בעלמא נמי לית הלכתא כר"ע מחביריו אלא דמר יוד ס"ל כשמואל והאי בי כנישתא דלית בה דיורין אפי' רבנן מודו ליה לר"ע וא"ל פלגאה בעירובין דמקילינן בי' לית דחש להא דר"ע כלל ואפי' בלית לה דיורין לא קא מודו לי' רבנן כר"א עוד אית לן למימר דשמואל כרב חסדא דשלהי מי שהוציאוהו אמתני' דזו היא שאמרו העני מערב ברגליו דאמר דכ"ע עיקר עירוב ברגל ובשביתתי במקום פלוני ר"מ ור"י:

דאי כרב נחמן דאמר ובשביתתי במקומי הוא דפליגי דר"מ סבר עיקר עירוב בפת ור"י סבר עיקר עירוב ברגל מתניתין דלא כר"מ דאי כר"מ יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא בפת דעיקר עירוב בלית בי' דיורין אין לו ממקומו אלפים וברגל דלאו עיקר עירוב אפי' חרבה ואפי' תל ונקע ובקעה כולה כד"א וכ"ת לרב חסדא נמי בשביתתי במקום פלוני דגרע לר"מ מעירוב דפת דפת אפי' בעשיר ואלו במקום פלוני לר"מ עני אין עשיר לא ובמקום פלוני תניא ומייתי לה התם בשמעתא דמכיר אילן או גדר דתל ובקעה מד"א ועד בית סאתים כולה כד"א ובפת אמרת חריבה לא מי דמי לרב חסדא דעיקר עירוב ברגל לעני דשרינן לי' במקום פלוני ותו לא שאני בין מקום פלוני למקומי דאמרינן בי' כמאן דשבת התם דמי אבל לר"נ עירוב דרגל דלא עיקר עירוב מאי טעמא עדיפא מעירוב דפת דעיקר עירוב חלא שמואל כרב חסדא ואנן דקי"ל כרב נחמן דתניא כוותי' ואמר אביי כוותי' הלכתא כר"א מיהא משום הא לא איריא דשמואל נמי כרב. נחמן ומתניתא דשבת בתל לר' מאיר שבת ממש כל השבת אבל עירב ברגליו והחשיך סם והלך לר"מ אין לו ממקום עירובו אלא אלפים והא דתניא במקום פלוני מהלך את כולו וחוצה לו אלפים כר' יודא ומתניתין דתנן אימתי בזמן שאין בה דיורין אי כר"מ קסברה אפי' במחשיך ברגליו נמי אין לו אלא אלפים וכדאמרינן לר"א דאפי' שובת ממש נמי לא א"נ שמואל כר' יודא אמרה לשמעתי' דהלכתא כר"י אבל לר' מאיר דעקר עירוב בפת נותן עירובו בעיר חריבה כולה כד"א ומתני' אי כר"י אין בה דיורין דיורין ממש ואי כר"מ אין ראוין לדירה כר"א וגדולה מזו אמרו בירושלמי אפי' לר"א ואפי' לר' מאיר יל הוא הקונה שביתה בקרפף

מן הנותן עירובו בקרפף הקונה שביתה בקרפף מהלך את כולו וחוצה לו אלפים הנותן עירובו בקרפף אין לו ממקום עירובו אלא אלפים ולר"א נמי הא דתניא במקום פלוני כולו כר"א דלא כר"מ והא דשבת בתל אי כר"מ בשבת ממש וכדפרישין התם מיהא דירו' מסייע להרמב"ם דאמרו ר' בא ב"ר כהנא רב חייא ב"ר אשי בשם רב הנותן עירובו בדיר או בסהר מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה ודיר וסהר לא כמי שחרבו בתים ודיורין ש"מ רב ותלמידוי כולהי כר"א ושמואל יחידאה הוא ועוד הלכתא כרב באיסורין הלכך הלכה כר"א מיהא הנותן עירובו בקרפף אפי' עד בית סאתים אין לו ממקום עירובו אלא אלפים דגרע מעיר חרבה כיון דלא הוקם לדירה ואפי ר"א מודי כדאמרי בירושלמי והשתא אימא הרשב"א נמי כר"א והא דאמר נתנו בתל או בנקע או בקרפף שלא הוקף לדירה אין לו ממקום עירובו אלא אלפים משום דבהא אפי' ר"א מודי:

מסתברא עד כאן לא פליגי ר' עקיבא דאין לו ממקו' עירובי' אלא אלפי' אלא בעיר גדולה דמעירובי' כלו ליה אלפים עד דנא מטי לסוף העיר אבל כלתה מדתו מעירובי' בסוף העיר מודי ר"ע דמהלך כולה וחולה לה אלפים מי גרע מעיר אחרת דכי מנח עירובי' בעיר קטנה ובא לו מחוץ לעיר או הניח בשדה ומדד והגיע לעיר אחרת וכלתה בסוף העיר דמהלך כולה האי עיר דמנח עירובי' בה מגרע אמאי גרע ומדאמר הרשב"א (עה"ק בית נתיבות שער ה' סימן ט"ו) נתנו בתל גבוה עשרה או בנקע עמוק יו"ד אפי' אין בו אלא מד' אמות עד בית סאתים וכן בקרפף שלא הוקף לדירה אע"פ שאין בו אלא ב"ס או פחות מכן אין לו אלא אלפים אמה ממקום עירובו ש"מ כי היכי דלענין עבור לעיר אין מתעבר עמה אלא בית דירה ה"נ לענין הבלעה במודד דכי כלתה מדתו בסוף כולו כד"א לא אמרו אלא בבית דירה אבל כל הני דלא מתעברי לעיר לא מיבלעי בתחום ואפי' כלתה מדתו בסוף עולה מדתו במדת תחומו ולא דמי לשבת כי היכי דלא דאני ביתר מאלפים דאי לא תימא הכי נתנו בתל ונקע וקרפף דלית בהו ב"ס הא מיבלעי בתחום רובי' אלא לאו לא אמרינן הבלעה אלא במוקף לדירה והיינו דאמר רש"י בבי כנישתא דבי אגובר דכולה מובלעת באלפים הואי ואפ"ה לר"ע לא הוי כולה כד"א משום דבי כנישתא לאו בית דירה היא ולא מיבלעא ואע"ג דמערה שיש בה דיורין מיבלעא במדידה בכלתה מדתו בסוף דמערה כדתנן ובעבור אמרינן בריש פירקין דאין מתעברת עם העיר אלא ביש בנין על פי' משלמת שאני מערה דלאו משום בית דירה דאפי' ביש בה דיורין אינה מתעברת אבל הנך דמשום דלאו בית דירה נינהו לא מתעברי ה"נ דלא מבלעי ואכתי ספוקי מספקא לן אי בעי נמי ישיבה אבל מרבה אע"ג דמתעברא בהדי עיר אימא הבלעה למקום עירובי' דמיא כי היכי דמקום עירובי' או ישיבה לרבנן אפי' כאנטוכיא

כולה כד"א ואי חרבה עולה במדת התחום לשמואל הבלעה נמי אי חריבה לא מיבלעא והניח בחריבה דא"ר יודא אמר שמואל דלא אפי' קטנה וכלתה מדתו מחוץ לה נמי לא ואפי' לר"א הניח אין אבל הבלעה לבר ממקום עירובי' אימא לא:

סליק פרק חמישי

פרק שישי - הדר

מתני': **הא** דאמרו רבותינו בעלי התוס' דראב"י פליג נמי בכותי דעיק' תקנתא בנכרי הואי וכותי מכללא דגוי איתסר ולא אחמור בי' טפי מנכרי השתא ראב"י פליג אדר"מ וסבר גרי אריות הן דאי כר"מ דאמר גרי אמת הן ואפ"ה אסרי אינהו מדינא הוא דאסרי אימור דאמרינן כדיר של בהמה דירת נכרי אבל הני כיון דגרי אמת הן דירתן שמי' דירה ואיכא למימר אפי' תימא ראב"י כר"מ דגרי אמת הן ודירתן שמי' דירה ומדינא אסרי אלא הא דעירוב וביטול רשות לא מהני בהו משום לתא דנכרי הוא לראב"י והשתא נכרי וישראל יחידי אינו אוסר כלל ב' ישראלים שכירות בעיא צדוקי וכותי ישראל א' נמי אוסר עליו מיהא שאינו מודה בעירוב משמע דמשום שאינו מודה בעירוב הוא והא דאמרי דר"ג פליג נמי בכותי הא ודאי מילתא דתמוהא למישוי פלוגתא דלא אשכחן לה אנן בצדוקי קא אמרינן ואת קא מוספת מדעתך כותי ואית לן למימר אי נמי ר"ג גרי אמת ס"ל לא דמי צדוקי לכותי דכותי הוה אינו מודה בעירוב וכדאמר הריטב"א לר"מ דאמר אינו מודה בעירוב דהיינו כותי ולא אמר צדוקי מכלל דלדידי' צדוקי אינו כנכרי וכי מחסרינן לראב"י הוא דמחסרינן ולדידי' אע"ג דסבר ר"מ גרי אמת הן לא דמי צדוקי לכותי ה"נ לר"ג ור' אמי ור' אסי איכא למימר בעירוב נמי מעקרא גזור ולא קבלוה והריטב"א דאמר לר"מ כותי אוסר צדוקי אינו אוסר ואמר כהר"י דר"ג פליג נמי בכותי ומאן מתרגם לן מילתי' היכי שמעינן לר"ג דפליג בכותי אי משום דשרי בצדוקי ה"ה כותי הא ר"מ אסר בכותי ושרי בצדוקי מיהא אנן כולה מילתא דרש"י ורבנן דתוס' והריטב"א קשיא לן חדא אטו צדוקי מודי בעירוב הוא ומאי פריך צדוקי מאן דכר שמי' ור"ג נמי מ"ש צדוקי דפליג ומ"ש אינו מודה דלא פליג ולהר"י דאמר בכותי נמי פליג לימא אינו מודה בעירוב אינו כנכרי ותו דחסורי מחסרא לראב"י ולא לר"מ דחיקא טובא ואי לר"מ קשיא כי קושיא דהריטב"א ותו אנן תנן משום שאינו מודה בעירוב ואת אמרת משום דגרי אריות הן או משום לתא דנכרי וגבי שולח עירובו נמי לאו דוקא כותאי אלא כל שאינו מודה בעירוב וכדאמר הרמב"ם התם (פ"י מהל' עירובין הל' כ"ד) ביד מי שאינו מודה במצות עירוב וכן פריש התם מתני' כותים וצדוקים שאינם מודים בעירוב וכן אמרי התם כולהי

רבוותאי ביד כל מי שפינו מודה בעירוב אלא מחוורתא כהרמב"ם דאמר הכא (פ"ב מהל' עירוב הל' י"ו) אבל אם היו מן האפיקורסין שאין עובדין עכו"ם ואין מחללין שבת כגון צדוקין וביתוסין וכל הכופרים בתורה שבע"פ כללו ש"ד מי שאינו מודה במצות עירוב אין מערבין עמו לפי שאינו מודה בעירוב וכו' אבל מבטל הוא רשותו לישראל הכשר כ' וכן אם הי' ישראל א' כשר וזה הצדוקי בחצר ה"ז אוסר עליו ער שיבטל לו רשותו ולדידי' מתניתין ה"ק הדר עם הנכרי או עם מי שאינו מודה בעירוב כגון כותי וכל כיוצא בו שאינו מודה במצות עירוב ה"ז אוסר עליו ואינו מועיל לערב עמו מפני שכל אינו מודה במצות עירוב אינו במצות נתינתה ולא בשליחותה כדתנן בבכל מערבין השולח בידו אינו עירוב ותקנתא דידהו לא מיפרשא במתני' ואנן ידעינן לה מאמוראי דשמעתין דמנכרי שוכרין ואינו מודה מבטל רשותי' דאפי' צדוקי המשמר שבת בצינעא אמרינן מבטל רשותי' ולא מיבעיא דלאו צדוקי אלא במצות עירוב לא מודי וכותי נמי למ"ד גרי אמת מבטל רשותי' ראב"י אומר לעולם אינו אוסר אנכרי וכדאוקמינן בשמעתין דכ"ע לאו שמי' דירה וכו' אבל אינו מודה אפי' חד אוסר דשמי' דירה עד דמבטל רשותי':

רג"א מעשה כו' והוינן בה צדוקי מאן דכר שמי' דצדוקי לאו בכללא דאינו מודה בעירוב דהני בעירוב הוא דלא קא מודי ואיהו כופר בכולה תורה שבע"פ ואמרינן חסורי מחסרא וה"ק צדוקי כנכרי ושכירות בעי ואע"ג דמתני' לא קתני בנכרי שכירות הלכתא מיהא הכי הוא דנכרי בעי שכירות רג"א אינו כנכרי אלא הוא נכלל מי שאינו מודה בעירוב ומהני בי' ביטול רשות והלכתא כוותי' ואתו ר' אמי ור' אסי ועשאום לכותים כנכרים גמורים דבעי שכירות:

דף סב.

ראב"י סבר כו' מדקאמר חד לא שכיח משכח הוא דלא שכיח הא איסורא ליכא דאי אסור ובדעבד ועביד וכי עביד רבנן תיקנתא אעבריין כי היכי דעבר אהך עבר נמי אהא ולא מיגר נמי מנכרי אלא ודאי איסורא ליכא והתנן ולא יתיחד עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים (ריש פ"ב דע"א) ש"מ כי אסור רבנן יחוד עם הנכרי בביתא חדא אבל בחצר חדא לא אסרי אלא דלא שכיח דדייר דמסתפי מיני':

והא דאצרכוה רבנן בתרי לראב"י ולר"מ אפי' בחד למיגר מיני' משום דגזור שמא ילמוד ממעשיו ונכרי לא מוגר ונפיק מיני' אפוכי מטרתא ל"ל ליגזור דלא למידר בהדי נכרי בחצרי' שמא ילמד ממעשיו משום דזימנין דדחיקא לי' טובא ועל כורחי' הוא דייר בהדי' ובכי האי גוונא לא אסרוה רבנן משום שמא ילמד ולמיסר היכא דלא דחיקא לי' ולמישרי היכא דדחיקא לי' לא נתנו חכמים דבריהן לשיעורין להכי תקינו רבנן דליסר נכרי עלי'

בשבתא עד דאגיר מיני' רשותא ונכרי לא מוגר וכי לא דחיקא לי' כולי האי נפיק מיני' וכי דחיקא לי' טובא דייר ובדחיקא לי' הא מישרא שרי והא דקאמר ונכרי לא מוגר לאו דלא מוגר כלל דא"כ אגורי דתקינו רבנן ל"ל לתקן דנכרי אוסר מ"מ אלא זימנין דמטרח בי' ישראל טובא ומוגיר וכי לא דחיקא לי' טובא כולי האי לא טרח וכן אמר רש"י הטריחוהו והפסידוהו כו' כדי שיקשה בעיניו כו' ויצא:

ואמרי רבנן כו' אבע"א ה"ק וכ"ת כי גזור רבנן בנכרי דליסר מאי הוי סוף סוף לא גרע מישראל דאסר ומאי רויחא לי' כי נפיק מיני' ודייר בהדי ישראל לא נכרי כי תקינו בי' דליסר אין עירוב מועיל ולא ביטול רשות מועיל במקום נכרי לא עירוב מועיל דהא אינו מודה בעירוב ולא ביטול רשות דהא אינו משמר שבתו בפרהסיא וישראל נמי בכה"ג לא מהני ובעינן בי' שישכיר ונכרי לא עובר ויצא אבע"א ה"ק דירתי' כדיר של בהמה אלא משום שמא ילמוד תקינו בי' רבנן דליסר ולא לועיל עירוב וביטול רשות עד שישכיר כי היכי דליפוק דנכרי לא מוגר והיינו דרבנן בעלי התוס' וכן אמר רש"י ומש"ה אמור רבנן אין עירוב מועיל כו':

והאי שמעתא קשיא לן אלא הא דמוקמת לה להא דתנו רבנן חצרו של נכרי כדיר של בהמה בדליתי' לנכרי ומשום דאי איתי' לא אסור אלא משום שמא ילמד כי איתי' אסר כי ליתי' לא אסר מ"ש איתי' מ"ש ליתי' אטו אנן משום האי שעתא לחוד הוא דגזרינן אנן מכל שעתא ושעתא גזרינן דכי דייר בהדי' דנכרי ילמוד ממעשיו ואסרינן לחצר עליו כי היכי דליקשי עליו למידר בהדי' ונפיק מיני' וכי ליתי' האידנא מאי הוי למחר אתי וילמוד ממעשיו הלכך חזינן אנן הכא לאו משום דליקשי עלי' וליפוק מיני' דישראל מישרא שרי למידר בחצרו וללמוד לא חיישינן דכל חד וחד בביתי' דייר אלא חשו רבנן כיון דתרוי' בחדא חצר משתמשין שמא ילמוד ממעשיו ומ"ש שבת בחול כל חד במלאכתו טריד אבל שבת דישראל פנוי הוא חשו אי משתמשי בהדדי אתי ללמוד ממעשיו להכי עבדוה רבנן לדירת נכרי דירה דליסר עד דאגיר ונכרי לא מוגר ולא משתמשו בהדי הדדי וכי טרח ישראל ומוגר לי' משום דצריכא לי' טובא בהא לא אסרי רבנן וכי ליתי' לנכרי תו ליכא למיגזר:

דף סב:

והאנן תנן הדר כו' לרש"י קשיא חדא מתניתין קתני אוסר ומתניתא אוסר קתני מ"ש במתניתא אוקמת לה אביתי' דנכרי ומתניתין אפי' אביתי' דישראל וקרמית להו אהדדי ותו מכדי כי איתי' לנכרי אסר נמי נכרי אביתי' דישראל וכי ליתי' לא קאסר משום דליכא משום שמא ילמד ממעשיו אביתי' דנכרי נמי כי ליתי' לא לתסר דהא דירת נכרי כדיר

של בהמה וכדאמר רש"י אלישנא דאמר ישראל אחר כיון דליתי' כי איכא ישראל אחר אמאי קאסר ה"נ לרש"י אביתי' דנכרי אמאי קאסר ותו מידי תקינו רבנן אלא כי היכי דליקשי עלי' דישראל וליפוק והאי תקנתא אביתי' דישראל הוא דקשי עלי' דלא מצי לאשתמושי מביתי' לחצר ואת אמרת ביתי' שריא ודנכרי אסירא כלפי ליא וכ"ת ביתי' דנכרי מדינא אסור ואע"ג דכדיר בהמה הוא מכל מקום חלוק מרשותא דישראל הא שמעינן מדראב"י דכיון דכדיר של בהמה הוא לא אסר מדינא ור"מ לא פליג עלי' אלא בגזירה כדאמר אביי ובלא"ה נמי לא מסתבר למימר דמדינא אסר כיון דכדיר של בהמה הוא ותו ר"מ בשני ישראלים אוסרין זה על זה מאי קסבר אי קסבר כי ליתי' לא קאסר נכרי אבתים דישראלים א"כ פליג נמי בהא אדראב"י דהא ראב"י קסבר אוסר אבתיה דישראלים כדאמר רש"י ובהא לא אשכחן דליפלגי דר' מאיר סבר אינו אוסר וראב"י סבר אוסר ואי מודי ר' מאיר לר' אליעזר בן יעקב דאוסר א"כ שאני לי' לר"מ בין ישראל חד לתרי היכא דליתי לנכרי דבישר' חד לא אסר נכרי אדישראל ובתרי אסיר והא שמעינן לי' לר"מ דאמר בחד נמי חיישי' שמא ילמך ממעשיו השתא היכא דליתי' לנכרי מה נפשך אי איכא משום גזירה חד נמי ליתסר ואי ליכא משום גזירה תרי נמי לא ליתסרי ותו ראב"י דאסר נמי כי ליתי' ולא אתי ביומי' דלא ככל הני תנאי דהמניח דרי יודא שרי לגמרי ור"מ ור' יוסי לא אסרו אלא היכא דאתי ביומי' ולישנא דשמעתין נמי לא אזדא הכי אלא שמעתין הכי איפרקא ה"ה כדיר של בהמה משמע לי' דלא אסרי אהדדי כלל ל"ש נכרי אדישר' ל"ש ישראל אדנכרי כדיר של בהמה דלא אסרא כלל וקא רמי עלה דמתניתין דתנן ה"ז אוסר וה"ה דהו"מ לאקשויי גופא דברייתא רישא קתני כדיר של בהמה ואפילו יש שם ישראל לא אסרי אהדדי כדיר דלא אסרא וסיפא קתני אם יש שם ישראל אחד אוסר אלא דניחא לי' למירמי דמתניתין ועל כורחך לרש"י נמי מדקאמר אמר (מר) היה כדיר של בהמה והאנן תנן ולא קאמר אמר מר ואם יש שם ישראל אחד אוסר והאנן תנן מכלל דאי מסיפא אימא אוסר לגמרי ישראל אדנכרי ונכרי אדישראל אלא מרישא דקתני כדיר של בהמה משמע אפי' בדאיכא ישראל בהדי' ש"מ דסיפא נמי ישראל אוסר אדנכרי קאמר ולא נכרי אישראל ואית לן למימר טפי דכדיר משמע דלא אסר כלל אפי' ישראל אדנכרי כי קושי' ומשני רישא דמתניתא בדליתי' לנכרי ולא אתי ביומי' דבישראל גזרינן לר"מ משום היכא דאיתי' ובנכרי לא גזרינן משום דהוה כדיר של בהמה והיכא דאיתי' משום גזירה הוא דאסר הלכך היכא דליתי' ולא אתי' ביומי' לא גזרינן בי' כלל וכדיר דבהמה דלא אסרא ה"נ חצרו לא אסרא כלל ואע"ג דאיתנהו ישראלים דדיירי בה קא מערבי אהדדי ונכרי לא אסר עלי' והדר קתני מותר להכניס

ולהוציא אפי' בדאיתנהו לנכרים וליכא ישראל בהדי' מותר להכניס ולהוציא מבתיהן לחצר ומחצר לבתיהן דאינהו בלא ישראל לא אסרי אהדדי ואם יש שם ישראל אחד ואיתנהו לנכרים אוסר נכרי אביתו דישראל וישראל אבתי' דנכרים משום שמא ילמד וראב"י אומר אינו אוסר שיהו ב' ישראלים כו' ורישא בדליתי' סיפא בדאיתי' ותלמודין דלא פריש סיפא בד עדתי' דכי מוקמת רישא דלא אסר בדליתי' ממילא שמעת לי' דסיפא דאסר בדאיתי' והא ידמשני שהוא כחצרו דמייתי רש"י תלמודין לא מייתי לי' ואנן נמי לא מתנינן ליה ח דא אי הוה תני לה לא הוה משתמיט לה תלמודין דמייתי לכולה מתניתא והנך תלת מילי קא משתמיט להו ועוד דלא אשכחן בכולהי תלמודין איסורא בנכרי אלא משום שמא ילמד ממעשיו ואף מכללא דכולהי רבוותאי שמיע לן דלא ס"ל הא דרש"י דהרמב"ם דאמר כר' יוסי דאסר בנכרי לא אסר אלא היכא דאפשר לבא בשבת והרא"ש דאמר כר' יודא שרי בדליתי' לנכרי אפי' באפשר לבוא בשבת ואי כרש"י הא אמרינן הלכתא כראב"י וראב"י הא אסר אפילו היכא דלא אפשר לבוא וצריכנא לדחוקי דהלכתא כראב"י ולא לגמרי דאלו ראב"י אע"ג דליתי' ולא אתי ביומי' ואנן בדאיתא ס"ל כוותי' אבל בדליתי' לא ותו אי בדליתי' לית הלכתא כראב"י נימא הלכתא כר"מ דישראל אסר אדנכרי ואמרינן בהא כראב"י אלא כדאמרן דר"מ וראב"י בדאיתי' קמיפלגי ובדליתי' ולא אתי ביומי' דכ"ע לא אסרי אהדדי כלל:

בתוס' הלכה כשמואל דהלכה כדברי המיקל בעירוב ואביי דלא אמר ליה לרב יוסף משום דהל' כדברי המיקל בעירוב דראב"י יחיד במקום רבים הוא ורבנן דתוס' אפלוגתא דשמואל ור' יוחנן קאמרי מיהא הא דאמרי וקי"ל כותי' לגבי ר"י משמע דלריב"ל הלכה כראב"י משום דמיקל בעירוב:

לעולם קסבר דירה בלא בעלים לא שמה דירה ומאי דוחקי' לאוקמא דישראל משום גזירה ודירה בלא בעלים לא שמה דירה לימא שמה דירה וישראל מדינא אסיר ונכרי דכדיר של בהמה הוא כי איתי' גזירה שמא ילמד כי ליתי' ליכא גזירה תריץ דאי שמה דירה תו ליכא למיפלג בנכרי בין היכא דאיתי' להיכא דליתי' הואיל ובעלמא בלא בעלים שמה דירה ה"נ אע"ג דליכא שמא ילמד כי אסרינן בדאיתי' ממילא דליתי' נמי אסר:

כגון מגילת תענית פירש"י אלו ימים אסורין להתענות ואותבוהי רבנן דתוס' הא לאפרושי מאיסורא שפיר דמי אלא אוקמוה בימים המותרין ורש"י כבר פירשה להא דאפרושי מאיסורא כגון שראה תלמיד אדם רוצה לעבור עבירה ורבו שם ושותק מותר לתלמיד לגעור בו ואהא דבפניו אסור וחייב ארש"י והא דרבא לאו לאפרושי מאיסורא קאי אלא על הבא לשאול והכי מסתברא ל"ש התירא ול"ש איסורא אסור לתלמיד להורות

במקום רבו ואם בא לשאול לימא ליה זיל לגבי רב' אלא היכא דחזי דבעי למיעבר ורבי' שתיה ועד דחזא רבי' ומחי בידי' אתי למיעבר כי החי דרבינא קמי' דרב אשי בכה"ג שרי משום דאיכא חלול השם אין חולקין כבוד לרב וכן אמר הרמב"ם ברואה שעובר עבירה:

דף סג.

אסיק הרא"ש בפ"ק דסנהדרין תלמיד גמור תוך ג' פרסאות חייב מיתה חוץ לג' פרסאות אסור תלמיד חבר תוך ג' פרסאות אסור חוץ לג' פרסאות מותר והיינו דתוס' דהכא וברייתא דתלמיד אל יורה אא"כ רחוק ג' פרסאות בתלמיד חבר ובתו ספות סנהדרין לא ניחא להו בהא מדקתני כמחנה ישראל והתם לא הוה תלמיד חבר אלא מוקמי לה בנטל רשות ולהרא"ש ותוס' דהכא קאמר אפי' בתלמיד חבר לא הקילו יותר מבמחנה ישראל והרמב"ם (פ"ה מה' ת"ת ה' ב' ג') אמר חוץ לג' פרסאות אם שאל לו דבר הלכה מותר להשיבו אבל לקבוע עצמו להוראה ול הורות לכל שואל אפי' הוא בסוף העולם ורבו בסוף העולם אסור אא"כ נטל רשות מרבו תרגמא הר"י קאר"ו אליבי' קסבר חרתא דארגיז רחוק מג' פרסאות מרב הונא ורב חסדא הוה ורב המנונא בשני דרב הונא לא אורי להיות שם ראש ללמד ולהורות ובריייתא דשרי ברחוק ג' פרסאות באקראי בעלמא. ואמר הר"י קאר"ו בטור יורה דעה (סי' רמ"ב) ונראה מדברי הרמב"ם דתלמיד חבר אפי' בפניו מותר מדסיים אבל לא למד רוב חכמתו ממנו ה"ז תלמיד חבר ואינו חייב בכבודו בכל אלו הדברים אבל עומד מלפניו וקורע כו' וכן נראה דעת הרי"פ וכו' והשתא להרמב"ם תוך ג' פרסאות אפי' להשיב באקראי חייב מיתה וחוץ לג' פרסאות לקבוע להוראה אסור באקראי שרי ולא אמרן אלא בתלמיד שאינו חבר אבל בתלמיד חבר אפי' בפניו שרי ולהר"י קאר"ו אליבא דהרמב"ם אורי דרב חסדא לא דמי לאורי דרב המנונא דאורי דרב המנונא לקבוע להוראה הוה משום דתלמיד חבר דרב חסדא הוי ואורי דרב חסדא באקראי בעלמא הוה דרב חסדא מדלאו אורי ביעתא בכותחא אלמא לאו תלמיד חבר דרב הונא הוה דתלמיד חבר אפי' בפניו שרי ותלמיד דלאו חבר למיקבע הוראה אפי' בסוף העולם אסור הלכך איתחזיא לן דהרמב"ם לא מהא דרב המנונא שמיע לי' אלא מהא דרבי דפ"ק (דף ה) דסנהדרין דגזור תלמיד אל יורה אא"כ נוטל רשות מרבו והיינו דאמר הרמב"ם אא"כ נטל רשות כלישנא דקתני התם ושמעתין נמי דאסר שלא בפניו מגזירה דרבי הוא כדאמר הריטב"א משמי' דהראב"ד והא דתניא אא"כ רחוק ממנו ג' פרסאות כמחנה ישראל אפי' לאחר גזירה ולהשיב לשואל ממנו דגזירה לא הוה אלא לקבוע להורות כעובדא דאותו תלמיד והיינו דאמר ליה לרבי תנחום מהאי מתניתא דאפי' באקראי בעלמא דליכא גזירה דר' תוך ג' פרסאות אסו' מדינא ולא א"ל מגזר' דר'

דאפי' ברחוק אסור וחרת' דארגיז תוך ג' פרסאות הוה ואורי למאן דשאיל מי ני' באקראי ובשני דרב הונא דלא הוה תלמיד חבר אפי' באקראי אסור. ובשני דרב חסדא דתלמיד חבר דילי' הוה אורי וכפרי חוץ לג' פרסאות הוה ואורי רב חסדא בו בשני דרב הונא באקראי דתלמיד גמור נמי שרי. והיינו דא"ל רבינא לרב אשי מדרב המנונא ולא א"ל מדרב חסדא:

הא דתהו רבנן דתוס' אדרשא דבני אהרון הא ממזבח הפנימי לא ירד אש תרין אי לאו האי דרשא לא הוה אמרינן להביא אש מן ההדיוט לקטורת אלא ה"א להביא מאש שלמעלה שעל מזבח החיצון לקטורת א"נ ה"א כשם שאש יורד משמים לאכול עולה וחלבים דמזבח החיצון כך תרד אש משמים על מזבח הפנימי לאכול הקטורת א"נ תצא אש ממזבח החיצון להיכל ותאכל שם ואי לאו דמייתי בני אהרון הו' הכי:

דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד הא דארש"י שהי' צריך לישאל דבר הלכה מאלעזר קשיא הא ושאל לו במשפט האורים כתיב ודבר הלכה לא שאילו מאורים ותומים כדאמרו במי שהוציאוהו בעובדא דקעילה אילימא אי שרי כו' וארש"י מידי דאיסור והיתר לא שיילי מאורים ותומים ואיכא למימר התם דוקא כיון דאיכא שמואל הרמתי וב"ד כדאקשו התם הרי שמואל וב"ד קיים אבל הכא דליכא קשיש מישוע ואלעזר ואי אינהו לא ידעי על כורחך אתה שייל מאורים ותומים מיהא איכא למימר הכא נמי לאו לדבר הלכה הוה צריך לו אלא כדאמרינן התם אי מצלח כו' ה"נ אי מצלח וקרא הכי דיקא דכתיב על פיו יצאו ועל פיו יבואו הוא וכל בני ישראל:

דף סג:

וגמירי דכל זמן כו'. אי קשיא קפידא דמלאך קאמרת משום ביטול ת"ת וענשי' דישוע קאמרת משום ביטול פרי' ורבי' מנא לך האי תריץ קפידא דמלאך תלינן בת"ת מדכתיב וילך ישוע בתוך העמק כדאמר רש"י ומינה דביטול נמי מפרי' ורבי' כדאמר רש"י ותלינן ענשי' בפרי' ורבי' דהוה מדה כנגד מדה:

א"ל זילו בטילו רשותייכי כו'. ואביי דאמר בריש סוגיין ואמרו רבנן אין ביטול רשות מועיל במקום נכרי והתם אפילו לגבי חד דאי לגבי תרי האמר אין עירוב מועיל במקום נכרי ואע"ג דנכרי לא בעי לאגורי כדאמר ונכרי לא מיגר התם אין עירוב מועיל לכ"ע ואין ביטול רשות מועיל לר"מ. א"נ אין ביטול רשות דנכרי מועיל אבל דישראל למישוי' יחיד מועיל:

בטילו רשותייכו. ס"ל כרב דאמר מבטלין וחוזרין ומבטלין והלכתא כותי' וא"ל זילו בטילו רשתייכי לגבי חד וכי איצטריך לי' לאידך הדר איהו ומבטל לאידך וחוזרין חלילה

ומשתמשי כולהי א"נ כלים שצריכין להוציאן למחר למבוי יניחו אצלי לשבות בביתו ולמחר יוציאום על ידו:

הריטב"א קא מתרגם אליבא דרש"י משמי' דרבותינו בעלי התוס' הא דר"א דמילה דכי ערבו חצרות מאני דבתי שכיחי בחצר ואי שרית לטלטולי אתו לאפוקי מאני דבתי למבוי הלכך אסור לאפוקי אפי' כלים ששבתו בחצר ונעשה מבוי כאלו אין לו חצרות שדינו ככרמלית ואינו ניתר בלחי וקורה אלא כשלא ערבו כו' ורש"י דהכא קא פריש הריטב"א דסתמא ערבו חצרות עם בתים וכו' הלכך אם לא ביטלו רשותם אצלו הם אסורים להוציא ולהכניס למבוי ולטלטל בכולהו דהו"ל ערבו אבל עכשיו שביטלו רשותם אצלו מסתמא אף רשות חצרם בטלו אצלו והו"ל כמי שלא ערבו חצרות עם בתים והם מותרין בכל המבוי להכניס ולהוציא אליו כלים ששבתו בחצר ואמר דרבותינו בעלי התוס' אקשי עלי' חדא היכי איפשר דניחא להו טפי בהיתר מבוי ואיסור חצרות מהיתר חצרות עם בתים ואיסור מבוי ועוד דקי"ל כר' יוחנן וכו' ופירשו דלא אהני ביטול אלא לאותו יחיד וכו' וקאזיל ופריש מילתי' דרש"י. ומדקאמר הריטב"א נעשה המבוי כאלו אין לו חצרות שדינו ככרמלית ואינו ניתר בלחי וקורה טעמא דנעשה ככרמלית משום דאסיר לאפוקי לגוי' אפי' מאני דחצר הו"ל ככרמלית דלא משתרי בלחי וקורה הא אי לאו הכי לא מתסרא טלטולי במבוי גופי' דלמא אתו לאפוקי מאני דבתי לגווי'. והא דאמר הריטב"א אי שרית לטלטולי במבוי אתו לאפוקי מאני דבתים לאפושי טעמא הוא דקאמר אבל מהאי טעמא לחודי' לא הוה מיתסר לטלטולי במבוי גופי' מדקא מסיים בי' ונעשה מבוי. ומילתי' דרש"י דר"א דמילה אדרב אשי דהתם נמי הכי משמע דלאו משום גזירה דאתו לאפוקי מאני דבתי הוא דקמיתסר טלטולי דמבוי והשתא אדקא מוקים לה אליבא דרש"י דבטלי נמי רשות חצרם וקשיא לי' היכי משכחת לה דניחא להו טפי שריותא דמבוי משריותא דבתי בחצר לוקמי' בערבו חצרות עם בתים ובטלו רשות מבוי ורשות חצר לא בטלו לי' ובהאי דבטלי לי' רשות מבוי אישתרו כולהי לטלטולי במבוי גופי' דתו לא הויא מבוי ככרמלית כיון דהאי יחיד דבטלי לי' שרי לאפוקי למבוי מאני דחצר ומאני דבתים כדפרישו בתוס' וכיון דאיהו שרי תו לאו ככרמלית הוא ומישתרו כולהי ובהא איכא למיפרק עלתי' דרש"י דלא תיקשי הא. מ"מ הא דקיי"ל כר' יוחנן קשיא ואית לן למימר מדקאתו כל הני אמוראי קמאי ובתראי ופרשי להא דרב דאמר מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין בג אלא בד' ולא אשכחן נמי התם בפירקא דר"א דמילה מאן דליפלוג עלי' ודאי הלכתא היא וכדאסיק רב אשי התם מי גרם לחצרות שיאסרו בתים וליכא דכי לא ערבו חצרות עם הבתים הו"ל כמבוי שנשתתפו בו דמי גרם למבוי לאסר ולהצטרך

לשתוף בתים גרמו לו וליכא דהא ליכא מאני דבתי בחצרות ומאני דחצר הא שרי לאפוקי להו למבוי ובמבוי שנשתתפו בו הא לא קמיבעיא לי' דשרי לטלטולי בגוי' וכדקא אזיל ופריש רש"י התם אבל עירבו חצרות עם הבתים אפילו לשמואל ור' יוחנן דאמרי מאני דחצר שרי לאפוקי למבוי מ"מ הואיל ושכיחי מאני דבתי בחצר והנך הא אסיר לאפוקי להו למבוי וצריכי לשתוף דמבוי הי"ל מבוי שלא נשתתפו בו ואין מטלטלין בו אלא בד"א והכא בעירבו חצרות עם הבתים ונתנו לו רשותם במבוי ולא נתנו לו רשותם בחצר אלא עירבו בחצר עמו. ומבוי הואיל וכמבוי שלו הוא ומותר להוציא אפי' כלים ששבתו בבתים תו לא הוי כמבוי שלא נשתתפו בו וכולהי אישתרי לטלטולי במבוי גופי' אלא דלישנא דרש"י דשבת לא משנת דאפי' לשמואל ור' יוחנן נימא הכי ועוד לשמואל ור' יוחנן תיקשי מי איכא מידי דמחצר למבוי שרי ובמבוי גופי' אין מטלטלין אלא בד'. והרמב"ם אמר כשמעתא דהתם ובעירבו אסור משום דכמאן דפתיחי לי' בתים בלא חצרות דמי וכבר תרגמא ה"ה אליבי' ואיכא למימר מודי הרמב"ם אם נתנו לו רשותן במבוי הואיל ואיהו שרי לדידהו נמי לא הוי ככרמלית וכמבוי שנשתתפו דמי ושרי כולהי לטלטולי במבוי גופי' אלא דרש"י לא פריש התם כהרמב"ם:

דף סד.

א"כ בטלת תורת עירוב והא דתנן נתנו לו רשותן הוא מותר התם לשבת אחת הכא לעולם כיון דלא אגר להו והא דפליגי ר"י ור"ת אדרש"י דאמר יש ביטול מבית לבית כיון דמישתרו כולהי בכולהי שבת אתו למיעבד הכי ובטלת תורת עירוב לא ידענא מנא להו הא דלא לישרו להו כי שכחו דלמא לכתחילה נמי אתו למיעבד הכי דלמא שאני הכא דשרינן להו לכתחילה ולעולם דהא לא אפשר להו בלא"ה כיון דלא אגר להו אבל בעובדא דרש"י נהי דשרי כי איקרי ואישתלו לכתחילה מי שרי להו. ולמיגזר אטו לכתחילה מנא לך למיגזר מידי דהוה אעירובי תבשילין דשכח סמיך אגדול העיר ופושע אסור ה"נ שכחו שרו פשעו אסורין והיכא דשיירו חדרים אפילו לכתחילה שרו כי הא דתנן נתנו לו רשותן:

הא דאמר הר"י אעובדא דרש"י כשביטלו כל השכונו' רשות' לאחד אישתרו כולהי דאין דומ' לחוזר ומחזיק ברשותו כשמטלטל מביתו לבית חבירו ולא דמי למוציא מביתו לחצר שיש לו בחצ' חל' קשיא אלא הא דתנן נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אפי' מביתו לחצר והוינן בה ונהוי אינהו לגבי' כי אורחין דביתו וחצר תרוי' רשותא דידי' נינהו ואמרינן חמשה לגבי חד לא הוי אורח ואי ס"ד כהר"י תינח להוציא מביתו לחצר הוי כמחזיק בחצר אלא להכניס מחצר לביתו אמאי לא מ"ש מביתו לבית חבירו ומ"ש

מחצר לבית חברו והא עדיפא דחצר דמעיקרא לאו כולה דידהו אמרת אי קא מעיילי מינה לביתו הו"ל מחזיקי בחצר וביתו דמעיקרא כולי דידי' הוי כי מפיק מיני' לבית חברו מיבעיא דהו"ל כמחזיק בביתי' ואנן והן אסורין סתמא תנן ל"ש להוציא ול"ש להכניס כדתנא רישא ביתו אסור מלהכניס ולהוציא ושלהן מותרין ועלה קתני סיפא והן אסורין ואי אסורין להוציא קאמר הו"ל למיתני' והן אסורין להוציא ולהכניס מותרין:

לר"י ור"ת לא מהני ביטול מבית לבית כלל אא"כ שיירו חדרים לר"ש אהני לגבי האי דבטל ליה דשרי לאפוקי ועיולי ולאידך לאפוקי מביתי' לביתא דמאן דבטיל לי' אבל לעיולי מביתי' דמאן דבטיל ני' לביתי' אסיר וכן אמר הרא"ש ולהריטב"א משמי' דהר"מ מקוצי אהני לגבי האי דבטיל לי' ואידך א"נ מפיק מביתי' לביתא דחברי' הו"ל חוזר ומחזיק ובטיל לביטול:

דף סד:

השתא דאתית להכי טו' רכוב שאני והשתא ברכוב לא שאני בין רביעית ליותר מרביעית בג' מילין אפי' טפי מרביעית מפינה בציר מג' מילין אפי' רביעית לא מפינה ובמהלך רביעית דרך מיל מפינה מפי מרביעית דרך טורדתו ואפי' ג' מילין והריא"פ והרמב"ם אשמיטוהי לרכוב והרב בעל הטורים עיילי' נענין שאין דרך טורדתו ולא לענין רביעית דליבעי ג' מילין ובהג"א אייתי:

שבנות ישראל פרוצות בכשפים לאו דוקא בנות ישראל אלא לא מיבעיא קאמר דבנות כותים לא מיבעיא דפרוצות בכשפים ובדורות הראשונים בנות כותים נמי לא פריצי בכשפים דהא הולכין אחר רוב הולכי דרכים דנכרים נינהו וכדקתני שחמצו של נכרי א"נ בנות ישראל דוקא ולגבי כשפים חיישינן למיעוטא דמדידהו הוא משום דחמירא סכנתא מאסורא א"נ הואיל ופרוצות בכשפים רוב שלימין מני' הוו דמנחי להו לכשפים ומיעוטא דנפיל מעוברי דרכים:

דף סה.

כל שאינו מפיק איתמר לרש"י ר"י לא מתני סוגרין וחותמין אלא חותמין צרות בעדו והכי דריש גאוה אפיקי מגינים סגור שסוגר גילוי מגינים ואינו מגלהו חותמין צר בעדו:

דף סה:

לרבה ורב ששת דמוקמי לעובדא דרבי ור' חייא כר' מאיר ישראל בפנימית לא בעינן דאפי' נכרי בפנימית וישראל בחיצונה אסר ורב יוסף הא לא קשיא לי' אימא מעשה שהיה כך היה אלא ישראל בחיצונה קשיא לי' מדשרי רב פנימי במקומן א"נ לדידהו דאוקמינהו כר"מ מוקמי כרבנן דר"ע דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה

וכיון דישראל בכה"ג לא אסר לא אחמור בנכרי טפי מישראל וכדאמור בתוס' דשלהי פירקין אדר' אלעזר מיהא להרמב"ן בספר המלחמות התם דאמר בנכרי בפנימית וב' ישראלים בחיצונה מדינא אסור ה"נ לר"מ בישראל אחד בחיצונה:

רבה ורב ששת הא דבעי מיני' דרב פנימי במקומו לא שמיע להו וקסברי רבי ור' חייא אסרי לפנימי ולחיצון ומעשה שהיה כך היה ורב אמרה להאי עובדא לאשמעינן דאורו כר' מאיר ואסרי פנימי במקומו ואגב אורחא קמ"ל נמי ישראל בחיצונה דנכרי אוסר בדריסת רגל ורב יוסף תהי בה ישראל בחיצונה ל"ל דדריסת רגל דנכרי פשיטא לי' דאסר כיון דישראלים אוסרים זה על זה דרגל האסורה ודאי אוסרת וכ"ת מעשה שהיה כך היה ועיקר מילתא דרב לאשמעינן דאורו כר' מאיר האמר רב פנימי במקומו מותר.

אוסרין זה על זה. והכא פנימי רגל המותר במקומו ואפי' ביחיד במקום נכרי אמרינן אחיד לדשא ומשתמש דלא אחוד לדשא ממש אלא דלא משתמש בחיצונה.

אמינא לי' נפיק אזל לי' וכ"ת ישראל ונכרי בפנימית נמי נימא לא שכיחא דדייר ישראל בחיצונה דנכרי הואיל ואית ליה רגל בחיצונה אימא קטל לי' ואמר נפיק אזיל דהא בנכרי בפנימית וישראל בחיצונה לא אסרינן אע"ג דרב כר"ע אבע"א התם נמי שכיחא ולא פליג רבנן ביחיד במקום נכרי ואבע"א בנכרי לחוד אפי' בדריסת רגל דנכרי לא שכיחא דדייר ישראל אבל בישראל בפנימית אדריסת רגל לא חייש ולמידר בהדי חייס אימא אמר אמינא ליה נפק אזל:

בתוספות כיון דשכיח במקומו אמאי מותר והריטב"א מפרק לה כיון דחיצון הוא הגורם וכו' דכל היכא דאפשר למיקנס במקום שני ישראלים עדיף טפי וכו' וקשיא לן אכתי לרבנן דר"ע דלא אסרינן כלל תיקשי אלא כדשנו בתוס' דסבר ראב"י דלא אסר אלא בשני ישראלים אוסרין ושכיח והריטב"א נמי לא קאמר אלא למאי דס"ל דלית הלכתא כש מעתין ואפי' יחיד ממש במקום נכרי אי הוה שכיח הוה אסיר ובפנימי במקומו משום דכי קנסינן אחיצונה במקום שיש ב' ישראלים ממילא פנימי מסתלק וכדבעינא למימר משמי' אבל שמעתין ודאי ליכא למיפרק אלא כרבנן דתוס' וכן משמע מלתי' דריטב"א.

מדמוקמינן להא כר"ע אנן דק"יל כרבנן בכל גוונא שרי אלא היכא דנכרי בפנימי' ושני ישראלים בחיצונה כדר"א בשלהי פירקין והיינו דאשמיטוה הריא"פ והרא"ש להא שמעתא אבל הרמב"ם אורי בעובדא דרבי ור' חייא ול"ש ישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה ל"ש ישראל ונכרי בחיצונה וישראל בפנימית פנימ' במקומו מותר וחיצון אסיר וכן אמר הריטב"א משמי' דהראב"ד הואיל ורבי ור' חייא עבוד עובדא ורב נמי ס"ל כותי' והריטב"א אמר בה טעמא מדאמרינן בעובדא דהמן ב"ר ריסתק דלא בעינן אוסרין ממש

אלא כל היכא דשכיח ישראל דדייר וכו' ואפי' ליכא שני ישראלים דאסרי וכו' ושמעתא דהכא פליגא אסוגיא דלעיל וכו' ואמר הריטב"א רב דשרי פנימי דס"ל ממש בעינן ולא פליג ואנן דס"ל לא בעינן אוסרין ממש אפי' בחד היכא דשכיח אסר אלא שבזו יש לומר דכי קנסינן אחיצונה דאיתנהו בה שני ישראלים ומסתלק בעל החיצונה ממילא מסתלק בעל הפנימית דלא לידור בהכי סגי לן שלא לחלוק כ"כ בדברי ראב"י ע"כ ואנן שותא דמר לא ידעינן מנ"ל דסוגי' אדסוגיא פליגי ורב הונא ברי' דר"י דהכא אדרב הונא דהתם: הא בעובדא דהמן בר ריסתק אסרי אהדדי במבואה אלא בביטול רשות' הוא דשרי וכולהי אוסרין בעירוב או בביטול רשות אישתרו. וכי היכי דבעירוב תו לא הוה אוסרין ה"נ אי בביטול רשות הו"ל יחיד אי שכיחי, אסר דשנים אוסרין בלא עירוב וביטול קאמר ולא דמי להכא דלא אסרי כלל ואפי' בלא עירוב וביטול רשות ולא הו"ל שנים אוסרין ואף הרשב"א לא ס"ל להא דהריטב"א דאמר (עה"ק בית נתיבות שער ד' סי' ג'.) במקום זה אין הפרש בין ישראל יחידי לישראלים רבים הסמוכין על שולחן אחד או מ חלקין לכמה שולחנות בבית א' שלא חלקו חכמים בדבר אלא כל שיש ישראלים אוסרין זה על זה ואפי' מועטין אוסר הגוי ואם היו מרובין ואין אוסרין זה על זה אין הגוי אוסר ע"כ:

אלמא קסבר הרשב"א אוסרין ממש בעינן ובשמעתין דהכא ס"ל כהרמב"ם והראב"ד לפי שרגלי שני ישראלים בחיצונה מכלל דס"ל לאו מטעמא דהריטב"א ואף הרמב"ם לא ס"ל דאמר (פ"ה מהלכות עירובין הלכה י"ו) ודין ישראל א' ודין רבים שהם סומכין על שולחן אחד דין אחד להם. והכא אמר בעובדא דרבי ור' חייא אלא כדאמר הרז"ה בעל המאור דלגבי נכרי ס"ל כר"ע דאפי' רגל המותרת במקומה בהדי נכרי אוסרות שלא במקומה ואכתי קשיא הא דא"ר אלעזר ונכרי ה"ה כרבים בשלהי פירקין גזירה משום מאן דלא ידע וכו' תי"ל מדר"ע ולהריטב"א דריסת רגל נכרי אי לאו משום גזירה לא אסר כלל והכא משום דחיצון גורם לפנימי שידור עם הנכרי וקנסינן או לגורם או לדר היכא דאיכא שנים וממילא מסתלק אידך ור"א בנכרי בפנימית ושנים ישראלים בחיצונה דליכא דר ואי לאו משום גזירה לא אסר בד"ר וכן פריש הריטב"א התם אלא להרמב"ם ורבוותאי קשיא וכ"ת הרמב"ם ורבוותאי מוקמי לר"א בג' חצרות ונכרי בחדר פנימית וישראל באידך וישראל בחיצונה דומיא דשמואל ורב אדא דאוקמו הריא"פ והרמב"ם בג' חצרות סוף סוף אי בנכרי כר"ע ס"ל בהאי נמי ניתסר משום דר"ע וצ"ל ר"א אפי' לרבנן קאמר וכדאמר הרז"ה התם ולר"א הכא נמי אפי' לרבנן אסורה משום גזירה דנא ידע וכדאמר הרעז"ה הכא וכן אמר הרמב"ן התם שהריא"פ סמך אדר"א דה"נ א כא האי גזירה וסוגיין לרווחא מוקי כר"ע אפי' בלאו גזירה דר"א וצריך תירוץ והר"י קאר"ו אמר

אליבא דהרמב"ם דאפי' נכרי בפנימית וישראל בחיצונה אוסר כיון דידעי דלא אגר ולא ידעי דליכא ישראל בפנימית ושמעתין ודאי קשיא עלי' אלא דאמרינן סוגיין בלאו גזירה דר"א קאמר:

ומסתברא לן אע"ג דאמרי הרמב"ם והרשב"א והראב"ד והרז"ה בישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה או איפכא אוסר עד שישכור מהנכרי מכל מקום אי בטיל פנימי רשותי' דאית ליה בחיצונה לחיצון הו"ל חיצון יחיד במקום נכרי ולא אסר עד כאן לא פליג רבא עלי' דאביי בהא בעובדא דהמן באר ריסתק אלא משום דא"כ בטלת תורת עירוב אבל הכא ליכא עירוב דאי שכר לי' מנכרי תו לא בעי לעירובי דלגבי ישראל קי"ל כרבנן דר"ע דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה וגזירה דר' אלעזר נמי ליכא בשכר מנכרי ומדקאמר רב ואסר לא תיפשוט דלא מהני ביטול רשות דא"כ לאביי מא"ל ואיכא למימר הכא אפי' אביי מודי דביטול דחד לגבי דחד שכיח ולא דמי להתם דביטול דרבים לגבי חד הוא א"נ ביטול מחצר לחצר שכיח טפי מביטול דחצר דילי' וצריך תירוץ:

ר"ל ותלמידי דר' חנינא אקלעו כו' מהא דארש"י והיו יראים שמא יבוא נכרי בשבת ליכא למשמע דסבר כר' יודא דליתי' לא אסר דאפי' ר' מאיר דמחמיר מכולהי לא אסר אלא היכא דאתא ביומי' אסר למפרע כדאוקימנא בריש פירקין אבל היכא דידעינן דלא אתי ביומי' דכ"ע דלא אסר ור' יוסי נמי אמר שאין דרך ישראל לבוא בשבת הא נכרי אוסר הואיל ודרכו לבוא בשבת וכן אמר הרמב"ם בנכרי שאפשר לבוא בשבת:

דף סו.

אמר הר"י אפי' לר' יודא אם עירבו מבע"י כשלא הי' הנכרי כשבא הנכרי בשבת בטל העירוב ואם שכרו ממנו בשבת אינו חוזר וניעור וצריך שכירות ובטול והר"י קאר"ו אמר דהרמב"ם ס"ל כוותי' ולא מכרעא דהא דאמר הרמב"ם ב' ישראלים וגוי הדרים בחצר א' ושכרו מן הגוי בשבת חוזר הא' ומבטל לשני היינו בשלא ערבו ותדע דהרמב"ם האמר כר' יוסי דנכרי אע"ג דליתי' אוסר ול"ש איתי' לנכרי ל"ש ליתי' הא לא מצי לעירובי' והריטב"א משמי' דהראב"ד אמר הואיל ואיפשר בשכירות העירוב ה ועומד הי' כשבא הנכרי וכי שכרו ממנו חוזר וניעור וגדולה מזו אחד מבני חצי ששכח ולא עירב מבע"י כיון שביטל רשותו בשבת עירובן עירוב אע"פ שלא הי' עירוב בה"ש עד כאן והשתא אפי' לר' יוסי דאמר נכרי אע"ג דליתי' אוסר א"נ לר' יודא ואיתי' לנכרי מבע"י ועירבו אע"ג דבה"ש לא הוה עירוב כל כמה דלא אגירי מיני' ואגור מיני' בשבת א"נ מת בשבת עירובן עירוב. והראב"ד הא עד כאן לא קאמר אלא בדליתי' לנכרי ואליבא דר' יודא דחזר העירוב להיתירו הראשון וכדמייתי מספינות קשורות דחזרו להתירן הראשון הלכך אמרי' דבהא

לא אמרינן שוכר כמבטל רשות דמבטל רשות לאי מחוסר מעשה הוא ועומד לבטל כביטל מעקרו דמי אבל שכירות דמחוסר מעשה הוא ועוד דנכרי חייש לכשפים ואימא לא מוגר להכי היכא דאסר עירובן לאו עירוב וכי הדור ואגור נמי עירוב ליכא אלא היכא דלא אסר ומעיקרא הוה עירוב כי אתא נכרי לא בטל העירוב לגמרי אלא תלוי עד דמוגיר מיני' וממבטל רשות לאו ראי' גמורה הוא מה למבטל רשות דאפילו היכא דאסר ועירבו הוה עירוב וסמיך אהא דספינות קשורות דחזרו להתירן הראשון:

מה מערב אפי' שכירו ולקיטו פירש"י אם ישראל שכירו ולקיטו של נכרי נותן עירובו ולהרמב"ם והרשב"א והריטב"א דאמרי צריך לשכור מישראל הכי קאמר מה מערב אפילו ישראל שכירו ולקיטו של ישראל נותן עירובו ודיו והרג בעל בית יוסף דפריש להא דרבא בעובדא דהמן ב"ר ריסתק אליבא דהרמב"ם בגוונא אחרינא הכא במאי מפרקת לה:

לשינויא קמא דרבותינו בעלי התוס' אהא דירושלמי. בשכיר ולקיט אפי' יחד לו מקום שפיר דמי ושותפין אע"ג דלית להו מקומות מיוחדין בעי עירובי ואגורי. ולשינויא בתרא דידהו ביחד לו מקום אפי' שכיר ולקיט בעי אגורי מנכרי והיכא דליכא מקומות מיוחדין אפי' שותפין ישראל נותן עירובו לרש"י ומשכיר להרמב"ם והריטב"א אכרע כשינויא קמא מדקאמר בעובדא דהמן ב"ר ריסתק לישאל מיני' דוכתא והרב בעל ב"י אמר דיחד לו מקום לא אסר אלא בדאתני בהדיא דלא יהיב ליה מקום אחר ועוד טרי בה טובא ונקטי בתראי לחומרא כתרתי שינויי.

ואמר הריטב"א משמי' דה"ר שמשון מקוצי ה' נכרים הדרים בבית א' שבחצר א"צ לשכור אלא מא' מהם כחמשה ששבתו בטרקלין שא' מערב לכולן והא דירושלמי שאני הואיל וחלוקין הן ישראל ונכרים זה מערב וזה משכיר ופליגא דהרב בעל הגהות הרא"ש דריש פירקין ומסתברא כוותי' דהריטב"א דהא אמרינן בכולהי רולי דמערב שוכר כמערב דמי. ובירושלמי אמתני' דאנשי חצר ששכח א' מהן ולא עירב רב חסדא אמר עשרה ישראל שהיו דרין בבית א' כל א' ואחד צריך לבטל רשותו א"ר יסא עשרה עכו"ם שהי' דרין בבית אחד כל אחד ואחד צריך להשכיר רשותו ש"מ אע"ג דמערב חמשה ששבתו בטרקלין עירוב א' לכולן הא מבטל רשות צריך כל אחד ואחד לבטל ושוכר כמבטל רשות בהא מילתא והיינו כבעל הגהות אשר"י והשר מקוצי אמר לך ר' יסא פליג אר' יוחנן דר"י דאמר שוכר כמערב א"צ להשכיר אלא אחד מהן וש"מ מירושלמי הא דחמשה שגבו עירובן אחד מערב לכולן הא אם בטלו רשותן לדידן דיש ביטול מחצר לחצר כל אחד ואחד צריך לבטל דלא עדיפי מבית א' וכן אחין ותלמיד:

תהו בה ר' אלעזר מדתהי אביטול ש"מ רבנן דאגור בשבתא הוו בעו לבטולי וש"מ הלכתא כר' יוסי ולא הוו מצי לערובי או כר' יודא וכהר"י דנכרי מבטל לעירובי' ולא הדר וניעור והריטב"א אמר אפי' תימא כר' יודא וכהראב"ד הנך רבנן לא הוו להו פנאי לערובי והוה מיבעי להו אגורי ובטולי. א"נ אפי' אשכירות תהי כיון דאמרת מה ביטול בשבת אף שכירות בשבת א"א לשכור במקום שאין מערבין מבע"י כשם שאין מבטלין:

אי דאתא מאתמול כו' לרש"י ורבותינו בעלי התוס' כל דאתא מאתמול מערבין קרינן בי' ומדלא קרינן נמי באתא בשבתא מערבין ש"מ אי כ"ר יוסי אי כר' יודא וכהר"י להראב"ד תרגמא הריטב"א אע"ג דמצי לעירובי' והדר וניעור וא"צ בטול מ"מ כל לגבי נכרי דלאו בר עירוב הוא ואימא לא אגר לן אין מערבין קרינן בי' וכה"ג אמר רש"י בשלהי שמעתין דהיינו טעמא דרב המנונא דאמר מת נכרי אין מבטלין והשתא להראב"ד לשמואל אע"ג דאתא נכרי מאתמול ולא אגור מיני' תו לא מצי למיגור ולבטולי בשבתא ודפריק אי דאתא מאתמול לוגר מאתמול כדאמר הריטב"א דאורחא דמילתא נקט דסתמא אוגרינן מיני' דכולהי לאו כהמן ב"ר ריסתק נינהו דלא בעי למיגר א"נ הואיל ואפשר לשכור מבע"י ופשעי ולא אגור לא שרינן למיגר בשבתא אלא היכא דלא איפשר:

דף סו:

וצריכא דאי אשמעינן כו' קא קשיא לי' מכדי חורבה טעמא מאי משום דלא אמרי ביטול אלא היכא דעקר תשמישתי' התם אבל חורבה לאו עיקר תשמישתי' בגוה. מחצר לחצר נמי לא שרו בביטול לאפוקי ועיולי מחצר דחברי' אע"ג דצריך לי' מ"מ לאו עיקר תשמישתי' התם ותרתי נ"ל ומשני צריכא דאי אשמעינן מחצר לחצר בהא קאמר שמואל משום דהא תשמישתא לחוד דחצר דידי לתשמישא דידי' וחצר דחברי' לתשמישתא דחברי' ואיהו לאשתמושי נמי בחצר דחברי' לא שרו לי' רבנן בביטול אבל חורבא דחדא תשמישתא לתרוי' דדידי' ודחברי' הוא ואסרי אהדדי ובדידי' אע"ג דלאו עקר תשמישתי' שרו לי' רבנן בביטול קמ"ל והיינו לאביי ולרבא דאמר אפי' בב' חצרות זו לפנים מזו דחיצונה חדא תשמישתא לתרוי' ואע"ג דלחיצונה עקר תשמישתי' בגוה אסר שמואל הואיל ולפנימית לאו עיקר תשמישתא בחיצונה וחיצונה לא מצי מבטלי לפנימית פנימית נמי לא מצי מבטל לחיצונה:

ליתא לעירובי' גבי' בדאיתא לעירובי' גבי' אמרינן נמי בשכח א' מן הפנימי' איכא חיצונה דאסרה עלי' אלא לרווחא בעלמא נקטי' כדאמר הריטב"א משמי' דהר"י וכן הא דאמר רש"י בבבא דהכא משום דריסת רגל דפנימית לרווחא אמר דאפי' בלאו דריסת רגל אסרה משום הרגל עירוב א"נ בלאו דריסת רגל מציא חיצונה למימר לפנימית לתקוני

שתפתיך ואפי' לר"ע דליהני ביטול והא דאמרו רבנן דתוס' הא פשיטא דכולן יכולין לבטל אצלו. לאו שתי החצרות קאמרי דהא חיצונה לא מצי לבטולי לי' דאין ביטול מחצר לחצר אלא היינו קושיא דרש"י וכדאמר הריטב"א משמי' דהר"י דלא ס"ל כשינויא דרש"י אלא קסבר אע"ג דבטלי פנימית רשותן להאי דלא עירב מ"מ לא בטיל עירובי' דערבי בהדי חיצונה ואכתי מהני דלא למיסר עלי' בדריסת רגלי' והא דלא מבטלי לי' לפנימי למישרי לי' בפנימית כי היכי דלישתריא חיצונה לבני חיצונה משום דלא איירי לתקני אלא בדבר שהיחיד מבטל אצל המרובין אבל ליבטלו המרובין דערבו ליחיד דלא עירב בהא לא קמיירי ע"כ. ואנן מסתברא לן כרש"י דהא דהר"י לא קשיא דאי תימא דלא בטיל עירובי' ואהני דלא למיסר עלי' בדריסת רגל מאי קושיא ליבטלו בני פנימית רשותן להאי דלא עירב. הא כיון דלא בטיל עירובי' אית לה לחיצונה רשות בפנימית דכולה פנימית דיירי בביתי' דחיצונה דמנחא בי' עירובא וכל חצר פנימית חצר דהאי ביתא היא. והאי רשותא דאית לה בפנימית לא מצית לבטולי להאי בר פנימית דלא עירב דאין ביטול רשות מחצר לחצר. ואתו בני חיצונה דאית להו רשותא בפנימית ואסרי אהאי דלא עירב ואיהו קאסר עלי' דהא חיצונה בהרגל עירוב מיסר קא אסרי אפנימי' כדאמרינן בבבא דסיפא והו"ל פנימית רגל האסורה במקומה ואסרי שלא במקומה אחיצונה וכ"ת לא אמרינן הרגל עירוב אוסר אלא היכא דאסורה במקומה ככולה בבא דהכא אבל הכא במקום העירוב חיצונה הא עירבה. א"ה בר חיצונה דאמרינן לבטל לבני חיצונה איכא פנימית דאסרי עלה והא הכא פנימית הא עירבה ותישתרי פנימית בעירובה דמנחא בחיצונה ותישתרי נמי חיצונה דהאי דלא עירב הא בטיל להו רשות' לאו משום דצריך לבטל לכל אחד ואחד כדשני לי' רבא לרב הונא ברי' דר"י והכא האי בר חיצונה דלא עירב דלא מצי לבטולי אלא לבני חיצונה ולא לבני פנימית דאין ביטול רשות מחצר לחצר והנך בני פנימית הואיל ועירבו ואית להו נמי דריסת רגל בחיצונה אית להו רשות בחיצונה ורשותא דהאי דלא עירב דבטיל לבני חיצונה בהאי רשותא הא לא עירבו ודבני חיצונה לחוד הוא ואסרי אהדדי בא' מן השוק שמת והניח רשותו לאחד מבני חצר משחשיכה אוסר משום דבהאי רשותא לא עירבו הכא נמי בניחיצונה והאי דלא עירב אסרי אהדדי אלא אי קשיא הא קשיא תימא חיצונה לפנימית לתקוני שתפתיך ולא לעוותי למיהוי לי רשותא בהדך ולמיסר אהאי דלא עירב ותיהוי רגל האסורה ותיסר עלאי דל עירובך ולית לי רשות בחצרך והאי מותר במקומו ולא אסר עלאי וכולהי בני פנימית ליבטלי להאי והאי קושיא מיפרקא כרש"י כיון דבטול עירובי' בפנימית כולהי בני פנימית לבר מהאי דאסרי אהדדי קאסר דריסה רגלי' אחיצונה ואיכא למימר כהר"י

דכי אסרינן משום הרגל עירוב חצר שעירובה בחצר אחרת עירובה מרגילה לחצר שבה עירובה והתם קא דיירא. אבל הכא האי חיצונה אע"ג דאית לה רשות בפנימית דחצר פנימית חצר דביתא דידה היא. מ"מ בהאי רשותא לא קא אסרה עלה דפנימית דרשות דמחמת עירוב לא קא אסר אלא היכא דלית לה עירוב בדוכתא ודיירו בדוכתא דעירובה הוא דקא אסרה ותידע מדא"ל רב אחא לרב אשי בשמעתן דג' חצרות הפתוחות זו לזו בפרק מי שהוצאוהו לרב יודא קשיא ולרב ששה קשיא וקאמר לרב ששת דאוקמא בנתנו עירובן באמצעי' תהוי כחמשה ששרוין בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב דאסרי אהדדי ומדלא קשיא לי' נמי לרב יודא דאוקמה בנתנה אמצעית עירובן בזו ועירובן בזו ליתו תרתי חיצונות ברשות' דאית להו באמצעית מחמת עירובן וליסרי באמצעית לאו משום דרשות' דמחמת עירוב לא קאסר אלא היכא דעירובי' התם ומרגילי' להתם ואיכא למימר ה"נ דמצי לאקשויי לרב יודא אלא דלרב יודא קשיא לי' לישתרי כולהי משום שליחות. א"נ לרב ששת עדיפא לי' לאקשויי וכי שני ליה התם לא אסרי דיורין להחמיר לרב יודא נמי איפרקא:

עוד אל"ל א"נ בכה"ג לא אסרינן משו' עירו' מ"מ הכא לאו עירו' הוא למישרי דריס' רגל דפנימית לחיצונה דמה שמו עירוב שמו דמיערבי אהדדי אנא בדידך ואת בדידי כחדא אנן וכיון דחיצונה בפנימית הא אסירא מחמת רשותא דהאי דלא עירב מאי עירוב הוא הא חיצונה בהדי פנימי לאו כחדא נינהו דהא איכא בהדה רשותא דלא עירבה בהדי דחיצונה אבל התם בנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו אמצעית בהדי האי חיצונה ובהדי האי חיצונה איהי שריא בהדי' ואינהו שריין בהדה ואידך לא אסרה ברשותה דמחמת עירובה ואפי' לר"ת דפריש לרב אלייא דרבנן דאמצעית מותרת עם שתיהן ושתיהן אסורות עמה התם עירוב הוא אלא גזירה בעלמא הוא דגזור רבנן דלמא את לאחלופי:

הא דקשו רבנן משלש חצרות דר"ש איכא למימר הכא דס"ל לרבא דיורין להחמיר ואסרי אפי' בחצר הפנימית בחצר דידהו מיבעיא והתם הא אמרינן לא אמרו דיורין להחמיר:

דף סז.

אתקפתא דרב הונא ברי' דר"י אמר הריטב"א הו"מ לאקשויי נמי אשכח א' מבני החיצונה ועירובן בחיצונה אלא חדא מיני' נקט. וכוותי' דהריטב"א מסתברא דאי כרבותינו בעלי התוס' כלפי לייא חיצונה דלא שייכא כולי האי בפנימית אמרת תישתרי בהדה דפנימית פנימית דדרסי אחיצונה ודמיא טפי לחצר אחת לא משתריא בהדה דחיצונה:

כי קאמינא לרבנן. והא דא"ר אשי אהא דאמר שמואל אין מבטלין וחוזרין ומבטלין דשמואל כר"א ס"ל פריק לה הריטב"א בתלת פירוקי ותרין פירוקי דידי' קשיין הא דמפרק דהא דפריש רבא אליבא דרבנן לאו דשמואל היא אלא במאי דשייכא לענין בטול מחצר לחצר הא נקיט אליבא דשמואל דאיהו כר' יוחנן ס"ל כדאמר לקמן אנא כר' יוחנן ס"ל אבל לגבי הא דלא שייכא לענין ביטול מחצר לחצר אלא בענין אם צריך לבטל לכל אחד וא' ואליבא דנפשי' מפרש ע"כ א"ה הא דמוקים רבא לשמואל כר"ע ואמרו רבנן דתוס' והריטב"א משום דאמר שמואל כ"מ שאוסרין ומערבין מבטלין לא אשכח מידי דלימא שמואל מבטלין מחצר לחצר אלא בהא וכר"ע ואי איתא האיכא טובא דשמואל דאמר כר"א ניבטל פנימי לבני פנימית וחיצונה אתיא ומשתריא בהדה וכן בר חיצונה לבני חיצונה. ואתיא פנימית ומשתריא בהדה כדאמר הריטב"א דרב הונא ברי' דר"י חדא מיני' נקיט ולימא רבא לשמואל בביטול מחצר לחצר ולרבנן ליכא ביטול כלל אף בב' חצרות זו לפנים מזו והא דמפרק דלא אמר רבא אלא הכא דבני פנימי' וחיצונה לאו בני חצר א' ממש נינהו וכו'. א"ה האי כי קאמינא לרבנן לימא בהא אפי' ר"א מודי אלא מחוורתא כדשני מעיקרא דרב אשי פליגא ורבא לטעמי' דאמר הא דאמר שמואל אין מבטלין וחוזרין ומבטלין דלא ליהוי כחוכא ואיטלולא וכן אמרו רבנן דתוספות דרב אשי לית לי' דרבא דאמר פעמים כו':

והא דתניא נתנו עירובין בחיצונה וכו' ומייתי לה בשלהי פירקין והא דא"ל רבה ב"ר חנן לאביי ושני לי' וכולה סוגיין דשלהי פירקין לאביי קתני מתניתא אסורות עד שיבטל ורבנן סברי בסיפא פנימית מותרת בלא ביטול וחיצונה אסירי וכדאזל אביי לרבה ב"ר חנן דרבנן סברי בהא אין ביטול רשות מחצר לחצר. ואמרינן התם לימא שמואל כרבנן ואע"ג דמודי שמואל בשתי חצרות זו לפנים מזו ורבנן הא בהא נמי אסרי אכתי לא אסיק אדעתי' דמודי שמואל בהא וכי אמרינן אזל שמואל אנא דאמרי' לר"ע עד כאן לא קאמר ר"ע אלא בשתי חצרות זו לפנים מזו דאסרן אהדדי אבל התם אי קא אסרן אהדדי דהיינו כדאוקמא אביי להא דשמואל בשתי חצרות ופתח אחד ביניהם הו"מ לאקשויי לאביי מדרבנן דאסרי נמי בהא אלא לר' יוחנן עדיפא לי' לאקשויי דאמר בהדיא בכ"מ יש ביטול רשות מחצר לחצר ושמואל הא אין ביטול רשות קאמר ואביי הוא דפריש אליבי' הכי והשתא דאסיק ור' יוחנן אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבנן ע"כ לא קאמר רבנן אלא דאמרה לה אדמבטלת קא אסרת עלי. לשמואל נמי לא תיקשי דבין לרבנן בין לר"ע בשתי חצרות זו לפנים מזו הואיל ואוסרין מבטלין ובכולהי בבי דמתניתא אסורות עד שיבטל אלא בסיפא הוא דקא מיפלגי ר"ע ורבנן ר"ע סבר הואיל ומהני ביטול לא אמרינן לתקוני

שתפתיך ולא לעוותי וביטול מהני לתרוי' ורבנן סברי בהא אין ביטול רשות מחצר לחצר דפנימית אמרה לה לחיצונה אדמבטלת לי קאסרת עלאי ואחדא לדשא ומשתמשי בלא ביטול וחיצונה אסורה איכא למימר אפילו בביטול דלא מצי האיך דלא עירב לבטל לה כיון דפנימית אחדא לדשא לית לה עירוב וכדמשמע לישנא דאין ביטול רשות מחצר לחצר דבכה"ג לא אמרינן ביטול כלל ואיכא למימר ביטול דלישתרי בתרוי' ודאי מהני אלא אין ביטול רשות מחצר לחצר קאמר אפנימית אפי' בלא ביטול שריא וכן פירשוהו התם בתוס' דאביי אליבא דרבנן קא מפרש לשמואל כדמפרש לר' יוחנן משום דאמרה עד דמבטלת קא אסרת עילאי. ואיכא למימר נמי דלר' יוחנן דוקא הוא דאמרינן התם טעמא דרבנן משום דאמרה עד דקא מבטלת לי קא אסרת עלאי דר' יוחנן ס"ל אפי' בב' חצרות ופתח ביניהן דלא אסרי אהדדי מבטלין מחצר לחצר. אבל לשמואל דאמר היכא דלא אסרי אהדדי אין מבטלין מחצר לחצר ר"ע ורבנן בהא קמיפלגי ר"ע סבר הואיל ומדינא אסרה חיצונה אפנימית דעירוב מרגילה אלא דאמרה לה לתקוני שתפתיך ולא לעוותי קא מהדרא לה חיצונה מאי עוות איכא הכא כי היכי דאסרית עלך קא מבטילנא לך ורבנן סברי הואיל והיכא דלא אסרה אין ביטול רשות מחצר לחצר הכא נמי אדאמרת אסרה ויש ביטול וליכא עוות הואיל ומצית מבטלא לה אמינא לך אין ביטול ואיכא עוות ולא אסרה כלל דא"ל לתקוני שתפתיך ולא לעוותי וכיון דלא אסרה תו לא מציא לבטולי לה והיינו דלא אותבי' לאביי לשמואל מדרבנן והיינו דא"ל אביי לרבנן אין ביטול רשות מחצר לחצר דכל דלא אסרה אין ביטול רשות וה"נ אמרינן לא אסרה משום דא"ל לתקוני כו' ואין ביטול רשות ולא צריכא לדחוקי דבהא אין ביטול רשות משום דמשתריא בלא ביטול דלא ניחא לה לאתויי עד דמבטלה לה. והשתא לרבנן חיצונה אסורה אפילו בביטול כיון דלא מצי האיך דלא עירב לבטולי נמי לפנימית דלא אסר עלה דאמרה לתקוני כו' תו לא מצי לבטולי לבני חיצונה דליתא לעירובא גבי' דפנימית הא סלקה לה מינה. מיהא לא מסתבר למיסר הכי דהואיל ומציא לסלקינהו לכולהי מינה בלא ביטול תו לא מצי חד מיני' לבטולי רשות' לסלק ע"י ביטול ואינך נישתירו ברשותי' אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא וכדאמרו רבותינו בעלי התוס' וכן לרבא אליבא דר' יוחנן כאביי מתרץ לה. אלא לרבא אליבא דשמואל אסורות דקתני אפי' בביטול לבר מבבא דסיפא דקתני ר"ע שתיהן אסורות בלא ביטול אבל בביטול פנימית מותרת וחיצונה אסורה וחכמים אומרים בזו פנימית מותרת אף בלא ביטול וחיצונה אסורה אף בביטול ושמואל דאמר אפילו כר"ע דבהא מהני ביטול משום דאמרי לה לתקוני שתפתיך ורבנן סברי בהא פנימית אפי' ביטול לא צריכא:

רש"י ורבותינו בעלי התוס' והרז"ה בעל המאור והריטב"א כולהי מחתי להאי דרבא בחדא מחתא וכן הרמב"ן דאמר בספר מלחמותיו בשלהי פירקין דרבא אליבא דשמואל ס"ל כר"ע כוותי' ס"ל ואנן קשיא לן חדא הא דאמרינן כל שאוסרין ומערבין כגון שתי חצרות זו לפנים מזו לרבא לא קאי אלא אבבא בתרייתא ואחיצונה דאסרה אפנימית בעירובה. ותו הא דאמר שמואל מערבין ואין אוסרין כגון שתי חצרות ופתח א' ביניהן אין מבטלין מאי איריא משום דאין אוסרין אפי' אוסרין נמי אין מבטלין אלא היכא דאמרה לה לתקינו שתפתיך ואחדא דשא. ותו מאי פסקא דשתי חצרות זו לפנים מזו מבטלין וב' חצרות ופתח א' ביניהן אין מבטלין מה לי האי מה לי האי הא בזו לפני' מזו נמי לא מבטלא אלא חיצונה דמירגלא בעירובה הוא דקא מיבטלא לפנימית משום דא"ל לתקוני שתפתיך. והא אפי' בשתי חצרות ופתח א' ביניהן נמי כי עירבו בהדי הדדי וחדא מיני' שכח א' מהן ולא עירב ואנחי עירובי' באידך קאחדא לדשא ומשתמשא וא"ל לאידך לתקוני שתפתיך דהא חיצונה לגבי פנימית כשתי חצרות ופתח א' ביניהן דמי דאיהי הא ליתי' לה דריסת רגל בפנימית ובעירובה הוא דקא מרגלא נפשה וכי היכי דאיהי מבטלא לפנימית התם נמי האיך דשכח א' מהן ועירובה מנחא באידך קמבטלא לה לאידך ותו מדתלינן חורבה במחצר לחצר ואצרכינן צריכותא ש"מ במחצר לחצר נמי טעמא משום דבחצר דחברי' לאו עיקר תשמישת' ובשתי חצרות זו לפנים מזו פנימי' דאסרה אחיצונה אמאי לא תיהני לה ביטול דפנימית לגבי חיצונה הא עיקר תשמישתא דחיצונה היא. ותו לרבא שמואל כר"ע ולא כרבנן ותו רבא לישנא דרבנן דברייתא קאמר ואת מוקמת לי' להא דרבא כר"ע ותניא בבבא בתרייתא דרבא שתיהן אסורות דר"ע וחכ"א בזו פנימית מותרת וחיצונה אסורה ותו לרבא כולהי אסורות אף בביטול ושתיהן אסורות דסיפא חיצונה אפילו בביטול ופנימית עד שיבטל ותו פנימית ודאי מותרת דאמר רבא אי בביטול קאמר לימא בביטול דסתם מותרת אף בלא ביטול הוא כדאמרי רבנן פנימית מותרת ומוקמינן לה אף בלא ביטול ועד שיבטל אסורה קרינן לה כדאמר ר"ע אסורה ומוקמינן לי' עד שיבטל ותו האי ודאי מותרת כיון דאין ביטול מחצר לחצר א' אחדא לדשא בלא ביטול נמי תשתרי ואי לא אמרינן אחדא לדשא ביטול מאי אהני לה ולמימר אחדא לדשא ליהני ביטול דלא אהני בכל מקום לא מסתברא כלל ולא מיבעיא דליכא למימר בי' ודאי ותו מדאמרינן בשלהי פירקין אבל התם מי קאסרן אהדדי ולא קאמר וכי קאמ' שמואל בב' חצרות ופתח ביניהן דלא אסרי אהדדי מכלל דפשיטא לי' לשמואל בב' חצרות ופתח ביניהן קאמר וכדאמר כל שאוסרין ומערבין מבטלין אלמא בזו לפנים מזו מבטלין הלכך אתחזיא דכ"ע לא פליגי בשתי חצרות זו לפנים לזו דפנימית מבטלא

לחיצונה דלא ליסר עלה בדריסת רגלה כדאמרינן כל שאוסרין ומערבין מבטלין כגון שתי חצרות זו לפנים מזו והאי לאו מחצר לחצר מיקרי דחיצונה חדא תשמישתא לתרוי' וחצר דחיצונה הוא דקמיבטלא לה לחיצונה וכי קאמר שמואל מחצר לחצר קאמר לבטל רשות חצרן לבני חצר אחרת והוי דומיא דחורבה והיינו דאמרינן בשלהי פירקין אבל התם מי קאסרן אהדדי דפשיטא לי' דשמואל בב' חצרות ופתח ביניהן קאמר. ואביי ורבא בהא קמיפלגי אביי סבר בשתי חצרות זו לפנים מזו דאסרן אהדדי הואיל ופנימית מציא לבטולי רשותה דאית לה בחיצונה דלא למיסר עלה מצית נמי לבטולי לה רשות חצרה דלישתרי לה לאפוקה מחיצונה לפנימית מידי דהוה אבני חצר דמצי לבטולי רשות ביתו לכ"ע כדאמרינן בשלהי עושין פסין אי אמר מבטילנא דכ"ע היכא דגלי גלי ואע"ג דברשות ביתו לא אסר אבני חצר מבתיהן לחצר מ"מ הואיל ומצי לבטולי להו רשות חצרו מצי נמי לבטולי להו רשות ביתו והואיל ופנימית מציא לבטולי לחיצונה רשותי' דפנימית חיצונה נמי מציא לבטולי לפנימית רשותא דחיצונה אע"ג דלא אסרה עלה לאשתמושי בפנימית. ותו הואיל ואית לה דריסת רגל בחיצונה כתשמישתא דידה דמיא א"נ בעלמא מוד' אביי דפנימית לא מצי לבטולי לחיצונה רשותה דפנימית ולא חיצונה לפנימית רשותה דחיצונה אלא היכא דערבי אהדדי ואסרי אהדדי ולא משתרו אלא בביטול רשותא דחצרה הואיל ואסרן מבטלי ורבא סבר רשותא דחיצונה לחיצונה הוא דמציא פנימית לבטולי הואיל ואסרה עלה רשותא דחצרה גופה אבל רשותא דפנימית לחיצונה א"נ רשותא דחיצונה לפנימית אפי' היכא דערבו ואסרי אהדדי לא מבטלי דלאו אוסרין מיקרי דהכא אינהו קא גרמי להו איסורא בהא דעירבו ושכח אחד מהן ולא עירב עמהן הא בלאו הכי לא הוה אסרי ברשותא דחצרה אחצר חברתה ותו הא מצי לבטולי כל חדא רשותא דאית לה בדחברתה מפני עירובה ופנימית מפני עירובה ומפני דריסת רגלה וקאמר רבא אפי' בב' חצרות זו לפנים מזו פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין ופעמים מבטלין לא צריך לפרושי דסתמה מבטלה רשות דריסת רגלה דחיצונה כדאמר שמואל כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין אלא קאזיל ופריש כיצד אין מבטלין וקאמר פעמים אע"פ שאוסרין ומערבין אין מבטלין כי הא דתניא וכולה מילתא דרבנן קנקיט ואתי דבהא דאמור רבנן בברייתא. האי דשכח ולא עירב אע"ג דאוסר ומערב לא מצי לבטולי להנך דעירבו דלישתרו. נתנו עירובן בחיצונה כולי האי בר פנימית למאן ניבטיל ליבטיל רשותי' לבני פנימית ליתא לעירובי' גבי' ואע"ג דרשותי' דדריסת רגלה בחיצונה מצי לבטולי לחיצונה רשות חצרה לא מצי לבטולי לה וכיון דלא מצי לבטולי להו חיצונה דאית להו רשותא בפנימית מפני עי רובה ופנימית דאית לה נמי רשותא דהאי דלא

עירבה אהאי רשותא בהדי חיצונה אסרי אהדדי בפנימית ורגל האוסרת במקומה אוסרת שלא במקומה אחיצונה. מידי דהוה אאחד מן השוק שמת והניח רשותו לא' מבני החצר משחשיכה אוסר משום דבהאי רשותא דמת דהשתא הוא דאחד מבני החצר לא עירבו בהדי הדדי ואפי' תימא דרשות דמחמת עירוב לא קאסר אלא אחצר שעירובה בחצר אחרת דלית לה עירוב לנפשה ועירובה דבחצר אחרת מרגילה להתם והתם קא דייר. וכדמשמע מאתקפתי' דרב אחא לרב אשי במי שהוציאוהו בהא דר' שמעון בג' חצרות הפתוחות זו לזו דלא קא אקשי לרב יודא כדקא אקשי לרב ששת וכדמשמע לישנא דשלהי פירקין דאמר לר"ע עירוב מרגילה מכל מקום עירוב לחצר היכי משכחת לה דחד מיני' שרי בדחברי' ואידך אסור בדידי' דאית לי' בדידי' עוד רשותא דלא עריב בהדי' לאו עירוב שמי' דמיערבי אהדדי ותרויי' כחדא נינהו והאי מערב בחברי' וחברי' לא עריב בי'. והכא נמי חיצונה הא אסורה בפנימית מחמת רשותא דהאי דלא עירב ובטיל להו לבני פנימית ואינהו לא ערבי בהאי רשותא ומאי עירוב איכא הכא. הא רשותא דפנימית רשות לעצמה היא בהאי רשותא דחד דלא עירב ואע"ג דפנימית מציא לבטולי רשותא דעירובה ודדריסת רגלה דאית לה בחיצונה ותשתרי חיצונה ופנימית אסורה רבא הא פעמים אין מבטלין אתא לאשמעינן דבכה"ג דליבטל האי דלא עירב לשתרי כולהי אין מבטלין וגוונא דמבטלין לחיצונה דריסת רגלה הא פשיטא לן כדאמרן ואפי' לשיטתי' דרש"י קאמר הריטב"א משמי' דהר"י דבביטול מרובין לא קמיירי ליבטיל רשותי' דחצרו נמי לבני חיצונה אין ביטול רשות מחצר לחצר לבטל רשות חצרו לחצר דחברי' האי בר חיצונה למאן ניבטיל ליבטל לחיצונה איכא פנימית דאסרי עלה. פנימית דאית לה רשותא בחיצונה בעירובה ובדריסת רגלה וחיצונה דאית לה נמי רשותי' דהאי דלא עירבו עלה אסרי אהדדי בחיצונה ובפנימית. וה"נ מציא פנימית לבטולי רשותה לחיצונה אלא דבהא לא קמיירי לבטל רשותי' דחצרו לבני פנימית אין ביטול רשות חצרו לחצר אחרת. נתנו עירובן בפנימית כו' האי בר פנימית למאן ניבטל לבטל לבני פנימית איכא חיצונה דאסרה עלי'. דחיצונה אית לה רשותא בפנימית ופנימית אית לה נמי רשותא דהאי דלא עירב ואסרי אהדדי בפנימית ובחיצונה ניבטל רשותי' דפנימית לבני חיצונה אין בטול רשות כו'. שכח א' מן החיצונה כו' פנימית ודאי מותרת אף בלא ביטול דאחדא לדשא הלכך בכולה גוונא דמתניתא אין מבטלין אפי' בזו לפנים מזו. ומתניתא אסורות קתני אפילו בביטול דהאי דלא עירב לבר אי מבטלא פנימית רשותה דחיצונה לחיצונה אשתרי' חיצונה וכן בנתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב וביטל לבני הפנימית וחיצונה בטלה רשותה דפנימית לבני פנימית דפנימית שריא וחיצונה

אסירא ור"ע דאמר בבבא בתרייתא שתיהן אסורות וא"ל רבה ב"ר חנן לאביי לימא לה לתקינו שתפתיך ושני לי' דא"ל מבטילנא לך אביי לטעמי' ואסורות עד שיבטל ולר"ע ה"נ א"ל חיצונה האיך דלא עירב מבטל לי ולך ונשתרי כולנא וקאמר לימא שמואל כרבנן דאי כר"ע מכדי רשות חיצונה לא אסרה אפנימית בלא עירוב וקאמר ר"ע דהאיך מצי מבטל רשות חצרו א"כ בב' חצרות ופתח ביניהן נמי ליבטלי ואכתי לא אסיק אדעתי' הא דאמר אביי דשתי חצרות זו לפנים מזו מודי שמואל דאפילו רשות חצרו מבטל ומשני א"ל שמואל אנא דאמרי אפי' לר"ע ע"כ לא קאמר ר"ע אלא בשתי חצרות זו לפנים מזו דאסרן אהדדי וכיון דאסרן אהדדי רשות חצרות דפנימית כרשות ביתו דחדא חצר היא א"נ הואיל והשתא ע"י עירוב אסרי אהדדי אבל התם מי קאסרן אהדדי דהא שמואל בב' חצרות ופתח ביניהן קמיירי כדאמר כל שאוסרין ומערבין מבטלין מערבין ואין אוסרין אין מבטלין וכי אסיק לר' יוחנן דרבנן משום דא"ל אדמבטלת לי אסרת עלי לש מואל נמי אפילו לרבנן מבטלין אפילו רשות חצרו והתם היינו טעמא דא"ל אדמבטלת לי קאסרת עלי ואבע"א לאביי ר"ע ורבנן בהא קמיפלגי ר"ע סובר האי בר חיצונה דלא עירב מדינא הא אסר אפנימית דעיריב דאינך מרגילה אלא משום דא"ל לתקינו שתפתיך ולא לעוותי מצית אמרה לה חיצונה מאי עוות אית לך הא האי כיון דקאסר עלך מצי מבטל לי ולך הלכך כל שלא ביטל שתיהן אסורות וכי בטיל אישתרו תרוי ורבנן סברי פנימית מותרת אף בלא ביטול וחיצונה אסורה אף בביטול. דהאי בר חיצונה לא מצי לבטולי רשותי' דאית לי' בחיצונה לפנימית דהא לא אסר עלה ואפילו ברשותי' דאית לי' בפנימית לא אסר עלה ולא צריכא לבטולי דפנימית הא מציא לסלקינהי דא"ל לתקוני כו' וכיון דלא אסר תו לא מצי לבטולי רשותי' דבחיצונה כיון דלא צריכא לביטולי' כלל אפילו ארשותי' דבפנימית הלכך פנימית מותרת אף בלא ביטול דא"ל לתקינו כו' וחיצונה אף בביטול אסורה כיון דלא מצי לבטולי' רשותי' דבחיצונה לפנימית כי בטיל להו לבני חיצונה קאסרה פנימית אחיצונה בהאי רשותא דלא עירבו והדרא חיצונה ואסרה אפנימית בהרגל עירובה אפנימית וא"ל לתקינו כו' וליתא לערובי' גבי' ובחיצונה רבנן לחומרא וכ"ת חיצונה אסורה לאו דומיא דאסורות דר"ע דהתם עד שיבטל והכא אפילו בביטול. הא לא קשיא כיון דאמרי רבנן פנימית מותרת אף בלא ביטול דאחדא דשא. ממילא חיצונה אף בביטול אסורה דליתא לעירובה גבה ולא צריכא לפרושי וכ"ת פנימית אכתי תיתסרי בלא ביטול דהא מציא כולה חיצונה לבטולי לה רשותה דאית לה בפנימית תריץ כיון דלא מרווחא בחיצונה אימא לא תיבטל לה ובהכי ניחא דלא איתבי' לאביי מדרבנן לשמואל אלא לר' יוחנן הוא דקא מותיב דס"ל אפילו היכא דלא

אסרי אהדדי מבטלין מחצר לחצר ולא צריכא לדחוקי בלישנא דאביי דאמר לרבנן אין ביטול כו' דקאמר הואיל ולא אסרה אין ביטול כו' וכן לרבא אליבא דר' יוחנן כאביי ס"ל. ולרבא אליבא דשמואל דאמר אין מבטלין רשות חצרן לחצר אחרת התם טעמא דר"ע דהא מצית כולה חיצונה לבטל רשותי' דאית להו בפנימית לבני פנימית א"נ לא ס"ל אחדא דשא ומשתמשא:

הא דתהו רבותינו בעלי התוס' אדאמרינן הכא חיצונה אסרה אפנימית הואיל והעירוב מרגילה הא אמרינן לא אמרו דיורין להחמיר ומפרקי שאני הכא דפשעה ואכתי תיקשי לר"ע דאמר בשכח אחד מן החיצונה בעי ביטול והא הכא לא פשעה אלא חזינן כי אמרינן לא אמרו דיורין להחמיר בשלש חצרות פתוחות לרה"ר הואיל וכל חדא אית לי' פתחא לרה"ר. אבל בשתי חצרות זו לפנים מזו כיון דפנימית משתמש בחיצונה מישך שייכי אהדדי וכי ערבו עירוב מרגיל נמי לחיצונה בפנימית השתא מיפרקא חדא קושיא דאקשינן עלי' דרש"י מאי פסקא משום דבשני חצרות ופתח א' ביניהן אפילו ביטול לא בעי דבהו לא אמרו דיורין להחמיר והשתא דאמרת בשתי חצרות ופתח א' ביניהן לא אמרו דיורין להחמיר אי עירבו בהדי הדדי ושכח א' בין מבני החצר שהניחו שם עירובן בין מהחצר האחרת ולא עירב אי בטיל רשותי' לשתי החצרות שפיר דמי כר' יוחנן ואי לא בטיל רשותי' אלא לבני חצרו אלו מותרין לעצמן ואלו מותרין לעצמן ומזו לזו אסור והשתא דאמרת היכא דמישך שייכי אמרינן דיורין להחמיר הא דאמר שמואל ומייתי לי' התם במי שהוציאוהו בשמעתא דג' חצרות חצר שבין שתי מבואות לא עירבה עם שתיהן אוסרת על שתיהן עירבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן ולא מייתי לה הריא"פ. והרמב"ם (פ"ה הל' ז') אמר מותרת עם שניהן והן מותרין עמה ושני המבואות אסורין זהעם זה משום דשמואל כרבנן ואנן דקי"ל כר"ש לית לו הא דשמואל והא האי חצר מישך שייכי במבואות דכי לא עירבה אוסרת על שניהן וכי נתנו שני המבואות עירובן בחצר ליתסרי כולה דנימא דיורין להחמיר ומתחזיא לן הא דאמרת לא אמרינן דיורין להחמיר בהנך דלא ערבו אהדדי כי ההיא דהתם דתרתי חיצונות לא ערבו אהדדי לא אסרי משום עירובי' אהדדי אבל הנך דערבו כל כמה דלא מפקת עירובי' הנך כולהי כחדא דיירי והעירוב מרגילן בין להתיר בין לאסור אלא היכא דאמרי לתקוני כו' מפקה לעירובה מינה:

אליבא דמ"ד אין ביטול רשות כו' פירש"י ואוקימנא משום דאין אוסרין ואע"ג דמערבין ולא מיבעיא הכא דאין אוסרין ואין מערבין והא דלא קאמר נמי הכא כדאמר במת נכרי בשבת אליבא דמ"ד אין שוכרין לא תיבעי לך השתא התם דאוסרין אין מבטלין משום

דאין מערבין הכא דלא אסרי נמי מיבעיא כי תיבעי לך למ"ד שוכרין התם אוסרין מבטלין הכא דאין אוסרין אין מבטלין דלמ"ד אין שוכרין נמי תיבעי לך משום דהתם תרתי הכא חדא אלא למ"ד אין ביטול רשות מחצר לחצר דאפילו חדא נמי לא לא תיבעי לך א"נ הכא קאי בישראלים מייתי מישראלים התם קאי בנכרים מייתי מנכרי. א"נ הכא נמי קצת אוסרין איכא דהא השתא מיהת תשמישתא חדא לתרויי' הוא אבל אין מערבין כלל כלל לא וטפי אין מערבין מנכרי וקאמר למ"ד אין ביטול רשות מחצר לחצר לא תיבעי לך דהתם מערבין ואין אוסרין לא הכא דאיכא תרתי מיבעיא ואע"ג דהכא אוסרין טפי מדהתם מ"מ הא אין מערבין כלל. וכן אמרי כולהי רבוותאי טעמא דהכא אין מבטלין דלא מצי מערבי מאתמול כלל:

לרש"י לרב חסדא מערבין ואין אוסרין חדא נמי לא עבדינן דמחצר לחצר מערבין ואין אוסרין הוא וביטול לחודי' נמי לא עבדינן ובאוסרין ואין מערבין כגון נכרי איכא למימר תרתי לא עבדינן חדא עבדינן ורב ששת ס"ל להלכה הכי כדפרישו רבנן דתוס' דהיינו טעמא דרב ששת ותלמודין דיקא הכי והא דקאמר בשני בתים מב' צידי רה"ר אליבא דמ"ד אין ביטול מחצר לחצר לא תיבעי לך השתא דאי בעי לערובי כו' הכא דאי בעי לערובי לא מצי מערבי לכ"ש מכדי מאן שמעת לי' דקאמר אין ביטול מחצר לחצר שמואל ולשמואל באוסרין ואין מערבין הא אמרת חדא עבדינן הכא כיון דאיכא נמי אין מערבין בהדי דאין אוסרין קאמר דפשיטא הוא ואין אוסרין לחודי' והא דקאמר כי תיבעי לך למ"ד יש ביטול כו' אבל הכא דלא מצי מערבא כו' מאן שמעת לי' דאמר יש ביטול ר' יוחנן ור' יוחנן הוא דאמר באין מערבין כגון נכרי אפי' תרתי עבדינן שאני הכא דאיכא אין מערבין בהדי דאין אוסרין וה"ק כי תיבעי לך אליבא דמ"ד יש ביטול מחצר לחצר אע"ג דאין אוסרין התם מערבין אבל אין אוסרין דהכא לא מצי נמי מערבי וקשיא דהא דקאמר כיון דלא מצי מערבי ביטולי' נמי לא מצי מבטל משמע דבהא תליא מילתא ולא משום דאין אוסרין אלא כדאמרי כולהי רבוותא דאין מערבין דנכרי לא דמי לדאין מערבין דב' בתים דהכא לא הוו מאתמול בתורת עירוב כלל ופשיטא לשמואל ולר"י איבעיא:

הלכתא כר' יוחנן דאמר יש ביטול רשות מחצר לחצר ואפילו בב' חצרות ופתח א' ביניהן ויש ביטול רשות בחורבה ובכולהי גווני דרבא שתיהן אסורות עד שיבטל ואם ביטל האחד רשותו לשתי החצרות שתיהן מותרות וכן אם ביטלו בני חצר אחד רשותן לבני חצר ג' השני' מותרת והראשונה אסורה ואם ביטל הא' רשותו לבני חצר אחת ולא ביטל לבני חצר השני' שתיהן אסורות ואם נתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מבני החיצונה ולא עירב הפנימית מותרת אף בלא ביטול והחיצונה כל זמן שלא בטל אסורה

ואם ביטל האחד לכולן אם קודם שביטל אמרה הפנימית איני רוצה לא בעירובך ולא בביטולך משמע דתו לא מהניא ביטול וכדאמרינן בהא ורבנן סברי אין ביטול רשות מחצר לחצר ואיכא למימר דאפנימית בלא ביטול קאמר וצ"ת ואם ביטל עד שלא אמרה הפנימית מסתברא דמהני דמאי איכפת לפנימית ושתיהן מותרות ואם ביטל לחיצונה ולא לפנימית הפנימית מותרת דאחדא לדשא ומשתמשא וחיצונה אסורה דלית לה עירוב ואצ"ל אם ביטל לפנימית ולא לחיצונה ובשתי חצרות ופתח ביניהן איבעיא לן מי אמרינן בהו דיורין להחמיר או לא ואת"ל אמרינן בהו דיורין להחמיר אם עירבו שתיהן ושכח א' מהן ולא עירב אם שכח אחד מאותה חצר שמונח בה עירובן אם ביטל לשתיהן שתיהן מותרות ואם ביטל לאחד מהן שתיהן אסורות כמו בשתי חצרות זו לפנים מזו. ואם שכח אחד מבני החצר שאין העירוב מונח בה השני' מותרת אף בלא ביטול ואותה חצר שוה לחצר החיצונה בזו לפנים מזו. ואת"ל לא אמרינן בהו דיורין להחמיר אם לא ביטל אלא לחצרו כ"א מותרת לעצמה ומזו לזו אסור ולענין נכרי להרמב"ם אע"ג דליתי' אוסר אם הוא במקום קרוב שאפשר לו לבוא בשבת ולהראב"ד והרא"ש ורבותינו בעלי התוס' והרשב"א והריטב"א אינו אוסר ולדידהו אע"ג דאיתי' לשכירו ולקיטו לא אסרי שלא אמרו בשכירו ולקיטו להחמיר כדאמרינן בעובדא דהמן ב"ר ריסתק אם בא בשבת ובע"ש עירבו להר"י בעל התוס' והרא"ש בטל העירוב וצריך שכירות ובטול ולהראב"ד אין צריך אלא שכירות ועירובן חוזר להתירו הראשון והר"י אמר הלכתא בהא כשמואל ואין שוכרין ממנו ואין מבטלין בשבת. ואם בא הנכרי בע"ש ושכרו המנו בשבת או אם מת בשבת לרבותי' בעלי התוס' מבטלין ולפירושי הריטב"א בהא דפריך אי דאתא מאתמול ובהא דמשני דאתא בשבת אפילו בכה"ג אין מבטלין ולהראב"ד דאמר א"צ אלא שכירות על כורחך צריך אתה לומר כפירושי הריטב"א ואי תימא כשמואל אפילו בכה"ג אין מבטלין מיהא כולהי רבוותאי אמרי בהא נמי הלכתא כר' יוחנן ושוכרין ומבטלין בשבת ואצ"ל מת בשבת שמבשלין ובשני בתים בשני צידי רה"ר והקיפום נכרי מחיצה בשבת דכ"ע אין מבטלין. לדברי הריטב"א לא התירו לשכור בשבת אלא אם לא הי' אפשר לשכור מערב שבת:

דף סז:

יתר מבית סאתים אוסר. להר"י דאמר מוקף לדירה כחצר דמי ואפילו בית סאתים אוסר בנכרי נמי כחצרו דמי והשתא במוקף לדירה בין נכרי בין ישראל בין בית סאתים בין יתר מבית סאתים אוסר דחצרו דמי ובאינו מוקף לדירה בנכרי ב"ס אוסר יתר מב"ס אינו אוסר ובישראל איפכא קם הריטב"א בשיטתי' דהר"י דבקעה וקרפף אמרו ולא חצר

קם הרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ג') בשיטתי' דרש"י ובנכרי בין מוקף לדירה ובין אינו מוקף לדירה בית סאתים אוסר יתר מב"ס אינו אוסר ובישראל במוקף לדירה ביתר מב"ס פשיטא דאינו אוסר דמרווח טפי ולא מיבעיא בית סאתים ובאינו מוקף לדירה ומ"ט בית סאתים אינו אוסר יתר מבית סאתים אוסר דלמא אמר רה"י גמורה היא ולא אמר אמרי רה"ר דהא איכא מחיצות:

הא דאמר רבנן דתוס' מדאמרינן ד' רשויות לשבת ואי מכרמלית לקרפף אסור הו"ל חמש קשי' אלא מבוי בלא לחי וקור' או חצר שנפרצה במלוא' דאין מטלטלין מכרמלית לתוכן כדאמרינן בת"ק בשמעתא דהכשר מבוי וחצר (דף י"ב) ממלא הוא דלא ממלאינא משום דרה"י דאורייתא נינהי דג' מחילות רה"י ובתוכה אין מטלטלין בלא הכשר פסין לחצר ולחי וקורה למבוי והו"ל חמשה. וע"כ צריך אתה לומר להאי סברא דמטלטלין מכרמלית למבוי וחצר בלא תיקון וכדאמרן התם אליבא דהרמב"ם מיהא מהא לא מסייע דא"כ לרבא מא"ל:

ומ"ש אמר הריטב"א לימא איפכא וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ג' סי' ו') ולמה לא התירו בזה הסמוך לים לטלטל בכולו ונאסור ממנו לים כו' ומדבריהן למדנו דתרתי ודאי לא אסרינן דלא קיימו אלא לישרו לטלטל בכולו דלמא אמרי כרמלית הוא ואתו לטלטולי מתוכו לים והשתא מבוי וחצר בלא תיקון נמי לא עבוד תרתי ושרי מכרמלית לתוכן ואיכא למימר האי ומ"ש לאו נימא איפכא קאמר אלא ליתסר תרתי כי היכי דלרבא תרתי אסור ואי משום דלמא אתי לטלטולי בכולו מאי אולמא דהך מהך והשתא במבוי וחצר תרתי אסירי.

תוכו שכיחי. אמר הרשב"א לפי שהקרפפות יתרין מבית סאתים מצוין תמיד ויבאו להקל ולטלטל בכל מקום בקרפף יתר מבית סאתים כו' והשתא הא דאמר מתוכו לים לא שכיח קרפפות דעלמא מתוכן לבקעה נמי לא שכיח דאי התם שכיחי מ"ש מתוכו דקרפפות דעלמא שכיחי ה"נ בעלמא הא שכיחי אלא לאו מתוכן לבקעה נמי לא שכיח והרשב"א לטעמי' דאמר כר"ת דביבשה נמי מכרמלית לקרפף יתר מבית סאתים שרי והיינו דכולהי לא שכיחי ואף רש"י ס"ל דבעלמא נמי לא שכיחא דאמר אבל הני תרתי כחדא יותר מבית סאתים ומתוכו לכרמלית לא שכיח:

אבל הראב"ד אמר דהתם אסור והכא מתוכו לים לא שכיח דבעיתא תשמישתי' כדאמר הריטב"א משמי' ואיכא למימר נמי להראב"ד סלע שבים ויתר מב"ס לא שכיחא ותוכו משום דבעלמא שכיחי כדאמר הרשב"א ליכא לאפלוגי בין תוכו דהאי לתוכו דעלמא ואע"ג דהא לא שכיחא היכא דאיתי' ליכא לאפלוגי דאידי ואידי חדא נינהי מתוכו לים לא

שכיחא כי האי דסמך לים ודלא שכיחא לא גזור בי' ולאו חדא היא בקעה וים אע"ג דתרוי' כרמלית נינהו מ"מ לאו חדא נינהו מיהא מיחוורא טפי כדאמרן ולהראב"ד מכרמלית למבוי ודאי אסירא ולהרשב"א ור"ת נמי איכא למימר התם חסור דשכיחא טפי מדבקעה לקרפף א"נ טלטול במבוי גופי' מידע ידיעי דבלא תיקון חסור וליכא למיגזר כדאמרן התם בשמעתא דהכשר מבוי וחצר והאי ומ"ש ליתסר תרתי קאמר כדאמרן:

נסמוך אשתוף ואפי' לר' מאיר דבעי עירוב ושתוף במקום מצוה דמילה מודי דשיתוף לחודי' סגי. כי היכי דאקילו בי' לגבי אמירה לנכרי וכדאמרו בירושלמי דמדוחק התירו לאותה שבת ותרגמא הזה אליבא דהרמב"ם ביין:

בדרבנן עבדינן כו' והא דשבקי' לשיולי והא לא ערבינן והא לא שתפי' דהאי אודועי בעלמא הוא דקא אודעי' לרבה דרבה סבור דעירבו או נשתתפו כדא"ל נסמוך אשיתוף. אבל אתובי אשמעתי' בדרבנן עבדינן עובדא ברישא:

א"ל דתניא הזאה שבות כו'. אי גרסינן דתנן גרסינן דמתני' היא ריש אלו דברים בפסחים:

ולאביי דלא שני לי' בין שבות לשבות אדאותבי' מהזאה לותבי' דידי' אדידי' דלא שרי לישראל לאיתויי משום דלא ערבי ולא שתפו. עירובי חצרות שבות ואמירה לנכרי שבות אימא אה"נ לרבה אפילו ישראל שרי והכא כיון דאפשר בנכרי א"ל נימרו לנכרי. אלא מהזאה שמעינן דלא שרו הכא שבות והו"מ לאיתויי הא דתניא ומייתי לה בריש ר"א דמי לה דאין מביאין איזמל דרך גגות חצרות וקרפיפות ולותבי עירובי חצרות גופה אלא הזאה מתניתין וממתניתין אלימא לי' לאותובי':

דף סח.

דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחים הריא"פ מתני הכי ופריש לה בשבת בפרק ר"א דמילה דהכא משום דשבות דשבות הוא ועובדא דרבא דאחים לי' נכרי אגב אמי' וכה"ג לא מתני לי' אלא דאמירה לנכרי אפי' באיסור דאורייתא שרי אפי' קודם מילה הואיל ולית בי' מעשה אלא אמירה בעלמא ועובדא דרבא אחים לי' ישראל אגב אמי' דנכרי אפילו בלא אמירה שרי והיינו דתוס' דהכא ואשכחן כה"ג גבי חולה שאין בו סכנה דשבות ע"י ישראל אסור וע"י נכרי אפילו מלאכה דאורייתא שרי והריטב"א משמי' דהרב החסיד אמר דבדבר שיש בו מעשה שמתחדש שום תקון בגופו של דבר אפי' בדרבנן אסור אמירה לנכרי ובדבר שאינו תקון בגוף הדבר אפי' בדאורייתא כגון הבאה ואפי' מרה"ר שרי ע"י נכרי וקשיא לן א"ה הבאה דשבות ע"י ישראל נמי לישתרי כי היכי דשרי הבאה דאורייתא ע"י אמירה לנכרי אלמה תניא אין מביאין איזמל דרך גגות חצרות וקרפיפות ורבה נמי לא שרי בלא עירוב ושתוף אלא ע"י נכרי וכ"ת שבות דאמירה לנכרי קילא

משבות דעביד ישראל מאי קושיא מהזאה ולדידי' צריכנא למימר היינו דא"ל רב יוסף ולא שני לך בין שבות דאית בי' מעשה דישראל עביד מעשה בגוף הדבר כהזאה לשבות דלית בי' מעשה דישראל לא עביד מעשה כלל אלא אמירה בעלמא כדאמר בה"ג ונכרי נמי לא עביד מעשה בגוף דהא מר לא א"ל זיל אחים דהוא מעשה בגוף וממילא איפרקא נמי הבאה דישראל עביד מעשה מ"מ ודחיקא מילתא והא דדחי הריטב"א לדבה"ג דאי דרבא ע"י ישראל היכי מחים לי' אגב אמי' הא כל שהוסיף במלאכת חולה לצורך הבריא אפי' בקדרה איסורא דאורייתא היא כדאמרינן המבשל לחולה בשבת אסור לבריא גזירה שמא ירבה בשבילו אמר לך בה"ג הכא כגון שהרחיצו את הקטן באותן חמין של אמו ואין מרבין בשבילו ואמו צריכה נמי חמין לרחיצה וגזירה דשמא ירבה במקום מילה לא גזור. כי היכי דלא גזור בי' אמירה לנכרי א"נ ע"י נכרי הוה ולאחר שלישי למילתו כדאמר הרא"ש בפרק ר"א דמילה והא דאמרי אליבא דבה"ג דע"י ישראל הוה והוה תוך שבעה לאמו דשבעה דחי' מעת לעת ולמילה הוה יום שמיני ה"ה דאיכא לאוקמי דהוה נמי תוך שבעה לינוקא ולאו משום מילה הוא דאיצטריך לחמין וכדאמר הרא"ש בע"י נכרי. מיהא להנך תרתי שינויי עובדא דרבא לאו דומיא דעובדא דרבה דהא דרבה לבה"ג נמי קודם מילה הואי דמהכא הוא דשמיע לי' דשרי אמירה לנכרי אפי' באיסורא דאורייתא לצורך מילה. והרמב"ם דשרי אמירה לנכרי בשבות בכל מצוה או קצת חולי תרגמא ה"ה אליבי' דהאי ינוקא דרבה נמי לאו קודם מילה הואי אלא דינוקא הוה צריך לחמין. ולה"ה הא דאותבי' אביי הזאה מק"ו אותבי' השתא הזאה דאפי' במקום כרת העמידו דבריהם במקום צערא דינוקא מיבעיא מיהא אכתי תיקשי האי ינוקא היכי דמי אי חולה הוה הא חולה שאין בו סכנה עושין ע"י ארמאי ואפילו מלאכה דאורייתא ואלא צערא בעלמא בלאו הא דהזאה מי לא ידעינן דשבות משום צערא בעלמא לא שרינן מאי ענין הזאה דמשום מצוה להכא דמשום צערא אלא מודי הרמב"ם דהכא מקמי מילה הואי וקסבר היכי דשרי הכא שרי נמי התם:

כיון דאי' בעי לה מנאי כו'. הא דארש"י אין יכולת בידי לוותר בכל שבת לאו דוקא בכל שבת דאכתי ליקני ואי בעי לה מני' ויהיב להו בשבתא קמייתא תו לא הדר ועריב להו ומי לא בעו מיני' הדר ועריב בשבתא אחרינא עד דליבעו מיני' אלא דאביי עניא הוה ואפילו בשבתא חדא לא מצי יהיב להו ורבה דרישא הוה לא אקני להו פתא רבה סבר דשתפי כדא"ל נסמוך אשתוף ובכל שבתא הוה משתפי וסבר רבה דהשתא נמי שתפי וא"ל נסמוך אשתוף ואהדר לי' אביי והא לא שתפינן. והא דקאמר מר לאו אורחי' לאו

אורחי' לשיולי א שתפי דסבר הוה מדמשתפי בכולהי שבת האידנא נמי שתפי אנא דידענא דלא שתפי טרידנא בגירסאי:

הריא"פ וכולהי רבוותאי מתני דאי בעי מנאי מאתמול והאי מאתמול לאו מקמי דמזכי להו. אטו מאן דלא בעי למיהב להו מקמי הכי בלא עירוב לא מצי מזכי בעירוב ובשתוף השתא משום עירוב ושתוף מיהת הא קא מזכי להו ומקני להו קנין מעליא ולא קפיד בהא בהדי' כלל אלא מאתמול בתר דמזכי להו קאמר כיון דבתר דמזכי קפיד לאו זיכוי הוא. ואמר הראב"ד לא אמרן אלא במזכה כיון דקפיד לאו זיכוי אבל בעירוב שגובין מכל בני המבוי אע"ג דקפיד שפיר דמי וכן אמר הרשב"א וכן אמר הריטב"א. ופליגא דהרמב"ם דאמר בשותפין ביין ושמן אחד מבני מבוי שבקש מחברו יין או שמן קודם השבת ולא נתן לו בטל השיתוף שהרי גילה דעתו שאין כולן כשותפין שאין מקפידין זה על זה ואיהו סבר לית הלכתא כר' חנינא דמי שהוציאוהו אלא כשמואל דאמר המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב מה שמו עירוב שמו וכן אמר הרא"ש התם הלכתא כשמואל וסתמא דברייתא דאחד מבני מבוי שבקש יין ושמן ולא נתנו לו כוותי' דשמואל וקאי אמתני' דבעה"ב שהי' שותף לשכניו דגר' חנינא צריכין לאוקמא מתניתא בגוונא כגון שזיכה להן היין והשמן:

והוא שחשב עד שלא ימות המת. שמעינן מדרש"י דכי מוקמת פלוגתי' בלמפרע ובברירה פליגי נמי במכאן ולהבא ודכ"ע היכא דנחתא להו טומאה תו לא סלקא מיני' במחשבה לב"ש דלית ני' ברירה ונחתא להו טומאה מכאן ולהבא נמי טמאין ולב"ה דאית להו ברירה לא נחתא להו טומאה כלל ואפילו למפרע טהורין וניחא הא דלא פליגי ונפתח דהתם לא הוי פליגי אלא בלמפרע אבל מכאן ולהבא דכ"ע טהורין והיינו דתנן טהורין לד"ה במכאן ולהבא ובתוספות יו"ט הא דפליגי בחשב להודיעך כחן דב"ה וקשיא האי שחשב ל"ל ליתני ב"ש אומרים והוא עד שלא ימות המת והוה קאי אתרוייהו אחשב ואנפתח:

הא דאמר הרב בעל בית יוסף (סי' שפ"ו) אדה"ר יונתן דבעי למימר אהא דמספק לבתר שבתא זהו של שיתוף כדאמרי' בתרומה שמא יבקע הנוד ואמר עלה הא אסיק רב הושעיא בי"ט דלא פליגי ב"ש וב"ה הכא בברירה האי מאי קושיא א"נ ב"ש וב"ה לאו בברירה פליגי הנך תרי מתניתא ודאי בברירה פליגי כדתרגומי כולהי רבוותאי והיינו דאסקי הלכתא כמאן דתני משתתפין באוצר דקי"ל בדרבנן יש ברירה ואתיין כתנאי דברירה לבר מה"ר מנחם דאוקים להנך מתניתא בטעמא אחרינא ודחו למילתי' אלא אי קשיא הא קשיא מתרומה אשתוף קא אמרת שאני תרומה דרחמנא אמר אפרש ואי

איבקע הנוד הא לא אפרש אבל שיתוף אימא כי איתי' בחביתא ואי בעי חד ושקיל מיני' לא מחי בידי' שפיר דמי דהא איכא שיתוף ומנח בחביתא ולא אשכחן חבר להה"ר יונתן בהא:

הא דא"ר הושעיא הא ב"ש הא ב"ה. פירשוה רבנן בברירה דב"ש לית להו ברירה וב"ה אית להו ברירה וכן אמר הריא"פ בירושלמי אתמר אמתני' דכיצד משתתפין במבוי דחוץ תני אין מזכה להן בחבית שבמרתף אמר רב הושעיא שמא ישכח וישתנ' והא אמוראי נינהו אליבא דרב הושעיא רבנן דבבלי אמרו משמי' דרב הושעיא משום דאין ברירה וב"ש היא ורבנן דירושלמי אמרי משמי' משום דשמא ישכח וישתנה אפי' לב"ה ותניא בתוספתא פרק ששי אין משתתפין לא באוצר ולא במבוי אא"כ יחד לו מקום. ואי האי דאין משתתפין באוצר דתוספתא בלא בירר לו חבית לשיתוף אלא אמר חבית אחת בין החבית שיתוף א"נ רביעית שבחבית או מזון שתי סעודות פירות שבאוצר שיתוף קשיא חדא מה ענין למבוי הכא לא בירר השיתוף והתם שיתוף מבורר אלא שאינו מניחה במקום המשתמר ותו האי אא"כ ייחד לו מקום אא"כ יבררנו וייחד לו מקום מיבעי לי' אלא הא דירושלמי והא דתוספתא לאו היינו הא דהכא דהתם בבירר לו חבית לשיתוף ויודע ומכיר אותה אלא שהניחו בין חביותיו שבמרתף דמשום ברירה ליכא דהא איבררא ומשום שמא ישכח וישתנה איכא זימנין דאתי לאסתפוקי או מזכור חבית אחרת וישכח ושקיל להאי סבור לא זה שבירר אלא אחרת בירר ואזיל ומסתפק או זבין להאי ולאו אדעתי' והא דהכא בלא בירר השיתוף אלא אמר רביעתא דחלא בחביתא או אחת בין חביותיו שיתוף דמשום שמא ישכח וישתנה ליכא דלאסתפוקא לכולהי אבות לא חיישינן חדא דלא שכיחא דלא לשתייר כלום ועוד הא ידע דחדא מיני' שיתף וזיכה. אלא התם לאחלופי הוא דחשו זימנין דלאו אדעתי' ומחליף לה ושקיל לה להאי חביתא דלשיתוף סבור לאו הא דאיבררא והכא א"נ מסתפק להו כל מאי דאשתירא הא ניהו השיתוף ומשום ברירה איכא דכי שקיל ומסתפק אימא דשיתוף שקיל ומסתפק. דבכולהי מספקינן אימא הא ניהו השיתוף והיינו דאמרו בירושלמי משמי' דרב הושעי' בהא דהתם שמא ישכח וישתנה והיינו דקתני בתוספתא דומיא דמבוי דאידי ואידי שיתוף מבורר אלא דמנח לי' במקום שאינו משתמר מבוי אינו משתמר מאחרים אוצר אינו משתמר ממנו דלמא לאו אדעתי' ואתי למישקל לאחריתי ושקיל להאי והשתא אנן דקי"ל בעירוב יש ברירה וכדתנן בבכל מערבין למקום שארצה אלך ילך לאיזו רוח שירצה וכן קבעו הלכתא כולהי מודי דרביעתא בחביתא שפיר דמי אבל היכא דבירר לו חביות אחת לשיתוף והניחו בין חביותיו אינו עירוב משום שמא ישכח וישתנה

כדתניא וקבעוה בירושלמי וצריכנא מימר דקים להו לתלמודא דמתניתא דאין משתתפין באוצר דהכא בשלא בירר קמיירי דומיא דרביעתא דחלא בחביתא א"נ הא דתוספתא חסור מחסרא וקתני אין משתתפין לא בבית האוצר דמשמע שבירר לו שיתוף ומניחו בבית האוצר והכא דקתני אין משתתפין באוצר באוצר גופי' משמע. מיהא קשיא לן חדא דהאי דתוספתא ודהכא בחדא לישנא איתני' ותרתי מילי נינהי ואי למיתנא התם בבית האוצר לא ניחא לן ותו מנ"ל לתלמודא הא אימא האי אין משתתפין כההיא דתוספתא וד"ה היא והא דקתני משתתפין באוצר באוצר שאינו מבורר וב"ה היא. ולמימר דקים להו לתלמודא דבהכי קמיירי דחיקא מילתא. ותו וכי סני לי' לרב הושעיא כולהי תנאי דפליגי בהדיא בברירה עד דאשכח לפלוגתא דב"ש וב"ה במת ומוקים לה בהכי ובכולהי תלמודין במילי דתלי בברירה לא תלוי להו בדב"ש וב"ה דמת ומ"ש הכא ותו קשיא דרב הושעיא אדרב הושעיא די"ט דאוקמה במכאן ולהבא עד דאצריך ר"ת למימר תרי רב הושעיא נינהי ותו אביי דאמר כב"ש וכמה טרח בה הריטב"א לאשכח תרגימא בהא שמעתא דקשו בה רבנן טובא וצריכנא נמי מימר דרב הושעיא סבר מאן דאית לי' ברירה אפי' בדאורייתא אית לי' ומאן דלית לי' אפילו בדרבנן לית לי' כרב יוסף דבכל מערבין וטפי הו"ל לרב הושעיא לאיתויי תנאי דפליגי בעירוב דתניא ומייתי לה בבכל מערבין אמתני' דמתנה על עירוב הריני מערב כו' משתחשך רש"א עירובו עירוב וחכ"א אינו עירוב הלכך אתחזיא לן דהיינו מתניתא דהכא והיינו דתוספתא והיינו דירושלמי וכולהי בחדא מחתא אתמרי והאי תני אין משתתפין באוצר לאו אביי הוא דא"ל דלהכי לא אקני להו רביעתא דחלא בחביתא אלא אביי שתיק ולא אהדר לי' לרבא ב"ר חנן מידי ומודי הוא לרבא ב"ר חנן דבכה"ג שפיר דמי והא דלא עביד הכי טעמא הוה ליה אי משום דחייש נמי אקפידא דחלא אי משום דאחמיר אנפשי' הוה ואע"ג דמדינא שרי דבעירובין יש ברירה אי משום טעמא אחרינא והנך תרי מתניתא תלמודא הוא דאייתו להו ורמי להו ורב הושעיא פרקינהי. והריטב"א נמי אייתי למאן דפריש לה הכי ורב הושעיא דאוקמינהו למתניתא בהכי טעמי' דאמר מכאן ולהבא מחלוקת וטעמא דב"ש לאו משום דאין עולין מידי טומאתן במחשבה דבהא דכ"ע דאין עולין מידי טומאתן במחשב' אלא הכא לא דמי דהתם בטומאה ודאית כגון כלי לא בטלה מתורת כלי במחשבה אלא בשינוי מעשה אבל הכא לא טמאי אלא מספק דלא ידעינן בהי פתחא קא מפיק לי' למת וכי חשב לי' להוציאו באחד מהן תו ליכא ספקא אלא טעמא דב"ש כיון דאחזוק רבנן טומאה להנך פתחים מספקא דבהי מיני' מפיק כי חשוב להוציאו באחד מהן אכתי ספקא כדקאי קאי דשמא ישכח וישתנה הואיל ופתח בין הפתחין

הוא זימנין דאתי לאפוקי לי' למת בהאי פתחא דחשב עלי' ומישתלי ומפיק לי' באידך פתחא ולאו אדעתי' וסבר הא ניהו פתחא דחשיב עלי' ואי חשב עלי' עד שלא ימות המת הואיל וקלישא ספיקתי' דהא חשב עלי' דהאי לא גזור בהו רבנן טומאה אבל חשב אחר שמת כיון דנחתא להו טומאה מספיקא השתא נמי דחשב לא אלימא מחשבתי' למיפקע לטומאה כיון דאכתי לא אזדא ספיקתי' מיניהו דשמא ישכח וישתנה להכי כדקאי קאי וב"ה לא חשו לשמא ישכח וישתנא והא דתני אין משתתפין באוצר משום דשמא ישכח וישתנה ב"ש היא דחשב בפתח בין הפתחין ה"נ חשו בחבית בין החביתין והא דתני משתתפין באוצר ב"ה היא דלא חשו בפתח בין הפתחין ה"נ לא חשו בחבית בין החביתין ורב הושעיא הוא דפריש למתניתא דאין משתתפין באוצר משום שמא ישכח וישתנה כדאמרו בירושלמי והיינו מתניתא דאייתוה הכא הדר אתו רבנן ואייתי מתניתא בידי' דמשתתפין באוצר ורמו להו אהדדי ופריק להו רב הושעיא הא מילתא דשמא ישכח וישתנה תליא בפלוגתא דב"ש וב"ה ותוספתא ב"ש הוא ורבנן דבבני ורבנן דירושלמי חדא משמי' דרב הושעיא אמרו אלא דרבנן דירושלמי תרגימא דרב הושעיא אמתניתא דאין משתתפין אותו והאי רומיא ופירוקא דפריק רב הושעיא לא אייתוה. וכ"ת כיון דלהאי פירוקא מתניתא דאין משתתפין ב"ש היא ולית הלכתא כוותי' הו"ל לאיתויי אבע"א לא שמיע להו אבע"א לא ס"ל דרב הושעיא בהא דמוקים לה כב"ש אלא קסברי הא מתניתא דמשתתפין לאו מתרצתא היא והכא בעירוב אפילו ב"ה מודו ואנן דקי"ל כבבלי משתתפין בכ"מ כב"ה אפי' ביירר והניחה בין חביותיו ואי תיקשי לך לב"ש דאמרי אפ"י חשב משום שמא ישכח וישתנה כי הדר ומפיק לי' למת דרך אותו פתח שחשב עליו יטהרו הכלים למפרע דאפילו למ"ד אין ברירה הכא דחשב עלי' ועביד כמחשבתי' ליטהרי ואי מתניתין דאפיק דרך פתח אחר מ"ט דב"ה תריץ מתניתין בלא הוציאו אלא לזמן מרובה ועד שלא הוציא המת פליגי לב"ש הנך כלים טמאין מספק עד שיוצא המת ולב"ה טהורין א"נ דלא ידעינן בהי פתחא אפקיני' למת א"נ לב"ש גזור אפילו הוציאו דרך אותו פתח זימנין דישכח וישתנה ואמרי טהורין לפי שחשב וב"ה לא חשו לישכח וישתנה ולא גזור:

א"נ כדאוקמה רבנן דתוס' למ"ד למפרע פליגי בברירה דהכא כגון דאתעביד בי' דבר חדש ולא הוציאו דרך אותן פתחים דליכא ברירה וטמאין משום דעד השתא קיימי להוציא המת דרך עליהן ה"נ מתניתין בדאתעביד בי' דבר חדש ולא הוצאוהו דרך הפתחים וטמאין משום דקיימו לאפוקי דרך עלי' לב"ה הוי פתחא דחשיב עלי' הוא דטמא דקיימו

לאפוקי למת בי' ושארא טהורין ולב"ש שמא ישכח וישתנה וקיימי כולהי לאפוקי דרך עלי':

דף סח:

לימא רב ושמואל כו' לרש"י דכ"ע אין ביטול רשות מחצר לחצר והכא אי הוה כבן חצר אחרת קמיפלגי הוי בה הריטב"א כמאן דלא כרבא ודלא כרבינא דלתרוי' לרב יש ביטול רשות מחצר לחצר והא דאמר דלא כרבינא לא מכרעא אימא לרבינא נמי דכ"ע אין ביטול רשות מחצר לחצר והכא היינו טעמא דרב דלא אסתלק ולא הו"ל כבן חצר אחרת. והכי קאמר לי' רבינא לרבא לדידך דאמרת יש ביטול מחצר לחצר נבטל לדידהו ונהדרי אינהו ונבטלי לי למר דהאמר רב מבטלין וחוזרין ומבטלין משום דלא הי"ל כבן חצר אחרת ולא מיבעיא לדידך דאמרת אפילו מחצר לחצר יש ביטול והריא"פ דאמר הלכתא כרב משום דרב אשי מוקי' לי' כרבנן ולית לי' דרבא אי ס"ל להא דרש"י קשיא הלכתא אהלכתא דהאמר הלכתא כר' יוחנן דיש ביטול רשות מחצר לחצר דרבא קאי כותי' ואמר הלכתא כרב אשי ולרב אשי דכ"ע אין ביטול מחצר לחצר ואיכא למימר להריא"פ דהכא לאו משום דהו"ל כבן חצר אחרת אלא כיון דקא מסלק נפשי' תו לא מצי לבטולי לי' ואפילו למ"ד יש ביטול מחצר לחצר דהתם לא מסתלקי מהאי חצר להדיא אבל הכא הא אסתלק להדיא ורב דאמר מבטלין ס"ל הכא נמי לא מסתלק נפשי' מיהא תיקשי כמאן דלא כרבא ודלא כרבינא דאי כרבא האמר משום דהוי כחוכא ואטלולא ואי כרבינא האמר אסתלוקי נפשי' טעמא משום דהו"ל כבן חצר אחרת אלא על כורחך הריא"פ כהריטב"א דקא מתרגם לכולהי סוגיין משום דהוי כחוכא ואטלולא ואפי' למ"ד יש ביטול מחצר לחצר וכרבא דאי מסלקי נפשי' הו"ל כמתנה גמורה וכי הדר חברי' ויהיב ליה כחוכא הויא אבל אי לא מסלק נפשי' לא הויא כחוכא דכמתנה על מנת להחזיר הואי ורבא בהא כשמואל ס"ל דאפי' לרבנן דר"א בהא דבטיל אסתלק לגמרי והוי כחוכא ואנן קי"ל כרב אשי דשמואל כר"א אבל לרבנן כיון דלא בטיל רשות ביתו לא אסתלק לגמרי ולא הוי כחוכא ורב כרבנן והלכתא כוותי':

והריטב"א משמי' דהראב"ד אמר הלכתא כשמואל דרבא קאי כוותי' ורב אשי לאו דוקא קאמר אלא אי פליגי בפלוגתא דתנאי וכו'. ע"כ:

והיכא דבטיל בהדיא רשות ביתו דאמרינן בשלהי עושין פסין היכא דגלי גלי ובטל אפילו לרב אין חוזרין ומבטלין דרב נמי לא קאמר מבטלין אלא משום דס"ל כרבנן דסתמא לא בטל רשות ביתו. ואע"ג דביתו לדידי' נמי שרי אפי' לא חזרו וביטלו דהו"ל כאורח

דכולה רשותא דידהו הוי נ"מ קודם שהחזיקו לרבוותא דאסרי א"נ ברבים דבטלו רשות בתיהן דלא הוו כאורחין אפי' מביתו:

חסורי מחסרא ואי קשיא ממאי דת"ק צדוקי ה"ה כנכרי קאמר ור"ג פליג אימא אינו כנכרי קאמר והיינו דר"י תריץ אברייתא סמיך ואזיל:

והתניא הדרעם הנכרי צדוקי כו' ש"מ לפ"ק צדוקי כנכרי ולהרמב"ם דאמר אינו מודה בעירוב אינו מערב אבל מבטל רשות ומתני' דתנן עם הנכרי או עם מי שאינו מודה בעירוב ה"ז אוסר אוסר בעירוב קאמר ותקנתי' האי בשכירות האי בביטול רשות כדאמרן תיקשי אימא הכא נמי אוסרין בעירוב קתני נכרי בשכירות הוא דשרי וצדוקי בביטול רשות תריץ הרמב"ם מתני בברייתא רג"א צדוקי ובייתוס אינן אוסרין כדאמר הריטב"א דאיכא דמתני לה הכי ומדפליג ר"ג מכלל דלת"ק אוסרין לגמרי אפילו בביטול רשות עד שישכור דאי בעירוב בהא לימא ר"ג דמערב הא אינו מודה ודאי לא מערב ותו מעשה אביטול רשות הוא דמייתי לה:

ואמר להן ר"ג לבניו כו':

לגירסא דקמן דמתני ר"ג במתני' ובברייתא תרי עובדי הוה חדא באבוה דר"ג דאמר לבני' וחדא בר"ג דאמר לבני' והיינו דמוקים בשמעתין כאן במומר לחלל שבת בצינעא כאן בפרהסיא הא דאבוה דר"ג במחלל בצינעא וקאמר ר"ג משמי' דאבוה דמבטל רשותו והא דר"ג דאמר לבני' במחלל בפרהסי' ולר"י אמר בהאי דהוי כנכרי ולא מהני בי' ביטול רשות ולר"מ בהאי נמי ר"ג כאבוה אמר וללישנא קמא דשמעתין תרוי' עובדי בחד גווני הוו:

ואיכא למימר לר"א דאמר המבטל רשות חצרו או רשות ביתו סתם מבטל קא מסלק נפשי' אבל לרבנן דאמרי רשות ביתו לא ביטל סתם מבטל לא מסלק נפשי' ואע"ג דבטיל בהדי' רשות ביתי' אמרינן לא מסתלק מיהא מסתברא מדאמרן מעיקרא דרבנן מודי בהא:

מהרו והוציאו כו' בתוס' או הכניסו וכן נת רשותו והוציא ה"ה הכניס קשיא להרב בעל בית יוסף דאמר עלי' דהרב בעל הטורים (סימן שפ"א) החזיקו שהוציאו מבתיהם לחצר לאו דוקא דה"ה הכניסו וכ"כ בתוס' אהא דר"ג ואע"פ שכתב רבינו שאינו נקרא מחזיק אלא כשמכניס לרשות שביטל אבל מה שמוציא ממנו אינו חזרה להם דברי התוס' בעובדא דהמן ב"ר ריסתק לא אמרו כן אלא לענין חוזר ומחזיק דמוציא מרשות שביטל לא מיקרי חזרה אבל לגבי חזקה כל שעושה דבר שהי' נאסר בלא ביטו' הוי חזקה ע"כ והא אמרו וכן בנתן רשותו והוציא אפילו הכניס:

ש"מ אפילו לענין חזרה נמי מוציא מרשות שביטל הוי חזרה אלא התם בעובדא דרש"י שאני דבבית חברו לאו חוזר ומחזיק מיקרי כיון דלא הי"ל רשות כלל בבית חברו ותו דהתם ע"י ביטול אי לאו משום חוזר ומחזיק שרי דכולהי דחברי' נינהו אבל מכניס מחצר לביתו מדינא אסור דחצר רשותא דידהו וביתי' רשותא דידי' וכי עביד חוזר ומחזיק הוא ובביטול נמי רשות ביתו הא מכניס לרשות שביטל:

למימרא דכי מפקי אינהו כו':

רבותינו בעלי התוספות והריטב"א פירשוה דמי שנתן משהחזיקו משמע לי' והיינו דא"ר יוסף אימא אינו אוסר וכן הא דאייתי אביי ברייתא לאו דשאני לן בין החזיקו ללא החזיקו הא ממתני' שמעינן לה אלא דנתן בלא החזיקו קמיירי ודחיקא הוא דכולה מתניתין ומתנייתא דפירקין בכולה נותן קתני וליכא לפרוקי דס"ד מי שנתן רשותו והוציא סתמא בכל ענין משמע לי' ורב יוסף נמי אימא אינו אוסר בכל מקום קאמר ול"ש החזיקו ול"ש לא החזיקו והכא בשנתן אף רשות ביתו וסבר ר"מ דהו"ל כאורח לגבי' ומתני' בשלא ביטל צדוקי רשות ביתו ולהכי בעי חזקה דא"כ מאי דוחקי' לשבושי למתני' לימא אוסר תנן ומתני' בשביטל צדוקי רשות ביתו ובהא מהניא חזקה והתם בשלא ביטל רשות ביתו וסבר ר"מ לא מהניא בי' חזקה ואתחזיא לן לפרוקי לעולם רב יוסף בכ"מ קאמר וצדוקי שאני כדאמר הריטב"א אהא דתניא בד"א בשלא החזיקו וכו' דאפילו תימא ר' יודא ע"כ לא קאמר ר' יודא אפילו קדמו והחזיקו יכול לחזור מביטולו אלא צדוקי ואע"ג דמבטל כישראל לא אלים ביטולי' כו' אבל בישראל אלים ביטולי' וכיון דאחזוק בני מבוי תו לא מצי למיהדר בי' וכן אמר הרשב"א (עק"ק שער ד' סי' ז') יש מי שאומר שאם החזיקו אע"פ שהוציא במזיד אינו אוסר ומחמירין בצדוקי שהוציא במזיד אף משהחזיקו אוסר שאע"פ שעשאוהו כישראל לבטל רשות אין ביטולו חזק כשל ישראל וכו' ה"נ לר' יוסף אליבא דר' מאיר ישראל דאלים ביטולי' תו לא מצי הדר כלל אע"ג דאכתי לא אחזוק בני מבוי במבוי צדוקי דלא אלים ביטולי' כי לא אחזוק בני מבוי מצי הדר וכי אחזוק אפילו צדוקי לא מצי הדר והיינו דאייתי אביי מת ניתא דאפילו בישראל שאני לן בין החזיקו בני מבוי ללא החזיקו ורב יוסף הא מתניתא לא שמיע לי' ואבע"א שמיע לי' ור"מ אינו אוסר קאמר בברייתא ומוקים לה סיפא כר' יודא דר"מ דר"מ סבר ישראל אינו אוסר מ"מ ל"ש הוציא קודם שביטל ל"ש אחר שביטל ל"ש שוגג ל"ש מזיד ל"ש החזיקו בני מבוי ל"ש לא החזיקו אינו חוזר דאתא ר"י למימר במזיד אוסר ומשנתן רשותו נמי פעמים שאוסר בשלא החזיקו והיינו דקאר"י בד"א שבמזיד אוסר בשלא החזיקו ואביי ס"ל בד"א ד"ה היא א"נ קסבר אי כרב יוסף כי היכי דאינו אוסר דר"מ מ"מ אוסר דר"י

נמי מ"מ ואפילו החזיקו ורבא דאמר בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי כאביי דלא משבש לה למתני':

דף סט.

בד"א בשלא החזיקו הרז"ה שמיע לי' מהכא דהלכתא כלישנא קמא אליבא דר"י דאמר אימא עד שלא יצא היום ולר"י נמי חזקה מהניא אלא צדוקי כנכרי ס"ל והלכתא כוותי' והרא"ש אמר כלישנא בתרא וצדוקי איני כנכרי והאי ר"מ הוא ומ"מ הלכתא דחזקה מהני דהלכה כדברי המיקל בעירוב וכן אמר הרמב"ם צדוקי אינו כנכרי וחזקה אפילו בישראל מהניא והרשב"א אמר יש מי שאומר אפילו החזיקו אם הוציא במזיד אוסר ויש מי שאומר שאם החזיקו אינו אוסר ומחמירין בצדוקי כדאמרן והיינו דהריטב"א דהכא שמעינן מהא דהרז"ה והרשב"א והרא"ש והריטב"א כולהי ס"ל להא דרש"י דר"י דמתניתין ללישנא בתרא דלא משבש לה קאמר דחזקה לא מהניא ומהרו ועשו צרכיכם מבע"י קאמר דלר"מ דחזקה מהניא אמר מהרו והוציאו משתחשך שאם תוציאו אע"פ שיוציא אח"כ שוב לא יאסר עליכם דחזקה מהניא ור"י אמר חזקה לא מהניא וכי לא עבוד מבע"י אימא עד דאפיקו כל צוררי' אתי צדוקי ומפיק להכי עבידו כל צורכיכם מבע"י ותו לא צריכיתו משתחשך דהוצאה מעט מצי לאקדומי עלי' אבל בכל צורכיכם ליכא למיקם עלי' דאקדומי עלי' וקשיא לן חדא מידי מתניתין מבע"י קתני לישנא דר"י כלישנא דר"מ אלא ר"מ הוציאו כליכם קאמר ור"י עשו צרכיכם קאמר ומאי משמע עשו צרכיכם טפי מבע"י מהוציאו כליכם ועוד אי הא דתניא בד"א בשלא החזיקו ר"מ היא ליפלוג נמי ר"י בהא ולימא במזיד אוסר כי היכי דפליג ברישא ולמיפלג בחזקה בין צדוקי לישראל לא מסתברא ותו ליתני להאי בד"א מקמי דתני לדר"י וכדקשו בה נמי קמאי ותו מאי דוחקי' לסבושי למתניתין ולימא עד שלא יצא היום לישני כי היכי דמתני' מבע"י קאמר ברייתא נמי עד שלא תחשך ויוציא קאמר וה"ק מהרו ועשו עד שלא תחשך שאם תחשך שמא יוציא ויאסר עליכם וא"נ תוציאו מעט משתחשך לא תיהני לכו ואיכא למימר מתני' מהרו ועשו צרכיכם משתחשך קאמר ודלא כרש"י והריטב"א דאמרי מבע"י ור"מ הוצאה קצת קאמר ור"י כל צרכיכם קאמר משום דאם יוציא לא מהניא חזקה מ"מ הא דבד"א קשיא הלכך אתחזיא דכ"ע חזקה אפילו בישראל מהניא ובד"א שלא החזיקו ד"ה ור"מ ור"י דמתני' ללישנא בתרא בהא קמיפלגי ר"מ סבר מהרו והוציאו אמר להו דמחזיק כחוזר מה חוזר מביטולי' אינו אוסר עד שיוציא מביתו לחצר או יכניס אף מחזיק ברשות שביטל לו חברו לא הוי חזקה עד שיוציא או יכניס ור"י סבר מבטל רשותו הוא דלא הוי חוזר מביטולו עד שיוציא או יכניס אבל מחזיק בחזקה כל

דהו הוי חזקה ותו לא מצי חברי' הדר בי' ואבוה דר"ג עשו צרכיכם אמר להו איזה צורך שיהיה ולא הוציאו דוקא ור"י נמי משתחשך קאמר והשתא ר"מ ור"י הלכה כר"י ולא מיבעיא בעירובין דכ"מ שאמר ר"י בעירובין הלכה כמותו ועוד הכא ר"י מיקל בעירובין הוא והלכה כדברי המיקל בעירובין ואפי' חזקה כל דהו מהניא ואע"ג דתנא לי' לר"מ במתני' בסתם האמר שמואל כ"מ ששנה ר"י בעירובין הלכה כמותו אפי' במקום רבים ולא מיבעיא למ"ד הלכה כדברי המיקל בעירובין נמי אפינו במקום רבים והרמב"ם דאמר אם קדמו והחזיקו והוציאו לטעמי' דפריש למתניתין עד שלא יצא היום ולר"י אליבא דר"ג צדוקי כנכרי ולא פליגי בחזקה ודכ"ע חזקה מעליא בעינן:

במזיד אינו יכול לבטל פירש"י קסבר ר"י מחלל שבת אין יכול לבטל בלא שכירות אלמא קסבר רש"י שכירות במומר מהני ומסתברא שוה פרוטה בעינן אימור דאמרינן בפחות משוה פרוטה בנכרי דנהרג על פחות משוה פרוטה אבל בישראל לא:

הא דרמו רבנן בעלי התוס' דר"מ אדר"מ מי אמר ר"מ מחלל שבת בפרהסיא יכול לבטל והאמר ר"מ צדוקי כנכרי משום דר"מ ס"ל חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה ולא מיבעיא חשוד לשבתות דחמירא דאיכא מ"ד כע"א דמי וכיון דחשוד לכל התורה כולה מ"ש מצדוקי:

להר"י דאמר בפעם אחת לא הוי מומר והכא היינו טעמא דר"י קסבר אפי' הוציא עד שלא ביטל אינו יכול לבטל דגלי דעתי' דלא מבטל בלבי' ואפילו הוציא בצינע' נמי ואע"ג דר"מ ור"י הלכה כר"י מ"מ לא חזינן לרבנן קשישאי דלימרו הכי דהוציא עד שלא ביטל אוסר ואימא משום דהלכה כדברי המיקל בעירובין והא דא"ר יודא נשיאה כגון זה מבטל רשות לר"י טעמא דכסיי' הא לא כסיי' לא אע"ג דפעם אחת הואי התם לא דחיקא לי' שעתא הכא דחיקא לי' שעתא לאפוקי מבית לחצר כדאמרו שהי' דחוק לפי שעה ומודי הר"י בלא דחיקא לי' שעתא דאפילו בזימנא חדא הוי מומר א"נ ר"י נשיאה קאמר כגון זה דכסיי' אפילו נפק טובא זימני מבטל רשותו לר"י והריטב"א אמר דנפק זימני טובא וכולהי רבוותאי דאמרי אם משהחזיקו הוציא אינו אוסר אי לא ס"ל הא דהר"י בהוציא בצנעא קאמרי ולרש"י הא מתניתא רישא בהוציא בפרהסיא סיפא בהוציא בצינעא מדקא מוקים לה ללישנא דברייתא כר"י דחזקה מהניא ולא קאסר משום מומר א"נ כולה בפרהסיא וסיפא בשנתן אף רשות ביתו דאי אינו אוסר מישרא שרי אף לכתחילה כיון דבטיל נמי רשות ביתי' הו"ל כאורח לגבי' ותו לא הוי מומר א"נ לרש"י היכא דאפיק בתר הביטול אע"ג דהוי מומר לחלל שבת בפרהסיא מכאן ולהבא הוא דלא מהני ביטולי' אבל

מאי דבטיל מקמי דאפיק אהני דאמרינן עד האידנא אסתפי למיחל שבתי' בפרהסיא ואהניא ביטולי' והאידנא הוא דאתפקרולא ולא בטיל ביטולי' וצריך תירוץ:

מסתברא דר"מ נמי מודי לר"י דמחלל שבתו בפרהסיא אינו מבטל רשות חדא דר"מ הוא דמחמיר טפי במומר וקסבר אפי' מומר לדבר אחד הוי מומר לכל התורה ועוד דהאי מתניתא דישראל משמר שבתו בשוק משמע דליכא מאן דפליג עלי' דבפרק בתרא דע"ז אייתי מתניתא דפליגי ר"מ ורבנן איזהו גר תושב והדר מתני הלכתא דגר תושב דליכא דפליג עלי' ומתני בהדיא ולשאר כל דבר ה"ה ואמרינן למאי ליתן רשות ולבטל רשות כדתניא ישראל משמר שבתו בשוק כו' ולשינויא דכאן במחלל שבתו בפרהסיא ר"מ ור"י בעובדא דר"ג הוא דפליגי מ"ס האי צדוקי מחלל בצניעא הוה ומר סבר מחלל בפרהסיא הוי ועד שלא תחשך א"ל והא דקאמר כמאן אזלא כמאן כר"י הואיל ור"י הוא דאמר הכי וכן ר"י נשיאה:

הא דאמרו רבנן מומר לחלל שבת בפרהסיא אפי' באיסורא דרבנן אינו מבטל רשות לא אמרן אלא לענין ביטול רשות אבל למיהוי מומר לכל התורה כולה למאן דאית לי' שבת כע"א א"נ לר"מ דמומר לדבר אחד מומר לכל התורה כולה הכא לא הוי מומר אלא לכולהי אסורי דרבנן אבל לאיסורי דאורייתא לא דמדרבנן לדאורייתא לא אמרינן תידע דצדוקי אדרבנן קעבר ואדאורייתא לא וכן כותי קעבר אדרבנן ואמרינן כל מצוה שהחזיקו בה הרבה מדקדקין יותר מישראל:

הרז"ה והר"מ דאמרי תרוי' הלכה צדוקי כנכרי והריא"פ והרמב"ם והרשב"א והריטב"א והרא"ש אמרי צדוקי אינו כנכרי ואמרינן אנן לסיוע להו מדא"ר יודא נשיאה כגון זה מבטל רשות לר"י מכלל דר"י נשיאה כלישנא בתרא דר"מ ור"י במחלל שבת בפרהסיא פליגי דאי כלישנא קמא האי מבטל רשות לר"י הי ר"י והי בר פלוגתי' אי לימא ר"י ור"מ דמתניתין אימור דשמעת להו דפליגי בצדוקי ובצדוקי רבנן דר"ג נמי ס"ל כנכרי ור"מ נמי ע"כ לא פליגי אלא דצדוקי לאי כמחלל שבתו בפרהסיא וכדאמרי' ללישנא בתרא לר"י אבל במחלל שבתו בפרהסיא מודי דלא מבטל ואלא ר"י דעד שלא נתן רשותו הוציא וכרש"י הא דרש"י אידחיא דרישא בפרהסיא סיפא בצינעא ועוד כי קושי' דרבנן דתוספות אלא לאו כלישנא בתרא ס"ל וכיון דאיכא ר"י נשיאה דס"ל הכי וליכא מאן דפליג עלי' הלכתא כוותי' והרמב"ם דפריש למתניתין עד שלא יצא היום דצדוקי כנכרי כלישנא קמא ובספרא דהלכותי' קבע הלכה צדוקי אינו כנכרי אע"ג דת"ק דר"ג ור"י אליבא דר"ג קסברי כנכרי קסבר הרמב"ם הלכה כדברי המיקל בעירוב ואע"ג דס"ל דישראל אינו משכיר ואי צדוקי אינו כנכרי ביטול מהניא בי' ולא שכירות מ"מ ביטול

קילא משכירות וכדברי המיקל הוא ואנן הא מסייעינן להו לרבנן דאמרי אינו כנכרי ולאו מטעמי' דהרמב"ם א"נ כי קבע להלכותי' הדר בי' ממאי דפריש למתני' וקסבר הלכתא כלישנא בתרא וכדאמרן וזימנין טובא אשכחן לי' דהדר מהא דפריש למתניתין ועוד ללישנא קמא נמי אימא אידי ואידי במומר לחלל שבתו בפרהסיא מוקים לה וקסבר סתם צדוקי במחלל שבתו בפרהסיא קמיירי ולאו כולהי צדוקי מסתפו מפרושין ור"י נשיאה אפי' ללישנא קמא קאמר דר"מ ור"י דפליגי בצדוקי משום דמחלל שבתו בפרהסיא דר"מ סבר מחלל שבתו בפרהסיא נמי מבטל רשותו ור"י סבר אינו מבטל ורבנן דר"ג נמי בהאי צדוקי קאמר כנכרי אבל צדוקי משמר שבתו בשוק דכ"ע אינו כנכרי ולישנא בתרא אוקים למתני' בצדוקי מחלל בצינעא ורבנן דר"ג בהאי נמי כנכרי ס"ל ור"מ ור"י ס"ל אינו כנכרי וקמיפלגי בחזקה והשתא לכולהי לישנא צדוקי המשמר שבתו בשוק אינו כנכרי כר"ג דפליגי ר"מ ור"י אליבי' ומעשה רב. ובמחלל בפרהסיא הא קי"ל אפילו ישראל נמיאינו מבטל:

ובירושלמי דריש פירקין ר' אחא ר' חיננא בשם כהנא אין הלכה כר' יודא דלא כן מה אנן אמרין ר"י וחכמים תהא הלכה כר"י אלא בגין דמר ר' יעקב ב"ר אידי בשם ר"י בן לוי הלכה כדברי מי שהוא מיקל בהלכות עירובין וכו':

שמע מינה מהא דירושלמי דר' יודא מיקל הוא וקא מיתוקמא מתניתין כדאמרן אנן דר"מ סבר חזקה מעליא בעינן שיוציאו למבוי ור"י סבר חזקה כל דהו מהניא אפילו שאר צרכין ואין הלכה כר"י ובעינן חזקה מעליא ואימא הרמב"ם נמי הדר ממאי דפריש למתני' וקא מוקים למתניתין הכי והלכה כר' מאיר דשנאו רבי בלשון חכמים וכדאמר כהנא והא דאמרו בירושלמי בתר הכי דר"מ מיקל לאו אמתניתין קיימי כדפרישן התם והיינו כלישנא בתרא דהכא דכאן בפרהסיא וכאן בצינעא ובצינעא דמבטל כישראל בחזרה מביטולו ר"י מיקל דאפי' בחזקה כל דהו לא מצי הדר וכדקא מיקל בחזרה בשוגג ולית הלכתא כוותי' משום דתנן לר"מ בלשון חכמים ובמחלל בפרהסיא אי מצי מבטל ר"י מחמיר ואמר ה"ה כנכרי והלכתא כותי' בהא דר"מ ור"י הלכה כר"י ולא עוד אלא אפילו ישראל אינו מבטל:

דף סט:

ישראל מומר משמר שבתו בשוק ואפילו מומר לכל התורה כולה אלא משמר שבתו בשוק מבטל ושאינו משמר שבתו בשוק אפילו אינו מומר אלא לחלל שבתו בפרהסיא אינו מבטל ומומר לע"א אמיר הרמב"ם אינו מבטל וחמיר ממומר לכל התורה כולה ובע"א לא שאני בין בפרהסיא לצינעא דהתם כי מודה בעכו"ם כנכרי הוא:

ומהא שמעתא נפקא לן הלכתא דצדוקי ודחזקה ודמומר לחלל שבתו. מומר לחלל שבתו בשוק אינו מבטל בצינעא מבטל ואמרו רבוותאי בשוק אפי' באיסור' דרבנן אינו מבטל ובצינעא אפי' באיסור' דאוריית' מבטל ולהר"י בזימנ' חדא לא הוי מומר ולא אמרו אלא דדחיק' לי' שעתי' כדאמרן ובחזקה אמר הרשב"א אמרי לה דלא מהניא ואפי' החזיקו והוציא אוסר ואמרי לה דמהניא ולא אסר ואחמרי בצדוקי דלא מהניא והריא"פ והרמב"ם ורבוותאי כולה אמרי דמהניא אפי' בצדוקי ולדידן אפי' חזקה כל דהו דלא הוציאו אלא נשתמשו בחצר או במבוי ואפי' בצדוקי מהניא ותו לא מצי הדר ואע"ג דלליש' קמא לא פליגי בחזקה קי"ל בהא כלישנ' בתרא לקולא מיהא בירושלמי בשם כהנא אין הלכה. כר"י בהא ואע"ג דבבלי מייתי להא דשמואל בשלהי חלון דכ"מ שאמר ר"י בעירובין הלכה ולא אפקא לר"י דהכא מכללא. ואם הוציא עד שלא ביטל יכול לבטל ובצדוקי פליגי בה רבנן ורבו דאינו כנכרי:

ולענין עירוב אמר הרמב"ם דכל שאינו מודה בעירוב אינו מערב אלא מבטל רשות וכדפרישן למתניתין ומיבעי' לן למיזהר היכא דאיכא אינו עודה בעירוב דאוסר ולא מהני בי' עירוב ולא זיכוי לאקנוויי לי' פתא ולא שותפות עד דבטיל רשותי' ואחזוקי ברשותי' מקמי דמפיק איהו ואי מחלל שבתו בפרהסיא עד שישכיר:

מתני': **אנשי** חצר כו' אמר הרמב"ם ביטל להן רשות ביתו ורשות חצרו הרי כולם מותרין הן מפני שערבו כו' וגם הוא מותר מפני שלא נשאר לו רשות וה"ה כאורח אצלם ואורח אינו אוסר ואמר עלה הרב בעל לחם משנה והוא שהחזיקו בני חצר בחצר וכן אמר הרב בעל ב"י והוא שלא יוציא עד שיחזיקו הם כו' כן משמע מפירש"י סוף פ"ב דעירובין וכ"כ סמ"ג וסמ"ק שאם ביטל גם רשות ביתו כל הבתים מותרין לו ולהן וכן אמר הרב בעל מע"א לאחר שהחזיקו בחצר ואמר רבן אלי' דקודם שהחזיקו אוסר כדתנן בשלהי עושין פסין לר"א ביתו אסור להכניס ולהוציא לו וה"ה לרבנן היכא דגלי וכדפירש"י התם ועל כרחך התם קודם שהחזיקו ואנן חזינן מדקא פסיק הרמב"ם ואמר כולם מותרין ואמר וגם הוא מותר ולא קאמר אחר שהחזיקו מכלל דמותרין מ"מ קאמר אפילו קודם שהחזיקו וכדאמר ברישא הרי אלו מותרין להכניס ולהוציא מבתיהן לחצר דאיהו נמי שרי אפי' קודם שהחזיקו ואי הרמב"ם הכא לאחר שהחזיקו קאמר לא הוה סתים דאכתי הא לא אשמעינן חזקה. ותו מדקאמר ואורח אינו אוסר ואי איתא מאי אריא משום דאורח אינו אוסר ת"ל דבתר חזקה תו לא אסר והא דקאמר להלן בתר הלכתי טובא מי שביטל רשותו והוציא במזיד אוסר ואם קדמו והחזיקו אינו אוסר ודאי לאו אביטל רשות ביתו דבהא האמר ואורח אינו אוסר ואפי' לכתחילה שרי. ואי קשיא לך הא דר"א הא מודה

ר"א היכא דגלי ואמר לא מבטילנא דלא בטיל רשות ביתו כדאסיק התם בין לרבנן בין לר"א היכא דגלי גלי וכי קאמר ר"א בסתמא. סתם מבטל רשות חצרו ביטל נמי רשות ביתו. ובסתמא ביתו אסיר לי' דכי קא מפיק מביתי' כמאן דגלי דלא בטיל לביתי' דמי ואפי' אחר שהחזיקו אסור ולא אמרי' אורח הוא אלא אמרינן לא בטל. אבל היכא דגלי דבטיל רשות ביתי' למישוי' חוזר מביטולו בהא דקמפיק מביתי' לא משוינן לי' אמרינן כאורח בעלמא קא משתמש בדידהו ואפי' קודם שהחזיקו שרי. והרמב"ם שמיע לי' הא מדאמרינן בשמעתין אי דבטיל ביתו אמאי אסור ולא קאמר אמאי אסור להן מכלל דאפי' לדידי' לא אסיר. וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ז') ביטל להם רשות חצרו כו' אבל רשות ביתו לא ביטל עד שיבטלנו בפירוש ולפיכך להכניס ולהוציא מן החצר לביתו אסור לו ולהם אבל הוא והם מותרים להכניס ולהוציא מביתם לחצר. ביטל רשות חצרו ורשות ביתו הכל מותר לו ולהם להוציא ולהכניס מביתו לחצר או מביתם לחצר לפי שנעשה הוא כאורח אצלם ואפי' בביתו ע"כ קאמר לו דומיא דלהם וביתו דומיא דבתיהן. הכל מותר ואפי' מקמי דאחזיק ומשום דנעשה כאורח וכן מדסמ"ג וסמ"ק דאייתי בב"י דאמרי כל הבתים מותרין לו ולהם לו דומיא דלהם וכל הבתים שוין ואי איתא הו"ל לרבנן לאפלוגי בין ביתו לבתיהן ובין לו ובין להם דבתיהן בכל מקום מותרין וביתי לו לאחר שהחזיקו ולהם אפי' קודם שהחזיקו וכדקא מפליג ר"א וקתני ביתו אסור לו וכי ר"א אצטריך לי' לאשמעינן איסורא דקודם שהחזיקו ואינהו איסורא פשיטא להו והתירא דאחר שהחזיקו איצטריך להו איפכא מדר"א וכן הרא"ש משמי' דהר"מ קפסיק ואמר ואי בטיל רשות ביתו מודו רבנן דביתו מותר לו ולהם ולא קמפליג בי' מידי. ובש"ע סתם ואמר מותרין בין הוא בין הם בין מביתו כו' ולא פריש בהחזיקו כדקא פריש בב"י. ובירושלמי דשלהי עושין פסין אמרו על דעתי' דר"א יעשה כאכסניא ויהא מותר ר' חייא ב"ר אדא בשם רשב"ל קנס קנסו ר"א. והשתא לר"א נמי לאו משום חוזר מביטולו אסור דמתני' דמי שביטל וחזר והוציא באיסורא קא מפיק והכא בהתירא קא מפיק כאכסניא אדרבה בהאי דקמפיק גלי לן דביטל רשות ביתו ומפיק כאכסניא דאי רשות ביתו דידי' הוה אסור מיני' לחצר. אלא קנס קנסו הואיל לא עירב. ואפי' לאחר שהחזיקו אסור. והשתא לרבנן נמי ביטל בפירוש רשות ביתו אסור ואפי' לאחר שהחזיקו. וקשיא לכולהי רבנן דשרי וצריכנא מימר ר"א קניס הא רבנן לא קנסו וכדאשתמע לישנא דירושלמי והשתא דאמרת הכי לא שאני לן בין קודם שהחזיקו לאחר שהחזיקו דלר"א מ"מ אסור ולרבנן היכא דגלי מ"מ מותר ואיכא למימר מדאתמר התם ר' שמי בעי דבר מדבריהן

קונסין לו בשוגג כר' ליעזר. אדחי הא דרשב"ל וטעמא דר"א משום חוזר מביטולו. מיהא לא מסתברא למידחי לתי' דרשב"ל משום קושיא:

ביתו אסור כו' כיון שלא ביטל רשות ביתו הרי מוציא מרשות שלו לחצר שלהן וכן פירש"י ודה"ר יונתן לא אתבררא לן למאי אצטריך:

ושלהם מותרין לו ולהם. הא דירושלמי דאייתוה בתוספות אוקמוה בנכרי דוקא:

והן אסורין אפי' מביתו לחצר דחמשה לגבי חד לא הוו אורחין כדאמרינן בשמעתין ואם הוציאו אפי' מביתו לחצר אוסרין עליו כיון דלא הוו אורחין הא משקל מקלי רשותי' כדאמר רש"י והדרי' מביטולי'. והוא שלא קדם והחזיק בחצר אבל קדם והחזיק בחצר אפי' הוציאו מבתיהן לחצר אין אוסרין דלגבי בית שלו שלא ביטלו מה לי יחיד ומה לי רבים יחיד נמי לא הוה אורח בביתו שלא ביטלו וכי היכי דביחיד נתן רשותו והוציא וקדמו והחזיקו אינו אוסר רבים נמי אי קדם והחזיק לא אסרי ואע"ג דלא אסרי עלי' אינהו מיהא אסירי לאפוקי אפי' מביתי' כיון דלא הוו אורחין בתורת רשותי' קא מפקי וכדתנן והן אסורין מ"מ:

גמרא: דהוי אורח לגבי' אמר ה"ר יונתן כיון שאין משתמש כדרך תשמישו הראשון שהיה דרכו להוציא מביתו לחצר ולדידי' מביתי' אסור לו ואפי' ביטל רשות ביתו ואפי' לאחר שהחזיקו דהא מפיק כי אורחי' ולא מחזי כאורח והו"ל כרבים ופליגא דכולהי רבוותאי. מיהא כולה מילתי' דה"ר יונתן בהאי שמעתא לא אתבררא מאי קאמר ורש"י דאמר כיון דמביתי' לא מפיק בלא ביטל רשות ביתו דכי מפיק מביתי' הו"ל חוזר מביטולו:

חד לגבי חמשה כו' איכא למימר חד לגבי חמשה דוקא הא חד לגבי חד א"נ רבים לגבי רבים לא הוו אורחין ואיכא למימר חמשה לגבי חד דוקא הוא דלא הוו אורחין הא חד לגבי חד א"נ רבים לגבי רבים הוו אורחין והרשב"א אמר לחומרא דחד לגבי חד א"נ רבים לגבי רבים לא הוו אורחין ולא ידענא מנ"ל הא לאחמורי בעירובין ומדהרשב"א דאמר רבים לגבי רבים משמע אע"ג דהנך דלא מבטלין רובא נמי לא ואפי' ליכא אלא תרי דמבטלי ומאה דלא מבטלי נמי לא דחד דוקא קאמר:

חמשה כו' לא הוו אורחין פירש רש"י הו"ל משקל רשותא ואע"ג דבהאי דמפקי מביתי' לחצר קא מחוו דחצר לאו' רשותא דידהו הוה דאי רשותא דידהו הוה הא אסיר לאפוקי מרשותא דידי' לדידהו אלא הואיל ותרוי' דידי' נינהו קא שרי מ"מ כיון דלא הוו אורחין כבע"ב בדידהו קא משתמשי ומישקל שקלי רשותי' ומשתמשי באיסור:

ש"מ מבטלין וחוזרין ומבטלין ואע"ג דאוקמינן למתני' כרבנן דר"א דמבטל רשות חצרי לא בטל רשות ביתו ורבנן הא ודחי מבטלין וחוזרין ומבטלין ס"ל כדאסיק רב אשי התם דרב ושמואל בפלוגתא דר"א ורבנן קמיפלגי מ"מ הא איכא דאמר התם דשמואל דאמר אפי' לרבנן וקאמר ש"מ לדרב אשי דשמואל דאמר בר"א א"נ שמואל מוקי למתניתין כר"א וכגון דגלי דלא בטיל רשות ביתו כדאמר הרא"ש משמי' דהר"מ וקאמר מ"מ סתמא דלא כוותי' דשמואל:

הא דטרח הר"מ לאיתויי דהלכתא כרבנן דר"א ומייתי לי' הרא"ש הו"ל לאיתויי נמי הא דרבה דפשיט לי' לאביי צריך לבטל לכ"א ואי והיינו כרבנן דלר"א א"צ כדתניא ומייתי לי' בשלהי עושין פסין ואע"ג דמשמע דאביי פליג עלי' דרבה מדקא מהדר לאוקמא למתני' לאביי הא אין הלכה כתלמיד במקום הרב אלא מאביי ורבא ואילך:

דכיון דבעידנא דבטיל כו' פירש"י ולא דמי לחמשה ששרוין בחצר ולא עירבו דמבטלי רשותא לחד מיני' אע"ג דהתם נמי לא הו"ל שריותא בחצר אסרי אהדדי התם כל חד רשותי' קא מבטל ורשותי' אע"ג דלית לי' שריותא בחצר רשותי' היא הכא כיון דשאר בני חצר לאו להאי דפייש לחודי' בטלי דאי בטלי להאי דפייש לחודי' והדר אתי איהו ובטיל לי' אשתרי האי דפייש דחמשה ששרוין בחצר ל"ש בטלו בב"א ל"ש בטלו בזה אחר זה קני ואע"ג דבעידנא דבטלי לי' הנך לא הו"ל שריותא בחצר דהאי דלא בטיל אסר עלי' וכי הוה אתי האי דבטלי לי' והוה בטיל לי' לחברי' לא קני חברי' וכדאמר רש"י אדאמרי לי' קני ע"מ להקנות דכי א"ל לחד נמי לא קני וכן אמרי כולהי רבוותאי מ"מ האידנא מיהת כולהי לחד קא בטלי אבל הכא האידנא נמי לאו כולהי לחד בטלי אלא לתרוי'. ואיהו הדר ובטיל ורשותא דאקנו לי' אינך לחברי' וכיון דאיהו לא קני לחברי' לא מצי לאקנויי:

דף ע.

בעא מיני אביי מרבה. ובתוספות דאביי לא שמיע לי' הא דתניא א"צ לבטל כו' ורבה מוקים לה כר"א קסבר בפלוגתא דר"א ורבנן תליא וכדאמרינן בשלהי עושין פסין והך מתניתא דאותבי' אביי מינה ניחא לי' לאוקמא אפי' לרבנן א"נ משום דסיפא דרישא הכי דיקא כדאמרינן בשמעתין כדאמר הריטב"א:

דהוה ומית איכא למימר אפי' לר"מ דאמר א' נכרי ואחד ישראל אוסר. הנ"מ בדידי' דרשותא דידי' היא והוה דייר בה השתא נמי אע"ג דאזיל לשבות בעיר אחרת לא פקעא רשותי' מיני' אבל יורש דאכתי לא הוה רשותא דידי' למיחל השתא רשותא דיורש בהאי חצר כיון דליתי'

(הגה"ה לאחד** שעירב פי' רש"י אלמא אין צריך לבטל אלא לא' דכולהי הוי כחד כיון דעירבו והאי טעמא לאו דוקא דא"כ א' מן השוק שמת והניח לא' מבני חצר משחשיכה אוסר לימא כיון דעירבו בני חצר כולהי כחד נינהו)** ולא אתי בשבתא אכתי לא חיילא רשותי' למיסר והו"מ למימר לרבה הא קמ"ל דאפי' ר"מ מודי ביורש דליתי' דלא אסר אלא משום דמתניתא לא פריש ואיכא למימר בבקעה ובשאר גווני דליכא יורש להכי אמר קמ"ל דלא גזור זימנין דאיתי' א"נ אי לרבה קמ"ל דר"מ מודי תיקשי ליפלוג וליתני בדידי' כדבעינא למימר אלא קמ"ל רבותא לרבנן דר"מ וניחא כדבעינא למימר קמן ולא דמי לבית התבן דלתבן מיהא קא משתמש אבל האי יורש אפי' לתבן אכתי לא משתמש ולכאורה הוה אמרינן הא דאמרת צריך לבטל לכל אחד ואחד ואמר רש"י בשלהי עושין פסין משום דכי מבטל לאחד אע"ג דאיהו עריב בהדי חברי' אהאי חולקא לא עריב מידי דהוה אאחד מן השוק שמת והניח רשותו לא' מבני החצר משחשיכה אוסר לא אמרן אלא למיסר למאן דלא בטיל לי' דצריך לבטל לכל אחד ואחד למימרינהו לכולהי דאי בטיל לחד מיני' אידך דלא בטיל לי' אסור וכן באחד מן השוק שמת למיסר לאינך בני חצר וכדקתני משחשיכה אוסר ולא אסורין אבל מי שהניח לו רשותו א"נ מאן דבטיל לי' שרי דחברי' במאי ליסר עלי' אי בחולקא דחברי' הא עירב בהדי' ואי בחולקא דאתוסף לי' השתא לדידי' אתוסף ודידי' אדידי' מי קא אסרי ובדהוה ומית מבטל להאי דאיתי' ושרי לי' ויורש דאינך הא ליתי' ולא צריכנא לפירוקי' דרש"י ורבנן דתוס' כי מעיינת בה רש"י לטעמי' דאמר בשלהי עושין פסין כי לא בטיל לכל חד וחד כולן אסורין ומסתברא כוותי' כדאמרינן במקפיד על עירובי' דאינו עירוב מה שמו עירוב שמו ה"נ כולהי מתערבי בהדי הדדי בעינן והכא דאינהו בחולקא דידי' דאתוסף לי' לא מתערבי ואסירי איהו נמי בדידהו לא מתערב ואסיר דבטל העירוב וכי היכי דעד האידנא הוה אסר עלי' האיך דלא עירב ואסירי כולהי האידנא נמי אסר עלי' האי דקבל רשותי' וכולהי אסרי אהדדי ומדהאי דאוקמינן דהוה ומית גופי' איכא למשמע להא דרש"י מדאוקמת לרבה דקמ"ל דלא גזור זימנין דאיתי' אא"ב היכא דאיתי' הרוי' אסירי היינו דאצטרך לי' למיתנא סד"א לגזור אי שרית להאי דבטיל לי' בדמית חברי' אתי למשרי' נמי בדאיתי' לחברי' מימר אמרי כי בטיל לחד מיני' סגי אלא אי אמרת בדאיתי' לחברי' נמי איהו מישרא שרי וחברי' דלא בטיל לי' הוא דאסר מאי איכא למיגזר ליתי' לחברי' משום זימנין דאיתי' ונישרי לי' אטו הכא מי שרינן לי' דאמרת התם נמי נישרי הכא הא מית אלא לאו בדאיתי' לחברי' איהו נמי אסיר וקשיא גבי יורש ליסר עלי':

האי שמעתא קשיא לן בשלמא לאביי קתני אחד שלא עירב נותן רשותו לא' שעירב ואע"ג דאיתי' לחברי' דא"צ לבטל לכל אחד ואחד אבל אחד שעירב אינו נותן לאחד שלא עירב דהא איכא חברי' דלא בטיל דאסיר עלי' אלא שנים שעירבו תרוי' הוא דמצי לבטולי לאחד שלא עירב אלא לרבה מ"ש רישא דקתני א' שלא עירב נותן לא' שעירב בדהוה ובית ומ"ש סיפא דידי' דקתני שנים שעירבו נותנין לא' שלא עירב ליתני נמי א' שעירב לא' שלא עירב ובדהוה ומית ותו סיפא **(אלא לאו משום דאהאי חולקא לא עירב אסר ה"נ הא אהאי חולקא לא עירב וכן אמר רש"י בשלהי עושין פסין הלא טעמא דכי בטיל לא' דעתי' אכולהי דעירבו בהדי' וכדאמר רש"י התם. וסבר אביי בהא אפי' רבנן מודי וכדפרישן בשלהי עושין פסין ואבע"א סבר אביי שאני א' מן השוק דבעידנא דעריב האי בן חצר לא הו"ל זכותא בהאי חולקא דאכתי דבן שוק הואי. אבל הכא מדביטלו רשות מישרא קא שרי לעירובי' דבהש"מ אלמא כמאן דבטיל בהש"מ דמי ה"נ כמאן דעריב אהאי חולקא דמי.)** דקתני אבל אין אחד שעירב נותן לא' שלא עירב בדאיתי' לפליג וליתני בדידי' בד"א שנותן לא' שעירב דהוה ומית אבל בדאיתי' אינו נותן לא' שעירב א"נ להאי גיסא בד"א שאינו נותן א' שעירב דאיתי' אבל בדליתי' א' שעירב נותן לא' שלא עירב. דהא ל"ש אחד שלא עירב לא' שעירב ול"ש א' שעירב לא' שלא עירב בדאיתי' אינו נותן ובדהוה ומית נותן. ותו ליתני רישא א' שעירב נותן לא' שלא עירב בדהוה ומית ותרתי שמעת מינה דלא גזור ודלא קנסינן ללא עירב ובעינן מימר הא דא' שלא עירב נותן לא' שעירב בדהוה ומית איצטריך לי' סד"א לגזור זימנין דאיתי' ולא בטיל אלא לחד דטעי בדאביי דאמר א"ל לבטל לכ"א וא' אבל הא דא' שעירב וחברי' הוה ומית לא איצטריך לי' למיתני' דנותן רשותו לא' שלא עירב פשיטא הא התם ליכא למיגזר זימנין דאיתי' וחד הוא דמבטל דבהא לא אתי למישרי דאיכא חברי' דאסיר וכדאמרינן דאיסורא בדאיתי' פשיטא ולא תנא לי' אלא איידי דרישא וקתני רישא דרישא א' שלא עירב כו' דאפי' בכה"ג לא גזור ולא מיבעי' א' שעירב דלא גזור והדר קתני דלא קנסינן למאן דלא עירב בשנים כיון דהא דלא גזור ממילא שמעינן לה ניחא לי' למיתני בשנים ולא בבבא דהוה ומית ותו איידי דבעי למיתנא שנים שלא עירבו והא דלא קתני סיפא בדאיתא דא' שלא עירב אינו נותן לא' שעירב הא קתני לה סיפא דרישא שנים שלא ערבו נותנין לשנים שערבו לשנים אין לא' לא וניחא לי' למיתנ' האי בבא איידי דריש' הואיל ואכתי לא תנא לי' להאי בבא אע"ג דהא נמי מדקתני רישא שנים שעירבו ממילא שמעת לי' הא א' שעירב לא:

לאביי תנא סיפא פירש"י דלא איצטריך כו' ולא דמי למערב דא' מערב בשביל כולן התם זכות הוא להן ודמיא להא דתנן מערבין עירובי חצרות בין לדעתו בין שלא מדעתו הכא לא זכות היא לו דמבטל הא אסור:

והרמב"ם דמפליג נמי בין א' שלא עירב דנותן לא' שעירב ובין אחד שעירב דאין נותן ולא פריש בה מידי וצריך תירוץ:

דף ע:

בפרש"י ה"ג כגון כו' משום דאיכא דמתני איפכא כגון מבוי שנטלה כו' זה הכלל לאיתויי עירב דרך הפתח כו' כדאמר הריטב"א והנך דמתני איפכא ס"ל הלכה כמ"ד דיורין גורמין בשלהי פ"ק ודיורין חמירי ואע"ג דבריית' דלא כוותי' משום דבריית' דלא כר' יודא ולא כר' יוסי דכולהי מודי בדיורין ול"פ אלא במחיצות א"נ בריית' כר' יודא ור"י ס'. ל"ש דיורין ל"ש מחיצות שבת קא גרמא ור' יוסי ס' ל"ש מחיצות ל"ש דיורין אינהו קא גרמי. והא דקאמר התם אנא דאמרי אפי' לר' יודא למימר דממתני' ליכא למישמע מינה ומ"מ מבריית' שמעינן לה ואיהו דאמר כר' יוסי א"נ כמ"ד שבת גורמת ומודי דדיורין חמירי ומ"מ ר' יודא דאית לי' שבת גורמת בדיורין נמי ס"ל וס"ל כר' יודא וכדאמרן:

לאתויי מת נכרי בשבת פליגי בה רש"י ורבנן דתוספות רש"י מוקים לה באתא מאתמול ורבנן מיקמי לה באתא בשבתא ואזדו לטעמי' דשלהי שמעת' דשוכרין בשבת והריטב"א ס"ל כרש"י ואף הראב"ד ע"כ ס"ל הכי וכבר פרישנא לה התם:

וקתני חוץ ממבטל רשות קמו רבנן בשיטתי' דר"ח וכן אמר הריטב"א ופריש טעמא דרש"י ודר"ח ודרבנן דתוס' ודחי להא דתרגמי רבנן דתוס' אליבא דר"ח ואנן מוסיפינן עלי' הא ע"כ לא קמיבעי' לי' לרבא אלא יורש אבל מת נכרי א"נ לא מת ואגורי מיני' בשבת' אי כשמואל דאין מבטלין וכהראב"ד דאמר אליבא דשמואל קמיבעי' לי' או אליבא דכ"ע קמיבעי' לי' וכדפרישו בתוס' והדר וקמותיב אמת נכרי או אשני בתים בצידי רה"ר אשמואל דאמר אוסרין ואין מערבין אין מבטלין וארב חסדא וארב ששת:

ואנן כוותי' דרש"י מסתבר' לן והכי קא קשיא לי' מכדי כולהי מבטלי רשות נינהו דשני בתים אי דחד הואי הא שרי דמחיצה הנעשה בשבת שמה מחיצה אלא בתרי ולענין ביטול רשות כדפריש רש"י ומת נכרי בשבת נמי לענין ביטול קאמר דאין מבטלין מאי חוץ ממבטל רשות אלא לאו ה"ק כל שנאסר למקצת שבת דלית בי' לא שריות' דעירוב ולא שריות' דביטול רשות נאסר לכל השבת ולא מהני בי' תו ביטול רשות חוץ ממבטל רשות שנאסר משום שלא ביטל שהי' יכול לערב או לבטל מתחילת שבת ואע"ג דכל כמה דלא בטיל נאסר למקצת כי הדר ובטיל שרי איהו דהוה מצי לערובי ובטילי אין

יורש דלא הו"מ לערובי ובטולי מאתמול לא דבכלל כל שנאסר למקצת שבת הוא דאיהו נמי הא לית בי' עד דירית לא שריותא דעירוב ולא דביטול רשות ואפי' למ"ד מת נכרי מבטלין יורש לשני בתים בצידי רה"ר דמי כדפרישו בתוס' ואי משום כרעא דאבוה הול"ל חוץ ממבטל רשות דהו"מ מאתמול ולא חסר אלא ביטול ויורש אע"ג דלבתים דמי שרי משום כרעא דאבוה ופריך אימא חוץ מתורת ביטול רשות ויורש נמי אע"ג דלא מצי לערובי מאתמול תורת ביטול מאבוה אית בי' ולר"ח דאמר אדבי שמואל קמותיב דיורש נמי בכלל מבטל רשות הוא קשיא אי לא אמרינן כרעא דאבוה במאי הוה טפי בכלל מבטל רשות ממת נכרי אדרבה התם הא מצי מאתמול אלא אריא דנכרי הוא דרביע עלי' אבל יורש הא לא מצי כלל מאתמול וכבתים בצידי ר"ה דמי:

אחד מבני חצר כו'. בתוס' ולא משום שלא יוכל לערב כו' דאי הכי הוא דאי הואיל ולא דייר הכא לא מצי מערב בטולי נמי לא מצי מבטל ואפי' לר' יוחנן עד כאן לא קאמר אלא בב' חצרות ופתח ביניהן דמערבין אהדדי א"נ בנכרי דאי הוה אגירי מיני' מאתמול כי השתא הוה מצי מערבי אבל הכא דמאתמול כי השתא הוא ולא מצי מערב כלל ודאי דלא מצי מבטל וכיון דאיהו לא מצי מבטל יורש היכי מצי מבטל מידי איריא אלא משום כרעא דאבוה ואבוה נמי הא לא הוה מצי מבטל:

אחד מבני החצר שמת כו' לרבותינו בעלי התוספות והרא"ש אהא דבעי רבא יורש מהו שיבטל אחד מבני החצר שלא עירב ומת משחשיכה והניח רשותו לאחד מן השוק לדידן דסביר' לן כר"ש דאמר אפי' הלך לשבות באותו העיר אינו אוסר אם לא בא אחד מן השוק בשבת לדור באותו בית אינו אוסר ואפי' למ"ד מת נכרי בשבת אוסר התם לאו נכרי הוא דאסיר אלא אינהו הוא דלא מצי מבטלי בשבת דביטול במקום עירוב תקינו רבנן והנך אי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערבי ואפי' עירבו עירובי' לאו עירוב במקום נכרי אבל במת ישראל לא אמרינן כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת דמת ישראל לא הוה נאסר למקצת שבת דישראל מצי לעירובי ולבטולי תדע דכי מבטל בשבת להנך דעירבו עירובי' עירוב ואפי' לב"ש אי לאו משום אקנויי רשות' הוה מבטל בשבת ולח אסר משום דנאסר למקצת שבת והיכא דמית אי אתי יורש אסיר דליכא שריות' איהו הא לא בטיל ויורש הא אתא ואסר ואפי' למ"ד היכא דאתא למידר בשבתא לא אסר בהלך לשבות וחזר בשבת. התם שבת הואיל והותרה הותרה הכא הא לא הותרה והרב בעל מ"א אמר משום דבדידי' לא אמרינן הסיח לבו אלא בהי' כאן והלך לו כו' ולא היא דהכא בדידי' נמי הסיח לבו הואיל וביד מורישו הוה אלא משום דלא הותרה ותדע דהא באחד מן השוק שמת משחשיכה קא מוקים לה בעל מ"א שהי' לו בית דירה וצריך לערב דאל"ה אמרינן

הואיל והותרה הותרה. והא התם לא הי' כאן והלך לו. ובמת מבע"י הוא דאמרינן הואיל וראוי להחזיק מבע"י כמאן דאחזיק מבע"י ולא אמרינן בי' הסיח לבו אלא בהלך לשבות. אבל לא אתי יורש אשתרו חצר במיתה דישראל ועירובי' עירוב כי היכי דקא משתריא בביטולי' דישראל כדאמרי הרשב"א והריטב"א במת הגר משחשיכה משעה שמת הגר נתבטלה רשותו אצל הכל. ה"נ כיון דליתי' ליורש ולא אפר משעה שמת נתבטלה רשותו ואע"ג דהכא לאו לבני חצר הוא דהא לא מצי שקלי דאיכא יורש מ"מ רשותי' דיורש הא בטלה וליכא רשותא אחרינא דליסר דרשותא דיורש כמאן דליתא דמי כיון דליתי' הכא דלא קרינן בי' נאסר למקצת שבת כיון דמצי עירובי ובטולי וה"ה הלך לשבות בשבת אינו אוסר. ופליגא דהרשב"א דאמר (עה"ק שער ד' סי' ז') ויראה לי שאפי' הי' היורש דר באותה שבת עמהם בחצר אסור עד שיבטל שכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת עד שיבטל. ומה הפרש בין זה למת גוי בשבת כו' אלא שדירת הגוי אינה דירה ולא אסרוה אל כל שישנו כו'. וכן אמר הריטב"א אהא דבעי רבא יורש מהו שיבטל ומסתברא דאע"ג שהיורש דר בחצר אחרת ולא בא לכאן בשבת זו קמיבעיא לי' דכי אמרינן הלך לשבות אצל ביתו אינו אוסר שהולך לשבות מבע"י אבל הי' בכאן מקצת היום ואסר עליהם אע"פ שהלך מקצת היום הנשאר לשבות אצל ביתו אוסר עליהם הואיל ונאסרו ע"י נאסרו ולא נעקרה דירתו מכאן כיון שקנה בו שביתה לאחר שקדש היום כו' ואע"ג דגבי עכום שמת בשבת אמרינן נסתלק והותר להם שאני התם דדירת עכו"ם לאו שמה דירה ומשום קנסא בעלמא הוא דעשאוה כדירה וכיון שמת נסתלק לאותה שבת ולא גזרו בו כ"ז שאין היורש דר שם אבל בישראל אינו כן וזה טעם כעיקר וכן דעת רבותי ע"כ. ולדידהו אפי' למ"ד מת נכרי בשבת אינו אוסר מת ישראל אוסר עד שיבטל היורש דישראל כי לא בטיל היורש חמיר ממת נכרי ואע"ג דבישראל כי בטיל עירובי' עירוב ובנכרי אי עירבו והדר אגורי מיני' לא הוי עירוב לענין עירוב וביטול רשות נכרי חמיר דבעי שכירות וכל כמה דלא אגור מיני' לאו עירובי' עירוב אבל בלאו עירוב וביטול ישראל חמיר דאפי' מת אסיר. וכה"ג גבי דירה בלא בעלים לר"מ אמרינן בריש פירקין דישראל חמיר ואלא הא דתניא אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב ואוקימנא דהוה ומית ומדקרינן לי' שעירב מכלל דמית בשבת דעירוב בתחלת שבת הוא וכן אמר הריטב"א ומת בשבת קשיא להרשב"א והריטב"א וכ"ת שאני התם דכי יהיב רשותי' לחד מיני' אנן סהדי דאי לא מית חברי' הוה יהיב נמי רשותא לדידי':

ולא אמרינן בי' כיון שנאסר למקצת השבת נאסר לכל השבת אבל הכא דמת ולא בטיל רשותי' אמרינן כל שנאסר נאסר א"ה היינו דאמרינן התם אימא סיפא אבל אחד שעירב

אינו נותן רשות לא' שלא עירב ואי דהוה ומית אמאי לא אלא פשיטא דאיתי' ומדסיפא איתי' רישא נמי איתי' מדי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא. ואי איתא לוקמא אידי ואידי דהיה ומית וסיפא דחברי' מית ולא בטיל רשותי' אמרינן בי' כל שנאסר נאסר וכ"ת כי קאמרי הרשב"א והריטב"א בדלא עירב ומת אבל עירב ומת אע"ג דאיכא חד דלא עירב לא אמרינן בי' כל שנאסר נאסר. מ"ש האי מהאי עירב נמי הא בהדי האיך לא עירב וקאסר עלי' ואי משום דחברי' בטיל איהו מיהא לא בטיל ומתרגמינן לה אליבי' דהרשב"א והריטב"א כי קאמרי מת ישראל בשבת כיון שנאסר למקצת שבת נאסר לכולה הנ"מ היכא דאיכא יורש ואע"ג דליתי' הכא ואנן כר"ש ס"ל ולא אסר מ"מ לא דמי לביטול רשות דביטול רשות קא מבטל להו והכא הא לא מצי שקול רשותי' דהאיכא יורש נהי דלא אסיר דידי' מיהא הוי אבל היכא דליכא יורש כלל כביטול רשות דמי ולא אמרינן בי' כל שנאסר למקצת שבת כיון דאי בעי שקלי לרשותי' כמאן דבטיל להו דמי. תידע דבגר שמת משפשיכה והחזיק ישראל בביתו אמר הרשב"א (שם) אינו אוסר שבשעה שמת נתבטלה רשותו אצל הכל הואיל ולא הי' ישראל זה יכול להחזיק בו מבע"י וכן אמר הריטב"א אפי' לא עירב הגר עמהם אינו אוסר כיון שמת ואין לו יורשין הו"ל כשמת כמבטל רשותו לבני החצר אלמא בדליכא יורש לא אמרינן כל שנאסר נאסר ותו דאי אפי' בדליכא יורש אמרינן כל שנאסר נאסר אפי' ביטול דיורש לא תיהני וכי איכא למימר כרעי' דמורישי' הוא היכא דאסר איהו עלי' אבל הכא הא איהו לא קאסר משום דליתי' הכא כר"ש ובני חצר דאסירי לאו משום לתא דידי' אלא משום דמורישי' אסר עלי' למקצת שבת והשתא אע"ג דאסתלק איסורי' כיון שנאסרו במקצת נאסרו בכולה. ואי כשמואל האמר מערבין ואין אוסרין אין מבטלין. ואפי' לר' יוחנן ע"כ לא קאמר אלא מערבין ואין אוסרין אבל אין מערבין ואין אוסרין מודי כדפירש רש"י בהא דבעא מיני' רב חסדא מרב ששת בשני בתים בשני צידי רה"ר. והאי יורש אין מערב ואין אוסר הוא. ותו אימר דשמעת לי' לר' יוחנן אלא מחצר לחצר דאסר מחצר לחצר קמבטל למישרי' ואע"ג דלאו עיקר תשמישתי' בחצר דחברי' וכן בחורבה וכדאמרן התם. אבל הכא דלא אסר כלל מי שמעת לי' ומדקא מבטל האי יורש מכלל דאיהו קא מסייע לאיסורא מיהא הא לא קשיא אימא הואיל וכרעי' דמורישי' הוא אע"ג דלא אסר כלל מצי מבטל משום דמורישי' הו"מ מבטל מ"מ דגר קשיא אלא לאו בליכא יורש מודו ומדרבותי' דהריטב"א נמי שמעינן הכי דהריטב"א אמר משמי' כהרשב"א כדאמרן ואמר נמי משמי' כהראב"ד דרבא אליבא דשמואל ורב המנונ' קמיבעיא לי' ואי אפי' בדליכ' יורש אמר לר' יוחנן נמי תיבעי לך דאי לאו כרעי' דאבוה הא מודי ר' יוחנן כדאמרן והאי מתנית' דא' שלא עירב

מוקמינן לה בבקעה כרש"י דליכא יורש ואע"ג דהריטב"א קאמר אהא מתנית' דרש"י אליבא דר"מ קאמר ואנן דקי"ל כר"ש דלית' לא אסר לא צריכנ' להא דרש"י השתא דאמר הריטב"א להאי ומסתבר' הדר בי' מההיא ואוקים למתנית' כרש"י ואי קשיא א"ה הא דאמרינן לרבה איידי דתנא רישא תנא נמי סיפא לוקמא סיפא נמי דהוה ומית ורישא בבקעה דליכא בעלים כלל סיפא בעיר דאיכא בעלים וליתניהו הכא וקמ"ל אע"ג דליתניהו ולא אסרי כר"ש אמרינן כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכולה תריץ אי הא אתא לאשמעינן פרושי הוה קמפרש לה. והרב בעל הטורים אמר הלך לשבות מבע"י אצל בתו ובמת א' מבני החצר משחשיכה והניח רשותו לאחד מן השוק אמר אם לא בא לדור בשבת אינו אוסר אלמא קסבר שאני מת מהלך לשבות במת ס"ל כאבוה דלא אמרינן כל שנאסר נאסר אבל בהלך לשבות אם הלך בשבת לא פקעא רשותי' מיני'. וכדאמר הריטב"א לא נעקרה דירתו מכאן במה שהלך במקצת היום הנשאר לשבות אצל בתו כיון שקנה בו שביתה לאחר שקדש היום:

משחשיכה אינו אוסר פירש רש"י שהרי הותר למקצת שבת ואפי' הי' בחצר א' ששכח ולא עירב שאוסר עד שיבטל וזה הניח רשותו לא' מן השוק קודם שביטל זה ועדיין לא הותרה החצר למקצת שבת הותרה מיקרי דאי לא תימא הכי ביטול בשבת מאי מהני הא נאסר למקצת שבת ועוד עירוב בשבת מי איכא ובשעת קני' אכתי לא הוי עירוב דהאי הא אסר עלי' אלא לאו בשעת קני' נמי עירוב הוה והאי הוא דאסר עלי' ועומד לבטל וכי בטלו בשבת כמאן דבטיל בה"ט דמי ה"נ הותרה מיקרי ועוד האי חד מן השוק רשותי' דבן חצר קא ירית ולבן חצר רשות מעורבת הו"ל ורשות מעורבת קא ירית:

ת"ש ישראל וגר כו' פירשו רבנן דתוס' קסבר רבא דמכח הגר חשיב כו' ולא ידענא הכא דמת הגר מבע"י מאי כרעי' דאבוה איכא אבוה הא מית מבע"י ולאו בר עירוב וביטול הוה ואי משום דישראל הו"מ לאחזוקי מבע"י ולערב לדבי שמואל נמי קשיא ודרב נחמן מאי עבדא הכא:

דף עא.

כיון דהו"ל להחזיק מבע"י. טעמא דהו"ל להחזיק מבע"י הא לאו הכי אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה. כיון דבתחילת שבת הוה בלא בעלים ש"מ אחד מן השוק שמת והניח לאחד מבני חצר לדידן דס"ל כר"ש אפי' משחשיכה אינו אוסר. דבתחילת שבת הא הוה בלא בעלים דלר"ש כיון דלא דייר בהאי חצר לא אסר. והכא האי בן חצר לא הו"ל להחזיק מבע"י דמבע"י ברשותי' דבן שוק הואי. והא דתניא אוסר כמ"ד בית התבן ה"ז אוסר כדאוקים לה רש"י ורבנן דתוס' ולאפוקי מהרב בעל ב"ח. ואיכא למימר אפי' לר"ש

דאמר הלך לשבות אינו אוסר לא דמי לבלא בעלים כלל דבלא בעלים כלל אמרינן הואיל והותרה הותרה אבל בבעלים וליתנהו הכא בבית נהי דלא אסרי כי הדר אחזיק בן חצר אסר ולא אמרינן בי' הואיל והותרה הותרה דלא אלימא שריותא כולי האי דבעלים הא מצו אתו ודיירי וכן בגר השתא נמי דאמרת כיון דהו"ל להחזיק מבע"י ע"מ כל כמה דלא אחזוק לא אסר ואפי' הוה ידעינן דאיהו יחזיק משחשיכה. והואיל והותרה לא אמרינן בי' ואף הרשב"א ס"ל להא דבעל ב"ח דאמר באחד מן השוק והניח לאחד מבני חצר ואם משחשיכה אסור עד שיבטל ואיהו הוא דאמר ואם הי' לאחד מן השוק בית בחצר זו אינו אוסר ובגר אמר ואין אומר כל שלא החזיק קודם שחשכה הרי רשות הגר מבוטלת כו' אלא כל שיכול להחזיק מבע"י כו'. מיהא לא ידענא מאן דחיק לן למימר הכי ולאפלוגי בכה"ג ומי שהלך לשבות מבע"י אצל בתו וחזר בשבת דלהריטב"א משמי' דהראב"ד אסור ולהרא"ש משמי' דהראב"ד שרי וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ג'.) דשרי. לא תיקשי למאן דאסר מהכא דהתם ודאי לא אלימא שריותא כבלא בעלים כלל כיון דאיהו הוא דחזר לא אלים הא דהסיח מעקרא כולי האי. ומ"מ מסתבר טפי דלא לאפלוגי בה מידי וכדברי המיקל בעירוב. ואחד מבני חצר שמת והניח לאחד מן השוק מבע"י אע"ג דלא אתא אלא משחשיכה ודאי אוסר דהא ראוי להחזיק מבע"י והרשב"א דשרי בהלך וחזר ואסר באחד מן השוק שמת משחשיכה קשיא דידי' אדידי' כדאקשי בעל ב"ח. כיון דלא הו"ל להחזיק מבע"י אינו אוסר טעמא דלא הו"ל להחזיק מבע"י הא לאו הכי אוסר ש"מ הכא אע"ג דלא עירב הגר ולא הותרה שבת נמי דאי הכא בדעירב הגר לימא משום דהותרה שבת ומאי תלי בחזקה דידי' וכן אמר הריטב"א אהא דפריך אדרבה כי החזיק אסר פירשו רבותי כי שורת הדין דכל שמת גר משחשיכה אע"פ שבא ישראל והחזיק אינו אוסר אפי' לא עירב עמהם כיון שמת ואין לו יורשין הו"ל כשמת כמבטל רשותי' לבני החצר והכא ה"ק אלו היינו אומרים שאוסר הוא כשהחזיק:

וכן אמר הרשב"א (שם סי' ז') מת הגר מבע"י והחזיק ישראל אחר משחשיכה ה"ז אוסר כו'. אע"פ שלא החזיק עד שחשיכה הרי הוא כאלו החזיק מבע"י שהרי הוברר שמשעה שמת הגר הי' ביתו של ישראל זה וכו' מת הגר משחשיכה אע"פ שהחזיק ישראל אחר בביתו אינו אוסר שבשעה שמת נתבטלה רשותו אצל הכל הואיל ולא הי' ישראל זה יכול להחזיק מבע"י ע"כ. וכבר הא פרישנא לה הא דלא אמרינן בי' שבת הואיל ואסרה אסרה. מיהא הא מלתא טעמא בעי השתא מת מבע"י והחזיק משחשיכה דבתחילת שבת הותרה אמרינן אוסר כיון דראוי להחזיק מבע"י כמאן דאחזיק מבע"י דמי. מת משחשיכה דבתחילת שבת נאסרה מיבעיא דניחא כיון דראוי להחזיק משעה שמת הגר

כמאן דאחזיק בהאי שעתא דמי ולא נתבטלה רשותו כלל וצריכנא למימר כמאן דאחזיק מבע"י אמרינן כמאן דאחזיק בהאי שעתא דמת הגר ומיתה וחזקה בהדי הדדי קאתי לא אמרינן הלכך מת מבע"י א"נ אחזיק בתר דמית הגר טובא מבע"י מיהת אחזיק ואסר. מת משחשיכה כי מית אשתרי מיד דאיבטל רשותי'. וכי הדר איהו ואחזיק לאו כל המיני' למיסר בשבתא וזו דברי הרשב"א והריטב"א אבל רש"י והרמב"ם והרב בעל הטורים אמרו הכא בעירב הגר עסקינן דהרמב"ם ובעל הטורים אמרו בהתירו הראשון עומד. והא דקתני כיון דלא הו"ל להחזיק מבע"י פריש לה רש"י ולא הוה צריך למיתני הכי אלא כיון דעירב הא הותרה ואיידי דתנא רישא כיון דהו"ל להחזיק תנא נמי סיפא כיון דלא הו"ל להחזיק ולדידהו לא עירב הגר אוסר:

אמאי אוסר נבטל. וקשיא לן וליטעמך דיורש אינו מבטל מ"מ הכא נבטל יורש מאי טעמא דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערב הכא מה נפשך אי אמרינן כיון דהו"ל להחזיק מבע"י כמאן דאחזיק מבע"י דמי עירובי נמי מצי מערב דאי בעי מחזיק מבע"י ומערב בהדי'. ואי אמרינן כיון דאכתי לא אחזיק הו"ל לא מצי מערב איסורא נמי לא ליסר עלי'. בשלמא אחד מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק מבע"י אוסר למ"ד יורש אינו מבטל לא תיקשי אימא איידי דבעי למיתנא סיפא אוסר דלא מצי מערב דלאו ברשותי' הואי ולא מצי מבטל תנא נמי רישא אוסר אע"ג דמצי מערב ומבטל אלא הכא קשיא. וניחא לן לענין עירוב אמרינן כיון דאכתי לא אחזוק הו"ל לא מצי מערב. אבל לענין איסורא דלא לימא שבת הואיל והותרה הותרה כיון דהו"ל להחזיק מבע"י לאו שריותא מעליא היא וכדאמר הריטב"א דהיתירו של זה אינו היתר של עיקר כיון שהי' לו להחזיק מבע"י. ורישא דאחד מבני חצר אי בדלא אתא בשבתא למידר ור"מ היא כדאמר רש"י למ"ד יורש אינו מבטל קתני אוסר איידי דסיפא ומדאותבינן מהיא דגר למ"ד יורש אינו מבטל הא למ"ד מבטל ניחא דלא מני מערב קרינן לי' ש"מ גר שמת מבע"י ובא ישראל שעירב עם חביריו בחצר והחזיק בנכסי הגר משחשיכה אוסר מ"ט דאהאי דזכי משחשיכה לא עירב דבעידנא דעריב אכתי לא זכי ואע"ג דקי"ל בדרבנן יש ברירה ולימא הוברר הדבר שהם שלו מבע"י וליקני לי' עירובי' נמי אהני נכסין דגר ואי משום דלא איכיון להו דלא ידע דלחזיק הא קי"ל דעירוב לא בעי כוונה. שאני הכא דמחוסר חזקה וכל כמה דלא אחזיק בהו לא הו"ל זכותא כלל בהו. ולא דמי לשותפין שחלקו דהו"ל זכות בה. וכדאמר הריטב"א משמי' דהראב"ד במי שהוציאוהו בשמעתא דנכה' הפקר דחפצי הפקר דלא אמרינן ברירה בדבר שאדם זוכה מן ההפקר אלא בבא בחלוקת השותפין וכיוצא בו ואע"ג דרש"י אמר אמתני' דשלהי י"ט כרגלי הממלא משום

ברירה. כבר פרישן בשמעתא דחפצי הפקר דלא מסתברא הכי. ואיכא למימר דהכא קני עירוב ולא אסר והוה מצי למימר וליטעמך. ומיחוורא טפי כדאמרן דאותבי' לרב נחמן דוקא:

ר' יוחנן אמר כו' אמר הריטב"א הלכך קי"ל כרב נחמן. ולהראב"ד דאמר דרבא אליבא דשמואל ורב המנונא קמיבעיא לי' איכא למימר דר' יוחנן לאו אליבא דידהו קא פריק להי למתנייתא כדאמר הריטב"א משמי' דהראב"ד אלא ר' יוחנן לגרמי' הוא דפרי' להו דלדידי' יורש ודאי מבטל ולא קמיבעיא לן אליבי'. ואלא הנך דקתני אוסר ב"ש היא. והשתא להר"י בעל התוס' דאמר בפלוגתא דשמואל ור' יוחנן הלכתא כשמואל ירב המנונא דמת נכרי אין מבטלין. ביורש נמי אימא הלכתא כהני דבי שמואל דאמרי אין מבטל דלא אמרינן יורש כרעי' דאבוה ולא צריכנא לאוקיא מתנייתא כב"ש ואי משום דר' יוחנן ס"ל כרב נחמן ר' יוחנן לטעמי' ולא משום דס"ל כרעי' דאבוה מיהא לא מצאנו לו חבר להר"י וכולהי רבוותאי אמרי התם הלכתא כר' יוחנן והשתא לכולהי פירושי בהא דבעי רבא הלכתא כרב נחמן דר' יוחנן קאי כוותי':

וכן אמרי כולהי רבוותאי דיורש מבטל:

מתנייתא אני ב"ש היא פריש הריטב"א קסבר ר' יוחנן אוסר לגמרי משמע ע"כ. וכדתנן הי' שנים אוסרין זה על זה ואוקימנא אע"ג דבטיל חד מיני' לחברי' ומ"מ רישא דאחד מבני חצר לרש"י דמוקים לה כר"מ ומתחילת שבת הוא דאסר עד שיערב או שיבטל קאמר ותני אוסר איידי דסיפא וכן להריטב"א משמי' דהראב"ד דאחד מן השוק מבן חצר שלא עירב קאמר עד שיערב או שיבטל מבע"י קאמר ואיידי דסיפא תנא אוסר והא דתנן בריש פירקין הדר עם הנכרי או עם מי שאינו מודה בעירוב הרי זה אוסר עליו כיון דבנכרי לא מהני לא עירוב ולא ביטול רשות עד שישכור הו"ל אוסר לגמרי ואפי' להרמב"ם וכדאמרינן התם אליבי' במי שאינו מודה בעירוב מהני ביטול רשות קתני אוסר משום נכרי:

כלך אצל יפות. תירגמא הריטב"א ה"נ כשביטל להם רשותו גלי דעתי' דניחא לי' בעירובן שעשו וכאלו עשאוהו בשליחותו דמי שלא יאסור עליהם ע"כ. והו"מ לאקשויי תינח עירבו לא עירבו מאי איכא למימר והתניא שנים שלא עירבו נותנין רשות לאחד שלא עירב אלא אקשי לי' ממת נכרי דלא מצי לעירוב' כלל וכדאמר הריטב"א פי' דהתם לא ערבו מבע"י כלל וחדא מיני' נקט:

אמר רב ובכלי אחד. לא מיבעיא בעל הבית עם כל אחד צריך כלי אחד דשותף קתני ובשני כלים לאו שותף הוא דכלי דידי' דידי' הוא ודשכני' דשכני' הוא. ומאי טעמא בשני

כלים לא סמכינן עלי' במקום שיתוף דרשות מקום פתא היכא דאכל או מקום לינה הוא והכא לאו מקום פתא ולא מקום לינה וכי מנח התם יינו או שמנו או פתו מאי הוי. אלא היכא דמנח לי' לשם שיתוף עשאוהו רבנן כמאן דהוה התם מקום פתי'. אלא אפי' יין של שכן זה ושל שכן זה הכל בכלי אחד וכדאמר רש"י שכולן שותפותן בכלי אחד והיינו דאמר רבא סיפא בשני כלים בעה"ב עם זה בכלי אחד כדקתני לזה ביין ועם זה בכלי אחד כדקתני לזה בשמן ושכנים בשני כלים דיין ושמן שני כלים נינהו ואמר רש"י הכא דלאו לשם שיתוף אע"ג דמליוה למנא ואייתר נמי לא וכ"ת הא מנ"ל ותו א"ה היינו דאמר רבא דיקא נמי ממאי הא יין ושמן דמתניתן פלגי' מפלג מדעתי' וכ"ת יין ושמן כיון דלא חזי לעירוב כמליוה למנא ואייתר דמי אלא מעתה בנתנו לשם עירוב דקי"ל החולק את עירובו אינו עירוב ה"נ דבשני מינין אפי' חולק הוי עירוב והא ליכא למ"ד ואנן נמי לא אמרינן לב"ה אלא מליוה. למנא ואייתר אבל מדעת אפי' שני מינים נמי לא ולהראב"ד אפי' שני מינים בכלי אחד לא. לא ואביי נמי אמר דשני מינים גריעי תריץ כדאמר הריטב"א אליבא דאביי דשרי יין ויין בשני כלים אפי' בדלא אליי' למנא ואייתר שרי ואפי' לרב יודא דאמר החולק עירובו אינו עירוב התם כיון דלשם עירוב נתנוה וחלקוה מדעת נראין כמקפידין על עירובן וכו' אבל הכא שלא חלקוה מדעת דהא לא אשתתפו מעיקרא על דעת עירוב אע"פ שהוא בשני כלים אין כאן הקפדה ולא חיישינן וכן פירשו רבותי והשתא הכא חולק מדעת נמי כמליי' למנא ואייתר דמי. וכי קתני מתני' דהכא מפלג מדעתי' צריך לערב ה"ה מליי' למנא ואייתר בעי עירובי' וטעמא מאי משום דהכא לאו לשם שיתוף הוא כי לא אנחי' בחד מנא מאי עבוד. וכי משום דמנח יינו התם שיתוף הוי והיינו דרב והיינו דרבא:

אלא אי אמרת רישא בשני כלים פירשוה הריטב"א אי אמרת יין אפי' בשני כלים משום דאמצעי מחברן כאלו נשתתפו שלשתן ביחד כו' אפי' יין ושמן נמי כו' ולא קאמר הריטב"א יין אפי' בשני כלים משום דהכא ליכא הקפדה כדאמר לאביי דאביי נמי לא קאמר אלא משום דבעה"ב משתפן ומשום דראוי לערב דבעה"ב עם כ"א מודי אביי דאפי' ביין ויין כלי אחד אין תרי לא ואע"ג דהוי כמליא למנא ואייתר דשותף תנן. וטעמא דאמרן דלאו מקום פתא ולאו מקום לינה הוא. ורבא דלא אסיק הא דראוי לערב ואי לא אמרת בי' נמי משום דאמצעי מחברן. אע"ג דליכא הקפדה ודאי לא מהני ואפי' לר' בא דירושלמי דמוקים למתני' בשני כלים ויין ויין הואיל ואינו מקפיד על תערובתו ור"ש סבר יין ושמן נמי אינו מקפיד על תערובתו שראוי לשתותן אניגרון ואפי' לרב יוסף דאמר ביין ושמן בכלי אחד מחלוקת אי הוי חיבור לא שני אלא לשני שכנים הואיל ובעה"ב

שותף ממש הוא מחברן אבל בעה"ב עם שכנו שותף ממש בעינן שיהו שותפין בדבר אחד תדע דתניא בתוספתא שנים ששותפין זה לזה בין ביין בין בשמן א"צ לערב הי' ג' זה שותף לזה ביין וזה שותף לזה בשמן צריכין לערב ר"ש אומר אחד יין ואחד שמן אין צריך לערב. מדקתני היו ג' מכלל דבשנים דכ"ע לא צריכא למימרי' דצריכין לערב דשותפין בעינן ובג' משום דאמצעי שותף לזה ולזה ומשתפן פליגי ואע"ג דאיכא למימר קתני ג' להודיעך כחן דרבנן מ"מ לישנא דהיו ג' משמע ג' דוקא דבשנים לכ"ע פשיטא צריכין לערב ורישא דקתני שנים ששותפין אפי' לר' בא מאי שותפין שותפין ממש ובכלי אחד והדר קתני והי' ג' זה שותף לזה ממש ביין וזה בשמן ובכלי אחד והשנים אינן משותפין והן בשני כלים לר' בא שהשמן בכלי אחד ויין בכלי אחר ולרב יוסף אפי' בכלי אחד **יין** ושמן אינו ראוי לערב הוי בה רבנן דתוס' הא כל האוכלן מצטרפין קסברי אביי כרב יוסף ואמר אימא ביין ויין דראוי לערב אפי' בשני כלים יין ושמן דאין ראוי לערב אפי' בחדא נמי לא משום דתרי מיני נינהו ולאו חבור כרבנן דריב"ב וקשיא כל האוכלין מצטרפין וכן אייתי הריטב"א הא דרבנן דתוס' אדרב יוסף. ואדאביי אמר תרין פירוקי דאביי בתרין מני אבל בחדא אפי' יין ושמן נמי ואיכא דאמרי דאביי ביין ושמן אפי' בחד מנא אסר:

בחצר שבין שני מבואות לישנא קמא דרש"י כרב ששת דהתם וכי אשתתפו ביין ויין ובכלי אחד ומונח אצל בעה"ב בחצר כולהי חדא הו"ל כדאמרינן התם בפלוגתא דר"ש ורבנן ולישנא בתרא דרש"י כרב יודא דהתם וה"נ דמנח בהאי מבוי ובהאי מבוי ואפי' יין נמי לא. והא דרבותינו בעלי התוס' משום דהכא במליא למנא ואייתר נמי לא:

אמר הרמב"ם ריש פ"ה מהלכות עירובין] והיא שיהא המין שהן שותפין בו מין אחד ובכלי אחד אבל אם הי' כו' ובעירובי חצרות ושתופי מבואות אמר כל האוכלין מצטרפין. ואמר הריטב"א שכן אמרו כל הגאונים שכל האוכלין מצטרפין אף לעירובי חצרות ושתופי מבואות. והכא דא"ר יוסף לרבנן דריב"נ אין מצטרפין אמר הריטב"א כרבנן דתוס' משום דהכא לאו לשם שיתוף נתנו והראב"ד אמר לא אמרו כל האוכלין מצטרפין אלא בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות ושתופי מבואות כי היכי דקפדינן אתרי מאני קפדינן אתרי מיני ואייתי הריטב"א מלתי'. והרב בעל הטורים אמר (סי' שס"ו) אפי' לזה ביין ולזה בשמן אם הוא בכלי אחד אין צריך לערב כשתימצי לומר לדברי הרמב"ם דכ"ע לרבנן דריב"נ דאמרי אינו חבור יין ושמן אפי' בכלי אחד צריך לערב ורבא דאמר אא"ב רישא בכלי אחד וסיפא בשני כלים שפיר מלתא דפסיקא נקיט דבשני כלים ודאי לא מהני ואפי' לריב"נ ויין ושמן סתמא בשני כלים וא"נ עריב ליין ושמן בכלי אחד לרבנן

דריב"נ כמאן דיהבינהו בשני כלים דמי כיון דלאו חבור הוא מ"ל בחד מנא מה לי בתרי מאני. דהכא שותפין בעינן וליכא ולא אתא אלא לאפוקי יין ויין בשני כלום דאי אמרת רישא נמי בשני כלים מה לי יין ויין מה לי יין ושמן אבל אידי ואידי בכלי אחד שפיר אלא משום דפסיקא לי' טפי למיסר בשני כלום נקט סיפא בשני כלים וא"ל אביי אימא יין ויין אפי' בשני כלים הואיל ובעה"ב שיתף לכל חד ואינהו נמי ראוי לערב והכא דלא משום קפידא כדאמר הריטב"א כמליי' למנא ואייתר דמי ויין ושמן דאין ראוי לערב אפי' בחד מנא לא כיון דלאו חבור הואי ור' בא דירושלמי דאמר בשם ר' יודא לזה ביין ולזה ביין הואיל ואינו מקפיד על תערובתו א"צ לערב לזה ביין ולזה בשמן הואיל והוא מקפיד על. תערובתו צריך לערב לדידי' מתני' בשני כלים ובמקפיד על תערובתו תליא מלתא ויין ושמן בשני כלים הוא דצריך לערב הואיל ומקפיד על תערובתו הא בכלי אחד אפי' לרבנן דריב"נ הא אינו מקפיד על תערובתו איהי דלא כרבא ודלא כאביי דאביי נמי ראוי לערב אמר וכיון דלאו חבור הא לא רלוי לערב ורבה נמי לא פליג אדרב יוסף דלרבנן דריב"נ אפי' בכלי אחד צריך לערב אלא בדר"ש קמיפלגי דלרב יוסף ר"ש כריב"נ ולרבה ר"ש נמי כרבנן דריב"נ ומתני' בחצר שבין שני מבואות ומודי ר"ש בשני מבואות בהדי הדדי דאפי' בכלי אחד הואיל והאי ביין והאי בשמן לא מהני כרבנן דריב"נ. אלא חצר בהדי' הוא דשרי א"נ מתני' בשני כלים וד"ה אפי' לריב"נ והיינו דלא מייתי הריא"פ אלא מתניתין ואמר רב ובכלי אחד. דסתמא הלכה כרבנן ורבנן בכלי אחד כדאמר רב ובכלי אחד ולא שרינן אלא יין ויין בכלי אחד אבל שני כלים או יין ושמן אפי' בכלי אחד כיון דלאו חבור כשני כלים דמי וצריכין לערב ומסתברא לאו דוקא יין ושמן דלא אלא אפי' מין אחד דלא מערבי אהדדי כגון פת ופת או שאר אוכלין כגון זה בא בפתו אי בתאנתו וזה בא בפתו או בתאנתו ונתנוהו בכלי אחד צריכין לערב כי הכי דאמרינן בשני כלים מה לי יין ויין ומה לי יין ושמן ה"נ בכלי אחד היכא דלאו חבור מה לי ממין א' ומה לי משני מינין הכא לא מקום פתא דאכלי ולא מקום לינה הוא וכי מנח פתו יינו ושמנו התם מאי הוי אלא שיתוף היא דמהניא כגון יין ויין או משותפין בככר. ולריב"נ דאמר חבור ותרוויי' חדא נינהו כשותפין נינהו בהאי שמן ויין דחדא הואי והרמב"ם דאמר מין אחד במשקין דמין אחד מערבי אהדדי וכי אורחי' דנקיט לישנא דמתניתין אבל באוכלין דאפי' מין אחד לא מערבי ולאו שותפין נינהו ה"נ דלא מהניא דכי הוי בחד מנא ונגע טבול יום בהאי אוכלא לא פסיל אידך כדאמרינן בעלמא בכלי מלא חרדל ולא דמי לעירוב חצרות ושתופי מבואות דלשם שיתוף הוא דהתם אפי' תרי מיני' בחד מנא שפיר דמי כדאמר כל האוכלין מצטרפין ולא מיבעיא חד מינא ואע"ג דלא מערבי

כגון זה בא בככרו וזה בא בככרו דשויוהו רבנן כמקום פתא וכן מהניא התם תליוהו למנא ואייתר אפי' בתרי מאני ולהראב"ד דאמר ל"ש בעה"ב שהי' שותף לשכניו ול"ש עירובי חצרות ושתופי מבואות כי היכי דקפדינן אתרי מאני קפדינן אתרי מיני בבעה"ב שהיה שותף נמי בתרי מיני הוא דלא אבל בחד מ נא אע"ג דלא מערב שפיר דמי כי היכי דבעירובי חצרות מערבין בפת וכל חד מייתי ככרי' וכן בשיתופי מבואות כל חד מיכלי' והוא דיהבו להו בחד מנא דבעירובי חצרות ושתופי מבואות וכן בעה"ב שהי' שותף חד מנא וחד מינא בעיא וכן בעה"ב עם שכניו אי חד מנא וחד מינא הוא אע"ג דלא מערבי אהדדי שפיר דמי ושיתוף קרינן לי' וכשתימצי לומר לדברי הרב בעל הטורים רבא דאמר רישא בכלי אחד וסיפא בשני כלים דוקא קאמר ומתניתין אורחא דמלתא קתני כדפרישו בתוס' ולית לי' דרב יוסף דאמר לרבנן דריב"נ יין ושמן אפי' בכלי אחד לא ואביי א"ל אימא יין ויין אפי' בשני כלים כיון דחזי לבילה אין בילה מעכבת ואפי' בשני כלים כמאן דיהבינהו בכלי אחד דמי יין ושמן דלא חזי לבילה בילה מעכבת ובשני כלים הוא דלא אבל בכלי אחד כיון דבליל להו אפי' יין ושמן שפיר דמי א"נ אביי כר' בא בשם ר' יודא דירושלמי דמשום דיין ושמן מקפיד על תערובתו וכי יהיב לה בחד מנא הא לא מקפיד ורבה נמי דאוקים למתני' בחצר שבין שתי מבואות כאביי ורבא ס"ל ולית לי' דרב יוסף אלא אפי' לרבנן דריב"נ דלא הוי חבור הכא כיון דבחד מנא נינהו שפיר דמי והלכתא כוותי' דאפי' רבה לחודי' הלכתא כוותי' לגבי דרב יוסף ולא מיבעיא הכא דאביי ורבא קיימי כוותי' ואבוה הראש דלא מייתי אלא מתני' ורב דאמר ובכלי אחד פרושי קמפרש למתני' הא דיין ויין אין צריך לערב ויין ושמן צריכין לערב משום דיין ויין בכלי אחד ומינה אי עריב יין ושמן בכלי אחד ה"נ דלא בעו עירובי ומתני' אורחא נקיט ואזיל מיהא לישנא דהריא"פ והרא"ש טפי משתמעא כהרמב"ם וכדאמרן והראב"ד נמי בהא כהרמב"ם ס"ל ולא משוינן לכולהי אמוראי פליגי אדרב יוסף ומסתברא כוותי' דהרמב"ם ואיבעיא לן בעה"ב עם שכניו ביין ושמן בחד מנא להרב בעל הטורים מהו. ע"כ לא אמרינן יין ושמן בשני כלים לא הא בכלי אחד שפיר דמי אלא בשכנים בהדי הדדי אבל בעה"ב עם שכניו שותף תנן ויין ושמן לרבנן דריב"נ דאמרי אינו חבור הא לא הוי שיתוף הלכך יין ויין אין הא יין ושמן לא והרב בעל הטורים ע"כ לא קאמר אצא לזה ביין ולזה בשמן דשכנים בהדי הדדי אע"ג דזה בא ביינו וזה בא בשמנו כי ערבינהו בחר מנא שפיר דמי אבל בעה"ב להאי בחד מינא ולהאי בחד מינא אין הא איהו נמי בתרי מיני לא או"ד ל"ש והא דתנן שותף בכלי תנן לזה ביין דכולהי משותפין בחד מנא אין צריכין לזה ביין בחד מנא ולזה בשמן הואיל ושכנים בהדי הדדי לא אשתתפי בחד מנא

צריכין לערב אבל עירוב יין ושמן בחד מנא אפי' בעה"ב נמי דבחד מנא שותף מיקרי ואפי' תימא לרב יוסף. אפי' לריב"נ לא שנו אלא לשכנים אבל בעה"ב עם שכנו שותף ממש בעי כדמשמע לישנא דתוספתא כדאמרן כי אמרינן לרב יוסף דאמר דטעמא דר"ש משום חבור הא שותף דמנא לא הוי שיתוף אבל לרבה שיתוף דמנא הוי שיתוף ואפי' בעה"ב עם שכנו ותנא דתוספתא דקתני הי' ג' משום דר"ש בחצר שבין שני מבואות הוא דפליג הא ב' בב' כלים דכ"ע דלא והרב בעל בית יוסף דאמר הרמב"ם והרב בעל הטורים בהא קמיפלגי הרמב"ם סבר מדאוקי רב יוסף פלוגתי' בפלוגתא דרבנן וריב"נ ובטבול יום קי"ל כרבנן ה"נ הלכתא כרבנן ואע"ג דרבה קא מוקים לה בגוונא אחרינא הא פליג עלי' אביי והו"ל רבה חד לגבי רב יוסף ואביי והרב בעל הטורים סבר כיון דשני לי' רבה לאביי ליתא אלא רבה ורב יוסף והלכתא כרבה לגבי רב יוסף דלא תליא בפלוגתא דריב"נ ורבנן והלכתא כר"ש דמיקל בעירוב. והריא"פ והרא"ש נמי סמכו אהא דאמרי במי שהוציאוהו הלכה כדברי המיקל בעירוב ואפי' יחיד במקום רבים והכא נמי הלכה כר"ש קשיא האי הלכתא כר"ש למאן אי לרב יוסף הא הלכת' כרבנן דריב"נ ואי לרבה מי פליג ר"ש עלי' דרבנן ביין ושמן הא מודי ר"ש דשני מבואות אסירי משום דלהאי ביין ולהאי בשמן וכדאמרינן ואפי' לזה ביין ולזה בשמן ור"ש בחצר עם המבואות הוא דפליג דתרוי' ביין או בשמן נינהו וכי אית לך למימר דרבה פליג אדרב יוסף לכ"ע אית לך למימר אפי' לרבנן דס"ל אע"ג דלאו חבור הכא בחד מנא שרי והכא בשני כלים וכדאמרן והריא"פ והרא"ש נמי לאו משום דהלכת' כר"ש סתמי אלא כדאמרן והרמב"ם נמי לאו משום דהלכת' כרב יוסף דאביי קאי כוותי' קאמר דהא שני לי' רבה אלא משום דרבה נמי לא פליג עלי' בדרבנן כדאמרן:

דף עא:

ואפי' לזה ביין ולזה ביין ולא דמי להא דתניא אין משתתפין באוצר דהתם מסתפק ממנו ופליגי בברירה אי אמרינן הוברר דלאו היינו דמסתפק ולה"ר מנחם מיוני בעל התוס' הומ"ל בן תדאי כר"ש דאמר הנחה בחבית לשם עירוב בעינן ואע"ג דבתר הכי מזכי לשם שיתוף ולא מיבעי' הכא דאכתי לאו לשם שיתוף אלא דלא ניחא לי' לאוקמי' כר"ש:

בסומכין על שיתוף במקום עירוב קמיפלגי פירש"י רבנן סברי כיון דנשתתפו במבוי א"צ לערב חצרות זו עם זו כו' אם עירבו חצרות לעצמן דכ"ע דא"צ זו עם זו כדארש"י אהא דר"מ אלא דלא עירבו חצרות לעצמן הו"ל לרש"י למימר א"צ החצרות כ"א לערב עם הבתים ואפי' באין פתוחות זו לזו דא"נ לערב לעצמן אלא איידי דר"מ ורבנן בפתוחות קא מיירי נקט נמי רש"י הכא זו עם זו וה"ה לעצמן דלא צריכי:

לאו משום דחד טעמא הוא פירשה הריטב"א נ"ט אמר רב בהני תרתי הלכה כיחיד במקום רבים ולהחמיר בעירובין אלא משום דחד טעמא הוא והו"ל ר"א בן תדאי ור"מ רבים ורבנן חד נינהו ע"כ וקשיא לן חדא הא רבנן לאו חד נינהו אפי' לגבי תרתי ותו הא רב הוא דאמר ביין דכ"ע לא פליגי דבעינן תרתי כי פליגי בפת ואמר הלכה כר"מ דאפי' בפת וכדפריש לה הריטב"א בהא דתרי חומרי ואכתי ר"מ יחידאה הוא דר' אליעזר בן תדאי ביין הוא דאמר ואימא איהו ביין דוקא קאמר וכרבנן דר"מ. ור"מ דאמר אין סומכין אפי' בפת יחידאה הוא. ואיכא למימר הריטב"א לטעמי' דאמר משמי' דהראב"ד דרב גידל אמר רב דיחוי' בעלמא קאמר ולי' לא ס"ל אלא כמ"ד ביין פליגי והשתא רב דאמר הלכה כר"מ ביין קאמר וכבן תדאי והא דפריש הריטב"א לתרי חומרי דאפי' בפת לא אליבא דרש"י קאמר ולי' לא ס"ל אלא כאיכא דאמרי ומייתי להו דתרי חומרי הוא דאפי' לשם שיתוף אין סומכין עליו במקום עירוב ואנן חזינן לאו משום דר"מ ור"א בן תדאי רבים נינהי אלא משום דהיינו דר"מ ודר"מ מסתבר טעמי' דלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות ור' יוסי דשרי עירוב דחלון קאי כוותי' ורב הונא נמי אמר מנהג כר"מ ואפי' ר' יוחנן דפליג עלי' דרב אמר נהגו כר"מ:

דלא עבדינן בתרי חומרי. פירש"י בתרי חומרי דחד תנא הלכך אשמעינן הלכה כבן תדאי בחדא מיני' ביין ובר"מ דאפי' בפת וכן אמר הריטב"א ואמר ויש מפרשים דתרי חומרי דאפי' בעשאו לדעת שיתוף אין סומכין דאלו ר"א בן תדאי לא איירי אלא בשותפין ביין כו' ע"כ. ואי קשיא לך לרש"י מאי אילמי' דר"א בן תדאי מרבנן דר"מ דרבנן דר"מ נמי האמרי בפת אין ביין לא וכדארש"י תריץ דרבנן לא מכרעא אימא בתרתי פליגי דרבנן סברי אפי' ביין בחדא סגי ור"ע סבר אפי' בפת בעינן תרתי ואי משום אפושי פלוגתא משוינן להו חדא כרבנן דמתני' דאמרי אפי' ביין בחדא סגי ור"מ בתרי חומרי אחמור אדרבנן ולא עבדינן הכי בעירובין להכי אמר הלכה כר"א בן תדאי דאחמיר בחדא ביין וכיון דאשכחן לר"א בן תדאי דאמר הכי אוקמינן לרבנן דר"מ כוותי' דלא מסתברא לאקולי אפי' ביין ואשתכח דר"מ בחדא אחמיר ועבדינן כוותי' מ"מ קשיא לרש"י ולהריטב"א לימא בתרי חומרי דחד תנא ותו כי משכחת לה תנא דאחמיר בחדא מאי הוי מ"מ ר"מ הא אחמיר בתרתי וכ"ת הא רבנן מודו לי' בחדא ממאי דרבנן כר"א בן תדאי אימא כרבנן דמתני' ס"ל הלכך אתחזיא לן כדאמר הרז"ה והריטב"א משמי' דהראב"ד אהא דרב גידל אמר רב דדיחויא הוא דקמדחי דלא תיקשי להך לישנא ולאו משום דס"ל הכי ע"כ. ואנן מוסיפין עלי' מדאמר רב הלכה כר"א בן תדאי מכלל דאוקים למתני' כרב יוסף ואי רב כהאי לישנא ס"ל מתני' מני לא ר"ע ולא רבנן אלא מאן דאוקים

לדר"מ ורבנן בפת אבל ביין דכ"ע דבעינן תרתי קא מוקים למתני' כרבה ובעירוב במקום שיתוף מתני' לא קמיירי ורב דאוקים למתני' כרב יוסף כלישנא קמא ס"ל דבפת דכ"ע לא פליגי דבחדא סגיא כי פליגי ביין ורבנן דברייתא היינו רבנן דמתני' והיינו דאמר רב תרתי הלכתי דאי אשמעינן הלכה כר"א בן תדאי לא ידענא טעמי' כדאמרו רבנן דתוס' ואי אשמעינן הלכה כר"מ הוה אמינא אפי' בפת דר"מ אפי' בפת קאמר. קמ"ל הלכה כר"א בן תדאי ביין דוקא. והיינו דאמרינן דלא עבדינן כתרי חומרי בעירובין דלא אמרינן בפת פליגי ור"מ בתרתי אחמיר אדרבנן דמתניתין והלכה כר"מ בתרי חומרי אלא אמרינן ביין פליגי ור"מ בחדא הוא דאחמיר והלכתא כוותי' ורב יוסף טעמי' דרב קאמר דהיינו דלא אמר רב כלישנא בתרא וקמ"ל רב דהיינו דר"מ היינו דבן תדאי. וכ"ת מאי איריא משום דלא עבדינן כתרי חומרי בעירובין ת"ל דאי ביין דכ"ע דאין סומכין מתני' מני. חדא אימא בתרתי פליגי ועוד משום דס"ל כלישנא קמא אוקמינן נמי למתני' הכי ואי הוה ס"ל כלישנא בתרא הוה מוקמינן למתני' כדרבה. מיהא הא ליתא דאי הוה מוקמינן למתני' כדרבה תרי חומרי נמי לא הוי כיון דליכא למאן דשרי ביין. אלא מחוורתא כדשנינן מעקרא דלא לימא בתרתי פליגי מיהא קשיא האי לא עבדינן לא אמרינן או לא אוקמינן מיבעי לי' אלא רב ברונא ורב יוסף דר' נחומי ורבה ליה להו וקסברי ר"מ ורבנן בתרתי פליגי דר"מ פסיק וקאמר מערבין בחצרות ומשתתפין וסתם מערבין בחצרות בפת הוא שמעת מיני' דעירוב בפת לא סגי ומשתתפין במבוי תרתי דוקא אבל שיתוף לחודי' אפי' עביד לה בפת לא סגי ורבנן קאמרי או משתתפין וסתם שיתוף ביין דאפי' ביין סגי ואי אמר רב הלכה כר"מ הוה אמינא אפי' בפת נמי לא קמ"ל הלכה כבן תדאי דהא דהלכה כר"מ בחדא דפליג אדרבנן ביין דהיינו דבן תדאי הוא דהלכה כר"מ אבל במאי דאחמור עוד אדרבנן ואסר אפי' בפת בהא לית הלכתא כר"מ דתרתי חומרי דאחמור אדרבנן לא עבדינן כתרי חומרי בעירובין אלא חדא חומרא הוא דעבדינן כוותי'. עוד אתחזיא לן אי תימא דרב גידל דוקא קאמר משום דס"ל כלישנא בתרא וכדאמר הרא"ש משמי' דהראב"ד. פליגא דרב ברונא ולרב ברינא דאמר משמי' דרב הלכה כר"א בן תדאי ומוקים למתני' כרב יוסף ר"מ ורבנן ביין פליגי לישנא קמא ורבנן דברייתא היינו רבנן דמתניתין ורב גידל דאמר משמי' דרב לישנא בתרא דביין דכ"ע בעינן תרתי ס"ל דלא אמר רב הלכה כר"א בן תדאי ורב כרבה מוקים לה לפלוגתא דבן תדאי ורבנן ולא אמרי רבנן דמתניתין כלל ביין דבחדא סגי דבשיתוף במקום עירוב לא קמיירי ולרב ברונא רב דאמר תרי הלכתי קמ"ל הלכה כבן תדאי דיין הוא דלא הא בפת סומכין והיינו דר"מ

ורב יוסף כרב ברונא וקאמר הא קמ"ל דלא עבדינן כתרי חומרי בעירובין למימר בפת פליגי כדאמרן:

ואע"ג דרבה ורב יוסף הלכה כרבה בהא לא אמרינן הלכה כרבה דר"א בן תדאי ורבנן בלקחו חבית בשותפות קמפלגי ורב דאמר הלכה כר"א בן תדאי לאו משום דחד טעמא הוא אלא הכי קבלה וכי לקחו חבית בשותפות ליבעי עירובי מידי הוא טעמא אלא משום ברירה ואנן בדרבנן יש ברירה ס"ל אפי' בברירה גמורה ולא מיבעיא הכא וא"נ ס"ל לרבה הכי לא קי"ל כוותי' א"נ אמרינן רבה הא דרב ברונא לא שמיע לי' ואי תימא דרב גידל פליגא רבה כרב גידל דלא אמר רב הלכה כבן תדאי. ומ"מ בהנך תרי לישני לא מכרעא רבה היכי ס"ל אימא כלישנא קמא ס"ל ובהא דלא אמר רב הכי ס"ל כרב גידל ומוקים למתני' בגוונא אחריני:

מערבין בחצרות בפת פירש"י דעירוב משום דירה ודירתו של אדם אחר פתו נמשך. ואפי' מחצר לחצר דרך פתחים וחלונות דאיהו נמי לאשוויי לבתים חדא דכולהי דיירא בביתא דמנחי עירובי' וכולהי חצרות דרך הפתחים ממילא חדא הויין ולא בעי עירוב אחר אלא עירוב דהאי חצר כי מייתי לי' לביתא דאידך חצר דמנחא בי' עירובי' דאידך חצר שפיר דמי דהכא דאיכא פתחים וחלונות מהאי חצר לאידך חצר שוינהו כחדא חצר דמערבי בה כולהי בתי דחצר למיהוי חד בית דביתא דהאי חצר דקא משתמש מיני' לאידך חצר דרך הפתח כמאן דמשתמש בהאי חצר גופא דשם חצר אחת היא להכי צריך לאשויי לבתים חד אבל שיתוף מבוי בעי שיתוף אחר למ"ד אין סומכין ולא חשו לאשויי בתים דהאי חצר ודהאי חצר לחדא אלא לאשויי חצרות דמשתמשי למבוי לחד חצר ואע"ג דבתי דהאי חצר ודהאי חצר לאו חדא נינהי וא"נ עירבה כל חצר לעצמה ואשוי לבתים כחדא ע"מ בית דהאי חצר ובית דהאי חצר לאו חדא. היינו טעמא משום דלא קמשתמש להדיא מבית למבוי אלא דרך חצרו ושם חצר לחוד ושם מבוי לחוד ולא מיבעיא מביתא דהאי חצר לאידך חצר אלא דרך חצר ומבוי לא חשו כולהי האי. א"נ כיון דכייל לכולהי חצרות ומבו' למיהוי חד איכלל נמי כל הבתים בהדי' ותו ליכא רשות מיוחד אלא משום דלא לשכח תורת עירוב הוא דמערבין בחצרות:

משתתפין במבוי ביין ולא קתני משתתפין במבוי בפת ואם רצו לשתף ביין משתתפין דלא תימא לכתחילה מצוה יותר בפת להכי קתני משתתפין אפי' לכתחילה ביין ולא מיבעיא בפת וכן אמר רש"י וכ"ש בפת דחשיב טפי וכדתנא כיצד משתתפין מביאין חבית של יין ושל שמן וכו'. דליכא מצוה בפת טפי מהנך:

מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי לרש"י ה"ק מערבין בחצרות מן הבתים לכל החצרות שיהו מותרין בחצרן ובכל החצרות הפתוחות להן למישוינהו לבתים חד ואין סומכין שלא לערב כלל בחצרות על סמך השיתוף שעושה לכל הבתים והחצרות אחד ומשתתפין במבוי ואין סומכין על עירוב החצרות מזו לזו להתיר המבוי אבל עירבו החצרות לעצמן ונשתתפו במבוי אפי' לר"מ תו לא צריך דשיתוף עביד לכולהי חצרות חדא ומטלטלין מזו לזו בין דרך המבוי בין דרך פתחיהן ורבנן דאמרי או מערבין או משתתפין סומכין על השיתוף במקום עירוב דאפי' כל חצר לעצמה לא צריך דאי מזו לזו היינו ר"מ. והריטב"א דאמר נראין דברי רש"י כיון דטעמא דר"מ שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות דכל שעירבה כל אחת לעצמה ליכא למיחש לשכחה דעירוב מזו לזו כו' ע"כ. היינו למאי ניחוש אי דלימרו אפי' בלא שיתוף מבוי שרי א"כ בחצרות דלא פתוחות זו לזו ושיתוף מבוי מתירן מא"ל. ואלא שיתוף במבוי היכא משכחת לה אי משום דלישכח תורת עירוב מזו לזו ה"ד אי דנשתתפו במבוי שפיר דמי ואי דלא נשתתפו לא אתי למישרי' דהא הכא נשתתפו. ולא חיישינן אימא מימר אמרי הא דנשתתפו משום מבוי הוא ולאו משום חצרות דחצרות בלאו שיתוף כלל שרי דרך פתחיהן דהא חזו אפי' בסתומות שרי ע"י שיתוף וה"נ ל"ש. ובעירבו דרך פתחיהן איכא למיחש דאתי למישרי בחצרות דלאו פתוחות מזו לזו מיני' למבוי כיון דהכא נמי לא ערבו בהדי מבוי. והא דהדר ואמר הריטב"א ולפום סברא הוה משמע דע"כ לא אמרו רבנן שסומכין על שיתוף במקום עירוב אלא לענין היתר חצרות הפתוחות זו לזו שזה דומה לענין שתופין במבוי אלא שהשיתוף בא לחברן במבוי והעירוב בא להשתמש מזו לזו דרך פתחים אבל לענין עירובי חצרות שעושין בני חצר לעצמן דכ"ע צריך עירובי חצרות וצריך שיתוף במבוי שענין חלוק הוא וכו' ומאריך בהא טובא עד דסיים ואמר אבל הרמב"ם נראה דסבר אפי' לענין עירוב חצר לעצמה פליגי וכן בפירקין אמתני' דחמש חצרות דשכח א' מהן ולא עירב כו' ואמר מציעתא רבנן קא טרח בה טובא ואמר דמשמע כדברי הרמב"ם וסיים בה והוא ודאי דבר קשה מה ענין שיתוף כו' דהא כ"א ענין חלוק לעצמו ע"כ. ולא ידענא מאי קאמר אמר נראין דברי רש"י אפי' לטעמא דר"מ ואלא ר"מ דאמר אין סומכין בדלא עירבה לעצמה ורבנן דפליגי עלי' אפי' לענין עירוב לעצמה. והדר אמר דאפי' לרבנן לא סמכינן לענין עירוב לעצמה ולא אשכח מאן דאמר סומכין אלא הרמב"ם ותהי בה טובא והא רש"י נמי אמר הכי ואיהו אמר עלי' נראין דבריו וכן הרב בעל בית יוסף אמר לרש"י לד"ה לחצר צריכה לערב בפני עצמה ואם לא עירבה בפני עצמה ליכא למ"ד דסומכין על שיתוף אלא הב"ע בשעירבה כל חצר לעצמה וכו חבע בש"ע וי"א כו' והיינו רש"י

ולדידי' הא דאמר סומכין אשיתוף דפת מזו לזו קאמר וביין דאמר אין סומכין אפי' מזו לזו. ורש"י הא איפכא קאמר דבערבה אפי' ר"מ מודי ובלא ערבה הוא דפליגי. והריטב"א נמי דתהי בה כולה האי מאי תהיא כי נתנו כל הבתים שבחצרות עירובן ונתנוהו בבית אחד ובתי החצרות אי לאו משום דלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות אמאי לא תיהני הא כמאן דדייר כולהי בהאי ביתא והו"ל כולהי בתים וחצרות חד ולמאן דשרי ביין אמרינן כיון דכולהי חצרות ומבוי חדא ממילא איכלל כולהי בתי ותו ליכא רשות מיוחד ותו הא בשכח אחד מן החצר ולא עירב דתנן מותרין כאן וכאן אמרינן אפי' לר"מ טעמא מאי בעינן תרתי שלא לשכח כו' והכא כיון דרובה עירוב לא משתכחא ואפי' במקום עירוב של החצר לעצמה סומכין על השיתוף אפי' לר"מ היכא דלא משתכחא וכי קא אצריך ר"מ תרתי היכא דחיישינן לשכחה ורבנן דלא חשו לשכחה דתינוקות אפי' כולה חצר לא עירבה נמי סומכין על השיתוף והריטב"א דאמר התם לרבנן משום דניחא לי' ליחיד ושיתוף במקום ביטול כו' ולר"מ נמי נימא האי טעמא הא ליתא דאנן טעמא מאי שלא לשכח והכא לא משתכחא קאמרינן ש"מ טעמא דר"מ משום שכחה. והא דאמר מציעתא רבנן כוותי' דרש"י והרמב"ם אזלא כדאמר הריטב"א וכן סיפא דקתני מבני מבוי ולא נשתתף מותרין בחצרות ואסורין במבוי ואמר הריטב"א ואמאי לימא כיון דרובא עירב לא משתכח ולדידהו ניחא דכולה בבא בדלא עירבו מזו לזו אלא לעצמה עירבה דאפי' ר"מ מודי דלא צריך מזו לזו כדאמר רש"י ואע"ג דרישא בעירבו מזו לזו והיינו דקתני פתוחות זו לזו סיפא ע"כ בדלא עירבו מזו לזו כיון דערבה לעצמה ושתפה במבוי תו לא צריך וקתני שכח אחד מבני החצר ולא עירב מותרין כאן וכאן דסומכין על שיתוף במקום עירוב מבני מבוי ולא נשתתף מותרין בחצרות כל אחת לעצמה ואסורין במבוי דכל חצר רשות לעצמה כיון דלא עירבו מזו לזו וכן אמר הרמב"ם בהלכותיו שעירבה כל אחת לעצמה. והא דאמרינן התם רישא וסיפא ר"מ מציעתא רבנן אע"ג דסיפא כדרבנן נמי מצית לאוקמא ובדלא עירבו מזו לזו משום דסוף סוף תיקשי רישא ר"מ וסיפא רבנן קאמר דאי סיפא בדעירבו נמי מזו לזו אע"ג דלא צריך רישא וסיפא ר"מ מציעתא רבנן. ומשני כולה ר"מ ומשום דרובה עירבה. לא חש למיפרך לי' מסיפא משום דאיכא לאוקמה בדלא ערבו מזו לזו כדאמרן:

והא דדייק הריטב"א דשיתוף בב"ת כ"ש דמהני דאי לא תימא הכי לרבנן דאמרי סומכין זה על זה היכא מנח לי' אי בבית אין כאן שיתוף ואי בחצר אין כאן עירוב ואמר וליכא למימר מגו דמהני לעירוב מהני נמי לשיתוף דהא כיון דלהכירא אמור רבנן להניחו בחצר כ"ש דהשתא דהוה בעי הכירא ותשתכח תורת עירוב ע"כ. האי דיוקא ליתא אלא

למ"ד ביין דכ"ע תרתי בעינן כ"פ בפת תיקשי אכתי הא לא מנח בדוכתי' א"נ לר"מ ואפי' ללישנא קמא ולרש"י דאמר לר"מ נמי עירוב במקום שיתוף מהני אבל ללישנא קמא אליבא דרבנן אימא כי היכי דאמרינן מגו לענין יין ה"נ אמרינן לגבי מקומו ואיכא למימר אפי' ללישנא קמא אליבא דרבנן אימור דאמרינן מגו בשיתוף במקום עירוב דעירוב דלא מערב אלא בתים בעי פת אבל שיתוף דכייל לבתים וחצרות מגו דמהני לגבי חצרות איכלל בהו נמי בתי אבל דשיתוף במקום עירוב כיון דבי' גופא לא הוי הכירא לטפלי' לאידך מיבעיא:

פליגי בה רבה ורב נחומי חד אמר מדינא אפי' יין שפיר דמי מגו דמהניא לחצרות למיהוי חד אהניא נמי לבתים דאיכללי בהדי חצרות ואיכא למימר אע"ג דמנחא בחצר אמרינן מגו כי היכי דאמרינן איין. ואיכא למימר כיון דבבתים בעינן בית דירה למימר כולהי הכא דיירי צריך בית ואע"ג דבמקום יין לא דייר הנ"מ בחצרו דאיכא ביתי' ודייר בביתי' ולא בבית דמנחא יינו ולא פתו אבל הכא כיון דהאי חצר דמנחא יינם הוא חצרם והתם ליכא בית דמנחא בי' פתא דיירי נמי כולהי בהאי ביתא דמנחא יינם ור"מ כי היכי דלא לשכח תורת עירוב הוא דבעי עירוב וכי אשתכח היכא דחזו תינוקות דקא משתתפי ביין דלא אהניא בחצרות יאמרו אבותינו לא ערבו בחצר דמגו לא ידעי וזימנין דלא ישתתפו במבוי ואתו למישרי בתים לחצר דמימר אמרי שיתוף מבוי למישרי מבוי וחצרות מזו לזו אבל בתים בהדי הדדי לא צריך עירוב ורבנן דלא חשו להכי אוקמוה אדינא ואפי' יין מהניא אבל בפת דמהניא לתרוי' לר"מ נמי בחדא סגיא ותינוקות מידע ידעי דהכא בתים נמי משום שיתוף הוא דאשתרי ומסתברא לר"מ בעינן נמי דמנח בבית דבהכי מהניא בעירוב ומגו לא אמרינן כי היכי דלא אמרינן איין. ולרש"י ה"ה בעירובי חצרות מזו לזו סומכין על שיתוף הואיל ובהכי מהניא נמי אשיתוף מידע ידעי דמבוי משום עירוב הוא דאשתרי ולהר"י בעל התוספות שיתוף דעלויי עליי' מידע ידעי עירוב דלא עלי' לא ידעי א"נ שיתוף דאכלל בתים בהדי חצרות ידעי עירוב דלא אכלל מבוי לא ידעי וכן אמר הריטב"א ואף הרשב"א ס"ל להא דהר"י מדקאמר ויש מי שהורה שאם נשתתפו בפת כו' סומכין כו' אבל אין סומכין על עירוב במקום שיתוף שאין לתינוקות הוכחה כו' ולזה הדעת נוטה כו' ע"כ. ולמאן קאמר הר"י לר"מ דפליגי בעירוב דפת ובשיתוף דיין דכל היכא דלא עליי' כי הדדי נינהו אבל לרבנן תרוי' מהניא כדאמרי או מערבין דלא חשו לתינוקות והא דאמרי' אמתניתין דחמש חצרות הפתוחות ואם נשתתפו נמי קאמר להם לישנא הומ"ל ואם נשתתפו בפת קאמר דמודי ר"מ בשיתוף דפת אלא דקמשני לכולהי לישני א"נ עדיפא קמשני דסתם נשתתפו ביין ולמאי דבעינן למימר להרשב"א והריטב"א

ליכא לאוקמא כר"מ ואם נשתתפו בפת דבפתוחות עירוב מיקרי שיתוף לא מיקרי וכי קאמר אתאן לרבנן אע"ג דרבנן נמי קרו לה הכא עירוב איידי דקרו לה ר"מ עירוב אבל מ"מ לדידהו מצי קרי לה נמי שיתוף כיון דלא חשו לתינוקות. וחד אמר ביין דכ"ע בעינן תרתי אי מדינא דלא אמרינן מגו. ור' יוסי דשיורי עירוב דאמר לא אמרו לערב בחצרות אלא שלא לשכח כו'. כר"מ דאי כרבנן ה"ד אי בפת הא לא בעי עירוב אי ביין מדינא בעי עירוב. והא דתנן בפירקין עירבו בחצרות ונשתתפו במבוי שכח א' מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן. ואוקימנא כר"מ וטעמא מאי אמר בעינן תרתי שלא לשכח תורת עירוב כו' והכא כיון דרובה עירב לא משתכחא. מאי נשתתפו בפת דאי ביין הא מדינא לא אהניא אעירוב ואפי' רובא עירוב נמי לא והרמב"ם דקבע להא שמעתא וע"כ ביין קאמר דאי בפת הא כולה לא עירבו נמי אמר דמהני ס"ל כלישנא קמא וכר"מ ואי מדינא יין נמי טרי דאמרינן מגו היינו טעמי' דרבנן דבהא דבעירוב גופי' לא מהניא מודו דחיישינן לתינוקות והכי מסתברא דאתיא הא דשכח אחד ולא עירב אפי' נשתתפו ביין כדיני' דשיתוף ורובה עירב אפי' ביין מהני דלא אצרכינן עירוב אלא דלא לשכח כו' ור' יוסי דשיורי עירוב אפי' תימא רבנן ובנשתתפו ביין. כי פליגי בפת רבנן סברי הואיל ומהניא לתרוי' תו ליכא למיחש ור"מ סבר מ"מ חיישינן בעירוב כיון דלאו למבוי עבוד מימר אמרי מבוי לא בעי שיתוף ואתו למישרי מבוי אף בלא עירוב דחצרות. ובשיתוף אמרי הואיל ולאו לבתים עבוד בתים לא בעי עירוב ומסתברא להאי לישנא אפי' לרבנן צריך בית כיון דלא אמרינן מגו ובירושלמי בעובדא דהיו מסובין באויר חצר אמרו דנסמכין אף על עירוב ולא צריך בית כיון דאיכלל בהדי שיתוף סומכין אף במקום עירוב אפי' באויר חצר וכדפרישן התם:

בתוס' ואי אמר הלכה כר"מ הוה אמינא בחדא דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף כו' אבל על שיתוף במקום עירוב סומכין קמ"ל כו' ללישנא קמא הוה אמינא אעירוב אע"ג דבפת הוא לא סמכינן אב אשיתוף אע"ג דביין הוא סמכינן ואע"ג דעירוב דפת עדיף משיתוף דיין דללישנא בתרא בשיתוף יין דכ"ע דבעינן תרתי ובעירוב דפת אמרו רבנן דסמכינן עלי' מ"מ הוה אמינא דשיתוף דיין עדיפא דכייל לכולה קמ"ל הלכה כר"א בן תדאי דשיתוף דיין לא והלכה כר"מ דעירוב דפת לא וללישנא בתרא ה"א אעירוב דפת דלא אבל שיתוף דפת דודאי עדיפא סמכינן קמ"ל הלכה כר"א בן תדאי אשיתוף דפת דאשיתוף דיין אפי' רבנן מודו ואע"ג דר"א בן תדאי ביין הוא דאמר דאמתני' קאי והיכי שמעינן מינה שיתוף דפת. מ"מ ממימרא יתירא שמעינן אפי' שיתוף דפת. דאי שיתוף דיין ל"ל בהא אפי' רבנן מודו אלא ה"ק הלכה כבן תדאי דשיתוף דפת נמי לא מהני ור"א

בן תדאי כר"מ ויין דקתני להודיעך כפן דרבנן. וכ"ת רבנן דברייתא כמאן אי כבן תדאי אפי' דפת נמי לא ואי כרבנן דמתני' אפי' יין נמי. ולטעמיך רבנן דמתניתין כמאן.

הא דאמרינן בעושין פסין חצר שראשה נכנסת לבין הפסין שתים ועירבו דרך פתחיהן מותר לטלטל מהן לבין הפסין ואפי' למאן דאסר ע"כ לא קאמר אלא משום גזירה הא לאו הכי שרי אפי' לר' מאיר דאמר אין סומכין על עירוב במקום שיתוף וחצירות מותרות ומבוי אסור. שאני בין הפסין דלית בי' שיתוף כדאמרינן התם גזירה שמא יאמרו עירוב מועיל לבין הפסין והיינו שיתוף כדפי' רש"י התם ולא אחמור בי' רבנן למיסרי' לעולם. אבל הכא דאיכא שיתוף אסרוהו בלא שיתוף:

ומבוי לחצרותי' פתוחות זו לזו איזהו שיתוף ואיזהו עירוב אם עירבו מזו לזו מהו דרך פתחיהן שאתה קורא אותו עירוב ומהו דרך המבוי שאתה קורא שיתוף וכ"ת האי דמייתו עירובי' דרך פתחיהן והאי דמייתו דרך המבוי הא הקנה פת בסלו נמי אהניא להאי ואהניא להאי כדאמרינן בפירקין אמתניתין דחמש חצרות הפתוחות זו לזו להר"י בעל התוס' שיתוף שמניחין אותו בחצר שבמבוי עירוב שמניחין אותו בבית שבחצר. ואם הניחוהו בחצר שבמבוי בין שאינן פתוחות זו לזו בין שפתוחות זו לזו והביאוהו דרך הפתחים לחצר אחת זהו שיתוף. ולא עירוב ובפתוחות שהניחוהו בבית אחד מהצרות זהו עירוב ולא שיתוף ואם אינן פתוחות והניחוהו בבית א' שבחצרות זהו אינו לא עירוב ולא שיתוף וללישנא קמא לרבנן סומכין על זה שהניחוהו בחצר שבמבוי דאפי' מבתים לחצר לא צריך כדאמרן לרש"י והרמב"ם. ואפי' נתנו יין ועל פת שהניחוהו בבית ועירבו דרך פתחיהן ול"צ שיתוף ואם נתנו יין והניחוהו בבית לא שיתוף ולא עירוב ולר"מ אם נתנו פת והניחוהו בבית וערבו דרך פתחיהן חצרות מותרות ומבוי אסור. וכ"ת מאחר דחצרוה חדא הויין מאן אסר אמבוי תריץ מדינא מבוי נמי שרי דהו"ל כמאן דחדא חצר הוא דפתיחא לי' אלא חיישינן לתינוקות דחזיין למבוי בלא שיתוף דהרי בבית היא דמנחא ובית למבוי לא מהניא ישכחו תורת שיתוף ויאמרו אבותינו לא עירבו במבוי ואפי' באינן פתוחות יאמרו חצרות אסורות ומבוי מותר אפי' בלא שיתוף. ואם הניחוהו בחצר שבמבוי אם יין נתנו אין סומכין עליו במקום עירוב כיון דיין לא מהני בעירוב מימר אמרי בתים שבחצר לא צריך עירוב דמגו לא ידעי והכל אסור ואם פת נתנו סומכין עליו וכ"ת כיון דלא אמרינן מגו היכי סמכינן עלי' במקום עירוב הא עירוב בחצר לאו כלום הוא. תריץ לגבי יין לא אמרינן מגו לגבי חצר אמרינן מגו דחצר לגבי בית לא גרעא כולי האי כיין לגבי פת וללישנא בתרא דכ"ע יין בעינן תרתי כ"פ בפת לרבנן אע"ג דלגבי

יין לא אמרינן מגו חצר לגבי בית או בית לגבי חצר אמרינן מגו. ולר"מ לא סמכינן כלל ותרתי בעינן:

ולרש"י בית מהני אף לשיתוף ומאי חצר שבמבוי אף חצר שבמבוי ולא מיבעיא בית שבחצר והא דסוכה ודירושלמי מסייע לי' וכן אמרו כולהי רבוותאי אלא מהו עירוב ומהו שיתוף. עירוב אם כל חצרות המבוי פתוחות זו לזו ומנח בבית שבחצר זהו עירוב ולא שיתוף. שיתוף אם אין החצרות פתוחות זו לזו אלא פתוחות למבוי בלבד ומינח או בחצר שבמבוי או בבית שבחצר זהו שיתוף ולא עירוב ואם פתוחות זו לזו ומינח בחצר אינו לא עירוב ולא שיתוף:

שיתוף לא משום דפתוחות זו לזו עירוב לא משום דמנחא בחצר וכבר הא אמרן דלמ"ד סומכין אפי' אשיתוף יין איכא למימר אע"ג דמנחה בחצר ואיכא למימר בבית אין בחצר לא ולמ"ד סומכין אפת אבל איין לא מסתברא דבעי נמי בית כיון דלא אמרינן מגו וכל שיתוף במקום עירוב. דאמרינן במבוי שאין החצרות פתוחות זו לזו ובעירוב דבתים לחצר דלמ"ד סומכין אפי' לעצמה לא בעי עירובי ולמ"ד אין סומכין לעצמה הוא דבעי עירובי הא מזו לזו לא צריך כדאמרן ועירוב במקום שיתוף דאמרת לר"מ אין סומכין ובעינן תרתי ותנן חמש חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ערבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי החצירות מותרות ומבוי אסור ואם נשתתפו נמי במבוי מותרין כאן וכאן ואוקימנא לה כר"מ חצרות הפתוח זו לזו שיתוף היכי משכחת לה כגון שנותן שני עירובין אחד לשם עירוב ואחר לשם שיתוף ומדינא בפתוחות זו לזו הוי עירוב והוי שיתוף אלא מפני התינוקות כדאמרי היכא דפתוחות זו לזו הכא לא נכנסה המבוי בכלל העירוב דהא משתמשי דרך הפתחים ואפ"ה מבוי מותרת ש"מ מחצר למבוי לא צריך עירוב ואתו למישרי נמי מחצר למבוי בלא פתוחות בלאו שיתוף להכי אצרכינן תרי עירובין וחזו דחדא לעירוב דרך פתחיהן וחדא לשתף המבוי והיכא דליכא אלא חדא עירוב מיקרי שיתוף לא מיקרי כדתנן עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי מכלל דחדא בפתוחות מיקרי עירוב בלא שיתוף. והא דאמר ר"מ מערבין בחצרות ומשתתפינן במבוי ובפתוחות קמיירי מדפליגי עלי' רבנן ואמרי או מערבין וא"צ לשתף ומותרין כאן וכאן לקמא קרי מערבין ולבתרא משתתפין. אבל חד עירוב דהוי עירוב בלא שיתוף בפתוחות כיון דמשתמשין דרך הפתחים אין סומכין עליו להתיר המבוי וצריך ליתן עוד עירוב לשם שיתוף וזהו עירוב במקום שיתוף שאין סומכין וכן אם נשתתפו במבוי שאין פתוחות זו לזו צריכין לערב בחצרות כל חצר לעצמה וזהו שיתוף במקום עירוב. וחכ"א או מערבין בפתוחות וסומכין עליו להתיר המבוי שסומכין על עירוב במקום שיתוף או משתתפין

במבוי בשאין החצרות פתוחות דלא חזו להשתמש אלא דרך המבוי וסומכין עליו משום עירוב הבתים לחצר שאין צריך לערב כל חצר לעצמה ואע"ג דמשתתפין דרבנן לא דמי למשתתפין דר"מ לא צריכא לפרושי דמשתתפין בלא מערבין בפתוחות לא משכחת לה. ולהריטב"א דאמר הכא לטלטל מזו לזו אבל חצרות לעצמן בעי עירובי. ה"ק מערבין בחצרות מזו לזו בכולן פתוחות זו לזו ומשתתפין במבוי ונותן עוד וא' להתיר המבוי אבל בחדא אין סומכין במקום שיתוף להתיר המבוי וכן אם נשתתפו במבוי שמקצת חצרות פתוחות מזו לזו והוו שיתוף שהמבוי נכנסת בכלל השיתוף דמקצת דלאו פתוחות אין סומכין להתיר הפתוחות מזו לזו אע"ג דעירבה כל אחת לעצמה וחכ"א או מערבין עזו לזו בכולן פתוחות וסומכין להתיר המבוי או משתתפין במקצתן פתוחות ואע"ג דלא עירבו הפתוחות מזו לזו דשיתוף עשוי לכולהי חצרות עד ולליש נא קמא לרש"י דאמר עירוב במקום שיתוף דכ"ע לא פליגי דסומכין עליו דבפת הוא משתתפין דקתני אפי' לר"מ על כרחך במבוי שאין החצרות פתוחות זו לזו דבפתוחות עירוב איכא שיתוף ליכא ועירוב פת בעי ופת הא מהניא נמי לשיתוף ומערבין דר"מ בכל מקום קאמר וה"ק מערבין בחצרות מכ"מ בין פתוחות זו לזו מערבין מזו לזו ובין שאינן פתוחות מערבין מבתים לחצר כל אחת לעצמה אי קצתן פתוחות מזו לזו ומשתתפין במבוי שאין החצרות פתוחות דבפתוחות ליכא שיתוף וסיפא לא אצטריכא לי' אלא קמ"ל אע"ג דמשתתפין במבוי שאין החצרות פתוחות מ"מ מערבין בחצרות ולא סמכינן אשיתוף דשיתוף ביין ומגו לא אמרינן וחכ"א תרתי לא עבדינן דבפתוחות עירוב איכא שיתוף ליכא ובשאין פתוחות שיתוף איכא עירוב ליכא. או מערבין בפת בפתוחות או משתתפין ביין בשאין פתוחות ולהרשב"א והריטב"א דס"ל כרש"י בחדא דבית לשיתוף מהניא וס"ל כהר"י בחדא דעירוב במקום שיתוף לר"מ ללישנא קמא נמי לא סמכינן עלי' דברייתא דיקא כוותי' וסוגיין דפירקין אמתני' דחמש חצרות הפתוחות כוותי' אזדא ה"ק מערבין בחצרות הפתוחות זו לזו מזו לזו ומשתתפין במבוי שצריך ליתן עוד עירוב להכירא לתינוקות לשם שיתוף ואע"ג דמערבין בפת כיון דלא עליי' ליכא הכירא לתינוקות וה"ה אם שתפו במבוי שאין החצרות פתוחות מזו לזו או שקצתן פתוחות כדאמרן ושתפו כדינו ביין אין סומכין עליו להתיר הבתים לחצר או קצתן הפתוחות מזו לזו אבל שתפו בפת ה"נ דסמכינן עלי':

ומצאנו חבר. דאמר הריטב"א ומשתכחא שיתוף בלא עירוב בשפתוחות למבוי ואינן פתוחות זו לזו והרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ו') דאמר ויש מי שהורה שאם נשתתפו בפת והניחו בבית שבחצר סומכין עליו אף משום עירוב מפני שעכשיו יפה כח השיתוף

כו' ויש בכך הוכחה לתינוקות כו' אבל אין סומכין על עירוב במקום שיתוף כו' ע"כ. רישא באין החצרות פתוחות זו לזו ומאי סומכין אעירוב דבתים לחצר א"נ קצתן פתוחות וסומכין לטלטל בהן מזו לזו דאי בפתוחות שיתוף בלא עירוב ליכא וסיפא בפתוחות כולן זו לזו דאי באין פתוחות מאי סמיכה איכא הכא לשיתוף דחצרות ומאי צריך לתינוקות מיהא הא דרש"י ללישנא קמא דחיקא טובה דמשתתפין דר"מ אאינן פתוחות ומערבין בין אפתוחות בין אאינן פתוחות ורבנן דפליגי עלי' הוא אמערבין דאינן פתוחות. ותו הא דאוקים רב יוסף בסומכין על שיתוף במקום עירוב קא מיפלגי פירש"י רבנן סברי כיון דנסתתפו במבוי א"צ לערב חצרות זו עם זו וכו'. אלמא אפי' בפתוחות איכא שיתוף בלא עירוב הלכך מתרגמינן אליבא דרש"י דאמר ללישנא קמא בעירוב דכ"ע דבחדא סגיי' משום דבפת הוא שמעתין הכי אזדא. ללישנא בתרא אליבא דר"מ דאמר חיישינן לתינוקות אפי' בפת לא משכחת לה שיתוף בלא עירוב אלא באינן פתוחות זו לזו. דפתוחות כיון דמשתמסין בהו דרך פתחים מחזי לתינוקות דלא הוי שיתוף למבוי כדאמרן ועירוב איקרי שיתוף לא איקרי:

אבל לרבנן אפי' ללישנא בתרא א"נ ללישנא קמא ואפי' לר"מ דאמרי דבפת לא חיישינן לתינוקות אמרינן בפתוחות זו לזו הוי שיתוף והוי עירוב דהא לחבר החצרות הוא דעבדינן למיהוי חד והיינו נעשה שיתוף והיינו עירוב מזו לזו אלא דכי עירב להו בפת עולה לו לעירוב דחמיר דבעי פת ובעי בית לא מיבעיא לשיתוף וכי עירב ביין אינו עולה לו אלא לשיתוף אבל לעירוב לא דעירוב פת בעי ולרבנן ללישנא בתרא ה"ק או מערבין בפתוחות בפת או משתתפין בפת בשאין פתוחות זו לזו דשיתוף פת בלא עירוב לא משכחת לה אלא בסתומות וכדאמרן ור"מ קאמר מערבין ומשתתפין בפתוחות זו לזו כדאמרן וללישנא קמא כולה בפתוחות וקאמר ר"מ מערבין ומשתתפין בפתוחות אע"פ שנשתתפו ביין שאינו עולה אלא לשיתוף צריכין לערב שלא לישכח תורת עירוב מן התינוקות דתינוקות לא ידעי מזו ויאמרו אבותינו לא עירבו בחצרות וחכ"א או מערבין בפתוחות בפת שעולה אפי' לעירוב דחמיר ולא מיבעיא בשיתוף או משתתפין ביין בפתוחות שאינו עולה אלא לשיתוף דסומכין על שיתוף במקום עירוב ואמרינן מגו ולתינוקות לא חיישינן והיינו דקאמר רש"י ארבנן דמתני' דאמרי אפי' ביין סומכין וביין אינו עולה אלא לשתוף מ"מ כיון דנשתתפו במבוי אין צריך לערב חצרות זו עם זו דסומכין על שיתוף:

והרמב"ם אמר המשתתפין במבוי צריכן לערב בחצרות כדי שלא ישכחו כו' שאין התינוקות מכירין מה נעשה במבוי לפיכך אם נשתתפו במבוי בפת סומכין עליו וא"צ

לערב בחצרות שהרי התינוקות מכירין בפת תרגמא הר"י קאר"י שהתינוקות אין מכירין ביין שמשתתפין בו במבוי אבל כשמשתתפין בפת מתוך שחיי האדם עיניהם תלויות בו ומתוך כך מכירים כו' וקשיא לן הא דתנן עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי חצרות מותרות ומבוי אסור ואוקימנא כר"מ ומשום תינוקות ואמאי הא מה נעשה בחצרות מכירין ותו הא התם פת הוא ואת אמרת פת שחיי האדם תלוין בו מכירין ותו שיתוף מבוי דמתיר חצרות נימא תינוקות אין מכירין מה נעשה במבוי אלא הרמב"ם ה"ק שאין התינוקות מכירין ששיתוף שנעשה במבוי מתיר לבתים שבחצר כיון דביין הוא ויין הא אינו מתיר לבתים שבחצר לפיכך אם נשתתפו במבוי בפת סומכין עליו שהרי התינוקות מכירין בפת שמתיר לבתים שבחצר וידעי שפת שבמבוי התיר להבתים:

כיון שדחקו עצמן להשתתף בפת שחצר ניתרת בה:

ומדקאמר הרמב"ם הלכתא דשיתוף במקום עירוב דבתי החצר וכן בפ"ה מבוי שעירבו כל חצרות כו' ושכח אחד מבני החצר כו'. ועירוב במקום שיתוף לא דכר שמי' ש"מ דלא מוקים למתניתא בהכי ומסתברא כוותי' חדא האי מערבין בחצרות בחצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי מיבעי לי' דכל דוכתא דאיירי בכה"ג פירושי קמפרש לה ומתניתין נמי קתני חמש חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי וסתם מערבין בחצרות בכל חצר לעצמה הוא להתיר בתים שבחצר ותו משתתפין דרבנן לא דמי למערבין דידהו מערבין מזו לזו בפתוחות ומשתתפין באינן פתוחות ולא צריך לערב כל חצר לעצמה ותו משתתפין דרבנן לא דמי למשתתפין דר"מ ותו שיתוף במקום עירוב דפליגי בי' ר"מ ורבנן דתלינן בי' פלוגתא דר"א בן תדאי ורבנן ור"מ לא תנא לי' כלל דאיהו בפתוחות זו לזו קמיירי בלא משכחת בי' שיתוף במקום עירוב וכן ללישנא קמא אליבא דרש"י צריך למימר אע"פ שמשתתפין. ותו רב דלא תני במתני' פתוחות זו לזו משום דאין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו האי מתניתא מאי עביד בה ואיהו הוא דאמר עלה הלכה כר' מאיר. ורבותינו בעלי התוס' דחקי ומוקמי לה בשינויי דחיקי. אלא הכא סתמא בשאין פתוחות זו לזו דבפתוחות אין בו דין מבוי כרב. וקתני מערבין בחצרות כל חצר לעצמה להתיר הבתים שבה ומשתתפין במבוי להתיר החצרות למבוי וזו לזו. ואע"פ שמשתתפין במבוי מערבין (מערבין) בחצרות ואין סומכין על שיתוף במקום עירוב. שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות שלא יאמרו אבותינו לא ערבו בחצר. ואתו למישרי בחצר אפי' בלא שיתוף ואע"פ שנשתתפו יאמרו משום מבוי וחצרות שתפו אבל כל חצר לעצמה אפי' בלא עירוב שריא ורבנן פליגי עלי' ולא חשו לתינוקות וקאמרי לא אמרו לערב בחצרות אלא במקום שאין שיתוף והיינו

דקאמרי או מערבין או משתתפין או מערבין להתיר כל חצר לעצמה והמבוי תאסר וכן החצרות מזו לזו או משתתפין להתיר המבוי והחצרות וחצר לעצמה ממילא אישתרי בהאי שיתוף אבל תרתי לא עבדינן וקמיפלגי בה אמוראי בהי שיתוף פליגי ר"מ ורבנן אי בדיין אי בדפת והרמב"ם אמר אי כלישנא קמא אליבא דר"מ ואי כלישנא בתרא אליבא דרבנן ובדרב גידל לא מתנינן או מערבין בפת ומותרין כאן וכאן אלא או מערבין בפת או משתתפין בפת ומותרין כאן וכאן ומדאמר במשתתפין ומותרין כאן וכאן ספו בה ספרי וכתבוה נמי במערבין. והא דתנן חמש חצרות הפתוחות כו' ואוקימנא כר"מ. ההיא אליבא דר' יוחנן דאמר אפי' בית וחורבה. ואנן דקי"ל כרב דבעי בתים וחצרות כדא"ר נחמן נקיטינן ואביי אותבי' לרב יוסף מינה בריש מכילתין לא תנינן במתניתין פתוחות זו לזו כרב דלא תני לה ובפתוחות זו לזו אין בו דין מבוי ודין שיתוף ועירוב ואנו חין לנו אלא שיתוף במקום עירוב כל חצר לעצמה כהנך בבי דהרמב"ם ואף הריא"פ ס"ל להא דהרמב"ם דמייתי התם אמתני' מלתי' דרב ופריש לה דפתוחות הו"ל כחצר אחת ולא קמפליג בה מידי ולית לן נמי סתמא כר"מ דכי לא תנינן פתוחות זו לזו מתני' ד"ה ואי ההיא דחלון הא ר' יוסי אמרה ולאו סתמא היא ור' יוסי נמי אימא ביין קאמר. ובתר דתרגימנא לה מדעתאי אשכחנא לה בהדיא בירושלמי אמתני' דחמש חצרות דפירקין דאמרו ותני מערבין ומשתתפין כאחת דברי ר' מאיר וחכ"א מערבין בחצרות אי משתתפין במבוי אם מערבין בחצרות מותרין בחצרות ואסורין במבוי ואם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן. הא לך בהדיא כדתרגימנא אליבא דהרמב"ם ותניא בתוספתא פ' ששי משתתפין במבוי ומערבין בחצרות שלא לשכח עיקר עירוב דברי ר' מאיר וחכ"א או מערבין או משתתפין ולרש"י דאמר מערבין בחצרות זו עם זו דרך פתחיהן האי משתתפין במבוי ומערבין בחצרות הא אם נשתתפו במבוי דכ"ע לא צריך לערב דרך פתחיהן זו עם זו דמבוי משוי להו חדא כדאמר רש"י ולרש"י לא מתנינן הכי בתוספתא אלא מתנינן מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי כדאייתו הכא ולהרמב"ם מתנינן הכי בתוספתא וה"ק משתתפין במבוי להתיר החצרות זו עם זו ומהן למבוי מערבין בחצרות בתי החצרות להתיר מהן לחצר:

וחכ"א או מערבין לחוד מבתים לחצר והחצר מותר ומבוי אסור או משתתפין לחוד והכל מותר:

דף עב.

ור' יוחנן אמר נהגו הריטב"א רמי דר"י אדר"י והאר"י הלכה כסתם משנה ותנן חמש חצרות הפתוחו' כו' ואוקימנא כר"מ ואמר ומתוך הדחק יש לי לומר דר"י לא תני לה

בסתמא אלא כר"מ או כר"א בן תדאי מתני לה ע"כ. וחזינן אנן לפרוקי דר' יוחנן האיכא סתמא דבעה"ב שהי' שותף דלא כר"מ. והשתא לר' יוחנן אפי' אשיתוף דיין סמכינן כסתמא דידן ולהריטב"א דמתרגם אליבא דר' יוחנן דחמש חצרות כיחידאי מתני לה. איכא למימר דר' יוחנן כלישנא בתרא דיין ויין דכ"ע בעינן תרתי וסתמא דידן אימא כרבה מוקים לה:

הא דאמרי הרז"ה והריטב"א משמי' דהראב"ד דרב גידל אמר רב דיחויא הוא דקא דחי ולא משום דס"ל הכי אנן כבר סייעינן להו דרב כלישנא קמא דאי כלישנא בתרא מתניתין מני לא רבנן ולא ר"מ דכיון דרב כלישנא קמא הלכתא כוותי' ועוד אמרינן התם דרב גידל ורב ברונא מיפלג פליגי ולרב ברונא אמר רב כלישנא קמא ואית לן למימר כוותי' חדא דמיקל בעירוב הוא ועוד דרב יוסף קאי כוותי' וא"נ רבה כרב גידל מ"מ בהני תרי לישני לא מכרעא היכי ס"ל וכיון דרב יוסף וודאי כלישנא קמא ורבה לא ידענא כמאן אין ספק מוציא מדי וודאי והרא"ש מסמי' דהראב"ד דאמר כלישנא בתרא משום דסוגיא דפירקין כוותי' ודחי לי' הרא"ש אפי' תימא כלישנא קמא וכדאמר הר"י דבעירוב במקום שיתוף מודו ואית לן עוד למימר דסוגיא התם אליבא דר' יוחנן דתני פתוחות זו לזו וע"כ לר"מ עירוב במקום שיתוף לא סמכינן עלי' דאי מודי ר"מ משום דפת הוא אלא מהני' אמאן תרמיי' לא ר"מ ולא רבנן ואנן דקי"ל כרב ולא תני פתוחות שזו לזו ומתני' ד"ה אימא כלישנא קמא דבפת מודו ר"מ והראב"ד לטעמי' דאמר הריטב"א התם משמי' דלא קי"ל כרב בהא דפתוחות וכן אמר התם משמי' דרבותי' וכן אמר הרא"ש משמי' דהר"מ. והריא"פ והרמב"ם ס"ל בהא נמי קי"ל כרב דמייתי הריא"פ התם מלתי' דרב ופריש לה. והא דא"ל אביי לרב יוסף מ"ט דלא תני פתוחות זו לזו הומ"ל משום דקסבר בפת דכ"ע לא פליגי ור"מ נמי מודו בעירוב דבפת הוא דסומכין עליו משים שיתוף ואי תנן פתוחות מתני' מני. אלא כיון דא"ר אין מבוי ניתר כו' עד שיהו כו' קושיא קמשני ולא תיפשוט דרב סבר כלישנא קמא. והא דאמר הראב"ד מבני חבורה איכא למימר אף משום עירוב ומ"ד משום שיתוף אבל עירוב לא משום דמנחא בחצר ומאן דבעי פת בעי נמי בית וכן אמר הרשב"א וא"ד נשתתפו בפת והניחו הבית סומכין כו'.

ולהלכה אמר הרשב"א איכא דאמרי דלא סמכינן כלל אפי' בפת וא"ד נשתתפו בפת והניחו בבית סומכין עליו אף משום עירוב מפני שיפה כחו כו' אבל אין סומכין על עירוב במקום שיתוף כו' וכן על שיתוף יין:

ותרווי' לישני דהרשב"א כר"מ דאי כרבנן קאמרי או מערבין דסומכין על עירוב במקום שיתוף אלא כר"מ וחד לישנא כלישנא בתרא דשמעתין ואידך כלישנא קמא דשמעתין

ואע"ג דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן שאני הכא דרב הונא ורב יודא קיימי כוותי' דרב וכן אמר הרמב"ם כלישנא בתרא דהרשב"א דבפת סומכין על שיתוף במקום עירוב וביין אין סומכין אלא מתוך הדחק ובאותה שבת כי הא דירושלמי אלא הא דעירוב במקום שיתוף לא מייתי כלל כדאמרן. ולהרמב"ם ליכא למימר דאמר כרבנן וכלישנא בתרא. וסבר דרב גידל דוקא ור' יוחנן נמי כלישנא בתרא ס"ל וסתמא דחמש חצרות כיחידאה מתני לי' כדאמר הריטב"א דא"כ ביין דשרי מתוך הדחק דאותה שבת מנ"ל הא. אימא דירושלמי בפת אבל ביין דאפי' רבנן מודו דלא. מדוחק ואותה שבת נמי לא. אלא הרמב"ם כלישנא קמא וכר"מ ואע"ג דירושלמי בפת אמרו מדקאמר אבני חבורה שהיו מסובין נסמכין על שיתוף בשבת הראשונה מדוחק וסתם מסובין בפת מ"מ לתלמודא דידן דר"מ ביין הוא דפליג אמרינן הכי ביין והרז"ה והריטב"א אמרו הלכתא קמא וכר' יוחנן ואפי' ביין סומכין על שיתוף במקום עירוב וכן אמר הר"מ וה"ר מרדכי והרא"ש מיהא אי עביד ביין כר"מ לא מחינן בידי' כדאמר הריטב"א ולדידהו אע"ג דרב הונא ורב יודא קיימי בשיטתי' דרב אינהו תלמידי דידי' הוו ועל עירוב במקום שיתוף נמי לדידהו סומכין ולהרמב"ם לא משכחת לה ומסתברא כוותי' כדאמרן ומ"ד סומכין על שיתוף במקום עירוב אפי' מבתים לחצר א"צ לערב כרש"י והרמב"ם. וירושלמי מסייע להו דאמר לרבנן אם מערבין בחצרות מותרין בחצרות ואסורין במבוי מכלל דבעירבה כל חצר לעצמה עסקינן וקתני אם משתתפין במבוי מותרין כאן וכאן אלמא אפי' לעצמה לא צריכה ומ"ד פת אין יין לא בעי נמי בית כדאמר הרשב"א והניחו בבית ומ"ד אפי' ביין בית לא ידענא וירושלמי אמרה לא בעינן בית והרמ"א כתב בספרו ד"מ שלא פירשו הפוסקים דבעינן מיהא שיערב כל חצר בפני עצמה אלא היינו כשמשתתפין בדרך דין השיתוף שלא גבו השיתוף מכל אחד מבני החצר רק שאחד מבני החצר נתן לשיתוף כי זה דין השיתוף המוזכר בתלמוד ולכן כל חצר צריכין לערב בפני עצמה שלא ישתכח כו' אבל השיתוף הנהוג האידנא שכל אחד מבני החצר נותן לשיתוף ה"ז עירוב ושיתוף ביחד ואין צריך עוד לערב כלל כו' וכל הפוסקין שוין בדבר וכן הגיה בספר שיע וסיים בה והמברך הוי ברכה לבטלה. ואנן לא ידעינן מנ"ל להרמ"א הא. אילימא מהא דתניא חמשה שגבו את עירובן אחד מוליך ע"י כולן התם בעירבה כל חצר לעצמה ורצו לערב בחצר אחרת דרך פתחים וחלונות דלא בעינן עירוב אחר אלא אותו עירוב מוליכין לחצר אחרת וחדא עירוב הוי הלכך הואיל וחדא עירוב הוא באחד מבני העירוב דמוליך ע"י כולן מדילי' סגיא אבל שיתוף למ"ד אין סומכין על שיתוף במקום עירוב לא סגי דלא עבוד שיתוף אחר למבוי ואימא כולהי בעי יהבי הא חד לא. א"נ אימא מגו דאידך חצר אסרה עלה

במבוי ומזקיקתה לשיתוף בני חצר גופי' נמי אסרי אהדדי ובעי לשתופי כולהי כדאמרינן באחין דבאיכא דיורין ומוליכין עירובן לחצר אחרת. ותו אפי' תימא ה"נ ל"ש הנ"מ בעירבה כל חצר לעצמה והדר שתפי כיון דעירבו אמרינן האי שליחותא דכולהי עביד. אבל היכא דלא עירבו כי יהיב חד איהו הוא דשיתוף ואינך לא שתפו. והאי סומכין ואין סומכין הא שיתוף נמי לא הוי. אלא היכא דכולהי יהבו לשיתוף ולא עירבו בהא הוא דפליגי אי סומכין עליו במקום עירוב או לא ועלה הוא דדייקינן אי סמכינן עלי' אפי' אלעצמה. דאי לא יהיב אלא חד בהא לימא הרמב"ם דאפי' לא עירבה לעצמה סומכין הא שיתוף נמי ליכא ותנן בעה"ב שהי' שותף עם שכניו לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב אלמא שותפות דכולהי בעינן ותנן כיצד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר ה"ז לכל בני המבוי ומזכה להן. אלמא צריך לזכות לכל אחד:

ולא הוי שיתוף עד דמזכה לכל חד או דכולהי שותפין או דכל חד יהיב וכ"ת שאני אחד מזכה לכולן מהיכא דגבו מכל חד דהאי ידעי תינוקות והאי לא ידעי א"כ מבוי גופא נמי לא לישתרי בשיתוף דמזכה דלא ידעי לה תינוקות ור"מ חש נמי אשיתוף לתינוקות כדתנן חמש חצרות הפתוחות זו לזו כו' עירבו החצרות ולא נשתתפו במבוי חצרות מותרות ומבוי אסור ואוקימנא כר"מ מפני התינוקות ומדשרינן למבוי בשיתוף דמזכה מכלל דידעי לה תינוקות והכא משום דעירוב דחצר לא ידעי ומה לי מזכה מה לי גבו מכל חד. ותו אימא בעידנא דקא גבו ליתנייהו לתינוקות וכי מנח לי' התם הוא דידעי אבל לא מנח במצר אפי' גבו מכל חד נמי לא ואלא אי איכא למימר הכי איכא למימר הואיל ונהגו לסתופי במקום עירוב כמאן דמתני בהדיא דהא משום עירוב ומשום שיתוף הוא וכדאמר הריטב"א משמי' דרבותי' דאי אמר בהדיא דליהוי האי משום עירוב ומשום שיתוף ומנח לי' בבית שפיר דמי והא נמי לא מכרעא מיהא הא ודחיק לי' להרמ"א משום דאמרו דבעינן מיהא דלערב כל חצר לעצמה הא מדהר"י קארו שמיעא לי' וליתא דלרש"י והרמב"ם לא צריכא כדאמרן ולא אשכחן לבר מהריטב"א דליפלוג עלי' בהא ומ"ד סומכין בהא נמי סמכינן אשיתוף:

בירושלמי דפירקין אמתני' דחמש חצרות פתוחות זו לזו למאי דמתנינן אנן התם ופרקינן לה ש"מ דר' מאיר נמי לא קאמר אין סומכין על עירוב במקום שיתוף אלא בחצרות פתוחות למבוי אבל חצרות זו לפנים מזו ואינה פתוחה למבוי אלא החיצונה וחברותי' הולכין למבוי דרך עלי':

מודי ר"מ דאי עירבו הנך חצרות בהדי הדדי דא"צ להשתתף דכולהי כחדא חצר נינהו. ונ"מ למאן דאמר הלכה כר' מאיר ואין סומכין על עירוב במקום שיתוף דבהא סומכין:

הא דאמרו רבותינו בעלי התוס' דסופר או מלמד או בחורים אינם אוסרים אפי' שרויים בחדרים ועליות אמר הריטב"א גבי עובדא דהמן ב"ר ריסת"ק ולפי שיטה זו מה ששנינו האחים צריכין עירוב היינו בשאין אותם פתוחים לרשות אביהם שאם הי' סמוכין ופתוחים כו' אין צריכין עירוב ע"כ והשתא סופר ומלמד נמי כי קאמרי בפתוחים לבית בעה"ב אבל אינם פתוחים אוסרים. והוא שמוליכין עירובן למקום אחר ואיכא דיורין אחרים אבל עירוב בא אצלו או דליכא דיורין אפי' אינם פתוחים אין אוסרין דומיא דאחין ומסתברא דבאין סמוכין ופתוחין אחין דוקא קתני אבל אחר המקבל פרס ודאי לא דאפי' בנשים ועבדים מקבלי פרס פליגי ר"י בן בבא ור"י בן בתירה ובתלמיד אצל רבו איבעיא לן מכלל דאחר אפי' עירוב בא אצלו נמי אוסר והכא משום דפתוחין לביתו קאמרי ואע"ג דחדרים ועליות ממש אמרי פשיטא הנ"מ באחר אבל שכיר ולקיט וסופר ומלמד לא ובסופר ומלמד המקבלין פרס קאמרי וחלוקין מפתו שאינן סמוכין על שולחנו וכן משמע מדהריטב"א. ובפתוחין אפי' הסופר נותן עירובו ודיו דומיא דשכירו ולקיטו ואע"ג דאיהו טפל לבעה"ב כדאמור בתוספות גבי יורש. והריטב"א אמר זו דברי הר"י אבל מקצת רבותינו הצרפתים אומרים דע"כ לא אמרינן אלא בבן ועבד ותלמיד אבל ישראל המקבל פרס מאחר דכ"ע דאסר וחמשה שכירים גבי נכרי הוא דאמרינן דליכא מקום פתא ולא מקום לינה וקולה הוא דאקילו גבי שכירו ולקיטו של נכרי ומשלך נתנו לך וכו' וקם לי' הריטב"א בשיטתי' דעבדים דוקא קתני ור"י פליג בעבדים וסתם עבדים פתוחים לביתו ובתלמיד הוא דבעי הא אחר לא ואפי' פתוח וראוי לחוש לדבריו:

מתני': **לרש"י** דכ"ע אית להו הא דתניא חמשה שגבו את עירובן אחד מוליך לכולן והכא בין בעירוב בא אצלם בין במוליכין למקום אחר קמיפלגי ותרוי' חד טעמא הוא דב"ש סברי חלוקין ברשויות הן ואפי' מזו לזו אסור וה"ה כשעירוב בא אצלם ולא מיבעיא אם מוליכין עירובן למקום אחר:

וב"ה סברי מזו לזו מותרין וה"ה בא עירוב אצלם וכיון דלא אסרי אהדדי אפי' מוליכין למקום אחר אחר מערב לכולן כחמשה שעירבו והיינו דלא כלישנא קמא ולא כלישנא בתרא דמתניתא דשמעתין דללישנא קמא ב"ש במוליכין הוא דפליגי ולית להו הא דחמשה שגבו אבל בא אצלם מודו ב"ש וללישנא בתרא ב"ה בבא אצלם הוא דפליגי ולית להו הא דחמשה שגבו אבל כו' אבל במוליכין מודו ורש"י לטעמי' דאמר דכולהי אמוראי ודר"א הסבר דאמרי במחיצות פליגי פליגא אהך מתניתא כדאמר הריטב"א אליבי' בשמעתין:

אמר הריטב"א הא דרש"י אליבא דב"ש למאן דמוקים למתני' במחיצה עשרה אבל למאן דמוקים במסיפס אפי' לב"ש מותרין מזו לזו דאי איתא כל חבורה לעצמה נמי תיתסר דנפרץ במלואו למקום האסור לו והו"ל לב"ש למימר אסורין עד שיערבו וכו' וכן פי' הרשב"א ע"כ. ולמאי דאסיק דאף במסיפס מחלוקת נמי מצינו למימר כרש"י ולב"ש במסיפס ה"נ דכל חבורה לעצמה נמי אסורה והא דלא קתני אסורין עד שיערבו משום מחיצה עשרה קתני עירוב לכל אחד ואחד ולהודיעך כחן דב"ה דאפי' במחיצה יו"ד פליגי וכדאמרינן אמתניתא דר"י הסבר דפליג במחיצה להודיעך כחן דב"ה:

ומודים בזמן שמקצתן כו' אסיק הריטב"א מדאמרינן פשיטא ש"מ מקצת דחלוקין בחדרים צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואינך חלק במסיפס או במחיצה עשרה מותרין ומקצתן דקתני רבותא דהנך דאסירי קמ"ל סד"א ע"י אינך לשתרי כו' ע"כ. וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ב'):

גמרא: אף במסיפס מחלוקת וכ"ת טעמא דב"ש אתא לאשמעינן קמ"ל דאי תימא כלישנא בתרא דמתניתא דבעירוב בא אצלן מחלוקת מודו ב"ה במוליכין אף במסיפס דעירוב לכל חבורה וחבורה:

מחלוקת במחיצות המגיעות לתקרה כו'. ופליג אלישנא קמא דר"נ בין לב"ש בין לב"ה ואלישנא בתרא לב"ש:

דף עב:

לישנא קמא דר"נ ומ"ד במגיעות לתקרה מחלוקת דאתותבי לא ניחא לי' לפרוקי אליבי' ללישנא קמא דר"נ הא דאמר מחלוקת במסיפס במוליכין העירוב למקום אמר דב"ש סברי מסיפס אע"ג דבבא אצלן עירוב אחד לכולן במוליכין צריך עירוב לכל חבורה וחבורה וב"ה סברי מוליכין נמי עירוב אחד לכולן אבל במחיצות ד"ה במוליכין צריך עירוב לכל חבורה והא דתני ר' יודא הסבר בבא אצלן לא נחלקו על מחיצות המגיעות לתקרה דאפי' בא אצלן אסור על מה נחלקו בשאין מגיעות דב"ש סברי כיון דמחיצות נינהו אפי' בא אצלן עירוב לכל חבורה וב"ה סברי עירוב אחד לכולן בבא אצלן ולב"ש מוליכין מ"מ צריך עירוב לכל חבורה דלא אמרינן שליחותא דכולהי עביד ואיהו הוא דקא דייר כדא"ל אביי לרבה (מי שהוציאוהו מ"ט ב'.) ובמחיצות יו"ד אפי' בא אצלן אסור ולב"ה מסיפס אפי' מוליכין עירוב א' לכולן ומגיעות לתקרה אפי' בא אצלן עירוב לכל חבורה ומחיצות שאין מגיעות לתקרה בא אצלן עירוב א' לכולן מוליכין עירוב לכל חבורה. וחמשה שגבו דלא כחד וקסברי ב"ה אע"ג דחמשה שערבו כשהן מוליכין עירובן עירוב לכל אחד ואחד מסיפס עדיף כיון דליכא מחיצות יו"ד בית אחד הוא

ובבית אחד ודאי דלא צריך אלא עירוב אחד לבית ולמ"ד במגיעות לתקרה מחלוקת הא דאמר מחלוקת במגיעות לתקרה בבא אצלן אבל אין מגיעות לתקרה ד"ה בא אצלן עירוב אחד לכולן והא דתני ר"י הסבר במוליכין למקום אחר דמגיעות לתקרה דכ"ע עירוב לכל חבורה ובאין מגיעות פליגי וסברי ב"ש מגיעות לתקרה אפי' בא אצלן עירוב לכל חבורה ואין מגיעות בא אצלן עירוב אחד לכולן מוליכין עירוב לכ"ח וב"ה סברי בא אצלן מ"מ עירוב אחד לכולן ובמגיעות במוליכין עירוב לכ"ח ובאין מגיעות אפי' מוליכין עירוב אחד לכולן וחמשה שגבו דלא כחד וקסברי ב"ה אין מגיעות עדיפא מעירוב דבית אחד הוא וכן למ"ד אף במסיפס מחלוקת אי תימא דאיתותב לישנא דבמסיפס מחלוקת אימא לדידי' פליגי במסיפס במוליכין ובמסיבות בבא אצלן ולא תיקשי ליפלגי במסיפס להודיעך כחן דב"ש דר"י הסבר בבא אצלן קמיירי וכחן דב"ש נמי קמ"ל דבמחיצות אפי' בבא אצלן עירוב לכל חבורה ובמוליכין לא קמיירי מיהא הא לא קשיא אימא דעדיפא מינה משני מ"מ קשיא לאינך מאי תיובתא ולא ניחא לי' לפרוקי בהא חדא אפושי פלוגתא בתר טעמי לא מפשינן ותו אי אית להו הא דחמשה שגבו עירוב אחד לכולן אפי' בנגיעות לתקרה נמי אי בא אצלן עירוב אחד לכולן מוליכין נמי עירוב אחד כיון דלא אסרי אהדדי כמאן דעירבו דמי ואמרינן שליחותא דכולהי עביד ואי לית להו הא דחמשה שגבו דלא אמרינן שליחותא דכולהי עביד אפי' מסיפס נמי לא דאו עדיפא מעירוב ואיהו דקא דייר מיהא הא ליתא למאי דבעינן למימר קמן ללישנא קמא למ"ד במגיעות מחלוקת ותו כולהי דאמרי אבל בהא ד"ה משמע דליכא פלוגתא בהא כלל אלא בהא דאמר מחלוקת וכן ר"י הסבר דאמר לא נחלקו במגיעות לתקרה לית בי' פלוגתא כלל. וכן הנך תרי לישני דמתניתא דבד"א ללישנא קמא בבא אצלן ליכא פלוגתא ללישנא בתרא במוליכין:

בירושלמי אסיקו דלא פליגי אלא בפפיליונות יו"ד ואין מגיעות לתקרה והיינו דלא כרב נחמן אלא כר"י הסבר ור"י מחיצות דוקא קתני:

תנא בד"א כשמוליכין כו' כל היכא דאמרינן דלא אסרי אהא לטלטולי מזו לזו או כשהעירוב בא אצלן דלא צריכי לערב. כמאן דמערבי אהדדי דמי וכי אמרינן בי' כשמוליכין עירובן למקום אחר צריך עירוב לכל חבורה היינו טעמא כדא"ל אביי לרבה (דף מ"ט) לדידך קשיא ולשמואל קשיא איהו הוא דקא דייר איהו הוא דקא קני. ולא ס"ל הא דאהדר לי' רבה שליחותא דכולהי עביד. ובחמשה שעירבו ה"נ דבעי עירוב לכל חד וחד. וליכא לאפלוגי בה כלל. והיינו דאמרינן כמאן כב"ה כמאן דלא כחד מיהא אנשי בית אחד ל"צ אלא עירוב אחד דלא תקינו רבנן שני עירובין לבית אחד. וכדאמרינן גבי

אחין והא אחין כמאן דגבו דמי כו'. ואע"ג דגבי אחין מפלגינן היכא דישנים בבתיהם צריך עירוב לכו אחד וכי ישנים בבית אביהם עירוב אחד לכולן. ע"מ אפי' ישנים בבתיהן כיון דבעירוב בא אצלן א"צ לערב לא גרעי מגבו את עירובן. דכל היכא דלא אסרי אהדדי לא גרעי מעירבו וישנים בבית אביהן כבית אחד דמי. ולישנא קמא דהכא אתיא ככולהי תנאי וככולהי אמוראי ללישנא קמא דר"נ פליגי במסיפס וסברי ב"ש אע"ג דלא אסרי אהדדי וכמאן דעירבו דמי אם מוליכין עירובן למקום אחר אהניא להו מסיפס דלימא בי' איהו דקא דייר ולית להו הא דתניא חמשה שגבו עירוב אחד לכולן. וב"ה אית להו הא דתניא ואפי' מוליכין למקום אחר עירוב אחד לכולן. אבל במחיצה יו"ד ד"ה עירוב לכל אחד ואחד אפי' עירוב בא אצלן ואפי' מזו לזו אסור משום דמינה מחלקתן ועושה אותן דיורין מחולקין וכן למ"ד במחיצות שאינן מגיעות לתקרה מחלוקת קמיפלגי במוליכין למקום אחר ובהא דתניא קמיפלגי אבל מזו לזו או עירוב בא אצלן דכ"ע דלא אסרי אהדדי ולב"ש מוליכין בעי עירוב לכ"ת אפי' במסיפס כדקא מסיק ובמגיעות לתקרה דאמר דברי הכל עירוב לכל חבורה אפי' עירוב בא אצלן ואפי מזו לזו אסורי. ולמ"ד במגיעות לתקרה מחלוקת אפי' מגיעות לתקרה נמי מזו לזו או עירוב בא אצלן עירוב אחד לכולן ובמוליכין הוא דפליגי בהא דתניא חמשה שגבו וכו'. אבל אין מגיעות לתקרה דכ"ע עירוב אחד לכולן אפי' במוליכין למקום אחר. ואע"ג דבעירבו ס"ל לב"ש עירוב לכל חד. התם משום דאמרינן איהו הוא דקא דייר ואינך כי לא קא דיירי לא מערבי. אבל הכא אין מגיעות לתקרה כבית אחד דמי וכמאן דליתנייהו למחיצות ותרי עירובי בבית אחד לא תקינו רבנן. ולישנא בתרא דהכא הא דתניא חמשה שגבו כו' לית לי' הלכך אפי' לב"ה דלא אסרי אהדדי אהניא מחיצה יו"ד דלימא בי' איהו דקא דייר. ולישנא קמא דר"נ דלא כוותי' דאמר במסיפס הוא דפליגי ובמסיפס אי אסרי אהדדן כל חבורה לעצמה נמי אסירא דאיפרץ במילואי' למקום האסור ולימרו ב"ש אסורי' עד שיערבו כדאמרי הרשב"א והריטב"א ולישנא קמא דר"נ כלישנא קמא דמתניתא. ולמ"ד במחיצות שאין מגיעות לתקרה מחלוקת ואסיקנא דאף במסיפס מחלוקת לב"ש במסיפס אפי' כל חבורה לעצמה אסירא ולא קתני אסורין עד שיערבו משום מחיצה יו"ד דלא אסירא לעצמה קתני עירוב לכל חבורה ולהודיעך כחן דב"ה ובמחיצה יו"ד פליגי אי אסרי אהדדי אבל במגיעות ד"ה אפי' עירוב בא אצלן וכן מזו לזו אסור ואידך במגיעות פליגי אי אסרי אהדדי אבל באין מגיעות דכ"ע דלא אסרי אהדדי אבל במוליכין ד"ה בכ"מ אסור ואפי' במסיפס למ"ד דפליגי בי'

ואנן דקי"ל כי הא דתניא חמשה שגבו עירובן כשמוליכין עירוב אחד לכולן קי"ל כלישנא קמא דמתניתא וכב"ה וכמ"ד בשאין המחיצות מגיעות לתקרה מחלוקת הלכך כל שאין מגיעות לתקרה כבית אחד הוא ואפי' מוליכין למקום אחר עירוב אחד לכולן ובמגיעות לתקרה אמרו רבותינו בעלי התוס' במוליכין הוא דעירוב לכל חבורה ובבא אצלן א"צ לערב ובמחיצות גמורות דהו"ל חדרים ממש ועליות ממש אפי' עירוב בא אצלן אסור קם לי' הרא"ש וה"ר מרדכי בשיטתי' ואזדו אבתרי' ברי' הרב בעל הטורים והר"י קאר"ו ולא מסתברא דאי איכא לאפלוגי בין מוליכין דהכא למוליכין דחמשה שעירבו לא הוה אמרינן כמאן דלא כחד. (כאו כתב המחבר לעיין בנייר המונח ובעו"ה נאבד מאתנו וקבל על דאבדין). אלא ליבא לאפלוגי בי' כלל כדאמרן וכי אמרינן במגיעות לתקרה ד"ה עירוב לכל אחד ואחד אפי' בבא העירוב אצלן דכדיורין חלוקין ולא עירבו דמי ול"ש מגיעות לתקרה ל"ש חדרים ממש אוסרין אפי' מזו לזו וכן בעירוב בא אצלן וכן אמר הרמב"ם אם הי' מפסיק מחיצה המגעת לתקרה הרי כל חבורה כאלו היא בחדר בפני עצמה או בעלי' בפני עצמה לפיכך צריכין פת מכל חבורה וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ב') הי' המחיצות מגיעות לתקרה או אפי' תוך ג' לתקרה ה"ז מחיצה והרי אלו מחולקין וכל חבורה וחבורה כבית בפני עצמו ולפיכך צריכין עירוב להכניס מחבורה לחבורה ואם אחרים הביאו אצלם עירוב החבורה שנתנו אצלם העירוב פטורין אבל כל שאר החבורות צריכין ליתן עירוב ואי קשיא לך טעמא דב"ש אתא לאשמעינן תריץ ממילא שמעינן לב"ה כיון דבמוליכין פליגי ב"ה אף במוליכין עירוב אחד לכולן ס"ל דלא תימא בבא אצלן פליגי וכן אמר הריטב"א דאשמעינן אגב אורחי' דאפי' במוליכין כו' אמרי ב"ה כו' ומדתנן בזמן שמקצתן שרויין בחדרים או בעליות צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואמר הרשב"א עשו מקצת החבורות מחיצות מגיעות לתקרה ומקצתן לא עשו אותן שעשו ה"ה כמחולקין לגמרי וכו' אותן שחלקו חלקו וכו' וכן דייק הריטב"א מדפריך פשיטא דהנך דלא עשו פטורין כדאמרן. ש"מ דהכא אע"ג דאיכא דיורין לא אמרינן מגו ואפי' מוליכין למקום אחר עירוב אחד לכולן ולא דמי לאחין דהתם דיורין מחולקין והכא בית אחד הוא וכן כולהי רבוותאי לא נקטי בבבא דהכא אי איכא דיורין:

לרבנן דתוס' דאמרי במגיעות לתקרה לא צריך עירוב לכ"ח אלא כשמוליכין למקום אחר אבל עירוב בא אצלן לא. א"ה היינו דקאמר כמאן דלא כב"ש דאי כב"ש מאחר דשרו בבא אצלן הו"ל כגבו עירובן וקאסרי במוליכין גבו עירובן נמי במוליכין אסור לב"ה נמי נימא במגיעות לתקרה מדשרו בבא אצלן הו"ל כגבו עירובן ואסרי במוליכין מתניתא דלא כחד ואי הכא לא דמי לגבו עירובן לב"ש נמי אימא אפי' אין מגיעות לתקרה לא דמי וכן לאידך

לישנא דקאמר דלא כחד אלא מגיעות לתקרה הו"ל כחדרים ועליות ממש ואפי' בא אצלן צריך עירוב לכל אחד ואחד וה"ק ה' חבורות ששבתו כו' ב"ש אומרים אע"ג דלא אסרי אהדדי בבא אצלן עירוב אחד לכולן כשמוליכין למקום אחר צריך עירוב כו' דלא אמרינן שליחותא דכולהי קעביד וב"ה אומרים עירוב אחד לכולן דאמרינן שליחותא דכולהי עביד ומודים בכעין חדרים כו' כיון דאסרי אהדדי ואפי' בבא אצלן ור"י הסבר נמי קאמר לא נחלקו על המגיעות לתקרה מצריכין כו' משום דאסרי אהדדי ואפי' בבא אצלן על מה נחלקו על שאינן מגיעות לתקרה דלא אסרי אהדדי ובבא אצלן א"נ פליגי במוליכין ולאידך לישנא דפליגי בבא אצלן קסברי ב"ש אין מגיעות לתקרה נמי מחיצות נינהו ואסרי אהדדי והא דקאמר כמאן דלא כחד אע"ג דכב"ש מצי אתיא ושאני הכא דבא אצלן נמי צריך ואסרי נמי אהדדי מ"מ מאן משוי בהא פלוגתא בין ב"ש לב"ה ואיפכא א"נ כדאמר רש"י דמודו ב"ש דחד רשותא הוא ומ"מ עירוב בעי ובגבו עירובן הא עירבו אבל במוליכין למקום אחר אי הכא חדא רשותא הוא ליכא לאפלוגי דגבו עירובן נמי במקום אחר הא לא עירבו:

כמאן דלא כחד. אמר הריטב"א משמי' דרבותיו הא דלא אוקים הכא בדאיכא דיורין דברייתא פירושא דמתני' היא ובמתני' לא אפליג בין דאיכא דיורין אחרים לדליכא כו' כדמפליג גבי אחין מכלל דמתני' דסרקלין בין הכי ובין הכי אתניא ע"כ. ואנן לא ידעינן לה א"ה בין מוליכין למקום אחר לבא אצלן נמי הא לא מפליג כדקא מפליג גבי אחין ועדיפא מדיורין היא דהא בין מוליכין לבא אצלן מפליג בהדיא גבי אחין ומדלא מפליג בי' הכא לימא דל"ש ודיורין התם נמי לא מפליג בהדיא דאימא או שאין עמהן דיורין דקתני משום דכולה באותה חצר ובאין עמהן אחרים לא צריך לערובי כלל אבל מוליכין דצריכי לערובי אימא אע"ג דליכא דיורין אפרים ולחצר אחרת כיון דזקוקין לעירוב עירוב לכל חד בעו ובריית דאוקמה למתני' במוליכין למקום אחר דומיא דאחין אע"ג דלא מפלגא בי' אימא בדאיכא דיורין נמי דומיא דאחין אלא אתחזיא לן משום דקתני סיפא אבל אם היה עירובן בא אצלן ד"ה עירוב א' אחד לכולן טעמא דבא אצלן דלא זקיקי לעירובי כלל הא מוליכין אע"ג דליכא דיורין אחרים ומוליכין לחצר אחרת עירוב לכל אחד ואחד וכן לאידך לישנא קתני רישא בד"א כשהי' עירוב בא אצלן מכלל דאם לא בא אצלן מ"מ ד"ה צריכין עירוב לכל אחד ואחד ולא דמי לאחין דמתני' דקתני סיפא או שאין עמהן דיורין כדאהדר לי' רבה לאבייי. עוד איכא למימר הא דתנן ומודים בזמן שמקצתן שרוין בחדרים או בעליות שהן צריכין כו' מאי שהן צריכין שכולן צריכין אפי' הנך דלאו בחדרים ובעליות והכא במוליכין עירובן לאותן שבחדרים ומשום דאיכא דיורין בהדי'

אמרינן מגו ובריית דקתני במוליכין פליגי בדליכא דיורין דומיא דבריית' דחמשה שגבו דאי בדאיכא דיורין התנן מודו ב"ה ורנב"י דאמר אילימא חדרים ממש פשיטא משום דס"ל כאידך לישנא דאפי' בדליכא דיורין מודו ולא מיבעי' בדאיכ' דיורין אלא דלא אשכחן לן חבר דלימא בטרקלין בדאיכא דיורין עירוב לכל חבורה וחבורה ורבה נמי דס"ל כי' הא דחמשה שגבו ע"כ כלישנא קמא ס"ל ולא פשיט לי' ממתני' דטרקלין מכלל דמתני' אמקצתן דשרוין בחדרים קאמר כהרשב"א והריטב"א:

מתני': **עירובן** בא אצלן פירש רש"י עירוב כל החצר בא לביה אביהן מדברי רבינו נלמד בא לבית אביהן אין דאינהו בתר האי ביתא גרירי הא בבית א' מן האחין לא וצ"ת:

אמר הריטב"א מדקאמר רש"י וישנים בבתיהן שיש להם באותה חצר עצמה מכלל דכי דיירי בחצר אחרת אע"ג דדיירי בחדא חצר וישנים כל אחד בביתו לא אהני להו פרס אביהן ואוסרין זה על זה וכן פירשו המפרשים והדר דייק מלישנא דרב בי ר' חייא דרב אמר לחבריו על דיורין שלהן ולא על חצרו שר' חייא וכו' ע"כ. וקשיא לן תיפשיט דאפי' בחצר אחרת אהניא פרס דאבוהין ומדקא מיבעי' לן אב ובנו וכו' מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה או לא אי הוה כשתי חצרות פתוחות לתוכו מכלל דאב ובנו בשתי חצרות נמי לא אסרי אהדדי וכ"ת התם דליכא אלא אב בחצר אחת וחדא בן בחצר הא בתים פתוחין לחצר בעינן וליכא וכ"ת התם באוכלין על שולחן אביהן ממש חדא הא כולהי שמעתין דומיא דמתניתין קנקיט ואזיל ותו אי אוכלין ממש מאי איריא אב ובנו אחריני נמי הא קי"ל כרב דאמר מקום פתא גרים ואע"ג דאיכא לאוקמא התם באב ובנו בחצר אחד ואחרים בחצר אחרת וקאמר מבוי שלהן שחצרם אחד משתי החצרות וקמיבעי' לי' אי הוה בתים פתוחין לחצר דשני בתים לכל חצר בעינן הכא מי הוו כשני בתים או כבית אחד הא כולהי רבוותאי ורש"י והריטב"א גופי' פירשוה אשתי חצרות וניחא לן התם אימא ה"נ דאחין דבחצר אחרת בעו עירובי בהדי הדדי דאין פרס אבוהין דבחצ' אחרת מהניא להו בחצרן למישווינהו חד ומ"מ לגבי מבוי אימא כחדא חצר הוו דהא רשות אבוהין במבוי לא אסר עלי':

גמרא: **שמעת** מינה מקום לינה גורם דאי מקום פתא גורם אפי' אחרים ואפי' אוכלין כל אחד מכככרו בבית אחד וישנים כל אחד בבתיהן אין אוסרין כלל דלא אסר אלא מקום פתא ואפי' מוליכין ויש עמהן דיורין נמי כאלו לא היה להם בחצר אלא אותו בית:

אמר ר"י אמר רב במקבלי פרס ושלש מדות בדבר אינם אפי' מקבלים פרס או אנשים אחרים אע"פ שישנים בבית אחד ואוכלין כל אחד בבתיהן מקום פתא גורם ואוסרין זה על זה אפי' אין עמהן דיורין בחצר או עירוב בא אצלן צריכין עירוב לכל אחד ואחד

אוכלין בבית א חד אפי' אחרים וכל אחד אוכל מככרו אע"פ שישנים כ"א בביתו אינם אוסרין כלל ואפי' מוליכין למקום אחר ויש עמהן דיורין עירוב אחד לכולן כאלו לא היה להם אלא אותו בית וכן מקבלים פרס בן מאביו ותלמיד מרבו ואשה מבעלה לר"י בן בתירה או עבד מרבו לר"י בן בבא אם שנים בבית אביהן או רבן אע"פ שאין מקום הלינה גורם הואיל ושניהן בהן שמקבלין פרס וישנים כולן בביתו אע"פ שמוליכן למקום אחר ויש עמהן דיורין עירוב אחד לכולן מקבלים פרס וישנים כ"א בבתיהן אם עירוב בא אצלן או שאין עמהן דיורין אין צריך לערב אם מוליכין למקום אחר עירוב לכל אחד ואחד ולא שנו אלא אלו אבל אחרים המקבלים פרס אין הפרס מעלה להם ולשמואל ישנים בבית אחד אע"פ שאוכלין כל אחד בבתיהן ואין מקבלים פרס או אחרים אינן אוסרין כלל ואפי' מוליכין למקום אחר ויש עמהם דיורין כאלו לא היה להם אלא אותו בית ישנים כל אחד בבתיהן אם אוכלין בבית אחר אמרו הרז"ה והריטב"א מודי שמואל דמקום פתא אהניא לעירוב בא אצלן או אין עמהן דיורין דלא גרע ממקבלי פרס לרב ואמר הרז"ה הא דאמר שמואל מקום לינה אף מקום לינה והריטב"א אמר אמר הר"א אף מקום לינה וה"ה מקום פתא ומדהרועים אותבינן לתרוי' ואמר עלה הריטב"א והנכון דברים כפשטן דלשמואל אין מקום פתא גורם לגמרי אלא דאהני מאי דאהני קבלת פרס לרב וקושיין מהרועים לרב כו' ע"כ והיינו דהרז"ה והנך רבוותאי מתניתין קשיתי' דקתני אם היה עירובן בא אצלן או שאין עמהם דיורין א"צ לערב והא הכא ישנים בבתיהן ותיקשי לשמואל ולדידהו אע"ג דלשמואל מקום לינה בחצר חברו אוסר ואע"ג דלית לי' התם מקום פתא וה"נ כי אכלי בבית אחד ליהוי כמאן דלית להו מקום פתא לנפשי' ותיתסר מקום לינה דידהו שאני הכא הואיל ואית להו בהאי חצר מקום פתא בהדי הדדי גרעא למקום לינה דאית להו לנפשי' ואף להריטב"א והרז"ה דשמואל לאו אף קאמר ומקום פתא בחצר חברו לא אסר ומקום לינה לחוד אסר מ"מ כי אית להו הכא ביתא חדא למקום פתא מגרע קגרע למקום לינה ולדידהו איכא למימר לשמואל מתניתין אוכלין על שולחן אחד ממש דמקום פתא במוליכין למקום אחר לא מהניא אבל מקבלי פרס לא מהני מידי אף לעירוב בא אצלן מיהא מדתניא גבי נשים ועבדים מקבלין פרס כי היכי דלא תיקשי לשמואל צריכין למימר מודי שמואל דמקבלי פרס נמי מהניא לעירוב בא אצלן ואי מתני' במקבלי פרס אחין דוקא קתני ואי באוכלין ממש אפי' אחרים נמי דמקום פתא לשמואל נמי אהניא לעירוב בא אצלן ואחין דקתני אורחא דמלתא קתני. והא תרגימנא מלת' דרבנן קמאי ואנן מסתבר' לן דמקום פתא דרב ושמואל לא דמי להא דמתניתין דהתם כל חד אכיל מככרי' וסבר שמואל אפי' עירוב בא אצלן עירוב לכל אחד ואחד וכי היכי

דלרב מקום פתא דוקא ה"נ לשמואל מקום לינה דוקא ודמתניתין באוכלין על שולחן אביהן ממש אפי' לשמואל כשותפין בפת נינהו וכי הא דבני חבורה שהיו מסובין דא"ל משום עירוב ולא פליג שמואל עלי' ובירושלמי אייתוה לעובדא דהיו מסובין כו' ושרא להו שמואל ושותפות ודאי מהניא כדתנן בעה"ב שהיה שותף לשכניו א"צ לערב אע"ג דהתם בשיתוף מבוי ה"ה בעירוב חצר בשיתוף פת והיינו טעמא דעירוב דמשתתפין בפת וכדאמרינן בשמעתין והרי נותן את עירובו דמשחינן לי' תחומי' מעירובי' אלמא עירובי' לא עדיפא מפתא דעלמא ולשמואל עירוב היכי מהניא אלא משום דשותפות דפת היא והיינו טעמא דבני חבורה ולמ"ד מקום פתא גורם הכא אפי' מוליכין עירובן למקום אחר ואע"ג דאיכא דיורין ולא אמרינן נגו דהני אסרי הני נמי אסרי דהני אחין במאי ליסרו אי במקום פתא דידהו הא כולהי במקום אחר אכלי או במקום לינה דישנין בבתיהן מקום לינה לא אסר כלל. ולמ"ד מקום גינה גורם מקום לינה דידהו הא אסרא אלא דשותפין בפת נינהו ושותפין לא עדיפי מעירבו וכי היכי דבעירבו היכא דאיכא דיורין אמרינן מגו דהני אסרי הני נמי אסרי ה"נ בשותפין כשמוליכין עירובן למקום אחר ואיכא דיורין צריכין עירוב לכל אחד ואחד והיינו דאמרינן ש"מ מקום לינה גורם הלכך אפי' אוכלין על שולחן אביהם ממש מוליכין למקום אחר ואיכא דיורין צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואם עירובן בא אצלן או שאין עמהן דיורין אין צריך לערב משום דהוו שותפין בפת ושותפין אין צריכין לערב והא דתנן בעה"ב שהיה שותף לשכניו א"צ לערב וכן בני חבורה שהיו מסובין על שולחן אחד בשאין עמהן דיורין אחרים ומדתניא גבי נשים ועבדים מקבלי פרס אמרינן מודי שמואל דבאחין ודדני להו אפי' מקבלי פרס מהניא. ומתני' בין במקבלי פרס בין באוכלין ממש ובאוכלין ממש אפי' אצל אחר ומקבלי פרס אחין דוקא והנך דקתני בברייתא אבל אחר לא דלאו שותפין נינהו כדאמרו בירושלמי למ"ד מקום פתא גורם מ"מ אינן שותפין במה שהן אוכלין ומשני שאין אביהן זכה להן אלא במה שהן אוכלין בלבד ובמקבלי פרס באחין ובהנך דאמרינן לא פליגי רב ושמואל וקסבר שמואל הנך דמקבלי פרס עדיפי ממקום פתא דכל חד אכיל מככרי' דהתם כשותפין נינהו והכא מקום לינה גורם ולא מקום פתא. ולרב מקום פתא עדיפא דהכא מקום פתא גורם ולא מקום לינה התם לא הוי מקים פתא ממש. ואע"ג דפריקו בירושלמי למ"ד מקום פתא גורם דלא הוו שותפין מ"מ קצת שותפין הוו ועדיפי לשמואל ממקום פתא דעלמא דלאו שותפין נינהו כלל ולשמואל שלש מדות בדבר ישנים בבית אחד אפי' אוכלין כל אחד בבתיהן ואפי' מוליכין למקום אחר ואיכא דיורין עירוב אחד לכולן ישנים בבתיהן אם כל אחד אוכל מככרו אפי' בבית אחד ואפי' עירובן בא אצלן

צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואם אוכלין על שולחן אחד אפי' אצל אחר או בן ותלמיד ואשה למר ועבד למר אפי' מקבלין פרס אין עמהן דיורין א"א לערב מוליכין למקום אחר עירוב לכל אחד ואחד:

דף עג.

הרועים ואע"ג דבעידנא דקדיש היום לא הוה במקום לינה וליכא לא עירוב ברגליו ולא עירוב בפת הואיל ומקום לינתו מידע ידיע ואנן סהדי דהתם ניחא לי' קני התם וכן בהנהו דבי רב דבייתו בבי רב אע"ג דלא הוו התם בה"ש:

בנשים ובעבדים אמרו הרמב"ם והרא"ש הלכה כדברי שניהם להקל והרז"ה והרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ב') אמרו הלכה כר"י בן בבא דמפרש רב אליבי' ואמר הרשב"א נשים הרי הן כנכריות וכל אחת אוסרת על צרתה ואפי' עירוב בא אצלן ע"כ. ומשום דברייתא בגוונא דמתניתין ובעירוב בא אצלן עסקינן ואמר הריטב"א כן דעת כל הפוסקים כר"י בן בבא ואיבעיא לן נשים המקבלות פרס מבעליהן וישנים בבית אחד מהו ע"כ לא פליגי ר"י בן בבא אלא בישנים בבתיהן דומיא דמתני' אבל ישנים בבית אחד דבאחין אפי' מוליכין למקום אחר עירוב אחד לכולן ה"נ ל"ש או דלמא כיון דפרס לא אהניא בהו כי ישנים בבית אחד מאי הוי הא קי"ל מקום פתא גורם:

ה' נשים כו' ה' עבדים ל"ש אלא אשה לאשה ועבד לעבד אבל אשה ובעלה ועבד ורבו לא אסרי אהדדי תדע דקתני ה' ולא קתני אשה מקבלת פרס מבעלה ועבד מרבו ואע"ג דאיכא למימר כח דהתירא קמ"ל דאפי' בהא מתיר בנשים ומר בעבדים מ"מ דוקא משמע ולא אמרן אלא מקבלי פרס אבל אשה הניזונות ממעשי ידי' ועבד העושה בשכר ונזון משל עצמו דכ"ע אשה ובעלה עבד ורבו אוסרין זה על זה. ואשה ובעלה ועבד ורבו מקבלין פרס לא אמרן אלא בעירוב בא אצלן או שאין עמהן דיורין אבל מוליכין למקום אחר עירוב לכל אחד אע"ג דמתניתין אחין קתני הא תניא אב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהן דיורין ה"ה כיחידים וא"צ לערב הא יש עמהן דיורין ומוליכין לא והני נמי כהני דמיין ולמאי דפרישן התם ליכא למישמע מינה מיהא מדקאמ' אשה אצל בעלה ועבד אצל רבו פלוגתא דר"י בן בתירא ור"י בן בבא משמע אפי' אשה ובעלה ועבד ורבו כה' עבדים וה' נשים דמיין:

תרגמא הריטב"א טעמא דנשים משום דאשתו כגופו וביאתה וחליצתה של אחד מהן פוטרת צרתה וטעמא דעבדים דככיסו הן ולא עבדים עבדים ממש אלא כל המשרתים אותו ואמר הריטב"א ש"מ מהא אינש אחרינא דעלמא דכ"ע דלא ולאפוקי מהר"י דשרי בסופר או מלמד או בחורים שהשאיל להם דירתו וכו' דסתם נשים ועבדים בחצר שלו

וביש דיורין אחרים אפי' נשים ועבדים אוסרין וכו' והרשב"א אמר (עה"ק שער ד' סי' ב') בעה"ב שהשאיל חדרים בביתו ואוכלין שם לעצמן יש מגדולי המורים שהורה שאין אוסרין עליו שלא השאילן לאסור עליו וה"ה אצלו כשכירו ולקיטו ויראה לי שהן אוסרין עליו לא יהא השואל קל יותר מעבדו שאם אינו מקבל פרס אוסר וכו' ומדבריו למדנו דהר"י אף באין מקבל פרס ולא דמי להנך דהכא דאוכלין וישנים בבתיהן אבל התם ביתו הוא והשאיל להן לא השאילן לאסור עליו ואיהו נמי לא פליג עלי' דהר"י אלא באין מקבל פרס אבל במקבל פרס מודי דשואל כעבדו מיהא הנ"מ בעירוב בא אצלו או דליכא דיורין הא איכא דיורין ומוליכין למקום אחר צריך עירוב לכל אחד ואחד מדקאמר לא יהא השואל קל מעבדו ובעבדו נמי במוליכין עירוב לכל אחד בעי ושלש מחלוקת בשואל להר"י אפי' אין מקבלים פרס ואפי' מוליכין למקום אחר א"צ עירוב דעדיפי מהנך ולהריטב"א אפי' מקבלים פרס ואפי' עירובן בא אצלן צריכין לערב ולהרשב"א כעבדו דאי מקבלין פרס ועירוב בא אצלן א"צ לערב ואם לאו צריכין לערב:

והא אחין דכי גבו דמי אע"ג דבאחין נמי שאני בין היכא דישנים בבתיהן להיכא דישנים בבית אחד דאפי' מוליכין למקום אחר עירוב אחד לכולן ואימא חמשה שגבו עירובן לישנים בבית אחד דמיא מסתברא לי' דכל היכא דכי עירוב בא אצלן או אין עמהן דיורין אחרים לא צריך לערובי לא גרע מעירבו ואי אמרת בעירבו עירוב אחד לכולן ה"נ ל"ש אלא לאו עירבו נמי כי מוליכין למקום אחר עירוב לכ"א ואחד וישנים בבית אחד דלא צריכי דעדיפי מעירבו דכבית אחד דמי כמקום פתא למר ומקום לינה למר:

הכי נמי מסתברא כו' אבע"א בין לרבה בין לאביי מתני' באותה חצר ואביי לא אסיק אדעתי' משום מגו אלא במוליכין למקום אחר משום דהוזקקו לעירוב צריכין עירוב לכל אחד ואחד ובאין עמהן דיורין אחרים אין צריכין לערב דלא הוזקקו לעירוב וחצר אחרת נמי הא הוזקקו לעירוב ורבה קא אהדר לי' הב"ע דאיכא דיורין ומשום מגו וקאמר ה"נ מסתברא דמתניתין באותה חצר ובדאיכא דיורין מדקתני סיפא או שאין עמהן דיורין מכלל דרישא ביש עמהן דיורין וה"נ מסתברא דקאמר לאו לאפוקי מדאביי דאביי נמי בדאיכא דיורין הוה מוקים לה אלא ס"ד דלאו משום מגו הוא דאסרי אלא הואיל ואיכא דיורין הוזקקו לעירוב אלא קאמר ה"נ מסתברא דלא תימא רישא אפי' לחצר אחרת ואע"ג דליכא דיורין וקאמר מדקתני סיפא או שאין עמהן דיורין א"צ לערב מכלל דרישא דקתני צריך ביש עמהן דיורין וכיון דבדאיכא דיורין עסקינן אמינא לך טעמא משום מגו אבל היכא דליכא מגו ל"צ ודוחק ואי קשיא בשתי חצרות נמי נימא מגו דהנך דאידך חצרי אסרי אהנך דהאי חצר הנך דהאי חצר נמי אסרי אהדדי באידך חצר מי דמי התם

דבמקומן שרו הו"ל כולהי כחד וחד מיני' שליחותא דכולהי עביד הכא אמרינן מגו למיסרי' אף במקומן ולא הו"ל כחד כלל ואבע"א לאביי רישא בין מוליכין לאותה חצר בין מוליכין לחצר אחרת ולאביי ה"ק אימתי בזמן שמוליכין למקום אחר ל"ש לאותה חצר בדאיכא דיורין ל"ש לחצר אחרת בדליכא דיורין אחרים באותה חצר וליכא מגו כיון דהוזקקו עירוב עירוב לכל אחד בעינן אבל אם היה עירובן בא אצלן או שאין עמהן דיורין חצר ובאותה חצר דבהנך תרי גווני אין מוליכין עירובן למקום אחר ולא הוזקקו לערב א"צ לערב ואהדר לי' רבה הב"ע דאיכא דיורין ובחותה חצר מגו דהני אסרי מזקיקין אותן לעירוב במקומן הנך נמי אסרי אהדדי וצריכין עירוב לכל אחד וא' ה"נ מסתברא דבדליכא דיורין לא קמיירי מדקתני סיפא או שאין עמהן דיורין בחצר א"צ מכלל דרישא בדאיכא דיורין ואבע"א דלא כהריטב"א דאייתינן מלתי' במתני' אלא אפי' דיירי בחצר אחרת נמי לא אסרי אהדדי בדליכא דיורין בהדי' ולאביי למקום אחר לחצר אחרת משמע לי' ואע"ג דליכא דיורין בהדי' בהאי חצר איכא באידך חצר וה"ק אימתי בזמן שמוליכין עירובן במקום אחר ואע"ג דהכא ליכא דיורין וליכא מגו הואיל וזקיקי לעירוב צריך עירוב לכל אחד ואחד אבל עירובן בא אצלן דלא זקיקי לעירוב או שאין עמהן דיורין בחצר שרוצין לטלטל כגון אב ובניו הדרין בשתי חצרות ותו ליכא דיורין לא הכא ולא הכא א"צ לערב ורבה אהדר לי' הב"ע דאיכא דיורין בהדי' ומתני' באותה חצר וסייעי' מסיפא מדקתני בחצר ש"מ באותה חצר קאמר דאי איתא ליתני או שאין עמהן דיורין בחצר ל"ל א"נ ליתני בחצרות:

דאכלי נהמא בבאגא כו'. ולא חיישינן להיכא דהוו בה"ש כדאמרן גבי רועים:

בההוא אנן סהדי כו' אמר הריטב"א ושמעינן מכולה שמעתין לא סוף דבר גורם מקום פתן או מקום לינתן אלא היכא דידעינן דניחא לי' דליהוי מקום פתן או מקום לינתן וכדתריצנא נמי בההיא דרועים כו' ע"כ. וכי פליגי רב ושמואל בדליכא הוכחה דניחא להו במקום אחר אבל היכא דמקום פתא במקום אחר ומקום לינה במקום אחר ואנן סהדי דניחא לי' דליהוי תרוי' בחדא כל היכא דניחא לי' מהתם משחינן תחומי' והתם הוא דאסר בחצר דערובי חצרות ותחומין דמיין אהדדי בהא כדאותבינן מההיא דהרועים אדרב דבחצר:

וקשיא לשמואל דאמר מקום לינה גורם והרי נותנין את עירובן אע"ג דבייתי בבתי' לא אסרי וכדאקשי בתחומין דתחומין וחצרות דמיין אהדדי מדאותבינן מההיא דרועים לרב וניחא מודי שמואל בפתח דשותפי כיון דמשתתפי אהדדי תו לא אסרי וכי קאמר שמואל בכל אחד אוכל מככרו בבית אחד כדאמרן:

בההיא ניחא לי' בהדא ניחא לי' איבעיא לן אכיל נהמא בבאגא וביית בבאגא אלא דאורחי' למיבת בבי רב והאידנא דחיק לי' למיבת בבאגא ובצפרא אזיל לבי רב כי אמרינן אנן סהדי היכא דבשבתא נמי עביד חדא מיני' או אכיל פתא או ביית אבל הכא דמקום פתא ולינה תרוי' בבאגא הוו מבאגא משחינן לי' או"ד בתר אורחי' אזלינן ואמרינן אנן סהדי ואת"ל בתר אורחי' אזלינן וכדתניא ברועים וקייצים בזמן שדרכם היכא דאורחי' למיכל ולמיבת בבאגא ולמיזל בצפרא לבי רב ואנן סהדי דאי ממטי לי' ריפתא והוה מצי למיבת בבי רב טפי ניחא לי' מאי מי אמרינן באידך אנן סהדי אבל בכה"ג לא אמרינן או דילמא לא שאני:

כרבים דמי כו' מתחזיא רמי ב"ר חמא לרב אדא ב"ר אהבה קמיבעיא לי' דתנן בשלהי פירקין ואם היו של יחידים א"צ לערב וא"ר אדא ב"ר אהבה היו ג' אסורין הואיל ואני קורא בהן רבים בחיצונה ופירש רש"י ובתוס' והריטב"א ג' בין שתיהן שנים בחיצונה ויחיד בפנימית אסורין בני החיצונה הואיל ואני קורא בהן רבים בחיצונה וטעמא משום דגזרינן דלמא אתי למימר כי היכי דאיכא תרי בחיצונה איכא נמי תרי בפנימית כדפרישו בתוספות וכדאמרינן התם לר"א מ"ש ישראל דלא אסר מאן דידע ידע ומאן דלא ידע סבר עירובי עירב אבל נכרי אי איתא דאוגיר מיפעא פעי מכלל דלרב אדא דאסר אפי' בישראל בישראל נמי חיישי' למאן דלא ידע וסבר דאיכא תרי בפנימית וקא מיבעיא לי' לרמי בר חמא אב ובנו בחיצונה כרבים דמי וקורא אני בהן רבים בחיצונה דאתי למימר כי היכי דאיכא תרי בחיצונה איכא נמי תרי בפנימית ותרי דפנימית אימא נכרים נינהו ולא עירבו או"ד כיחידים דמו ולא גזור בהו צריכין לערב חיצונה בהדי פנימית אי אין צריך וא"ל תניתוה הרי הם כיחידים וסתם יחידים בכל מקום משמע דאפי' להא מילתא לא קרינן להו רבים ובריייתא לא תיקשי לשמואל דאמר אפי' שנים אחרים בחיצונה לא אסרו דברייתא לאו הא אתיא לאשמעינן אלא דהרי הם כיחידים ולא צריכי עירובי אהדדי ואפ"ה מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה ותיפשוט מינה מיהת לרב אדא דבכ"מ הן כיחידים ולהריא"פ והרמב"ם דאמרי ג' בג' חצרות ופירשה הריא"פ היו כולן שלשה חצרות ובכל חצר דר אחד שנמצאו כולן שלשה אסורין הואיל ואני קורא רבים בחיצונה דכל שלשה רבים הם וכיון ששלשה דורסין בחיצונה ה"ה רבים ואסורין וקמיבעיא לי' אי תרי מיני' אב ובנו חד בחיצונה ואידך בהדי אחר בתרתי פנימית כרבים דאמי הואיל ותרוי' דתרתי פנימיות אסרי אהדדי מחזי כרגל האסורה במקומה או כיחידם דמי דהנך ג' דחיצונה דקרית להו רבים משום דכל שלשה רבים הן לא הוו אלא שנים דאב ובנו כיחיד הן

ומאן דחזי שלשה בחיצונה מאן דידע ידע ומאן דלא ידע סבר אב ובנו הוו בתרי פנימיות ופשיט לי' מברייתא דסתם יחידים בכל מקום משמע:

והלכתא כרב באיסורי דמקום פתא גרים וארבעה מדות בדבר שהן שלשה כדאמרן שלשה יש בהן דין פרס לענין עירוב בא אצלן או שאין עמהן דיורין א"צ לערב אב ובנו הרב ותלמידיו אדון ומשרתיו ובעל ונסיו להרז"ה והרשב"א והריטב"א אע"פ שמקבלות פרס או אין עמהן דיורין אוסרין זו על זו ולהרמב"ם כאב ובנו הן ואין אוסרין ואם ישנות בבית אחד להרז"ה ודעמי' איבעיא לן ומסתברא דל"ש ובהא נמי אסרי אהדדי ואם אב בחצר אחד ובניו מקבלי פרס בחצר אחרת מספקא לי' להריטב"א אי מהני פרס דאבוהן דבחצר אחרת למישווינהו בהאי חצר חד ולישני' משמע דלא מספקא לי' אלא בישנים בבתיהן אבל ישנים בבית א' מהני ואבוהן ודאי דלא אסר עלי' במבוי ומי שיש לו בית בחצר חברו אינו אוסר אלא מקום פתא ואי מקום פתא בבית זו ומקום לינה בבית זו ואנן סהדי בחדא מיני' דבהאי ניחא לי' דליהוי תרוי' האי דניחא לי' בי' הוא דקגרים בין לקולא בין לחומרא וכן לענין תחומין מהאי דוכתא משחינן לי' תחומא ואע"ג דלא הוו התם בה"ש והשואל בית מחבירו וכן סופר או מלמד או בחורים שלש מחלוקת בדבר כדאמרן ומבוי של כולן ניתר בלחי וקורה אותן מקבלי פרס והפרס עושה אותן אחד בעירוב בא אצלן או אין עמהן דיורין וכן חמשה שעירבו כשמוליכין עירובן למקום אחר אם מקבלי פרס אין אחרים עמהן בחצר וחצרן הותרה להן בלא עירוב ומוליכין עירובן לחצר אחרת וכן בעירבו אם כל בני החצר עירבו ומוליכין לחצר אחרת א"צ אלא עירוב אחד לכולן אבל אם לא הותרו כולן בחצרן כגון מקבלי פרס שיש עמהן אחר בחצר שאוסר עליהן ומוליכין העירוב לבית האחר באותה חצר מגו דאסר עלי' איהו ומזקיקן לעירוב אינהו בהדי הדדי נמי אסרי אהדדי וצריכין עירוב לכל אחד ואחד וכן כשמוליכין עירובן לחצר אחרת הן והאחר צריכין עירוב לכל אחד ואחד משום דאחר אוסר עליהן בחצרן ומזקיקן לעירוב בחצרן אינהו בהדי הדדי נמי אסרי אהדדי. וצריכין עירוב לכל אחד ואחד ואם עירוב של חצרן בא אצלן יכולין ליטול את העירוב ולהוליכו לחצר אחרת כיון שעל ידי אותו עירוב נעשו אחד בחצרן וכן חמשה שגבו עירובן וחמשה לא עירבו ומוליכין עירובן לחצר אחרת להתיר חצרן וחצר אחרת צריכין עירוב לכל אחד ואחד ואפילו חמשה שעירבו בחצרן צריכין להוליך עירוב לכל אחד ואחד דאכתי לא אשתרו בחצרן והנך דלא עירבו מזקיקין אותן לערוב בחצרן מגו דהני אסרי עלי' בחצרן אינהו נמי אסרי אהדדי בחצרן וצריכין עירוב לכל אחד ואחד להתיר חצרן וחצר אחרת ולא מיבעיא מיליכין באותה חצר דכל עירובי החצר צריכין להניח בבית אחד ובכלי אחד

כדאמרינן במי שהוציאוהו בשמעתא דג' חצרות הפתוחות זו לזו מיהא אם מקבלי פרס בחצר אחת ואחרים בחצר אחרת ובאין להשתתף במבוי מסתברא דלא אמרינן מגו דהנך דחצר אחרת אסרי עלי' במבוי ומזקיקין אותן לשיתוף אינהו נמי אסרי אהדדי וצריכין שיתוף מכל אחד ואחד דא"כ בכל שיתוף המבוי נמי נימא אע"ג דעירבו כל החצרות לעצמן צריכין שיתוף לכל אחד ואחד מכל בני החצרות מגו דאידך חצר אסר עלי' במבוי ומזקיקתה לשיתוף אלא לא אמרינן מגו אלא בחצרן בלבד:

דף עג:

מתני': **שהמבוי לחצרות כו'** פירש רש"י ול"ת דלא דמי דבית וחצר זו רה"י וזו רה"ר אבל חצר ומבוי שניהן רשויות של רבים הן ותידע דלר"ש רשות אחד הן לכלים ששבתו בתוכן קמ"ל שהמבוי לחצרות לגבי כלים ששבתו בתוך הבית א"נ לרבנן ואפילו לכלים ששבתו בתוכן:

גמרא: **מני ר"מ היא כו'** כבר תרגימנא לשמעתין בפלוגתא דר"מ ורבנן בפירקין דמייתי לה אמתני' דבעה"ב שהיה שותף לשכניו:

והא דאמור בתוס' משמע לי' ואם נשתתפו בכל ענין והא דאמרינן אתאן לרבנן להך לישנא דאמר ביין כ"ע לא פליגי על כורחך הכא בפת קאמר אלא דלהך לישנא מוקים למתניתא דר"מ ורבנן נמי או משתתפין בפת אבל להך לישנא דבפת כ"ע לא פליגי סתם נשתתפו ביין קאמר ועוד דטרחינן לאוקמא מתני' במאי דמצינו ברויחא וכי לא אשכח ברויח אוקמינן בדוחקא וכי מוקמינן כולה ר"מ ברויחא מתוקמא ונשתתפו אפילו ביין:

והריטב"א אמר למ"ד בפת כ"ע לא פליגי הומ"ל ואם נשתתפו בפה כו' אלא כיון דסתם שיתוף ביין ניחא לי' לתרוצי הכי דסליק תירוצ' אף למ"ד ביין כ"ע לא פליגי ואנא לא ידענא מכדי הריטב"א הוא דאמר כרש"י דבבית מהני אף לשיתוף ולדידי' לא משכחת לר"מ שיתוף בלא עירוב אלא בדלאו פתוחות וכדאמרינן התם וכן אמר התם הריטב"א גופי' ואי כר"מ האי שיתוף עירוב הוא.

שכח אחד מבני חצר כו' אמר הריטב"א פירש"י שלא עירב עם בני חצרו והכין ודאי משמע האי לישנא ולדעתין לאו לישנא משמע הכי אלא על כורחך הכי הוא דאי עירבו לעצמן לערב זו עם זו לא צריך כל אחד דהא חמשה שגבו עירובן כשמוליכין עירובן למקום אחר עירוב אחד לכולן:

וכן הא דקשיא לי' לרבנן נמי לא תהני על עצמן וכן הא דקשיא לי' בשכח אחד ולא נשתתף נמי נימא רובה שתוף כבר תריצנא התם בפלוגתא דר"מ ורבנן:

כל שיתוף שאין מכניסו כו' למאי דפירשנא בפלוגתא דר"מ ורבנן רב לר"מ קאמר דאי לרבנן ליקני להו משום עירוב וסומכין על עירוב במקום שיתוף. א"נ אפילו לרבנן ובשנשתתפו ביין ולא תני פתוחות דמתניתין ר"מ היא דלא מהני עירוב במקום שיתוף ואע"ג דפרישנא התם ובפתוחות ליכא שיתוף בלא עירוב ומתניתין במניח שני עירובין אבל אי תימא כל שאין מכניסו כו' אינו שיתוף אפי' מאה לא מהני:

וקשיא להו לרבותינו בעלי התו' הא דתנא מערבין ומשתתפין ואיכא למימר ה"ק מערבין בחצרות בין פתוחות בין שאינן פתוחות ומשתתפין במבוי בשאינן פתוחות ואע"פ ששתפו צריכין לערב בחצרות ואין סומכין על שיתוף במקום עירוב וה"ה בפתוחות אם עירבו בחצרות אסורין במבוי וחכמים אומרים או מערבין בפתוחות ומותרין כאן וכאן או משתתפין בשאינן פתוחות ומותרין כאן וכאן ולמאי דאמרן התם אליבא דהרמב"ם התם בפתוחות לא קמיירי ולא קשיא מידי:

אלא טעמא דרב כו' לרש"י דאמר לי' לרב הא דאב ובני מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה קשיא חדא אי האי תנא לית לי' דרב מאי קמ"ל מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה פשיטא אפי' ליכא חצרות כלל ניתר בלחי וקורה וכ"ת הא גופא קמ"ל לאפוקי מדרב ליתני מבוי א"צ בתים וחצרות ומאי תלי הא דל"צ בתים וחצרות באב ובנו דאיכא חצרות ולא חסרי אהדדי ותו רמי ב"ח דבעא מיני' ארב חסדא באב ובנו תיבע' לי' מבוי צריך בתים וחצרות או לא ותו מי לא שמיע לי' הא דרב ור"י ואיכא למימר לר' יוחנן קמבעי' לי' כי קאמר ר"י חצר וחרבה אע"ג דחורבה לא אסרה המבוי מחצר לחורבה מיהא אסור כדאמרינן בשמעתין דלמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה אבל אב ובנו דאפי' מאב לבנו דאסיר כחצר א' דמי או דלמא מ"מ לא גרע מחורבה ותנא דבריית' נמי אב ובנו רבותא קתני ולא מיבעיא חצר וחורבה:

ולהר"י דאמר אב ובנו כנכרים ועירבו דמי ואפי' אוכלין על שולחן אביהם ממש או ישנים בבית אחד דעדיפי מעירבו דאפי' איכא דיורין ומוליכין עירוב אחד לכולן מ"מ מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה דלא עדיפי הנך מעירבו וליכא דיורין:

ואזדא רש"י לטעמי' והר"י לטעמי' דאמר רש"י אהא דאמר רב ב' בתים ושלש חורבות ביניהן ומייתי לה בכיצד משתתפין בשמעתא דאנשי חצר ואנשי מרפסת דהנך חורבות בדלית להו בעלים דחורבה דאית להו בעלים אע"ג דלא אסרה אחצר ומבוי איהו גופא אסירא לאפוקי ועיולי לגוה הלכך לא תיקשי לרש"י דלר' יוחנן קמבעיא לי' כדאמרן והר"י אמר התם אע"ג דאית לה בעלים כיון דלא הוי מקום דירה איהו נמי שריא דכל היכא שלא אסרה אחצר ומבוי איהי גופא נמי לא אסירא והא מדאמרינן הכא דלמא אתי

לאפוקי מאני דבתים לחורבה דהכא בחורבה פתוחה לבית ובית פתוחה למבוי אחר ואינו רגיל במבוי זה ולא מצית אמרת דאב ובנו כרש"י דא"כ תיקשי דמתניתא ודרמי בר חמא כדאמרן:

והא דקשיא לרבנן הא דר"מ ורבנן לרב כבר תרגימנא התם אליבא דהרמב"ם בפלוגתא דר"מ ורבנן דלא מיירי התם בפתוחות ולא קשיא מידי מכל מקים אי עירבו דרך סולמות או דרך חלונות צ"ת אי ויבוי ניתר בלחי וקורה דטעמי אלימי קא חזינן הכא:

אמר הריט"בא קשיא לי' לר"ת הא אסיקנא בפרק ר"א דעילה דלא אמרינן נתקו חצרות ונעשו בתים ואע"ג דבתים פתוחים לחצרות וקא שקיל וטרי בה. ואנן חזינן בהא מי דמי התם כי לא ערבו בתים בהדי חצרות שרי וכי עירבו סד"א דלימא נתקו. הכא פתוחו' אע"ג דלא עירבו חצרות בהדי הדדי הו"ל חדא וסתומות אע"ג דעירבו חצרות בהדי מבוי לאו חדא טעמא דהכא משום דלא צריכי חצרות למבוי ומצי ערובי בהדי הדדי חדא מנהו ומשום דפתוחות כהר"י התם הא בתים צריכי לחצרות דהא לא פתיחי בתים מזה לזה ודפתיחי לחצר שפיר דמי כי היכי דבלא עירבו שפיר דמי. ומשום דעירוב בהדי חצרו' וחצרו' בהדי מבוי לא אישתתפו סד"א דעירוב קא מינתק לחצרות למיהוי בתים ואסיקנא דלא ור"ת לטעמי' דאמרי' משמ' גבי מבוי שצדו אחד נכרי דבעירבו דרך חלונות עירוב משוי להו חדא ובלא עירבו לא הוי חדא וקשי' מעירוב דחלונות אבתים וחצרות:

דף עד.

ולא לכלים ששבתו בתוך הבית והרי הן בחצר ואע"ג דאי עבר ועיילינהו לחצ' אחרי או עיילינהו דרך מלבו' שרי לטלטלינהו התם וכן עיילינהו למבוי כדאמרי' בריש ר"א דמיל' וכך כלי ששבת ברה"ר והרי הוא ברה"י או ברה"י והרי הוא ברה"ר דפחות מד' אמות שרי לטלטולי' אי לאו דגזור אימא אתי לטלטולי ד' אמות ה"נ כי איתנייהו בהאי חצר לימא כמאן דאיתנייהו במבוי או באידך חצר דמי דהא תרוי' חדא נינהי לגבי כלים ששבתו בתוכן מ"מ חומרא הוא דאחמור בעירובי חצרות דלא אתי לאפוקי מבית לחצר אחרת דאפי' דרך אותו חצר אסור ואע"ג דברשויות דאורייתא לא גזרינן אלא היכא דאכוין לאפוקי מרשות לרשות דרך מקום פטור אבל אי לא אכוון ואשכח מנא דמנחא במקום פטור שרי לאפקי לרשויות א"נ אשכחה דמנחא ברה"י שרי לעי ולי' לרה"י ואע"ג דשבתא ברה"ר וה"נ מחצר לחצר כרשות אחד הן בעירובי חצרות דרבנן אחמור בי' דנא ליתי לזלזלי בי'. ומדינא כלים ששבתו בתוכן אפי' עירבו חצרות בהדי בתים שרי ואע"ג דכי עירבו בתים וחצר חדא נינהו חצר של יחיד נמי שרי בכלים ששבתו בתוכה דהא גגות

קרפיפות דיחיד נינהי ושרי מזו לזו ומהן לחצר הואיל ולא קביעה תשמישתי' אין חולקין רשיות לעצמן:

למאן דגזר דלמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר גזר דלמא אתי לאפוקי מאני דחצר לחורבה הלכך ממבוי לחורבה אסור אפי' כלים ששבתו במבוי מחורבה למבוי שרי. ומאן דאפיק מחורבה למבוי אסיר לאהדרינהו לחורבה כי היכי דאסירי מאני דמבוי אטו מאני דבית אסירי מאני דידי' אטו מאני דבית וחצר ל"ש מתוכה למבוי ל"ש ממבוי לתוכה שריא ולא גזרינן ממבוי לחצר דלמא אתי לאפוקי מאני דחורבה לחצר ולבית דמאני דחורבה לא שכיחי דאי לא תימא הכי מבוי שבתים וחצרות פתוחין לתוכו נמי אי איכא חורבה בהדי' ליתסר ממבוי לחצרות משום מאני דחורבה וכיון דאסיר לא לישתרי בלחי וקורה כי הכי דחורבה לא מתיר המבוי מהאי טעמא כדאמרו רבנן דתוס' ה"נ חצרות אין מתירין המבוי:

לר"ש חורבה וחצר לא ידענא אי רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן כיון דחורבה לאו דירה היא רשות אחד הן או דלמא כיון דחזי לדירה לאו רשות אחד הן ומסתברא דלאו רשות אחד הן מידי דהוה אבית העצים ודדמי לי' ובית שער דלאו מקום דירה נינהו ומ"מ לאו רשות א' הוא דר"ש ע"כ לא קאמר אלא חצרות וגגות וקרפיפות אבל לא הנך ולהר"י דכיצד משתתפין אפי' מבית לתוכו שרי ועדיפי מחצרות וקאמר להא שמעתא ברב ושמואל ור' יוחנן דפליגי במבוי:

שהמבוי לחצרות. לאו דיוקא היא דכי היכי דקתני לבתים דבתים הוא דאסרי לחצר ה"נ קתני לחצרות דחצרות הוא דאסרי למבוי דחצר אחד לא אסרה למבוי והיינו דקאמר בעירובין דבעירובין הכי קבלה דתנא דייק בלישני' לדיוקא דהו"מ למיתנא שהמבוי לחצר כחצר לבית ואנא ידענא דבית מהבתים וחצר מחצרות קאמר. כי היכי דבית ששכח ולא עירב אוסר על כל בתי החצר כך שכחה חצר ולא נשתתפה אוסרת על כל חצרות המבוי וקא דייק וקתני לחצרות דלא איקרי מבוי עד דאיכא חצרות ואי קתני שהמבוי לחצר הוה אמינא אפי' חצר אחד ובית אחד ושכחת החצר אוסרת על המבוי משום דאיכא בית ואיידי דקתני לחצרות קתני נמי לבתים א"נ קמ"ל דלא איקרי חצר עד דאיכא שני בתים ואי תני לבית אע"ג דבית מבתים קאמר הכא דקתני אוסר קתני בית מבתים אבל מ"מ בבית אחד נמי איקרי חצר קמ"ל לבתים דלא איקרי חצר עד דאיכא בתים א"נ אי תנא בית הוה אמינא אפילו בית ובית שער למר ובית התבן למר קמ"ל בתים דאינו אוסר אלא מקום דירה למר או דלאו בית שער למר:

קבלה מיני' כו' בשמעתא דביטול רשות מחצר לחצר בפירקין בהא דא"ל אביי לרב יוסף פירשוה רבותינו בעלי התוס' וחד מיני' באחריתי ואתינן לפרושי מלתי' ה"ק קבלה מיני' דהא דבית אחד וחצר אחד אמר שמואל ברישא והדר אמר אין לנו בעירובין כו' והדר בי' מההיא ורב ברונא הא דבית אחד שמעה משמואל והא דאין לנו לא שמעה מיני' ור"א הא דאין לנו שמעה ודבית אחד לא שמעה. וכי שמע מרב ברונא הא דבית אחד אתא לקמי' דשמואל ורמי לי' דידי' אדידי' ואשתיק שמואל משום דהא אמר בבתרייתא והדר בי' מההיא או לא קבלה דאין לנו אמר ברישא והדר בי' ואמר אפי' בית אחד ור"א דלא שמע מיני' הא דבית אחד ושמעה מרב ברונא אתא לקמי' דשמואל ורמי לי' ואשתיק שמואל משום דהדר בי' מהא דאין לנו. וקשיא דאי קבלה מיני' ואשתיק משום דהא אמר בבתרייתא חדא כי שייל מיני' אמר מר הכי אמאי א"ל אין הא איהי הדר בי' והו"ל למימר הדרי בי כי היכי דלא לישרי ר"א בבית אחד ועוד מאי קבלה מיני' הא לאו מקבלתי' מר"א הדר בי' אלא מעקרא הדר בי' אלא בין כך ובין כך הא דאין לנו בעירובין אמר ברישא והדר אמר בית אחד ואי קבלה מיני' אשתכח מיני' הא דאין לנו ואמר בית אחד ואתא ר"א ושיילי אמר מר הכי אזל אין ורמי לי' דידי' אדידי' ואדכר דהכי קבל וקבלה מיני' והדר בי':

הא דדייק הריטב"א משמי' דהרשב"א מההיא דאבוה בר איהי דשני בתים לכל חצר דבית אחר הוה בהדי דבי כנישתא וס"ד דשמואל משום חצר דאבוה ב"ר איהי והאי ביתא דבי כנישתא שרי ואסיק דאבוה ב"ר איהי הכי סבור ולה היא דשמואל משום חזנא היא דשרי דה"ל שני בתים בהדי דבי כנישתא ובחצר אבוה נמי הוי שני בתים האי דיוקא לא מכרעא אימא בית אחר בלא חצר הוה בההוא מבואה בדוכתא אחרינא דלאו בבי כנישתא וקס"ד שמואל משום חצר דאבוה והאי ביתא הוא דקא שרי ואסיק חזנא הוה בבי כנישתא דהו"ל שני חצרות ובית דאבוה בחצרו וביתא דחזנא כחצר דבי כנישתא והאי ביתא דבלא חצר לא מהניא ולא מידי וכן אמר הריטב"א אדרב דשני בתים לכל חצר מהא דר"א דמילה ודירושלמי ולאפוקי מהראב"ד דאמר שני בתים בשני החצירות וה"נ משמע קצת לקמן בעובדא דאבוה ב"ר איהי ומדאמר משמע קצת מכלל דלאו דיוקא מכרעא הוא וכדאמרן:

שלש מחלוקת במבוי לר"ח הלכה כר' יוחנן ואפי' בית וחורבה ניתר בלחי וקורה וחל קין עליו ואמרי הלכתא כרב וכדאמר רב נחמן נקיטינן ולהראב"ד בית אחד בכל חצר וכולהי רבוותאי אמרי שני בתים לכל חצר ושלש מחלוקת בחצרות פתוחות זו לזו להריא"פ והרמב"ם אף בזו הלכה כרב ואין המבוי ניתר בלחי וקורה כדאמרן בפלוגתא דר"מ ורבנן

והריטב"א משמי' דרבותי' ומשמי' דהראב"ד והרא"ש וה"ר מרדכי משמי' דהר"מ בזו אין הלכה כרב מדאמרינן רב לא תני פתוחות הא דכ"ע תני. ולרבותינו בעלי התוס' אפי' רב לא קאמר אלא פתוחות בפתחים אבל עירבו דרך סולמות או דרך חלונות ניתר בלחי וקורה:

ואם ובנו לא מצאנו חבר לרש"י והכל מודין שניתר בלחי וקורה:

וחורבה לרש"י היא גופה אסירא ממנה למבוי וממבוי לתוכה. ולהר"י כל שאינה אוסרת היא עצמה מותרת ואפי' חורבה גופה לא אסירא אלא היכא דדייר בה. וכן אמר הרא"ש וכן אמר הרשב"א ופלוגתיי' בכיצד משתתפין בשמעתא דאנשי חצר ואנשי מרפסת:

דף עד:

לעולם אימא לך קבלה מיני' מדקאמר לעולם אימא לך שמעינן דאכתי מספקא לן אי קבלה מיני' או לא. ולא מסתבר למימר דעובדא מספקא לי' היכי הוה אלא עובדא ודאי הכי הוה ואי לא קבלה מיני' האי חצר לשמואל א"נ לא הוה חזנא נמי הוה שרא שמואל משום דחצר אחד ובית אחד סגי אלא עובדא דהוה בחזנא הוי ורב ענן שריי' משום דהשתא לא הוי חזנא כדאמר רש"י וס"ל כרב דב' חצרות וב' בתים בעינן וליכא למימר דהשתא נמי הוה חזנא ובתרתי כרב ס"ל בההיא דב' חצרות ובהך דמקום פתא גורם. דא"כ כי משני דקבלה מיני' מאי דוחקי' למימר ואיבות סבר מקום פתא גורם לימא איבות נמי ידע דמשום חזנא שריי' ורב ענן כרב ס"ל אלא לאו השתא לא הוי חזנא ואיבות סבר לאו משום חזנא שריי' דמקום פתא גורם וליכא למימר כי משני דקבלה מיני' ניחא לי' לאוקמא דרב ענן אפי' לשמואל וכי אמרינן לא קבלה רב ענן על כורחך כרב ואמרינן נמי חזנא הוי השתא ובהא נמי כרב דמסתבר טפי למימר דעובדא ידעינן היכי הוה ומדקאמר איבות סבר מקים פיתא גורם מכלל דלא הוי חזנא השתא:

מבוי מצדו אחד נכרי לרש"י מסתברא בין למאי דס"ד בין למאי דאסיק ה"ק מבוי שצדו אחד נכרי חצר של נכרי וצדו אחד ישראל חצר של ישראל ובתים וחצרות הפתוחין לרה"ר או למבוי אחר יש בהן חלונות מחצרן לחצר של ישראל שחצרו פתיח למבוי אין מערבין דרך חלונות להתיר להוציא מחצרן למבוי דרך פתחים של ישראל הפתוח למבוי וקאמר דאי לא אמר ה"א טעמי' דרב משום דקסבר אין המבוי ניתר עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו ודירת נכרי לא שמי' דירה וקאמר מבוי שצדו אחד נכרי וצדו אחד ישראל וליכא אלא חצר אחד של ישראל אין מערבין אותו דרך חלונות למישוי' חצרות פתוחים לתוכו כיון דחצרות הפתוחות לחצר של אותו ישראל בחלונות עירבו דרך החלונות להשתמש במבוי והו"ל כאלו אותן החצרות כולן פתיחות למבוי כיון

שמשתמשין במבוי דרך פתחי ישראל הפתוחין למבוי אין מערבין משום דהאי לא מיקרי חצרות פתוחין לתוכו. וכ"ת מאי קמ"ל פשיטא הא אפי' חצרות כולן פתוחות למבוי ופתוחות זו לזו אין המבוי ניתר בלחי וקורה כדאמרינן רב לא תני פתוחות מזו לזו ולא מיבעיא אין פתוחות למבוי תריץ חלונות איצטריכא לי' וכדאמרו רבנן דתוס' דפתחים הוא דמשוי להו חדא אבל חלונות לא וסד"א הכא דחלונות הוא לא הו"ל כחדא חצר ומ"מ למבוי מישך שייכי כיון דעירבו דרך החלונות וכדאמר הר"י לא מיבעיא פתחים ולא מיבעיא לא עירבו וכו' א"נ איצטריך סד"א התם דכולהי פתיחי למבוי ופתיחי מזו לזו כחדא חשיבי הכא דפתיחי לר"ה לאו כחדא חשיבי וכדאמר ר"ת קמ"ל וכ"ת הא דקאמר ותרתי ל"ל אימא אין מערבין דרך חלונות קמ"ל חדא אי לאו דהוה רבותא בנכרי נכרי דנקט ל"ל לימא מבוי שיש בה חצר אחת אין מערבין דרך חלונות למישוי' שתי חצרות ועוד משום האי לחוד לא איצטריכא לי' כדאמרן אלא איידי דאתא לאשמעינן רבותא בנכרי אגב אורחא קמ"ל נמי הא וכדאמרן וכ"ת אכתי אין מערבין דרך חלונות ל"ל מה נפשך אי לאו כחצרות פתוחין לתוכו הוויין הרי אין במבוי אלא חצר אחד ואי כחצרות פתוחין לתוכו הויין הרי הנכרי אוסר עלי' תריץ רב כראב"י כדאמרינן גבי ישראל ונכרי בפנימית דפנימי במקומו שרי' וראב"י אין אוסר אלא אם כן ב' ישראלים אוסרין זה על זה והכא ה"א דכחצרות פתוחין לתוכו דמיא אוסרין זה על זה מי הוי הא ליכא דריסת רגל דחדא אחברתה:

דף עה.

ואי מהכא הוה אמינא בתים לא ידענא כמה. לא קאמר אי מהכא טעמי' דרב לא ידעינן ואימא טעמי' משום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי קמ"ל אין מבוי ניתר כו' וממילא היינו טעמי' דהכא דאי הא קמ"ל אכתי אימא דירת נכרי שמי' דירה וטעמי' משום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי:

השתא דאמר רב כו' משום דאסור לעשות כו' מסתברא דשכירות מנכרי מהניא כי היכי דמהניא בשני ישראלים אוסרין זה על זה דנכרי לא מוגיר:

משום דאסור לעשות כו' איכא למימר השתא נמי קסבר דירת נכרי לא שמי' דירה וקאמר לא מיבעיא במבוי דאין מערבין דאיכא תרתי חדא דליכא אלא חצר אחת ועוד דאסור לעשות יחיד במקום נכרי אלא אפי' חבר אסור משום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי מיהא במבוי מאי אסור לעשות אית בי' דהא אסירי כולהי להשתמש במבוי והא דפריקו רבנן בעלי התוס' בצוה"פ או בפסין א"ה האי מבוי חצר הוא ותו מידי היא טעמא אלא לרב ורב הוא דאמר דריסת רגל בחצרות אסיר בישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה

או איפכא וה"נ חצרות הוויין ואימא דריסת רגל אסירי והא ליכא למימר דמבוי אסור משום דליכא חצרות ובחצר אסור משום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי מדקאמר אי לא אמר הוה אמינא טעמי' דרב מכלל השתא במבוי נמי לאו היינו טעמי' אלא משום דאסור לעשות והיינו דתהו בה רבנן דתוס' האיך יהו מותרין כו' אלא מסתברא דהשתא ס"ל דירת נכרי שמי' דירה ומבוי נמי האיכא חצרות ומשום דאסור לעשות הוא דאסיר וכן אמרו רבנן בתו' וכולהי רבוותאי וש"מ מהכא מודי רב באב ובנו דמבוי שלהן ניתר בלחי וקורה ואע"ג דלא אסרו אהדדי השתא נכרי דלא אסר איחיד ודירתי' לאו שמי' דירה אלא כדיר של בהמה כדאמרינן ברישׁ פירקין משיב חצרות אב ובנו דאע"ג דלא אסרי אהדדי דירתי' מיהת שמי' דירה ומבעיא וקשיא לרש"י דאמר פליג רב אף באב ובנו:

לא תיקשי לרב כיון דאשמעינן בחצר מבוי ל"ל סד"א כי חשו רבנן ליחיד במקום נכרי היכא דדייר בהדי' בחדא חצר אבל היכא דדייר בחצר אחרת משום חדא מבוי לא חשו כולי האי קמ"ל:

וכולה מלתא דתרגימנא הוא אליבא דרש"י וכולהי רבנן דתמו בשיטתי' אבל הרמב"ם אומר מבוי שצדו אחד גוים וצדו אחר ישראלים והיו חלונות פתוחות מחצר לחצר של ישראל ועירבו כולן דרך חלונות אע"פ שנעשו כאנשי בית אחד ומותרין להוציא ולהכניס דרך חלונו' הרי אלו אסורין להשתמש במבוי דרך פתחים עד שישכרו מן הגוים שאין נעשין כיחיד במקום גוים וכן אמר במצר וכמה מעלייא הא שמעתא וכולה סוגיין כוותי' אזדא ובין למאי דס"ד מעקרא בין למאי דאסיק היינו דאמר רב וכל שהוא פתוח מבית וחצר או מחצר למבוי אורחא בפתחים אבל היכא דאיכא פתחים למבוי לאו אורחא למיעבד פתחים מחצר לחצר אלא חלונות והיינו פתחים דאמר רב פתחים רבים ואי לא אמר אף לחצר הוה אמינא ה"ק רב האי מבוי דנכרים קאסרי אישראלים מערבין דרך חלונות לעשותו יחיד במקום נכרי אע"ג דשרו למיעבד יחיד במקום נכרי ונכרי תו לא אסר עלי' ואע"ג דרב כר"מ ס"ל דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף הכא כי עבוד שיתוף נמי שפיר דמי דמדינא בעירוב נמי הו"ל חדא אפי' לאפוקי מינ' למבוי ומפני התינוקות הוא דאצריכינן למיעבד שיתוף והואיל ומדינא הו"ל חדא תו לא אסר נכרי עלי' מ"מ אסר משום דדירת נכרי לא שמי' דירה וליכא אלא חדא חצר. ותרתי ל"ל הא אמרה רב חדא זומנא דאין המבוי ניתר עד שיהו בתים כו' ורב לא תני במתני' פתוחות דפתוחות הו"ל כחדא חצר. ומתנינן ואי מהכא לא ידענא בתים וחצרות כמה. השתא דאמר רב אמרינן דירת נכרי שמה דירה ומשום דאין עירוב עושה אותן כיחיד דלא ליסר הנכרי עלי' ואע"ג דלגבי חצרות פתיחות למבוי ה"ל כיחיד לגבי לא הוו כיחיד. וש"מ מהא הא

דרב לא הני פתוחות לאו דוקא פתחים אלא אפילו חלונות עושה אותן אפת ולאפוקי מרבותינו בעלי התוס' דאמרי פתחים דוקא דהשתא נמי בהא מילתא לא אידחיא הא דה"א דעירוב דחלונות משוי להו חדא אלא דאיכא למימר השתא הא נמי אידחיא א"נ הכא בחלונות למטה מג' דמודו בהו רבנן דתו' ומסייע לי' להרמב"ם ירושלמי דעושין פסין חצר שראשה נכנסת לבין הפסין רב דניאל בשם רב הונא אפי' עירבו אסורות רב הונא כדעתי' דאתפלגין מבוי שצדו אחד עכו"ם וצדו אחר ישראל רב הונא בשם רב אם עירבו דרך פתחים העכו"ם אוסר עליהם אבא בר בר חנא בשם ר' יוחנן אפילו עירבו דרך חלונות אין העכו"ם אוסר עליהן. והיינו כהרמב"ם ואמר רב הונא אפי' עירבו דרך פתחים דמחזי כחד לא הו"ל כיחיד במקום נכרי ולא מיבעיא דרך חלונות דלא מחזי כולי האי כחד ואתא אבא בר בר חנא וקאמר אפי' דרך חלונות משוי להו העירוב לחד והו"ל יחיד במקום נכרי ולא מבעיא דרך פתחים ורב הונא דאמר התם אין העירוב עושה אותם יחיד ה"נ בנכנסין בין הפסין אין העירוב עושה אותם יחיד ור' יוחנן דאמר התם עירוב עושה אותם יחיד ה"נ כחד חצר דמי ושרי עוד מסייע לי' ירושלמי דפירקין אמתני' דהאחין דאותבי' לרב חסדאי דאמר טעמא דבית שמנחין בו העירוב אין צריך ליתן פש משום דנעשה כשותף מדר' יוחנן דמבוי שצדו אחד עכו"ם וכו' דאמר אין העכו"ם אוסר עליהן אין תימר כשותף יוסר להרמב"ם נימא דאותבי' כיון דלא ס"ל כולהי הכא דיירי כדאמרינן במי שהוצאוהו אלא נעשה כשותף דהו"ל כאלו כל חד אית לי' רשות' בניתי' דחברי' וליכא רשות מיוחדת וכשם שהחצר רשות כולן כך הבתים רשות כולן אין תימר הכי לא הוה א"ר יוחנן נעשין כיחיד במקום נכרי כיון דכל חד דייר בביתי' משום דאית לי' לחברי' רשות בביתי' נעשה כיחיד אלא כי אמרינן כולהי הכא דיירי הו"ל כאלו שנים בבית אחד דכיחידים דמיין וכדפרישן התם בירשלמי אלא לרש"י ורבנן דקמו בשיטתי' בשאין הבתים פתוחין לאותו מבוי אמאי ייסר הא לא פתוח לאותו מבוי ואי משום דהו"ל שנים שותפין באותו בית הפתוח למבוי שנים בבית אחד מי אסר הנכרי עליהן ותו מה לי נעשה שיתוף מה לי דייר הכא בעה"ב ודאי הכא דייר.

היינו דשמענא מר' טבלא כו' פירשה הריטב"א ללישנא קמא דרש"י דלא ידע תרתי דר' טבלא למה לי וללישנא בתרא דשמע דאמר בי' טעמא משום דאסור לעש' יחיד במקום נכרי ולא ידע למאי אצטריך לרב טבלא לפרושי כו' ולהריטב"א הא דאי לא אמר מאי לאו סתמא דתלמודא קאמר אלא רב יוסף הוא דא"ל לאביי ואי לא אמר מאי מ"ש חצר ממבוי ואהדר לי' אביי הוה אמינא טעמא דרב ואמר רב יוסף א"ה היינו דאיצטריך לרב

טבלא לאשמעינן נמי חצר או היינו דאיצטריך לפרושי בה טעמא כיון דאיכא למיטעי בטעמי' משום דליכא בתים וחצרות:

מתני': **נתנו** עירובן במקום אחד כו' אוקימנא בחיצונה איכא למימר לרבנן בתראי באמרי אף רגל האסורה אינה אוסרת הכא כי שכח אחד מן החיצונה שתיהן אסורות ואפי' פנימית משום דליתא לעירובן גבי'. אבל שכח אחד מן הפנימית פנימית אסורה וחיצונה מותרת דא"ל חיצונה לפנימית לתקוני שתפתיך ולא לעוותי אע"ג דליכא למימר בהו אחדא דשא מ"מ כיון דרגל פנימית אפי' אסורה אינה אוסרת והכא דמשום דעירוב מרגילה א"ל לתקוני שתפתיך ואיכא למימר בהא אפי' רבנן בתראי מודו דרגל פנימית אהניא היכא דעירבה בהדה ואיכא תרתי לגריעותא כיון דלא מציא למיחד דשא לא מצי א"ל לתקוני שתפתיך:

גמרא: **כי** אתא רב דימי כו' קסבר מה נפשך אי רגל רשות הוא אפי' רגל המותרת נמי ליסר ואי רגל לאו רשות אפי' רגל האסורה נמי לא אסרה ואי משום דברגל המותרת אחדא לדשא ומשתמשא ברגל האסורה נמי תיחוד לדשא דחיצונה מאי אהניא לה סוף סוף לא תשתמש והריטב"א משמי' דרבותנו בעלי התוס' אמר מתני' קשיתי' דקתני וחכמים אומרים אין דריסת הרגל אוסרתה ולא קתני וחכמים אומרים אינה אוסרת לאו לאשמעינן אין דריסת הרגל אוסרתה כלל אפי' היא אסורה. והיינו דאכרח לרבין לומר ג' מחלוקת ע"כ ואית לן למימר נמי בין לרב דימי בין לרבין קשיא להו חכמים היינו ת"ק. ואוקמה רב דימי כולה כר"ע ורבין אמר שלש מחלוקת:

שעשתה דקה. וכולה ר"ע ולא זו אף זו קתני לא מיבעיא עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה דחיצונה אסורה כיון דלא עירבה אלא אפי' עירבה החיצונה ולא פנימי' אוסרת הפנימית עלי' ולא מיבעיא לא עירבה פנימית דרגל האסורה היא אלא אפי' עירבה זו לעצמה וזו לעצמה אינן מותרות אלא כשעשתה דקה אבל לא עשתה דקה אע"ג דפנימי' רגל המותרת היא אוסרת עלי' שר"ע אוסר החיצונה שדריסת רגל פנימית בין מותרת בין אסורה אוסרתה ודקה אפי' ברגל האסורה מהניא אלא לדיוקא קתני לה ברגל המותרת דבלא דקה אפי' רגל מותרת אוסרת. ורבוותאי דלא נקטי דקה למישרי ברגל האסורה לדידן דקי"ל כת"ק משום דנקטי לה ברשות גמור באחד מבני החצר שאינו אוסר על המבוי ולא מיבעיא הכא דפנימית לית לה רשות בחיצונה אלא דריסת רגל בלבד:

הא של רבים צריכין לערב יחידים דרגל המותרת הוא אין צריכין לערב וה"ה עירבה כל אחת לעצמה הא של רבים דרגל האסורה הוא כגון פנימית לעצמה צריכין לערב:

והא דקשו רבנן דתוס' לוקמה בדקה לאו קושיא היא דאי בדקה עבוד נמי אין צריכין לערב ובעירבה לעצמה לדיוקי קתני לה כדקתני ר"ע אוסר אבל הכא הא לא קתני שום איסור:

סימן אהנך ד' תיובתי לרב דימי חיצונה עירבה חיצונה עצמה עירבה זו לעצמה בבית רב ביבי יחידאה היו של יחידים. רבינא דלא משכח בפנים הא לא שכח אף בפנימית שתיהן מותרות:

דף עה:

תניא נמי הכי כו' א"ל רבה ב"ר חנן כו' כבר תרגימנא לכולהי שמעתין בפלוגתא דשמואל ור' יוחנן בפירקין:

היו שלשה אסורין מדברי רש"י נלמד דטעמא דאי שרית לי' שנים בחיצונה אתי למישרי שנים בפנימית דלא אסיק אדעתי' דהכא משום דרגל המותרת אינה אוסרת ומימר אמר מה לי שנים בחיצונה ויחיד בפנימית מה לי שנים בפנימית ויחיד בחיצונה וכן אמר הריטב"א בהדיא אהא דאמרינן מאן דידע ידע מאן דידע דרגל המותרת אינה אוסרת. וכן פירש גבי נכרי ולרבותינו בעלי התוס' טעמא דמימר אמר בפנימית נמי איכא שנים כי היכי דאיכא בחיצונה ובין למר בין למר קשיא מכדי עירבה זו לעצמה וזו לעצמה לא גזרינן עירבו אטו לא עירבו הכא נמי הנך שנים דבחיצונה על כורחך בדעירבו אהדדי דאי לא עירבו תי"ל דאסרי אהדדי וכי אתי למישרי שנים בפנימית למר בעירבה פנימית לעצמה הוא דאתי למישרי דומיא דשנים דחיצונה דעירבו אהדדי דעירבו אטו לא עירבו הא לא גזור ולמר כי אמרי בפנימית נמי איכא שנים כדאיכא בחיצונה שנים שעירבו לעצמן איכא דומיא דחיצונה ותו האי הואיל ואני קורא רבים בחיצונה הואיל ויש רבים בחיצונה מיבעי לי' ומחוורתא כדאמר הריא"פ אם היו שלש חצרות זו לפנים מזו ובכל חצר דר אחד שנמצאו כולן שלשה אסורין מאי טעמא הואיל ואני קורא כו' דכל שלשה רבים הן וכיון ששלשה דורסין בחיצונה הרי הן רבים ואסורין ולהריא"פ לא תיקשי מ"ש מעירבה זו לעצמה וזו לעצמה דדרסי נמי רבים בחיצונה ותנן חיצונה מותרת בפני עצמה שאני התם דמידע ידעי דעירבה כל חד לעצמה אבל הכא שלשה דרסי בחיצונה דכולהי לא עירבו אהדדי:

והא דאמר ר' אלעז' ונכרי הרי הוא כרבים איכא לאוקמה בדאיכא נכרי לבר משלשה ישראלים אי במצר רביעי אי בהדי חד ישראל ותרתי פנימיים ובעי עיונא:

ור' יוחנן אמר אפי' חיצון כו' ש"מ מדר' יוחנן שתי חצרות זו לפנים מזו ועירבה כל אחת לעצמה דקי"ל כרבנן דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה וכל אחת

מותרת לעצמה שתיהן אוסרת במבוי וצריכות להשתתף (במבוי ואפי' חיצונה אסורה במבוי עד שתשתתף הפנימית ואע"ג דפנימית לא מציא אזלא למבוי ולא לאשתמושי במבוי עד דדרסא דרך החיצונה ולחיצונה. הא לא אסרא שאני חיצונה דלית לה בה אלא דריסת רגל אבל לאשתמושי בה לית לה רשותא אבל במבוי דאית לה רשות לאשתמושי בי' אע"ג דקא משתמשא דרך החיצונה לחיצונה לא אסרה ולמבוי אסרה דהא שני בתים נמי פנימי לא אסר אחיצון דפנימי מיתר במקומו ולחצ' צריך לערב ודחיקא למימר הכא שאין הפנימי יכול להשתמש בחצר עד שיערב אבל מיסר לא אסר אבני חצר הואיל ואינו פתוח לחצר חדא נותן עירובו משמע דאוסר נמי על בני חצר ועוד הא לר' יודא אוסר דקאזיל דרך בית שער דילי' ועלי' אמר ר' יוחנן אפי' חיצון הא פנימי לא פליג עלי' דאוסר ותו הא ר' יוחנן אפי' חיצון קאמר וחיצון הא אוסר דאינך בית שער דילי' וה"ה פנימי דומיא דידי'

סליק פרק ששי

פרק שביעי - חלון

דף עו.

גמרא: **פשיטא** כו' בכמה דוכתי מלתא דאתיא מדיוקא טרח ותנא לה בהדיא אלא הכא הואיל ותנא מתניתא מקצתו בתוך יו"ד אמרינן תנא דידן נמי להכי טרח ותנא לה והיינו דאוקים סיפא לדיוקא ורישא מאי בתוך יו"ד אפי' מקצתו בתוך יו"ד וקתני סיפא כולה למעלה מיו"ד אין מערבין אחד לדיוקא טעמא דכולה למעלה מיו"ד הא מקצתו אם רצו מערבין אחד ולא אוקים סיפא לגופא ורישא כולי' בתוך יו"ד וקתני סיפא מקצתו למעלה מיו"ד אין מערבין אחד משום דתנא מתניתא מקצתו בתוך יו"ד אם רצו מערבין אחד: **זו** ואין צריך לומר זו קתני ולא קאמר סיפא מערבין שנים איצטריכא לי' דהא אפי' כולי' בתוך יו"ד נמי דפתחא ולא פירצה הוא:

דף עו:

ריבועא מגו עיגולא פלגא חס ושלום לא ר' יוחנן ולא רבנן דקיסרי טעו בחושבנא דכ"ע מידע ידעי לה אלא קאמרי אע"ג דקי"ל עיגולא מגו ריבועא ריבעא ריבועא מגו עיגולא לאכשורי עגולא כדי לרבעה מגוה אחמור בה רבנן למידלי מיני' פלגא מפותי'. כגון חלון עגול צריך שיהא ברחבו ח' כדי לרבע ארבעה בתוכו ולא אוקמוהי אדיני' כי היכי דלא ליתי למישרי בבציר מהכי להכי בעינן שיעורא דמתחזיא לכ"ע וכיון דבכולהי הלכתי

מרובעות בעינן הלכך אחמור בי' ואסקינן בסוכה ולא היא דהא קחזינן דלא הוי כולי האי ואי מחמרינן בי' כולי האי מתחזי כחוכא:

ביתא כמאן דמליא דמי בכל מקום שהוא רה"י ל"ש בית ל"ש חצר אמרינן כמאן דמליא דמי בנעץ קנה ברה"י וזרק ונח על גביו וגבי תחומן אפי' עומד ברה"ר ועירובו באילן גבוה יו"ד ורחב ד' בתוך ד"א וכאן חלקו חכמים ברה"י עצמו בין בית לחצר ולא ידענא אי תקרה גורם ובית בלא תקרה תוך יו"ד בעינן א"נ חצר מקורה אפי' למעלה מיו"ד או רשות הבית גורם דהוה רשותא דחד וחצרות של יחידים נמי אפי' למעלה מיו"ד או תשמיש הבית גורם ואפי' בלא תקרה ומדאמרינן תרגומא אחצרות ולא אמרינן אחצרות ואגגות ש"מ גגות כבתים או דלמא חדא מיני' נקט:

חלון שבין ב' גגות פירש"י כמ"ד כשם שחלוקין דיורין למטה כו' וקשיא חצרות מאי איכא למימ' אלא לכלים ששבתו בבית גגות נמי לכלים ששבתו לבית:

מתני': **יותר** מכאן כו' צ"ע פירצה יותר מעשר גובהה בכמה בד' או ביו"ד טפחים או בג' כיון דבית' מיו"ד אמה מחיצה תלוי':

אמר רב אויר שתי רשויות כו' לא יזוז בו כו' פירשה הריטב"א משמי' דרבנן דתוס' דכל פורתא הו"ל כמוציא מחצר לחצר ומיירי כשעירבו כו' וכן אמר ה"ר יונתן ואנן קשיא לן מ"ש חצר שלא עירבה דרשות כל הבתים שולטת בה ומותר לטלטל בכולה ולא אמרינן מוציא מרשות זה לרשות זה הוא ובריש ר"א דמילה פירש רש"י דאפי' כלי בתים שהוציאן דרך מלבוש מטלטלינן בכולה והכי משמע מדאוקים בכל גגות בכומתא וסודרא מחצר לחצ' לא הא באותה חצר שפיר דמי ותו ברחב ד"ט נמי נימא הכי וכ"ת כדאמר ה"ר יונתן דהתם אין רשות אחד מהן שולטת בו והו"ל רה"י בלא בעלים א"ה ממנו למטה או למעלן נמי לישתרי אלא רב ור' יוחנן בהא קמיפלגי ר"י סבר מקום פטור הוא ואפי' מאני דבתים שרי דלאו רשותא כלל היא ורב סבר שתי רשויות שולטת בו דחכמים עשו חיזוק יותר משל תורה דאע"ג דלית בי' ד' כרשות שתיהן דמי והכא כיון דלית בי' ד' לא יזיז בו דאי יזיז בו אתי לטלטולי ממנו לבתים ומבתים לתוכו דמימר אמר הכא הא ברשויות דאורייתא נמי מקום פטור הוא ה"נ ל"ש להכי אחמור בי' דלא יזיז בו דאי לא הא לא קיימא הא אבל ברחב ד' לא אתי למישרי לבתים:

דף עז.

לרבותינו בעלי התוס' דאמרי לרב בשתי חצרות דתרוי' רה"י נינהו ואתו לזלזולי אחמור ועשו חיזוק יותר משל תורה אבל ברה"י וכרמלית דתרי רשויות נינהו לא עשו חיזוק קשיא אלא הא דרמינן דר' יוחנן אדר"י בלהחליף ואמרינן האי דאלו מעלין מכאן זעירי

אמרה לימא אפילו תימא רב דימי והתם דרה"י וכרמלית תרי רשויות נינהי ולא אלימא גזירה ברשויות דאורייתא דחמירי גזור ברשויות דרבנן דלא חמירי לא גזור אבל הכא דתרוי' רה"י נינהי ואלימא גזירה דאתי לזלזולי עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ואפי' ברשויות דרבנן גזור דלא להחליף:

אמר רבה בר הונא א"ר נחמן וכן הוא בכיצד משתתפין אמתני' דאנשי חצר.

אמר רב נחמן כותל כו' מסתברא ל"ש רחב ד' ול"ש אין ברחבו ד' ואפי' לר' יוחנן דאמר אין בו ד' הו"ל מקום פטור אפי' ברשויות דרבנן. הכא הואיל ולזה בנחת ולאידך בקשה כחצרו דמי ואע"ג דגבוה ג' מחצרו מ"מ תשמישתי' הוא וגדולה מזו אמרי בהזורק כותל רה"י העומד ברה"ר גבוה י"ט וזרק ונח על גביו חייב אע"ג דלא רחב ד' ולא הוי מקום פטור ואע"ג דגבוה יו"ד טפחים הוי כרה"י ולא מיבעיא הכא דלא גבוה יו"ד דכחצרו הוי ואע"ג דהתם משום ק"ו דלאחרי' הוא עושה לעצמו לא כל שכן הכא דלא גבוה יו"ד טפחים וניחא תשמושתי' אפי' בלאו ק"ו נמי ותו הא אנן קי"ל גדוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין וה"נ לאחרים עושה וא"נ נימא בדלא גביהא יו"ד לא אמרינן ק"ו וכדאמור בתוס' הזורק אבור ותוליתו, מ"מ כיון, דלא גביהא יו"ד וניחא תשמישתי' הוי כחצרו והריטב"א אמר ולר' יוחנן ברחב ד' דאי לא אמרת הכי לשניהן מותר וכן אמר הרמב"ם כותל שבין ב' חצרות שהוא רחב ארבעה ואמר עלה הרב המגיד שאם אין ברחבו ארבעה מותר לשניהם אפי' מן הבתים ועירבה כל אחת לעצמה. ואמר ה"ה ברחב ארבעה זו שתשמישה בנחת מותרת לו אפי' מן הבתים כיון שעריבה לעצמה וזו שתשמישה קשה אסורה בו אף מן החצר. וקבעה הר"י קאר"י להלכה בספרי' ש"ע ותהינן בה וכי גרע כותל זה מחצרו של חברו ואנן הא קי"ל כל גגות וחצרות רשות אחת הן:

בא למעטו דבר הממעט אינו ממעט אלא באחד משלשה דרכים שאין ניטל בשבת או שיקבענו בבנין וא"א ליטלו בשבת. או כובדו יקבענו שמחמת כובדו לא יטלנו אע"פ שמותר ליטלו ובדבר שאינו כלי ממש אם יחדו לכך לרבותיו דהריטב"א מהני ולהריטב"א לא מהני:

שעקר חוליא מראשו בכותל גבוה יו"ד טפחים ורחב ארבעה ועקר חוליא מצד אחד ומיעטו מיו"ד במשך ארבעה מותר להשתמש בכל הכותל וחברו אסור פחות מד' הוא מותר כנגד המיעוט וחברו אסור ובשאר הכותל שניהן אסורין ואם אין בכותל רוחב ארבעה להרב המגיד והריטב"א שניהן מותרין בכ"מ. ולדידן אם עקר חוליא מצדו באורך ארבעה טפחים הוא מותר בכל הכותל דפתחא דידי' הוא וחברו אסור אע"ג דלית ברחב הכותל ארבעה ואי לא הוי עקר חוליא פרוי' שריין השתא דעביד לי' פתחא לכותל כולי'

כותל דידי' היא וכחצרו דמיא. ואם עקר בפחות מאורך ארבעה שניהן מותרין ואפי' כנגד המיעוט אפי' חברו מותר. אע"ג דכנגד המיעוט לדידי' בנחת ולחברי' בקשה. מ"מ כיון דלית בי' אורך ארבעה מקום פטור הוא ובטיל לכותל להאי גיסא ולהאי גיסא. ואם עקר חוליא ומיעטו מכאן ומכאן אם הכותל רחב ד' אם עקרה באורך ד' רצו מערבין אחד ואם עירבו שנים שניהן אסורין. ואם עקר בפחות מאורך ד' מערבין שנים ושניהן אסורין בכותל. ואם אין ברוחב הכותל ארבעה שניהן מותרין בכל הכותל כולה:

הא דאקשי הריטב"א אם אין במיעוטו ארבעה היכי שרי כנגד המיעוט הא פרוץ במלואו לשאר הכותל שהוא מקום האסור כיון דגבוה עשרה ורחב ד'. איכא למיפרק במקום שאין בו ד' על ד' לא אסרינן משום פרוץ במלואו דלא חשיב מקום אלא מקום פטור בעלמא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב דימי מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו. בני רה"י אמאי מכתפין הא פרוץ במלואו לרה"ר ובני רה"ר אמאי מכתפי הא פרוץ במלואו רה"י:

והא דאמרן שאינו ניטל בשבת אמר הריטב"א איכא דאמרי מלאכתו לאיסור נמי הוי ניטל בשבת הואיל וניטל לצורך גופו או מקומו ואיהו אכרע למ"ד ממעט ולא מפיק אלא מלאכתו להיתר דאפי' מחמה לצל ניטל:

והטומן לפת אוקמה בירושלמי בטמן אגודה שאין דרך זריעה בכך. ושקיל וטרי בה הריטב"א:

דף עז:

אמר רב ביבי ב"ר אביי בנה אצטבא כו' וא"ר נחמן כו' זיז כו'. לרש"י מיעוט באויר לא שמי' מיעוט והיינו דבעינן באצטבא ע"ג אצטבא ובסולם ששליבותיו פורחות פחות משלשה למיהוי כחדא ובשני זיזין נמי בעינן ב' סולמות והיינו דא"ר חסדא זה שלא כנגד זה להעמיד סולם והיינו דאצריך סולם בזיז אחד. והרשב"א (עה"ק שער ד' סי' א'). והריטב"א דאמרי תרוי' מיעוט באויר שמי' מיעוט. ואצטבא וסולם ששליבותיו פורחות באין. בתחתונה ד' ואין בעליונה ד' ובשתיהן יש ד' והיינו יש בעליונה ד' ע"י צירוף אם אין בין זה לזה שלשה שתיהן מצטרפות לד' והרי הוא כאצטבא אחת עקומה וזיז אין צריך סולם כלל וה"ק אם הניח עליו סולם כ"ש מיעטו לזיז ואין הזיז ממעט שאין הסולם ראוי למעט שאין בו ד' ואין הזיז ראוי לפי שהסולם סמוך עליו:

נתן הסולם סמוך לזיז אינו ממעט לזיז אדרבה ארווחי ארווחי' לזיז והזיז ממעט. וכן אמר הראב"ד בזיז והזיז אין צריך סולם דמיעוט באויר שמי' מיעוט וזה שלא כנגד זה דא"ר חסדא שיהא נוח לעלות מזה לזה. ואליבא דהרמב"ם תרגמא הרב המגיד קמייתא דרב

נחמן דבעי סולם לזיז כשהזיז גבוה יותר מעשרה מן הקרקע הלכך בלא סולם אין מיעוטו כלום אבל אם הי' פחות מעשרה לקרקע ופחות מעשרה לכותל אין צריך סולם והיינו דלא אצריך סולם בשני זיזין וכו' וקשיא לן אלא הא דאמר הרמב"ם אבל אם הניח הסולם בצד הזיז אינו ממעט והיינו דאמרינן אבל אותבי' בהדי' ארווחי ארווחי'. אמאי אינו ממעט בלאו זיז נמי סולם למעט דסולם לחודי' הא ממעט מדקא מהני לזיז גבוה יו"ד טפחים דהו"ל מחיצה יו"ד מקרקע. ובעינן מימר הכא כגון שהסולם אינו סמוך לכותל אלא הוא נסמך מצדו לזיז א"נ כגון שמראש הסולם עד ראש הכותל יו"ד ומראש הזיז עד ראש הכותל פחות מיו"ד:

ובשיעור המיעוט פליגי בה רבנן לרש"י אורך ד' בצד משך הכותל אבל רוחב לא בעי למיעוט. ולהר"י אם המיעוט מגיע לראש הכותל או פחות מג' לראשו כיון דאיכא אורך ד' אע"ג דלא רחב ד' ממעט מצד אחד דליהוי לזה תשמישו בנחת לישתמש בכותל מכאן ומכאן לערב אחד ואם יש במיעוט ד' על ד' אפי' אין מגיע לראש הכותל ואפי' גבוה פחות מטפח ממעט מצד אחד ומכאן ומכאן מערבין אחד. ולהרא"ש משמי' דהר"מ לערב אחד בעינן מגיע לראשו ולמעט מצד אחד אפי' גבוה פחות מטפח ממעט והריטב"א אמר כחומרי שניהם דלערב אחד בעינן מגיע לראשו ולמעט מצד אחד אפי' איני מגיע לראשו והוא שיהא בו ד' על ד'. משום דמתני בזיז ד' על ד' ומתני אם יש במיעוטו ד' על ד'. והרשב"א (שם) אמר כהר"י ואמר דהא דסולם שבעה ומשהו באין ברחב השליבות ארבעה והא דאמר רב אפי' סולם זקוף ביש בשליבותיו ד' על ד' והוי כאצטבא על גבי אצטבא ואיכא למימר להרשב"א מגיע לראש הכותל אפי' ד' אורך לא צריך מדלא קאמר באין בשליבותיו ד' על ד' והריטב"א אמר הא דסולם י"ד דשמואל לערב אחד והא דסולם זקוף למעט מצד אחד. ולרבותינו בעלי התוס' והרא"ש סולם זקוף בכל מקום ממעט ודרב פליגא ורב הונא ברי' דר"י כרב. ובירושלמי משמע דלערב אחד נמי מהניא מיעוט דמייתי דיני מיעוט אחלון למעלה מיו"ד דמתני'. והרמב"ם שמעינן לי' כל היכא דאמר סולם לא פריש בי' שיעורא ואמר ואפי' הי' הסולם זקוף ואפי' לא הי' מגיע ראש הסולם לראש הכותל אם נשאר ביניהן פחות משלשה הרי זה מתיר והיינו כרב הונא ברי' דר"י דסולם שבעה ומשהו וכדאמר הרא"ש דהלכתא כוותי'. ובאצטבא קאמר אם יש בתחתונה ארבעה וכו' ואם רצו מערבין אחד ובבבא קמייתא דזיז האמר מניח סולם לפני הזיז לא פריש בי' סולם כל שהוא. ואמר נמי בזיז ובין הזיז העליון ובין ראש הכותל פחות מיו"ד ומערבין אחד אם רצו. ואמר כותל שגבוה יו"ד ובא למעטו כדי לערב עירוב אחד אם יש באורך המיעוט ד' טפחים מערבין אחד. אלמא קסבר הרמב"ם אפי' אינו מגיע

לראש הכותל מערבין אחד. וקסבר כרש"י דלא בעינן ד' על ד' ובסולם דלא פריש בה שיעורא אפי' אורך ד' לא בעי ותדע מדמתרגם הרב המגיד אליבי' דקמייתא דרב נחמן בזיז גבוה יותר מיו"ד מן הקרקע ור"נ הא סולם כל שהו קאמר אלמא סולם כ"ש נמי ממעט למחיצה יו"ד ולא מתני בדאביי סולם רחב ארבעה ולא מתני אם יש במיעוטו ד' על ד' ולא בזיז ד' על ד' כדמהני הריטב"א וכן ה"ה אמר ויש לתמוה לפי' הרשב"א למה לא בארו בגמרא זיז ד' על ד' חזינן דאיהו נמי לא הוי מייתי לה. וקסבר סתם סולם אפי' אורך ד' במשך הכותל לית בי' והיינו דלא פריש בזיז סולם כ"ש דסתם סולם כ"ש וכולהי ממעט דשמעתין בחדא מחתא מחתו להו בין לערב אחד במכאן ומכאן בין להשתמש בכותל מצד אחד למעט לזה שמיעוטו בצדו וכל סולם דשמעתין סתמי' אפי' בארכו לית בי' ד' והיינו דבעינן שבעה ומשהו ומשים דליכא אפי' בארכו ד' ובציר מד' אורך לא מהני מיעוטא כלל למטה כדאמרינן בריש שמעתין בא למעטו כו' אלא הואיל ומגיע סמוך לראש הכותל אע"ג דלית בה ד' אורך מהני אפי' לערב אחד ואע"ג דפתחא פחות מד' לא חשיבא כדאמרינן בריש פירקין בסולם מהני דבסולם פחות מד' נמי סגי אינשי וניחא תשמישתי' וסולם ששליבותיו פורחות דבעינן בשליבה התחתונה ארבעה היינו דאימר הרמב"ם וכן במדרגות של עץ שסמכן לכותל ולא אמר וכן בסולם והיינו דומיא דאצטבא דלא מטי לריש כותלא אלא כאצטבא ולא דמי לכולהי סולמות. והא דלא קאמר הרמב"ם בבנה מצבה ע"ג מצבה ויש בעליונה ארבעה וכן בזיז לא פריש ארבעה אע"ג דבארכו ודאי ד' בעינן סמוך אהא דאמר ובא למעטו אם יש באורך המיעוט ד' טפחים אלמא כל מיעוט בפחות מאורך ארבעה לאו מיעוט. עוד אתחזיא לן אליבי' דסולם דאורחי' לאטויי' על צידי' ולמסגי עלי' ברווחא הוא דמהני מגיע לראש הכותל ואע"ג דלית בי' ד' אורך ואקילו בי' נמי בזקוף ומטי לרישי' אבל אצטבא וסולם ששליבותיו פורחות דלא חזי לאטויי' על צדי' וכולהי מיעוטא דכוותי' אפי' מגיע לראש הכותל נמי ארכו ד' אין אי לא לא והא דאקשו רבנן דתוס' מדאמר רב נחמן גבי זיז סולם כ"ש. להרמב"ם רב נחמן פרושי קמפרש למילתי' אע"ג דבסולם לית בי' ד' הוי פתחא לזיז אורך ד'. והא דאותבי' מסולם מכאן ומכאן וקשין באמצע ומחקק להשלים בכותל בכמה. מידי הוא טעמא אלא להרמב"ם הרמב"ם הא לא קא מתרגם לה לענין רחב ד' כרש"י וכדבעינא למימר קמן יהא דאמר שמואל אסולם זקוף מידי דהוה אאצטבא על גבי אצטבא אע"ג דאלטבא רחבה ד' וסולם לא רחב ד' מ"מ חזינן דזקופה ממעטת ואע"ג דלא מטי לרישי'. ה"נ בסולם דמטי לרישי' וניחא תשמישתי' קצת:

והרב המגיד אמר אהא דאמר הרמב"ם הסל והספל כו' דהרמב"ם מוקי להא דספל דשמעתין אחריץ והאחרונים פירשו בכותל והם סבורים שכל שיש במיעוטו ד' אע"פ שאין מגיע לראש הכותל כו' ולא אמרו סולם שבעה אלא בשאין רחב ד' ורבינו ז"ל לא חילק ונראה מדבריו שכל מיעוט צריך שיהא בפחות מג' לראש הכותל ולהרב המגיד הא דאמר הרמב"ם בזיז נשאר מן הזיז עד ראש הכותל פחות מיו"ד ואמר ובין הזיז העליון ובין ראש הכותל פחות מיו"ד:

אלמא לא בעינן עד פחות מג' לראש הכותל על כורחך זיז עדיפא מכולהי מיעוטא דלא בעינן ראש הכותל והשתא סולם ואצטבא לכולהי בבי דהרמב"ם ברחב ד' באורך הכותל כיון דלא מפליג בהו מידי ונקיט בסוף אם יש במיעוטו ד' וצריך תירוץ ואנן אית לן למיתרגם עוד אליבא דהרמב"ם קסבר כל מיעוט שהוא מהקרקע או מפחות לג' לקרקע עד פחות מג' לראש הכותל לא בעינן אפי' אורך ד' וכל שהוא שלשה מהקרקע א"נ שלשה מראש הכותל בעינן אורך ד' לבר מזיז דעדיפא מכולהי והיינו דבסולם לא נקיט ד' כיון דאצריך בי' פחות מג' לראש הכותל ומצבה על גבי מצבה במגיע עד סמוך לראש הכותל וסמיך אדנקטי' בסולם ואמר אם יש בתחתונה ד' ממעט כיון דאית בתחתונה ד' דל עליונה מהכא דד' לא בעי ראש הכותל ואמר אין בתחתונה ד' ואין בינה לבין העליונה ג' ממעט ולא נקיט ויש בעליונה ד' כיון דאין ביניהן ג' הרי מיעטי' מהקרקע עד הכותל ולא בעי ד' ובזיז דעדיפא מכולהי לא בעי כו' ולא בעי לא ד' ולא ראש הכותל ולא סמוך לארץ ומלתי' בזיז כדמתרגם ה"ה אליבי' ואמר בבא למעטו אם יש באורך המיעוט ד' במיעוט שאיני מגיע לראש הכותל והיינו דאמר שמואל בסולם זקוף מידי דהוה אאצטבא ע"ג אצטבא דאצטבא נמי באין ביניהן ג' לא בעי רחב ד' ובמגיע סמוך לראשו וכן סולם באין בין השליבות ד' ומגיע סמוך לראשו וצריך תירוץ טובא:

ובירושלמי אמרו משמי' דרב נחמן צריך שיהא בין שליבה לשליבה פחות מג' צריך שיהא בו רוחב ארבעה טפחים והעמודין משלימין לארבעה וליכא לאוקמה אף בשליבה התחתונה ד' טפחים דא"כ האי פחות מג' אפי' טובא נמי דל עליונה ולימעט בתחתונה אלא צריך שיהא בו רוחב ד"ט בעליונה קאי וכדאמרו הכא משמי' דרב נחמן ולמאי דאמרן אליבא דהרמב"ם לא מתני צריך צריך אלא מתני צריך שיהא בין שליבה לשליבה פחות משלשה או שיהא בו רוחב ד"ט:

דף עח.

רב הונא ברי' דר"י אמר כו' פירש רש"י דס"ל זקוף ממעט וכן אמר הריטב"א והרשב"א אמר ואין ברחב השליבות ארבעה צריך להיות בארך הסולם שבעה ומשהו כדי שיטנו

ויעלה במדרונו לראש הכותל הי' הסולם זקוף ויש בשליבותיו ד' על ד' אע"פ שזו על זו ממעט מפני שזה כאצטבא ע"ג אצטבא מדברי רבינו נלמד דרב הונא ברי' דר"י נמי מוטה בעי אלא קסבר הטי' קצת סגי והאי משהו בדאית בי' כדי הטי' ועוד שיגיע לפחות מג' מראשו ולדידי' לאביי ורב יוסף נמי דוקא קאמרי ושיעור הטי' קים להו בהכי למר יגיע לפחות מטפח ולמר בפחות מג':

אמרו רבוותאי כרב יוסף א"ר אושעיא ואפי' סולמות שבבל א"צ קבע משום דהלכה כדברי המיקל בעירוב וכל סולם כבד אע"פ שאין לו ד' חווקין א"צ קבע. ואע"ג דחומרא דאתי לידי קולא הוא שאם הניחו דקלים מצד אחד וסולמות מצד אחד ועירבו שנים שניהן אסורין להשתמש בכותל ואי כר' חייא בעל הדקלים מותר דהו"ל תשמישו בנחת ולאידך תשמישו בקשה. וכ"ת בהא נעביד כר' חייא להקל הו"ל תרי קולי דסתרי אהדדי דכי עירבו אחד בכה"ג או סולמות מכאן ומכאן ועירבו אחד. להרמב"ם ולרבוותאי דשרו במיעוט לערב אחד ספיר דמי א"נ מצדו אחד סולמות ומצדו השני ולא כלום בעל הסולמות שרי ואמרת כבידן קובעתן ובכה"ג ועירבו שנים תימא בעל הדקלים שרי ואין כובד הסולמות דאידך קובעתן וכ"ת מ"ש מכותל שרנפה בסולמות יותר מעשר דאמרינן בכיצד מעברין בשמעתא דעיר של יחיד תורת מחיצה עליו אע"ג דהוה תרי קולי דסתרי אהדדי היכא דאתמר אתמר א"נ התם לא סתרן אהדדי כדתרגמינא התם. מ"מ רובא קולא היא ואפי' הנך דאסרי לערב אחד כי מנח סולמות שבעה ומשהו מכאן ומכאן דכ"ע מערבין אחד ואפי' להרב המגיד דאמר לזה בנחת ולזה בקשה דזה דבקשה אסור אף מן המצר והשתא הניח סולמות מצד אחד לזה להקל דאפי' מן הבתים שרי ולזה להחמיר דאפי' מן החצר אסור ולר' חייא דלא ממעט תרוי' מבתים אסירי ומחצר שריין. מ"מ לענין עירוב אחד הו"ל להקל ועוד כי אתמר בי מדרשא להקל אתמר:

סולם מכאן וסולם מכאן וקשין באמצע. הרמב"ם והרשב"א והריטב"א וכולהי רבנן פירשוה מחיצה של קשין וסולם סמוך עלי' מכאן ומכאן א"ל אין כף הרגל עולה בהן שאין יכול לעלות בסולמות מפני שסמוכין על מחיצה של קשין ואם יעלה תפול המחיצה קשין מכאן כו' מחיצה של קשין מן הסולמות ולכאן ומן הסולמות ולכאן וסולם באמצע במקום הסולמות יש עמוד שסמוכין עליו או שסמוכין הסולמות בראשיהן זה על זה א"ל הרי כף הרגל עולה בהן דמחיצה דקשין שמה מחיצה ובסולמות יכולין לעלות:

דף עח:

חקק להשלים כו' הרשב"א והריטב"א פירשוה הי' הסולם קצר ואין בו למעט כל הכותל וחקק בכותל חקק רחב ד' על ד' וכו' אם אין מן החקק ולמעלה עשרה מיעטו לפי שיכול

לעלות מן הסולם אל החקק ומן החקק אל כותל חקק בכותל ועשאו כמין סולם צריך לחקק מלא קומת הכותל חקק שלא כנגד חקק שאם לא חקק כך מלא קומת כל הכותל א"א לו לעלות דרך שם אל ראש הכותל שהרי מה שלא נחקק נוגע אל צידו ומעכבו ואני העתקתי לשון הרשב"א ולא ידענא מ"ש מחקק דהתם לראש הכותל ומחקק דהכא לראש הכותל והרמב"ם פירשה לענין פירצה יתר מעשר ודידי' נמי לא ידענא מ"ש דכל פירצה יתר מיו"ד:

עשאו לאשירה סולם לרש"י קא מיבעיא לי' אי' קנית עירוב הנאה מאשירה מיקרי דלמיהוי פיתחא מה לי אי אסור לעלות משום איסור שבת מה לי אי אסור לעלות משום איסור הנאה אידי ואידי אסור לעלות בו אלא הא דאמר רש"י משום איסור הנאה משום דעירובי חצרות לדבר הרשות הוא עי אמרינן קנית עירוב גופי' הנאה מאשירה היא דניחא לי' בהאי אשירה למיהוי לי' פיתחא וכן לרב נחמן בר יצחק טעמא משום הנאה הוא מדתלי בפלוגתא דר"י ורבנן או דלמא בקני' הא לא מתהני מאשירה והא דאסור לעלות בו אריא הוא דרביע עלי' וא"ל רבה אילן מותר דפיתחא הוא וארי' הוא דרביע עלי' ואשירה אסורה משום דמתהני מיני' ואפי' לר"י ורב חסדא סבר דלא הוי הנאה ולמיהוי פתחא אשירה קיל. ולהריטב"א עירובי חצרות נמי דברי מצוה ודרכי שלום הוא כדאמרינן בירושלמי וקמיבעיא לי' אילן דשרי בחול פתחא הוא ובשבת אריא רביע עלי' אשירה דאפי' בחול אסירא לאו פתחא היא או דלמא כיון דאפשר בביטול פתחא היא. והכא באשירה של עכו"ם דאפשר בביטול אבל אשירה דישראל דכ"ע אסורה ודכ"ע דלא הוי הנאה לבר מר"נ בריצ דס"ל לרבנן הוי הנאה ולר"י לא הוי הנאה ולהרמב"ם קמיבעיא לי' אילן דשבות בעלמא פתחא הוא אשירה דמדאורייתא אסירה לאו פתחא היא או דלמא ל"ש א"נ להרמב"ם קאמר את"ל אילן לרבי ודאי שרי הכא דאיסור הנאה דאורייתא תיבעי כו' וכדמתרגם ה"ה אליבי' דכר"נ ס"ל:

מתקיף לה רב חסדא כו' וכ"ת אשירה נמי איסו' שבת היכא אזלא איכא למימר לרבה הוא דקא אתקיף לי' דקאמר אילן מותר לד"ה ואפילו לרבנן דרבי משום דפתחא הוא ואשירה אסירא לד"ה ואפילו לרבי ורבי יודא. אדרבה אילן לרבנן דרבי שאיסור שבת גורם לו ניתסר אשירה לרבי דליכא איסור שבת אלא איסור ד"א לא ניתסר וקסבר רב חסדא בהא כר"נ ב"ר יצחק דלרבי לא שאני הכא משום דכולא יומא היא מהתם ובין אילן בין אשירה פלוגתא דרבי ורבנן דמשום איסור ד"א לא בטיל פתחי' וליכא אלא משום איסור שבת ול"ש אילן ל"ש אשירה לרבי שרי ולרבנן אסורא וכן לרבין אליבא דר"א והנאה דכ"ע דלא היי ר"נ בר יצחק סבר אשירה לרבי פלוגתא דר"י ורבנן משום הנאה

מיהא מחוורא טפי כרבוותאי ולרב חסדא אילן אסור לד"ה ואשירה מותרת לד"ה והכא מאי אשירה הריטב"א אמר לאו דוקא מחוברת אלא עץ של ע"ז שהי' נעבד והרשב"א אמר אשירה גרועה ולא ידענא מאי גרועה והרב בעל הטורים אמר אשירה יבשה:

אמרו רבותינו בעלי התוס' דר"נ ב"ר יצחק פליגא אסוגיא דבכל מערבין וקסבר לר' יודא מותר לקנות בית באיסורי הנאה וכן אמר הריטב"א לר"נ בר יצחק דאמר פלוגתא דרבי ורבנן ואנן הא קי"ל כרבי אבל בהא דאמר ר"נ ב"ר יצחק אשירה פלוגתא דר"י ורבנן לא קי"ל כוותי' ואע"ג דהלכה כר' יודא בעירובין והלכה כדברי המיקל בעירוב משום דטעמא דר"י קא פריש ר"נ ב"ר יצחק הכא דלא כמסקנא דבכל מערבין ולמאי דמסקינן התם מודי ר"י הכא דכולהי יומא ניחא לי' בהאי פתחא ולדעתין הא לא מכרעא למידחיא מלתי' דר"נ ב"ר יצחק. וליטעמך אילן לרבי מאי טעמא הא רבי לא אמר אלא בה"ש והכא כולא יומא. לאו משום דהכא כולא יומא צורך עירוב הוא דאי לא פתחא הוא לכולא יומא לא קני עירוב ועירובי חצרות נמי דבר מצוה הוא כדאמר הריטב"א שרי א"נ כיון דבה"ש פתחא מעליא הוא כולא יומא נמי אע"ג דלאו פתחא מעליא הוא מ"מ קצת פתחא הוי ש"ד לר' יודא נמי כיון דפתחא כולא יומא צורך עירוב הוא וע"ח נמי מצוה היא לא הוי הנאה וכי היכי דשרי עירוב בבה"ק ה"נ ל"ש. א"נ כיון דבה"ש ודאי שרי כי היכי דשרי התם תו לא חיישינן לפתחא מעליא אכולא יומא ואף הרשב"א ס"ל כוותין דאמר (שם) ויראה לי להתיר בין בזה בין בזה אלא שיש לחוש ולהחמיר באילן כדברי הראשונים הרשב"א כמאן לאו כר"נ ברי"צ ובאילן קי"ל כרבי ובאשירה משום דקי"ל כר' יודא ואף ה"ה ס"ל הכי מדאמר טעמא דהרמב"ם משום דלא קי"ל כר' יודא מכלל דלר"י שרי כר"נ ב"ר יצחק.

מאי הוי עלה הרמב"ם אמר אילן מותר הואיל ושבות הוא גורם לו שלא יעלה בו ואשירה אסורה שאסור לעלות עלי' מן התור' שאסורה בהנאה. תרגמה ה"ה אליבי' דאמר כרבה דר"נ בר יצחק קאי כוותי' דאנן קי"ל כרבי ולא קי"ל כר"י ואזדא הרמב"ם לטעמי' דאמר הנותן עירובו בבה"ק אינו עירוב כרבנן דר"י והרא"ש אמר אילן אסיר ואסירה מותרת כרב חסדא דר' יוחנן ור"א קיימן כוותי' וכן אמר הרשב"א שיש לחוש ולהחמיר באילן כדברי הראשונים:

מתני': **הא** דמפרק הר"י בבור ולא פירות דמדאורייתא ודאי מבטלי וכן אמרו משמי' בשבת בהזורק דמדאורייתא אפי' דבר הניטל בשבת מבטל ובדרבנן לא מבטל אפי' לקולא במערבין שנים ולא אסרי אהדדי קשיא חדא כי מפלגינן בין דאורייתא לדרבנן הנ"מ להקל משום דמילתא דרבנן קילא מדאורייתא א"נ להחמיר דחכמים עשו חיזוק

אבל למימר בדרבנן איפכא מדאוריית' היכי משכחת לה והכא בדאורייתא לאו מחיצה היא בין להקל בין להחמיר דוטל ובדרבנן מחיצה היא בין להקל בין להחמיר דלא מבטל ותו הא אהילות דאורייתא ותנן ביטלו אין לא בטלו לא ובכולהי שינויי דשמעתין לא מיפרקא הא דפירות דהלכתא כסתם משנה ולא כר' יוסי ובדבר הניטל בשבת מ"ש שבת מטומאה ובור הא לאו למיטמיי' בהנך פירי קאי וניחא לן אליבא דהר"י דהיינו דמפלגינן בין דאורייתא לדרבנן דהשתא דמפלגינן בין שבת לטומאה ואמרינן דרבנן מודו לר' יוסי בשבת בסתם עפר כיון דבשבת אינו ניטל בטיל ה"נ מודו לי' בשבת בתבן ואין עתיד לפנותו דכי הדדי נינה כדאמר ר' יוסי ואפי' תבן אי ידעינן דלא יפנה לי' בשבת בטיל ומתני' בסתם תבן והתם בבור מלא פירות אפי' בסתמא בדלא פינהו בשבת ואיגלאי מילתא דהני פירות מעבדא נמי אין עתיד לפנותו בשבת ובטלא מחיצה ולהכי פטור ובפינהו בשבת חייב אבל עירובין דרבנן מערבין שנים ואין מערבין אחד דסתמא מפנהו בשבת לבהמתי' וכי חזינן בתר שבת דלא פינהו אע"ג דאגלאי מילתא דבטיל והוה אסרי אהדדי הא עירובין דרבנן היא ולא חשו לה ובדרב הונא ברי' דר"י איפרקא הא דאהילות מיהא טפי מחוורא דסתם תבן כיון דלפנותו לבהמתי' קאי אע"ג דחזינן בתר שבתא דלא פינהו לא בטיל בשבתא וכן באהילות אפי' להריטב"א דאמר אין עתיד לפנותו לזמן מרובה היכא דעתיד לפנותו לר' יוסי ולרבנן סתם עפר ובתר הכי אתרמי מלתא ולא פינהו לזמן מרובה מ"מ לא בטלי' לבית כיון דמעקרא לפנותו הוה קאי ול"ש דאורייתא ל"ש דרבנן ובור מלא פירות בפירות טבולין או דאקבנהו לאוצר כתמרי דעסקא דפ"ק דשבת והא דאמור בתוס' הזורק ואפי' אי איירי הכא בטבל שאינו ניטל בשבת מ"מ כיון דניטל מן התורה הזורק לתוכו אמאי פטור הא ליתא מה לי אי מדאורייתא אינו ניטל מה לי אי מדרבנן אינו ניטל סוף סוף בשבת הא לא קא שקיל לי' ולא יהא אלא תבן ואין עתיד לפנותו דליכא אסורא כלל אלא דאיהו לא צריך לי' א"נ היכא דכובדו קובעו דלא שקיל לי מפני כובדי' וכן אמר הרשב"א בריש דיני רשוית בור מלא פירות של טבל ה"ז כמלא עפר וצרורות שא"א לפנותו ואבע"א התם בפירות שאין עתיד לפנותן ולא גריעי מתבן ואין עתיד לפנותו דלגבי שבת אפי' רבנן מודו:

דף עט.

רב אשי לא פליג אדרב הונא ברי' דר"י דבשבת אפי' ארנקי מבטל אינש דהא גבי כותל דלאו למיטיימי' קאי ואמרינן דבר שאינו ניטל בשבת ממעטו אלא קאמר בגוונא דמתני' אפי' בטומאה מבטל ואי הוי טומאה בחריץ טע"ט ומכוסה והוא מלא עפר אפי' סתם עפר בטיל כיין דליטיימי' קאי:

אבל לארכו אפי' כ"ש נמי והוא שאורך הנסר מד"ט ועד עשר אמות דפחות מד"ט לאו כולם וטפי מעשר מערבין אחד ואין מערבין שנים:
והאי נסר אינו ניטל בשבת:
ומדקאמר גזוזטרא עקומה היא ולא קאמר לבוד היא דייק הריטב"א כרש"י דגזוטרא בנתן עלי' נסר ומתני' נמי דיקא כדאמר הריטב"א וקא מתרגם מלתי' והא דתוספתא דאייתי הריטב"א נמי הלכתא היא וכן אמר הרשב"א (עה"ק שער ד' סי' א') אם יש בין גזוזטרא לגזוזטרא ד"ט ונתן מזו לזו נסר ד' מערבין ב' ואם רבו מערבין אחד בד"א בזו כנגד זו אבל אם הי' משוכות זו מזו או זו למעלה מזו אם אין בניהן ג"ט גזוזטרא עקומה היא ומערבין אחד אם יש בניהן ג"ט אפי' נתן עלי' נסר רחב ד' אין מערבין אחד לפי שאין בנסר תורת פתח שאין עושין פתח כיוצא בו הי' בין גזוזטרא לגזוזטרא פחות מד"ט אם הן זו כנגד זו מערבין אחד ואין מערבין ב' היו זה שלא כנגד זה או זו למעלה מזו אם ביניהן ג"ט אין מערבין אחד פחות מכאן מערבין אחד ואע"פ שלא נתן עליהן נסר כלל וכן אמר הרמב"ם כרש"י וכן בספרי טור וש"ע ובספרי הריא"פ והרא"ש ט"ס:
והא דאמר הרמב"ם תבן וקם אין ממעטין עד שיבטל וכן אמר הרב בעל הטורים והרב בעל ש"ע אפי' מלא תבן וקש כ"ז שלא בטלו אין מערבין אחד אלמא קסברי בטלו אין לא בטלו אע"ג דאין עתיד לפנותו לא בטיל ובתוספות כיצד משתתפין בשמעתא (ד' פ"ד) דאנשי חצר ואנשי מרפסת דמוקים בטבלא אמרו עלה ולא דמי לעפר ועתיד לפנותו דלא חייץ כיון דעתיד לפנותו ודאי לא מבטל מחיצה המפסקת בין ב' חצרות אבל למעט גובה יו"ד ולשוויי' כפתח למרפסת כיון דאינו ניטל בשבת ממעט אע"ג דעתיד לפנותו ככפה ספל דממעט והא דתוספות דהכא פליגא דאמרו בתבן משום דניטל בשבת ולא כההא דפגה שהטמינה בתבן דהא אמרינן אפי' ארנקי מבטל אינש וכן אמר הרשב"א (שם) בתבן או קש בד"א בראויין למאכל בהמה לפי שמותר לטלטלו בשבת להאכילן לבהמה וכל שמטלטלן בשבת אינו ממעט אבל תבן סרוח שאינו ראוי למאכל בהמ' אין מטלטלין אותו בשב' ממעט מלא אותו עפר וצרורות וכל דבר שאינו מותר לטלטלו בשבת אע"פ שדעתו לפנותו ה"ז מיעוט מלא אותו תבן הראוי למאכל בהמה ובטלו ה"ה כעפר וממעט ואמר בדיני רשויות דבור מלא פירות טבולין כמלא עפר וצרורות הוא ובטלו מחיצותיו אלמא קסברי כל שאינו ניטל בשבת ואפי' עתיד לפנותו ממעט אפי' לבטל מחיצה המפסקת בין החצרות וכדאמר רב הונא ברי' דר"י בהדיא הנח איסור שבת דאפי' ארנקי מבט' אינש וטעמא דמתני' דעפר מבטל למחיצה אתא לפרושי. ועפר ועתיד לפנו' בטומאה תניא וכן תוספות הזורק דבעי למוקמא הא דבור מלא פירות בטבל,

לאו משום דניטל מן התורה קסברי אפי' לבטל מחיצה אהניא שאינו ניטל בשבת וי הא דפריקו דמדאורייתא אפי' דבר הניטל בשבת מבטל ובדרבנן הוא דשאני בין דבר הניטל בשבת לשאינו ניטל אלמא דבר שאין ניטל בשבת אפי' בדרבנן מבטל וכן אמר בעל הג"א דפירות מבטלי מחיצתא משום דלאוצר נינהו ואין מתחילי באוצר בשבת ומסתברא כדאמר רב הונא ברי' דר"י דמודו רבנן בשבת דסתם עפר בטל משום דלא ניטל בשבת דומיא דארנקי ה"נ מודו בתבן ואין עתיד לפנות בשבת דכי הדדי נינהו וגבי טומאה טעמה דסתם עפר משום דלא עתיד לפנות לזמן מרובה וה"נ תבן ואין עתיד לפנותו לזמן מרובה אבל גבי שבת דטעמא משום דלא ניטל בשבת ה"נ תבן ואין עתיד לפנותו בשבת מידי דהוה אכובדו דאע"ג דניטל בשבת כיון דמפני כובדו לא ניטל בשבת דמיא לאינו ניטל מחמת איסו' ה"נ אין עתיד לפנותו בשבת כאין ניטל בשבת מחמת איסור דמי ועד שיבטל דאמ' הרמב"ם לאו דוקא ה"ה אין עתיד ליטלו בשבת אלא מלתא פסיקתא נקיט ואתי ובתרי' אזדו הרב בעל הטורים והרב בעל ש"ע תדע דהא הרשב"א אמר בהדיא דאינו ניטל בסבת ממעט וקאמר בתבן הראוי למאכל בהמה ובטלו. וכלהי אלישנא דאביי מסרך סרכי ואתו דאמרי אי בטולי חייץ מילתא דפסיקא. א"נ לרווחא קאמר דעפר וצרורות אפי' בכ"מ מבוטלין הן בחריץ דלמיטיימי' קאי כדאמר רב אשי והא דאמר הרמב"ם שסתם עפר וצרורות בחריץ מבוטלין הן. מאי מבוטלין משום דלא ניטלין בשבת. ומסתברא טפי דביטלו דוקא קאמרי ואביי נמי קאמר בטולי חייץ בטולי דוקא ור' יוסי דאמר תבן ואין עתיד לפנותו כסתם עפר משום דקסבר אין עתיד לפנותו כביטלו דמי ואידי ואידי אין עתיד לפנותו אבל לרבנן דאמרי אין עתיד לפנותו לא בטיל עד דבטלי' בהדיא כי קא מודו לענין שבת בסתם עפר דאין ניטל בשבת מחמת איסורי' אבל תבן דניטל בשבת אע"ג דאין עתיד לפנותו לא מבטל עד דבטלי' בהדי' כי היכי דלא מהני גבי טומאה דלא שאני שבת מטומאה אלא משום דשבת איכא איסורא וכובד נמי מוכחא טפי מאין עתיד לפנותו ואנן כרבנן וכסתם משנה קי"ל והא דבור מלא פירות בטבלא ושמעתין נמי דוקא מדקא רמי ותבן לא חייץ והתנן מתבן שבין כו' ומאי קושיא דלמא שאני מתבן דלא ניטל בשבת כדאמר רב הונא ובלבד שלא יתן לתוך קופתו וכ"ת מ"מ לבהמתי' דקאים לה באפה הא שרו והו"ל ניטל בשבת מכדי בהמתי' טעמא מאי דאכלה קלי קלי ולא מפחית כדאמר רש"י סוף סוף כדי מחיצה הא אין ניטל בשלמא ללישנא דמשום מוקצה או משום סתירת אוהל כדבעינא מימר התם לבהמתי' אפי' למיכל מכדי מחיצתא שריא אלא לרש"י דמשום דמיפחת ולא אסיק אדעתי' ומטלטל הוא לבהמתי' נמי כי מיפחת אסיר ומאי קושיא הא כדי מחיצתא אינו ניטל בשבת אלא

לאו לרבנן אין עתיד לפנותו לא מבטל והכא דשרי לבהמתי' וזימנין דמתרמי דבהמתי' נמי ממעיטא אלא דלא חשי להכי והואיל וסתמא לא ממעיטא לא הוי אין ניטל מחמת איסור אלא כאין עתיד לפנותו דעי מיהא אי משום הא לא אריא אימא הואיל ואי בעי מאכיל לבהמות טובא עד דאכילי לכולה מחיצה ותו ליכא למיחש לטלטול דהא לא אתו לטלטולי דמתחזיא וכדאמר הרא"ש באדם בחול ולא הוי אין עתיד לפנותו א"נ כי משנית מהאי דרב הונא תיקשי בית מאי עבדת בי' דתניא מערבין ב' וזה נוטל לתוך קופתו ולרש"י לדידי' נמי שרי דמינכר ולאינך לישני לבהמתי' מ"מ הא שריא ולא תיקשי מ"מ אין עתיד לפנותו כי היכי דלא ליסרו אהדדי דכי עירבו אחד ליכא למיחש להכי ולעירבו שנים ואם רצו לערבי אחד וכי מערבי ב' הוי אין עתיד לפנותו וכי מערבי אחד הו"ל עתיד לפנותו ועוד איכא למימר חצר נמי קשיא לי' מאי חזית דאמרת מערבין שנים ולהכי אחמרת בי' דלא יתן לתוך קופתו דלמא איפחת ולאו אדעתי' והו"ל אין עתיד לפנותו לערבו אחד ולא שנים ולישתרי למיהב לקופתו דליכא למיחש בה מידי והו"ל עתיד לפנותו ובטל מחיצתא ושרו לערובי חד מיהא מ"ע מסתברא דדוקא קאמרי ולאפוקי מדהרב בעל מ"א דאמר להרמב"ם לא מהני אפי' ביטול לשבת אחת וכרבותינו בעלי התוס' דכיצד משתתפין חדא דרבותינו בעלי התוס' דהכא ודפ' הזורק ודהרשב"א פליגא ומסייע להו דרב הונא ברי' דר"י ותו הא הרמב"ם הוא דאמר דסל וספל וחריץ נמי מהני וכ"ת הנ"מ בד' ולמיהוי פתחא אבל בכולהי למיסתר מחיצתא לא כל כה"ג הו"ל להרמב"ם לפרושי ולרבותינו בעלי התוס' דכיצד משתתפין בעינן מימר דרב אשי פליג ארב הונא ברי' דר"י וקסבר אימור דאמרינן ארנקי נמי מבטל אינש הנ"מ למיהוי פתחא אבל הכא דלבטולי מחיצתא שבת וטומאה כי הדדי נינהו וכי היכי דבטומאה לזמן מרובה בעינן ה"נ גבי שבת ולר' יוסי גבי שבת נמי סתם עפר אין עתיד לפנותו לזמן מרובה ותבן ואין עתיד לפנותו לזמן מרובה כסתם עפר דמי ועפר ועתיד לפנותו לזמן מרובה אע"ג דלא ניטל בשבת לא בטיל ורבנן דפליגי עלי' דר' יוסי בשבת נמי פליגי וסברי אפי' עפר נמי לא בטיל עד דבטלי' בהדיא וכי פליגי בבית דלאו למיסיימי' קאי אבל בחריץ דלמיסיימי' קאי מודו דסתם עפר אין עתיד לפנותו לזמן מרובה ופירות אפי' טבולין כיון דעתיד לפנותן אפי' בחריץ לא מבטלין ולדידהו הא דבור מלא פירות דאמרינן הזורק לתוכו פטור מתני' דאהילות תיובתי' השתא עפר לא מבטל פירות מיבעיא ובור נמי הא לאו למיטיימי' בהנך פירי קאי:

מתני': **אלו** מאכילין מכאן. אמר ה"ר יונתן אבל בידים אין לו לעשות דאע"פ שלא נתמעט על פני כל אמות אין לו ליטול ממקום שנתמעט שהרי ניטל מתבן שברשות

חצרו של חברו ולא ידענא א"ה מאי אריא איפחת ביו"ד אפי' גבוה יו"ד ויותר מיכן נמי למעלה רשות שניהן היא כדאמרינן בכותל ואמרינן נמי כותל גבוה תשע עשרה וכותל גבוה עשרים ובגמ' פריש משום מוקצה:

נתמעט התבן אמר ה"ר יונתן ואפי' לא נתמעט אלא בשבת אפ"ה נאסרים שניהם דלא אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה אלא בעירוב ולא במחיצה והוי כמבוי שניטלה קורתו כו' ולא ידענא הא בשמעתין אמרינן אמתניתא דקתני שניהן אסורין ש"מ דיורין הבאין בשבת אסורין ומשני דאימעט מאתמול:

אלמא הכא דיורין הוא דאתוספי ולא דמי למבוי שנטלה קורתו דקמיפלגי בי' ר' יוא ור' יוסי דהתם מחיצתא הוא וכדפרישו בתוס' והרא"ש בפ"ק בשמעתא דחבלים

גמרא: ובלבד שלא יתן לתוך קופתו פליגי בה רבנן לרש"י לחד לישנא משום דלמא שקל טובא וממעיט לי' מיו"ד ולאו אדעתי' ולאידך לישנא משום מוקצה למחיצה ולהרא"ש בחול קאמר וכן מוקמי לבהמתי' אסור בחול דאי בשבת לימא שבת הואיל והותרה הותרה ואמרו משמי' אפי' בחול ולא מיבעיא בשבת כיון דבחול אסור משום ע"ש סמוך לחשיכה ממילא בשבת נמי אסור דלמא עביד לי' בע"ש א"נ דלמא ממעט לי' בה"ש דמי איכא מידי דבחול אסור ובשבת שרי א"נ בשבת אסור משום מגו דאתקצאי לבה"ש והרא"ש משום דרב הונא סבר בטלטול כר"ש קא מוקים לה בחול אבל אנן במוקצה מחמת איסור קי"ל כר' יודא והריטב"א מפרק לה להאי דשבת הואיל והותרה דחיישינן לשבתות אחרים ומשמי' דהרשב"א אמר מגו דאתקצאי לבה"ש כו' ואפי' לר"ש הכא משום סתירת אוהל הוא דאסור ואיכא ביני' בהמות טובא או רברבי ללישנא קמא דרש"י ולהרא"ש אסו' דבהמות טטמא מאי דלא חיישינן למיפחת דאכלה קלי קלי והכא בהמות נמי טובא אכלי. וללישנא בתרא דרש"י ולהרשב"א דמשום מוקצה למחיצה או סתירת אוהל בהמות מ"מ שרי וכן אי משום מגו דאתקצאי ולהרשב"א האי סתירת אוהל דרבנן דאי דאורייתא אפי' לאוקמי לבהמתי' נמי שרי כי היכי דשרי ע"ג עשבים מיהא א"נ דאורייתא הכא לאו ודאי סתירת אוהל הוא אלא לכי מיפחת הוי סתירת אוהל כדאמרינן בית כי מפחית מינכרא לי' מילתא ואיכא למיחש דלמא ספי לי' בידים ואנן מתרגמינן אליבא דרש"י כי אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה הנ"מ באיסורא דממילא כי הא דכותל שבין ב' חצרות שנפל והי' ג' ומת אחד מהן ועירב דרך הפתח ונסתם הפתח אבל הכא דבידים קא מפחת לי' מעשרה ומשוי איסורא לא אמרינן הואיל והותרה הותרה וצ"ת:

דקאים לה באפה ואזלא ואכלה. פי' ה"ר יונתן לא כדקא ס"ל מעקרא דמתני' מיירי דנקיט לה באפסר וכו' וכן אמר אדר' תנינא מעמיד אדם שאוחזה באפסר כו'. ולדידי' ע"ג מוקצה נמי לא אסר אלא בדנקיט לה באפסר אבל למיקם על גבה שרי. ופליגא דרש"י בשלהי כל כתבי דאמר אבל הוא אינו עומד על העשבים קרוב לה כו'. ש"מ קסבר רש"י אפי' למיקם על גבה אסור:

כיון דאיכא תקרה כו'. פירש"י וללישנא דמוקצה נמי אינו אסור משום מוקצה אלא מיו"ד ולמטה וכו' וכולהי שמעתין בנותן לתוך קופתו מלמעלה מיו"ד דבחצר אסור דלמא מפחת ושקיל לי' מלמטה מיו"ד דמוקצה הוא ומתניתא בבית קשרי מלמעלה מיו"ד כיון דאיכא תקרה מינכרא לי' אי איפחת. וכן צריך אתה לומר להרשב"א דאמר משום סתירת אוהל והא דאוקמה אבייי למתניתא בתבן יו"ד לאו מתניתא הוא דקמיירי בהכי אלא בלמעלה מיו"ד קתני זה נותן לתוך קופתו כו' ואבייי ה"ק הא דקתני נתמעט מיו"ד שניהן אסורין הא יו"ד שרי בבית י"ג חסר משהו ותבן יו"ד שרי. ורב הונא ברי' דר"י קאמר אפי' תימא בבית יו"ד דסיפא אפי' בבית יו"ד מיתוקמא וכי איכא בתבן ז' ומשהו שרי ואי משום רישא אימא ביו"ד ומשהו ונותן לתוך קופתו מהאי משהו וסיפא קאמר נתמעט משבעה ושני משהויין הא תבן ז' ושני משהויין שרי:

ואף ע"ג דמידליא תקרה טובא קא קשי' לי' האי בית היכי דמי אי בבית נמוך אפי' נתמעט מיו"ד לבוד הוא ואי בבית גבוה. מאי אריא נתמעט מיו"ד אפי' גבוה יו"ד נמי הא אינו מגיע לתקרה ואוקמה אבי' בבית י"ג חסר משהו לא פחות ולא יותר דכי איכא יו"ד מגיע לתקרה ע"י לבוד וכי ליכא יו"ד ליכא לבוד והו"ל מחיצה פחותה מיו"ד ומחיצה שאינה מגעת לתקרה אבל בציר מי"ג חסר משהו אפי' נתמעט מיו"ד מחיצה היא ע"י לבוד וטפי מהכי כי איכא יו"ד נמי מחיצה שאינה מגעת לתקרה היא ואתא ר"ה ברי' דר"י ואמר אפי' תימא בבית יו"ד ומאי נתמעט דנתמעט נמי מלבוד דכי איכא תבן ז' ומשהו שרי ואי נתמעט מהכי אסורין וה"ה בית טפי מיו"ד עד י"ג חסר משהו ונתמעט משיעור לבוד אלא לרבותא קאמר אפ"ת בבית יו"ד דהוי שיעורא דליכא זוטר מינה:

דף עט:

ואיבעית אימא לעולם תרתי הא דאמור בתוס' ומיהו אדרבה משמע דלא הוי בעי נעילת דלת וכן אמר ה"ר מרדכי בעובדא דרבא מדלא קאמר לנעול כו'. והרא"ש אמר ופירש רש"י דלא רצה לישב שם בבית החיצון שלא יבוא להוציא כו' ואם לא הי' שם בית פנימי לישב שם משמע שהי' צריך לנעול כו' הלכך יש להחמי' ברש"י והריטב"א אמר כהר"י דכל מבטלי רשות א"צ לנעול והא דרבא נמי משום דהוה דש בי' לטלטל בהיתרא ע"כ.

פי' דחצרו של רבא הוה והוה דש בי' לטלטל בלא עירוב ואמר הריטב"א ומסתברא דליתי' ללישנא קמא דאמר או נועל את ביתו כ' דנעילת דלת בלחוד לא מעלה כו' כסוגיין דכולהי פירקין ע"כ. פי' דכולה מכילתין ביטול אמרה והרב בעל כסף משנה תרגמא אליבא דהרמב"ם דלא אצריך נעילת בית בהדי ביטול דס"ל כרבותינו בעלי התוס' א"נ ס"ל כלישנא קמא דהלכה כדברי המיקל בעירוב ואו נועל לביתו דקאמר לאו למימרא שינעול ממש אלא שלא יוציא ויכניס לביתו וזה בכלל מ"ש אבל הוא אסור וקשיא א"ה מאי או ותו הוא אסור ל"ל ותו בפירוקא דקמפרק ה"ק או נועל כו' היכי משמע הא ואנן מסתברא לן דלישנא קמא נמי ודאי לא פליגא אהא דתנינן בכולה מכילתן ביטול וכי קתני או נועל בבית שבין ב' חצרות הוא דקתני משום דהכא כי נועל נועל לגמרי ולא פתח לי' כלל ומסלק נפשי' מהאי ביתא לגמרי ולא גרע מביטול אבל במבטל רשות חצרו דבעי לי' למסגי דרך חצרו ולא מצי נעיל לי' לגמרי וכי עייל ונפיק פתח לי' לא אהניא נעילה ובעי ביטול בהדיא א"נ האי ביתא דלאו עקר תשמישתי' סגי בנעילה חצרו דעקר תשמישתי' ביטולא בעי והשתא דאתית להכי אימא הלכתא כלישנא קמא דמיקל בעירוב והכי משמע בירושלמי דאמרו הכא ר"מ היא דאמר בית הנעול אוסר ש"מ דהא דאסר ר"מ בית הנעול לטעמי' דאמר הלך לעיר אחרת אוסר ולא יהא נעול גדול מהלך דליתי' הא לדידן דלית לן דר"מ בהלך ובדליתי' לא אסר בנעול נמי לית לן דר"מ ולא אסר ואע"ג דמתניתא כלישנא בתרא מפרשי דבעינן תרתי והלכה מיהת כלישנא קמא דמתניתא ר"מ היא ואנן קי"ל כרבנן ומהא שמעינן דנועל לכולה שבת כי היכי דבהלך אי דעתו לחזור בשבת דכ"ע אסיר ה"נ בנעול ולא דמי למבטלין וחוזרין ומבטלין דהתם בטלי' רשותי' בהדיא וכי היכי דלר"מ לא דמי ונועל אוסר ומבטל רשות בעלמא שרי:

שמע מינה ממתניתא היכא דאיכא תקרה אפי' נוטל לתוך קופתו ולא ידעינן הריא"פ והרמב"ם מ"ט אשמיטוה וש"מ כל פחות מג' אמרינן לבוד ואפי' ז' ומשהו סגי וש"מ בית ובו מחיצות שאין מגיעות לתקרה שבין שני חצרות מערבין אחד ואין מערבין שנים וכי עירבו שנים ואימעיט מאתמול. עד דלא מטי לתקרה אע"ג דאית בי' יו"ד אסורין:

מתני': **מסתברא** הנערים והנערות ונשים המשרתות שלנו אע"ג דסמוכין על שולחנינו ואפי' לר"ת מזכה על ידן שהרי יש להן יד לכל דבר למציאה ולמתנה ולמקח וממכר ועל מנת כן נשכרות אצלינו:

בתוס' ומיהו בתו כו' בבתו לר' יוחנן תרתי בעינן גדולה שהוא בוגרת ואינה סמוכה על שולחנו ועד דהויא בוגרת אפי' נערה קטנה היא הואיל ובידו למסרה למנוול ומוכה שחין וקתני מתני' דהכא ודמציאה בתו הגדולה בוגרת ואינה סמוכה על שולחנו מציאתה

לעצמה ומזכה עירוב על ידה ובתו הקטנה דקתני מציאתה לאבי' ובעירוב אינה מזכה על ידה או קטנה ממש כל דלא בגרה ואפי' אינה סמוכה על שולחנו ורישא וסיפא באינה סמוכה או סמוכה על שולחנו דומיא דבנו ואפי' היא בוגרת דכל דסמיך על שולחנו ל"ש בנו ל"ש בתו קטנים קרי להו ורישא וסיפא בבוגרת ואפי' להריא"פ והרמב"ם ורבוותאי דאמרי דבעירוב דכ"ע גדול גדול ממש מ"מ מתניתין דמציאה בהכי מתוקמא:

ולא ע"י בנו ובתו הקטנים למ"ד הכא אפי' לר' יוחנן קטן ממש אע"ג דאקילו בעירוב בשפחה קטנה דזוכה לאחרים כדאמרינן בפ' התקבל מ"מ בבנו ובתו הקטנים אפי' אינן סמוכין על שולחנו לא אקילו ואוקמוהי אדיני' דלא זכי לאחריני דבנו ובתו קטנים גריעי מקטן אחר ואע"ג דלר' יוחנן מציאתן לעצמן. ובירושלמי אוקמוה הא דבנו ובתו הקטנים בשאין לתינוק דעת והא דעבדו וספקתו העברים בשיש דעת לתינוק וכבר פרישינן התם ואמרינן דבבלי לא ס"ל הלכך לא קבעי לה הלכתא רבנן קמאי:

הא דאמר הר"י דלאוקימתא דנדרים תרוי' במקבלי פרס כולה מתניתין במקבלי פרס לבר מבנו ובתו דקתני בהדיא הגדולים דהיינו שאינן סמוכין על שולחנו וקטנים דהיינו סמוכין על שולחנו אע"ג דאית להו בית במבוי נמי לא דבן אצל אבי' ודאי לא אסיר כדתנן בהדר האחין כו' ולמאן דאמר בפלוגתא דר"י בן בבא ור"י בן בתירא הלכתא כדברי שניהם להקל ול"ש נשים ל"ש עבדים לא אסרי נמי איכא לאוקמא כההיא דנדרים ובנתן לה מעות או במספקה במעשה ידי' וכדאוקמי אליבא דר"י בן בתירא ועבדים דגופן קנוי לי' אפי' בכה"ג לא אסרי א"נ אפי' היכא דלא זיין להו כלל לא אסרי הואיל וגופן קני לי' כדאמר הרב בעל ב"י ורבותינו בעלי התוס' לא קשיא להו אלא לר"י בן בתירא דאוסר בעבדים אפי' במקבלי פרס ומבנו ובתו קטנים לא קשיא ותדע דהרא"ש לא אקשי אלא מעבדים וכן אמר ה"ר מרדכי ולמאן דשרי לא נוקמה במקבלת פרס דא"כ כו' אלא במקבלת מעות לקנות לעצמה מזונות א"נ במספקת ממעשה ידי' והרב בעל ב"י תרגמא אליבא דהרב בעל הטורים השתא דאמרת ההיא דנדרים לר"י בן בבא ל"ש מעות ומספקא לה מעשה ידי' ל"ש מקבלה פרס לריב"ב בדאית לה בית אסרא וזכיא ולדידן דאית לן כדברי שניהם להקל לית לן ההיא אוקימתא דנדרים ואע"ג דאית לה בית במבוי לא זכיא כיון דלא אסרא דכולא מקבלא פרס הויא אלא באינה ניזונת משלו כלל הוא דזכיא אע"ג דלית לה בית כדאמרי רבנן דתוס' והרא"ש דלא הוי ידה כיד בעלה ואשתו ובנו ובתו כי הדדי נינהי באין סמוכין על שולחנו זכו בלא בית ואפי' בנו קטן וסמוכין לא זכו אפי' בדאית להו בית ואפי' גדולים ועבדים אע"ג דלא זיין להו כלל לא זכו ואע"ג דאית להו בית לא אסרי ובתו בגרה ואינה סמוכה בעינן ועבדו ושפחתו העברים אפי' קטנים

וסמוכין זכו ולדידי' או דלית לן כהאי סתמא דר"י בן בבא היא או דאית לן האי סתמא ומוקמינן למתניתין באינה ניזונות משלו. ובנדרים דלא מוקים לה הכי דכחד מהנך תנאי בעי לאוקמא או כר"י בן בתירא או כר"י בן בבא ואי כר"י בן בתירא קשיא עבדים דאפי' במקבלי פרס אוסרין ולא מיבעיא באינם ניזונים משלו דזכו להכי אוקמה כר"י בן בבא ובדאית לה בית והרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ד'), אמר ע"י אשתו שאינה סמוכה על שלחנו וכשיש לה בית באותו מבוי מתוך כו' וקשיא לן תרתי הא איהו דאמר (שם סי' ב') כר"י בן בבא וכי אית לה בית אפי' סמוכה על שלחנו נמי והריא"פ והרמב"ם אייתוה למתניתין כדתנן ולא מפלגי בה מידי משום דס"ל לענין עירוב מודי ר' יוחנן דגדול גדול ממש וקטן קטן ממש וכן אמר הריטב"א משמי' דהרמב"ן וכולהי רבוותאי וכן באשתו לא מפלגי בה מידי דס"ל כדאמר הרז"ה דההיא דנדרים אליבא דר"מ דס"ל אין קנין לאשה בלא בעלה ואנן כרבנן קי"ל וכן אמר הר"נ ומזכה ע"י בנו ובתו הגדולים אפי' סמוכין על שלחנו וע"י עבדו ושפחתו העברים אפי' קטנים כדאמר בפרק התקבל וכן אמר הרמב"ם וע"י אשתו אפי' סמוכה אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים אפי' אינן סמוכין ע"ש וקצת קשיא לן א"ה לר' מאיר בנו ובתו איפכא מאשה בנו ובתו סמוכין ע"ש ומקבלי פרס אינם אוסרין כדתנן בהדר האחין כו' וזוכין בעירוב לאחרים מיד אביהן אפי' בלא בית ואשה אוסרת כדאוקימנא ביש לה בית במבוי ובלא בית אינה זוכה בירושלמי אוקמוה למתני' כרשב"א בשם ר"מ דתניא רשב"א אומר בשם ר"מ אשתו פודה לו מעשר שני. ועבד ר"מ יד עבד כיד רבו ולא עבד יד אשה כיד בעלה:

גמרא: צריך להגבי' כו' הרמב"ם וקצת רבוותאי אמרו אפי' במשלהן בעי הגבהה טפח משום הכירא כדתניא ואם משלהן צריך להודיע ומגביהה כו' ולרש"י האי ומגבי' אירשא ותוספתא מסייעא לרש"י אף אל נמי נימא אי כהרמב"ם הא דאותבינן אדר"י מדתניא משהו אפי' תימא משהו ממש והתם דמשלהן דלהכירא בעלמא אפי' משהו וכי קאמר ר"י טפח במשלו דזכי' בעינן ובציר מטפח לאו זכי' היא אלא לאו במשלהן לא בעי הגבהה כלל:

דף פ.

אם משלהן צריך להודיע דלא כר' יודא דאי בחצר שבין שני מבואות משלו נמי צריך להודיע בשלהי פירקין והא דא"ל ר' אחא ברי' דרבא לרב אשי הלכה מכלל דפליגי אע"ג דהאי תנא פליג כיון דבמתניתין לא פליגי ודאי הלכתא כמתני'.

אם משלהן צריך להודיע פירש"י משום דמקפיד על עירובו אינו עירוב ולר' חנינא דאמר עירובו עירוב הנ"מ היכא דיהיב ריפתא ומקפיד אבל שלא מדעתו אימא עינו צרה ולא בעי למיהב כלל:

אמר הרמב"ם מברך אקב"ו על מצות עירוב ואיתחזיא לן המזכה משלו כשנוטל האוכל קודם שיתנהו לחברו יברך דבתר דיהיב לחברי' וזכי מאי עובר לעשיתן הוי וא"נ לא קנה עד בהש"מ איהו הא תו לא קעביד מידי וממילא קא קני וכדאמרו בגובה בשעה שמקבל יברך ואי משום דאכתי לא אמר בהדין יהא שרי כי לא אמר מאי הוי לא יהא אלא בעה"ב שהיה שותף דאין צריך לערב וכי זיכה תו לא צריך ויו"ט שחל להיות בע"ש דעביד עירוב תבשילין ביום ה' ומזכה לכולן ממילא מהניא לעירובי חצרות כיון דזיכה הרי כולן שותפין ושותפין לא צריכי לערב וכיון דחדא ברכה לתרויהו מברך על עצות עירוב ומזכה ואומר בהדין יהא שרי לאפויי כו' ולאפוקי ולעיולי כו':

תנאי היא לרש"י תחומין נמי קשיא לי' כיון דלא תנן ומזכה ומשני רב כר' חייא וכ"ת רבי לא שנה ר' חייא מנין לו תריץ כיון דאשכחן ר' חייא דס"ל צריך לזכות אמרינן מתני' נמי סמיך אדקתני בשיתופין ולא מיבעיא בתחומין ואי לא הוי משכח לדר' חייא לא הוה אמרינן הכי ורב נחמן נמי דאמר א' שיתופין וא' עירובי תחומין צריך לזכות קסבר הואיל ומשכחת לי' לר' חייא דס"ל אמרינן מתני' נמי בתרויהו בעיא:

או דלמא משלה עירבה לה כו' לרש"י קסבר ר' ישמעאל בר' יוסי אע"ג דעירובי תחומין צריך להודיעו הכא אנן סהדי דביתה ניחא לה דלא אזלה להתם אלא למרחץ וחשכה לה ור' חייא סבר כיון דבעלמא עירובי תחומין צריך להודיעו דחוב הוא לו הכא נמי לא פליג רבנן וכי אסקינן משל חמותה עירבה לו ר' ישמעאל בר' יוסי נמי מודי דלא פליג רבנן ובתחומין בכ"מ צריך להודיעו. ולרבותי' בעלי התוס' דאוקמוה בחצירות ר' ישמעאל כר' יודא ור' חייא כחבריו שחלוקין עליו:

ובירושלמי דשלהי פירקין מייתו עובדא באשה א' שעירבה לחמותה בלא דעתה ואתא עובדא קומי ר' ישמעאל ובקש לאסור א"ל ר' חייא כך שמעתי מאביך כל מה שאת יכול להקל בעירובין הקל למאי דמסקינן בלא זיכתה שמע ר' ישמעאל מאבוהי להקל ור' חייא בקש להחמיר ובשלא מדעתה שמע ר' חייא מר' יוסי להקל ור' ישמעאל ביקש להחמיר ולמאי דס"ד דהכא בשלא מדעתה חדא בחצירות ובסתם וחדא בתחומין וידעי דבעירוב ניחא לי' וכדאמרן מר סבר ידעי עדיף. ומר סבר חצירות סתם עדיף:

הא דאמר רש"י טעמא דרב כיון דקאסר עלי' גמר ומקני מסיים בה הריטב"א וכ"ת במאי אקני לי' בההיא הנאה דאית לי' חשיבה ככסף ואקני להו עקום בחצרו וטעמא

דשמואל פריש הריטב"א עירובי תחומין דמפיק לי' מרשותי' ומנח לי' ומחזיק באותו מקום למיקני שביתה זכי נמי לחברי' באותו מקום למיקני לי' דוכתא:
אבל עירובי חצירות לא מפיק לי' מרשותי' וכו':
אחד מבני מבוי כו' ולא נשתתף פירש"י אינו רוצה ומתכוון לאסור עליהם לא תימא לרש"י רגיל ואסר בעינן דאשתו דאמר שמואל אע"ג דלא רגיל להשתתף נמי חדא מדלא משני הא דרגיל הא דלא רגיל. ועוד דטורזינא לא רגיל אלא רש"י כרבותינו בעלי התוס' דאמרי כיון דרגיל אסר כו' אבל שאינו רגיל אינו אוסר כשתימצי לומר לדברי רבותינו בעלי התוס' לא שאני לן בין רגיל להשתתף ובין אינו רגיל אלא בין אסר ללא אסר ומאי רגיל דקאמר אוסר ומאי שאינו רגיל שאינו אוסר א"נ רגיל ממש והכא בדאסר ורגיל דקאמר לאפוקי דלח הוה משתף עד השתא ואע"ג דאסר הא אחילו לי' והיינו שאין רגיל אבל בתחילה היכא דאסר אע"ג דאכתי לא רגיל להשתתף נוטלין ממנו על כרחו והא דנוטלין ממנו ע"כ היינו מדעת אשתו וקאמר רגיל אין שאין רגיל לא היינו אסר אין לא אסר לא אלמא קסבר שמואל לא אסר לא א"נ ה"ק שאין רגיל לא ואי שמואל אע"ג דלא אסר משום דעת אשתו דמהני מ"ש רגיל ומ"ש אינו רגיל אלא לאו בדאסור ואין רגיל אחילו לו אבל רגיל לא אחילו לו ולישנא דרבנן דתוס' ורומיא דשמואל אדשמואל משתמעא טפי כדאמרן מעקרא דסתם רגיל להשתתף רגיל נמי לאשתמושי בי' ואסר ולהרא"ש ה"ק רגיל אין שאין רגיל לא והא שמואל הוא דאמר אשתו מערבת אע"ג דלא רגיל. אלא לאו הא דאסר הא דלא אסר ואשמעינן שמואל רגיל אע"ג דלא אסר ואידך קמ"ל אסר אע"ג דלא רגיל ומתניתא בלא אסר ולא רגיל ודהרא"ש קשיא לן א"ה היינו דקרא מסייע לי' מלחי וקורה למבוי הא התם אסר. ואע"ג דאיכא למימר דלא מסייע ליה אלא בהא דאסר ולא רגיל אבל בהא דרגיל ולא אסר לא לא משמע הכי. עוד קשיא לן דרבותינו בעלי התוס' ודהרא"ש למימר דהא דנכנסין ונוטלין ממנו בע"כ היינו מדעת אשתו. וה"ר מרדכי אמר וי"מ דג' חילוקין רגיל ואסר נוטלין שתופו בע"כ ודעת אשתו נמי לא בעי אסר ולא רגיל לערב דעת אשתו מיהא בעי לא רגיל ולא אסר בעי דעתו ומביא ראי' מאחד מבני מבוי שרגיל כי היכי דחזינין דאיכא חילוק בין רגיל לשאינו רגיל ה"נ אל תתמה אם אנו מחלקין באידי ואידי אינו רגיל בין אסר ללא אסר והך לישנא ה"ה דהו"מ פריש למלתי' דרגיל ולא אסר נמי נוטלין בע"כ ואפי' דעת אשתו לא בעי אלא דלא מסתברא להו למימר בדלא אסר דלא בעינן דעתו ולדידהו הא דאמרינן רגיל אין שאינו רגיל לא לאו סיומא דרומיא הוא דהתם שלא מדעת אשתו בעי רגיל הכא מדעת אשתו לא בעי רגיל אלא ה"ק דאל"כ אלא דשמואל לא מפליג בשלא מדעתו מידי קשיא

דשמואל אדשמואל דהכא בעי דעת אשתו והתם לא בעי דעת אשתו לאו רגיל אין שאין רגיל לא והתם דרגיל לא בעי דעת אשתו הכא דאין רגיל בעי דעת אשתו ה"נ תיפליג בין אסר ללא אסר היכא דאסר מהני דעת אשתו והיכא דלא אסר לא מהני והרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ד') אמר אם אוסר אשתו מערבת שלא מדעתו ואם אינו אוסר בב' חצרות הפתוחות כו' אינה מערבת שלא מדעתו ואם אוסר ולא עירבה אשתו ולא נשתתפה כופין אותו כו' ונכנסין לביתו כו' בע"כ. ולדידי' מאי רגיל אוסר כדאמרן ונכנסין לביתו ונוטלין ממנו בע"כ ואשתו מערבת כי הדדי נינהו אי אמרינן מערבין בע"כ כי איתה לאשתו קא מערבא איהי וכי ליתה נכנסין ונוטלין בע"כ. ואי אין מערבין בע"כ אשתו נמי לא מערבא והיינו דרמי דשמואל אדשמואל דאמר רג"ל דהיינו אוסר אוסר אין שאין אוסר לא וכי היכי דבני מבוי לא שקלי מיני' ומערבי' בע"כ אשתו נמי לא מערבא בע"כ. והרמב"ם מפרש הא דאסר דאמר אינו משתף ומיחה אין שיתופה שיתוף והא דשמואל בשלא מיחה ולהרמב"ם הא דשמואל בחצר שבין ב' מבואות דאי בחצר ומבוי א' מאי אריא אשתו כ"ע נמי דהאמר שמואל הלכה כר' יודא והא דרמי דשמואל אדשמואל איכא למימר בהא כהרשב"א ס"ל דאשתו ובני מבוי שוין ולדידי' ברגיל נמי מערבת בע"כ:

נמצינו למדין חמש מחלוקת בדבר בשלא מיחה ד"ה אשתו מערבה שלא מדעתו אפי' בחצר שבין שני מבואות אלא לזכות לאחרים אמרו שאינה מזכה שלא מדעתו ואם מוחה לרש"י ולרבותינו בעלי התוס' ולה"ר מרדכי ולהרשב"א אם אינו אוסר אין מערבין בע"כ בין אשתו בין אחרים אע"פ שרגיל להשתתף ולערב ואם אוסר לרבותינו בעלי התוס' בין רגיל להשתתף בין שאינו רגיל אשתו מערבת בע"כ אבל לא אחרים לה"ר מרדכי משמי' דקצת רבוותאי ברגיל להשתתף ואוסר בני מבוי נוטלין שיתופו בע"כ אפי' שלא מדעת אשתו ובאינו רגיל ואוסר צריך דעת אשתו ולהרשב"א בין רגיל להשתתף בין שאינו רגיל יש לאשתו בביתו היא מערבת בע"כ אינה בביתו בני מבוי נכנסין ונוטלין בע"כ. ולהרא"ש רגיל להשתתף ואינו אוסר אוסר ואינו רגיל להשתתף אשתו מערבת בע"כ אבל לא אחרים אינו רגיל ואינו אוסר אין מערבין אלא לדעתו ולהרמב"ם בין אוסר בין אינו אוסר אין מערבין בע"כ אלא ברגיל להשתתף בני מבוי נוטלין בע"כ ואיכא למימר ה"ה אשתו ומסתברא דברגיל ואוסר קאמר מדמסייע לשמואל מכופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי והא שמואל בדלא מחי קאמר אבל מחי לא אלא אהא דבני מבוי קאי דאמר נוטלין ממנו בע"כ והתם אע"ג דלא רגיל כרגיל דהכא דמי והתם משום דאסר הוא ועוד מדאמר ואחד מבני מבוי שאינו רוצה להשתתף כלל כופין אותו להשתתף והא הכא

דלא רגיל ואי לא אסר כופין אמאי ופירשוה ברגיל בני מבוי יורדין לנכסיו ונוטלין בע"כ ובאינו רגיל ב"ד כופין אותו:

הא דאמר שמואל נוטלין בע"כ ואמר שמואל המקפיד על עירובו אינו עירוב בעינא למיפרקי' וכן הא דר' יודא ורבנן דלא תיקשי אדשמואל:

דף פ:

אבל קורה לא. איכא למימר הכא דמדרבנן אפי' היכא דבעי שיעורא לא אמרינן מכתת שיעורא והיינו טעמא דלחי והיינו טעמא דסולם וקורה שאני דבעינן רחבה ובריאה כדי לקבל אריח דמחזי כמאן דאזמני' למיהב עלי' אריח ואשירה כיון דאסירא למיהב עלי' אריח דבונה בנין באשירה כתותי מכתת שיעורי'. א"נ לחי וסולם לא בעי קביעות דלחי אפי' מרוח חיים מהני וסולם כי לא ניטל בשבת סגי אבל קורה שיעורא דידי' משום דלקבולי אריח הוא ומחזי כמאן דקבעא לה הכא ואשירה הא אסור למיקבע לה דלשריפה קאי ומכתת שיעורי':

קשיא לן לר"נ ב"ר יצחק דאמר סולם של אשירה פלוגתא דר"י ורבנן ולרבנן אסורה דהו"ל קינה בית באיסורי הנאה לחי וקורה נמי קונה בית באיסורי הנאה וניחא לן התם לערב אחד בעינן פתחא לאשתמושי בי' ואע"ג דלא משתמש בי' כיון דלגבי עירוב קרי לי' פתחא לאשתמושי בי' הו"ל קונה פתח באיסורי הנאה הכא האי לחי וקורה לאשתמושי מאי אהני לי' למישרי איסורא הוא דמהניא לא הו"ל קונה בית באיסורי הנאה. א"נ התם פתחא בעינן הו"ל קונה פתח הכא הכירא בעלמא הוא ואפי' למ"ד לחי משום מחיצה לא הו"ל עושה מחיצה באיסורי הנאה אע"ג דהויא מחיצה איהו בהאי מחיצה לא מתהני דא"נ לא הוי מחיצה הוי שרי משום הכירא כי היכי דשרי בקורה דמשום הכירא הוא ולמאן דמוקים פלוגתי' דפ"ק דלהשתמש תחת הקורה דמאן דאסר משום דסבר קורה משום מחיצה וריש לקיש הא מהנך דאסרי הוא ולא מיבעיא לחי ולא מישתרי במבוי אלא במחיצה מפרק לה כדשנינן מעיקרא דהכא דלמישרי' הוא דאהני לא הוי בונה מחיצה מאיסורי הנאה ולרש"י דאמר אהא דליכא מחיצות ואינו נוח לשמרו לא תיקשי א"כ באשירה קונה בית באיסורי הנאה הוא. דאימא דיחויא בעלמא הוא דדחי לסייעתא אבל לא קאי:

מתני': **מוסיף** ומזכה. דלא כר' יוסי ואבע"א אפי' תימא ר' יוסי ע"כ לא קאמר ר' יוסי אלא בנשתתפו במבוי ואין מערבין בחצרות אלא שלא לשכח אבל אם לא נשתתפו במבוי א"נ בשיתוף מבוי ואין חצרות פתוחות זו לזו או פתוחות ולא עירבו החצרות אלא כל

חצר לעצמה מודי ר' יוסי דאפי' שירי עירוב בעי שיעור מיהא חזינן לרבנן דאמרי הלכתא כר' יוסי ולא מפלגי בה מידי:

וצריך להודיעו פירש"י לצדדין קתני מוסיף ומזכה משלו וצריך להודיעו אם משלהן. והוא לרב חסדא דאמר מתני' אפי' בחצר של מבוי אחד אבל לריב"ל דאוקים למתני' בחצר שבין שתי מבואות כולה במשלו וכדאמרי הרי"פ והרמב"ם דאפי' במשלו צריך להודיעו דלא ידעינן בהי ניחא לי' אבל קצת רבוותאי אוקמוה במשלהן אפי' בחצר שבין שני מבואות:

הרשב"א והריטב"א דאמרי תרוי' שמערבין לכל שבתות השנה ושיזכה כל מי שיתוסף ואמר הריטב"א ואע"פ שאין מזכין להם בפי' כל הציבור מתנה עליהן שכל מי שיבא יזכה בו ואמרי שאם נתמעט האוכל עד שלא באו דלמא צריך להוסיף דלדידהו אימא כתחילת עירוב דמי ואיבעיא לן את"ל לדידהו כתחילת עירוב דמי אי איכא כגרוגרות להנוספין ואשתייר כל שהו להנך דמכבר מאי מי אמרינן להנך דמכבר שירי עירוב הוא דסגי בכל שהו או דלמא כיון דלנוספין כתחילת עירוב הוא לכולהי נמי תחילת עירוב הוא דבהדי דנוספין אכתי לא עירבו. ואת"ל להנך שירי עירוב הוא וסגי בכ"ש היכא דליכא כולי האי וצריך להוסיף ואי כיון דצריך להוסיף עד שיעורי' צריך או דלמא כי מוסיף עד כגרוגרות לנוספין וכ"ש הנך סגיא:

בשירי עירוב הרמב"ם בפירושיו על המשנה כתב ואין הלכה כר' יוסי וכן בהלכותיו לא מפליג בין תחילת עירוב ובין שירי עירוב ושירי עירוב נמי שיעורא בעי והרשב"א והריטב"א דאמרי תרוי' הלכה כר' יוסי ושירי עירוב בכל שהו ומסייע להו מדאמרינן במי שהוציאוהו בשמעתא דישן בדרך רב אשי אמר איצטריך סד"א הנ"מ בשירי עירוב מכלל דבשירי עירוב הלכתא כוותי' וכן אמר הרב בעל הטורים והרב בעל ש"ע מיהא איכא למימר ע"כ לא קאמר ר' יוסי אלא בנשתתפו במבוי דאין מערבין אלא שלא לשכח את התינוקות אבל בשיתוף בלא עירוב החצרות זו בזו או עירוב בלא שיתוף מודי ר' יוסי דשירי עירוב נמי שיעורא בעי ואשכחן לן חבר ה"ר יונתן דאמר הכי והנך רבוותאי לא מפלגי בה מידי:

גמרא: **מאי** אריא נתמעט כו' הומ"ל נתמעט איצטריכא לי' דמוסיף ומזכה ולאפוקי מדר' יוסי:

אפי' כלה נמי ומסיפא ליכא למישמע איפכא ניתוספו עליהן דלדידהו תחילת עירוב הוא צריך להודיע הא כלה א"צ אימא לא מיבעיא כלה דליכא עירוב כלל:

אלא בשני מינין כו' קס"ד לא מפלגינן אלא בחדא אי בין נתמעט לכלה דכלה כעירובא אחרינא הוא אבל נתמעט אכתי עירובא קמא קאי אי בין ב' מינים למין אחד דממין אחר אימא לא ניחא לי' וכי קתני מתניתא דאפי' כלה ממין אחד א"צ להודיע מכלל דלאו בכלה ונתמעט תליא מלתא אלא במין וב' מינים תליא וכב' מינים אפי' נתמעט נמי צריך להודיע וקאמר כדתניא דממין אחד אפי' כלה נמי ולא תליא אלא במינים ומשני כלה שאני דבתרתי תליא מלתא:

אלא אי בב' מינין קס"ד כל סברא לנפשי' קיימא אי איכא לאפלוגי בין כלה לנתמעט משום דכלה כעירובא אחרינא הוא אפי' במין אחד מפלגינן ואי איכא לאפלוגי בין מין אחד לב' מינין משום דאימא ממין אחר לא ניחא לי' אפי' בנתמעט נמי לא ניחא לי' ואי איכא לאפלוגי בהא ובהא לא שרינן שלא מדעתו אלא בתרתי לטיבותא נתמעט וממין אחד וקא קשיא לי' אמתניתין אי ממין אחד מאי אריא נתמעט אפי' כלה נמי דתניא כלה ממין אחד אין צריך להודיע ולא מפלגינן כלל בין כלה לנתמעט אלא בין מין אחד לב' מינין ואי משני מינין אפי' נתמעט נמי לא כיון דלא ניחא לי' במין אחר בנתמעט נמי לא ניחא לי' וכי קתני ברייתא בשני מינין צריך להודיע אפי' בנתמעט נמי דלאו בכלה תליא מלתא אלא במינין ומשני דלא מצרכינן להודיע אלא בתרתי לגריעותא דאשתייר מעירובא קמא אפי' ממין אחר נמי אי ממין אחד כבר גלי דעתי' דבהאי מינא ניחא לי' אלא ממין אחר וכלה הוא דצריך להודיע:

כלה שאני אמר הריטב"א לא תימא כלה לגמרי כרש"י חדא נתמטמט לאו כלה הוא ותו האי מוסיף מערב לכתחילה הוי אלא מאי כלה כלה רובו ומאי נתמעט כלה מיעוטו וטעמא דמסתבר הוא אלא דלא אשכחן לי' חבר בספרים:

כלה שאני הרשב"א והריטב"א דאמרי תרוי' אנן דקי"ל כר' שמעון בג' חצרות הפתוחות זו לזו וחצר שבין ב' מבואות עירבה עם שניהן מותרת עם שניהן וקי"ל כר' יודא דכל דזכות היא לו מערבין שלא מדעתו בין כך ובין כך אפי' נתוספו עליהן דיורין ואפי' תחילת עירוב ואפי' חצר שבין ב' מבואות א"צ להודיע וכן אמר הראב"ד ולה"ר יונתן אם יש ד' דברים הללו צריך להודיע חסר אחד מכל אלו א"צ להודיע כלה ורוצה לערב ממין אחר ומשלהם בחצר שבין ב' מבואות ואף הרב בעל הטורים ס"ל כה"ר יונתן והא דאמר וכן אם נתוספו עליהן דיורין אמשלהם קאי וכן הנ"מ בבית שפתוח לב' חצרות אבלה נמי קאי דמ"ש נתוספו מ"ש כלה וכן הריא"פ והרא"ש אייתוה להא דחצר שבין ב' מבואות אכלה וכן הרב בעל ש"ע בכלה בבית שבין ב' חצרות קמיירי ובנתוספו בשלהם קמיירי דמ"ש ניתוספו מכלה ותו הא בספרו ב"י קלסי' לה"ר יונתן וקשיא חדא הא דהראב"ד

והרשב"א והריטב"א סוף סוף זכות הוא לו דאי בעי לערובי באידך אכתי מצי לערובי ושרי עם שניהם ועוד מכדי חצר שבין ב' מבואות טעמא מאי משום דלא ידעינן בהי ניחא לי' מה לי משלו מה לי משלהם וניחא לן אטו מאן דפליג עלי' דר' יודא בחצר של מבוי אחד מי לא מודי במשלו דלא צריך להודיע והתניא אם משלהם צריך להודיע משלהן אין משלו לא לאו משום דזכות היא לו ובמשלהן דפליג אימא מקפיד על עירובי' כדפירש רש"י ועירובי' חשיבא לי' מהאי זכותא כדתניא בתוספתא בפ"ו א"ר מאיר מפני מה אמרו אין מערבין לאדם אנא לדעתו לפי שאין רוצה שישתתפו אחרים עמו בחלקו אבל אם היתה לו תבשיל או עיסה אצל חברי' זכה לו תבשילו ש"מ טעמא דר"מ משום דמקפיד על עירובו לר' יודא נמי דאמר במשלהן זכות הוא לו ע"כ לא פליג אלא בחצר ומבוי אחד דצריך לי' למבוי ולאשתמושי בגוי' ולמסגי לרה"ר דרך המבוי אנן סהדי דהא ניחא לי' טפי מעירובי' ותו לא קפיד אעירובי' אבל לאשתמושי בתרי מבואי מודו להו לרבנן דאפי' לר"ש דשרי בחצר שבין ב' מבואות בעירבה עם שניהם דלא אמרינן זבות הוא לו לערב בשני מבואות ואימא אתרי עירובי מקפד קפיד כיון דבחדא סגי לי' ומהאי זכותא דלאשתמושי בתרתי עירובי' חשיב לי' טפי וכי מערבת לי' בהאי מבוי אימא באידך ניחא לי' ומסייע להו הא דתניא אם משלו צריך לזכות אם משלהם צריך להודיע למ"ד לא פליגי עלי' דר"י במאי עסקינן אי בחצר ומבוי אחד משלהם נמי לא אי בחצר שבין ב' מבואות אפי' משלו נמי אלא לאו בהא נמי שאני משלו למשלהן. והריא"פ והרמב"ם דאמרי תרוי' אפי' מזכה משלו אם יש ג' דברים הללו שנשתתפו בב' מינין וכלה ובחצר שבין ב' מבואות צריך להודיע אוושא עלי' עלמא הא אנן כר"ש ס"ל אפי' בחצר שבין ב' מבואות זכות הוא דניחא לי' באידך מבוי אכתי מצי לשתופי נמי באידך תרגמא ה"ה אליבי' דשמא אינה חפיצה בשיתוף ב' מבואות דאוושי עלי' אינשי דב' מבואות וכו' ע"כ והא דאמר הריא"פ שמתוך שאתה מתירו במבוי זה אתה אוסרו במבוי אחר ואמר הרמב"ם אם נשתתפה עם אחד מהן בלבד נאסרה במבוי השני ה"ק אימא בתרתי לא בעיא לערובי משום דאוושי אינשי ולא מערבא אלא בחדא וכי מערבת לה בההיא מבוי קאסרת עלי' אידך מבוי דלא מערבא בהדי' ואימא איהי באידך ניחא לה לערובי והא דמפליג הריא"פ והרמב"ם בין נשתתפו מתחילה בעין א' ובין נשתתפו בשני מינין לא אשכחן בה טעמא מה לי במין אחד מה לי בשני מינין ובירושלמי דשלהי פירקין ולית לי' לר' מאיר דאמר אין מערבין אלא לדעתו זכין לאדם שלא בפניו ר"מ לית הדא זכו לא בעי בר נש יעול חברייא לביתי' בר מדעתי' ובעינן מימר הא דתניא אם משלהם צריך

להודיע מקפיד על עירובו הואיל וקצת חוב הוא לו דייעיל חברייא לביתי' הא משלו זכותי' נפישי וחובי' א"נ דירושלמי פליגא וסברה משלו נמי צריך להודיע:

שמנה עשרה ותו לא מאי טעמא מ"ש י"ח מטפי מי"ח וכ"ת דמשום דבי"ח איכא גרוגרות לכל חד וטפי מי"ח בעינן כגרוגרות לכל חד אלא ב' סעודות דקתני במרובין מ"ש מרובין ומ"ש מועטין וליתני כמה שיעורי' כגרוגרות לכל חד א"נ משום דבעי לאסוקי הא דר' יצחק וב' סעודות הוויין י"ח גרוגרות קאמר י"ח ותו לא א"כ ל"ש מרובין ול"ש מועטין וכולהי מילתא לאו קושיי ופירוקי הוא אלא אסוקי מלתא הוא וקא אזיל ופריש מילתי' דשמואל:

ואי לא אלא כל שאלו מחלקו למזון ב' סעודות מגיע יותר מכגרוגרות לכל א' וכדארש"י דאיכא בב' סעודות טפי מכגרוגרות לכל חד הן הן מועטין וכי מגיע כגרוגרות לכל חד לא מרובין ולא מועטין הן דאידי ואידי חד שיעורא היינו כגרוגרות לכל אחד היינו מזון ב' סעודות ור"י דאמר כמה הן מרובין י"ח לאו דהיינו מרובין אלא י"ח ומי"ח ואילך שיעורן בב' סעודות. כמו במרובין דעד י"ח שיעורן כגרוגרות דלא הויין ב' סעודות וקמ"ל דב' סעודות הויין י"ח דקאמר דמי"ח ואילך שיעורן בב"ס ועד י"ח ליכא ב"ס והריטב"א דחי לדרש"י הא אמרת י"ח מרובין ובמרובין הא אמרת דליכא כגרוגרות לכל חד ומתני הא קמ"ל דב"ס לא הויין י"ח גרוגרות די"ז גרוגרות הויין ב"ס ומועטין הן כדאמר ואי לא הן מועטין אפי' מגיע לכגרוגרות הוו לי' מועטין וי"ח ומי"ח ואילך הן מרובין דלא מגיע לכגרוגרות ובהא נמי מסתבר ולא אשכחן לי' חבר וכולהי רבוותאי אמרי י"ח גרוגרות בעינן דהויין ב"ס:

לרבותינו בעלי התוס' בעירובין לית הלכתא כר' יוחנן ור"ש אלא כר"מ ור"י ושיעור ב' סעודות לדידהו כט' בצים ויותר דהא ב' זתים וביצה א' היא וגרוגרות גדולה מזית וי"ח גרוגרות יותר מס' בצים ולרש"י ה' בצים ושליש כר"ש ולהרמב"ם ו' בצים כר' יוחנן בן ברוקא וכן אמר הריא"פ דכהני תנאי ק"ל וכן אמרו רבוותאי:

והמשתתף במשקין אמר הריטב"א משמי' דהראב"ד דבעי רביעית לכל א' וא' כשיעור הוצאה בשבת כי היכי דאוכלין כגרוגרות לכל א' כהוצאות שבת והא דאמר וליקני מר רביעתא דחלא רביעתא לכל חד קאמר ויין לכל א' רובע רביעית בחמרא דדרי על תלת מיא וכו', ואי לא דרי בעי טפי עד מזיגה דרביעית והריטב"א תהי בה מ"ש אוכל דמרובין ב' סעודות לכולן ומ"ש משקין דחרובין ומועטין שוין אלא חמר משמי' דרבותיו משקין כדי ב"ס סגיא אפי' לאלף וביין ב' רביעיות וכל מועטין נוטלין לכל א' כשיעור הוצאת שבת כל זמן שלא יעלו לב' סעודות וכו' וחומץ דלהוצאת שבת הוא רביעית וברביעית

ב"ס לעולם שיעורו ברביעית בין לאחד בין למאה ע"כ והא דחמר מועטין נוטלין לכל א' כשיעור הוצאת שבת לא אשכחן אלא בחלב דלהוצאה תנן כדי גמיאה אבל שאר משקין דלהוצאת שבת תליא במצניעין אותו לשתות ולסוך והאי שיעורא ודאי בעירובין לאו כלום הוא דעירובין באכילה תליא מילתא דהוי אכילה דחשיבא ולית לן למימר במשקין אלא אפי' א' רביעית בעינן כדאשכחן בהוצאת שבת היכא דתליא בחשיבותה דשתי' ברביעית והוא דלית בהו כדי ב"ס והיכא דאית בי' שיעורא דב"ס אפילו במה שדרכו לטבל בו ב"ס אפי' לאלף סגיא דלא גרע מאוכלין וכן אמר הרמב"ם ביין חי ב' רביעיות לכולן ומבושל וחומץ ומוריס כדי לאכול בו ב"ס ובשכר ב' רביעיות וכולהי משקין דלא אתמר בהו כמה ב' סעודות חזינן אי חזיא לב' סעודות או לטבל בי ב' סעודות אע"ג דלית בי' רביעית בין לאחד בין למאה הכי שיעורא ואי אית בי' טפי מרביעית למועטין רביעית לכל חד סגיין והיכא דליכא למיקם עלה רביעית לכ"א:

שתי סעודות הויין י"ח גרוגרות תהי בה ר"ת ואסיק ר"י דלית הלכתא כר' יוחנן בן ברוקא ור"ש ופליגא דכולהי רבוותאי וחזינן אנן דהא הני ב' סעודות לאו מלתא דפסיקא הוא דהא ר"מ ור"י מר סבר מזונו לחול ומ"ס מזונו לשבת וזה וזה מכוונין להקל ור"י בן ברוקא סבר ו' בצים ור"ש סבר ה' בצים ושליש ובעלמא סבר ר"ש תמניא בין הוא וחלין שיעור סעודה אחת לבית המנוגע דאמר רחמנא שוהה שיעור אכילה ובעירובין להקל שתי ידות מככר כדאמר רש"י בכיצד משתתפין ואשכחן קרא דעיסת מדבר הוי עומר לגולגולת דהו"ל מ"ג בצים וחומש לב' סעודות ותניא האוכל כמדה זו ה"ז בריא ומבורך ה"נ הנך ב"ס לאו בכולהי דוכתי דמיין אהדדי ובעירובי תחומין דאחמור בי' רבנן ב"ס לכל חד אקילו גבי' בהא דב"ס לכל חד למר לכל חד מזונו לחול להקל ולמר לשבת להקל ולמר בשתי ידות להקל ולמר ככר של רובע הקב היינו קולא דידי' ובעירובי חצרות קביל שמואל הואיל ואקילו בי' רבנן דבמועטין כגרוגרת סגי ובמרובין אפי' מאה מזון ב"ס לכולם אחמו' בי' רבנן ואצריכו בי' היכא דהוון טפי מי"ח אינשי בעי לכולהי ב"ס גדולות די"ח גרוגרת ואיכא למימ' משום דהיו רובע הקב של ציפורי בועודיות של רבי דסאה הויא ריז"ז בצים והויא לקב תלתא ושית בעין ושישית ביעא ורובע ט' בעין ועוד חדא מכ"ד בביעא והיינו י"ח גרוגרת לכל ביעא תרי גרוגרת נכי פורתא כדדייק ר"ת דכל ביעא תרי זתים וגרוגרת נפיש פורתא מזית א"נ משום דהו"ל ככר דר"ש דאמר בבית המנוגע דאמר רחמנא שוהה כשיעור סעודה א' הוא ד' בצים וכן כולהי פרס דכל דוכתי חצי ככר של ח' בצים דהוה ב"ס אלא בעירובי תחומין הקילו ובעירובי חצירות אוקמוה אדינא ובעי תמניא בעים ובטומאת אוכלין קי"ל כרבנן דאמרי כמוה בלא קליפתה כדתניא

ומייתי לה בריש כיצד משתתפין והיינו דאמרינן בסדר יומא בטומאת אוכלין דכתיב אשר יאכל אוכל הנאכל בבת אחת ואין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת היינו בלא קליפתה והשתא ביצה בלא קליפתה היינו ב' זתים והאי ככר דאית בי' תמניא בעים בקליפתי' אימא אית בהו י"ח גרוגרת ואפי' תימא דבציר פורתא בעירובי חצרות דלמועטין כגרוגרת משערינן במרובין נמי כגרוגרת משערינן בכמה דקריב להאי ככר והשתא אפי' תימא בע"ת כר"י בן ברוקא או כר"ש בע"ח במרובין בעינן י"ח גרוגרת:

מתני': **ככר** כאיסר והוא שלם פירש"י ובלבד שיהא ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד ואחד וכן אמר הראב"ד וכן אמר הרשב"א וה"ר יונתן אמר דאי איכא ככר שלם לא בעינן שיעורא וכן אמרו אליבא דהרמב"ם דלא פריש בככר שלם שיעורא והא דתנן במה דברים אמורים בתחילת עירוב כו' ולא אמרו לערב בחצרות כו' מדקתני ולא אמרו לערב בחצרות מכלל דבחצרות קא מיירי וקאמר בד"א בתחילת עירוב אלמא בחצרות נמי תנן האי שיעורא התם אחד מזכה לכולם דאפי' מזכה ככר שלם בעי האי שיעורא אבל בדאיכא ככר שלם לכל חד תו לא צריך:

ר' יהושע דבעי שלימה משום איבה מסתברא במזכה לכולן אפי' בפרוסה וכן היו שנים דאחד נותן עירוב וחברי' הו"ל בית שמניחין בו הפת שאין צריך ליתן עירוב אפי' פרוסה נמי דבחד מאי איבה איכא ואיכא למימר משום שמא יחזור דבר לקלקולו הכי תקינו לי' רבנן דע"ח בעי ככר שלם דאי בחד בפרוסה אתי למישרי נמי בטובא:

דף פא.

תנינא חדא זימנא ואי קשיא וכי לא אשכחן סתם ואח"כ מחלוקת אלא הכא דתיקשי תנינא כבר פירשה הריטב"א דלאו קושיא היא דאקשי אלא משום דידע בה טעמא שקיל וטרי בה א"נ אי סתם ואח"כ מחלוקת היא א"כ אין הלכה כסתם וסוגיין דבכל מערבין דהלכתא כההיא סתמא ע"כ והאי שינויא לא אזדא לכולהי פירושי כדבעינן למימר:

מאן שמעת לה כו' לרש"י לא הוי צריך לסיומי הכי אלא מדקתני דחצר פת אין מידי אחריני לא וקתני בכל אלמא האי בכל לאו לאיתויי מידי אחרינא:

אלא אמר רבה בר בר חנה כו' לרש"י ה"ק דמודי ר"א דעירובי חצירות פת אין מידי אחרינא לא ובריית ר"א היא והשתא לא הוה צריך רש"י לפרושי בדאביי דבכל מערבין בכל מיני פת קאמר אלא אביי קא מותיב לי' לרבה לדידך דאמרת בכל לאתויי מידי אחרינא בחצירות לאפוקי מדר"י אלא הא דתניא בחצירות מידי אחרינא לא ר"י הוא ואיהו הוא דקתני בכל אלא אמר רבב"ח לאתויי פרוסה אבל פת מודי ר"א ור"א הוא דתנא בכל א"נ לרבה בר בר חנה נמי ברייתא ר' ישוע היא. ואביי קא מותיב לי' לרבה

אי בכל לאתויי מידי אחרינא בחצירות בכל דמתני' לא דמי כלל לבכל דברייתא דבכל דברייתא בפת גופה בכל מיני פת ובכל דמתני' לאיתויי כל מילי אלא אמר רבב"ח כו' ובכל דמתני' נמי בפת גופה לאיתויי פרוסה והוי דומיא דבכל דברייתא דבפת גופה לאיתויי כל מיני פת:

לרבותינו בעלי התוס' לרבה דאמר דר"א סבר בין בתחומין בין במבואות בין בחצירות מערבין בכל חוץ ממים ומלח ר' ישוע דפליג ואמר ככר הוא עירוב הא מידי אחרינא לא סתמא בכולהי פליג וקא סבר בכולהי פת שלימה בעינן דאי לאו הכי לא חשיבא מדלא פריש חצירות לא שאני לי' בינייהו כי היכי דלא שאני לי' לר"א אבל לרבה ב"ב חנה דאמר מודי ר"א בחצרות דפת בעינן אלא דקסבר אפי' פרוסה ואתא ר' ישוע למימר שלמה אין פרוסה לא אפי' תימא דר"א בתחומין נמי קמיירי ובתחומין בכל מילי ובחצרות בכל פת א"נ שיתוף נמי קרי עירוב ועירוב דר' ישוע מצי קאי נמי אשיתוף מ"מ סתמא דר' ישוע דאמר ככר היא עירוב אחצרות לחודי' דמפלגי' ר"א מכולהי ואמר דפת בעינן אלא דשרי פרוסה ואתא ר' ישוע ואמר שלימה אין פרוסה לא דמהי תיתי למשוי' עוד פלוגתא ביני' בתחומין ושיפופין ולמימר דר"י פליג אדר"א דאמר בכל מילי ואיהו פת דוקא:

ולרבותינו בעלי התוס' לית להו האי שינויא דהריטב"א סתם ואח"כ מחלוקת היא א"כ אין הלכה כסתם דהא לרבה נמי דאמר דר' ישוע אפי' בתחומין פליג הוי סתם ואח"כ מחלוקת ולרש"י נמי לא דייקא לישנא דמאי משני לאפוקי מדר"י הא כי קשיא לי' מעקרא מדר"י קא קשיא לי' דהוי סתם ואח"כ מחלוקת ומאי מסני לאפוקי מדר"י הו"ל לשנויי מודי ר"י בתחומין ושיתופין אלא כדשני הריטב"א דלאו קושיא היא אלא אסוקי מלתא בעלמא ולרבנן דתוספות צריכין למימר לרבה אע"ג דסתם ואח"כ מחלוקת היא מ"מ הלכתא כהאי סתמא דאיכא עוד סתמא אחרינא דתנן כל האוכלין מצטרפין כו' וכמזון שתי סעודות לעירוב ומייתי לה בריש בכל מערבין ורבה גופי' אמר עלה אפי' למחצה ולשליש ולרביע וכולהו תנאי דהתם דאמרי דבכל מילי מערבין וכן אמרי כולהי אמוראי דהתם מיהא קשיא לן לרבה ר' ישוע דלא ככולהי תנאי דהתם והריטב"א אתקיף לה מאי דוחקא דרבה ב"ב חנה לאוקמא דבכל מערבין בכל פת בין פרוסה בין שלימה ובכל משתתפין בכל דבר חוץ ממים ומלח לוקמא כרבה ובכל ובכל בחדא גוונא ור' ישוע לא פליג אלא אחצרות ופריק לה כיון דממעטינן פלוגתי' דלא פליגי אלא בחצרות ניחא לן למעוטי נמי דלא פליגי בחצרות אלא בשלימה ופרוסה ומסיים בה וזה דוחק ואנן הא מתרגמינן לה ברווחא וכדאמרו דאי איתא ר' ישוע פירושי קמפרש לה ואדרש"י אקשי הריטב"א חדא דהאי בכל ובכל לאו בחדא גוונא ועוד דכולהי תנויי מתני בברייתא

בכל מערבין עירובי תחומין ופירשה הריטב"א דר"א אכולהי עירובי קאמר מערבין בכל ואפי' חצרות וכי פריך תנינא אמשתתפין פריך דבההיא אפי' ר"י מודי והואיל ואיכא למיטעי בדר"י לא הו"ל למיתני' ופריך רבה הא נמי לאפוקי מדר"י דאפי' בשיתופי מבוי פליג ומתני לה הכא לסדורי לה סתם ואח"כ מחלוקת והלכה כר"י ואותבי' אביי דתניא דר"י מודי בשיתופי מבואות א"א רבה ב"ב חנה כו' אע"ג דמודי ר"י דבכל משתתפין מ"מ אם באו להשתתף בפת צריך שלימה משום איבה ור"א פליג דלא חייש לא לאיבה דחצרות ולא לדמבואות והשתא להריטב"א הלכתא אע"ג דמשתתפין בכל אם נשתתפו בפת צריך שלימה וכן אמר הרשב"א דהכא נמי איכא למיחש לאיבה והוסיף עליו הרב בעל המאור ואמר ומדקא תנינן במתני' בכל משתתפין לאפוקי מדר"י דאמר שלימה כו' אלמא אפי' בשיתופי מבואות לר"י צריך שיהא שלם ולא פרוס מאיזה מין שיהיה בין מפת בין משאר מינין אבל בע"ח בעינן ככר שלם וכו' ולא פי' הרי"פ כל הצורך ולדידי' אפי' נשתתפו בשאר מינין שלמין בעינן ולדברי רש"י דאמר אלאפוקי מדר"י דע"ח דבעי פת משום איבה ומדלא בעינן פת בשיתופין מכלל דלא חשו לאיבה דחצרות ואפי' נשתתפו בפת נמי אפי' פרוסה מיהא בהדר פירש"י דעירובי חצרות דבעי פת משום בית דירה וכן אמרי כולהי רבנן אימא בשיתופין נמי איכא איבה. והריא"פ מדלא פירשה ש"מ לא ס"ל וכן הרמב"ם ובעל הטורים לא אצרכי בשיתופין מידי ומדקאמר הרי"פ וסוגיין כר' ישוע דאמר אין מערבין עירובי חצרות אלא בפת אלמא קסבר לר"א אפי' ע"ח מערבין בכל ולא ידענא היכי מתרגם לשמעתין אי כרש"י או כרבנן דתוס' ר"א לא פליג אלא אשלימה אבל פת מודי דבעינן בע"ח ואי כהריטב"א בשיתופין לימא דאי בפת בעינן שלימין והרמב"ם בפירושיו על המשנה פירשה דפליגי ר"א ור"י בע"ח אי מערבין בפרוסה או בשלימה והיינו כרש"י או כרבנן דתוס' והא דבכל מערבין לא דמי לבכל משתתפין איכא למיפרך דפסיקא לי' דע"ח בפת וליכא מאן דפליג כדתניא מערבין בחצרות בפת ושיתופי מבואות לא בעי פת וקתני בהאי בכל ובהאי בכל כל חד כדיני' ע"ח דבפת בכל פת אפי' בפרוסה ושיתופי מבואות דלא בעי פת בכל דבר מערבין חוץ ממים ומלח:

לישנא אחרינא דרש"י דמתני לאפוקי מדר' מאיר לא ידענא הי ר' מאיר דהא דתניא מערבין בחצרות בפת דכ"ע היא ור"מ ורבנן לא פליגי אלא דר"מ סבר מערבין ומשתתפין ורבנן סברי או מערבין כו' וכדאמרינן התם מאי לאו או מערבין בחצרות בפת או משתתפין ביין א"ר גידל ה"ק או מערבין בפת או משתתפין בפת אלמא מערבין ודאי בפת:

הא דאמור בתוס' דס"ד דדימוע כיון דחזי הכי לכהן כו' איכא למימר סד"א חלתה דכי לא ניטל לא חזי לעירוב כדתנן אבל לא בטבל תקינו מתקן לעירובי' דימוע דחזי לעירוב כדתנן לישראל בתרומה הואיל וחזי לכהן לאו תקינא דעירובי' הוא ואיכא איבה והרא"ש והרשב"א (עה"ק שער ד' סי' ד') דאמרי תרוי' אפי' כולהי ככרי דלאו טבולי ולא מדומעי נמי כי ניטל שיעור חלה מיני' מערבין בהו והיינו דקאמר כדי והריטב"א אמר הכי משמי' דרבותינו בעלי התוס' וקא קשיא לי' א"ה כדי דימועה ל"ל השתא אחד ממ"ח כשיעורא דחלה מערבין אחד ממאה מיבעיא ודחיק לאוקמא מאי דימוע תרומה עצמה דהוא אחד מחמשים וכיון דשיעורי' קריבי' וחד שמא נקטינהו ולדעתין הא לא קשיא מידי מהו דתימא אחד ממ"ח דשיעורא דחלה דשכיחא הוא מימר אמרי שלימה הואי ותקנה ואפריש חלתה מינה כדאמרי הרא"ש והרשב"א אבל א' ממאה דלחלה לא חזיא ובדימוע דלא שכיחא אימא לא תלו ואיכא איבה קמ"ל א"נ קמ"ל אפי' כדי חלתה וכדי דימוע תרתי א"נ כיון דאי דמוקמת לה במדומע איצטריך משום דחזי לכהנים אי מוקמת לה נמי בכולהי ככרי איצטריך דלא תימא אפי' מדומע ממש נמי לא ולא מיבעיא שאר ככרי דבמאי דתלי:

הא בחלת נחתום כו' ודאי בעה"ב דיהיב כדי חלת נחתום לא עביד ולא מידי אלא מוקמינן להא דר"י בין שאול בנחתום המערב ובריית בבעה"ב המערב דכדי חלתה אין מערבין בה וקשיא א"ה האי חלת נחתום וחלת בעה"ב הא בנחתום הא בבעה"ב מיבעי לי' אלא אידי ואידי בנחתום דבבע"ה אפי' כדי חלת' מערבין דהכי תקינו וכי קתני אין מערבין בנחתום הנוטל כדי חלת בעה"ב וצ"ת:

ההיא דשאר מינים הויא לא של עדשים היה אלא של שאר מינין חוץ מאורז ועדשים וחמשת מיני דגן א"נ שהיו שאר מינין חוץ מאלו מעורבין בעדשים והני מיני פסלי ל"ש לחודי' ול"ש כי מערבי בהדי חד מהנך וכן אמר הרשב"א (שם) מערבין בפת של ה' מינין וכן בפת אורז ובפת עדשים ובלבד שלא ההא מעורבת עם שאר מינין כדוחן ואורז ופולין ופת דוחן כו' ושאר מיני קיטניות אין מערבין בהן והיינו דאמר רש"י מינין הרבה הי' מעורבין בה ממינין הפסולין לעירוב הי' מעורבין בעדשים אבל אורז ועדשים וה' מיני דגן אפילו עשה פת מכולן מערבין בו:

ירושלמי בהדר אמתני' דהאחין אמר ר' אחייא ב"ר זעירא מערבין בחצי ככר ותנינן אפי' מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה פתר לה כשהיו שנים שותפין בו ש"מ מירושלמי שנים מערבין בככר אחד שלם:

מתני': **וחכמים** אומרים כי' לרש"י משום דלא מכוון לזכות ומעות אין קונות ואתקיף הרא"ש מה לי מדעתו ומ"ל שלא מדעתו א"א הרא"ש הכא בלא זיכוי ומאי שאין מערבין ואין מערבין אלא מדעתו ואכתי קשיא תרצת שאין מערבין ומודים בשאר כל אדם ואמר שמואל אפי' בחנוני אמר ערב לי שליח שווי' וקני במאי מיתרצת לה כי שווי' שליח מאי הויא סוף סוף כיון דלא מיכוון לזכות במאי קני וברי' הרב בעל הטורים מתרגם מלתי' משום דהו"ל כאלו אמר שיזכה לו כמו לאחרים הואיל ואמר לו לערב בענין שיועיל וקאמר בא' מחמשה דרכים הללו קנה או שאמר לבעה"ב זכה לי או שאמר לחנווני ערב לי או שזיכה ע"י אחר או שהלך וקנה לחם מן השוק או שנתן לו כלי וכן קבע להלכה הרב בעל ש"ע ולא ידענא בעה"ב או חנווני וא"ל ערב לי כי הוי כמאן דאמר שזכה סוף סוף חנווני סבר דמעות קונות והאי קנין מועיל ולא מכוון לזכות וכי מכוון הזוכה והמזכה לא מכוון מי קני ואיכא למידחק דכי א"ל זכה לי חנווני נמי כי היכי דא"ל הכי בדין וכי א"ל ערב לי דכדין עירוב משמע חנווני נמי כדא"ל הכי עביד דיזכה עביד עירוב ובעה"ב דלא מוכר הוא כי א"ל זכה לי דעתי' למיעבד לי' כדין עירוב והכי עביד והרמב"ם אמר נותן מעה לבעה"ב שיקח לו פת ויערב לו בה עירובי תחומין אבל אם נתן לחנווני וא"ל זכה לי במעה זו אינו עירוב ואם אמר לו ערב עלי ה"ז לוקח בה פת וכו' ולדידי' לא חנוני חנוני דוקא ולא בעה"ב בעה"ב דוקא אלא כל שזוכה לו במעה אינו קונה וכל שלוקח לו מן השוק קונה וקתני חנוני דסתמא חנוני המוכר אורחי' למיזכי במעה וסתם בעה"ב לא מזבין אלא לוקח לו מן השוק וכי אמר זכה לי ואיהו קא מזכי לי' במעה לחנוני קאמר וכי אמר לקח לי ואיהו לוקח לו לבעה"ב אמר והיינו ומודין בשאר כל אדם באמר לקח לי וקמ"ל שמואל בחנוני נמי אמר ערב לי היינו לקח לי שליח שוי' וקני וקשיא האי שאר כל אדם והאי אמר ערב לי ומודין בלוקח לו מן השוק מיבעי לי' ל"ש חנוני ל"ש כל אדם ותו תרתי דשמואל ל"ל היינו ערב לי היינו בעה"ב ובפירושיו על המשנה פירשה גזירה שמא יפשע החנוני ולא יזכה לו ע"י אחר וכו' והשתא בחנוני כי אמר זכה לי אע"ג דלקח מן השוק לא קנה כיון דלא אמר לי' בהדיא גזירה שמא יפשע מימר אמר מעות קונות ואם אמר ערב לי כיון דא"ל ערב ערב לי כמאן דאמר בהדיא לקח לי דמי ושליח שויי' חזקה שליח עושה שליחותו ולא פשע ושאר כל אדם כיון דאין דרכו למכור זכה לי כאומר לקח לי דמי ולא פשע ואכתי קשיא מ"ש עירובי תחומין ומ"ש עירובי חצרות ותו האי שאין מערבין לאדם אלא מדעתו הא הכא משום דלמא לא מערב הוא אלא הרמב"ם כרבותינו בעלי התוס' ור"א ורבנן פליגי ר"א סבר מעות קונות לו מיד שעשאוהו כד' פרקים ורבנן סברי אין קונות ואפי' זיכה לו ע"י אחר או לקח לו מן השוק כיון דהני

קניני לא א"ל הו"ל שלא מדעתו ומודים בשאר כל אדם בזיכה ע"י אחר או לקח לו מן השוק כיון שאין דרכו למכור כאמר לו דמי והו"ל מדעתו וכן בחנוני וא"ל ערב לי וזיכה ע"י אחר או לקח לו מן השוק הו"ל נמי כאומר לו ומדעתו הוא וקתני שאין מערבין לו אלא מדעתו הלכך בחנוני אפי' זיכה או לקח לא מהני ואתא ר"י ואמר במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות בחנוני נמי זיכה או לקח מהני והיינו דאמר הרמב"ם בעירובי תחומין נותן מעה לבעה"ב שיקח לו פת דמדעתו הוא אבל נתן לחנוני וא"ל זכה לי אינו עירוב לא בזכיה דמעות אינן קונות ואפי' לקח מן השוק נמי לא דשלא מדעתו הוא ואם א"ל ערב לי ה"ז לוקח דמדעתו הוא אבל בעירובי חצרות אפי' בחנוני וא"ל זכה לי והוא הלך ולקח לו מן השוק קנה הואיל ומערבין לו שלא מדעתו ואף הרשב"א ס"ל כוותי' דאמר (עבודת הקודש שער ד' סי' ז') נתן מעה לחנוני וא"ל אם באו שכני לקנות ממך כו' הילך מעה וזכה לי אע"פ שהמעות אין קונות כיון שהעירוב זכות הוא לו אם זוכה לו חנוני זה פת ע"י אחר קנה לו עירוב עד כאן טעמא דזכות הוא לו כר' יודא ור"י נמי בע"י אחר קאמר הא לאו הכי אפי' זיכה ע"י אחר נמי לא ואמר וכל שכן כשאמ' ערב לי וכו' וכל שכן בנותן מעה לבעה"ב וכו' שהרי הוא כאומר לו זכה לי ע"י אחר ע"כ אלמא בכולן ע"י אחר בעינן והיינו דהרמב"ם אלא דהרמב"ם אמר לקח לו מן השוק והרשב"א אמר זיכה לו ע"י אחר והיא היא לבר מכלי דאמר הרשב"א אפי' לא זיכה ע"י אחר שכלי קונה לו ומדערב לי ובעה"ב דשמעתין בע"י אחר מכלל דזכה לי בחנוני בתחומין למר ובעירובי חצרות למר אפי' ע"י נמי לא והרמב"ם הוא הדין דהומ"ל בעירובי חצירות ובחצר שבין ב' מבואות דאיהו הא אמר בי' אין מערבין אלא מדעת אלא לישנא דר' יודא קנקיט ואתי דקתני בד"א בעירובי תחומין והרשב"א אמר וכן הדין בשיתופי מבואות בין בחצר שבין ב' מבואות כו' ולטעמי' אזיל כדאייתינן מילתי' בנתוספו עליהן ואף הריטב"א ס"ל כוותי' וכן אמר בשמעתין אדשמואל משמי' דהראב"ד והשתא היכא דלא זיכה ע"י אחר לא קנה עירוב דק"ל כרבנן דה"נ אין מעות קונות וכי זיכה ע"י אחר או לקח לו מז השוק בעירובי חצרות מ"מ אנה דח"ל כר' יודא ובחצר שבין ב' מבואות תליא בפלוגתא להרשב"א והראב"ד קנה להרמב"ם לא קנה ובעירובי תחומין בחנוני וחמר זכה לי לא קנה בבעה"ב אע"פ שאמר זכה לי או בחנוני ואמר ערב לי קנה ובכלי מ"מ קונה מיד ואתקפתא דהרא"ש כיון דיהיב לי' מעה גלי דעתי' דניחא לי' וזכות הוא לו וליטעמיך הא דאוקים רב שמואל בר יצחק למתני' דד' פרקים בשזיכה לו ע"י אחר בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין אלא בפניו ואמאי לימא כיון דיהיב לי' דינר גלי אדעתי' דניחא לי' וזכות הוא לו וכ"ת אדעתי' דליקני לא יהיב לי' דכי מת

פסיד לי' בד' פרקים נמי נימא הכי אלא חוב הוא לו להוציא הוצאות כדארש"י אלא לאו בכל חוב אין חבין שלא בפניו אלא כי היכי דאמר לי' ה"נ ל"ש וטעמא דמילתא איתחזיא משום דא"ל מאן שוייך שליח בחובאי למישקל מינאי זכותא דהוה לי בגואי דמצינא למיהדר ובטולי חובא דשוית עלאי אלא היכא דא"ל מעיקרא למיעבד הכי שליח שויי' א"נ משום דבהאי מעה ודינר דיהיב לי' לא סמכא דעתי' כדארש"י ובשמעתין הא דאמר רב בעה"ב פירשה הריטב"א הואיל ואין עשוי למכור כי א"ל זכה לי אין דעתו שימכור לו אלא שיערב לו ושלוחי שויי' כאלו א"ל ערב לי וזכה לי ע"י אחר דבערב לי לחוד לא סגי כל כמה דלא קני לי' דהא ק"ל בכולהי עירובין צריך לזכות וכן בחנווני וא"ל ערב לי שלוחי שויי' לכל מאי דצריך לתקוני בעירוב והוה כא"ל ערב לי וזכה לי וכן פי' הראב"ד ע"כ והיינו דרבותינו בעלי התוספות וכדפרישן:

ואליבא דרש"י מתרגמינן קסבר רש"י מדלא לישתמיט תנא למיתנא ומודין בשאר כל אדם שאם זיכה לו ע"י אחר או לקח לו מן השוק דהא ר"א ורבנן בלא זיכוי ע"י אחר קמיפלגי דר"א סבר דמעה קני לי' בלא זיכוי דעשאוה כד' פרקים ורבנן סברי לא קני לי' וקאמר ומודים לר"א משמע ועוד הא קתני ומודים שזכו לו מעותיו מעותיו הוא דזכי לי' ולא אחר שזיכה ע"י ורבנן נמי קאמרי לא זכו לו מעותיו ובזיכה לו ע"י אחר או לקח לו מן השוק לא קמיירי ור' יודא עלה קאי וקאמר בעירובי חצרות זכו לו מעותיו ואפי' בלא זיכוי ושמואל נמי קאמר אמר ערב לי שליח שוי' וקני ולא קאמר אם זיכהו ע"י אחר מכלל דכולה שמעתין בלא זיכוי ואפי' בלא זיכוי בהדי דקא מערב עלי' קא קני מי לא אמר רב ע"ח א"צ לזכות ושמואל אמר ע"ת א"צ לזכות דבהדי דמערב עלי' קא זכו ורב נחמן נמי דאמר נקיטינן כולהי צריך לזכות ע"כ לא פליגי אלא בעלמא אבל הכא דיהיב מעה וד"ת מעות קונות נהי דרבנן פליגי עלי' דר"א דהכא נמי אמרי רבנן דמעות לא קני כי מערב נמי בהדי מעות מודי דקני ולא צריך לזכות. וקא מיפלגי ר"א ורבנן בחנווני וא"ל זכה לי דר"ח סבר עשאוהו כד' פרקים וקנו מעותיו וכי קני האי מעה לאו דידי' הוא ואינן לא בעינן דעתו דהא לשם עירוב קנו לו מידי דהוה אכלי דאמר שמואל דכ"ע דקני ורבנן סברי ה"נ עד דמערב עלי' לא קני לי' מעה ואכתי מעה דידי' היא וכי מערב שלא מדעתו הוא דמערב דאיהו למיזכי לי' במעה הוא דשוי' שליח אבל לערובי עלי' לא שוי' שלוחי' וכיון דמעה אכתי דנותן הוא בעינן דעתו ולא מני לערובי במעותיו שלא מדעתו ואע"ג דכי יהיב ני' למיזכי לי' במעה היינו לערובי עלי' מדלא בעינן דעתי' בכלי דזכי לי' אין לך קני' בחוב אלא מאי דאמר לי' וכדאמרן אלי בא דרבוותאי וכיון דבהא קני' דאמר לי' לא קני לא מצי למישקל מעותיו בקני' אחריתי דלא אמר לי' ובקני'

דמעה נמי לא סמכא דעתי' כדאמר רש"י דלא סמכא דעתי' בהאי קני' עד דא"ל ערב לי דסמכא דעתי' דשליח שוי' ועושה שליחותו והא דאמר רש"י אפי' זיכה לו הא לא מכוון לזכותו במתנת חנם וכו' ה"ה נתכוון לזכותו ואפי' זיכה לו ע"י אחר לא מהני כי היכי דזיכה ע"י עירוב לא מהני שלא לדעתו אלא קושטא קאמר דהכא ליכא זיכוי כלל דמזכה נמי למיזכי לי' במעה הוא דאיכוין וכדאמר הריטב"א אליבא דרש"י דלאו דוקא אלא קושטא קאמר ומודים בשאר כל אדם דאי למיזכי לי' במעותיו הא איהו לאו אורחי' למיזבן אלא לערובי עלי' היא דא"ל ושוי' שליח לערובי ואפי' לא זיכה לו ע"י אחר מזכי לי' בעירובי' וכן באמר לחנווני ערב לי שליח שוי' לערובי עלי' וקני בעירובי' אר"י בד"א בע"ת כיון דחוב הוא לי' אין לך אלא אותו קני' שא"ל אבל פ"ח אפי' חנווני וא"ל זכה לי נמי דמזכי לי' בעירובי' שלא מדעתו ומסתברא דרבותינו בעלי התוס' כרש"י מדלא פליגי עלי' דרש"י בהא למימר דבעה"ב וערב לי בעי זיכוי ע"י אחר וכן אמר ה"ר יונתן כרש"י ולהאי שיטתא בתחומין בחנווני וא"ל זכה לי אפי' זיכה ע"י אחר או לקח לו מן השוק לא קנה ובחצרות מ"מ או בתחומין ובבעה"ב אפי' א"ל זכה לי או בחנווני וא"ל ערב לי אפי' לא זיכה קני בעירובי' ובכלי מ"מ קנה:

ובירושלמי פליגי בה ר' אבהו בשם ר' יוחנן ד"ת מעות קונות והיינו טעמא דשאר כל אדם וחנווני חיישינן דלמא משתלי ולא מערב ור' חיננא אמר ד"ת מעות אינן קונות והיינו טעמא דחנווני ובשאר כל אדם אמרו התם שכן חנווני מזכה להן ע"י אחר והוא משום דסתם שאר כל אדם לא מזבן חמר י' אלא אזיל לגבי חנווני וזבין לי' ומזכה חנווני לבעה"ב ע"י שליח זה. ואע"ג דלישנא דמזכה להן לא מחוור דהא מכירה גמורה במשיכה דשליח הוא מ"מ אתחזיא דהא ניהו דעתי' דירושלמי וקמ"ל קנין דשליח היכי עלית לן פירוקא מעליא מהא למיפרק הא דירושלמי וירושלמי ס"ל דהכא דכ"ע אוקמוה אדאורייתא ולר' חיננא מדאורייתא אין מעות קונות וסתם חנווני בחמרא דילי' מזכה לי' במעותיו וסתם שאר כל אדם אזיל וזבין מחנווני והיינו טעמא דבחנווני לא זכו לו מעותיו ובשאר כל אדם זכו לו והאי שאין מערבין אלא לדעתו תני ואין מערבין ומלתא באפי נפשה היא כדאמר הרא"ש ותלמודא דידן דס"ל לרבנן אפי' למ"ד מעות קונות ד"ת הכא לא קנו מדרבנן כי היכי דלא קנו בעלמא קא מוקמי למתני' כר' חיננא והיינו טעמא דחנווני דכי א"ל זכה לי קא זכי לי' במעותיו ושאר כל אדם אזיל וזבינו לי' וכי אמר לחנווני ערב לי מהדר לזבוני לי' מן השוק אי למזכי לי' ע"י אחר. ומסתברא היינו דאמר הרמב"ם נותן מעה לבעה"ב שיקח לו פת ויערב לו בה דבכל לשון שאומר לו ילך ויקנה אבל אם נתן לחנווני וא"ל זכה לי במעה אינו עירוב ואם א"ל ערב עלי ה"ז לוקח כו' שאם א"ל זכה לי לא ילך

ויקנה אלא מזכהו משלו בהמעה ואם א"ל ערב עלי ילך ויקנה והרמב"ם אמר בתחומין ה"ה בע"ח אלא משום דמתני' בתחומין קמיירי מדקתני סיפא שאין מערבין אלא לדעתו ואוקמה ר' יודא בע"ת רישא נמי בעירובי תחומין. והיינו דהרא"ש וברי'. וצ"ת:

סליק פרק שביעי

פרק שמיני – כיצד משתתפין

דף פב.

גמרא: א"ר יוסף כו' אלא לדבר מצוה פליגי בה רבנן. הרמב"ם אמר אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה ואם עירב לדבר הרשות ה"ז עירוב. ולא קמפליג בה מידי בין עירב ברגל או בפת וכן אמר הרב המגיד משמי' דהרמב"ן דהא אף למ"ד תחומין דאורייתא מהני עירוב בין ברגל בין בפת אלמא מדאורייתא מקומו הוא ורבנן הוא דאחמור וכי אחמור לכתחילה אבל דיעבד ש"ד והרשב"א אמר (עה"ק שער ה' סי' ט"ז) עירב שלא לדבר מצוה אין עירובו עירוב וכן אמר הרב בעל ההלכות ואמר הרשב"א בד"א בנותן את עירובו אבל הלך ברגליו וקנה שם שביתה בה"ש בין לדבר מצוה בין לדבר הרשות יש לו ממקום שביתתו אלפים לכל רוח ומסתברא דאפי' לכתחילה אמר דחי רב יוסף מעירב ברגל נמי אמר אפי' דיעבד נמי לא ואי רב יוסף בנותן את עירובו אמר לכתחילה בעירב ברגל מהי תיתי דלא וכן אמר אליבי' הרב בעל ב"י. וכן אמר ה"ר יונתן דאפי' לכתחילה מערב ברגל אפי' לדבר הרשות ולא תיקשי לבה"ג ולהרשב"א אדפריך לרב יוסף מאי קמ"ל תנינא לימא אי ממתניתין הוה אמינא לכתחילה בעינן בית אבל או משתה קמ"ל רב יוסף דאפי' דיעבד נמי לא אי הא אתא לאשמעינן פרושי קמפרש לה אלא לאו ל"ש בין לכתחילה לדיעבד אי בעינן דבר מצוה דיעבד נמי לא ואי לא בעינן אפי' לכתחילה נמי ואנן קשיא לן להרשב"א ולה"ר יונתן דאמרי ברגל הואיל ועיקר עירוב הוא אפי' לדבר הרשות נמי השתא לר' מאיר דאמר עיקר עירוב בפת בנותן את עירובו אפי' לדבר הרשות נמי אלא מתניתין דתנן בית האבל או בית המשתה תנן סתמא דלא כר"מ. ותו נותן עירובו בבה"ק דריש בכל מערבין דקא מהדר ר"י ורבנן במאי קמיפלגי לימא סתם מתניתין ר' מאיר ובר פלוגתי' דר' יודא הוא ואזדו לטעמי' ר"מ דאמר עיקר עירוב בפת מערבין לדבר הרשות ואסור לקנות בית באיסורי הנאה ר"י דאמר עיקר עירוב ברגל ובנותן את עירובו אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות נתנו הא לאו קשיא לרב חסדא דאמר דכ"ע עיקר עירוב ברגל קא מהדר לאוקמא פלוגתי' בבה"ק. ואע"ג דהלכתא כוותי' דרב נחמן מ"מ קא מהדר דלא תיהוי מתני' תיובתי' דרב חסדא

מ"מ קשיא ובעינן מומר מודו ה"ר יונתן והרשב"א בנותן עירובו אפי' לר"מ דאמר עיקר עירוב בפת לדבר מצוה אין לדבר הרשות לא וכי קאמרי במערב ברגל לר' יודא הואיל ושובת שם ביתו היא. מ"מ קשיא הא מנא להו הא לר"מ פת עדיפא מרגל ורגל גריעא לי' מפת לר"י דסבר ברגל לא שרו רבנן אלא לעני אבל עשיר לא. ואלו פת לר' יודא בין לעני בין לעשיר. אימא לר' יודא נמי אע"ג דאמר רגל עדיפא לא עדיפא מפת לר' מאיר הלכך מסתברא ל"ש נותן את עירובו ל"ש מערב ברגליו אין מערבין אלא לדבר מצוה וכולהי פירקין דע"ת לדבר מצוה עסקינן:

מלישנא דרש"י דייקו אפי' עירב לדבר מצוה אסור לצאת לדבר הרשות ואיכא דשרו וכן אמר הרב בעל הטורים ומיהו לאחר שעירב לדבר מצוה יכול לילך אף לדבר הרשות ולמאן דאסר הכא בעירב לדבר הרשות ס"ל כבה"ג והרשב"א דלא הוי עירוב דהכא לא גרע מדיעבד ולמאן דשרי הכא מיבעיא לן עירב לדבר מצוה לדידי' וזיכה לאחרים לדבר הרשות מהו. התם דקני עירוב משום דבר מצוה מכי קני ממילא אשתרי לכל צרכי' אבל הכא אימא לדידי' קני לחברי' לא קני. או דלמא מגו דקני לדידי' קני נמי לחברי'. ואת"ל קני שפיר קטן יוצא בעירוב אמו ולא צריכא לשינויי דרבותינו בעלי התוס' אלא כיון דדעתה עלי' כדאמר רש"י ולדידה לדבר מצוה הוא:

הודיעוהו ולא הודיעוהו. פירש רש"י הודיעוהו אע"פ שלא נתרצה מבע"י ונתרצה משחשיכה מאי לא נתרצה דאמר רש"י דשתיק ולא גמר בלבו אבל אמר לא ניחא לי א"נ גמר בלבו מבע"י שלא לסמוך על העירוב אע"ג דנתרצה משתחשך כיון דמבעוד יום לא הוה ניחא לי' אוקמה אחזקה דבה"ש נמי לא ניחא לי' והשתא הוא דאתרני וכן אמר הרב בעל הטורים אע"פ שלא גמר בלבו לסמוך עליו מבע"י כו':

קטן בן שש כו' פירש"י דדעתה עלי' וכמאן דזיכתה לו דמי ואע"ג דליכא מזון שתי סעודות לקטן דכגופה דמי ותניא נמי הכי בתוספתא פ"ו קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאין צריך לאמו מערבין עליו שתי סעודות בעירובי תחומין אלמא היכא דיוצא בעירוב אמו לא צריך שתי סעודות והשתא דאמרת כגופה דמי למאן דשרי בעירב לדבר מצוה לילך לדבר הרשות אפי' תימא בזיכה לאחרים לדבר הרשות לא קנו הכא האי קטן כגופה דמי וכי היכי דאיהי שריא לדבר הרשות קטן נמי שרי ולא צריכא לשנויי דבתוספות אלא למאן דאסר התם ואיהי נמי לא משתריא לדבר הרשות:

כבר ארבע כבר חמש פירש"י אלמא מכי הוי בר חמש בעי לזכוי' וטפי מבר ד' לא קרו לי' צריך לאמו דליפוק ואדר' ישוע פי' ודאי כדאמרת בן ה' אינו יוצא וכן פי' תיובתא דר"י דאמר בן ה' צריך לזכות לו ואהא דאיתי' לאבוה במתא פי' לא קרי לי' צריך לאמו

מבן ד' ולמעלה ועירוב דברים קחזינן הכא אמר בר חמש צריך לזכות ואמר טפי מבר ד' לא קרי לי' צריך לאמו והא קתני שאין צריך לאמו אינו יוצא והרשב"א (עה"ק שער ה' סי' כ"ב) אמר אפי' בן ה' יוצא בעירוב האם יותר מבן ה' אינו יוצא וכן אמר הרא"ש איתי' לאבוה במתא כבר ארבע וכבר חמש אין טפי לא. והכי אתמר מכללא דהרב בעל הטורים דאמר אם אין אביו בעיר יוצא בעירוב אמו כו' עד שיהא לו שש שנים שלימות ואם אביו בעיר אינו יוצא בעירובה אלא עד חמש שנים שלימות ומדהאי עד שש שנים שלימות עד ועד בכלל כדאמרינן בשמעתין עד חמש שנים שלימות נמי עד ועד בכלל ואפי' בר חמש שנים יוצא בעירוב אמו:

דף פב:

תיובתא דרב ישוע כו' פירש"י הא ליכא למימר בשעירב עליו כו' דהא עד קתני כו' וכן פי' הריטב"א ואית לן עוד למימר שצריך לאמו קשיא לי' דעד בן שש צריך לאמו קרו לי' ובצריך לאמו הא קתני באידך דאין צריך עירוב כדאוקמת לדרב אסי בעירבה עליו ודמתני' בדלא עירבה.

תיובתא דרב ישוע ב"א תיובתא וקשיא לן האי מאי תיובתי' אימא קסבר רב ישוע עד ולא עד בכלל ואי הוה מוקים לדרב אסי בלא זיכוי ובדליתי' לאבוה במתא תיקשי האי מתניתא דעד בן שש במאי עסקינן אי בדליתי' לאבוה אפי' בן שש נמי ואי בדאיתי' לאבוה אפי' בן חמש נמי לא. להכי אוקים דרב אסי בדעירבה עלי' אמי' ומתניתא דארבע וחמש בדלא עירבה ואידי ואידי בדאיתי' לאבוה והא דקתני עד בן שש בדליתי' לאבוה ולא עירבה. ואימא שלש מדות בדבר בן שש אפי' אין אביו בעיר אינו יוצא. עד שתעריב עליו וכי עירבה עליו לדרום ועירב אבוה עליו לצפון יוצא בעירוב אמו עד בן חמש אפי' אביו בעיר יוצא בעירוב אמו. עד בן שש אין אביו בעיר יוצא בעירוב אמו אביו בעיר אינו יוצא וניחא לן אי איתא מאי דוחקא דרב ישוע לאוקמא יוצא דרב אסי בעירבה עלי' דלאו ככולה יוצא דמתנייתא ולמימר עד ולא עד בכלל לימא עד ועד בכלל ויוצא דרב אסי כיוצא דמתנייתא אלא לאו לא שאני לי' בין איתי' לאבוה לליתי':

לא קשיא הא דאיתי' כו' מסתברא בעירוב האב מ"מ אינו יוצא וכי ליתי' לאבוה אפי' בן שש יוצא בעירוב אמו דלא סגי לי' בלאו אמו. וכי איתי' לאבוה עד בן ה' יוצא בעירוב אמו דכרוך אבתרה טפי מהכי כיון דזימנין דאזיל בהדי אבוה אינו יוצא בעירוב אמו בלא זיכוי דלאו כגופה דמי כיון דאית לי' מאן דאזיל בהדי' והרשב"א (שם) אמר שיוצא בעירוב האב ואמר כך יראה לי אלא שלא ראיתי אחד מן הראשונים שיהא הקטן יוצא בעירוב האב בלי שיערב עליו וראוי לחוש לדבר והיכא דעירבה עלי' אמי' לצפון ואבוה

לדרום איכא למימר נהי דאוקימתי' דר' ישוע בדרב אסי אידחיא אלא דרב אסי בדליתא לאבוה הלכתא מי אידחיא ואפי' בן שש יוצא בעירוב אמי' והכי מסתברא דהא כי ליתא לאבוה יוצא בעירוב אמי' אפי' בלא זיכוי וכי ליתא לאמי' אינו יוצא בעירוב אביו ש"מ בצוותא דאמי' ניחא לי' אלא דלא חזינן לרבנן קשישאי לבר מהרב בעל הגהות אשר"י דלימרו הכי ולדידהו יוצא בעירוב אביו ביותר מבן שש דאביו מערב עלי' בע"כ ודרב אידי מסייע להו לקמאי דאמר עירב לי' אביו לצפון ואמי' לדרום יוצא בעירוב אמי' דאפי' בר שש בצוותא דאמי' ניחא לי' אלמא אפי' בר שש בתר אמי' כרוך טפי מבתר אבוה ולא מיבעיא בר חמש ולדידי' דאפי' ליתא לאבוה אינו יוצא בר חמש בעירוב אמי' בלא זיכוי בעירוב אבוה דלא כרוך כ"כ לא מיבעיא דלא נפיק בלא זיכוי ואידחיא מלתי' בהא דכי ליתי' לאבוה אפי' בר שש נפיק בעירוב אמי' בלא זיכוי. אבל בהא דכי איתי' לאבוה דבעירוב אמי' לא נפיק בלא זיכוי לימא דבעירוב אבוה נפיק בלא זיכוי דלאבוה כרוך טפי מאן לימא לן למיפלג אדרב אידי:

הרשב"א והרא"ש אמרי הלכתא כהאי שינויא ודרב אסי נמי בדליתי' לאבוה בן שש וכי איתי' לאבוה במתא בן ארבע וחמש. והריא"פ והרמב"ם לא אייתוה אלא לדרב אסי דקטן בן שש יוצא בעירוב אמו אע"ג דלא עירבה עלי' והא דליתי' לאבוה ודאיתי' ועד בן ה' לא אייתוה אלמא קסברי אע"ג דאיתי' לאבוהי בן שש יוצא בעירוב אמו ודרב אסי פליגי אדר' ינאי ור"ל וקסבר רב אסי בן שש נמי אין צריך לאמו הוא והלכתא כוותי' דרב אסי. וצריך תירוץ מנא להו הא ומתחזיא דלא מתנו אלא עד עד ועד בכלל ותו לא מידי ולא מתנו להא דלימא תהוי תיובתא דר' ינאי ור"ל ולא פירוקי' דהא דקאמר וכמה כבר ד' כבר ה' לאו ר' ינאי ור"ל אמרי לה אלא מאן דאותב תיובתא הוא דקאמר דמסתבר לי' דאינו קורא אמא אמא הוא כבר ד' וכבר ה' א"נ רב אידי גופי' וחברוהי הוא דאותבי דהכי מסתבר להו והדר קאמר תלמודא תיובתא דרב אידי אלא רב אסי בלא זיכוי קאמר וכי הא מתניתא ועד ועד בכלל ובר מש נמי קרי אימא אימא קרינן בי' דצריך לאמו הוא וכן אמר הרמב"ם לענין סוכה והר"י קארו תהי היכי יליף סוכה מעירוב ותהינן אנן עלי' מאי תהיא הא גבי עירוב תניא צריך לאמו יוצא שאין צריך לאמו אינו יוצא וגבי סוכה נמי תנן שאין צריך לאמו חייב בסוכה מכלל דתרויהו בצריך לאמו תליא וכל דלא צריך לאמו בסוכה חייב בעירוב אינו יוצא וכל דצריך לאמו בסוכה פטור בעירוב יוצא ואנן הוא דשקלינן וטרינן ה"ד צריך ולרב אסי דאמר בן שש בעירוב יוצא דהוה צריך לאמו בסוכה נמי פטור:

מערב אדם ע"י בנו ובתו הקטנים ואפי' אינם סמוכין על שולחנו. אמר הרא"ש כדי לחנכם במצות ולדידי' עירובי חצרות אינו מערב עליהן בעל כרחן אי משום זכות ליכא הא מילתא אי משום חינוך במצות הא עירובי חצרות מערבין אפי' לדבר הרשות ואת"ל התם נמי איכא קצת מצוה כדאמר הריטב"א גבי עשאו לאילן סולם בפ' חלון. (כנראה יחסר כאן) בחצר שבין ב' מבואות להרמב"ם אינו מערב בעל כרחו ובקטן וסמוך על שולחנו מסתברא דבכ"מ מערבין בע"כ דכעבדו ושפחתו הכנענים דמי:

איבעיא לן בכל הני דמערבין עלי' בע"כ צריך זיכוי ע"י אחר או לא. ובעבדו ושפחתו הכנענים מסתברא דלא צריך דיד עבד קני לי' רבי' וכן בקטן וסמוך על שולחנו ובקטן ואינו סמוך מסתברא כיון דצריך עירוב צריך זיכוי ע"י אחר:

אבל אינו מערב כו' אמר הרשב"א (עבודת הקודש שער ה' סי' כ"ב) אם עירב עליהן יכולין למחות בין קודם שחשכה בין לאחר שחשכה ובלבד אם מיחו לאחר שחשכה כשהודיעוהו מיד ומדברי רבינו נלמד שאם לא מיחו לאחר שחשכה מיד כשהודיעוהו אפי' מיחו לאחר מיכן יוצאין בעירובו מאי טעמא דכיון דהודיעוהו ולא מיחו קנו ושוב אין יכולין למחות ולא מיבעיא הודיעוהו מבע"י ולא מיחו עד שחשכה ולא אמרינן תיגלי מלתא למפרע דמעקרא לא הוה ניחא להו. שאני הנך דאע"ג דבשאר כל אדם לא מהני עד דאמרי אין בהנך אפי' דאישתוקי מהני דודאי סמכא דעתי' עלי' וכאמרי אין דמי ולא אמרינן בהו ברירה. ועוד דהא דבדרבנן יש ברירה להקל משום דמדרבנן הוא והכא דברירה להחמיר הוא אמרינן אין ברירה להקל.

ואמר הרשב"א אם לא מיחו אפי' לא הודיעום עד לאחר שחשכה יוצאין בעירובו:

מאי לאו דאמרי אין וקשיא תרתי חדא האי יכולה למחות מפני שאין מערבין אלא לדעתה מיבעי לי'. ותו מאי קמ"ל חוץ מן האשה פשיטא השתא סתמא אמרת לא עירבה לעצמה מיבעיא:

הא וכולן שעירבו כו' וסתמא הוא כו' השתא דס"ד דסתמא הוא הוה מצי נמי לאקשויי וכולן שעירבו ל"ל השתא אמרי לא יוצא סתמא מיבעיא אלא דהוה מצי משני לי' חוץ מן האשה איצטריכא לי' א"נ עדיפא מיניה פריך מ"ט אשה לא:

אמר רבא כיון שעירבו כו' וקמ"ל וכולן שעירבו סד"א אמרי לא יוצאין בשל רבן דלא עבוד מעשה אבל עירבו דעבוד מעשה אימא עירובי' קנו להו חוץ מן האשה מהו דתימא כיון דלא אמרה לי' כסתמא דמי קמ"ל:

איבעיא לן אשה וכל דדמי לה דלא ידעי דעירב איהו עלי' ועירבו ועירב הוא עליהן מהו מידי הוא טעמא דאין לך מיחוי גדול מזה הכא אימא אי הוו ידעי לא עירבו דעלי'

דידי' סמכי או דלמא מ"מ גלו דעתיהו דהתם ניחא להו וקני להו עירובי' מסתברא דהכא נמי קני להו עירובי' ובהכי קמיירי מתניתא דאי מתניתא בידעי דעירב הוא היכי סליק אדעתי' למימר דסתמא הוא עד דאתא רבא ואמר אין לך מיחי גדול מזה אלא מתניתא בין ידעי בין לא ידעי דאי בדידעי דעירב הוא חוץ מן האשה צריכא למימר ואי בדלא ידעי וכולן שעירבו יוצאין בשל רבן פשיטא אלא בין ידעו בין לא ידעי וקמ"ל יוצאין בשל רבן אע"ג דידעי ועבוד עובדא חוץ מן האשה אע"ג דלא ידעי הו"ל כמיחו וס"ד כיון דלא ידעי סתמא הוא ואמר רבא כיון שעירבו אע"ג דלא ידעי גלו אדעתי' דמיחו:

מתני': **מזון** ב' סעודות לכל אחד ואחד כדאמר רש"י בקטן גובה את העירוב בבכל מערבין דעירובי חצרות עירובי רשותא בעלמא הוא הלכך ממילא מיערב מידי דהוה אבעה"ב שהי' שותף א"צ לערב אבל עירובי תחומין אקנוי שביתה הוא וקטן לא אלים למיקני ה"נ ע"ח דשותפות מהני' בי' כי איכא כגרוגרת לכל אחד דחשיבא אוכל כדתנן המוציא אוכלין כגרוגרת אבל שותפות לכל חד אית לי' חולקא דחשיבא בהאי שותפות א"נ ב' סעודות לכולן דכולהי שותפין באכילה דחד יומא אבל ע"ת דלמיקני ביתא הוא דעקר מביתי' ודייר התם והתם הוא מקומו דמהתם אית לי' אלפים לכל רוח ולא מביתו בעינן דליהוי התם כדי אכילה דחד יומא לכל חד והו"ל התם ביתי' דכל חד ואע"ג דשבת צריכא ג' סעודות סעודה שלישית מצוה הוא דאיכא ולא משום צרכו וכיון דהתם כדי צרכו התם ביתי':

מד' סאין בסלע הא דלא קתני מסאה בדינר דזוטר חושבני' ו' מעין בדינר ו' קבין בסאה נמצא קב במעה וככר בפונדיון חצי קב משום דסלע ניחא לי' למיתנא דחנוני בציר מסלע לאו אורחי' למיקני:

גמרא: **כמה** מזון ב' סעודות פירש"י לר"מ ור' יודא קבעי דאי ר' יוחנן בן ברוקא ור' שמעון פרושי קמפרשי לדיעורי' וארעבתן וכל אדם קא בעי כדאמר הריטב"א דאי אחולה וזקן הא לית להו שיעורא אלא כל אחד לפי מזונו אלא הנך דבסעודה בינונית משערינן להו קבעי וכמה ור"מ ור"י ל"ש חולה וזקן ול"ש כל אדם קאמרי כדאמר הריטב"א ובחולה וזקן כל אחד מזונו ובשאר כל אדם שיעור בינוני דחול או דשבת וכן רבה ורב יוסף בכל אדם נמי קיימי ומדרבה ורב יוסף ס"ל כר"מ ור' יודא ורב ורב אדא מפרשי למלתי' אמר הר"י בעל התוס' הלכתא כוותי' דר"מ וחציה לבית המנוגע לא קאי אר"מ ור"י וכדתניא חצי פרס ב' בצים דברי ר' יודא ומודי בהא לר' שמעון ובפרק חלון בההיא די"ח גרוגרת מייתי למלתי' בתוס' וכולהי רבוותאי דס"ל הלכתא אי כר' יוחנן בר ברוקא אי כר"ש קסברי רב יודא אמר רב ורב אדא בר אהבא אליבא דר"מ קאמרי בכל אדם ולהו לא ס"ל

ורבה ורב יוסף אחולה וזקן דתניא בהו כפי מזונן ומייתי לה בריש בכל מערבין והיינו דתנן יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם תרגימנא אחולה וזקן קאמרו אינהו מזונן דחול כר' מאיר משערי והיינו דאמר רש"י אם בא לשערו בעצמו בחולה וזקן דאי בכל אדם אתער בהו שיעורא והיינו דאמר (הרשב"א שם סי' ט"ו) כל אדם ורעבתן כדי ה' בצים ושליש וחולה וזקן לפי מה שהוא אדם להקל משיעור זה כדי מזונו לחול כו' שבחול מזונו מועט וכן אמר הרב בעל הטורים והרא"ש דאמר ר"מ ור"י אחולה וזקן לא ידענא א"ה האי וכמה מזון ב' סעודות אליבא דמאן והר"ש פירשה במתני' דכלים דר"מ ור"י וכולהי תנאי פליגי את"ק דאמר הכל לפי מה שהוא אדם ול"ש חולה וזקן ל"ש שאר כל אדם שיעור בינוני מדקפריש הכא שיעורא וע"כ כהר"י ס"ל ורבה ורב יוסף ל"ש חולה וזקן ל"ש בכל אדם ס"ל כר"מ דהא לר"מ לא שאני חולה וזקן מכל אדם והרמב"ם אמר שיעור ב' סעודות כששה בצים כר' יוחנן בן ברוקא ולא מפליג בין חולה וזקן לשאר כל אדם וכן הריא"פ לא אייתי לה קסבר משום דהא דתנן הכל לפי מה שהוא אדם אוקימנא בריש בכל מערבין כסומכוס אבל לרבנן חולה וזקן נמי כסעודה בינונית של כל אדם וכדפרישו התם בתוס' מיהא הא דרבה ורב יוסף קשיא וחזינן אנן קסברי הריא"פ והרמב"ם כי היכי דאיכא טובא דאית בהו ב' סעודות ושיעורי' לא דמיין אהדדי כדאתמר בריש בכל מערבין קב תפוחין וחצי קב חטין וקב שעורים וקב וחצי כוסמין כשות מלא היד יין ב' רביעית חומץ רביעית בצים שנים והכא או ששה או ה' ושליש וכל הנהו דחשיב התם ה"נ הוה קים להו לרבה ורב יוסף טובא מילי דלא דמין שיעורי' אהדדי בשתי סעודות ור"י בן ברוקא ור"ש דקבעי שיעורא בפת קמיירי כדקתני ככר. ור"מ ור"י קמיירי בין בפת בין בשאר מילי וקאמר רב יודא אליבי' דר"מ אפת תרתי ריפתא אכרייתא ורב יוסף קבעי מיני' דרב יוסף ברי' דרבה אפי' לר"ש ולריב"ב אבוך כמאן ס"ל בשאר מילי לבר מפת ובעינן לשעורי שתי סעודות דידהו היכי משערינן אי כדי מזונו בחול כר"מ אי כר"י א"ל כרבי מאיר ואינהו הוא דידעי לשעורי אבל אנן לית לן אלא בהנך דאתמר איתא והיכא דלא אתמר סמכינן או אדר"ש או אררי"ב. ואע"ג דבירושלמי קא מתרגם ואזיל טעמא דר' מאיר ור' יודא בפת לאו דוקא ה"ה בשאר מילי היינו טעמי' דהא ע"ת בכל מערבין חוץ ממים ומלח ונקיט פת דומיא דריב"ב ור"ש דנקטי פת וכ"ת א"ה היינו דא"ר יוסף רווחא לבסומי שכיח ופירש"י במתני' לר"מ דבשבת אכיל טפי משום דבסים תבשילי' כי איכא למימר הכי במילתא אחריתי דתלינן שיעורא דב' סעודות דילי' בשיעורא דמאכלי' דבשבת אמרי' תבשילי' דשבת בסים לי' ואכיל טובא כגון למיתלי שיעורא דב' סעודות דפת בשיעורא דתבשילי' דשבת אמרי' תבשילי' דשבת בסים לי'

אבל בהנך מילי' גופי' היכא דלא שוו שיעורי' ומשערינן כמה אכיל אינש מיני' דהאי לב' סעודות מה לי חול מ"ל שבת האי אוכל גופי' כי היכי דבסים לי' בשבת בסים לי' בחול תריץ מידי הוא טעמא אלא להרמב"ם והרמב"ם הוא דאמר לאיה שכיח משום דבשבת איכא לפת לפת דמלפת קא מסייע לי' דאכיל מיני' טובא וה"נ איכא למימר בהנך מילי דבשבת מטבל להו ואכיל מיני' טפי לב' סעודות. ותו א"נ נימא הלכתא כוותי' דר"מ והנך אמוראי כולהי כר"מ וכדאמר הר"י מאן לודעי לן שיעורא דר"מ או דתרתי ריפתי אכרייתא ודנהר פפיתא כמה הוי. וכיון דליכא למיקם עלי' לית לן למיסמך אלא אדר"ש או אדריב"ב דפרשי למלתי' ואית לן למימר עוד דהא דבעי וכמה מזון ב' סעודות. לאו לר"מ ור"י קבעי חדא כיון דאינהו לא תנו בי' שיעורא כלל אנן מנא לן לפרושי שיעורא אליבי'. ועוד כל היכא דקבעינן שיעורא לית לן למימר בי' מזונו לחול או לשבת אלא פרשינן לשיעורא וכדאמרינן בכל מקום אלא לד"ה קבעי מאן דלא ידע שיעורא דרבנן ודבצים כמה מזון ב' סעודות וכדא"ר יוחנן בן ברוקא מככר בפונדיון מד' סאין בסלע כן לי האי ל"ל לימא רובע הקב אלא סימנא הוא דנקיט למאן דלא ידע בשיעורא דקבא לערב בהאי ככר. ה"נ קבעי סימנא למאן דלא ידע שיעורא דקבא ודפונדיון נמי לאו בכל אתרא ובכל חנווני ובכל זמן ובכל שער היא. ואתא ר"י ואמר משמי' דרב ויהיב סימנא בריפתא דאכרייתא ורב אדא בדנהר פפיתא. וקסבר הרא"ש מדתנן בכלים הכל לפי מה שהוא אדם וכמזון שתי סעודות לעירוב מזונו לחול ולא לשבת דר"מ ריא"כ כו' ר"מ ור"י אהכל לפי שהוא אדם קיימי ואנן הא תרגימנן נה אחולה וזקן בריש בכל מערבין ר"מ ור"י נמי אחולה וזקן:

וסעודה בינונית דכל אדם ורעבתן לא תנו בה מידי ומודי לר"י בן ברוקא או לר"ש ורבה ורב יוסף דאמרי כר"מ ור"מ בחולה וזקן הוא דאמר אינהו נמי בחולה וזקן קאמרי אבל בשאר כל אדם אי כר"י בן ברוקא או כר"ש והיינו דהרשב"א והיינו דהרב בעל הטורים ברי' והרמב"ם נמי הכי ס"נ אלא קסבר ר"מ ור"י דאמרי כסומכוס וריב"ב ור"ש פליגי עלי' ואמרי בין חולה וזקן בין שאר כל אדם מככר בפונדיון וכו' דסברי כרבנן דסומכוס ודרבה ורב יוסף במילי דלא יהבי בי' רבנן שיעורה דמשערינן בדחוי כר"מ כדאמרן:

רווחא לבסומא שכיח בירושלמי ר' מאיר אומר בחולה דלית לי' מה לוכל הוא אוכל פתא ציבחר בשבתא דאית לי' מה לוכל אוכל פתא סגיין ר' יודן אומר בחולה דלית לי' מה לוכל אוכל פתא סגיין בשבתא דאית לי' מה לוכל א כל פתא ציבחר להרמב"ם היינו רווחא לבסומא היינו אית לי' מה לוכל דאית לי' לפת ללפת בו הפת. ולרש"י דירושלמי פליגא אדרב יוסף ואיכא למימר דרש"י נמי כהרמב"ם ובסים תבשילי' בהדי פת קאמר

מ"מ דר' יודא לרש"י קשיא דירושלמי דאמרה משום דאית לי' מה לוכל ורש"י הא אמר משום סעודה שלישית ומאן פליג לר"י אדירושלמי:

הא דקא יהיב בעה"ב ציבי. ורב חסדא קמ"ל דבאתרא דיהיב בעה"ב ציבי לערב בפחות מככר בפונדיון דעלה לא א"ר יוחנן בן ברוקא מככר בפונדיון דלא מנכי חנווני אלא שליש ומערב בשלש ידות לככר בפונדיון שהוא משלש לקב ובאתרא דלא יהיב ציבי. בהא א"ר יוחנן מככר בפונדיון דחנווני מנכי פלגא:

דף פג.

תנא וחצי חצי חצי' כו' רש"י ורבותי' בעלי התוס' דאמרי לר"י בן ברוקא טומאת אוכלין כביצה חסר רביע ומהא נפקא להו לרבוותאי מדקי"ל בכל מקום טומאת אוכלין בכביצה ש"מ הלכה כר"ש והרי"ף והרמב"ם דאמרי תרוי' הלכה כר"י בן ברוקא ודמתני לי' רב חסדא בלשון חכמים:

וגבי טומאת אוכלין אמר הרמב"ם כביצה כדאמרינן בכל מקום והיינו טעמי' דריב"ב נמי לא פליג אטומאת אוכלין דכביצה דבהא ליכא מאן דפליג וההיא דחצי חצי חצי' ר"ש היא אבל לר"י בן ברוקא לא הוי חצי חצי חני' דפסול גוי' כביצה ומחצה וטומאת אוכלין כביצה והא דפריך ותנא דידן מ"ט לא תני טומאת אוכלין הו"מ משני לי' דמתני' בין לר"ש בין לריב"ב והאי לר"ש הוא אבל לא לריב"ב אלא קושטא קא"ל דאפי' לר"ש לא שוו שיעורין להדדי ואפי' תימא דריב"ב בטומאת אוכלין ג' רביעי ביצה ס"ל לא תנא לי'. ואבע"א ההיא דברי הכל הוא. ואנן דקי"ל כרבנן בטומאת אוכלין דאמרי כמוה בלא קליפתה קתני חצי חצי חצי' דלאו בצמצום בין לר"ש בין לריב"ב ולר"ש בציר פורתא מחצי' דבפסול גוי' ב' בצים ולר' יוסי דקי"ל כוותי' לגבי דר' יודא ב' בצים שוחקות ורבי שיער בי' ועוד:

וטומאת אוכלין ביצה בלא קליפתה ולר' יוחנן טפי פורתא מחצי' דבפסול גוי' כביצה ומחצה שוחקות ובטומאת אוכלין ביצה בלא קליפתה ועד תרי תלתי לא הוי:

משום דלא שוו שיעורי' להדדי. פירש"י לר' נתן ור' דוסא. ואי לר' יוסי שוחקות בעי מיהוי השתא מתניתין מצומצם קתני וקשיא להרמב"ם דאמר בעירוב ששה בצים בינונית כר"י בן ברוקא הא לר"י בן ברוקא בפסול גוי' כביצה ומחצה שוחקות א"כ לבית המנוגע ג' בצים שוחקות ולעירוב ששה בצים שוחקות אלא הרמב"ם לא ס"ל להא דרש"י ומשום שוחקות ובינונית לא אריא אלא משום דקי"ל כחכמים דאמרי כמוה בלא קליפתה ומוקמינן נמי למתני' כוותי' וזוטר טפי אפי' מפלגא דשיעורא דר"י ובעירובין הולכין להקל וסגי בביננית כיון דלא אתמר בי' שוחקות:

שיער רבי ב' בצים ועוד אע"ג דהאי ועוד בסאה ציפורית אבל בסאה מדברית ליכא ועוד כדמוכחא שמעתין וכל מקום דאתמר בי' בצים בסאה מדבריות משערינן ובפסול גויה נמי במדבריות דאי בדציפורית הני ב' בצים ב' בצי' ותרי חומשי מיבעי לי' מ"מ ועידות דרבי איכא דוכתא דאבנים נמי מוספינן לה:

פשיטא פירש"י דהא רב חסדא גופי' הכי אוקמה לעיל צא מהן מחצה לחנווני וצע"ג דרב חסדא אמר נמי צא מהן שליש לחנווני ואיצטריך לאשמעינן דמתני' בדלא יהיב ציבי ומחצה לחנווני מ"ע התם הו"ל לאשמעינן כי אמר צא מהן מחצה הול"ל דמתני' בהכי איירי כדתניא קרובים דבריהן:

יתירה על מחצה. בתוס' יו"ד בצים א' מך' כו' איכא למימר הא דאוקמינן לדרבי כיון דלא הוי כביצה לא חשיב לי' לאו דהוסיפו אלא רבי הוא דלא חשיב לי' למיתני' אלא כיון דלא הוי כביצה לא חשיבא ולא הוסיפו אלא י' בצים לסא' והיינו דאוקמי ר"ה שליש ביצ' ולא קתני מחצה משום דלא הוי אלא שליש:

על מחצה של מדברית כו' בתוס' קרוב לשליש פי' לשליש שלה פי' לשליש מדברית מלבר דר' ירמיה בועודיות של רבי קאמר סאה ציפורי כמה הויא מאתן ושבע עשרי דמדברית כמה הויא קמד נמצאת יתירה ע"ג קרוב לשליש מדברית מלבר דהויא ע"ב ושליש של ציפורי מלגיו דהויא ע"ב ושליש קרוב למחצה דמדברית דהויא ע"ב ולא ידענא מאי דוחקי' דמהר"י לאוקמה שליש שלה שליש מדברית מלבר ושליש שלה של ציפורית מלגיו דהאי שליש שלה לא דמי לשליש שלה דסיפא ומעיקרא קרי לה שליש והדר קרי לה מחצה והאי קרוב בכביצה שלימה. לוקמה סאה של ציפורי בהדי ועודות יתירה על של מדברית קרוב לשליש של ציפורי דעודפה ע"ג ושליש דציפורי ע"ב ושליש וליכא כביצה ביני' ושליש של ציפורי קרוב למחצה דמדברית דמחצה ע"ב והאי ע"ב ושליש ומתניתא או סאה על סאה קאמר וכיון דלא הויא כביצה לא חשיב. או שליש על מחצה קאמר ומאי שליש שליש ביצה ומלתי' דמהר"י אדרבינא נמי דקאמר שליש של ציפורי מלגיו יתירה על שליש מדברית מלבר לא ידענא למאי קתני לה בשלמא שליש על מחצה קמ"ל שליש דהאי יתירה על מחצה דהאי שליש ביצה אלא שליש מלגיו דהאי על שליש מלבר דהאי דלא דמיין אהדדי האי מלגיו האי מלבר למאי קתני לה:

דף פג:

שהן ו' של ירושלמית פירש"י דהכא שפיר ופרש"י דפ"ק דשבת גבי י"ח דבר לא ידענא דכי אוספו מנין בצים הוא דאוספי כדאמרן דירושלמי קע"ג דציפורי ר"ז אבל בשעורא דביצה לא אוספי אלא רבי הוא דאוסיף ועוד על כל ביצה:

איידי דקתני כיצד משתתפין במבוי וכמה הוא שיעורו תנא נמי כיצד משתתפין בתחומין וכמה הוא שיעורו והדר למלתי' קמייתא דקתני הלכתי דב' חצירות קתני אנשי חצר ואנשי מרפסת:

מתני': **אנשי** חצר ואנשי מרפסת כו' פירש"י ולא אסרי בני מרפסת אבני חצר דסולם תורת פתח ותורת מחיצה עלי' ולרבה דאמר גבי עיר של רבים בפ' כיצד מעברין דסולם תורת פתח עליו. תיקשי מתני' ור' נחמן נמי דאמר תורת פתח ותורת מחיצה עליו מאי קמ"ל תנינא מדקתני שכחו ולא עירבו הא אי בעו לערובי בהדי הדדי מצי מערבי ש"מ תורת פתח ומדלא אסרי אהדדי ש"מ תורת מחיצה עליו הא לא קשיא רב נחמן טעמא דמתני' אתא לאשמעינן אלא לרבה קשיא וכ"ת הכא א"נ תורת פתח עליו לא אסרי בני מרפסת אחצר כיון דערבו לעצמן הו"ל רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת שלא במקומה כרבנן דר"ע דשלהי הדר אלא הא דא"ר נחמן אמר שמואל ומייתי לה התם בכיצד מעברין אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו פירש"י שעירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן אם יש לפניהם דקה אינה אוסרות ואם לאו אוסרות ואוקימנא במגופפת עד עשר אמות דהו"ל פתח אלמא היכא דהוי פתחא אוסרות. לאו כדאמר התם הריטב"א אע"ג דבב' חצירות זו לפנים מזו רגל המותרת אינה אוסרות הכא מרפסת מישך שייכי טפי לחצר מב' חצרות. ולאפוקי מהא דאמר הריטב"א הכא דרש"י דאמר משום דסולם תורת מחיצה עלי' לא נצרכא אלא לאוקמה אפי' לר' עקיבא אבל לרבנן תיפק לך דרגל המותרת אינה אוסרת ומדר' יונתן דאמר טעמא דמתניי' משום רגל המותרת וכן הרז"ה תמה על רש"י ואנו תמיהין על רבינו א"ה קשיא הא דרב נחמן אמר שמואל ושמואל גמי האמר ומייתי לה בשלהי הדר לעולם אין אסורין עד שיהו ב' בפנימית וא' בחיצונה כרבנן דר"ע ואפי' לרבוותאי דפרישו לדרבא דאמר פעמים מבטלין בשמעתא דביטול רשות מחצר לחצר בהדר ואוקמוה דשמואל כר' עקיבא הנ"מ לענין שכח א' מן החיצונה דערב מרגילה ולא מצית אמרה לתקוני שתפתיך אבל לענין רגל המותרת שמואל כרבנן כדפרישו התם ולרבוותאי דאמרי משום רגל המותרת דחקינן להא דר' נחמן אמר שמואל בעירבו בני חצר לעצמן ובני מרפסת לא עירבו מ"מ לרש"י קשיא ולהה"מ דאמר היכא דלזה תשמישו בנחת ולזה בקשה לזה שבנחת אפי' מביתו מותר ולזה שבקשה אפי' כלים ששבתו בחצר אסור איכא לאוקמה למתני' לרבה בכלים ששבתו בחצר וכלים ששבתו בבתים אנשי החצר מ"מ אסורין דאנשי מרפסת אסרו עלי' והכי קתני כל שגבוה יו"ד למרפסת ואנשי מרפסת אפי' מבתים מותרין ואנשי החצר אפי' כלים ששבתו בחצר אסורין משום דהו"ל למרפסת בנחת ולחצר בקשה פחות מכאן לחצר ומותרין בכלים

ששבתו בחצר ואנשי מרפסת אפי' כלים ששבתו במרפסת אסורין דהו"ל לחצר בנחת ולמרפסת בקשה. ולרב דמוקי אף לחצר מוקים למתני' בכלי בתים דכלי חצר שניהן מותרין מיהא הא דהה"מ קשיא כדאמרינן בריש חלון ודחיקא נמי לאוקמה לחצר אכלים שבחצר הלכך איתחזיא לרבה דחצר מ"מ אסורה דאנשי מרפסת אסרי עלה וכולה מתני' משום מרפסת קתני לה וסיפא דקתני פחות מיכן לחצר לשמואל נמי אף לחצר ושניהן אסורין ואנן דאמרינן בשמעתין לשמואל לחצר מותר לרב נחמן דקיי"ל כוותי' הוא דאמרינן. ואבע"א רבה פליג נמי אדרב נחמן בהא דא"ר נחמן אמר שמואל אם יש דקה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת משום דמרפסת שייכא טפי לחצר מב' חצרות זו לפנים מזו וקסבר רבה דמרפסת וחצר כב' חצירות זו לפנים מזו דמיא וכיון דעירבה המרפסת הו"ל רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת:

ולמאי דשנינן מעיקרא קשיא פחות מיכן מרפסת אמאי אסורה לימא כיון דחצר מ"מ אסורה דאנשי מרפסת הא אסרי עלי' וכמאן דלא עירבה דמי דעירובן לאו כלום הוא הא סלוקי קא מסתלקא מהאי תל או עמוד וכולה למרפסת הוא מידי דהוי אגזוטראות דשלהי פירקין דכי עבוד תחתונה אמרינן סלוקי קא מסלקא אשבתא מעליונה. ה"נ מעילא מסתלקא בשבתא. ומדלא אמרינן הכי ש"מ בפחות מיכן ודרום במרפסת דכ"ע דשניהן אסורין ואפי' לרב נחמן דקיי"ל כוותי' אפי' עירבה המרפסת לעצמה וחצר לא עירבה לעצמה דבלאו מרפסת אסורה מ"מ אסרה אבני מרפסת. ולא אמרינן איסתלקא מיני':

ואיכא למימר שאני לא עירבה לר' נחמן דאיהי קא מחלקא נפשה אבל התם לרבה מאי אית לה למיעבד א"נ לא עירבה לר' נחמן לאו מרפסת גרמא לה אבל לרבה סוף סוף מרפסת גרמה לה. א"נ אימא כשינוייא בתרא דרבה פליג נמי בהא אדר' נחמן וליכא למישמע מינה. ואיכא למישמע מהא דאתמר ב' חצירות וחורבה א' ביניהן דכל גגות בשלהי שמעתא דר"ש אומר א' גגות כו' דא"ר הונא ניתנין אותה לזה שלא עירבה אבל לשעירבה לא דלמא אתי לאפוקי מאני דהתם לחורבה ונימא כיון דהאי לא עירבה ולחי לה מאני דבתים דאפי' לחצר דידה אסירא מסתלקא מחורבה וליתן להאי דעירבה ולישתרי אפי' במאני דבתים ה"נ אע"ג דלא עירבה חצר לא מסתלקא. וצריך תירוץ:

ששכחו ולא עירבו אמר הרז"ה אפי' שכחו ולא עירבו כלל ולא ידענא אי לא עירבו כלל בני מרפסת גופי' או בני חצר גופי' הא אוסרין זה על זה:

הא דאמרינן בכולהי שמעתין דזריקה קשה משלשל לא איתבררא לן שפיר מאן דקאי בחצר ותל גבוה יו"ד הא מן ידי' לא גביה וכדאמרינן בריש שבת עמוד ט' בר"ה ורבים

מכתפין עליו הו"ל רה"ר ואמר רבא בגומא לא דהו"ל תשמיש ע"י הדחק. והכא נמי כי נקיט לי' בידי' תו לא גביה אלא פורתא אבל שלשול כולהי יו"ד בעי שלשולי'. והר' יונתן אסברא לן שטורח להם להגביה כלי כבד על גבי העמוד עד כאן דאפי' עד מקום היד קשה להגביהה וכן פירש"י בשמעתין גבי גג הסמוך לרה"ר דתשמישתה דחצר בכלים כבדים:

גמרא: **היינו** חלון שבין ב' חצירות פירשה הריטב"א הא פשיטא לן ולא איצטריך לפרושי כדלא איצטריך תנא לפרושי כו' וגבי כותל שגבוה יו"ד שנראה כחולא רשות לעצמו איצטריך כו' אבל גבי חלון לא איצטריך אלא שמערבין א' ופשיטא דאסרי כו' ע"כ והיינו חריץ שבין חצירות דקאמר נמי דלא פריש לה תנא דדמיא לכותל ומשום דאי שרי הו"ל למיתני:

היינו חלון כו'. הא דרש"י לא ידענא אי מכותל שמעינן מאי היינו חלון ותו התם הא לזה בזריקה ולזה בזריקה הוא. והא דאמר מדרב דימי התם כי אית בי' ד' עב ד' אינו משום דאסרי אהדדי הוא דאסיר משום דהוי כרמלית הוא דאסיר וכדאמר מר בריש חלון:

קס"ד מאי מרפסת כו' קשיא להו לרבותינו בעלי התוס' הא האי תל שוה למרפסת ובני עליה יורדין למרפסת דרך סולמות וניחא להו משום דבני מרפסת לא אסרי להאי תל אבני חצר אלא מפני תשמיש הדיורין שבעליות דמרפסת וחצר רשות א' הן ותשמיש הדיורין משום שלשול הוא דסולם הא לא אסר דתורת מחיצה עליו וכן אמר הריטב"א ולא ידענא נהי דסולם לא אסר דתורת מחיצה עליו להקל הא בני חצר מ"מ אסירי דלדידהו בזריקה דל סולם מהכא ושלשול דבני עליה אסר עלי' ובני עליה שרו דלדידהו סולם תורת פתח עליו להקל והוי להו תשמישו בנחת וכדאמרינן בריש חלין דסולם מעט בכותל שבין ב' חצרות והו"ל לזה ולזה בזריקה וה"נ לזה בשלשול ולזה בזריקה לרב סולם מעט לזה שהשלשול אלא כהך לישנא דהריטב"א דהכא עילתא פסיקתא נקט אע"ג דמרפסת לא מקפא כולה והאי תל בהאי גיסא דליכא מרפסת דקמשתמשי בי' בני עליה בשלשול דרך עליה דאי לא תימא הכי לשמואל מי ניחא הא לבני עליה שלשול וזריקת אויר הוא דהא מיפלגא כדי רוחב המרפסת וכמופלגת דמיא אלא בתל העומד מן הצד:

דף פד.

בני עליה. הא דקא ס"ד בני עליה מדקתני סיפא פחות כן לחצר סתמא לחצר ושריא:

ומאי קרי לה מרפסת פי' ומאי קרי לה אנשי מרפסת הא לא דיירי במרפסת ומשני דקא סלקי במרפסת א"נ מרפסת קא קשיא לי' דלישנא דדריסה היא כדכתב ושארא ברגליה רפסה ותרפוס נהרותם וכיון דלא דיירי מאי דריסה איכא דקא סלקי בה:

לזה בפתח ולזה בפתח פירש"י דסתם מרפסת לא גביהא טובא דקשיא לי' ולוקמא בכותל תשעה עשר כדאוקמינן מתניתא דזיז מיהא אכתי תיקשי לוקמא לרב נמי בבני עלי' ובכותל תשעה עשר ולדעתן התם תנא הא פרושי קמפרש למלתי' דתנא רישא אנשי חצר משתמשין בעשרה התחתונים ואנשי עלי' ביו"ד העליונים ועלה קתני כיצד ממילא שמעת לי' מאי למעלה מיו"ד בתוך יו"ד העליונים ומאי למטה בתוך יו"ד התחתונים ואיכא טפי מיו"ד מזיז לעלי' אלא דמביני וביני קא קשיא לי' ומוקים בכותל י"ט דליכא ביני וביני אבל מתניתין דסתם תנא למילתי' מאי פסקא דכל שגבוה יו"ד בפחות מיו"ד למרפסת ופחות מיכן בדאיכא יו"ד למרפסת:

ה"נ מסתברא מדקתני סיפא. ואקשי רבנן דתוס' הו"ל לדיוקי מפחות מיכן לחצר דחולית הבור ולדעתן אי מהתם אימא לשמואל נמי בבור מלאה פירות טבולין כי היכי דתיתי פחות מכאן לחצר לח דה ושריא ואנן דלא אותבינן אלא לרב דלרב לא מתוקמא אלא בכה"ג אבל לשמואל אי לחצר אף לחצר בבור מים נמי אתיא ותו כיון דשמעינן דסיפא דמופלגת אף לחצר אימא רישא דידה דתולית הבור נמי אף לחצר אבל לדיוקי מינה דלשמואל אף לחצר מנא לן להכי דייק ממופלגת דלא מיתוקמא אפי' לשמואל אלא אף לחצר:

אמאי רשותא דתרוי' הוא תרגמא הריטב"א אליבא דרש"י אע"ג דלשמואל מאי מרפסת בני עלי' והו"ל לחצר בזריקה לחודה ולעלי' בשלשול וזריקת הפלגה ולחצר בנחת ולמרפסת בקשה היא ואימא לחצר שריא מ"מ כיון דשלשול לשמואל לגבי זריקת גובה נחת הוא השתא דאיכא שלשול וזריקת הפלגה שוים לזריקת גובה שלחצר. ע"כ. לרש"י זריקת אויר ניחא תשמישתי' מזריקת גובה והני תרתי כזריקת גובה ולרב דאוקים לדרים במרפסת לא תיקשי מופלגת נמי למרפסת ליהוי דלמרפסת זריקת אויר ולחצר זריקת גובה רב דאמר לזה בשלשול ולזה בזריקה שניהם אסורין אלמא כיון דנפיק מתורת פתח תו לא שאני לי' בין קשה לקשה ה"נ זריקת אויר לאו תורת פתח עלי' ותו לא שאני לן אלא לשמואל דשאני לי' בין קשה לקשה ה"נ שאני לי' בין זריקה לזריקה ואהני לי' שלשול לאשוי' לזריקת גובה ולא תיקשי לרש"י הא שמעינן מכולה שמעתין דזריקת אויר קשה מזריקת ג בה דהא לרב זריקת גובה אוסר וזריקת אויר אינו אוסר וכדארש"י בשמעתין אהא דאמר רב ל"ש אלא בסמוכה וארש"י אע"ג דגבוה ממנו עשרה רב לטעמי' דאמר לזה בשלשול ולזה בזריקה שניהן אסורין אבל במופלגת מכנגדה ד' כיון דאין לתחתונה כאן אלא תשמיש מופלג במשך זהו אויר ולא תשמיש הוא. ותו חורבה דשמעתין לרב דקאסר בשלשול ולא קאסר באויר כדפירש"י בב' בתים וג' חורבות ולרב זריקת גובה

ושלשול כי הדדי נינהו ותו לשמואל נמי האמר רש"י בכור שבין שתי חצרות הא דסגי לי' בזיז כ"ש בדין הוא דאפי' זיז נמי לא ליבעי הואיל ואין תשמישתין אלא דרך אויר אלא להכירא בעלמא דלא לאשתמושי ברשות אחרת של שנים בלא עירוב אמר לך רש"י התם לאו משום דזריקת אויר קשה אלא דאויר מפסיק בין רשותו להאי רשותא דמשתמש בה וכדאקשינן בשמעתין ממקום שאין בו ד' על ד' דרב דימי ומזרק מבית לבית דרך רה"ר דהתם לאו משום תשמיש קשה הוא אלא משום תשמיש אויר דלא חשיבא אבל לשמואל דאוסר דרך אויר בלאו הכירא א"נ אפי' לרב ומשים דהכא אית להו שותפות כדבעינא למימר משמי' דהריטב"א הו"ל תשמישו בנחת לשמואל לגבי זריקת גובה:

ואמר הריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' דרש"י לא צריך לכך אלא אפי' לרב דמשוי שלשול לזריקה לא שאני לן בין כח א' לב' כחות וכמוכחא הא דחולית הבור וכו'. ע"כ. ורש"י אע"ג דאמר בגזוזטראות דרב לטעמי' ואע"ג דהתם לתחתונה זריקה ושלשול ולעליונה שלשול לחודי' והא דדחינן בשמעתין דלמא שאני התם כיון דלזה בזריקה ושלשול כו' פירש"י משום דלהאי ג' כחות. אלמא ב' כחות לא גריעא מכח אחד קסבר רש"י רב דאסר לזה בשלשול ולזה בזריקה דכל דנפיק מתורת פתח תו לא שאני לן בין קשה לקשה ה"נ לא שאני לי' בין כח א' לב' כחות כיון דכח אחד נמי נפקא לי' מתורת פתח ותשמישו בקשה. אבל שמואל דאמר ניתנין לזה שבשלשיל ואע"ג דלזה בקשה ולזה בקשה שאני לי' בין קשה לקשה ה"נ ב' נחות קשה מכח אחד וכדמוכחא שמעתא דאבי בגזוזטרא דבתוך יו"ד הוא דלא אמרינן הא למעלה מיו"ד כחות מהניא:

והר"י אמר לרב לחצר דמופלגת לחצר לחודה ושריא דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר ולחצר דרישא אף לחצר ולשמואל לחצר דרישא לחצר לחודא ושריא ולחצר דמופלגת אף לחצר וקאמר ה"נ מסתברא לרב בחצר דרישא דהא בלחצר דמופלגת לשמואל אף לחצר וכדתרגם הריטב"א אליבי' ומשמי' דרבותיו אמר הריטב"א דלרב נמי אף לחצר כדרהיטא לישני' וע"כ לא קאמר רב אין אדם אוסר על חברו דרך אויר אלא בדבר שאינו משותף ממש ביניהם כההיא דג' חורבות אבל הכא תל לעמוד משותף הוא ממש בין החצר והמרפסת דאי לא אסרי בני מרפסת דיש דין גזל בשבת וכל בשותפות לאו תשמיש אויר חשוב אלא תשמיש גמור וכדאמרינן בגג הסמוך לרה"ר דלמא כשרבים מכתפין עליו בכומתא וסודרא וכן אמר הרשב"א בשותפין אוסר דרך אויר (עבודת הקודש סוף שער ג' סי' ט'). והרשב"א והריטב"א לא מתנו בפירקין בהא דרב הונא אמר רב ל"ש אלא בסמוכה כו', ורב לטעמי' דאמר אין אדם אוסר על חברו דרך אויר דלדידהו לאו היינו טעמא דרב דהתם דבשותפות אוסר אלא טעמא דרב משום דלזה בזריקה

וזריקה ושלשול ולזה בשלשול ואתחזי לן דהתם טעם אחר הוא ולישנא דרש"י נקטוה ספרי וקבעוה בתלמודא והא דאמרי בשותפות אוסר דרך אויר מסייע להו דירושלמי דאתמר התם היו שלש חורבות זה משתמש בחורבה דרך פתחו וזה משתמש בחורבה דרך פתחו והאמצעית אסורה אימתי בזמן שהאמצעית של שניהם אבל אם היתה אמצעית לאחד מן השוק זה משתמש באחת ובשנית וזה משתמש באחת ובשנית ש"מ מהא דירושלמי דשאני בין של שניהן לשל אחד מן השוק ובמאי שאני לאו משום דבשל שניהן אוסרין זה על זה באמצעית דרך אויר ובשל אחר לא אסרי דרך אויר ואי קשיא לך בסמוכה אמאי שרו קסברא תלמודא דירושלמי דבסמוכה הו"ל תשמישתי' בנחת א"נ בסמוכה של זה שלו ושל זה שלו והאמצעית של שניהן ובשלו אפי' לזה בפתח ולזה בפתח נותן חורבה לבעלי' כדאתמר התם:

והא דאוקמוה למתני' בשהתל או העמוד של שניהן ובירושלמי אמרו ולא של תחתונים היא דירושלמי פליגא קסברי לבעלים בקשה ולאחר בנחת נותנין לאחר שבנחת ואין דין גזל בשבת ודבבלי סברי יש דין גזל ונותנין לבעלים ומתניתין בשל שניהן וכדדייקינן התם בירושלמי:

והריטב"א קשיא לי' עלי' דרבותיו הא דרב בגזוזטראות דאמר במופלגת עליונה מותרת ודייק מינה בשמעתין דאין אדם אוסר דרך אויר והא אוקימנא בשעשה מחיצה בשותפות וניחא לי' דההיא לא קאי דהא דלרב אין אוסר דרך אויר מג' חורבות נפקא לי' וטעמא דרב דשרי במופלגת משום דלהאי בזריקה ושילשול כו' ואמר הריטב"א והר"י סבר דהאי דזריקה ושלשול דיחויא דמהכא ליכא למישמע מינה וכי מסיק דמג' חורבות שמעינן דלרב אין אדם אוסר דרך אויר ה"נ משום דאין אדם אוסר וכו'. ע"כ. והשתא להר"י כחות לא מעלה ולא מוריד ואפי' לזה כח אחד ולזה כמה כחות שניהן אסורין ודרך אויר אינו אוסר אפי' במשותפין ולהרשב"א והריטב"א לזה כח אחד ולזה ג' כחות נותנין לזה שבכח אחד ובמשותפין אוסר דרך אויר ומדקאמרי הרמב"ם וכולהי רבוותאי דבמופלג דמרפסת שניהם אסורין ובדרך אויר אמרי הלכתא כרב ש"מ בשותפין כהרשב"א והריטב"א ס"ל דאוסר דרך אויר והר"י קאר"ו אמר אליבא דהרמב"ם דבמופלגת מ"מ שניהן אסורין בין גבוהה יו"ד בין שאינו גבוה יו"ד ולישנא דמתני' דיקא דקתני אפי' גבוה יו"ד אף לחצר ולא מיבעיא אינו גבוה יו"ד מכלל דאינו גבוה יו"ד נמי אף לחצר ועל כרחך הר"י קאר"ו כרש"י ס"ל דזריקה דאויר ניחא מזריקה דגובה והכא דאוסר דרך אויר אפי' אינו גבוה יו"ד אוסרת המרפסת מ"מ קשיא דרך אויר היכא דאסר מה נפשך אי פתחא הוי גבוה יו"ד אף לחצר אמאי למרפסת בעי למיתב לה דלמר עסת בפתח ולחצר בזריקה ואי

לאו פתחא הוא אינו גבוה יו"ד אף לחצר לחצר לחודה בעי למיתב לה דלחצר בפתח ולמרפסת בזריקה ופתחא ולאו פתחא לא אשכחן בכולהי סוגיין אלא אינו גבוה יו"ד לחצר לחודה ושריא והא דקתני אפי' גבוה יו"ד וליטעמך לשמואל דאמר בני עלי' פחות מיו"ד לחצר בפתח ולעלי' בשלשול והפלגה ואפי' לזה בפתח ולזה בשלשול לחודי' נותנין לזה שבפתח הכא מיבעיא לאו מתני' ה"ק אפי' גבוה יו"ד לא יהבינן לי' למרפסת אלא לחצר נמי אית לה בי' רשותא ולא מיבעיא באינו גבוה יו"ד דלא יהבינן למרפסת ובגבוה שניהן אסורין ואינו גבוה לחצר לחודה ושריא לרב נמי אינו גבוה יו"ד לחצר ושריא ודהרמב"ם לא מכרעא דאורחי' למיסרך אלישנא דמתני' ומתניתין בגבוה יו"ד הוא דקא מפלגא. והא דהרשב"א והריטב"א אמינא טעמא דידהו דכל דלית לי' רשותא אלא משום דקא משתמש בי' קני לי' רשותא היכא דתשמישתא דרך אויר לא חשיב תשמיש למיק ני לי' רשותא בהאי תשמיש אבל היכא דאית לי' שותפות ודידי' הוא וכן בעמוד העומד בחצרו או בחצר של שנים אע"ג דתשמשתי' דרך אויר לא פקעא רשותי' מינה:

תינח סלע בור מאי איכא למימר אמר הריטב"א איכא למידק טובא מאי קושיא מקרקעית הבור הא אנן בחולית הבור עסקינן ולדעתין אי חולית הבור לאשתמושי על גבה היינו סלע ותרתי נ"ל אלא לאו למלאות הימנה:

הא דקשיא אימא בור משום דלמרפסת בשלשול ולחצר בזריקה ושלשול הר"י מתרץ לטעמי' דהאי שינויא לא קאי וטעמי' דרב במופלגת משום דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר אע"ג דעשו בשותפות והריטב"א מתרץ לטעמי' דבשותפות אוסר והתם משום דלזה ג' כחות ולזה כח אחד כשינוייא בתרא דבתוספות ומלישנא דבתוס' משמע דלהר"י לא שאני לן בין ב' כחות לג' כחות ולא תיקשי א"ה מאי אולמא דב' בתים וג' חורבות גזוזטראות התם נמי נימא זה משתמש בסמוך שלו משום דלזה בשלשול ולאידך בזריקה ושלשול דאימא היינו דמייתי דרב ברונא ור' אלעזר וכדמתני הריטב"א בווי"ן ויתיב רב ברונא ואמר לי' ר' אלעזר. ומדאמר לי' רב מי סברת דקיימי כשורה דבהא אמצעי מותר אע"ג דלזה ולזה בזריקה ושלשול משום דאין אוסר דרך אויר ש"מ דס"ל לרב אין אוסר ולהר"י דלא שאני לי' בין ב' כחות לג' כחות איכא למישמע דלא קאי ההיא שינויא מדאמר לי' ר"א לרב הא מר הוא דאמר לזה בזריקה ולזה בשלשול שניהן אסורין ומהדר לי' רב מי סברת דקיימי כשורה מכלל דרב לא שאני לי' בין ב' כחות לכח א' וה"ה ג' כחות וגזוזטראות נמי טעמי' משום דאין אדם אוסר דרך אויר והר"י הו"ל לאיתויי הא ולמיגמר מינה דהאי שינוייא לא קאי אלא דלא חש להאריך ובהכי ניחא הא דדחי הריטב"א

לדהר"י אמאי נימא אההיא שינוייא דחויא היא והשתא ניחא דלהר"י דלא שאני לי' בין ג' כחות לב' כחות ממילא אידחייא האי שינוייא מהא דרב ור' אלעזר:

ולמה לי למיתנא בור כו' פירש"י בשלמא בבור מים איצטריך אע"ג דבשלשול הוא לבני מרפסת כו' ואי קשיא אי הכי סלע למה לי התתא בשלשול למרפסת בפתח מיבעיא אימא קתני סלע לגלויי בור דבמלאה מים עסקינן ובשלשול וקתני סלע לגובהו ובור לעומקה דאי בור מלאה פירות היינו סלע ואי קשיא לשמואל דמאי מרפסת בני עליה בור ל"ל השתא סלע דלמרפסת בשלשול ולחצר בזריקה אמרינן למרפסת לחצר בזריקה ושלשול מיבעיא תריץ סיפא איצטריכא לי' פחות מיכן לחצר וקתני סלע לזה בפתח ולזה בשלשול נותנין לזה שבפתח וקתני בור לזה בשלשול ולזה בשיבשול אף לחצר ושניהן אסורין:

אבל בור ליגזר כו' והו"מ למימר קמ"ל טבל אע"ג דאם עבר ותיקנו מתוקן הוי אין ניטל בשבת א"נ אפי' היכא דבא ותיקנו בשבת אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה כדאמר הריטב"א א"נ אע"ג דעתיד לפנותו ממעט כדאמרי רבנן דתוס':

בכותל תשעה עשר עסקינן ולא תיקשי לשמואל מאי אריא אנשי עלי' משתמשין ביו"ד העליונים ובכותל י"ט ליתני אנשי עלי' משתמשין למעלה מיו"ד התחתונים ואע"ג דלאו ביו"ד העליונים הוא דגביהה כותל טובא כיון דלמעלה מיו"ד בתחתונים הוא ולחצר בזריקה נותנין אותו לעלי' שבשלשול אימא איידי דקתני ביו"ד התחתונים קתני נמי ביו"ד העליונים:

דף פד:

אמר אביי כו'. לרש"י הא דאמר לא מיבעיא עשו לתחתונה כו' כיון דבגו יו"ד דהדדי קיימין אסרי אהדדי אע"ג דהתם אפי' יש יו"ד ביניהן אסרי אהדדי דלזה בשלשול ולזה בשלשול הוא מ"מ קאמר לא מיבעיא דהתם בתוך יו"ד איכא למימר כיון דבגו יו"ד קיימי אבל עשו לעליונה אימא אפי' בתוך יו"ד ליכא למימר הכי ואע"ג דכל פחות מיו"ד כפתח מ"מ כיון דהכא איכא נמי שלשול יו"ד אימא האי זריקה פחות מיו"ד אהני דליהוי האי שלשול תשמישי' בקשה לגבי חברי' דבשלשול לחודי' מיהא הא קשיא אלא טעמא דאין חלוק רשות ביניהן ותרוי' חדא רשותא נינהי כדפירש רש"י הא יש חלוק רשות ביניהם אהניא זריקה פחות מיו"ד דליהוי האי שלשול תשמישי' בקשה לגבי חברי' והרי חצר ומרפסת דחלוק רשותי' ותנן בבור פחות מיכן לחצר ולשמואל אפי' בור מלאה מים דחסרי ומאי לחצר אף לחצר כדפרישו בה רבנן דתוס' אמאי הא לחצר בזריקה פחות מיו"ד בהדי שלשול יו"ד כדאמור בתוס' דלחצר נמי איכא שלשול יו"ד ותיהני דליהוי

לחצר תשמישי' בקשה לגבי מרפסת דליכא אלא שלשול למידי' וצריכנא למימר אביי מוקים להא דבור אפי' לשמואל במלאה פירות טבולין ומאי לחצר לחודה ושריא דהו"ל לחצר בפתח ולמרפסת דבני עלי' בשלשול ותיובתא הוא דלא אותיב מבור לשמואל והשתא דלרב בהני מתוקמא לשמואל נמי מתוקמא בהכי ואית לן למימר נמי הא דאמר אביי כיון דבגו יו"ד דהדדי קיימי אסרי אהדדי לא תימא משום דאין חלק רשות ביניהם כדאמר רש"י אלא כיון דבגו יו"ד קיימי וליכא זריקה דעשרה לא הוי קשה אפי' בהדי שלשול יו"ד מיהא לישנא לא דייקא דא"כ כיון דליכא זריקה יו"ד מיבעיא לי' ותו האי אסרן אהדדי לא הוי בקשה מיבעיא לי' ולהריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' דאמר אהא דה"נ מסתברא מדקתני סיפא אבל במופלגת כו' דלשמואל נמי אפי' לזה בזריקה ושלשול ולזה בזריקה שניהן אסורין אביי ה"ק משום דשמואל לזה בזריקה ולזה בשלשול נותנין לזה שבשלשול וסד"א אפי' קצת זריקה אהני לשלשול למיהוי כזריקה לגבי שלשול אבל לגבי זריקה אפי' ב' כחות לא הוה בקשה והריטב"א לא ניחא לי' בדרש"י משום דאמר לא מיבעיא עשו לתחתונה כיון דבגו יו"ד קיימין והתם אפי' יש יו"ד נמי כדאמרן ומשום דכל פחות מיו"ד כפתח כדאמרן ומוקים להא דאביי במופלגת התחתונה מן העליונה ד' וקמ"ל אביי אפי' מופלגת ד' כיון דבגו יו"ד קיימי חדא רשותא נינהי ואע"ג דלתחתונה זריקת ד' ושלשול וקצת זריקת גובה ולא מיבעיא עשו לתחתונה ולא לעליונה אע"ג דלעליונה זריקת הפלגה ושלשול אלא אפי' עשו לעליונה דאיכא נמי קצת זריקת גובה בהדי' וגג דרב נחמן נמי איכא זריקת הפלגה דאיכא חפופי וכדקס"ד בשמעתין דאביי מהא גמר לשמואל דאדם אוסר על חברו דרך אויר ודחי דלמא כדרב פפא ואביי לשמואל קאמר דאדם אוסר על חברו דרך אויר הלכך היכא דבגו יו"ד קיימו אפי' מופלגת אסרי אהדדי א"נ רב נמי לא קאמר דבעינן סמוכה אלא בגבוה יו"ד אבל בתוך יו"ד אפי' מופלגת ולהריטב"א הא דמייתי מגג דרב נחמן משום דלרה"ר תשמישי בקשה דאיכא אפופי' ומופלגת ד' ולחצר תשמישי' בנחת דסמוכה לו ואפ"ה כיון דבגו יו"ד לרה"ר קיימא לא איפלגא רשותי' מרה"ר וגג ורה"ר כחד רשותא דמי והא דס"ד בשמעתין דאביי מהא גמר לשמואל דאדם אוסר דרך אויר אע"ג דהכא בתוך יו"ד ובהא אימא אפי' רב מודי למאי דס"ד סבר דרב אפי' בתוך יו"ד קאמר דאין אדם אוסר דרך אויר הכא אביי לשמואל קאמר דס"ל אדם אוסר דרך אויר היכא דבתוך יו"ד דהדדי קיימו אפי' לגבי חברי' דתשמישי' בנחת אוסר דאיהו וחברי' בחדא רשותא קיימי ובגג נמ' אע"ג דלחצר לא איפליג והו"ל תשמישו בנחת אסרי בני רה"ר כיון דבגו יו"ד קיימי ומינה דשמואל אוסר דרך אויר היכא דלתרוי' בדרך אויר אפי' בגבוה יו"ד דלא שאני בין יו"ד

לתוך יו"ד אלא לגבי אידך תשמישי' בנחת וכי אסקינן דאביי לאו מהכא גמר אמרינן בהא אפי' רב מודי ולרש"י דאוקים לדאביי בסמוכה כדאמר בתוך ד' טפחים אע"ג דגג דרב נחמן במופלגת מדקס"ד דאביי מהא גמר לשמואל דאוסר דרך אויר מ"מ הכא אביי לענין מופלגת ובתוך יו"ד דלא הוי תשמישי בקשה לא גמר מינה משום דיחויא דרב פפא דלכומתא וסודרא לאו מופלגת היא וכדפרישו רבנן דתוס' בשמעתין אבל לענין תשמישי' בנחת בסמוכה לא ס"ל הא דרב פפא ח"נ אימא ר"נ בגג גבוה יו"ד בצד החצר ולרה"ר הוא נמוך דמתתאי ואזיל א"נ קרקע רה"ר גביהא והו"ל לזה בזריקת גובה ולזה בזריקת הפלגה אלא בתוך יו"ד וסמוכה גמר מינה דהתם נמי הא חזי לרה"ר:

והא דהריטב"א דרב מודי בתוך יו"ד דאפי' מופלגת לדידי' דאמר דהתם דעשו מחיצה בשותפות אוסר דרך אויר וטעמא דרב משום ג' כחות בתוך יו"ד ודאי מודי דהא ליכא אלא ב' כחות אלא קאמר אפי' היכא דאין אוסר דרך אויר כגון בסל הפקר ומופלגת אי בתוך יו"ד אסרי אהדדי א"נ אליבא דהר"י קאמר דס"ל אפי' במשותפין אינו אוסר דרך אויר א"נ ס"ל כהרמב"ם דבתוך יו"ד בכל מקום אסור אע"ג דלאו שותפין ועשו לשתיהן וקאמר בכה"ג מודי רב אפי' במופלגת:

הא דאמר רש"י לאביי דמוקי בתוך יו"ד דהו"ל לתחתונה תשמישתי' בקשה משום דאיכא קצת זריקה בהדי שלשול כמה דחיקא הא מלתא. ואנן ברווחא מוקמינן לה דהא דתנן אא"כ עשו לה מחיצה גבוה יוד טפחים בין מלמעלה בין מלמטה פירשה רש"י למעלה מן הגזוזטרא למטה מן הגזוזטרא תרגמוה רבנן דתוס' אליבי' סביב הנקב והרב בעל הטורים אמר אפי' למעלה סביב הגזוזטרא והרמב"ם ורבוותאי אמר למטה במים למעלה סביב הגזוזטרא מתחתי'. ונחזו אנן למ"ד סביב הנקב מלמעלה לעליונה נמי בזריקה ושלשול דמתוך המחיצה דסביב הנקב הא לא קאי והכא הא אמרינן לעליונה בשלשול ואמרינן נמי אהא דאמר רב אפי' במופלגת עליונה מותרת משום דלדידה בשלשול לחודי' ודחיקא מלתא לאוקמא כולה אלמטה ובעינן מימר אי דעבוד ג' מחיצות וכותל משלים לד' אי דחלון הוא למעלה ממחיצה שסביב הנקב אי דעבוד במחיצה דלהדי חלון נקב כשיעור הדלי וכן להרמב"ם ודעמי' במלמעלה דאמר מחיצת סביב לגזוזטרא מתחתי' לאביי דאוקמה דקיימי בגו יו"ד דהדדי לא מסתבר דמחיצה יו"ד דתחתי' עברא מתחת התחתונה אלא לאביי משהו מן המחיצה למעלה מגזוזטרא העליונה מיו"ד נכי משהו למטה ותחתונה קיימא ביו"ד נכי משהו מהעליונה והכא לרש"י ודעמי' אביי אלמעלה ואלמטה דתחתונה אע"ג דבגו יו"ד דעליונה מ"מ איהי לא מצית לשלשולי לדלי עד דזרקה לדלי למעלה ממחיצת יו"ד לתוך הנקב ולשלשולי

ולהרמב"ם קאמר אביי דאשמעינן במלמעלה והיינו דאמר סד"א כיון דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול לותבי' לעליונה קמ"ל כיון דהני גזוזטראות והנקב שמשתמשין בו בגו יו"ד דהדדי קיימי אע"ג דתחתונה לא מצית לאשתמושי עד דאקפת וזרקה למעלה מיו"ד דרך המחיצות אסרן אהדדי:

והא דאמר רש"י בכומתה וסדרא אפי' בגבוה יו"ד לא ניחא לי' להריטב"א אלא רב פפא בגג דרב נחמן הוא דאמר דלא גביה יו"ד אבל גביהה יו"ד לא חשיב תשמיש רה"ר ומסתברא כוותי':

והא דאמר ר"ת אע"ג דע"י סולם ארעי הוי תשמיש נחת טפי לחצ' ור"ה לטעמי' דאמר בריש חלון דהא דבעי סולם לראש הכותל בסולם שאינו קבוע מכלל דאדראש הכותל אפי' סולם ארעי מהני וה"נ בסולם עד ראש הגג:

דף פה.

ודשמואל מהיכא כיון דידע דאיכא דשמואל קא שקיל וטרי מהי דשמואל ומסיק מהא דזיז דהא במבוי שכלה לרחבה דפ"ק דא"ל אביי לרב יוסף הא דרב יודא דשמואל הוא דאי דרב קשיא דרב אדרב ולא אשכחן לשמואל דלימא מידי אלא מדלאו דר' הוי דשמו' דרב יודא מיני' דרב או דשמואל גמר וה"נ לאו קושיא היא אלא אסוקי מלתא בעלמא הוא:

כיון דלזה בזריקה ושלשול כו'. לרש"י זה בזריקה ושלשול שני כחות ולזה כח אחד בשלשול לחודי' קסבר רב שניהן אסורין והיינו בסמוכה והכא משום דלזה בזריקה ושלשול שלשה כחות ולזה בשלשול כח אחד וכן אמר הרשב"א וכן אמר הריטב"א דהכי הלכתא. ולישנא קשיא האי לזה בזריקה ושלשול לזה בזריקה וזריקה ושלשול מיבעי לי' דהא סמוכה היינו לזה בזריקה ושלשול קאמר רב שניהן אסורין ולהר"י דלא שאני לי' בהכי איכא למימר מאי סמוכה סמוכה ממש בתוך יו"ד א"נ בבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות דלזה בשלשול ולזה בשלשול היא ומופלגת ד' אמרינן דלמא משום דלזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול לחודי' מותרת אלא דההיא שינויא לא קאי ואפי' לזה כח אחד ולזה כמה כחות שניהן אסורין וטעמא דרב משום דאין אוסר דרך אויר אפי' במשותפין וכדאמרן בריש שמעתין. ואפי' ביניהן יו"ד ולא באין תחתונה היינו סמוכה ושניהן אסורין עד שתהא מפולגת ד' ותשמישה דרך אויר ותו לא אסרה עליונה והרז"ה אמר דרב. נמי כרב אדא בר אהבה דאמר הכא בבאין בני תחתונה דרך עליונה אבל לזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול מודי רב כההיא שינויא דנותנין לזה שבשלשול ולהרז"ה הא דאותבינן לרב תינח סלע בור מא"ל הא בור נמי למרפסת בשלשול ולחצר בזריקה ושלשול:

ה"נ הו"מ משני לרב ואביי דאוקמה בבור מלאה פירות לרווחא הוא דאוקמה אפי' תימא רב אפי' בלזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול פליג מתני' בבור מלאה פירות דקתני דומיא דסלע אלא הא דא"ל ר"א לרב והא מר הוא דאמר לזה בזריקה ולזה בשלשול שניהן אסורין וא"ל רב מי סברת דקיימי כי שורה כו' הא התם לזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול הוא וצריכין למימר אה"נ דהוה מצי רב למיהדר לי' אלא רב הא קמ"ל דכי קיימי כשורה אמצעי מותרת אע"ג דלזה בזריקה ושלשול ולזה בזריקה ושלשול משום דאין אדם אוסר דרך אויר ודחיקא מלתי' ולא מצאנו לו חבר למימר דלזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול נותנין לזה שבשלשול. אלא אי מוקמינן לשמעתין בהכי אמרינן דההיא שינויא לא קאי ולהרב המגיד דקא מתרגם אליבי' דהרמב"ם מאי סמוכה בתוך יו"ד ומאי מופלגת מופלגת יו"ד בגובה והא דאוקמה בפירקין כשעשו העליונה בשותפות היא אוקימתא אחריתי דמוקמי למתני' אפי' לו במופלגת והאיסור הוא מפני השותפות ע"כ ומדשמעינן להרמב"ם דאמר במרפסת במופלגת ד' שניהן אסורין אלמא בהא כהרשב"א והריטב"א ס"ל דבמשותפין אוסרין דרך אויר כדאמרן לעיל ורב הונא אמר רב דמתני' בסמוכה בתוך יו"ד היינו דאביי אליבא דשמואל אלא דרב אמר לה בדלאו שותפות אבל בשותפות אפי' מופלגת יו"ד אסורין משום דלרב לזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול שניהן אסורין. ולשמואל אפי' בשותפות מתני' בתוך יו"ד אבל גבוה יו"ד לזה בזריקה ולזה בשלשול נותנין לזה שבשלשול ולרב בסמוכה בתוך יו"ד אפי' דין גזל לית בי' מידי דהוה אשתי חצרות ואין מחיצה יו"ד ביניהן לאסרי אהדדי דכחדא חשיבי ה"נ כחדא חשיבי ובמופלגת יו"ד ולא עשו לעליונה בשותפות עליונה מותרת מדין גזל כדאמרינן בפירקין והכא דס"ד דאביי מהא גמר וטעמא דרב במופלגת משום דאין אדם אוסר דרך אויר צריכנא למימר דזריקת גובה נמי דרך אויר הוא. והא דאמרינן לזה בזריקה אוסר בחצר שלהן או בשיש להן שותפות וכותל שבין ב' חצרות הא בחצר דידהו קאי ול"ש הפלגה דמרחק ד"ט ל"ש הפלגה דגובה יו"ד קרי דרך אויר ובשלו אוסר בשל הפקר אינו אוסר דמיקני לי' רשותא ע"י דמצי לאשתמושי בזריקה דאויר או דגובה לא קני רשותא ולא אסר וקא דחי לי' אימא טעמי' דרב משום דלזה בזריקה ושלשול והומ"ל טעמי' דרב משום דין גזל אלא דאכתי לא אסיק דיש דין גזל בשבת וכי אסקינן בפירקין דיש דין גזל בשבת קאמר רב ל"ש אלא בסמוכה בתוך יו"ד דליכא לא אויר ולא גזל אבל במופלגת מותרת אי משום אויר אי משום גזל וכחות לא מעלה ולא מוריד. ורב ששת אוקמה למתני' בשעשו בשותפות ואפי' במופלגת יו"ד דבשותפות ליכא גזל ודרך אויר אוסר והא דאמרינן בחורבות זה משתמש בסמוך שלו אבל חברו אסור בסמוך של זה משום

דבשלשול דידי' אסיר אדחברי' ואע"ג דקורבה של הפקר הוא קאסר משום שלשול דידי' ורב האמר שלשול וזריקה דגובה כי הדדי נינהו אלמא זריקה דגובה אסר ולאו דרך אויר מיקרי קסבר רב בחצר שלהן או בשותפות דאסר דרך אויר תו לא שאני לן בין זריקה לשלשול דכל היכא דאסר לא שאני לן אלא בלזה בפתח אבל היכא דנפיק מתורת פתח כל קשה היכא דאסר כי הדדי נינהו אבל בשל הפקר שלשול אוסר זריקה אינו אוסר כלל אפי' לזה בזריקה ולזה בזריקה וכולי האי הא טרחינן למוקמא מלתי' דהרב המגיד ושבקי' דדחיק ומוקי אנפשי' ולא ידענא למיפרקא למלתי' בגוונא אחרינא ואנן חזינן דהרמב"ם מודי דמופלגת דאמר רב מופלגת במרחק אויר כרש"י וכל דבתרי' אלא קסבר הרמב"א מדאמרינן ה"נ מסתברא מדקתני סיפא אבל במופלגת לחצר ואי לחצר ישריא אמאי רשותא דתרוי' הוא אלמא מאי לחצר אף לחצר ושניהן אסורין ש"מ במשותפין אוסר אדם דרך אויר כהריטב"א והרשב"א ורב דאמר בגזו טראו' אבל במופלגת עליונה מותרת ואמרינן בה טעמא משום דאין אוסר דרך אויר והא אוקימנא לה בשעשו מחיצה שניהן בשותפות וכ"ת התם כדאמרינן משום דלזה בזריקה ושלשול כו' הא מדאוקמינן למתני' בבור מלאה פירות הא מים הרוי' אסירי אלמא אע"ג דלמרפסת בשלשול ולחצר בזריקה ושלשול אסרא חצר ובחורבות נמי אמרינן אי לאו משום דאין אדם אוסר דרך אויר הוו אסרי אהדדי אע"ג דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול ש"מ דההוא שינויא לא קאי כהר"י וכ"ת טעמי' דרב משום דלזה ג' כחות ולזה כח אחד כרש"י והרשב"א והריטב"א א"ה האי בזריקה ושלשול בזריקה וזריקה ושלשול מיבעי לי' דבזריקה ושלשול האסר רב. וכי קטיע מקטעינן לישנא ונקטינן עלתא דאסירא למישריי' אלא לאו רב פליג אדר' חייא ור' אושעיא וקסבר אין דין גזל בשבת ומוקים למתני' דגזוזטראות בעשתה העליונה מחיצה משלה ואין לתחתונה שותפות עמה. והיינו דאמר רב במופלגת עליונה מותרת משום דאין אדם אוסר דרך אויר כדס"ד מעקרא ולשינויא דפחות קסבר מאי סמוכה סמוכה ממש או בבאין דרך עליונה למלאות דליכא אלא שלשול אבל מופלגת דלתחתונה זריקה ושלשול ולעליונה שלשול נותנין לעליונה וההיא שינויא לא קאי כהר"י וסמוכה דרב אפי' יש יו"ד ביניהן ולא באין דרך עליונה ומופלגת משום דרך אויר הוא. ורבה קאמר ומותבינן אשמעתין דיש דין גזל בשבת גזוזטראות אמאי אסורי ותרגמא רב ששת בשעשו בשותפות ואפי' מופלגת נמי דבמשותפין אוסרין דרך אויר כהרשב"א והריטב"א והלכתא כר' חייא ור' אושעיא דרבה ורב יוסף ורב ששת קיימי כוותי' הלכך בגזוזטראות לא שאני לן בין מופלגת לסמוכה. דאי עשו בשותפות אפי' מופלגת אסרא ואי לא עשו בשותפות סמוכה נמי לא אסרא מדין גזל והיינו דאמר

הרמב"ם בעשתה העליונה ולא עשתה התחתונה ויש יו"ד ביניהן בשותפות אוסרת על העליונה ושלא בשותפות עליונה מותרת ולא מפליג בין סמוכה למופלגת. ובעשו שניהן כל אחת מחיצה לעצמה אמר שניהן מותרין מכל מקים כדאמרינן בפירקין דאפי' עשו בשותפות גלוי' גלי' דעתה דאנא בהדך לא ניחא לי והא דאמר הרמב"ם באין ביניהן יו"ד מ"מ אסורין האי לאו מדרב נפקא אלא מדאביי דאמר כל שהוא בתוך יו"ד רשותא חדא הואי ואע"ג דלית להו שותפות מידי דהוה אב' חצרות ואין ביניהן כותל יו"ד וכדסבר הרמב"ם אפי' עשו שתיהן כל אחת מחיצה לעצמה דגלי כל חד דעתי' דבחברי' לא ניחא לי' מ"מ כיון דבנו יו"ד דהדדי קיימי לא פלגי רשותא דכחדא רשותא דמיין ואי קשיא לך לאביי אליבא דשמואל דאוקים למתני' דגזוזטראות כגון דקיימי בתוך יו"ד דהדדי תיקשי מאי אריא לא עשו לתחתונה אפי' עשו לתחתונה נמי כדקא פריך בפירקין אדרב ששת דאוקים בעשו בשופות א"ה כי עשו לתחתונה נמי ומשני גלוי גלי' דעתי' כו' תריץ אביי אליבא דשמואל לא חשיב לה פירכא דתנא אגב אורחי' קמ"ל היכא דעירובי' בחדא מחיצתא סגיא לתרוי' וקתני לעליונה ולא לתחתונה ולא מיבעיא לתחתונה ולא לעליונה ואשכחן בירושלמי דפריך אמתני' דקתני כל שגבוה י"ט למרפסת ופריך ולא של תחתונים היא א"ר יודן זאת אומרת חורבת ראובן בתוך חצר שמעון ושמעון משתמש בה כמו שהוא שלו. ש"מ מהא דירושלמי דאוקמוה למתני' בשהתל או העמוד של חצר וגובה יו"ד למרפסת דקסברא אין דין גזל בשבת ונותנין אותה לאחרים שתשמישתן בנחת ורב נמי כוותי' ס"ל ואע"ג דאמרו התם הי' שם חורבה שמשתמש בה דרך פתחו או דרך חלונו ר' יוחנן אמר נותן חורבה לבעלי' והתם כשהשני נמי משתמש בחורבה דרך פתחו דאלא"ה מאי אריא לבעלים אפי' אינו בעלי' נותנין לזה שבנחת אלמא בשתשמיש שניהן שוה נותנין לבעלי' וה"ה אם לשניהן בקשה ומתני' משום דלחצר בזריקה ולמרפסת בנחת רב מוסיף אדר' יוחנן דאפי' בתשמיש שניהן שוה אוסר האחר על בעלי' והיינו דאוקמוה הכא לרב פחות מיכן אף לחצר ולא אוקמוה בשהתל או עמוד של חצר ופחות מיכן דתשמיש שניהן שוה נותנין אותו לחצר משום דרבא אף בהא אסר ואיכא למימר עוד דשינויא דפחות קאי לרב דלא מוקי להא דגזוזטראות בשותפות ומודי רב שאם לבעלי' כח אחד ולאחר שני כחות נותנין אותו לבעלי' אבל בשותפת ל"ש בין כח אחד לב' כחות עוד אית לן למימר דרב כר' יוחנן ועד כאן לא קאמר ר' יוחנן נותן חורבה לבעלי' אלא בלזה בפתח ולזה בפתח משום דלבעלי' בפתח לא פקעא רשות בעלים מינה ובטילא חורבה לביתי' אבל לזה בקשה כיון דלבעלי' נמי בקשה לא שאני בעלי' מאחר ואין בהדין גזל והיינו טעמא דגזוזטראות הואיל ולבעלי' נמי בשלשול אסרה אידך

עלי' והא דלא אוקמוה למתני' בשהיא בשל תחתונים כדאוקמוה בירושלמי וגבוה יו"ד למרפסת משום דלבעלי' בקשה אין דין גזל פחות מיכן לחצר ושריא הואיל ולבעלי' בפתח נותנין לבעלי' משום דלרבה ור' יוסף ור' חייא ור' אושעיא יש דין גזל בשבת מ"מ ואי ס"ל בשלשול וזריקה כרב תיקשי מתני' דלדידהו מתני' בשהיא של שתיהן והא דאמר הרמב"ם לא עשתה העליונה מחיצה ועשתה התחתונה אף התחתונה אסורה מפני דלי העליונה שעובר עלי' וכבר תרגמא הרב בעל כסף משנה בגזוזטראות מכוונות ואין העליונה יכולה למלאות אלא דרך התחתונה ע"כ. מיהא הא דאמר בעשו שתיהן מחיצה כל אחת לעצמה ועירבה כל אחת לעצמה שתיהן מותרות למלאות התם ביכולה עליונה למלאות שלא על דרך התחתונה והעליונה ממלא בשלה והתחתונה בשלה. וקשיא הו"ל לפרושי הכא דבאין יכולה ולא דמי לרישא דממלאה בשלה. ותו הא מנ"ל ואיכא למימר משתי חצרות זו לפנים מזו נפקא לי' התם טעמא מאי לאו משום דאין לפנימית דרך לרה"ר אלא על ידי החיצונה אסר' ה"נ ל"ש ובעשו שניהן כל אחת מחיצה לעצמה אפי' במכוונות מותרות משום דעליונה רגל המותרת במקומה היא ולא אסרה אתחתונה אבל לא עשתה העליונה אסורה במקומה למלאות ואסרה אתחתונה ומרפסת דאע"ג דלית לה למרפסת דרך אלא ע"י החצר לא אסרה משום דסולם תורת מחיצה עליו דהכא עדיפא דבלא סולם משתמשא מיהא במכוונות זו כנגד זו לא מיתוקמי כי הני בבי דבעשו שתיהן נמי העליונה אסורה למלאות דרך התחתונה וכן עשתה העליונה אפי' בלאו שותפות כדאמ' הרמב"ם גופי' בשלש דיוטאות שאין משתמשין מרשות לרשות דרך רשות אחר ואשכחנא להרמב"ם בפירושיו על המשנה דקא מתרגם כולה במכוונת זו ועליונה ממלאה דרב נקב התחתונה ואמר לכל הני בבא כדאורי הכא ולא ידעינן למיפרקא והראב"ד אמר כרש"י דלא מיתוקמא אלא בזו שלא כנגד זו ובירושלמי אמרו הדא דאת מר במשתמשות דרך הנקב אבל משמשות לחוץ מותר ופליגא דכולהי שמעתין דבבלי ורבנן דירושלמי לא מוקמי בשותפות ולא משום דלתחתונה בזריקה וכדפרשין התם אירושלמי והבה"ס אמר משוכה מעט ואינה רחוקה ממנה ד"ט בין אם עומדות תוך יו"ד זו לזו בין יש ביניהן יותר מיו"ד ועשו לעליונה מחיצה בשותפות וכ"ש עשו לתחתונה אוסרין זה על זה:

אבל כל אחת שעשתה לבדה בשלה אינה אוסרת על חבירתה אפי' לא עשתה ואם עשו בשתיהן בשותפות אין אוסרין קסבר היכא דעשו שתיהן וגלי דעתי' או היכא דאיכא דין גזל אפי' אין ביניהן יו"ד לא אסרי אהדדי ואביי אליבא דשמואל נמי בשעשו בשותפות קא מוקים לה ומדקאמר רבינו ואינה רחוקה ממנו ד"ט הא רחוקה ד"ט לא אסרא וגבי

חצר ומרפסת קאמר מופלגת ד' שניהן אוסרין מכלל דכהרשב"א והריטב"א ס"ל ואע"ג דלא פירשה ואינה רחוקה דקאמר משום יותר מיו"ד דברחוקה לתחתונה ג' כחות אבל תוך יו"ד אפי' רחוקה נמי דהא ליכא לתחתונה אלא ב' כחות:

אלא מהא דא"ר נחמן ב' בתים כו'. למ"ד בגזוזטראות דחי משום דלזה ג' כחות קגמר מהא דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול דליכא אלא ב' כחות ולא אסר חברי' אסמוך שלו ש"ע אין אוס' דרך אוי' ולמ"ד בגזוזטראו' נמי משום ב' כחו' קדחי לי' הכא מדרב ור"א גמר ומתנינן ויתיב רב ברונא וא"ל ר"א בווין וכדמתני הריטב"א ושמעינן מדא"ל רב בקיימי כשורה האמצעי מותר אע"ג דלזה ולזה בזריקה ושלשול משום דאין אוסר דרך אויר ושמעינן נמי דטעמא דרב בין בחורבות בין בגזוזטראות לאו משום כחות הוא מדקא מהדר לי' לר"א הכי ש"מ דכתות כלזה בזריקה ולזה בשלשול דמי והרשב"א אמר בקיימי כשורה כולהי אסירי ולדידי' ר"א לאו מאמצעי דייק אסמוכות ורב אהדר לי' מי סברת דקיימי כשורה דקא דייקת מינה כדא"ר רש"י אלא ר"א א"ל סמוכות נמי ליתסרי ורב אהדר לי מי סברת דקיימי כשורה בהא כולהי אסורי כדאקמרת לא דקיימי כחצובה ודרך אמצעית משתמש בסמוכות והו"ל דרך אויר ואין אוסר. והרז"ה אמר כרש"י אלא בקיימי כחצובה אמר משום דלא מגנדר ונפיל לרה"ר:

דף פה:

לית ליה לשמואל הא דכי אתא רב דימי כו' דמקום שאין בו ד' כאויר דמי ואע"ג דהתם באויר תשמישתיה והכא בבור תשמישתי' אלא דקא משתמש בבור דרך אויר מ"מ כיון דלא אסר אאויר דסמיך ליה וכי בעי חברי' לאשתמושי באוירא דסמיך ליה שרי היכי אסר אבור דלהלן מאויר ובאויר פקעא רשותי ושמואל דאסר באויר נמי אסר וכי לית לי' דרב דימי דלא בעי הכירא ואיכא למימר היינו דאמר הרמב"ם אע"פ שמופלגת מכותל זה ד"ט ממלאין ממנה א"צ זיזין כו' שאין אדם אוסר דרך אויר ומשמע ולא מיבעיא פחות מד"ט דלא בעי זיז משום דאויר פחות מד"ט ודאי לא חשיבא ולא אסירא ושמואל דאמר מופלגת ד' או אפי' מופלגת ד' קאמר דסגי בזיז כ"ש ולא מיבעיא פחות מד' או בפחות מד"ט מודי לרב דלא בעי מידי. ובדרב דגזוזטראות לא מתני מופלגת ד' אלא מופלגת. וכי היכי דמאן דפריש לדרך מופלגת בגובה יו"ד לא מיתני ד'. ומתני' דקתני בד"א בסמוכה אבל במופלגת ד' וכן אמר הרמב"ם. התם כיון דאוסר אי ליכא ד' הו"ל תשמישו בנחת. מכל מקום ברש"י מיחוורא טפי וכן אמרי כולהי רבוותאי:

אמרו הלכתא כוותיה דרב ומהא דאמוראי טרחי לאוקמא מתני' אליבי' לא מכרעא דטרחי אמוראי נמי לאוקמא מתניתא בזיז ומתניתין דגזוזטראות אליבי' דשמואל אלא

משום דהלכתא כרב באיסורי ואנשי חצר אנשי מרפסת אפי' עירבו אנשי החצר לעצמן אנשי מרפסת לא עירבו והו"ל רגל האסורה במקומה לא אסרו אחצר דקי"ל כרב נחמן דסלם תורת פתח ותורת מחיצה עלי' להקל וכל שבחצר ולמרפסת בפתח לחצר בפתח או לשניהן בזריקה או בשלשול ששניהן אסורין בו אפי' עירבה המרפסת לעצמה והחצר לא עירבה או עירבה החצר ולא עירבה המרפסת לא אמרינן הנך דלא עירבו סלוקי סולקו נפשי' ויהבינן להו להנך דעירבו אלא לשניהן אסורין ואמינא לה מהא דב' חצרות וחורבה אחת ביניהן וכל שלזה בפתח ולזה או בזריקה דגובה יו"ד או דאויר ד' או בשלשול נותנין אותו לזה שבפתח ואם יד שניהן שוין שניהן אסורין לזה בזריקה ולזה בשלשול שניה אסורין אם לזה בזריקה ולזה בזריקה ושלשול או לזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול לכולהי רבוותאי לבר מהרז"ה שניהן אסורין ושמעתן כוותיה דרבוזתאי כדאמרן וכל שלזה ג' כחות ולזה כח אחד להר שב"א ולהריטב"א נותנין אותו לזה שבכח אחד ולהר"י שניהן אסורין ומדלא נקיט לה הרמב"ם בגזוזטראות זו למעלה מזו דבמופלגת ד' לתחתונה ג' כחות העליונה מותרת אפי' עשו בשותפות ש"עם כהר"י ס"ל ומדהרב בעל הטורים משמע דס"ל כהרשב"א והריטב"א כדאמרן ודרך אויר אינו אוסר אע"פ שלשניהן דרך אויר ורש"י וכולהי רבנן אמרי והוא שמופלגת ד' אבל פחות מד' לאו דרך אויר מיקרי והרמב"ם דאמר אפי' מופלגת ד' לדידי' לא מיבעיא פחות מד' ומודי הרמב"ם לענין תשמישו בקשה עד דאיכא ד' לא הוי בקשה ומסתברא כרש"י וכדאמרן להר"י אפי' בחצר שלהן או שיש להן שותפות בו אינו אוסר דרך אויר ולהרשב"א והריטב"א בשל הפקר אינו אוסר אבל בשותפין אוסרין ומדברי הרמב"ם וכולהי רבנן נלמד כוותיה דהרשב"א והריטב"א כדאמרן ואי קשיא להרמב"ם דס"ל בשותפין כהרשב"א ו הריט"בא דאוסרין דרך אויר ובכחות ס"ל כהר"י דאפי' לזה ג' כחות ולזה כח אחד שניהן אסורין אלא הא דאמר רב בגזוזטראות אבל במופלגת עליונה מותרת ומתני' בגווזטראות הא אוקימנא בעשו מחיצה בשותפות תריץ קסבר הרמב"ם רב לא מוקי לה בשותפות כדאמרן וקי"ל יש דין גזל בשבת לפיכך אנשי חצר ואנשי מרפסת שעירבו כל אחת לעצמה אנשי מרפסת אין דרין במרפסת אלא בעליונות גבוהות יו"ד מן המרפסת ויורדין למרפסת דרך סולמות. כל שגבוה יו"ד וממנה לעליות יו"ד ואינו עומד כנגד המרפסת אלא מן הצד במקום שאין שם מרפסת אלא כנגד פתח או חלון העלי'. שניהן אסורין שלחצר בזריקה ולעלי' בשלשול ואם העמוד עומד כנגד המרפסת מסתברא שבני עליה מותרין הואיל ולחצר מ"מ אסור שלחצר בזריקה דל מרפסת מכאן הרי בני עליה אוסרין בשלשול על בני החצר ולבני עליה סולם ממעט שיורדין מסולם למרפסת וסולם תורת

פתח עליו להקל וכל שלזה בקשה ולזה בקשה הרי אמרו סולם ממעט וכאן הרי לזה בשלשול ולזה בזריקה והרי סולם ממעט לזה. ואם דרין במרפסת כל שגבוה יו"ד ובתוך ד' למרפסת הרי הוא למרפסת. פחות מיכן שניהן אסורין ואם המרפסת מופלגת ד' להר"י אפי' גבוה יו"ד לחצר ומותרת שאין המרפסת אוסרת דרך אויר ולהרמב"ם והרשב"א והריטב"א וכולהי רבנן שניהן אסורין פחות מיו"ד לחצר ומותרת כיוצא בו אנשי חצר ואנשי עליה וזיז יוצא מן הכותל בתוך יו"ד לעלי' ולחצר למעלה מיו"ד ה"ה לעלי':

הימנה ולעלי' יותר מיו"ד ולמטה מיו"ד לחצר ה"ה לחצר הימני ולעלי' יו"ד לחצר יו"ד שניהן אסורין בור שבחצר מלאה פירות טבולין וחוליתה גבוהה יו"ד בני מרפסת משתמשין בו פחות מיכן שניהן אסורין ואמר הריטב"א גבוהה יו"ד למרפסת אפי' בא ותיקנו בשבת שבת הואיל והותרה הותרה. מלאה מים או פירות מתוקנים הניטלין בשבת בין שחוליתה גבוהה יו"ד בין פחות מיו"ד שניהן אסורין. שתי גזוזטראות זו למעלה מזו אם אין ביניהן יו"ד להרמב"ם אפי' עשו מחיצה לעליונה בשלהן ואין לתחתונה שותפות בה ואפי' עשו לשניהן וכ"א לעצמה הואיל ואין ביניהן יו"ד שתיהן רשות א' הן ואוסרין זה על זה ולית בי' משום דין גזל ולא משום גלויי דעתי' ולהרב בעל הטורים לשמואל הוא דקא מפליג אביי ובשעשו בשותפות אבל אנן דקי"ל כרב ל"ש תוך יו"ד ל"ש ביניהן יו"ד דבתוך יו"ד נמי אית ביה משום דין גזל ומשום גלויי דעתי' ואם לא עשו בשותפות ועשו לעליונה ולא לתחתונה ואין צריך לומר עשו לשניהן שניהן מותרות מדין גזל להרמב"ם בגובה יו"ד ביניהן ולהרב בעל הטורים אע"פ שאין ביניהן יו"ד ואם עשו לתחתונה ולא לעליונה אמר הרמב"ם שתיהן אסורות בתחתונה והראב"ד פליג והרב בעל הטורים כהראב"ד התחתונה מותרת והכי מסתברא כדאמרן ואם עשו מחיצה בשותפות אוסרין זה על זה אלא א"כ עשו שתיהן כל א' לעצמה ואם מופלגת זו מזו ד' להר"י אינה אוסרות כלל משום דרך אויר ואיכא למימר אפי' בתוך יו"ד ולהרשב"א והריטב"א בגבוה יו"ד אינה אוסרת משום ג' כחות אבל בתוך יו"ד דליכא אלא ב' כחות מופלגת נמי אסרא ובעל הטורים מסתברא כוותיה ס"ל ואינה רחוקה משום גבוה יו"ד נקטי' ולהרמב"ם בשותפות אוסרין אפילו במופלגת דשותפין אוסרין דרך אויר וכחות לא מעלה ולא מוריד ולהריטב"א דאמר בדאביי היכא דבתוך יו"ד קיימי מודי רב דאפי' מופלגת אסרא דרך אויר לדידי' לא נפקא לן מידי מטעמא משום ג' כחות הוא דלא אסרי ובתוך יו"ד דליכא אלא ב' כחות ודאי אסרי אהדדי אלא להר"י דאסר ה"נ אינה אוסרת דרך אויר הא בתוך יו"ד אוסרת. א"נ להרמב"ם היכא דלא עשו בשותפות דאמר דתוך יו"ד אוסרין אהדדי דאפי' מופלגת נמי אסרן אהדדי וגג סמוך לרה"ר אנן דקיי"ל כרב

דאינ' אוסר דרך אויר, אין צריך סולם קבוע אלא היכא דקא משתמשי בי' בני רה"ר בכומתא וסודרא מדס"ד דאביי מהא גמר דשמואל אסר דרך אויר ודחי מדרב פפא וכן אמר הרז"ה וגג הסמוך לרה"ר צריך סולם קבוע בשרבים מכתפין עליו בכומתא וסודרא ובור שבין ב' חצרות ממלאין אפי' בלא היכר ולהרמב"ם אפי' מופלגת ד' ואין צריך לומר דאין מופלגת ד' וחלוקין עליו ואמרו כרש"י שאם אין מופלגת ד' אין זה דרך אויר וצריך מחיצה תלויה וב' בתים וג' חורבות זה משתמש בסמוך שלו אפי' ע"י זריקה וחברו אסור וכן חברו והאמצעי אם כשידה מותר ואם כחצובה אסור כרש"י והרשב"א אמר כשורה כולן אסורות וכולהי רבנן כרש"י ולמאי דמתרגמינן אליבא דהרב המגיד בשל הפקר אפילו בזריק' גובה אינו אוסר אלא כפתח או בשלשול ולא מצינו חבר. וצריך תירוץ:

מסתברא הא דאמרינן בב' גזוזטראות שתיהן אסורות לא אמרן אלא כשאין לעליונה תשמיש בגזוזטרא. אלא למלאות. דהו"ל לעליונה בשלשול אבל יש לעליונה תשמיש בגזוזטרא עליונה מותרת אפי' למלאות. דהא נשאר תשמיש לעליונה בפתח לתחתונה בזריקה ועליונה מותרת ותחתונה אסור' וכיון דיהבינן לגזוזטרא לעליונה תו לא אתיא תחתונה למיסר עלי' תוך המחיצה למימלי אע"ג דמילוי בשלשול דבדידה קא משלשלא. וכדאמרינן בחורבה משמש בסמוך שלו ע"י זריקה:

מתני': **בבית** שער אפי' ביה גמור הואיל ורבים דורסין דרך עליו אינו ראוי לדירה כדאמר ה"ר יונתן וכדאמרינן בשלהי הדר דלר' יוחנן בית שער דיחיד אוסר ולר"י דשמעתין עירובו עירוב ובהדר נמי אמרינן יו"ד בתים ואמרינן נמי בב' חצרות וב' בתים ביניהן אי לגבי דהאי בית לגבי דהאי בית ש"מ בית הוא.

בית התבן כו' ה"ז עירוב. ואפי' לר' יודא דאמר אינו אוסר אלא מקום דירה לענין הנחת עירוב ראוי לדירה בעינן והואיל ואי דייר אסר כי לא דייר נמי חזי לדירה הוא:

הא דאמר רבנן דתוס' לר"מ דאמר בית התבן בחצר אוסר הכא הדר בבית התבן ויש לבעה"ב בו תבן אינו אוסר עליו. איכא למימר הכא אפי' תימא בדאית לי' לבעה"ב תבן אסר עלי' ושאני התם דליכא אחרינא דדייר בי' בית התבן נמי רשותא הוי ואסר לחברוהי בחצר אבל הכא בטיל רשותא דידי' דתבן לגבי האי דדייר בי' והאי דדייר בי' אסיר עלי' מידי דהוה אלזה בנח' ולזה בקשה דיהבינן להאי דבנחת והאי דבקשה בטיל תשמישתי' לגבי דהאי דבנחת ואלו לתרוי' בקשה הו"ל תשמישתא דתרוי' ואסרי אהדדי מיהא איכא למיגזר מתפיסת יד השתא ומה תפיסת יד אלו הו"ל תפיסת יד בחצר דחברי' לא חשיב רשותא ולא אסר הכא כי איתי' לתפיסת יד דידי' לא מצי חברי' למיסר עלי' בית התבן

ואיכא תבן דכי אית לי' כה"ג בחצר דחברי' חשוב רשותא למיסר עלי' הכא כי אית ליה כה"ג ליתי חברי' וליסר עלי':

והדר שם אוסר פירש"י אם השאיל בעה"ב כו' אוסר והכא בדלית בי' תבן או בקר או עצים כו' כדפרישו רבנן דתוס' דאי בדאיכא האי רי"א אם יש שם תפיסת יד כיון דאית ביה חד מהנך אין לך תפיסת יד גדול מזה. וכ"ת תבן בראוי לבהמה דניטל בשבת תינח תבן ובקר. עצים ואוצרות מא"ל. ומדהרמב"ם וכולהי רבנן שמעינן דקסברי דהכא לאו בהשאיל בעל הבית עסקינן אלא במי שיש לו בחצר חברו בית התבן וכו' וקתני והדר שם אוסר אפי' לר"י דאמר אינו אוסר אלא מקום דירה אם דר שם מודי דאוסר והאי בית התבן של הדר הוא. ור"י דאמר אם יש שם תפיסת יד לאו אבית התבן אלא אבית דעלמא בעה"ב שהשאיל בתים וכן אמר ה"ר יונתן דר"י מלתא באפי נפשה וד"ה וכדאוקימנא בחצרו דבו ניים או שיש לו טבל:

משמע דלאו בבית התבן קמיירי:

הא דאמרי רבותינו בעלי התוס' והדר שם אוסר בדלית לבעה"ב בי' תבן דאי אית בי' לר"מ דאמר מי שיש לו בית התבן בחצר חברו אוסר הוי במקום דירה הכא אמאי אסר לבעה"ב הא כדייר בהדי' בהאי ביתא דמי ודהדר בדאית בי' תבן דומיא דמקום דירה דר"י דדייר בשבתא ואע"ג דלר"מ דירה בלא בעלים שמה דירה כדתנן מי שהלך לשבות כו' וה"נ כי לית בי' תבן בשבתא מאי הוי הא כיון דמיוחד לתבן ואית ביה תבן בחול כמאן דדייר ביה דמי וכי פינהו מקמי שבת כהלך לשבות דמי מ"מ ביתו דדייר ביה ממש שאני ועד כאן לא קאמר ר"מ דירה בלא בעלים שמה דירה אלא התם אבל בית התבן מודי ר"מ דאי איכא אוסר ואי לא לא ואנן אית לן למימר אפי' תימא התם נמי אע"ג דליכא תבן ואע"ג דר"י בדיירי בשבתא ר"י לטעמיה דאמר בהלך לשבות אינו אוסר דדירה בלא בעלים לא שמה דירה אבל לר"מ הואיל ואי הואי ביה תבן אסר השתא נמי כדירה בלא בעלים דמי והכא דאמר הבעל בית התבן לא קשיא ולאו מי אוקימנא בריש הדר גבי חצרות של עכו"ם קסבר ר"ת דירה בלא בעלים לא שמה דירה וישראל כי איתי' אסר כי ליתי' גזר ביה רבנן כו' הלכך מי שיש לו בית התבן בחצר חבירו אע"ג דלית ביה תבן כיון דכי איתי' אסר כי ליתי' גזר ביה רבנן אבל משאיל בית תבנו לחבירו שבחצר דלחומרא כי לית ביה תבן הא היאך דקא דייר בי' מדינא אסר עלי' דמדינא דירה בלא בעלים לא שמה דירה ותבן דבעל הבית דהוה כמאן דדייר הא ליתנהו:

ומאן דמשאיל ומוגר בית תיבנא בחברו דבחצר דיליה ואית ביה תבן דבעה"ב דחזי לבהמה וניטל בשבת לר"מ אינו חוסר מבעה"ב כמאן דדייר בהדיא דמי כדפירשו רבנן

דתוס' לר"י דאמר אינו אוסר אלא מקום דירה הכא אוסר אבעה"ב דהא לאו כמאן דדייר דמי אי משום תפיסת יד הא ניטל בשבת ואיכא למימר בהא אפי' ר"י מודה דלא אסר כיון דלר"ה הוי מקום דירה ואוסר בחצר חברי' אע"ג דלא דייר התם לר"י נמי ע"כ לא פליג אלא דמיסר לא מצי אסר דלמיסר מקום פתא בעינן אבל מתפיסת יד מודי דלא גרע ולא מצי חבריה למיסר עלי' בחצרו ואע"ג דניטל בשבת כיון דמיוחד לתבנו לא גרע מתפיסת יד דאית ליה דוכתא בעלמא ליתד של מחרישה דבהא ודאי לא מצי אסר בחצר חברו ואהני ליה בחצרו דלא אסר עלי' חברי' ולא מסתבר למימר דלר"מ אפי' אית ליה בית בחצר דחבריה ואיתי' לכלי דילי' בהאי ביתא ואע"ג דניטל בשבת הוה כמאן דדייר התם ואסר ולא מיבעיא דמציל לי' מידי חבריה ואסר ור"י דלא חשיב לכלי הניטל בשבת אפי' לתפיסת יד אלמא מאי דהוה מקום דירה לר"מ לר"י אפי' תפיסת יד לא הוי וה"נ בית התבן ל"ש דהא ר"מ בית התבן קאמר דמיוחד לתבנו אבל בית בעלמא ואיכא כלי דיליה התם לא ומאן דמשאיל ומוגר בית לחברי' דבחצר דיליה ואית ליה תפיסת יד איכא למימר דר"מ פליג ולר' יודא אינו אוסר ולר"מ כיון דלאו מיוחד לתשמישתי' גרע טפי ואפי' לאוצולי מידי חבריה לא אהני לי' ובתרתי פליגי ר"י סבר מיוחד לתשמישו מיסר בחצר דחברי' נמי אסר אינו מיוחד ואית ליה כלי התם אצולי מידי חבריה נמי לא מציל ולא הוה כמאן דדייר בהדיא ותברי' דאשאיל ליה אסר עלי' ור"י סבר כל דלא ניטל בשבת לא אסר השואל עלי' ואע"ג דלאו מיוחד ולמיסר בחצר דחבריה אפי' מיוחד לא אסר עד דאית ליה מקום פתא ואיכא למימר תפיסת יד ד"ה וכדאמר ה"ר יונתן:

ומאן דאית ליה ביתא בחצר דחבריה ואגרי' ואית ליה בי' תפיסת יד לא מסתבר למימר לר"י דלאו בעה"ב ולאו חבריה בעי לערובי בהדי בני חצר. בעה"ב הא לא דיירי התם תברי' דאגר או שאיל עני' כיון דאית ליה לבעה"ב תפיסת יד לאו רשותי' הוא נהי דמשום תפיסת יד הו"ל כמאן דדייר בעה"ב בהדי' לאפוקי למאן דדייר מי מפקינן לי' דייר בהדי בעה"ב והכא דבעה"ב לא אסר איהו הא אסר ובעי לערובי:

גמרא: **מאי** קמ"ל תנינא כו' מעקרא ממר מניפין שיתוף בחצר פשיטא והדר קמהדר אסייעתא ואמר תניא נמי הכי אביי אמר לרבה הניא דמסייע לך לשיתוף בחצר דאי אעירוב בבית לאו מהכא שמעינן ליה אלא ממתניתין:

והא דעירוב בבית ושיתוף בחצר אמר רש"י ומשום דעירוב מערב לבתי החצר כאלו כל בני הבתים דרים כאן ושיתוף לא לבתים אלא לחצירות קשיא לן מ"ש עירוב דלכולהי בתי החצר הוא מ"ש שיתוף דלבתי האי חצר בבתי אידך חצר הוא דהא כולהי חצירות רשות א' הן כל עצמו של שיתוף לכלים ששבתו בבית הוא דעירוב עשוי להו לכולהי

בתי חצר לחד בית ושיתוף משוי להו לביתו דהאי חצר לבית דאידך חצר חדא אלא כדאמרינן בריש ר' אליעזר דמילה כי עירבו ניתקו חצירות נעשו בתים ה"נ מי מנח לי' בחצר כמאן דמנח בבית דמי דבעירוב הא נעשו חצירות בתים:

לרבותינו בעלי התוס' בשלהי הדר ג' מידות בבית שער דרבים הדר שם אינו אוסר ונותן עירובו אינו עירוב דבית דיחיד הדר אוסר ולא מיבעיא נותן עירובו הוי עירוב והיינו דר' יוחנן בשלהי הדר דחצר דיחיד הדר אינו אוסר ונותן עירובו הוי עירוב והיינו דר"י דהכא והרמב"ם אמר בנותן עירובו אפי' בבית שער של יחיד אינו עירוב ואמר בהדר בבית שער דלא אסר משום דרבים דורסין בו ובעשרה בתים זה לפנים מזה אסר הפנימי והשני לו נותנין את העירוב ושמנה חיצונים פטורין הואיל ורבים דורסין בהן ה"ה כבית שער והדר בבית שער אינו אוסר אבל התשיעי אין דורסין בו רבים אלא יחיד לפיכך אוסר וכו' תרגמא הרב המגיד אליביה דמתני' הכא כ"מ שאמרו הנותן אינו עירוב הדר שם אינו אוסר חוץ מבית שער דיחיד דנותן אינו עירוב והדר שם אוסר והיינו דלא מייתי הריא"ף להא דר"י כיון דמייתי מתניתין סתמא הנותן עירובו בבית שער אינו עירוב ל"ש דרבים ל"ש דיחיד משמע ואי הא דהדר שם אוסר למידר בבית שער לא שכיחא ודלא שכיחא לא מייתי הריא"פ ע"כ ואע"ג דלגבי בית התב' ודדמי לי' הנחת עירוב קילא דהנותן שם עירובו הוי עירוב ואע"ג דלא דייר בהן ומיסר לא אסרי אדקבע בהו מקום פתא כר"י התם חזי לדירה ולמיסר דייר ואכיל פתא בעינן דבלאו הכי לא הו"ל רשותי' אבל לגבי הנחה דעירוב כל דחזי למידר ואע"ג דלא דר שפיר דמי מידי דהוה אבית גמור בחצר ולא דיירא ביה הכא לענין חזי לדירה בהנחת עירוב בעינן טפי חזי לדירה דמיסר כי דייר אסור אע"ג דלא חזי כולה האי אבל בהנחת עירוב חזי לגמרי בעינן ואנן אית לן למימר עוד הרמב"ם נמי מתני הכא כ"מ שאמרו הדר שם כו' כדתנינן וכדמייתי רבנן דתוס' והרשב"א והרא"ש והריטב"א אלא דס"ל דר"י פליג והלכתא כר' יוחנן דבית שער דיחיד אוסר. וכ"ת נותן את עירובו השתא לרב יודא ברי' דרב שמואל דאמר אינו אוסר נותן שם את עירובו הוי עירוב לר' יוחנן דאמר אוסר מיבעיא דהוי עירוב תריץ אה"נ אלא קסבר הרמב"ם כי קאמר רב יודא ברי' דרב שמואל נותן עירובו הוי עירוב היכא דדייר אינש בהאי בית שער דיחיד ואחשבי' לדירה אבל היכא דלא דייר לא אע"ג דבבית התבן אע"ג דלא דייר עירובו עירוב התם חזי לדירה אבל הכא הא לא שכיחא דדיירי כדאמר הרב המגיד תדע דהא הדר שם אינו אוסר וכל כמה דלא דיירי לא אמרינן סתמא בית דירה היא דהא לא קאי לדירה. ולר' יוחנן נמי אע"ג דאוסר הנ"מ כי דייר אבל לא דייר נותן נמי לא הוי עירוב והיינו דאמר הרמב"ם הנותן עירובו בבית התבן כו' עירוב עירובו

ואע"ג דלא דיירי בהו דסתמא בית דירה נינהו אבל בבית שער אפי' של יחיד בסתמא אינו עירוב דסתמא לאו לדירה קאי וקאמר ביו"ד בתים דתשיעי דדייר אוסר הואיל ובית שער דיחיד הוא ממילא שמעת לי' דנותן שם עירובו הוי עירוב דכל דאוסר ודאי הוי עירוב דאפי' בית התבן היכא דלא דייר דלא אסר והנותן עירובו הוי עירוב הכא דאסור מיבעיא ורב יודא ברי' דרב שמואל דאמר אינו אוסר איצטריך ליה לאשמעינן דנותן הוי עירוב אבל לר' יוחנן לא צריכא והריא"פ משום דלא שכיח דדייר כדאמר ה"ה לא מייתי אלא מתניתין דכי לא דייר ל"ש דיחיד ל"ש דרבים הנותן אינו עירוב והשתא בית שער דיחיד דלא דיירי בי' נותן עירובו אינו עירוב ודדיירי בי' אוסר ונותן עירובו ה"ז עירוב:
ובירושלמי דהדר אמתניתין דחמש חבורות ששבתו בטרקלין אתמר דריב"ל דכר' יוחנן הוא ורב פליג ולאפוקי מדרבותינו והרא"ש אלא כהריא"פ והרמב"ם:
אימא הרי זה שיתוף אי תימא דלא משבש לה אלא פרושי קמפרש מאי ה"ז עירוב ה"ז שיתוף הדר בי' ממאי דאמר דרב יודא אויר מבוי ובית שער דיחיד איצטריכא ליה דלא תנן אלא כולהי איצטריכא לי' סד"א מאי אינו עירוב שיתוף נמי לא הוי ומעיקרא מקמי דמייתי האי מתניתא משני ליה הכי והשתא דקא מייתי מתניתא וחזינן דתנא שיתוף עירוב קרי ליה איצטריכא ליה לפרושי מתניתין דעירוב דוקא קתני ובלאו הכי לאו קושיא אלימא היא כדאמור בתוס':
ומדברי רבות בעלי התו' נלמד מדשבושי הוא דקמשבט מתני' והיינו דקשו בה מהא דכל גגות דאמר מאי לא עירבו כו' והא דקשיא להו לרבותינו חזינן למיפרקה הא דבעה"ב קתני א"צ לערב דאפי עירוב א"ל דסומכין על שיתוף במקום עירוב (כצ"ל) וכדאוקמוה התם דעלה הוא דפליג ר"א בן תדאי ואמר אין סומכין. והא דכל גגות התם בחצירות פתוחות זו לזו ויכולות לערב דרך פתחיהן זימנין דקרי לי' עירוב דשוה הוא לעירוב בתים לכל דבר לענין פת ולענין בית כדמשמע בהדר ובהא לא קאמר נותנין בבית שער ואמרו נמי אמתניתין דעירבו בחצירות בעינן עירוב ובעינן שיתוף הכא שיתוף מבוי דעלה קאמר נותני בבית שער היכא דמשתתפין דרך המבוי והאי ליכא דקרו לה עירוב אלא שיתוף ותדע דתניא בתוספתא בשלהי פ"ה ה' חצרות פתוחות לבית שער ושכחו ולא עירבו מותרין בחצירות ואסורין בבית שער ה' דיאטות פתוחות לאלקיט ושכחו ולא נשתתפו מותרין בדיאטות ואסורין באלקיטו. מדקתני מותרין בחצירות מכלל דבתים וחצירות עירבו אלא חצירות בהדי הדדי לא עירבו ומ"ש רישא דקתני לא עירבו ומ"ש סיפא דקתני לא נשתתפו. ולאו הכא בחצירות פתוחות זו לזו עסקינן וחצירות הואיל ויכולות לערב דרך פתחיהן קתני לא עירבו דיאטות זו ע"ג זו דסתמא ליכא חלונות מזו

לזו ומשתתפין דרך האלקוטו קתני ולא נשתתפו לפירש"י דהתם לא קשיא לי' אלא הא דסתם ותני לא עירבו ולא קתני לא עירבו חצירות זע"ז ומדסתם משמע לא עירבו כלל ומשני הואיל ולגבי מבוי לא עשו כלום קאמר לא עירבו כלל. מיהא למאי דמתנינן התם וכן אמינא אליבא דר"ח התם נמי אשיתוף דרך מבוי קאמר וקושיא דרבנן דתוס' כדקאי קאי ולמאי דאמרן מעיקרא דלא משבשינן למתניתא לא קשיא ולא מידי דה"נ פרשינן למתניתא דהכא כדפרישו התם למתניתא דהתם ומתניתין ליכא למשמע מינה ומעיקרא הוא דקסליק אדעתי' למימר הכי:

תניא דמסייע לך דשיתופי מבואות במצר דעירובי חצירות לאו מהכא שמעינן לי' אלא ממתניתין דתנן בבית שער וכו' אינו עירוב:

אימא עירובי חצירות בבית שבחצר פירש"י לאפוקי בית שבחצר אחרת שתופי מבואות בחצר שבמבוי פירש"י לאפוקי חצר שאינה פתוחה לו ותניא נמי הכי בתוספתא פי"ו שיתוף מבוי צריך שיהא עמהן במבוי ע"ח צריך שיהא עמהן בחצר ולרש"י לא סבושי משבשינן לה אלא מתניתא קתני עירובי חצירות בחצר באותה חצר ולא בחצר אחרת ושתופי מבואות במבוי בפתוחה באותה מבוי. ומאי באותה חצר בבית שבאותה חצר מאי באותו מבוי בחצר הפתוחה לאותו מבוי קשיא האי מאי סייעתא אימא במבוי נמי בבית שבאותו מבוי שהוא פתוח לחצר וחצר למבוי וכ"ת בית למבוי מי שייכא בית לחצר הוא דשייכא וחצר למבוי אלא היכי ליתני דהא חצר לא מסיימא הי חצר אלא דלהוי לאותו מבוי אלא מצר אמרת ומבוי אפר לא איצטריך לי' למתנייא ומתניתא מקום העירוב והשיתוף קתני ואנן משבשינן לה ומתנינן בבית שבחצר מדתנן דבית שער כו' אינו עירוב וכי היכי דמשבשינן לרישא ה"נ משבינן לסיפא ובלאו רישא סיפא גופיה קשיא במבוי לא מינטר ואי בבית לא הוה קתני במבוי ותו ליתני עירובי חצרות ושיתופי מבואות בחד בבא כיון דמקום עירוב ושיתוף קמ"ל ואי תרויהו בבית מקום דתרויהו חדא הוא ובית נמי לא שייכא במבוי אלא קאמר והוינן בה דכולהי מילתי' דרבה תנינא עירובי חצירות בבית שתופי מבואות בחצר:

דף פו.

רבה בר בר חנה אמר כו'. דבו ניים וה"ל כלים טובא בבתי השואלים וקאמר רבה ב"ב מנה אפי' יתד של מחרישה הוי תפיסת יד וכן אמר הריא"פ דבונייס הו"ל סחורה ומיני פרגמטיא בבתים רבה ב"ב אמר אפי' יתד כו' וכן אמר הריט"בא דבונייס היה חנית שם כליו בדרך קבע כל השנה כו' ואסיקנא דאפי' לא הניח שם אלא יתד של מחרישה כו':

דבר הניטל בשבת כו'. אמר הרב בעל הטורים דבר שאינו ניטל מפני איסורו או מפני כובדו ושמיעא ליה הא דאתמר נמי כה"ג גבי מיעוט בריש מלון דבר הניטל בשבת אינו ממעט ושאינו ניטל בשבת ממעט ואמרינן סולם צורי כובדו קובעו וכן דקלים וסולמות שבבבל כובדן קובעתן ש"מ כל שאינו ניטל מפני כבדו הו"ל אינו ניטל בשבת וה"נ ל"ש דאידי ואידי באינו ניטל תליא:

יש לד טבל יש לו עששית כו' אמר ה"ר יונתן עששית של ברזל חתוכות גדולות שאין בהן תורת כלי שאם היו שפודין של מתכת אע"ג דמלאכתו לאיסור הא ק"ל דמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו מותר לטלטלו והריטב"א אמר בריש חלון לענין מיעוט וכל דבד הניטל בשבת אפשר דהיינו כשמלאכתו להיתר שניטל אפי' מחמה לצל ויש אומרים אפי' מלאכתו לאיסור כיון שיכול ליטלו לצורך גופו או מקומו ויותר נראה כלשון ראשון ע"כ ולדידי' ה"נ מלאכתו לאיסור הוי אין ניטל ואינו אוסר:

אמר ה"ר יונתן א"ד הא דתנן תפיסת יד אינו אוסר לא שנו אלא שאין עמהן דיורין אחרים בחצר אבל יש עמהן דיורין אחרים בחצר ומוליכין עירובן אצל אחרים צריכין עירוב לכל אחד ואחד כאחין וכו':

מתני': **נכרי**: דלא אתא בשבתא דכ"ע דלא אסר כדאמרינן בריש הדר דאפי' ר"מ לא אסר בנכרי אלא בדאתא ביומי' ישראל דאתא בשבתא דכ"ע דאסר מדאמר ר' יוסי שאין דרך ישראל לבוא בשבת ר' שמעון אמר שכבר הסיע מלבו טעמא דהסיע הא לא הסיע לא ואפי' בעיר אחרת אם הוא בתוך התחום אוסר וע"כ לא קאמר ר"ש אלא בתו אבל שאר כל אדם לא משום דאתא בשבתא. כי פליגי בנכרי דאתא בשבתא וישראל דלא אתא והיינו דקתני בעיר אחרת דסתמא חוץ לתחום היא וישראל לא אתא ונכרי אתא כדפריש ר' יוסי ובהא קמיפלגי דר"מ סבר כיון דאתא בשבתא אפי' נכרי אוסר וישראל אע"ג דלא אתא כגון דאזל חוץ לתחום אי גלי דעתי' דהסיע מלבו ולא אתא אוסר משום גזירה כדאמרינן בריש הדר. ואחד נכרי אחד ישראל דאמר ר"מ אחד נכרי דאתא ביומי' ואחד ישראל אפי' לא אתא ביומי' כדאוקימנא התם והיינו דפליג ר' יוסי ואמר שאין דרך ישראל לבא בשבת כצ"ל ור' יודא סבר היכא דלא אתא ביומי' ישראל נמי לא אסר וכי שאני בין ישראל לנכרי בדאתא ביומי' נכרי דדירתי' כדיר בהמה ורבנן הוא דגזר שמא ילמוד ממעשיו כי איתי' חיישינן כי ליתי' אע"ג דביומיה אתא כל כמה דלא אתא שרי וכי אתא השתא הוא דקא אסר ולא דמי לישראל אע"ג דליתי' כי אתא ביומי' אסר עלי' מעיקרא הלכך בעיר אחרת אחד זה ואחד זה אינו אוסר ור' יוסי סבר נכרי דאתא ביומי' אסר כר"מ ישראל דלא אתי ביומי' לא אסר כר' יודא ולדידי' ל"ש ישראל ל"ש

נכרי אתיא ביומי' אוסר אי לא לא. ודכ"ע באותה העיר לא סמכינן אדהסיע מלבו ור' שמעון סבר אפי' באותה העיר והלך אצל בתו אוסר שכבר הסיע מלבו ובתו דוקא אבל בנו או שאר כל אדם לא. ואמר הרשב"א (עבודת הקודש שער ד' סי' ג') אם אמר שדעתיה לשבות אצל בנו ואין דעתו לחזור לדירתי' שבת זו אינו אוסר. והלכתא כוותיה דר"ש הלכך ישראל הלך לשבות אצל בתו אפי' באותה העיר א"נ הסיע בפירוש שאמר שדעתי' לשבות אצל בנו א"נ הלך לעיר אחרת חוץ לתחום אינו אוסר אבל תוך התחום והלך אצל בנו או שאר כל אדם אוסר והרמב"ם דאמר אם הסיע מלבו דידעינן ביה דהסיע דומיא דבתו והנך דאמרן ואם הלך ישראל בשבת אי אמרינן שבת הואיל ונאסרה נאסרה לרבותינו בעלי התוספות והרא"ש בשמעתא דיורש מבטל רשות אינו אוסר ולרשב"א אוסר וכדאמרן התם ואם הלך מבעוד יום וחזר בשבת להרשב"א והרא"ש שבת הואיל והותרה הותרה ואיכא דאמרי אוסר נכרי שהלך לעיר קרובה שאפשר לו לבוא בשבת לרבותינו בעלי התוס' והרשב"א (שם) והרא"ש אמרו הלכתא כר' יודא דאמר אינו אוסר ואע"ג דאפשר לבא דאי לא אפשר לבא לר"מ נמי אינו אוסר וכדא"ר יוסי שאין דרך ישראל לבא בשבת אבל נכרי דרכו לבא ואפ"ה ר' יודא שרי וכל כמה דליתי' לנכרי לא אסר וכי אתא בשבתא השתא הוא דאסר והרמב"ם אמר בנכרי הלכתא כר"מ ור' יוסי ול"ש נכרי ל"ש ישראל אי לא אתא בשבתא לא אסר וכל היכא דאפשר לו למיתי בשבת מעקרא נמי אע"ג דליתי' אסר וסוגייא דשוכרין ומבטלין בשבת בהדר בעובדא דר' חנינא בר יוסף ור' חייא בר אבא ור' אסי כהרמב"ם ולא בעינן לדחוקי לה כדדחקי בתוס' וכדאמרן התם ומסתברא דנכרי ודאי לא חמיר מישראל אלא בעיר אחרת חוץ לתחום לאו משום חומרא דנכרי אלא משום דנכרי אפשר לי' לבא בשבת וישראל אי אפשר לי' לבא להכי נכרי אוסר וישראל אינו אוסר כדאמר ר' יוסי אבל באותה העיר והלך לשבות אצל בתו שכבר הסיע מלבו מ"ל נכרי מ"ל ישראל נכרי נמי הסיע מלבו להיות אצל בתו תדע מדלר"מ ור' יודא ישראל חמור מנכרי לר"מ בדלא אתי ביומי' ולר"י בדאתא ביומי' לר' יוסי נמי נהי דלא חמיר ישראל מנכרי בהא נכרי חמיר מישראל מי שמעת לי' ואי משום דאמר הר' יונתן ישראל שרי משום דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב אבל בנכרי כתיב אשר פיהם דיבר שוא הא הכא בדלא אמר ולא מידי אלא סתמא הסיעו אלבו קאמר דאי בדאמר דעתו לשבות אצל בתו אפי' בנו נמי כדאמר הרשב"א אבל הרמב"ם אמר בד"א בישראל אבל נכרי אפי' הלך לשבות בעיר אחרת אוסר כו' אלמא קסבר דבנכרי לא מהני הסיע מלבו ונכרי חמיר בהא מישראל ולמאן דס"ל נמי הלכתא כר' יודא אי ס"ל בהא כהרמב"ם דהסיע מלבו בנכרי לא מהני אע"ג

דלדידהו נכרי כל כמה דליתי' לא אסיר משכחת לה חומר בישראל מבנכרי וחומר בנכרי מבישראל חומר בישראל מבנכרי כל כמה דליתי' דכי אפשר לי' למיתי בשבתא ולא הסיע מלבו ישראל אוסר למפרע ונכרי כל כמה דליתי' לא אסר וכי אתא בשבתא נכרי חמיר דבישראל היכי דהסיע מלבו ואתא אמרו שבת הואיל והותרה הותרה ובנכרי אי לא מהני בי' הסיע מלבו אע"ג דהסיע מלבו לא אמרינן בי' הואיל והותרה הותרה הואיל ועתיד לבא בשבת כדאמרו רבנן דתוס' והרא"ש:

מתני': **מדאמר** רש"י בין מלמטה בגמ' מפרש משמע דתליא בפלוגתא דרב הונא ורב יודא:

מתוך אוגנו פרים אע"פ שאינה נוגעת במים כו' אלמא קסבר רש"י מתוך אוגנו דת"ק דכ"ע אע"ג דלא נגעה במים אפי' סמוך לשפתו ולרב יודא רשב"ג פליג את"ק כדאמר הריטב"א וכדפריש ה"ר יונתן למתניתין בין מלמטה מן המים בין מתוך אוגנו ואפי' סמוך לשפתו ופליגא דרבותינו בעלי התוס' דאמרי לרב יודא נמי מתוך אוגנו דת"ק היינו למעלה דרשב"ג ושיקוע טפח במים בעי ולרבנן דתוס' לא תיקשי רשב"ג טעמא דב"ש אתא לאשמיענן וליטעמיך למ"ד רשב"ג פליג תיקשי לרב הונא רשב"ג טעמא דב"ש אתא לאשמעינן:

גמרא: **דעריבי** מיא בתוספות פי' ואין היכר כו' דאי הוה קפיד לא הי' מועיל אפי' מחיצה של ברזל כדאמרינן כו' וכן אמר הריטב"א אליבא דרש"י דלב"ש מחיצה מקרקע הבור ולמעלה מן המים טפח בעינן ולאו למימרא דבהא לא איערבו מיא כלל דהא אפי' מחיצה של ברזל אינה מצלת כו' אלא עבדינן מאי דאפשר שיהא נראה כאלו נחלקו מן המים וכו' ע"כ. ולמאי דפרישו ר"ח והריא"פ וכולהי רבוותאי דטעמא דר"י משום דאזיל דלי לאידך גיסא ומייתי מדחברי' לא קשיא ולא מידי דכל עירובי מיא דשמעתין משום דממלי מדחברי' והיינו דקא מצרכי ב"ש כולה מחיצה למטה דלא ליזל דלי לבר לאידך גיסא ומייתי מדחברי' וב"ה סברי טפח במים סגי והתם משום דעיילי בהו מיא קאמר של ברזל נמי דאי משום דלי מחיצה של קנים נמי לא אזיל דלי:

אמר הריטב"א והקשו על רש"י דאי לרב יודא לב"ש צריך מחיצה מקרקע הבור עד טפח למעלה מן המים א"כ אין למחיצה זו שיעור והכל לפי עומק המים פעמים הוא פחות מיו"ד ופעמים יותר מיו"ד ומתניתין משמע דכ"ע מחיצה יו"ד ולא פליגי אלא במקום המחיצה וי"ל דרשב"ג לאו אשיעור מחיצה קאי אלא אמקום מחיצה וה"ק רשבג"א בש"א למטה מן המים צריך לעשות מחיצה כפי מה שתהא וכו' ע"כ. וקשיא לן א"ה למטה דת"ק לאו דומיא דלמטה דרשב"ג דהא ת"ק בהדיא קתני מחיצה גבוהה י"ט בין מלמטה

ולאפלוגי במלמטה היכי תנן ואיכא למיפרך מר למטה ממעלה דידי' קתני ומר למטה ממעלה דידי' קתני ת"ק דשרי מתוך אוגנו קאמר למטה סמוך למים וכדא"ר הונא אפי' לרשב"ג קאמר ר' יודא לת"ק ורשב"ג דאמר לב"ה מלמעלה למעלה מן המים קאמר למטה למטה מן המים ומוקים הכי משום דחייש לערובי מיא והריטב"א לטעמי' דאמר רשב"ג פליג את"ק דאמר מתוך אוגנו מיהא רש"י ודאי לא ס"ל הכי מדקא פריש במתני' בין מלמטה בגמרא מפרש ואי איתא הא האי מלמטה לא מפרש אלא מלמטה דרשב"ג והאי דכ"ע סמוך למים ובלא"ה נמי דחיקא לן למיפלג במלמטה דתרוי' חדא לישנא אתנו אלא רש"י אמר לך לב"ש נמי אע"ג דבעי מחיצה מקרקע הבור ולמעלה מן המים טפח אי לא עמיקי יו"ד מחיצה עשרה בעינן דכל פחות מיו"ד לאו מחיצה הוא ומלמטה דת"ק היינו מלמטה דרשב"ג וקתני אא"כ עשו לו מחיצה גבוה י"ט לא פחות מי"ט בין מלמטה וטפח יוצא מן המים ואיכא נמי דבעינן טפי עיו"ד היכא דעמיקי מיא אלא תנא לא פחות מ"ט קתני:

ואמר הריטב"א לרב הונא היינו מלמטה היינו מתוך אוגנו וקאמר רשב"ג דבר זה מחלוקת ב"ש וב"ה ולרב יודא פליגי דרשב"ג סבר למעלה מן המים ות"ק סבר אפי' סמוך לשפת הבור מלמעלה:

הריא"פ והרמב"ם וכולהי רבוותאי ס"ל כרבותינו בעלי התוס' דלב"ש נמי עשרה טפחים אלא דב"ש סברי ט' טפחים במים וא' למעלה מן המים וב"ה סברי ט' למעלה וא' בתוך המים ואיכא למימר ב"ה נמי דוקא קאמרי אלא דכולהי רבנן אמרי בין כך ובין כך מותר ולא מסתבר למימר דאמרי הלכתא כת"ק והיינו מתוך אוגנו היינו למעלה דרשב"ג חדא כ"מ ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו ועוד מדקשקלי וטרי אמוראי אליבי' דהא למעלה קאמרי ולא מתוך אוגנו ותו אי ב"ה דוקא למעלה קאמרי אלא הא דאר"י אר"ב צריך שיראו ראשי הקנים למעלה טפח רב דאמר כב"ש אלא לאו דלמטה ב"ה נמי מודו דשרי:

הא דא"ר יודא א"ר כו' צריך שיראו כו' לאו טעמא דב"ש אתא לאשמעינן דהא צריך קאמר צריך וס"ל משמע אלא לב"ה נמי אי עביד מחיצה בתוך המים צריך שיראו טפי מלמעלה דב"ה אף למעלה קאמרי והיינו דקבעי לה הלכתא הריא"פ והרמב"ם:

מ"ש למעלה ממש דלא כו' ולרב הונא נמי לב"ש תיקשי מ"ש למעלה ממש דלא דערבי מיא למטה ממש נמי הא עריבי מיא אלא דבדרב יודא קיימו ותו לר"י תיקשי לב"ה דהלכתא כוותי' וכי פריך לי' צריך שישקע כו' לרב הונא אליבא דב"ש נמי צריך שישקע טפח דלמטה דרב הונא היינו למעלה דר"י:

אמרו כולהי כרבותינו בעלי התוס' דקורה ארבע מתרת בחורבה הלכתא הוא וצריך ארבעה אפי' יש לה ג' מחיצות דבציר מד' לאו תקרה היא ואנן פי תקרה אמרינן מיהא הא דאמר הר"י דלמ"ד קורה משום מחיצה נמי מחיצה דרבנן קאמר לא מסתברא מדאמרינן אהא דהכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור אלמא קורה משום היכרא והא דפריך לה הר"י דקורה איכא למימר משום היכר לא משמע הכי ור' יעקב בר אבא נמי חס לן למישויי' לטועה אלא מ"ד קורה משום מחיצה דומיא דלחי משום מחיצה קאמר מחיצה דאורייתא וקסבר פחות מד' נמי הויא הקרה ואנן לא ק"ל כוותי' ורב יודא נמי דאמר הכא קורה ד' מתרת קסבר קורה משום הכירא דאמר הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור ורבא נמי ס"ל משום הכירא ואביי נמי לא מכרעא דס"ל משום מחיצה וכדאמרו רבוותאי דק"ל משום הכירא וכ"ת אי הכי למ"ד קורה משום מחיצה אפי' מבוי שארכו כרחבו ואין בתים וחצירות פתוחים לתוכו וחצר נמי לישתרי בקורה טפח תריץ וליטעמך לחי למ"ד משום מחיצה דמחיצה דאורייתא היא והזורק לתוכו חייב בכל הנך לישתרי אלא מאי אית לך למימר מדאורייתא ה"נ דשרי ורבנן הוא דאצרכי פס ד' קורה נמי למ"ד קורה משום מחיצה רבנן הוא דאצרכי קורה ד' וחורבה נמי לדידי' מדרבנן הוא דבעי קורה ד' וכ"ת למעלה מק' אמה לישתרי קסבר אין פי תקרה יורד למעלה מק' אמה ואפי' להר"י דאמר מחיצה דרבנן על כורחך היינו טעמי' דאי תימא להר"י טעמא משום דלמעלה מק' לא שלטא עינא ורבנן לא שויוה מחיצה אלא היכא דאיכא הכירא אלא הא דאמר רבא אשתפתי דכהני במבוי שצידו א' ארוך וצידו א' קצר דפ"ק אמינא טעמא דידי דקורה משום הכירא ובאלכסון לא הוי הכירא ואמינא טעמא דידהו דקורה משום מחיצה ובאלכסון נמי הוי מחיצה הא האי מחיצתא דקורה הכירא בעיא וכיון דבאלכסון לא הויא הכירא לא הויא מחיצה אלא לאו ע"ד משום מחיצה לא בעי הכירא ולא מסתבר לפלוגי בין הכירא להכירא ואנן דלא מפלגינן בפי תקרה בין למטה מק' ובין למעלה מק' משום דק"ל קורה טפח משום הכירא אבל בפי תקרה ד' אפי' למעלה מק' יורד וסותם א"נ לע"ד משום מחיצה נמי בתקרה ד' מודי דאפי' למעלה מק' יורד וסותם והכי גמיר הלכתא ואשכחן להריטב"א דאמר בשמעתין אהא דגזוזטרא ליסתרי משום פי תקרה ואמר דמתני' ביותר מק' אמה וקי"ל דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם במה שיש תחתיו חלל יותר מק' אמה וכמו שכתבו מקצת רבותינו בפ"ק דמכילתין ולדידי' אפי' בתקרה ד' לא אמרינן יורד וסותם בלמעלה מק' ולכ"ע ופליגא דהרשב"א דאמר במבוי שיש קורה רחבה ד' ובריאה לקבל מעזיבה אפי' גבוה מק' כשר:

דף פו:

תחת הקורה מיהא הא ערבי מיא. פרישו בה רבנן דתוס' דמשמע לי' דמתרת לגמרי אפי' תחת הקורה להך לישנא מתנינן אלא משום דקל הוא שהקילו ואפי' למאי דאוקמוה כרב יודא דאי לא מתני אלא ושינוייא קמא דאין דלי מהלך יותר מד' טפחים קאי למאי דמשני נמי תחת הקורה ממש היכי שרי הא אי קאי וממלי להדיא תותי קורה ליכא ד"ט מהיכא דקא ממלי לאידך גיסא דקורה וקאזיל דגי לאידך גיסא ומייתי אלא מתנינן אלא ואפי' למאי דאוקמוה כרב יודא ופריך תותי קורה הא עריבי מיא כי קאי וממלי תותי קורה עריבי מיא דאידך גיסא במיא דתותי קורה ודלי נמי אזיל להתם דהא ליכא ד"ט ביני' אלא משום דקל הוא ובפי תקרה דחשיב טפי ממחיצה תלוי' לא חיישינן לערובי מיא ולא להילוך דלי ואפי' ליכא ד"ט וקשיא לן אפי' לרב הונא תותי קורה היכי שרי לתרויהו הא רשות שניהן שולטות בו מידי דהוה אחריץ שבין ב' חצירות רחב ד"ט דבחריץ תרויהו אסירי כדאמרינן אמתני' דאנשי חצר ואנשי מרפסת לזה בשלשול ולזה בשילשול היינו חריץ שבין ב' חצירות התם לאו כל גוד מהאי גיסא ומהאי גיסא אסיק מחיצתא והיינו דמערבין ב' ותוך החריץ תרויהו אסירי ה"נ אע"ג דפי תקרה יורד וסותם מהאי גיסא ומהאי גיסא תותי קורה דתרויהו משתמשי בה היכי שרי וכן בור שסמוך לב' כותלי החצירות ויש לזו פתח לבור ולזו פתח לבור דודאי אסירי וה"נ לא גרע מפתח כיון דלתרויהו קא שרית למימלי וצריכנא מימר בהא נמי אקילו במיא ואמרינן לראובן פי תקרה דלהאי גיסא דשמעון יורד וסותם ותחת הקורה דילי' היא ולשמעון פי דגיסא דראובן יורד וסותם ותחת הקורה דילי' הוא א"נ במיא דתותי קורה אמרינן יש ברירה כדאמר הר' יונתן והא לא הוה קשיא לי' אלא משום דעריבי מיא דאידך גיסא דלבר מקורה קא קשיא ועלה קמשני כיון דפי תקרה יורד וסותם תו לא חיישינן לעירובי מיא ולא להלוך דלי ואפי' ליכא ד"ט ודחיקא מילתא טובא ור"ח וכולהי רבוותאי מפרשי דלאו מתותי קורה קא קשיא לי' אלא בלהאי גיסא דלגיו לקורה נמי אמאי שרי הא עריבי מיא דתותי קורה ודלגיו והא קאזיל דלי לתותי קורה ומייתי מדביני וביני וכן אמר הרא"ש והיינו דשנוייא קמא דבתוס' אלא אינהו קאמרי משום ערובי מיא ור"ח אמר משום הילוך דלי והיא היא והשתא למאי דמשני נמי תותי קורה להדיא ודאי אסיר אי משום דליכא ד"ט לאידך גיסא וקאזיל דלי ומייתי מאידך גיסא אי משום דרשות שניהן שולטות בה:

אלא משום דקל הוא כו' ואזדא רש"י לטעמי' ורבותינו בעלי התוס' לטעמי' רש"י דאמר קורה מחיצה תלוי' היא ורב יהודה כר' ישמעאל ב"ר יוסי כי היכי דאמרינן בקורה

קל הוא ואע"ג דלא נגעה במיא ה"נ אמרינן במחיצה תלוי' כרב הונא ורבותינו דאמרו בקורה דכ"ע מתרת אפי' בחורבה דפי תקרה עדיפא ה"נ בקורה אקילו אבל במחיצה תלוי' בעינן שיקוע במיא מיהא הרז"ה והרשב"א אע"ג דבפי תקרה כרב יודא ס"ל דכ"ע דמתרת אפי' ביבשה מנ"ט פרישו לשמעתין כרב הונא ואמרי הלכתא כרב הונא. ולרש"י הא דדחינן לדרב יודא לאו מדרב נחמן אמר רבה ב"ר אבוה לחוד דמאי אולמא דרבה ב"ר אבוה מדרב יודא אלא מדרב דאמר לי' לר' טבלא מחיצה תלוי' מתרת במים קל הוא שהקילו במים ואע"ג דרב יודא ודאי מתרץ להא דרב לטעמי' דלא תיקשי עלי' דרב יודא מדרב רבי' וכדאמר הרז"ה לרב הונא קאמר לי' רב מחיצה תלוי' ואע"ג דרחיקא ממיא ולרב יודא קאמר לי' דמחיצה תלוי' בדשקיעא טפח במיא ומ"מ תלוי' היא. ע"מ סתמא דתלמודא משמע לי' דרב טפי כרב הונא דתלוי' אפי' לא נגעה במיא משמע וקל הוא שהקילו נטעי משמע אפי' קולא דרב הונא ובהכי איפרקא דרבה ב"ר אבוה. ודרבה ב"ר אבוה פליגא אדר' יודא והרז"ה והרשב"א אימא פרישו לשמעתין אליבא דרב יודא וכר"ח אלא הלכתא אמרו כרב הונא משום דבשל סופרים הלך אחר המיקל ולישנא דרב לר' טבלא נמי משמע טפי כרב הונא וכולהי רבנן דאמרי קורה ד' מתרת בחורבה לא תיקשי מאי קושיא מדקאזיל דלי לאידך גיסא ומתותי קורה הא מדשמעינן לר' יודא דאמר לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם ואמר ר' יוחנן בשיטת ר' יוסי אמרה דאמר מחיצה תלוי' מתרת ביבשה אלמא למ"ד מתרת ביבשה והו"ל מחיצה גמורה תו לא חיישינן לערובי מיא ולהלוך דלי ורבנן דר' יודא היינו מעתי' דלא התירו ביבשה והשתא קורה דכ"ע אפי' ביבשה מתרת ומחיצה גמורה היא לכ"ע לא חיישינן לה להילוך דלי וערובי מיא. הניחא לה"ר יונתן דאמר דר' יודא נמי דשרי בכותל שביניהם משום דסתם כותל רחב ד' לא אזיל דלי והשתא במחיצה גמורה נמי חיישינן להילוך דלי אלא דר' יודא דמתניתין קמיפרקא בהנך שינויא דמיפרקא מלתי' דרבה ב"ר אבוה משום דאין דלי מהלך יותר מד' טפחים ולהילוך דלי מתותי קורה לא אחמור בהא נמי איפרקא דר' יודא משום דכותב רחב ד"ט אלא להרמב"ן דאמר ר"י לא חייש להילוך דלי ועירובי מיא אימא בקורה מחיצה גמורה היא רבנן נמי לא חיישו. מ"מ לא תיקשו למאן דחייש לדלי אפי' במחיצה גמורה דמתרת ביבשה נמי חייש דאזיל דלי לבר ממחיצה ור' יודא בתרתי פליג דלא חייש לערובי מיא ולדלי ועוד דלא בעי מחיצה לשם מיא והא דאר"י דלא בעי מחיצה לשם מיא קאמר ר' יוחנן בשיטת ר' יוסי אמרה דמתרת אפי' ביבשה אבל אהא דלא חייש לדלי לא אמר בה טעמא. ומסתברא לן למאי דאסקינן דקורה ד' מתרת במים ולית בי' משום עריבי מיא כיון דקורה דכ"ע מתרת בחורבה לא בעינן מתוך

אוגנו אלא אפי' למעלה מאוגנו נמי קורה מתרת אימר דשמעת להו לרבנן דפליגי אדר' יודא במחיצה תלוי' דר' יודא סבר מתרת אף ביבשה ולא בעינן לשם מים ורבנן סברי במים הוא דאקילו אבל ביבשה לא הלכך בעינן לשם מים אבל קורה לרבנן נמי מתרת אף ביבשה מי שמעת להו ואימא מודי לי' לר"י דלא בעינן לשם מים והרשב"א (עבודת הקודש סוף שער ג') אמר נתן קורה רחבה ד' תוך אוגנו של בור לדברי כולם מותרת אלמא קסבר רבינו קורה נמי תוך אוגנו בעי והיינו טעמא דלדידן דחיישינן לדלי אי לאו דקל הוא דאקילו במיא הוה במים חמירא דאפי' דמתרת ביבשה במים איכא למיחש לדלי כדאמרינן תחת קורה מיהא כו' אלא משום דקל הוא כו' הוא דלא חיישינן לדלי וכי אקילו היכא דאיתחזיא דלשם מים אבל למעלה מאוגנו דלא איתחזיא דלשם מים חיישינן לדלי דתותי קורה:

כדבעא מיני' ר' טבלא מרב כו'. לרב חננאל קא קשיא לי' תותי קורה ערובי מיא בהדי הנך מיא דלגיו לקורה וקאזיל דלי ומייתי מהנך דתותי קורה דביני וביני. א"נ ה"ק תותי קורה מיהא הא עריבי מיא דתותי קורה ליכא מחיצתא כלל. ועריבי ממש מיא דראובן ושמעון ורשותא דתרווי' נינהי בהנהו מיא דתותי קורה וקאזיל דלי ומייתי מהנך דתותי קורה. והך עריבי מיא לא דמי לכולהי עריבי מיא דשממתין דהתם איכא מחיצתא דאפסקא אלא לרב יודא משום דעריבי מיא לא מהני והכא עריבי ממש וליכא מפסיק ואפי' לרב הונא נמי אסירי אלא דאקשי לרב יודא משום דקאזיל דלי ומייתי מהנך מיא דרב הונא לא חייש להלוך דלי ומשני משום דקל הוא שהקילו במים כדא"ל רב לר' טבלא מחיצה תלוי' מתרת במים ולרב יודא היכא דשקיעא טפח במים ואע"ג דקאזיל דלי תותי טפח ומייתי מאידך גיסא קל הוא דאקילו כיון דלא אזיל בהדיא לרשותא דחברי' שפיר דמי ופירשה הרא"ש ה"נ כיון דלא אזיל דלי טפח מד' טפחים ואע"ג דעריבי מיא תותי קורה לא חיישינן ולא ידענא מאי קאמר הא אהא דאין דלי מהלך יותר מד"ט לא אקשי לי' מידי אלא משום דקאזיל דלי וקחציב מתותי קורה ומאי קמשני לי' אהא. והריטב"א פירשה דה"נ מסתייען שאינו דולה להדיא מן החלק המיוחד לחברי' דאין דלי מהלך יותר מד"ט ואע"פ שדולה ממה שתחת הקורה שנראה כמשותף לא חיישינן להכי כיון דאיכא היכר קורה שרחבה ד' שנראה כאלו שני חודי' יורדין וסותמין דהא איכא היתר מחיצה שאינו דולה להדיא משל חברי' וכן אמר הרמב"ן (בספר המלחמות) דקורה דמתרת בחורבה משום פי תקרה במים מיבעיא והשתא ה"ק מכדי לרב יודא נמי דאמר שיקוע טפח במים בעינן סוף סוף מחיצה תלוי' היא וקאזיל דלי מתותי טפח קחציב מדחברי' וכדאמר לי' רב לר' טבלא דמחיצה תלוי' היא וקל הוא דאקילו בה ה"נ לא גרע פי תקרה ממחיצה

טפח אדרבה פי תקרה עדיפ' דאפי' בחורבה מתרת וכיון דיורד וסותם הו"ל כמאן דסתים הכא במחיצתא ודלי לא קאזיל להדיא לאידך גיסא וכ"ת א"ה האי דאין דלי מהלך יותר מד"ט למאי מיבעי לי' התם נמי לימא אע"ג דאזיל דלי לאידך גיסא כיון דפי תקרה יורד וסותם לא קאזיל להדיא לאידך גיסא תריץ מ"מ הכא אזיל טפי להדיא מהיכא דמשקעא טפח במים ואע"ג דהכא הויא מחיצה טפי דמתיר אף בחורבה ומחיצה תלוי' אינה מתרת אלא במים מ"מ הכא איכא למיחש טפי להילוך דלי ולחלק המיוחד לחברי' הוה אסירא אלא לחלק המשותף הוא דשר וכדאמר הריט"בא ולהאי פירוקא קורה ד' הוא דשריא משום פי תקרה יורד וסותם וכדאמר הרמב"ן חורבה מתיר במים מיבעיא אבל מחיצה רחבה ד' ואינה משוקעת טפח במים לא דקאזיל דלי תחת המחיצה והרש"בא (עבודת הקודש שם) אמר נתן קורה רחבה ד' כו' לדברי כולם מותרת שפי תקרה יורד וסותם ועוד שאין הדלי הולך יותר מד' טפחים ולפיכך אין דולה חוץ לקורה ויראה לי שהמחיצה יו"ד בזמן שהיא רחבה ד' מתרת לדברי הכל מן הטעם הזה שאין הדלי הולך יותר מד"ט ואע"פ שאין אומרים במחיצה פי מחיצה יורד וסותם ולהרש"בא ה"ק משום דקל הוא שהקילו כו' ולא חיישינן להילוך דלי תחת הקורה חדא משום דפי תקרה יורד וסותם ועוד להילוך דלי לחלק המיוחד לחברי' חיישינן להילוך דלי לחלק המשותף לא חיישינן:

וכדאמר לי רב לר' טבלא דבמים התירו מחצה תלוי' או דמשקעא טפח במים או במחיצה רחבה ד' קל הוא שהקילו במים ודוחק. וה"ר יונתן אמר הא דבעי רב יודא שקוע במים או ראשי קנים מלמעלה טפח כדי שלא יצא הדלי לחלק חברי' חוץ ממחיצה ולא משום עירוב מים ואם יעשה מחיצת אבנים או קורה לא תתיר אלא בקורה ד' כי היכי דלא ליזיל דלי לאידך גיסא ומייתי ממים שבחלק חברי' וקים להו לרבנן דאין דלי מהלך יותר מד"ט והא דקי"ל דקל הוא שהקילו במים מיירי בענין דליכא למיחש לדלי שילך לחלק חברי' כגון שהי' הבור רחב הרבה שישאר חוץ לעובי המחיצה הרבה לכל צד או כגון אמת המים העוברת בחצר דליכא למיחש דלמא אזיל דלי כו' וא"ת אכתי מה תיקן הריא"פ במים שתחת הקורה עצמה שחלק שניהם שוה בו י"ל כיון דס"ל דבדרבנן יש ברירה אמרינן כל חד וחד מדידי' קא ממלא אבל אם מדלה ממה שאחר המחיצה כו' צריך לחוש כו' ולהכי מצרכינן קורה ד' למחיצה שאינה מגעת במים וא"ת לא נעבד מחיצה כלל ונאמר ברירה בכל הבור הא לא איפשר בלא מחיצה שהרי רשות שניהם שולטות בו ואוסרים זה את זה כיון שלא עירבו וכו' ע"כ ולא פריש מר מה בין תחת הקורה לכל הבור בלא מחיצה וחזינן אנן לדברי רבינו דתחת הקורה כיון דאיכא קורה

מפסקת וחוץ לקורה מהאי גיסא לראובן ומהאי גיסא לשמעון. תחת הקורה נמי דאית בי' דתרוי' אמרינן יש ברירה וכל חד מחלק דילי' קא ממלא אבל בדליכא קורה ולא מחיצה ליכא למימר בי' ברירה דליכא הכא מיא דליהוי חולקא דחד מיני' אלא כל טיפה וטיפה הוא דתרוייהו ואע"ג דבלקחו חבית בשותפות בהדר עם הנכרי אמתני' דבע"הב שהי' שותף כו' לא קי"ל כבן תדאי ואע"ג דלא הוברר חלק דכל חד וחד חדא התם ס"ל בכה"ג נמי הוי עירוב כיון דלכל חד וחד חלק בו לא גרע מעירבו יינם ונשתתפו ועוד התם כל חד יהיב מעה דילי' ואכתי קשיא הכא מי דמי לברירה דכולהי תלמודא התם אמרינן הוברר דמעיקרא נמי דיני' היא הכא אי אמרת ברירה צריך אתה למימר דהני מיא מגיסא דילי' אתו דאי לאו הכי במאי הוו דילי' טפי מדלחברי' הא ליכא טיפה תותי קורה דלא ליהוי רשותא דתרויהו בי' דתותי קורה תרוייהו קא משתמשי בי' בשוה והאי במאי הוברר אימא ממיא דאתו מגיסא דלחברי' קא ממלי. ותו מכדי יותר מד"ט הא תרצת דלא אזיל דלי וקושיא דתותי קורה משום ברירה קא מפרקת לה ודרבי טבלא בכגון דלא אזיל דלי להתם קא מוקמת לי' מאי האי דקא משני אקושיא דתותי קורה מדר' טבלא הא בדר' טבלא לא מיפרקא האי קושיא דתותי קורה אלא ראי' הוא לשינויא קמא דכל היכא דלא אזיל דלי להתם לא חיישינן לערובי מיא וכ"ת לה"ר יונתן הכי פריך תחת הקורה מיהא הא עריבי מיא נהי דדלי לא אזיל הא כולהי מיא עריבי בהדי הדדי דמהאי גיסא ומהאי גיסא אזלי לתחת הקורה ומתחת הקורא להאי גיסא ולהאי גיסא ומייתי מדר' טבלה דכל היכא דלא אזיל דלי לא חיישינן לערובי מיא א"כ תחת הקורה דאמר למה ליה למימרי' לימא סתמא הא עריבי מיא דכולהי מיא עריבי אהדדי ותו אי אמרת ברירה למלי תותי קורה נימא נמי ברירה אמיא דעריבי מתותי קורה להאי גיסא ולהאי גיסא דלכל חד מדילי' מיערבי הילכך הא דפ"ר יונתן לא ידענא ולדעתין מסתברא למיתני אלא משום דקל הוא שהקילו ולא צריכנא לדחוקי לאפלוגי בין היכא הקאייל לרשות המיוחד לחברי' ובין היכא דקאזיל דלי לרשות המשותף לשניהן וכדאמרן אליבא דרבן חננאל. ולמימר דפי תקרה עדיף ממחיצה דלא נגעה במיא וגרע ממחיצה דמשקעא במיא טפח ואע"ג דלמיהוי מחציתא פי תקרה עדיפא דמתרת אף בחורבה וכדאמרן אלא דמעקרא קא קשיא לן הא קאזיל דלי לאידך גיסא ומשני אין דלי מהלך יותר מד"ט וקא קשיא הא קאזיל דלי לתותי קורה וקאמר אלא הכא לאו משום דאין דלי מהלך יותר מד"ט אפי' הוה מהלך לאידך גיסא נמי שרי מדשרי לר"י מחיצה תלוי' והא קאזיל מתותי מפח דמשקעא במיא לאו כיון דאיכא הכירא תו לא חיישינן וכדא"ל רב לר' טבלא קל הוא שהקילו והתירו מחיצה תלוי' הכא נמי כיון דסתם מפי תקרה לא הו"ל כמאן דאזיל

להדיא וכדאמרן ואי נימא הכי מחיצה ארבעה ודאי לא מהניא דהכא לאו משום ארבעה הוא אלא משום דיורד וסותם תו לא חיישינן להלוך דלי וקורה ד' דבעי דאי ליכא ד' לאו תקרה היא ולא אמרינן יורד וסותם והיכא דאיכא קורה ד' אע"ג דכולהי קורה מנחא בחדא חצר והאי חצר קא ממלא נמי תותי קורה עד חודה דלהאי חצר משתריא אידך חצר מחודה דקורה דלהאי גיסא דחצר ולפנים ולא חיישינן דלמא אזיל דלי לתותי קורה דסמיך לי' ותותי קורה דחברי' הוא כיון דיורד וסותם אע"ג דסמיך לי' שריא:

רש"י דאמר אלא כרב הונא אווש עלי' כ"ע חדא דרב ור' חייא ומתניתא דיעקב קרחינאה כוותי' דרב יודא ועוד אי מדרב ור' טבלא מייתי סייעתא לדרב הונא קשיא דרב אדרב דרב גופי' האמר ובלבד שיראו ראשי הקנים מלמעלה טפח והיינו כאוקימתא דרב יודא וחזינן אנן רש"י אמר לך דרב הונא נמי לא פליג אדרב רבי' ומטו בה משום ר' חייא ואדיעקב קרחינאה דמתניתא היא אלא רב הונא מתרץ לטעמי' וליטעמיך הא דאמר רב צריך שיראו ראשי הקנים למעלה טפח רב כב"ש. לאו משום דב"ה אף למעלה קאמרי וה"ה למטה וקמ"ל רב אי עביד למטה צריך שיראו ראשיהן למעלה טפח לדידי נמי הא דאמרי ג"ש למטה למטה ממש מאי למטה ממש אי לימא סמוך למים ואע"ג דלא שקעא בהו תיקשי לב"ש מ"ש למעלה ממש דלא דעריבי מיא למטה ממש נמי הא עריבי מיא וכדא"ל רבה ב"ר חנ' לאביי לרב יודא אליבא דב"ה ה"נ לרב הונא אליבא דב"ש דלמעלה דר"י היינו למטה דרב הונא אלא מאי למטה ממש דקאמרי ב"ש כדתני יעקב קרחינאה שתהא משוקעת במים טפח. ולרב יודא ב"ש דוקא כולה למטה מן המים וטפח למעלה מן המים וב"ה סברי אף כולה למעלה וטפח משוקעת במים ולרב הונא ב"ה סברי אף למעלה סמוך לשפתו ואע"ג דלא נגעה במים. וב"ש סברי למטה שתהא מקצה מחיצה משוקעת במים ל"ש כולה במים וטפח למעלה מן המים ל"ש כולה למעלה וטפח במים ל"ש מקצתה למעלה ומקצתה במים ובלבד שתהא מן המחיצה במים משום דחיישי לערובי מיא וב"ה לא חיישי לערובי מיא וקשרי אף למעלה ממש ולא מיבעיא למטה וקאמר רב צריך שיראו ראשי קנים למעלה טפח דלא תימא כולה למטה נמי אלא אי עביד למטה במים צריך שיראה טפח למעלה. ובין כולה למטה וטפח למעלה או כולה למעלה וטפח במים לא שאני לרב הונה כיון דאיכא מן המחיצה במים אפי' טפח נמי להכי לב"ש דבעי שיקוע במים בכל גווני ואפי' טפח במים וב"ה אף למעלה קאמרי דלא בעו שיקוע במים ומתניתא דיעקב קרחינאה ב"ש היא וכמה מתנייתא דאמרינן ב"ש היא וביציאות השבת נמי אמרינן מאן תנא שביתת כלים דאורייתא ב"ש היא ודקא תהי הרא"ש מדא"ר יודא קורה ד' מתרת בחורבה משמע ולא מיבעיא במים דבמים אקילו

טפי ולא קשיא קסבר ר"י היכא דשקעא טפח במים מים קילי דאע"ג דתלוי' היא ואיכא בקיעת דגים לא שמה בקיעה אבל חורבה בקיעת גדיים שמה בקיעה אבל היכא דלא שקעא במים מים חמירי דקאזיל דלי וקחציב בהדיא מיא דאידך גיסא:

ומתניתין דגזוזטרא לרש"י סייעתא לרבנן קשיא וכ"ת לרש"י נמי לרב יודא תיקשי מתני' כבר תרגמא הריטב"א א"ל ר"י מתני' רבנן היא דאמרי אפי' מתוך אוגנו אלא לרבנן קשיא הלכתא אהלכתא והרש"בא והריט"בא דקא מפלגי בין בור שבין ב' חצרות לגזוזטרא שעל הים אי משום דבור מרשות חברו קא ממלי אי משום דבור הוה מעיקרא דשותפות ממש וכן הרב בעל מ"א דאמר משום דהתם למעלה קאי מעלי ובבור בארעא קאי וממלי באלכסון אלא הא דאמרי הריא"פ והרמב"ם והרא"ש באמת המים העוברות בחצר דבעי מחיצה למעלה ומשוקעת במים טפח או למטה ונראית למעלה טפח קשיא מה בין אמת המים לגזוזטרא דאפי' לא נגעה במים שרי ובעינן מימר גזוזטרא מתחזי הכירא טפי דקעביד ד' או ג' מחיצות סביב הנקב או הגזוזטרא לשם מים. וכדפרישו בתוס' התם והיכא דאיכא הכירא רבא לא חיישינן לדלי ולערובי מיא כי היכי דלא חיישינן תותי טפח לתותי קורה:

הא דבעא ר' טבלא מרב מחיצה תלוי' מהו שתתיר בחורבה לא תיקשי מתני' היא המשלשל דפנות כו' דתיבעי לר' יוסי תיבעי לרבנן תיבעי לר' יוסי ע"כ לא קאמר אלא סוכה דמצות עשה אבל שבת דאיסור סקילה אימא לא או דלמא לרבנן נמי ע"כ לא קאמרי אלא בסוכה דאורייתא אבל מחיצה תלוי' היכא דמדרבנן הוא כגון דאיכא ג' מחיצות או פרוצה למבוי אימא לא א"נ אפי' בדאורייתא ע"כ ל"ק אלא סוכה דקיל ואתי לזלזולי בי' אבל שבת דאיסור סקילה היא ולא אתי לזלזולי בה אימא לא:

שמעינן משמעתין בור שבין שתי חצרות אין ממלאין אא"כ עשו לו מחיצה י"ט לרש"י והר"זה והרש"בא אפי' סמוך לשפתו לר"ח והריא"פ והרמב"ם או ט' למעלה וטפח משוקעת במים או ט' למטה במים וטפח למעלה ממים ולהרש"בא וה"ר יונתן מחיצה רחבה ד"ט נמי שרי ולהרמב"ן אסור דמתרגם לשמעתין משום פי תקרה וכן משמע מדר"ח והכי אזדא סוגיא דשמעתין וקולה ד"ט באמצע הבור שרי ואיכא למימר אפי' למעלה מאוגנו והרש"בא אמר בתוך אוגנו ואית לי' טעמא ותחת הקורה למימלי להדיא מדכולהי רבוותאי משמע דאסיר והכי מסתברא:

וקורה ד' מתרת אף בחורבה דפי תקרה יורד וסותם פחות מד' טפחים לאו תקרה היא ולא פי' יורד וסותם:

ר' יודא בשיטת ר' יוסי אמרה לרב יודא רשב"ג נמי מצי אמר כר' יוסי והיינו טעמי' משום דעריבי מיא וחמירי מיא מיבשה אלא ת"ק דאמר מתוך אוגנו אלמא לא חייש לעריבי מיא ולמעלה מאוגנו לא דהכירא לשם מים בעי ואי מתרת אפי' ביבשה לא בעינן הכירא לשם מים ולהרש"בא דאמר קורה ארבעה תוך אוגנו בעי אע"ג דקורה ד' אפי' בחורבה מתיר לאו משום דחייש לדלי דאזיל תותי קורה ומיא חמירי אלא קל הוא דאקילו בעיא להכי בעי הכירא לשם מים לת"ק נמי אימא כר' יוסי ס"ל ומשום דחיישינן לדלי בעי הכירא לשם מים אלא ר' יוחנן קאמר דר' יודא דשרי אף שלא לשם מים ודאי בשיטת ר' יוסי אמרה דאמר מתרת אף ביבשה:

ולא היא. דלמא לא היא לא קאמר אלא ולא היא דפשיטא ליה ודלא אשכחן לר' יודא דשרי חלא בדרבנן ליכא למישמע מיניה בדאורייתא ומדלא אשכחן לר' יוסי אלא בסוכה לא שמעינן שבת מנה אלא מודי ר' יודא בדאורייתא לרבנו דסוכה ומודי ר' יוסי בשבת:

ע"כ לא קאמר כו' מדמפלגינן בהכי ש"מ מדאורייתא מחיצה תלויה שמה מחיצה אף ביבשה אלא רבנן הוא דגזור ור"י סבר כי גזור רבנן היכא דצריך מחיצה מדאורייתא ואפי' בעשה גזור ביה דתלויה לא מהניא אבל היכא דמחיצה עצמה מדרבנן הוא דבעי לא גזור אתלויה דכגזירה לגזירה דמיא. ור' יוסי סבר סוכה דאיסור עשה הוא לא גזור ביה רבנן אפילו היכא דבעי מחיצה מדאורייתא אבל שבת דאיסור סקילה הוא והיכא דבעי מחיצה מדאורייתא גזור בי' אתלויה נגזור ביה נמי היכא דבעי מחיצה מדרבנן דאי לא הא לא קיימא הא מאן קאי ומכריז דמחיצה דהאי דאורייתא ודהאי דרבנן. ודכ"ע בשבת היכא דבעי מחיצה מדאורייתא גזור ביה אתלוי' דלא שמה מחיצה למר משום חומרי' דשבת למר משום חומרי' דאורייתא אבל אי מחיצה תלוי' מדאורייתא לא שמה מחיצה ליכא לאפלוגי בה בין איסור עשה לאיסור סקילה ובין דרבנן לדאורייתא דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון וכן אמר הריטב"א דמחיצה תלוי' דלא שמה מחיצה מדרבנן הוא והא דתניא ר' יוסי ברבי יודא אומר נעץ קנה ובראשו טרסקל וזרק ונח ע"ג חייב וחכמים פוטרין ואמרינן עלה בהזורק משום דמחיצה תלויה היא. כבר פירסה רש"י התם שאין טרסקל עמוקה יו"ד ומדת הקנה עולה לו בגבהו והקנה אינו רחב ד' וכו':

והשתא דאמרת מחיצה תלוי' מדאורייתא שמה מחיצה הזורק לתוכה חייב. ולא תימא עומדת בתוך יו"ד טפחים אפי' עומדת למעלה הרבה וזרק ונח בארץ כנגדה חייב מ"ט אמרינן גוד אחית מחיצתא אע"ג דכל יו"ד טפחים דהוי אויר רה"ר ליכא מחיצה למעלה מיו"ד באויר מקום פטור הוא דקאי מ"מ אמרינן גוד אחית. ממאי מדקסרי ר' יודא כותל שביניהם ואע"ג דמידליא טובא ובור עמוק טפי יו"ד מיו"ד עד דמטי למיא דהא ת"ק

מחיצה יו"ד מתוך אוגנו קאמר ולא מטי למיא ומיא נמי אע"ג דעמוק טובא כדאמרי ב"ש ט' טפחים למטה מן המים ולא מטי לארעא ואמרינן טעמא דר"י דלא בעי לשם מים משום דבכה"ג ביבמה נמי שרי אלמא אפי' בכה"ג מחיצה תלוי' הוא ומדאורייתא שמה מחיצה ועגלות של לוים דאמרינן בהזורק תחתיהן רה"ר התם במכוסה תחת חודי מחיצתן ולא אמרינן גוד אחית. ובמים אשכחן טובא כגון תוך אוגנו דהכא ולר' יודא טפת במים ואע"ג דאיכא טובא לארעא וגזוזטרא דתנן מחיצה יו"ד טפחים למעלה ואוקמא הריטב"א בגבוה למעלה מך' אמה וה"ה ביבשה מדאורייתא וצ"ת ומאן דלית ליה סוכה אחריתא אלא במחיצות גבוהות ג' מן הארץ מסתברא דלא סרי למיכל ומינם בביתי' אלא בהאי סוכה כיון דמדאורייתא סוכה כשרה היא ולא אמרו חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה למיכל קוץ לסוכה וכותל תלוי' שבין ב' חצרות לרבנן דלא סרו אפי' בדרבנן אין מערבין כלל לא אחד ולא שנים שנים לא דמדרבנן לא שמה מחיצה ואסרי אהדדי אחד לא דהא מדאורייתא שמה מחיצה ולא אתו רבנן ועבוד איפכא מדאורייתא ולקולא והרשב"א (עה"ק שער ג' סי' א') אמר נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל אפי' רחב ד' ואפי' פי טרסקל למטה כל שהטרסקל גבוה מן הקרקע ג' טפחים אינו נדון משום רה"י שאין אומרים גוד אחית במחיצה שהגדיים בוקעין בה שבקיעת הגדיים מבטלת את המחיצה בד"א במחיצה שביבשה אבל במחיצה שבים רואין כאלו המחיצות נמשכות ויורדות למטה וכו' ומשמע אפי' מחיצות גבוהות י"ט ביבשה לא ומשמע אפי' לזרוק לא דמדאוריית' לאו רה"י הוא לרבנן דר' יוסי ב"ר יודא ושמעתן לר' יודא ור' יוסי ואינהו ס"ל דמדאורייתא הויא מחיצה ורבנן הוא דגזור ולמר בדרבנן לא גזור ולמר באיסור עשה לא גזור אבל לרבנן דר' יוסי ב"ר יודא אפי' מדאורייתא לא הויא מחיצה ביבשה וכוותי' קמ"ל וכל הני מילי דאמרן להרשב"א ולמאי דקמ"ל כרבנן לא נ"מ מידי כיון דמחיצה תלוי' מדאורייתא לא שמה מחיצה הזורק לתוכה מ"מ פטור ואע"ג דלית לי' סוכה אחריתא האי לאו סוכה הוא וכותל תלוי' שבין שני חצירות מערבין א' אלא לר' יודא ור' יוסי איתא להא דאמרן הזורק לתוכה ולר' יודא איתי' להאי דסוכה ולר' יוסי איתי' להא דבין ב' חצירות להרשב"א קשיא מים אי מדאורייתא מחיצה תלוי' ביבשה לא שמה מחיצה ובמים שמה מחיצה האי קל הוא שהקילו חכמים במים הא מדאורייתא כך היא וכ"ת מדאורייתא במים נמי לאו שמה מחיצה והזורק לתוך המחיצה המשוקעת במים פטור ורבנן הוא דאקילו במים אע"ג דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תיקון במים שכל עצמן אינו אלא מדרבנן אקילו בהו רבנן. וכדאקיל בהו ר"ח בן עקביא אפילו היכי דבכה"ג ודאי לאו מחיצה דאורייתא הא אמר הרשב"א בד"א במחיצה שביבשה אבל במחיצה

שבים רואין כאלו המחיצות נמשכות ויורדות למטה ואע"פ שהדגים בוקעין בה אין זו בקיעה המעכבת מפני שאינה נכרת לפיכך ספינה שבים שברחבה ד' ובעמקה יו"ד אע"פ שאין ברוחב קרקעיתה ד' ולא בתוך ג' לקרקעיתה ד' ה"ה רה"י כאלו המחיצות העגולות נמשכות ויורדות משמע דרה"י דאורייתא היא בקיעת דגים אין זו בקיעה המעכבת וכן משמע בגזוזטרא דא"ד לשפוך אסור משום כחו דנפקי מרה"י לכרמלית וכן לאידך לישנא היינו דקמ"ל וצריך תירוץ וכן הא דשנינן אעגלות הלוים דתחתיהן רה"ר משום דמכסי חודי מ"ש מספינה ואפי' להרשב"א דאמר מדאורייתא לא אמרינן בתלוי' גוד אחית מ"מ לר' יודא ולר' יוסי קשיא ור"י בר' יודא נמי משמע דס"ל גוד אמית במחיצה יו"ד אפי' היכא דלא הדרן מחיצתם וצ"ת:

אמר רבה כו' דבתרויהו ליכא היכר מחיצה לשם מים ואע"ג דחקיקה דר"ח בן עקביא לשם מים מ"מ מחיצה דגזוזטרא הא לא עבידא לשם מים דגזוזטרא לתשמישתה הוא דעבידא וא"ל אביי ע"כ לא קאמר ר"י הכא אלא דביבשה כה"ג נמי הוי מחיצה דאמר גוד אחית וכדר' יוחנן אבל כוף וגוד דבכ"ע לא הויא מחיצתא ה"נ לא אקיל. וע"כ לא קאמר ר"ח בן עקביא מע"ג דליכא היכר תחינה לשם מים בעלמא נמי לא אמרינן הכי אלא בימה של טבריא דאקילו בה טפי אבל בשאר מימות אימא מחיצה לשם מים בעינן:

דף פז.

א"ל אביי דלמא ע"כ לא קאמר ר"י כו' האי ודלמא אע"ג דר"י כוף לא קאמר ומהי תיתי דסבר ר"י כוף ורבה נמי לא אמר אמרו דבר אחד אלא בהאי מילתא דתרויהו אמרו דלא בעיא לשם מים משום דאימא דכ"ע נמי אי לא הוי אצרכי מחיצה לשם מים הוי מודי לי' לחנני' דאמרינן כוף והא דלא ס"ל כוף משום דבעינן לשם מים ואי עביד גזוזטרא כולה לשם מים ה"נ דמהניא דאמרינן כוף ור"י הואיל ושמענו לו דלא בעי לשם מים בגזוזטרא עשוי' כבר נמי כר' חנניא בן עקביא ס"ל להכי אמר ודלמא בכוף גופה לא ס"ל כוותיה ואע"ג דבהדיא אמר רבי יוחנן לר"ח בן עקביא לא קאמר אלא בימה של טבריא מ"מ קאמר ודלמא דאימא ר"ח ב"ע לא התיר אלא בימה של טבריא משום דבשאר מימות לא אמרינן כוף אבל הא דלא בעי מחיצה לשם מים בשאר מימות נמי לא בעי דאי בשאר מימות בעי לשם מים תרתי לא הוה מקיל בימה של טבריא למימר כוף ולא לשם מים להכי קאמר ודלמא ובימה של טבריא אקיל תרתי כיון דלא בעי אלא הכירא בעלמא ורבה דאמר אמרו דבר אחד בלשם מים קאמר דתרויהו לא בעי ור"ח ב"ע משום כוף הוא דלא התיר אלא בימה של טבריא כדאמרן:

ורחבה ששה טפחים וב' משהוין ודאי מדאורייתא כל כי האי לאו מחיצתא היא דא"כ חדא מחיצתא אריכתא ליהוי רה"י וכן רה"ר מקורה בתקרה ד' אמות על ד' אמות לכוף יו"ד טפחים לכאן ולכאן וד' לריוח וליהוי רה"י אפי' היכא דליכא פי תקרה ר"מ ב"ע מקיל בימה של טבריא בהכירא בעלמא ובגזוזטרא דימה של טבריא היכא דתלונה תותי גזוזטרא סמוכה לכותל לא בעי חקיקה כלל אלא אי איכא בגזוזטרא כדי לכוף יו"ד בגובהה למעלה לתקרה ד' או ד' ע"י לבוד סגיא והיכא דפיבודא כי אסיתא וחלונה תותי גזוזטרא איבעיא לן כי אמר ר"ח ב"מ כוף בחלונה למעלה וממלא דרך החקק. אבל חלונה למטה כי כייפת ליה הא לית ליה חלון למימלי דמחיצה קא מפסקא או דלמא כאלו כייפת לי' אמרינן אבל כוף ממש מי קא כייפת ליה וכן מחיצה זקופה גבוה י"ט ורחוקה מכותל טובא ורחבה ב' אמות וד' טפחים מהו כוף ג' מחיצות אמרינן כוף ד' לא אמרינן או דלמא כוף ד' מחיצות נמי ואת"ל כוף ד' מחיצות לא אמרינן מחיצה זקופה גבוה יו"ד טפחים ואינה עומדת כנגד הכותל אלא בצדו רחבה י"ב טפחים כזה. א"נ ט' ומשהו וא"ו ועשהו וסמוכה תוך ג' לכותל מי אמרינן כוף ד' כנגדה וד' או טפח ומשהו בצדו האחר או דלמא כוף אמרינן כוף דכוף לא אמרינן דכנגדה הא ליכא מחיצה לכופה ותיפשוט דלא אמרינן כוף דכוף מדאצריך אביי בסמוכה לכותל ארכה ד' אמות כי היכי דלשתייר יו"ד טפחים ברוחב טפח ומשהו מהאי גיסא ויו"ד טפחים ברוחב טפח ומשהו מהאי גיסא דכי כייפת ליה הוה י"ט גובה ותסגי ארכה בו' טפחי' וב' משהוין ד"ט אורך לחלל וב"ט וב' משהויין לפותיא דדופן אמצעי ובהנך תרי גיסי לא ליכוף כלל אלא כוף לדופן אמצעי דהו"ל י"ט גובה וששה טפחים ושני משהוין רוחב והדר כייפת לדופן אמצעי טפח ומשהו להאי גיסא וטפח ומשהו להאי גיסא אלא לאו כיף דכוף לא אמרינן. וכ"ת הכא ליכא למימר כוף לאמצעי דטפח ומשהו דהני תרי גיסי לא שבקי למיכייפי' אלא דר"ח ב"ע הא דאמצעי מדתרי גיסי לא שבקן אהדדי אלא רואין כאלו חתך ביניהם ה"נ רואין כאלו חתך באמצעי תריץ התם כוף למטה והדר כוף לצדדים א אמרינן הכא דאידי ואידי לצדדין אימא אמרינן:

מתני': **מחיצה** פירש"י בתוך אגני' ע"פ רחבה רש"י לטעמיה דאמר בבור וליתא לדר"י אלא כדרב הונא אבל הריא"פ והרמב"ם דאמרי התם כדרב יודא ה"נ אמרי מחיצה משוקעת במים טפח וכן אמר הרא"ש ואמר הרמב"ם או ט' במים וטפח למעלה כדאמרי בבור:

גמרא: **שלא** היתה עמוקה יו"ד ורחבה ד'. לזעירי רבנן דאמרו לו מני רשב"ג דאי רבנן הא אמרי אפי' אין רחבה ד' כיון דרחבה ג' כרמלית היא א"נ אפי' תימא רבנן והתם תרתי

הואי בי' אינה עמוקה יו"ד ואינה רחבה ואפי' רחבה ד' הוי שרי משום דלא עמוקה יו"ד וכדבעינא מימר לר' מני דירושלמי דאסר רחבה ד' ואינה עמוקה יו"ד ושרי אינה רחבה ד' ועמוקה יו"ד.

לימא כתנאי אמרה לשמעתי' ואי בחורי כרמלית קמיפלגי דרבנן סברי ככרמלית דמי אפי' פחות מג' נמי לא:

באגפיה ולהחליף. ודכ"ע פחות מד' לאו כרמלית היא ודכ"ע מותר להחליף ובאגפיה קמיפלגי רשב"ג סבר פחות מד' בטיל ורבנן סברי לא בטיל פירש"י והויא רשותא באנפי נפשי', ולא ידענא מאי היא כיון דאין כרמלית פחותה מד' ותו הכא במבוי או בחצר קאי כדפירש רש"י ומקום שברה"י אינה אלא רה"י. והריטב"א פירשה כיון דתוך רה"י קיימי והם מוקפין מחיצות ס"ל לרבנן כל שיש בו ג' טפחים ויוצא מתורת לבוד ונפל לגבי רשות היחיד ואסור לטלטל מהם לכרמלית:

באגפיה ולהחליף סוגיא דשמעתין אזדא דכ"ע מקום שאין בו ד' מקום פטור הוא והנך אגפי' גופיה סרו לבני רה"י ולבני רה"ר לכתף עליהן כיון דלית בהו ד' אלא רבנן ורשב"ג בהחלפה קמיפלגי רבנן סברי פחות מג' שרי לאחלופי ג' אסור לאחלופי ורשב"ג סבר פחות מד' שרי לאחלופי ד' אסור דד' אינהו גופי' נמי אסורי ואי קשיא לך מכדי הנך אגפי' בחצר או במבוי קיימי מי מפיק להו מרה"י ומשוי להו רשותא אחריתי. תריץ אי בחצר או במבוי ה"נ והכא בעוברת בין החצרות ואי אית באנפי' ד' כרמלית הויין ואי לא מקום פטור הויין ואותבינן לרב דימי דאמר עקום שאין בו ד' אסור לאחלופי והא הכא לרשב"ג שרי ולרבנן נמי פחות מג' שרי ואיהו הוא דאמר מקום שאין בו ד' ל"ש אית בי' ג' ל"ש לית ביה ג' דאי לית בי' ג' שרי לאחלופי הול"ל מקום שהוא מג' ועד ד' ומדסתים וקאמר אין בו ד' אפי' אין בו ג' משמע מכל שהוא עד ד'. ומשנינן התם רשויות דאורייתא כו' דברשויות דאורייתא מ"מ אסור לאחלופי וברשויות דרבנן לרשב"ג מ"מ שרי ולרבנן בפחות מג' אקילו ביה ושרו ביה רבנן לאחלופי ורמינן דר' יוחנן דכותל שבין ב' חצרות דאתער עלי' ואזדא ר' יוחנן לטעמי' אלמא ברשויות דרבנן נמי אמר רב דימי כל שאין בו ד' ואפי' פחות מג' אסיר לאחלופי ואמרינן ההיא ואזדא ר"י לטעמי' זעירי אמרה וקסבר אפי' אין בו ד' אסור לאחלופי אפי' לרשב"ג והכא באמה גופה קמיפלגי אבל רב דימי דאמר לכ"ע אין כרמלית פחותה מד' מוקים באגפי' ולהחליף ולרבנן ברשיות דרבנן פחות מג' שרי להחליף ולרשב"ג אפי' פחות מד' ופחות מג' דהכא לא דמי למנעול דהמוצא תפילין דמנעול אפי' פחות מג' כג' דהכא דמי דהאי מנעול לא לאסקופה שייכא ולא למלון שייכא א"נ התם דאוקמינן במנעול דלית בי' ד' הא ג' אית ביה והשתא מקום

שאין בו ד' ואית בי' ג' דכ"ע אסור לאחלופי אפי' ברשויות דרבנן כרבנן דרשב"ג. כי פליגי בדלית בי' ג' לרב דימי ברשויות דרבנן לזעירי אסור ומנעול דכ"ע אסור:
וטעמי' דרבנן דבדאית ביה ג' אפי' ברשויות דרבנן אסור ובדלית בי' ג' שרי לא אתפרש לן אלא דסוגיין הכי אזדא ואית לן למימר נמי טעמא דידהו דהא כל פחות מג' כלבוד דמי וכסניף דידי' דמי כדאמרינן בעלמא הכא ברשויות דרבנן אמרינן כל דמשתמש בהדי' סניף דידי' הוא ובטיל לגבי' וכי משלשל לדלי מרה"י לאגפיה בטיל לגבי רה"י כאלו משתמש ברה"י גופיה דמי וכי הדר וממלי מאמה משתמש בהדי' אמה בטיל לגביה דאמה וכאלו משתמש באמה גופה דמי וכידן דמעיקרא משתמש ברה"י גופיה והדר משתמש בכרמלית גופה לא גזור בי' אבל ג' דנפיק מתורת לבוד לא שנא מעיקרא לא שנא השתא ברשות אחריתא קמשתמש גזור אטו משתמש להדיא וצריך תירוץ:

דף פז:

רב דאמר רשויות דרבנן חמירי ומקום פטור דביני'. אסור אפילו לכתף עליו הכא כזעירי מוקים לה להאי מתניתא:
ההיא זעירי אמרה וקשיא ומאי דופקי' דזעירי ורב דימי פליגי אהדדי הא תני' גבי מפתח ומייתי לה בהמוצא תפילין דרשויות דרבנן נמי אסרי לאחלופי ואימא היינו טעמי' דר' יוחנן דאמר אלו מעלין מכאן ואוכלין אבל להחליף מחצר זו לחצר זו לא קאמר ר' יוחנן משום דאיכא מתניתא דאסרה אפי' ברשויות דרבנן וניחא הריא"פ מתרץ לטעמיה והרז"ה מתרץ לטעמיה הריא"פ מתרץ לטעמיה קים לי' לתלמודא דמתניתא דהכא מתריצתא טפי ומתניתא דהתם וקים לי' דההיא דכותל שבין ב' חצירות זעירי אמרה וכדאמר הריטב"א אליבי' דהריא"פ דהכי קים להו דזעירי אמרה ולרב דימי ברשויות דרבנן מותר להחליף והרז"ה מתרץ לטעמיה סוגיין דהכא לא אסיק אדעתיה להא מתניתא דמפתח וסוגייא דהמוצא תפילין כרבינא דדחי לכולהי סוגייא דהכא וכוותי' קימ"ל היינו דאמר אביי התם אפי' ארשויות דרבנן ש"מ איתא לדרב דימי כרבינא והיינו דאמר לזעירי קשיא הא ולא משני זעירי דאמר כי האי תנא דמפתח:
ורב דימי (גופי') תנאי היא. ומ"מ לזעירי נמי הלכתא כר' שמעון בן גמליאל דר' יוחנן קאי כוותי' דאין כרמלית פחותה מד' ותנא דאמרו לו דקתני רחב ד' כוותי'.
ותיהוי כי תורי כרמלית פרישו רבוותאי דאזעירי קא פריך ולא ידענא אי הכי לימא הואיל וטרפי בתראי אלבי' דזעירי כוותי' קימ"ל והא ליכא למ"ד אלא אמתני' דתנן מפני שלא היה בה כשיעור ומתניתא קמייתא דתניא מפני שלא היתה עמוקה יו"ד ואסוגיין דאמרינן אילימא באמת המים ואלא הא דכי אתא רב דימי ואמרינן נמי ורב דימי תנאי

דלרב דימי שרי כרשב"ג ש"מ כל דלא רחבה ד' לאו כרמלית הוא בהא דכ"ע כזעירי ואמאי תהוי כי חורי כרמלית:

אין חורין לכרמלית אמרו הכי הלכתא ואפי' בסמוכה שרי ורב אשי נמי לאו לאפלוגי אתא אלא דמהא ליכא למשמע מינה ומסייע להו דבתורי רה"ר קיי"ל כרבא דלאו כרה"ר דמי ואמרינן בפ"ק דשבת בכרמלית דאקילו בה רבנן מקולי רה"י ומקולי רה"ר:

להריא"פ אמר הלכתא כרב דימי וכדאוקימנא אליביה דברשויות דרבנן שרי לאחלופי והכא באנפי' ולהחליף השתא באמה רחבה דא עמוקה יו"ד אי איכא באגפיה גי אין ממלאין הימנה לאגפיה כרבנן ולהרז"ה דאמר כרבינא והאי אוקימנא אידחייא לה לרבנן נמי אימא אגפיה עד ד' לא חשיבי כדאמרינן בכולהי דוכתי דפחות מד' לא חשיבי ושרי מאמה לאגפיה ובאמה שאין בה כשיעור ממלאין הימנה לאגפי' ולבית בכ"מ וכן אמר הרשב"א (עבודת הקדש שער ג' סי' ו') אין באמה כשיעור אפילו יש באגפיה שממנה ולכותל ד"ט משלשל דלי ודולה ומכניס לבית:

להריא"פ שרי לאחלופי ברשויות דרבנן כרב דימי וכי אוקימנא דבאגפיה להרז"ה אסור וכאוקימתא דרבינא קמי הרא"ש והרשב"א והריטב"א בשיטתיה דהרז"ה וכי איכא באמה כשיעור ובאגפיה ליכא כשיעור אין משלשלין לבית דרך אגפיה:

כגון דעביד לה ניפקה אפומה פירשה הרז"ה דהיינו חלונות דקתני וקס"ד חלונות של בתים וקאתי רבינא ואמר מאי בין החלונות חלונות שהמים עוברין בהם וקשיא לן אי הכי האי משלשל דלי ממלאין ממנו מיבעיא לי' כדתנן:

הרמב"ם אמר אמת המים העוברת בין החצירות וחלונות פתוחות אלי' אם אין בה כשיעור משלשלין דלי מן החלונות וממלאים ממנה בשבת בד"א כשאינה מופלגת מן הכותל ג' טפחים אבל הייתה מופלגת מן הכותל ג' טפחים אין ממלאין הימנה אלא א"כ היו פסין יוצאין מן הכותלים מכאן ומכאן שנמצא האמה כאלו היא עוברת בתוך החצר קסבר הרמב"ם ההיא דבין החלונות לאו בחצר או במבוי דא"כ מ"ש דקתני הכא בין החלונות ותו מאי אגפי' איכא בחצר ובמבוי כולה רה"י היא אלא הכא בעוברת בין החצירות וליכא מחיצה מפסקת כלל בין המים העוברין בין חצירות ובין המים שחוץ לחצירות שהמים הללו באין משם וקאמר אילימא באמה גופה בפחות מג' למר ובפחות מד' למר ומקום פטור הוא ולא חשיבא ואלא הא דרב דימי דפחות מד' מקום פטור הוא כרשב"ג אלא באגפי' ולהחליף ובאמה כשיעור עסקינן דהויא כרמלית וקסברי רבנן אגפי' דאית בהו ג' לאמה שייכי ולא לחצירות דמפסקי מחיצות והו"ל מקום לדליות האמה ואחמירו בה דליהוי ככרמלית אע"ג דלית בי' ד' אבל פחות מג' לאו עקום חשיב

ושרי לאחלופי לבתי החצירות וזעירי מוקים לה באמה גופה והוינן בה ותהוי כי חורי כרמלית אמתניתין ואמתניתא קמייתא דקתני מפני שלא היה בה כשיעור לא קשיא כיון דבחצר קעברי חורי חצר נינהו ולא חורי כרמלית ואע"ג דמחיצה דחצר לא מהני להיכא דאית בה כשיעור מ"מ היכא דלית בה כשיעור אהני דלא להוי חורי כרמלית דמחיצה דחצר מיהת הא קא מפסקא דלא משתמשי להדיא אהדדי אלא הך מתניתא הוא דקא קשיא לי' לזעירי דמוקים לה באמה גופה הואיל ולית בה כשיעור ואנן נמי אמרינן אילימא באמה גופה ואלא הא דכי אתא רב דימי ואמרינן נמי לזעירי ורב דימי תנאי היא ש"מ פשיטא לן היכא דלית בי' כשיעור דשרי לשלשולי ובהא דכ"ע אית להו דזעירי ואמאי תהוי כי חורי כרמלית ואע"ג דלית בה כשיעור ממקום דאית בי' כשיעור קאתי וכיון דמכרמלית קאתי וליכא מפסיק בינה לכרמלית חורי כרמלית היא אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין דאמרי אין חורין לכרמלית ובדרב אשי הרמב"ם מתני איפכא הנ"מ במופלגת הכא הא סמוכה א"נ מתני כאן במופלגת כאן בסמוכה כדאמר הרב בעל מגדל עוז דנוסחא ספרדי הכי הוא דאי הואי מיפלגא מכותלי החצירות אין ה"נ דחורי כרמלית היא הכא בסמוכה תוך ג' לכותל או סמוכה ממש לכותל ותו לא הוי חורי כרמלית אלא לחצר שייכא רבינא אמר כגון דעביד לה ניפקא אפומה ולא מתני הרמב"ם ואזדו רבנן לטעמייהו כו' אלא מתני כגון דעביד לה ניפקא אפומה ותו לא וקא מוקים רבינא אליבא דזעירי דעביד פסין לאמה מכאן ומכאן לכותלי החצר ושייכא לחצר טפי מלמים שמבחוץ ותו לא הויא להו חורין ואנן נמי אי הוה מוקמינן לה באמה גופה בכה"ג הוה מוקמינן לה והיינו דאמר הריא"פ הלכתא כרב דימי דברשיות דרבנן שרי אחלופי דרבינא לאו לאוקמה למתניתא בגוונא אחריתי קאי אלא לפרוקי הא דפשיטא לן למ"ד אין כרמלית פחותה מד' שרי ההא וכן לזעירי בפחות מג' למר ובפחות מד' למר ולא הו"ל חור כרמלית דאי מוקמינן באמה גופה מוקמינן בדעביד פסין ולית לן בהאי מתניתא אלא אי כרב דימי או כזעירי והלכתא כרב דימי דמייתי לי' בשבת סתמא ועוד דמיקל בדברי סופרים וקי"ל נמי בכל דוכתא כל פחות מד' מקום פטור ואע"ג דבין פס לפס קרוב לעשר אמות שרי הואיל וכפתח הוא אמרינן בתר חצר גרירא ולאו חור דאבוה היא והיינו דאמר הרמב"ם אמת המים העוברות בין החצירות כו' וליכא כותל מפסיק בינה ובין אביה בד"א כשאינה מופלגת מן הכותל ג"ט ולא הויא חור אביה אבל היתה מופלגת כו' חור אבי' היא ואין ממלאין הימנה אלא א"כ היו פסין יוצאין כו' שנמצא כאלו עוברות בתוך החצר דלא אמרינן בה חור אבי' היא ומקצת דברים אלו מדברי הרב בעל מגדל עוז יצאו ולישנא דהרמב"ם אזדא שפיר ומ"מ צריך תירוץ:

שמעינן אמת המים העוברת בחצר אין ממלאין הימנה אלא א"כ עשו לו מחיצה בכניסה וביציאה בכניסה ולא ביציאה ביציאה ולא בכניסה לאו כלום לרש"י ודקמו בשיטתי' ואמרו בבור כר' הונא ה"נ בתוך אוגני' שפיר דעי להריא"פ והרמב"ם ודקמו בשיטתייהו טפח משוקע במים בעינן או ט' במים וטפח למעלה בד"א בעמוקה יו"ד ורחבה ד' פחות מיכן ה"ה כחצר ואפי' סמוכה למקום הרחב אין חורין לכרמלית ולהרמב"ם אם יש בה יותר מיו"ד אמות אפי' אין בעומקה יו"ד הויא חדא באבוה והוי כרמלית וכדאמרן בפ"ק בלשון ים בד"א שהמים נכנסין ויוצאין דרך נקבים שרחבן ג' טפחים אבל אין ברוחב הנקבים ג"ט או עשה לה פסין מכאן ומכאן ואין בין פס לפס ג"ט אין צריך כלום אין בה כשיעור ממלאין הימנה לחצר ולבתים ואין צ"ל לאגפיה ואפי' רחוקה הרבה מבתים ים בה כשיעור ולה אגפים פחות מג"ט לכותל הבית להריא"פ מותר למלאות הימנה ולהכניסו לבית דרך האגפים וכל רשויות דרבנן מותר להחליף לרבנן דפליגי' עלי' אסור למלאות הימנה ולבית דרך האגפים וכל רשויות דרבנן אסור להחליף כרשויות דאורייתא אבל ממנה לאגפים מותר יש לה אגפים ב"ט להריא"פ אסור למנחות הימנה לאגפים דאגפי רה"י הן ולרבנן דפליגי עלי' איכא למימר דשרי עד דאיכא באגפים ד"ט ולהרמב"ם אגפים דחצר רה"י כחצר ובעוברת בין החצירות אגפים ג"ט כרמלית פחות מג' מקום פטור ובאין באמה כשיעור לא שרי הימנה ולחצר אלא בסמוכה לכותל בפחות מג' או בדעביד לה פסין יוצאין מן הכתלים מכאן ומכאן ואפי' יש בין הפסין. קרוב לעשר וכדאמרן וקשיא אמאי לא מייתי הא דאגפים וביש באמה כשיעור ואי שרו לאחלופי וש"מ קסבר הרמב"ם יש חורין לכרמלית א"נ בשאר חורין מודי וחורין דהכא חמירי דכולה חדא וליכא מפסיק ביני':

הא דאמרינן באמת המים עמוקה יו"ד הוי כרמלית לרב הונא דאמר בספינה ומייתי לי' בהזורק דמים עמיקי יו"ד הו"ל מקום פטור דכרמלית מארעא משחינן התם למעלה מיו"ד טובא הכא דאזיל דלי לתוך יו"ד והיכא דטובא למעלה מיו"ד לדידי' ל"צ כלום דהתם נמי בזיז כ"ש שרי ולא תהא זיז כ"ש גדולה מכותל שביניהן מיהא כבר אמר הלכתא כרב חסדא דכרמלית משפת מיא משחינן:

מתני': **פירשוה** הרמב"ם והרשב"א והריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' למעלה מחוברת תחת הגזוזטרא שרואין כאלו יורדת עד המים ולמטה במים ורואין כאלו עולה עד הגזוזטרא ורש"י פירשה למטה מחוברת לגזוזטרא מתחתי' מכלל דלמעלה למעלה מן הגזוזטרא ואמר הריטב"א והקשו עליו בתוס' הא למעלה מן הגזוזטרא לא מינכרא לשם מים אלא לאשתמושי בחללה ודכ"ע לבר מר' יודא מחיצות ניכרות לשם מים בעינן

ותירצו דהכא כיון שהמחיצות סביב הנקב הא איכא הכירא דלשם מים עבידי ובתוס' דקמן נמי סביב הנקב כתוב ומדבריהן למדנו דרש"י נמי דשרי אפי' למעלה מן הגזוזטרא עד כאן לא קאמר אלא במחיצות סביב לנקב דמינכרא לשם מים הא למעלה סביב לגזוזטרא לא דהא לא מינכרא דלשם מים עבידי דלמא לאשתמושי בחללה עבידא והא דאמר רש"י כל סביבותיו או סביב הנקב האי כל סביבותיו אלמטה קאי אבל למעלה סביב הנקב אין סביב הגזוזטרא לא וקשיא הא דהרב בעל הטורים והרב בעל ש"ע דאמרי כל סביבה או סביב הנקב ואמרו ואין חילוק בין אם יעשנה מלמטה מחוברת לה בין אם יעשנה על גבה משמע אפי' על גבה כל סביבה נמי והא ליכא למ"ד ומסתברא דבכה"ג אסור דהא ליכא למאן דשרי ע"ג אלא רש"י ותרגמוה רבנן דתוס' אליבי' בסביב הנקב:

ולמאי דאמרן בשמעתא דבור שבין ב' חצירות דהיכי דמיכסי פודי' לא אמרינן גוד אחית כתחתיהן דעגלות הלוים למעלה בסביב הנקב נמי לא אמרן אלא דלא מיכסי חודי' אבל מכסי חודי' לא:

ובתוספתא שלהי פ"ו תניא גזוזטרא כו' אלא א"כ עשו לה מחיצה גבוהה י"ט למטה מן המים אע"פ שהמים צפין על גביו אין בכך כלום ר"מ אומר אף מלמעלה ולא אשכחן לרבנן קשישאי דלימרו הכי ואימא לא מתנו הכי:

הא דרב חסדא ורבה ב"ר הונא דספינה דאמרי עושה מקום ד' אמר הריטב"א דאיכא לאוקמא בלמטה מך' דפי תקרה יורד וסותם ולטעמי' אזיל דאוקים למתני' בלמעלה מך' אהא דר"י ור"ח בן עקביא אמרו דבר אחד ואנן אייתינן מלתי' אהא דקורה ד' מתרת בחורבה ולרבותינו בעלי התוס' נמי איכא לאוקמא ההיא דספינה בדאיכא פי תקרה דהא מתני' אוקמוה בדעבידא כי אורזילא או פגומה:

גמרא: **דלא** כחנניא

בתוס' אע"ג כו' ואיכא למימר נמי דר' יוחנן לפרוקי קושיין קאתי ואמר משום ר' יוסי ב"ז לא התיר כו' ובהאי ממילא איפרקא דמתני' בשאר מימות ולא קאמר אפי' תימא ר"ח ב"ע דמשום ר' יוסי בן זימרא אמרה ור' יוסי אדר"ח ב"ע ולא לפרוקי מתני' אלא רבנן דתוס' קשיא להו מדקאמר מתני' דלא כחנניא ולא קאמר לימא מתני' דלא כחנניא:

מתני': דלא כחנניא ב"ע פירשוה רבותינו בעלי התוס' אע"ג דחנניא לא קאמר אלא בימה של טבריא מ"מ מתניתין מדלא מפלגא בכל מימות קאמרה ודחיקא מלתא דגדולה מזו אמרינן ומוקמינן מתניתא בגווני דחיקי לאוקמא אליבא דכ"ע ולא מיבעיא הכא למימר דבימה של טברי' לא קמיירי כיון דמקיפות אותה אלא הא מתניתא דקא פסיק ותני חנניא ב"ע אומר בגזוזטרא שיש בה ד' אמות על ד"א חוקק בה כו' וממלא לאו בימה

של טבריא לחודי' קאמר דלא לשתמיט תנא למימר גזוזטרא שלמעלה בימה של טבריא אלא חנניא בכל מימות קאמר ור' יוסי בן זימרא קאמר אע"ג דלהלכה אורי הלכתא הכי לא התיר למעשה אלא בימה של טבריא וכדתני אידך ג' דברים התיר לאנשי טבריא ואמרינן מתניתין דלא כהלכתא דר"ח ב"ע וא"ר יוחנן אל ר' חנניא עצמו לא עשה מעשה כמותו ולא התיר אלא בימה של טבריא ואביי דדחי לדרבה משום דלא עביד עובדא כוותי' דחי ורבה נמי משום דאורי להלכה קאמר אמרו דבר אחד א"נ דבלשם מים קסבר אפי' למעשה כדאמרן התם ואבע"א ר' יוסי בן זימרא פליג אתנא דברייתא דאמר ר"ח ב"ע בכל מימות קאמר ור' יוסי סבר לא אמר ר"ח אלא בימה של טבריא:

דף פח.

מתקיף להרב שיזבי הא דמדמי לה רב שיזבי לעוקה בעי נגר ובר נגר לחברינהו מי דמי התם איכא עוקה מחזקת סאתים שעשוי להסתפק וכי איכא עוקה מחזקת סאתים שרו רבנן אע"ג דאימלי מערב שבת משום דלא שכיחא או משום דתימא הכא ליכא עוקה ואי רב שיזבי לא ס"ל תיימי וקסבר כיון דאימלי כמאן דליכא עוקה דמי א"כ עוקה ל"ל הא לא דמיא אלא לחצר בימות הגשמים דאמרינן למאי ניחוש אי משום קלקול חצרו הא מקלקלא וקיימא ואי משום שמא יאמרו צינור של פלוני מקלח מים סתם צינורות מקלחין והכא נמי ליכא קלקול ובלא"ה מקלח מים ובעינן מימר רב שיזבי נמי הכי קאמר ולהרמב"ם דאמר בימות הגשמים נמי צריך עוקה אלא דבימות החמה עוקה מחזקת סאתים נותנין לו סאתים ותו לא אינה מחזקת סאתים אין נותנין לו כל עיקר וביה"ג מחזקת סאתים נותנין אפי' כור וכוריים פחות מיכן נותנין לו כדי מדתו קאמר רב שיזבי וכי מה בין זה לעוק' ביה"ג מכדי ימות הגשמי' מ"ט אקילו בי' רבנן משום דליכ' לא קלקול חצרו ולא גזיר' שמא יאמרו צינור של פ' מקלח מים ועוקה דאצרכו' רבנן משום לתא דימות החמה דאי לא עביד עוקה בימות הגשמים בימות החמה נמי לא עביד והיכא דעביד שרי אפי' כור וכוריים ולא גזור דלמא אתי למישפך נמי בימות החמה כור וכירים דאטפי מסאתים לא עבוד בה רבנן סיג דטפי מסאתים לא שכיחא דאדם עשוי להסתפק סאתים בכל יום וכן לא גזור אעוקה סאה דאפי' סאה לא לישפוך דלמא אתי למיעבד נמי עוקה סאה בימות החמה משום דעשוי להסתפק סאתים לא עביד עוקה סאה דלא מצי שפיך סאתים והכא דל"ש בימות החמה ל"ש בימות הגשמים ליכא לא קלקול ולא גזירה שמא יאמרו לא בעינן מידי א"ל התם תיימי דאפי' בימות הגשמים תיימי וכדאמר רבא התם אדם רוצה שיבלעו במקומן וכיון דתיימי אקילו בה בימות הגשמים הכא לא תיימי כלל וכמאן דשפיך להדיא דמי. ולהרש"בא והרא"ש דאמרי בימות הגשמים

לא צריך עוקה כלל קאמר רב שיזבי וכי מה בין זה לעוקה דאמרו בימות הגשמים לא צריכא עוקה משום דליכא למיחש לה וה"נ הא ליכא למיחש וללישנא בתרא קאמר קמ"ל אע"ג דלא חתימי כלל וע"כ נפקי כיון דלא קפיד דליפקי שפיר דמי והיינו דקשיא להו לרבותינו דאפי' ללישנא בתרא עד כאן לא קשרי הכא אלא משום דדמי לחצר בימות הגשמים דליכא למיחש למידי ולא קפיד עלי' דליפוק הא ניחא לי' דליפוק לא והרי ספינה דניחא לי' ושרי והיינו דאיכא מרבותי' דהריט"בא דאמרי ספינה כלישנא בתרא וקאמר קמ"ל דאפי' קפיד שרי משום דכחו בכרמלית לא גזור והריט"בא לא ניחא לי' בהא דא"כ פרושי הוה מפרש לה משום דכחו בכרמלית לא גזרו כדפריש בפרק חבית אלא כדאמור בתוספות:

וש"מ מדרבותינו דאפי' סמוך לרקק מים שברה"ר וכחו ברה"ר הוא כיון דלא קפיד עלי' דליפקי שפיר דמי. ולהרש"בא (עה"ק שער ג' סי' ו') דאמר דאיכא דאמרי לא אקילו בכרמלית אלא בספינה ששופך בדופנה משום דליכא למיחש לקלקול ספינה אבל בחצר חיישינן שמא יוציא וישפוך ביד מחצר לכרמלית ולא ישפוך בחצר שלא תתקלקל חצרו איכא למימר ספינה כלישנא בתרא והכא דלא שרינן אלא משום דלא קפיד משום דאי הוה קפיד חיישינן דלמא אתי לשפוכי להדיא ונר"הי לכרמלית אבל ספינה אע"ג דניחא לי' דליפקו לימא לא אתי למישפך להדיא דליכא קלקול והשתא סמוך לרקק שבר"הר אה"נ דאסור מיהא הרש"בא סבר דכחו בכרמלית לא גזרו כלל וחצר הסמוכה לכרמלית ל"צ עוקה וכן ביב לכ"ע וכן אמר הרמב"ם. והשתא הכא דלא אמרינן משום כחו בכרמלית ומשמע משום דלא קפיד דליפקו הוא דשרי אפי' בסמוך לר"הר נמי כדאמרו רבותינו בעלי התוס' והריט"בא ובכחו בכרמלית פליגי בה רבנן כדבעינא למימר ואיכא למימר נמי כרבותי' דהריט"בא דק"מל משום דכרמלית היא. הלכך הא דסמוך לרקק שברשות הרבים צריך תלמיד:

רב שיזבי דמדמי לעוקא קסבר עוקא דאימלי מאתמול דשרי אע"ג דשפיך מיא לחוץ טעמא מאי משום דכי שפיך לעוקא דתקינו רבנן ומעוקא אזדי לחוץ אית לי' הכירא דבחצר גופה לא שפיך אלא להיכא דתקינו לי' רבנן ה"נ כיון דתקינו רבנן הוי מחיצה למלאות ואע"ג דאזיל דלי ועריבי מיא קל הוא דאקילו רבנן במיא דהוי כאלו מחיצה קא מפסקא בין מיא למיא כדאמרינן בשמעתא דבור שבין ב' חצרות בלישפוך נמי הו"ל כאלו מחיצה קא מפסקא ואע"ג דאזדי מיא דרך המחיצה כיון דהאי לגו מחיצה דתקינו רבנן קא שפיך ומגו מחיצה דרבנן אזדי לחוץ לאינך מיא אית לי' הכירא:

וכן שתי גזוזטראות כו' פרישן לה בשמעתא דאנשי חצר ומרפסת:

יש גזל בשבת. פירש רש"י קס"ד מותר לגזול בשבת הואיל וסתם חורבה אין הבעלים משתמשין בה כל כך קני לה האי בגזילתו. פשיטא מקום המיוחד לבעליו דקביעי תשמישתי' לא מצי חברי' למיסר עלי' דהיינו שתי חצרות ופתח אחד ביניהן דקא משתמסי חדא בדחברתה ולא אסרה חורבה דלא משתמסי בה בעלי' כלל הו"ל כמאן דהוה דמאן דדייר סמוך לה ומשתמש בה. כדאמרי הר"י והרא"ש בב' בתים וג' חורבות אע"ג דאית להו בעלים לחורבות הואיל ולא דיירי ולא משתמשי בה אינהו אסרי אהדדי כמאן דהוה דדידהו. חורבה דמשתמשי בה בעלים וסמכיא. להאי דדייר בבית סמוך לה ומשתמש בה בחול קא אמרי ר"ח ורב אושיעא יש דין גזל בשבת ולא אסר וגזוזטראות דאותיב רבה אשמעתי' דאי אין דין גזל בשבת ניחא צריך אתה לומר דלא הוי תשמיש המיוחד לבעלי' כביתו וחצרו דלא אסר חברי' עלי' אע"ג דאית לי' פתחא והאי מותר להשתמש דאמר רש"י לאו מותר ממש דאי נמי אין דין גזל בשבת הא בעה"ב אסיר עלי' ולא מיבעיא לרש"י דס"ל ליתנהו לבעלים אסרו לחורבה גופה ואפי' להר"י הכא בדאיתנהו לבעלים ומשתמשי בה קצת דודאי אסרי וכדאותיב רבה דאי אין דין גזל ניחא מתני' דאסרי אהדדי. אלא האי מיתר להשתמש מביתו מדין גזל מותר ואסרי אהדדי והאי אסור משום גזילה ולא אסרי:

מתני': **שמבחוץ** צריך לקמור. פירוש רש"י שיפלו מידו למקום פטור אסברה לן הריטב"א וכן אמר משמי' דהראב"ד והרמב"ם אמר שלא תראה ברה"ר וכן אמר הרשב"א וכן אמר הריטב"א משמי' דהרשב"ם דקמירה דעוקה ודביב משום חשדא:

ר' אליעזר בן יעקב אומר ביב כו':

אוש כ"ע עלי' דהרשב"ם מהא דשמעתין והרשב"ם אמר לך ההיא ר' זירא אמרה ורבה פליג עלי' וקסבר בביב דכ"ע דלא בעי ראוי לזלף והכא היינו טעמא דרבנן שמא יאמרו צינורו של פלוני מקלח מים וראב"י סבר הואיל ורחוק ד' אמות מימר אמרי הני מיא לאו מחצר נפקי ורבא קאי כוותי' דרבה וכדבעינא למימר קמן והשתא להרשב"ם נמי סילון של עץ אסור נהי דחשדא ליכא כחו בר"הר איכא והא משום דתיימי מיא הוא דשרי כרש"י אלא הכא דאיכא נמי גזירה דחשדא אהא קאמר ראב"י דקמור ד' אמות בר"הר מהני ורבנן אסרי משום חשדא:

להרשב"ם עד כאן לא קאמר ראב"י אלא בביב קמור ד"א בר"הר דפי הביב דלצד ר"הר רחיקא ד"א מחצר אבל פי הביב דלצד ר"הר קרוב לחצר אפי' ביב מאה אמה בחצר או בגג דתימו מיא לא וקשיא הא דקאמרי רבנן אפי' גג או חצר מאה אמה. הא בהא לא פליג ראב"י אלא בחוץ לגג וחצר ד"א הוא דפליג כיון דרחוק מגג וחצר ובעינן דחוקי

דהאי אפי' דאמרי רבנן לאו אדראב"י קאמרי אלא לאשמעינן דאפי' תיימו מיא בחצר או בגג אסיר ורבנן מלתא באפי נפשי' הוא דאמרי אלא רבי הוא דתנא למלתי' אדראב"י ולמימר דרבנן אסרי על פי הביב ולא שאני להו בין רחוק לקרוב ואפי' רחוק מחצר אסרי וכוותי' דרש"י מסתברא וראב"י בפיו סמוך לחצר נמי פליג וד"א בר"הר רבותא קמ"ל דאפי' כולה ביב ברשות הרבים שרי ורבנן רבותא קמ"ל אפילו מאה אמה בחצר אסיר:

הא דאמרי לרש"י סילון של עץ אסור דלא מיבלעי ואלא הא דתניא אחת לי עריבה ללישנא קמא דרבה בר רב הונא בגזוזטרא דעוקא משום דתיימי מיא. הכא בעריבה של חרס וללישנא בתרא אימא עוקא לא צריך תיימי ואפי' של עץ ולמאי דפרישן אנן התם אחצר דימות הגשמים קאי אבל עוקא אף על גב דלא תיימי השתא תיימי לאחר זמן. א"נ מינח ניחי הני מיא בעוקא:

לא ישפוך על פי הביב. פירש רש"י שמא יאמרו צינורו של פלוני מקלח מים:

והיינו דרבא דשמעתין. והריט"בא אמר לא התירו אלא ברשות הראוי לזילוף כו' והיינו דר' זירא דשמעתין וכן פירש רש"י התם וכדבעינא למימר התם. ואמר הריט"בא אבל שופך היא חוץ לב"ב והן יורדין לביב דהשתא נראה כמזלף:

ולהריט"בא שופך חוץ לביב דשרו רבנן לא שרו אלא בחצר ד"א על ד"א דחזי לזילוף אבל אין בה ד"א על ד"א לא ולא אשכחן מאן דליבעי הכי אלא כיון דשפיך לבר מביב ובביב איכא ד"א דתיימי תו לא צריך ואפי' למאן דבעי זילוף הנ"מ כי נפקי מחצר לר"הר אבל מחצר לביב ומביב לר"הר לא:

וכן שתי דיוטאות פירשה הראב"ד לענין צירוף ד"א כדאמר הריט"בא משמי' וכדאמר ה"ר יונתן והרשב"א (עה"ק שער ג' סי' ו'). ומקצתן עשו עוקא מלתא באפי נפשה היא:

גמרא: בד' אמות אדם רוצה לזלפן פירש"י וכיון דרוצה לזלפן א"נ שפי לא מתקיימא מחשבתי'. וכן פירש"י אמתני' בביב וא"נ לא תיימי דיש בו מים מבע"י כיון דרוב ימות השנה עשוין לבלע ה"נ לאו להכי איכוון ולא נתקיימה מחשבתו וכן פירש"י אהא דלשפוך דהיינו טעמא דעוקה שנתמלאה דאיכוון דלתיימי. וקשיא היכי דאיכא מיא בחצר וכבר איזלפא או בביב או בעוקה ולא תיימי הא לא שפיך אלא דליפקי ואיקיימא מחשבתי' אלא כהריט"בא דאמר כיון דאורחי' לזלף ושפיכה לא שכיחא ולא גזור בי'. וכן אמרי הרשב"א והריטב"א אהא דאדם עשוי להסתפק סאתים בכל יום לפי שאינו רגיל להסתפק יותר מסאתים מים ביום ולמה שאינו מצוי ורגיל לא חששו. והיינו דתקנתא דעוקה לא עבוד רבנן אלא אשפיכה דאורחי' ותדירא וכל דלא תדירא לא עבוד בה רבנן תקנתא ולא גזור בה. והכא לא תדירא דליהוי בה מיא ואהא לא גזור. ואי קשיא חצר

דדיירי בה טובא מאי איכא למימר. תריץ הא כולהי בהדי הדדי לא עבידי דשפכי וכי שפיך חד מקמי שפיך אידך תיימי מיא ואידך זלופי הוא דקא מזלף:

דף פח:

פחות מי' שופכן פירשה הריטב"א שהרי אינה ראויה לזילוף שאינה ראויה לתשמיש של כבוד ואינה מזלפה אלא שופכן במקום שיצאו לחוץ כדי שלא יטנפו חצרו וכו' ע"כ. דאע"ג דלא חש לזלפה לקלקולה לא חייש.

לרש"י הכא טעמא דאי שרינן כחו היכא דאיכוון לכך אתי למשרי זריקה בהדיא לר"הר ומדהרשב"א (עבוה"ק שם) משמע דהכא כל היכא דאיכוון חיישינן הואיל וחס על חצרו דלא לתקלקל וליפקי מיא אתי לאפוקי למיא להדיא לר"הר כי היכי דלא לתקלקל חצרו:

אריך וקטין איכא בינייהו. לרבה כיון דלא חשיבא לא מזלף לה וקשיא נהי דלא חשיבא לזלפה שיעורא דזילוף מיהא איכא ולא מקלקלה ותיהוי כימות הגשמים דשרינן משום דמקלקלה וקיימא ולא חס לקלקול חצרו הכא נמי הא לא חש כיון דבהכי לא מקלקלא אדרבה זילופא הא איזלפא וניחא כיון דלא חש לזלפה לא ניחא לי' בסינופא אפי' פורתא אפי' היכא דאיזלפא בהו א"נ בימות הגשמים דליכא קלקול כלל לא אחמור בה רבנן הכא דאיכא קלקול בטפי מסאתים לא שרו אלא בדאיכא תיקון ביה סאתים כגון דחזיא לזילוף ואיהו ניחא לי' בזילופא א"נ בימות הגשמים כולהי חצרות שרו הכא דפחיתי מד' ודאי אסירי. ד' דשרו לא שרו אל' ד' על ד' דניחא לי' בזילופא. ולמאי דבעינן למימר קמן דטעמא דרבה דלא סמכינן אתיימי זימנין דלא תיימי ולא שרי אלא בדניחא לי' לזלפא דאי לא תיימי האידנא ניחא לי' דליזליף אבל אריך וקטן לא ניחא לי' דליזלוף ולקלקל האידנא אבל בימות הגשמים לא קפיד כלל אקלקול:

הא מני רבנן היא. ובין לרבה בין לר' זירא ראב"י ורבנן בהא קמיפלגי רבנן סברי זילוף בעינן וביב דלא חזי לזילוף אסור אלא שופך לגג והן יורדין לביב דהו"ל כח כחו וחצר אי איכא ד"א על ד"א דחזי לזילוף שרי אבל אריך וקטין לא וראב"י סבר תיימי אע"ג דלא חזי וביב נמי ד"א על ד"א תיימי וכן חצר דאריך וקטין שפיר דמי וכי פליגי רבה ור' זירא באוקימתא דמתניתין הוא דקמיפלגי מר מוקים לה כרבנן ופחותה מד"א בין מד"א באורך בין מד"א ברוחב קאמר ומר דייק פחותה דמשיעורא משמע ומוקים לכולה מתניתין כראב"י וחסורא מחסרא. והיינו דהרא"ש והרשב"א ס"ל הלכה כראב"י דמשנת ראב"י קב ונקי ואריך וקטין לא צריך עוקא וביב ד"א על ד"א שרי לשפוך על פי' והרמב"ם ס"ל הלכה כרבנן חדא מדאמרינן מאי דחוקי' דר' זירא לאוקמה למתניתין כראב"י והרא"ש והרשב"א אמרי לך כדאמר הריטב"א מאי דמוקי' למימר חסורי מחסרא. ועוד

מדאביי ורבא בהא דבימות הגשמים קא שקלי טרי אליבא דרבנן ש"מ הלכתא כוותי' ומתניתא דבד"א רבנן היא להרמב"ם דמוקים לה אביב וכיון דכרבנן ס"ל ביב אסור וחצר ארוך וקטן נמי בעיא עוקא. ואנן בהאי סוגיא כעוירא דממשש בקבלא ולא ידע אורחא. אמרת דראב"י ורבנן בזילוף קמיפלגי וטעמי' דרבנן משום דבעי זילוף וביב לאו בר זילוף והדר אמרת טעמי' דרבנן גזירה שמא יאמרו צינורות של פלוני מקלח מים דקאמר לי' רבא לאביי. ורש"י נמי פריש במתני' משום גזירה שמא יאמרו והכא פריש משום זילוף ובשמעתין פריש משום שמא יאמרו והריטב"א פריש במתני' והכא משום זילוף ובשמעתין בהא דא"ל רבא לאביי פריש משום שמא יאמרו. ותו אביי דאמר לי' לרבא והרי שופכין מאי קסבר ומאי אהדר לי' רבא. וחזינן אנן דהא בהא תליא מאן דאמר משום זילוף אבל אתיימי לא סמכינן ולא שפיך להו דלתיימי בחצרו דזימנין דלא תיימו וניחא לי' דליפקו מיא לרה"ר דלא לתקלקל אברי' ואתעבידא מחשבתי' אלא זילוף איכוון דליזלוף חצרי' ואע"ג דלא תיימי האידנא ניחא לי' דליקו הכא פורתא וליזלוף וכי לא איזלפא ונפקי לרה"ר לא ניחא לי' ולא אתעבידא מחשבתי'. והיינו טעמא דאריך וקטין דלא דהתם לא ניחא לי' בזילוף וניחא לי' דליפקו. והיינו טעמא דביב חדא דניחא לי' דליפקי מביב ועוד אע"ג דביב לא חיישׁ כולי האי לקלקול אי קיימי קצת בביב מ"מ כיון דלא סמכינן אתיימי משום דזימנין דלא תיימי ה"נ חיישינן זימנין דלא תיימי ונפקי לרה"ר ואמרי צינורו של פלוני מקלח מים. ומ"ד משום תיימי סבר סמכינן אתיימי ואיהו נמי שפיך אדעתא דלתיימי בחצרו ולתיימי בביב ולא גזרינן בביב שמא יאמרו דסמכינן עלה דתיימי ולא נפקי לרה"ר וכי אתרמו דנפקי אהא לא גזור רבנן והיינו דקמיפלגי ראב"י ורבנן ומוקים לה רבה למתני' כרבנן ור' זירא מוקים לה כראב"י ואביי סבור הוה למימר בהא קמיפליגי מ"ד משום זילוף סבר ניחא לי' דלא ליפקי בעינן אבל תיימו דלא איכפת לי' אי תיימי הכא אי נפקי לרה"ר לא והיינו טעמא דאריך וקטין והיינו טעמא דביב כיון דלאו בני זילוף נינהי ולא קפיד הכי והכי אסור וראב"י סבר כיון דלא קפיד דליפקי לרה"ר שרי וכיון דתיימי לא קפיד והיינו דא"ל לרבא ימות הגשמים דאמרת משום דאדם רוצה שיבלעו מים במקומן כיון דמקלקלא וקיימא והרי שופכין לרבנן דאדם רוצה שיבלעו וקתני לא ישפוך אלא לאו לרבנן ניחא לי' דלא ליפקו בעינן והכא לא קפיד הכי והכי והוה מצי לאוקמא מתני' כראב"י אלא ניחא לי' לאוקמא אפילו לרבנן ולמאן דמוקים למתניתא אביב על כרחך רבנן היא וליכא למימר אפילו תימא ראב"י וה"ק בד"א דבעי ד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים אע"ג דליכא ד"א שופך ושונה דבד"א אדקתני בהדיא משמע ולא אדיוקא ואהדר ני' רבא לרבנן נמי היכא דלא קפיד

הכי והכי שרי וביב בימות החמה היינו טעמא גזירה שמא יאמרו משום דלא סמכינן אתיימי וחיישינן להיכא דנפקי מיא וכדאמרן ואבע"א ההיא ר' זירא קאמר לה ורבה ור' זירא לאו באוקימתא דמתני' לחוד הוא דקא מיפלגי דא"כ האי רבה אמר בד"א אדם רוצה לזלפן ור' זירא אמר ד' אמות תיימי הא מר אית לי' דמר דכ"ע ראב"י ורבנן קמיפלגי בהא דרבנן כרבה וראב"י כר' זיר' ולא הו"ל לאפלוגי אלא מתני' כמאן אי כרבנן אי כראב"י ולא למימר מר האי טעמא ומר האי טעמא ואי בהלכתא פליגי דמר סבר האי טעמא הלכתא ומר סבר האי טעמא הלכתא הו"ל למר למימר הלכתא כרבנן ולמר הלכתא כראב"י אלא רבה ור' זירא בהא קמיפלגי דרבה סבר דכ"ע בחצר בעינן זילוף כדתניא חצר שאין בה ד' אמות כו' וד"ה היא אבל אתימי לא סמכינן דאי לאו דניחא לי' דליזלפא בדתיימי לא ניחא לי' וחייש לקלקול חצרו ובביב דכ"ע דלא בעינן זילוף ואע"ג דלאו בר זילוף הוא כיון דתיימי תו לא חייש לקלקולא והיינו טעמי' דראב"י דשרי ורבנן סברי בביב חיישינן שמא יאמרו צינורו של פלוני מקלח מים ור' זירא לית לי' טעמא דשמא יאמרו וקסבר ראב"י ורבנן בזילוף קמיפלגי דראב"י סבר ל"ש חצר ול"ש ביב לא בעינן זילוף וכי תיימי שרי וחצר אע"ג דאריך וקטין וביב ד"א כיון דתיימי שרי ורבנן סברי ל"ש חצר ול"ש ביב בעינן זילוף וחצר ד' אמות על ד"א בעינן וביב משום דלאו בר זילוף אסור ודתניא חצר שאין בה ד"א כו' רבנן היא וקאמר רבה טעמא דזילוף דבחצר דכ"ע בעינן זילוף ור' זירא קאמר טעמא דתיימי דלראב"י בחצר נמי לא בעינן זילוף ומתני' כוותי' והלכתא כוותי' ואביי כי הוי דייק למתניתא דבד"א אכתי לא שמיעא לי' הא דרבה ור' זירא וסבר כר' זירא דרבנן זילוף בעי דניחא לי' דלא ליפקי וקשיא לי' ימות הגשמים ואהדר לי' רבא טעמייהו דרבנן משום שמא יאמרו ודכ"ע בביב היכא דתיימי דליכא קלקול כולי האי אי לאו משום שמא יאמרו א"נ בחצר בימות הגשמים דליכא קלקול כלל שרי ור' זירא הא מתניתא דבד"א כראב"י מוקים לה ואעוקה א"נ אפי' תימא כרבנן ובימות הגשמים דכולהי חצרות שרי וליכא קלקול אפי' בכוריים שרי אפי' בדלא קפיד הכי והכי אבל בימות החמה דחצרות פחות מד' אסירי וטפי מסאתים איכא למיחש לקלקול לא שרי רבנן אלא בדניחא לי' דלא ליפקי כי היכי דתתזלף וכדאמרן ורבא אע"ג דאמר מתני' קשיתי' לר' זירא קאמר ולי' לא ס"ל אלא כרבה דביב משום שמא יאמרו הוא ורבנן ורבנן לא פליגי בזילוף ובחצר דתניא חצר שאין בה ד"א על ד"א אין שופכין ד"ה. והשתא הלכתא כוותי' דרבה דרבא קאי כוותי ואפי' תימא הלכתא כראב"י בביב דלית לן גזירה שמא יאמרו וביב ד"א שרי בחצר אריך וקטין בעי עוקה כרבה דאפי' ראב"י מודי בהא והרשב"א. (עה"ק שער ג' סי' ו') אמר וחצר פחותה מד"א על ד"א אינה

מכלה סאתים בזילוף ושופכין בחוץ או סמוך ליציאתה והמים זוחלין מכחו ויוצאין לרה"ר ולפיכך לא יתן כל עיקר חוששין שמא יתן סאתים וכו' ואמר ד"א על ד"א שאמרו יש מי שהורה שצריך להיותן מרובעות שאם אינן מרובעות אין האויר שולט בו יפה ואין נבלעין סאתים מים בחצר וצריך עוקה ויש מי שהורה שאין צריך אלא כל שיש בה שיעור י"ו אמה משוברות מותר שאדם מזלף יפה סאתים שהוא מי תשמישו בשיעור זה ולזה דעתי נוטה וגבי עוקה אמר בד"א בימות החמה שאדם חושש לקלקול חצרו ואם אתה מתיר לו יחוש לקלקול חצרו ושופכו בחוץ או יקלחו מים בחוץ ויאמרו צינורו של פלוני מקלח מים בשבת כו' מדברי רבינו נלמד דלית לי' שיטתי' דרש"י ודקמו בשיטתי בכולהי סוגיין והכא לאו משום דאתעבידא מחשבתי' אלא היכא דשכיחא דנפקי מיא דחצר לרשות הרבים ואיכא קלקול חצרו כי קיימו בחצר חיישינן דלמא מפיק להו להדיא לרשות הרבים כי היכי דלא לתקלקל חצרו וחיישינן נמי לשמא יאמרו אפילו בחצר ואנן בכולהי סוגיין קא דייקינן אי עבידי דנפקי לרה"ר או מבליעי בחצר או בימות הגשמים דליכא קלקול וקאמר רבה טעמא דמתני' אדם עשוי להסתפק סאתים בכל יום טפי לא שכיחי ולא גזרו בהו בד"א אדם רוצה לזלפן וליכא למיחש דילמא אתי לאפוקי להדיא לרה"ר בחדא כיון דלא נפקי לרה"ר ליכא למיגזר ברה"י גופי' אטו רה"ר ותו כיון דאיבלעי ומוזלפא וניחא לי' בהכי לא מפיק להו וכי נפקי לא שכיחא ולא גזור בי' רבנן והנ"מ ד"א עד ד"א דשליט בה אוירא שפיר ומובלעי בזילוף אבל אריך וקטין דלא שליט בה אוירא כולי האי חיישינן דלמא לא מבלעי בה ונפקא לרה"ר ואיהו נמי חייש לקלקול חצרו ואתי לאפוקי בהדיא לרה"ר ר' זירא אמר ד"א תיימו אע"ג דאריך וקטין ולא מזלפי שפיר מ"מ תיימי דלא חיישינן ותלי בפלוגתא דראב"י ורבנן דביב נמי כחצר דאריך וקטין דמי דלא שליט ביה אוירא וקמור וראב"י סבר מ"מ תיימו ולא נפקי וליכא למיגזר לא משום דלמא מפיק בהדיא ולא משום שמא יאמרו וכי נפקי לא גזור ביה רבנן ורבנן סברי גזור דלמא נפקי וה"ה באריך וקטין ורבה מודי לר"ז אלא באוקימתא דמתני' קמיפלגי א"נ קסבר רבה חצר דאריך וקטין גריעא מביב ואפי' ראב"י מודה תנא בד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה בין בביב בין בחצר פחותה מד' אמות. ורבא אמר בה טעמא דאדם רוצה שיבלעו במקומן. אע"ג דנפקי לרה"ר לא חיישינן דלמא מפיק להדיא כיון דלא חייש לקלקול חצרו כמה ליה לאפוקי להדיא וא"ל אביי והרי שופכין סבור הוה למימר דביב נמי לא חייש לקלקול הביב ואהדר לי' רבא בימות הגשמים ליכא למיחש לא בחצר ולא בביב לא דלמא מפיק להדיא כיון דלא חייש לקלקול חצרו לא אתי ומפיק

להדי' ולא לשמא אמרו דסתם צנורות מקלחין הן אבל ביב בימות החמה איכא למיחש לקלקול ולשמא יאמרו והאי שמעתא קשיא לן כסכתא לגודא:

תנא בד"א וכו'. הא דרש"י ודר"ת אסברה הריטב"א ואיהו אכרע לדהראב"ד דאמר בין אחצר בין אביב קתני ושני' רבא לדחבר ואמר ליה אביי תרצת חבר ביב במאי מיתרצא ואמר ליה ביב נמי בימות החמה משום שמא יאמרו:

אמר רב נחמן עוקה כו' תרגמא הריטב"א אליבא דרש"י רב נחמן סבר עוקה מחזיק סאתים בין בימות החמה בין בימות הגשמים נותנין לו סאתים ותו לא מחזיק סאה בימות הגשמים נותנין לו סאה בימות החמה אין נותנין לו כל עוקה גזירה דלמא אתי ליתן סאתים כפי שאדם עשוי להסתפק בכל יום ובד"א אסאה קאי בד"א שצריך עוקה סאתים אבל פחות מיכן אין שופכין בימות החמה אבל בימות הגשמים בין סאה בין סאתים נותנין לו כמדתו ושופך ושינה אסאה וכמדתו ואמר אביי הלכך בימות הגשמים דליכא למיחש מחזיק סאתים נותנין לו אפי' כוריים והיינו דהרמב"ם וקשיא לי' חדא הא דשופך ושונה ותו הא דאותבי' אביי לרבא מאע"פ שנתמלאו מע"ש הא לאביי נמי התם בימות הגשמים ורבא בימות החמה אלא אמר הריטב"א מחזיק סאתים מודי רב נחמן ששופך כל צרכו דטפי מסאתים מלתא דלא שכיחא ולא גזרו וסאתים לאו דוקא אלא סתמא מסתפק סאתים ומחזיק סאה דוקא קאמר בימות הגשמים סאה ובימות החמה לא כלום גזירה דלמא אתי ליתן סאתים כדי סיפוקו ואביי אמר בימות הגשמים אפילו מחזיק סאה נותנין אפילו כוריים והיינו דהרא"ש אלא הא דמסיים הריטב"א ולאביי מתניתא דלעיל אפי' בעוקה קטנה אבל לרב נחמן אתיא במחזיק סאתים ודכ"ע שופך ושונה כמו שירצה קתני מדקאמר רבינו דלרב נחמן נמי שופך ושונה כל צרכו ואסאתים אלמא קסבר רבינו לרב נחמן בימות החמה עוקה סאתים נותנין לו סאתים ותו לא מחזיק סאה אין נותנין לו כל עקר ובימות הגשמים עוקה סאתי' נותנין לו כל צרכו סאה נותנין לו סאה והיינו בד"א שאין נותנין לו אלא סאתים אלא בימות החמה אבל בימות הגשמים עוקה סאתים שופך ושונה כל צרכו ואתי אביי למימר הלכך בימות הגשמים דליכא למיגזר בי' עוקה סאה נמי אפי' כוריים דאי קסבר רבינו לרב נחמן אפי' בימות החמה נמי עוקה סאתים נותנין לו כל צרכו האי בד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה כל צרכו הא בימות החמה נמי בסאתים כ"צ ויהבינן ליה וסוף סוף מתניתא אעוקה קטנה כדאמרת לרש"י וקשיא חדא רב נחמן דאמר בעוקה סאתים בין בימות החמה בין בימות הגשמים נותנין לו סאתים ובימות החמה דוקא קאמר ובימות הגשמים לאו דוקא לישנא חדא ופירושו תרתי ואי איתא פרושו קא מפרש לי' בימות החמה סאתים ובימות

הגשמים כ"צ ותו מתניתא קא מפרש בד"א אסאתים ורב נחמן סני ליה לפרושי ותו האי בד"א דלא יהבינן לי' אלא סאתים היכא תנן דלא יהבינן ליה דקתני עלה בד"א ותו הא הריטב"א אמר בה טעמא משום דטפי מסאתים מלתא דלא שכיחא הוא ולא גזרו בה והאי טעמא בימות החמה נמי איתא ותו מכדי אביי לא פליג אדרב נחמן אלא אימות הגשמים מדקאמר הלכך הואיל וליכא למיגזר בה וכדפרישו בה כולהי רבוותאי ובימות החמה כדקאי קאי וכי אמרת נמי דרב נחמן בימות הגשמים בעוקה סאתים כל צרכו ס"ל אכתי כיון דבימות החמה לא יהבינן ליה אלא סאתים תקשי מתניתא דאע"פ שנתמלאו מע"ש כדקא קשיא לרש"י אלא אנו אין לנו אלא אי כהרמב"ם והיינו דהריטב"א אליבא דרש"י אי כהרשב"א (עבה"ק שם) דאמר בימות החמה עוקה סאתים נותנין לו כל צרכו פחות מיכן אין נותנין לו כל עיקר בימות הגשמים אפי' עוקה סאה ואפי' בלא עוקה כלל נותנין לו כל צרכו וטעמא דימות החמה משום דטפי מסאתים לא שכיחא וכל דלא שכיחא לא חשו עלי' ועוקה דלא מחזיק סאתים לא כלום גזירה דלמא אתי ליתן סאתים כדי סיפוקו ובימות הגשמים דליכא למגזר בי' כלל לא בעי עוקה כלל. ואסתים דרב נחמן לאו דוקא אלא סתמא מסתפק סאתים ומתניתא אי אביב אי אעוקה ואעוקה קטנה לר"נ ואכדי מידתו כרש"י ולאביי קאמר בד"א דצריך עוקה [בימות החמה]. אבל בימות הגשמים שופך ושונה כל צרכו ואין צריך עוקה ואף הרב בעל הטורים ס"ל להא דהרשב"א תרגמא הר"י קארו אליבי' דאי בימות החמה בעוקה סאתים נותנין לו סאתים ותו לא סאתים נמי לא ניתיב לו גזירה דלמא אתי ליתן ג' או ד' סאין כי היכי דגזור אעוקה סאה ולדעתין אי משום הא לא איריא דבעוקה סאה גזור דלמא אתי ליתן סאתים כפי שעשוי להסתפק בכל יום אבל הכא אטפי מסאתים דלא שכיחא לא גזור וכדפירישו בה הרשב"א והריטב"א טעמא דגזירה משום דהכי תשמישתי' אלא היינו טעמי' דהרב בעל הטורים כיון דאמר אבוה הרא"ש דסאתים דרב נחמן לאו דוקא היה סאתים דימות החמה נמי לאו דוקא דרב נחמן חדא לישנא אמר אתרויהו ומדאביי ומתניתא דאע"פ שנתמלאו כדאמרן ואיכא למימר נמי דרב נחמן בין בימות החמה בין בימות הגשמים סאתים דוקא קאמר כרש"י והרמב"ם ואבי' דאמר הלכך אימות הגשמים אפי' אמחזיק סאה או אפי' בלאו עוקה כלל כהרשב"א והרא"ש אבל בימות החמה כדקאי קאי והיינו דרבינו ירוחם ולהרמב"ם לא תקשי הא דשופך ושונה דכמה דבעי משמע דהרמב"ם מוקים למתניתא דבמה דברים אמורים אביב כדמתרגם הרב המ"מ אליבי' וכדקא מפליג הרמב"ם בביב בין ימות החמה לימות הגשמים. ומתניתא דאע"פ שנתמלא מע"ש ודאביי דאמר אילמא משום נפישא דמיא אית לן למימר כי אמור רבנן בימות החמה סאתים

אין טפי לא הנ"מ לחד גברא אבל אי דיירי בחצר טובא כל פד יהבינן לי' סאתים וכן אע"פ שנתמלאה עומקה מע"ש יהבינן לי' סאתים דהכי עבוד רבנן לתקנתיה למיעבד עוקה סאתים ולששוכי סאתים דעבוד להסתפק בכל יומא והנך סאתים ל"ש נתמלאו מערב שבת ל"ש לא נתמלאו ל"ש חד ל"ע תרי ותלת לכל יום סאתים. ומשום דנתמלאו מערב שבת לא שכיחא כדאמר הר' יונתן ולתרי גברי כיון דאית לי' הכירא סגי כדאמר ה"ר יונתן א"נ אורחי' הכי הוא דכי שפיך חד ואיבלע הדר שפיך חבריה אבל לחד גברא אע"ג דטפי מסאתים לא שכיחא אדרבה כגון דלא שכיחא דליבעי טפי מסאתים לא חשו למישרא ליה ולהלכה איכא למימר הכי אלא הרמב"ם אי איתא דס"ל הוה אמר לה ולא לישתמט הא דאביי ודמתניתא דלימא לה וצריכנא למימר אליבא דהרמב"ם קסבר מתני' בין בימות החמה בין בימות הגשמים וקתני אין שופכין לתוכה אלא אם כן כו' אף על גב דבימות הגשמים עוקה פחות מסאתים נותנין לו כדי מידתו תנא מילתא דפסיקא נקט דפחות מסאתים בימות החמה אין נותנין לו כל עיקר ובימות הגשמים נמי אין נותנין לו כדי תשמישו הלכך קתני סאתים דיהבינן ליה בין בימות החמה בין בימות הגשמים כדי תשמישו ורבא דאמ' אפי' עירבו אימות הגשמים נמי אמר והיינו דקא תהי בה אביי אימות הגשמים והא דאמ' הרמב"ם סוף פ' ד') בהלכות עירובין עשו מקצתן עוקה בחצר לשפוך בה המים ומקצתן א עשו אלו שעשו שופכין לעוקה שלהן ואלו שלא עשו לא ישפכו לחצר עד שיערבו בימות הגשמים קאמ' א"נ עשו מקצתן עוקה גדולה מחזקת כדי סאתים לכל אחד דאי בימות החמה ועוקה סאתים אפי' עירבו נמי לא וסמיך אהא דאמר בהלכות שבת בימות החמה מחזקת סאתים אין שופכין לה אלא סאתים, ודחיקא מילתא לאוקמא להא דאביי ורבא בימות הגשמים ואית לן למימ' מודי הרמב"ם בתרי ותלת דיהבינן סאתים לכל חד וכדאמרן והא דאמ' אין שופכין לה אלא סאתים בחצר דחד ובחצר דתרי ותלת סמיך אהא דאמ' בהלכות עירובין דכי עירבו שרו וא"כ נתמלאו מע"ש נמי דאביי תרי ותלת מנתמלאו הוא דדייק וצריך תירוץ ולא תיקשי להרמב"ם מ"ש עוקה סאתים ומ"ש חצר שים בה ד"א על ד"א מכדי חצר ד"א נמי הא לא חזיא לזילוף אלא סאתים וקאי שרינן אפי' טובא חצר פתוחה מד"א ובה עוקה סאתים נמי אפי' טובא לישתרי שאני חצר ד"א כיון דסאתים חזיין לזילוף אטפי מב"ס דלא שכיחא לא עביד רבנן להאי חצר תקנתא כלל אבל פחותה מד"א דעבוד בה תקנתא ואצרכוה לעוקה סאתים לא שרו טפי מכדי מדחה וביב דשרי בימות הגשמים אפי' ביב פחות מד"א לא מיבעי להרשב"א והרא"ש דלא אצרכוה רבנן לתקנתא בימות הגשמים וחצר פחותה מד"א נמי אפי' בלא עוקה דבימות הגשמים ליכא למיחש לא לקלקול חצרו ולא לשמא

יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים אלא אפי' להרמב"ם מדקאמ' אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע שסתם צנורות מקלחין ואדם רוצה שיבלעו במקומן ול"ק והוא שיהא בביב ד"א על ד"א והשתא להרמב"ם בימות החמה ביב חמירא מחצר דחצ' ד"א על ד"א אפי' בלא עוקה שריא וביב אפי' מאה אמה אסירא משום שמא יאמרו ובימות הגשמים חצר חמירא דחצר פחותה מד"א בעיא עוקה סאה לסאה וסאתים אכל צרכו וביב אפי' פחות מד"א נמי משום דשמא יאמרו ליכא דסתם צנורות מקלחין הן וביב לא חייש לקלקולא כחצר א"נ בחצר שמא יוצא ביד לרה"ר כהרשב"א ואע"ג דבימות הגשמים לא חש לקלקול חצרו מ"מ איכא קצת למיחש וב"ב הא עבידא למישפך בגוה וצריך תירוץ:

חצר פחותה מד"א או ביב שלפני כרמלית להרמב"ם והרשב"א מות' לשפוך ואין צריך עוקה ואמר הר"י קארו משמי' דרבותינו בעלי התוס' דאסו' דכחו בכרמלית גזרי בי' רבנן וספינה אקילו בה ולדעתן אי איתא דס"ל הכי מאי קשיא להו מספינה אהא דלשפוך דגזוזטרא ואוקמוה משום דזימנין דסמיך לרקק שברה"ר הא לאו הכי לא גזור ואי ס"ל נמי כהנך רבוותאי דאייתי הרשב"א נמי לא תיקשי כדאמרן התם אלא כי קאמרי בכרמלית שבעיר דשכיח רה"ר משום דזימנין דחצר סמוכה לרה"ר והוי דומיא דלשפוך ואיכא למימר נמי אפי' בכה"ג שרי דכרמלית אטו רה"ר לא גזרינן וכדאמ' רבא בגת דפ"ק דשבת היא גופה גזירה ואנן נקים ונגזור גזירה לגזירה וגזוזטרא שאני משום דזימנין דאזלי לרקק דברה"ר ולאו אדעתי' א"נ משום דסתם גזוזטראות סמיכי לרה"ר וכדאמ' הריטב"א התם משמי' דגזוזטרא שבבית לרה"ר גזרינן כחו בצד זה שעל הכרמלית אטו צד דליבשה דהוי כחו ברה"ר דהתם נמי בסמוך לרה"ר וזימנין נפיק לרקק זימנין לים וליכא למיקם עלה אבל חצר שבכרמלית אטו חצר שברה"ר לא גזור דכרמלית אטו רה"ר לא גזרו וה"נ רבנן דתוס' בכרמלית כעין שפירשנו לעיל קאמרי והיינו דסמוך מצד א' לרה"ר ודהרא"ש היינו דרבותינו בעלי התוס' אלא שקיצר ואנן נמי אמרינן בעלמא סתמא כחו בכרמלית לא גזרו:

שמעינן חצר שהיא ד"ח על ד"א מותר לשפוך מים לתוכה ואפי' ק' סאין אריך וקטין להרא"ש והרשב"א מותר להרמב"ם אסור פחותה מד"א בימות החמה אין שופכין לה כל עיקר אלא א"כ עשו לה עוקה מחזקת סאתים בין מבחוץ בין מבפנים ומבחוץ צריך לקמור מבפנים אין צריך לקמור עשו לה עוקה מחזקת סאתים להרשב"א והרא"ש שופכין לתוכה אפי' מאה סאין להרמב"ם אין שופכין לה אלא סאתים ואם דרין בחצר הרבה אנשים נותנין לכל א' סאתים וכן נתמלאה מים מע"ש נותנין לה סאתים והכי אזדא

שמעתין ודברי הרמב"ם מטין לאיסורא ואיכא למימר מודי הרמב"ם בהא דשרי בימות הגשמים להרשב"א והרא"ש שופכין לתוכה אפי' ק' סאין ואין צריך כלום להרמב"ם אין שופכין אלא א"כ עשו לה עוקה עשו לה עוקה פחות מסאתים שופכין לתוכה כדי מדתה מחזקת סאתים שופכין לתוכה אפי' ק' סאין, חצר ואכסדרא וכן ב' דיוטאות מצטרפין לד"א והוא שיהו דיוטאות זו כנגד זו א' למעלה א' למטה אין מצטרפין מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו עירבו כולם מותרין לא עירבו אותן שעשו מותרין לשפוך דרך כותלי ביתם ושלא עשו אסורין משום גזירה. א' לי עוקה וא' לי גיסטרא בריכה ועריבה ואפי' עריבה של עץ ביב שהוא ד"א כל ד"א בחצר או קמור ד"א ברה"ר להרשב"א והרא"ש מותר לשפוך כל פיו אפי' בימות החמה להרמב"ם בימות החמה אסור ולהרשב"א קמור ד"א ברה"ר מתיר משום שרחוק זחילתו לרה"ר מחצר ביב ד"א בחצר אסור שקרוב זחילתו לרה"ר מחצר וסילון של עץ לרבנן דתוס' והרא"ש אליבא דרשב"ם מותר ולרש"י אסור והכריעו לרש"י ואפי' ד"א על ד"א או ארוך וקטין בחצר מותר ושל עץ אסור ולהרמב"ם שאוסר שופך בחצר או על הגג והמים יורדין לביב ולהריטב"א צריך ד"א על ד"א בחצר או בגג שיהא נראה כמזלף בימות הגשמים אפי' להרמב"ם שופך על פיו ולהרשב"א והרא"ש ודאי אפי' אין בביב ד"א ולהרמב"ם דבריו מכריעין שאין צריך ד"א. ואם החצר או הביב לפני כרמלית שופך ואין צריך כלום ואם יש לחצר צד סמוך לרה"ר לרבותינו בעלי התוס' אסור אבל לחצר שאינה מעורבת בכל מקום מותר ולקצת רבוותאי בכרמלית שבעיר אסור דמיחלפא בחצר שברה"ר:

שמעינן מירושלמי אם ניקבה העוקה למ"ד נתמלאה מע"ש אין צריך לשפוך ה"נ אין צריך לסותמה ולמ"ד צריך לשפוך צריך לסתמה וד"א שאמרו בחצר בשהקרקע של החצר שוה לקרקע רה"ר אבל קרקע החצר גבוה ומשפע לרה"ר אפי' יותר מעשר אמות אסור ואם קרקע רה"ר גבוה ומשפע לחצר אפי' פחות מד"א מותר כדמתנינן ופרשינן להא דירושלמי וחצר ואכסדרה שאמרו מצטרפין לד"א בשוה אבל אין שוין לא ולמאן דלית לי' דרב דכל שאסרו מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור ביב במקום צנוע מותר:

סליק פרק שמיני בס"ד

פרק תשיעי – כל גגות

דף פט.

מתני': **גבוה** יו"ד או נמוך יו"ד אי האי גבוה אידך נמוך אלא ה"ק ובלבד שלא יהא גג גבוה יו"ד מכולן אי נמוך יו"ד מכולן דאסו' מהאי גג לכולהי והיינו דאמר רש"י דאם חלוק מהן בגובה יו"ד אסו' לטלטל ממנו לגגין:

והא דאמר רש"י וכלים ששבתו בגג זה מות' להוציאן לזה לאפוקי כלים ששבתו בבית דכ"ע דאסירי דר"ש דאמר ולא לכלים ששבתו בתוך הבית לאו לאחמורי אדידהו אתי אלא ר"ש לא קולי קאתי בכלים ששבתו בתוכן ובסבתו בבית דכ"ע מודי דאסירי וכדתניא כלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר בגגין מותר לטלטלן בגגין דר"מ:

רש"א כו' פירש רש"י ולית לי' לר"ש עירובי חצרות אלא משום היח' כלי הבית וה"ה לר"מ ורבנן אלא רבנן כלי הגג ככלי הבית חשבי להו ואינך דאסירי עירוב לא מהניא להו דאפי' דחד גברא אסירי כדפי' רש"י בשמעתין:

פשיטא בכלים ששבתו בבית של ראובן והוציאם דרך מלבוש לחצר ולא עירבו א"נ הוציאם לחצר של שמעון אסו' להוציאם לחצר של לוי. אע"ג דבחצר של שמעון גופי' שרי לטלטולה בכולה כדאמרינן בריש ר"א דמילה בחצר שלא עירבו והכא הא בחצר דלאו במקום שביתתו קיימו וחצרות כולן רשות אחת מ"מ כיון דבתר שביתה אזלינן כמאן דמפיק להו מביתו דראובן לחצר של לוי דמי כלים ששבתו בבית של ראובן והוציאם דרך מלבוש לחצר של שמעון שעירבה עם הבתים שלה מהו להכניסם לבתים שלה כיון דעירבה חצר ובתים חדא נינהו וכמאן דמטלטל להו בחצר גופה דמי ושרי או דלמא מ"מ חלוק תשמישתי' דהא כלים ששבתו בבתים אסירי לחצר דידהו דלא עירבו א"נ לחצר אחרת ואלו כלים ששבתו בחצר לשמואל ור' יוחנן אע"ג דעירבה שרי לחצר אחרת ולרב נמי דאסר עד כאן לא קאמר אלא משום גזירה הא לאו הכי שריא ולא אמרינן כמאן דשבתו בבתים:

הא דאזלינן בתר שביתה לחומרא אבל לקולא לא כגון כלים ששבתו בחצר שלא עירבו להכניסם דרך מלבוש לבית אסו' להוציאם מבית לחצר א"נ כלים ששבתו בבית והוציאם לחצר אסו' להחזירם לבית מחצר שלא עירבו:

גמרא: **אומר** הי' ר"מ כו' פירש"י עמוד שהוא בחצר אבל בבית לא גזור דאמרינן ביתא כמאן דמליא דמי כדאמרינן בריש חלון וכן אמר הריטב"א דבית שהוא מקורה לא דמי

לרה"ר שאינו מקורה ע"כ. וכ"ת נגזור משום תל ברה"ר מקורה הא לא שכיחא ותו רה"ר מקורה ליכא חיובא כדאמרינן בהזורק המעביר ד"א ברה"ר מקורה פטו':

ואמר הריטב"א לא גזר ר"מ אלא בעמוד שאינו רשות חשוב לתשמיש כו'. כשם שזה מתבטל ברה"י שעומד בו אבל עלי' שבחצר שחשוב לתשמיש לא גזר ולדעתן עלי' שאני שמחיצותי' גמורות ניכרות דאי לא תימא הכי בית שבחצר נגזר אטו בית שברה"ר אלא לאו בית שברה"ר שמחיצותי' גמורות וניכרות לא אתו למישרי עלי' נמי כי גבוהה יו"ד מאי הוי הא כי הואי שוה לחצר לא גזר. דכולהי בתי דחצ' הא שריין וכי נמי גבוה מחצ' אטו משום דגביהא נמי יו"ד מגרע גרע ולא דמיא לגג וכותל דלית להו למעלה מחיצות גמורות ניכרות וכ"ת מאי עלי' נמי דקאמר רבינו ע"ג עלי' היינו גג ואסור ואיכא למימ' היינו דקאמ' רבינו חשוב לתשמיש דמ"ש מחיצות מגוד אסיק אלא משום דמחיצות גמורות חשיבי לתשמיש הא עמוד לא חשיב תשמיש הואיל ומגולה ובהכי ניחא הא דאקשי הריטב"א היכי מטלטלינן ספרים מן התיבה לחוצה לה דהאי תיבה היכי דמי אי דלית לה מחיצות יו"ד ברה"ר נמי ליכא איסורא דאורייתא ואי דאית לה מחיצות יו"ד הא מחיצותי' ניכרות וכן הא דאקשי מבור בור נמי מחיצותיו ניכרות והריטב"א דאמר בור משום דבור ברה"ר לא שכיחא לרווחא קאמ' עוד אתחזיא לן ר"מ דקאמ' שתי רשויות שתי מיני רשויות כגון עמוד ברה"י סרה"י מוקף מחיצות ועמוד אין בו מחיצות אלא אמרינן גוד אסיק מחיצתא והן רשות אחד שם אחד והן זה רה"י וזה רה"י אסור לכתף עליו משום תל ברה"ר דעימר אמר הכא שתי רשויות והכא שתי רשויות כי היכי דשרי הכא שרי הכא אבל בית או עלי' דתרוי' חדא מינא האי מוקף מחיצות והאי מוקף מחיצות לא דמי לתל ברה"ר דתרי מיני נינהי:

ואמר הריטב"א משמי' דרבותינו בעמוד נמי לא גזר אלא היכא דחצר ועמוד דשנים ולא עירבו אבל דחד גברא א"נ דרבים ועירבו לא דמי דהכא מרשותו לרשותו ובתל מרשות לרשות קא משתמש אבל רש"י ומקצת רבותינו בעלי התוס' אמרי דאפי' תרוי' דחד גברא גזר ולדעתן כוותי' מסתברא דאי משום דהכא מרשותו לרשותו התם נמי משום רשויות מחולקות ליכא דהאי תל הא לית להו בעלים וה"ר יונתן אמר אמתני' דר"מ בחצר שלא עירבה משום דמיחלפא ברה"ר כיון דמבתים לחצר אסו' ואדרב יודא פי' דר"ע אפי' בשל איש אחד אמר מגג לחצר לא גזירה כו' וכ"ש של שנים:

כל מקום דאמר ר"מ לאיתויי כל דקביעא כגון אמת הרחיים וגג וכותל:

הא דבתוספות וכותל שרי ר' יוחנן בריש חלון ולקמן בפירקין לקמן בפירקין ניחא אבל בריש חלון לאו דוקא ר' יוחנן דר' יוחנן באין בו ד' הוא דאמר אלא כולהי סוגיא דהתם

דאמר אם מיעט מלמטה במשך ד"ט שרי לאשתמושי מחצר בכולהי כותל ור' יוחנן עד כאן לא קאמר אין בו ד' דאי אית בי' ד' אסרי חצרות אהדדי ואבייי דשרי התם בסולם מהאי גיסא ומהאי גיסא וכותל ד' ביניהן וכן כולה סוגיא דמרפסת:

הא דכתיב' בפירושי רש"י דחצרות רשות שותפות וקרפף רה"י ט"ס דאפי' מחצר של רבים לחצר של יחיד נמי שרי וקרפף אפי' מחצר של יחיד לקרפף אסו' וגדולה מזו אמר רש"י גופי' בפירקין דאפי' תרוי' דחד גברא אסירי:

דשרי לטלטולי דרך כותל. והא דתנן בפ' חלון ובלבד שלא יורידו למטה. הא אוקימנא לה לבתים:

אתמר רב אמר כו'. הא דאמור רבנן דתוס' נ"מ לדידן בגגין יתרין מבית סאתים לא ידענא הא לרב אישתרי במחיצות החיצונות דהו"ל מוקף לדירה ולשמואל לר"ש דאמר כולן רשות אחד הן לא אמרינן בהו גוד אסיק מחיצתא והו"ל יתר מבית סאתים ואסירי ופלוגתא דהכא מאי אהניא התם. ואלא כגון שמחיצות החיצונות נמי אין ניכרות ולא תימא כרש"י דלר"מ לא אמרינן גוד אסיק אלא לר"מ נמי אמרינן לשמואל גוד אסיק וה"נ לר"ש ולרב אסיר ולשמואל שרי שום מחיצות שביניהן אי באין החיצונות ניכרות בבית סאתים נמי נ"מ לשמואל הוי רה"י ולרב הוי כרמלית להר"י ולירושלמי מקום פטור:

הא דאמר הר"י בגגין שלנו משום דלא אמרינן בבליטה פי תקרה ולא גוד אחית כל הגג פרוץ במלואו לאותו בליטה ש"ע דהגג עצמו אע"ג דליכא גוד אסיק א"נ האי בליטה איהו אמרינן בי' פי תקרה או גוד אחית הוה למעלה רה"י כיון דלמטה רה"י עולה עד לרקיע אע"ג דהיתר מבית סאתים הוי כרמלית משום דהיקף לדירה בעי אבל עד בית סאתים רה"י היא מכל מקום והא דסייעוהו מקשיא דרב אדרב התם נמי ס"ד בבליטה וע"כ בבליטה רחב ד' דאין כרמלית פחות מד' וצ"ת:

אתמר רב אמר כו'. רבותינו בעלי התוס' דייקי ואשכחי דאיכא בין רב לשמואל אפי' לדידן דקי"ל כר"ש ואנן אשכחן נמי לזרוק מרה"ר לתוכו וכגון דגג בולט אפי' חוץ למחיצות הבתים החיצונות וכדאמרו דכי מכסיא בגג הו"ל מחיצות שאינן ניכרות וא"ב לרב הזורק פטו' דלא הויא לא רה"י דלית לה מחיצות ולא רה"ר דלמעלה מיו"ד היא ואפי' למטה מיו"ד גבוה ג' לא הוי רה"ר ולשמואל דאמר גוד אסיק חייב ולענין טלטול נמי א"ב להר"י דאמר כל שאין לו מחיצות ורחב ד' כרמלית לרב אפי' לר"ש אין מטלטלין בו אלא בד"א דהויא כרמלית ולשמואל מות' לטלטל בכולו דרה"י היא ולירושלמי דהוי מקום פטו' לרב מקום פטו' הוא ומות' לבני רה"י ובני רה"ר לכתף עליו ולשמואל רה"י היא ובני רה"י שרו אבל בני רה"ר אסירי וחייבין חטאת והא דקמיפלגי רב ושמואל

אליבא דרבנן להר"י כגון שמחיצותיהן שמבחוץ ניכרות ובאמצען כולן מחוברות ואינן ניכרות וכי הא דגג גדול הסמוך לקטן דאוקימנא לרב במחיצות ניכרות והיכא דסמיכי לא מינכר דאי מבחוץ נמי לא ניכרית לר"מ ולר"ש נמי כרמלית נינהו:

הא דאמרי רבנן דתוס' אע"ג דלכלים ששבתו בתוכן נפרץ למקום המות' לגבי כלי בית הוי נפרץ למקום האסו' על כורחך צריך אתה לומ' כן אמתניתין דחצר קטנה שנפרצה לגדולה דקטנה אסורה:

אין מטלטלין בו אלא בד"א קסבר לא אמרינן גוד אסיק מחיצתא וכ"ת כיון דליכת מחיצות מפסיקות ליהוי כחמשה ששבתו בטרקלין דא"צ לערב דביתא חדא הוא ה"נ כולהי חדא נג הויא ובמקום אחד דרשות שניהם שולטת בו שריין כדתנן בכותל שבין ב' חצרות אלו עולין מכאן ואוכלין כו' תריץ הואיל וחלוקין דיורין למטה וכ"ת א"ה הא דאמרינן לר"מ גגין רשות לעצמן חצרות רשות לעצמן מנא לן דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ כל גגות רשות אחד הן אלא בדליכא מחיצות מפסיקות הא חצרות דאיכא מחיצות מפסיקות אימא לא הא לא קשיא חדא מתני' סתמא קתני ור"מ אפי' במחיצות ניכרות ביניהן אמר כל גגות רשות אחד הן וכדקתני כל גגות העי' ובעי' איכא הכי ואיכא הכי ורבנן אפי' באין ניכרות קאמרי כל אחד רשות לעצמו ורב ושמואל היא דפליגי באינן ניכרות ועוד אפושי פלוגתא לא מפשינן ודכ"ע אית להו הא דר"ש דשינוי בעלים ליכא אלא בבתים דקביעי תשמישתי' כי פליגי בגגין לרבנן משום דחלוקין דיורין למטה או גג וחצר לר"מ משום תל ברה"ר או חצר וקרפף משום דלא שוו תשמישתי' ואפי' גג וחצר שרי רבנן וכדאמרינן בשמעתין ועוד תניא בהדיא וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר דברי ר"מ וכ"ת תרצת חצרות בגגין אימא בניכרות מודי להו לרבנן הואיל וחלוקין למטה. תריץ מדקתני ובלבד שלא יהא גג גבוה יו"ד גבוה יו"ד דאיכא משום תל הוא דלא הא מחיצות שוות כגון שעשו כל אחד עליות על גגו אין מחיצות ניכרות רשות אחד הן ועוד מדתניא לכלים ששבתו בחצר מות' לטלטלן בחצ' בגגין מות' לטלטלן בגגין גגין דומיא דחצר מה חצר ניכרין בין זו לזו אף גגין ניכרין בין זה לזה:

דף פט:

אלא רב קשיא אמר הריטב"א הו"מ לאוקמא מתניתין במחיצות הניכרות ואנן אית לן למיפרק אי רבנן במחיצות הניכרות. מנא לן לרב דבשאינן ניכרית אין מטלטלין אלא בד' אמות דפרוץ במלואו למקום האסור לו דלמא בשאינן ניכרות כולן רשות אחת הן עד כאן לא קאמרי רבנן כשם שדיורין חלוקין למטה כך חלוקין מלמעלה אלא בניכרות דאמרינן גו אסיק ואיכא מחיצות מפסיקות אלא דלא קביעי תשמישתי' אמרינן הואיל

ולמטה קביעה וחלוקה למעלה נמי חלוקה אבל באינן ניכרות לא אמרינן גוד אסיק וליכא מחיצות מפסיקות א"נ הוה תביעא תשמישתי' לא עדיפי מה' ששבתו בטרקלין דכולה חדא ביתא הוא ה"נ כולהי גגין חדא נינהו ובחדא דוכתא אע"ג דכשורות חלוקות אית לכל חד חולקא בי' שרי ככותל שבין ב' חצרות ובהא לא אמרינן הואיל ולוקין למטה למיפלגינהו אלא לאו קסבר רב סתם גגות אינן ניכרית והיינו דסתים ואמ' רב אין מטלטלין בו אצא בד"א ולא פריש במחיצות שאין ניכרות סתמייהו הכי נינהו ובהכי קמיירי מתניתין וכ"ת ניכרות לר"מ מנא לן הא מדתניא בהדיא שמיע לן ומדקתני גבוה יו"ד כדאמרן:

ומי אלימא ממתניתין מהא דתנו דבי שמואל וודאי אלימא קשיא מדמתניתין דמתניתין אימא ה"ק כל אחד רשות לעצמו וכיון דרשות לעצמו הוא אין מטלטלין אלא בד' דפריץ במילואו לרשות אחרת וכ"ת ליתני וחכ"א אין מטלטלין אלא בד"א לא הוה ידעינן טעמא מאי ומתניתא הא בהדיא קתני אין להן אלא גגן הא גגן יש להן אלא ה"ק ומי אלימא ממתניתין דאוקימנא שלא יטלטל כו' ה"נ איכא לאוקמא הכי אין להן אלא גגן בד"א דלגג אחר אפי' ד"א אין להן:

א"ל אביי כו'. ש"מ מדאביי אפי' גג דלא מכסי תורי' דלמעלה כי לא מתחזי מחיצתא לעומד על הגג הו"ל מחיצה שאינה ניכרת דאי לא תימא הכי אימא שמואל נמי ניכרת בעי והתם מחיצה נדרסת קמ"ל אע"ג דלא מכסי לא אמרינן גוד אסיק אלא לאו מחיצה נראות לעומד על הגג בעינן והאי לאו נדרסת ולא משכחת נדרסת אלא בדלא מינכרא והריטב"א דייק מדרש"י דנראית יו"ד בעינן ויש אומרים מקצת' נראית סגי:

א"ל אנא הכי אמרי לכו. ואנן דמתנינן לשמואל דמחיצות שאינן ניכרות מות' לטלטל בכולו דאמרינן גוד אסיק כאביי מתנינן דא"ר יודא אמר שמואל לא שנו אלא שיש דיורין דהו"ל מחיצה נדרסת דאי לא תימא הכי לשמואל תיקשי מתניתין גג קטן אמאי אסו' וכן אמרינן בפירקין אמתניתין דגג גדול מה חצר דדרסי לה רבים כו'. וכן הא דאמ' רב יוסף לא שנו אלא שיש מחיצה לא ס"ל דאמרינן התם אף גג דמינכרא מחיצתא:

וכי הא דא"ר נחמן כו' פירשה הריטב"א אפי' לר"ש ובכלים ששבתו בתוך הבית והוא מות' בכולן כאלו כולן סלו ובעלי הגגין אסורין אפי' להוציא מביתו לגגו דסליקו נפשי' וכן הלכה וכן אמרו בירושלמי מתניתין בשכולן עולין בסולם מצרי או צורי אבל כולם עולין בסולם מצרי וא' בסולם צורי של צורי נעשה כפתח והשאר נעשה כמטפס ועולה כו' וכן אמר הרשב"א:

אמר רבא פעמים שהדקה לאיסו' לרש"י אע"ג דלאו דקה הוא דקאסרה אלא מחיצות העלי' דסתמינהו להדי גגין רבא לכולה עלי' בהדי דקה דקה קרי לה דבעלי' הא עביד לי' תשמישא וקאמ' פעמים שהעלי' ודקה לאיסו' כגון דעבידא להדי תרביצא ואע"ג דהאי דקה מהניא לי' נמי לאשתמושי בכל הגגין כיון דעבידא להדי תרביצא אמר לנטורי תרביצא הוא דעבידא ולא לאישתמושי בגגין והריטב"א תרגמא אליבא דר"ח עשה עלי' על ביתו והותר בכל הגגין וכל הגגין אסורין לבעליהן כההיא דר' נחמן אם עשה איצטבא רחבה ד"ט לפני העלי' הותרו כל הגגין כל א' בגגו כדינו דהא סליק נפשי' מיני' והדרי גגין למארייהו אמר רבא פעמים כו' דקיימו באיסורי' מחמת עלי' של זה דלא אמרי' לסלוקי נפשיה עביד להאי דקה אלא לנטורי תרביצא כיון דאיכא למיתלי בהכי לא תלינן לה דסלוקי נפשי' נמי עביד וכן אמר הרשב"א בין עשה עלי' או סולם קבוע ואח"כ עשה איצטבא הותרו כל הגגין לבעליה ואם ראויה לעמוד עליו לשמו' גנתו או חצרו אינה מתרת שאני אומר לשמו' חצרו עבידי וצריך לומ' דאביי דאמר הותרו כל הגגין במחיצות ניכרות דאי אין ניכרות לרב היכא הותרו כולן הא חד אסר אחברי':

דף צ.

בעי רמי בר חמא כו' הנך בעיי נגר ובר נגר צריכי והא דאמו' בתוס' בעמוד מופלג ד' דאי בסמוך הא נפרץ במלואו לגג לא ידענא בסמוך נמי הא מחיצות ניכרות נינהו ואמרינן גוד אסיק והא דאמר רש"י באכסדרה יתירה על בית סאתים וליכא פי תקרה תרתי ל"ל יתירה מבית סאתים אע"ג דאיכא פי תקרה ודליכא פי תקרה אפי' בית סאתים לא הויא רה"י ותו האי אכסדרה מאי היא אי כרמלית ומגג לכרמלית שרי מאי דוחקי' לאוקמא באכסדרה לוקמא בעמוד כדאמ' רמי ובעמוד פחות מיו"ד ואי רה"י היא אכתי כרמלית ורה"י קמיבעיא לי' ור"ת דאוקמה בעמוד פחות מיו"ד וגג דחשיבא רה"י משום דמהני בי' עירוב לטלטל בכולי' ולא הוי כשאר כרמלית טעמא דמהני בי' עירוב הא לאו הכי כרמלית היא ואע"ג דהאי גג רה"י דאורייתא דמחוץ לכל הגגין איכא מחיצות ניכרות דבהכי קמיירי כולה סוגין משום דפריצי אהדדי קא אסר רב ועמוד פחות מיו"ד כרמלית גמורה הויא וקא מטלטל מרה"י לכרמלית ר"ת לטעמי' דאמ' סלע שבים דפ' הדר (דף ס"ג ע"ב) דאמ' רב אשי סלע יות' מסאתים דשרי לטלטולי מתוכו לים ומן הים לתוכו אע"ג דמדאורייתא רה"י שרי לטלטולי בכרמלית דלמא אמרי רה"י גמורה היא ואתי לטלטולי בכולה ואמ' ר"ת ה"ה בגינה יתירה על בית סאתים וכרמלית שרי לטלטולי מגינה לכרמלית ומכרמלית לגינה מהאי טעמא. וה"נ הוי שרי מגג לעמוד שהוא כרמלית כי היכי דלא ליטלטלו בכולי' אלא משום דהכא לא הויא כשא' כרמלית דמהני בי' עירוב

אסיר והריטב"א דאמר אליבא דרש"י דלא מוקמינן לה בשמעתין בעמוד פחות מיו"ד כיון דגג רה"י דאורייתא ואסיר לטלטולי מגג לכרמלית דהוי לי' כרמלית ורה"י כהראב"ד דאמ' התם סלע שבים דוקא דמתוכו לים לא שכיחא כדאמרינן התם אבל קרפף ושאר כרמלית אסירי מהאי להאי לר"ת קשיא ממאי דרמי לא עיין בה דלמא רמי בעמוד יו"ד קמיבעיא לי' דאידי ואידי רה"י נינהו וצריך אתה לומ' לר"ת אע"ג דהאי גג לא דמי לשא' כרמלית כיון דמהני בי' עירוב ואסו' ממנו לכרמלית מ"מ הימנו לרה"י נמי אסו' כיון דהשתא מיהא לא עירבו ואין מטלטלין אלא בד' כי כרמלית דמיין. וקשיא האי אכסדרה היכי דמי אי באכסדרה דכרמלית סוף סוף כרמלית ורה"י קמיבעיא לי' ואי באכסדרה רה"י הא אמרת הימנו לרה"י אסי' הלכך אנו אין לנו אלא כהריטב"א דאוקמה באכסדרה ג' מחיצות וסתם אכסדרה הכי היא כדאמ' ר"ה ופרוצה ברוח רביעי לרה"ר או לכרמלית ולית צה פי תקרה ולסתמה והויא רה"י דאורייתא כרמלית דרבנן דאיפרצה במלואה למקום האסו' לה ודומיא דגג היא דתרוי' רה"י דאורייתא וכרמלית דרבנן נינהו וחילוק רשויות קא מיבעיא לי' כיון דלא חזיין לדירה ואי כהראב"ד דאמ' קרפף ושא' כרמלית אסירי אהדדי ה"נ האי גג אסיר בין לרה"י בין לכרמלית ואי כר"ת והרשב"א דאמרי התם שרי לכרמלית האי גג הכא משום דעירוב מהני אסו' לרה"י ולכרמלית ולא משכחת לה אלא בדכוותי' דהויא רה"י דאורייתא וכרמלית דרבנן ואע"ג דגג מהני עירוב ואכסדרה וחורבה לא מהני עירוב כיון דתרוי' רה"י דאורייתא נינהו שפיר דמי ולא מפלגינן בהכי אלא בכרמלית גמורה דלא שרינן מגג לכרמלית דלמא אמרי רה"י גמורה ואתי לטלטולי כיון דמהני עירוב לא גזרינן:

והא דלא תיפשוט מדתניא גג וחצר ואכסדרה ומרפסת רשות אחד הן ואקימנא כרבנן אמר הריטב"א טובא איכא בתלמודא דסלקא בתיקו בחד דוכתא למפשטי בדוכתא אחרינא וסוגיין דהכא הך מתניתא לא שמיעא להו ומשמי' דרבותינו בעלי התוס' אמר דהתם באכסדרה דשותפין דאית לי' לבעל הגג שותפות בגוה והכא באכסדרה דאחר וכדפריש רש"י בגג וחצר בחצר שיש לו בה שותפות ע"כ. ולרש"י הכא קמיבעיא לי' אי קפדי רבנן אשינוי בעלים ואע"ג דאמרינן טעמא דרבנן בגגין משום שחלוקין דיורין למטה הא לאו הכי לא קפדי ואמרינן נמי מחצר לחצר דכ"ע לא קפדינן אשינוי בעלים הכא הואיל וגג יש לו דיור למטה קמיבעיא לי' אי אסור ממנו לאכסדרה ואת"ל אכסדרה דלא חזי לדירה ליכא משום שינוי בעלים ושרי חורבה דחזיא טפי אימא לא וגג וחצר דאמרינן בשמעתין לרבנן דשרי דאוקמה רש"י בשיש לי' שותפות ובשמעתין אהא דאמרינן ושמואל אליבא דרבנן ניטלטל מגג לקרפף פירש"י דגג בין הגגין דאסור לטלטל

ממנו לחורבה ואכסדרא ואע"ג דשניהן אסורין יטלטל בתוכן אלא בד"א מ"מ הואיל ואין רשותן דומות לגג דגג חזי לדירה טפי מחורבה ואכסדרה וש"מ הדר בי' רש"י מההיא דהכא דאמר משום שינוי בעלים ואתא שפיר דרבנן אשינוי בעלים לא קפדי אלא בבית ומגג לגג הא פרישנא לה משום דיורין חלוקין למטה וליכא מאן דפליג בהא למיקפד אשינוי בעלים ור"מ ורבנן נמי כר"ש ס"ל דלא קפדינן אשינוי בעלים אלא בבתים ובגג היינו טעמי' דר"מ משום תל ברה"ר ובקרפף משום דלא דמי רשותי' להדדי וכן לרבנן וכדאוזדא סוגיין והכא נמי משום דלא דמי רשותי' להדדי קמיבעיא לי' והיינו דאמ' כיון דלא האי חזי לדירה ולא האי חזי לדירה לא שנו רשותי' מהדדי או דלמא כיון דמגג לגג אחמור בשינוי בעלים משום דיורין חלוקין למטה ה"נ אחמור בשינוי רשות הואיל ויש לו דיור למטה חשיבא חזי לדירה לגבי אכסדרה ואיכא למימ' דאפי' בגג ואכסדרה דחד קמיבעיא לי' א"נ משום דאיכא תרתי שינוי בעלים ושינוי רשות קמיבעיא לי' והיינו דקאמ' כיון דמגג לגג אסר דאחמור בשינוי בשינוי בעלים משום דיורין חלוקין למטה ה"נ הואיל ואיכא נמי שינוי רשות בהדי שינוי בעלים אסו' ובהכי ניחא דלא תיפשט מהא דגג וחצר ואכסדרה דהתם הא לאו באכסדרה כרמלית קמיירי מדשרי לחצר דרה"י היא אלא אכסדרה סתומה דהוי רה"י וחזי לדירה והכא באכסדרה פרוצה דהויא כרמלית ולא חזיא לדירה א"נ אכסדרה בחצר חזי' טפי לדירה ורב ביבי ה"ק את"ל אכסדרה לא חזיא לדירה ואסר חורבה חזיא לדירה ושרי או דלמא השתא מיהא לא חזיא ואסרי והריטב"א אמר את"ל דגג ואכסדרה מותרין קמיבעיא לי' חורבה אי דיינינן לי' כגג שאין בה דיורין כיון דהשתא לא חזיא לדירה והו"ל בהדי גג חדא תשמישתא וליכא אלא שינוי בעלים לחוד ושריא כדשרינן בגג ואכסדרה משום דתשמישתן שוה או דלמא כיון דחזיא לדירה אין תשמישתין שוה עם הגג דלא חזי לדירה. (מכאן עד סוף הדיבו' הכתב מטושטש מאוד ונמחקו בכל שורה כמה תיבות וכתבנוהו רק מהשערת הדעת) וכיון דאיכא שינוי בעלים ושינוי רשות ממש שתי רשויות הן. אלמא קסבר הריטב"א חורבה ואכסדרה חזיין לדירה טפי מגג והיינו שינוי רשות משום דגג לא חזיא לדירה כוותי' ולדידי' חורבה ואכסדרה חזיין לדירה טפי מחצר דלרבנן גג וחצר רשות אחת הן ואע"ג דחצ' שרי לטלטולי בכולה והנך אין מטלטלין אלא בד' ההיא משום דפרוץ במילואו הוא וליכא לפרושי דגג וחצר ביש לו שותפות מ"מ גג הא הוי דירה טפי מחצר דמגג לגג אסו' לטלטולי ומחצר לחצר שרי

והנך בעיי לדידן דקיי"ל כר' שמעון לא נפקא לן מידי דאי לכלים ששבתו בתוכן כולהי חדא נינהו ואי לכלים ששבתו בבית אע"ג דלא חזיין לדירה אסור דהא בית וחורבה היכא

דדייר אסירי מהאי להאי ואי חורבה דלית לה בעלים לרבנן נמי לא אסיר להר"י ולרש"י דכ"ע דאסיר:

ב'דף אמות בגג וב' אמות באכסדרא הכא חילוק דיורין ושינוי בעלים קא מיבעיא לי' אי אכסדרה חזיא לדירה קרינן לה והו"ל דיורין חלוקין ודיור דראובן ודיור דשמעון אסרי אהדדי והיינו דקאמר כיון דמגג לגג אסיר משום דיורין חלוקין לרבנן ה"נ אסיר וחורבה חזיא לדירה דקאמר חזיא לדירה ואסיר ואכסדרא לא חזיא לדירה ושרי וכן פירש"י והא דאמר רש"י כיון דמגג לגג אסר טעמיה דרבנן דקפדי אשינוי בעלים היינו דקפדי בכה"ג דחזיא קצת לדירה אשנוי בעלים ואע"ג דליכא דיורין חלוקין למטה והא דארש"י אקושיין ושמואל אליבא דרבנן דאסור מגג לאכסדרא ולחורבה הואיל ואין רשותי' דומות דגג חזיא לדירה טפי מחורבה ואכסדרה וכ"ש הכא דגג חזי לדירה טפי מקרפף מכלל דהכא אכסדרה לא חזיא לדירה ואסור קאמר משום שינוי שם ותשמיש ואפי' דחד גברא וחורבה חזיא לדירה ושרי ולא דיו שדבריו סותרין דברי התלמוד דתלי במגג לגג דחד שמא ומשום חלוק דיורין ושנוי בעלים אלא שדבריו סותרין זה את זה:

לאו היינו דרמי בר חמא כו' אכסדרה חזי לדירה שמעינן מהא דפשיטא לי' דרמי ב"ח אכסדרה קמיבעיא לי' והא רמי בר חמי ב' אמות בעמוד קאמר אלא אנן הוא דאוקמינן לה וממאי דאכסדרה אימא חורבה קמבעיא לי' או מילתא אחריתי. ובעינא מימר דהדר שמיעיא להו מרמי ב"ח דאכסדרה קמבעיא לי':

גגין השוין לר"מ כו' לרש"י והר"י דאמרי כל גבוה יו"ד ורחב ד' וליכא מחיצות נדון ככרמלית קס"ד רב ושמואל דהכא ודהתם בדליכא מחיצות ניכרות כלל ואפי' חיצונות אינן ניכרות וקאמר רב התם לרבנן אין מטלטלין אלא בד' וה"ה לר' מאיר דפרוץ כולו ולית לי' מחיצות והא דקמיפלגי לרבנן להודעך כחו דשמואל דאפי' לרבנן מותר לטלטל בכולו דאמרינן בכל גג וגג גוד אסיק מחיצתא וקא קשי' לי' דרב אדרב ודשמואל אדשמואל התם קאמר רב לרבנן אין מטלטלין אלא בד' אלמא לא אמרינן גיד אסיק והכא קאמר לר"מ מיתר לטלטל בכולו אלמא אמרינן גוד אסיק דאי לא אמרינן לר"מ נמי הא פרוץ כולו ושמואל התם אמר אפי' לרבנן מטלטל בכולו דאמרינן בכל גג גוד אסיק והכא קאמר אפי' לר"מ דלא בעי אלא מבחוץ לא אמרינן גוד אסיק ומשני הכא והתם במחיצות החיצונות שסביבותם ניכרות ושביניהן אינן ניכרות דרב אדרב לא קשיא לרבנן דאמרו כל א' וא' רשות לעצמו אין מטלטלין אלא בד' הואיל וביניהן אין ניכרות כל חד פרוץ לחברי ולר"מ דאמר רשות א' הן אמרינן מבחוץ גוד אסיק ואפי' ביתר מב"ס קסבר רב הואיל ולמטה לדירה עבידן האי גוד אסיק למעלה והו"ל למעלה נמי מוקף

לדירה דשמואל אדשמואל לא קשיא דהכא והתם כל הגגות אית בהו טפי מבית סאתים בחדא לית בי' טפי מב"ס וגג יחידי לרבנן דומיא דגגין לר"מ דאית בי' טפי מב"ס. ולרבנן דאמרו כל א' רשות לעצמו קאמר שמואל כל חד מותר לטלטל בכולי דאמרינן גוד אסיק. ולר"מ דס"ל כולן רשות א' הם הו"ל יתר מב"ס כדארש"י ושמואל סבר הואיל ולא עבידן למעלה לא הוי מוקף לדירה ולירושלמי דאמרה למעלה מיו"ד אפי' רחב ד' מקום פטור וכן אמר הריטב"א משמי' דהשר מקוצי משום דאויר המותר הוא וכן אמר הרשב"א (עובה"ק שער ג' סי' ט':) גג שאינו יתר על בית סאתים אע"פ שאין מחיצותיו ניכרות וכן יתר מב"ס ומחיצותיו נכרות מטלטלין ממנו אפי' לחצר חברו קס"ד הכא והתם באין מחיצותיהן ניכרות אפי' סביבותם וקאמר רב לרבנן אין מטלטלין אלא בד' משום דפריצי גגין אהדדי אבל לר"מ מקום פטור הוא ומטלטל בכולי ושמואל אמר לרבנן נמי מטלטל בכולו דאמרינן גוד אסיק וכל חד רה"י הוא והכא ידע דביתר מב"ס קמיירי וקשייא לי' דרב דיתר מב"ס אפי' בגובה יו"ד וליכא מחיצות אסירא ורב האמר לא אמרינן גוד אסיק ומשני דכולהי שמעתין במחיצות שמבחוץ נכרות וקשיא לי' דשמואל דאמר אפי' באין נכרות גוד אסיק ומשני קסבר שמואל מחיצות למטן עבידן והא דארש"י לשמואל לר"מ דאמר רשות א' הן לא אמרינן ביניהן גוד אסיק ואין מטלטלין אלא בד' ולרבנן אמרינן ומטלטל בכולי. קשיא לן לאפושי פלוגתא וכל כה"ג הו"ל לתלמודין לפרושי דר"מ ורבנן קמיפלגי נמי בהא דלר"מ דשרי מזה לזה אין מטלטלין אלא בד' ולרבנן דאסור מטלטל בכולו וע"ד הא ר"מ הוא דאמר רשות א' הן אפי' בחצירות דמיפלגי במחיצות ה"נ אימא אע"ג דמיפלגי רשות א' הן. ומה ענין רשות א' לגוד אסיק וכי משום דרשות א' הן לא מצית אמרת גוד אסיק ועוד לר"מ נמי בכלים ששבתו בתוך הבית לאו רשות א' הן. והוה מתחזיא לן טפי למימר אי דמוקים לה הכא בכל גג יותר מב"ס דומיא דגג יחידי לרבנן וקאמר גגין לר"מ דבהא נמי קאמר רב מותר לטלטל בכל הגגין ושמואל אמר ב' אמות בזה וב' אמות בזה מטלטלין אבל טפי מד"א אפי' בחדא לא ובין לר"מ בין לרבנן אי ליתא בכל גג טפי מב"ס ובכולהי איתנהו טפי מסאתים אמרינן בכל חד גוד אסיק ומותר לטלטל בכולו לרבנן מכל חד ולר"מ בכולהי דהו"ל כק' קרפיפות פחותות מסאתים ופתח ביניהן. אי דמוקים לה הכא בדאיתא בכולהי טפי מב"ס ובכל חד ליכא טפי מב"ס ובין לר"מ בין לרבנן לענין פרוץ וליכא בכולהי אלא ב"ס לא אחמור בי' רבנן הואיל ומחיצותי' מבחוץ נכרות והקיפי' זוטר אמרינן נמי ביני' גוד אסיק וכמאן דלא איפרצי אהדדי אבל לענין יותר מב"ס אחמיר בי' רבנן הואיל בהקיפי' נפישא לא אמרינן גוד אסיק למעטו מב"ס והתם פליגי רב ושמואל בדליכא יתר מב"ס בכולהי והכא ביתר מב"ס והריטב"א

דמייתי להא דרש"י בכולהי שמעתין הא מלתא לא אייתי לה וירושלמי דשלהי כיצד מעברין מסייע לי' לרש"י דאמרו התם בשם שמואל אחורי הגגין מטלטלין בהן אפי' כור ואפי' כוריים ר"מ אומר עד בית סאתים א"ר יוסי בר' בון מילתא דרב פליגא עלוי דתנינן תמן כל גגות העיר רשות א' הן שמואל אמר עד ב"ס רב אמר אפי' כור ואפי' כוריים ואחורי הגגין דירושלמי היינו על הגגין מדתלי' לה בפולגתא דרב ושמואל דהכא דפליגי אי מחיצות התחתונות כמוקפות לדירה לגגין הן או לא. וקרי להו אחורי הגגין דכל גג אחורי דחברי' הוא א"נ משום דכל גג יש מחיצות הבית תחתיו ואחורי כולן מחיצות הבתים החיצונות המקיפות את כל הגגין קאמר מחיצות שאחורי כל הגגין מהן וקאמר שמואל אחורי הגגין מטלטלין בהן אפי' כור וכוריים אפי' יש בכולן כור וכוריים מטלטלין בכל א' מהן דכל גג אין בו ב"ס ואמרינן לכל גג גוד אסיק מחיצתא ומטלטל בו בכולו ומגג לגג אפי' אין בכולן אלא ב"ס אין מטלטלין לרבנן דכל א' רשות לעצמו ר"מ אומר עד ב"ס אם אין בכולן אלא ב"ס מטלטלין בכולן ואפי' מגג לגג אבל אם היה בכולן יתר מב"ס אין מטלטלין אפי' בא' מהן אלא בד' דכולן א' הן וא"ר יוסי בר' בון מילתא דרב פליגא עלי' דרב אמר אפי' לר"מ מטלטלין בכולן אפי' כור וכוריים דמחיצות התחתונות הקיצונות הן כמוקפין לדירה לגגין והיינו דרש"י:

תניא בתוספתא פ"ג השובת בעיר אפי' גדולה כאנטוכיא מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה על גגה אין לו אלא ד"א לבר שמואל מתרץ לטעמי' ורב מתרץ לטעמי' שמואל מתרץ לטעמי' כגון שהיו כל גגות העיר שוות ובכולן יתר על ב"ס ור' מאיר היא א"נ אפי' תימא רבנן וגג אחת לכל העיר רב מתרץ לטעמי' שלא היו מחיצותיה ניכרות ולא אמרינן בהו גוד אסיק והרי אינה מוקפת מחיצות:

גגין השוין לר"מ וגג יחידי לרבנן ה"ה גג יחידי לר"מ אלא לאפוקי גגין השוין לרבנן לרב אין מטלטלין בו אלא בד' דפריצי אהדדי ולשמואל מותר לטלטל בכולו דאמרינן גוד אסיק ובכל חד לית בי' טפי מב"ס ואי לא תימא כרש"י ולר"מ נמי אמרינן גוד אסיק אלא דהכא כל גג יתר מב"ס לשמואל ליכא בין גגין השוין ובין גג יחידי בין לר"מ בין לרבנן ומשום דלרב גגין השוין לרבנן אסרי אהדדי נקט הכי:

קשיא דשמואל אדשמואל בלאו קמייתא דשמואל נמי קשיא מ"ט דשמואל דהא אוקימנא במחיצות ניכרות ובמחיצות ניכרות דכ"ע אמרינן גוד אסיק אלא לאלומי קושיא קאמר התם קשרי שמואל אפי' באין ניכרות והכא קאסר אפי' בניכרות א"נ קאמר אפי' בלאו האי אוקימתא קשיא דשמואל אדשמואל דהא אפי' באין ניכרות קשרי התם

הוה קרפף יתר מב"ס כו' ש"מ מהא הא דאמר הריטב"א ודעימי' דקרפף שלא הוקף לדירה כמחיצה של שתי או של ערב דליחיד נותנין ב"ס ול"ג כל צרכן דהו"ל שיירה הנ"מ במדבר אבל בביתו לא והא דאמרינן בשמעתא דחבלים וקנים יחיד בישוב איכא בינייהו לא תימא הא שיירה דכ"ע אפי' בישוב אלא למ"ד בישוב לא שיירה נמי בישוב לא וכדאמר רש"י לת"ק קתני יחיד דומיא דשיירה עה שיירה במדבר אף יחיד במדבר דאי ס"ד קרפ"ף אפי' בביתו יהבינן לז' כל צרכן גג נמי כיון דאמרת הו"ל כקרפף יתר מב"ס שלא הוקף לדירה כולהי אסרן וכולהי הא שיורא נינהו ואי תימא דהנך רבוותאי דשרו לקרפף דשיירה לית להו דרש"י אלא דלר"מ נמי גוד אסיק והכא בכל יתר מב"ס הכא כל גג דיחיד הוא אבל קרפף דג' בישוב נמי אימא שרי והשתא איכא למימר לרב נמי הני מחיצות למטה עבידן והו"ל לא הוקף לדירה ורב לטעמי' דאמר בגגין השוין לרבנן כולהי אסירי דלית לי' הכא גוד אסיק לר"מ כולהי שריין דכחד קרפף דמי והו"ל שיירא וגג יחידי דומיא דגגין השוין בשל ג' אבל גג יחידי דיחיד אימא לרב נמי אסיר והא דאקשינן לרב אליבא דר"מ ליטלטל מגג לחצר כרש"י ולא כרבנן דתוס' דהא אמרת בין לרב בין לשמואל גג לקרפף שלא הוקף לדירה דמיא

ספינה אמרו עד כאן לא פליגי אלא ביתר מבית סאתים וכן כפאה לזפתה אבל בית סאתים בכל מקום מטלטלין בכולה ואנן מסייעינן להו מדאמרינן בפרק קמא בשמעתא דלחי העומד מאליו דבמחיצה העומדת מאלי' דכ"ע הוי מחיצה והנך מחיצות נמי לא גריעי מעומדתו מאלי' דהאיכא מחיצתא:

דף צ:

דהא איכא מחיצתא לרבנן דתוס' ולרבה דהתם יותר מבית סאתים חמיר ולר' זירא חוץ לתחום חמיר ואיכא למימר ר' זירא אליבא דשמואל קאמר וכי הדדי נינהו א"נ ר' זירא מוקים להא דהכא בבית סאתים ולשמואל קאמר וטעמא דמהלך כולה כד"א משום דמהלכת הא עמדה אפי' בתוך התחום ואפי' בית סאתים נמי לא כתל ונקע ביתר מבית סאתים:

כפאה לזפתה פירש רש"י דאינן עומדות כ"ז כפיתה לא לדרית מעלה ולא לדירת מטן משמע אם כפאה לדור למעלה הוי היקף לדירת מעלה ואימא אפי' שמואל מודי:

לר' זירא פירושה רבנן דתוס' קסבר ביוצא חוץ לתחום אחמור בי' ואיכא נמי למימר דר' זירא אליבא דשמואל קאמר וקסבר ר' זירא שמואל אפי' בבית סאתים קאמר ואין מטלטלין אלא בד' נהי דלא בעינן מקף לדירה מוקף להשתמש מיהא בעינן וכן כפאה לזפתה אפי' בית סאתים נמי לא וגגין דאמרינן למטה עבידן למעלה לא עבידן ואפ"ה

בית סאתים מטלטל בכולו התם נמי למטה עבידן לדור למטן ולהשתמש למעלן א"נ כיון דלמטן עבידן לדור עדיפי מדלא עבידין כלל להשתמש וכ"ת מ"ש ממחיצה העומדת מאלי' הכא דעביד להו ולא להשתמש גריע:

רב אשי מתני להא דאמר לי' רב חייא בר יוסף הלכתא כוותך:

ורב אליבא דר"מ לטלטל מגג לחצר ואפילו יותר מבית סאתים ולרש"י ורבנן דתוס' דאמרי היכא דלא מינכרא מחיצתא מבחוץ אפי' בית סאתים כרמלית היא ליכא לאוקמא לדרב יודא בדלא מינכרא אפי' מבחוץ דהכא בגג כרמלית לא קמיירי מדאמר לדברי חכמים גגין וחצרות רשות אחת ותי גגין דומיא דחצרות קאמר דמינכרא וכולהי שמעתין בדמינכרא מחיצות החיצונות שסביבותן:

והא דלא קשיא לשמואל אליבא דר"מ לטלטל מגג פחות מבית סאתים לחצר:

פירשוה רבנן דתוס' דר"מ ורבנן בהא קמיפלגי ר' מאיר סבר כיון דגג לא מוקף לדירה לא דמי לחצר אלא לקרפף ורבנן סברי בפחות מבית סאתים מיהא דמיין ועדיף מקרפף ואיכא למימר ר"מ לטעמי' דאמר לא אמרינן כשם שחלוקין למ' ורבנן לטעמיהו דאמרי כשם שדיורין חלוקין למ' חלוקין למעל' ה"נ גג דלא מוקף לדירה הואיל ואית לי' דיור למטה דמחשיב לי' לקצת דייר למעלה דמי לחצר דמוקף לדירה ולית לי' דיור כלל ולענין שינוי בעלים חומרא היא אבל לענין שינוי רשויות קולא היא למשווי' חזיא לדירה כחצר והריטב"א אמר לך שמואל אה"נ ודאמרינן גג וחצר ב' רשויות הן בגג יותר מבית סאתים והוא גופא קמ"ל דגג יותר מבית סאתים כרמלית הוא. וקשי לן א"ה לרבנן דאמרי גגות וחצרות רשות אחת ואי בגגו יותר מבית סאתים מכרמלית לרה"י קא מפיק ולישנא דרש"י נמי כהריטב"א משמע דפריש טעמא דר' מאיר משום דהויא כרמלית ולרבנן פריש בדליכא יותר מב"ס ולא פירש לר"מ בב"ס וקשיא לן א"כ דרב יודא לצדדין היא לר"מ בדאיכא יתר מב"ס ולרבנן בב"ס ותו מאי כשתימצי לומר הא דברי ר"מ ודברי חכמים שוין וניחא לן רש"י לטעמי' דאמר לשמואל לרבנן אמרינן גוד אסיק לכל גג וגג אפילו במחיצות שאינן ניכרות הואיל וכל חד רשות לעצמו ולר"מ דמשוי לכולהי כחדא לא אמרינן גוד אסיק לכל גג אלא במחיצות חיצונות והיינו דרב יודא במחיצות חיצונות ניכרות ודבין גג לגג אין ניכרות ובהכי קא מיירי כולה שמעתין כגון דבכולהי איכא יתר מב"ס ובכל גג ליכא יתר מב"ס וקאמר לדברי ר"מ גגות רשות לעצמן אבל גג וחצר לא דלר"מ גגין טפי מב"ס נינהו ולדברי חכמים גגין וחצרות רשות אחת הן דאמרינן גוד אסוק לכל גג ולא הויא טפי מב"ס ולמאי דמסקינן טעמא דר"מ משום דרב יצחק ב"ר אבדימי כולהי בב"ס והריטב"א אי ס"ל להא דרש"י הכי קא מוקים לה ואי לא ס"ל להא

דרש"י כדמשמע מני' דלא אייתי לה כלל איכא למימר קסבר אנן לאו דרב יודא קא קשיא נן אלא מתנייתא הוא דקשיא לן דתניא ואסור להעלות ולהוריד מן הגגין לחצר ומן החצר לגגין וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר בגגין מותר לטלטלן בגגין דברי ר"מ ולשמואל איכא לאוקמה בגגין יתרין מבית סאתים ור"מ ב"א בגג זה וב' אמות בגג זה קאמר והדר קאמר ולשמואל אליבא דרבנן ניטלטל מגג לקרפף והתניא גג וחצר כו' הא קרפף לא מיהא הריטב"א גופי' פריש הא דלשמואל מדרב' יודא הלכך הא דהריטב"א צריך תירוץ וכן בהא דאמר אליבא דרש"י לשמואל איכא ט"ס ולא ידענא מאי היא:

איבא למימר כי היכי דלשמואל אליבא דר"מ אמרינן הואיל ויתר מב"ס תורת קרפף עליו אפי' בבית סאתים אין מטלטלין מגג לחצר כדפרישו רבנן דתוס' ה"נ לרב בדלא מינכרן מחיצות חיצונות דיתר מב"ס ודאי תורת קרפף עליו אפי' בב"ס ואפי' למאן דשרי לטלטלולי בכולי' כירושלמי ממנו לחצר אסיר הואיל ולית לי' מחיצות תורת קרפף עליו ואפי' רבנן מודי דכולהי שמעתין בדמינכרא מחיצות חיצונות מיהא למאי דמסקינן דטעמי' דרב משום דרב יצחק בר' אבדימי לא אמרינן האי סברא כלל וכי היכי דלשמואל אליבא דרבנן לא אמרינן הכי ואע"ג דיתר מב"ס כקרפף הויא מ"מ בב"ס גג וחצר רשות אחת ולשמואל אליבא דר"מ נמי לא אמרינן הכי וטעמי' דר"מ משום תל ברה"ר וכן לרב אליבא דכ"ע לא אמרינן הכי:

ושמואל אליבא דרבנן ניטלטל מגג לקרפף פירש"י מגג יתר מב"ס לקרפף יתר על ב"ס בגג ב"ס וקרפף ב"ס לא תיקשי דגג וקרפף לאו חדא רשותא נינהו דקרפף מוקצה לתשמיש שאינו תדיר כדפירש"י ותדע מדקרפף וחצר לאו חדא נינהו וגג וחצר חדא נינהי אלמא גג לחצר דמי ולא לקרפף אלא בדתרויהו יתר מב"ס דכרמליות גמורות נינהי קשיא לי' אע"ג דלא שוו תשמישתי' אהדדי מ"מ כיון דאידי ואידי כרמלית גמורה הואי לישתרי כי היכי דכולהי כרמלית שרו אהדדי ולא מפלגינן בהו מידי דבכרמלית גמורה לא מפלגינן בה מידי וכ"ת אין ה"נ ורב יודא ביתד מב"ס לא קמיירי מדקאמר לרבנן גג וחצר רשות א' וגג יתר מב"ס כרמלית וחצר רה"י ולר"ש קאמר כולן רשות א' וחצר וקרפף יתר מב"ס לאו חדא נינהו הא ליתא דרב יודא בכרמלית ורה"י לא קמיירי דגגין לעצמן וקרפיפות לעצמן לר"מ דרשות א' הן וקרפיפות לרבנן אי חדא מיני' יתר מב"ס ואידך ב"ס דהויא כרמלית ורה"י ודאי לאו רשות א' הן וכן גג וחצר לרבנן ולר"ש גג וחצר חצר וקרפף אבל כרמלית וכרמלית אטו גגין לעצמן וקרפיפות לעצמן לר"מ ולרבנן קרפיפות לעצמן מי לא עסקינן בדתרויהו יתר על ב"ס ושרי ב' אמות בזה וב"א בזה וכולהי לר"ש נמי או בדתרויהו ב"ס או בדתרויהו יתר מב"ס דתרויהו לאו כרמלית נינהו

או דתרויהו כרמלית נינהי מישרא קא שרו אהדדי וקשיא גג וקרפף נמי לרבנן בדתרויהו יתר מב"ס לטלטל מהאי להאי אלמה א"ר יודא לרבנן קרפיפות רשות לעצמן דאפי' גג וקרפף יתרים מב"ס דתרויהו כרמלית נינהו נמי לא דאי חדא נינהי כי היכי דקאמר גגות וחצירות ובגגין ב"ס ה"נ לימא גגין וקרפיפות בדתרויהו יתר על ב"ס וכ"ת הא פשיטא אידי ואידי כרמלית הוא מ"מ הא איצטריך לתרי גברי דלא קפדינן אישנוי בעלים כי היכי דאשמעינן גגין לעצמן וחצירות לעצמן וקרפיפות לעצמן:

לרבנן גג וחצר איפכא מקרפף וחצר גג וחצר מגג לגג אסור ומגג לחצר שרי קרפף וחצר מקרפף לקרפף ומחצר לחצר שרי ומחצר לקרפף אסור:

דף צא.

לרש"י דכ"ע לא אמרי עירובי חצירות לא קפדי אשינוי בעלים כלל אלא בכלי בתים ובגגין לרבנן הואיל וחולקין דיורין למטן ומגג לחצר או לקרפף לר"מ אפי' דחד גברא אסר משום תל ברה"ר ועירוב חצירות לא מהני בי' וכן מחצר לקרפף לר"מ ולרבנן מגג או מחצר לקרפף נמי אפי' דחד גברא ועירובי חצירות לא מהניא בי' אלא מחצר למבוי הוא דבלא שיתוף אסור לרבנן אפי' כלי חצר ובשיתוף שרי כדאמרינן לקמן והריטב"א אמר גג וחצר או קרפף לר"ע דתרי גברי דוקא וכבר הא פרישן מילתי' בריש פירקין וכן גג או חצר וקרפף אמר הריטב"א דהרי גברי דוקא דאיכא תרתי שינוי בעלים ושינוי רשות מיהא בפרק עושין פסין אמר הריטב"א אפי' דחד גברא כרש"י משום שינוי רשות:

ומסתברא כהריטבא דהכא דהא כולהי תקנתא דעירובי חצירות משום שינוי בעלים הוא דאי מפיק מרשות זה לרשות זה אי מרה"י לרשות שותפין אתי לאפוקי מרה"י לרה"ר והיינו דתקינו בי' עירוב אבל בחד גברא ותרויהו רה"י ומשום דבהאי משתמש תדיר ובהאי לא משתמש תדיר לא תקינו ואשכחן נמי בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י וכו' עירובין דתיקן אבעלים מחולקין אבל אחד גברא מי תיקן וכ"ת ב' תקנות הוו והא דקרפף רבנן דבתר שלמה תקינו היכא אשכחן לה. ותו הא אנן מבוי וקרפף בחדא מחתא מחתינן להו בשמעתין ומבוי הא בשיתוף תליא דכי נשתתפו שריא קרפף נמי אי דחד גברא או דתרי ועריבו שפיר דמי:

ומגג לחצר דרבנן דאמרי' רשות אחת הן אמר רש"י בחצר דשותפות דוקא דאית לי' רשותא בהדי' אבל מגגו של ראובן לחצרו של שמעון לא ולא ידענא הא מנ"ל אימא ה"ה משל ראובן לשל שמעון כי היכי דחצר ומרפסת אפי' משל ראובן לשל שמעון שרי. דבני חצר ודאי לית להו רשות במרפסת ואימא הא עדיפא דתרוי' רשותא דחד נינהו אבל משלו לשל שותפות מחזי כרה"י ורה"ר, ואי משום דלרבנן גג רשות מיוחד הוא הואיל

וחלוק למטה לא גזור אלא גג וגג דתרוי' חלוקין למטה אבל גג וחצר דחצר לא קביעא רשותי' לא וכי היכי דאמרת בשל שותפות אמינא לך נמי בשל חברי' ותדע דגג ואכסדרה אמרינן דשרי אפילו באכסדרה דאחר משום דאכסדרה לית בה דיורין ואי משום דקשיא בעיא דרמי בר חמא ורב ביבי הא תרגימנא לה ולחדותי' מנפשין כי הא לא ידענא:

תניא כוותי' דרב ולא אמר נמי כוותי' דר"י בדר"מ משום דהכא לא תני קרפיפות. והא דלא תני קרפיפות לרב איכא למימר גגין חצרות דפסיקא לי' ל"ש ב"ס ל"ש יתר מב"ס קתני קרקיפות דלא פסיקא לי' דמג"ס ליתר על ב"ס לא מטלטלינן לא קתני. והא דדייקינן לקמן דלא קתני קרפף ומבוי משום דהתם רבותא טפי הו"ל למיתני א"נ מבוי קשיא ני' ואבע"א בין לרב בין לשמואל אטו תנא כי רוכלא ליחשיב וליזיל מ"ש גגין לעצמן וחצרות לעצמן ומ"ש קרפיפות לעצמן וחצרות דקתני איידי דתני רישא דמגגין לחצרות לא קתני הא אלו לעצמן ואלו לעצמן שרו ולקמן דייק ליתני מיני' לקרפף ומבוי לאפוקי מדרבנן דאסרי:

בכולהי שמעתין פירש רש"י מחצרו של יחיד לחצרו של יחיד וכן מחצר של רבים לחצר של רבים משמע הא מחצר של יחיד לחצר של רבים לא דאתי לאפוקי מרה"י לרה"ר. והא נמי לא ידענא מנ"ל הא. אימא כיון דלא קביעא תשמישתי' לא מיחלפי ברה"י ורה"ר ותו הא רש"י הוא דאמר לרבנן מגג לחצר בחצר של שותפות והא קא מפיק מגג דידי' דשל יחיד הוא לחצר של רבים וכי אית לי' שותפות בחצר מאי הוי. ותו הא רש"י הוא דאמר לר"ש דלית לי' עירובי חצרות אלא לכלי הבית ואי איתא לכלים דחצר נמי אית לי' עירובי חצרות מחצר דיחיד לחצר דרבים ועובדא דרבי ור"י נמי אפי' מגג דיחיד לחצר של רבים משמע דסתם גג דיחיד הא וסתם חצר דרבים וכ"ת כי קאמר רש"י לר"מ ורבנן אבל לר"ש לא קאמר היכא אשכחן דפליגי עלי' דר"ש בהא ולא אשכחן להו לרבנן בעלי ההלכות דליפלגי בהא אלא סתמא קאמרי ואפי' משל יחיד לשל רבים שפיר דמי:

הלכתא כר"ש ובין עירבו בין לא עירבו כשמואל ור' יוחנן ואין עירובי חצרות אלא לבתים ולכלים ששבתו בבית שאם הן בחצר זו אסור להוציאן לחצר אחרת אבל כלים ששבתו בחצר ובגג ובכל רה"י חוץ מן הבתים ואפי' בקרפף ובלבד שלא יהא יתר מב"ס מותר לטלטלן ברשויות אחרות בין של יחיד בין של רבים ואפי' משל יחיד לשל רבים. והלכתא כרב הלכך מחיצות שאינן ניכרות לח אמרינן גוד אסיק מחיצתא וניכרות הן כמוקפות לדירה וגגין שמחיצות החיצונו' שסביבותיהם ניכרות הן כמוקפות לדירה ואפי' אלף כורין ואפי' הן של אנשים הרבה ולמטן אסור מבית לבית בלא עירוב למעלן מותר לטלטל בכל הגגין ומגג לגג ולחצר ולשאר רשויות חוץ מן הבתים כלים ששבתו בהן או בשאר

רשויות חוץ מן הבתים וכלים ששבתו בבית אם המחיצות שבין גג לגג ניכרות כל אחד מטלטל מביתו לגגו אבל לא לגג חברו ואם אין המחיצות שבינהן ניכרות אפי' מביתו לגגו אסור שכל הגגות פרוצות זו לזו. ואם יש בגג כלי הבית אם ביניהן מחיצות ניכרות אסור להוציאן לגג אחר ככלים ששבתו בבית והן בחצר שאסור להוציאן לחצר אחרת ואם איו מחיצות ניכרות ביניהן ניראין הדברים שמותרין הן בכל הגגות דלא אמרינן כשם שחולקין דיורין למטה כר"ש והא ליכא מחיצות למיפלגינהו והרי הן ככלים ששבתו בבית והן בחצר שמותר לטלטל בכל החצר ואם אין המחיצות החיצונות ניכרות והן יתר מב"ס או גג יחידי והוא יתר מב"ס אין מטלטלין בו אלא בד"א אין בהן אלא סאתים וכן גג יחידי ואין בו אלא ב"ס לירושלמי וכן אמר השר מקוצי וכן אמר הרשב"א מותר לטלטל בכולו וכן גזוזטרא וזיז היוצא מן הכותל ואין חלון פתוח לו מרה"י וכל כיוצא בהן שגבוה יו"ד אע"פ שרחב ד"ט ואין לו מחיצות מקום פטור הוא ולהר"י ורש"י והרא"ש כרמלית הוא ואין מטלטלין בו אלא בד"א ומדברי רבנן דתוס' נלמד דהנ"מ בגג בולט לרה"ר ורה"ר עוברת תחתי' עשה אחד סולם קבוע לגגו והאחרים לא עשו או שעשה סולם צורי שיש לו ד' חווקים והאחרים עשו סולם שאין לו חווקים או שעשה האחד מחיצה קבועה יו"ד סביב לגגו והאחרים לא עשו הוא מותר אפי' מביתו בכל הגגין והן אסורין אפי' מביתו לגגו שכל הגגין כשלו הן והן סילקו עצמן מן הגגין ואם זה שעשה מחיצה או סולם עשה דקה ד' הרי סילק עצמו משאר הגגין ואם יש ביניהן מחיצות ניכרות כל אח' מותר מביתו לגגו וחברו אסור ואם הדקה ראוי' לעמוד עלי' לשמור חצרו או גנתו הוא מותר בכולן והן אסורין שאנו אומרין לשמור חצרו או גנתו עשאן ואם סילק עצמו ואין ביניהן מחיצות ניכרות הן אוסרין זה על זה ואם לא סילק עצמו ויש שם כלים ששבתו בבית אפי' מחיצות ניכרות בין גג לגג ואפי' הן שלא עשו מותרין לטלטלן בכל הגגין כיון שכל הגגין שלו הן הרי הן מטלטלין באותו רשות שהכלים בה מידי דהוה אכלים ששבתו בבית והן בחצר שבאותו חצר מותר לטלטלן בכולה ולא אסרי אלא להוציאן לרשות אחרת ואיבעיא לן הן שלא עשו מהו לטלטל מבית זה שעשה מחיצה או סולם קבוע לגגין. מי אמרינן חמשה לא הוו אורחין לגבי חד כדתנן גבי ביטול רשות בהדר נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין. או דלמא שאני ביטול רשות כיון דלא הוו אורחין מחזי כמאן דהדרי ומחזקי ברשותי' אבל הכא לאו כל כמיני' לאחזוקי בגגין כיון דלא עבדי נמי כוותי' ממילא כולהי דילי' נינהו ומסתברא דשרי ולא עוד אלא אפי' עברו והוציאו מביתן לגגן דהתם מי שנתן רשותו והוציא אוסר הכא לא אסרי עלי' דהאי דלאו כל כמיני' לאחזוקי בגגין ולא מיבעיא הכא דמחזי כי אורחין דלאו כל כמיני' לאחזוקי ושרי

לטלטלי כאורח איזהו מחיצות ניכרות ואיזהו מחיצות שאינן ניכרות חודי' דכותל ודאי לא אהניא אע"ג דלא מכסיא ומחיצה ניראית לעומד מלמעלה בעינן. ואמר הריטב"א ניראין מדברי רש"י אפי' המחיצות המחוברו' למטה עודפות וניכרות למעלה כיון שאין שם מחיצה גבוה יו"ד לא אמרינן גוד אסיק שהרי אינו מכיר שעומד על מחיצה יו"ד וי"א דכל כי האי גוונא מחיצה ניכרת הוא ואמרינן בה גוד אסיק אפי' לרב. ספינה אפי' יתר מב"ס מטלטלין בכולה וכן כפאה לדור תחתי' מטלטלין בכולה אפי' למעלה ואפי' יתר על ב"ס. ומדברי רש"י נלמד שאם כפאה לדור עלי' הוי היקף לדירת מעלה ומותר לטלטל בכולה בין למעלה בין למטה ואם כפאה לזפתה בין למעלה בין למטה עד ב"ס מטלטלין בכולה יתר מכאן אין מטלטלין אלא בד"א. ומקרפף יתר על ב"ס או מגג יתר על ב"ס ואין המחיצות החיצונות ניכרות ולרש"י והר"י אפי' עד ב"ס אין מטלטלין ממנו לחצר או לשאר רשויות שהן רה"י. וממנו בקרפף אחר או לגג יתר על ב"ס למר וב"ס למר מותר וכלים ששבתו בבית להוציאן לקרפף אם הבית והקרפף של אחד פליגי בה רבנן ואייתי להו הריטב"א בפ' עושין פסין ורש"י אסר התם ומדקאמר הרמב"ם אם שבת הכלי בבית והוציאו לחצר לא יעבירנו לחצר אחרת וכו' או לקרפף אא"כ ערבו אנשי כל המקומות כו' ש"מ דעריבו אפי' לקרפף שרי וה"ה בית וקרפף דחד:

אמר רב הלכה כר"ש הריטב"א אסברה לן טעמי' דרב וטעמי' דשמואל. טעמי' דרב בשלש חצרות לא גזור דאשה בקיאה בכלי' וכלים דידה בכלים מחברתה לא מיחלפא ומידע ידעה בכלים דידה דערבה בהדה שרי ודחברתה דלא ערבה בהדי האי חיצונה אסיר' טעמי' דשמואל התם דכולהי כלים דבתים נינהו גזור הכא כלים דבתים בהדי כלים דחצר לא מיחלפא א"נ התם משום גזירה מבטלין היתירא דאתי ע"י עירוב הכא דהתירא לאו ע"י עירוב אתיא לא מבטלינן משום גזירה וקאמר שמואל ר"ש לטעמ' דלא גזר אפי' התם ולא מיבעיא הכא ואיהו בדהכא ס"ל כר"ש בדהתם לא ס"ל כוותי' ואנן אית לן למימר עוד טעמי' דרב הכא עירובי כולהי הא מערבי וטלטולי בהדי חברי' נמי משכח שכיחא וגזור בי' רבנן התם חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר ועירבה האמצעית עמהן ושתים החיצונות לא עירבו לא שכיחא ולא גזור בי' רבנן טעמי' דשמואל מלתא דעבוד רבנן לכולהי חצרות דכלים ששבתו בבתים אסורין ושבתו בחצר מותרין מידע ידעי ומיזהר זהירי בהי דלא לאחלופי התם דליתא אלא בכה"ג לא זהירי ואתי לאחלופי א"נ התם סברא דעירובה מהניא אף למאני דהאי חיצונה וקיימי בחצר דידה לאפקינהי לחצר דהאי חיצונה כי היכי דמהניא עירובה למאני דידה דחצר דידה ודחברתה עירבוה

משוי להו כחדא חצר וכמאן דאיתנהו בהאי חיצונה דמי. אבל הכא דבלא עירוב לא מחלפי מאני דבתים במאני דחצר:

בכומתא וסודרא ומשום כומתא וסודרא דאיתנהו בחצר לא גזרינן אמאני דחצר דלא שכיחי כולי האי אבל עירבו דשכיחי כולהי מאני דבתים גזרו:

דף צא:

ת"ש אנשי חצר ואנשי מרפסת כו' וממתניתין דתנן כל שגבוה יו"ד למרפסת פחות מיכן לחצר לא תיקשי במאני דחצר ליסתר כולהי הא חצר ומרפסת רשות אחד הן דאימא מתני' במאני דבתים.

טעמא דלא עירבו הא לא אע"ג דבהדי ערבו קתני בד"א בעירבו קאמר מדיוקא משום דאימא רישא אמאני דבתים וקאמר בד"א בעירבו ואמאני דבתים אלא סיפא קשיא לי' דקתני אבל לא עירבו רשות אחד הן האי לא עירבו בד"א בכלים ששבתו בבתים אבל בכלים ששבתו בחצר מיבעי לי' מכלל דבעירבו אפי' כלים ששבתו בחצר נמי לא:

בתוס': **דלשמואל** דוקא אירשא קאי וכו' וה"ק בד"א בעירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן כל שגבוה יו"ד למרפסת דאפי' במאני דבתים שרו דלדידהו בשלשול ולחצר בזריקה וחצר אפי' במאני דחצר אסירא דלמא אתו לטלטולי מאני דבתים אבל לא עירבו וליכא מאני דבתים כולן רשות אחת ושרו בני חצר לטלטולי מאני דחצר אע"ג דגבוה יו"ד ובני עלי' דלא מצו לטלטולי מאני דמרפסת להתם לא יטלטלו כלל דכי לא עירבו מאני דעלי' ודאי אסיר בני דעלי' גופי' אסרי אהדדי וסיפא דפחות מיכן לחצר לא שאני בין עירבו ללא עירבו דאידי ואידי לחצר ולא לעלי' ובעירבו אפי' מאני דבתים ובלא עירבו יטלטלו מאני דחצר אבל בני עלי' דלא מצו לטלטולי אלא מאני דעלי' אסורין ודחיקא מלתי' ולדעתן הא לאו מרבותינו בעלי התוס' הוא דקושיא מעיקרא ליתא דלשמואל אע"ג דמרפסת בנחת לא מצו לטלטולי להתם דא"כ בעירבו פחות מיכן לחצר הא לזה בפתח ולזה בפתח הוא דבני עלי' נמי מצי לאשתמושי התם דרך המרפסת דסלקי לה מעלי' למרפסת דרך סולם מ"מ בקשה מצו לאשתמושי וכגון דמופלגת מרפסת מן התל ד' ובעירבו נותנין אותו למרפסת דמצו לאשתמושי בשלשול מעלי' להתם פחות מיכן לחצר דהו"ל לחצר כפתח ולעלי' או בשלשול מעלי' או בזריקה ד' ממרפסת אבל בלא עירבו וליכא מאני דבתים ודעלי' תרוי' שריין חצר במאני דחצר ומרפסת במאני דמרפסת דמצו לאשתמושי להתם בקשה ומתני' דתנן בד"א בסמוכה אבל במופלגת אפי' גבוה יו"ד לחצר דעלי' נמי מופלגת ואף לחצר ותרוי' אסירי כדאוקימנא התם ואיכא נמי לאוקמא לשמואל במרפסת סמוכה וכ"ת בעירבו אמאי לחצר לזה בפתח ולזה בפתח הוא דסלקי למרפסת

דרך סולם הא קי"ל סולם תורת מחיצה עליו להקל ולא מצו למיסר עלה דחצר ובני עלי' אסירי דלחצר בפתח הוא ואסרי עלי' ואע"ג דמתניתין לא ניחא לי' התם לאוקמא הכי אליבא דרב וכדפרשינן התם משום דבכל גווני קמיירי ואע"ג דמיפלגא מרפסת כדאמרן התם. אבל מתניתא איכא לאוקמא דה"ק בד"א דבכל גווני גבוה יו"ד למרפסת פחות מיכן לחצר בעירבו אבל בלא עירבו רשות אחד הן וכוון דרשות אחד הן איכא גווני דכולהי שריין

הא מני רבנן היא וקסבר שמואל דבשלש חצרות איכא למיגזר טפי מעירבו דהכא אמאני דחצר כדאמרן ור"ש דלא גזר התם אלמא קסבר אפי' היכא דאלימא גזירא לא גזרינן הכא מיבעיא דלא גזר אלא הך מתניתא דגזרה נמי הכא אמאן תרמי' ע"כ רבנן היא דגזרי התם וס"ל דאפי' הכא דלא אלימא גזירה גזרינן ואנא הכא דלא אלימא גזירה ס"ל כר"ש דאפי' התם לא גזר הכא מיבעיא והתם דאלימא גזירה ס"ל כרבנן דגזרו:

ת"ש חמש חצרות כו' למאי דפרישנא אהא דאמרינן בפ' ר"א דמילה לרב בעירבו אין מטלטלין אלא בד"א משום דאיכא מאני דבתים ואינהו הא אסירי למבוי הו"ל מבוי שלא נשתתפו אבל לא עירבו דליכא מאני דבתים ומאני דחצר הא שריין כמבוי שנשתתפו דמי דמבוי וחצר רשות אחת היא ואפי' לשמואל ור' יוחנן וכדאמרן בעובדא דהמן בר ריסתק בריש הדר הו"מ לשנויי הכא לשמואל ור' יוחנן דר"ש אסיפא קאי דקתני ובמבוי אסו' ואמבוי עצמה כדס"ד בשמעתין לסיועי לרב מהא וקא"ר שמעון כל זמן שהן של רבים ולא עירבו אפי' בתים אהדדי כולן רשות אחת הן דמאני דבתים ליכא הכא לאפלוגי בין הרשויות ומאני דחצר שריין אהדדי וכוון דרשות אחד הן מבוי גופא נמי שריא ולאפוקי עירבו דמיפלגי רשויות במאני דבתים מבוי עצמה אסורה אלא דמשמע לי' דר"ש דאמר רשות אחד הן למישרינהו אהדדי קאתי וטעמא דלא עירבו הא עירבו לא שריין אהדדי לישנא דתוספתא נמי הכי דתניא ור"ש מתיר וכן הי' ר"ש אומ' מות' להכניס ולהוציא ממבוי לחצ' ומחצ' לגג ומגג לקרפף שכל זמן ששכחו ולא עירבו כולן רשות אחת הן ואע"ג דאיכא למימ' האי שכל זמן אירשא הלכך מתיר במבוי הואיל ומות' ממבוי לפצ' ולא עירבו וליכא מאני דבתים כולן רשות אחת הן ולא מיפלגי רשויות אהדדי מ"מ טפי משתמע לישנא אסיפא דלהכי שרי ממבוי לפצ' וכו' שכל זמן שלא עירבו רשות אחת הן א"נ לא מוקמינן הכי כי היכי דלא לסתייע רב דמבוי שלא נשתתפו דקים להו דאיכא דפליגי עלי' דרב וסברי מבוי שלא נשתתפו מות' לטלטל בכולו וכדאמר בירושלמי שלהי הדר דר' יוחנן פליג ואמר מות' לטלטל בכולו ואע"ג דתלמודא דבבלי לא מייתי למאן דפליג עלי' דרב בהא מ"מ קים להו דאיכא דפליג ואי הוה מוקים לה הכי תיקשי למאן

דפליג עלי' דרב בהא מיהא רבוותאי לא פרשו להההיא דהתם הכי כדאמרן בעובדא דהמן ב"ר ריסתק ולדידהו לא קשיא ולא מידי:

כלים ששבתו בחצר מות' לטלטלן בחצר בחצר אחרת דבאותה חצר אפי' כלים ששבתו בבתים והוציאן בשוגג או דרך מלבוש מותר לטלטלן כדאוקימנא למתני' לרב בכומתא וסודרא וקאמ' ר' שמעון אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית אין כולן רשות אחת חצר וחצר או גג וחצר או קרפף וחצר הוא דאסור הא בחצר גופה שרי וכן אמר רש"י בריש ר"א דמילה דבחצר גופה אפי' כלי בית שהוציאן דרך מלבוש לחצר שרי. והכא פרישו לה הכא רבנן דתוס' דבחצר אחרת קאמ' ואבע"א הכא באותה חצר כדאזדא לישנא דמותר לטלטל בחצר וכדקתני ובמבוי אסו' דלרב כלים שבמבוי באותה מבוי קאמ' דכוותי' בחצר באותה חצר וכן למאן דפליג עלי' דרב וקתני ולמבוי אסו' איכא למימ' קתני באותה חצר עצמה. מותר וממנה למבוי אסו' ותנא טלטול חצר גופה קמ"ל מהו דתימא חצר שלא עירבה ככרמלית שויוה רבנן ולא ליטלטל בה אלא בד"א קמ"ל מות' לטלטול בכולה ואי תנא מותר לטלטל בחצר תיקשי לך מכדי מבתים לחצר אסור אלא הי כלים התירו לטלטל בחצר להכי פירושי קא מפרש תנא כלים ששבתו בחצר מות' לטלטל בחצר ובטלטול מחצר לחצר לא קמיירי וכומתא וסודרא לא שכיחי ולא פסיקא לי' לתנא למיתני' וקתני כלים ששבתו בחצר דשכיחי ופסיקא לי' למיתנינהו ואגב אורחא אשמעינן דמחצר למבוי אפי' כלים ששבתו בחצר נמי לא וטלטול מחצר לחצ' איכא למישמע מדקתני מחצר למבוי לא הא מחצר לחצ' שרי אלא דלא תימא חצר שלא עירבה אין מטלטלין אלא בד' ומחצר למבוי אפי' שתי אמות בחצר ושתי אמות במבוי אסור דבכה"ג מחצר לחצר שריא קמ"ל מותר לטלטל בחצר:

והא ליה ערבו קתני פירש"י לגמרי משמע אמר הריטב"א ור"ח פירש דלא קרינן עירוב אלא לחצרות עם בתים דאלו חצרות בהדי הדדי שיתוף קרינן לי' וכו' וקשיא לן והתנן עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי והתם חצרות בהדי הדדי הוא הלכך חזינן דרש"י ור"ח מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי דבלגמרי קרינן עירוב משום דאיכא נמי עירוב דבתים אבל עירוב דחצרות לחודי' שיתוף קרינן לי' והיינו דאמ' רש"י לגמרי משמע והיינו דאמר ר"ח דאי בתים עירבו ולא עירבו בחצרות שיתוף קרינן לי' והא דתניא בתוספתא שלהי פרק ה' חמש חצרות פתוחות לבית שער ושכחו ולא עירבו מותרין בחצרות ואסורין בבית שער חמש דיאטות פתוחות לאלקוס ושכחו ולא נשתתפו מותרין בדיאטות ואסורין באילקטו מדקתני מותרין בחצרות מכלל דחצרות עם בתים עירבו וחצרות בהדי הדדי הוא דלא עירבו ולמאי דמשנינן הכא התם נמי מאי לא עירבו לא

נשתתפו ולא קתני לא נשתתפו כדקתני סיפא דהתם נמי בחצרות פתוחות זו לזו והואיל ויכולות לערב דרך פתחיהן קתני לא עירב דזימיין דקרינן לה עירוב וכדקארי לה בהדר ודיוטאות סתמא לא פתיחי אהדדי ומשתתפין דרך האלקיט קתני לא נשתתפו מיהא חזינן דהאי פתוחות זו לזו דאייתוה הכא ט"ס הוא חדא דאי לא עירבו חצרות בהדי הדדי לא הוה מקשי ומאי לא עירבו דהאי עירוב קרינן לה ושוה בכל דבר לעירובו בתים לענין פת ולענין נתינתו בבית ותנן עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי ואמרינן נמי עלה ר"מ היא דאמר בעינן עירוב ובעינן שיתוף ובשתי חצרות זו לפנים מזו תנן נתנו עירובן ובירושלמי נמי אמרינן עלה דעירבו בחצרות ר"מ היא דאמר ע"י עירוב וע"י שיתוף ותו לרב דלא תני בעירבו בחצרות פתוחות זו לזו משום דלא הוה בתים וחצרות פתוחין לתוכו ולא ניתר בלחי וקורה קשיא הך דהכא דקתני פתוחות זו לזו ולר"ש אפי' מחצר למבוי מותר ולא מיבעיא במבוי עצמה ורבנן נמי טעמא דלא נשתתפו הא נשתתפו מותר והריא"פ והרמב"ם אמרו הלכתא כרב בהא. ותו הכא דלא אתי אלא למיתני' פלוגתא דר"ש ורבנן בחצר ומבוי שלא נשתתפו לר"ש רשות אחד הן ולרבנן כל אחד רשות לעצמו פתוחות זו לזו מאי בעי הכא אלא לא מתנינן הכא פתוחות זו לזו ומתנינן חמש חצרות פתוחות למבוי והכי תניא בתוספתא וקאמ' מאי לא ערבו חצרות בהדי הדדי דרך המבוי ומקשי מאי לא עירבו הא שיתוף קרינן לי' בכל מקום ודחיק ומוקים מאי לא עירבו לא נשתתפו והיינו דאמר ר"ח דאלו חצירות בהדי הדדי שיתוף קרינן לי' דמתניתין דעירבו בחצירות דרך פתחיהן קתני אבל הכא דרך מבוי שיתוף קרינן לי' ורש"י מתני פתוחות זו לזו ורב ה"נ דלא מתני כדלא מתני במתניתין ותלמודא אייתוה כדאיתני' קמי' וכי היכי דאייתוה למתניתין דהדר וקאמ' ר"מ היא כמאן דמתני והא דקתני הכא פתוחות זו לזו מלתא אגב אורחא קמ"ל דבעירבו חצירות אהדדי דכ"ע סומכין על עירוב במקום שיתוף ופירש להא דקשיא לי' ומאי לא עירבו אע"ג דחצירות דרך פתחיהן עירוב קרינן לי' בעלמא הכי קא קשיא לי' ומאי לא עירבו סתמא דלגמרי משמע ואי איתא לא עירבו החצירות זו עם זו מיבעי לי' ומדסתם ותני מכלל דלא עירבו כלל קאמר ומשני לא נשתתפו בשיתוף דמבוי כלל:

לימא מסייע לי' לר' זירא אמר רב דלא עירבו לרבנן כעירבו לר"ש דמי עירבו לר"ש טעמא מאי כדא"ר אסי מי גרם לחצירות שיאסרו בתים וליכא ולרבנן חצירות גופי' גרמו שיאסרו:

מהו דתימא כו' בתוס' ואע"ג דרבנן דג' חצרות גזרו וכן בברייתא דגג וחצר כו' ולדעתן אטו כולה מתניתא דתנו מילתא דתנן במתניתין או במתניתא אחריתי תיקשי לך וה"נ

אשמעינן היא מתניתא דאפי' בלא עירבו אסרו רבנן מחצר למבוי דלא תימא הכא בעירבו אע"ג דשמעינן לה דעירבו מחצר לחצר נמי אסר ממתניתא אחריתי או ממתניתין ועוד אנן הא השתא לאו אליבא דרב קיימינן ואי ממתניתין דג' חצירות ה"א התם הוא דגזור הכא לא גזור דשמואל נמי הא התם ס"ל כרבנן דגזור והכא כר"ש ס"ל דלא גזר ולר' יוחנן א"נ ר' יוחנן התם נמי כר"ש ס"ל כרב מי לא צריכא לאשמעינן דלא תיפליג בהכי ור' יוחנן הא הכא ס"ל כר"ש דלא גזר ולא גרע דהכא מדהתם ותו התם הא עירבה אמצעית בהדי חיצונות ואי לאו לאפוקי מחצר לחב' למאי עירבה וכי מפקי מאני דידה אתו לאפוקי נמי מאני דחיצונה אבל הכא דבלא עירבו לא רגילי ולמאי דאוקמינן אליבא דשמואל ור' יוחנן דמאי לא עירבו לא נשתתפו אבל בתים דמצר עירבו אהדדי אפי' למאי דאסקינן הא דקתני וכלים ששבתו בחצר מות' לטלטלן בחצר לרבנן מחצ' לחצ' אפי' עירבו שרי ולא גזור ומחצר למבוי אפי' לא עירבו אסו' וגזירה דמאני דבתים לית להו אלא הא דתניא בחצר ומרפסת דבלא עירבו כולהי חדא רשותא נינהו הא עירבו לא מני וצריכא למימ' תרי רבנן נינהו ורבנן דהכא בהא כר"ש ס"ל דלא גזר בעירבו אלא היכא דשרי בכל גווני שרי ושמואל נמי בהא כהנך רבנן ס"ל ודחיקא לן למימ' הכי ורבותינו בעלי התוס' נמי לא פרישו אלא למאי דס"ד דכי פליגי רבנן הנ"מ היכא דעירבו אבל למסקנתא לא ואיתחזיא לן למאי דס"ד דלא עירבו אפי' מחצר למבוי שרי אלא הא דקתני אסו' למבוי בעירבו ובחצ' עירבו נמי שריא אבל כי אשמעינן משנה יתירה דלמבוי לא עירבה נמי אסו' גלויי גליא דרישא נמי הכי קתני ולא נשתתפו ובין שעירבו בין שלא עירבו אסו' למבוי וכלים ששבתו בחצר ולא נשתתפו ולא עירבו מות' לטלטלן בחצר וממילא משמע לי' כיון דלא שרינן לחצר אלא כלים ששבתו בחצר וכי עירבו האיכא כלים ששבתו בבית ואיכא למיגזר דלמא אתו לאפוקי מאני דבתים אלא בלא עירבו ולמבוי אסו' אפי' בלא עירבו דאי מרישא ה"א מבוי דאסו' בעירבו וחצר אפי' בעירבו שרי קמ"ל ולמבוי אסו' אפי' היכא דלא עירבו לחצר דקתני בדלא עירבו אבל בעירבו חצר נמי אסו' ור"ש נמי קאמ' לא נשתתפו ובין עירבו בין שלא עירבו ותנא לא נחית לאשמעינן אלא פלוגתא דר"ש ורבנן בחצר ומבוי אבל הא דפליגי בעירבו לא נחית לאשמעינן:

דף צב.

ומי א"ר יוחנן הכי כו' פירש"י אי אמרת בשלמא עירבו אסי' הכא בעירבו ואע"ג דבראש הכותל ליכא אפי' כלי חצר ולא מיבעיא כלי בתים דהא תרויהו אסירי לאפוקי אפי' מאני, דחצר גזירה משום מאני דבתים והני פירות שבתו בראש הכותל מ"מ אסו' להוריד למטה לחצר שעירבו דאתי לאהדורי להו לראש הכותל ואתי לאסוקי פירי דבתי וש"מ ב'

חצירות וחורבה א' ביניהן ועירבה כל חצר לעצמה למאן דאסר בחורבה כחצר דתרויהו אסירי לאפוקי לחורבה אפי' מאני דחצר אסירי אפי' בכלים ששבתו בחורבה לאפוקי לחצר אע"ג דבחורבה ליכא אלא הנך מאני גזירה משום אהדורי וכן א' עירבה וא' לא עירבה לרב הונא רחמ' נותנין לזו שלא עירבה זו שעירבה אסורה אפי' לטלטולי מאני דחצ' דלא עירבה דבחורבה או מאני דבחורבה ולא דמי לחצר דלא עירבה דשרי בדעירבה דסתמא בדידי' קמטלטל כראש"י ומדברי רש"י נלמד דחייא בר רב לרווחא קאמ' דאמ' רש"י אפי' אי דחק דאבא שרי לדלא עירבה אלמא דרב אפי' לדלא עירבה אסיר משום אהדורי ובעי פירוקא דלא תיקשי מדר"ש דג' חצירות. ולהריטב"א דאמר לרבנן דאסרי חצר וקרפף הנ"מ דתרי גברי אבל דחד גברא שרי איכא למימ' ראש הכותל כקרפף דמי דלא תדיר תשמישתי' ורבינא ה"ק מי א"ר יוחנן הלכה כר"ש דחצר וקרפף רשות א' הן יהא סתמא דכותל כרבנן דאסו' להוריד למטה משום דתרי רשויות נינהו וליכא למשמע מינה הא דאמרן אלא דקשיא אי הכי סתם ואח"כ מחלוקת היא דהכא הא בהדי' קתני ר"ש אומ' א' גגות כו' רשות א' הן ואפ' מהן לקרפף קאמ' כדאמ' רבי בברייתא דשמן ואלונתית:

והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה:

בתוס': **ותירץ** הרר"א כהן כו' דמתני' דכותל כר"מ לא אתיא דאסר גבוה ונמוך וה"ה כותל וחצר דמאי אריא כותל שבין ב' חצרות אפי' תרויי' דחד גברא נמי לא כדאמ' רש"י אלא כרבנן ובעירבו שנים וכדתנא רישא מערבין שנים משום דגזור אטו מאני דבתים ור' יוחנן נמי דאמ' דר"ש בין עירבו בין לא עירבו מכדי שמענא להו לרבנן באכסדרה ומרפסת דאמרי עירבו לא ומנא לך דר"ש פליג בהא אימא ר"ש בלא עירבו לאו דר' יוחנן ס"ל כשמואל דגזירה דשלש חצרות אלימא מהא דהכא ור"ש דלא גזר התם הכא מיבעיא א"נ קסב' דגזירה דתרווי' שיין וכי היכי דלא גזר התם לא גזר הכא:

וכדאמרינן לשמואל ור' יוחנן ר"ש לטעמי' דלא גזר הא אי לא הוה שמעינן לר"ש דלא גזר הוה אמרינן יאמרו שני כלים בחצ' אחד זה מות' וזה אסו' והוה מוקמינן דר"ש בלא עירבו וכיון דמדר"ש דהכא ליכא למשמע מיני' דהכא בגזירה דעירבו לא קמיירי אלא בחילוק רשויות דקאמ' ר"ש רשות אחת הן ור"ש דלא גזר בעירבו משלש חצרות שמיעא לן הו"ל מחלוקת ואח"כ סתם:

וכי רבי לא שנאה כו' מדלא קאמ' מתניתא דר' חייא לאו פרושי קא מפרש למתניתין דסתם מתני' למטה לבתים ומתניתא דר' חייא רבנן היא ובעירבו דגזור מכלל דידע דר' חייא לפרושי מתני' קאתי ואי קשיא ר' יוחנן למיפלג אמתניתא דר' חייא מנא לי' הא

סתמא דמתניתין איכא לפרושי כר' חייא אבע"א ר' יוחנן הכי גמיר ואשכחן אמוראי דפליגי אדר' חייא וכי מותבינן מתניתא הנך דאקבעי בי מדרשא דר' חייא ור' אושעי' הא דמותבינן ואבע"א ר' חייא ור' יוחנן בסברא קמיפלגי ר"י סבר מדלא גזר ר"ש בג' חצרות ה"נ לא גזור והתם אתמ' הלכה כר"ש כדאמרן במי שהוציאוהו היכא דאתמ' אתמ' ולר"ת דאמ' שמואל כרבנן דהתם אמרינן הכא אתונ' הלכה כר"ש ומוקים לה לסתם משנה כוותי' ור' חייא סבר כרב דר"ש אע"ג דהתם לא גזר הכא דכ"ע גזור וכי אתמר הלכתא כר"ש בלא עירבו והשתא הא מתניתא דאוקימנא מאי לא עירבו לא נשתתפו לא צריכנא לה אלא לא עירבו ממש ור' חייא הוא דתני לה:

ולהלכה אע"ג דקי"ל רב ור' יוחנן הלכה כר"י ולא מיבעיא הכא דשמואל קאי כוותי' אימא הלכתא כרב הואיל ור' חייא קאי כוותי' וסתם למטה אפי' לחצר משמע והך מתניתא נמי לא עירבו משמע ואשינויי לא סמכינן

התם כיון דמנטרי כו' א"כ קשיא דרב אדרב דאמר רב מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין כו' ואוקימנא בעירבו ואמר רש"י דאסירי אפי' מאני דחצר למבוי משום מאני דבתים והא מבוי לא מינטר כדאמרי' בביצה משתתפין גבי הנותן עירובו בבית שער. וצריכנא למימר אע"ג דאמרינן מבוי לא מינטר מינטר טפי מחורבה:

מתני': **אמר** הריטב"א גג לר"מ להוציא מחצרו לגגו ולטעמי' אזיל דאמר לא אמר ר"מ אלא בעמוד וחצר של שנים:

ומשום נראה מבחוץ ושוה מבפנים לא שרינן לגג קטן. אמר הריטב"א דגוד אסיק לא מהניא אלא לנפשי' ולא לקטן ורבנן דתוס' מוקמי לה בנכנסין דומיא דסיפא:

גמרא: **ל"ל** למיתני תרתי איכא לאוקמא מאן דאמר חצר שנפרצה בשבת לא זו אף זו קתני לא מיבעיא גג סמוך דמבעוד יום אפי' חצר גדולה שנפרצה בשבת קטנה אסורא ולמ"ד נפרצה מבע"י קתני חצר דומיא דגג מה גג דמבע"י כדקתני סמוך בשעת עשיתו משמע אף שנפרצה מבע"י הא בשבת תרוויהו שריין:

לרם גג גדול דומיא דחצר דמינכרא מחיצתי' וקטן לאו דומיא דאע"ג דלא דרסי לה רבים לא אישתרי במחיצתי' דמחיצה שאינה ניכרת לא אמרינן גוד אסיק ולשמואל קטן דומיא דחצר דדרסי לה רבים וגדול לאו דומיא דאע"ג דלא מינכרא מחיצתי' אמרינן גוד אסיק והומ"ל לרב קטן אסור איצטריכה לי' דלא דמי לחצר דנפרצה ולית לה מחיצה כלל אבל גג אית לי' מחיצה למטה וקמ"ל אע"ג דלא דרסי רבים אסור משום דלא מינכרא וכן לשמואל גדול איצטריכא לי' דלא דמי לחצר אי' לה מחיצות אבל גג לית לי' מחיצה וקמ"ל אע"ג דלא מינכרא מותר דאמרינן גוד אסיק. אלא דא"כ תיקשי ליתני גג ולא ליתני

חצר להכי קאמר קמ"ל חצר דגג דומיא דחצר וכן הומ"ל קמ"ל גג לאפוקי מדרב יוסף דאמר לא אמרינן גוד אסיק למישווי פתחא אלא דאכתי חצר ל"ל. ולרב יוסף קתני גג דומיא דחצר מה חצר גדולה מחיצות ממש גג נמי דאית לי' מחיצות ממש אבל לית לי' מחיצות ממש לא אמרינן גוד אסיק למשווי' פתחא מיהא קשיא מכדי מתני' לא מסיימא אי כרב וגדול דומיא אי כשמואל וקטן דומיא ולרב א"נ לא קתני חצר מה אית לך למימר גדול אע"ג דלא מנכרא מחיצתי' שרי א"ה קטן אמאי אסור לימא גוד אסיק ולא איפרץ. וכי תימא קטן בדמי לה רבים השתא דקתני חצר אימא קטן דומיא דחצר ולשמואל א"נ לא קתני חצר מאי אמרת קטן אע"ג דלא דרסי לי' רבים א"ה גדול אמאי שרי וכ"ת דמינכרא מחיצתי' השתא נמי אימא גדול דומיא דחצר:

זרעים אסורין. פירש רש"י ואפי' הרחיק ד"א בקטנה אמר הריטב"א משמי' דרבותינו בעלי התוס' אה הרחיק ד"א בגדולה עד הפתח מותר לזרוע בקטנה כשם שמותר בגדולה גופה בהרחקת ד"א:

דף צב:

גפנים בגדולה כו'. הא דאמרו משמי' דהר"י דשם הגדולה על הקטנה וכו' לא איתברר לן חדא כרם הקטנה מאן עקר לי' ואי שם הגדולה עלי' הו"ל כאלו הוה בה נמי שדה הגדולה וכאלו כרמה כרם הגדולה הוא אבל לעקורי שם כרם מי עקרינן ותו הא כתיב שדך לא תזרע כלאים. ואי משום דקרא דפן תקדש ולא תזרע כרמך כתיב מ"מ הא רחמנא קפיד אשדה כרם והריטב"א אמר הכא ובמנחות כגון שהזרעים של אחרים ואין ביד בעל הגפנים לעקור את הזרעים שניהן מותרין גדולה שאין דיורי קטנה בגדולה וקטנה שאין בידה לעקור משמי' דהראב"ד אמר דכל הנזרע בהתירא ואיסורא ממילא אתי לא אסרו אלא לאחר שהגדיל בתבואה שליש ובענבים כפול הלבן וכדתנן תבואה שהיתה נוטה תחת הגפן כו' מאימתי תבואה מתקדשת משתשליש וענבים משיעשו כפול הלבן אלמא כל דזרע בהתירא כו' וה"נ שרי לזרוע ולקיים עד שיעשו כפול הלבן אבל גפנים בגדולה דזרע באיסורא אסורין מיד בהשרשה:

אשה בגדולה כו' הא גופה קשיא אמרת באשה ובש"ץ ובט' דקטנה בתר גדולה גרירא וכל דאיתניי' בקטנה כמאן דהואי בגדולה דמיא וכי הואי טפל בקטנה כאלו הוה בגדולה אבל טפל בגדולה לאו כמאן דהוה בקטנה דמי ועיקר דהואי בקטנה ליכא למישדייא בתר טפל ובגפנים ובצואה אמרת דכי איתנהו בגדולה כמאן דהוי בקטנה דמי הואיל וקטנה איפרצה במלואה ואסרי עלה אבל כי הואי בקטנה לא הוו כמאן דאיתנייהו בגדולה אית לה גיפופי וכדתנן לענין שבת גדולה מותרת וקטנה אסורה וחזינן אנן

למיתרגם האי שמעתא דיורי גדולה בקטנה כל דאיתי' בגדולה כמאן דהוה בקטנה דקטנה כפתחא של גדולה היא וכל דאיכא בביתא איכא בפתחא דידה בטילא לגבי ביתא ומאן דדייר בביתא אזיל לי' בפתחא דידי' ואין דיורי קטנה בגדולה דכל דאיתי' בפתחא לאו כמאן דאיתי' בביתי'. דביתי' לא בטיל לפתחה ומאן דדייר בפתחא לית לי' למיזל לביתא דאחרינא היינו טעמא דג' קרפיפות דשמעתין והיינו טעמא דגפנים וצואה ואשה איהי דנקטא לגיטא ולא גיטא נקיט לדידה הלכך אשה בגדולה כמאן דאיתה בקטנה וגט ברשותה אשה בקטנה גיטא לאו ברשותה דאיהי לאו כמאן דקיימא בגדולה דמיא דאין דיורי קטנה בגדולה ציבור בגדולה קטנה פתחייהו היא וכמאן דאיתנייהו לדידהו בקטנה דמי דקטנה כפתחא וכל דקאים בביתא פתחא אגב ביתא בטילא וכמאן דאיתנייהו נמי בפתחא. ציבור בקטנה וש"ץ בגדולה הואיל וכולהי ציבורא בקטנה לא חשיב ש"צ דבגדולה למיהווי אתרא דכולהי כפתחים לבטולי אגבי' למיהוי כמאן דאיתי' נמי הכא ואחשובי קא מחשבי ציבורא לקטנה דלא ליהוי כמאן דקיימי כולהי בפתחא וש"ץ קאים נמי הכא אנא ש"ץ בדוכתי' הוא דקאי ובקטנה ליתי' ואע"ג דחצר גדולה שנפרצה לקטנה אפי' אלף בקטנה ואחד בגדולה היא כפתח' של גדולה הכא לענין תפילה דציבורא עיקר ואינהו קא משלחו וש"צ אחשובי אחשבי' לדוכתי' דלא ליבטל דוכתי' לגבי דוכתי' דש"צ וכן תשעה דסיפא תשעה עיקר ציבורא נינהי ואחשבוה לדוכתי' דלא ליבטל לגבי דוכתא דחד דהוה טפל לדידהו הלכך תשעה בגדולה קטנה דלית בה אלא יחיד פתחא דגדולה היא וכמאן דקיימי כולהי תשעה אף בקטנה תשעה בקטנה לא בטילא דוכתי' למיהוי פתחא דחד וליהוי כמאן דאיתי' נמי הכא וליתי' אלא בגדולה ואי איתא להאי תרגימא חמשה בגדולה וחמשה בקטנה מצטרפין דהיכא דכי הדדי נינהו ודאי כפתחא הואי כדתנן גבי שבת ודיוקא דסיפא דוקא:

תשעה בגדולה כו' אמרו אבל חמשה בגדולה לא וסיפא דקתני תשעה בקטנה פירשוה רבנן דתוס' תנא תשעה איידי דרישא והריטב"א פי' תשעה איצטריכא לי' דקטנה אפי' חד לא משכא:

צואה בגדולה אמר הריטב"א אפי' הרחיק ד"א בקטנה אסור עד שירחוק ד"א בגדולה כדאמר גבי כלאים וצואה בקטנה דשרי בגדולה אמר הריטב"א והוא שהרחיק ד"א ואינו רואה אותה ואין רוח רע דאין מחיצה מועלת לרוח ומקצת רבותינו הצרפתים חולקין בזה:

בתוס': **דא"כ** למה מקשה בסמוך ממחול הכרם לאו אקושיא דאימא אקשי לאביי אדקשיא לך להנך אמוראי תיקשי לך מתניתא דמחיצות הכרם אלא דמאי משני התם היינו טעמא ואי אביי נמי מחול הכרם קשיא לי' ה"נ היינו טעמא:

דף צג.

אלא לאו התם היינו טעמא אע"ג דהכא נמי טעמא איכא כדקתני מפני שהיא כפתחה של גדולה, התם מחיצות דמהניא לחוצה להן אמרינן מן המחיצות ולפנים מגרע קא גרעי דבעינן דלישתייר שיעור שדה לבר מדוושא דכותל דמחיצות מהן ולחוץ מבדילות מהן ולתוכן מחברות דהא בתוכן ליכא מפסיק אבל הכא דהנך גיפופי מהניא לה לגדולה לאבדולי לה מקטנה ולקטנה קא מחברי לה להדי גדולה דאלמלי הן מרחיק ד"א וזרע ואלו השתא אסורה:

ג' קרפיפות וכו' פירש"י והקיפו לדירה במחיצה של שתי וכו' וכן אמר הריטב"א ועשו מחיצות של שתי או טל ערב וכו' והריטב"א לא צריך להאי דהא איהו דאמר בשמעתא דחבלים דפ"ק דקרפף שלא הוקף לדירה במחיצה דחבלים וא"כ הכא בקרפף ממש שלא הוקף לדירה והכי משמע ודהרשב"א (עה"ק שער ג' סי' ג') דהכא כקרפף ממש וכן אמר הרמב"ם ג' מקומות שלא הוקפו לדירה:

נעשה כשייירא כו' ופירש רש"י והאמצעי מותר אפי' גדול כל שהוא אבל לחיצונים לא יהבינן אלא ב"ס וכן באידך בבא נותנין לחיצונים כל צרכן ולאמצעי בית סאתים וכן אמר הרא"ש ופליגא דהרשב"א דאמר כי יהבינן לחד מיני' כל צרכן איניך כחצר דידי' דמיא ושרי כולהי בכל צרכן. ודברי הרמב"ם נוטין לדבריו דסתים ואמר נותנין להן כל צרכן:

והכא בנכנסין ובשער כדאמר הריטב"א ואמר הרשב"א ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי:

והא דהכא דאמרינן דהאי דבמגופף כאלו הוא בשאינו מגופף לא קשיא לרש"י ולרבוותאי אדאשה וציבור ותשעה דאמרת דהאי דבשאינו מגופף כאלו הוא במגופף אבל האי דבמגופף לא הוי כאלו הוא בשאינו מגופף דאימא הכא לענין תשמיש דהאי דבמגופף קא משתמש בשאינו מגופף כאדם המשתתמש בפתח שלו והו"ל שאינו מגופף דשותפות דהאי דאיתי' בי' ודהאי דמגופף. ובשנים החיצונים מגופפים האמצעי משותף לשלשתן להשתמש בו. ובאמצעי מגופף אית לי' שותפות בחיצונה בהדי האי דבחיצונה דאיהו נמי משתמש בי':

שנים בזה ושנים בזה. ולא דמי לתשעה בקטנה ויחיד בגדולה דלענין צרוף בעינן דיחיד דקאי בגדולה כמאן דקאי האידנא בקטנה דמי ובעית מימר דהאי קטנה בטולי בטלה

לגבי גדולה דכפתחה הויא וט' לגבי חד לא אמרינן בטלי. אבל לענין שיירא לא בעינן אלא דליהוי האי דמגופף שותף בתשמיש בהדי בן דאינו מגופף וכי איתנהו בי' רובה דלא בטלה נמי נהי דלא בטלי שותף בתשמיש מיהא הוי. א"נ לענין דבר שבקדושה דמדאורייתא בעי עשרה חמירא הכא דיחיד ושיירא דרבנן לא אחמור בי' רבנן כולי האי ושרי אפי' ב' בקטנה ואחד בגדולה:

והלכתא בעיין לקולא ויהבינן לאמצעי שתים החיצונים ואם יחיד בזה ויחיד באמצע ושנים בזה לרש"י והרא"ש אין נותנין כ"צ אלא לזה של שנים ולהרמב"ם והרשב"א נותנין לזה של שנים ולאמצעי דהוה חצר לזה אבל לחיצון של אחד אין נותנין לו אלא סאתים דלא הוי חצר לאידך חיצון דאיהו לאו תשמישתי' באידך חיצון ובאמצעי ליכא אלא תשמישתא דרב ועוד דמגופף נעשה חצר לשאינו מגופף משום דתשמישתי' בשאינו מגופף ולא שאינו מגופף למגופף:

דף צג:

הא דאיבעיא להו לרבנן דתוס' תל ברה"ר גבוה ה' ומחיצה ה'. לא ידענא מ"ש הזורק מרה"ר לתוכה דעקירה במקום שרואין פני העשרה והנחה במקום שאין רואין אלא פני חמשה ומ"ש הזורק מתוכה לרה"ר דעקירה במקום שאין רואין פני יו"ד והנחה במקום שרואין פני יו"ד אטו בגברא תליא דלהאי הויא מחיצה ולהאי לאו מחיצה אי מחיצה לכ"ע הוי מחיצה ואי לאו מחיצה לכ"ע לא הויא מחיצה אלא בדוכתא תליא מלתא לגבי דהאי דוכתא הויא מחיצה ולגבי דהאי דוכתא איסתם מחיצה:

ומודה רב חסדא בתחתונה כו' פירש הריטב"א דאי איכא גידוד יו"ד עליונה עומדת על שפתו ורואה פני יו"ד אבל הכא דליכא יו"ד כי שרית להו מימר אמרי מחיצה ה' סגיא הואיל ואין רואין פני עשרה ולדידי' מדרבנן הוא דלא מצטרפי דלמא אמרי מחיצה ה' סגי הא מדאורייתא מחיצה היא וליתא להא דאיבעיא להו לרבותינו בעלי התוס' בתל גבו' ה' ברה"ר:

כגון שהיתה עליונה מגופפת כו' וגידוד ה' ומחיצה ה' איו"ד אמות וה"ק או שיש בה בפתח העליונה גדוד ה' ומחיצה ה' אין מערבין א' דרך הפתח:

א"ל אביי לא תימא מר אימור וכו' דכותל שבין ב' חצירות שנפל דמי לעירב דרך הפתח ונסתם דתרויהו משום דיורין הוא ולא דמי לחצר שנפרצה לרה"ר כדפרישו רבנן דתוס' בפ"ק ואייתי לה הריטב"א הכא:

אין מטלטלין אלא בד"א פירש"י אף כלים ששבתו בחצר דרב לטעמי' דאמר עירבו לא יאמר הריטב"א אע"ג דהכא ליכא למיגזר כיון דלא אמרינן שבה הואיל והותרה הותרה

לא אתי לאפוקי מאני מבתים לחצר הכא בשכבר הוציאו ואיכא מאני דבתים בחצר והא דלא פריך הריטב"א הואיל ומעיקרא הוו אסירי אפי' מאני דחצר לאפוקי לאידך חצר משום מאני דבתים השתא נמי אסירי והו"ל נפרץ למקום האסור לו משום דרב לית לי' הואיל והותרה הותרה לית לי' נמי הואיל ונאסרה נאסרה כדאמור בתוס' ואי ליכא מאני דבתים דמעיקרא שרינן השתא מאני דחצר ורבותינו בעלי התוס' אוקמו להא דרב בכלים ששבתו בבתים ולא אמרו כרש"י קסברי רב סתמא קאמר אע"ג דליכא מאני דבתים דמעיקרא ושרו מאני דחצר כהריטב"א:

דף צד.

אמרו הלכתא כשמואל דאמר זה מטלטל עד עיקר מחיצה וכן זה דדיורין הבאין בשבת אין אוסרין דשבת הואיל והותרה הותרה וכן אמר רס"י דבדיורין הבאין בשבת קמיפלגי אי אמרינן הואיל והותרה הותרה והרז"ה אמר אלולי דלא מעיילי רישי בינ' אריותא אימר אני שהלכה כרב דקיי"ל כוותי' באיסורי ומודי רב בדיורין הבאין בשבת דלא אסרי ומודי בחצר גדולה שנפרצה לקטנה בסבת שכל אחת מותרת לעצמה משום דבגדולה מיהת הא איכא גיפופ'. אלא שאני הכא כיון דנפל המחיצה כולה וכל אחת נפרצה במילואה לחברתה וניחא תשמישתה דהא בהא גזרינן דלמא מטלטל מאני דבתים נמי מחצר זו לחצר זו ולא שרינן לי' לטלטולי אלא בד"א ולא עד עיקר מחיצה כשמואל דלמא ממשיך ושמואל לא גזר דלמא ממשיך וכרב נקיטנא במאני דבתים אבל מאני דחצר אף מזו לזו מטלטלין כר"ש ואפי' עירבו והרמב"ן תפסי' חדא אי משום הא הו"ל למיגזר דלא לאפוקי מבתים להא חצר הפרוצה אבל למיסר לטלטל בתוכה מפני כלי הבית שמא יוציא אותן לחצר אחרת אינה משנה ועוד הרי אמרו בקרפף שנפרץ במלואו לחצר שנפרצה כותל המבדיל ביניהן חצר מותרת וקרפף אסור והתם בדליכא גיפופי ולא אסרו לחצר שמא יוציא כלי בית מחצר לקרפף. ואנן הא דרמב"ן לא ידעינן הא דאמר הו"ל למיגזר דלא לאפוקי מבתים לחצר וליטעמך הריא"פ ורש"י רב דאמר אין מטלטלין היכי דמי אי בדליכא מאני דבתים דאפיקו לגוה מקמא דאיפרצה מאני דחצר אמאי אסירי הא השתא לא מפקא מבתים דלרב אסור כיון דלית לי' הואיל והותרה הותרה אלא לאו בדאיכא הנך דאפיקו מקמא הכי כדאמר הריטב"א וגזרינן משום הנך אמאני דחצר א"נ רב אמאני דבתים הוא דאמר וכדאמרי רבנן דתוס' ובכומתא וסודרא להרז"ה נמי אימא דרב בדאיכא מאני דבתים דאפיקו מקמא דאיפרצה א"נ רב בכומתא וסודרא והיכא דליכא מאני דבתים דמקמא דאיפרצה ה"נ דגזר דלא לאפוקי מבתים ומטלטלין מאני דחצר בכולה והא דאמר מקרפף שנפרץ לחצר אי לית לה גיפופי לחצר לא ידענא

היכא משתריא וא"נ התם חצר מותרת כיון דקרפף אסור לא גזור כדאמר בגדולה וקטנה אע"ג דלקטנה לית ליפופי הכא דתרויי' שריין אוושי אינשי מהא ומהא ואתי לאפוקי מהא להא:

בעלמא פליגי רש"י ורבנן בעלי התוס' רש"י אמר הא דאין עושין אוה עראי בתחילה בשבת לא אמרן אלא בגג אבל מחיצות עראי שרי ורבנן דתוס' אמרו ל"ש גג ול"ש מחיצות אין עושין. קמו רבנן דבתרייהו בשיטתייהו ואפילו מחיצות עראי אסור והכא רב דאהדרינהו לאפי' רש"י מתרץ לטעמי' קסבר אסור לטלטל הסדין ורבנן מתרצי לטעמייהו משום דקסבר רב אין מטלטלין בה אלא בד' והאי גלימא למישרי טלטול הוא דאתי הו"ל מחיצה להתיר ואין עושין מחיצות עראי בשבת ושמואל דשרי לטלטולי עד עיקר מחיצה האי גלימא לצניעותא בעלמא הוא ולא הוי מחיצה להתי' ושרי כדאמרינן במי שהוציאוהו בעובדא דנחמי' בר חנילאי דמחיצות עראי דלא צריכי למישרא שרי ואיכא ביניהו סדין בתוך ד"א לרש"י אליבא דרב שרי לרבנן דתוס' אסור איבעיא לן להרז"ה דאמ' לרב נמי כיון שהותרה הותרה והכא היינו טעמא דרב כיון דאיפרצה מחיצה במלואה גזר דלמא ממשיך ואתי לטלטולי מאני דבתים לבר ממקום המחיצה והלכתא כרב למאי דקי"ל כרבנן דתוס' דמחיצת עראי נמי אסור הכא מאי טעמא דרב דאהדרינהו לאפי' משום טלטול כרש"י ואי איכא גלימא בתוך ד"א שרי אע"ג דהאי גלימא למישרי טלטול הוא דאתי מחיצה מי הוי מידי טלטול משום דליכא מחיצה דאיפרנצה במלואה הוא דאסו' דליבעי מחיצה מי שריא הא שבת כיון שהותרה הותרה אלא משום דלמא ממשיך ואתי לאתויי הוא דאסיר וכי איכא הכירא תו לא אתי לטלטולי והאי גלימא לאו מחיצ' שמי' אלא קורה בעלמא ושרי או דלמא להרז"ה נמי הכירא דמחיצה בעי ומצר גדולה שנפרצה בשבת לקטנה נמי שרי משום דלגדולה איכא הכירא דמחיצה והכא נמי אי פריש גלימא תלוי' אימא לא מהני וכיון דהכירא דמחיצה בעי אימא כמחיצה דמי ואסור:

מתני': **חצר** שנפרצה לרה"ר המכניס כו'. הא דפירש רש"י או במלואה או יותר מעשר ליתא דהא אוקימנא אי באבדה להם דרך אי בצידי רה"ר ותרווי' ליתנהו מכח במלואה דמקום מחיבה נח מינכרא ורבים בקעי לה הא ביתר מיו"ד מינכרא ולא בקעי לה:

וחכמים אומרים כו' פירש רש"י אבל לכתחילה לא דלאו רה"ר היא. פירשוה רבנן דתוס' דאי תנא מתוכה לרה"י כר' אליעזר ה"א דחלוק מעט מרה"ר קמ"ל לכתחילה מרה"ר לתוכה לא משום דחלוק טובא קשיא נן אדרבה השתא איכא למימ' רה"ר דאורייתא היא ורבנן הוא דשויוה כרמלית למיסר מרה"ר לתוכה הואיל וחלוק מעט עידי דהוה אקרפף

יותר מבית סאתים דרה"י דאורייתא הוא שויוה רבנן כרמלית וכן מבוי שאין לו לחי וקורה למאן דאמר ג' מחיצות רה"י דאורייתא ה"נ ברה"ר דאורייתא ותו האי וחכמים אומרים פטו' אסו' מיבעי לי' דהיינו הוא דקמיפלגי אדר"א דר"א סבר מתוכה לרה"י חייב דרה"ר היא ופליגי עלי' ואמרי מרה"ר לתוכה אסו' דלאו רה"ר. היא אלא חזינן רבנן הכי קאמרי לי' לר"א דאמ' מתוכה לרה"י חייב דרה"ר היא ואהדרי לי' רבנן לא כך אמרו אלא כך אמרו מתוכה לרה"ר פטו' מפני שהיא כרמלית דסד"א דחייב דרה"י דאורייתא היא ואמרו שאינו רה"י אלא כרמלית אבל רה"ר ודאי לא הוה. דדמי טפי לרה"י מדדמי לרה"ר:

גמרא: ור"א כו' הו"ל רה"ר והא אינו מסור לרבים ומשני דרבים קנו וכדפירש הריטב"א:

וכי תימא ה"נ כגון שאבדה להן דרך כו' פירש רש"י בני רה"ר מרחיבין רה"ר כו' ואע"ג דהתם הוה להו דרך בשדה אלא דלא ידעינן אם לצפונו אם לדרומו וביררו ברוח אמת והכא לא ידעינן אי אית להו כלל האי דרך דקאמרי מ"מ כיון דדרך אית להו הכא וכי אמרי דרחב הוה עלי' סמכינן א"נ התם נמי אע"ג דרוח א' רחב ורוח א' קצר וביררו את הרחב דאמרי הא ניהו דידן יהבינן להו:

והאמר ר' חנינא כו' קשיא לי' להריטב"א א"נ קנו אותה ושלהן היא כיון דתוך מחיצות היכי הויא רה"ר ולא תהא אלא קרן זוית בסמוכה לרה"ר וניחא לי' כגון שרבים נושאין ונותנין בה תדיר וכו' וכיון דמשתמשי בה תדיר הוי כחורי רה"ר דכרה"ר דמי כו'. ואנן קשיא לן תינח לאביי אלא לרבא דאמר חורי רה"ר לאו כרה"ר דמי מא"ל אלא הא לא דמיא אלא לעמוד תשעה ברה"ר ורבים מכתפין עלי' דרה"ר הוא אע"ג דהתם ליכא מחיצות יו"ד הכא איכא מחיצות יו"ד מ"מ אידי ואידי כרמלית היא. ולרבנן דתוס' ס"ד בשנפלו כל המחיצות:

ואיבעית אימא בצידי רה"ר קמיפלגי. פירש רש"י לעולם בשמקום המחיצה ניכר כו'. וצ"ל דצידי רה"ר אפי' דיחיד נינהו הו"ל דרבים וכדאמ' הריטב"א שהחזיקו בה רבים ברשות לילך במקום המחיצה וקאמר שדה אבדה להן דרך בעינן דלאו צידי רה"ר הוא הכא דבצד רה"ר אפילו שלו נמי.

וליפלגי בצידי רה"ר בעלמא אע"ג דהתם ליכא למיתני' מתוכה לרה"ר פטו' דמהי תיתי דחייב אינהו ודאי לאו כרה"י נינהי דלית להו מחיצות כלל מ"מ ליפלגי אי הויא רה"ר ודהכא מינה לישתמעא והומ"ל ע"כ לא פליגי רבנן הכא אלא דאיכא מחיצות אבל התם לא אלא דלא מסתבר לי' לאפלוגי בהכי.

אבל היכא דליכא חפופי אימא מודו לי' ולא קאמ' דר"א עד כאן לא פליג אלא היכא דליכא חפופי אבל בדאיכא חפופי מודי למימרא דמהכא ליכא למישמע מינה דא"נ ר"א פליג אפי' בדאיכא חפופי קמ"ל הכא להודיעך כחך דרבנן ורב אחא קאמ' התם לשנויי הא דהיכא משכחת לה דאימא מודי ר' אליעזר בדאיכא חפופי להא דמיא:

איידי דאמור רבנן מתוכה כו' ומתוכה דרבנן מתוכה ממש ומתוכה דר"א מתוך מקום מחיצה:

איידי דאמור רבנן מתוכה כו' האי מאי הא רבנן אמתוכה ממש קאמרי לדמויי האי למתוכה ממש ור"א לא מדמי ליה למתוכה ממש ולא הו"ל למיקרי לי' שמה דמתוכה ממש ואיכא למימר ר"א ה"ק המכניס מתוכה אע"ג דאיכא לדמויי קצת למתוכה ממש כדקא מדמי לה רבנן מ"מ חייב דלא דמי אי נמי מקום מחיצה נמי מתוכה קרינן תוך מקום דהוי ביה מחיצה מעיקרא אלא סתם מתוכה ודאי מתוכה ממש ורבנן בעי לדמויי האי מתוכה למתוכה ממש ור"א לא מדמי וקסבר האי מתוכה רה"ר והאי מתוכה רשות היחיד וקא קרי לה לסתמא דהאי נמי מתוכה איידי דאמור רבנן מתוכה אמתוכה ממש אמר איהו נמי סתם מתוכה אהאי מתוכה:

מי לא קא מודית כו' דפטור כו' דאמרו בי' פטור מפני שהיא ככרמלית דלא תימא רה"י היא אבל לא מפני שהיא רה"ר צידי נמי ל"ש אמרו ביה מרה"ר פטור מפני שהיא ככרמלית דלא תימא רה"י היא אכל רה"ר ודאי לא הוה וכדפרישן במתניתין:

חזינן דכולה שמעתין לא קשקיל וטרי אלא אי הוה מסור לרבים אבל משום מחיצות לא קשיא ליה ולא מידי וסליק נמי אדעתיה למימר דר' תנינא עד מקום מחיצות קאמר ור"א אתוכה פליג דסבר תוכה נמי רה"ר ואע"ג דאית לי' ג' מחיצות ואי משום חורי רה"ר הא קיי"ל כרבא דחורי רה"ר לאו כרשות הרבים ואי מעמוד תשעה התם הא ליכא מחיצות יו"ד ואפי' להרמב"ם דאמר ג' מחיצות לאו רה"י רה"ר מי הויא הא לא דמי לדגלי מדבר ואוקמינן נמי בצידי רה"ר קמיפלגי אע"ג דהתם ליכא מחיצות משוינן להו בהדדי ופרכינן וליפלוג בצידי רה"ר בעלמא ורבנן גמי אמרי מתוכה כרמלית היא וקשיא לרבנן דפליגי עלי' דהרמב"ם ואמרו ב' מחיצות רה"י והא דפריקו בפתוח לכרמלית רה"י ובפתוח לרה"ר לא הוי רה"י אלא כרמלית הא לא אשכחן רבים דליבטלו מחיצתא אלא בדעיילו מהאי גיסא ונפקי להאי גיסא ככל הני דעושין פסין אבל בסתום מי קא מבטלי ורבותינו בעלי התוס' אוקמוה לכולה שמעתין בדליכא מחיצות וקשיא לן הא דאמרי רבנן מתוכה לרה"ר פטור פשיטא רה"י בלא מחיצות היכי משכחת לה ואי אסור קמ"ל לימא לא יטלטל מתוכה לרה"ר והאי מקום מחיצות דקאמר אתחזיא דכ"ע אית להו

דרבנן דתוספות בהא וא"נ מתוכה בדאיכא מחיצות מקום מחיצות בדליכא מהאי גיסא ומהאי גיסא מהנך מחיצות דצדדין כרבנן דתוס' דאי בדאיכא אבדה להן דרך באותה חצר היכי משכחת לה הא מקום המחיצה ניכר מדצדדין ותו ר"א היכי קאמר רה"ר הוא הא אית לי' מחיצות ג' ותו היינו דקאמר בצידי רה"ר קמיפלגי מי דמי התם ליכא מחיצות הכא איכא מחיצות אלא לאו ה"נ בדלא אשתייר מצדדי' מידי ורבנן א"ל לר"א מי לא קא מודית במתוכה דלא הוי רה"ר אלא כרמלית מקום מחיצה נמי ליבטל אגבה דתוכה ור"א הואיל וקא דרסי לה רבים בטיל לגבי רה"ר והאי שמעתא תלמודא צריכא ובירושלמי ר' זריקא ר' יעקב ב"ר בון בשם ר' חנינא לא א"ר לעזר אלא ממקום מחיצות בשניטלו ראשי זויות מכן ומכן ובלבד בארבעה ר' זעירא ור' אילא תריהון אמרן שלא ממקום מחיצות אבל ממקום מחיצות אפי' רבנן מודו רב ירמיה בשם רב בשניטלו ראשי זויות מיכן ומיכן ובלבד בשוה שמעינן מהא דמקוה מחיצות הוא כדאמרי רבנן דתוס' שניטלו ראשי זויות מיהא הא דר' זעירא ור' אילא דאוקמוה בשלא במקום מחיצות צ"ת טובח כדאמרן:

האי שמעתא דחצר דפליגי בי' ר"א ורבנן דקשיא ולא מיבעיא לרבוותאי דאמרי ג' מחיצות רה"י ואלו הכא קאמרי רבנן מתוכה לרה"ר פטור. אית לן לאוקמא סתמא חצר שנפרצה לרה"ר שנפרצה מכל רוחות ולית לה מחיצות כלל אלא ממקום מחיצות ולגיו אשתייר קצת והיינו דקתני נפרצה ולא קתני נפלה דנפרצה אשתייר קצת משמע ולגיו ממקום מחיצות אשתייר ור"א ורבנן ברבים שבירורו קמיפלגי דר"א לטעמיה א"נ בצידי רה"ר דמקום מחיצות לצידי דמיין והיינו דקא קשיא לן לר"א מקום מחיצות הא דיחיד נינהו וכ"ת כגון שאבדה להן דרך כפי' רש"י והא אמר ר' חנינא עד מקום מחיצות מחלוקת ור"א אפי' לגיו ממקום מחיצות קאמר והא הכא לא אבדה להן דרך והיינו דרבנן דאהדרי לר"א מ"ש מתוכה אע"ג דליכא מחיצות משום דלא ברבים נינהו לאו רה"ר הוא צידי נמי לאו ברבים נינהו ור"א התם לא בקעי כו'

מתני': **סמי** מכאן לרה"ר וכן אמרו רבנן דתוס' וכן בפ"ק לא מתני לרשות הרבים וכן בריא"ף ורא"ש ואוקים נמי בשמעתין דנפרצה לכרמלית:

ר' יודא ור' יוסי בין בנפרצה לרה"ר בין בנפרצה לכרמלית פליגי מדאמר שמואל הלכה כר' יודא בנפרצה לכרמלית ואמר אין הלכה כר' יודא בנפרצה לרה"ר מכלל דבתרוי' פליגי:

גמרא: **מ"ש** מרוח אחת דאמר פתחא הוא הא דהר"י לא ידענא:

חדא מאי דוחקי' דהר"י לאוקמי בנפרצה למבוי או לחצר לוקמא בנפרצה לרה"ר וה"ק מ"ש מרוח אחת מג' רוחות דהו"ל שתי רוחות וע"כ בעומד מרובה דאי פרוץ מרובה מי הוי פתחא בתרי רוחי אלא בעומד מרובה ובעשר דאמרינן פתחא הוי משתי רוחות מן הג' דהו"ל ג' רוחות נמי כיון דעומד מרובה ובעשר אלא ביתר מיו"ד וה"ה בפרוץ מרובה מרוח א' מן הג' נמי ותו אי מתני' בשתי רוחות מן הג' מאי דוחקי' דתלמודא לאוקמא בקרן זויות לוקמה בפרוץ מרובא ואיכא פס ד' ולרבנן אה"נ דמרום א' מן הג' נמי הוי פירצה דבתרי רוחי לא שרינן בפס ד' ודקתני משתי רוחות מן הג' דלכ"ע הוי פירצה דאי מרוח אחת לר' יודא פתחא הוי דשרו לחי או קורה מכאן ומכאן אבל בשתי רוחות מן הג' דהו"ל תלתא רוחי לר' יודא נמי לא שרי אלא לאו מתני' בחצר סתומה בפתחא ודשא ומאי רוח א' רוח רביעי ומשתי רוחות ראשונה ושני' ופריך מ"ש מרוח אחד ומ"ש מב' רוחות דלר' יודא כל דמהני מרוח אחד מהני נמי לשתי רוחות ותו במאי אוקימתא בנפרצה למבוי או לחצר הו"ל דיורין הבאין בשבת ככותל שבין שתי חצרות שנפל ובדיורין אפי' ר' יוסי מודי וכדפרישו בתוס' בפ"ק וכולהי רבוותאי ותו הא בשמעתין אוקים למתני' בנפרצה לכרמלית בירושלמי אוקמוה למתני' בדאשתייר פסין דברוח א' ניתרת בפסין ומשתי רוחות אסורה והא דקשיא מדר' יודא פרישנא התם:

דף צד:

מ"ש מרוח א' דאמרינן פי תקרה כו' דאי משום פתחא תרצה בקרן זויות דלא הוי פתחא אלא בית דאיכא תקרה ע"ש מרות א' דאמרינן פי' יורד וסותם מב' רוחות נמי אי ב' רוחות ממש אי ב' רוחות היינו קרן זויות סוף סוף פי תקרה יורד וסותם:

אמרי בי בירב משמיה דרב כו'. לרש"י רב אוקים לה בדעבידא. כי אורזילא דליכא פי תקורה ודמי לחצר ובעשר דמרוח א' פתחא ומשתי רוחות דהיינו קרן זויות לאו פתחא הוא אבל ביתר מיו"ד אפי' מרוח א' פירצה היא. ושמואל אמר אפי' ביתר מי' וע"כ בדלאו באלכסון דאי באלכסון דהיינו כי אורזילא ליכא תקרה וביתר מיו"ד אפילו מרוח אחד נמי אלא דלאו באלכסון ואיכא תקרה והיינו דפריך מ"ש כו':

בתוס' א"נ בקרן זויות משום דאיכא תרתי לגריעותא כו' לדידהו קרן זויות פירצתי' חמירא מפירצה דיתר מיו"ד ולהך לישנא דאמרת ביתר מיו"ד כ"ע לא פליגי ואפי' רב מודי דלא אמרינן יורד וסותם ובקרן זויות האמרת רב לא אמר כשמואל דא"כ הו"ל אכסדרה אלמא יתר מיו"ד חמירא הא לא קשיא התם יתר מיו"ד ומילואה הא ודאי חמירא מקרן זויות דאית לה שם מחיצות. הכא תרויהו בדאיכא שם מחיצות קרן זויות חמירא אלא אי קשיא הא קשיא דאמרי רב דלא אמר אפי' יתר מיו"ד וחצר משום בית משום

דס"ל דביתר מיו"ד לא יתיר ר"י אף לאותה שבת כמו בקרן זויות. והא הכא תרוייהו אית להו שם מחיצה ויתר מיו"ד חמירא:

עוד אמרו ולוקמה בב' רוחות זו כנגד זו ומפרקי לה דומיא דחצר דלא הוי מפולש וקשיא לן הא ניחא לרב דחצר לא מיתוקמא במפולש דאי בעשר מב' רוחות נמי פתחה הוי ואוקמוה בקרן זויות בית נמי אע"ג דאיכא לאוקמוה במפולש ובמילואה או ביתר מיו"ד דלא הוי פתחא ומחד רוחא אמרינן יורד וסותם מתרי רוחי ומפולש לא אמרינן יורד וסותם קתני בית דומיא דחצר דליכא לאוקמה במילואה או ביתר מיו"ד דא"כ מרוח א' נמי אלא בקרן זויות בית נמי דומיא דחצר אלא לשמואל דאמר קתני חצר מב' רוחותיה משום בית לוקמא כולה מתני' במפולש ביתר מיו"ד ואיכא גפופי וחצר אפי' מרוח א' הוי פירצה אלא קתני מב' רוחות משום בית ובית מרוח אחד יורד וסותם ובמפולש לא אמרינן יורד וסותם. והריטב"א מפרק לה דהא דאמרינן במפולש דכולי עלמא לא אמרינן יורד וסותם הני מילי במילואה ובהכי קמיירי הא דסוכה והא דגשרים המפולשין דרבנן אסרי אבל בדאיכא גיפופי אפילו מפולש נמי אמרינן יורד וסותם ואפילו ביתר מיו"ד וקשיא הניחא לשמואל דמפולש ובמלואה לא מיתוקמא דא"כ אפי' מרוח א' נמי אלא לרב אכתי תיתוקמא במפולש ובמלואה דאפי' רב מודי דלא אמרינן יורד וסותם ומרוח א' אמרינן ופליגא דהרשב"א דאמר הרשב"א בית שנפרץ זה כנגד זה מפולש אפי' פירצה פחותה מיו"ד ואפי' לא נפרץ במילואה אין פי תקרה סותם אלמא לא ס"ל הא דהריטב"א וצרכינן לפירוקא קמא דסתמא ואפי' מב' רוחות כמין גא"ם:

איכא למימר הא דאמרינן ושמואל אפי' ביתר מעשר להך לישנא דאמר ביתר מיו"ד כ"ע לא פליגי כי פליגי ביו"ד ולשמואל ל"ש יו"ד ל"ש יתר מיו"ד לא אמרינן יורד וסותם ומתני' מרוח א' אפי' יתר מיו"ד אמרינן יורד וסותם ובקרן זוית וקירויו בארבע אפי' יו"ד לא אמרינן יורד וסותם. אבל להך לישנא דביתר מיו"ד פליגי וביו"ד מודי שמואל קמוקים שמואל ביתר דוקא אבל ביו"ד אפי' בקרן זוית וקירויו בד' אמרינן יורד וסותם דהיינו אכסדרה. ולהך לישנא דביו"ד פליגי רב לא אמר כשמואל דא"כ הויא אכסדרה אע"ג דביתר מיו"ד מודי רב:

אמרינן להך לישנא דרב דאוקים בעשר עדיפא דקתני מתני' סתמא נפרצה משתי רוחות מ"מ בין בעשר בין ביתר אבל מרוח א' מיתר בעשר. אבל רב אי אמר כשמואל על כורחי' ביתר דוקא אבל ביו"ד אפי' מב' רוחות מותר וסתמא בדוקא ביותר מיו"ד לא רויחא לאוקמא והיינו דקאמר א"כ הו"ל אכסדרה ורב לטעמי' דאמר באכסדרה ביו"ד מותר:

כי לית לי' כו'. רש"י מתני כי לית לי' בד' אבל בג' אית לי' וכיון דאית לי' בג' מ"מ קשיא משתי רוחות נמי לימא יורד וסותם. וכי תימא אימא שמואל אפי' בב' לית לי' ובא' אית לי' והא דקמיפלגי באכסדרה בבקעה דלית לי' מחיצות כלל להודיעך כחו דרב דאפי' בד' חית ני' ח"נ התם בין באכסדרה פרוצה בד' בין באכסדרה פרוצה בב' ובתרוי' קמיפלגי דרב אית לי' ושמואל לית לי'. אפושי פלוגתא לא מפשינן וכיון דרב אפי' בד' אית לי' שמואל נמי בד' הוא דלית לי' הא בג' אית לי'. א"נ אנן לר' יודא קיימינן וב' מחיצות לר' יודא כג' מחיצות לרבנן וכי היכי דלרבנן אמרינן בא' ה"נ לר' יודא אפי' בב' אמרינן פי תקרה יורד וסותם ואלמה א"ר יודא אסורין לעתיד לבוא. וכ"ת אי לר' יודא ת"ל דתנן הבונה עלי' כו'. תריץ האיכא למ"ד התם משום דקסבר ר"י ב' מחיצות דאורייתא ואימא מדרבנן בעינן פסין:

הא דפרישו רבנן דתוס' כי לית לי' בג' ורביעי פרוץ במליאה אבל בד' כו'. קשיא תינח יתר מיו"ד ולהך לישנא דאמרת ביתר פליגי אלא להך לישנא דאמרת ביו"ד פליגי האי שם מחיצה ברביעית לשמואל דמודי לרב דאמרינן פי תקרה יורד וסותם למה לי פי תקרה רביעית בפס ד' או לחי בלאו פי תקרה שרי

וקירויו בארבע לרש"י הו"ל ב' פיות בד"ט וחד בחמש אמות נכי ד"ט וחד בחמש ועוד נכי ד"ט ורש"י לא דק בהנך ד' טפחים והא קשיא לן טובא כי איכא ד' פיות מאי הוי אימור דאמר שמואל בד' רוחות פרוצות דליכא מחיצות כלל אבל הכא דאיכא מחיצות מה לי חד מה לי מאה ובמאי עדיפא חדא פה ארוכה מד' קצרות:

להר"י דאלכסון קשיא הא דרב כהנא דפרק קמא מניח את הקורה באלכסון ואמר רבא טעמא דקסבר קורה משום מחיצה ובאלכסון נמי הוי מחיצה אלמא אמרינן פי תקרה וכו' באלכסון:

בעשר כ"ע לא פליגי פירש רש"י דהויא פתחא פירשוה הריטב"א אי לא הוי מילואה והיינו דרש"י והיינו דרבנן דתוס':

ביתר מיו"ד דכ"ע לא פליגי ובד' רוחות אבל בג' אפי' יתר מיו"ד ואפי' לשמואל אמרינן יורד וסותם כדתנן בב' רוחות בקרן זויות וקירויו בד' הא מרוח א' אמרינן יורד וסותם אפילו ביתר מיו"ד והיינו בג' לרש"י:

למ"ד ביו"ד דכ"ע לא פליגי לרש"י מתניתין דתנן מב' רוחות ואוקמוה שמואל בקרן זוית ובד' אע"ג דבכל פה ליכא יו"ד. וכ"ת מאי ביתר מיו"ד דקאמר שמואל דאיפרצה טובא דבכל פה איכא טפי מיו"ד הא שמואל אפי' ביתר מיו"ד קאמר וה"ה יו"ד שאני קרן זוית דכיתר מיו"ד דמי דאידי ואידי לאו פתחא נינהו ולמ"ד ביתר מיו"ד דכ"ע לא פליגי ס"ל

דקרן זוית לאו כיתר מיו"ד דמי דאלת"ה רב מ"ט לא אמר כשמואל והא הכא דבקרן זוית היא ואן כיתר מיו"ד דמי הא ביתר מיו"ד מודה רב דלא אמרינן יורד וסותם:

והא דאילת ביתר מיו"ד כ"ע לא פליגי הנ"מ במלואה דאיכא תרתי לגריעותא אבל ביו"ד אפי' במלואה לרב או בדאיכא גיפופי ואפי' ביתר מיו"ד ואפי' לשמואל אמרינן יורד וסותם דאי לא תימא הכי תיקשי מתני' לדידי' דאוקמה אפי' ביתר מיו"ד אפי' מרוח א' נמי:

והא דרב ושמואל הראב"ד אוקים להא דרב שהקירוי שלם ולא אמרינן יורד וסותם אלא כנגד הכתלים והוא באלכסון ובאמצע תקרה והרז"ה והריטב"א משמי' דר"ת אוקמו להא דשמואל בהכי והיינו בד' שהקירוי עומד בד' הכתלים. והא דרב אוקמוה בנפרץ באלכסון כהר"י ופריש לה הרז"ה דנפרץ באלכסון דכ"ע לא פליגי דלא אמרינן יורד וסותם כרב כי פליגי בקירויו שלמין לרב סותם לשמואל אפי' בזה אינו סותם. ואנן דקיי"ל כרב להראב"ד בקירוי שלם אינו יורד וסותם ואם נפרץ באלכסון סותם ולהר"י נפרץ באלכסון אינו סותם ובשלם סותם והרשב"א אמר (עבודת הקודש סוף שער א') נפרץ באלכסון אינו סותם וקירוי שלם סותם ואמר ויש מגדולי המורים שהורו בהיפוך וכו'. וכן אמר הרב המ"מ והיינו הר"י והראב"ד והרשב"א דאמר במילואו ויותר על יו"ד אינו סותם כלישנא בתרא וכדאמרי הרז"ה והריטב"א השתא אפי' לדידהו דאוקמי להא דאלכסון כהר"י היכא דניפרץ ביתר מיו"ד אפי' קירויו שלם אי איפרץ דפניו באלכסון לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם דלא עדיפא קרן זוית ממילואו וכן אמרי בהדיא הרז"ה והריטב"א הלכה כלישנא בתרא דביתר מיו"ד לא אמרינן יורד וסותם כל שהוא בקרן זוית או במילואו ואמר הרז"ה להך לישנא לא פליג רב אשמואל דאיכא לאוקמה מתני' בקרן זוית ובד' וביתר מיו"ד אלא רב ניחא לי' לאוקמא ביו"ד ובאלכסון ושמואל ניחא לי' לאוקמה ביתר מיו"ד ובקירוי שלם. והא דאמר הרשב"א נשאר הקירוי שלם סותם. לא אמרן אלא ביו"ד אבל ביותר מיו"ד לא. מיהא מדברי הרא"ש ורבנן דתוס' משמע דקרן זוית שם מחיצות איקרי ועדיפא ממלואו. ולדידהו אפי' ביתר מיו"ד נמי וניחא הא דאמרינן רב לא אמר כשמואל רב לטעמי' והרשב"א נמי אימא כוותי' ס"ל ואמר נשאר הקירוי שלם סותם אפי' ביתר מי' והא דאמר הרז"ה להך לישנא דאמר בעשר כ"ע לא פליגי שמואל דאוקמה למתני' בד' ביתר מיו"ד קשיא מאי אפי' ביתר מיו"ד דאמר הא ביתר מיו"ד דוקא דביו"ד אמרינן יורד וסותם וצ"ל האי אפי' אחצר אבל בית ביתר מיו"ד דוקא והראב"ד דאוקמה להא דרב בקירוי שלם ש"מ לית לי' דר"ת דאמר מב' רוחות כמין גא"ם לרב יורד וסותם דאי כר"ת השתא התם דליכא דפנות כלל אמרת פי תקרה

יורד וסותם. הכא דאיכא דפנות עד יו"ד מיבעיא. והריא"פ נמי דאמר בדרב ואע"ג דליכא אלא ג' מחיצות ג' אין הא ב' לא. וכן הרמב"ם אמר בת ג' מחיצות ש"מ לית להו דר"ת ולא אמרינן יורד וסותם אלא במחיצה רביעית. ולדידהו הא דאמרינן משתי רוחות נמי נימא יורד וסותם משום דאוקים רב בחצר בקרן זוית וסתמא בית נמי דומיא דחצר ואיכא שם מחיצות. ולשמואל משום דאכתי לא אסיק אדעתי' כלל לאפלוגי במחיצות כדאמר הרא"ש. וכי אסיק כי לית לי' בג' אבל בד' אית לי' הו"מ לאוקמה אפי' דלאו בקרן זוית ומרוח א' אמרינן יורד וסותם ומב' רוחות לא אמרינן:

וכמה קשיא האי שמעתא דרש"י קשיא כדאותבוהי רבוותאי ותו הא דפריש וקירויו בארבע מכדי תוך מחיצות הוא דאיפרץ מה לי ד' מה לי חדא ארוכה וכי שאני לי' לשמואל משום דלית לה מחיצות וכדאמרן. ותו הא דפצמין כדאמרן ודהר"י ודשאר רבוותאי קשיא הא שמואל גופי' לא אמר בהדיא הא דקירוי בד' אלא אפי' ביתר מיו"ד הוא דאמר ותו לא אלא תלמודא הוא דקא מתרגמא אליבא דשמואל הכי כדאמר מי אית לי' לשמואל וקאמר כדאמרו בי' רב ה"נ. ואי שמואל בהדיא אמר הכי למה לי' לאיתויי מדאמרו בי רב הניחא לרש"י דביתר מיו"ד ליכא לאוקמה כרב דכמאן דלית לי' לבית תקרה דמי וכחצר דמי ואי ביתר מיו"ד אפי' מרוח א' נמי אלא לדידהו דביתר מיו"ד נמי מיתוקמא הא דרב דמרוח א' אמרינן יורד וסותם ופירצה דקרן זוית לא אמרינן יורד וסותם ולא פליג שמואל אלא בחצר דרב אוקים לה ביו"ד דוקא ובקרן זוית דאי ביתר מיו"ד אפי' מרוח א' נמי ושמואל אוקמא אפי' ביתר מיו"ד וקתני מב' רוחות משום בית מנא לי' לתלמודא דשמואל אוקים למתני' בקירויו בארבע ודלא כרב אימא שמואל נמי בקירויו באלכסון קא מוקים למתני' כרב ותו לוקמא בב' רוחות זה כנגד זה כדקשו בה קמאי ולמאן דלית לי' דר"ת מתני' לא תיקשי כלל אפי' דלאו בקרן זוית ולשמואל בחצר נמי דלאו בקרן זוית מיתוקמא ומאי דוחקא לאוקמא בקרן זוית כיון דבחד רוחא אמרינן יורד וסותם ובתרי רוחי לא אמרינן כלל יורד וסותם אפי' כמין גא"ם ולהרז"ה וכולהי פירוקי סוגיין קשיא וחזינן אנן דרב דאמר וקירויו באלכסון כרש"י ובדהאי אלכסון בכולהי כותלי כגון דקרי לי' לביתא בשיפועא נוטה למעלה כזה או כזה ואי לא ניחא לך משום דלא אמר כי אורזילא תיהוי בדאנח לה לתקרה באלכסון נוטה לצד פנים או לצד חוץ ולישנא דהרמב"ם הכי משמע וכל גווני אלכסון לא אמרינן בהו יורד וסותם אלא בדמנחא בשוה ושמואל דאמר ביתר מיו"ד לא מצי מוקים לה כרב דא"כ מרוח א' נמי לא דפתחא לא הוי ופי תקרה ליכא בכולה כותל ורב ביו"ד הוא דמוקים לה דמרוח א' הויא פתחא. ומתנינן כי לית לי' בג' אבל בד' אית לי' כדמתני ר"ח וכולהי רבנן ומתרגמינן

לה הכי כי לית לי' בדופן ג' אבל בדופן רביעי איכ ליה ורב ושמואל באכסדרה פרוצה משתי רוחותי' כמין גאם הוא דקמיפלגי דבכולהי גווני מצינו לאכסדרה ומוקמינן לה בהכי רב סבר אמרינן בב' רוחות כמין גא"ם יורד וסותם ושמואל סבר בחד רוחא אמרינן בתרי רוחי לא אמרינן וכי היכי דאחצר הוינן אילימא ביו"ד מ"ש מרוח אחד כו' והוי בה רבנן קמאי לוקמא בפרוץ מרובה ופריקו לה לר' יודא פריך ה"נ הואיל ורישא ר"י היא קפריך מכדי שני מחיצות לר"י כג' מחיצות לרבנן וא"נ בבונה עלי' טעמא דר"י לאו משום פי תקרה אלא משום דקסבר ב' מחיצות דאורייתא כדאמרינן בשמעתין ובבית לא מהני קורה אלא פסין בעינן מ"מ כיון דרב ושמואל דכ"ע לא פליגי במחיצה רביעית דאמרינן פי תקרה יורד וסותם אפי' לרבנן דקי"ל כוותי' ממילא לר"י אפי' בב' מחיצות ואפי' מפולש:

שמעינן משמעתין נפרצה הבית במלואו מרוח אחת אמרינן פי תקרה יורד וסותם ומדברי הרמב"ם למדנו דהאי לאו מחיצה דאורייתא היא אלא רבנן הוא דשויוה לפי תקרה כמחיצה דלמחות וליסתם דאמר והזורק מרה"ר לתוכה פטור כזורק למבוי סתום שיש לה קורה וקשיא לן אביי דאכשר סיכוך ע"ג אכסדרה אמרינן אביי כרב והא מחיצות סוכה דאורייתא. ולהרז"ה והרשב"א והריטב"א לא אמרן אלא בנפרץ ביו"ד אבל יתר מיו"ד ובמלואה לא כלישנא בתרא. ואי איכא פס ד' או ב' משהויין אפי' ביתר מיו"ד יורד וסותם והריא"פ דלא מייתי להא כלל וכן הרמב"ם לא מפליג בה מידי ס"ל הלכתא כלישנא קמא ואפי' ביתר מיו"ד ומלואה נמי וכן אמר הרא"ש משום דבשל סופרים הלך אחר המיקל והרז"ה גופי' דפריש ללישנא בתרא רב ושמואל לא פליגי השתא הא דקאמר סתמא דתלמודא רב לא אמר כשמואל רב לטעמי' ללישנא קמא הוא דאמר ומדסתים ואמר הבי ש"מ הלכתא כוותי' ואי תימא בהא דלא כהרז"ה אלא קרן זוית עדיפא ממלואה וכדמשמע מדהרא"ש ורבנן דתוס' ומהנך רבוותאי דלית להו דר"ת ואפי' לרב מב' רוחות לא אמרינן יורד וסותם אפי' כמין גא"ם ושמעתין משום דקרן זוית שם מחיצות איקרי ועדיפא במלואה לדידהו מהא ליכא למשמע מינה נפרץ מב' רוחות זה כנגד זה לא אמרינן יורד וסותם לכולהי רבוותאי לבר מרש"י דאפי' מד' רוחות אמרינן יורד וסותם להרשב"א אפי' דאית להו גיפופי עד שיהא עומד מרובה ולהריטב"א לא אמרן אלא במלואו אבל אית לי' פס ד' או ב' לחיין אפילו במפולש אמרינן יורד וסותם ונפרץ מב' רוחות כמין גא"ם לר"ת ולרבותינו בעלי התוס' אפי' במלואן אמרינן יורד וסותם ולהריא"פ והרמב"ם והראב"ד לא אמרינן יורד וסותם אלא במחיצה רביעית. נפרץ בקרן זוית ונפרץ הקירוי עמו באלכסון להר"י ולרבוותאי דעמי' לא אמרינן יורד

וסותם ולהראב"ד אמרינן יורד וסותם נשאר הקירוי שלם להראב"ד לא אמרינן יורד וסותם לרבוותאי אמרינן יורד וסותם ולהרז"ה והריטב"א אי ביתר מיו"ד הוא לא אמרינן יורד וסותם

דף צה.

קורה ד' מתרת במים בכיצד משתתפין פירש רש"י באמצע הבור והא ודאי לאי בד' רוחות דהאיכא מחיצות החצר ומחיצת הבור לרש"י צ"ל דר"נ בכל גווני מים בין בבור שבין ב' חצרות בין בגזוזטרא שהיא למעלה מן המים אם יש בגזוזטרא ד' והיא עבידא כקורה דאית לה פי תקרה מד' רוחות:

לימא אביי ורבא כי' לא ניחא לי' למימר דאביי ורבא בפלוגתא דהנך תרי לישני קמיפלגי אי בעשר קמיפלגי אביי כלישנא קמא דבעשר לא פליגי וכ"ע מודו ורבא כהך לישנא דבעשר פליגי וס"ל כשמואל. אי ביתר מיו"ד קמיפלגי ואביי כלישנא קמא וכרב ורבא כאידך לישנא וכ"ע מודי אלא דהנך לישניא דכ"ע היא. למר הכי ולמר הכי והא דאוקים לאביי כרב ורבא סבר אודי רב בסוכה. להך לישנא דביתר מיו"ד כ"ע לא פליגי כי פליגי ביו"ד והתם ביו"ד וקמיפלגי אליבא דרב אבל ללישנא קמא מצינן לאוקמא פלוגתי' אליבא דכ"ע ובעשר דאביי ככ"ע ורבא בסוכה דכ"ע דלא אמרינן יורד וסותם:

אביי כרב כו'. ולהך לישנא דביו"ד כ"ע ל"פ הכא ביתר מיו"ד ורבא כשמואל ולהך לישנא דביתר מיו"ד כ"ע לא פליגי הכא ביו"ד:

לרש"י מאי פצימין מחיצות דאי פצימין עמודים דבראשי' מכאן ומכאן. ה"ד אי דלית לה מחיצות בצידי' יש לה פצימין כשרה פצימין מאי אהנו לה הא שתים כהלכתן לכ"ע בעי ואי דאית לה מחיצות מאי טעמא דרבא הא בג' רוחות מודי שמואל דיורד וסותם. אלא מאי פצימין מחיצות וכי אית נה מחיצות דכ"ע לא פליגי דכשרה כ"פ בדלית לה מחיצות וכן אמר רש"י בסוכה פצימין עמודין הרבה ואין בין זה לזה ג' דאמרינן לבוד ואיכא מחיצות והיינו דאמר רש"י הכא עמודין קבועין במחיצותי' פחות מג' ובפירקין בשמעתא דחצר גדולה שנפרצה לחצר קטנה פירש רש"י שיש לה פצימין שתי דפנות כהלכתן ובדופן ג' או ד' קבועין עמודין לקרני הזוית ויש בהן טפח והיינו דאמרינן התם ואלו השוה פצימי' פסולה כדפירש רש"י התם וצ"ל לרש"י כגון שיש לה עמודין הרבה בשתי רוחות ואין ביניהן ג' ויש לה עמוד טפח מכאן ומכאן בדופן ג' וכן בדופן ד' והיינו דקאמר ואלו השוה פצימי' עמודין דבדופן ג' וד' דמכאן ומכאן ואין לה פצימין דקאמר שאין לה פצימין שבצדדין בפחות מג' אלא ד' פצימין בד' קרנותי' וקורות נתונות עליהן מ"מ קשיא אביי דאמר לדידי כשרה לדידך פסולה דהו"ל סילוק מחיצות לרבא אמאי פסולה הא כי

השוה פצימי' אית לה מחיצות מב' רוחות ובהא אפי' שמואל מודי דאמרינן באינך פי תקר' יורד וסותם ובעינן מימר למאי דס"ד מעקרא דבדרב ושמואל קמיפלגי לא פליגי אלא בלית לה מחיצה כלל ופצימין דמחיצה קאמר אבל יש לה פצימין דמחיצה מודי רבא והשתא דאמרת טעמא דרבא כיון דלאו לסוכה עביד פליגי בתרתי דאביי אפי' לית לה פצימין כלל שרי ורבא אפי' היכא דאית לה פצימין תרי דמחיצות ולית לה פצימין דדופן ג' נמי אסור ואע"ג דבשבת אפילו לשמואל שרי בסוכה דכ"ע אסיר א"נ פצימין דאביי ורבא דתרי מחיצות וקמיפלגי בלית לה דופן כלל והתם רבה מתנינן כר"ת ודרבה בפציפין דדופן ג' וטעמא משו' דלאו לסוכה עבידי:

איבעיא להו כו' או להתיר דקסבר בקרן זוית נמי פתחא הוא ולשמואל דאמר אפי' ביתר מיו"ד דלמא ר' יוסי איו"ד קאי. ובתפילה מודי ר' יוסי דפתחא בקרן זוית לאו כלום אלא בנפרץ פליג ור' יוסי לטעמי' דמפליג נמי בין תחילת עירוב לשירי עירוב ואתמר נמי כה"ג גבי משך מבוי דריש מכילתין בתחילת מבוי ד"א בסוף מבוי ד' טפחים. וניטלו קורתו או לחי' נמי לאו בניטלה ממש או קורה אפחת מטפח ולחי מג' דר' יוסי סבר ג' טפחים:

רב חייא בר יוסף אמר רב מתנינן וכן אמרו כולהי רבנן:

א"ל מההיא אין כו' קשיא וכי מאחר דשמענו לר"י דאמר ב' מחיצות דאוריי' הא דקאמר לא תימא היינו טעמי' למאי נ"מ אי ה"נ היינו טעמא אי הכא משום פי' תקרה ופי תקרה ל"ל תיפק לי' דהא איכא ב' מחיצות ואיכא למימר אי משום ב' מחיצות דאוריי' בעי פסין מדרבנן כב' בתים בצידי רה"ר דבעינן לחי או קורה וכי תימא לא תהא תקרה אלא קורה מכאן וקורה מכאן ואמר ר' יודא נותן ונושא באמצע התם כמבוי הוה כדאמרי רבנן דתוס' בפ"ק דמתנינן התם ב' חצרות ואפי' מתנינן התם ב' בתים הכא גשרים המפולשין כבית א' הוא ובית פסין בעי ואי משום פי תקרה יורד וסותם לא בעי מידי א"נ הכא דאיכא תקרה לא גרע משהו מכאן ומשהו מכאן מפסין וא"נ לא אמרינן יורד וסותם מטלטלין ונ"מ לענין סוכה דאפי' ר"י מודה דבעי ג' מחיצות וב' כהלכתן ושלישית טפת וקמל"ן היכא דאיכא פי תקרה בב' סגי דאי לא אמרינן יורד וסותם טפח דוקא בעינן מיהא אכתי קשיא מאי ליכא למשמע מינה אטו משום דליכא למשמע מינה תידק מינה דפי תקרה יורד וסותם כיון דשמעת מההיא דקסבר ב' מחיצות דאורייתא למימר פי תקרה יורד וסותם מנ"ל הא הכא איכא ב' מחיצות ובתוספתא פ"ז תניא בדר"י ורה"ר המקורה ואי אמוראי הוו מתני לה הוו מייתי לה דשמעת מינה דר"י משום פי תקרה אמר ואפי' רה"ר א"נ מתני לה וקסברי מאי רה"ר מפולש לרה"ר:

א"ר אשי מתניתין נמי דיקא כו' אכרע רש"י להאי לישנא דמתני א"א בשלמא משום דקסבר פי תקרה יורד וסותם וכן אמר הריטב"א דמשמע מועוד קדייק אבל לא מגופה דמילתא דאמאי מערבין כיון דהכא ליכא תקרה והרז"ה אמר אסיקנא טעמי' דר"י משום דקסבר ב' מחיצו' דאורייתא מדקתני ועוד א"ר יודא אי אמרת בשלמא משום דקסבר ב' מחיצות דאורייתא ואפי' בלא תקרה היינו דקתני ועוד דאפילו בלחי וקורה סגיא אלא אי אמרת משום פי תקרה ובלתי קורה לא שרינן דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם בקורה טפח עד שיהא בה ד' מאי ועוד היינו רישא אלא לאו משום דקסבר ב' מחיצות דאורייתא וקתני עלי' להודיעך כוחן דרבנן ומבוי להודיעך כחו דר' יודא וכו' ולהרז"ה ה"ק אלא אי אמרת משום פי תקרה אבל בלחי וקורה לא ומבוי נמי בדאיכא תקרה ד' היינו רישא וכדאמר הריטב"א אדאביי דלא אותבי' מסיפא דמתניתין משום דאיכא לאוקמה במבואות המקורין.

ובירושלמי משמע דאי טעמיה דר"י משום פי תקרה יורד וסותם גשרים המפולשין אפי' מפולשין מד' רוחות ובמפולשין לבקעה דאמרו התם מהו שיהא צריך מחיצה ר' בא אמר צריך ר"י אמר אין צריך ותלמודין נמי אימא הכי ס"ל והיינו דרבה וקאמר דיקא כוותי' דרבה דרישא משום פי תקרה בלא מחיצות וסיפא מחיצות בלא פי תקרה וכלישנא בתרא דרש"י וצריך תירוץ:

סליק פרק תשיעי בס"ד

פרק עשירי – המוצא תפילין

מתני': **אבל** בחדשות פטור הא דקתני פטור ולא קתני אסור ה"ק אבל בחדשות שאי אפשר להכניסן זוג זוג למ"ד דלמא קמיע נינהו ומספיקא לא מחללינן שבתא למ"ד שאינן מקושרות משום דאי אפשר לקשרן בשבת פטור מכלום ואין צריך להחשיך עליהן וכדאמרו בתוס' בשמעתין מסתברא:

עד שמגיע לחצר החיצונה קשיא הא קמעייל מרה"ר לרה"י וניחא דבתרא פשיט ידו לפנים ובעל החצר נוטלין מידו דבכה"ג תנן בריש שבת שניהן פטורין אבל אסורין משום בזיון תפילין התירו אבל נותן לתוך ידו של בעל החצר תנן בי' פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעה"ב דעני חייב ור"ש דאמר נותנין לחברו עדיף אע"ג דבעלמא אסור כיון דאיתעבידא מלאכה מבנייהו פחות מד' אמות נמי בעלמא אסור ובלאו הכנסה דחצר נמי איתעבידא מלאכה דהעברת ד"א ברה"ר מביניהו:

דף צה:

גמרא: אמר רבא כו' הא דכתיבא בפירושי רש"י דקסבר שבת זמן תפילין הוא וכו' לאו במשמע לישנא דרבא הוא דהא רבא בחול תלי מלתא אלא כדאמר הריטב"א דרבא אפי' למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא קא אמר דלא שרי אלא בדרך שמותר בחול ואמר הריטב"א ובדין הוא דהומ"ל משום דס"ל שבת זמן תפילין הוא עבר אבל תוסיף דלעבור בזמנו לא בעי כוונה אלא דניחא לי' לאוקמא אפי' למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא ולעבור שלא בזמנו בעי כוונה אפ"ה לא שרי לי' אלא בדרך שהוא מותר בחול. ע"כ. ואנן אכתי קשיא לן דרבא דלא ככולהי אוקומתי דלכולהי אוקומתי דשמעתין טעמא דר"מ דשבת זמן תפילין הוא משום בל תוסיף. ולרבא ר"מ ור"ג בהא קמיפלגי דר"מ סבר דרך מלבושו בחול בעינן ור"ג סבר מקום מלבושו בחול בעינן וצריך לומר רבא לדבריו דמאן דקארי ליה קאמר לדידך דלא אסיקת אדעתך דטעמא דר"מ משום בל תוסיף נמי הכא לאו דרך מלבושו בחול. וכי קא מייתי דר"ג ולא ניחא לי' דר"ג ורבנן ליפלגי בהכי אלא כי היכי דלר"ג מקום מלבושו בחול סגיא ה"נ לרבנן ואוקים לה לטעמא דת"ק משום בל תוסיף ועוד אי הוה א"ל הכא משום בל תוסיף שמעת מינה דר"ג דשרי ב' ב' ליה ליה משום בל תוסיף וקאמר ב' אין טפי לא לא ס"ל הא דר"מ דלובש כל מה שיכול ללבוש והשתא דא"ל רבא אפי' לדידך טעמי' דר"מ משום דרך מלבושו בחול לר"ג נמי הכא טפי לאו מקום מלבושו בחול התם בחול כמה דבעי לביש א"נ רבא אהדר ליה לאוקימתא קמייתא דבדרב שמואל ב"ר יצחק קמיפלגי וקאמר אפי' תימא דר"מ נמי שבת לאו זמן תפילין ס"ל וליכא בל תוסיף וטעמי' דר"מ משום דלית לי' דר"ש ב"ר יצחק הכא לאו דרך מלבושו בחול משום דאין מקום בחול אלא לחד התם כמה דבעי לביש וה"ר יונתן פריש לה למתניתין משום דרך מלבושו בחול ובחול אי לביש טפי מזוג א' עבר אבל תוסיף וכן צריך אתה לומר לרבוותאי דאמרי הלכתא שבת לאו זמן תפילין והלכתא מכניסין זוג זוג וכדבעינא למימר קמן:

אי קסבר שבת זמן תפילין הוא פירש"י מש"ה שרי אבל לאצולי טפי מן המצוה לא ולרש"י נמי לא תימא מאן דסבר שבת זמן תפילין הוא משום הכי משוי נינהו למ"ד לאו זמן תפילין הוא תכשיט נינהי דמה ענין זו לזו, וכי משום דשבת זמן תפילין הוא תפילין לאו תכשיט נינהו ותו למאי דאוקים במצות צריכות כוונה קמיפלגי פיר"שי דכ"ע תפילין תכשיט נינהו ואע"ג דכ"ע שבת זמן תפילין הוא אלא קסבר רש"י דהני תנאי כולהי קבילו דהמוצא תפילין מכניסן דרך לבישתן ומ"ד שבת זמן תפילין הוא סבר הא דאמרו מכניסן דרך לבישתן לא אמרו אלא משום דבלא"ה מניחן בשבת וכי אמרו כפי מצותן אבל טפי

מן המצוה לא ומ"ד לאו זמן תפילין סבר מדאמרו מכניסן דרך לבישתן ש"מ תכשיט נינהו דאי לאו הכי היכי מכניסן הא מצוה בשבת ליכא ולמאי דאוקים פלוגתי' במצות צריכות כוונה קאמר אע"ג דשבת זמן תפילין דכ"ע דתכשיט נינהו ומסתברא טפי דרבותינו בעלי התוס' דמשום בל תוסיף נגעו בה וכן אמר הריט"בא וס"ל לעבור בזמנו לא בעי כוונה שלא בזמנו בעי כוונה ובההיא אוקימתא דפליגי בשבת זמן תפילין פריש רש"י לתרתי טעמי משום משוי ומשום בל תוסיף:

ואיבעית אימא כו' והכא במצות צריכות כוונה קמיפלגי רש"י מסני ות"ק סבר לא בעי כוונה כו' וכן אמר הריט"בא וסוגיין כרבא דפ' ראוהו ב"ד דאמר לצאת א"צ כוונה ולעבור בזמנה לא בעי כוונה שלא בזמנה בעי כוונה והיינו דאוקים פלוגתא בשבת זמן תפילין ודכ"ע אית להו דרבא ואבע"א במצות צריכות כוונה קמיפלגי ורבא כת"ק ואבע"א דכ"ע אית להו דרבא ור"ג בלעבור מיקל ומי תימא מצות צריכות כוונה לעבור מיבעיא דבעי כוונה אפילו בזמנה וכדאמרינן להך לישנא דר"ג סבר לצאת בעי כוונה הלכך לעבור נמי בעי כוונה ואבע"א דכ"ע לצאת א"צ כוונה וה"ה לעבור לת"ק ור"ג סבר אע"ג דלצאת לא בעי כוונה לעבור בעי כוונה אבל למ"ד לצאת בעי כוונה לעבור מיבעיא ומ"ד מצות צריכות כוונה סבר כהך לישנא דבמצות צריכות כוונה קמיפלגי וס"ל כר"ג דלצאת בעי כוונה וה"ה לעבור והריא"פ והרמב"ם והרא"ש דסברי הלכתא כר' זירא דראוהו ב"ד דמצות צריכות כוונה וסברי הלכתא כת"ק דמכניסן זוג זוג קשיא הלכתא אהלכתא הא לא קשיא דסוגיין אליבא דרבא אבל ר' זירא איפכא ס"ל אע"ג דלצאת בעי כוונה לעבור לא בעי כוונה והיינו טעמא דת"ק ומנא תימרא מדר' ישוע דמתן דמים דאמר לעבור לא בעי כוונה וקשיא לר' זירא אלא לאו לר' זירא לצאת בעי כוונה לעבור לא בעי כוונה ובין לרבא ובין לר' זירא לעבור בזמנה לא בעי כוונה שלא בזמנה בעי כוונה אלא הא קשיא מדסוגיין כרבא ש"מ הלכתא כוותיה ותו קשיא הלכתא אהלכתא דאנן קיי"ל שבת לאו זמן תפילין ואמרו מכניסן זוג כת"ק ואנן הא אוקימנן טעמא דת"ק משום דשבת זמן תפילין ולעבור בזמנה לא בעי כוונה דאלו שלא בזמנה וודאי בעי כוונה ומהי תיתי למידחיא לכולהי סוגיין ואי מהא דרבא דמשני אפ"ת ר"מ ומשום דרך מלבושי בחול ודאי דליכא למידחיא לכולהי סוגיין משום הכי ואשכחנא דכתב הרמב"ן בס' המלחמות בר"ה בראוהו ב"ד וההיא שמעתא דבריש המוצא תפילין לא מכרע אי לצאת בעי כוונה אי לא דקי"ל שבת לאו זמן תפילין הוא הלכך ליתנהו להנך פירוקי דמפרקי דכ"ע שבת זמן תפילין הוא ובלצאת ולעבור בעי כוונה פליגי אלא כלישנא אחרינא דאתמר התם עיקר למדנו הימנו דמתני לישנא אחרינא הכא ואימא להאי לישנא לא קשיא ולא מידי

וכן בירושלמי אסיקו דשבת לאו זמן תפילין הוא ובדרך מלבושו בחול פליגי וכדפרישן התם וכדאמרו התם מכניסן זוג זוג דרך מלבוש ואמרו והיה לך לאות יצאו שבתות ויו"ט שהן גופן אות:

דף צו.

הישן בשמיני כו' ש"מ אע"ג דאמרינן בעלמא אפי' למ"ד מצות אין צריכות כוונה אם כיון שלא לצאת לא יצא כדאמרו רבנן דתוספת באתרוג שיטלנו שלא לצאת ויברך ויצא אבל לעבור למ"ד לא בעי כוונה אפי' כיון שלא לצאת עובר דאי ס"ד לא עבר מאי קו' מישן בק' בסוכה אימא התם בדמכוון שלא לצאת א"נ אע"ג דלא מכוון כיון דתקינו רבנן למיתב בסוכ' בלא ברכה משום ספק שביעי מעיקרא הכי תקינו דאי שביע' הוא יצא ואי שמיני הוא לאו מידי קעבד מאן דיתיב בסוכה אדעתא דרבנן קיתיב ואע"ג דלא כיון בהדיא כמאן דכיון דמי אבל תפילין לא שרו לי' רבנן תרי תפילין ולכוונ' דלא למיפק זימנין דמשתלי וקעבר אבל תוסיף אלא לאו אי לא בעי כוונה כוונה שלא לצאת לא מהניא ואית לן למימר כי אמרינן הכי למאן דאית לי' דאפי' לעבור שלא בזמנו לא בעי כוונה ואע"ג דלאו זמן מצוה הוא ולאו מידי קעביד אמרת דעבר אבל תוסיף אע"ג דכיון שלא לצאת נמי קעבר אבל למאי דקיי"ל דלעבור שלא בזמנו בעי כוונה בזמנו הוא דלא בעי כוונה היכא דכוין שלא לצאת אימא לא עבר כי היכי דלא יצא דהא חזינן דלעבור בעי כוונה לצאת טפי מדבעינן בלצאת אדאוקים בחדא פירוקא לצאת דכ"ע לא בעי כוונה ובלעבור קמיפלגי:

דלא כר"ע כו' וקשיא ולטעמיך דמתני' דלא כר"ע תירצת פסח מילה מאי איכא למימר והכתיב בה ואתה את בריתי תשמור זאת בריתי אשר תשמרו:

מדלא מיחו כו' אלמא קסברי מצות עשה שלא הזמן גרמא היא וקשיא אי הכי האי לא מיסו חיובי הוא מחייבא ותו מאי אירא מיכל בת כושי כולהי נשי נמי הא מחייבי בתפילין ש"מ מיהא אפי' למ"ד תפילין עצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות לא היו מניחות משום דלא מצו למיזהר בהו והיינו דלא אשכחן פלוגתא בהדיא אי נשים חייבות בתפילין אלא דכ"ע דלא מנחי ואפילו מ"ד מדאורייתא מחייבי והאי תנא הוא דאמר דמיכל היתה מנחת תפילין והיתה מחזקת בדין תורה ולא מיחו בה חכמים אע"ג דנשי לא מנחי דלא מצי למיזהר בהו איהי זהירא ואנחא ואי אמרת מ"ע שהזמן גרמא היא הוי מיחו בה ואפי' להר"י דלית ליה משום בל תוסיף מ"מ כיון דנשים אין סומכות דכל היכא דאיכא חששא אסרו רבנן במ"ע שהזמן גרמא ה"נ הוי מיחו בה ומשני כמאן דאמר נשים סומכות רשות ולא מחינן בידי' משום חששא:

הא דפסיקתא דאיתוה בתוס' אמרו כן בירושלמי ר' חזקיה בשם ר' אבהו אשתו של יונה הושבה מיכל בת שאול מיתו כו':

אלמא קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא. הא שמעתא דרש"י קשיא דרבנן דתוס' קשיא דרש"י קשיא דאמר דנשים בעשה שהזמן גרמא איכא בל תוסיף קשיא דהלני המלכה ודבריר דביתהו דר"מ הא ר"מ הוא דאמר אין סומכות והיכי למדה תורה הא נשים פטורות מת"ת דרבנן דתוס' קשיא חדא אי משום חששא מנ"ל לאשויי כולהי חששי אהדדי למיגמר חדא מחבריה חששא דתקיעה דמלאכה דרבנן היא וחששא דתפילין משום גוף נקי ודעולה לרגל ודסמיכה והא לא דמיין אהדדי אימא בהא חשו רבנן ובהא לא חשו ותו בת"ת נמי איכא חמש תפלות כדאמרי בעלמא כל המלמד בתו כו' וברורה היכי גמרא ותו התניא דבר אל ב"י וסמך בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות ר' יוסי ור"ש אומרים נשים סומכות רשות אלמא לת"ק מדאורייתא אין סומכות ואית לן למימר לר"מ ור' יודא נשים במ"ע שהזמן גרמא מדאורייתא אסירי אלא כי אסר רחמנא הנ"מ במעשה דמינכרא דומיא דסמיכה וגמרינן מינה תפילין ותקיעה ועליה לרגל וה"ה כולהי מצות דאיתנהו בהו מעשה דמנכרא לאפוקי סוכה אע"ג דלעבור משום בל תוסיף חשיבא מעשה כדאקשינן הישן בשמיני בסוכה ילקה למיסר נשי לא חשיבא מעשה דמנכרא דאימא בעיא למיתב הכא ואנן דומיא דסמיכה בעינן דמנכרא מעשה תלמוד תורה נמי עקימת שפתים להא מילתא לא חשיבה מעשה וצריך תירוץ:

דף צו:

אבל באשה לא פליגי כו' ודילמא ס"ל כר' יוסי כו' פירש"י דאין כאן בל תוסיף לרש"י תפילין לאשה נמי תכשיט נינהו ובל תוסיף הוא דקשיא ליה וקשיא לן הא לעבור שלא בזמנה דכ"ע בעי כוונה ואשה דפטירא כשלא בזמנה דמי והכא הא לאצולי קא מכוונה וכ"ת קסבר רש"י הואיל וזמן דאיש הוא לא בעי כוונה מ"מ קשיא ותיפוק ליה דאי שבת לאו זמן תפילין הוא באיש נמי הא קעבר אבל תוסיף כדפרכינן א"ה לר"מ זוג א' נמי לא לאו משום דשלא בזמנה לעבור בעי כוונה כדאמרן אשה נמי שבת דשלא בזמנה היא בעי כוונה ומ"ש אשה מאיש וצ"ל ה"ק רש"י אי ס"ד שבת לאו זמן תפילין הו"ל מצות עשה שהזמן גרמא ואי לבשא להו בחול לשם מצוה עברא אבל תוסיף בשבת נמי לאו תכשיט נינהו אלא משוי וקאמר ודלמא ס"ל כר' יוסי דלית ליה בהא משום בל תוסיף וכי לבשא להו בחול לשם מצוה שפיר דמי בשבת נמי תכשיט נינהו והיינו דאותבי' אביי לר' יוסף דאמר נשים עם בפני עצמן הן (בפרק במה אשה) מהך מתניתא דמגו דהוי מלבוש לאיש הוה מלבוש לאשה מדהוה מצות עשה שהזמן גרמא אלמא משוי הוא דקשיא ליה ולאו

משום בל תוסיף ורבותינו בעלי התוס' סברי דאשה במ"ע שהזמן גרמא לית בה משום בל תוסיף וכן אמר הרמב"ן וכן אמר הריטב"א הואיל ואנשים חייבין ומ"ד אין סומכות משום דאיכא חששא וה"ה בכל היכא דאיכא חששא קאמר והכא משוי הוא דקשיא לי' והיינו דקשו בה דלמא משום דהוי מלבוש לאיש ולא אמרו ה"נ חששא הוא דקשיא לי' חדא בשעה פורתא לא חיישינן לגוף נקי ועוד משום הצלה לא חשו ומשוי הוא דקשיא לי' אי אמרת בשלמא מ"ע שלא הזמן גרמא היא ואע"ג דנשי לא מנחי ולא מצו למיזהר בהו כדאמרן מ"מ הואיל ומדאורייתא מחייבי ואי לבשה קא מקיימא מצותה תכשיט דידה נינהו אלא אי אמרת מצות עשה שהזמן גרמא היא וכל מ"ע שהזמן גרמא היכא דאיכא חששא מחינן בידי' וכי לבשא בחול לאו מצוה קא מקיימא אלא איסורא דרבנן קא עבדא בשבת נמי לאו תכשיט נינהי אלא משוי ואמר ודילמא ס"ל כרבי יוסי דלא מחינן במ"ע שהזמן גרמא משום חששא והכא נמי אי מיתרמי איתתא כמיכל בת כושי לא מחינן בידה ואע"ג דכולהי נשי לא אזלי מגו דחזי לאשה חשובה חזו נמי לכולהי נשי מידי דהוה אשקין דבמה אשה דמגו דלרועים הוי תכשיט לכל אדם נמי הוי תכשיט:

שמעינן א' האיש וא' האשה מכניסן זוג זוג ואע"ג דקי"ל דלא כר"מ ור"י דאמרי שבת זמן תפילין ומ"ע שלא הזמן גרמא הוא מ"מ הא קי"ל כר' יוסי דאמר נשים סומכות רשות ואנן הא אמרינן ודלמא ס"ל כר' יוסי מכלל דלר' יוסי א"נ שבת לאו זמן תפילין אשה נמי מכניסתן זוג זוג ורב יוסף דא"ל לאביי הא דקתני א' האשה משום דס"ל שבת זמן תפילין ולא זמן גרמא בפרק במה אשה משום דס"ל לר"מ ור"י אין בנות ישראל סומכות כדאמרינן הכא אבל למ"ד רשות אשה מכניסתן לדברי הכל ואיכא למימר הא דאמרינן ודלמא ס"ל כר' יוסי דיחויא הוא דקא מדמי דלא תידוק מינה דשבת זמן תפילין אימא משום דרשות הו"ל תכשיט אבל למאי דמסיק אימא למ"ד לאו זמן תפילין ואפי' למ"ד רשות נמי משוי הוו כיון דלאו אורחיהו בהכי ומסתברא כדאמרינן מעיקרא וירושלמי מסייעא דאוקמוה להך דאשה כר"ג דתני טבי עבד ר"ג היה נותן תפילין ולא מיחו בידו חכמים הוא עבד הוא אשה ש"מ למאן דשרי באשה לאנוחי תפילין בשבת נמי שריא וכדפרישן התם:

ש"מ מ"ע שלא הזמן גרמא כו' וכ"ת ממאי דר"מ ור"י סברי שבת זמן תפילין אימא שבת לאו זמן ואע"ג דזמן גרמא נשים חייבות הואיל ואתקש למזוזה כדאמר במי שמתו תריץ התם ס"ד קאמר אבל אסוקי הכי ליכא לאסוקי דהא אתקש נמי לתלמוד תורה בפ' והיה אם שמוע וכיון דאתקש הכי ואתקש הכי לא דרשינן בי' הקישא:

הא דאקשו רבנן דתוס' מסתמא דמי שמתו איכא למימר האי סתמא דכ"ע ואפי' לר"מ ור"י דאמרו שבה זמן תפילין ומ"ע שלא הזמן גרמא הוא מ"מ פטרוה ניהלי' רבנן משום זהירות דאי לא תימא הכי אלא הא דמיכל בת כושי דבעי לאוקמא משום דשבת זמן תפילין והו"ל מ"ע שלא הזמן גרמא א"ה האי לא מיחו חיובי הא מחייבא ותו מאי אריא מיכל בת כושי כולהי נשי נמי מחייבי אלא לאו רבנן עקרוה לחיובי' מיניהו משום זהירות ומיכל איזהרא. ואנחה הכא נמי קתני פטורין משום זהירות והכא מדינא קאמר כיון דמדינא מחייבי דלאו זמן גרמא הוא ואשה חשובה כמיכל אנוחי מנחא לענין הצלה אוקמוה אדינא ועבדא מצוה והוי נמי תפשיט והא דקאמר התם פשיטא הא טובא קמ"ל לרווחא קאמר דאפי' למ"ד שבת לאו זמן תפילין והוי מ"ע שהזמן גרמא איצטריך לאשמעינן דלא תימא חייבות משום דאתקש למזוזה:

הא דאקשי הרי"ט מווין ופריקו רבנן דתוס' פירוקא קמא ודאי דחיקא ופירוקא בתרא נמי אי משום דאמר ר"מ זוג אחד אין טפי לא כולה מלתא דאשה למה לך אלא מהיא ליכא למשמע כולי האי להכי דייק מאשה ואי מאשה ליכא למשמע מידי דמאי אולמא דהאי סתמא מהאי סתמא מאי האי דקא דייק מאשה ורב יוסף דשבת נמי אהדר לי' לאביי דר"מ סבר שבת זמן תפילין ולא אהדר דס"ל כר' יוסי הלכך חזינן אנן כיון דקושיא דמאן שמעת לי' שבת זמן תפילין בדר' יודא ודאי מיפרקא דר' יודא הא פליג בהדיא אדר' יוסי ומודי באשה אלמא קסבר ר"י שבת זמן תפילין ומתני' בכולה כר' יודא בזוג ובחדשות ומסברא ר"מ נמי מטעמא דר"י קאמר דהא לא פליגי באשה ולרווחא קא מייתי נמי סתמא דלא כר' יוסי:

וכי אדם טורח כו' פירשוה רבותינו בעלי התוס' דס"ד דרבא דתרוי' לא מקושרות וקאמר והשתא דתני אבוה דרב ושמואל דר"י דישנות מקושרות דכ"ע לא טרח אינש וטעמא משום דבשבת לא מצי קטיר ורש"י אמר והשתא דתני דהאי חדשות שאינן מקושרות כעין קשר של תפילין מכלל דמעיקרא ס"ד דחדשות נמי מקושרות כעין קשר של תפילין ולא ידענא א"ה מ"ש חדשות דחייש לקמיע ומ"ש ישנות דלא חייש:

והא דאמרו רבנן דתו' דס"ד דבלא קשירה נמי הוי דרך מלבוש אי קשיא א"ה זוג א' אין טפי לא מ"ט לאו משום דשבת זמן תפילין כדאוקימנא וכי שבת זמן תפילין מאי הוי אי כדאמר רש"י דמשום הצלה לא שרינן בה טפי מן המצוה הכא זוג א' נמי בלא קשירה מאי מצוה איכא הא אמר רב קשר של תפילין הלכה למעשה מסיני. ואי משום בל תוסיף כיון דקשירה מעכבא לאו מצוה קעביד ומאי בל תוסיף איכא הכא תריץ רבא לטעמי' דאמר טפי מזוג א' לא משום הצלה דרך מלבוש כחול שוויי' רבנן ואפי' תימא שבת

לא זמן תפילין לאו דרך מלבוש כחול הוי אבל בלא קשירה דרך מלבוש כחול הוי אע"ג דבחול בקשירה מ"מ בלא קשירה נמי דרך מלבוש חול חשוב:

דף צז.

ר' יודא לטעמי'.

בתוס': **ותימא** דבעיא הוא כו' ואיכא למימר דלמא ר"מ מודי בעניבה דקשירה מעליתא היא והכא שרי דלאו של קיימא הוא דסתמא בחול שרי לי' ועביד קשר כדאמרו לרב חסדא אלא דרב חסדא ס"ל דר"י נמי הכי ס"ל ודייק דעניבה פסולה בתפילין ואביי דחי לה אימא ר"י לטעמי':

והא דפריק הר"י הכא דלא מיהדק קשיא א"ה מ"ט דר' יודא ואימא הר"י ה"ק ר"מ שרי הכא בלא מיהדק ור' יודא אסר זימנין דמשתלי ומיהדק כי אורחי' דתפילין להדוקי להו: **הא** לאו הכי עניב להו כו' קשיא וליטעמיך מ"ט דר' מאיר ורב חסדא נמי לכ"ע קאמר עניבה פסולה מהאי הלכתא ומ"ט דר"מ. ולהריטב"א ולהרמב"ן טעמי' דר"מ דעביד לי' קשר רפוי אלא ר"י דמחמיר בעניבה דקסבר אפי' קיימא קצת חייב קשר רפוי נמי חייב. ולדעתין מדקאמר וליענבי' מיענב ולא קאמר וליעבד קשר רפוי דהא אכתי לא אסיק אדעתי' הא דר"י לטעמי' ואפי' לר"י נמי קשר רפוי מהני. ורב חסדא נמי דלא תלי בטעמי' דר"י אלא משום דעניבה פסולה בתפילין תיקשי לר"י נמי ליעבד קשר רפוי ש"מ קשר רפוי בתפילין ליתא דקשר דתפילין ממילא לא רפוי הוא ולא דמי לקיטרא דקיטרי בזממא ובאסטרידא. ור"י נמי לא פליג אהא דקשר שאינו של קיימא פטור דהלכתא פסיקתא היא ותנן נמי מדבריהן למדנו שקושרין בשבת ועניבה דמחייב ר"י בעניבה דמיהדק כדאמרינן ברישׁ ואלו קשרים והא מיהדק ובעניבה של קיימא ורב חסדא קאמר טעמי' דר"י משום דעניבה פסולה בתפילין וכי לא לביש להו כדרך הכשירן לאו תכשיט נינהו אלא משוי ור"מ ס"ל א"נ קשר להו שלא בדרך הכשירן תפילין גופי' תכשיט נינהו וכדאמרו רבנן דתוס' דלמאי דס"ד אפי' בלא קשירה כלל הוי דרך מלבוש. ואביי אמר ר"י לטעמי' ופריך טעמא כו'. דאי מודי אביי דעניבה פסולה אלא טעמי' דר"י קאמר דלאו משום דעניבה פסולה היא דכ"ע אפי' שלא כדרך הכשירן תכשיט נינהו אלא ר"י לטעמי' חדא דמשמע דאביי לאפלוגי אדרב חסדא דלא תידוק מההיא דעניבה פסולה. ותו אי אביי עניבה פסולה ס"ל נהי דסבר ר"י עניבה קשירה מעליתא היא הנ"מ בעניבה של קיימא אבל הכא כיון דפסולה על כורחך שרי לה ולא הוי של קיימא אלא לאו לאביי עניבה כשירה והאר"י כו'. ומשני דעניב להו כעין קשירה דידהו דכשרה בתפילין ור"י אוסר משום קשירה בשבת. ור"מ אי משום דקסבר עניבה לאו קשירה הוא אי משום

דקסבר שלא כדרך הכשירן נמי תכשיט נינהו. ועניב להו דלא כעין קשירה דפסול וע"כ שרי לה ולא הוי של קיימא א"נ דקטר להו בקטירא דלאו קיימא ודלאו כעין קשירה דידהו:

כשתימצי לומר להריטב"א והרמב"ן טעמא דר"מ משום דעניבה לאו קשירה היא א"נ אפי' לרב חסדא משום דעביד להו קשר רפוי ור"י דאסר בעניבה ס"ל אפי' קיימא קצת חייב וה"ה קשר רפוי וגדולה מזו אמר הריטב"א אע"ג דסתמא שרי לה לעניבה בחול וקטר להו בקיטרא מעליא וכדאמרו רבנן דתוס' דהיינו טעמי' דרב חסדא מ"מ חייב לר"י ולהריטב"א כיון דקי"ל עניבה לאו קשירה היא וקי"ל קשר רפוי מותר לית הלכתא כמתניתין אלא א' חדשות וא' ישנות מכניסן זוג זוג והמוצא תכלית חוטין שזורין מופסקין כשרין דלא טרח אינש כדאסיק וככולהו אמוראי ולית הלכתא כרבא דאמר טרח אינש דיחידאה הוא ולהריא"פ והרא"ש דתלי טעמא דחדשות שאינן מקושרות לא משום דלמא קמיע הוא. ולהרמב"ם במהדורא קמא הלכתא כרבא והמוצא תכלת אפי' שזורין מופסקין פסולין וישנות אסורין ותרגמא הרמב"ן אליבי' דאי חדשות משום קשירה בשבת כאביי אנן דקי"ל עניבה לאו קשירה היא וקשר רפוי בשבת מותר משום מצוה כדתניא מדבריהן למדנו שקושרין לית הלכתא כמתני' ואנן קי"ל סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם משנה ותו אביי ורבא הלכתא כרבא הלכך אמרינן כרבא ומתניתא דאבוה דשמואל נמי משום דמרק אינש. והראב"ד דאמר אין אדם טורח לעשות קמיע כעין תפילין אלא חדשות שאין מקושרות לפי שאין קושרין בשבת ותפילין שאינן מקושרין מחשיך עליהן שלא בשעת הגזירה ושלא בשעת סכנת ליסטים וכו'. אלמא קסבר הראב"ד הלכה כמתניתין ומשום קשירה בשבת והלכה כר"א ולדידי' המוצא תכלת שזורין מופסקין כשרין וישנות אין מכניסן זוג זוג ואע"ג דקי"ל עניבה לאו קשירה היא וקשר שאינו של קיימא קושרין משום מצוה קסבר הראב"ד קשירה שאינו של קיימא בתפילין ליכא כדאמרן מדקאמר ולענבינהו מיענב ולא קאמר ולקטרינהו בקיטרא דלאו קיימא ורב חסדא נמי קאמר זאת אומרת עניבה פסולה ולא קשיא לי' מקשר שאינו של קיימא וטעמי דר"מ משום דלא בעי דרך הכשירן כדאמרן והלכה כרב חסדא לגבי אביי דאמר עניבה פסולה בתפילין ולא אוקמא כאביי משום דס"ל עניבה דהכא לא קיימא או משום דניחא לי' לאוקמא אפי' לרבנן דר"י דס"ל עניבה לאו קשירה כדאמרו רבנן דתוס' ורב חסדא כרבי' דאביי הוא וקשיש מיני' ומאביי ורבא ואילך הלכתא כבתראי אפי' לגבי רבן אבל אביי ורבא הלכתא כרבן א"נ אביי לאו לאפלוגי אדרב חסדא קאתי אלא למימר דלר"י לא צריך להאי טעמא דבלאו הכי ר"י לטעמי' אבל

לרבנן דר"י אימא מתניתין דכ"ע היא ומשום דעניבה אפי' כעין קשר דתפילין פסולה והא דהרמב"ן קשיא הא סתמא דתלמודא קאמר והשתא וכו' דכ"ע לא טרח אינש וניתי אנן ונידחיא לסתמא דתלמודא ורבא נמי יחידאה הוא לגבי ר' אלעזר ור' זירא ואהבה ברי' ורב חסדא ואביי הלכך הא דהריא"פ תלמודא צריכא והא דאמר הראב"ד ותפילין שאינן מקושרין מחשיך עליהן ולערב מביאן קשיא לן טובא חדא האי אבל בישנות פטור דתנן אסור מיבעי לי' אלא פטור מלחשוך קמ"ל וכדאמרן במתניתין ועוד מכדי מחשיך עליהן דתנן בצבתים וכריכות חומרא הוא דאחמור רבנן עלי' ובתפילין מועטין נמי אי בעי אחשוכי התם טפי עדיף אלא רבנן הוא דלא אטרחוהו למיתב התם עד חשיכה ושרי לי' לאעלינהו זוג זוג ובצבתים וכריכות דא"נ מעייל להו זוג זוג תחשך לי' אחמור בהו רבנן דלא למיחל שבתא ולמיתב התם עד שתחשך דאי מכניסן עדיף בצבתים נמי לעיילינהו ואי בחדשות מחשיך עליהן האי פטור אדרבה חייב להחשיך ולא מצי לעיולינהו זוג זוג אלא אפי' תימא טעמא דמתניתין משום קשירה בשבת אחשוכי נמי לא בעי וכדאמרו רבנן דתוס' דבישנות דחזו להכניס עשו תקנה וכו', א"נ משום דמחסרא תקנתא דלא מצי עבוד בשבת לא חמו כדאמר הריטב"א וחזינן דהראב"ד תני במתניתין אבל בחדשות אסור וכדתניא בברייתא ר"י אוסר בחדשות ואי הכי הוא שפיר קאמר ולא צריכנא לדחיקא דרבנן דתוס' ודהריטב"א:

בירושלמי אמרו ישנות בדוקות חדשות אין בדוקות תפילין דעניב להו כעין קשירה דידהו למ"ד הלכתא כאביי כשרין ולמ"ד כרב חסדא פסולין:

מה נפשך פירש"י מאי דעתיך אי קים לך וכו' ש"מ מדרש"י דכי אסקינן לעולם מחד גברא זבין דלא צריך לשיולי אלא אמרינן סתמא מחד גברא זבין וכי בדיק תלתא תו לא צריך ולא ידענא מנ"ל לרש"י הא אימא קאמר אי ידעינן דמחד גברא זבין וכי זבנינן מאינו מומחה בעינן לשיולי וכי אמר לן דמחד גברא זבין בדקי נן ב' של יד וא' של ר"ש או איפכא:

אי רבי אימא סיפא פירש הריטב"א אי אמרת בשלמא רשב"ג היא ובתפילין הקילו שרוב מצוין אצל תפילין מומחין הן הכא דלהחזיק לצבתים ג' צבתים בעי וקשיא א"ה לימא הא רשב"ג היא ובלוקח תפילין בעינן שלשה כרב חסדא וכי היכי דבעלמא ג' בעי ה"נ בתפילין בעינן ג' אלא הכא הואיל ואיכא ג' צבתים כדקתני סיפא וכולהי צבתים מחד גברא דמדינא או ג' מצבת חדא או ג' מג' צבתים סגי הואיל וכולהי צבתים מחד גברא נינהו הא איתמחי בג' תפילין אלא חומרא הוא דאחמור לאחזוקי לכולהי צבתים ואקילו בי' דתרי מכל צבת סגיא אלא הכא לא משום קולא וחומרא טפי מבעלמא ואי לרשב"ג ג'

בעינן ואי לר' ב' סגיא. ודפריך א"ה אי רבי אימא סיפא ה"ה אי רשב"ג היא קשיא רישא ליבעי ג' מכל צבת ומשום דאוקים לה כרבי קאמר אי רבי אימא סיפא עד דפריך לכולה מתניתא דרבי היא ומתרי אי מתלתא גברא זבין ואפי' ד' וה' נמי אבל מחד גברא תרי מכולהי לרבי או תלתא מכולהי לרבנן סגי והכי אורחא דתלמודא וה"ה דהו"מ לאקשויי מתניתא דרב כהנא גופה אלא מדרב חסדא עדיפא לי' לאקשויי דאמר בהדיא ג':

אי רבי אימא סיפא בלא רב נמי קשיא מה נפשך אי מחד גברא גבין ל"ל לבדוקי כל צבת בתלתא תפילי. סגי דאיתמחי גברא ואי מתרי תלתא זבין אפי' רביעי וחמישי נמי:

דף צז:

במאי אוקימתא כו' ללישנא קמא דרש"י מאי כש"כ דאוושא מלתא:

לת"ק דאמר מכסן ליכא איסור שבת כלל ומהי הוי כש"כ.

בנו מאי בעי התם אמר הריטב"א לא משום שא"א לעשות לו בשדה דברים האמורים בפרשת תוכחה דהא קי"ל שמחללין עליהן את השבת והיכי פליג ת"ק אהא אלא כגון שאויר השדה קשה לו וצריכין להביאו לעיר ע"כ. ובירושלמי אמרו מתניתן בתינוק של סכנה ומותיב אם בתינוק של סכנה יביא ביד ושנו ביכול להביאו דרך היתר ואיכא למימר רבנן דהתם לטעמייהו דלא אייתי פלוגתא עלי' דר"ש כלל מיהא אפילו לתלמודין אימא לרבנן בבנו נמי פחות פחות מד"א ואפי' בתינוק של סכנה כוון דלדידהו הא עדיפא ונותנן לחברו הו"ל לגבי' נותנו לחברו יכול להביאו דרך היתר א"נ ע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר"ש אלא בתפילין אבל בבנו דסכנה היא מודו וכן בנו ד"ה היא ומ"מ מתני' בשל סכנה וכדאוקמא בירושלמי והיכא דליכא סכנה צריך תירוץ:

ר' יודא אומר נותן כו' פליגי בה רבנן הרמב"ן אמר הלכתא כת"ק ואפי' לצורך תפילין פחות מד"א אין נותנו לחברו לא ולא מיבעיא לדבר הרשות והרז"ה אמר הלכה כר' יודא ומינה דהלכה כר"ש וכן אמרו משמי' דהראב"ד והרמב"ם אמר אם מתירא מפני הליסטים מוליכן פחות פחות מד"א או נותנן לחברו וגדולה מזו אמר הרמב"ם (פ' י"ב מהל' שבת) מותר לעקור חפץ ונותנו לחברו כו' אפי' בדבר הרשות משמע ואמר לה הראב"ד לא התירו אלא בשעת הדחק ואתחזיא לן דמודי הרמב"ם להראב"ד ולא אמר אלא בשעת הדחק ואפי' לר' יודא דמתניתין לא אמר אלא בשעת הדחק וכדאמר ה"ר יונתן כגון שיש אדם צמא כו' ול"פ ר"י ורבנן אלא בתחומין אבל שלא בשעת הדחק ל"פ דאי הרמב"ם אפי' לדבר הרשות ושלא בשעת הדחק אמר הא דאמר המוצא תפילין מכניסן זוג זוג ואם מפני סכנת ליסטים מוליכן פחות מד"א נותנן לחברו מכדי זוג זוג אי לאו משום בזיון תפילין לא שרי דאי איכא למיחש לקמיע אסור כדאמר רבא ותנן לא

יצא האיש בתפילין ואמרינן בשלהי פ"ק דיו"ט היכא דמינטרי אסיר ונותנן לחברו אפי' לדבר הרשות שרי ומאי אריא מפני סכנה בלאו סכנה נמי נותנן לחברו ואי ליכא חברים מכניסן זוג זוג ותו דאמר או פחות מד"א או נותנן לחברו ופחות מד"א ודאי לא שרי אלא בשעת הדחק והו"ל למימר נותנן לחברו ואם אין חברים מוליכן פחות פחות מד"א ותו אי הרמב"ם אפילו לדבר הרשות קאמרי. שבקת רבנן ועבדת כר"י דאפילו ר"ש נמי לא שרי אלא משום בזיון דתפילין כדאמרינן נותנן לחברי' עדיף:

לר"ל משום לוי סבא הא דתנן בור של יחיד וכו' וכל הני מתנייתא דתנו בבור ובגשמים ובנהרות כולהו דלא כר' יודא:

כדתנן המוציא החי במטה כו' ורבנן דאמרי לא תהלך קסברי התם נמי פטור אבל אסור ובתחומין נמי אע"ג דתחומין דרבנן אסרי לי' רבנן ור"י בהוצאה דאורייתא גזר בתחומין דרבנן לא גזר ורב יוסף דפליג אדרבה ואביי ירדר אפי' לר"י אסרי רבנן:

מתיב רב יוסף כו' שלא בשיירא לא בשיירא מ"מ מותר אלא א"ר יוסף כי תנן בשיירא תנן ואפי' קנו שביתה דבשיירי' לא גזור במים בתחומין אביי אליבא דרבה אמר דמתניתין אפי' שלא בשיירא ומשום דבטילו החבית לגבי מים ומתניתא דבשיירא אפי' בקנו שביתה הואיל ומתניתין סתמא קתני לא איירי בשיירא וכן אמר הריטב"א דאביי קאמר אליבא דרבה מדקתני סתמא שחב אפי' שלא בשיירא קתני וכן לרב אשי דאמר בחפצי הפקר פליגי מתניתין ואפי' שלא בשיירא דרבנן דריב"נ הא סברי חפצי הפקר אין קונין שביתה כלל ומתניתא דקתני שיירא בחפצי בעלים. והא דכתיב בפירושי רש"י בשיירא שרו להו דתיבטל סמי מכאן דתיבטל. ולרבה ואביי ורב אשי בשיירא דכ"ע דלא גזור תחומין במים:

אמר הרא"ש לא אמר הריא"פ הלכה כר"י משום דלאוקימתא דרבה ורב יוסף פשיטא דהלכה כרבנן ולאוקימתא דרב אשי. כבר איפסקא הלכתא דחפצי הפקר אינן קונין שביתה ופליגא דהריטב"א דאמר בכל הני אוקימתא לגבי עירוב הלכה כר"י דהלכה כדברי המיקל בעירוב והלכה כר"י בעירובין אלא לענין איסור שבת קי"ל כרבנן דפליגי עלי' דר"ש אפי' בתפילין ולא מיבעיא הכא כדאמר הרמב"ן וכדאמרן לעיל משמי' והשתא להריטב"א מיא דלא שבתי במנא דשבתא שרי כר"י דבטילא מנא אגב מיא ולהרא"ש אסור והא דאמר הרא"ש לאוקימתא דרב יוסף הלכה כרבנן. לא ידענא הא לכולהו אמוראי לבר מרב יוסף מתניתין לחוד ובריייתא לחוד למר מתניתין במים שלא שבתו ולמר בחבית ומיא דהפקרא ובריייתא בחבית ומים שקנו שביתה וליכא מאן דפליג

אדרב יודא בשיירא ודכ"ע בשיירא אפי' חבית ומים שקנו שביתה נותנן לחברו אפי' חוץ לתחום.

דף צח.

חוץ לד"א דאי מייתי לי' אתי לידי חיוב חטאת אי עמד לפוש מקמי דסליק לאסקופה דאי לאו הכי הא ליכא הנחה ברה"ר אלא בכרמלית

ומנח להו טעות סופר:

וליחוש דלמא מעיין בהו ברה"ר. לר"ח פירשה הרש"א דקושיא אחריתי היא ומעקרא קשיא לי' דלמא קאי באסקופה ומעייל מרה"ר לרה"י דרך האסקופה ומשני עיוני מעיין בי' כי מטי לאסקופה והשתא קא קשיא לי' דלמא אזיל לרה"ר וסגי בהדיא ומעייל דרך האיסקופה ומשני בן עזאי היא והריטב"א אמר הא מני בן עזאי היא כו' ולדידי' כש"כ דלית לי' ההיא דרבא שהוא עומד במקום וה"ק אלא הא מני בן עזאי היא ולהריטב"א היינו קושיא קמייתא ודחי להאי שינויא דמעיין בי' דלמא מקמי דמטי ספר לאסקופה מעיין בי' ברה"ר וקשיא לן היכי דמי אי שיעורא דעיונא כעמידה לפוש הא בטלה עקירה קמייתא והשתא הו"ל כפשט העני את ידו לחוץ ונתן בעה"ב לתוך ידו של עני והכניס דריש שבת דתנן שניהן פטורין מה לי נתן בעה"ב לתוך ידו ומה לי היה בידו בלא עקירה מרה"ר ואי שיעורא דעיוני בציר מעמידה לפוש כי מעיין נמי באסקופה הא ליכא הנחה וצ"ל כיון דידו לא חשיבא כהנחה ברה"ר לא קא מבטלא עקירה ראשונה:

והא דקשו בה רבנן דתוס' מאי אריא ספר אפי' כל מילי נמי פריק הריטב"א דבשאר מילי' הואיל וחוץ לד"א אסור תוך ד"א נמי אסור דכולה חדא גזירה היא ואי שרית בהא אתי למישרי בהא:

כשתימצי לומר לדברי הרז"ה אסקופה הנדרסת ואגודו בידו מ"מ מותר אפי' אסקופה רה"י בין בתוך ד"א בין חוץ לד"א ובהכי מתוקמא מתני' כרבה ומתניתא דאביי דמפלגא בין תוך ד"א לחוץ לד"א לית הלכתא כוותה ואסקופה כרמלית שאינה נדרסת מ"מ אסור כיון דלא קי"ל כבן עזאי ואפי' באסקופה ארוכה מהא דגבוה שתי קומות ואוקימתא דאביי אידחיא קם לי' הרא"ש בשיטית' והרמב"ם אמר הקורא בספר בכרמלית ונתגלגל מקצת הספר לרה"ר ומקצתו בידו חוץ לד"א הופכו על הכתב תוך ד"א גוללו אצלו והא ודאי הלכתא היא דא"נ דאביי אדחיא כהרז"ה הנ"מ באסקופה דחיישינן דלמא מעייל מרה"ר לרה"י אבל בכרמלית דעלמא דליכא למיחש להכי שרי ואמר ה"ה משמי' דהרשב"א דוקא כתבי הקודש אבל שאר דברים מכי נחו אסור אפי' תוך ד"א ורבן אלי' אמר הרשב"א נמי לא אמר אלא באסקופה דבספר סמכינן אבן עזאי וכו' ולהריטב"א

דאמרן אפי' בכרמלית דעלמא וקמה רה"ר נמי דחיישינן תוך ד"א ברה"ר אטו חוץ לד"א מיהא אי קאי בכרמלית וקמה רה"י או ברה"י ונפל לכרמלית דליכא למיחש להכי שרי ובאסקופה הנדרסת אימא מודי הר"מ ולא חש לאיתויי דפשיטא היא:

ואיכא למימר קסבר הרמב"ם אסקופה רה"י הנדרסת אסורה. ושמיע לי' מדאותבי' רב ספרא לאביי בפירקין דאמר שבות דמקדש במדינה לא התירו והתנן היה קורא בספר על האסקופה כו' ואהדר לי' ולאו אוקימנא באסקופה כרמלית ורב ספרא האי במאי מוקים לה אי כרב יודא דאמר רישא ר"ש וכי מדריש קא מותיב לי' ר"ש הא בהדיא שרי שבות משום כתבי הקודש וכי קאמר אביי לר' יודא אלא לאו כרבה מוקים לה ואסקופה נדרסת קא קשיא לי' דשרו רבנן אפי' שבות דמקדש במדינה ואהדר לי' אביי ולא אקימנא בכרמלית הא אסקופה נדרסת אסירא מיהא לא מסתבר כלל למיסר אסקופה נדרסת:

והרמ"א דאמר בשאר דברים אפי' נפל לכרמלית ואגודו בידו אסור הא ודאי ליכא למשמע ממתני' דא"נ ספר דוקא תנן אבל שאר דברים לא. אימא הנ"מ באסקופה כרמלית משום דחיישינן דלמא מעייל מרה"ר לרה"י דרך אסקופה אבל נפל לכרמלית מנא לך ולא מיבעיא לדידן דס"ל בשותה כרבא דלא גזר בכרמלית. ואי תימא הכא איכא למיגזר טפי הא מנא לך ומסיפא דקתני ספר לא תפשוט דבשאר מילי אפי' לא נח וכדאמר הרב בעל מ"א דאימא ספר פלוגתא דר"י ור"ש קמ"ל וקמ"ל לר"י בנח אפי' ספר הופכו ולרבותינו בעלי התוס' דדייקי מדאמר אביי והא אוקימנא באסקופה כרמלית דאפי' שבות נמי ליכא ש"מ בשאר מילי נמי לא חשו ואע"ג דבעומד בכרמלית ושותה ברה"י או ברה"ר ובמחטו דבבגדו גזר אביי התם איכא למיגזר טפי. אית לן למימר הא דפריך ניחוש דלמא מעייל מרה"ר לרה"י ומוקים לה באסקופה ארוכה או כבן עזאי לאביי הוא דפריך דס"ל התם אפי' בכרמלית משום דאיכא למיגזר טפי כולה חדא גזירה היא ה"נ איכא למיגזר אי שרית ליה למיגלל אפי' באסקופה כרמלית אתי למישרי נפל כולי' ואפי' לביתי' דגזירה קרובה היא אבל לרבא דאמר התם כרמלית שרי דאפי' בהא לא גזרינן גזירה לגזירה ה"נ לא גזרינן אי גליל אצלו יקאי באסקופה כרמלית אטו נפל כולי' ומעייל לרה"י דהו"ל גזירה לגזירה גליל אצלו לאסקופה אטו נפל כולי' ומעייל לאסקופה ונפל כולי' אטו נפל כולי' ומעייל לביתי' רה"י והשתא לדידן דקיי"ל בעומד בכרמלית ושותה ברה"י או ברה"ר כרבא. ה"נ באסקופה כרמלית אפי' באסקופה קצרה ואפי' לרבנן דבן עזאי אגודו בידו שרי ובכתבי הקודש דאיכא בזיון קודש ובשל סופרים איכא לאקולי וגדולה עזו אמר הרשב"א דסמכינן בכתבי הקודש אדבן עזאי דלית הלכתא כוותי' בעלמא אנן נימא דלרבא שרי וצריך תירוץ:

הא דדחי הרז"ה לדאביי מהא דב' קומות למאן דמפליג בין ספר לשאר מילי אימא האי דב' קומות נמי חששא קלילא הוא והכא משום בזיון כתבי הקודש באסקופה ארוכה דליכא אלא חששא קלילא לא גזור בי' רבנן:

וליחוש דלמא מעייל כו' והא דתניא אחרים אומרים אסקופה ניטל מבעה"ב כו' מעני כו' ולא חיישינן התם נוטל מבעה"ב מאני דילי' ומאני דילי' הכא ספר דילי' הוא ובית דילי':

הנך רבנן דאמרי ספר דוקא הא דאמר אביי אפירקין ולא אוקימנא באסקופה כרמלית דאפי' שבות נמי ליכא מתרצו לטעמי' ה"ק אפי' שבות גמורה נמי ליכא אלא שבות דשבות וכל כה"ג אקילו בדמקדש במדינה אבל שבות גמורה לא התירו והיכי דליכא מקדש כלל אפי' כה"ג גזור:

ולהלכה מסתברא לן דבאסקופה ארוכה ודאי שרי דהא מתניתא דתוך ד"א כיון דאביי אותיב מינה ודאי מתרצתה היא ואי מגבוה ב' קומות ניתי אנן ונשוי גזירות דרבנן ונדחייא לדאביי חלא בהא גזור ובהא לא גזור והא דמפלגי בין ספר לשאר מילי מסתברא כרבנן דתוס' מדאמר אביי דאפי' שבות נמי ליכא משמע דליכא למיגזר בי' כלל ואפי' בשאר מילי ובאסקופה הנדרסת מסתברא דשרי כרבה נהי דאוקימתי' אדחייא הלכתא מי אידחייא ובלא נח משמע בירושלמי לר' יודא אפי' כל מילי לא גזור וכדפרישן התם:

ספר שאין לו מפה אמרו בירושלמי הופכו על הכתב שלא יתבזה הכתב:

א"ל אביי במאי אוקימתא בכותל משופע כו' איתחזיא דלא למיתני א"ל אביי אלא סתמא דתלמודא אקשי במאי אוקימתא דאי אביי הוא דא"ל במאי אוקימתא ואהדרא לי' רבא חסורי מחסרא כו' כי אמר בתר הכי ואלא הא דאמר רבא האי ודאי סתמא דתלמודא פריך דאי אביי הוה אמר ואת הוא דאמרת ומשני אלא כולה ר"י היא כו' קשיא רבא דאהדר לי' לאביי חסורי מחסרא ולמטה מג' הופכו על הכתב דלא כשמעתי':

דף צח:

אלא כולה ר' יודא היא. ולרב חלקיה דפ' הזורק דאמר תוך ג' לא בעי הנחה מוקים למתני' כדאוקימנא מעיקרא ואמרי רבוותאי הכא כרבא ולמ"ד התם הלכתא כרב חלקיה ה"נ למטה מג' הופכו על הכתב:

לעולם דמפיק לרה"ר. אמר הריטב"א א"ד לאביי כלים שאינם נשברים אפי' בכרמלית אסור ודלא אוקמוה בכרמלית דהויא רבותא טפי משום דניחא לי' לתרוצי אפי' לרבא לרווחא דמילתא ע"כ. ואנן אית לן למימר הא אביי לתרוצי מתני' קאתי ומתני התירא קמ"ל וקאמר אביי בכלים הנשברים אפי' לרה"ר מותר ולפרוקי קושיין דאי מפיק לרה"ר היכי שרי ולמ"ד דאביי מודי הכא דבכרמלית אפי' כלים שאין נשברין מותר לא תיקשי

לוקמה בכרמלית ובכולהי מאני וקמ"ל אע"ג דאיכא מילי דגזור בכרמלית הכא לא גזור. אימא הכא פשיטא לי' לאביי וכדאמר הריטב"א דלא שתמושי בזיז לא שכיחא א"נ אביי אוקמה ברה"ר כדתניא הוציא לרה"ר ובנשברין. ואביי הא שמיע לי' הא מתניתא דהא פירושי קמפרש לה:

ומשתמש בכל הכותל פירש"י בין מופלג ממנו הרבה. ואע"ג דרש"י הוא דאמר בכל גגות גג גבוה יו"ד ורחב ד' ואין לו מחיצות כרמלית הוא וה"ה לזיז כדאמרי התם רבנן דתוס' שאני הכא כיון דחלון פתיח לו אע"ג דמופלג ממנו הרבה חורי רה"י היא:

ומשתמש בכל הכותל הר"י לא אמר כרש"י משום דהיינו סיפא והר"י לדבריו דרש"י קאמר דלהר"י בלא"ה לא מצית מוקים לה אזיז כיון דאוקמה לדרישא בזיז דלית בי' ד' ואי האי משתמש אזיז עלה דרישא קתני ומשתמש בכל הכותל א"ה מאי איריא עד עשרה התחתונים למטה מעשרה נמי כיון דגבוה ג' ולית בי' ד' מקום פטור הוא ומקום שאין בי ד' שבין רה"י לרה"ר שניהן מותרין בו והרב בעל בית יוסף אמר אשמעתין ומשמע ובתוך יו"ד אפי' אין בו ד' אע"ג דמקום פטור הוא אסור כיון שהוא בתוך רה"ר זכו בי' רבים ואסור להשתמש בו בעה"ב וא"נ מטעמא דמפרש בגמרא דאין משתמשין בזיז שאין בו ד' אפי' למעלה מיו"ד ע"כ והאי שנוייא בתרא דמרן ליתא אלא לרש"י ושינוייא קמא דידי' לאו דהוי כרה"ר חדא דהנחה ע"ג מקום ד' בעינן ועוד דברבים מכתפין עליו עמוד ט' אתמר לא פחות ולא יתר אלא איסורא דרבנן הוא דהוי כיון דזכו בי' רבים מיהא לא מכרעא ומדברי הה"מ נלמד דבד' דוקא הוי כרמלית וכן אמר הרב בעל לחם משנה והריטב"א אוקמה להאי מתניתא אליבא דרבנן תוס' זיז שלפני חלון בסתם זיז שאין בו ד' נותנין עליו קערות כו' ומשתמש פעמים שמשתמש בו תשמיש גמור אפי' כלים שאין נשברין עד יו"ד התחתונים והיינו בדאית בי' ד'. ואם יש זיז ד' אחר למטה ממנו משתמש בו תשמיש גמור כו':

לרש"י קשיא כלים הנשברים בלית בי' ד' אסר משום דמחזי כמאן דשדא להדיא לרה"ר הא הכא לאו בפסיק רישא דלא סגי לי' דלא נפל דאי איתא אטו בשופטני עסקינן דיהיב מאני דליתבר וכי נפל ואיתבר מאי הוי הא דבר שאין מתכוון היא ומקלקל הוא ולא איתעבידא נמי מחשבתי':

והא דאמר הר"י דאי משתמש בכל הכותל אזיז היינו סיפא ליכא למיפרק אליבי' הכא בלית בי' ד' ובכלים הנשברין התם באית ב' ד' ובכלים שאין נשברין. דהכא נמי באית בי' ד' ובכלים שאין נשברין דאי דלית בי' ד' אפי' בעשרה תחתונים נמי מקום פטור הוא:

להר"י ה"ק זי' שלפני החלון בסתם זיז דלית בי' ד' נותנין עליו כלים הנשברין. ומשתמש סתם שמוש בכל הכלים היא. בכל הכותל בכל חורי' עד עשרה תחתונים מדקתני עד עשרה תחתונים מכלל דבחורין דאית בהו ד' דאי דלית בהו ד' אפי' ביו"ד תחתונים נמי לרבא דאמר חורי רה"ר לאו כרה"ר דמי ולאביי כרה"ר דמי נמי בעינן הנחה ע"ג מקום ד'. ואם יש זיז אחד למטה ממנו דומיא דכל הכותל דאית בי' ד' משתמש בו שמוש גמור דסתם שימוש בכל הכלים הוא ובעליון דאיירינן בי' מעקרא דתנינן בי' מעקרא נותנין כלים הנשברין דלית בו' ד' אינו משתמש שמוש גמור אלא כנגד חלונו:

כשתימצי לומר לדברי רש"י זיז אין משתמש בו אא"כ הוא רחב ד' וכלים הנשברין. והכי קתני זיז נותנין עליו קערות כו' דסתם זיז שנותנין עליו רחב ד' הוא דאי לית בי' ד' ולא חזי לאשתמושי בי'. וקתני סיפא ואם יש זיז אחר להשתמש בו למטה ממנו ותשמישו בזיז שלמטה ממנו ועליון לאו לאשתמושי קאי דלית בי' ד' ולא חזי לאשתמושי בי' משתמש בתחתון ובעליון אם רצה להשתמש בו אין משתמש אלא כנגד חלונו המשלימתו לד' וכ"ה האי זיז אחר למאי קתני לי' ליתני ואם אין בו ד' כבר פירשוה רבותינו בעלי התוס' קמ"ל משתמש בתחתון אע"ג דאיכא עליון דמפסיק ולא ניחא תשמישי' והא דקשו בדרס"י מגג כבר פירשוה הריטב"א ולהר"י משתמשין ברחב ד' ואפי' כלים שאין נשברים או נשברין ואפי' בזיז כ"ש וכן אמר הרשב"א וכן אמר הרא"ש והא דאמרי רבנן דתוס' משתמש בתחתון קמ"ל אע"ג דלא ניחא תשמישתי' כיון דאיכא עליון דמפסיק לטעמי' דאמרי בכל גגות מקום ד' על ד' למעלה מיו"ד ואין בו מחיצות כרמלית הוא אבל לירושלמי דאייתוה התם דכל למעלה מיו"ד לא הוי כרמלית ואי לית בי' מחיצות מקום פטור הוא ליכא למימר הכא דהא קמ"ל דכי לא ניחא תשמישתי' מאי הוי ואע"ג דליכא חלון כלל נהי דרה"י לא היי מקום פטו' מיהא הוי ושרי לבני רה"י ולבני רה"ר לכתופי עלי' וחלון דקתני אורתא דמלתא קתני:

וזו דברי רש"י ורבותינו בעלי התוס' דהאי זיז תחתון לא מעלה ולא מוריד לעליון אבל הרמב"ם והרשב"א אומרים דהכא משום דזיז תחתון אוסר לעליון אלא דהרשב"א סבר היכא דזיז תחתון אית בי' ד' ועליון לית בי' ד' והן של שנים אמרינן רשות התחתון עולה עד לרקיע ועליון דלית בי' ד' בטיל לגבי' והו"ל כמוציא זיז בחצר חברו אבל אית בי' ד' בעליון או הוא כנגד חלונו וחלונו משלימתו לד' הו"ל זה מוציא בשלו וזה מוציא בשלו ואין רשות התחתון אלא עד הזיז העליון ושניהן מותרין ומתני' בשמעתין כדמתני רש"י ורבנן דתוס' ופריך אי דלית בי' ד' כנגד חלונו נמי לא משום דתחתון אסר עלי' וכ"ת לוקמה בתחתון נמי לית בי' ד' א"כ בכולה כותל לשתמש ולהרמב"ם פירשה ה"ה

דמתני איפכא אית בי' ד' כנגד חלונו נמי לא ואי לית בי' ד' בכולה כותל לשתמש והיכא דאיכא בעליון ד' אפי' הוא כנגד חלונו לא בטיל לגבי חלוני' ול"ש אי איכא נמי בתחתון ד' ל"ש ליכא בתחתון ד' אסרי אהדדי ותרויהו אסירי אית בי' בתחתון ד' ובעליון לית בי' ד' תחתון שרי ועליון אסיר בהאי גיסא ובהאי גיסא וכנגד חלונו אם משלימתו לד' שרי דבטיל לגבי חלוני' ליכא ד' בתרוויי' תרוויי' שריין והא מלתא דאיכא בעליון ד' ודאי תלמודא צריכא ולא ידעינן מאי טעמא ודהרשב"א אזדא שפיר ומסתברא מלתי' דהרמב"ם בדקיימי הנך זוזי בגו עשרה דהדדי דאי לא תימא הכי מ"ש משני גזוזטראות זו למעלה מזו דלא אסרי אהדדי אלא בעשו מחיצה בשותפות אלא בגו עשרה והרמב"ם לטעמי' דאמר דבגו עשרה אפי' לא עשו בשותפות כדאמרן בכיצד משתתפין בשמעתא דאנשי חצר ואנשי מרפסת ותו לשמואל דאמר לזה בשלשול ולזה בזריקה נותנין אותו לזה שבשלשול אוקמינן התם דלא אסרה אעליונה אלא בבאין דרך עליונה א"נ בתוך עשרה דהדדי ולא מיבעיא לזה בפתח ולזה בזריקה אפי' לרב דיהבינן לי' להאי דבפתח וה"נ לעליון בפתח ולתחתון בזריקה ומ"מ לא ידעינן בי' טעמא ומדאמר הרמב"ם אין בשניהן ד' שניהן מותרין ש"מ בלית בי' ד' לא ס"ל כרש"י דאמר מ"מ אסיר אפי' כלים הנשברין אלא דעת שלישית היא דס"ל בין יש בו ד' בין אין בו ד' כלים הנשברין מותרין שאין נשברין אסורין דמשמעתין ליכא למישמע מינה למיפלג בין ד' לפחות מד' לדידי' דס"ל דהכא לענין מיסר חד אדחברי' קמיירי:

אמר הריא"פ האי זיז דמפיק לי' לרה"ר למעלה מי' טפחים דקי"ל דרה"ר ליתא אלא עד יו"ד טפחים אבל למעלה מיו"ד מקום פטו' הוא הלכך נותנין עליו כו' דכיון דבהדי רה"י הוא כרה"י דמי מיהו אין נותנין כו' אלא מאני דמיתברי כגון כוסות וכו'. מדקאמ' הריא"פ דר"ה ליתא אלא עד יו"ד טפחים ולמעלה מי"ט מקום פטו' מכלל דברחב ד"ט קא מוקים לה דאי בלית בי' ד"ט למטה מיו"ד נמי מקום פטו' הוא דכל גבוה ג' ברה"ר ואינו רחב ד"ט מקום פטו' הוא וש"מ תרתי ש"מ גבוה י"ט ורחב ד"ט ברה"ר ולית לי' מחיצות מקום פטור הוא כדאמרו משמי' דירושלמי ולאפוקי מרש"י והר"י דכל גגות דאמרי כרמלית היא ממאי מדקאמ' מקום פטו' הוא והכא דבהדי רה"י הוי רה"י מכלל דבעלמא מקום פטו' הוא וש"מ אפי' אית בי' ד' מאני דמיתברי אין הא דלא מיתברי לא וס"ל כרש"י ודלא כהר"י והרשב"א דאמרי היכא דאית בי' ד' אפי' מאני דלא מיתברי נמי והרא"ש דמייתי לה לדהריא"פ ואסיק כהר"י קשיא וצריכת למימ' לדידי' דאפי' למטה מיו"ד ולית בי' ד' הוה כר"ה וכדאמ' הרב בעל ב"י כיון דזכו בי' רבים ומוקים לה לדהריא"פ בלית בי' ד' וצ"ת:

דף צט.

הא הוציא כו' בבמה אשה קא פריש ואזיל ואם יצאה חייבת או אם יצתה פטורה וכן באיש משום דהתם איכא פטורי ואיכא חיובי וקנחית לאשמעינן הי חיובי והי פטורי אבל הכא לא נחית להכי וקא מיפלגי הני תרי לישני מר סבר מדלא פריש לית לן למימ' גזירה דלא תנינן לה ומדאסר אלמא מדאורייתא אסיר דאי מדרבנן הו"ל לפרושי ומשני מי קתני חייב וליכא למשמע מינה:

(כאן חסר)

אנן דקי"ל כרבא דדרך עליו חייב ה"נ הוציא חוץ לד"א חייב הלכך הני נוסחי דהרמב"ם דכתבן פטו' קשיין כדאמר ה"ה:

דרך עלי' הרמב"ם כרש"י:

לא יעמוד ברה"י וישתין או ירוק ברה"ר הא דאמ' הרא"ש בבמה אשה הכא דכ"ע הרי הוא ככרמלית לא אמרן אלא למ"ד מלאכות שאינה צריכה לגופה חייב עלי' כר' יודא וברה"י וברה"ר חייב חטאת וכרמלית פטו' אבל אסו'. אבל למאן דס"ל הלכתא כר"ש דמלאכה שאינה צריכה פטו' עלי' הכא דברה"י ורה"ר פטו' אבל אסו' וכרמלית לרבא מות' וכדאמ' הריא"פ דהא דאמר רב יוסף השתין. ורק חייב לר' יודא אבל לר' שמעון כיון דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא פטו' אבל אסו' ושיכבא דדיוקרת דהמצניע דא"ל ר' יוחנן אחוה דמר ברי' דרבינא לר"נ בר יצחק כמאן כר"ש אימר דפטר ר"ש מחיוב חטאת איסורא מיהא איכא אלמא לר"ש נמי אפי' כרמלית אסו' אימא כאביי ס"ל ור"נ ב"ר יצחק אהדר לי' דאפי' ר' יודא שרי משום כבוד הבריות א"נ סבור הוה דשרי אפי' לרה"ר והיינו דאהדר לי' מי קאמינא לרה"ר לכרמלית קאמינא מכלל דאיהו סבר אפי' לרה"ר שרא והיינו דאמ' הרב בעל הטורים לא יעמוד ברה"י וישתין או ירוק ברה"ר ואלו בכרמלית לא קאמ' ואזדא לטעמי' דאמ' במכבה את הנר לצורך חולה שאין בו סכנה פטור אבל אסו' כר"ש ואף הרשב"א לא אמר אלא רה"ר ורה"י ולרמב"ג דאמ' הלכתא כר' יודא דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב כרמלית ודאי אסו' דמ"ש מכולהי הוצאות דאסירי בכרמלית:

אע"ג דלא תפיק בה כו' לא מתנינן בכלים ר' יודא מטהר דהוי דלא כמאי דס"ד ולא כמסקנא דר' יוחנן דלמאי דס"ד לא הפיך הוא דקשיא לי' ואי איתא הפיך נמי תיקשי אלא מתנינן ר' יודא אומ' אם הפיך בה טמא לא הפיך טהו' כדאיתא הכא ולמסקנא דר' יוחנן ר' יודא מטמא מכל מקום ובפירושי הר"ש והרמב"ם כתב ר' יודא מטהר ואמר הר"ש והכי מסקנא דעירובין וט"ס הוא והרא"ש נמי אמר התם ר' יודא לא חשיב רוק

משקה וצ"ל דלא מתנו הכא אע"ג דלא הפיך וכדבעינא למימ' קמן ובפירושי הרמב"ם טעמא דר' יודא דמטהר משום דלא ניחא לי' דליגע ואי איתא מה ענין לשבת:
אע"ג דלא הפיך בה. קסבר מדלגבי הכשר לאו משקה הוא לגבי שבת אפי' מדרבנן שרי והיינו דלא אוקמוה למתני' מדרבנן:
להרמב"ם דאמר גבי טומאה היפך טמא לא היפך טהו'. גבי שבת נמי היפך אסו' ומדברי הר' יונתן נלמד דאפי' חטאת חייב דאמר הר' יונתן ואע"ג דאמרינן הוציא כלי בפיו כו' פטו' התם אין דרך הוצאה בכך אבל רוק דרך הוצאתו בפיו ומחייב חטאת כדאמרינן בעלמא אם היה שבת והוציאו בפיו חיב ולרבינו קשיא לן מאי דוחקי' דר' יוחנן לאחלופי שטתא לימא כיון דאפיק חייב בלא אפיק גזור בי' רבנן ומאי לא יהלך דקתני מדרבנן ואי מתני הכא כהרמב"ם שפיר דמי והרמב"ם לא אייתי לדר' יודא בהלכותי' אלמא קסבר אפי' אפיך בי' ואפי' מדרבנן שרי וכן אמר בפירושיו על המשנה דר' יודא בדאפיק קמיירי ולית הלכתא כוותי' ואפי' אפיק שרי וחזינן אנן דהרמב"ם לא מתני הכא אע"ג דלא היפך בה אלא מתני והתנן ר' יודא מטה' ר' יוסי אומ' היפך בה טמא כו' וקשיא לי' דר"י אדר' יודא וכדמתנינן התם בכלים והיינו לפי מאי דס"ד הכא וא"ר יוחנן מוחלפת השיטה ר' יוסי מטה' ר' יודא אומ' היפך בה טמא וכי תנן נמי מתניתין בדהפיך בה והיינו דהר"ש והרא"ש ודה"ר יונתן דכולהי מתנו הכא כדמתנו התם בכלים והתם כמקמי דאפיך ר' יוחנן למתני' וקסבר הרמב"ם דרבנן פליגי אדר' יודא וקסברי אע"ג דלגבי טומאה משקה הוא לגבי שבת לא חשיבא ואפי' לכתחלה שרי מדא"ר יודא לא הלך מכלל דלת"ק מהלך ואנן רמינן דר"י אדר"י דמטהר התם ולא מיבעיא הכא והלכתא כרבנן דשרו ופליגא דרבותי' בעלי התוס' דאמרי דתיקשי לי' דר"מ אדר"מ למאן דמתני' ר"מ מטמא ולהרמב"ם דר"מ אדר"מ לא קשיא דאפי' מאן דמטמא גבי שבה שרי והרב בעל הטורים אמר ורוקו שנתלש מפיו ומוכן לזורקו לא יהלך בו כו' ולא ידענא האי מוכן לזרקו אי היינו היפך בה ואי מדאורייתא אי מדרבנן קאמ' ובירושלמי רב אמר בפיחה ור' יוחנן אמר בפיחה ולית לה תרגימא הלכך מתנינן בהפיכא והיינו היפך בה וכהרמב"ם מיהא קשיא גבי טומאה דאמר הרמב"ם כר' יודא הא קי"ל ר' יודא ור' יוסי הלכה כר' יוסי אלא הדר בי' הרמב"ם מההיא דפריש למתני' ומעקרא סבר מדאתמר בירושלמי ר' יוחנן אמר בהפיכא אלמא ר' יוחנן דר' יודא בדר' יוסי קא מחליף וקסבר ר' יודא היפך בה טמא לא הפך בה טהור ולבסוף סבר דמתנינן בשמעתין ואע"ג דלא אפיק בה ור' יודא דאמ' מי שנתלש אע"ג דלא אפיק משמע ודירושלמי פליגא ולבבלי קסבר ר' יודא מ"מ אסו' ורבנן דפליגי עלי' מדלא קאמרי היפך בה אסו' אלמא קסברי מ"מ מות' אע"ג

דאפיך בה והא דקאמ' אע"ג דלא אפיך בה א"נ ר' יודא מדאפיך בה קאמר נמי תיקשי הא ר' יודא מ"מ מטהר התם אלא לאלומי קושיא קאמ' דהכא אע"ג דלא אפיך קאסר והתם אע"ג דאפיך בה קא מטהר א"נ תלמודא קמסדר הכא לאקשויי נמי מדלא אפיק בה כי היכי דלא תימא כו' קא משני ר' יוחנן מוחלפת השיטה דר' יודא ודר' יוסי קאמ' דאכתי לא אפיך בה תיקשי והכי סוגייא לתלמודא לסדר קושיא לפום פירוקא יחד מיני' כל היכא דאיכא פירוקא קאמ' לימא וטובא איכא הכי ור' יוחנן מחליף דר' יודא בדר' מאי' ר' מאי' מטה' ור' יודא מטמא ור' יוסי כדקאי כאי והיינו דאמ' הרמב"ם גבי טומאה כר' יוסי והלכתא כוותי' לגבי ר"מ ור' יודא והכא קאמ' כרבנן דפליגי אפי' בדאפיך בה ואע"ג דאיכא למימר דהכא ר"מ היא דמטהר התם מ"מ והכא נמי שרי מ"מ קסבר הרמב"ם כיון דאיכא לאוקמא אפי' לר' יוסי טפי עדיף דהלכתא כר' יוסי והלכתא כת"ק:

בתוס' דמשקה כל שהו מטמא וכו'. ולא חשיב בתוספתא דפרה נמי בהדיא דמטמאיך לא טמאוני משקה כל שהו דלא פסלי לגוי' ואוכלין כחצי פרס דנגעו במשקה כל שהו פסלי לגוי' והרי הגוי' אומרת לאוכלין מטמאיך לא טמאוני ואת טמאתני דהכא מטמאין נמי פסלי לגוי' ברביעית ומשום דזוטרי לא פסלי ואוכלין נפישי ופסלי וכן אוכל כביצה דמטמא למשקין רביעית או לאוכלין כחצי פרס והנך פסלי לגוי':

מסתברא דמתנינן והתניא ר' יודא אומ' רוקו ונתלש מאי לאו רוקו ונתלש לא כיחו כו' וכדתנן משנתלש רוק ואמרינן מאי רוק כיחו ה"נ מאי רוקו כיחו ואותבי' והתניא תרוויי'. **כחפצים** הצריכין לו. להרמב"ם לא אסרו אלא כלים נאים שאי אפשר לו להניחם שם ושותה ואמר ה"ה דלהרמב"ם לא גזור אלא בדאיכא תרתי כלים נאים ושותה ולרש"י והרשב"א והרז"ה או כלים הצריכין או שותה שצריך להמשקים אסו' אא"כ הכניס ראשו ורובו למקום שהוא מטלטל והריא"פ מדלא מייתי להא דרב יוסף דאוקים בחפצים הצריכין לו ש"מ כרש"י ס"ל דכל שותה צריך להמשקין ולא צריכא לי' לאתויי דאי כהרמב"ם ס"ל הו"ל לאתויי לאשמעינן דלא אסרה מתני' אלא בכלים נאים. מיהא איכא למשמע מדהריא"פ דכי לא שתי לא גזור אפי' בכלים הצריכין לו מדלא מייתי להא דר' יוסף. ולאשמעינן דחפצים הצריכין לו אפי' טלטול אסו' אלא לאו שתי' מ"מ אסו' ובלא שתי' מ"מ מות' והא דקאמר רב יוסף בחפיצים הצריכין לו ולא קאמ' שתי' שאני קסבר דמשום שתי' לא הוה גזור אלא משום דצריך לי' להמשקין ושותה:

דף צט:

לענין מעשר לר"מ מ"מ לר' אלעזר בר צדוק בשותה יין חי לרבנן בעל הצונן:

לא יעמוד אדם ברה"י ויגביה ידו למעלה מעשרה כו' לרש"י אע"ג דבפחות מג' למטה מיו"ד נמי לא יצרף ובלמעלה מיו"ד בג' נמי לא יצרף כדפריש למתניתין והכא דקתני למעלה מיו"ד ופחות מג' איכא למימר התם רשויות דאורייתא הכא דמגג חברו לגגו דמדרבנן היא לא אחמור בהא ולא אסרו צירוף אלא למעלה מיו"ד ופחות מג' ואפי' לרב דאמר חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר לא משוינן גזירות אהדדי מיהא לא ידענא ברשותו ורשות חברי' מ"ל למטה מיו"ד מ"ל למעלה מיו"ד ובתוס' משמי' דר"ח דמתני ברה"ר מתני ויגביה למטה מיו"ד והרא"ש דמתני במתני' למטה מיו"ד והכא ברה"ר ולמעלה מיו"ד אי ס"ל להא דרש"י קתני למעלה ופחות מג' דאפי' הכי קולט והריא"פ דמתני נמי במתני' למעלה מיו"ד ומתני במזחילה שלש עשרה מסתברא דס"ל כוותי' דהרמב"ם והא דכתיבא בספרי הרי"פ אבל מן הצינור קולט הוא מ"מ ושותה לא ידענא הא במזחילה נמי אפי' למעלה מיו"ד ופחות מג' אמרת קולט ואי משבשינן לה ומתנינן מצרף הוא מ"מ הואיל וצינור איכא ג' מגג היינו דהרמב"ם:

הא דאמור בתוס' אפי' לר"מ בגג גבוה יו"ד מודי ס"ל כהריטב"א דריש כל גגות דר"מ לא אמר אלא בדתרי גברי אבל בתרוי' דחד גברא מודי. דאי כרש"י דאמר אסר ר"מ אפי' בדחד גברא מאי לא עירבו דקאמרי:

הא דאמר הרשב"א (עבה"ק ספר ג' ס' ה') ואם היו מי גשמים שירדו בשבת מות' אפי' להכניס לבית כו' אקולט אבל מצרף ענג לבית ודאי אסור וכדאמור בתוס':

נמצאת אומר שלש מחלוקת בדבר לרש"י לא יצרף עד שיהו בו שלשה דברים להיתר רחוק ג' מגג ואין בו ד"ס ולמטה מיו"ד:

ולהרמב"ם בשנים להיתר מצרף ולא אסרו אלא בשנים לאיסו' למעלה מיו"ד ופחות מג' לגג אבל למטה מיו"ד אפי' פחות מג' או ג' ואפי' למעלה מותר והוא שלא יהא בו ד' על ד' ומדברי הרשב"א (שם) והריטב"א נלמד פחות מג' לגג אפי' למטה מיו"ד אסו' רחוק ג' אפי' למעלה מיו"ד מותר והוא שלא יהא בו ד' ולא גזרינן אין בו ד' משום יש בו ד' אפי' בלמעלה מיו"ד ומתני' דקתני למטה מיו"ד משום מצרף דמזחילה דמצרף במזחילה אפי' למטה מיו"ד נמי לא אבל בצנור אפי' למעלה מיו"ד נמי מצרף ובתוספתא תניא צינור המקלח ברה"ר אחד מים ואחד יין קולט בין ביד בין בכלי ושותה ובלבד שלא יצרף פיו עם פי החבית אם רשות הגג למעלה מעשרה טפחים וישתה אבל מצרף הוא פיו לצנור למטה מעשרה טפחים ושותה לא יצרף אדם ידו עם הכותל ועם המזחילה אם רשות הגג למעלה מעשרה טפחים ושותה אבל מצרף הוא ידיו לצנור למעלה מעשרה טפחים ושותה אם יש פי הצינור ארבעה על ארבעה טפחים אסו' שאין מטלטלין מרשות

לרשות הא גופה קשיא אמרת לא יצרף בצנור למעלה מי"ט והדר אמרת מצרף הוא ידו למעלה מי"ט הניחא להרמב"ם רישא בצינור שהוא פחות מג' סמוך לגג למעלה מי"ט אסור למטה מיו"ד מות' סיפא במזחילה סמוכה פחות מג' אסיר ובצינור שהוא רמו מן הגג ג"ט ואפי' למעלה מיו"ד שרי אלא לרש"י והרשב"א מא"ל לרש"י רישא ניחא בצינור רחוק ג' מן הגג ואפי' רחוק ג' למטה מיו"ד הא דשרי הא למעלה מיו"ד אסו' דגזור אטו היכא דאית בי' ד' והוי רה"י סיפא קשיא מזחילה וקשיא צינור קשיא מזחילה מאי אריא למעלה מיו"ד אפי' למטה מיו"ד וקשיא צינור הא למעלה מיו"ד מ"מ אסיר להרשב"א קשיא רישא במא' עסקינן אי בצינור רחוק אפי' למעלה מיו"ד שרי ואי בצינור סמוך אפי' למטה מיו"ד אסור דלדידי' לא שאני בין למעלה ובין למטה וקשיא סיפא דקתני במזחילה אם רשות הגג למעלה מי"ט ה"ד אי במזחילה סמוכה אפי' למטה מי"ט נמי לא ואי ברחוקה אפי' למעלה שרי וכ"ת ה"ה דאפי' למטה אסיר והא דקתני למעלה משום דבעי למיתנא צינור דאפי' למעלה שרי דסתם צינור רחוק מ"מ אם רשות הגג קשיא דמשמע אם רשות הגג למעלה הוא דאסור הא לא קשיא רשות הגג קתני לאפוקי היכא דרשות הגג למטה מיו"ד דאפי' סמוכה לגג גג נמי למטה מיו"ד הוא מ"מ קשיא רישא רש"י מתרץ לטעמי' תריץ ואימא הכי אבל מצרף הוא ידו לצינור אפי' רשות הגג למעלה מיו"ד וסיפא כולה בפי החבית עם המזחילה והצינור למטה מיו"ד וקתני במזחילה אם רשות הגג למעלה מיו"ד ואפי' מצרף למטה מיו"ד כיון דסמוכה בפחות מג' לגג וגג למעלה מיו"ד אסו' ולאפוקי רשות הגג למטה מיו"ד דגג נמי לאו רה"י היא אבל מצרף הוא ידו לצינור אפי' הגג למעלה מיו"ד דצינור רחוק ג' ובלבד שתהא פי החבית עם הצינור למטה מיו"ד כדקתני רישא ומשנה יתירא היא דתנא לה רישא אלא איידי דמזחילה קתני לה א"נ אפי' הגג למעלה מיו"ד קמ"ל א"נ תני בסיפא לא יצרף וכו' אפי' רשות הגג למטה מי"ט אבל מצרף ידו לצינור למטה מי"ט והרשב"א מתרץ לטעמי' תריץ ואימא הכי ובלבד שלא יצרף פיו עם פי החבית אם רשות הגג בפחות מג"ט וישתה אבל מצרף הוא פיו לצינור אם רחוק ג"ט מן הגג ושותה וסיפא קתני לא יצרף עם המזחילה אם רשות הגג למעלה מי"ט ואפי' המזחילה למטה מי"ט כיון דסמוכה לגג גבוה י"ט א"נ תני אפי' רשות הגג למטה מי"ט אבל מצרף ידו לצינור ובצינור רחוק כדקתני רישא למעלה איזנו דאפי' מצרף למעלה שרי א"נ תריץ ואימא הכי ובלבד שלא יצרף פיו או פי החבית אם רשות הגג למעלה מי"ט ורישא בצינור סמוך סיפא בצינור רחוק וה"ק ובלבד שלא יצרף פיו אם רשות הגג למעלה מי"ט ואפי' מצרף למטה מיו"ד אבל מצרף

הוא פיו לצנור למטה מיו"ד טפחים בגג למטה מיו"ד טפחים וסיפא קתני אפי' מצרף למעלה מותר בצינור רחוק וצ"ת:

ובקולט אמר הרשב"א אפי' בפחות מג' באויר ולא אסרו פחות מג' אלא במזחילה עצמה וכן אמר הרב בעל הטורים קולט אפי' תוך ג' למזחילה ולדידהו הנך מתנייתא במזחילה עסקינן ופליגא דה"ר יונתן דאמר תוך ג' אפי' באויר אסו' ולדידי' הנך מתנייתא באויר ומאי מצרף לאויר פחות מג' וקולט מן האויר דלמטה מאותו אויר דפחות מג' והיינו דלא קתני מזחילה ומתניתין ברחוק ג' מן המזחילה ואמר ה"ר יונתן דבמזחילה רחבה ד' עסקינן אלא שאין בו ד' על ד' והרשב"א אמר אפי' לית בה ד' חורי רה"י היא והכי משמע מדכולהי רבוותאי:

אמר רב הונא הב"ע במפלגת כו'. שמעינן סמוכה אע"ג דלא גביהא יו"ד ומופלגת ד' דגביהא יו"ד ממלאין וכן אמרו כולהי רבוותאי והריא"פ דאשמוטי' לא ידענא הא איצטריך דבסמוכה מ"מ שרי:

אמר הרשב"א ואפי' במופלגת ד' יראה לי שממלאין לפי שמוציא מרה"י לרה"י דרך אויר רה"ר ואגדו בידו וכו' וכל שלא נח כו' ואגדו בידו אפי' משום שבות אין בו אבל כל המחברים ראיתי שהסכימו לאסור וכו' ולהם שומעין שקבלתם דברי תורה היא ולהרשב"א שמעתין אליבא דר"ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא והריטב"א טרח בה טובא לאוקמי שמעתין אליבא דרבנן וכדקבעוה רבנן להלכה והרב בעל מ"א אמר למ"ד עומד על איסקופה בספר דוקא ניחא דבשאר כל מילי אפי' לא נח ואגדו בידו אסור והריטב"א משום דאית לי' ספר לאו דוקא הוא דקא טרח בה ואנן הא אמרינן התם דכ"ע דלאו באסקופה כל מילי נמי וכדאמר רבן אלי' וחזינן לפרוקי שמעתין ודרבנן דקבעוה להלכה אימור דשרו רבנן לא נח ואיגודו בידי' בנתגלגל וכן בכל מילי ונפל מקצתו אבל איתויי לכתחילה מרשות לרשות אפי' אגודו בידו ולא נח לא מזלזלינן כולי האי באיסורי שבת:

ור' יוחנן אמר כו' לימא ר' יוחנן ורב הונא בדרב חסדא ומרימר קמיפלגי רב הונא כמרימר דגידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין ואי מתני' בור וחוליתו מצטרפין פשיטא השתא גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין בור וחוליתו דבבור רואין פני יו"ד מיבעיא ור' יוחנן כרב חסדא דאמר גידוד ה' ומחיצה ה' אין מצטרפין ומודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואין פני יו"ד והיינו דקמ"ל מתני' ואנן דקי"ל כמרימר קי"ל כרב הונא ודלא כר' יוחנן לא דכ"ע כמרימר דהלכתא כוותי' ור' יוחנן סברא דרב חסדא דשאני לי' בין רואה פני יו"ד לאינו רואה לית לי' ואי אמרת גידוד ה' ומחיצה ה' אין מצטרפין אפי' בתחתונה דרואה

פני יו"ד נמי אין מצטרפין וקמ"ל מתני' דמצטרפין ברואה ה"ה באינו רואה דדא ודא חדא היא:

מתני': **בפירושי** רש"י

שרשיו גבוהין שאין הענפים נמוכין כו' סמי מכאן שרשיו גבוהין ואמחיצה עשרה קאי לפרושי אין נופו גבוה ג' ויש בו מחיצה יו"ד וכן הועתק בפירושי רש"י שעל ספרי הריא"פ:

גמרא: **א"ר** הונא כו' ואם נטעו מתחילה לדירה גמורה אמר הריטב"א מטלטלין אפי' כוריים. ואי לא עביד לה בהוצא ודפנא אפי' בית סאתים נמי לא:

דף ק.

הבאין מלמעלה מג' אבל להשתמש למטה מג' עד שלא בא לג' לרב ששת נמי שרי אמרו הלכתא כרבה דעבד רב יוסף עובדא כוותי' הלכך באין מלמעלה לתוך ג' ואניגרא וקרן זוית וכגון דקלא דאביי כולהי שריין לבר מצדו א' שוה לארץ:

כאן מבע"י כו' לכולהי לישנא מבע"י שרי משחשיכה במזיד אסור. ובנשחשיכה בשוגג ללישנא בתרא פליגי ואמרו הלכתא דשרי ולא אסר אלא משחשיכה במזיד ובמבע"י פליגי בה ה"ה ורבינו בעל הטורים היה אמר מבע"י עלה אפי' במזיד כדי לישב שם בשבת הואיל ולא עביד איסורא כלל לא קנסו לי' והרב בעל הטורים אמר עלה מבע"י כדי לירד ודברי רש"י מטין כוותי' דקאמ' וקדש עליו היום שלא במתכוון משמע ולדידי' לא שרינן אלא היכא דעלה בדאיכא שהות לירד מבע"י א"נ סבור דאיכא שהות ובתר דאסיק קידש עליו היום א"נ סבר אכתי איכא שהות ואשתהו וקדש עליו היום אבל היכא דפשע בעלייתו או בירידתו דהו"ל למיחת מבע"י ולא נחת קנסינן לי' ושמעתין לא מכרעא לא למר ולא למר וסברא מכרעת להרב בעל הטורים כיון דאמרי רבנן לא יעלה מבע"י לישב שם בשבת עבד איסורא דמשחשיכה נמי כל כמה דלא תליש לא עביד מידי אלא איסורא דרבנן עביד דגזור שמוש באילן וה"נ איסורא דרבנן עבד:

לר"א דאמ' התם קום עשה עדיף ה"נ ירד וקשיא לן א"ה האי מות' לירד חייב לירד מיבעי לי' וניחא רב הונא ברי' דר"י נמי סבר דלא אמר ר"א התם אלא דקעביד מצוה וקסבר לר"א דאמ' היכא דקעביד מצוה קום עשה עדיף הכא מאן דעביד הכי עבד אע"ג דקעבר ועבד מעשה כי היכי דלא למיעבר כולא יומא ומאן דעבד הכי ויתיב עבד אע"ג דעבר כולא יומא לא עבד מעשה. ולר' ישוע דאמר התם אפי' היכא דקעביד מצוה שב ואל תעשה עדיף ה"נ לא ירד:

דלמא לא היא כו'. אע"ג דאמ' דלמא הכי נקטינן והכא משום קנסא כדאסקינן לעיל:

דלמא לא היא. מדקאמ' דלמא מכלל דאיכא לאוקמא כר' הונא ברי' דר' ישוע והכא לאו משום קנסא אלא מדינא למר הכי הוה דינא ולמר הכי ולר"א אפי' במזיד משחשיכה ירד ולר"י אפי' מבע"י לא ירד ואנן דקיי"ל כר' ישוע אפי' מבע"י לא ירד מיהא כיון דלא דמי להתם לא גמרינן מהתם כלל ונקטינן כסתמא דתלמודא דאוקים לה משום קנסא ולא אסיר אלא עלה משחשיכה ובמזיד וכן אמרי כולהי רבוותאי:

דף ק:

להרא"ש וברי' אילן יבש שאין גזעו מחליף ובימות החמה וגדודא דלית בי' פירי וקינס' שרי ולהריא"פ דלא מייתי לי' ולהרמב"ם והריטב"א משמי' דהראב"ד כולהי אסירי דלא בקיאינן בגזעו מחליף וכההיא אתרא אנן דאסר להו רב:

בגדודא וה"ה דמצי לאוקמא הא והא בימות החמה כאן בגדודא כאן בדלאו גדודא. אלא דמוקים הא והא בגדודא ורב בגדודא ובימות החמה נמי אסר:

אסור לאדם שיהלך ע"ג עשבים משום שנאמ' כו' פירש"י אלא הלוך נמי חטא קרי לי' וכ"ת אימא קרא בפסיעה גסה דאמרינן בואלו קשרים מעשות דרכיך שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול דלי לרישא דקרא גם בלא דעת וגו' אלא גם כי עברת בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים ע"ג עשבים דאתי למיתלש בלא דעת חוטא:

שמעינן הכופה אשתו לדב' מצוה הויין לי' בנים שאינם מהוגנים ואם בועל ושונה שלא לדעת נקרא חוטא והבועל ושונה לדעת הויין לי' בנים זכרים והוא תובעה בפה והיא אין לה לתבעו בפה ואם מרצת את עצמה לפניו הו"ל בנים חכמים ונבונים ודרך ארץ לפייסה קודם:

הא דאמר צער גידול בנים מקמי צער העיבור והלידה איכא למימר משום דחוה כבר הוה לה קין והבל כדאמרינן בעלמא עלו למטה שנים וירדו ארבעה:

דמרצי ארצויי קמי' ולאה דתבעה בפה לאה שאני דיעקב נמי אמר ואבואה אליה דלאוקמה שבטים אמרי ויצרא בדיל מינייהו כאדם מקמי דחטא והוו תרויהו ערומין אלא ילפינן מינה דלאה לנשי עלמא היכא דארצויי קמי':

דמרצי ארצויי קמי' דארצויי נמי דאמרן הוין לה בנים חכמים ונבונים בדמכוונה לשם בנים כלאה דאיכוונה לאוקמה שבטים ולאה דלא צריכה לבושה תבעה בפה ובשכרה הויין לה בנים יודעי בינה ה"נ בשאר נשי דלא מצו למיתבע בפה ותרצי קמי' לאוקמה בנים הו"ל בנים יודעי בינה אבל אי עבדא לשם תאוה לא דמייא ללאה ולית לה ולא מידי. ואית לן למימ' היינו דקרי בכולה שמעתין לתשמיש דבר מצוה מאי דלא קרי הכי בעלמא משום דכולה שמעתין בלשם בנים קמיירי הא דכופה אשתו אע"ג דלשם בנים כיף דקרא

נמי בלשם בנים כתיב והיינו דאמר קרא גם בלא דעת וגו' גם מאן דמכוון למצוה דפריה ורביה לאוקמי בני אם בלא דעת האשה נפשות דעביד לא טוב דלאו מהוגנים נינהו ואץ ברגלים דבועל ושונה כי היכי דליהוי בנים זכרים אם בלא דעתה חוטא ועלה קאמ' כל אשה שתובעת לדב' מצוה לאוקמי בני הויין לה בנים וכו':

כי אתא רב דימי אמר כו' ומקמי דחטאה כתיב ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו ונא הואי עטופה כאבל ולא חבושה בבית האסורין. והא דאסירא לבי תרי אי לא ידעה רע מאי איכפת לה:

מלפינו מבהמות זו פרדה כו' תרגמה במשתנת ערומה דכי פסקה רגלי' לאטולי מיא מתחזיא ערותה וכורעות ויושבת לכסויי ערוותה:

דף קא.

ורמינהו דלת הנגררת פי' הריטב"א מדקתני נגררת מכלל דאין גבוהין מן הארץ ולא דמי האי קשורין ותלוין לתשו' ותלוי דתנן בפקק החלון דהתם תלוי באויר גבוה מן הארץ והכא מדקתני נגררת ש"מ מאי תלוין תלוין בדלת ומתניתא דשיכי קוצים דלא קתני נגררין וקתני קשורין ותלוין בגבוהין מן הארץ דומיא דקשור ותלוי דפקק החלון ולהריטב"א בעינן קשור ותלוי וגבוה מן הארץ כדתניא בשוכי קוצים וכדאמר אמתני' או היה להן ציר וקשור ותלוי והא דאותבינן מהא דתניא קשורין ותלוין וגבוהין מן הארץ קשיא ומי אלימא ממתני' דקתני דלת שבמוקצה גבוהין מן הארץ ואוקימנא בדלא הוה בהו ציר ה"נ אימא בדלא הוה בהו ציר ומאי דוחקי' לאוקמי' כשהי' להן ציר או שגבוהין מן הארץ וכ"ת מדלא קתני דלת שבמוקצה ש"מ מאי דלת שבבית ובית סתמא הא אית לי' ציר וא"נ ליכא ציר בדלת איכא היכר ציר בארעא והריטב"א לטעמי' דאמר היכר ציר בארעא סגי הא הריטב"א הוא דאמר כהראב"ד והרמב"ן דבדלת שבבית ל"צ קשור ותלוי וגבוהין הואיל ועשוין לפתחו והכא במוקצה ופירצה משום דאינו עשוי לפתחי אלא לזמן מרובה והוה כתוספת אוהל קבע וצ"ל דהאי תיובתא אאוקימתא דאביי ורבא דדחקי לאוקמה למתניתא בציר ולא אוקמוה בגבוה מן הארץ משום דקשיא להו נגררת כדאמר הריטב"א והא הכא דקתני נגררת וקתני גבוהין מארץ אלמא נגררת לאו דגרירא אארעא אלא דגרירא אפתחא ולא קביעא כפתחי דעלמא ואביי ורבא נמי מאי דוחקי' לאוקמה להך בציר לוקמה בגבוהין מן הארץ ומשני לעולם כל היכא דקתני נגררת אארעא משמע וה"נ מאי נגררת לארץ ואו או קתני והא דאקשי הריטב"א עלי' דהראב"ד א"ה הא דרמינן אמתני' מדתניא קשורין ותלוין נועלין בהן אימא ברייתא בפתחים דעלמא להרמב"ן לא קשיא מידי דאי איתא אפי' קשור נמי לא ליבעי דהני פתחים תורת כלי

עלי' והרמב"ם אמר בגבוהין מן הארץ לא צריך קשור ותלוי ואמר ה"ה דאפילו היכר ציר נמי לא בעיא כדמוכחא שמעתין והשתא בהי' להן ציר וקשור ותלוי נועלין ובגבוהין מן הארץ אפי' לא קשור ולא תלוי ואין להן ציר נועלין בהן ושמעתין הכי מיתרגמא אליבי' ורמינהו מתני' דתנן גבוהין מן הארץ דאלימא שריותי' אע"ג דלא קשור ותלוי הא קשור ותלוי ולא גביהא דלא מעליא כולי האי לא והתניא בזמן שהן קשורין ותלוין נועלין בהן ומשני בשהי' להן ציר ואותיב מדתניא תרתי קשורין ותלוין וגבוהין ובין לאביי בין לרבא תרתי ודאי לא בעי דבדאיכא ציר קשור ותלוי לחוד סגי ובדליכא ציר גבוהין לחוד סגיא דאי ס"ד תרתי בעינן נח רמינן להו אהדדי ואביי ורבא נמי לא טרחי ומוקמי בציר דאימא מתניתין ומתניתא תרתי בעו ומר אמר חדא מר אמר חדא וכ"ת נגררת קשיא להו ה"נ הא קתני נגררת ומשני אי או קתני ורישא בדאיכא ציר וסיפא אע"ג דליכא ציר ומתניתא דסיכי קוצים דקתני קשיר ותלוי לאו בגבוה מן הארץ כדאמר הריטב"א דא"כ קשור ותלוי ל"ל אלא בנגררת לארץ ובדאיכא ציר וצ"ת:

קנקן הנגרר פי' ה"ר יונתן שנועלין אותו באמצע הפתח כדי שלא תצא הבהמה:

בהיכר ציר לכולהי רבוותאי בדלת גופי' ולהריטב"א אפי' בארץ דמחצלת וקנקן לא משכחת בגופי' ציר ובתוספתא פ"ח תניא מחצלת פרוסות על פתחי חנויות ברה"ר אם הי' קשורות ותלויות פותחין ונועלין בהן ואם לאו אין פותחין ונועלין בהן עשה להן ציר של קנים ושל שבלין ושל כל דבר פותחין ונועלין בהן בשבת ואצ"ל ביו"ט ש"מ דציר בגופה של דלת ובמחצלות עושה בשל קנים או בשל שבלין ולהרז"ה לית הלכתא ככל הני שמעתי וקשור אע"פ שאינו תלוי נועלין ולהראב"ד והרמב"ן וה"ר ישעיה בדלת שבבית כה"ג דפותחין ונועלין תמיד ה"נ אבל במוקצה ופירצה דלא עבידי דפתחי בעינן ציר וקשור ותלוי או גבוהין מן הארץ ואמרי דהיינו דהריא"פ והרמב"ם דאמרי שמעתין הלכתא נינהי. ולרבותינו בעלי התוס' אפי' בבית כה"ג בעינן הכי דהכא כתלוי בעברא דדשא דמי ובחבל שאינו חזק ואינו ניטל באגדו עסקינן ודרש"י כוותי' משמע דטעמא דמוקצה לאו משום הא דהראב"ד אלא משום דבהני עבדי דלת כה"ג ולהראב"ד והרמב"ן קשיא הא דתניא בתוספתא מחצלות פרוסות על פתחי חנויות והא חנויות פותחין ונועלין תמיד כפתחי בתים וקתני קשורות ותלויות ודלת של לוח א' או שאין לה בריחים לרש"י ורבנן דתוס' והריטב"א אע"ג דאית לי' ציר וקשיר ותלוי אין נועלין בו והיינו דלת אלמנה פירש"י אלמנה מתיקונה והריטב"א פירשה כאלמנה שאין לה תיקוני קישורי' ולהריא"פ והרמב"ם דלת אלמנה בדלת שאינו קשור כלל ושומטין אותו על הארץ. ואוקמא רבן אלי' אליבי' בדלת שבבית וס"ל כהראב"ד וקסברי כיון שעשוי לפתחו תמיד

אע"פ שאינו קשור כלל אי לאו אלמנה נועלין בו ויפה אמר רבינו דהרמב"ם מדמי יש לה גישאמא דהיינו אסקופה לנגר שיש בראשו גלוסטרא דתורת כלי עליו וקיי"ל כר' יוסי דאפי' אין ניטל באגדו שרי וכן דתרי שיפי כאית לה גישאמא דמי וכדאמר הרמב"ן דהכא כלים גמורין הן בדין הוא להתירם בי' לר' יודא בין לר' יוסי ואע"פ שאינן קשורין אלא כיון דדלת מוקצה היא דומה כרוצה לסתמן בקביעות וכדאמר הריטב"א בשמעתא דנגר וכדארש"י התם ביש לו בית יד דאפי' אינו קשור ובהכי מוקים הרמב"ן לדהריא"פ דפקק החלון דאמר אע"פ שאינו קשור ביש לו תורת כלי ורבנן בעל הטורים ובעל ש"ע דאוקמה לדלת אלמנה כהריא"פ והרא"ש ואמרי אע"פ שיש לה ציר קשיא ציר מאי אהני הכא:

וחבילין הריא"פ מתני וחבילי קוצים

ובירושלמי מתניתין בשאין להן צירין אבל יש להם צירין הדא היא דתני דלת גוררות מחצלת גוררות קנקילין גורר פותח ונועל בשבת ואין צריך לומר ביו"ט מחצלת הקשורה ותלויה בשבת פותח ונועל בשבת ואין צריך לומר ביו"ט אלמא קסברי ביש להן ציר אין צריך כלום והיינו רישא דמתניתא וסיפא בשאין לה ציר והיינו קשורה ותלויה והיינו גבוהין מן הארץ דמתני' וכן משמע בתוספתא דתניא מחצלות פרוסות על פתחי חנויות ברה"ר אם היו קשורות ותליות פותחין ונועלין בהן ואם לאו אין פותחין ונועלין בהן עשה להם ציר של קנים ושל שבילין ושל כל דבר פותחין ונועלין בהן בשבת ואצ"ל בי"ט דלת שיש לה ציר פותחין ונועלין בשבת כו' נשברו צירים אין פותחין ונועלין בה בי"ט ואצ"ל בשבת דלת הנגררת ומחצלת הנגררת וקנקילין פותחין ונועלין בהן בשבת כו' ש"מ ביש להן ציר אפי' אין קשורות ותלויות פותחין ונועלין וקשירות ותלויות דקתני במצילות באין להם ציר והכא נמי אית לן למימר סמי ממתניתא קמייתא בזמן שקשורין ותלוין ומתנינן ורמינהו דלת הנגררת כו' נועלין כו' ולא בעי מידי ואוקמוה בציר והיינו דירושלמי אלא תיקשי א"ה אדמותיב ממתניתא דקשורין ותלוין וגבוהין ודחיק לאוקמה באו או ומי אלימא ממתניתין ואתחזיא לן בהך מתניתא נמי אשתביש ספרי והכי אתנייא בזמן שעשה בהן ציר וגבוהין מן הארץ ורמי ש"מ תרתי בעי ומשני או או קתני:

מתני': **לא** יעמוד כו' איבעיא לן לר"מ הוא ברה"י ועוקר חפץ מרה"ר ומניחו במקום פטור מהו עקירה והנחה ברה"ר הוא דאסר הא עקירה בלא הנחה לא או דלמא עיקר גזירה אעקירה הוא דבהדי דעקר קא מייתי לי' לגבי' ואת"ל עיקר גזירה אעקירה עוקר ממקום פטור ומניחו ברה"ר מהו גזר נמי אהנחה או לא ואי נימא דר"מ עקירה בלא הנחה נמי גזר חלון דמתניתין אפי' חלון דלית בי' ד'. ואי נימא דר"מ גזר בין בעקירה בין בהנחה מתניתין במנעול דלית בי' ד' דמקום פטור הוא ומשום עקירה קאמר ר"מ ורבנן אהדרי

לי' משוק של פטמין שהיו מניחין בחלון שאע"ג הפתח והוה הנחה ברה"י ואסיר לר"מ משום הנחה ומדרש"י שמעינן דמנעול למעלה מיו"ד רה"י ולמטה רה"ר ולא ידענא:

בחלון שע"ג פתח בחלון שיש בו ד' על ד' דהוי רה"י דאי בדלית בי' ד' על ד' מקום פטור הוא ולמאי דמסיק דירושלים כמבוי שלא עירבו ורבנן אשערי גינה קיימי אי ס"ל כר"ש דכל גגות דחצר ומבוי רשות א' הן האי חלון אי לא פתיח לבית לא עדיף מחצר דאפי' בחצר של יחיד שרי ר"ש או בגג דשל יחיד הוא וקסבר רשות א' הן ומאי אהדרי לי' לר"מ הא שוק דירושלים וחלון רשות א' הן אלא הכא בחלון פתיח לבית וכבית דמי דחורי רה"י רה"י הוא א"ר הנך רבנן כרבנן דר"ש דאמרי חצר ומבוי לאו רשות א' הן:

גמרא: **סיפא** אתאן לשערי גינה כשתימצי לומר לר"מ אפי' שניהן רה"י אסור לעמוד ברשותו ולטלטל ברשו' חברו שלא עירבו דירושלים נמי רה"י שלא עירבו הוא כדארש"י והריטב"א:

לרבא לרבנן אפי' בחפצים הצריכין לו רשויות דאורייתא הוא דאסירי הא כרמלית שרי כדאמר רבא אמתני' דלא יעמוד ברה"י וישתה ברה"ר ולר"מ אפי' באין צריכין לו אפי' בכרמלית אסור אלא דאסקינו הדר בי' ר"מ משערי גינה ואביי דאמר גבי לא ישתה דבכרמלית נמי לא לא תיקשי הא אפי' ר"מ דמחמיר לא גזר בכרמלית דהא הדר בי' משערי גינה אמר לך אביי כדאמרי רבנן דתוס' גבי קורא בספר על האסקופה דאביי נמי לא גזר גזירה לגזירה אלא בגזירה קרובה דאיכא למיגזר טפי וכן אמר הריטב"א גבי זיז שלפני החלון ה"נ לר"ע דגזר בחפצים שאין צריכין לו לא אלימא גזירה למיגזר נמי בכרמלית אבל בחפצים הצריכין לו דאלים גזירתי' אפי' לרבנן בכרמלית נמי גזור:

הא דאמרינן בפ"ק דשבת אמתני' דלא יצא החייט במחטו לרבא דלא גזר גזירה גזירה והתניא לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו בע"ש ומשני הא מני ר"י היא דאמר אומן דרך אומנתו חייב דתניא לא יצא כו' דברי ר"מ ר"י אומ' כו' הו"מ לאוקמה נמי כר"מ דמודי רבא לר"מ דגזר גזירה לגזירה ואתיא בין לר"י בין לר"מ לר"מ משום גזירה לגזירה לר"י משום דדרך אומנתו היא אלא משום דאסקינן דהדר בי' ר"מ משערי גינה לא מוקים כר"מ ואע"ג דאיכא לאוקמה למתניתא כר"מ ומקמי דהדר בי' כדאוקימנא למתניתין מקמי דהדר בי' ניחא לי' טפי לאוקמה כר"י דקאי במלתי' ותו דמתני' קתני דברי ר"מ ודאהדרו לי' רבנן ומדאהדרי לי' הדר בי' וקביל מיני' אבל למיתני סתמא דר"מ ומקמי דהדר בי' לא מוקמינן בהכי והך שינוייא ליתא אלא לר"ח אבל לרש"י דמתני בברייתא אסורין כאן וכאן ומקמי דהדר בי' התם נמי מצינן לאוקמה מקמי דהדר בי' ולרש"י מתרצינן דעדיפא מינה אוקים כדשנינן מעקרא:

אלא הא דאמרינן אמתני' דעומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר מתני לי' רב חיננא בר שלמיא לחייא בר רב קמי' ורב לא יעמוד אדם ברה"י ויטלטל ברה"ר וא"ל רב שבקת רבנן ועבדת כר"מ הוא סבר מדסיפא ר"מ רישא נמי ר"מ ולא היא רישא רבנן וסיפא ר"מ וקא שקלי וטרו רב ור' חיננא רישא היכי קתני אי קתני עומד ומטלטל כרבנן או לא יעמוד כר"מ דר"ח סבר מדסיפא ר"מ רישא נמי לא יעמוד קתני כר"מ וא"ל רב שבקת רבנן אלא רישא עומד קתני כרבנן קשיא רב דא"ל שבקת רבנן הי רבנן אילימא רבנן דמפתח אימור דשמעת להו בכרמלית כירושלים ברה"י ורה"ר מי שמעת להו וכ"ת מדקתני לא יעמוד ברה"י וישתה ברה"ר ואוקימנא בחפצים הצריכין לו שותה הוא דלא הא מטלטל שפיר דמי א"ה לרב חיננא מא"ל הא סיפא רבנן ודחיקא מילתא למימ' דרב ור' חיננא בהאי דיוקא קמיפלגי ובעינא מימר קים לי' לרב דרבנן ברה"י ורה"ר נמי פליגי:

לרש"י דמתני בברייתא אין להן לא לכאן ולא לכאן אסורין כאן וכאן ניחא דשמיע לי' לרבא מהא דר"מ מעיקרא סבר למיסר נמי קאי בגינה ומטלטל במנעול רה"י ואוקמה נמי למתניתין בהכי וחסורי מחסרא א"נ כדאמר הריטב"א דאדקתני אלא א"כ עשה מחיצה גבוה יו"ד טפחים הא פחות מיו"ד דהויא כרמלית לא קאתו רבנן ואהדרי לי' מירושלים אלא לר"ח דלא מתני אסורין כאן וכאן אלא אין להן לא לכאן ולא לכאן וכן חנויות וכו' וכולה חדא היא והדר בי' ר"מ מדמתניתין מלתי' דרבא דחיקא טובא לאוקמה למתני' בהכי ואסירא ודלא כברייתא ולמימר דהדר בי' והא דגבוה יו"ד ודאי לא מכרעא כולי האי. וצריכנא למימר מדקא אהדרי לי' רבנן כרמלית ש"מ דר"מ בכרמלית נמי אמר ושבקה למתני' דדקא ומוקנה אנפשה ודברייתא ע"כ הדר בי' משום דלאחר שנפרצה לא ניחא לי' לאוקמה כלל עוד איכא למימר דלאחר שנפרצה נמי אישתייר בה שם ד' מחיצות ור' פפא אוקמה למתני' כר' יודא דעושין פסין דאמר שם ד' מחיצות לאו כלום ור' יוחנן אליבי' הוא דאמר בירושלים חייבין עלי' משום רה"ר כדאמרינן בעושין פסין אמתני' דר"י אומר אם היתה דרך הרבים נפסקתן ורבא לא ניחא לי' לאוקמה לרבנן דמתני' ור' יוסי כר' יודא דלא קי"ל כוותי':

דף קא:

אסורין כאן וכאן וכן חנויות כו' לא ידענא האי וכן אהייא אילימא אירשא דחנויות מי דמי בגינה קאי בכרמלית ומטלטל ברה"י ואסיר הכא קאי בכרמלית ומטלטל בכרמלית ושרי ואי אסיפא דחנויות איפכא תני לה והדר בי' מהא דגינה ומסתברא כוותי' דהריטב"א משמי' דר"ח דלא מתני אסורין כאן וכאן ומתני הכי אין להן לא לכאן ולא לכאן וכן חנויות הפתוחות כו' וכולה חדא היא ובהאי מתניתא לא גזר ר"מ כלל בכרמלית והדר

בי' מדמתניתין וכו' דקביל עיני' דרבנן דאהדרו לי' מעובדא דירושלים ובית שער דקתני הכא מבפנים אמר הריטב"א לא דווקא דאפי' בלאו בית שער פותח ונועל מבפנים אלא דינין בעלמא קתני לפי שהיה דרכן בכך ובלאו הכי בני דלא צריכי חינון ואנן אית לן למימר עוד איידי דתנא בית שער מבחוץ קתני נמי בית שער מבפנים מיהא קשיא לן וכי כל הני בבי דקתני בהו דבעי בית שער מבפנים לאו דווקא נינהו. אלא אתחזיא לן אליבא דר"ח דהאי מתניתא בעומד ברשות זו ומטלטל ברשות אחרת לא קמיירי והיינו דלא פליגי רבנן בגינה אלא כולה מתניתא אמקום מפתח איתנייא דלא ליטלטל מרשות לרשות ובהא היא דפליגי ר"מ ורבנן וקתני בזמן שיש להן בית שער מבפנים פותח ונועל מבפנים והמפתח מונח בבית שער מבחוץ פותח ונועל מבחוץ והמפתח בבית שער אין להן לא לכאן ולא לכאן היכן מניחין את המפתח וכן חנויות כו' בזמן כו' מניח באסקופה וכו' ואנן מדסיפא ממילא שמעינן דהדר בי' ר"מ משערי גינה דלמחר פותח ונועל היכא קאי לאו באסקופה כרמלית וקא משתמש במנעול רה"י והא דקתני במנעול למטה מיו"ד מניחו באסקופה ה"ה בגינה אלא משום חנויות ובגינה נמי היכא דפתח לה מבחוץ קתני אסקופה וירושלמי מסייעא לי' לר"ח וכדתרגימנא אליבי' דהתם לא מייתו חנויות כלל והכי אייתוה התם להא מתניתא לא מיכן ולא מיכן ה"ז נוטל את המפתח ופותח ונועל ומניחו במקומו בד"א בזמן שהמנעול למעלה מי"ט אבל אם היה המנעול למטה מי"ט ה"ז נוטל המפתח מתוך האסקופה ופותח ונועל ומניחו במקומו דברי ר"מ וחסורי מחסרא התם ברישא נוטל את המפתח מע"ג המנעול וכדתני סיפא מתוך האסקופה וכדמתני הכא חזינן דקתני מילי דהנחת המפתח בפתחי גינה ולא קתני אסורין כאן וכאן מיהא לישנא דהדר בי' ר"מ משערי גינה כרש"י משמע דרישא קתני לר"מ דשערי גינה אסורין דאי כר"ח מאי משערי גינה הא במתני' לא קתני שערי גינה כלל ורבא נמי אמר וה"ק לא יעמיד ברה"י ויפתח בכרמלית ותו דרבא לא הוה דחיק לאסופי אמתני' ולאוקמה דלא כברייתא אלא משום דקתני ברייתא דר"מ אפי' בפתח גינה אסר קמוקים למתני' נמי בהכי ורבא נמי דאמר אתאן לשערי גינה ולא קאמר את אן לכרמלית משום דברייתא הכי איתנייא והוה מתחזיא למתניא אסורין כאן וכאן כרש"י וסמי מכאן וכן ולקמן דאמר מדקתני וכן בלא"ה אתחזייא למסמיי' כדבעינא למימר והא דאקשי הריטב"א דהו"ל למירמי רישא אסיפא ולתרוצי רישא קודם חזרה וסיפא לאחר חזרה איכא למימר הואיל ואמר רב ביבי ש"מ מהא מתניתא תלת וחדא מיני' דהדר בי' ר"מ משערי גינה הך קושיא ממילא איפרקה וקמי שמיא גליא נוסחא דקשוט:

אסורין כאן וכאן וכן חנויות רש"י מתני הכי ופירושי' ליכא למיפרקי' כלי. וחזינן אנן אי הכי מתנינן ה"ק אסורין כאן וכאן להניח המפתח לא ברה"ר ולא בגינה דסתם מנעולי גינה למעלה מיו"ד ורה"י הן וקא מעייל אי מדה"ר לרה"י או מכרמלית לרה"י ואמרינן מדקתני וכן מכלל דבאסקופת כרמלית מסקינן וקתני וכן כ' היכי דמגינה למנעול דלמעלה מיו"ד אסיר ה"נ מאסקופה דפניות למנעול דלמעלה מיו"ד אסור דל"ש גינה ל"ש אסקופה אידי ואידי כרמלית נינהו ור"מ הוא דקאמר לה ולאפוקי מדרבנן דשרו מאסקופה למנעול דלמעלה מיו"ד בגינה נמי שרו מגינה למנעול דלמעלה מיו"ד והא דקתני בגינה אסור ובחנויות מניחו במנעול אורחי' דמלתא קתני דבמנעול דגינה לאו אורחי' לאנוחי וכ"ת ר"מ בגינה מאי קמ"ל פשיטא מכרמלית לרה"י קא מטלטל ורבנן מאי טעמא דשרו כבר תרגמא אביי להא דחנויות דקמיפלגי ר"מ ורבנן בהדיא ומינה בגינה נמי במנעול דלית בי' ד' ויש בדלת הגינה לחוק ולהשלימו לד' קמיפלגי:

הא דאקשי רבנן דתוס' לרבנן דאית להי מנעול מקום פטור הוא לנחי' ברה"ר פריק לה הריטב"א אה"נ ואסקופה קמ"ל משום דבעי למיתנא סיפא בחלון ד' על ד' אסור ואי קתני רישא רה"ר סד"א אחלופי ברשויות דאורייתא הוא דאסיר הא ברשויות דרבנן שרי קמ"ל אע"ג דמנח לי' באסקופה כרמלית אי אית בחלון ד' על ד' דהו"ל אחלופי ברשויות דרבנן נמי אסיר:

מדקתני וכן חנויות מכלל דבאסקופת כרמלית עסקינן קשיא טעמא דקתני וכן הא לאו הכי במאי מוקמת לה אי באסקופה מקום פטור מ"ט דר"מ ואי באסקופה רה"י או רה"ר למטה מיו"ד לר"מ היכי מנח לי' באסקופה הא קא מטלטל מרה"י או מרה"ר לכרמלית ותו אי אסקופה רה"ר למעלה מיו"ד לר"מ קאי ברה"ר ומטלטל ברה"י ואי אסקופה רה"י לר"מ נמי לנחי' באסקופה דהא מרה"י לרה"י קמטלטל ולרבנן בחלון ד' על ד' נמי לשתרי ותו לר"ח הא האי בזמן שהמנעול וכו' מניחו באסקופה אתרויי' קאי אחנויות ואשערי גינה ומאי משמע אסקופה כרמלית בשערי גינה טפי מבחנויות דדייק מוכן והריטב"א אמר יש ספרים שאין גורסין כן ולהאי גירסא ניחא:

מתני': **נגר** שיש כו' ר' אלעזר מתנינן והוא ר' אלעזר בן שמוע חברו של ר' יוסי והיינו דקמיפלגי אהדדי והיינו דר"א אייתי מהא דרבן גמליאל וזקנים דהוא ר"ג הזקן ר"ג דיבנה ור' יוסי אמר עובדא איפכא הוה דר' אליעזר סתם הוא ר"א בן הורקנוס רבי' דרבי' דר' יוסי ולאו בר פלוגתי' דר' יוסי ורבן גמליאל הזקן חברי' ואחי אשתו ולא הוה מייתי ראי' מיני' ואי הוה מייתי לא הוי דר' יוסי דבתרי' פליג עלי' דאיהו הא חזי וידע שפיר:

גלוסטרא פירש"י ראוי לבוכנא לשחוק בו פלפלין וכן אמר הריטב"א והרמב"ם אמר שיש בראשו קלוסטרא שמוכחת עליו שהוא כלי מוכן לנעילה ואינו קורה כשאר כל הקורות נועלין בו ורש"י לטעמי' דאמר בשלהי כל הכלים דבעינן תורת כלי לתשמיש אחר והרמב"ם לטעמי' דאמר בין בפקק החלון בין בניטל באגדו דכי איכא מוכיח עלי' בנגר דלאו קורה הוא או בפקק דלאו לוח בעלמא וכל כהאי גוונא הוא אלא למינעל בי' קאי נועלין בו:

דף קב.

גמרא: בשאין ניטל באגדו הא דארש"י דהו"ל כמונח לאו בדלת עצמו קאמר דהא אמרינן הלכה כר"י בנגרר ואמר רבא והוא שקשור בדלת ואוקימנא בשאין ניטל באגדו אבל בניטל באגדו אפי' בעברא דדשא נמי אלא לרש"י נמי הכא בעברא דדשא קאמר כדפרישו לה רבנן דתוס' וקאמר רש"י באין ניטל באגדו ובעברא דדשא כמונח דמי דאפי' לר' יודא אסיר ומכללא דר"י דאמר איזהו נגר שנועלין במקדש ולא במדינה כל שאינו לא קשור ולא תלוי אלא שומטו ומניחו בקרן זוית עברא דדשא ואין ניטל באגדו בכלל כדאמר רבא ולרש"י ורבנן דתוס' קשר בחבל של קיימא בבריח הדלת וקשר בחבל דק בדלת עצמה כי הדדי נינהו ובתרווייהו לר"א קשור ותלוי באויר בעינן ולר"י אפי' קשור ונגרר בארץ וקאמר בניטל באגדו כ"ע ל"פ ובקשור ותלוי ואפי' בעברא דדשא ואפי' לר"א קשור ותלוי מהני כ"פ בשאין ניטל באגדו ובעברא דדשא דאפי' קשור ותלוי ואפי' לר"י כמונח דמי ולישנא קמא דרבנן דתוס' דר' יוסי כרבנן דר' יודא והכא בדלת עצמה קשיא במאי עסקינן אי בקשור ותלוי היכא אשכחן דרבנן פליגי עלי' דר"י בקשור ותלוי ואי באינו תלוי האי כ"ע ל"פ היכא אשכחן דשרי ר"א באינו תלוי אלא כלישנא בתרא וכדאמרן וקאמר ר' אליעזר כל שקשור וראשו אחד מגיע לארץ נועלין במקדש ובמדינה מ"מ אסור ואפי' בחבל של קיימא ואי אינו מגיע לארץ אף במדינה מותר ובדלת עצמה או בחבל חזק ואפי' בבריח ובדלת רי"א זה אף במדינה מותר בדלת עצמה ואע"ג דלא מיהדק ובבריח ומיהדק וקשור אע"פ שאינו תלוי אלא איזהו שנועלין במקדש ולא במדינה כל שאיני לא קשור כי' ושומטו כו' וה"ה דלא מיהדק ובעברא דדשא כי הא דמי אלא קמ"ל שומטו דאפ"ה במקדש שרי ודר' טבלא מיהדק הוה ודרב איויא אבע"א בעברא דדשא הוה אבע"א גמי שאני דאפי' בדלת גופה לאו כלום הוא וגרע מדלא ניטל באגדו ושמעת מינה דגמי אפי' בדלת אסור וכן אמרו בירושלמי עד שיהא קשור בדלת בדבר שיכול להעמידו נגרייא דר"א קשר בגמי והאי בדבר שיכול להעמידו לאו ניטל באגדו דהא ניטל באגדו אפי' בעברא דדשא שרי ודשא אפי' אין ניטל באגדו אלא לאפוקי

גמי וש"מ דמאן דאסר גמי אפילו קשור בדלת אסור. והראב"ד ס"ל כוותי' בהא דניטל באגדו קיטרא בחבלא דמיהדק הוא אלא דקסבר ניטל באגדו שהוא ניטל עם הבריח ואע"פ שנוטלין הבריח והאגד ומניחין אותם בזוית נועלין בו דכבריח דמי ואינו ניטל באגדו כגון שנשמטים זה מזה אין נועלין בו אי משום מוקצה אי משום בונה ולהראב"ד איכא למימר בנטל באגדו אפי' ר"א מודי דקשור ואינו תלוי סגי כיון דניטל עם הבריח בריח הוא. ולרש"י ורבנן דתוס' נגר שאין בראשו גליסטרא קשור בחבל חזק ואפי' בעברם דדשא ואפי' מונח בארץ כר' יודא דהלכתא כוותי' או בדלת עצמה ואפילו בחבל דק ומונח בארץ נועלין בו וכן אמר הרב בעל הטורים וקשיא לן חדא הא דאמרי' בניטל באגדו כ"ע לא פליגי לימא והוא שקשור ותלוי ותו בשאין ניטל באגדו דפליגי ע"כ בתלוי בעברא דדשא דאי בדשא גופי' מאי טעמא דר"א. ותו לר' יוסי גלוסטרא ל"ל ותלוי בעברא דדשא מאן דכר שמי' ותו לימא דקשור ותלוי כ"ע לא פליגי ובדלה כי פליגי באינו קשור ותלוי והריטב"א משמי' דה"ר ישעי' אמר בניטל באגדו שיש בראשו קשר שנוטלין אותו ותולין אותו בכותל כשאר כלים ור"א נמי מודי בי' כיון דכלי הוא לא מחזי כבונה ואע"ג דלא קשור כלל ומניח בקרן זוית נמי ועובדא דר' טבלא דתלוי הוה מעשה שהי' כך הי' וא"נ לא תלוי כלל לא הוה א"ל ולא מידי. וגלוסטרא דפליג ר"א משום דס"ל גלוסטרא לא משוי לי' מנא וכדאמרו בירושלמי לדברי המתיר עושה הנגר טפל לגלוסטרא לדברי האוסר נעשית גלוסטרא טפל לנגר ור' יוסי סבר גלוסטרא משוי לי' מנא ובמנא לא מחזי כבונה שאין אדם מבטל כליו ולא הניחו אלא לפי שעה וכו' ואע"ג דלא קשור כלל שרי ולדידי' תלו בעברא דדשא ואין ניטל באגדו דאסרינן בשמעתין דלא תלו לי' כדרך שתולין כלים ואמר הריטב"א פקק החלון דבעי ר"א קשור ותלוי הנ"מ בשאין ניטל באגדו ואין עליו תורת כלי להשתמש בדברים אחרים ואינו ראוי אלא לתשמיש זה בלבד הא יש עליו תורת כלי לתשמיש אחר אפי' לר"א קשור נמי לא בעי וקשיא לן להריטב"א אלא דאמרינן בשלהי כל הכלים א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג ואסיקנא בשיש עליו תורת כלי הלכה מכלל דפליגי וכיון דר"א נמי מודי בתורת כלי מאן תנא דפליג עלי' דר' יוסי בהא ותו אמרינן לית הלכתא כר"א דמעשה רב שפקקו את המאור בטפיח והא טפיח כלי היא ור"א נמי הא מודי בכלי והרמב"ם בפירושיו על המשנה פירשה לנגר קורה שעושין אותה בשתי וערב ונותנין אותה בדלתות ונועלין בה השערים וענינו כמי בריח שהוא מבריח מכותל לכותל וקלוסטרא דמות רמון או טבעת שיורה עליו שהוא כלי ולא קורה כו' ובהלכותיו אמר נגר שאין בראשו קלוסטרא אם הי' קשור ותלוי בדלת נועלין בו וכן אם הי' ניטל ואגודו עמו אבל אם הי' אגודו קבוע בדלת והי' הנגר נשמט כמו קורה ומניחין אותו בזוית

וכו' אסור לנעול בו שאין עליו תורת כלי ואינו אגוד ואין בו אגד להוכיח עליו ולדידי' כל שמוכיח עליו שהוא עומד לנעול מותר וניטל באגדו שמתירין החבל מצד חבירו לדלת והחבל נשאר תלוי בנגר ואגודו מוכיח עליו שעומד לתלותו בדלת לנעול בו והא לכ"ע אע"ג דלא קשור שרי ואינו ניטל באגדו שמתירין החבל מצד חבורו לנגר והחבל נשאר בדלת והנגר כקורה בעלמא הוא וכדפריש אמתני' דנגר קורה הא אסיר וקשור לבריח דאסרינן כגון דכי שרי לי' אשתייר החבל בבריח ולא קאי למתליי' בדלת ואיכא למימר כגון דלא מצי למנעל בהדי דקטיר לעברא אלא לבתר דשרי לי' ובתר דשרי לי' הא שרי לי' בלא אגוד ונועל בקורה בעלמא ואסיר משום מוקצה ומשום בונה והיינו דאמר רבא והוא שקשור בדלת ונעל לי' בהדי דקטר א"נ שרי לי' ונעיל כיון דקטיר לדלת מוכחא מלתא דלמינעל קאי ובטיל מתורת קורה אבל קשור חוץ לדלת לא שרינן לי' למשרי' ולמינעל בי' למימר בהא דקטיר בטלי' מקורה ועבדי' נגר דחוץ לדלת אפי' בעברא לא מוכחא דלמינעל קאי וכי שרי לי' למינעל בי' הא בקורה קא נעיל אבל כי שרי לקיטרא דעיברא ואשתייר חבל בהדי נגר שרי למשריי' ולמינעל בי' כיון דאגיד החבל בהדי דנגר בטיל לה מקורה ונגר הוא א"נ מצי נעיל בהדי דקטיר לעברא אלא דלא נעיל שפיר ולא בטיל בהכי מתורת קורה א"נ מאן דחזי לא ידע דלמינעל בי' קטרי' אלא היכא דשרי לי' באגדי' אגודו מוכיח עלי' והא דאמרינן הכא דר"א נמי מודי והתם אמרינן דר"א פליג אפי' בתורת כלי להרמב"ם איכא למימר דתורת כלי דתשמיש אחר גרע מהיכא דהתקינו לפתוח ולנעול והיינו דפליג ר"א אטפיח וקנה לא מחזי למינעל כניטל באגדו ול"ת מיהא מדכולהי שמעינן דבראשו גלוסטרא אע"ג דלא קשור כלל שרי ולהרמב"ם והריטב"א בעברא דדשא אפי' בחבל חזק אסור ועובדא דר' איויא אוקמה הריטב"א בדלת עצמה דחוץ לדלת אפילו חבל נמי לא ובדלית בי' תורת כלי דאי אית בי' אפי' לא קשור כלל שרי ודלא אייתוה להא דגלי מדקאמרי חבל גמי ממילא שמעת מינה דלא ולדידן דקי"ל כר"י ל"ש במקדש ל"ש במדינה נגרר מותר מנח אסור לרש"י חייב חטאת ולהריטב"א מסמי' דרבותינו בעלי התוס' הואיל ונועלו ופותחו לאו בונה הוא והאי שבות גזור אף במקדש כדאשכחן כמה שבותין דגזור אף במקדש ובקשור בעברא דדשא במקדש לא ידענא אי כמונח ממש דמי ואסור דלמא אע"ג דבמדינה אחמור בי' כמונח ממש מיהא לא הוי ובמקדש שרי:

נקמז הריטב"א וה"ר יונתן משמי' דרב האי גאון אוקמוה בגווני אחרינא ונחזי אנן מדאתמר בירושלמי דכיצד מעברין אמתני' דאין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה אמרו ולא יותר מפני שהוא נקמז ומפסיד והכא אמרו נשמט אסור נקמז ר' יעקב ב"ר

אחא בשם רבנן מדדיהו בראשי אצבעותיו ש"מ מאי נקמז נקמץ ומתנינן מרדיהו ברי"ש ובונדידה אמרו ויותר מחמשים אמה נקמץ החבל ומפסיד והכא אמרו אם נקמץ החבל ואינו מגיע למקום שצריך לנעול בו מרדיהו בראשי אצבעותיו וכדכתיב וירקעו את פחי הזהב ומתרגמינן ורדידו ית טסא דדהבא והכי נמי אמרו מרדדהו לחבל בראשי אצבעותיו עד שיגיע למקום הנעילה ונועל בו ואפי' תימא להרמב"ם בקשור בדלת שרי למשריי' ולנעול בי' אם תלוי במקום שאינו מגיע למקום הנעילה לא הוי היכר והכא אסרו נקמז אפי' לא נשמט משום דלא מצי למינעל בהדי דקטיר כי ונרדדו למינעל מחזי כבונה מתחילה:

בית יד מותר בתוס' שבת שלהי כל הכלים דאפי' בנקמז שרי ולישנא דהריא"פ משמע כוותייהו:

הא דאמר הרא"ש לרש"י דמתני הלכה כר"י בנגרר משמע נגרר דאיירי בי' ת"ק וכו' והא ליתא כו' ואי גרס לי' יש לומר משום דאתמר בי' מדרשא כו' ורש"י גופי' הא מתרגם לי' דאמר בנגרר לאפוקי מונח דאר"י נועלין במקדש ולית הלכתא כוותי' בהא אבל כולי' מונח בחרץ אימא בכלל נגרר הוא:

דף קב:

מתני': **והעליון** כאן וכאן אסור.

וגמ' ת"ר כו' לרש"י דאמר אין שבות במקדש והעליון בונה הוא דקסבר יש בנין בכלים השתא דקיימא לן אין בנין וסתירה בכלים ואפי' מחזיר כל הדלת בכלים פטור כדאמרינן בריש כל הכלים הלכתא כר' יודא במקדש ואפי' עליון שרי דשבות היא ואין שבות במקדש ובמדינה הלכתא כרבנן ואפי' תחתון אסור גזירא שמא יתקע ובשל בור ודות ויציע אפי' תחתון חייב משום בונה מדקתני של בור כו' לא יחזיר ואם החזיר חייב חטאת והא רבנן היא דקתני רישא ועליון כאן וכאן לא יחזיר ואהייא אי אעליון בשדה תיבה ומגדול נמי חייב חטאת אלא לאו אתחתון ש"מ והרמב"ם אמר כהר"י דעליון במקדש לא משום שמא יתקע והכי אתמר בירושלמי א"ר יוסי ב"ר רב בון לא כל שבות התירו במקדש והא דתניא גזירה שמא יתקע אעליון קאי והלכתא כרבנן בין במקדש בין במדינה ואיבעי' לן תחתון דבור מהו סיפא דקתני של ביר כו' ואם החזיר חייב חטאת ל"ש עליון ל"ש תחתון קאמר או דילמא אעליון דסליק מיני' דקתני בשל שידה לא יחזיר גזירה סמא יתקע קתני בשל בור חייב חטאת אבל תחתון אימא בשל בור נמי פטור ואת"ל תחתון דבור פטור במקדש מהו אימא תחתון במקדש אפילו של בור לכתחילה נמי שרי כיון דבתחתון לא גזרינן שמא יתקע בשל שידה ה"נ לא גזרינן בשל בור דלעניין תקיעה שידה

נמי כבור היא דתקיעה בכלים נמי חייב משום מכה בפטיש ותחתון אטו עליון או אטו שאר בנין אימא לא גזור ובמקדש אימא עליון בכ"מ אסור דכלים שמא יתקע דקרקע חייב הטפת ותחתון דלא גזור בי' במקדש שמא יתקע ומשום בנין ליכא בכ"מ שרי:

אמרו עליון במדינה אפי' דוחקין אסור והא דקתני לא יחזיר משום מקדש ולדעתין מדלא קתני והעליון במקדש דוחקין אבל לא במדינה וכאן וכאן לא יחזיר מכלל דבעליון מקדש ומדינה שוין וקתני לא יחזיר אבל דוחקין אידי ואידי שרו והא דקתני דוחקין בתחתון דלא מחזירין במדינה כמקדש והאי היא דרבנן היא ובדרבנן אזלינן לקולא:

גמרא: **ת"ר** רטי' שפירשה. פירש"י דלא שכיחא ואית לן למימר בי' טעמא אחרינא דכי נטלה מדעת כמאן דבטל להנחה קמייתא וכי קא מהדר כמאן דמנח לה בתחילה דמי. ואפילו במקדש דלצורך עבודה נטיל לה לאו משום תחילתן דמימנע מעבודה הוה אסיר כיון דמדעת נטיל כמאן דבטיל להנחה קמייתא דעי ואע"ג דדעתו להחזיר בתר עבודה וגבי החזרה דכירה איכא למאן דשרי הכא גזור בה טפי אבל פירשה מעצמה לא בטלה הנחה קמייתא וכי מהדר לאו כמניח בתחילה דמי ותידע דאיכא לאפלוגי בהא דהיינו דשאני לן בין על גבי כלי לעל גבי קרקע:

ת"ר רטי' שפירשה כו' לרש"י הא דתניא רטי' שפירשה בנפלה ומתני' בנטלה מדעת וכן אמר ה"ר יונתן ורש"י לטעמי' דאמר הא דאמר רב אשי לא ס"ל לדרב חסדא קאמר וקסבר מחלוקת על גבי קרקע אבל ע"ג כלי ד"ה מותר ולרבנן ע"ג קרקע נמי שרי ואלא מתני' דקתני אבל לא במדינה ר' יודא היא ובקרקע ולא רבנן הלכך קאמר ברייתא בפירשה מתני' בנטלה ואפי' בכלי וד"ה ולרש"י הלכתא בפירסה ע"ג קרקע אסור ע"ג כלי מותר כר"י כדאמר שמואל אבל נטלה מדעת ואפי' שגג דלא ידע דאסיר לאהדורי' או דשכח שהוא שבת אפי' ע"ג כלי אסור דטעמא דפירשה אמר רש"י משום דלא שכיחא ונטלה הא שכיחא ומה לי נטלה במזיד או בשוגג תידע מדאמרו טעמא דמקדש סופן משום תחילתן ואי ס"ד בשוגג מותר תי"ל דבמקדש מצוה לסלקה לרטי' ועדיפא משוגג מיהא הא לא קשיא לעולם בשוגג שרי והא דאמרת משום תחילתן דאפי' לר' יודא שרי אף בקרקע במקדש דבמדינה בקרקע לר"י אף פירשה אסור מ"מ מסתברא דל"ש שוגג ל"ש מזיד אסור:

והרב בעל שבולי הלקט אמר הזיד ונטלה איכא למימר קסבר שוגג לא שכיחא ובמקדש דתנן מחזירין אפי' בנטלה מסתברא הנ"מ ע"ג כלי אבל ע"ג קרקע לא טעמא מאי אמור רבנן מחזירין דאי לא שרית לי' אתי למימנע ולא עביד עבודה הכא כיון דמצי שקיל ומנח ע"ג כלי ומיהדר לא אתי לימנע מעבודה. והרמב"ם והרז"ה ורבוותאי בין פירשה

לנטלה לא שאני להו ואוקמוה לדרב אשי כרבותינו בעלי התוס' וכהריפ"ס דאמר לא ס"ל להא דשמואל אלא הלכה כת"ק ודרב חסדא לית לי' ומתניתין ע"ג קרקע וד"ה וכן אמר הרמב"ם בהדיא בפירושו על המשנה וכן אמר הרז"ה ובין נפלה בין נטלה מדעת ע"ג כלי מותר ע"ג קרקע אסור ובמקדש אפי' ע"ג קרקע מיתר ואע"ג דמצי מנח לה ע"ג כלי מ"מ זימנין דלא מינט' לי' אלא ע"ג קרקע ואתי למנועי מעבודה והר"נ דאמר משמי' דהראב"ד דרב אשי פליגא אדרב חסדא ואדשמואל קסבר ע"ג קרקע מחלוקת והלכה כת"ק ואפי' ע"ג קרקע שריו כן אמר הרא"ש משמי' דהריא"פ אינהו כרש"י ס"ל ומתניתין משום דנטלה מדעת דאי לא תימא הכי סתמא דמתני' כיחידאה ודלא כהלכתא ובספרי דידן לא אשכחנא להריא"פ דלימא הכי וכן הראב"ד לא פליג עלי' דהרמב"ם אלא בהא דאמר במקדש ניטלין אבל בהא דאמר הרמב"ם במדינה ע"ג קרקע אסור לא פליג וקאמר במקדש מחזירין אפי' ע"ג קרקע ולא מפליג בין פירשה לנטלה ומדקאמר הראב"ד במקדש מחזירין מכלל דבמדינה אסור ואיכא למימר לרש"י נמי להלכה כהרמב"ם ע"כ לא שאני לן בין פירשה לנטלה אלא לרבנן וכי היכי דתיתי מתני' לדברי הכל אבל לר"י לא שאני ולרב אשי דאמר מחלוקת ע"ג קרקע דרבנן סברי הכל מותר ור' יודא סבר ע"ג כלי אין ע"ג קרקע לא ע"כ ל"פ אלא בפירשה אבל נטלה דכ"ע ע"ג כלי אין ע"ג קרקע לא מתני' ע"ג קרקע ואנן דקי"ל כר"י במדינה בין פירשה בין נטלה ע"ג כלי מותר ע"ג קרקע אסור ובמקדש אפי' ע"ג קרקע מותר ולישנא דר' יודא דאמר הוחלקה למטה הוחלקה למעלה ודאי משמע עודה ע"ג היד דוקא הא פירשה כולה מע"ג היד אפי' נטלה ע"ג כלי לר' יודא אסור כרב חסדא וכרבוותאי דאמרי רב אשי נמי כרב חסדא ס"ל אלא דס"ל הלכה כרבנן וגדולה מזו אמור בירושלמי תני החליקה מלמטה מחזירה מלמעלה החליקה מלמעלה מחזירה מלמטה ובלבד שלא תצא רשות כל אותה המכה אלמא לר' יודא אפי' עודה לרמי' ע"ג היד אלא פירשה מכל המכה אסור ולא התירו להחזירה אלא בעודה על מקצת המכה ורבנן דתמן אייתוה בתימא להאי שמעתא תני ולא אייתוה משמי' דר"י ורבנן פליגי עלי' משום דס"ל כשמואל דהלכה כר' יודא ופליגא דרב אשי דאמר הלכתא כרבנן אלא הא לא מסתברא למימר דרבנן דתמן ס"ל דר' יודא אפי' ע"ג היד חוץ למכה אסר ורב אשי סבר דר"י אפי' פירשה כולה מע"ג היד ע"ג כלי מותר והא נמי לא מסתברא למימר דע"ג היד חמורה מפירשה כולה מע"ג היד ע"ג כלי דע"ג היד שכיחא ומכל היד לא שכיחא אלא דכ"ע כרב חסדא ור' יודא אפי' ע"ג היד חוץ למכה אסר ולא מיבעיא ע"ג כלי ורב חסדא נקט מחלוקת ע"ג כלי דרבנן אפי' ע"ג כלי שרו אבל ר"י אפי' ע"ג היד אסר ורב אשי פליג וסבר הלכתא כרבנן כדאמרו רבוותאי:

הא דקשיא להו לרבנן דתוס' מפלפל וגרגיר ולח ולמאי דפרקי התם נמי ע"ג כלי מותר כרטי' דקי"ל ע"ג כלי מותר כרב אשי מיהא ליתא למלתי' אלא למאן דאית לי' התם משום שחיקת סמנים אבל למ"ד התם משום דמחזי כמתכוון להוציא לחוץ לא קשיא ולא מידי ואפי' ע"ג כלי אסור ולרש"י דאמר הכא משום דפירשה לא שכיח נמי לא קשיא אימא נפל בפלפל וגרגיר מלח שכיחא טפי מנפלה ברטי'

קשירה דנימא אוקמה רש"י בקשר של קיימא ורש"י לטעמי' דאמר בנגר וציר דכל שבות לא גזור במקדש והכא למ"ד עונבה משום דקשר של קיימא היא ומלאכה דאורייתא היא והא דאמר רש"י קרבן צבור הוי מצוה הדוחה את השבת ושיר היה מכשירין דידה קשיא אימות דשמעת לי' לר"א דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת הנ"מ היכא דמכשירין צורך מצוה נינהו דאי ליתנהו למכשירין ליתא למצוה כאיזמל דמילה דאי לאו איזמל לא מל וכל מילי דפסחא דאי לא עביד להו לית לי' פתחא אבל הכא דאי ליתי' לשיר כלל מצי עביד מצוה דקרבן מי שמעת לי' וכ"ת רש"י קא מוקים לשמעתין אליבא דמ"ד השיר מעכב את הקרבן ומייתי לי' בפ' אין נערכין:

א"ה מכשירין קרית לי' כיון דמעכב כגופי' דקרבן דמי אלא חזינן דשיר לאו מכשירי מצוה הוא ואפי' לרבנן דאמרי אין מעכב את הקרבן מצוה דאורייתא הוא כדילפינן התם מקראי דשיר מן התורה ותיקון הכינור מכשירי מצוה הוא כמסי' דאיזמל למילה והרכבה והבאה וחתיכת יבלת לפסח וכמ"ד עיקר שירה בכלי כדאמר ה"ר יונתן והוי מצוה דאורייתא דזמנו קביעא ומעקרא קאמר הא רי"א הא רבנן ודכ"ע כרבנן דר' יודא דעניבה לאו היינו קשירה ודכ"ע אפשר בעניבה לא אמרינן כיון דעניבה לא מהניא לקלא כקשירה והא דקתני קושרה כר"א דאמר מכשירי מצוה דוחין שבת ה"כ מכשירי מיר דמצוה דאורייתא וזמנו קבוע הוא דוחה שבת ואע"ג דאפשר בעניבה עניבה לא מבסם קלא כקשירה והא דקתני עונבה כרבנן דר"א דאמרי מכשירין אין דוחין ועל כורחך עונבה דלא אפשר לי' למיקטר ואע"ג דהתם תנן כלל אר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת טעמא דאפשר הא לא אפשר לא מכשירין כיון דסתמי' אפשר א"נ אתרמי בהו דלא אפשר לא אמר רחמנא בהו דלידחי תידע דכי נשבר איזמל שהכינו מע"ש או מת פסחו מי לא אסרי רבנן דר"א והא אינהו מילה ושחיטת הפסח דוקא קאמרי אבל מכשירין בכל עקום לא ונימא דכינור שנפסקה כי הני דמי והדר אמר דכ"ע אי לא הוה עניבה מלאכה הוה אמרינן אפשר בעניבה ודכ"ע אית להו דר"א ומתניתין דקתני קושרה ר' יודא היא דאמר עניבה היינו קשירה וכיון דעניבה נמי מלאכה דאורייתא היא קשירה עדיפא דאהניא לקלא טפי והא דקתני עונבה כרבנן דר"י ומשום דאפשר בעניבה

ופריך כיון דמתני' כר"א אפי' לכתחילה נמי ובלאו הך ברייתא הו"מ לאקשויי מתני' מני אי ר"א אפי' לכתחילה אי רבנן נפסקה נמי לא אלא למרמי אהדדי עדיפא לי' ומשני אלא הא ר"ש והא רבנן ורבנן ס"ל כר"א בחדא ופליגי עלי' בחדא ור"ש כרבנן דר"א דאמרי מכשירין אין דוחין כלל ודכ"ע כרבנן דר"י ואפשר בעניבה לא אמרינן א"נ דכ"ע כר"א בחדא ודכ"ע אי עניבה לאו מלאכה היא אמרינן אפשר בעניבה ומני רבנן ר' יודא דאמר עניבה זו היא קשירה ור"ש כרבנן דר"י ואבע"א כאן באמצע דלא סגי לי' בעניבה כאן מן הצד דלכ"ע בעניבה סגי ואבע"א הא והא באמצע ומדאורייתא קושרה כחדא דר"א והכי עדיפא ודכ"ע לא אמרינן באמצע אפשר בעניבה והכא היינו טעמא דר"ש קסבר עקרי רבנן להא דאורייתא דגזרי משום מן הצד דאפשר בעניבה ואסיר מדאורייתא ואי שרית לי' באמצע אתי למקטרי' מן הצד וחייב חטאת ויש כח ביד חכמים למיעקר דאורייתא בשב ואל תעשה כדעבדי בלולב ושופר בשבת והא דאמרינן בשלהי מכילתין וא"ל ר"ש עונבה עניבה דלא אתי לידי חיוב חטאת כו' קשירה דאתי לידי חיוב חטאת כו' כהך לישנא סבירא ליה דלאינך לישני האי קשורה דאתי לידי חיוב חטאת קשורה דהואי חיוב חטאת מיבעי לי' דלאינך לישני ר"ש אי כרבנן דר"א דאמרי אין דוחין אי משום דאפשר בעניבה הכא חיוב חטאת גמורה היא דקשר של קיימא היא ומדאורייתא לא דחי אלא כהך לישנא ס"ל והכי קאמר קשורה דאמצע אע"ג דדחי ולית בה חיוב חטאת מ"מ הא אתי לידי חיוב חטאת דאתי למישרי מן הצד דאפשר בעניבה ולא דחי קשורה דידי' וחייב חטאת ולית הלכתא כסתמא דמתני' דהא קי"ל כרבנן דר"א דמכשירין אין דוחין ואפי' נשברה איזמלו וקי"ל כרבנן דר"י הלכך בין באמצע בין מן הצד פונבה והא דאמרינן אלא הא ר"ש והא רבנן פירש"י ומעקר' כי הוה מוקמינן לה כר"י מ"ט לא שנינן הכי משום דלא שמעינן בהדיא כו' וכל כמה דלא אשכח תנא כו' מיבעי לן סתמא דמתני' מני והא קשיא לן טובא מאי אולמה דברייתא מדמתני' מתני' קתני קושרין ובברייתא סתמא קתני קושרה ומאן תנא דקאמר לה בברייתא נמי לא קפריש ובברייתא לא אשכחן טפי ממתני' אלא ר"ש דקאמר עונבה ואנן הא אעונבה לא הוה קשיא לן מידי דרבנן דר"א היא א"נ רבנן דר"י היא ודכ"ע אמרינן אפשר בעניבה ור"ש נמי היינו טעמי' אלא קושרה הוא דקשיא לן מני ובקושרה ברייתא מאי אהניא לי' והא דשלהי מכילתין נמי לא משמע הכי ורש"י פריש התם קשירה דאתי לידי חיוב חטאת במדינה דלמא יקשור קשר של קיימא ולא ידענא מאי קאמר ותו סתמא דמתני' וכולהי תנאי דלא כהלכתא דאפי' ר"ש דאמר עונבה אסקינן משום גזירה וכדאמרינן בשלהי מכילתין אבל מדאורייתא מכשירין דוחין ואנן קי"ל דלא דחי והרמב"ם אמר מותר לקשור קשר שאינו של קיימא

לדבר מצוה כגון שיקשור למדוד שיעור משיעורי התורה נימת כינור שנפסקה קושרין אותה במקדש אבל לא במדינה ולא יקשור נימא לכתחילה אפי' במקדש. והאי קושרין דקאמר קשר שאינו של קיימא דמיני' קא סליק ואי בשל קיימא פרושי הוה מפרש דאפי' סל קיימא קושרין ותו הא איהו דאמר (פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה ג') הלכה כמ"ד עיקר שירה בפה ולדידי' ודאי לא דחי שבת ותו אמר הלכה כר"ע דמכשירין לא דחו ואמר נמי הלכה כרבנן דר"י דעניבה אפי' לכתחילה שרי אלא בשאינו של קיימא ובהכי מתוקמא מתני' דומיא דכולהי מתנייתא דבמקדש דבשבות ומשום דאין שבות במקדש נימא נמי בשבות ומשום דאין שבות במקדש. והיינו דתנן אבל לא במדינה דאי קשר של קיימא פשיטא מלאכה היא ואפי' למ"ד עיקר שירה בפה מ"מ מצוה איכא בכלי לבסומי קלא ושבות דמקדש במקדש התירו ותו הא אפי' לשאר דבר מצוה התירו וכדתנן בשלהי שבת שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת ולאפוקי מדה"ר יונתן דאמר מתני' כמ"ד עקר שירה בכלי והיינו דאמרינן בשלהי פירקין וא"ל ר"ש עניבה דלא אתי לידי חיוב חטאת דעניבה בקשירה לא מיחלפא שרו לי' רבנן אף במדינה כדאמרינן בואלו קשרים קשירה דאתי לידי חיוב חטאת דקשירה דלאו דקיימא בקשירה דקיימא מיחלפא לא שרו לי' רבנן אף במקדש דגזור דלמא אתי למיקטר קיטרא דקיימא ואע"ג דתנן מדבריהן למדנו שקושרין בשבת אלמא לדבר מצוה שרי אימא הכא דקיטרא דקיימא שכיחא בכנור וגזור א"נ ר"ש פליג וס"ל כר"א דפקק החלון דפליג אפוקקין ואיהו פליג נמי אקושרין. והרמב"ם לטעמי' דאמר בציר העליון דאסר במקדש משום שמא יתקע אלמא לא כל שבותין שרו במקדש. וכדאמרו בירושלמי אמתני' דציר ורסי'. א"ר יוסי בר' בון לא כל שבות התירו במקדש ורמינן הא דתניא עונבה אמתני' דתנן קושרין וס"ד למימר דכ"ע דהאי שבות חמיר דקיטרא דקיימא בכינור שכיחא אלא מתני' ר"א היא דאמר מכשירין דוחין אפי' במלאכה דאורייתא ולא מיבעיא בשבות ואפשר בעניבה דכ"ע דלא אמרינן כדאמרן לרש"י ובריית רבנן היא דאמרי אפי' שבות לא דחי כדאמרינן באיזמל דאסרי לאתויי דרך גגות ובהרכבה דפסח ודדמי לי' וה"נ אע"ג דשבות במקדש הוא כיון דאי לאו בקרבן דקביעא זמן הוה הוה גזרינן האי שבות במקדש דשבות חמיר הוא ה"נ בקרבן דקביעא זמני' כיון דבמדינה שבות נמי לא דפי במכשירין האי נמי לא דחי והדר אמר דכ"ע כר"א ודכ"ע אמרינן אפשר בעניבה ומתני' ר' יודא היא דאמר עניבה זו היא קשירה וכדאמרן לרש"י ולא מסתבר לי' למימר דכ"ע כרבנן דר"א ודכ"ע אפי' בהא אין שבות במקדש ודכ"ע אמרינן איפשר בעניבה ומתני' ר"י היא ולא מפשר ברייתא רבנן היא ואפשר בעניבה משום דכיון דאין שבות במקדש לא אמרינן אפשר בעניבה דעניבה לא

מבסם קלא כקשירה וצורך המקדש הוא וכל צורך המקדש אין שבות במקדש ולאפלוגי אי אמרינן אפשר בעניבה או לא אמרינן א"נ לאפלוגי אי אמרינן בהא אין שבות במקדש או כא אמרינן לא אשכחן תנאי דליפלוג בהא אלא לאו דכ"ע דשבות חמיר כי האי גזור במקדש והיינו טעמא דמ"ד עונבה דס"ל אי כרבנן דר"א ומכשירין לשבות נמי לא דחי אי כרבנן דר"י וכר"א דאפי' דאורייתא דפי ולא מיבעיא שבות אלא כל היכא דגזור ומשום דחי' הוא דשרי כיון דזמנו קבוע אמרינן כיון דאפשר בעניבה לא דחינין וכדאמרינן בשמעתא דיבלת מודי ר"א דכמה דאפשר לשנויי משנינן ואפי' בשבות כיון דגזור בכה"ג במקדש ומשום דזמנו קבוע דפי לי' לשבות כמה דאפשר דלא למדחי לשבות משנינן וע"ד קושרה כר"י ולא אפשר לשנויי וכיון דלא אפשר אע"ג דשבות כי האי גזור במקדש הכל אפי' בדאורייתא דחי כר"א והיינו דפריך אי אליבא דר"א אפי' לכתחילה נמי אלא הא ר"ש הא רבנן דתניא קושרה רש"א עונבה ותנן בשלהי מכילתין רש"א שלא התירו לך אלא משום שבות ואוקימנא לה דר' שמעון אהא קאי ומשום דקשירה שבות דאתי לידי חיוב חטאת היא ומדקאמר לא התירו לך אלא שבות גמור אבל לא שבות דאתי לידי חיוב חטאת משמע אע"ג דלא הוה אפשר בעניבה לא הוו שרי לי' רבנן ולית לי' דר"א דאמר מכשירין דחו ומדקא מהדר לי' ר"ש הכי מכלל דת"ק ס"ל הא נמי התירו וקמיפלגי מי התירו האי שבות במקדש או לא התירו ודכ"ע כרבנן דר"א ולא אמרינן אפשר בעניבה ואבע"א כאן באמצע כו' דמן הצד אפי' רבנן מודי דגזור אטו קיטרא דקיימא ואבע"א בגזירה דאמצע משום מן הצד קמפליגי ובשל סופרים הלך אחר המיקל ונקטינן כלישנא קמא וקי"ל כרבנן דר"ש ובסתמא דמתני' ואפי' מן הצד כיון דלאו קיסרא דקיימא הוא אין שבות במקדש אלא בתפילה גזור:

לא קשיא הא ר"א הא רבנן חזינן מכשירין נמי אם אי אפשר לעשותן מע"ש מודו רבנן דדחו כגון הכין איזמל מע"ש למול ונשבר איזמל בשבת עודו דדחו וכדתנן כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה כו' וקפסיק ותני ל"ש מצוה ל"ש מכשירי' בא"א לעשותה מע"ש תליא מלתא אלא מצוה עצמה ודאי אי אפשר לעשותה מע"ש דזמנו קבוע בשבת דוקא וסתם מכשירין אפשר לעשות מע"ש והיינו טעמא דמכשירין דלא דפי משום דאיפשר לעשותן מע"ש אבל אי אתרמי מכשירין דא"א לעשותן מע"ש כגון נשבר איזמל ונימת כינור שנפסקה בשבת לרבנן נמי דחי. והכא בנימא שנפסקה מע"ש והיינו דפליגי ר"א ורבנן:

דף קג.

שמעתא דיבלת כולה אליבא דר"י דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עלי' אבל לר"ש דאמר פטור בכלי נמי פטור ולא דמי לגוזז את הצמר דצריך לצמר אבל הכא לא צריך ליבלת. מ"מ מתני' מצי אתיא אפי' לר"ש ושבות דיד התירו שבות דכלי לא התירו וכדאמר הרמב"ם ורבותינו בעלי התוס' בציר העליון דלא כל השבותין התירו במקדש. ומתניתין דהכא ודפסחים לא קשיין אהדדי דהא והא בלחה וכאן ביד כאן בכלי וכלי נמי שבות הוא דהוי והיינו דאמר ר' אליעזר אלו שמשום שבות. ואע"ג דר"א כר' יודא ס"ל מדמחייב חטאת בנוטל ציפרניו הכא לדבריהם דרבנן קאמר דלדידהו אי ס"ל כר"ש שבות הוא אלא דכולהי אמוראי דשמעתין אליבא דר' יודא קשקלי וטרי ומסייע לי' להרמב"ם דאמר הלכה כר' יודא במלאכה שאינה צריכה לגופה:

וכולה שמעתא מוכחא דלאו כל השבותין התירו במקדש כהרמב"ם ורבנן דתוס' דציר העליון וכדבעינא למימר ורש"י גופי' אמר הכי בהדיא גבי יבשה בכלי וה"ה ביד ולמה ובהרכיבו והבאתו מחוץ לתחום דשבות נינהי וגזור בהו רבנן למאן דלית לי' דרב יוסף דהתם משום דבמדינה הוא:

ר' אלעזר ור' יוסי בר חנינא כו' למ"ד הא והא בלחה שבות דיבלת לא גזור במקדש כלל ול"ש יד ולפה ל"ש כלי ויבשה שרי אלא כלי ולחה דמלאכה דאורייתא היא הוא דאסירא ואע"ג דשאר שבותין גזור לר"ע ור' ישוע דפסחים שבות דיבלת לא חמירא מהנך דאמרי אין שבות במקדש ור"א לטעמי' דאפי' במלאכה דאורייתא אמר מכשירין דחו ואפי' היכא דאפשר לשנויי אמר רחמנא דדחי ומתני' ב"ד ולחה ולא מיבעיא כלי ויבשה דאפרוכי איפרכא ובמדינה דתנן אבל לא במדינה ביד ולחה איכא למימר הא כלי ויבשה אפי' במדינה שרי דאפרוכי איפרכא. ואדרבה במדינה איכא למישרי טפי דבמקדש אע"ג דלא דמי לגוזז דאיפרכא מ"מ מתקן הוא לגבי קרבן וכיון דבמקדש שרי במדינה דלא צריך להאי תקון כלל מיבעיא או כלך לדרך זו הא דאמרת איפרוכי איפרכא לאו למיפקי' משבות קאמר אלא דלא הוי שבות חמיר למימר אע"ג דאין שבות במקדש האי שבות חמיר וגזור וכן אמרי רבנן דתוס' מיהא ביד ויבשה ודאי אפי' במדינה שרי ולא גזור משום כלי ולחה וכדאמרינן בריש מכילתין גבי מקוה דבר תורה רובו ומקפיד חוצץ וגזרו על רובו ואינו מקפיד ועל מיעוטו המקפיד דדמיין בחדא לדאורייתא אבל מיעוטו ואינו מקפיד דלא דמי בתרתי לא גזור ה"נ איד ולחה או כלי ויבשה דדמי לדאורייתא בחד גזור אבל יד ויבשה דלא דמי בתרתי לא גזור ולמ"ד הא והא ביד ה"ה דהומ"ל הא והא ביבשה וכאן ביד כאן בכלי וכדאמר אידך בלחה אלא ניחא לי' לאוקמה הא דפסחים ביד וקמ"ל

מאי דלא תנא הכא דכלי הא תנא לי' הכא והיא היא. ולדידי' אע"ג דאין שבות במקדש שבות דיבלת גזור במקדש ול"ש יד ולפה ל"ש כלי ויבשה אסירי ולא שרו רבנן במקדש אלא יד ויבשה דאיכא תרתי למעליותא ובמדינה אפי' הא אסירא. ור"א פליג ביד ולחה ולא איתנייא אי בכלי ולחה נמי פליג או מודי משום דאפשר לשנויי ואמרינן מ"ד הא ביד הא בכלי לא אמר הא בלחה הא ביבשה קסבר נהי דיד ולחה איכא למימר שבות חמור הוא וגזור אף במקדש אלא כלי ויבשה דאיפרוכ' איפרכא מי אית לך למימר שבות חמיר הוא ואידך מתני' דפסחים קשיתי' ורב יוסף אותיב לע"ד הא והא בלחה ומ"ד הא והא בלחה אמר לך האי תנא קסבר הנך דאורייתא נינהי ור"א אהדר לי' אלו שמשום שבות קסבר הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום דרבנן דס"ל כר' נתן וס"ל תחומין דרבנן ור' ישוע ור' עקיבא אהדרי לי' לר"א לדידך נמי דס"ל שבות נינהי שבות נמי לא דחי א"נ קסבר חתיכת יבלתו לא קתני דומיא דהנך וקתני תנא במכשירין ל"ש דאורייתא ול"ש דרבנן לא דחו ושבות דהרכיבו ודהבאה גזור אע"ג דשבות דיבלת לא גזור ור"א אהדר לי' לדידי אפי' יבלת דאורייתא דחי וכל דדמי לי' אלא לדידך אודי לי מיהת בהרכיבו והבאתו דמשום שבות נינהי דדחי. והא דאמרינן ואידך הרכיבו דלא כר' נתן שינוייא בעלמא הוא דמשני ולאו דוקא

אלא אמר רב יוסף הא והא ביד ובלחה. וקסבר שבות דיבלת התירו במקדש ובתמידין ומוספין מותר בכל חוץ מכלי ולחה דמלאכה דאורייתא היא וכמ"ד הא והא בלחה. אלא בפסחים יד ולמה נמי אסיר משום דשבות דמקדש במדינה לא התירו והיינו טעמא דהרכיבו והבאתו ושאר שבותין דאמרו בפסח לא דחי ור"א ביד ולחה פליג ובכלי ולחה לא איתנייא. וכלי ויבשה בפסח איבעיא לן אי אמרינן כיון דאיפרוכי איפרכא שרייא או דלמא מ"מ שבות היא:

מסתברא לר' יוסף דשאני לי' בין שבות דמקדש במקדש ובין שבות דמקדש במדינה כל במקדש אפי' הנך שבותין דאפשר לעשותן מע"ש ואפי' אי הוה צריך להאי מילתא למלאכה דאורייתא לא הוי דחי אפי' בדאי אפשר לעשותו מע"ש השתא דלא צריך אלא לשבות במקדש דחי אפי' בדאפשר לעשו תו מע"ש אבל שבות מקדש במדינה אם אפשר לעשותו מע"ש אפי' נדחית עבודה דבא"א מע"ש דוחה אפי' מלאכה דאורייתא השתא דאפשר מע"ש אפי' שבות לא דחי. ואיכא למימר טעמא דמקדש משום דכהנים זריזין הן וכדאמרינן בשלהי פ"ק דשבת אמאחיזין האור במדורת בית המוקד ולמאן דלא שאני לי' וקסבר כל דלא שרי במדינה לא שרי במקדש. הא דאמרינן אין שבות במקדש לא שנו אלא בדא"א לעשותו מע"ש כגון ציר שנשמט בשבת וכן נימא אי כרבנן דר"א בנפסקה

בשבת וכל כה"ג אבל איפשר לעשותו מע"ש לא שרינן שבות במקדש ק"ו מיבלת וכל דכוותי' השתא אינהו דאי כה"ג אי אפשר מע"ש דפי אפי' מלאכה דאורייתא היכא דאפשר מע"ש אפי' שבות לא דחי ציר ודכוותי' דלא דחי למלאכה אפי' בדאי איפשר מיבעיא דבאפשר מע"ש אפי' שבות לא דחי:

איתיביה רב ספרא היה קורא בספר כו', לא ידענא וכי אישתמיטתי' סיפא דהאי מתני' דקא מיפלגי בי' ר"י ור"ש ואי רישא קמוקים לה כרב יודא דהתם וקשיא לי' מדר"ש אביי מאי קא אהדר לי' סוף סוף דר"ש קשיא דפליג אפי' ברה"י ואי באסקופה הנדרסת קמוקים לה כרבה מבזיון כתבי הקודש כי האי גוונא ודאי לא תיקשי:

איתיביה רב ספרא הי' קורא בספר. ואע"ג דהתם א"א לעשותו מע"ש ורב יוסף באפשר מע"ש הוא דאמר דבא"א כל מילי דפסחא דחי מ"מ גזרינן כל היכא דמלאכה לא דחי שבות נמי לא דחי במדינה כגון אפשר לעשותו מע"ש ה"נ אע"ג דא"א מע"ש אי נפיל כולי' דמלאכה היא לא דחי שבות נמי לא לידחי. ובלאו רב יוסף נמי תיקשי הא שבותין דפסח אמרינן בפסחים דלא דחו והאי שבית דספר הא דחי ואדרבה בלאו רב יוסף תיקשי טפי דאמרינן שבות דמקדש במקדש ובמדינה חדא והא תנן הכא כמה שבותין דליתנהו במקדש ואלו בפסח לא דחי וכ"ת שאני האי שבות מהאי שבות וכדאתמר בירושלמי לא כל שבותין התירו. לרב יוסף נמי נימא הכי ובעינן מימר רב ספרא כמ"ד הא והא בלחה וכיון דאשכחן יד ולחה דשרי שבות דמקדש במדינה ספר וכולהי דמתניתין לי' דמיין אלא לרב יוסף היכא אשכחן שבות דמקדש דשרי וצ"ת:

איתיביה משלשלין את הפסח כו' אלמא שבות דמקדש במדינה נמי התירו וכסבות דמקדש במקדש דמי. וכל הנך שבותין דאסרי בפסח לר' ישוע ור"ע אפי' אי הוו במקדש הוו אסרי דהנך שבותין חמירי להו. ולא אמרו בהו אין שבות במקדש וקשיא יבלת איבלת:

רבא אמר כו' דכמה דאפטר לשנויי משנינן לכאורה לרבא דמוקים למתני' כר"א הכא בדליכא בהמה אחריתי לאקרובה וכן כהן שעלתה לו יבלת בדליכא כהן אמר וכן נימא שנפסקה בכינור למאי דסליק אדעתין דר"א היא בדליכא אחר דאימור דאמר ר"א מכשירין דוחין שבת אפי' במלאכה דאורייתא היכא דאי אפשר לקיים שתיהן כגון פסח ומילה דאי לא קא מדחי לה לשבת עקר לי' למצוה דפסח ומילה דרמי' עלי' ובשבות נמי כי תלית לי' בדר"א משום דמכשירין דחו שבת אימת קא דחו היכא דאידחי' מצותי'. אבל היכא דאיכא בהמה אחריתי או כהן אחר ואיקיים מצותי' אפי' שבות לא דחינן מדר"א. ולהנך דאוקמי משום דאין שבות במקדש אפי' בדאיכא בהמה אחריתי לא גזור

רבנן במקדש לאהדורי עלה. וכן כהן שמשמרתו לעבוד היום אינו חושש לשבות משום מצות עבודתו במקדש כנגר וציר התחתון דלא חשו לשבות כי מעיינת בה תיקשי א"ה מנא לי' לרבא דמודי ר"א בדאיפשר לשנויי דמשנינן אימא כהן שעלתה בו יבלת בדאיכא כהן אחר עסקינן ומשום דאין שבות במקדש שרו לי' רבנן ולרבנן ה"נ דאפי' איהו נמי דשבות היא והא מני ר"א הוא דאמר בעלמה חייב חטאת הלכך איהו דחייב חטאת לא שרו לי' דהא איפשר דאיקיים מצותי' בכהן אחר חברי' דמשום שבות הוא שרו לי' רבנן משום דאין שבות במקדש:

דף קג:

אילימא רבנן ובמקדש פירש רש"י וכגון שעלתה לו בשבת וי א"ה אפילו בכלי נמי דבאי איפשר מע"ט אפילו מלאכה דוחה וכדאמר רש"י גופי' גבי קשירה דנימא ותו ליה מפי דוחקא דרבא לאוקמא מתני' כר"א אפי' תימא רבנן והתם גבי פסח בעלתה לה יבלת מע"ש דומיא דאינך דאפשר לעשותן מע"ש והכא בעלתה לה בשבת וכדאמר רש"י א"נ רבנן באי איפשר מע"ש אפי' מלאכה דחי ובכלי דלא משום דכמה דאיפשר לשנויי משנינן. אלא הכא סתמא בעלתה מע"ש ודקא דייק להא דרבא דמודי ר"א בדאיפשר לשנוי אי מוקמת למתני' כר"א כדאמר רבא הא בהדיא קתני בכלי לא משום דאיפשר לשנויי וכי קטרח לאשכוחי דמודי ר"א בדאפשר לשנויי דאימא כו' דאימא לא מודי ומתני' כדרב יוסף דבמקדש התירו אף שבות דאפשר לעשות מע"ש א"נ כאינך אמוראי דשרי ביד ולחה או מתני' ביד ויבשה ואהא קאמר הא מתניתא במאי מוקמת לה אילימא רבנן ובמקדש כרב יוסף או כאינך אמוראי מה לי הוא כו':

רש"י פירשה אליבא דרבנן בשעלתה לו בשבת ומשום דמכשירין שא"א לעשותו מע"ש ס"ל דדחו שבת בשבות ורש"י אמר בנימא דכינור דהיינו טעמא דמ"ד קושרה דס"ל כר"א בחדא והשתא למאי דס"ד רבנן היא ד' מחלוקת בדבר ר"א סבר מכשירין דוחין אפי' איפשר לעשותן מע"ש ואפי' במלאכה דאורייתא. ורבנן דפליגי עלי' סברי אפי' בשבות ואפי' א"א לעשותן מע"ש אין דוחין ורבנן דכינור סברי א"א לעשותן דוחין אפי' במלאכה דאורייתא ורבנן דיבלת סברי בא"א לעשותן בשבות דוחין במלאכה אין דוחין ולדידי' הא דסיים בה אי אמרת בשלמא ר"א היינו דגזר יד אטו כלי וכו' צריכנא למימר כדקא פריש השר מקוצי וכבר הא פרישן להא דכינור דלאו משום דס"ל כר"א בחדא דלית לן אלא ר"א דאמר דוחין ורבנן דפליגי עלי' ואמרי במכשירין אפי' היכא דא"א לעשותן מע"ש לא דחו ומ"ד קושרה קשר שאינו של קיימא קאמר ומשום דאין שבות במקדש. והכא נמי חזינן דאפי' עלתה לו יבלת מע"ש עסקינן ואי רבנן היא לאו טעמא משום דחי' הואיל

וזמנו קבוע דהא פליגי עלי' דר"א וסבר לא דחו אלא משום דאין שבות במקדש דדמי להנך שבותין דלא גזור בהו במקדש ובהא לא שאני לן בין אפשר מבע"י ובין אי אפשר והנך שבותין דפליגי בהו עלי' דר"א חמירי להו וגזיר בהו והיינו דסיים אי אמרת בשלמא ר"א ויבלת משבותין דאיתנהו במקדש אלא משום דחי' הוא דשרי היכא דאיפשר לשנויי משבות חמיר לשבות קל נמי משנינן דלא למידחי שבתא אלא לרבנן דאמרי מכשירין אין דוחין והכא משום דהוה מהנך שבותין דליתנהו במקדש מה לי הך שבות מהך שבות אידי ואידי לא גזור בהו במקדש כלל:

נשיכה בגבו הא דאמרו רבנן דתוס' ס"ד דלא שרינן כו' כדי שיעבוד חברו קשיא מדשרינן לר"א אפי' מלאכה אלא משום דאפשר לשנויי הוא דאסיר מכלל דאי לא חתיך תידחי עבודה ומאי כדי שיעבוד חברו הא עבודה דידי' ודכ"ע היא והאי כהנא שלוחי' דכולהי הוא. ודחיקא לאוקמה בפסח והאי כבר עביד פסחי' והאי כהנא דסליקא בי' יבלת אי שלוחא דאחרינא הוא אי לנפשי' קעביד.

לרבא מתניתין ר"א היא אבל לרבנן אפי' ביד ולחה אסור כדתנן בפסחים דבהאי שבות גזור אף במקדש. אבל יבשה אפי' בכלי מודי דשרי דאיפרכא והיינו דאמר דאי רבנן מאי אריא שיני' אפי' ביד נמי שרי אלא לאו ר"א ולרבנן יבלת מ"מ אסור דמשבותין דלא שרו במקדש היא. ומשלשלין את הפסח משבותין דשרי במקדש הוא ואפי' דמקדש במדינה נמי שרי והשתא אנן דקי"ל כרבנן דר"א לית הלכתא כהאי סתמא אלא יבלת לחה בין במקדש בין במדינה אפי' ביד אסור. יבשה במקדש אפי' בכלי שרי במדינה לא ידענא וביד ויבשה מסתברא דאף במדינה שרי והרמב"ם אמר ומותר לחתוך יבלת במקדש ביד אבל לא בכלי ואם היתה יבשה חותכה אף בכלי ועובד עבודה ואמר עלה ה"ה דאמר כמ"ד הא והא בלתה הא ביד הא בכלי ויבשה אפי' בכלי שרי ושפיר קאמר ה"ה דליכא למימר הרמב"ם דאמר כרב יוסף דהא גבי פסח נמי אמר (בהלכות ק"פ) בלחה וכלי אסור וביד ולחה או בכלי ויבשה מותר וקשיא לן וכי אמרינן הלכתא כמאן דאתותב ותו הא אוקימנא אליבי' הבאתו מחוץ לתחום כר"ע דאמר תחומין דאורייתא ואנן דקיימא לן תחומין דרבנן מנ"ל דהבאתו מחוץ לתחום לא דחי שבת אימא כסבות דיבלת הוא ודחי ואע"ג דאיכא לפרוקי אליבי' כדפרקינן מ"מ הא את תב ורב יוסף ואביי ורבא חשו להאי תיובתא ומוקמי למתני' בגוונא אחרינא:

וניחא לן הרמב"ם לטעמי' דאמר בכלי ולמה פטור כדבעינא למימר והדרינן בן ממאי דאמרינן בכלי ולחה דאורייתא והשתא מתני' דפסחים לא קשיא עלי' דקתני משום שבות דגלי ולחה נמי שבות הוא ובשבות כי האי גזור רבנן אף במקדש ואע"ג דלר"א כלי ולחה

דאורייתא וכדבעינא למימר לדבריהם דרבנן קאמר דלדידהו שבות הוא. ותחומין נמי כמ"ד דרבנן מיהא קשיא מתניתא דכהן דקתני חברו חותכה בשיניו בשיניו אין בכלי לא ואוקימנא לה כר"א ולמ"ד הא ביד הא בכלי ר"א אפי' בכלי שרי ותו הא יחידאה הוא דג"ד הא בלחה הא ביבשה אסר בכולהי לבר מביד ויבשה ולרבא לרבנן אסור ביד ולחה ולרב יוסף בפסח מיהא אסור ול"ל קסבר הרמב"ם בשל סופרים הלך אחר המיקל ולא מיבע"א הכא דבמקום כרת ופסח ועשה דעבודה קאי ואמרינן הלכתא אפי' כיחידאה והאי מתניתא דכהן אוקים לה כרבנן ונקט שיניו ה"ה ידו. דשיניו וידו כי הדדי נינהו כיון דלאו בכלי וכדאמרו בציפרניו דאידי ואידי פטור וכן לר"א בחברו אידי ואידי פטור ותנא חד מיני' נקט אבל לר"א אפי' בכלי ולחה שרי אי משום דס"ל דוחין אפי' אפשר לשנויי אי משום דס"ל כלי ולחה ביבלת נמי שבות הוא ובשבות לא אמרינן אפשר לשנויי והיינו דאמר ר"א אלו שמשום שבת. ולית לי' דרבא דאמר שיניו דוקא ואוקמה כר"א ואנן חזינן למימר הלכתא כרב יוסף ואע"ג דרבא פליג עלי' רב יוסף יבי' דרבא הוא ואביי קאי כוותי' ואע"ג דאשתיק מדרב ספרא כי הדר לגבי דרב יוסף שיילי' ופריק לי' קבלה מיני' ותו סתמא דשלהי פ"ק דשבת קאמרה משנשלין את הפסח לתנור טעמא דבני חבורה זריזין הן כרב יוסף ולרב יוסף מתניתא דכהן שעלתה בו יבלת אתיא שפיר כר"א כדאמר רבא דמתני' דפסחים ביד ולחה ובהא קאמר ר"א דוחין הא בכלי מודי דלא משום דאפשר לשנויי ומתניתין ד"ה בין לר"א בין לרבנן חותכין יבלת אפי' לחה ביד דאין שבות במקדש ואם בכלי אסור אפי' לר"א משום דאפשר לשנויי והא דפסחים אסרי רבנן משום דשבות דמקדש במדינה הוא ור"א שרי משום דס"ל מכשירין דוחין בכל מצוה שזמנו קבוע אפי' דלאו דמקדש וכל הני שבותין דאמרי בפסח אין דוחין השבת וכן יבלת לא צריכנא לדחוקי דאע"ג דאין שבות במקדש הנך כולהי שבותין דחמירי נינהו דגזור בהו אף במקדש ואע"ג דצורך גדול דמקדש נינהו דהא אידחיא פסח דזמנו קבוע גריע משאר שבותין דלית בהי צורך כוותי' כציר ונגר וכריכה דגמי דקצת צורך נינהו אלא משום דשבות דמקדש במדינה לא התירו אע"ג דצריכו טובא דתרתי בעינן צורך המקדש ובמקדש דכהנים במקדש זריזין הן ובני חבורה נמי זריזין הן הלכך התירו להן לשלשל את הפסח לתנור עם חשיכה ואתיין שפיר כולהי מתניתא אליבי' אלא שבותין מועטין הן דגזור בהו אף במקדש אי משום דלא צריכי כולי האי אי משום דאתי לידי חיוב חטאת כדאמר הריטב"א בנגר המונח ובציר העליון ותו דביבלת הלחה ביד ובמקדש רב יוסף ואביי ומ"ד כאן ביד כאן בכלי כ להי ס"ל דשרי וכותייהו קי"ל דרבים נינהו וגבי פסח האי יחידאה הוא לגבי כולהי אמוראי ואיכא למימר דרבא נמי לא פליג

אדרב יוסף אלא דאמר דאיכא לאוקמה למתני' אפי' לר' אליעזר ומודי ר"א דכמה דאפשר לשנויי משנינן ולא קשיין מתנייתא להדדי וה"ה דאיכא לאוקמה נמי כרבנן ומתניתין דפסחים התם משום דבמדינה הוא וכהן שעלתה בו יבלת לרבנן אפי' ביד שרי והשתא במקדש הכל מותר חוץ מבכלי ולחה כהרמב"ם ופסח אפי' יד ולחה אסור וכלי ביבשה איבעיא לן כדאמרן ויד ויבשה מסתברא דבכל אדם ובהמה מותר כדאמרן וכלי ויבשה מסתברא דאסור:

ואמר הרמב"ם החותך יבלת מגופו בין ביד בין בכלי פטור בין לו בין לאפר תהי בה ה"ה הא אמרינן הכא חותך יבלת לחה בכלי ה"ה כסותך צפרניו בכלי שהוא חייב וכן אמר הרב בעל מ"א החותך יבלת לחה בכלי חייב ודלא כהרמב"ם וכן אכרע רבן אלי' ואנו רואין את דברי הרמב"ם דהאי ותפשוט דר"א וכן האי אי אמרת בשלמא ר' אליעזר לרש"י בפירוקא רחיקא איפרקא ולהרמב"ם רווחא ואתיא ואנן מהא דתניא בשיניו אין בכלי לא לא שמעינן מינה דבכלי חייב חטאת דא"נ לא מחייב בכלי שבות חמיר ודאי הויא דסתם גזיזה דאב מלאכה בכלי היא ואימא שבות כי הא לא התירו במקדש והכי קא קשיא לי' אי רבנן נשקלי' נהלי' ביד ומדקתני בשיניו אין ביד לא תיפשוט דר"א יד טעמא מאי אסרו רבנן לאו משום דגזור יד אטו כלי מכלל דבכלי אפי' לרבנן חייב חטאת השתא יבלת דכבשרו הוא ולא דמי לגוזז צמר אלא כח תך בשר מבשרו הוא אמרת בכלי חייב חטאת משום גוזז את הצמר צפרניו ושערו דלאו בשרו נינהו מיבעיא וכדשמעינן להרמב"ם דיבלת קיל משערו וצפרניו ור' אלעזר דאמר בצפרניו ושערו בכלי דברי הכל חייב מאי קמ"ל ואי ר"א מתניתא קמ"ל לאשמעינן יבלת ולא מיבעיא הא אלא לאו לרבנן יבלת בכלי נמי לא מחייב והא מני ר"א היא ולר"א יבלת כצפרניו ושערו דמי ואפי' איהו בידו חייב ולא מיבעיא בכלי אפי' חברי' ואע"ג דלא אשכחן דפליגי ר"א ורבנן ביבלת ואימא לר"א נמי ביבלת מ"מ פטור כרבנן וכי קאמר ר"א בציפרניו ושערו דבכלי חייב לכ"ע קאמר ידו ושיניו כבכלי דמיין אבל יבלת דליחייב מי אמר מ"מ כיון דשמעינן מדר' אליעזר דרבנן ביבלת בכלי נמי פטרי ואלא הא דתניא בשיניו. אין בידו לא אמאן תרמיי' הלכך אמרינן הא דקתני חברו חברו דוקא קתני ואפי' עלתה בכריסו דהכי מסתבר טפי למימר מדנוקמה בגבו ומאן שמעת לי' דשאני בין חברו לאיהו ר"א היא וקסבר יבלת כצפרניו ושערו הוא ותו חזינן נמי לר"א דאחמיר בכל דדמי לגזיזה אמרינן ביבלת נמי אחמיר הואיל ודמי לגזיזה וקס"ד חדא ועוד אקשי לי' וקאמר וליטעמיך לר"א נמי חברי' נשקלי' נהלי' בידו דחברו לר"א נמי פטור בידו כבשיניו ואהדר לי' אנא הכי קאמינא אא"ב ר"א ולר"א יבלת בכלי חייב וה"ה איהו בידו:

קברי' נמי כי שרינן לי' משום דמשני לא שרינן לי' ביד אע"ג דידו ושיניו כי הדדי נינהו מ"מ ידו לאו שינוי מעליא הוא כשיניו דידו בכלי מחלף וגזר יד אטו כלי וכלי דאורייתא הוא והואיל ואפשר משני בשיניו דלא מחלפי בכלי אלא אי אמרת רבנן היא וכי היכי דלא תיפשיט דר"א שמע מינה דרבנן דביבלת אפי' בכלי נמי לא מחייבי חטאת וקמ"ל ר"א הא צפרניו ושערו בכלי חיובי מחייבי נשקלי' נהלי' ביד נהי דאחמרת עלי' בשבות דכלי תחמיר נמי בשבות דיד משום דמיחלף בכלי אלא לאו ר"א היא וקסבר ר"א יבלת נמי משום דדמי לגוזז צמר חייב איהו אפי' בידו ובכלי אפי' חברי' כצפרניו ושערו אבל לרבנן ביבלת מ"מ פטור וקסבר רבא אע"ג דרבנן מ"מ פטרו ביבלת לא התירו שבות דיבלת כלל במקדש ואפי' חברי' בשיניו אלא ביבשה ור"א הוא דשרי משום דמכשירין דוחין את השבת אפי' בדאורייתא והיכא דאפשר לשנויי משנינן ודחינן שבות והא דאמרן ואידך דומיא דהרכיבו כו' קתני דרבנן ואידך הרכיבו דלא כר' נתן כו' ורב יוסף אותיב מדתנן אלו שמשום שבות אלמא בכלי ולחה דאורייתא אבע"א שאני בהמה מאדם דסתם גזיזה בבהמה היא ובכלי ולחה בבהמה תולדה דגוזז צמר הוא וחייב דדמי בהא לגזיזה דאידי ואידי בבהמה ובאדם גוזז צפרניו ושערו תולדה דגוזז צמר דבהמה הוא דדמיין בהא לגזיזה דלאו בשרו נינהי אבל חותך יבלתו לא הוה תולדה דגזיזה דצמר דבהמה דלא דמי כלל לגזיזה פטור ואבע"א רב יוסף דאותיב הא דתנן חנו שמשום שבות לא ס"ל להא דרבא דכלי ולחה לרבנן פטור אלא דאורייתא הוא ודר"א לא דייק א"נ אותיב משום דלר"א דאורייתא הוא ולדבריהם דרבנן לא ניחא לי' לשנויי ותלמודא מעיקרא סברא דבכלי ולחה דאורייתא והשתא דאמר רבא ומודי ר"א ושמעיא לי' מהא הדרינן מהא דס"ד מעיקרא ואפי' כלי ולחה לרבנן שבות ואנן קי"ל בהא כרבא דר"א דאיצטריכא לי' לאשמעינן צפרניו מסייע לי' והיינו דמ"ד הא ביד הא בכלי דבכלי נמי שבות הוא והוי דומיא דהרכיבו והבאתיו מחוץ לתחום והיינו דהרמב"ם דאמר הלכתא כוותי' ורבא לא אוקים כוותי' כיון דאוקמה להאי מתניתא כר"א ואי התם בכלי קשיא דר"א אדר"א דהכא אמר בשיניו אין בכלי לא והתם קאמר אף בכלי ואנן דאמרינן הלכתא כרב יוסף בלכתחלה והא דפסחים ביד ועלה הוא דפליג ר"א לא קשיא ולא מידי והשתא אנן דקי"ל כרבנן דר"א בצפרניו ושערו הוא דחייב בכלי הא ביבלת אפי' בכלי פטור כהרמב"ם ואי קשיא לך אכתי מנ"ל להרמב"ם הא אימא יבלת נמי כשערו וצפרניו ובכלי ד"ה חייב וה"ק ואי רבנן נשקלי' נהלי' ביד לאו משום דגזור יד אטו כלי תפשוט דר"א וכדאמרן אלא לאו הא מני ר"א היא ואי לאו דקאמר ר"א בכלי ד"ה חייב ה"א לרבנן בכ"מ פטור בין בשערו וצפרניו בין ביבלת ומהכא לא תפשוט דר"א היא ומודי ר"א דכל כמה

דאפשר לשנויי משנינן וקאמר וליטעמיך כו' האי מאי כו' אלא אי אמרת רבנן היא וכו' וכדאמרן אלא לאו ר"א היא ויבלת כשערו וציפרניו דמי אבל לרבנן אימא ל"ש יבלת ל"ש ציפרניו ואפי' בכלי נמי פטור וקמ"ל ר' אלעזר אבל בכלי ד"ה חייב בין בשערו וציפרניו בין ביבלת וכ"ת א"ה רבא מנ"ל דמידי ר"א דכל כמה דאפשר לשנויי משנינן אימא ר' אליעזר איצטריכא לי' לאשמעינן דלא תימא האי ר"א היא ומודי ר"א בדאפשר לשנויי ולרבנן מ"מ פטור והשתא דאמר ר' אלעזר בכלי ד"ה חייב אימא רבנן היא אבל לר"א אע"ג דאיכא לשנויי לא משנינן תריץ רבא למידק קאתי דאיכא למימר האי סברא לר"א וכיון דאיכא למימרה קסבר רבא דאמרינן לה הא לא קשיא מדקאמר מני אילימא רבנן כו' אלא לאו ר"א היא וקאמר ואי רבנן משמע דמתניתא לא מיתוקמא אלא לר"א. ואי איתמר השתא דא"ר אלעזר בכלי ד"ה חייב כרבנן נמי מיתוקמא ולנוסחא דהרב בעל המאור נמי קשיא הא השתא דא"ר אלעזר כרבנן נמי מיתוקמא אלא להאי נוסחא נמי אמרינן דביבלת לא אמר ר' אלעזר חייב לרבנן וכדאמרן וכהרמב"ם:

ומדאמרינן בהאורג מקלקל בחבורה חייב מדאצטריך קרא למישרי מילה נמי מסייע להרמב"ם דאי אמרת בכלי ולחה חייב הא מילה בכלי ולחה היא וכ"ת התם לר"ש דאמר מלאכה שאין צריכא לגופה פטור והאי הא לא צריך לערלה וכי קאמרינן אנן לר' יודא אלא הא דאמרינן בהאורג ורב יודא אמר רב אסי מה לי יתקן גברא מ"ל כ' ותיפוק לי' לר' יודא הא ממילה ליכא למשמע מינה וירושלמי דהכא נמי מסייעא להרמב"ם כדפרישן התם:

הא דפריך נשקלי' נהלי' ביד לרבנן בבין אצילי ידיו איהו נמי מצי שקיל לה ואשיניו הוא דמשני בבין אצילי ידיו דלא מצי שקיל לה אלא דבגבו בידיו נמי לא מצי שקיל לה והיינו דאצרכי' לרש"י לפרושי לרבנן נמי חברי' לשקלי' ביד:

אלא אי אמרת רבנן נשקלי' כו' הא דאקשי השר מקוצי לאו קושיא היא דה"ק אא"א רבנן ומשום דשבות היא דמלאכה לא דחי נשקלי' ביד דבידו נמי שבות וכ"ת רבנן וכמה דאפשר לשנויי לשבות הקל משנינן סוף סוף מדרבנן נשמע לר"א כי היכי דלרבנן שבות דיד שרי ומשנינן לשבות הקל ה"נ לר"א משנינן ממלאכה לשבות ולאו ק"ו הא השתא בשבות משנינן מלאכה מיבעיא דבהא דמשנינן לא פליג ר"א אדרבנן וכי דחינן אימא רבנן משום דשבות היא דמלאכה לא דחי אבל אפשר לשנויי היכא דשרי לא אמרינן:

מתני': **כורך** עליו גמי במקדש דאין שבות במקדש ועוד דאפילו שבות נמי ליכא דלא מוכחא מילתא דלרפואה עביד מימר אמרו בשביל עבודה הוא מכסה וכל דלא מוכחא רפואה שרי כדאמרינן בשמנה שרצים

ולא ידענא היכא דאפשר בצילצול לר' יוחנן או במטלית שאין בו שלש על שלש לכ"ע אי שרו לי' רבנן בגמי או לא:

אם להוציא דם כו' פירש רש"י משום חובל ואפי' למ"ד מקלקל בחבורה פטור הכא מתקן חבורה הוא כדאמרינן במוצצין דמילה משום דדם חבירי מיחבר:

גמרא: כשתימצי לומר לדברי רש"י כ"מ שפוסל בו חציצה כגון במקום עבודה או בין בשרו לבגדים דכ"ע אפי' נימא אחת חוצצת ורבא דאמר במקום בגדים בין בשרו לבגדים קאמר וה"ה במקום עבודה בין בשרו לבגדים טעמא מאי משום דחיין במקום עבודה נמי משום דחייץ ושלא במקום בגדים שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה קאמר ורבא במקום שפוסל בו חציצה ושאין פוסל בו חציצה קאמר והכי קאמר מקום שפוסל בו חציצה אפי' נימא אחד חוצצת ושאין פוסל בו חציצה שלש על שלש פוסל משום רבוי בגדים פחות מיכן אין בו משום רבוי בגדים דלאו בגד הוא ואיידי דנקט רישא חוצצת נקט נמי סיפא חוצצת ובמקום בגדים דר' יוחנן לא דעי לבמקום בגדים דרבא דר' יוחנן לאו דוקא בין בשרו לבגדים אלא אפילו ע"ג הבגדים דר' יוחנן משים ריבוי בגדים קאמר ובשלש על שלש ולא משום חציצה ותו יתיר בגדים דפוסלת לר' יוחנן היכי דמי אי בין בשרו לבגדים תיפוק לי' משום חציצה ואי שלא במקום בגדים הא לא הוי יתור בגדים אלא לאו ע"ג הבגדים א"נ במקום ציץ במקום שאין חציצה פוסלת בו. והיינו דרבא פליגא אדר' יוחנן דרבא אמר שלא במקום בגדים ג' על ג' פוסל בו משום ריבוי בגדים ור' יוחנן אמר לא אמרו יתור בגדים משמע סלא במקום בגדים ולא אמרו בו יתור בגדים ואפי' בגד גדול נמי לא ותו דר' יוחנן בשלש על שלש אמר דאי בפחות מג' על ג' ואצילצול דר' יודא קאי אבל בג' על נ' מודי פחות מג' על ג' במקום בגדים נמי לא אמרו בו יתור בגדים דהא לאו בבגד הוא וכי אמרו בו חציצה אמרו בו כדאמר רבא אפי' נימא א' חולצת וכ"ת צלצול דחשיבא במקום בגדים בגד הוא מה נפשך אי צלצול לר' יוחנן בגד הוא אפי' שלא במקום בגדים נמי בשלש על שלש דמודי בי' ואי לאו בגד הוא במקום בגדים נמי לאו בגד הוא כפחות מג' על ג' דמקום בגדים לא משוי לי' בגד ורבא נמי לא אמר במקום בגדים אלא משום חציצה דאפי' נימא א' דלאו בגד חוצצת וכ"ת מאי יתור בגדים נמי דקאמר ר"י חציצה קאמר ואפחות מג' על ג' ואיידי דאמר רב יודא יתור בגדים קאמר נמי איהו יתור בגדים כדאמר רבא חוצצת איידי דרישא הא ליתא דיתור בגדים קרינן חציצה דבגד דיתור חייץ בין כהן לעבודה אבל דלאו בגד למיקריי' יתור בגדים משום דחייץ לא קרינן אלא לאו ר' יוחנן בשלש על ג' קאמר לא אמרו יתור בגדים אפי' בבגד גדול או בג' על ג' אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא פסל בי' יתור בגדים ופליגא דרבא

וקאמר אדרב יודא מי נימא פליגא לא תימא דס"ד דרב יודא אפילו בשאר בגד דלית בי' ג' על ג' נמי קאמר חדא דהא רב יודא צלצול קאמר ועוד שאני צלצול דלגבי טומאה נמי בגד הוא כדאמרינן בעלמא אריג כל שהו טמא והיינו צלצול אבל בא מבגד גדול ג' על ג' בעינן וכדאמרו רבנן דתוס' בשמעתא דבירית וכבלים דבמה אשה ואמרינן נמי גבי אורג בשבת למה הדבר דומה לאורג צלצול קטן אבל פחות מג' על ג' דאתי מבגד גדול היכא אשכחן כה"ג דהוי בגד אלא קס"ד דרבא דקאמר פחות מג' על ג' לא הוי יתור בגדים אפי' בצלצול קאמר דאי בבא מבגד גדול פשיטא אלא אף בצלצול קאמר וקמ"ל אע"ג דלגבי טומאה בגד הוא התם היא הוא דרבי רחמנא או בגד אבל הכא לא ומשני שאני צלצול דחשיב ומודי בי' רבא:

ורבא ג' על ג' קמ"ל ולאפוקי מדר' יוחנן א"נ קמ"ל אע"ג דלגבי מדרס ג' על ג' לעשירים לאו בגד הוא ובגדי כהונה מקום עשירות הוא כדאמרינן בעלמא הכא הואיל ולגבי טמא מת הוי בגד כדאמרו רבנן דתוס' בשלהי כירה בשמעתא דכנונא אגב קיטמא לגבי בגדי כהונה נמי בגד הוא והלכתא כרבא דבתראה הוא ורב יודא קאי כוותי' ואפי' שלא במקום בגדים ג' על ג' פוסל בו משום יתור בגדים וצלצול אע"ג דלית בי' ג' פוסל כרב יודא דר' יוחנן נמי לא פליג עלי' בהא דצלצול בגד הוי ואי הוי על הבגדים פסל משום יתור בגדים אלא דקסבר שלא במקום בגדים אפילו בגד גדול לא פסיל ואנן דס"ל כרבא דבגד פוסל אפי' שלא במקום בגדים צלצול נמי פוסל ולישנא בתרא הלכתא צלצול לא פסיל כר' יוחנן ולישנא דרבא דכלישנא דר' יוחנן משמע בשיטתי' קאי והשתא הלכתא כ"מ שפוסל בו חציצה אפי' נימא אמת חוצצת וכ"מ שאין פוסל בו חציצה שלש על שלש פוסל בו משום יתור בגדים פחות מיכן אין פוסל בו וצלצול לכתחילה לא יכרוך כלישנא קמא ואם כרך עבודתו כשירה אימא כלישנא בתרא וקמייתי חולין לעזרה וכדאמר הרמב"ם בכל הני בעיי דשחיטת קדשים בחציצה והרמב"ם אמר כרך על בשרו בגד שלא במקום בגדים כגון שכרכו על אצבעו או על עקבו אם הי' בוג' אצבעות על ג' אצבעות ה"ז חוצץ ופוסל פחות מכאן אינו חוצץ ואם הי' צלצול קטן הואיל והוא חשוב בגד בפני עצמו ה"ז פוסל ואע"פ שאין בו ג' על ג' כהן שלקה באצבעו מותר לכרוך עלי' גמי בשבת או בגד שאין בו ג' כו' והוא שלא יחוץ הגמי או הבגד בין בשרו לכלי בשעת עבודה ואמר עלה הרב בעל כסף משנה דהרמב"ם כרש"י דחוצצת ואין חוצצת לאו לענין חציצה אתמר אלא לענין יתור בגדים ע"כ והרמב"ם נמי דאמר ה"ז חוצץ ופוסל משום יתור בגדים קאמר ולישנא דרבא קנקיט ואזיל והא דאמר הרמב"ם בצלצול פוסל לא ידענא ממאי פסיקא לי' הלכתא כלישנא קמא אימא כלישנא בתרא והלכתא כר'

יוחנן דהלכתא כוותי' בכל מקום וכדאמרן וכולה שיטתי' דרש"י והרמב"ם אנן קשיא לן חדא האי חוצצת ואין חוצצת דקאמר רבא פוסל משום יתור בגדים ופינו פוסל הול"ל ואיידי דרישא כיון דתרתי פסולי נינהו דלא שייכי אהדדי האי משום חציצה והאי משום יתור בגדים לא הו"ל למיתני' בחדא לישנא ותו במקום בגדים דר' יוחנן לא דמי לבמקום בגדים דרבא דרבא בין בשרו לבגדים קאמר משום חציצה ור' יוחנן אפי' על גבי הבגדים קאמר משום יתור בגדים ותו האי במקום בגדים ושלא במקום בגדים דאמר רבא מי לא משכחת לה שלא במקום בגדים וחציצה פסלה בי' כגון דהויא במקום עבודה ואפי' נימא א' חוצצת א"נ במקום בגדים וליכא חציצה כגון על גבי הבגדים והול"ל מקום שפוסל בו חציצה ושאין פוסלת והראב"ד אמר עלי' דהרמב"ם דאמר והוא שלא יפוץ הגמי דבריו סותרים זא"ז הלא אמר שלא במקום בגדים פחות משלש אינו חוצץ בין היד לכלי וכן הוא בעירובין ובזבחים ואמר עלה הרב בעל כ"מ נראה שהראב"ד מפרש הא דרבא דחוצצת ואין חוצצת לענין חציצה בין יד לכלי אתמר ואמר והריטב"א הכריע כפירש"י דאי חציצה כפשטא למה חלקו בין במקום בגדים לשלא במקום בגדים והא כולה עבודה בגופו של כהן בעינן וראוי שיחוץ אפי' נימא אחת בכ"מ ועוד דאי איתא דלהדיא א"ר חסדא פחות מג' אין חוצצת היכי אקשי לעיל להדיא ותי"ל משום חציצה דמשמע דמלתא דפשיטא היא דאפי' גמי וצלצול קטן חוצצין והא רבא ורב חסדא פליגי לפי שיטה זו ותו כשתירץ בשמאל א"נ בימין ושלא במקום עבודה אמאי לא אמר דכרבא א"ר חסדא ס"ל ע"כ ולדעתין הא לא קשיא דרבא ה"ק במקום בגדים חציצה שאמרה תורה שחוצצת בין בשרו לבגדים אפילו נימא א' חוצצת דא"ק על בשרו ולבשם ומכנסי בד ילבש על בשרו שלא יהא חוץ בין בשרו לבגדים ואפי' נימא שעל בשרו חוץ וכדאמרינן גבי מקוה בשרו במים שלא יהא חוץ בין בשרו למים ואפי' נימא אחת חוצצת בה אלא דהתם איתא הלכתא דרובו ומקפיד בעינן אבל הכא דליתא הלכתא חוץ שלא במקום בגדים חציצה שאמרה תורה שלא במקום בגדים כגון בין יד לכלי ג' על ג' חוץ פחות מיכן אינו חוץ דא"ק ולקח הכהן לקיחה בעצמו של כהן שלא ע"י דבר אחר כי אית בי' ג' על ג' דחשיב בגד לא בטיל והו"ל לקיחה על ידי הבגד ופחות מיכן לא חשיבא ובטלא אגב כהן ולקיחה בעצמו קרינן בי' וכי פריך ותי"ל משום חציצה לאו אגמי וצלצול קא פריך אלא אדר' יוחנן מדקאמר ר' יוחנן לא אמרו יתור בגדים אלמא אפילו בבגד גדול קאמר ותו מדאמר יתור בגדים מכלל דבבגד גדול או בג' על ג' קאמר דפחות מג' לאו בגד הוא וכדאמרן לרש"י וקאמר אבל שלא במקום בגדים לא הוי יתור בגדים והא הכא דבאצבעו הוא תי"ל דחציצה פוסלת בו דג' על ג' דלא חייץ בין יד לכלי

מי איכא למ"ד ומשני הכא בשמאל א"נ בימין ושלא במקום עבודה דליכא חציצה אלא יתור בגדים וקא"ר יוחנן דשלא במקום בגדים אפי' בגד גדול לא הוי יתור בגדים אלא הא קשיא האי ופליגא דרבא והאי אדר' יוחנן ודאי פליגא הא דר' יוחנן שלא במקום עבודה ודרבא במקום עבודה אדרבה דרבא היינו דר' יוחנן מדקאמר במקום עבודה ג' על ג' חוצץ ותי"ל משום יתור בגדים ואפי' שלא במקום עבודה דליכא משום חציצה פוסלת אלא לאו יתור בגדים ליתא אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא ואי שלא במקום עבודה לא פליגא כדר' יוחנן הלכך אתחזיא לן דהראב"ד לא מתני ופליגא דרבא אלא הכי מתני רבא א"ר חסדא ובתר הכי מתני אדר' יוחנן ודאי לא פליגא אדרב יודא מי נימא פליגא וה"ק אדר' יוחנן ודאי לא פליגא אע"ג דר' יוחנן אמר אפי' בג' על ג' לא הוי יתור בגדים ואמתני' קאי אאצבע וסד"א דחציצי נמי לא חייץ קמ"ל לא פליגא דהא ליכא למ"ד וכי קא"ר יוחנן בשמאל אי שלא במקום עבודה כדאוקמינן אדרב יודא מי נימא פליגא ובתרתי פליגא דרב יודא אפילו בצלצול דלית בי' ג' פסול משום יתור בגדים ואפי' שלא במקום עבודה ורבא אפי' בדאית בי' ג' לא פסיל אלא במקום עבודה משום חציצה אבל משום יתור בגדים שלא במקום בגדים היכא דליכא חציצה כגון שלא במקום עבודה לא והיכא דלית בי' ג' אפי' במקום עבודה נמי לא ואפי' צלצול ומשני שאני צלצול דחשיבא וכי קאמר שלא במקום בגדים ליכא משום יתור בגדים בשלש על שלש אבל בבגד שלם מודי דאפי' שלא במקום בגדים נמי וצלצול בגד שלם הוא ואע"ג דלית בי' ג' חשיבא טפי מג' דאתי מבגד גדול ור' יוחנן מדקאמר לא אמרו יתור בגדים משמע דאפי' בגד גדול ושלם נמי לא הוי יתור בגדים ודרבא לא מכרעא אי כר' יוחנן ס"ל אי כרב יודא וללישנא בתרא רב יודא ור' יוחנן במקום עבודה פליגי רב יודא סבר צלצול חייץ ור' יוחנן סבר לא אמרו חציצה בפחות מג' אלא בחציצה דבמקום בגדים כגון בין בשרו לבגדים דאפילו נימא א' חייץ אבל חציצה דבין יד לכלי שלא במקום בגדים ג' על ג' חוצץ כו' והיינו דרבא וקסבר פחות מג' אפי' צלצול לא חייץ דבהא פליג אדרב יודא ואע"ג דלגבי טומאה בגד הוא התם רחמנא רביי' הכא כיון דלית בי' ג' בטולי בטלא אגבי' דכהן וקרינן בי' ולקח הכהן וקאמר אדרב יודא מי נימא פליגי ומשני שאני צלצול דחשיבא ואימא רבא מודי בי' והשתא בין בשרו לבגדים ד"ה אפי' נימא א' חוצצת בין יד לכלי ג' על ג' חוצצת פחות מג' אינה חוצצת לד"ה צלצול קטן ללישנא בתרא אינו חוצץ כר' יוחנן ודרבא לא מכרעא ולישנא דרבא כלישנא דר' יוחנן ומשמע דקם בשיטתי' ללישנא קמא חוצץ מדלרב יודא עדיף מג' על ג' דשלא במקום עבודה ושלא במקום בגדים אינו פוסל משום יתיר בגדים וצלצול פוסל ר' יוחנן נמי עד כאן לא פליג עלי' דרב

יודא אלא שלא במקום עבודה דקסבר יתור בגדיש אינו אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים אפי' בגד גדול נמי לא אבל במקום עבודה דג' על ג' חייץ מודי ר' יוחנן דלא גרע צלצול מג' על ג'. וחייץ ולא איפסק הלכתא בהנך לישני ולכתחילה לא יכרוך ובדיעבד כשר כדאמרן שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה אינו פוסל כלישנא קמא וכר' יוחנן דאפי' בגד גדול נמי לא פסל ודרבא לא מכרעא וג' על ג' ודאי אפי' לרבא אינו פוסל ולישנא בתרא הא לא פליגא בשלא במקום עבודה ושיטתי' דהראב"ד לישנא דרבא ודלישנא בתרא כוותי' אזדא אלא דגריכנא לשבושי נוסחא כדאמרן ובירושלמי דעת שלישית ברבוי בגדים כדפרישן התם:

דף קד.

מלתא אגב אורחא קמ"ל כו' דצלצול קטן נמי מסו וקשיא לי' ליתני צלצול קטן אע"ג דמסי שרי במקדש ובמדינה אסור משום דמסי והוה אשמעינן נמי דצלצול לא הוי יתור בגדים ומשנינן אגב אורחי' קמ"ל דגמי נמי דה"א גמי לא מסי כלל ואפי' במדינה שרי קמ"ל ולהר"י לא ידענא הא תנא שבותין דמקדש קתנא ואזיל דבמקדש אע"ג דשבות היא שרי ובמדינה אסור ובצלצול הא ליכא שבות ובמדינה נמי שרי ותו הא דמשני מלתא אגב אורחא לישני הא גופא קמ"ל גמי אע"ג דמסי שרי במקדש ובמדינה אסור:

מתני': **בוזקין** פירש"י לישנא דכתיתי הוא מכתתין מלח ומפזרין והרמב"ם פירשה לישנא דזריקה פעם אחר פעם הוא והיינו כמראה הבזק:

שלא יחליקו פירש"י מחמת הגשמים והרמב"ם פירשה מפני שמנונית הבשר שזב מבשר הקדשים שצוברין על הכבש:

וממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת רש"י מתני הכי ואמר שניהן בלשכת העזרה והרמב"ם אמר ובור הגולה בור היה בלישכה בין הלשכות וכו' וכן בור הגדול ובור הקר כו' והי' על אלו ב' הבורות גלגלים והתירו להן הנביאים בעלותם לרגל ונשארו העם נוהגין לדלות מהן בלבד מפני התרת הנביאים ולא העתיקו הדין לבורות אחרים ש"מ דהרמב"ם מתני וממלאין מבור הגולה בגלגל בשבת ומבור הגדול ובור הקר ביו"ט דבור הגולה לחודי' הוה במקדש ובור הגדול ובור הקר היו במדינה והתירו להן הנביאים כשעלו לרגל ובריית' דלא קתני אלא בור הקר דלא תימא כל הבורות הקרות התירו וכדתנא רישא אבל בור הגדול דלא הוה אלא חדא בור דאיקרי בור הגדול לא איצטריך לי' למיתניי'. ומתני' דמידות מסייע לי' להרמב"ם דתנן לשכת הגולה שם היה בור כו' ומשם מספיקין מים לכל העזרה ש"מ בור הגולה לחודי' הוה במקדש וה"ר יונתן טרח טובא לאוקמי' להאי בור הגדול במקדש ואשכחנא בנוסחי דירושלמי כהרמב"ם:

גמרא: **רמי** לי' רב איקא כו' להרמב"ם ניחא לרש"י דאמר כותתין מלח קשיא אימא הכא במדינה לא משום כתיתה וצ"ל הכא במלח כתות אלא שצבור ומכתתין אותו ודמיא לעפר תיחוח דריש יו"ט דאפי' במדינה שרי דאי בחתיכת מלח מחוברת אפי' במקדש לא דקעביד כתישה ותולדה דטוחן הוא וכדאמרי' בריש יו"ט:

בהולכת אברים לכבש כו' פירש"י לעולם לא מבטל לי' דלאחר דריסה מולחין ממנו עורות קדשים ולא צריך רבינו לכך דא"נ לא צריכי לה למלח כלל לא מבטלי לה וקמפנו לה לאחר דריסה כי היכי דלא להוסיף על הבנין ומיבעי להו לאפנויי מיד לבתר דריסה דהולכת עצים דלא ליתי לימדרס בהולכת דם חטאת ועולת העוף או בהולכת אברי עולה לכבש וקא חייצא:

והא דשני רבא לרב איקא שאני תבן דלא מבטל לה הא מלח דמקדש נמי לא מבטל לה ה"נ קאמר בוזקין מלח במקדש ואפי' שבות ליכא דאפילו בחול לא מבטל לה וקא מפני לה אי משום דשכיח עורות קדשים אי משום דעל כורחין קא מפני דלא לאסופי אבנין או דלא ליחוץ הא במדינה לא דסתמא בחול בטולי קא מבטל לה דלא חזי לי' וא"נ לא מבטל לה אסור הואיל וסתמא קא מבטל חיישינן דילמא אתו למיבזר ומבטל לה:

לא ירדה בסל כו' ורב איקא דרמי לי' לרבא לישני במקדש בוזקין כי אורחי' הא במדינה בשינוי קסבר מדלא קתני נמי במדינה בשינוי מכלל דבמדינה מ"מ אסור:

מדקאמר שאני תבן דלא מבטל לה ותניא מרדה בשולי קופה ש"מ תרתי בעינן לא מבטל ובשינוי הא מלח כיון דמבטל לה אפי' בשינוי אסור והני נשי דנהיגי לבזורי חול בשבתא בלא שינוי וודאי אסור ואפי' בשינוי אסור דמבטל לי' ואע"ג דעבידא לאפנויי מידי הוא טעמא משום אשוויי גומות כדאמר רש"י וכן אמר הרמב"ם דטעמא דבעי שינויי משום אשוויי גומות וחול בגומות הא קא מבטל לי' דלא צריך לי' ולא דמי לתבן דלא מבטל לי' כלל דצריך לי' לטיט ולבהמה:

בירושלמי משמע שאם הי' בהחצר בית אבל או בית משתה נוטל את האבן ומורידו ולא יעשה כדרך שהוא עושה בחול וכדפרישן התם דאבן חמור וצריך בית אבל או משתה ובקשנו חבר ולא מצאנו:

הא דקשיא להו לרבנן דתוס' תרתי דרב ל"ל בספרי דקמן בהא דתפוחים לא אתמר משמי' דרב אלא הא דאמר ר' יודא ואיכא למימר רב אסר באגוזים ואתא ר' יודא למימר לא תימא טעמי' דרב משום אולודי קלא ותפוחים דלא מולדי קלא שרי אלא טעמא דרב משום אשוויי גומות ואפי' תפוחים אסירי. וכ"ת תרתי דרב יודא ל"ל קמייתא משמי' דרב ובתרייתא משמי' דנפשי' ובספרי הריא"פ כתיב והאמר שמואל נשים משתקות

בתפוחים. ורבותינו בעלי התוס' דאמרי לר"ח ניחא דתרי איסורי קמ"ל באגוזים משום אילוד' קלא דזמזומי ובתפוחים משום אשוויי גועות קשיא הא ר"ח הוא דאמר הלכתא כעולא ולעולא תרווייהו אסורי משום אילודי קלא דתפוחים נמי משום אילודי קלא הוא כדאותבי' אביי לרבה מתפוחים דלעולא ניחא משום אילודי קלא והכי קאי דאשינויי דרבה לא סמכינן ואיכא למימר צריכא דאי אשמעינן אגוזים ה"א משום דאשתמע כי קלא דזמזוזי אבל תפוחים אימא לא ואי אשמעינן תפוחים ה"א משום אשוויי גומות אבל אגוזים דליכא משום אשוויי גומות אימא לא קמ"ל תרווייהו אסירי ואפילו בלא אשוויי גומות תפוחים נמי אסירי משום אילודי קלא כדאותבי' אביי ואגוזים דנקט דלא תימא טעמא דתפוחים משום אשוויי גומות ואע"ג דהשתא נמי איכא למיטעי דטעמא דאגוזים משום קלא דזמזומי ותפוחים משום אשוויי גומות אבל קלא דלאו כי זמזומי אימא שרי רב האי לא נחית לאשמעינן אלא איסורא דאגוזים ותפוחים קמ"ל והרב בעל הטורים דאמר אין שוחקין באגוזים בשבת וכיוצא בזה לר"ח משום משמיע קול ולרב אלפס משום אשוויי גומות לא ס"ל להא דאמרי רבנן דתוס' לנוסחא דר"ח תרי איסורי קמ"ל דהא הריא"פ כר"ח מתני לה וקאמר להריא"פ אגוזים נמי משום אשוויי גומות ואי איתא להריא"פ דאמר כרבה אגוזים משום קלא דזמזומי נינהי אלא קסבר הרב בעל הטורים השתא דאמרת בתפוחים דלמא אתי לאשוויי גומות באגוזים נמי אפי' היכא דליתא כי קלא דזמזומי אסיר משום אשוויי גומות דבאגוזים נמי איכא משום אשוויי גומות כדאמרי' לרש"י והא דאמר הרב בעל ב"י ש"מ קסבר הרב בעל הטורים דלר"ח באגוזים איכא תרתי משום משמיע קול ומשום אשוויי גומות וקאמר לר"ח אף משום משמיע קול דאי משום משמיע קול דוקא ולא משום אשוויי גומות הו"ל לאשמעינן תפוחים לר"ח דאסר משום אשוויי גומות דמאגוזים לא שמעינן דאגוזים אית בהו משום משמיע קול אלא לאו לר"ח נמי באגוזים אית בהו נמי משום אשוויי גומות וה"ה לתפוחים ע"כ קשיא לן הא ליתא אלא לרש"י דבתפוחים ודאי משום אשויי גומות דאילודי קלא לית בהו אבל לר"ח דמתני באגוזים א"ל רבה משום קלא דזמזומי ואותבי' אביי מתפוחים ושני לי' משום אשויי גומות השתא עולא דסבר אילודי קלא אסר כאביי ס"ל דל"ש אגוזים ל"ש תפוחים משום אילודי קלא הוא דאסיר ור"ח הוא דאמר הלכתא כעולא ותרווייי' משום אילודי קלא הוא דאסירי:

פליגי בה רבנן ר"ח אמר הלכתא כעולא דכולהי אמוראי דירושלמי קיימי כוותי' וכל משמיע קול אסור ואסור להעלות בדיופי לבריא אפילו בדניים ובעי דליתער וכן לטפח להבריח חי' ועוף ולשחק באגוזים ותפוחים וכן אסיר למיטרף אבבא ולמימלי בגלגלא

אפילו היכא דליכא גינה וחורבה ודלא כאמימר והריא"פ אמר הלכתא כרבה דרב אחא ב"י ואמימר קיימי בשיטתי' ועובדא דאמימר רב ולא אסרו אלא קול של שיר אבל שאינו של שיר מותר הלכך בדיופי ועיאר' היכא דנים ובעי דליתער אף לבריא שרי והיכא דתיר ובעי דלינם לחולה שרי לבריא אסור והמשמר פירותיו ברה"ר לא יספק ולא יטפח ולא ירקד שמא יטול צרור אבל ברה"י או בכרמלית מותר והא דתנן אין מספקין ואין מטפחין ואין מרקדין לרבה מוקמינן לה התם לאבל או לשחוק כיון דאיכוון לשיר כקל של שיר דמי דאיכא למיגזר בי' נמי שמא יתקן כלי שיר אבל לספק ולטפח ולרקד להבריח חי' ועוף שרי ולשחק באגוזים ותפוחים אסור משום אשויי גומות להרב בעל הטורים ולרבותינו בעלי התוס' באגוזים משום דאישתמע כי קלא דזמזומי ובתפוחים משום אשויי גומות והיכא דליכא גומות תלי בכבוד בקרקע המרוצף כדאמר הרב בעל ב"י. ולמימלי בגלגלא היכא דליכא גינה וחורבה וכיתנא שרי כדאמר הרמב"ם וכאמימר ורבן אליהו אמר כוותי' דירושלמי נקטינן ועובדא דאמימר לא פליגי דהתם משום דלא צריך לקלא דגלגלא כלל ובכה"ג מודי דירושלמי ולדידי' כל משמיע קול אסור כר"ח לבר מהיכא דלא צריך לקלא כלל שרי ואביי דאותבי' לרבה מתני' סבור הוי למימר דאפילו אולידי קלא דלא מכוון אסירא ולא מיבעיא למיטרף אבבא דאכוון לקלא ואהדר לי' רבה גזירה שמא ימלא כו' והלכתא כוותי' בהאי פירוקא דאמימר קאי כוותי' אבל באינך פירוקי לא:

ובמקדש בוזקין מלח ע"ג כבש אפי' בשבת כשמוליכין את העצים למערכה שלא יחליקו. ואח"כ מפנין אותו ואין מבטלין לה אפילו בחול משום שמוסף על הבנין ואם היה המלח בשעת הולכת דם חטאת ועולת העוף או בשעת הולכת איברים לכבש פסולין משום חציצה:

דף קד:

מתני': **שרץ** כו' פירש"י ולא חייש לטלטול דאין שבות במקדש והיינו דקא מיפלגי בסיפא מהיכן מוציאין אותו למידחייא לשבות ואע"ג דבמדינה נמי כי מנחא באפיה או בדוכתא דפסיד לה שרי לאפנויי' כגרף של רעי כעכבר דאשתכח באספרמקי דרב אשי וא"ל נקוטו בצוציתי' ואפקוהו ואמרינן בכל כתבי אמתני' דכופין קערה על הנר דטעמא דר' אשי משום דהוה כגרף של רעי ושמיע לי' מינה דצואה אפילו בלאו מנא שרי לאפנויי'. שאני באפיה דהדיוט דמאיס לי' אע"ג דכפי עלי' קערה ותו זימנין דאתי אינש ושדי לקערה ולא גזור בי' רבנן אבל במקדש כי כפי עלי' פסכתר סגיא ולא שרו רבנן אלא היכא דאיכא חיובא דאורייתא או משום כבוד שכינה כדאמרי' בשמעתין:

שלא לשהות את הטומאה דקסבר אפושי טומאה עדיף ואפי' לר' ישוע דאמר בניתנין במתן א' שנתערבו בניתנין במתן ד' שב ואל תעשה עדיף. ואפילו לרבותינו בעלי התוס' דאמרי בהמיינו איכא איסורא דאורייתא הכא אתי עשה דוישלחו ודחי ל"ת דלא יטמאו א"נ התם כי יהיב מתן א' נעקרה מצות עשה ולא אתעבד מידי הכא מנחה טומאה במקדש ובירושלמי מדמי להו אהדדי ואמרי אתיא אילין פלוגתא כאילין פלוגתא:

כופין עליו פסכתר ואפילו לר' יצחק דאמר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ומייתי לה בכירה אמתני' דאין נותנין כלי תחת הנר מ"מ קילא שבות דידי' משבות דדבר שאינו ניטל גופו:

גמרא: המכניס טמא שרץ למקדש חייב פירשה הראב"ד מאי חייב חייב מלקות דתניא על רחיצת גופו ענוש כרת ועל כבוס בגדיו לוקה ארבעים והרמב"ם דאמר אינו לוקה אלא על בגדים שהן אב הטומאה אבל על בגד שהוא ראשון אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות אותבי' הראב"ד והא טמא שרץ ראשון הוא וחייב והרב בעל כ"מ תרגמא אליבי' דהרמב"ם הכא במכניס אדם טמא שרץ עסקינן ואנן קשיא לן אלא הא דתניא פרט לכלי חרס מאי אריא כלי חרס אפי' כלי שטף ראשון נמי פטור וכלי חרס הא בכ"מ ראשון הוא דלא נעשה אב הטומאה וכ"ת מאי פרט לכלי חרס דקתני נמי משום דהוי ראשון וכל כלי ראשון פטור ומלתא פסיקתא נקט כ"ח וכל כלי ראשון בכלל הא מזכר עד נקבה יליף וזכר נקבה ראשון נמי חייב וצ"ל ה"ק מה זכר ונקבה נעשה אב הטומאה אף כל שנעשה אב הטומאה פרט לכ"ח שאינו נעשה אב הטומאה ומדאמעיט רחמנא לכ"ח משום שאינו נעשה אב הטומאה ילפינן מיני' כל כלי שאינו אב הטומאה דפטור דאי אמרת חייב מ"ט דכ"ח ולשמואל דאמר כל שאין לו טהרה במקוה פטור מדאצטריך תנא למעוטי כלי חרס וכ"ח הא לית לי' טהרה במקוה מכלל דכלי שטף ראשון חייב דאי אמרת פטור כ"ח ל"ל למעוטי וכ"ת ילפינן מיני' לכל כלי ראשון הא מכ"ח ליכא למילף אימא שאני כ"ח דלית לי' טהרה וכן אמרינן לא דכ"ע פטור וכדבעינן למימר קמן שמואל לית לי' דר' יוסי הגלילי אלא כתנאי דמתני' ור' יוסי הגלילי אי כלי ראשון בכלי שטף חייב ס"ל אי במכניס שרץ חייב ס"ל:

יצא שרץ שאין לו טהרה במקוה וקשיא א"ה מת נמי הא לית לי' טהרה במקוה אלמ' תניא וטמא עת מותר ליכנס למחנה לוי' ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפי' מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו ומייתי לה באלו דברים בפסח ואי איתא מאי אפי' אדרבה מת עצמו שרי הואיל ולית לי' טהרה במקוה אבל טמא מת הא אית לי' טהרה במקוה ותו מת עצמו מאי אריא למחנה ליי' אפי' למחנה שכינה נמי

מידי דהוה אשרץ דאפי' למקדש נמי ותו קרא דעצמות יוסף ל"ל תי"ל משום דלית לי' טהרה במקוה וכ"ת הכא פטור אבל אסור קאמר הא מקרא דתשלחו גמר אלמא שרץ אפי' לכתחילה נמי לא בעי שילוח. וכ"ת אסור מדרבנן התם הא מדאורית' קאמר דקרא קנסיב וצ"ל שאני מת הואיל ומטמא באוהל:

(א"ה עיין בתוס' סוטה כ' ע"ב ד"ה לא טמא ותוס' מנחות צ"ה ע"ב ד"ה הין ובתוס' נדה כ"ח ע"ב ד"ה פרט):

וקסבר שהויי טומאה עדיף פירש"י דהא אבנט נמי מידי דקודש הוא וכן פירש אמתניתין אע"ג דמטמא לי' לאבנט שהוא קדוש ואנן קשיא לן הא וישלחו עשה וכי מטמא לי' לאבנט מאי קעבר אע"ג דאמרינן בעלמא אזהרה לטמא הנוגע בקודש ובתרומה התם באוכלי קודש קאמ' דפסיד להו אבל המיינו דאית לי' טהרה במקוה לא ותו התם נמי לא הוי ל"ת גמור דהא לר' יוחנן אין לוקין עליו אלא כדאמרו רבנן דתוס' בהמיינו איכא איסורא דאורייתא להשהותו במקדש והיינו דעד דמפיק לי' לשרץ ולהמיינו קא מפיש טומאה במקדש דמעיקרא שרץ לחודי' והשתא איכא שרץ והמיין טמא במקדש וכי מטמא להמיינו כמאן דמכני' טומאה למקדש דמיא והיינו טעמא דצבת של עץ ולא צבת דמתכות ואפי' צבת דחול משום דקא מפיש טומאה במקדש והיינו דאמרו בירושלמי דבהמיינו ל"ת הוא ואמרו ברם הכא משום מכניס כלים טמאין ולהראב"ד וכן לרבנן דתוס' המכניס כלי טמא שרץ חייב מלקות קס"ד דריב"ב ור' יודא בהא קמיפלגי ריב"ב סבר המכניס שרץ למקדש חייב ובנמצא במקדש אית בי' עשה דוישלחו ואתי עשה דוישלחו ודחי ל"ת דולא יטמאו ומפיש טומאה דהמיינו במקדש לקיומי עשה דוישלחו א"נ קרא לא יטמאו קאמ' והכא הא איכא טומאה ואיהו קמטהר לי' ואי אפסר לטהרי' עד דמפיש טומאה ובכה"ג לא קאמר קרא ור' יודא סבר המכניס שרץ למקדש פטור ולית בי' עשה דוישלחו ואי מפיש טומאה קעבר אבל יטמא. ודחי לי' דכ"ע המכניס חייב והכא היינו טעמי' דר' יודא קסבר שהויי טומאה עדיף ולא אמרינן עשה דוישלחו דחי ל"ת דבעידנא דעקר ללאו לא קמוקים לעשה דכי קמטמא לי' להמייני' אכתי תרויהו במקדש ותו כיון דעשה ול"ת בחדא מילתא לא אמרינן דחי דכי עקר לי' ללאו קמפיש טומאה ועשה נמי משום קפידא דטומאה הוא כי היכי דלא להוי הכא טומאה ואת קא מפיש דליהוי טומאה טפי הכא ותו דהא איקיימא נמי עשה בצבת של עץ ומשום שעתא פורתא לא דחינן ללאו. ובירושלמי אמרו א"ל מוטב לעבור על מצות ל"ת שלא באה לידך ממצות ל"ת שבאת לפניו והשתא אידי ואידי עשה ול"ת הוא דלא יטמאו וישלחו חדא הוא דכי לא שלח קא מטמא ועל שרץ כל כמה דלא שלחו עבר אולא יטמאו

ואוישלחו וכן על ההמיין בעידנא דקא מטמא לי' והוא בעזרה עבר אתרויהו והאי א"ל ר"י הוא דא"ל לריב"ב ור' יודא כר' יהושע דניתנין במתן א' שנתערבו בניתנין במתן ד' וכדאמרו בירושלמי אתיא אילין פלוגתא כאילין פלוגתא והיינו פלוגתי' דריב"ב סבר אפושי טומאה עדיף מוטב לעבור עוד על ל"ת אהמייני' כדי למהר לקיים עשה ול"ת דשרץ ור' יודא סבר כשעברת על שרץ לא עשית מעשה בידיך כשתעבור על ההמיין אתה עושה מעשה בידך כר' יהושע דהתם ולר"ח דמתני דכ"ע פטור קשיא כדאמרי רבנן דתוס' ולהרמב"ם דאמר המכניס בגד שהוא ראשון איסורא דרבנן הוא דאיכא קס"ד דריב"ב סבר המכניס שרץ חייב ובעי שילוח מדאורייתא ולא דחינן לי' משום איסורא דרבנן ור' יודא סבר פטור ודחינן לי' וקאמר לא דכ"ע חייב ור' יודא סבר שהויי עדיף דהא איקיימא עשה בצבת של עץ ומשום שעתא פורתא. עד דמייתי לצבת לא עקרי רבנן למילתיהו א"נ אנן אליבא דשמואל קיימינן ואי שמואל כר"י הגלילי לדידי' המכניס בגד ראשון חייב כדאמרן ואי מתנינן כר"ח שפיר דכ"ע המכניס שרץ פטור ותרויהו דרבנן מ"ס שהויי עדיף דלא ליעבר אאפושי ומ"ס אפושי עדיף ושמואל דלא כר' יוסי הגלילי כדאמרן והא דאמרו בירושלמי דהמיין מצות ל"ת אי תימא רבנן דירושלמי אית להו דשמואל האי מוטב לעבור על מצות ל"ת שלא באת לידך ל"ת ורבנן קאמר ה"נ ממצות ל"ת שבאת לפניו ל"ת דרבנן קאמר ואי תימא דירושלמי לית להו דשמואל אמרינן דבבלי דאוקים למתני' אליבא דשמואל דכ"ע פטור ע"כ ס"ל המכניס כלי ראשון פטור דאי חייב לריב"ב אתו רבנן ועקרו לדאורייתא בקום ועשה:

להראב"ד ולרבנן דתוס' דמתנו הכא לא דכ"ע המכניס שרץ חייב השתא לריב"ב ודאי חייב ומרבה את הטומאה בשביל להוציא את הטומאה ולר' יודא איכא למימר חייב ושהויי טומאה עדיף ואיכא למימ' פטור ולהכי משהי ולא מפיץ ולר"ש בן ננס פטור דאי הוה חייב לא הוו מוקמי רבנן הכא למלתי' במקום עשה דאפי' משום מיאוס דהדיוט שרו כדאמרן אמתני' וס"ל כר' יודא בצבת של עץ ולר"ע חייב ומצי סבר או כריב"ב או כר' יודא ושמואל כבן ננס וקסבר דר' יודא נמי כוותי' ס"ל ולר"ח דמתני דכ"ע פטור לריב"ב איכא למימר חייב ואיכא למימר פטור ולר' יודא ודאי פטור ור"ש בן ננס דס"ל פטור כר' יודא או כריב"ב ור"ע כריב"ב ולר' יוחנן פירש"י דכ"ע חייב ולהוציא קמיפלגי והוו בה רבנן דתוס' דאי מכניס חייב להוציא נמי מוזהר ושפיר קאמרי דמ"ד מכניס פטור מזכר עד נקבה תשלחו יליף ש"מ כל דלא איזהר בשלוח אהכנסה נמי פטור ומינה דמאן דמחייב אהכנסה בשלוח נמי מחייב דלא דריש לה אטהרה במקוה מיהא הא דפריקו אינהו דר' יוחנן נמי ס"ל כתנאי. אלא אסמוכי הא דקנסמיך להו אקרא קשיא כיון דטעמא דידהו

למר משום דמכניס שרץ פטור ולמר משום דמכניס שרץ חייב היכי מצי פליגי בדקרא כר' יוחנן אלא קסבר ר' יוחנן דכ"ע המכניס שרץ למקדש חייב והא דלא קאמר לא דכ"ע המכניס חייב. דר' יוחנן לאו אהא דאמר כתנאי קאי אלא ר' יוחנן מלתא באנפי נפשה קאמר ושניהן מקרא א' דרשו ומתניתין הוא דקא פריש ואזיל ואמרינן נמי כה"ג גבי גזוזטרא דשלהי כיצד משתתפין מתני' דלא כר"ח בן עקביא והדר אמר אר"י משום ר"י בן זמרא לא התיר כו' ואמינא התם דהשתא מתני' אפי' לר"ח בן עקביא אלא משום דר' יוחנן משום ריב"ז אמרה וריב"ז לאו לאוקמא מתני' קאתי ור' יוחנן דאמר הכא ושניהן מקרא אחד דרשו קסבר דכ"ע המכניס שרץ למקדש חייב ואיכא בהוצאת השרץ עשה דוישלחו ושבות דרבנן דלא לטלטולי בשבתא והתם נמי בעובדא דחזקי' איכא בהוצאתו עשה דאבד תאבדון אפי' מכולה א"י ולא מיבעיא ממקדש ושבות דרבנן דלא לטמויי כהנים דטומאת ע"א דרבנן כדאסקינן בריש א"ר עקיבא בשבת ותו אפי' בטומאה דאורייתא לא איזדהרי כהני אלא בטומאת מת וע"א לא אתקש למת לטמא באוהל כמת כדאמרינן התם ודאיכתב בפירש"י הכא ע"א מטמא באהל ט"ס הוא ור"ש בן ננס סבר מדאתי קרא לאשמעינן דאהדרי בעזרה אלוים דלא לממחי כהנים אפי' בהא דמדרבנן היא במקום הוצאת ע"א דמדאורייתא ש"מ טומאה בעזרה ליכא וקא קרי לה לע"א טומאה כדקא קרי לה קרא ויוציאו את כל הטומאה והיינו דלא חשו לאפוקי טומאה מעזרה דמדאורייתא בעי לאפוקה במקום טומאה דכהני דמדרבנן ה"נ העמידו שבות דבריהם בעזרה במקום מצות שלוח דאורייתא ואמתינו בה עד לאורתא ור"ע סבר התם משום דאפשר בלוים לא מטמאי כהנים אפי' בדרבנן ואיכא למימר דר' יוחנן דכ"ע המכניס שרץ פטור ס"ל ומ"ד מעזרה לא קסבר מדאשתני בעזרה בלוים טומאה בעזרה ליכא אפי' לגבי הוצאת ע"א דמדאורייתא ולא מיבעיא הכא דהוצאה לא דאורייתא אלא משום כבוד העזרה ומ"ד מכילה עזרה ס' שאני התם דאפשר בלוים אבל הכא לשהויי עד אורחא אפי' משום כבוד עזרה דחי לשבות דידהו והרמב"ם דאמר המכניס שרץ למקדש חייב ואמר עלה הרב בעל כסף משנה משום דאוקמינן דכ"ע חייב וסיפא נמי ר"ע סבר חייב והלכה כר"ע ואנן קשיא לן אי משום הא דאמרינן לא דכ"ע חייב דיחויא הוא דדחינן דאיכא למימר הכי וכיון דאמר שמואל פטור אוקמינן לדר' יודא דפטור ואי משום דהלכתא כר"ע כיון דאמר שמואל הכא לית הלכתא כוותי' וליכא מאן דפליג אשמואל הלכתא כוותי' דשמואל דאנן מאמוראי גמרינן הלכה ולא מן המשנה אלא אתחזיא דהרמב"ם ס"ל דר' יוחנן דכ"ע המכניס חייב קאמר כדאמרן דאי המכניס פטור מאי טעמא דר"ע נהי דמקרא ליכא למשמע מינה הא אמרינן למ"ד פטור ס"ל מעזרה לא דמשום כבוד

העזרה לא שרי הכא ור' יוחנן נמי לא אשכחן לי' דליפלוג בהאי סברא ותו דאי הוה סברא למ"ד פטור נמי מכולה עזרה מוציאין משום כבוד העזרה לא הוה מסיק דשמואל דלא כר"ע אלא כי אית לי' לר' יוחנן חייב קמייתי קרא לר"ש בן ננס דאפי' בדאורייתא חשו לטומאת כהנים דמדרבנן ועוד דאי ר' יוחנן דכ"ע המכניס פטור ס"ל כי אסיק לשמואל אלא כי הני תנאי הו"ל לשנויי דשמואל אמר לך דכ"ע המכניס פטור וכדר' יוחנן אלא לאו דר' יוחנן דכ"ע המכניס חייב ס"ל דלמ"ד המכניס פטור לא שרינן מכולה עזרה וקא מסיק דשמואל כהני תנאי ושמואל כר"ש בן ננס והדר אמר א"ר יוחנן ושניהן כו' ומדר' יוחנן שמעינן דס"ל דכ"ע המכניס חייב ולית לי' דשמואל דאמר המכניס שרץ פטור ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן והשתא דאמרת לר' יוחנן דכ"ע המכניס חייב הא דאמר הרמב"ם המכניס כלי שהוא ראשון למקדש אינו לוקה וקשיא דשמואל דאמר המכניס טמא שרץ חייב ואוקמה הרב בעל כסף משנה במכניס אדם טמא שרץ וכדאמר הרמב"ם המכניס אדם טמא למקדש חייב כרת ואפי' טמא שרץ נמי ואמר הרב בעל כ"מ קסבר הרמב"ם כיון שהקילה תורה בכלים לפוטרו מכרת כן נראה שהקילה בכלי שהוא ראשון לפטרו אף ממלקות וקשיא לן וכי מאחר דבאדם לא פליג רחמנא בין אב לראשון ואפילו אדם שהוא ראשון חייב כרת כלים נמי למלקות מנא לך לאפלוגי בין אב לראשון הא רחמנא קפיד באדם בראשון כי היכי דקפיד בי' באב והשתא ניחא דהרמב"ם מתני הכא כר"ח בהני תנאי דרישא לא דכ"ע המכניס שרץ פטור וקשיא לי' אי מכניס בגד ראשון חייב לריב"ב היכי מטמא להמייני' וקא מפיש טומאה דאורייתא במקדש ועבר בקום ועשה אדאורייתא משום הוצאת שרץ דרבנן אלא לאו מכניס בגד ראשון נמי פטור ואידי ואידי דרבנן וכדאמרן וכ"ת א"ה מאי טעמא דהרמבמ"א דאמר המכניס שרץ למקדש חייב דלא כשמואל ותו הא איהו הוא דאמר אין מוציאין אלא בפשוטי כלי עץ כר' יודא והא לתרתי אוקימתא ר' יודא פטור ס"ל קסבר הרמב"ם הני אוקימתי לשמואל הוא דאוקמא לימא דשמואל כתנאי ומשני דכ"ע אית להו דשמואל ואמר אלא כהני תנאי דמ"ד מכולה עזרה ודאי חייב ס"ל דאי פטור לא הוה שרינן לשבות משום כבוד העזרה והדר אמר א"ר יוחנן ושניהן וכו' דס"ל דכ"ע המכניס שרץ חייב ובן ננס מפיק לה מקרא דאפי' במקום חיובא דאורייתא חשו לסייג דידהו ולר' יוחנן תנא דרישא נמי דכ"ע חייב ור' יודא סבר חשו רבנן למלתי' ולא עקרו ומשום שעתה פורתא ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן והלכה כר"ת וכר' יודא:

מיהא להלכה לא מסתברא לן דר' יוחנן דכ"ע חייב ס"ל ולר"ש בן ננס אוקמוה לשבות דידהו דטלטול במקום שלוח דאורייתא וכיון דאפי' באפי' דהדיוט לא גזור כגרף של רעי

במקום עשה מיבעיא ומסתברא דר' יוחנן דכ"ע המכניס שרץ פטור ס"ל ולא דחו שבות מקמי מצוה דרבנן ולר"ע מפני כבוד עזרה דחו. וצריכא תלמודא:

דף קה.

אמר ר' יוחנן כו' רש"י אוקמה בטומאת ע"ז ולא מסתבר חדא דטומאת ע"ז דרבנן ועוד דכהנים לא אזדהרי אלא מטומאת מת ומסתברא דהכא כלים דאיטמו במת נמי הוו:

והא דאוקים רש"י לפלוגתי' משום דלא מטמאינן כהנים אחרים קשיא שפיר קאמר ר"ע ובן ננס כיון דאפשר בלוים לטמויי כהנים אחרים ל"ל ומאי אהנית לה לעזרה כי מטמית כהנים לגבי טהרת עזרה מה לי מפקי כהנים מה לי מפקי לוים אלא הכא הני כהנים גופי' קשיא להו מאי טעמא קבלו הלוים ואשהו לטומאה בעזרה עד דקבלו הלוים ליפקי הני כהנים גופי' מכולה עזרה ולא לשהי לטומאה בעזרה לאו משום דבעזרה איפשר בלוים תו לא מטמאי הנך כהנים ומסלקי לטומאה מידי' ואע"ג דכי מסלקי סוף סוף טמאין הן. ממגע דמעקרא התניא גבי כהן שטימא לקרוביו ופירש ונטמא בו ביום דפליגי בה ר"ס ור"ע מר סבר חייב ומר סבר פטור ודכ"ע אסיר התם לאו אע"ג דטמא הוא כי הדר ומטמא למר חייב ולמר אסור הכא נמי כי מצי לסלוקי נפשי' מהאי טומאה בעי לסלוקי אע"ג דמ"מ טמא הוא בן ננס סבר מדאשתני בעזרה בלוים ולא מפקי הנך כהנים גופי' וקא משהו טומאה בעזרה אלמא טומאה בעזרה ליכא לא חמירא השהאה כולי האי ומשהינן כי היכי דליסלקו כהנים מהאי טומאה ה"נ לא דחו רבנן שבותי' משום השהאה דעזרה ור"ע סבר התם השתא דאפשר בלוים תו לא מטמאי כהנים ומסלקי נפשי' מטומאה הכא שבות לא חמירא בטומאת כהנים א"נ הכא כיון דשהי עד אורתא הוו לא אפשר וכדאמר רש"י:

הכל נכנסי' לבנות ולתקן כו'. היכא דלא אפשר ודאי אפי' זרים וטמאין ובעלי מומין נכנסין והיינו דקתני הכל לאיתויי כולהי וכדתניא בתוספתא דריש כלים אלא לאהדורי קמיפלגי והא מתניתא אמרה אידי ואידי טהורין אין טמאין לא דישראלים טהורין עדיפי מכהנים טמאין ולרב לא מיבעיא מבעלי מומין דטמא עדיף מבעל מום ואפי' לר' אלעזר דאמר בעל מום עדיף הכא האי אידי ואידי לאו דמתניתא הוא דלישנא דאידי ואידי לא לישנא דמתניתא הוא אלא לישנא דתלמודא דדייק ממתניתא הוא וכי היכי דשמעינן ממתניתא דטמאין לא איכא למשמע נמי בעל מום מיהא קשיא לן הא מהיכא קא דייק לה אי משום דלא קתני נמי טמאין מכלל דישראלים טהורין עדיפי מכהנים טמאין והיינו דקמ"ל מתניתא ואידך מתניתא דרב כהנא דלא קתני אלא כהנים ס"ל כהנים טמאין עדיפי אלא הא דתניא בתוספתא הכל נכנסין לבנות ולתקן ולהוציא את הטמאה מצוה

בכהנים אין כהנים נכנסין לוים אין לוים נכנסין ישראלים מצוה בטהורים אין טהורין נכנסין טמאין. מצוה בתמימים אין תמימים נכנסין בעלי מומין וקתני לה לתרווייהו דלא כהך מתניתא ודלא כמתניתא דרב כהנא אלא הא מתניתא קמייתא היינו דתוספתא וקא דאיק מדתנא רישא נכנסין ישראלים והדר קתני מצוה בטהורים ש"מ האי מצוה בטהורים אפי' ישראלים טהורין קאמר דישראלים טהורין עדיפי מכהנים טמאין. דאי כהנים טמאין עדיפי הו"ל למיתנא ברישא מצוה בטהורין אין טהורין נכנסין טמאין והדר ליתני' מצוה בכהנים וכן איכתב על שם הגאון רבן אלי' מצוה בטהורים דטהורים זרים עדיפי מכהנים טמאין ובעלי מומין א"ה האי מתניתא דרב כהנא דקתני רישא מצוה בתמימים אין תמימין נכנסין בעלי מומין והדר קתני מצוה בטהורים ה"נ דטהורין אפי' בעלי מומין קאמר אלמא בעלי מומין טהורין עדיפי מתמימין טמאין תיקשי לרב דאמר טמא ובעל מום טמא נכנס וכ"ת רב כהנא דתוספתא ס"ל דמתני טמאין ברישא א"נ מתני בדרב כהנא טמאין ברישא הא דרב ודר"א אדמתני' דרב כהנא קמייתי ולאו אההיא דתוספתא ואי בדרב כהנא מתני איפכא הוה לי' לפרושי' וכי תימא לעולם אנן מדקתני ברישא נכנסין ישראלים והדר קתני מצוה בטהורין קא דייקינן ומדרב כהנא ליכא למשמע מינה דאי נמי טמאין עדיפי קתני בעלי מומין ברישא משום דתנא אקרא דאל הפרוכת לא יבוא קאי דבבעלי מומין כתיב וכדקתני מתוך שנאמר אל הפרוכת לא יבוא כו' ומצוה בטהורין דקתני אתמימין וה"ק מצוה בתמימין וטהורין אין תמימים נכנסין בעלי מומין מצוה בטהורין ותמימין אין טהורין נכנסין טמאין. אי הכי מצוה מצוה למה לי ליתני מצוה בתמימין וטהורין אין תמימין נכנסין בעלי מומין אין טהורין נכנסין טמאין וכי תימא הכי קאמר מצוה בתמימין אין תמימין נכנסין בעלי מומין מצוה בטהורין אם תמימין יהיו התמימין טהורין ואם אין תמימין יהיו הבעלי מומין טהורין אין טהורין יכנסו טמאין לר"א אין טהורין כלל ולרב אין טהורין תמימין ואף על גב דאיכא בעלי מומין טהורין ורישא לרב אין תמימין כלל ולר"א אין תמימין טהורין ואף על גב דאיכא טמאין תמימין קשיא אי הכי ליסעיי' לרב מההיא דתוספתא דקתני ברישא מצוה בטהורין אין טהורין נכנסין טמאין והדר קתני מצוה בתמימים אלמא תמימין טמאין עדיפ' כדדייקינן דישראלים טהורין עדיפי ומתניתא דרב כהנא דמתני איפכא כיון דאקרא קאי כדאמרן ואתחזיא לן אנן לאו ממאי דקתני ברישא דייקינן דאימא מצוה בטהורים בכהנים טהורין קאמר אי נמי אם כהנים יהיו הכהנים טהורין ואם אין שם כהנים יהי' הישראלים טהורין קאמר ומהא ליכא למשמע מינה ומתניתא קמייתא לאו היינו דתוספתא ומדלא קתני נמי טמאין קא דייקינן שמע מינה הא קמ"ל לאהדורי אטהורין

ואפי' ישראלים וכן מהא דרב כהנא שמעינן איפכא והא דקשיא לן מאן תנא דתוספתא דתנא להו לתרווייהו האי תנא לא נחית לאשמעינן אלא דכולהי נכנסין ומצוה בכהנים טפי מבלוים ובלוים טפי מבישראלים ובטהורין טפי מבטמאין ובתמימין טפי מבעלי מומין אבל ישראל טהור וכהן טמא דאיכא מעלה בהאי דליכא בהאי ובהאי דליכא בהאי האי לא נחית תנא לאשמעינן וכי היכי דהנך תנאי לא אשמעינן טמא ובעלי מומין. והנך תנאי דלא קתני לכולהי קמא קמ"ל דישראל טהור עדיף והאי תנא דרב כהנא קמ"ל דכהן טמא עדיף:

אמר הרמב"ם טמא ובעל מום בעל מום נכנס כר"א ואמר עלה הרב בעל כסף משנה משום דהלכתא טומאה דחויה בציבור ולא מסתברא מה לי הותרה או דחויה סוף סוף היכא דאיכא טהורין לא הותרה ובעל מום הותר לאכול בכל מקום ובהקרבה בעל מום לא הותר ולא דחוי טומאה אשתרי ומסתברא דהרמב"ם לא מתני לה משמי' דרב אלא רב חייא ב"ר אשי ודר"א מסתבר טעמא טפי הואיל ובכל מקום אשתרי באכילה:

וכהנים טמאין או בעלי מומין ישראלים טהורין ותמימין כהנים עדיפי כרב הונא ורב כהנא:

סליק פרק בתרא בס"ד

סליק מכילתין עירובין בס"ד

נעתק מכ"י הגאון המחבר זלה"ה (אשר בימים לא כביר אחריו נאבד) ע"י הסופר המעתיק האברך המופלג ר' ראובן בר' אהרן ז"ל. ותגמור העתקתי בקידאן ד' שבט שנת תרי"ד בפקודת ובהוצאות והגהות רפאל נתן נטע בן כבוד ר' שלמה המכונה זלקינד ראבינאוויץ:

קונטרס זכרון יוסף

ביאור שיטת בין השמשות הנמצא בידי מכתבי קודש אשר נשארו בכ"י מכבוד דו"ז מו"ר הרב המאוה"ג סיני ועו"ה חסיד ועניו צדיק יסוד עולם מוה' **יוסף** זצללה"ה בהרב הצדיק גדול בתורה ובי"ח מו"ה **ישראל איסר** זצ"ל מווילקאמיר ולמען עשות נ"ר לנשמת זכרון לדור עולם הנני מציב לו יד בשלהי הס' הקדוש גא"י הנגמר כעת בדפוס וה' יעזרני לקבץ חידושיו ולעשות מהם חיבור שלם יהי' לו לזכרו טוב מבנים ומבנות.

תלמידו **רפאל נתן נטע**

בעזר נורא עלילה אתחיל לבאר גבולי יום ולילה הנוגעים לכמה מצות התורה האדירה והגדולה ד' יעזרני לרוממה ולסלסלה למעלה מעלה. הנה בזמן הנקרא בין השמשות ואחר זה לילה יש ג' שיטות מחמת הרומיא דמצינו בגמרא מהא דשבת דף ל"ד ע"ב

דאמרינן שם דמשתשקע החמה עד צה"כ הוא כדי הילוך ג' רבעי מיל על הא דאיתא בפסחים צ"ד ע"א דמשקיעת החמה עד צה"כ הוא מהלך ד' מיל:

א הוא שיטת ר"ת ז"ל דסבירא לי' דלשון משקיעת החמה הוא מתחילת שקיעה ולשון משתשקע החמה הוא מסוף שקיעה כי ב' שקיעות יש אחת בתחילת שקיעתה לרקיע ונכנסת בחלונת בעובי הרקיע ונכסה גוף השמש מן הארץ ואחת כשיוצאה מעובי הרקיע ומתחלת לילך אחורי הבימה ומתחלת שקיעה א' עד תחילת שקיעה ב' היינו כל זמן הלוכה בעובי הרקיע הוא כדי מהלך תלתא מיל ורביע ומתחילת שקיעה ב' עד סופה דהיינו עד זמן שהיא לילה ודאי הוא תלתא רבעי מיל ובין כולם הם ד' מילין מתחילת שקיעה א' עד הלילה ונמצא שלפי זה זמן בהש"מ הוא בתלתא רבעי מיל שבסוף ד' מילין כי אז בתחילת יציאתם מעובי הרקיע היא עדיין נגד חלונה ופני מזרח מאדימין וכשמרחקת עוד מעט הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון עדיין וכשמהלכת אחורי הכיפה הכסיף העליון ג"כ ואז לילה לר' יהודה ולר' יוסי כל בין השמשות דר' יהודה עדיין הוא יום אבל אחר זה מתחיל בהש"מ דר' יוסי עד שבראה ג' כוכבים בינונים ואז הוא לילה לר' יוסי ומסתפק הרא"ש אם תיכף אחר בהש"מ דנ' יהודה מתחיל בהש"מ דר' יוסי או מופלג ממנו הרבה או כשיעור הילוך מ"ט אמה מפלג מסוף בהש"מ דר' יהודה מתחיל בין השמשות דר' יוסי והוא כהרף עין ואי לילה ובגמרא פסקינן כדברי שניהם להחמיר ונמצא בע"ש אסור במלאכה מתחילת בהש"מ דר"י ובמוצאי שבת אסיר במלאכה עד סוף בהש"מ דר' יוסי:

ב הוא שיטת הגר"א בסי' רס"א באו"ח דבהש"מ היא בתלתא רבעי מיל הראשונים של הד' מילין היינו תיכף כשנכסה גוף השמש מן הארץ מתחיל בהש"מ דר' יהודה וכתב דג' שקיעות הן היינו שקיעת החמה ושקיעת נצוצי החמה ושקיעת אור החמה שקיעת החמה היא בהתחלת שקיעתה ברקיע כשנכסה גוף השמש מן הארץ ואז מתחיל בין השמשות דר' יהודה ועדיין יש אור נצוצי החמה עד שהכסיף העליון והשוה לתחתון אז נשקע אור נצוצי החמה ג"כ ואז שלים בין השמשות דר' יהודה ותיכף מתחיל בין השמשות דר' יוסי ויוצאים ג' כוכבים בינונים תכפים זה אחר זה כהרף עין ואז לילה לר' יוסי שנשקע השמש היטיב גם מנצוצי אורה ונקרא אז שקיעת ניצוצי החמה ומתחילת שקיעת החמה עד יציא' ג' כוכבים הוא כדי מהלך ג' רבעי מיל ועדיין יש אור החמה לכן אין נראין עדיין כל הכוכבים אבל מתחילין לצאת מעט מעט עד שנשקע אור החמה לגמרי ואז נראין כל הכוכבים ואז נקרא שקיעת אור החמה והוא כדי מהלך תלתא מיל ורביע משקיעת ניצולי החמה ונמצא לפי זה הא דאמרינן ביציאת כוכבים הוא לילה היא

ג' כוכבים לבד והם בינונין והוא רק ג' רבע מיל משקיעת החמה והא דאמרינן משקיעת החמה עד צאת הכוכבים היא ד' מילין הוא עד שיצאו כל הכוכבים וכתב עוד ז"ל דהא דאמרינן דזמן בהש"מ הוא ג' רבע מיל לא בכל הזמנים ולא בכל האופקים שווים אבל הוא רק על אופק ארץ ישראל ובבל ובזמן שהימים והלילות שוים אבל אצלינו לפעמים מאריך יותר והב"ח כתב שיטה זו בשם הראב"ן ז"ל ג"כ:

ג הוא שיטת הספר יראים דהוא סובר דבהש"מ הוא קודם לתחילת שקיעה משנוטה מעט ומכירין העולם שרוצה ליכנס ברקיע וכל הזמן תלתא רבעי מיל הוא קודם לתחילת שקיעה ומתחילת שקיעה היינו שמתחלת החמה לשקוע ולהיכנס בעובי הרקיע הוא לילה מדאורייתא ומאז הוא מהלך ה' מילין עד צאת כל הכוכבים וסובר דלשון משתשקע דאמרינן בשבת משמע הקדמה היינו קודם תחילת שקיעה ולשון משקיעת החמה דאמרינן בפסחים זמן מאוחר לזה היינו משמתחלת לשקוע וליכנס בעובי הרקיע ואז הוא לילה מחמת שאז מתחילין הכוכבים ליכנס בעובי הרקיע למעלה מאחורי הכיפה לצאת להיראות לנו תוך הכיפה כשם שמעלות השחר הוא יום מחמת שמתחלת החמה ליכנס בעובי הרקיע מאחורי הכיפה לצאת להיראות לנו תוך תכיפה כן הוא לילה שמתחילין הכוכבים ליכנס בעובי הרקיע מאחורי הכיפה לתלתא רבעי מיל קודם תחילת שקיעה אנו מסתפקין שמא התחילו ליכנס ברקיע מאחורי הכיפה להיראות לחוץ והא דהכסיף התחתון והעליון הוא הכל קודם תחילת שקיעה אעפ"י שעדיין יום גדול ופי' הכסיף לדעתו נראה שהוא שנשתנה מראה אור החמה מחמת שמתחיל אז אור הכוכבים להתערב בה ועיין בחק יעקב סימן תנ"ט ס"ק ט"ז וכן הא דכתב ובא השמש לדעתו צריכין לפרשם השמש הידוע במראת שלה וכן הא דב"ה מתירין עם השמש ועיין באורי הגר"א שם וגם הא דאמרינן כוכב אחד יום הוא הכל קודם תחילת שקיעה שאז אין מסתפקין שבוודאי לא התחילו הכוכבים ליכנס ברקיע אסורי הכיפה אבל אם נראו ב' אנו מסתפקין שמא נכנסו ובג' בוודאי נכנסו ולכן אז לילה ממש ומאז הוא ה' מילין עד הוראת כל הכוכבים לחוץ ועוסק כעולא בפסחים שם דאמר דמשקיעת החמה עד צאת הכוכבים הוא ה' מילין ופי' צאת הכוכבים דהכא הוא צאת כל הכוכבים תוך כיפה ונראין אצלינו ופי' צאת הכוכבים דקרא דמעלות השחר הוא תחילת הכנסם בעובי הרקיע מאחורי הכיפה לצאת להיראות לחוץ והכריחם לחלק בפי' צה"כ דהכא מדהתם כדי שיהא שוה להא למעלות השחר הוא יום מחמת התחלת השמש לכנס בעובי הרקיע להיראות לנו כן הוא לילה מחמת התחלת כניסת הכוכבים בעובי הרקיע להיראות לנו וכתב הגר"א ז"ל על שיטה זו שהוא דחוק לומר דבהש"מ הוא בעוד היום גדול והכסיף

התחתון והעליון היא הכל קודם שקיעה וכן הא דאביי הוה דאוי וכן הא דב"ה מתירין עם השמש אבל הב"ח כתב שבימי חורפו ראה לא בלבד חכמים וזקנים ואנשי מעשה נוהגין כשיטה זו אבל אפילו בע"ב צנועים הי' נוהגין בשיטה זו ואשרי מי שנוהג כשיטה זו ולע"ד נראה דהרמב"ם נמי ס"ל כשיטה זו דנראה לי דשיטה זו נמצאת בירוש' ריש ברכות והביאו הר"ן ז"ל בסוף פרק במה מדליקין וז"ל רבי אומר הלבנה בתקופתה התחיל גלגל חמה לשקוע ותחילת גלגל לבנה לעלות זהו בהש"מ אמר ר' חנינא סוף גלגל חמה לשקוע מתחלת גלגל לבנה לעלות ופי' הר"ן דר' חנינא משבש להאי ברייתא דקתני בדברי רבי תחילת ג"ח לשקוע שצריך לומר סוף ג"ח לשקוע והוכיח מזה שבהש"ע הוא סוף שקיעה היינו הג' רבעי מיל האחרונים שבד' מילין כשיטת ר"ת ז"ל אבל לע"ד נראה שר' חנינא לא בא לשבש דברי רבי אבל בא לחלוק על רבי כי רבי סובר כשיטת ספר יראים לכן אמר התחיל ג"ח לשקוע היינו כשמכירין העולם שנוטה ורוצה ליכנס בעובי הרקיע ותחילת גלגל לבנה לעלות היינו שמתחלת לכנס בעובי הרקיע אחורי הכיפה והוא ה' מילין וג' רבעי מיל קודם צאת כל הכוכבים אצלינו תוך הכיפה ור' חנינא פליג על רבי וסובר סוף ג"ח לשקוע זהו בהש"ע היינו או כשיטת הגר"א ז"ל כשגוף השמש נשקע ונכסה לגמרי עד סופה היינו התחלת סד' מילין שעד צאת כל הכוכבים או כשיטת ר"ת ז"ל סוף ג' מיל ורביע שהוא כוף שקיעת אור החמה אז מתחלת גלגל לבנה לעלות היינו הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון כר' יהודה או שביאת הב' כוכבים ור' יוסי לר"ת כשיטתו ולהגר"א כשיטתו ועולא דאמר ה' מילין משק"ה עד צה"כ סובר ג"כ כרבי וקורא התחלת הכנסת השמש בעובי הרקיע שקיעת החמה כי אז לילה לרבי והוא מיל יותר משיעור לר' חנינא שכ' חנינא אינו קורא שקיעת החמה רק אחר הכנסת גוף השמש ברקיע לגמרי שלדידי' בעוד השמש נראה הוא עדיין יום ומשמתחלת לשקוע עד סוף השקיע' הוא מיל אע"ג שכתב הגר"א ז"ל בס' נ"ח ס"ק ח' שמנץ החמה עד עליית כל גופה הוא שליש עישור שעה ומיל הוא יותר הרבה אעפ"כ משנראה לבני אדם כניסתה וגם אח"ז שאורה רב עד שנקרא פני מזרח מאדימין שאז אינו נקרא עדיין שהחמה שקועה היא שיעור מיל ולבן לר' חנינא משקה"ח עד צה"כ אינו רק ד' מילין וכמו שאמרו בפסחים לג' חנינא ויאיצו שאני אבל לרבי הוא ה' מילין ועילא ורבא סוברים כותי' לכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות ק"פ כעולא אע"ג דאיתותב שם עולא כיון שמצא בירושלמי שכ' סבר כותי' והלכה כר' מחבירו וכידוע שדרכו של הרמב"ם למשוך אחר ירושלמי בכ"מ ובהכי ניחא הא דפי' שם הרמב"ם דהא דמהלך ט"ו מיל מן המודיעים הוא מתחילת עליית השמש עד חצות שיגיע עד תחילת זמן שחיטה לירושלים דאל"כ אלא אם יהי' האדם בחצות

רחוק מעט פחות ממהלך ט"ו מיל מירושלים הלא לא יגיע לשם רק עד פחות מעט מהתחלת הד' מילין שקודם צה"כ והלא קודם ל"ה ג' רבעי מ"ל הוא בהש"מ ואינו ראוי לשחיטה כי בספק בהש"מ גם הרמב"ם מודה שהיא דאורייתא כדאיתא בפרי חדש ביו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס ס"ק א' לכן פי' דקאי על ט"ו מילין שקודם חצות דלא כרש"י שם ובהכי ניחא נמי קושיות התוס' שם צ"ג ע"ב ד"ה ר"י כי להרמב"ם הא דאמר ר"י כל שאינו יכול לכנס בשעת אכילה הוא נמי בתחילת זמן אכילה ואין ביניהם כלום אלא דלעילא אם יהי' אדם בחלות במודיעים הוא דרך רחוקה אבל לר' יהודה ביון שיכול להגיע לשם בתחילת זמן אכילה אינו דרך רחוקה ובהא דלעיל דאמרינן עולא י ניחא נמי קצת מה שתקשה הגר"א ז"ל על לישנא דגמרא שם דקאמר כן הוא דקטעו וחשבי דקדמי וחשוכי כי לעולא צריכין אנו לומר ו שבערב הוא לילה משמתחלת החמה לשקוע מחמת שאז גלגל לבנה מתחילה לעלות כן בבוקר לא נקרא נץ החמה רק עד שמכירין העולם עליית השמש מעובי הרקיע לגמרי כי עד זמן זה עדיין לא יצאה הלבנה מעובי הרקיע לגמרי ומעורב אורה באור החמה עדיין אעפ"י שיום ולילה נקרא ע"ש הנכנס קצת בעובי הרקיע אעפ"י שאור אחר מעורב בו הרבה הבל בשם אור חמה לא נקרא אא"כ אינו מעורב בו כלל אור אחר ולהכי דידי' הוא ה' מילין מע"ה עד נץ החמה וכן לרבי אבל לר' חנינא וסייעתו ש לחלק הבוקר ג"כ לג' זריחות כמו בערב להגר"א ז"ל היינו זריחת אור החמה והוא כשעדיין נראין הכוכבים רבים וזריחת נצוצי החמה היינו שאין נראין רק ג' כוכבים בינונים עד שנקרא פני מערב מאדימין וזריחת החמה היינו משאורה רב עד שתתחיל גוף השמש לעלות והוא נקרא נץ החמה לר' חנינא וסייעתו והוא מיל קודם הנץ החמה דעולא שהוא עליית כל גוף השמש וזה הוא שדקדק הרמב"ם וכתב כאן בשיעור הט"ו מילין מעליית השמש היינו עליית כל גוף השמש כי זה נקרא נץ החמה לעולא ומה שכתב הרמב"ם בהק"ש פ' א' הל' י"א דעם הנץ החמה הוא עישור שעה קודם עליות השמש היינו מחמת דהתם קאמר עם הנץ דהיינו סמוך להנץ שהוא עליית כל גוף השמש כדכתיב יראוך עם שמש אבל כץ החמה הוא עליית כל גוף השמש ונקרא נץ ע"ש ראשית שימושו באורו לבדו וזה שאמר דקמעו דחשבי דקדמי וחשוכי היינו מה שנקרא קודם הנץ החמה ומה שנקרא חשוכי כי הם חשבו מיל מאוחר משלי בבוקר קודם הנץ ובחשוכי הם חושבים לחושך מיל קודם לזמן חושך מלי ובזה ניחא נמי מה שהקשה החק יעקב בסי' תנ"ט ס"ק ח' דהאיך פליגי עולא ור"י בסברות הפוכות דלעולא הולכין מעלות השחר עד נ"ה ה' מילין וביום אין הולכין רק ל' מילין עד שקיעת החמה ולר"י אין הולכין מעלות השחר עד נ"ה רק ד' מילין וביום ל"ב מילין אבל לפי

דברינו דלעיל דהן מחולקין בהמן דמע"ה עד הנץ דלעולא הוא גדול יותר מדלר"י ניחא. מכל הנ"ל נראה לי דהרמב"ם ז"ל סובר כהספר יראים דהוא נמי פסק כעולא בה' מילין ולכן כתב בפ"ה מהלכות שבת הלכה ד' דזמן בהש"מ הוא משתשקע החמה הוא לשון הגמרא כדרכו בכ"מ לכתוב לשון הגמרא וסובר בו הסי' של ספר יראים ובסוף בהש"מ כתב כר' יוסי בג' כובבים בינונים וסובר דהא דאמרינן בגמרא כוכב אחד יום ב' בהש"מ הוא אליבי' דר' יהודה ובפי' הגר"א ז"ל בסי' רס"א שם ונמצא כולל בזה בהש"מ דר' יהודה ור' יוסי וכדפסיקינן בגמרא בדברי שניהם להחמיר כמבואר שם ולכן נראה אע"ג דהלכה כהגר"א בב"מ כי נימוקו עמו כר"י בדורו אבל כיון שאנו רואים דאע"ג דהלכה כר' יוסי נגד ר' יהודה כדאמרינן ר' יהודה כדאמרינן ור' יהודה ור' יוסי הלכה כר"י אפילו הכי חששו הכא בגמרא בזמן בהש"מ לדר' יהודה בע"ש להחמיר צריכין ג"כ אנו לחשוש בע"ש לדברי החולקים על רבינו הגדול הגר"א ז"ל להחמיר בע"ש כשיטת הספר יראים ובמוצאי שבת כשיטת ר"ת ז"ל וכן לענין ק"ש של ערבית אלא לפי מ"ש הרי"ף בכמה מקומות דבכ"מ דהתלמוד שלנו מחולק על הירושלמי הלכה כתלמוד דידן דאינהו הוי בקיאי בתלמודא דבני מערבא טפי מינן וכיון דאינהו דחו אותו אין לנו בו וא"כ אף דהרמב"ם נמשך אחר הירושלמי כדרכו וגם הס' יראים ס"ל כותי' מ"מ אפשר לנו לסמוך על הרי"ף בזה ולפסוק כגמרא דידן דדחו לעולא ובפרט שהגר"א ז"ל הסכים לזה ג"כ ודי לנו להחמיר כהגר"א ז"ל בע"ש ובר"ה ז"ל במ"ש וכן לענין ק"ש של ערבית אבל רואין אנו שר' יוסי בעצמו אעפ"י שבהש"מ כלו מאוחר מדר' יהודא ומאחר זמן לילה אמר יהי חלקי ממכניסי שבת בטבריא שהיו מקדימין ומוצאי שבת בציפורי שהיו מאחרין לכן כל המגדילים אח השבת גדולה בפרו' וכתב הב"ח ז"ל שלפי שיטת הסתר יראים צריכין לקבל שבת ב' שעות בקירוב קודם גמר יציאת הכוכבים ויתבאר לנו בע"ה ע"פ שנדע שיעור זמן כדי הילוך מיל שמחולקים בזה הפוסקים כפי שביאר הגר"א ז"ל בס' תנ"ט באו"ח ס"ק ה' היינו שבעל תה"ד ס"ל ששיעור כדי הילוך מיל הוא רבעית שעה וחלק עשרים מהשעה דהיינו ח"י מנוטין לפי חשבון מהלך אדם בינוני ביום בינוני עשרה פרסאות והיום הוא אז י"ב שעות משעות השואה וכן הלילה וסובר התה"ד ז"ל דהא דהיום נחלק לי"ב שעות הוא מע"ה עד צה"כ וכן הוא דמהלך אדם י' פרסאות ביום הוא ג"כ מע"ה מד צה"כ ונמצא לפי זה מגיע לפרסה שעה וחומש שעה דהיינו. ע"ב מנוטין כי השעה ס' מנוטין וחומש הוא י"ב מינוטין וכשנחלוק הע"ב מינוטין לד' חלקים נמצא רבע עולה ח"י מנוטין לרבע פרסה דהיינו מיל אבל הגר"א ז"ל כתב שהוא שגגה וטעות גדול אלא הא דאמרינן דיום בינוני הוא י"ב שעות אינו רק מנץ החמה עד שקה"ח אבל

מעמוד השחר עד צה"כ הוא ט"ו שעות והא דמהלך אדם י' פרסאות הוא מע"ה עד צה"כ ונמצא ט"ו שעות לי' פרסה הוי שעה ומחצה לפרסת דהיינו תשעים מינוטין ועולה למיל שהוא רבע פרסה רבע מזה היינו כ"ב מינוט ומחצה וזה אי פסקינן כר"י בפסחים צ"ד ע"א דסבירא לי' דמע"ה עד כ"ה הוא כדי הילוך ד' מיל שהוא פרסה וכן משקה"ח עד צה"כ ונשאר הילוך ח' פרסאות מנ"ה עד שקה"ח שהוא י"ב שעות ומגיע לכל פרסה שעה ומחצה אבל להרמב"ם ז"ל שפסק כעולא בפסחים שם שסובור דמע"ה עד נ"ה הוא מהלך ה' מיל וכן משקה"ח עד צה"כ ונמצא שחסר י' מיל מהי' פרסאות שהם מ' מיל ונשאר רק מהלך ל' מיל מכ"ה עד שקה"ח שהוא י"ב שעות שהם ס' חומשי שעה ומגיע לכל מיל מהלמ"ד מיל ב' חומשי שעה שהם כ"ד מינוטין וכן פי' הרמב"ם ז"ל בעי' המשנה בפסחים פ"ג משנה ב' ונמצא לפי זה ה' מיל סם י' חומשי שעה שהם ב' שעות ולפי זה אינו מובן לי דבני הב"ח ז"ל שכתב לשיטת הספר יראים צריך לקבל שבת ב' שעות קודם גמר לה"כ הא לשיטת הספר יראים הנ"ל הוי ה' מיל קודם צה"כ לילה וצריכין אנו להוסיף עוד ג' רבעי מיל לבהש"מ ועוד לתוס' שבת מעט והוי ערך ו' מיל קודם גמר צה"כ והיינו ב' שעות וב' חומשי שעה קודם גמר צה"כ אבל בפ"א דברכות פי' הרמב"ם ז"ל דהילוך פרסה הוא בכדי שעה וחומש שעה וכתב הגר"א ז"ל שם דלא מחמת שהוא סובר כתה"ד כתב כן דהא ברור אצלו דהא דיום בינוני הוא י"ב שעות אינו רק מהנץ החמה עד שקיעתה וא"א לזוז מזה אבל הרמב"ם סובר דהא דמהלך אדם י' פרסה הוא ג"כ רק מנץ החמה עד שקיעתה וכמו שהכריח שיטתו מהגמרא וא"כ הוי י' פרסה לי"ב שעות ומגיע שעה וחומש לפרסה ולפ"ז אי נאמר דאע"ג דבהא דעע"ה עד נ"ה הוא ה' מילין ופסקינן כעולא אבל בהא דמהלך אדם י' פרסה הוא מע"ה עד צה"כ לא סבירא לן כוותי' אלא כר"י דס"ל דהוא מנ"ה עד שקיעתה דהוא י"ב שעות ומגיע לד' מיל שעה וחומש ולמיל חומש ומחצה והוי ה' מיל שעה ומחצה ועוד ג' תלתא רבעי מיל לבהש"מ ועוד מעט לתוספת שבת הוי ב' שעות בקירוב כדברי הב"ח ז"ל ועיין מחצית השקל בסי' רס"א ס"ק ט' ונמצא לפי מה שנתבאר לעיל יש ג' שיטות בשיעור הילוך מיל היינו לדעת התה"ד ז"ל היא ח"י מנוטין ולדעת התוס' הוא כ"ב ומחצה מנוטין ולדעת הרמב"ם פ"ג דפסחים הוא כ"ד מינוט וכן בשיעור הילוך פרסה לדעת התה"ד וכן ג"כ דעת הרמב"ם בע"א דברכות הוא שעה וחומש ולדעת התו' הוא שעה ומחצה ולדעת הרמב"ם הנ"ל הוא שעה וג' חומשי שעה היינו ל"ו מינוט וצריכין לילך לכתחילה לחומרא בכל מקום שנזכר שיעורם ועוד כתב הגר"א בכל מקום שהוזכר שיעור שעות היא בהחלק היום מנ"ה עד שקיעתה לי"ב שעות ולא מעה"ש עד צה"כ והא דבק"ש הוא זמן עד ג' שעות ביום סוף מהנ"ה אבל

מ"מ לח יפה עושים המאחרים זמן ק"ש בקיץ ואומרים שסומכים בזה על הגר"א ז"ל הלא הוא בעצמו כתב בפי' המשנה שלו בברכות פ"א משנה ב' דבירושלמי אמרו על הא דג' שעות דהוא דווקא בשוכח ואיכא מ"ד דמדאורייתא הוא דווקא בשוכח ועוד דאסור לאחר המצוה עד סוף זמן שלה כדאמרינן ברכות כ"ט ע"ב לייטי לה במערבא אמאן דמצלי עם דמדומי חמה דלמא מטרפא לי' שעתא וכבר השיב ר"ג לתלמידיו איני שומע לכם לבטל ממני מ"ש אפילו שעה אחת היינו אע"פ שהי' יכול לעשות מעשה ולטבול לקריו ולקרות אח"כ כשיטתו דזמנה כל הלילה לזה אמר דאפילו שעה אחת אינו רוצה להבטל מקבלת עול מ"ש עליו ובזכות שנקדים ליחד כבוד מלכותו ויבולתו ולברך שם כבודו הנכבד והנורא יתעלה ויתברך ויתרומם על כל ברכה ותהלה כזכה שיקדים ויחיש להראות לנו במהרה בימינו ברכת שם כבוד מלכותו לעולם ועד בכל גדולתו וגבורתו ונוראתו ויוחזר עטרת תפארת מלכותו ליושנה בתפארת עוזמו במהרה בימינו אמן:

א"ה יען נגמר דמ' הזה בימי המורים והגליון פנוי העתקתי מגליון הש"ס אשר למורי זצ"ל במס' מגילה

מגילה דף ז א' **תו** ד"ה לכולהו וקשה דלשמואל כו' ושמעתי בשם הגאון ר' ארי' ליב אב"ד מבריסק זצ"ל שהכא איכא קרי וכתיב הקרי הוא וקבלו והכתיב הוא וקיבל בלא וא"ו בתרא והכא דריש מהקרי ולהכי קתני הכא שנאמר ובשבת דריש מהכתיב ולהכי קתני התם לשון דכתיב ע"ש אבל מצאתי בירושלמי במס' ברכות פ' ט' על הא דהתקינו שאילת שלום בשם דריש התם רב דרשא זו מהכתיב ע"ש במפרש ואפשר מחמת דשמואל אמר לעיל דנאמרה לקרות ולא לכתוב אין הכתיב עיקר אצלו לדרוש מזה דרשא זו אבל רב סבר כר"א המודעי דס"ל דנאמרה לקרות ולכתוב וכן נראה מדמחמיר לקמן לכתבה כולה דוקא עי' לקמן ד' י"ט ובתוס' לעיל ד"ה נאמרה להכי דריש דרשא זו משינוי הקרי והכתיב וכדפי' סתם המפרש דדריש וקבל הקב"ה מה שקיימו ורבא דריש בשבת אליבא דשמואל מהכתיב כדביאר הרב הנ"ל ז"ל קיימו מה שקבל משה רבינו כדאמר משה קבל תורה מסיני: